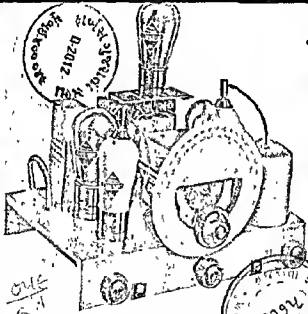

સ્વચ્છ ગામ

ખેતી, ઉદ્યોગ, વિજ્ઞાન દળા, વેપાર

રેડિયોના અંદરના દેખા
[ભુજો પાસેના પાનાનો લેખ]

તા.ન્યુઆરી ૧૯૩૬

દરેકે દરેકે ઝાતના માથુઓ બનાવવાની સંપૂર્ણ માહિતી આપનાર,
એકલુંજ શાસ્ત્રીય અને પ્રમાણભૂત સચિત્ર શુદ્ધતાથી પ્રસ્તુત

સા બુની બનાવટ

[બાળ નરકાન્ત-શરમ]

એના વિષયોની સફળ ઝોંપી આંરકી:—

અર્ધ-નરમનીતે માથુ	ઠાવવાની ક્રિયા	સળ	સાથુ પ્રકુલ
અજક્ષીતું તેલ	હકી રીતિય સાથુ	લીમણતુ તેલ	પ્રવાહી
ઉકાળવાની રીતે માથુ	રોલિયુ તેલ	સુદામક પદાર્થો	પામરશક
ઘોણવ ઘોણ	તપતું તેલ	સંજ્ઞાદ	પેટોનિયમને
" " ઓરેજ	તેલને સાફ કરવા નિયે	સંવટ કરવાની ક્રિયા	બગમી
" " કલવચ	તેલમાથી ચિકાસ હુર	સંવટનની પરિણતા	ભુષીયા
" " મરવે	કરવાની રીતિ	બાળવાની રીતિયો	અધેનો
" " કાસિયા	તેલમાની ખાસ હુર	રક્તચ	અનદર
" " કિરેનિયમ	કરવી	અનિયમ મરિન	મરેના રંગો
" " નેરોથી	તેલમાનો રંગ હુર	સ્થેનિય મરિન	મરેની સુગધીયો
" " બમરેલ	કરવો	સાથુ આયોગ્યક	બુટકનો
" " બીરબેન	દ્રવ બનાવવાની રીત	લેન ઘોવાનો	મોટકડ
" " પુલિપેટ	કરવી જણતા	એટમિયનો	" " યે
" " સંવટ	મજાદાર સાથુને	કપડા રંગવાનો	" " પુષ
" " લેમનગમ	ઘોણતુ ને તે પા	" " કડ	" " લાવ
" " સિરોનેસા	ઘાષકામ કરવું	કપુરી	" " બીયા
" " સિનેમાન	ઘોવાના સાથુઓ	કારપેટ મરેનો	ફેશમ ઘોવાનો
કાંચ અને કેનેલ સાથુ	Nigella ઉપયોગ	કાલેલિક	નિમતા
કપાસીઆનુ તેલ	પરં એજ	કેટલીક ખાસ	પાલિલેટ
કાંચાનુ તેલ	પાણીની પતિના	આવના	વળ કાઢવાનો
કાંચિનેટ આક ઘોરાશ	પ્રયત્નિ ક્રિયાના	કેલિકે પ્રિન્ટનો	વિન્ડસુ
કોપેચ તેલ	પીળા સાથુ	કેલકાર	વેસકાલિનો
કોસ્થીક ઘોરાગ	પુનાઘતુ તેલ	ગલથી	સુખડના
" " સોરા	પેકીમ	ગિમસાઈતનો	" " સોફટ
બીલસે સોલ	ફીરીન	ગુવડળી	" " હબમત મરેના
ચરખી	ફીકીંગ બેજન્ટસ	ગુવળી	સાથુના પ્રકાર
ચરખીના ને તેલના	બગડેલા માથુનો છવાજ	છન મરેનો	સાથુની ક્લાષ્ઠા
મિથ્યો	બગડેલા માથુનો છવાજ	દંત્રુખાનો	" " કેમો
દંત્રુખા	બારિન મરિન	દાઘ પતિનીય	સાથુનું પદપથ
Twaddle અને	બીમ ચમે સાધનો	મરેનો	સાથુને જુદો પાઠવાની
Beauine ડીઓ	બોઈલિંગ બોન રેજ્ય	વરણ	રીતિ
વચેનો સબધ	બોપસિગતુ તેલ	સ્થાઈ	સાથુ મુંઝ કરવો
ટેકો શુધ કરવી	મહુડાનુ તેલ	સાલ મરેનો	સાથુનો જુદો જુદો
દાઘલેટ સાથુઓ	મોહું	તિલક	ઉપયોગ
" સાથુની બનાવટ	મેવ સાફ કરવાની	ધાનુને પેલિસ	સોરા કિરેવમ
વટ બોગળ	સાથુની ખાસ	કરનાર	સોડિયમ કમોનેટ
વાની રીતિયો	વિશિષ્ટતા	નરગીસી	સોડિયમ કમોનેટ
" સાથુની બનાવટ	રક્તચલીક પુષ્કરજી	નવગી	સોડિયમ સિલિકેટ
વા: હકી રીતિયો	સજન કે સળ	નારંગીનો	હબમત મરેના
" સાથુની બનાવટ	સાથુનું તેલ	નેપથોવ	સાથુની ભુષી
મિઝીગની રીતિયો			

૨૦૦ પાના: ૭ ચિત્રો: ઉચ્ચ પંક્તિના કાગળ: સુંદર કલાક્રમ છપાઈ: કપડાની પાકી
સોનેરી નામની બાંધણી છતાં કીમત માત્ર રૂપીયા બે. (પોસ્ટેજ ૭ આના જુદા)
(પરદેશ માટે પોસ્ટેજ સહિત ચિલિંગ ચાલુ)

લખો:—કમર ઓફિસ, સોલગરવાજ, સુરત.

વર્ષ નવમું

માસ પહેલો

અંક ૬૭મો

ક મ ર

લ વા ઝ મ :

દિન : રૂપિયા ત્રણ

ખર્ચો : રૂપિયા સવા ત્રણ

વિદેશ : શિશિંગ ૭

[નિન્યુઆરી ૧૯૩૬]

ચિત્રો

ખાસ પ્રકાશના સાધુઓ

કાતરીઓ કરનાર ચંન્ન ૧૧

ગોદીઓ બનાવનાર ચંન્ન ૧૫

મિશ્ર કરનાર ચંન્ન ૧૩

લાઠી અને ગોદીઓ

બનાવનાર ચંન્ન ૧૪

વરદે બનાવનાર ચંન્ન ૧૧

સાધુની પ્રેમ ૧૦

રેડિયો-સમ્પ્રદાન

રેડિયોનો અંદરનો ભાગ

ચુપચુપ

તત્ત્વીયથાનેધી

નવમા પત્રચિત્રે ૩

એતી, હુનર અને ઉદ્યોગ

ખાસ પ્રકાશના સાધુઓ

આયોગાઈ સાધુ ૧૬

કપુરી સાધુ ૧૪

કાર્જોલિક સાધુ ૧૪

દેવદાઈ સા ૧૨

કાજટાર સાધુ ૧૫

ચમકી સાધુ ૧૫

ગુન માટેનો સાધુ ૧૬

દમણવારનો સાધુ ૧૫

દેવનિનનો સાધુ ૧૬

હાઈ કલોનિય માટેનો સાધુ ૧૬

તરતા સાધુ ૧૦

માત માટેનો સાધુ ૧૫

ધાતુ-પૌલિય સાધુ ૧૬

નેપથોલ સાધુ ૧૪

પારદ સાધુ

પારદશક સાધુ

મધ-સાધુ

‘મોલ્ટર’ સાધુ : ગે

— — બુ

— — લાલ

— — લીલો

વાળ કાઢવાનો સાધુ

વેસેલાઈનનો સાધુ

હલ્લમત માટેનો સાધુ

નકારવંત ઉદ્યોગો

ચામડાની બનાવટો

પાન અને તળાકુ

બીડી અને સિગારેટ

રૂબરૂની સાદીઓ

રેન્ટ અને અતરો

પ્રયોગો

અગરનું એસેન્સ

આંખના રોગ માટે

આટલુને મલમ

ઉધઈ-સર્ક

ગોલુમિનિયમ-આરી

નિલકાદોરફેટનું સરખત

ચૂકાસણ ગરખત

છત્રી વાગનિસ

છાપખાનાનું કોલર

કરોઈરન

નંદુનાસક પ્રવાહી

જીવાળ માટે ચુર્ણ

નકલી બોલિંગ

નકલી દાખીદાત

પેટિનિયમ-બ્રોન્ઝ

પેટની ગરમીનો ઉધાગ

પોટાસિયમ સાઈટ્રેટ

મસાનો મલમ

મેન્થોલ-બરફ (Menthol Ice)

૧૬

૯

૧૬

૧૪

૧૩

૧૪

૧૪

૧૬

૧૬

૧૨

૨૦

૪૪

૨૦

૨૦

૨૦

મેન્થોલનો સરકો

લિપ સાલ્વ (Lip Salve)

સાસાપરીલાનું સરખત

સેલ્યુલોઝ સોલ્યુશન

ફેરેમિનીએટ પેપર

રંગીન શાળાગર-સામગ્રિઓ

કાચળ અને સુરો

તરલ અક્ટા

તખ પૌલિસ

રમ પ્રવાહી

— પાવટર

— મલમ

લિપિફેટ

રેડિયો-સમ્પ્રદાન

વપરાયતી ટિકિટો

૨૪

૨૪

૨૨

૨૨

૨૨

૨૪

૨૨

૨૨

૨૨

૨૨

૨૨

૨૨

૨૨

૨૨

૨૨

૨૨

૨૨

૨૪

૨૪

૨૪

૨૪

૨૪

૨૪

ફરેકે ફરેકે જાતના સાબુઓ બનાવવાની સંપૂર્ણ માહિતી આપનાર,
એકલુંજ શાસ્ત્રીય અને પ્રમાણભૂત સચિત્ર શુંજરાતી પુસ્તક

સાબુની બનાવટ

[ભાગ-તરંગ-શમસ]

એના કિસ્મોની સહજ ઝાંખી આંસહી:-

અર્ધ-ગરમંગીતે સાબુ	કામવાની રિયા	સાબુ	સાબુ પ્રકાર
અજરીનું તેલ	કાગી રીતિયે સાબુ	લીમડાનું તેલ	પ્રવાહી
કાકળવાની ગીને માબુ	ટાકિયુ તેલ	સદાચક પદાર્થો	પાગદારક
ચૌદલ ઝાંકે અનીસ	તણનું તેલ	સંબંધી	ગોટોનિયમનો
" " જોડેજ	તેલને સાક કરવા નિચે	સંપદ કરવાની ક્રિયા	બનામી
" " કલ્પચ	તેલમાંથી ચિત્રાસ હુર	સંપદનની પરિપૂર્ણતા	બુધ્ધિઓ
" " મરાચે	કરવાની ગીતિ	બાજવાની રીતિયો	અધનો
" " કાલિયા	તેલમાંની વાસ હુર	રશ્મી	મનદર
" " જિરેનિયમ	કરવી	રશ્મિંગ મશિન	માટેના રંગો
" " નેનોલી	તેલમાંનો રમ હુર	રથેગિ મ મશિન	માટેની મુગ ધીઓ
" " બજામિઠ	કરવે	સાબુ માયોટાઈડ	મુદાનો
" " મીરબેન	દ્રવ બનાવવાની રીત	બેન ધોવાનો	માટેદ
" " યુમ્લિપ્રસ	દ્રવની જહાંતા	ઓરમિલનો	" " યે
" " લવેન્ડર	દાણાદાર સાબુને	કપડા રંગવાનો	" " મધુ
" " રીમ્બાગ	આટલુ ને તે પર	કર્ટ	" " લાલ
" " મિટ્રેનેલા	ગ્રામગમ મંદુ	કપુરી	" " લીયો
" " સિન્નેમાલ	ધોવાના સાબુઓ	કારપેટ મારેનો	રેશમ ધોવાનો
કાકળ અને કોમળ સાબુ	Nigella ઉપયોગ	અર્થોલિક	નિર્જના
કપાસીયાનું તેલ	પર્લ બેસુ	ફેટલીક ખાસ	વાયોલેટ
કરલનું તેલ	પાણીની પરિત્રા	ગાવના	વળ શાકરનો
કાબોનેટ આફ પોટાશ	પ્રાયમિક ક્રિયાના	કેનિકો પ્રિન્ટરનો	ચિન્નમુદ્ર
કોપરલ તેલ	પીળા સાબુ	કોલકાર	વેસેલાઈનનો
કોસ્મીક પોટાશ	ધુન્નાબનું તેલ	અંધણી	સુખડના
" સોડા	પેડેમ	ગિલ્સાઈનનો	સોફ્ટ
ગોળરું સોડ	ફિર્મ	ગુણથી	હાલમલ માટેના
ગરબી	ફિર્મિય	ગુણથી	સાબુના પ્રકાર
ગરબીના ને તેલના	ફિર્મિય બેગન્ટસ	ગુણથી	દમાખ દર પરબુતી કદામી
મિશ્રણો	બચેલા સાબુનો ઉપયોગ	ગુણથી	
ટાંકણાર	બારિંગ મશિન	ગુણથી	

નવમા પગથિયે

મહાન માસિકની રૂપા અને તરશીકથી “કુમર” આજે પોતાની યશસ્વી કાર્કિદિના નવમા વર્ષમાં પગ મારે છે. આઠ વર્ષના એના સફળ અને માસ માસે ફાલતા જતા હવન-અંકોએ એની ઉપયોગિતા અને સચોટતાની સાબિતી આપી દીધી છે. એ વિશે મ્હારે વધુ કંઈ કહેવાનું નથી. વાંચકો પોતેજ એનો વિશ્લેષ કરી શકે.

નવમા વર્ષે મ્હારી અભિલાષાઓ, હમેશના નિયમ મુજબ હજી વધુ વિશાળતર અને પકવતર થઈ છે. “કુમર”ને હજી વધુ ઉપયોગી અને હજી વધુ સફળ બનાવવાના મ્હારા પ્રયત્નો, ઇન્દ્રાઅરનાદ, હમેશ પેઠે અચૂકપણે આશુજ રહેશે.

વાંચકો કને મ્હારી વિનતીઓ એ છે: “કુમર” તેમને પસંદ પડ્યું હોય, તેમની કંઈ પણ સેવા બળવી સક્યું હોય તો તેઓ પોતે તેને હમેશ પેઠે સારકારવા ઉપરાંત, તેનો વાંચક-વર્તુળ હજી વધુ વિશાળ બનાવવા એક નવો પ્રાદક તેને મેળવી આપે. વધુ પ્રાદકો એટલે વધુ સુંદર માસિક, એ તેઓ નજ બુઝે.

ખીજી વિનતી એ કે, “કુમર”ને હજી વધુ સુંદર અને ઉપયોગી બનાવવા શું શું કરવું જોઈએ, તે વિશે પોતાનો અભિપ્રાય મ્હને લખી મોકલે. તેઓ ખાતરી રાખે કે આ માસિક તેમનું પોતાનુંજ માસિક બની વિકસવા દરજે છે. તેના સંપાદન માટે તેમની સૂચનાઓ, તેને તેમના પોતાના માસિક બનવા સમર્થ બનાવશે.

“કુમર”ના વાંચકો તેની આ એક વિનતીઓ પર લક્ષ આપશેજ, એની ખાતરી છે.

આટલા કાગળની
કીમત
રૂપિયા
૧.૫૦,૦૦૦

હીરા માણેક કરતાંય કીમતી—

વપરાયલી ટિકિટો.

૧

માનો યા ન માનો, કાગળની તે ન્હાની
કાપડીના, જેની મુજ કીમત એક આનો ગાત્ર
હતી અને જે વપરાયેને નકામી થઇ હતી,
તેના અ જે લાખ અને દોઢ લાખ રૂપિયાની
ઝાંઝર થાય છે, છતાં વેચનાર કોઇ નથી !

૬૯ વર્ષ પહેલાંના વાત છે કે ૧૮૪૦ના
મે મહિનાની ૭મી તારીખે દુન્યામાં પુલ્કાંડુલી
ટપાસની ટિકિટ પ્રગટ થઇ તે ટિકિટ અસ્તવ્યવની
પેની પેાન્ડેમની ટિકિટ હતી. પાઝામી બીજા
દેશોએ પણ ટિકિટો ડાપી. આરંબી અને
આરો દુન્યાના દરેક દરેક દેશની પોતાની
ટપાસની ટિકિટો છે, એટલું જ નહિં પણ કે
શમ શમ નથી નહીં ટિકિટો ડાપાયેજ આવ
છે દરેક દેશ, જાણે એક બીજા સાથે સુંદર
ટિકિટો માટે હરીશામમાં ઉતરે ન હોય તેમ !

ટપાસની ટિકિટોના અસ્તવ્યવમાં આપ્યા
પછી દુનિયા સમયમાંજ તેના સંચરનો સરક
પણ શરૂ થયો. જુની વપરાયલી ટિકિટો
મેળી, તેને ધોઇ સાફ કરી, સમઢવા લાગ્યા.
અજર નથી, પહેલો સંઘાદક હાથ હતો પણ
એ શરૂકે એક રૂપિય ૩૫ એટલી અડધી
લઈ લીધું કે પૂર્વ અને પશ્ચિમમાં બધેબધ
એકેડો નહિં દુઝારો અને લાખો સંઘઢકો
પલઢા થઇ ગયા. કાલે જે વપરાયલી ટિકિટને
નકામી ગણી કચરામાં નખાતી હતી, આજે તેને
માટે તેની મુજ કીમત નથી અનેક ગણી કીમત
પણ ખુશીથી અપાય છે અને તેનો મહેાટો
વેપાર પણ ચલાવાય છે.

અને જ્યારે આખી દુન્યામાં એ સરક
ચિસ્તાર લીધો હોય ત્યારે આ દિન્દ પણ
શાને બાકાત રહે ? અર્થાત્ દુઝારો ટિકિટ
સંઘાદકો ઉમા થઈ ગયા છે, જેઓ રાત
રિત વંધુ અને વંધુ, ખૂબ જુની અને તદ્દન

નવી ટિકિટો મેળવવાના દિલચરપ કાર્મમાં
મશગુલ રહે છે. અને કેમ ન રહે ? આજ
લગી દુન્યામરમાં લગભગ ૭૫૦૦૦ જુની જુની
ઝાનોની ટિકિટો નીકળી ચુકી છે અને તેથી
ગમે તેવો સંઘાદક પણ પોતાના સંઘઢનાં
એ બધી એકઠી કરી સકે એ સંભવિતજ
નથી તેની સંમદ-પેાથી હજી વધુ અને
વધુની ખામોશ આતુરતા દેખાડીજ રહે છે
અને જ્યારે એ વાદ રખાય કે કેટલીક
ટિકિટોની તો વીસ પરથીસ નકોતજ નીકળી
હતી અને આજે તેની કીમત દુઝારો રૂપિયા
છે, ત્યારે પૂરો સમદ મેળવવાનું કામ કેટલું
ખુશિસ છે, તે કહી સકાય છે

આજે આપણે વપરાયલી ટિકિટોના સંમદ
કરવાની કળાની અર્મા નહિં કરીએ; એની
સચિસ્તર માદિની તો ફકમરેના જુન
૧૮૩૬ના અકર્ષા અપાઇ થઇ છેજ. આજે
તો આપણે એના ધંધાળીજ રિશ્તેમાં
ઉતરવું છે.

૨

નિયમ જાણીતો છે કે માત્રના વાપર-
નારોએ વપતા ભય નેમ નેમ માત્રની ખપત
પણ વરે છે અને તેનો વેપાર પણ રિકરાનો
બધ છે. એજ નિયમ વપરાયલી ટિકિટોનાં
વેપારનેવ લાગુ પડે છે. કેટલાય દાખલામાં
હીરા માણેક કરતાંય કીમતી આ માત્રના
સંમદકો જેમ જેમ વપતા જાય છે અને
નવી ટિકિટો જેમ જેમ છપાતી અને જુની
ટિકિટો જેમ જેમ શોધાતી અને પ્રકાશમાં
આવતી બધ છે તેમ તેમ તેનો વેપાર પણ
કાલનેજ જાય છે. કારણ દેખીતું છે: સંમદ
કરતા માટે વપરાયલી ટિકિટો મેળવવાના જે
એ ત્રણ માર્ગ છે, તેમાંનો એક, ખુબ્બ અને
મોખરેનો માર્ગ વેપારીઓ પાસેથી ટિકિટો

[અનુસંધાન પાત્ર ૩૭]

રેડિયો-સમારકામ

૧

સુરત અને મુંબઈ નદિ, હિન્દ અને ખર્મી નદિ, એશિયા અને યુરપ કિંવા પૂર્વ અને પશ્ચિમ માત્ર નદિ, આખા જગતને જિન-તારી સંદેશા વ્યવહાર સાથે જોડનાર અને અસપરસની ખજાણે જગતને ખૂણે ખૂણે પ્રસરાવનાર રેડિયોનો જન્મ કંઈ અકસ્માત્નિક રીતે નથી થયો વર્ષો સગી તેને ચાટે અખતરાઓ થતા રહ્યા હતા અને કદમ જ કદમ સફળતા મળતી અને વિકાસ સધાવો જતો હતો. સાથી રહેતો રેડિયો નદિ તોય પ્રથમ શોધાયેલા મોખરેના રેડિયોમાંના એકની શોધ ૧૮૮૨માં પ્રોફેસર હેલ્મહેલ્ડે કરી હતી. તે પછે કેટલું જાણતું હતું કે રેડિયો સંદેશા અર્ધા માહત્તરી વધારે દૂર મોકલી સકાશે ? પણ પ્રો. હેલ્મહેલ્ડે ખૂબ આશાવાદી જાતી વાવિવ્ય વાખ્યું હતું કે અર્ધા માહત્તર લગી જિન-તારી સંદેશા વ્યવહાર અવશ્ય રચાયો ! બીજી તરફ જોતાં ૧૮૪૦માં લેસેફ હેરીએ હાર્મ ફેક્ટરિસ ઓસ્ટ્રિયનની શોધ કરી ત્યારથીજ રેડિયોનો આરંભ થયો. ત્યાર પછી ૧૮૮૫ અને ૧૮૮૭માં પ્રીટસ અને હર્ટ્ઝ નામના શોધકોએ બીજી શોધો કરી અને ૧૦ વર્ષ પછી, ૧૮૯૭માં માર્કોનીએ બે ગામડા કરતાં વધુ લાંબા વિસ્તાર સાથે રેડિયો-વ્યવહાર, સ્થાપ્યો. પછી તો એ વિકાસ જડખી બન્યો.

અને ત્યાર પછી જે થયું તે સૌ કામ જાણે છે. અમેરિકામાં રહેલું રેડિયો સ્ટેશન ૧૯૨૧માં ખુદલું મુકાયું; યુરપમાંજ રેડિયો સ્ટેશનો ઉઘડવા લાગ્યા અને અતે એ રેડિયો વ્યવહારમાં હિન્દ પણ શામિલ થઈ જાયું અને આજે હિન્દમાં નીચે મુજબના મહેસૂસ રેડિયો સ્ટેશનો છે :

૧. દિલ્લી

૨. મુંબઈ

૩. કલકત્તા

૪. હયદ્રાબાદ (દકન)

૫. મદ્રાસ

૬. લખનૌ

૭. લાહોર

૮. ગેશાવર

૯. અલાહાબાદ

એક નવાઈ પરથી જેમ જેમ રેડિયોએ માનવ જીવનમાં એક ગુરુચિંતાતુર સ્થાન લેવા માંડ્યું છે તેમ તેમ તેના વાપરનારોઓની સંખ્યા પણ કુદકે જુસકે વધતી જાય છે અમેરિકામાં આજે એણેમાં એણે ૨,૧૦,૦૦,૦૦૦ રેડિયો વપરાઈ રહ્યાં છે અને હજી દર વર્ષે ૧,૪૦,૦૦,૦૦૦ રેડિયો વેચાતા જાય છે. હિન્દમાં એ સંખ્યા એટલી મોટી નથી તોય લાખની લગભગ પહોંચી ગઈ છે અને મહિને મહિને બે અઢી હજાર નવા યંત્રો વેચાતા જાય છે. સુરત જેવા ન્દાના સહેરમાં જ્યારે આજે ૪૦૦ જેટલા રેડિયો મવજુદ છે ત્યારે મુંબઈ, કલકત્તા અને દિલ્લીમાં તેમની સંખ્યા કેટલી બહોળી હશે, તે લખ્યા વિનાય કશી સકાશે.

૨

રેડિયોના મુજબન સિધ્ધાંતને બે શબ્દોમાં વર્ણવતાં, વિજળી અને હવાનાં મોળનાં બેગા સંકારે જિન-તારી સંદેશા પદ્ધતિ અસ્તિત્વમાં આવી છે. એક ફેક્ટોરી એક શખ્સ આશુક વાન કરે છે, માલ છે વા ખખર આપે છે અને રેડિયો નિષ્ણાત તેનાં તે અવાજને વિજળીક જળની સદાયે હવાનાં મોળમાં 'ટ્રાન્સમિટ' કરી દે છે; બીજે છેડે

ખીન્ને શખ્સ એક ન્હાના સરખા રેડિયો દ્વારા પિજ્જીક જળની સદાયથીજ હવામાથી એ અવાજ-મોજા ઝડપે છે અને રેડિયો દ્વારા તેને ફરી વાર હજારો અવાજનું રૂપ અર્પે છે. આ છે ૧ રેડિયો ક્રિયા વાયલેસનો હુકમોર.

જેમ જેમ રેડિયો વાપરનારઓ વધતા જાય છે અને જેમ જેમ રેડિયોની સંખ્યા બહોળી થતી જાય છે તેમ તેમ એ વિષયના નિષ્ણતાની ગાય પણ વધતી જાય છે. કાંઈક રૂપ છે: રેડિયો એક નાનુક વંત છે અને પુરતી કાળજી ન લેનાય તો જલદી જલદી સમારકામનું મુદતજ યથ જાય છે. એ સમારકામ એટલે ઉમ્દા નફાવંત ધંધો. રેડિયો સમારકામના ધંધામાં ઇજ્જત પણ મળે છે અને દૈનિક પણ મળે છે. રૂ. ૧૦૦ કે રૂ. ૧૫૦ રોજવવા એમાં અધરા નથી અને વળી એ ધંધો સરળ પણ છે અને રસિક પણ હા, તેનું શિક્ષણ આપોઆપ નથી મળતું તેને માટે ખાસ શાસ્ત્રીય કેળવણી લેવી અનિવાર્ય છે. એની કેળવણી, જે રેડિયોના પ્રથમાશરયા લઇને અનિમાશર લગીનું બહુજ જાન અર્પા સકે, જે માત્ર રેડિયોનું સમારકામજ ન શીખવે, રેડિયો કેમ બને છે, ફરી રીતે કામ કરે છે, તેમાં ફેરફાર કેવી રીતે યથ સક છે, વ. વ બહુ રૂપરૂપણે અને રિતારપૂર્વક શીખવે.

એવું શિક્ષણ દિન્દમાં બે રીતે મળી સકે છે: (૧) અભ્યાસપૂર્વમાં દાખિત યથ, પ્રત્યક્ષ શિક્ષણ અને (૨) દયાત દ્વારાનું શિક્ષણ. દિન્દમાં, પહેલા પ્રકારની શિક્ષણ-ચાળાઓ નીચે પ્રમાણેની છે:-

- ૧-ચિકાગો રેડિયો ઈન્સ્ટિટ્યૂટ, પો. બો. ૪૫૬, મુંબઈ
- ૨-અન્ડ્રુસાહબાઇ ફાઇનલબાઇ રેડિયો ઈન્સ્ટિટ્યૂટ, તાર્કેવ, મુંબઈ

લાખો રૂપિયાના ભેદ, થોડાક આનામાં !

રૂપે પેટન્ટીંગ-એક નીતિ રાજમારતો સચિત લેખ. અંક ૧૪મો. કી. ૪ આના સરેસ-નનાવટ વિશે. અંક ૫૩ મો

કી. ૩ આના સાદુલેજ-તીત્રા ધાસતી ગંછ જનાવરી. અંક ૬૨ મો. કી. ૪ આના સાપ-ઝઘર ઉતાર વિશે. અંક ૧૮ મો.

કામત ૪ આના

સિગારેટ-જનાવવાની પુરી માદિતી-ગુપ્ત વિષયો સહિત. અંક ૬૨ મો. કી. ૪ આના

સિનેમા રેસાઈડ-જનાવવાની પુરી માદિતી અંક ૭૭ મો. કી. ૪ આના

સિમિન્ટ-પોટ લેન્ડ સિમિન્ટની જનાવટ અને તેના ઉદ્યોગ વિશે. અંક ૬૧ મો.

કી. ૪ આના સિમિન્ટના દાણ, નળીઆ અને

ઈંટી-નફાકારક બુન્નરનો ખાસ સચિત લેખ. અંક ૬૬ મો. કી. ૪ આના

સીસ કરવાની લાખ-કામગીરી મુક, પારમત અને શીશીઓ પર લગાડવાની કાળા,

થોડાલેદ પીળી, જાડિન, બુ, સાસ, લીંત્રી, સફેદ અને મુ-હરી-રૂપેરી લાખના ૧૩ પ્રયોગો.

અંક ૧૩ મો. કી. ૪ આના

સીવવાની ક્રોચ-જનાવટ વિશે. અંક ૬૫ મો. કી. ૪ આના

સુખડ-વારેતર તે ધંધા સંજ પી- (સુખ-ડના તેલની જનાવટ સહિત) અંક ૪૮ મો.

કામત ૩ આના સુગંધીદાર તેસા-મુલાવ, ચંબેલી,

અંખ, ઇ સોળ પ્રકારના સુગંધીદાર તેસા. અંક ૩૮ મો. કીમત ૩ આના

સુજની-શરૂની વિખ્યાત કારીગરી. અંક ૪૪ મો. કીમત ૩ આના

[જુઓ પાના ૭૫૨]

૩-એન્મે ટેકનિકલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, મુંબઈ ૧૦
૪-નેશનલ રેડિયો એન્ડ ઇન્સ્ટ્રીઅલ
વર્કસ પ્રિમિટિવ, પર-૯, બોમ્બે સ્ટ્રીટ,
કલકત્તા.

ટપાલ દ્વારા શિક્ષણ આપતી ટ્રસ્ટી પરદેશી
સંસ્થાઓ આ રહી:-

૧-બ્રિટીશ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, ઑફ એન્ડ
નિવરોગ ટેકનોલોજી પ્રિમિટિવ, પો બો.
૧૦૨૫, મુંબઈ.

ટપાલ દ્વારાનો અભ્યાસક્રમ, પુસ્તકો અને
સાધનો સહિત શ્રી રૂ. ૧૮૦.

૨-એન્ટ કોલેજ એન્ડ-સી, અલીપોર
રોડ, ન્યુ દિલ્લી

૩-ઇન્ટરનેશનલ કોર્સપોન્ડન્સ સ્કૂલ્સ,
મજબૂબ રોડ, કોટ મુંબઈ

૪-નેશનલ રેડિયો ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, ૧૬મી
અને યુ સ્ટ્રીટ, એન. ડબલ્યુ વોશિંગ્ટન હી
સી (અમેરિકા)

ટપાલ દ્વારાનો અભ્યાસક્રમ, પુસ્તકો અને
આવશ્યકતા માટે રેડિયો બનાવવા માટેના
જૂદા જાગો સહિત શ્રી ટોલર ૯૫

૫-રેડિયો એન્ડ ટેલિવીઝન ઇન્સ્ટિટ્યૂટ,
૨૧૩૦-૨૧૫૮ રોડ-સ એવેન્યુ, ચિકાગો
(અમેરિકા)

ટપાલ દ્વારાનું શિક્ષણ, પુસ્તકો અને
પ્રકાર પ્રકારના રેડિયોના નમૂના બનાવી સકાય
તે માટે પુસ્તકો જૂદા જાગો વ. સહિત શ્રી
ટોલર ૧૦૫

૬-આર-સી-એ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, ૭૫ વેરિટ
સ્ટ્રીટ, ફ્લોરિડા (અમેરિકા)

ટપાલ દ્વારાનો અભ્યાસક્રમ, પુસ્તકો સહિત
શ્રી ટોલર ૮૧ (બીબલ ઉચ્ચ પ્રકારના
અભ્યાસક્રમોની શ્રી અનુક્રમ ટોલર ૧૪૦
અને ૧૦૦)

[પાના ૬ થી આગળ]

મુંબઈ માછલી ઉછેર-અંક ૬૮ મો.
કીમત ૪ આના

મુંબઈના જુવાર-વાવેતર વિશે. અંક
૫૨ મો. કી. ૩ આના

સેન્ટની બનાવટ-જાત જાતના સાદા
અને મિશ્ર, પારા અને બનાવટી, હલકી અને
ભારી પકિતના સેન્ટ બનાવવા વિશે. ૧૦૦
નુસ્ખાઓ. અંક ૩૯, ૬૭ અને ૯૩ મો.

કીમત ૧૧ આના.
સેન્ટોજન-બનાવટ વિશે. અંક ૭૬ મો.
કીમત ૪ આના

સેક્ટરી પીન-બનાવટ વિશે. અંક ૫૬ મો.
કી. ૩ આના

સેલ્યુલોસાઇડ-બનાવટની વિગત. અંક
૭૭ મો. કી. ૪ આના

સોડિયમ સિલિકેટ-બનાવટ વિશે. અંક
૯૨ મો. કી. ૪ આના

સોનાના વસ્ત્ર-બનાવવા. અંક ૪૩ મો.
કીમત ૩ આના

સોપારી-પ્રકાર પ્રકારની સોપારીની
શપણી, તેની પકવણી, શાપવાના સંચા અને
વેપાર વિશે. અંક ૮૩ અને ૯૩ મો.

કીમત ૮ આના
સોયા બીન્સ-વાવેતર અને ઉપયોગિતા
વિશે. અંક ૭૧ મો. કી. ૪ આના

લલવાએ-પ્રકાર પ્રકારના લલવાવાર
હલવાઓ બનાવવા. અંક ૫૪ મો.

કી. ૩ આના
લગ્નદર-તાંત્રી લગ્નદરને સુકવવી. અંક
૪૦ મો. કી. ૩ આના

લલકાડું ખાતર-તેવાર કરવા વિશે.
અંક ૮૭ મો. કીમત ૪ આના

લલિના મોળ-ગુંથવા. અંક ૭૪ મો.
કી. ૪ આના

લલિદાંત-લાથીઓ પકવવાની રીત તથા
નકલી લાથીદાંત બનાવવા વિશે. અંક ૪૫,
૪૬, ૫૬ ને ૭૫ મો. કી. ૧૫ આના

[હજી જુઓ પાના ૮ પર]

ફેરોપ્રુસીએટ પેપર

[Ferroproussiate Paper]

૭જી પ્રિન્ટના સામાન્ય નામે ઓળખાતા અને ઇન્ટરનેશનલ સ્ટેન્ડર્ડિંગ, મકાનના પ્લાન વ માટે ખાસ ઉપયોગી ફેરોપ્રુસીએટ પેપર જના વટ અંગે નોટ્સ સહેલા છે, વપરાસ અંગે તેટલુંજ મહત્વનું સ્થાન ધરાવે છે. એની શોધ ૧૮૪૨માં સર જોન દર્સલે કરી હતી અને ત્યાર પછી ખીજી શોધકાએ પણ પોતાની બનાવું કયું છે, આજે એના ઘણા પ્રયોગો પ્રચલિત થઈ ગયા છે.

ફેરોપ્રુસીએટ પેપર ત્રણ જાતના છે:-

૧, ૭જી કાગળ પર સફેદ લીટીઓ ૭વાય એવા, (જોને નેગેટિવ કહે છે)

૨, સફેદ કાગળ પર ૭જી લીટીઓ ૭વાય તેવા (જોને પોઝિટીવ કહે છે)

૩, સફેદ કાગળ પર કાળી લીટીઓ ૭વાય તેવા.

ફેટલાક જાણીતા પ્રયોગો આ રહ્યા:-

પ્રથમ પ્રકાર

આ પ્રકારના કાગળની બનાવટ માટે બે મિશ્રણો વપરાય છે: મિશ્રણ નં. ૧ અને મિશ્રણ નં. ૨. ઉપયોગ વેળા બેઉ મિશ્રણો સરખે ભાગે મેળવી, ઉગ્ધ કાગળ પલ્લુ સફાઈ અને કાળીટપૂર્વક મિશ્રણ લગાડી, કાગળને કલીપમાં બરાબી ગરમ ઓરડામાં ટાંગી દે છે. સુકાઈ જતાં તે તૈયાર ગણાય છે.

હુશિલનો પ્રયોગ-(૧) પોટાસિયમ ફેરો-સાયનાઇડ ૧૬ ભાગ, ડિસ્કીલ પાણી ૧૦૦ ભાગ.

પાણીમાં દવા મેળવી, શીશીમાં ભરી દો. આ ચયું મિશ્રણ નં. ૧.

[જુઓ પાના ૩૮ પર]

[પાના ૩ થી આગળ]

હીરા-દિ-દી હીરાની ખાણો વિષે અંક ૮૧ મો

હૈર ઓઇલ-આઇટ ઓઇલ અને વન-સ્પીનના તેલમાંથી અને તાજા યુએમાંથી હૈર ઓઇલ બનાવવા. અંક ૩૮, ૬૫, ૮૩ અને ૯૩ મો.

હોઝિયરી-જનાવટ અને કાગળના માટે સરળ અથિત માર્ગદર્શન: ગુલકોથ માટેય ઉપયોગી. અંક ૪૦, ૬૫ અને ૯૬ મો.

અગર-ધંધા વિષે, અંક ૪૬ મો. કી. ૧૧ આના કી. ૩ આના

અગરબત્તી-જનાવટ, અંક ૬૭ અને ૯૪ મો

અત્તર-ગુલાબ, કેરડા, ચંપા, ચમેલી, હિના વના ૨૧ પ્રકારના અત્તર બનાવવા. અંક ૭૭ અને ૭૮ મો.

અનનસ-વાવેતર વિષે. અંક ૮૮ અને ૮૫ મો.

અફીણ-તેના ઉદા, વાવેતર અને તેનાથી બચવાના ઇલાજો. અંક ૭૨ અને ૭૩ મો.

અરીસા-ઉપયોગ સંબંધી. અંક ૬૭ મે. કી. ૪ આના

અંગુર કિંવા દ્રાક્ષ-વાવેતર વિષે. અંક ૬૫ અને ૬૬ મો.

અંજીર-રોપણી વિષે. અંક ૪૪ મો. કી. ૩ આના

અમરહીમ-સરખેરી, વેનિસ, નારંગી વ. પ્રકારના અમરહીમ બનાવવાના ૭ પ્રયોગો. અંક ૯૦ મો.

આતશખાત્રી-પ્રકાર પ્રકારનું દારૂખાનું બનાવવું. અંક ૭૦ અને ૭૨ મો. કી. ૮ આના

સિંચ પાનાનું પુરું લીટ મંગાવે) તમારો ઓર્ડર આજેજ મોકલો.

લખો:-ક્રમર ઓફિસ, સોદાગરવાડા, સુરત.

પારદર્શક સાબુ

પારદર્શક સાબુ મોટે ભાગે રિઝર્વેરિક એસિડ અને તેજમાંથીજ બને છે. એરડિયા તેજમાંથી બનાવેલ પારદર્શક સાબુ સર્વ ગ્રેષ્ઠ પ્રકારના હોય છે. જ્યારે કોપરેલ તેજમાંથી બનાવેલ સાબુ પણ સારી કાઢિના હોય છે.

અત્યંત, એ સાબુ ટૂંકી અને ગરમ બેડ રીતિયોથી બનાવી સમય છે. સાબુને પારદર્શક બનાવવા માટેની મુખ્ય ધિના સંઘટનની પૂરિપૂર્ણતા છે: રિપરિટ સંઘટનની ક્રિયામાં ખૂબ સરળતા અર્થાત્ હોઈ, જરૂરી સ્તરે રિપરિટ પણ વાપરવામાં આવે છે વળી રિપરિટ સાબુને પારદર્શક બનાવવામાં પણ મદદ કરનાર હોઈ, બનાવટ દરમિયાન રિપરિટ હી જતાં, સાબુને જરૂરી પારદર્શક બની રહે છે.

ગિસરીન પણ સાબુનું પારદર્શકપણું વધારે છે, છતાં એના ઉપયોગથી કદી કદી સાબુ ચીકણી બની જાય છે. જળી સાકર પણ પારદર્શકપણું વધારવામાં ઉપયોગી છે.

ચોક્કસ નુસખા આ રહ્યા:—

૧—રિઝર્વેરિક એસિડ ૫૦ રતલ, કોપરેલ તેજ ૧૧૦ રતલ, એરડિયું તેજ ૪૦ રતલ, કોરટીક સોડાનો દ્રવ (૭૦° T) ૧૦૦ રતલ, મેથાલેટેડ રિપરિટ ૧૨૦ રતલ, સાકર ૫૦ રતલ, ગિસરીન ૪૦ રતલ, સેરનાઇન ૨૫ રતલ.

બેડ જાળના તેજ અને રિઝર્વેરિક એસિડને ઓગળાવી, દ્રવ નાખી દહાવો. થોડા દહાઝ સુધી રહેવા દો પછી રિપરિટ નાખી, સાબુ ઓગળાવી લઘ ૧૩૦ થી ૧૬૦° F ડીગ્રીની ગરમીએ ત્યાં સુધી મિશ્રણ ગરમ કરો કે પારદર્શક પ્રવાહી બની જાય. આ સમય સુધી સંઘટનની ક્રિયા પૂરી થઈ ચૂકી હશે. હવે વાધુ રૂપે હી જતા રિપરિટના વજન વડે સમજ કરી સુકાશે. હેપરે ચાર મેગન પાણીમાં

સાકર ઓગળાવી, ગિસરીન સાથે સાબુમાં મેળવો. પછી દ્રવમાં ભરી, કંઠણ થાપ-ત્પારે કાપી, ગોડીઓ બનાવી, અધારા ફંડા ઓરડામાં થોડા દિવસ રહેવા દો. ધીરે ધીરે રિપરિટ હી જઈ, સાબુ કંઠણ અને પારદર્શક બની જશે.

૨—ટંકો અથવા રિઝર્વેરિક એસિડ ૬૦ રતલ, કોપરેલ તેજ ૫૦ રતલ, એરડિયું તેજ ૪૦ રતલ, કોરટીક સોડાનો દ્રવ (૭૦° T) ૭૫ રતલ, મેથાલેટેડ રિપરિટ ૫૦ રતલ, સાકર ૨૦ રતલ, પાણી ૨૦ રતલ.

ધીમી અગ્નિએ ચરખી ને તેજ ઓગળાવી, દ્રવ નાખી દહાવો. ૧૮૦° F ની ડીગ્રીએ મિશ્રણ ઓગળતા રહેવાથી લગભગ ત્રણથી ચાર કલાકમાં સંઘટનની ક્રિયા પૂરી થઈ જશે. પછી રિપરિટ વગવરદ મેળવી, હેપરે રંગ અને સુગંધી મેળવી, પ્રથમ મુજબજ સાબુ બનાવો.

૩—ટંકો ૪૮ રતલ, કોપરેલ તેજ ૪૦ રતલ, એરડિયું તેજ ૬૦ રતલ, કોરટીક સોડાનો દ્રવ (૭૦° T) ૭૪ રતલ, સાકર ૩૬ રતલ, પાણી ૩૬ રતલ, ગિસરીન ૬ રતલ, સોડા ક્રિસ્ટલસ ૧૦ રતલ.

ચરખી અને તેડાને ઓગળાવી, દ્રવ મેળવી ૨૪ કલાક સુધી રહેવા દો. પછી ત્રણથી ચાર કલાક સુધી ઉકાળો, જેથી સંઘટનની ક્રિયા પૂરી થાય. પાછળથી મિશ્રણને ૧૭૦° F ડીગ્રી સુધી ઠંડુ પડવા દેતાં તેનો દેખાવ જેથી જેવો થઈ જશે. હવે ગિસરીન વગવરદ ખૂબ દઢાવીને મેળવી, રંગ ને સુગંધી પણ મેળવી સાબુ બનાવી લો.

૪—ટંકો ૫૪ રતલ, કોપરેલ તેજ ૪૪ રતલ, એરડિયું તેજ ૫૪ રતલ, કોરટીક સોડાનો દ્રવ (૭૦° T) ૮૪ રતલ, સાકર ૪૮ રતલ, પાણી ૨૬ રતલ. બનાવવાની રીત ઉપર મુજબ.

૫—સામાન્ય સાથુ ૧૦૦ રતલ, મેથી-
લેટ રિપરિટ ૩૬ રતલ, સાકર ૧૨ રતલ,
ગિસરીન ૧૨ રતલ.

પહેલાં સાથુને સુકરી નાખી કાતરીઓ
કરી ૧૩૦ થી ૧૬૦ °F ની ગરમીએ રિપ-
રિટમાં ઝાઝગાવો અને વાયુ રૂપે ઉડી જતા
રિપરિટને વંચ વડે સંઘટ્ટો. પછી મિશ્રણને
ફરવા દો. જો સાથુમાં મીઠું, સોડિયમ સલ્ફેટ
કે સોડિયમ ગાઇનેટ હશે તો તે જુદા પડી
જશે. પછી સાકર મિશ્રણ જુદું પાડી લઘ
ત્યાં સુધી ઉકાળો કે રિપરિટનો પોણો ભાગ
ઉડી જાય. છેવટે નિયમ મુજબ રંગ અને
સુગંધ મેળવી સાથુ બનાવી લો. બાકી રહેલ
પા ભાગ રિપરિટ ઉડી જતાં સાથુ પારદર્શક
બની જશે.

તરતી સાથુ

આ સાથુની અંદર હવા રહેતી હોવાથી,
તેઓ તરતી રહે છે અને તેથી નાહવા માટે
જૂન ઉપયોગી છે.

૧—ટેમો ૨૭૦ રતલ, ક્રાપરલ તેજ
૩૦ રતલ, કૌસ્ટીક સોડાનો દ્રવ (૬° થી
૧૨° Be) ૧૬ ગેલન, કૌસ્ટીક પોટાશનો
દ્રવ (૬° થી ૧૨° Be) ૫ ગેલન, મીઠું
૩૨ રતલ.

પહેલાં નિયમ મુજબ ચરણી અને તેજને
સોડા અને પોટાશના દ્રવ વડે સંઘટ્ટ કરી
લો. કે જેથી મિશ્રણ ઘેરા રંગનો બને. પછી
‘દિશીંગ’ની ક્રિયા પછી ધીમી અગ્નિએ મિશ્રણને
મેથી ત્રણ કલાક સુધી ઉકાળતા રહો કે જેથી
સાથુ સાથે બની સકે. સંઘટ્ટનની ક્રિયા ચર્ધ
અથવા પછી લગભગ ૭ થી ૮ ટકા નેટલા
‘મીઠા’ વડે ‘સાઈટિંગ’ની ક્રિયા કરવાથી થોડો
દ્રવ જુદો પડી જશે. પછી અગ્નિ વધારી
૩° થી ૪° Beના મીઠાના મિશ્રણ વડે ફરી
‘સાઈટિંગ’ કરી મિશ્રણ એક કલાક સુધી

ઉકાળના રહે. આ સમયે મિશ્રણ રાતપણે
ઉકાળતું હશે. જો મિશ્રણમાં મીઠું વધારે
મેળવેલું હોય તો થોડુંક સુકું પાણી નાખો
કે જેથી સાથુ એકરસ દેખાય. દલે અગ્નિ
જુગાવી દઇ, મિશ્રણને ૧૫ મિનિટ સુધી ફરવા
દો. પાછળથી દ્રવ જુદો પડી ગયો. હશે તે
જુદો કાઢી, સાથુનો અડધો ભાગ ઉપરથી
કાઢી લઇ બે દેખો અડધી અડધી જાનો, અને

સાથુની ફ્રેમ

પહેલી પેટી ક્રિયા બાખાના રૂપની આ
લોખંડની સાથુની ફ્રેમ, આરે તરફની ક્રિયાઓ કરી
પાડી સકાય બેચી રહે સાંધાની ગોઠવણ પ્રમાણે છે.

તે કંઈ ન થાય તે માટે તરત દાંડી દો.
આ દેખોમાંથી વધેલા દ્રવ નીકળી સકે તે
માટે પડ સહજ છૂટા હોય તો ઠીક. પછી
કદાચમાં બાકી રહેલા સાથુને થાપી કે બીજા
સાધન વડે જૂન શીણ ચઢાવી, એ ત્રણ
મિનિટ કરવા દઇ, તેનો અડધો અડધો ભાગ
મેથી બેઝ દેખોમાં નાખી, ઝડપથી ફ્રેમમાંની
સાથુ ત્યાં સુધી લટાવો કે બધો એકાકાર
થઇ જાય. સાથુ જિદમય બને તે માટે ઝુર-
રત હોય તો બે ત્રણ વેગા એજ મુજબ તેને
લટાવી, છેવટે ફ્રેમ ‘પર દાંકણ’ દાંડી, તે પર
પરતું વજન મૂકા કે જેથી દાંકણ સાથુના
ઉપરજ દબાયું રહે.

અગ્નિવત, એ બધી ક્રિયાઓ ઝડપથી
કરવી ઝુરવી છે, કેમકે આ સાથુ જાતની કંઈ

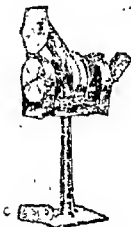
થમ જાય છે. જો આ સાથુમાં રંગ મેળવવો હોય તો તે ચરશી ગરમ કરતી વેગાજ મેળવી લેવો જોઈએ, પરંતુ સુગંધી તો સાથુને દેમમાં બસતી વેગાજ મેળવતી.

જો દદાડા પછી સાથુ કાઢી લઇ, એકાદ દદાડા સુધી ખૂટતી હવામાં તેને સુકાવા દો. (આ સાથુની વધેલી કાતરીઓને બીજી વેગા સાથુ બનાવવાં 'સ્ટ્રીટિંગ' પછી મેળવતી જોઈએ.)

૨—સારી માત્રો સાથુ ૨૭ રતન, પાણી ૨૩ રતન.

સાથુની કાતરીઓ કરી, પાણીમાં નાખી વરાળ કે પાણીના આદ વડે ઓગળાવો. એ

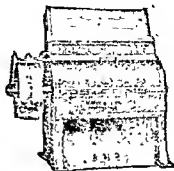
કાતરીઓ કરનાર યંત્ર

[સાથુના લાકાની કાતરીઓ કરવા માટેના ઉપકરણનું આ યંત્ર ત્રણ ભાગે જાય અને પોતાના ત્રણ ભાગે પડેલા ગાળવા અને તેવા દંડા આ લાકા લાકાની કાતરીઓ કરી સકે છે. યંત્રમાં જે ભરીએ કામ કરતી હોઈ, દિવસના ૮ કલાકમાં ૧,૦૫૦ રતન સાથુની કાતરીઓ કરી સકાય છે.]

કલાકમાંજ સાથુને ત્યાં સુધી ખૂબ દબાવે કે તે ઉર્જાને લખતમ યજ્ઞ જોડેલો થઈ જાય. પછી તેને દેમમાં બરી, કદનુ થવે કાપી

ચરક બનાવનાર યંત્ર

[સાથુનાં લાકા ન હોય, પણ આખા ચોરસ હોય તો તેમાંથી કાતરીઓ બનાવવા માટે આ યંત્ર ઉપયોગી છે તે ૨૮ ઇંચની પડોળાઈ લગીના ચોરસાની કાતરીઓ કરી સકે છે. તેની હેડપ-સાઉવ વિષે એટલુંજ લખવું કાઠી થશે કે દિવસના આઠ કલાકમાં તે ૧૧,૨૫૦ થી ૨૨,૫૦૦ રતન સાથુની કાતરીઓ તૈયાર કરી લામે છે.]

લેવાનો છે. એમાં પશુ કુદરત હોય તો સુગંધી ઉમેરી સકારો.

૩—પ્રારંભ તો ૧૦ રતન, કોરડીક સોડાનો ૬૫ (૩૮° Be) પડે રતન, કોરડીક પોટાસનો ૬૨ (૨૫° Be) કે રતન, પોટા-સિયમ કયોરાઈનું મિશ્રણ (૨૦ Be) ૨૩ રતન.

તેજને ઓગળાવી ગાળી લઈ ૬૦° થી ૧૦૦° F ડીઝીની ગરમીએ ૬૫ મેળવી દબાવો. જ્યારે એકરસ થઈ જાય તો કદાચ ટાંકી દો પાંચમથી પોટાસિયમ કયોરાઈનું મિશ્રણ અને ૧૦ થી ૧૨૩ રતન ગરમ પાણી નાખી સાથુ એકરસ થાય ત્યાં સુધી દબાવો છેવટે ૭૭° F ડીઝી સુધી ઠંડી પડે ત્યારે થોડો સાથુ જુદો મઠી લઈ તેને ખુબ શીટી શીટી ઉભારી, પાંચમથી બધો સાથુ મેળવી, ખુબ શીટી નિયમ સુગંધ દેમમાં બરી, 'કચિંગ' કરી કાણુ પડનાં કાપી લો.

૪-કાપરેલ તેલ ૫૦ રતલ, ટૅલો ૨૫ રતલ, કાર્બીક સોડાનો દ્રવ (૩૬° Beનો) ૪૦ રતલ, પોટાસિયમ કાર્બોનેટનું મિશ્રણ (૨૦° Beનું) ૪૦ રતલ, પોટાસિયમ કાર્બોનેટનું મિશ્રણ (૨૦° Beનું) ૨૦ રતલ, ગીણું મિશ્રણ (૨૦° Beનું) ૨૫ રતલ.

દળમત મટિના સાબુ (Shaving Soap)

આ જાતના સાબુની ખુશસિયત એ છે કે તેનું શીણ સાફ દઢાઉ હોય છે કે જેથી દારી પર લગાડતાં લાંબા વખત સુધી ટકી રહે. વળી તે ચામડીને કાંઈ પણ રીતે ખાસ અસર ન કરે એવા હોય, આવા સાબુની બનાવટમાં ખુબ કાળજી લેવી પડે છે.

એ સાબુ કાપરેલ તેલ અને ચરબીમાંથી -ઈડી અને ગરમ બેકે રીનિયો વડે-બને છે, પરંતુ તેનું શીણ ટકાઉ થાય તે માટે તેમાં કેરોસીન સોડા સાથેજ કાર્બીક પોટાશ પણ વપરાય છે.

૧-ટૅલો ૧૦૦ રતલ, કાપરેલ તેલ ૧૨૬ રતલ, કાર્બીક સોડાનો દ્રવ (૭૨° Twનો) ૫૦ રતલ, કાર્બીક પોટાશનો દ્રવ (૭૨° Twનો) ૬ રતલ.

ટ્રાગેકેટ સાબુની જેટ સાબુ બનાવી, પસંદગી પ્રમાણેની સુગંધી મેળવે. આ સાબુમાં કવચિત કવચિત શીણને હજી વધુ ટકાઉ બનાવવા કીચી (Gum Tragacanth) પણ-૧૧૨ રતલ સાબુમાં એક રતલ જેટલા પ્રમાણમાં-મેળવે છે.

૨-ટૅલો ૨૫૦ રતલ, કાપરેલ તેલ ૧૨૫ રતલ, લાર્ડ ૨૫ રતલ, કાર્બીક સોડાનો દ્રવ (૩૦° Beનો) ૨૭૫ રતલ, કાર્બીક પોટાશનો દ્રવ (૨૦° Beનો) ૭૫ રતલ, ઓઇલ ઓફ લવેન્ડર ૧ રતલ, ઓઇલ ઓફ થાઇમ ૬ રતલ, ઓઇલ ઓફ કમીન ૬ રતલ.

ટૅલો, લાર્ડ અને તેલને ઓગળાવી મિશ્રણ ૧૫૦° F ડીગ્રી સુધી ઠંડું પડવા દો. પછી

બેકે દ્રવ મેળવી નિચમ મુજબ સુગંધીઓ મેળવી પાછળથી ગોટીઓ બનાવી લેવી.

૩-ટૅલો અને તેલનો બનેલો સાબુ ૭૫ રતલ, કાપરેલ તેલનો બનેલો સાબુ ૫૦ રતલ, ઓઇલ ઓફ કારારે ૬ ઓંસ, ઓઇલ ઓફ બર્ગમોટ ૬ ઓંસ, ઓઇલ ઓફ લવેન્ડર ૩ ઓંસ, ઓઇલ ઓફ થાઇમ ૩ ઓંસ, ઓઇલ ઓફ કલવજ ૧ ઓંસ.

બેકે ઝતવા સાબુઓને ખુશરત પુરતા પાણીમાં ઓગળાવી, સુગંધીઓ મેળવી, સાબુની ગોટીઓ બનાવી લો.

૪-ટૅલો ૧૦૦ રતલ, કાપરેલ તેલ ૧૨૬ રતલ, કાર્બીક સોડાનો દ્રવ (૩૭° Beનો) ૫૦ રતલ, કાર્બીક પોટાશનો દ્રવ (૩૭° Beનો) ૬ રતલ.

નંબર બેની રીત મુજબ સાબુ બનાવી લઇ, બેકેટા પ્રમાણમાં પસંદગી મુજબની સુગંધીઓ મેળવે.

૫-ટૅલો ૧૦૦ રતલ, કાપરેલ તેલ ૨૦ રતલ, કાર્બીક સોડાનો દ્રવ (૩૭° Beનો) ૫૨ રતલ, કાર્બીક પોટાશનો દ્રવ (૩૭° Beનો) ૨ રતલ.

બનાવવાની રીત ઉપર મુજબ.

કેસ્ટાઇલ સાબુ

ઝવતુનનું તેલ ૫૫૦ રતલ, પામ ઓઇલ, ૧૦૦૬ રતલ, ટૅલો ૩૫૦ રતલ, કપાસીઆનું તેલ ૩૫૦ રતલ, કાર્બીક સોડાનો દ્રવ (૨૮° Twનો) ૧૫૦ ગેલન, કાર્બીક સોડાનો દ્રવ (૪૨° Twનો) ૧૫૦ ગેલન.

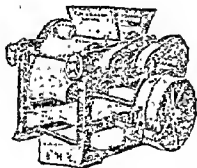
પ્રથમ એક ક્ષણમાં કાર્બીક સોડાનો ૨૮° Twનો દ્રવ નાખી, ૧૫૦° એક લગી ગરમ કરે અને પછી તેમાં તેલ અને ટૅલો ઉમેરી, તે ઉકળવા લાગે ત્યાં લગી દલાવવા રહો. પછી એ મેળવણીને ત્રણ યા ચાર કલાક લગી-યા જ્યાં લગી તેલ અને દારની સંપર્કન-કિવા ખાતમ ન થઇ જાય ત્યાં લગી-

ઉકળવા દો અને પછી મીઠું ઉમેરી, સાચુને જુદો પાડી, વધારાનો દ્રવ કઢાઈને તથિયે જઈ એસવા દો. પછી તેને ઠાંડી લઈ, કઢાઈને ફરી વાર ચુના પર મુકી, ૪૨° F નો દ્રવ રૂં થી ૩૦ ગેજન પ્રમાણમાં ધીમે ધીમે ઉમેરતા જાય. પછી સાચુને ફરવા દઈ, વધારાનો દ્રવ જુદો પાડી લો અને ફરી વાર સાચુને, સદગ પાણી ઉમેરી, ઉકાળો લો.

‘મોટર’ સાચુ

અરેબરા ‘મોટર’ સાચુ દલકી કાટિની ટેલો, હાડકાની ચરખી કે ખીંછ દલકી ચરખી

મિથ કનનાર ચંચ

[સતરીએને ફાલો, રંગ અને સુગંધ સાથે મિથ કરનાર, જાણે નવોજ સાચુનો માવો જના-વનાર આ ચંચ ખુબ અત્યંત જરૂરી છે. તે આઠ કલાકમાં ૪૨૫૦ થી ૬,૦૦૦ રતલ સાચુને જથ્થો એકવસ કરી આપી શકે છે.]

અને દલકી પંકતિના કારીક સોડા વડે જનાવાય છે. એજ પદાર્થોની અશુદ્ધતા સાચુમાં રંગબેરંગી અસર પવડા કરી શકે છે.

આ સાચુ ઉકાળવાની રીતયે જનાવી, હાલુદાર સાચુ અને ત્યાર પછી જલદ દ્રવ સાથે ઉકાળો, સાચુ પૂરેપૂરો સંપદ થઈ શકે તો પછી પણ જ્યાં સુધી સાચુ ‘મોટરિંગ’ માટે કાચક અને ત્યાં સુધી ઉકાળવામાં આવે છે.

આ જિના થોડાક વ્યવહારે અનુભવ પાડી નક્કી સમજ સકાતી હોઈ, જ્યારે સાચુ એવો અને તો એકાદ બે કલાક તેને ફરવા દઈ, પછી હાડકાની ફેમમાં ભરી, સાચુ ધીરે ધીરે કઠણ થાય તે માટે ફેમને ગરમ કપડાં-ઓથો ઢાંકી દેવામાં આવે છે.

વળી નક્કી ‘મોટર’ સાચુ હીરાકરી, અદ્દામરિન, મેનગેનિક ડિઓક્સાઇડ અથવા વરમિલિયનના મિશ્રણથી પણ અને છે. એના થોડાક નુસખા આ રતા:—

જી. મોટર સાચુ—કાપરેક તેજ ૧૦ રતલ, કપાસીઆનું તેજ ૫૦ દલકી કાટિની ટેલો ૧૫ રતલ, કારીક સોડા ૪૨ રતલ, સિલિકેટ ઓઈલ સોડા ૧૨ રતલ, સોડા એચ ૧ રતલ, અદ્દામરિન રંગ સુરત ૫ રતલ.

શરૂઆતમાં તેજ અને ફેમને ઉકાળો, સંપદની ક્રિયા પુરી થાય ત્યારે તેમાં ‘સિલિકેટ ઓઈલ સોડા, સોડા એચ અને મીઠાનું’ પ્રવાહી મિશ્રણ જનાવી મેળવો. મિશ્રણ ખુબ ઉકળ્યા પછી રંગ મેળવવા કાચક થાય ત્યારે તેમાં રંગ મેળવો.

એક દન સાચુ માટે ૩ થી ૩૨ રતલ રંગ પૂરતો છે. રંગ મેળવવાની રીત એ છે કે પહેલાં થોડા સાચુ મા પાણીમાં રંગ મેળવી, કઢાઈના સાચુ પર છાંટી સાચુને દઈ ઉકળવા દેવો. જ્યારે સાચુ ઉકળી રહે તે રંગ ખુબ ફેલાઈ જાય ત્યારે સાચુ હાડકાની ફેમમાં ભરી જુના કપડાં વગવડથી ઢાંકી દેવો કે જેથી તે ધીરે ધીરે કઠણ થાય.

એક વાત ખાસ યાદ રાખવાની છે: રંગ મેળવવી વેળા સાચુ ખુબ પાતલો ન હોવો. જોઈએ, નિકર રંગ જ્યાં સાચુમાં મળી જઈ સાચુ મોટરને જલ્દે સામાન્ય જી. ચઈ જરો. જો જરાગર કાળજીપૂર્વક રંગ મેળવાય તો સફેદ અને જી. તરેદ સાચુમાં ખુબજ શોષીની માલમ પડે છે.

“કમર” : અંક ૬૭ મો

ગ્રે બ્રાહ્મી સાબુ—ઉપર લખ્યા મુજબ સાબુ બનાવેા. એમાં રંગ માટે અલ્ટ્રા-મરીન બદલે મેનગેનિક ઓક્સાઇડ, ૧ ટન સાબુ માટે એકથી ત્રણ રતલ રંગના પ્રમાણમાં મેળવે.

લાલ બ્રાહ્મી સાબુ—ઉપર લખ્યા મુજબ સાબુ બનાવેા પણ રંગ તરીકે વર-મિશિયનને ઉપયોગ કરેા.

લીલો બ્રાહ્મી સાબુ—ઉપર લખ્યા મુજબ રંગ તરીકે હીરાકસી વાપરવી.

કાર્બોલિક સાબુ

૧—સાબુને કડ સાબુ ઓગળાવી, તેમાં સેકેડે ટકાના પ્રમાણમાં કાર્બોલિક એસિડ કિરકસનો લૂકો મેળવી, કેમર્મા ભરી લેા. જ્યારે કંઈ પણ થઈ જાય ત્યારે સામાન્ય ટોઇમેટની સાબુની પેઠે ગોટીઓ બનાવી લેવી.

૨—કોચીનલ ટોપરેલ તેલ ૧૦ રતલ, કોરટીક સોડાનો દ્રવ (૩૮° Be) ૫ રતલ, કોરટીક પોટાશનો દ્રવ (૨૮° Be) ૬ ઓંસ-કાર્બોલિક એસિડ ૬ ઓંસ, ગિરસરીન ૮ ઓંસ.

પહેલાં તેલ અને કોરટીક સોડાનો દ્રવ મેળવેા. પછી કાર્બોલિક એસિડને કોરટીક પોટાશના દ્રવમાં ઓગળાવી, ગિરસરીન મેળવી. સાબુના મિશ્રણમાં નાખી ખુબ હલાવેા. પછી નિયમ મુજબ સાબુ બનાવી લેા.

અસજાત, કાર્બોલિક એસિડનું પ્રમાણ હુરરત મુજબ ઓછું વધુ પણ કરી સકાય છે. **કપુરી સાબુ**

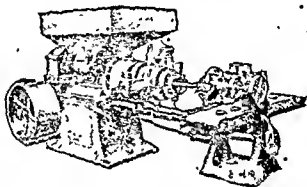
આ સાબુ કંડીથી દાય પળતી ફાટેલી

ચામડી માટે તથા સંધીવાના દર્દ માટે ઉપ-યોગી છે :

૧—સોફ્ટ સબુર્ગા સેકેડે દસ ટકાના પ્રમાણમાં કપુર મેળવવાથી ‘સોફ્ટ’ પ્રકારનો કપુરી સાબુ બને છે, જે સોજા વચપરક માટે ઉપયોગી છે.

૨—સફેદ સાબુ ૨૫ રતલ, કપુરનો બારીક લૂકો ૨ રતલ.

લાલ અને ગોટી બનાવનાર યંત્ર

સાબુના માત્રામાથી લાલ અને ગોટીઓ બનાવનાર આ પાશ્વ યંત્ર હાલમાં છેલ્લી શોધ છે. તે સાબુની કાતરીઓને મિશ્ર કરી, લાલ પલ્લુ બનાવી શકે છે. અને એ લાલ-ઓમાથી ગોટીઓ પણ, એમાં વળી, લાલ મોરસ, લાંબા મોરસ થા ગોળ પલ્લુ બનાવી સકાય છે અને તેજ પ્રમાણે અનેકાનેક કદ અને તરફની ગોટીઓ પણ ખરી રીતે બેતા, આ એક યંત્ર માત્ર નથી; બે યંત્રોના સમુદ્ધ છે; તેથીજ તે અનેક ક્રિયાઓ એકી વેળા કરી શકે છે.]

સાબુને ઓગળાવી તેમાં કપુરનો લૂકો —વા લૂકાને સ્પિરિટમાં ઓગળાવી તે સ્પિરિટ મેળવી, નિયમ મુજબ સાબુ બનાવી લેા. પાછળથી સાબુની ગોટીઓ બનાવી, કાગળમાં વીંટાળી ધાતુના પાકસમાં બંધ કરી દેવી જોઈએ.

નેપથોલ સાબુ (Naphthol Soap)

• કોપરેલ તેલ ૫ રતલ, કોરટીક ગોડા (૭૦° થી ૭૨° ના) ૧ રતલ, પાણી ૨ રતલ,

Naphthalene Balls (જેને ડામરની ગોળાઓ કહે છે તે) ૩૫ તોલા.

સામાન્ય ઢાંચી કે ગરમ રીને સાથુ બનાવી, તેમાં ડામરની ગોળાઓનો ખારીક ભર્યા નાખી, ખુબ દસાવી, એક બે દલાડા સુધી સાથુને દલાડા દો. પછી કાપી લાઇ, ગોટીઓ બનાવી લેવી.
ટંકણુખારનો સાથુ

૧-ટંકો ૨૦ રતલ, કોરડીક સોડાનો દ્રવ

ગોટીઓ બનાવનાર યંત્ર

[આમજ બતાવેલા મોટા યંત્ર સિવા, ગોટીઓ બનાવવા માટે પ્રચલિત લેખાતું આ યંત્ર, દાખ કારીગરી માટે ઉપયોગી છે. સાથુના લાઠા બનાવી તેમાંથી કાપેલા કટાઓ એક પછી એક આ યંત્રમાં મુકી, ૫૫ વડે ‘ટાઈ’ દબાવી, ગોટીઓ બનાવી, તેની ઉપર નામ અને તરદ પાડી સકાય છે. અગત્ય, જેની તરદ બનાવવી હોય તેવી ટાઈ અર્થાત બીજું ગોડાવવાની જગ્યા સમજાવ દેાય છે.]

(૧૫° Be°) ૨૦ રતલ, કોરડીક પોટાશનો દ્રવ (૧૦° Be°) ૧૨ રતલ, ટંકણુખારનું મિશ્રણ (૧૦° Be°) ૩ રતલ.

વરણાને ગોળાઓ દ્રવ નાખી, તે એક-રસ થય ત્યાં સુધી ઉઠાવે. પછી તેમાં

ખાજીનો દ્રવ અને મિશ્રણ નાખી, સાથુ ઘટ્ટ અને ત્યાં સુધી ઉકાળી, પછી ઉતારી દેડું પાડે. આ સાથુ પ્રવાહી રૂપમાં બનશે.

૨-સાથુ ૯૦ રતલ, ટંકણુખાર ૧૦ રતલ.

ગંધકી સાથુ

કોપરેસ તેલનો સાથુ ૯ રતલ, શુદ્ધ કોરેસ ગંધક ૧ રતલ.

સાથુમાં ગંધક મેળવી, મધ જેવો બને ત્યારે ફેમમાં ભરી લે. પાછળથી નિયમ મુજબ કાપી ગોટીઓ બનાવી લેવી.

દાંત માટેનો સાથુ (Tooth Soap)

સાથુ ૨૦ રતલ, સિલિસિયસ અર્થ પાવડર ૧ રતલ, ટાંક ૨ રતલ, રટાઈ ૩ રતલ.

સાથુને ફેમમાં ભરવા અગાઉ આ પદાર્થો મેળવી પછી નિયમ મુજબ સાથુ બનાવી લેવો.

કોલટાર સાથુ

આ સાથુની બનાવટમાં નેપથેલિન-ના નેપથેલિન અને કાર્બોસિક ઍસિડ મુખ્ય પદાર્થ તરીકે વપરાય છે. અંતઃજાત, વધારે પડતા પ્રમાણમાં તે વાપરવા જોઈએ નહિ, નિકર સાથુ જરૂર વાસ ધરાવેના યાદ રાખી. એમ કહ્યું એ વાસ પણ ખીણ સુગંધીઓ જેવી કે: ઍઇલ ઍક કાસિલા, લેવેન્ડર, સ્પાઇક, રેડ યાઇમ વગરહના ઉપયોગથી કંઈક મન-પસંદ સુગંધમાં ફેરવી સકાય છે.

૧-કોપરેસ તેલના સાથુની કોરડીઓ ૩૦ રતલ લઈ ૧૦° Beના મીઠાના મિશ્રણમાં ગોળાગાળી, તેમાં ૩ રતલ કોલટાર મેળવો.

૨-કોપરેસ તેલ ૨૦ રતલ લઈ વેંડેલતા પ્રમાણમાં કોરડીક સોડાના ૪૦° Twના દ્રવ વડે સંઘટ્ટ કરી, ૩ રતલ કોલટાર મેળવી સાથુ બનાવો.

એમાં પાછળથી સુગંધીઓ રંગ વગરહ મેળવી સકાય છે. એ સાથુઓ ચામડીને લગતા રંગો માટે ઉપયોગી છે.

આયોડાઈડ સાબુ

કોપરેલ તેલ ૨૦ રતલ, કૌસ્ટીક સોડાનો દ્રવ (૪૦° Be.) ૧૦ રતલ, પોટાસિયમ આયોડાઈડ ૩ રતલ, પાણી ૪ રતલ.

તેલને દ્રવ વડે સંધટ કરી, પાણીમાં પોટાસિયમ આયોડાઈડ ઓગળાવી તેમાં મેગ્નેશિયમ કલ્સીનીંગ માટેનો સાબુ

ડ્રાઇ કલ્સીનીંગ માટેનો સાબુ

Dry Cleaning Soap

ઑલિક એસિડ ૫ રતલ, કૌસ્ટીક પોટાશ ૧ રતલ, મેથીમેટ્રેડ સિપરિટ ૫ રતલ.

ઑલિક એસિડ અને કૌસ્ટીક પોટાશને મેગ્નેશિયમ સિપરિટમાં ઓગળાવી, સાબુ બનાવો.

આ સાબુ બેન્ઝોઇનમાં ઓગળાવી જાય છે. જેમ વધારે પ્રમાણમાં ઓલિક એસિડ વપરાય તેમ વધારે ઝડપથી ઓગળાઈ સકે છે.

ધાતુ-પૉલિશ સાબુ

કોપરેલ તેલનો સાબુ ૧૦૦ રતલ, ટ્રીપોલી પાવડર ૧૦ રતલ, ફટકડી ૫ રતલ, કીમ ઓઇ ટાર્ ૫ રતલ, સુકો સફેદો ૫ રતલ.

સાબુને ઝુરેત પ્રતે પાણીમાં ઓગળાવી, આ પદાર્થોને ખારીક વાટી મેગ્નેશિયમ, સાબુ બનાવી લો.

વાળ કાઢવાનો સાબુ

ગ્લિસરીન ૪૩૫ ગ્રામ, કોપરેલ તેલ ૬૦૭ ગ્રામ, એરંડિયું તેલ ૧૮૪૪ ગ્રામ, કૌસ્ટીક પોટાશનો દ્રવ (૩૩ ટકાનો) ૧૯૧૪ ગ્રામ, સ્ટાર્ચ ૧૧૩ ગ્રામ, સર્ફેક્ટાઇન્ટ ઑઇલ સોડિયમ-૬૦૭ ગ્રામ, સિટ્રોનેલ ઑઇલ ૧૧૩ ગ્રામ.

પહેલાં તેલ ગ્લિસરીન વગવરફને દ્રવ વડે સંધટ કરી, પછી તેમાં સ્ટાર્ચ અને સર્ફેક્ટાઇન્ટ ઑઇલ સોડિયમ મેગ્નેશિયમ છેવટે સુગંધી નાખી, સાબુ બનાવી લો.

છત્ર માટેનો સાબુ (Saddle Soap)

મધમાખનું ગીણુ ૧ રતલ, ‘સૉફ્ટ’ સાબુ

૮ ઑંસ, અગ્નિનું તેલ ૨ ઑંસ, તરપેન્ડાઇનનું તેલ ૩ પાઉન્ડ.

ધીમી અગ્નિએ બધાને મેગ્નેશિયમ, ખુબ હવાવળા રહી એકરસ થઇ જાય ત્યાં સુધી ઉકાળો. પછી ઉતારી ડાબા કે બરણીમાં ભરી લો.

ઝુરેત હોય છત્ર પર લગાડી નરમ થઇ વડે ધસવાથી ખૂબ ચગકાટ આવશે

વેસેલાઇનનો સાબુ

કોપરેલ તેલ ૧૬૦ રતલ, વેસેલાઇન ૨૦ રતલ, કૌસ્ટીક સોડાનો દ્રવ (૪૦° Be.) ૭૬ રતલ, પાણી ૪ રતલ.

નિયમ મુજબ સાબુ બનાવી લેવો.

ટેન્નિસનો સાબુ

૩૦ રતલ ટેમોના સાબુને ઓગળાવી તેમાં ૨ રતલ ટેન્નિસ એસિડ અને ઝુરેત પ્રતે સ્ટાર્ચ મેગ્નેશિયમ સહુ બનાવો.

મધ-સાબુ

કર્ડ સાબુ ૬૦૦ રતલ, કૌસ્ટીક પોટાશનો સાબુ ૧૦૦ રતલ, સિટ્રોનેલ ઑઇલ ૧૫ રતલ.

સાબુઓને ઓગળાવી, ખાજેલી સાકર ઝુરેત પ્રતે અમાણમાં રંગ માટે મેગ્નેશિયમ, સુગંધી મેગ્નેશિયમ સાબુ બનાવો લો.

જો ખરેખર મધનો સાબુ બનાવવો હોય તે ૧૦૦ રતલ કૌસ્ટીક પોટાશના સાબુને બદલે ૧૦૦ રતલ મધ મેગ્નેશિયમ.

ખારદ સાબુ

કૌસ્ટીક સબસાઇમેટ ૧ ગ્રામ, રેક્ટીફાઇડ સિપરિટ ૧ ઑંસ, ઉમ્દા સાબુ ૪ ઑંસ.

ખરલમાં કૌસ્ટીક સબસાઇમેટ નાખી, સિપરિટ ઉમેરી ઓગળાવી લો. પછી તેમાં સાબુની કાતરણ ઉમેરી ધુટી, સાબુ બનાવો.

બનવરોના માટે-તથા કેળવણી મામડા માટે આ સાબુ વપરાય છે.

શાશુગારની એ નોખી પદ્ધતિ, જેના સંજ્ઞામાં નિશ્ચયોત્તમ પુખ્ત મતબદ છે, તે ચામડીને કૃત્રિમપણે કામચલાઉ રંગ આપવાની છે. પૂર્વમાં દાય અને પચના પાંચઝો પર મેંદી લગાડવાની પ્રથા છે, આંખમાં કાચળ અને સુરમો લગાડાય છે-જે અલગત, માત્ર શાશુગારના હેતુ નથી કારતો, આપણે ગ્રામ્ય પલ્લુ ધરાવે છે તો પશ્ચિમમાં ચિદરા પર રૂઝ પ્રવાહી અને પાવડર છે અને હેડો પર સિપરિટક અને નાખ પર મેલ પોલિસ।

૩૩-દરરોજ કપમાં ચામડીની તનદુરસ્તીને દાનિકતા છેજ, એ બધા રીતીકારે છે. ખાસ કરીને ચામડીના બારીક છિદ્રોને બંધ કરી દઇ, પરસેવાનો માર્ગ રોકી દેવાની ઝેમાં મુખ્ય ખામી છે એટલે એનો ઉપયોગ અને તેમ ઓછોજ કરેા નેપ્રએ. યળી એક વેળા વાપર્વા પછી જેમ અને તેમ જલદીથી ધોઇ પલુ નાખના નેપ્રએ, જેથી કુદરતી તનદુરસ્તીને દાનિ થતી અટકે.

સિપરિટક વિગે એટલુ માદ રાખતું સુરતી છે કે તે કદે પાનતી ને ઘણી બરડ નહિ દેાય એવી હોવી નેપ્રએ. તેની પેકીંગ પલુ અત્યંત આરાંક હોવી સુરતી છે.

૩૪ પાવડર

આ પ્રકારના પાવડર પ્રવાહી કરતાં ઓછા દાનિકતા હોવા છતાં બરાબર ચોંટતા નહિં હોવાથી, રંગ એક સરખો થયો ન હોવાથી અને ઘણી વેળા કપડાં પર કાચ પલુ પાડી દેતા હોવાથી ઓછા વપરાય છે.

સેફ્ટ-અત્યંત બારીક પુખીસ રોન ૧ કીમો, એવસિન ૫ કીમો, આઇસ ગ્રેનિયમ ૫ ગ્રામ, ઓઇલ બર્ગેમોટ ૧૦ ગ્રામ.

(૨)-રીઅરાઇટ ૨ કીમો, ઓઇલ સંગન ૫ ગ્રામ, ઓઇલ બર્ગેમોટ ૫ ગ્રામ.

ગુલાબી-(૧)-પુખીસ રોન ૨ કીમો,

ફલસિયમ કામેનિટ ૧ કીમો, આલ્કોહોલિક સોલ્યુશન ઓફ એવસિન ૧૦ ગ્રામ, ઓઇલ બર્ગેમોટ ૧૦ ગ્રામ, બાવળનો ચુંદર ૧૦૦ ગ્રામ.

(૨)-પુખીસ રોન ૧ કીમો, ફલસિયમ કામેનિટ ૨ કીમો, બાવળનો ચુંદર ૧૦૦ ગ્રામ, એવસિન ૩૦ ગ્રામ, સોલ્યુશન ઓફ કાર્માઇન ૨૦૦ ગ્રામ, ઓઇલ ગ્રેનિયમ ૨૦ ગ્રામ.

કાળો-બત્તીની મેસ ૧ કીમો, બાવળનો ચુંદર ૩૦ ગ્રામ, ઓઇલ બર્ગેમોટ ૫ ગ્રામ.

આધારમાં ચળકે એવો ગુલાબી-પુખીસ રોન ૧૦૦ ગ્રામ, ફેસફોસ્ફેટ ઓફ સલ્ફ્યુર ૨૦૦ ગ્રામ, સિરિયમ કામેનિટ ૨૫ ગ્રામ, કાર્માઇન ૨ ગ્રામ.

૩૫ પ્રવાહી

સેફ્ટ-(૧)-પિરમથ સખતાઇટ ૧ કીમો, ગિલસરીન ૧ કીમો, ગુલાબજળ ૫૦૦ ગ્રામ, ઓરેન્જ ફ્લાવર વૉટર ૫૦૦ ગ્રામ.

(૨)-પિરમથ સખતાઇટ ૫૦૦ ગ્રામ, ગુલાબજળ ૧ લિટર, ઓરેન્જ ફ્લાવર વૉટર ૧ લિટર.

ગુલાબી-(૧)-એવસિન સોલ્યુશન ૩૦ ગ્રામ, બાવળનો ચુંદર ૩૦ ગ્રામ, ગુલાબજળ ૩ લિટર, ઓરેન્જ ફ્લાવર વૉટર ૩ લિટર, ગિલસરીન ૧ લિટર.

(૨)-ગુલાબજળ ૩ લિટર, એમોનિયમ લાવ્રેટ ૩૦ ગ્રામ, ઓઇલ ગ્રેનિયમ ૧૦ ગ્રામ, આલ્કોહોલ ૩ લિટર.

(૩)-કાર્માઇન ૬૫ ગ્રામ, એમોનિયા ૫૦ ગ્રામ, ગુલાબજળ ૧ લિટર, આલ્કોહોલ ૧ લિટર.

પ્રથમ રંગને પાડી થોડાક ગુલાબજળમાં ઓમળાની, પંડી બાકાની વસ્તુઓ કોરી, થોડાક દવાડા લગી રહેતા દમ માખીસેજો.

“કુમર” આદિ હતા એ...
 પુત્ર-સોનુશન આદિ નિકટારીઆ પુત્ર
 ૪૦૦ આમ, બાવળનો યુદ્ધ ૧૦૦ આમ,
 ઓરેન્ઝ કાંધાર પોટર ૧ મિટર, ગુલાબગળ
 ૫૦૦ આમ.
 તરલ અચ્છા

૩૪ મલમ
 આ મલમ વાપરવામાં કરકસીમાં છે,
 પરંતુ તે સ્ત્રીકાંથ ધરાવનાર હોય, વાપરનારે
 પુષ્કળ કાળજી લેવાની રહે છે.

સફેદ-ખિરમય સપનાઇટ ૧ ક્રોસો,
 પેટ્રોસિયમ જેલી ૫૦૦ આમ, આઇલ મેરોલી
 ૧૦ આમ.

(૧) ગુલાબી-(૧)-કાર્બોન ૧૫.૫ આમ,
 ચરબી ૬૦૦ આમ, કેરોસાઇન ૧૦૦ આમ,
 સુગંધી ગમે તે.

(૨)-ચરબી ૧ ક્રોસો, સફેદ પેટ્રોસિયમ
 જેલી ૧ ક્રોસો, ઓલોક્સેન ૩૦ આમ, આઇલ
 ઓરોસ ૧૦ આમ.

પુત્ર-ચરબી ૬૦૦ આમ, કેરોસાઇન ૧૦૦
 આમ, અલ્ટ્રામરીન ૫૦૦ આમ.

કાળો-પેટ્રોસિયમ જેલી ૫૦૦ આમ,
 આયુર્વરી ૦.૨૬, ૧ ક્રોસો, કેરોસાઇન ૨૦૦
 આમ, આઇલ કલેન્ડર ૧૫ આમ.

સિંધુરિટક
 તે વિખ્યાત સ્ત્રી-ગુરિયાત છે જેના
 વિના, ઓળ ન થઈ શકે. આનું નામ સંભાર-
 મેઝ કદી અપ-હુ-હેટ લેખાય છે, ન કોઈ
 તેના વિના ચલાવી શકે છે. તે હોકને રંગીન
 કરવાની, કામગીરી બનાવે છે અને નિત્ય
 અવનવી ચિત્રાકર્ષક દબે પેક કરાય છે.

(૧) સફેદ મીણ ૧૦૦ આમ, સ્પરમેસિટિ
 ૧૦૦ આમ, મીડી બર્લિન તેલ ૧૫૦ આમ,
 બર્લિન ઇનક્રુઝન ૫ આમ, જિરેનિયમ
 ઇનક્રુઝન ૫ આમ, જિરિમન ઇનક્રુઝન ૨
 આમ, રંગ ગમે તે અને જોઈએ તેટલા પ્રમાણમાં.

(૨) વેનેશિયન ઓક ૫૦૦ આમ, બાવ-
 ળનો: યુદ્ધ ૩૦ આમ, રંગ-ગમે તે (જુ
 માટે બર્લિન ૫૫ ૫૦ આમ.)

ચુરની નહિ, માત્ર બાગાળની આ બના-
 વટ સામાન્ય રીતે રૂઝ પ્રવાહી જેવી છે. ફેર
 માત્ર બનાવટનો છે. એવ આમરીને ગુલાબી
 રંગ આપવા વપરાય છે. અમગત, સુગંધીઓ
 જુદી જુદી હોય છે.

(૧) અ-ગુલાબી અતર ૩૦ ટીપા,
 મેગ્નેસિયમ કાબોનેટ ૧ ઓંસ, ડિસ્ક્રીટ પાણી
 ૧૨ ક્વાર્ટ.

પ્રથમ ગુલાબના અતરને મેગ્નેસિયમ
 કાબોનેટ સાથે ખરકમાં ધુઈ, પછી પાણી
 મેળવી ગળા લો, આ પાણી તૈયાર થયું તે
 સુગંધીદાર, પાણી, અ- કહેવાશે. હવે—

બ-સુગંધીદાર પાણી ૧ ક્વાર્ટ અને
 સ્કાર્લેટ રંગ ૨ ઓંસ લઈ મેળવી, ગળા લો.

(૨) અ-સંદભત્ત તેલ ૧ તોલો, મેગ્ને-
 સિયમ કાબોનેટ ૧ ઓંસ, ડિસ્ક્રીટ પાણી
 ૬ ક્વાર્ટ.

બ-સુગંધીદાર પાણી ૧ ક્વાર્ટ, સ્કાર્લેટ
 રંગ ૨ ઓંસ.

બનાવવાની રીત પ્રથમે પેટ્રોલ કદેક
 ગુલાબી સુગંધીદાર પાણી, સુગંધીને અંગે
 જુદા જુદા હોય છે. એટલે તૈયાર થાય પછી
 જુદી જુદી સુગંધીવાલો બને છે.

(૩) અ-મેગ્નેસિયમ ઓઇલ કલેન્ડર ૨૦
 આમ, મેગ્નેસિયમ કાબોનેટ ૧ ઓંસ, ડિસ્ક્રીટ
 પાણી ૩ ક્વાર્ટ.

બ-સુગંધીદાર પાણી ૧ ક્વાર્ટ, સ્કાર્લેટ
 રંગ ૧ ઓંસ.

(૪) અ-વીકા લીલી ૪ આમ, મેગ્નેસિયમ
 કાબોનેટ ૧ ઓંસ, ડિસ્ક્રીટ પાણી ૨ ક્વાર્ટ.

બ-સુગંધીદાર પાણી ૧ ક્વાર્ટ, સ્કાર્લેટ
 રંગ ૧ ઓંસ.

(૫) અ-મેંદીલ અતર ૧-તોલો, મેગ્ને-

અ-સુગંધીદાર પાણી ૧ ક્વાર્ટ, રકારસેટ ૨ ઓસ. ઉમેરો.

(૭) અ-સુગંધીદાર પાણી ૧ ક્વાર્ટ, રકારસેટ ૨ ઓસ. ઉમેરો.

(૮) અ-સુગંધીદાર પાણી ૧ ક્વાર્ટ, રકારસેટ ૨ ઓસ. ઉમેરો.

(૯) અ-સુગંધીદાર પાણી ૧ ક્વાર્ટ, રકારસેટ ૨ ઓસ. ઉમેરો.

(૧૦) અ-સુગંધીદાર પાણી ૧ ક્વાર્ટ, રકારસેટ ૨ ઓસ. ઉમેરો.

(૧૧) અ-સુગંધીદાર પાણી ૧ ક્વાર્ટ, રકારસેટ ૨ ઓસ. ઉમેરો.

(૧૨) અ-સુગંધીદાર પાણી ૧ ક્વાર્ટ, રકારસેટ ૨ ઓસ. ઉમેરો.

(૧૩) અ-સુગંધીદાર પાણી ૧ ક્વાર્ટ, રકારસેટ ૨ ઓસ. ઉમેરો.

(૧૪) અ-સુગંધીદાર પાણી ૧ ક્વાર્ટ, રકારસેટ ૨ ઓસ. ઉમેરો.

(૧૫) અ-સુગંધીદાર પાણી ૧ ક્વાર્ટ, રકારસેટ ૨ ઓસ. ઉમેરો.

(૧૬) અ-સુગંધીદાર પાણી ૧ ક્વાર્ટ, રકારસેટ ૨ ઓસ. ઉમેરો.

(૧૭) અ-સુગંધીદાર પાણી ૧ ક્વાર્ટ, રકારસેટ ૨ ઓસ. ઉમેરો.

(૧૮) અ-સુગંધીદાર પાણી ૧ ક્વાર્ટ, રકારસેટ ૨ ઓસ. ઉમેરો.

(૧૯) અ-સુગંધીદાર પાણી ૧ ક્વાર્ટ, રકારસેટ ૨ ઓસ. ઉમેરો.

(૨૦) અ-સુગંધીદાર પાણી ૧ ક્વાર્ટ, રકારસેટ ૨ ઓસ. ઉમેરો.

(૨૧) અ-સુગંધીદાર પાણી ૧ ક્વાર્ટ, રકારસેટ ૨ ઓસ. ઉમેરો.

(૨૨) અ-સુગંધીદાર પાણી ૧ ક્વાર્ટ, રકારસેટ ૨ ઓસ. ઉમેરો.

(૨૩) અ-સુગંધીદાર પાણી ૧ ક્વાર્ટ, રકારસેટ ૨ ઓસ. ઉમેરો.

(૨૪) અ-સુગંધીદાર પાણી ૧ ક્વાર્ટ, રકારસેટ ૨ ઓસ. ઉમેરો.

(૨૫) અ-સુગંધીદાર પાણી ૧ ક્વાર્ટ, રકારસેટ ૨ ઓસ. ઉમેરો.

પછી તેને ત્રણ દહાડા લગી ચુકાવવાની ભાવના દઈ, ખરડ કરવો. છેલ્લે દહાડે ત્યારે તદ્દન સુકાઈ જતા ત્યારે તેમાં ૧ વાલ બીમ-સેની કપુર મેળવી ખરડ કરી, શીશીમાં ભરી લેવો.

નંખ પોલિશ

નખને ચળકતા, સુંદર ચામડીના રંગના રાખવાની આ દવાની મંકસદ છે. તે સુરખી ચંક છે; પુર્વમાં તે મેંદીજ વપરાય છે.

નખ 'બનાવવા'ની રીત એ છે કે પ્રથમ તેને ચરમ પાણી, સાંધુ પા દંડણુખાર વડે ધોઈ કાઢી, પુખ્ત પત્થર વડે ધરી એક સરખા કરી કાપી લે છે. પછી ગમે તે પોલિશની વારી આવે છે.

(૧) સફેદ મીણ ૪૦૦ ગ્રામ, સ્પર્મેસિટી ૪૦૦ ગ્રામ, નારમ પેરેફીન ૫૪૦૦ ગ્રામ, એવસિન ૧૫ ગ્રામ, બનાવડી યંત્રાંગ પદાર્થ ૧૦ ગ્રામ, ટર્પિનિયોલ ૨ ગ્રામ, હોથોન ૨ ગ્રામ.

(૨) એક્ષાઇઝ ઓઈલ ૫૦૦ ગ્રામ, ટ્રામાન-થેનો તાંબો બુકો ૨ ગ્રામ, ગ્લિસરીન ૫ ગ્રામ, સોલ્યુશન ઓઈલ કાર્બાઇન ૪૦ ગ્રામ, ગુલાબ જળ ૨૦૦ ગ્રામ, એસેન્સ જેરિમન ૨ ગ્રામ.

(૩) ઓક્સાઇઝ ૧૦૦ ગ્રામ, કાર્બાઇન ૨ ગ્રામ.

આ બુકી થયો.

(૪) એક્ષાઇઝ ઓઈલ ૧૦૦૦ ગ્રામ, ટર્ક ૪૦૦ ગ્રામ, કાર્બાઇન ૧૦ ગ્રામ, બનાવડી એસેન્સ ઓઈલ રોઝ ૫ ગ્રામ, એસેન્સ જર્મેનોટ ૩ ગ્રામ.

આ પણ બુકી છે.

(૫) સોલ્યુશન ઓઈલ ૧૦૦ ગ્રામ, બાચુ, એગિલ, એસિટેટ ૧ ગ્રામ, ઇથિર, એસિટેટ ૩ ગ્રામ, એવસિન સદગ.

પ્રથમ ફ્રિમને સ્પર્ક કરો, તેની બાકી કાતરણ કરી લો. પછી એક સ્ટોપર્ડ ગ્રીલીમાં એક એસિટેટ નાખી, તેમાં એ કાતરણ ઉમેરી ખરડી બંધ કરી, તે ઓગળી નખ ત્યાં લગી રહેવા દો. પછી સુરત નેટમે એવસિન રંગ ઉમેરો.

૧૬.

ખીડી અને સિગારેટ

ખીડી, અને સિગારેટની ખપતથી કયો સપ્ત અણુગણ્ય હશે? પૈસાની પાંચ ખીડી, અને પૈસાની એ સિગારેટો ખીનારી કરોડોની વસ્તી જે દેશમાં મળતુદ હોય. જે દેશના ન્દાના ન્દાના બાળકોય ખીડી અને સિગારેટના હોદમાં ફસી, પાપા અને આજેય ફરી રહ્યા હોય ત્યાં તેના ઉદ્યોગની અને તેના નશાની કળદુષના વિષે કહેવાનું વાળેજ હોય. હા, સિગારેટ તો મોટી પુછનો ઉદ્યોગ છે. ખીડીના નછી પુછના ઉદ્યોગમાંય સારું નહો. મને છે અને એ દ્વારા માણસ લખપતિ થયા હોવાના કાપના મળતુદ છે

ખીડીનો ઉદ્યોગ ૫૦ કે ૧૦૦ રૂપિયાથી થય સરે. જે, જ્યારે સિગારેટના કારખાના જે કારો કે શાખોની પુછ. અનિવાર્ય છે.

૧૭

સેન્ટ અને અતરો

માનવ શ્વભાવને અત્યંત પ્રિય એવી રૂઝમી એટલે સેન્ટ અને અતરો. એ કેટલો ધર્મિય ખૂબ કલકાયા છે.

સેન્ટ, પરદેશી કાનની વસ્તુ છે અને અતરો દેશી ક્રિયા પુર્વના રંગની ચીજ. સેન્ટની બનાવટમાં, રિપરિટ અનિવાર્ય છે, અતરમાં રિપરિટ મુજે નથી વપરાતું.

ખરી રીતે નેનાં, અતરોને ઉદ્યોગ એક અર્થમાં મૂલકોદ્યોગ છે. સેન્ટનો ઉદ્યોગ એવી રીતનો નથી, છતાં એ બેક ન્દાની પુછમાં થય સર છે. અને સારો નહો મેલની આપે છે. એમાં તો કશી રાંકા નથીય.

૧૮

ચામડાની બનાવટો

બનાવટોનું ચામડું ન હોય તો શું થાય, તેનો સદમ વિચાર પણ કદી તમે કર્યો છે?

આ તેજ ચામડું છે, જેમાંથી નમે તમારા પગના રક્ષણ માટે જોડા બનાવે, હો, આ તેજ ચામડું છે, જેમાંથી તમારા કપડા લગાવી અને પૈસાની સાચવણી માટે ન્દાની મોટી, પ્રકાર પ્રકારની બેગો બને છે અને એ સિગર કમનગધ ખીછ ચીત્રો પણ સામેજ, ચામડાની બનાવટો પાર વિનાની છે.

ચામડાને ઉપયોગમાં લાવવાની ક્રિયા અને તેમાંથી જુદી જુદી ચીત્રો બનાવવાની ક્રિયા એ બે જુદીજ ચીત્રો છે. પરંતુ ક્રિયા એટલે ચામડાને કેળવવા-કમાવવાની ક્રિયા; બીજી ક્રિયા એટલે તેને કાપી, રીડી, રેગર સ્પાદારની ચીત્રો તૈયાર કરવાની કારીગરી.

ચામડાની બનાવટોનો ધર્મી ધણો નકાવંત છે પણ માણસે ચામડા પ્રતે મુખ ધરાવના હોય, તેમને એના નકાવનપણાની સદને કમનાય નથી. તેથી ધણે ભાગે આ ધર્મમાંય પરદેશીઓએ પગડેડા જમાવી લીધા છે અને તેમના માત્ર પર ચામડાનું જીવન નમે છે. કલકાતાની પાસેનું બાનાનગરનું "માલા"નું કારખાનું એની એક ચક્રચકિત કહીત છે

ચામડાની બનાવટોના ધર્મમાં પુછ સારી જેવી જોઈએ. એ ખરું.

૧૯

રંગબેરંગી શાહીઓ

જાજરેથી મીખતા બાળકથી લગને મોટી પેઢીઓ ચકાવતા છૂદ લગી કોને સોઢી વિના ચાલી સકે છે? કનુ'ય લખો અને કેલ પાંચુ ભાષા કે શિપિમાં લખો, શાહી તો જોઈએજ.

શાહીઓ ધણ પ્રકારની હોય છે: (૧) લખવાની સામાન્ય. (૨) ફાઉન્ટેન પેન માટેની ખાસ, (૩) નાજ ઉનારરા ચહેની ખ સકા'લીઈમ અને રજર ટેન્પ માટેની, કપડાં પર નિશાની કરવાની, ઘાતુ પર લખવાની, જાપરામ માટેની

[જુઓ પાના ૪૪ ૫૧]

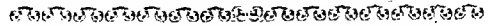
વેપારની ચાવી

ધંધાની મુદ્દાથી ગભરાતા બાહ્ય બંદેને માટે આ પુસ્તક આશિર્વાદ સમાન છે. ધર બેઠાં, ખીબા ધંધાની રોકાણ કે નવારી હોવા છતાં, નામની ધંદર પરચીસ રૂપિયાની પુઠ્ઠામાં વેપાર કેમ કરવો અને પોતાની આવક કેમ વધારવી એની વિગતવાર માહિતી આ પુસ્તકમાં અપાઈ છે. તે ઉપરાંત જુદા જુદા નાના મોટા ૧૧૧ છન્દર ક્લોથિંગની પણ સંપૂર્ણ વિગત એમાં સરળ અને સારી ભાષામાં જણાવેલી હોઈ, પુસ્તક ધણુજ ઉપયોગી છે.

અનુક્રમણિકા:-૧-આંખમાં નાંખવાનું પાણી. ૨-કાનમાં થતા દર્દ મટાડનાર દવા. ૩-કોહડ કિમ ૪-કોવલ સોડર. ૫-ખાંસી મટાડનાર દવા. ૬-ગુણકારક છીંકણી. ૭-ચામડી માટેના પાવડર. ૮-ચામડીના રોગો દૂર કરનાર મગ્નમ. ૯-બડાપણું દૂર કરનાર સાણ. ૧૦-જીંદાળ ભાવનાર પાવડર. ૧૧-ગાંધ મટાડનાર દવા. ૧૨-દંતમંજન. ૧૩-રેક ખાવના દર્દ દૂર કરનાર ચમત્કારીક દવા. ૧૪-દંતના દર્દ મટાડનાર દવા. ૧૫-દાદી બોડવા માટે લગાડવાનું કિમ. ૧૬-નાના બાળકોની દવા. ૧૭-આંધળ માટે મગ્નમ. ૧૮-ચેન બામ. ૧૯-ખીજ મટાડનાર દવા. ૨૦-મોઠામાંથી દુર્ગંધ દૂર કરનાર દવા. ૨૧-વૈન્ડરનું પાણી. ૨૨-વૈમોનેડ પાવડર. ૨૩-હોદી શુદ્ધ કરનાર દવા. ૨૪-વાળ બાળવા માટે પાવડર. ૨૫-વાળ કઠાડનાર દવા. ૨૬-વાળ કાઢવાને પાવડર. ૨૭-વાળ કાળા કરનાર કલર. ૨૮-સેરુ પાવડર. ૨૯-વાળમાં નાંખવાનું તેલ. ૩૦-સાઈમન્યુસ અને મિલ્કસાઈન. ૩૧-ચીતળાં મટીની દવા. ૩૨-ફિફ્થ પાવડર. ૩૩-સંધીવા મટાડનાર દવા. ૩૪-કાર્બોનિક સાણ. ૩૫-વાગાતની ગોળીઓ. ૩૬-સુગંધીદાર પોમેડ. ૩૭-સુગંધીદાર સાણ. ૩૮-ઈન્ફેક્ટીક પાવડર. ૩૯-ને ૪૦-કાણું ને જાડેન છુટ કિમ. ૪૧, ૪૨, ૪૩, કાણું, ટોની લાલ ને જાડેન છુટ પોલિસ. ૪૪-ન્ટોલ પોલિસ. ૪૫-એક વર્ષ સુધી બગટે નહિ એવી લાઠી. ૪૬-અધારામાં ચગ્રકે એવી સાદી ૪૭-કપડોને સોડરૂક બનાવનાર દવા. ૪૮-કપડા પર લખવા માટેની સાદી. ૪૯-કોષલ વાનિસ. ૫૦-કોસસાનું બળતણ. ૫૧-જળે એવી દવા. ૫૨ કાચ કે ચીનીના તુલસા વાસણ બેટનાર મિથણ. ૫૩-ચમત્કારીક પાવડર. ૫૪-ચમત્કારીક પ્રવાહી. ૫૫-ચાંદીનું મિલક કરનાર પાવડર. ૫૬, ૫૭-છુપા લખાણ માટેની સાદી. ૫૮-ખૂનું સસ્તો સાણ (એક આનાથી પણ ઓછાને એક રતજ). ૫૯-ખીજ ગાતનું કાણું છુટ પોલિસ. ૬૦-પ્રવાહી સરસ. ૬૧-મેસવાલાએ માટે ચમત્કારીક પ્રવાહી. ૬૨-ફિન્ચર પોલિસ. ૬૩-ફાઈન્ટેન પેન માટેની બ્લુ સાદી. ૬૪-અશિનમાં પુરવાનું તેલ. ૬૫-આખીએના નાચ કરનાર કાચળ. ૬૬-રબર સ્ટાંપની સાદી. ૬૭-સાદીથી લખેલ લખાણ છુટાવનાર દવા. ૬૮, ૬૯, ૭૦-કાળો, જીને ને લાલ સાદી. ૭૧-ધરમણ સાણ. ૭૨, ૭૩, ૭૪-હેક્ટોમાફની લાલ, લીલી, બ્લુ અને વાયોલેટ સાદી. ૭૫-કપડાની સુગંધીદાર ટિકટીઓ. ૭૬-પાઈના લેખલ. ૭૭-ખરેખર ચિત્રના પોસ્ટ કાર્ડ. ૭૮-ગુણબની સુગંધીદાર ટિકટીઓ. ૭૯-અમ-કારિક રીંગો. ૮૦-ચમેલીની સુગંધીદાર ટિકટીઓ. ૮૧-જલદુઈ રમાલ. ૮૨-આડખાનના ખીયાં. ૮૩, ૮૪, ૮૫, ૮૬, ૮૭-ફુબીકેટીમ કાળા, બદા, લાલ, લીલા અને વાયોલેટ કાર્બન પેપર. ૮૮-તેપાર રતરના સિકકાઓ. ૮૯-પતરાની રેટેટ. ૯૦-ફેન્સી પત્રવચહાર બોક્સ. ૯૧, ૯૨-પુડાના મુગાફર અને પમણ. ૯૩-કાળા માર્બલ પેપર (તરી આવના) ૯૪-રંગના રીંગો. ૯૫-રબર સ્ટાંપની બનાવટ. ૯૬-ટેલીના કાચળ. ૯૭-રેસમી રમાલ. ૯૮-જાળી. ૯૯-સાકડા ઉપર જાળી. ૯૯-ફેન્સી સાઈન બોર્ડ. ૧૦૦-શુભ અવમરના તૈયાર કાર્ડો. ૧૦૧-ચિત્રના પોસ્ટ કાર્ડ. ૧૦૨-ચિત્રપુત્ર મુગાફર. ૧૦૩, ૧૦૪, ૧૦૫-કાળા, બ્લુ ને વાયોલેટ કાર્બન પેપર. ૧૦૬, ૧૦૭, ૧૦૮, ૧૦૯, ૧૧૦, ૧૧૧-ફુ. એ. બ્લુ ને લાલ લાખ. ૧૧૦-મુદરાઈ રમાલ. ૧૨-જાળી. ૧૧૧-હેક્ટોમાફ-અર્થાંન કુબીકેટર.

૧૦૦ પાના : ઈ. આર્ટ પેપર. કમદા હવર : ક્રીમલ ગ્રામ અડી રૂપિયા : પોસ્ટેજ બે આના જુદા, (પરદેસ માટે પોસ્ટેજ સહિત સિલિંગ સાથે ગ્રાહ)

લખો:-'કુમર' ઓફીસ, સોરામરવાડા, મુંબઈ.

અમ્મરનું એસેન્સ

અમ્મર ૧ ગ્રામ, રેક્ટીફાઇડ સ્પિરિટ ૩ ઓંસ,

દશથી વાર દહાડા લગી બીંબવા રહેવા દઇ, ફિલ્ટર કરો.

આંખના રોગ માટે

કાંડીખાર તોલો ૦૧, ગુલાબ પાણી તોલા ૫, ખટી સાકર તોલા ૨૫.

આંખમાં ટીપાં નાખવાં.

—એ ટી. એ કમકમાવાવા

આંટણનો મંલમ

લાનેસિન ૪ ઓંસ, વેસેપાઇન ૨ ઓંસ, સેલિસિલિક એસિડ ૧૩ ઓંસ.

ઉષ્ણ-શત્રુ

ઉષ્ણનો નાશ કરવા કિંવા ઉષ્ણથી બિની કપડાં વ. ને નાશ પામતા અટકાવવા માટે નીચલાં બે પ્રયોગો ઉપયોગી છે:—

(૧)—કપુર ૪ તોલા, લોખાન ૧ તોલો, કાળાં મરી ૨ તોલા, સંકલનો બ્લેર ૫ તોલા. ગધાની ખારીક ભુકી કરી, મિશ્ર કરો અને કપડાં વ. પર છાંટો.

(૨)—ઑઇલ કેમ્ફર ૧ લાગ, સ્પિરિટ ઑફ તર્પેન્ડાઇન ૧ લાગ.

એકને મેળવી, ઉઘા બોટલીંગ પેપરના કટકાઓને એમાં બીંબવી લો અને ખેંચી એ બોટલીંગ પેપર કપડાં વ. માં રાખી મુકો.

ગ્લિસરોફોસ્ફેટનું શરબત

ફલસિયમ ગ્લિસરોફોસ્ફેટ ૨૦૦ ગ્રેન, પોટાસિયમ-ગ્લિસરોફોસ્ફેટ ૧૦૦ ગ્રેન, સોડિયમ ગ્લિસરોફોસ્ફેટ ૧૦૦ ગ્રેન, મેગ્નેસિયમ ગ્લિસરોફોસ્ફેટ ૧૦૦ ગ્રેન, આપર્ન ગ્લિસરોફોસ્ફેટ

૫૦ ગ્રેન, ગ્લિસરો ફોસ્ફીક એસિડ (૨૦%નું) ૨૦૦ ટીપાં, ક્રેડેઇન ૫૦ ગ્રેન, સ્ટ્રીકનાઇન ૨ ગ્રેન, આંડ ૮ ઓંસ, ગ્લિસરીન ૪ ઓંસ, ટીકચર કડબેર ૩૦૦ ટીપાં, ક્લોરોફોર્મ ૨૦ ટીપાં, અલકોહલ ૪૦ ટીપાં, ડિસ્ટીલ્ડ પાણી સુરત પરૂં.

પહેલાં ગ્લિસરીનમાં ૪ ઓંસ નોટનું પાણી ઉમેરી, તેમાં પહેલા પાંચે ગ્લિસરોફોસ્ફેટો ખરબ કરો. પછી એક વાસણમાં ગ્લિસરો ફોસ્ફીક એસિડ લઇ, તેમાં ક્રેડેઇન અને સ્ટ્રીકનાઇન-સુરત હોય તો સદગ્ગરમી આપીને-આગળાવો અને તેને પેલા ખરબવાલા મિશ્રણમાં ઉમેરી દો. પછી એમાં આંડ નાખી, ઠંડી રીતે આગળાવી, પછી ગાળાની બધી બીજો ઉમેરી દઇ, બેડા કપડામાંથી બે ત્રણ વાર ગાળી લો.

ગ્લુકોસનું શરબત

વિકવિડ ગ્લુકોસ ૨૫૦ લાગ, સાદું શરબત ૫૦૦ લાગ.

એકને મેળવી, સદગ્ગરમ કરો.

છત્રી વારનિશ

તર્પેન્ડાઇન ૨ રતલ, મુરદારશિંગ ૧ રતલ, અગ્રમીનું તેલ ૩ રતલ.

મુરદારશિંગને ખારીક વારી, અગ્રમીના તેલમાં નાખી ઉકાળો. જ્યારે ખરાબર એક છત્ર થઇ જાય ત્યારે વાસણને સુધા પરથી ઉતારી, સુવાથી ખુબ છેડે લઇ જઇ, એમાં તર્પેન્ડાઇન ઉમેરી, ખુબ દલાવો.

છાપખાનાનું રોસર કમ્પોઝિશન

સરસ ૬૪ લાગ, પાણી ૪૮ લાગ, અગ્રમીનું તેલ ૬૬ લાગ, ગોળની રાગ ૬૪ લાગ, ક્લોરોફોર્મ ઑફ ફલસિયમ ૩ લાગ, રાજનનો ભુકો ૮ લાગ.

સરેસને પાણીમાં બીજવી, પછી ગરમ ફરી ઓગળાવે. બીજા દાય પર અગસીના તેડને ૧૫૦' એક જટલું ગરમ કરી, તેને પ્રવાહી સરેસમાં ઉમેરી, પછી ગોળની રાખ અને કેલ્સિયમ ક્લોરાઇડ નાખી, છેવટે રાખ ની કુદી ઉમેરી અને મિશ્રણને ઠારી લેા.

જંતુનાશક પ્રવાહી

ઇનસેક્ટ પાવડર ૮ ઑંસ, ધાસત્રેલ ૧ ગેલન, યુકલિપ્ટસ ઑઇલ ૧ ઑંસ, ઑઇલ સિટ્રોનેલા સદમ.

પહેલાં ધાસત્રેલમાં ઇનસેક્ટ પાવડર નાખી, ૪૮ કલાક મગી રહેવા દઇ, પછી ગાળી લેા અને તેમાં યુકલિપ્ટસ ઑઇલ ઉમેરી, ધાસત્રેલની બદલુને છુપાવવા માટે જરૂરત લાગે તેટલું ઑઇલ સિટ્રોનેલા પણ મેળવેા.

જંતુઓને મારવા માટે પિચકારી વડે એનો છંદકાપ કરવામાં આવે છે.

વૃક્ષોત્તમ માટે મુશું

કોનાગળી તેલ ૫, વરીવાળી તેલ ૨૫, મુક્તક કેળું તેલ ૨૫, મુક તેલ ૨૫, લીમ્બ તેલ ૪, સંચલ તેલ ૨.

બારીક મુશું કરી તેા ૦૫ રાત્રે સુતી વખતે પાણી સાથે ફાંમવું.

—એ. ટી. એ. કલકત્તાવાસી

નકલી પ્લોટિંગ

જાન્યુઆરી ૧૪ રતલ, જટલોનો લોટ ૨ રતલ. એક પદાર્થો વચનથી મળ, તેમાં એટલું પાણી નાખેા કે લચકા જલું બને પછી તેને મેલ્ય આકારના બીજામાં ભરી, દળાવી લેા. સખ્ત યત્ન જરૂરી.

આ પ્લોટિંગ-આકારનિય સરની પણ છે અને કપરોગિતામાં સર્વોત્તમ પણ;

નકલી હાથીદાંત

કેસીન ૨ ફૂ રતલ, લાપકર એમોનિયા ૧૦ ઑંસ, ક્લો ચુનો ૩ રતલ, એસિટેટ ઑફ એલ્યુમિનિયમ ૨ રતલ, ફટકડી ૧૦ ઑંસ, કેલ્સિયમ સલ્ફેટ ૧૫ રતલ, અપ્પનનું તેલ ૧ ફૂ રતલ.

પ્રથમ કેસીનને એમોનિયામાં ઓગળાવી લઇ, પછી કમવાર બધા પદાર્થો (નકર પદાર્થોની બારીક ભૂકી કરીને) ઉમેરી અને મિશ્રણને ખૂબ ધુંરી, રોલર-પર્ચમાંથી પસાર કરી બેઇલી બટાઇની પ્લેઇટા બનાવી લેા. પછી એ પ્લેઇટાને સુકવી લઇ, ગરમ કસેલા પાટુના બીજામાં મુકી દબારી, હચા મુજબની ચીઝે બનાવી લેા. વા તેની બારીક ભૂકી કરી, પછી બીજામાં ભરી, સખ્ત દળાવુ આપી આદો નેવા આકાર તૈયાર કરેા.

આ પદાર્થમાંથી બનાવેલી ચીઝેને પાછગથી ૨ ઑંસ સફેદ સરેસ, ૪ ઑંસ ફેસફ્રીક એસિડ અને ૪૦ ઑંસ પાણીના બનાવેલા મિશ્રણમાં ભેળી લઇ સુકવી, પોલિશ કરી, લાખ-વારનિશ વડે ચમકાવવી કરી લેવી બેઇએ.

પેટની ગરમીનો ઇલાજ

આંબડા તેલો ૦૫, અદેડ તેલો ૦૫, દરડા તેલો ૦૫.

તહેને વારી, રાત્રે એક ગ્લાસમાં પાણી લઇ બીજરી રાખવા. સવારે પાણી ગાળી લઇ, થોડી ખડી સાકર નાખી પી જવું અને બાકા રહેલા કુચામાં ફરી પાણી નાખી બીજવી, તે પાણી રાત્રે ગાળી પી જવું અને કુચો ફેંકા દેવા. એ રીતે પંદર દરડા લગી ઇલાજ કરવાથી પેટની ગરમી નાબુદ થશે.

—એ. ટી. એ. કલકત્તાવાસી

“કમર” : અંક ૯૭ મો

પોટાસિયમ સાઇટ્રેટ

(અ) સાઇટ્રીક એસિડ ૨૧૬ ગ્રામ, ગરમ પાણી ૨ ઓંસ

(બ) પોટાસિયમ બાઈકાર્બોનેટ ૧૦૦ ગ્રામ, ગરમ પાણી ૨ ઓંસ.

એકને જુદા જુદા ઓગળાવી. પછી મેળવો. તેથી પરપોટા ઉઠવા માંડશે. જ્યારે પરપોટા શરૂ થાય ત્યારે એ મિશ્રણને ઉકાળીને સુકવી મો. નજર પડાય ત્યારે તેજ પોટાસિયમ સાઇટ્રેટ.

મસાનો મલમ

(૧)-ટેમેલ ૧૦ ઓંસ, ઝીંક ઓક્સાઇડ ૩૩ ઓંસ, ટેનીક એસિડ ૪ ગ્રામ, પાવડર હેમેલિસ ૪ ગ્રામ, કાર્બોસિક એસિડ ક્લિસ્ટલ ૮ ગ્રામ, પીપ્પી, મીથુ ૩ ઓંસ, સોફ્ટ પેરેશીન ૫૭ ઓંસ.

બધાને મિશ્ર કરી, ગમગ જતાવો.

(૨)-ટેનીક એસિડ ૪૦૦ ગ્રેન, ગિરગથ સળનાઇટ્રેટ ૬૦ ગ્રેન, પપ્પ ઓગીઇ ૧૫ ગ્રેન, બુમ ફેટ ૪૮૦ ગ્રેન, એક્સ્ટ્રેક્ટ હેમેલિસ સિક્કરિડ ૬ ગ્રામ, મુકપિપ્પટસ ઓઇલ ૧૦ ટીપા.

લિપ સાલ્વ (Lip Salve)

ગીંદી બદામનું તેલ ૮ ઓંસ, સફેદ મીથુ ૧ ઓંસ, પોટાસિયમ ક્લોરેટની જુદી ૨ ગ્રામ, કાર્બોન ૨ ગ્રેન, ઓટો રોઝ સદજ.

પહેલી ચારે ગીંદોને સદજ ગરમીની મદદ વડે એકરસ કરી, ઠંડા પડ્યા પછી મુગંધી માટે ઓટો રોઝ મેળવો.

સાર્સાપરીલાનું શરબત

ફ્લુઇડ એક્સ્ટ્રેક્ટ ઓફ સાર્સાપરીલા ૮ ઓંસ, ફ્લુઇડ એક્સ્ટ્રેક્ટ ઓફ ગિલસરીઆ ૫ ગ્રામ, ફ્લુઇડ એક્સ્ટ્રેક્ટ ઓફ સેના ૫ ગ્રામ, ખાંડ ૩૦ ઓંસ, ઓઇલ સસાકાસ ૨ ટીપા, ઓઇલ અનીસ ૨ ટીપા, ઓઇલ ગેલ્લથેરિયા ૨ ટીપા, પાણી મુરત પરવું.

પહેલાં ત્રણે ફ્લુઇડ એક્સ્ટ્રેક્ટોને મેળવી, પછી તેમાં ત્રણે તેલ ઉમેરી ખૂબ દલાવો અને પછી એટલું પાણી નાખી કે પ્રવાહી ૨૪ ફ્લુઇડ ઓંસ બેટલું થાય. દરે તેને એક કલાક લગી ઠરવા દઈ, પછી ફિલ્ટર કરી લો અને સદજ ગરમીની મદદ સહ, તેમાં ખાંડ ઓગળાવી, શરબત ઠંડું પડતાં, ગાળી દઈ, બીજું એટલું પાણી ઉમેરો કે શરબત કુલ ૪૦ ફ્લુઇડ ઓંસ થઈ જાય.

એસ્કુસેઇડ સોલ્યુશન

સોલ્યુસેઇડની બારીક કાતરણો ૫ ભાગ, એમિલ એસિડેટ ૧૬ ભાગ, એસિટોન ૧૬ ભાગ, સફરીક પ્રધર ૧૬ ભાગ.

પરોળા મોટાની શીશીમાં પહેલાં સોલ્યુ-સેઇડની કાતરણ નાખી, ઉપરથી બાકીની દવાઓ ઉમેરી, સુષળંધ કરી શીશીને રહેવા દો. થોડા સમય પછી સોલ્યુશન તૈયાર થઈ જશે.

એસ્કુમિનિયમ-આંદી

આ ધાતુ અત્યંત ચમકે ધરાવે છે.

તાંબુ ૭૦ ભાગ, નિકલ ૨૩ ભાગ, એસ્કુ-મિનિયમ ૭ ભાગ.

પ્લેટિનમ-એન્ટ્રા

નિકલ ૧૦૦ ભાગ, કમ્પ '૧૦ ભાગ, પ્લેટિનમ ૧ ભાગ.

મેન્થોલનો શરકો

મેન્થોલ ૩ ભાગ, ઉગ્દા શરકો ૯૭ ભાગ.

આ પ્રવાહી, કાગળી કરવા માટે પાણીમાં મેળવી ઉપયોગમાં લેવાય છે.

મેન્થોલ-બરફ (Menthol Ice)

સ્પર્મેસિટિ ૧૦ ભાગ, પેરેશીન ઓઇલ ૧૦ ભાગ, મેન્થોલ ૧૦ ભાગ.

પહેલી એક ગીંદોને પીગળાવી, તેમાં ઉગ્દી ઓઇલ ઉમેરી, દારી લો.

નમત વ. માટે નાકે ધસવાને ઠામ આવે છે.

દિલરોઝ [૨૭૨૨૬]

દરેક પ્રકારનાં અને દરેક પ્રદેશમાં થતા
 યુગ્મગ્રામો, નાના મોટા અખબો, ખરબતુ,
 દશાન, ગંઢપણ, નાસર, ભયંદર, કંદમાળ,
 રસોત્રી, હરસ, મસા, જેમ વગેરે પર એક
 અકસીરનું કામ આપે છે. બ્રહ્મકાપ વિના
 રાગોને મટાડી, સરીર પર તેનું ચિન્હ સુઢાં
 રહેવા દેતી નથી. દરેક ઘરમાં એક બાટની
 મુઠ્ઠર રાખીજ નોંદળે. મામાંથી નીકળતું
 લોહી તરત બંધ કરવામાં આવેડ છે.
 કીમ્મત: નાની બાટલીનો એક રૂપિયો
 મોટી બાટલીના બે રૂપિયા
 (પેકીંગ પોસ્ટેજ સુદ).

મુખર્ષી મસાકાના સોલ એજન્ટ:—
 કામઢી ગુહસભાઈ રહેમાનભાઈ,
 ૧: કાલુપુર દાવર પાસે-અમદાવાદ
 [મુખર્ષીમાં મસ્જિદ બંદર રોડ, ધમ્પી-
 રીવસ એન્કી પાસે કામઢી રહેમાનભાઈ
 રહેમાનભાઈની દુકાને મળશે]

ટેલીગ્રામ:—Islam Bros. ટેલીફોન નં. ૪૨૬

આજાદ

હોઝિયરી

સ્વદેશી મુડી અને વ્યવ-

સ્થાયી શાયતી ધી ગુજરાત હોઝિયરી
 મીલમાં બનેલ ગંઢકાશ, મોળ, સ્વેટર,
 ઢાટ, પુલ ઓવર, મફલર, બચ્ચાની જર્સી,
 વિગેરે વાપરા. મુતર તથા ઉંતેનો માલ
 એક ત્યા સાદી ડીઝાઇનમાં બને છે, અને
 પરદેશી માલની હરિફાઈ કરી સકે એવા
 હોવા ઉપરાંત ભાવ પણ ઘણાજ કીઢાયત
 રાખેલા છે. માલ ખરીદતી વખતે આજાદ
 હોઝિયરી નામ જોવા ખાસ ભલામણ છે.

બહારગામના ઓર્ડરો પર પૂરતું ખાન
 આપી રસીદ બેન્ક મારફતે કે વી. પી. થી
 રવાના કરવામાં આવે છે. '

સોલ એજન્ટ:—મસ્જિદ સામે, અમદાવાદ
 હેડ ઓફીસ:—૨, કાલુપુર, અમદાવાદ
 બ્રાન્ચ:—૨, લુખા મસ્જિદ સામે, અમદાવાદ

"મુનાદી"નું બોલતું અડવાડિક-મુસ્લિમોનું આદર્શ અખબાર

"મુસ્લિમ-ગુજરાત"

એ કવમો

ખરી રીતે દારે છે

એ કામગી

બોટી રીતે નથી દારાત

એ આપને—

બનાવોધી બાખખર કહે છે

અને આખેવાન

બનાવગીરોધી ખખરદાર બનાવે છે

એની અનેક કવમી લડતો પરિણામકોરક નીવડી છે.

પાંચ વર્ષ દરમિયાન એણે અનેક સુખાલિક હુચાર હેડા પાડ્યા છે.

એના મનદર તખતીગી ફોટા, નહેનો માટે એનો ધન્યતુ સંકો, બાળકો માટે એનું ખાસ
 પાનું, દોની તખતીગ માટે એનો ફતવા-પેલ, એની તળીઆજાદક ત્રિચરપ રીકાઓ,
 એના નિહર દરેક અખેએ એ, એની કેટલીક ખુશીયનો છે.

ચિન્તિ

નમુનો મફત મંગાવો

આદક બને

લગુજમ

સ્વદેશ:—ચાર રૂપીઆ

બર્મા-પાંચ રૂપીઆ

પરદેશ:—છ રૂપીઆ

કેસણ

ભાગા તાલિખરેડ,

સુ ર ત.

ગુજરાતમાં પ્રચલિત ૨૦૦૦ અંગ્રેજી શબ્દો

લેખક:-જનાબ હરિદ્રુપ વ્યાસ

[નવેમ્બર ૧૯૩૮ અંકના પૃષ્ઠ ૪૭૧થી ચાલુ]

અંગ્રેજી શબ્દો

ગુજરાતી અર્થ.

- (16) Census, CENTRE, certainly, CERTIFICATE, CHAIN, chair, CHALK, challenge, chamber, champion, CHANCE, CHANCE chapter, character, CHARGE, CHAUFFEUR, CHECK.
- (17) CHEMIST, CHEQUE, cheroot, chicory, CHIEF chimney, Chinese, chloroform, CHOCOLATE, cholera, CHORUS, Christ, Christian, Christmas, CHURCH, chutney.
- (18) Cigar, CIGARETTE, cinematograph, CIRCLE, CIRCUS, city, civilian, CLAIM, class, CLEAN, CLEAR, clearance, clerk, clever, CLIENT.
- (19) CLOCK, CLOTH, clothe, CLUB, COAL, COAT, cobra, cocaine, cocoa, CODE, COFFEE, COIL, COLLAR, collector, COLLEGE, collegian.
- (20) Colliery, collision, colonel, COLOUR, COLUMN, combined, come, comedian, comedy, comic, commander, commerce, commission, committee.
- (૧૬) વજતી ગબુતરી, મધ્યમિંદુ, ઠંડર, સડીરીકટ-પ્રમાણપત્ર, સાકળ, ખુરશી, ચાક, આદવાન-બાય બીડવા મારે આમંત્રણ, ઝોરડો, શરતમાં પ્રથમ આવેલો ખેડારી, કિરમન, ફેરફાર, પ્રકરણ, નાટકનું પાત્ર-સાલચલન, કળા-મુદ્રા, ઝોરડો દોકનાર, ભૂમ શોખી.
- (૧૭) રસાયણી-રસાયણો બનાવનાર કે વેચનાર, બેંક ઉપરનો ચેક, ચોરસ કાપેલા છાંયાળી સીમાર, કોશી સાથે મિત્ર કરવામાં વપરાતો એકછાંડ મુખ્ય, ધુમાડીયું-ચીમની, ચીનનો વનની, ચેત સાવનાર દવા કમોરોફોર્મ, કોકોના ફળમાંથી બનાવેલી ખીણી, કોલેરા સજીવમાં થતું સંગીન, કસ્ટ મિરર, ક્વિટી, નાનાસના તહેવાર દેવળ, ચટણી,
- (૧૮) તમાકુનાં પાંદડાં વીંટીને બનાવેલી ખીડી, ફરો, કાપળ વીંટી બનાવેલી ખીડી, સીનેમા, કુંડાળું, સરકસ, સરોર, ગીરીય સર્તિસનો અમલદાર, કાવો-દક વર્ડ, સાફ, ચોક્કસ, નકામો મદદ કાદી જગા કરવાની ક્રિયા, કારકુન, હોંશીઆર, અગીલ,
- (૧૯) ઘડિઆળ, કાપડ, કપડું, કલળ-મંડળી, કોલમે/અગે, નાચ, કોકેઇન નામની ઝેરી દવા કોકોનું ઝાડ કે તેની કાપે બનાવક, ખાનગી બાપા-પાતો. કોશી, તારતું મુચળું, કોલર-કાંડો, એકત્ર કરનાર (ટીચીટ પેસા વગેરે), કોલેજ, કોલેજીઅન.
- (૨૦) કોલસાની ખાણ, બે-વગુઓનું અફળાવું, કર્નલ-સરકરી ખેતાળ, રંગ, કોલમ-પાનામાં જાપરાનો સળ, કોલોએધું, આપવું, મરકરો, હાથપ્રધાન નાટક, દરેકું આવે એવું, સરકરનો ઉપરી, વેપાર, દલીલી-મુખત થએલું કામ, સભા-મંડળી.

- (21) Companion, COMPANY, compass, competition, COMPLAINT, COMPLETE, compound, compounder, concert, concrete, condemn, CONDITION, conductor, confess, congratulate.
- (22) Congress, connect, CONNECTION, conscience, consent, copiable, construction, consumption, contract, contractor, CONTROL, coolie, COPPER, COPY, cordon.
- (23) Coroner, corporation, correct, corrugated, COST, cottage, COTTON, COUGH, council, COUNTRY, coupon, COURT, COVER, COW, cream, CREDIT.
- (24) Cricket, criminal, CROSS, cuff, cultivator, culture, CUP, cupboard, currency, CUSTOM-house, OUT, cutlery, cycle, cylinder.
- (25) Dacoit, daily, DAMAGE, damn, DANJE, DANGER, DARK, DAY, DEAR, debit, December, decent, DECK, declare, declaration, decree, degrade.
- (26) Degree, demurrage, DELIVERY, DEMAND, dentist, department, DEPOSIT, deputy, DESIGN, designer, desk, detective, dial, dialogue, DIAMETER, diamond, diary, dictation, dictator.
- (૨૧) સાથીદાર, પેઠી, કંપણી ચીતરવાનું ઓળંગ, દરીયાઈ, ફરિયાદ, સંપર્ક, મકાનને ફરતી દફ, દવા મિશ્ર કરનાર, સંગીતનો ગાહેર જલસો, કાંકરેટ-રેતી રીમોન્ડ વગેરેનું મિશ્રણ, રદ કરવા ચોખ્ખું ગાહેર કરવું, રિપતિ-શરત, દ્રામ વગેરે હાંકનાર, કથુબ કરવું, અગિયંદન આપવાં.
- (૨૨) પ્રતિનિધિ સભા, જોડણી, જોડણી-સંબંધ, અંત-રાખા, અનુમતિ, પોલીસ, રચના, કાચ-માલની વપરાશ, કંદાદ, કંદાડી, કાચ, કાગળી-મજુર, તાંબુ, નકલ, મગમાંલ વાળેલા માણસોની ઢાર.
- (૨૩) અકસ્માત મૃત્યુના કેસ તપાસનાર અમલદાર, રજીસ્ટર થએલી કંપની, સાચું, સજા પાડેલું-‘કારમેટ’, કિંમત, જુપડી, રૂ, ઉધરસ-કર, મંત્રીઓની સભા, દેશ, કૂપન-કાપડી, કચેરી, હાંકણી-કવર, ગાય, મલાઈ, આખર.
- (૨૪) ક્રિકેટ, ગુનાને લગતું, ચોકડી, ખમીસની ગાંધી ડોડા, એકત, સંસ્કાર-મેળાગણી-ઉઠેર, પાસો, કળાઈ, ચલણી નાણું, જગતની કચેરી, કાપ, અપ્પ વગેરે સામાન, સામકસ-ચક, જુગણું-નગાકાર.
- (૨૫) ડાકમી-ધાપાડુ, દૈનિક, નુકસાન, ગાળ દેવી, નાચ, જોખમ, ઘેરા રંગનું, દિવસ, વડાધું, ઉધાર, ડીસેન્ચર, સદાચાર, વડાધુંનું ગુતક, ગાહેર કરવું, ગાહેર એકરાર, અમલદારી દુકમ, દોડા ઉપરથી ઉતારી પાડવું.
- (૨૬) ડીમો-દોષો, ‘ડામેન્જ’-માનના રોકાવતું ભાડું, આપવાની કિયા-મુવાવડ, માગણી, હાંતેના ડાકર, ખાતું, ધાપણ, કાછને બદલે કામ કરનાર, રચના-ચોખ્ખા, ડીઝાઇન દોરનાર, ટગણું મેજ, ડીટેક્ટીવ, ધડીઆળો ચાહો, સંવાદ, ગોળાકારનો વ્યાસ, દીરા, નોંધવડી, અનુમેખન, સરમુખલાર.

[યાધું]

[૨૭]

“કમર” : અંક ૯૭ મો.....

ચાલાકી કે ઢગાખાકી ?

જાપાનની શેક્ષમ વેપારી પગપેસારાની નિર્નયા ઇલાક કોઈ જાણીના છે. પહેલાં તો ને પોતાની જાનાવટના માપ પર “જાપાનની જાનાવટ”ની છાપ મારવું હતું. પણ જ્યારે દુન્યાએ જાપાની માવના તત્કાલીનજાને પારખ્યું ત્યારે એ છાપવાવા માલની ખાખ ઓઢી થઇ ગઇ. તેથી જાપાને ચાલાકી-યા, ખરી રીને, ઢગાખાકી-આરંબી તેજી પોતાના અમુક અમુક મામોના નામ દુન્યાના મુખ્ય મુખ્ય દેશો યા શહેરો જેવા રાખ્યા. એકનું નામ USA રાખ્યું તો બીજાનું MAZDA; અને એમ USAમાં બનેલા માલ પર છાપ મારી -
Made in USA!

હોં, જાપાની માલ અમેરીકન જાનાવટનો થઇ ગયો!

તો તે તમને નફો પડ્યું આપશે અને તે દ્વારા મીઠી યા આડકતરી રીને બીજાનું પાંચ પંદર શખેસોને લાભ થશે.

દલજન મેળવતી અથવા મેળવવાનો પ્રયાસ કરવો એ જીજ્ઞાસુ નથી. જીજ્ઞાસુ છે કરન પોં દલજતનો સંધરો કરવો તે.

અમરકારક દેખાવ-ખારી

ઈંગ્લાંડના એક મામડાની આ વાત છે. રાત્રે નવ દસ વાગે રંગના પરથી પસાર થતો એક રાદદારી એક બેકરીની દેખાવ-ખારી જોઇ થોબી ગયો. દેખાવ-ખારી હતી તો સાવ ખાલી, પણ તેની અંદર એક પડિયું મૂકેલું હતું, જેની ઉપર લખ્યું હતું:-

આ દેખાવ-ખારી, અમારા દરરોજના થાકેલા અને રોજના નવા દરોજની શેઠવત્તી મારે ખાલી કરવામાં આવી છે.

બીજી કોઈ જાદિગને ન કરી દેતો તેવી સુંદર અસર એ દેખાવ-ખારીએ ગાદદારીના મન પર કરી.

ઉધરાણી શબ્દ
 દેવો કોર લાગે છે ?
 કાપને માલ ઉધાર
 આપવો અને પછી પૈસા
 ઉધરાણા માટે ધક્કા
 ખાવા પા પત્રો લખવા-

ઉ ધ રા ણી-પ ત્રો

■ ■ ■ ■ ■

પુરતકો છે અને ત્યાંના
 વેપારી સામવિદેશમાં
 અવરનવર ઉગદા અને
 અસરકારક ઉધરાણી-
 પત્રોના નમૂના ઉપાતા
 રહે છે. આને એવા

ચોક્કસ નમૂના, એના મૂળ અંગ્રેજી રૂપમાં,
 કુમરના વાંચકોની સમક્ષ અર્ધિ રજુ કરાય
 છે, એવી આશા સાથે કે એમાંથી તેમને
 ચોતાના જરૂરના ઉધરાણી-પત્રોની રચના કરવા
 માટે જોઈતું માર્ગદર્શન મળી રહેશે.

1.

Dear Mr. Blank,

A good intention is of no value unless it is acted upon. We know, your intention about our bill for £.....is excellent. You intend to pay us, but for some reason you have not yet done so.

The reason for our writing to request prompt settlement of this balance is not due to any doubt that you will pay us. If you were the only one owing us a small bill, delay would not matter much, and we would gladly extend more credit than the amount in question.

But the total of small bills owing to us is a very large amount, and it is a hardship on us in paying our own bills, meeting our wages, finding funds for necessary cash expenses, making advantageous purchases of stock, and carrying on our business successfully.

Turn your intention into a good deed, and send us your remittance for £. to day, please.

Yours very truly,

એટલે કે, વધુ નગદ અર્થ કરવા-છતાં અધારે તે ઉધરાણી વસુલ નથી થતી તેા સ્થિતિ અત્યંત કઠોડી થઈ જાય છે. કારણ કેપીટલ છે કે ગમે તેવા મોટા વેપારીની પ્રુજેક્ટીવ એક દંદ હોય છે. તેમાંથી તે માલ ખરીદે છે અને વેપાર નલાવે છે, પરંતુ જો તેના જો માલ ઉધારજ વેચાયો હોય અને તેના પૈસા આદકો કને ટોકાઈ રહેતાં, તેની કને નવો માલ ખરીદવા માટે પૈસાની પુરતી છટ ન હોય તેા તેના વેપારનું આવીજ અનુ સમજે. એક તો નવા માલ ધિના વેપાર મદો પડી જાય અને ઉધરાણી વસુલ કરતાં કુ-યાના અથા પ્રકારના-કચરા, શીશ, ખાટા અને તીખા ખમાજ-અનુભવો રાઈ જાય તે તો જુદાજ.

જેનાં, સ્થાનિક ઉધરાણી કદાચ એટલી તાત્કાલિક નથી તીવડતી, એટલી ગદારગામતી ઉધરાણી તીવડે છે. બહારગામતી ઉધરાણી એટલે માલક અને વેપારીને રૂબરૂ મળવાનું તો બનેજ નહિ; વેપારી દપાક્ષ અર્થ કરી ઉધરાણીના પત્રો લખે પણ આદક જવાબજ ન આપે તો ? અને, એમ થાય પણ હેજ. તેથી, દપાક્ષ દ્વારા ઉધરાણી વસુલ કરવા માટે ખાસ પ્રકારના એવા અસરકારક પત્ર-લેખનની શોધ અનિવાર્ય બની છે કે જેથી આદક તે વાંચી પૈસા મોકલી આપે.

ઉધરાણી-પત્રોના રિપય, ધીમ સદચર રિપયો સદિન મુજરાતીમાં આજ લખી કદી ખેડાયો નથી. ત્રિવા કે તે ચોક્કસ લેખો અને પત્રોના નમૂનાઓ, જે કુમરમાં અવર-નવર પ્રસૂર થયા છે. અંગ્રેજીમાં જો રિપય મૂળ ખેડાયો છે અને ત્યાં એ વિવરણ કેટલાય

2.

Dear Mr. Blank,

Do you remember how, when you were a youngster, and you were asked to run an errand on your way home from school, your people would probably tie a string round your thumb as a reminder?

Some of us are liable to forget the little things of today. Because of that, we are sending you this little reminder—not to forget to pay the enclosed account.

We hope we shall have the pleasure of hearing from you promptly. Tie the string, and you won't forget!

Faithfully yours,

3

Dear Mr. Blank,

Willie's mother had just given her little boy a lecture, and told him that his every act was known to God—that God's eye followed him wherever he went.

Willie went down the street ashamed of himself, and the faithful Fido followed him. Presently, Willie turned into a side street, saw the dog and delivered himself of: "Go home, and stop following me. Isn't it enough to have God with me all the time, without you tagging on behind?"

Now, we do not want to annoy or bother you one bit—but—we do want to remind you that we have already sent you two copies of the enclosed statement, and we

shall be pleased to have your prompt settlement.

When will you oblige us?

Yours hopefully,

4.

Dear Mr. Blank,

The other day, in the local Court, a collection case came up for settlement. The debtor originally owed only £5 10s Od., but by the time the matter had been put in the hands of lawyers, by the time the papers had been served and the case heard, by the time attachments had been issued against the man's belongings, it cost him over £12.

Haven't we been fair to you? We have written you several times, in a frank and friendly manner, for we do want to be friends. But if you will not take steps to settle that matter of £..... we shall have to protect ourselves by going to law.

Why not come in and talk things over with us? We are not unreasonable. We will be as fair to you as you are to us. If the whole amount cannot be paid at once, tell us the exact conditions and we will be as considerate as possible.

We expect to hear from you promptly.

Yours earnestly,

5.

Dear Sir,

Do you remember the story of Midas, the great king of ancient times? It was said that he had

the magic touch—that everything he touched turned to Gold.

If we had the touch of Midas, we should not be writing this letter. We should not be insisting on payment of the amount of £..... which you owe us.

A contract is a contract, and should be lived up to. If we give our word to the bank to pay, we have to provide the money at the proper time. Otherwise the bank uses the law on us. All the business in the world would go smash if commercial agreements could not be depended on. And, so that we can make our payments as we agree, we expect our customers to pay money which is due to us. That's reasonable, is it not?

Frankly, if someone owed you, for so long a time, the money due to us by you, and you needed it as much as we do—wouldn't you go after it with all the power you could use?

Of course you would. Then please treat us as fairly as you would expect to be treated, and send us your prompt remittance for £

Expectantly yours,

6

Dear Sir,

You have not answered our letters. We have registered this one to make certain that you receive it; so that, in the event of our taking legal action, the defence

cannot be that you have not had sufficient notice.

You surely do not realise the position in which you place yourself by your continued neglect to pay us the amount of £..... long due to us. The debtor who does not pay his just debts is black-listed by merchants and others, upon whom he has to depend in critical times. You surely do not want to destroy your reputation for honesty. Then take care of this matter at once, for if it is unsettled by the end of next week, our attorneys will act without further notice.

We are still willing to do anything in our power to adjust this matter on a friendly basis. Your best course is to come and see us at once. If for any reason this is impossible, then write today telling us what you will do. It is up to you to act now.

Insistently yours,

7.

Dear Mr. Jenkins,

My idea of a collection letter could be summarised as follows:

1. It should be brief.
2. It should be friendly.
3. It should be successful.

This letter is short; it is friendly. Its success rests with you.

Yours faithfully,

8.

Dear Sir,

This morning the accounts department laid on my desk a

list of overdue accounts which they intended to place in the hands of our attorney.

I was much surprised to find your name on the list. I am sure you will realise that the credit department is obliged at times to adopt stern measures, as we have a large number of accounts on our books. Naturally, when no reply is received to repeated requests for settlement, there is but one course of action left for us, although we greatly dislike taking it.

I am personally writing this letter to you because I believe that procrastination and nothing else is responsible for your apparent neglect of our account, since I see that the amount involved is not one that would inconvenience you.

I am confident that you will now let us have a settlement of this item immediately, thus confirming my belief in you.

Yours faithfully

9.

Dear Mr. Burn,

The cheque you intended to send us in payment for this month's account of £..... has not yet arrived. No doubt, it was simply overlooked.

This is not a serious oversight, to be sure, but for the sake of simplifying the handling of thousands

of these small accounts, promptness in remittance is greatly appreciated.

Don't go to the bother of writing a letter. Such oversights occur frequently and we understand how it happens. Just pin your cheque to this letter and send it. For your convenience, we enclose an addressed envelope.

yours etc,

10.

Dear Sir,

Will you please send us the name of a good lawyer in your community? We may have to sue you.

yours very truly,

11.

I wish I knew what word to say,
To warm your heart, get you
to pay,

Since prose has failed time
after time,

Pray, sir, will you respond to
rhyme?

If through the stomach hearts
are reached,

And from the rocks sermons are
preached,

Please tell me how to touch
the tills,

Of men, who will not pay their
bills!

અને તેમાં શી લિખાકતો હોયી જોઈએ વ. વ. ખાતોની પૂરી માહિતી “ક્રમર”માં “ઔદ્યોગિક શિક્ષણનો ભોમિયો” નામની લેખમાળામાં આગળ આપી ચુકાઈ છે, એટલે આજે અહિં ફક્ત તે વિષયોની એક રીપ આપવીજ મના-સિય લાગે છે, જે એ શાળાઓમાં શીખવાય છે. બેચક, જેમને વધુ માહિતી જાણુરી હોય તેઓ એ લેખમાળાને જોઈ લે.

આ રહી ત્યારે, હિન્દી હુનરશાળાઓમાં શીખવાતા હુનરો અને ઉદ્યોગોની એક રીપ:-

- ૧, આયુર્વેદશાસ્ત્ર, ૨૦, ખાંડની જનાવટ
- ૨, હમારતકામ ૨૧, ખેતીવાડી
- ૩, હુસેક્ટ્રીપેટિંગ ૨૨, માલીયા અને
- ૪, જિન કંતામણી સેવંછની વજાટ
- ૫, એનંમલ કામ ૨૩, મુંચણકામ
- ૬, એથ્યુમિનિયમ કામર ૨૪, સામગ્રી કેળવવા
- ૭, ઓઇલ એ-છન ૨૫, સામગ્રી વસ્તુઓ, જનાવવી
- ૮, ઓપજુ-કળા ૨૬, ચિત્રકામ
- (Polishing) ૨૭, શીપડી જંધામણી
- ૯, કટલરી કામ ૨૮, જાંબી પાડવી
- ૧૦, કટીયા કામ ૨૯, જાપકામ
- ૧૧, કપડાં જંધામણી ૩૦, જંગમ ખાતા-કામ
- (Calico Pri- ૩૧, રાઇઝ જનાવવા
- nting) ૩૨, ટ્રિપ્લેન-કળા
- ૧૨, કળા-શિક્ષણ વર્ગ ૩૩, ફેર્નિકામ
- ૧૩, કાથો વજુવો ૩૪, તખીજ-વર્ગો
- ૧૪, કુંઝાર કામ ૩૫, તાળાની જનાવટ
- ૧૫, કોતર કામ ૩૬, લાંબાકામ
- ૧૬, ખનિજ કામ ૩૭, તેલ, ચરખી અને
- ૧૭, ખરાદી કામ લાખ શાસ્ત્ર
- ૧૮, ખજાસી વર્ગ ૩૮, દંત વેધક
- ૧૯, ખાલ પદાર્થોની ૩૯, દરઝીકામ
- સાવવણી -

(૧) એ લેખમાળા “ક્રમર”ના ૩૪ અંકોમાં ઉપાઈ છે અને એ ૩૪ અંકોની શીખવ ૨. ૭-૭-૦ છે.

- ૪૦, દવા સાઝી ૬૦, પંચકળા
- ૪૧, ધાતુકામ ૬૧, રંગ અને
- ૪૨, નકશીકામ વારનિય કામ
- ૪૩, નેતરકામ ૬૨, રંગાટકામ
- ૪૪, નેત્ર વેધક ૬૩, રેડિયો ટેલિગ્રાફી
- ૪૫, પતરા કામ ૬૪, રેસમી વજાટકામ
- ૪૬, પથુ વેધક ૬૫, ચિથોમાશી
- ૪૭, પાટિયા ચિતરવા ૬૬, લોખંડકામ
- ૪૮, પિત્તળ કામ ૬૭, વજારકામ
- ૪૯, ફર્નિચર કળા ૬૮, વિજળીક ફિટીંગ
- ૫૦, ફોટો કામ વાયરિંગ
- ૫૧, ફેટ વર્ક ૬૯, થીમા-કળા
- ૫૨, જટન જનાવવા ૭૦, ચિરપ કળા
- ૫૩, બ્લાકિટ વજાવી ૭૧, સાણીની જનાવટ
- ૫૪, ખાથો કેમિસ્ટ્રી ૭૨, સુધારી કામ
- તખીજી ૭૩, સોની કામ
- ૫૫, જાંબુ કામ ૭૪, હોઝિયરીનો હુનર
- ૫૬, જાતકામ ૭૫, હોમિયોપેથી
- ૫૭, મર્યા ઉછેર તખીજી
- ૫૮, મોજુજતીનો હુનર ૭૬, એર પાઇપોટશિય
- ૫૯, મોટરનું યંત્રકામ ચિયા થીમાની
- ચાલ વગવરલ

આટલા તો સુખ્ય વિષયો. એ સિવા ખીજ કેટલાય પેટા વિષયો પણ છે, જે હિન્દમાં શીખી સકાય છે. —અપૂર્ણ

એકતલાકમાં તથા આગળગીચાવાળાઓ વિલાયતી ખાતરનો કટ્ટો હરિફ હાડકાલું ખાતરનું સર્વોત્તમ કળદુષ, સૌથી સરળ, જમીનને કસદાર જનાવી પાકમાં પુષ્કળ વધારો કરનાર રપદેથી ખાતર છે. તે શીયાય દરેક કિમતી વાવે તરો ગાટનાં અકસીર મીકરો માટે લખો. મેસર્સ તલારી એન્ડ સન્સ, હજીણા (વાયા નદીઆદ)

૧

આ દેશમાં, જ્યાં સામાન્ય બેકારી દિન બે દિન વધતીજ જાય છે ત્યાં લગભગ બેકારોનો પાંચ કંઈ તોડો નથી. પોતાની જિન્દગીના દસ બાર કોમતી વર્ષ અવધાસમાં ગાળ્યા અને હજારો રૂપિયાનું ખર્ચ કરી બી. એ. ની શીક્ષાના ગાંડિયા જેવી ઉપાદિ મેળવ્યા છતાં મદિને પીસ પચીસ રૂપિયાની નવકરી પણ નથી મળતી! સવાસ એટલે મંબીર થઇ ગયો છે કે હવે દેશના એક એક શિક્ષણશાસ્ત્રીની આંખો ઉપડે ગઇ છે અને ગઇ કાલ લગીના કાલેજની ફેગવણી પ્રશંસકો આને ઔદ્યોગિક ફેગવણી તરીકે ૧૧ રદયા છે. બદલાના જતા સમયનું આ કે સુદર ચિન્હ છે.

પણ ઔદ્યોગિક ફેગવણી મેળાતી કેમ, ક્યાંથી અને કેવી રીતે! આ સવાસ બચાકોને મુજબણમાં નાખી દે છે. આપણે ત્યાં ઔદ્યોગિક ફેગવણી માટેની સગવડો દરેક વળી અધૂરી છે, એ ખરું; પરંતુ જે છે તેનોય પુરતો લાભ નથી લેવાતો. અને એનું કારણ એ-સિવા ખીજું કંઈ નથી કે એવી યાગાઓ અને સંસ્થાઓથી આપણામની હટ્ટ વાગ ફેગ અપરિચિત છે.

૨

ઔદ્યોગિક શિક્ષણના પ્રકાર એ છે :

- ૧, પ્રત્યક્ષ શિક્ષણ
- ૨, દયાસ દ્વારાનું શિક્ષણ

પ્રત્યક્ષ શિક્ષણ-એટલે કે, નિવંસર વર્ગોમાં હાજિરી આપી મેળવાનું શિક્ષણ-વળી રીતે ખીજા પ્રકારના-શિક્ષણની દયાસ દ્વારા અપાતા શિક્ષણથી-વધી જાય છે, છતાં તે હરકાઇ માટે રાક્ય નથી. કારણ કે, પ્રથમ તો વિદ્યાર્થી તરફ બેકાર હોય તોજ વર્ગોમાં

હાજિરી આપી સકે છે-સિવા કે તે બાળક અને યુવાનો, જેમની માધ્યમિક જગવણીજ આ પ્રકારની હોય છે અને તેથી તેઓ ખુશીથી એ વર્ગોમાં હાજિરી આપી સકે છે. અને ખીજું, એ શિક્ષણ માટેની સગવડોએ દરેક છહેરે કે પ્રાંતમાં નથી હોતી; પરિણામે બદારગામ જઈ, શિક્ષણ મેળવવામાં ખર્ચ વધુ થાય છે અને તે સોને પોચાપ એમ નથી, એ દેખીતું છે. ખીજા પ્રકારના શિક્ષણમાં એ એક અગવડો નથી. દયાસ દ્વારાનું શિક્ષણ એટલે ગમે ત્યાં-જ્યાં દયાસ પહોંચતી હોય ત્યાં-રહીનેય તે મેળવી સકે છે અને વળી તમે જો ખીજો કામ ધંધો કરતા હો તો તેનોય વાધો નહોતો નથી. આખો દિવસ પોતાનો કામ ધંધો કરો અને કુદસતરી વેળાએ જો રાજે પંદર વીસ જો ત્રીસ મિનિટ લગી એ શિક્ષણ શીખો. તમે પોતેજ વિદ્યાર્થી, તમે પોતેજ શિક્ષક અને તમે પોતેજ નિયામક. તમારી કંતે માત્ર માર્ગદર્શન માટે હાપેલા અધ્યાસ-પાડો હોય છે. તે વાંચો, સમજો અને અમલમાં ઉતારો.

૩

દિ-દર્માં જે ઔદ્યોગિક શિક્ષણની સગવડો છે, તે પહેલા પ્રકારની છે. અર્થે સગમ દરેક છલાકામાં ન્દાની મ્દોરી દુનરચાગાઓ મવજુદ છે, જેમાં ધણે કામે એક એક દુનર જો હોગમની વ્યવહાર તબક્કીમ અપાય છે. કેટલીક દુનરચાગાઓ મ્દોરી પણ છે અને તેમાં અનેક પ્રકારના ઉદ્યોગોનું શિક્ષણ મળતું હોય, દિ-દની સગમ અધીજ દુનરચાગાઓના નામ મુજબ ત્યાં ક્યા વિવિધ તબક્કીમ અપાય છે, સવ ક્યારે નુક યાય છે, અબ્યાસમની મુદ્દન કેટલી છે, શી કેટલી છે, શિખવૃનિયો અપાય છે જો નદિ, હાજાલય છે જો નદિ, હાજિલ થવા છઠ્ઠનારની વચ કેટલી હોવી જોઇએ

શિયાળાની મવસમ એટલે તનદુરસ્તી મેળવવાનો સમય

— એને માટેની પાંચ ઉપયોગી દવાઓ —

[૧]

અરકે મા-ઉલ-સલુમ અંબરી

આમુલખારા તુયુરી

શિયાળાની મોસમ માટે ખાસ ઉપયોગી
ચીઝ હોઈ, એના સેવનથી અશક્ત દુર થઈ,
ખુરશી, ખરચેલી શક્તિ પાછી આવે છે.
સ્વાસ્થ્ય હોઈ થોડા પ્રમાણમાં લેવાથી વધારે
અસર દેખાડે છે.

દીમત મોટી બાટલી ૧ ના રૂ. ૩-૦-૦

[૨]

અરકે મા-ઉલ-સલુમ અંબરી આમુલ

ખારા તુયુરી દો આતિશાહ

આ મા-ઉલ-સલુમ નાં. ૧ થી ગમણું
અસરકારક હોઈ ખાસ વાપરવા જેવી વસ્તુ છે.

દીમત બાટલી ૧ ના રૂ. ૫-૦-૦

[૩]

લુલુએ કબીર

સરદીની મવસમમાં ઉપયોગ કરવા લાયક,
ધાતુ વધારી, ધર વીર્ય બનાવી, ખરી અને
કાચમની શક્તિ ટકાવનાર આ પાક અમારા
દવાખાનામાં જાતી દેખરેખ હેઠળ બનતું હોઈ
વાપરવાની જાણમણ છે.

દીમત નં. ૧ તોલા ૧ ના ૭ આના

” નં. ૨ ” ૧ ના ચાર આના

[૪]

લુલુએ મુસલિમે ખાસ યા

દાદુએ એલ્ફાલિસામ

અમારી આ મશહૂર ગોલીઓ વિષે એટ-
લું જ જણાવવાનું બસ થશે કે જેમનું વીર્ય
પાતથું પછી ગણુ હોય, શરીર તરાર્થ એવરે
શીઝા નિસ્તેજ થઈ ગયો હોય તેમને માટે
આશિર્વાદ સમાન છે.

દીમત બાર ગોલીના બાર આના

[૫]

લુલુએ મુકવિયએ મુમસિક

અમારી આ મશહૂર ગોલીઓ કાઠ પળુ
રીતે નુકસાન ન કરતાં તાકાત વધારે છે અને
ધાતુને પુટી આપી કુદરતી ટકાવ કરે છે.

દીમત બાર ગોલીનો રૂ. ૧-૮-૦

વધુ જાણવા માટે મોટું ઘર ઉપયોગી ૧૫૦ પાનણ અધિષ્ઠ સવા બે આનાની દીઠ ૪ થી ૬ મંગારી લો.
લખો:—મેનેજર,

દવાખાના મુઈને સિહત, (રચરડ) નં. ૧૩, રાણીનાલાલ-ચુરત.

દુકાન કેવી જોઈએ ?

ધણી દુકાનદારો હજી પોતાની દુકાન કેવી હોવી જોઈએ તે સમજતા થયા નથી. તેઓ જગ્યાના એક બંધ કક્કાને દુકાન માની જોડા છે અને ધારે છે કે માંધીશાણથી લઈને સોના ચાંદી કે ઝવેરાતનો ધંધો એ એકજ દુકાનમાં થઈ શકશે. પણ એ ભ્રમ છે.

દરેક દુકાન તેના વેપારને યોગ્ય હોવી જોઈએ. દાખલા રૂપે સોના ચાંદી કે ઝવેરાતના ધંધો માટે ઉમ્મદા વિશાળ અને પ્રકાશવાળી દુકાન ઝુરૂરી છે. અંધારી દુકાનમાં ઝવેરાત કે સોના ચાંદીના દાગીના જરાજર જોઈ ન શકાય અને તેથી પુરનો વેપાર ન થાય.

રેડિયો માટેની દુકાનમાં એક ‘સાઉન્ડપ્રુફ’ ઓરડો અનિવાર્ય છે, જ્યાં માલિકો ગેસી, બહારના ધોંધાટથી મુક્ત રહી રેડિયોના અવાજને તેના ખરા રૂપમાં સાંભળી શકે એવા ઓરડા વિના રેડિયોનો વેપાર અર્થે અર્થ મુંડવાઈ જાય છે કારણ કે સામાન્ય ઓરડામાં માલિકને રેડિયો સંભળાવતા બહારનો અવાજ રેડિયોના અવાજ સાથે ભળી જાય, રેડિયોના અવાજની ઉત્તમતાને ઝાંખી પાડી દે છે.

તમારા વેપાર માટે યોગ્ય પ્રકારની દુકાન પસંદ કરો. એમાં ખુબ કરશો તો વેપારમાં નિષ્ફળતા પામશો.

આહકને સમયની કીમત કરો

ધણી વેપારીઓ પોતાની દુકાને આવેલો આહક પોતા જેવો તદ્દન નવરોજ છે, એવા જમમાં પડી, તેની સામે લાંબી વાતો આરંભી દે છે, તેને નહિં જોઈએ એવો માલ જનાવી, તે ના કહે છતાં તેની ખુબ પ્રસંસા કરતાં

આહકને કંટાળો આવી જાય છે અને તે વેપારીથી દુર નાસે છે.

આહકનો સમય ખુબજ કીમતી સમજવો જોઈએ અને જમ બને તેમ રૂંકમાં વાત સમાપ્ત કરવી જોઈએ. તે ના કહે તે માથ દેખાડવો ન જોઈએ અને તેની પ્રસંસા કરીને આહકને ખોવા ન જોઈએ.

ઝવેરાત માટે ખાસ દેખાવ-ખારી

ધણી ઝવેરીઓ પોતાના દાગીના પ્ર. મુકા માટે સામાન્ય પ્રકારની દેખાવ-ખારીનો ઉપયોગ કરે છે, પણ એ ભ્રમ છે. ઝવેરાત વ. માટેની દેખાવ-ખારીમાં ડાબે જમણે અને પાછલા ભાગમાં લાકડાના પાટિયાને બદલે આરીસા ગોઠવાયા હોય તો ઝવેરાતના પ્રતિબિંબો સામસામે પડતાં, તેની ચળકાટ અને શેઠકતામાં ખુબ વધારો થશે.

બાલસખા

[બાળકોનું માસિક]

તંત્રી : હિંમતલાલ શુ. શાહ
‘બાલસખા’ એકલી વાનો કે ગપગોળા રજુ નથી કરતું, પણ બાળકોને ઉપયોગી સર્વ વિષયો શિદ્ધાન્તની દૃષ્ટિએ રજુ કરે છે.

એનો દરેક અંક બાલસાહિત્યના સિંધુદરત લેખકોના લેખોથી ભરેલો હોય છે.

તેથીજ ‘બાલસખા’ દુકં સમયમાં પ્રથમ કક્કાનું બાલ માસિક ગણાયું છે.

બાળક માટે ‘બાલસખા’નું પસંદ કરો

વાર્ષિક લપાડમ :

દેશમાં રૂ. ૩, પરદેશ રૂ. ૪, (શિ. ૧)

લખો :—

‘બાલસખા’ કાર્યાલય

માંડવીની પોળ, અમદાવાદ.

વપરાયલી ટિકિટો

[અનુસંધાન પાના ૪૫ થી ચાલુ]

ખરીદવાનો છે. કૌરણ કે. દરેક સંઘોદકને બધી ટિકિટો મુક્ત કે ગદામાં મળી સકવી સંબંધિત નથી. ક્યારેક મળી પણ જાય. તોય અમુક ટિકિટ અમુક વેળા મળીજ નહીં અને નહીં નથી. વેપારી પાસે તો મેસર, ને ઝુરરત હોય, તે ટિકિટ, આજે ત્યારે ખરીદી રાકે છે પરિણામે, વેપરાયલી ટિકિટોના સંઘોદકો માટે તેના વેપારીના સંસર્ગમાં રહેવું અનિવાર્ય બન્યું છે. એ વેપારીઓ સંઘોદકોને ન માત્ર ટિકિટો વેચાતી આવે છે, બલકે નવી ટિકિટો પ્રગટ થવાની માહિતી અને જુની ટિકિટો શોધાયા પા તેની કીમતમાં, ફેરફાર થવાની ખબર પણ પુરી પાડે છે. એમ સંઘોદકો અને વેપારીઓ વચ્ચેના સંબંધ અવરૂં રહે છે.

માઠ પ્રશ્નો: વપરાયલી ટિકિટોનો વેપાર કેવી રીતે કરી શકાય? વપરાયલી ટિકિટો જથ્થાબંધ મેળાવાય ક્યાંથી અને વેચાય શી રીતે? તેમાં નફો કેટલો અને નુકસાનનો ભય કેટલો? આ સવાલો અત્યંત, સ્વભાવિક છે. દરેક વેપારની સફળતા આ યોદ્ધાક ગિનાઓ ઉપરજ અવલંબે છે અને તેથી વપરાયલી ટિકિટોના વેપારમાંય એ મુદ્દાઓ અગત્યનું સ્થાન ધરાવે એમાં કશી નવાઈ નથી. આવો ત્યારે આપણે વિચારની ઝીણવટમાં ઉતરીએ.

નફાવંત વેપાર

વપરાયલી ટિકિટોનો વેપાર ખૂબ ખૂબ નફાવંત છે, અને ખોટના ભયથી કેવળ મુક્ત નથી મનાતો આ હકીકત શું? કેમ નહિ? ખોટના સંભવ વિનાનો વેપાર જીતે તમે ભને જીત્યો હોય, આ વેપારમાં ખોટનો મુદ્દમ ડર નથી. કારણ કે, ટિકિટોના ભારમાં આજ સંઘીના સમગ્ર એક સંક્રાંતિ આ વેપારના કનિદાસમાં, કદી મંદી આવીજ નથી; વર્ષ પર્ષે ભાવ વધનાજ જાય છે. ક્યારેક કોઈ પણ ટિકિટો ભાવ, કોઈ પણ કારણસર અને સદાજ પણ એજો થયો

બપોયો નથી. વેપારની કેવી અદ્ભુત તરફથી! ગઈ કાલની વાત છે કે રાજ્ય બેંકની તાજપોથી વેળાએ દુન્યાબરના બ્રિટિશ પ્રેન્શોએ ખાસ ટિકિટો કાઢી. તે વેળા એ વપરાયલી ટિકિટો કેવળ નજીકા ભાવે મળી સકતી હતી. ધણાકેએ તે બે કે ચાર આને સોના ભાવે વેચી પણ ખરી; આજે એ ટિકિટો તેની મૂળ કીમતની લગભગ-એટલે મૂળ કીમત એક પેની હોય તો એક પેની અને પાંચ સેન્ટ હોય તો પાંચ સેન્ટ-વેચાઈ રહી છે. આંખોની સામે આ ભાવની તેમની તમે પણ જોઈ હશે. કાશ! તમે તે વેળાએ ૫૦,૦૦૦ કે ૧,૦૦,૦૦૦ એવી ટિકિટો સરતામાં મેળવી રાખી હોય તો આજે એ, ત્રણ કે ચાર પાંચ ગણા નફાના હકદાર થઈ સક્યા હોત.

હા, એજ છે કે વપરાયલી ટિકિટોના વેપારનો ખરો બેઠ. ટિકિટો જુની થવા દો અને ભાવ વધતોજ જશે. —અપૂર્ણ

[અનુસંધાન પૃષ્ઠ ૩૮ થી ચાલુ]

એટલે કે, પહેલાં મિશ્રણ કાગળ પર લગાડી, તેને સુકવો લો અને પ્રિન્ટ કર્યા પછી, ચોથું મિશ્રણ લગાડી, પાણી વડે ધોઈ, મીઠાના તેજાગના મિશ્રણમાં પસાળી, છેવટે પાણી વડે ધોઈ લો.

ત્રીજો પ્રકાર

આ પ્રકારની બનાવટમાં એ મિશ્રણો ઝુરરી છે:—

(૧) ડીસ્ટીલ પાણી ૯૬ ભાગ, ગ્રિસે. ગ્રાઈન ૧૩ ભાગ. પરકેલોરાઈડ ઓફ આયર્ન (સર્ગતના રૂપમાં) ૬૦ ભાગ, ટાઈટ્રીક એસિડ ૬ ભાગ. સફેદ ઓફ આયર્ન ૧૩ ભાગ.

ખસાને મિશ્ર કરી, ઝોગળાથી, મિશ્રણ તૈયાર કરો. પછી કાગળ પર લગાડી સુકવી લો અને પ્રિન્ટ કર્યા પછી નીચલા મિશ્રણમાં ઝોગળો.

(૨) ગ્રેસિક એસિડ ૧ ભાગ, આમકેડલ ૧૦ ભાગ, ડીસ્ટીલ પાણી ૫૦ ભાગ. મેસર, છેવટે કાગળને પાણી વડે ધોઈ લેવા ઝુરરી છે.

ફેરોપ્રિસીએટ પેપર

[અનુસંધાન પૃષ્ઠ ૮ થી ચાલુ]

(૨) એમોનિયા સાઇટ્રેટ ઓફ આયર્ન
૨૦ ભાગ, ડિસ્ટીલ્ડ પાણી ૧૦૦ ભાગ.

એનેય એમગ્રાવી. શીશીમાં ભરી લેા આ
થકું મિશ્રણ નંબર ૨.

કલાકુનો પ્રયોગ-(૧) પોટાસિયમ ફેરો-
સાયનાઇડ ૨૭ ભાગ, ડિસ્ટીલ્ડ પાણી ૧૦૦
ભાગ, એમોનિયા ૨૫૦ ભાગ, સોલ્યુશન
ઓફ ઓક્સિજન એસિડ ૨૦ ભાગ.

(૨) એમોનિયા સાઇટ્રેટ ઓફ આયર્ન
૩૦ ભાગ, ડિસ્ટીલ્ડ પાણી ૧૦૦ ભાગ.

વોટનો પ્રયોગ-(૧) પોટાસિયમ ફેરો-
સાયનાઇડ ૪૮ ભાગ, ડિસ્ટીલ્ડ પાણી
૧૦૦ ભાગ.

(૨) એમોનિયા સાઇટ્રેટ ઓફ આયર્ન
૫૦ ભાગ, ડિસ્ટીલ્ડ પાણી ૧૦૦ ભાગ,
બેરીક એસિડ ૩ ભાગ.

ફેરોપ્રિસીએટ પ્રયોગ-(૧) પોટાસિયમ
ફેરોસાયનાઇડ ૧૦ ભાગ, ડિસ્ટીલ્ડ પાણી
૧૦૦ ભાગ.

(૨) એમોનિયા સાઇટ્રેટ ઓફ આયર્ન,
૩૦ ભાગ, ડિસ્ટીલ્ડ પાણી ૧૦૦ ભાગ,
ડિસ્ટીલ્ડ ૫ ભાગ.

બીજો પ્રકાર

આ પ્રકારના કાગળની બનાવટમાં ચાર
પાંચ મિશ્રણો વપરાય છે. એ પ્રયોગો
આ રહ્યા :—

પિઝ્ઝીવેલીના પ્રયોગ-(૧) ડિસ્ટીલ્ડ
પાણી ૧૦૦ ભાગ, બાવળનો ગુંદર ૨૦ ભાગ.

(૨) ડિસ્ટીલ્ડ પાણી ૧૦૦ ભાગ, એમો-
નિયા સાઇટ્રેટ ઓફ આયર્ન ૫૦ ભાગ.

(૩) ડિસ્ટીલ્ડ પાણી ૧૦૦ ભાગ, ફેરોફ-
કલોરાઇડ ૫૦ ભાગ.

(૪) ડિસ્ટીલ્ડ પાણી ૧૦૦ ભાગ, પોટા-
સિયમ ફેરોસાયનાઇડ ૨૦ ભાગ.

પ્રથમ ચારે મિશ્રણો જુદા જુદા બનાવી,
શીશીઓમાં ભરી રાખો. ઉપયોગ વેળા મિશ્રણ
નંબર ૧, ૨૦ ભાગ, મિશ્રણ નંબર ૨ ૮ ભાગ
અને મિશ્રણ નંબર ૩ ૫ ભાગ લઇ, મેળવો.
એ મિશ્રણ પહેલાં તેા થઈ અને મરજી થઈ
જશે પણ પાઝગથી સ્વચ્છ અને પાનથું
થતાં, ઉઠા કાગળ પર લગાડી, કાગળને
મુકવી લો.

પ્રિન્ટ થયા પછી તેને રંગ પૂજો થયો
દશે. હવે થક વડે મિશ્રણ નંબર ૪ તેની
ઉપર લગાડો અને જ્યારે થેરો બહુ રંગ આવી
જાય ત્યારે કાગળને પાણી વડે ધોઈ, ગોઠાના
તેજાબના મિશ્રણમાં એ મિશ્રણ ૧ ભાગ
તેજાબ અને ૧૦ ભાગ પાણીની મેળવણીથી
બને છે—ત્યાં લગી મુકી રાખો, જ્યાં લગી
કાગળને રંગ-ફેરોળને નહિ—સફેદ થઇ જાય,
પછી એક વેળા ફરી વાર કાગળને પાણી
વડે ધોઈ લો.

વોટરહાઉસનો પ્રયોગ-(૧) બાવળનો
ગુંદર ૧૭૦ ભાગ, ડિસ્ટીલ્ડ પાણી ૬૫૦ ભાગ.

(૨) ટાટરીક એસિડ ૪૦ ભાગ, ડિસ્ટીલ્ડ
પાણી ૧૫૦ ભાગ.

(૩) ફેરોફ કલોરાઇડનું મિશ્રણ (૩૫
Benz) ૧૫૦ ભાગ.

(૪) ફેરોસાયનાઇડ ઓફ પોટાસિયમ ૨૦
ભાગ, ડિસ્ટીલ્ડ પાણી ૧૦૦ ભાગ.

પહેલાં ચારે મિશ્રણો તૈયાર કરી, પછી
પહેલું અને બીજું મિશ્રણ મેળવી દો અને
ત્યાર પછી તેમાં થોડું થોડું કરી ત્રીજું
મિશ્રણ પણ મેળવના જાય અને મિશ્રણને
હલાવના જાય. એકજથ્થ થયા પછી તેને ૨૪
કલાક લગી રહેવા દો અને ત્યાર પછી તેમાં
એટલું ડિસ્ટીલ્ડ પાણી ઉમેરો કે એ મિશ્રણ
૧.૧૦૦ સ્પેસિફિક ગ્રેવિટીનું થઇ જાય.

ઉપયોગની રીત આગતા પ્રયોગ મુજબજ છે—

[જુઓ પાના ૩૭ પર]

કમરને લગતા વિષયોના પ્રતોના જવાબો અને કમવાર સુકત પ્રગટ થાય છે. એકી વેળા વધુમાં વધુ વસ્તુ પ્રતોનાજ જવાબ મળી સકશે.

ટપાલ દ્વારા ખાનગી જવાબ લેશ્યે તો ફરે પ્રગ્ન દીક પાંચ આનાની (બર્મા: આઠ આના અને ષરદેશ: નવ પેની) ટીકાટા ખીટવી. [પી. પી. ના ઓર્ડર સ્વીકારતા નથી.]

૨૧૩૫-સુ. ના. ડા: જ્વનનગર-(૧ અને ૨) અંગ્રેજી દવાઓના ગુજરાતી યા દિ-દી નામ બતાવનાર ચોપડી ડોઢ નથી. (૩) એવોલ્યુશન અને એપોધિકરી વગર વચ્ચે જે સદજ તફાવત છે, તેની વિગત ગુજરાતની શ્રાવણોમાં આસતા લગભગ બધા ગણિત-પુસ્તકોમાં મળશે. એની ખીજી વિગતો "કમર"ના ૪૮મા અંકમાં પણ છે.

૨૧૩૬-દા. ઓ. ખી. રા: માલુંગા-(૧) સોડા લેમન બનાવવાના સંચા એ પ્રકારના આવે છે: દાઘ-સંચા અને ગ્લેટા સંચા. દાઘ-સંચો પળો સરતો મળે છે, જ્યારે ગ્લેટો સંચો ૫૦૦, ૭૦૦, ૧૦૦૦ રૂપિયાની કામતે, તેની બનાવટ અને કદ પ્રમાણે ઓછાવવા આવે મળે છે. એને માટે આપ મારાં સન્સ એન્ડ કમ્પની લિમિટેડ, બેન્કાર્ડ એરેટ, મુંબઈને લખી સચિપત્ર મંગાવી સકશો. (૨) મેટો. એ પડે તો એકદમ જારીક લોટ માત્ર છે. એમાં ખીજી કશી મેળવણી નથી હોતી. (૩) ધાણાની દાળના પ્રયોગ માટે જુઓ અંક ૧૮૫૦.

૨૧૩૭-ધ. દ: જેંગડાક-(૧) તર્પે-ટાઈન એટમે ઓઈલ ઓફ તર્પે-ટાઈન; રિપરિટ ઓફ તર્પે-ટાઈન જુહી ચીક છે.

૨૧૩૮-કા. ડ. પી: મેરોળી-(૧) જુહી ખાંડ એટમે દલેલી ખાંડ. (૨) પ્રવાહી ગ્લુકોસ બનાવવાની રીત હવે પડી છપાશે.

૨૧૩૯-દે. દા. પુ: ગોધરા-ટીકડીઓ બનાવવાનું અસિન, ન્હાના મ્હોટા કદ પ્રમાણે, ૩૦૦ રૂપિયાથી લઈને ૨૦૦૦ રૂપિયા લગીના આવે છે. એ માટે મેસર્સ બાટલીગોધરી કમ્પની, ફેરજસ સ્ટ્રીટ, કાટ, મુંબઈ-૧ ને લખશો.

૨૧૪૦-જ. સુ. અ: માવસોર-અમારી પાસે વેમાણ માટે એ અંગ્રેજી પુસ્તકો નથી. આપ એને માટે ડોઢ પણ અંગ્રેજી કિતાબ વેચનારને ત્યાં તપાસ કરી સકો છો.

૨૧૪૧-દ. ઓ. દા: પુના-અંબર, કસ્ટુરી અને અગર વ. માટે વિમાલપન ડૂગ કમ્પની, સેમુઅલ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ ૬ યા દવાખાનદ મુર્દુસસિદ્દહન, રાતી તાલાળ, મુરતને લખશો.

૨૧૪૨-મુ. ઉ: ન્યાડે-(૧) એસ્ટીક અસિડ માટે ધરમશી મોરારજી કેમીકલ કમ્પની લિમિટેડ, સુદામા દાઉસ, બ્લિટ રોડ, બેન્કાર્ડ એરેટ, મુંબઈ-૧ને લખશો. (૨) ગુજાળ જળનું એસેન્સ નથી આવતું; ગુજાળનું એસેન્સ આવે છે. (૩) ગુજાળજળ તથા સર-કાના લેગલ માટે ઉત્તમ રીત તો એ છે કે આપ પોતાને માટે ખાસ લેખને છપાવી લો. તે સહતા પણ પડશે અને આપને માટે ખાસ પણ લેખાશે.

૨૧૪૩-અ. ધ. ડા: અમરેલી-શીતળના પંદર વર્ષ જૂના ડાય ગેર-ટીપ્પરક મશાટે એવી દવાની અમને ખગર નથી.

૨૧૪૪-મુ. ધ. હ: મુંબઈ-જૂની ટીકા-

અનાવિલ પોકાર.

અનાવિલ ક્રેમનું એકજ મુખપત્ર

હાનિકારક દિવાલો દૂર કરે—એનેને કચડાતી બચાવે એ દહિનિ-દુધે લખાયલા અનેક વિષયો અને ખાન લખાયેલી લેખો રજુ કરતું માસિક. વાર્ષિક લવાજમ (મેટ પુસ્તક સાથે) રૂ. ૨-૦-૦; પરદેશ માટે શિત્રાંગ આઠ.

પ્રેસમાં લાપકામ પલ્લ આકર્ષક અને સફાઈદાર થાય છે.

શ્રી અનાવિલ બંધુ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ,

શુભાનુસરી જાગળ, ભાજીવાળી પોળ—સુરત.

સતત ૨૩ વર્ષથી સંપૂર્ણ વ્યાયામ વિષયક સચિત્ર માહિતી આપતું,
હિંદની પ્રજાનું માનીતું માસિક.

૫૨ મહિનાની ૧૫મી
તારીખે નિર્ધારિત
પ્રસિદ્ધ થાય છે.

{ **વ્યાયામ** }

વાર્ષિક લવાજમ
રૂ. ૨-૮-૦
પરદેશ ૫ રાશિલેખ

વ્યાયામ વિષયક સાહિત્ય, સાધનો તથા ખુલાસા માટે લખો—

વ્યવસ્થાપક, 'વ્યાયામ' રાવપુરા, યડોદરા.

પુષ્પની ફેરમ વિનાના બાગબગીચા તો વેરાન

તમે જા, બાપા, કાકા, કાકી, મામા, મામી, ભાઈ, ભાભી, ભાઈ બહેન ગમે તે હો

તમારી ગૃહવાડીના પુષ્પોને દીવેલીલા બનતાં ત્યારેજ અટકેલાં જેશે કે જ્યારે એમના હાથમાં સુંદર અને આંખને ઉડીને લાગે એવા આકર્ષક ચિત્રો, ચિત્રાલોક અને ઝડપી રીતોમાં લખાયેલા લેખો, એમના કલ્પના રંગોને રૂચે તેવા લોકગીતો, એમની તરંગી અવસ્થાને દુનીયાનો આકાર સમજાવતી વાતો અને એમના હૃદયને હિલોળનાં રસઝરણાંથી ભરપૂર આકર્ષણોવાળું આ ફેરમ જઈ પડશે. તમારાં એ પુષ્પોને આ ફેરમની સોજનમાં ખીજવા દો.

લવાજમ રૂ. ૨ વિદેશ: શિલિંગ ૪	{	મુખ્ય સરકારે મંજૂર કરેલું ફેરમ બાળકોનું પોતાનું માસિક મુખપત્ર	{	પુષ્પ કાર્યલેખ ૭૫, ખાંડ મુખ્ય ૨૨
-----------------------------------	---	---	---	--

ટોને બદલે બીજી જૂની ટીકીટોજ આપાય છે, કોઇ પણ નવી ટીકીટો આપતું નથી. અને આવી પણ ક્યાંથી સફેદ જૂની ટીકીટો અને નવી ટીકીટો વચ્ચેની કીમતનો ફેર આપ શું નથી સમજી શકતા ?

૨૧૪૫-કા. તા. દા. સ્થ. ધમતરી-એ પ્રકારની સિગારેટના સોલ એજન્ટનું નામ અમારી જાણમાં નથી.

૨૧૪૬-શાં. દા. રોઃ જામનગર-દહી પ્રિન્ટિંગના વિવરના હિન્દમાં પ્રગટ થતા એ પત્રોના નામ હાથ આ છે:- "Postways," Guido Bldg, Fort, Bombay અને "Pleasant Pastime," P. O. Box ૩૩૭, Bombay.

૨૧૪૭-કુ. ઉ. ધ: પોરબંદર-આપ એ ઉર્ફે કિનાય માટે ફરપગી છુક કિષો, લાહોર અને હમીદીયદ પ્રેસ, દિલ્હીને લખી પઠાવશો. [ખાનગી જવ જ માટે પ્રજ દીક પાંચ આનામી ટીકીટો મોકલવી જોઇએ.]

૨૧૪૮-એન. વી. મોઃ સગી-(૧) સાચા મોતી માટે કુલચંદ હરજીવચંદ, ૩૬૮ ખારા કુવા, રામજી મેમણ રૂટીટ, મુંબઇ અને જોખો બદરીન પર્સ ટ્રેડિંગ કંપની લિમિટેડ, ટાઇમ્સ બિલ્ડિંગ, હાઈવેઈ રોડ, કોટ, મુંબઇ ૧ ને લખશો. (૨) મુકી વનસ્પતિયો દવાખાનદ મુકનુસકિદદન, રાનીતાજાજ, મુરત દગી આપશો. (૩) રેકરીક્ષણ ડિપાર્ટિ જુદે જુદે ઠેકાણે જુદે જુદે ભાવે મળે છે. એના લાખ-સન્સ માટે કિસ્સાના આજમારી અધિકારીને લખશો તો તે બધી વિગતો પુરી પાડશે.

૨૧૪૯-અ. અ: રાધનપુર-(૧) કાચ પર કસ્ટ મદાયવાના ખીજ નુરખાએ માટે કુમરનો ૯૦ અને ૯૪મો વંક જોશો અને આગ્રા પ્રયોગમાં આપતે થી ખતમી જણાઈ તે જણાવશો તો તેનોય ખુલાસો થશે. (૨)

સોડા ટાર્ગેટ અને કીમ ઓફ ટાર્ગેટ એ જુદી જુદી દવાઓ છે. (૩) મિલક સુગર કોટલે દુધના ખાંડ. એની બનાવટની રીત "કુમર"ના ૩૫ અંકમાં છે, તે જોશો.

૨૧૫૦-અ. સા: કરાચી-(૧) એ સાજુનો નુરખો અમારો આગ્રામાવેલો નથી. સાજુના બીજા પ્રયોગ માટે "સાજુની બનાવટ" એપ્રી જોશો. (૨) રવોન શાહીનો પ્રયોગ ખુબ રહે છે.

૨૧૫૧-અ. મુ. જી: રવીલા-(૧) કુક આગ્રાથી ચાલતું સરતું અને ટકાઉ એન્ટન

આ અંકો મળતા નથી

"કુમર"ના પાઠશા અંકોની ખપત વધતી જતી હોઇ, અંક નંબર ૧, ૧૦, ૧૧, ૧૨, ૧૩, ૧૪, ૧૫, ૧૬, ૧૭, ૧૮, ૧૯, ૨૦, ૨૧, ૨૨, ૨૩, ૨૪, ૨૫, ૨૬ અને ૩૪મા અંકો નો તદ્દન મળવાજ નથી. એ સિવાના ખાખીનાય કેટલાક અંકોની દરે મજુરીની પ્રતોજ બાકી છે. તરતજ મંગાવી લેશો, નિકર પાછળથી મળશે નહિં.

કમ કમનીનું અ.વશે, તે કહેવું મુશ્કિલ છે. દરેકનો અભિપ્રાય જુદો જુદો હોઇ, આપ પોને પોતા માટે અભિપ્રાય બાંધી સકો છો. (૨) ઓછા એન્ટન એન્ડ પરપસ અને એવા બીજા એ ત્રણ મુશ્કરાતી પુસ્તકો-જેમાં ફરીજ એદલજી બરવાના પુસ્તકો પણ છે-ને મકાદેર રામચંદ જાગુપટે, ત્રણ દરવાજા, અકમદાજાદ પાસેથી મળશે. (૩) ૧૦ થી ૧૨ હોર્સ પાવરનું મશિન એટલે મોટર વા ઓછા એન્ટન, તેનો ખુલાસો લખશો.

૨૧૫૨-શા. દા. ૬: મુંબઇ-આપને કમ વંક જોઈએ છે, તે બરાબર સમજાવું નથી.

“કમર” : આંક હાલો.

નક્ષત્ર ઉદ્યોગો

[અનુસંધાન પૃષ્ઠ ૨૦ થી આરંભ]

રંગપરદા, ઝાંઝાં પહેલાં એ પ્રકારની સાલી-
ઓનો ધંધો નો ખૂબજ ધીકનો થાય છે.
દેશના મને તે ભાગમાં જુઓ, આ સાલીઓની
ખપત સારી જેવી દશેજ.

આ સાલીઓ પણ અનેકાનંક પ્રકાર-એટલે
કે, મચાલી, રીકરીઓ અને બૂકીના ૩૫ની
અને અનેકાનંક રંગોમાં બને છે. ક્યાંક કાળી
વપરાય છે, તો ક્યાંક જીરુ; ક્યાંક જાંબુડી
સાલી કિરામ તેમજ છે. તો ક્યાંક લીલી. સાત
સાલી પણ, ખાસ પ્રકાર તરીકે અનેકાની
જગ્યા ધરાવે છે, એ તો ‘સા જાણે છે’ને ?

સાલીઓનો ધંધો ચંદ્રકોશમાં પણ છે અને
સ્થાનિક વેપાર પણ. ને ન્હાની પુંછમાં ખુબીથી
ચર્ચ સકે છે અને માત્રની હરફેર થાકુ રહેલી
હોઈ, જલદી જલદી નકો મળતો તપ છે.

૨૦

પાન અને તંબાકુ

દિન્દોઓનો ખેડો જેવો ભાગ પાન
અને તંબાકુની ટેવ ધરાવે છે. એ જેવા એ
એક ધંધાઓમાં પણ સૌંદર્ય લેજ છે.

પાનનો ધંધો ઝાંઝે પાન, યુગો કાચો
અને સોપારીજ નહિ, તેની સાથે સુગંધીદાર
વસાણાઓ પણ ખરાજ તંબાકુનો ધંધો
એટલા માત્ર તંબાકુ પાકાજ નહિ, તંબાકુની
તે સુગંધીદાર બનાવટો પણ જેને ઝરદા
અને સુરતી જેવા મુઠક મરફુર નામો પણ
અપાયા છે અને જે ખરેખર અચીરી ટેવના
પ્રતિક રૂપ છે.

આ એક ધંધાઓ, બેસક, હાની પુંછમાં
થઈ સકે છે.

■ કમરતા આ આંકના બધા સાહિ-
ત્યના કોપીરાષ્ટ્રના હક તંબોને સ્થાપિત છે.

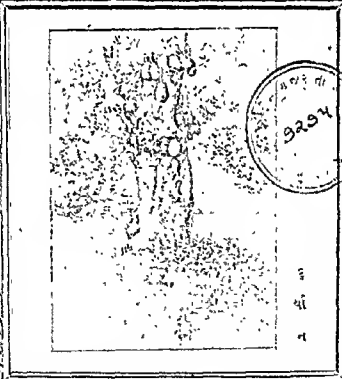
આવતો આંક

દિસ્તેખર રંગો-જનાવવાની વિગત અને મેપા
વિસ્તૃત-નક્ષત્ર ઉદ્યોગનો સમિત લેખ.
ચોકાલેટ-કેમ બને છે ?

છાપખાતું-ઉપયોગી વ્યવસાય વિશે.
કિરેના દહા-બનાવટની માહિતી.
ચાંદી સોનાનો ઢાળ-એક વધુ દર્શનો.
આરીસા બનાવવા-કાચ પર કમલ, કામ
મીઠાનો તેજાખ-કેમ બનાવવો
વપરાયેલો ડિક્ટે-થાકુ લેખનો વધુ દર્શનો
અને બોટું ધાતું ધાતું.

નિયમો

- “કમર”નું વાર્ષિક સલાહમ નિન્દ માટે
રૂપિયા ત્રણ અને બર્મ માટે ૨-૪-૦
અને પરદેશ માટે સિલિંગ ૭ છે.
- છૂટક નકલની કોમન ચાર આના ૫૦
પેની છે.
- લાઇફ એન્ડસિયમી શી રિન્દ માટે રૂપિયા
ચાલીસ, રિદેશ માટે પાંચત્ર ચાર છે.
- નવું વર્ષ જન-સુઆરી માપથી ચરૂ થાય
છે. છતાં મલકા મને તે માસ નોંધો
સકાય છે.
- નવનૂને તાઝી આંક મુદત મોકલાય છે.
પણ તે ફક્ત એકજ વેળા. (કોઈ પણ
જુનો આંક નવનૂને લેખે મુદત મોકલાવો
નથી.)

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

દરેક દરેક આત્મા સાધુઓ બનાવવાની સંપૂર્ણ માહિતી આપનાર,
એકલુંજ શાસ્ત્રીય અને પ્રમાણભૂત સચિત્ર ગુજરાતી પુસ્તક

સાધુની બનાવટ

[ભાગાન્તરકાર:-રામસ]

એના રિચોની સદગ્રંજી આ રહી:-

અર્ધ-ગરમ રીતે સાધુ	હારવાની ક્રિયા	સળ	સાધુ પ્રકુલ
અગતીયું તેલ	હંડી રીતિયે સાધુ	લીમડાનું તેલ	પ્રવાહી
ઉકાળવાની રીતે સાધુ	ઢોલિયું તેલ	સદાચક પડાવો	પાગદરો
ઝોઘસ ઝોઘ અનીસ	વજનું તેલ	સંજીવ	ગુટ્ટાચિયમને
" " એરેન્જ	તેલને સાફ કરવા વિષે	સંપટ કરવાની ક્રિયા	બહામી
" " કસવજ	તેલમાથી ચિત્રસ હુર	સંવદનની પરિપૂર્ણતા	બુઝામી
" " કાચે	કરવાની રીતિ	બાણવાની રીતિયો	મધનો
" " કાતિયા	તેલમાની ખાસ હુર	રેડાવો	મનદર
" " જિરેનિયમ	કરવી	રેડાચિય મશિન	માટેના રંગો
" " નેરોવી	તેલમાનો રમ હુર	રેસેનિંગ મશિન	માટેની સુગંધીઓ
" " બ્રાંચિય	કરવી	સાધુ આધિપાદક	મુદકનો
" " મીરબેન	દ્રવ બનાવવાની રીત	" હન ધાવાનો	મોટકલ
" " પુત્રિયસ	દ્રવની જલિતા	" ઝોટમિલનો	" " યે
" " સવેન્ડર	દાણાદાર સાધુને	" કપા રંગવાનો	" " બુટ
" " હેમનકાસ	ઝોટનું ને તે પર	" કં	" " લાલ
" " સિટ્ટોનેકા	ઝાપકામ કરડું	" હુરી	" " લીચો
" " સિન્નેમાન	ધાવાના સાધુઓ	" હાપેટ માટેનો	" રેશમ ધાવાનો
કાઠ અને કોમળ સાધુ	ગોપુલનો ઉપયોગ	" કમોલિક	" વિખના
કપાસીયાનું તેલ	પદ્મ ઝોસ	" ફેરલીક ખાસ	" વાયોલેટ
કારાનું તેલ	ખાણીની પરિકા	" કાવના	" વળ કાઢવાનો
કાબેનિટ આફ ચોટાસ	પ્રાયશ્ચિક ક્રિયાઓ	" કાલિકા પ્રિન્ટનો	" વિન્ડસર
કાપરલ તેલ	પીળા સાધુ	" કાલટાર	" વેસેલાઈન
કોરેલીક ચોટાસ	પુન્દાકનું તેલ	" વધડી	" સુખડનો
" મોડા	ચોઈંગ	" ગિસસાઈનનો	" સોફ્ટ
ઝોલસું સોફ્ટ	ફીલીંગ	" મુલકાખી	" હમમત માટેના
ઘરણી	ફીલીંગ એજન્ટસ	" સુલાખી	સાધુના પ્રકાર
ઘરણીના ને તેકના	બગડેલા સાધુનો ઇલાજ	" છન માટેનો	સાધુની કદાઈઓ
ઝિંકલો	બારિય મશિન	" ટંકલુખારનો	" " કોમી
ટંકલુખાર	બીલ ચરો સાધનો	" હાથ કલીનીંગ	" સાધુનું પદ્મપથું
Twaddle અને	ચોઈચિય એન રટ્ટેય	" મારેનો	સાધુને જુદો પાડવાની
Beaume કીમી	બોઈસિ જનું તેલ	" વરડા	રીતિ
બચેનો સંજો	મહુપાનું તેલ	" દબાઈ	સાધુનું શુદ્ધ કરવો
ટોલો શુદ્ધ કરવી	મીડું	" તાંત માટેનો	સાધુનો જુદો જુદો
ટાઉલેટ સાધુઓ	મેલ સાફ કરવાની	" દિલકસ	ઉપયોગ
" સાધુની બનાવટ	સાધુની ખાસ	" ધાતુને પેગિસ	સોડા ફિલ્ટરસ
પદ્મ એજન્ટ	નિરિજિટા	" હનાર	મોલિયમ કાબેનિટ
વાની રીતિયો	સ્વામણીક પૃથ્વરજ	" વચીસી	સોલિયમ કાબેનિટ
" સાધુની બનાવટ	સાજન કે રાજ?	" નવચી	સોલિયમ સિલિકેટ
વજન હંડી રીતિયો	સમજનું તેલ	" નારંગી	હમમત માટેના
" સાધુની બનાવટ		" નેપથીય	સાધુની સુગંધ

૨૦૦ પાના: ૭ ચિત્રો: ઉચ્ચ પંક્તિના કાગળ: સુંદર કળામય છપાઈ: કપડાની પાકી સોનેરી નામની બાંધણી છતાં કીમત માત્ર રૂપીયા બે. (પોસ્ટેજ ૭ આના જુદા)
(પરદેશ માટે પોસ્ટેજ સહિત સિલિંગ ચાર.)

લખો:-કમર ઓફિસ, સોદાગરવાડ, સુરત.

વર્ષ નોંધણી

માસ બીજો

અંક ૬૮૭૯

ક મ ર

લ વા ઝ મ :

દિવસ : રૂપિયા તથા

બર્મા : રૂપિયા સવા તથા

વિદેશ : શિલિંગ ૭

[ફેબ્રુઆરી ૧૯૩૯]

ગિરિ

ટિકી-મંચ

ડિસ્ટેન્સ-રંગો

દળનાર ચંચ

તળતું પાણી

ગિરિદોર

દુર્ગાન

બદામતું તેજ

તેજ-ચંચ

તંત્રીસ્થાનેથી

પ્રસંગ રંગ

બાણબેડાંપલા દોરો

જર્મન દરીદ્રાઈ

રમકડાંના જોવાન

સદકારી કેળવણી સંસ્થાન

ખેતી, છુતર અને ઉંચોગ

ખાખો : દસ તરીકે

ચોકોમંટ

ઉત્તિદાસ

કોકો

ચોકોલેટ

જમરખતો મુરખો

ડિસ્ટેન્સ-રંગો

ધોઈ સકાય એવા ડિસ્ટેન્સ

રંગો : ગુલાબી ૫૧, ૫૩

રંગ ૫૩

ધરા પાંચરી ૫૧, ૫૩

ધરા સ્વેટ રંગ ૫૧
મધ્યમ પ્લ ૫૦
લાલ (ઘડીયા) ૫૧
લિગોઈ ૫૦
લીલા ૫૦
સફેદ ૫૦, ૫૧
દલકો પાંચરી ૫૧, ૫૩
દલકો પીળો ૫૩
દલકો પ્લ ૫૦, ૫૨
દલકો લીલા ૫૩

સુખ ડિસ્ટેન્સ રંગો :

ગુલાબી ૫૦
ધરા પાંચરી ૫૦
અપ્તની ૫૦
ટોર્સ કાઠા ૫૦
જુરો ૫૦
લાલ ૫૦
સફેદ ૫૦
દલકો પાંચરી ૫૦
દલકો પ્લ ૫૦

તળતું પાણી ૫૮
તેજ-પાણી ૬૧
દુર્ગાન ૬૫
પ્રયોગો
દલકો-સાડુ ૬૬
એથોનિયા વોટર ૬૬
મજન-વારનિસ ૬૬
કાચ ધોનાર મિશ્રણ ૬૬
કેપ્સુલ મિશ્રણ ૬૮
કેપ્સુલ વોટર ૬૬
કેપ્સુલ સેમ્પુ ૬૬
અપ્તની ડિસ્ટેન્સ ૬૬
તાવડું મિશ્રણ ૬૬
પ્રવાલી સોસ ૬૬

પિપરમિન્ટ વોટર ૬૦
ફ્લોર-પોલિશ (Floor Polish) ૬૮
મધ્યમપત્તી ૬૦
માખી-સાડુ ૬૦
મોકા-સાડુ ૬૦
ગોર્ડર-પોલિશ ૬૦
રંગબેરમી રેતી : ગુલાબી ૬૦
પ્લ ૬૦
લાલમત્સ્યસ ત્રિસરીન ૬૮
લોખંડ-સાડુ ૬૮
સેન્ટ-કાઈ ૬૮

દાચ પોરથી પ્રાંબકુના કાપ ૬૮
કાઠા ૬૮
બદામતું તેજ ૬૦
મીઠાનો તેજાખ ૫૬
વપરાયતી ટિકિટો ૫૪
રશિયન મિરકીટ ૬૪

વેપારી કળા

ઉપરાણી-પત્રો ૭૫
એક કપચોગી પદ્ધતિ ૭૭
ગુજરાતમાં પ્રચલિત ૨૦૦૦
અમેઝી સપ્લો ૭૦
અડખી વેચાણ-બુકિત ૭૪
નાણા-તંગી ૭૩
વેચાણ-ખર્ચ ૭૮

પરચુરણ

અભિપ્રાય ૮૨
તાડું વાસી ૮૬
પૂજાપાટો ૮૫

પચાસ રૂપિયામાં વેચી સકાય એવો સરતો અને દિન્દ ઉપરાંત પરદેશી રેશનોના પ્રેમાર્થે સંભળાવી સકે એવો હિન્દ રેશિયો બનાવવાની શોધ યથ કહેવાય છે.

મુંબઈના પરા ઘાટકોપર પાસે વિક્રેલી મુકામે પુઠાં (રૂઝાબોડ) બનાવવાની મિલ હુકમાં ઉપડનાર છે.

ઓખા (કાઠિયાવાડ) આવે તાતા કમિ-કેલ કમ્પની સર ચનાર હોઈ તે “હેવી કેમીકલ્સ” બનાવવા ધારે છે.

સંયુક્ત પ્રાંતોમાં ગોળ બનાવવાની એક નવી પદ્ધતિ જોવાઈ છે, જે માટે નહિં મનાય એવો દાવો કરવામાં આવે છે કે એ પદ્ધતિને ગોળ બનાવવાનો ખર્ચ દર મળે માત્ર એક પાઇ થાય છે !

મુંબઈ ખાતે સાન્નિધ્યન આર્મી તરફથી હથ શાખ રૂપિયાની યોજના હેઠળ ઔદ્યોગિક શાળા ઉધાકવામાં આવનાર છે.

પારસી શોધક ફિરોઝ નાઝીરે પોતાની હવાઈ ટેરપીડોનું પેટન્ટ જાપાનને વેચ્યું છે.

ઇંગ્લાંડની ફળવણી તપાસ બોર્ડે ૧૧ થી ૧૬ વર્ષની વયના બાળકો માટે પોલિટેકનિક શાળાઓ ખોલવાની બહામણ કરી છે.

હિન્દમાં સરતામાં કાફટ પેપર બનાવી સકાય એવા ઘાસની શોધ યથ છે.

દિલ્હી ખાતે સેફ ડિપોઝીટ કમ્પની સ્થપાઈ છે.

હિન્દમાં ૧૯૩૭ દરમિયાન ૨,૨૫,૦૦,૦૦૦ રૂન ડોલરો ઉત્પન્ન થયા હતા.

ગાંધરા પાસે સોનાની ખાણની શોધ થઈ છે.

તાતા સ્ટીલ કમ્પની લિમિટેડે નવી ગથિ-નરી ખરીદવા માટે પોતાની પુંજમાં રૂપિયા એ કરોડનો વધારો કરી, નવા શેર કાઢવાની યોજના તેજ કરી હોવાની અફવા ફેલાતી, ૨૪-૧-૩૬ એ મુંબઈના જીના શેર બજારના પ્રમુખ, સાયનું એક ડેપુટીશન તાતાના સત્તાવાળાઓને એ યોજના પ્રત્યે પોતાનો વિરોધ

સરવૈયું

જન-યુઆરી ૧૯૩૬ લગીના કિંવા ૯૭ મહિનાના—અર્થાત ૪૦૨૬ પાનાના—જીવનનું “કમર”નું સરવૈયું આ રજૂ :—

૨૭૨	ચિત્રો
૪૫૬	તંત્રી-નોંધો
૫૦૮	ખાસ હુન્દર લેખો
૧૯૬૫	પ્રવેશો
૩૪૩	ખાસ વેપારી લેખો
૫૬૭	પરચુરણ લેખો
	અને

૫૧૬૫ ૫૭૫૨૭૦ના જગાએ

તમેય માહુક યથ લાભ ઉઠાવવો સાર કરો.

ખાતાવચા મળ્યું હતું. ડેપુટીશને વાપિસ ફરી આહિર કયું છે કે “તાતા”એ હથ યોજના પસાર કરી નથી અને શેર બજારની બોર્ડ કનેચ સચનાઓ માંગી છે. આ નવા વધારા સામે વિરોધ દર્શાવ્યા એ દિનસે શેર બજાર બંધ રહ્યું હતું.

મિસ્ત્રાં પ્લેલીજ વેળા હવે આવક વેરો નખાનાર છે.

મુંબઈ—કોલહાપુર પચ્ચે હવાઈ બાવડાર સ્થપાશે છે.

સહકારી કેળવણી સંસ્થાન :

અધ્યુપદાયતા ઉદ્યોગો

પૃથ્વર વર્ષના અંશુચક પ્રવાસે પછી અંતે કેપ્ટન જે. ડબ્લ્યુ. પેટાવેલ પોતાના ઉચ્ચ અઃશયમાં કામગાળ થયા છે અને દલ-દ્રાવ્યાદ અને વિચારના નિઝામની સરપરસ્તી હેઠળ, અગરપેટ મુકામે સહકારી કેળવણી સંસ્થાનનો પાયો નખાઈ ગયો છે.

પોતાના પ્રકારના દિન્દિભરમાં અનોખા એવું આ સહકારી કેળવણી સંસ્થાનના પ્રયોગ માટે નિઝામી સરકારે ઉસ્માનીયલ યુનિવર્સિટીની પાસેજ બાર એકર જમીન દાલ તરત જુદી કદી આપી છે, જ્યાં કેપ્ટન પેટાવેલ પોતાની યોજના મુજબ બાળકોને સામાન્ય અક્ષરજ્ઞાન ઉપરાંત વ્યવહાર ધર્મા-ઓની કેળવણી આપશે. ત્યાં મેટ્રિકા કે ગ્રેજ્યુએટો નહિં પાકે, પરંતુ ઝુરત પૂરતા અક્ષરજ્ઞાનની કેળવણી સાથે ખેતી, મરઘાં ઉછેર, કુપશાળા, છાપકામ, ટ્રાપિંગ, સુધાર-કામ વ. વ. પ્રકારના ઝુરરી હુનરો અને ધર્માઓનું શિક્ષણ આપશે-એવું શિક્ષણ, જે બાળકને પોતાની આટલિકા મેજવી આપવા સદાયરૂપ થાય.

યોજનાની વિશેષતા નેતી સહકારી પદ્ધતિ છે. સંસ્થાનનો મુદ્દલેખ યોજના મત અને કમાતા મત નો રખાયો છે અને પરિણામે બાળક સરખાતથી પોતે જે કામ શીખે તે બદલ અમુક ભંડો પણ મેજવતો વતય એવી ગોઠવણ કરી છે. આ પદ્ધતિ ન માત્ર બાળકને “એ ચાર પૈસા” મેજવી આપશે, બલકે વધુ શીખવા અને મનલગાડીને શીખવા પ્રોત્સાહન આપશે.

ઉચ્ચ આશયો સાથે કલું ચપડું આ સંસ્થાન પોતાના ઉગ્દા પરિણામો જલદી જલદી આપણી સમક્ષ છેડે મોક કરે એવી દરકોઈની અનિવાર્ય છે.

હિન્દ દિન બ દિન ઔદ્યોગિક સાવસેમાં રસ લેતું જાય છે, એ ખુશીની વાત છે. હતાં, હજી કેટલાય ઉદ્યોગો એવા બાકી છે, જેની તરફ દિન્દી સાહસિકાએ કદીય ગંભીરપણે ધ્યાન આપ્યું નથી અને પરિણામે, એ ઉદ્યોગો દ્વારા પરદેશીઓ આપણા પૈસા વધુ અને વધુ પ્રમાણમાં પોતાને ત્યાં ખેતી લઈ જઈ રહ્યા છે.

રેડિયોનો ઉદ્યોગજ લો. નિશ દિન એનો વધતી જતી ખપતથી કેણુ અણુજણુ છે ? અને, એ પણ કેણુ નથી જાણતું કે એકે એક રેડિયો-વત્ર પરદેશ—પછી તે પ્રિન્ટન હોય કે જર્મની, અમેરિકા હોય કે જાપાન—થી આવે છે ? હતાં, હજી લગી સા માટે દિન્દમાં ક્યાંય ન્દાના પાયા પર પણ દિન્દી રેડિયો બનાવવાનો પ્રયાસ નથી થયો ? આ જરૂરતના કારણુ શા છે ?

રેડિયોનો ઉદ્યોગ, ન્દાતા પાયા પર દિન્દમાં થઈ સકે છે, એ નિષ્કાવો રતીકારે છે. રેડિયોની ટ્યુબો અને બીજો જે સામાન દાત્ર અદિ બનાવી ન અકાળ ને પરદેશથી મંગાવી વાપ-રાય તોય એકંદરે દિન્દમાં સક્તા અને ટકાઉ રેડિયો જતી સકે છે, એમાં શક નથી. ખાસ કરીને એવી દામતમાં, જ્યાં પરદેશથી આવતા રેડિયો પર તેની મૂળ કામન જેટલીજ આપાત ઝકાન નખાવતી છે, એ યાદ રખાય તો. દિન્દમાં બનતા રેડિયો સર્વોંશે નહિં તો થોડેક અંશે એ યા એવી ખીછ ઝકાન કે કરામાંથી બની સકે છે, એ નિર્વિવાદ છે. આ માટે ત્યારે, આપણે પરદેશી માલ પરજ બસ કરીએ અને દિન્દી માલની નક જાણી જુજીને શુભાવી દઈએ ?

રમકડાંનો ઉદ્યોગ

રમકડાંનો ઉદ્યોગ પણ એવાજ ઉદ્યોગોમાંનું એક છે, જે દિન-દિનમાં હજી વધી જાય છે. જો કે, જો કે તે કાંઈ પ્રમાણમાં નહિ. રમકડાંની ખપત જુઓ અને દેશભરમાં એકત્રીકરણ કારખાનામાં બનતો નમો અને નજીવો જેવો માત્ર જુઓ. કેવો મહાન તકાવત ?

રમકડાંનો ઉદ્યોગ અનેક પ્રકારનો ઉદ્યોગોમાં વહેંચાયેલો છે. રમકડાં કપડાંનાં પણ બને છે, અને રબરના પણ; તે લાકડાનાં પણ બને છે અને પતરા અને સેલ્યુલોઝ અને કાગળનાં. તે એ સિવાય બીજા પદાર્થો પથ્થર, કાચ, બેકલાઈટ વગેરેનાં પણ બને છે. દિન-દિનમાં એમાંના એકાદ અપવાદ સિવાયના બધી જાતના રમકડાં બનાવી સડાય એવી સગવડતા અને શક્તિ છે. હતાં કમનસીબે ધાતુ, કાપડ કે કાગળના ચોટાક, ગણતરીમાં ન લેવાય એટલા રમકડાં સિવાય બીજાં કંઈ દિન-દિનમાં બનતું જણાતું નથી એવું કારણ શું દર્શી ? શું દિન-દિનમાં સાદસિકા બચ્યાઓની આ ઝુરૂરતો પ્રત્યે એટલા માટેજ આંખ આડા કાન કરે છે કે તે ખરા અર્થમાં, બચ્યાઓના રમવાની ચીજો છે ?

જો તેમ નહિ હોય તો પછી એ સિવાય બીજાં કારણ સંભવિતજ નથી કે તેઓ એને નજીવ ધંધા તરીકે હિસારતી નજરે જોતા હશે. જો તેમ હોય તો, ખરેખર, એક ગંભીર ભુલ પણ છે અને અક્ષમ્ય ગુનાહ પણ. પર-દેશી આગાત નિકાસના આંકડા દેખાડી આપે છે કે રમકડાં પાછળ દિન-દિન દર વર્ષે લખખુટ ખર્ચ કરે છે અને એનો ૯૦% ભાગ પરદેશ જાય છે.

દુનિયામાં, ઇંગ્લેન્ડ હોય તો આ ઉદ્યોગમાં, અંપ્રસાવવા જેવું છે. એવું ક્ષેત્ર બહોળું છે અને જાપાનની થોડીક હરીફાઈ બાદ કરતાં, ત્રીજા પછી સારો મળી સકે છે.

જર્મન હરીફાઈ

બ્રિટન અને જર્મની વચ્ચે થયેલી ત્રણ માસ પરની અનેખી દોરતીની રાજદ્વારી કારણો ગમે તે હોય, જર્મનીની કાનિષ વેપારી હરીફાઈથી પણ બ્રિટનને નમવાની ઝુરૂરત દેખાઈ હોય, એવી માન્યતા ફેલાઈ રહી છે. એવું કારણ એ છે કે છેલ્લા કેટલાક સમયથી જર્મની પરદેશના તે બજારોમાંથી-જેને બ્રિટન પોતાનું સમજતું આવવાની જુગ કરી ગઈ હતું :- પોતાનો પગલું કાઢી જુગ રીતે જમાવી રહ્યું છે. બીજા દેશોની વાત કારે રખી, ખુદ દિન-દિનમાં જર્મનીએ બ્રિટનની આશાઓને કેવી રીતે અપહરણ કરાડી મુકી છે, તે નીચલા દાખલાઓ પરથી સંખિત થાય છે :

૧. રાષ્ટ્ર ઇન્ડિયન નેવીએ એક ઓઇલ એન્જિન માટે ટેન્ડર માંગતાં, પરિણામ આ આવ્યું :-
બ્રિટિશ રૂ. ૩૭,૦૦૦
જર્મન / રૂ. ૨૨,૦૦૦
૨. એજ પ્રમાણે ૭૦ કીલોનારના એ ઓઇલ એન્જિનોના ભાવ મંજૂર તો જર્મન બ્રિટિશ હરીફાઈ આ પ્રમાણે જાદિર થઈ :
બ્રિટિશ રૂ. ૩૭,૦૦૦
જર્મન રૂ. ૧૪,૦૦૦
૩. સિમલાની મ્યુનિસિપલિટીએ એક નેરેટીંગ રોટ માટે ટેન્ડર માંગ્યા. આ રહી રિલેવન્ટ અને અવગણ્ય બાદ હરીફાઈઓ :-

(૧) બ્રિટિશ	રૂ. ૧,૪૬,૭૫૦
(૨) "	રૂ. ૧,૪૭,૭૨૯
(૩) "	રૂ. ૧,૩૪,૩૫૦
(૪) "	રૂ. ૧,૨૪,૬૯૬
(૫) "	રૂ. ૧,૧૬,૩૫૬
(૬) જર્મન	રૂ. ૧,૦૪,૭૬૫
(૭) "	રૂ. ૯૯,૩૩૩
(૮) "	રૂ. ૯૩,૪૬૦

ફેલાની ઝુરૂરત ન હોય, કે ત્રણે દાખલામાં બ્રિટનને નાકાની હાર ખમવી પડી હતી અને ત્રણે ઓર્ડરો જર્મની ખાસી ગયું હતું. ગર્વિષ્ટ બ્રિટનની કેવી નામોશી !

૧

ડિસ્ટેમ્પર-રંગો—સજ્જ નો કે પરલાથી છે, પરંતુ યુજ્જરાતી ભાષામાં એનો પર્લાવ નથી એટલે એ વાપરેજ છુટકાની ઉપયોગિતાથી કયો વાંચક અજાણ્ય હશે? કયો ગિસ્ત્રીંયા કહિયો એની મહત્વતા પિજાનતો ન હશે? તે છતાં, ડિસ્ટેમ્પર-રંગો આજા વપરાય છે, એનો બેદ શો છે? તે એ છે કે, ડિસ્ટેમ્પર-રંગોની સજ્જ ઉપયોગ માટે રસાપણસાસ્ત્રના જ્ઞાણકાર હોવું અનિવાર્ય છે. તેથીજ સામાન્યતઃ ડિસ્ટેમ્પર રંગોના ઉપયોગથી સેકડે પચાસ ટકા નિષ્ફળતા મળે છે—એ અર્થમાં કે, મનપસંદ રંગ નથી થતો વા રંગ ક્યાંક ફિટો થાય છે તે ક્યાંક થેરો અને ક્યાંક કેવળ અનેભો. —અને માત્ર પચાસ ટકાજ સજ્જતા. એ અતિ-સ્પેશિત નથી, કેવળ અને નરી હમીકત છે અને તેનાં કારણો પણ સ્પષ્ટ અને સમજ સકાય એવા છે:

૧, ડિસ્ટેમ્પર-રંગો પાણીમાં તળિયે જઈ બેસતા હોઈ, ઉપરની લઘ વાપરતાં રંગ ફિટો આવે છે અને તળિયાનુ મિથલુ એકદમ થેરો રંગ આવે છે.

જે ભીંત પર ડિસ્ટેમ્પર-રંગો લગાડાય છે તેની રિયતિ પણ પછી વેળા એક સરખી નહિં હોવાથી, રંગમાં ફર્ક આવી જાય છે કેટલીક ભીંતો પર એવું પ્લાસ્ટર હોય છે, જે ડિસ્ટેમ્પર-રંગને શોષી લે છે અને તેથી ત્યાં ડિસ્ટેમ્પર-રંગ લગાડતાં, તે ખરમચડા જેવા સુકકા થઈ જાય છે, જ્યારે કેટલીક જગ્યાઓએ એવું પ્લાસ્ટર હોય છે, જે રંગને શે પટું નથી અને તેથી ત્યાંના રંગ પ્લાસ્ટરની સપાટી પરજ રહી, સુકાઈને લીસપટ પડે છે.

૩, કેટલીક જગ્યાએ આજળ લગાડેલો જૂનો રંગ વા સુતો પણ પોતાની જખલગીરી વનરી રાખે છે, જેને પરિણામે નવા ડિસ્ટેમ્પર-રંગોને વારંવાર નિષ્ફળતા સાંપડે છે.

૪, કેટલીક વેળા પાણી સાફ ન હોવાથીય રંગ બગડે છે.

૫, કેટલીક વેળા રંગોની મેળવણી અને પ્રવાહીની તૈયારીમાં ખામી રહી જતાં, રંગમાં ભંગ થાય છે.

૬, કેટલીક વેળા રંગમાં કચરો વા સહજ ધુળ પડતાં, રંગ બેરંગ થઈ જાય છે, તોજ

૭. કેટલીક વેળા પ્રવાહીમાં હલકા પ્રકારનો સરેસ મેળવતાં, તેનો રંગ આ રંગને, બદલુમા બનાવી દે છે

વગથરહ

આ સાત તો દેખીતા કારણો. એ સિવાય, કારીખરની હાથની સજ્જ, સ્વચ્છતા, આવડત અને ડિસ્ટેમ્પર-રંગોની ઉમ્દા આત વ. ના મુદ્દા પણ ભૂલવા જેવા નથીજ. ટુંકમાં, સોએ સો ટકા નિયમસર અને ઉમ્દા કામ હોય તોજ સજ્જતાની આશા રાખી સકો છો. તે સિવા, રંગ બતાવવા ધારો આ અને તૈયાર થાય તે. તમને બેદલો હોય કેસરી અને થાય પીજો !

[૨]

આજે અહિં ડિસ્ટેમ્પર-રંગો કેમ મિથ કરવાં વા લગાડવા તેની ચર્ચા કરવાની જગ્યા નથી. મક્કસ થોડાક રંગોના તુરખાઓ આપવાની છે અને, એ તુરખાઓ દ્વારા મળતી સજ્જતા-યા, પોતાની બૂલે, નિષ્ફળતા-વિશે વાંચકોને પહેલાંથી ખબરદાર કરવાના

“કમરંગ” : અંક ૯૮ માં

હેવેલેન ઉપરું ફંક વર્ણન કરવું મુશ્કેલી માન્યું હતું.

ડિસ્ટેમ્પર-રંગો એ પ્રકારના છે: (૧) સુકા, (૨) ધોધ સકાય એવા. અહિં આપણે બેકે પ્રકારના ચોક્કસ પ્રયોગો જોઈએ:-

સુકા ડિસ્ટેમ્પર-રંગો

સફેદ-સફેદ (Whiting) ૧ ક્વાર્ટર, અલ્ટ્રામારીન બ્લુ રંગ ૫ ઓંસ, સરેસ વા ગુંદરની ભુકી ૧૦ રતલ

બધાને મેળવી, ખારીક કરી, ચાળી લેા.

હલકો બ્લુ-સફેદ ૧ ક્વાર્ટર, અલ્ટ્રામારીન બ્લુ રંગ ૭ રતલ, સરેસ વા ગુંદરની ભુકી ૧૨ રતલ.

શુભાખી-સફેદ ૧ ક્વાર્ટર, લેમન ક્રોમ

તેલ-રંગ

ડિસ્ટેમ્પર-રંગ પછી તેલ-રંગ (Paint) જોના પ્રયોગો જાણવા છે? “કમરંગ”માં ૧૩ માં અંક મંગાવેા. કી. ૪ આના

રંગ ૪ રતલ, સરેસ વા ગુંદરની ભુકી ૧૦ રતલ.

લાલ-ગેર ૩૦ રતલ, સફેદ ૭૦ રતલ, સરેસ વા ગુંદરની ભુકી ૧૮ રતલ

ભુશો : (Salmon)-સફેદ ૧ ક્વાર્ટર, વેનેસિયન રેડ રંગ ૪૩ રતલ, યલો ઓકે રંગ ૨૩ રતલ, સરેસ વા ગુંદરની ભુકી ૧૩૩ રતલ.

ઝયુવની : (Olive Green)-સફેદ ૫૬ રતલ, ડાર્ક બર્નસલિક ઓન રંગ ૫૬ રતલ, મુસીઅન બ્લુ રંગ ૨૩ રતલ, સરેસ વા ગુંદરની ભુકી ૧૨૩ રતલ.

ટેર્સ કોટા : (Terra Cotta)-વેનેસિયન રેડ રંગ ૨૫ રતલ, યલો ઓકે રંગ ૧૮ રતલ,

સફેદ ૧ ક્વાર્ટર, સરેસ વા ગુંદરની ભુકી ૨૦ રતલ.

હલકો પાથરી રંગ : (Light Stone) સફેદ ૧ ક્વાર્ટર, યલો ઓકે રંગ ૨૩ રતલ, રે અગર રંગ ૧/૨ રતલ, સરેસ વા ગુંદરની ભુકી ૧૨૩ રતલ

થેરા પાથરી રંગ : (Dark Stone) સફેદ ૧ ક્વાર્ટર, યલો ઓકે રંગ ૫ રતલ, રે અગર રંગ ૩/૪ રતલ, સરેસ વા ગુંદરની ભુકી ૧૩ રતલ.

ધોધ સકાય એવા ડિસ્ટેમ્પર-રંગો

આ ડિસ્ટેમ્પર-રંગો એ પદ્ધતિએ બને છે. બંડના પ્રયોગો આ રદમ્યુ:-

સફેદ-સફેદ ૨૮ ભાગ, બેરાઇટસ ૧૪ ભાગ, પ્થાસ્ટર ઓફ પેરિસ ૧૪ ભાગ, સરેસ વા ગુંદરની ભુકી ૫ ભાગ.

બધાને મેળવી, ખારીક કરી, ચાળી લેા. આ યલો સફેદ ડિસ્ટેમ્પર-રંગ. બે સફેદ રંગનીજ મુરત હોય તેા એગળ વાપરી સકાય છે, પણ બે રંગીન જોઈએ તેા બે સફેદ રંગમાં બીજા રંગોના મેળવણી નીચે પ્રમાણે કરી સકાશે:-

હલકો બ્લુ-ઉપરો સફેદ રંગ ૨૮ ભાગ, અલ્ટ્રામારીન બ્લુ રંગ ૧ ભાગ.

મધ્યમ બ્લુ-ઉપરો સફેદ રંગ ૫૬ ભાગ, અલ્ટ્રામારીન બ્લુ રંગ ૫ ભાગ.

થેરા બ્લુ-ઉપરો સફેદ રંગ ૫૬ ભાગ, અલ્ટ્રામારીન બ્લુ રંગ ૭ ભાગ.

લિંબોધ : (Lemon Chrome)-ઉપરો સફેદ રંગ ૧૧૨ ભાગ, લેમન ક્રોમ રંગ ૫૦ ભાગ, યલો ઓકે રંગ ૧ ભાગ

લીસો-ઉપરો સફેદ રંગ ૫૬ ભાગ, અલ્ટ્રામારી ૧ ઓન રંગ ૭ ભાગ.

હલકો પત્યરી રંગ-ઉપસો સફેદ રંગ
૫૬ ભાગ, અમર રંગ ૩ ભાગ, યમો ઓઢે
રંગ ૧ ભાગ.

ઘેરો પત્યરી રંગ-ઉપસો સફેદ રંગ
૧૧૨ ભાગ, યલો ઓઢે રંગ ૨ ભાગ, અમર
રંગ ૬ ભાગ

બુલાખી-ઉપસો સફેદ રંગ ૧૧૨ ભાગ,
રેડ ઓઢસાઇડ ૧૪ ભાગ, ચનાવડી ઢિંગળોઢ
૭ ભાગ.

લાલ (મીઠીચો)-ઉપસો સફેદ રંગ ૧૧૨
ભાગ, રેપેનિશ બાકીની રંગ ૨ ભાગ, મિનરલ
બ્લેક રંગ ૭ ભાગ.

ઘેરો રસેદ રંગ-ઉપસો સફેદ રંગ ૨૮
ભાગ, મિનરલ બ્લેક રંગ ૨ ભાગ.

જીથ પદ્ધતિ મુજબના પ્રયોગો આ રહ્યા:-

સફેદ-(૧). પેરિસ બ્લાઇટ ૫૬૦ રતલ,
ઝીક બ્લાઇટ ૧૧૦ રતલ, પ્લાસ્ટર ઓફ
પેરિસ ૧૬૦ રતલ, બ્લાઇટ ડેક્સટ્રીન ૩૯ રતલ,
બાવળીને શુંદર ૧૬ રતલ, ચોખ્ખો ટંકલુ-
ખાર હજી રતલ, કટકડી હજી રતલ.

બધાને મેગની, પાણીમાં નાખી મિશ્રણ
બનાવે. ઘણા ભાગે આ કિરેમ્પર-રંગ
આગળથી મુકા રૂપમાં નહિ બનાવતાં, ગુર-
રત વેળા પ્રવાહી રૂપમાં બનાવાય છે. કોઇ
પથ દાખલામાં, એક વાન ખાસ ક્ષાનમાં
રાખવાની એ છે કે એમાં વપરાતો બધો કાચો
માલ તદ્દન ચોખ્ખો અને રવચ્છ હોવો જોઇએ.
નિકર રંગમાં ભાંગ થતો!

(૨) તાંબી કેમસાઇડ કિરેસમ ૧૦૦
રતલ, સરેસની બુકી ૫ રતલ, કેમસાઇડ
કોપર સફેદ ૧ રતલ.

(૩) સફેદો ૧ ક્વાર્ટર, ચાર્બના કલે ૪
ક્વાર્ટર, સરેસ ૨૦ રતલ, પાત્રન બ્લાઇટ ૩
ગેલન, ઉડાણેનું અળસીનું તેલ ૧૨ ગેલન.

લાખો રૂપિયાના ભેદ, થોડાક
આનામાં!

આદુ અને ચુંક-બનાવટ વિષે. “કમર”નો
અંક ૬૦ મો.

આરાફટ-વાવેતર-વેપાર વિષે. અંક
૫૪ મો.

આંખો અર્થાત કેરી-વાવેતર, રોગોનો
ઉત્ક્રાંત અને કાવળવ માટે પાસલની સચ-
નાઓ. અંક ૫૦, ૬૨, ૭૪ અને ૮૬ મો.
કી. ૧૫ આના

મુલેક્ટ્રોપ્સેટિંગ-નીકલ, તાંબા અને
ધોખીયમનો ઢોળ ચઢાવવા વિષે. અંક ૨૫ મો.
કી. ૩ આના

દસપગોળ-વાવેતર સંબંધી. અંક
૯૧ મો.

એર પાયલોટ અર્થાત વિમાની-નવા
ધંધાનો ખાસ મેખ. અંક ૭૪ મો. કી. ૪ આના
એરી રેશમના કીડાઓ-તેમની ઉછેર
સંબંધી. અંક ૭૭ મો. કી. ૩ આના

એરેટેડ વૉટર્સ-સોડા, લેમન, જીન્સ,
મુલાખ, રાસપમેરી વ. બવાવળી અંક ૪૬ મો.
કી. ૩ આના

એલમી-વાવેતર અને ઉદ્યોગ. અંક
૮૮ મો. કી. ૪ આના

કુચરામાંથી દબાવત-કપડાના ચીંથરા,
કાચની બાટલીઓના કટકા, ધાતુનો કચરો.
રફી કાગળો, કોલસાનો ભુકો, દર્વાનું પાણી
વ માંથી ધન મેળાવવા સંબંધી. અંક ૮૫
અને ૮૬ મો. કી. ૮ આના

કપુર-ખરા અને નકલી કપુરની બનાવટ
વિષે અંક ૭૫ અને ૭૭ મો. કી. ૮ આના

કુલર્ક-પતર અર્થાત રિનસેઇટ-બનાવટ
વિષે. અંક ૮૭ મો. કી. ૪ આના

કુલચર મોતી-બનાવટ સંબંધી. અંક
૭૩ મો. કી. ૪ આના

[જુઓ પાના ૫૨ ૫૨]

“કમર” : અંક ૬૮ મો.

ખાસ એક વારનિશ ૩ ગેલન, ગ્રિસરીન ૧ રતલ, અલ્યુમીનમ ૦.૫ રંગ ૫ ઓંસ, માણી ૧ ગેલન.

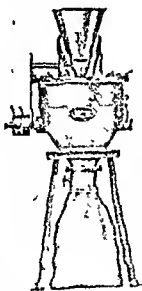
ગધાને મેળવો.

(૪) સફેદો ૭૦ રતલ, ઝીંક વ્હાઇટ ૩૦ રતલ, સરેસ ૧૨ રતલ, ‘મોટરડ’ સાણ ૧ રતલ, ફટકડી ૧/૨ રતલ, ૦.૫ બ્લેક રંગ ૨ ઓંસ.

પુલેલાં એક વામણમાં ગરમ પાણીમાં સરેસ ઓગળાવો અને બીજી તરફ થોડાક બીજા ગરમ પાણીમાં સાણ ડી કાતરીઓ નાખી ઓગળવા દો. સરેસ ઓગળી બમ ત્યારે તેમાં ફટકડી ઉમેરો અને તેવ ઓગળી બામ ત્યારે સાણ.

વાઈ પાણી નાખી, બાઈની બુધી ઓંસ મેળવો, ખૂનમિથ પછી કરો અને ગાળી લઈ, છા-લકી ટુઓમાં ભરીને ૨૦૦ ફીટ ઓછી એટલી ગેરમીએ સૂકવો લઈ, પછી યંત્ર પર સદગ તાકી સુકી ફળી લો.

ફલકો ૦.૫ -સફેદો ૭૦ રતલ, ઝીંક વ્હા-ઇટ ૧૪ રતલ,

દળાર યંત્ર

(૧) આ ખાસ અંક વારનિશ બનાવવાની રીત આ છે:-

પીળી રાજન ૭ રતલ, ફેરડા બાલસમ ૨ પાઉન્ડ, ઓઈલ તરેન્ડાઈન ૨ ગેલન તરેન્ડાઈનમાં રાજનને ઓગળાવો, માણી લઈ, ફેરડા બાલસમ મેળવો.

[પાના ૫૧ થી આગળ]

ફલિફ-વાળી કાગળ કરનાર ચિત્રાનો વિષે. અંક ૪૫, ૪૬ ને જાઓ. કી. ૧૧ આના ફલિમ-આડપાનની કલમો સંબંધી અંક ૭૧ મો.

કાગળી રમકડાં-‘કાગળી માસ’ કિંવા *Paper Mache* માંથી રમકડા વ બનાવવા. અંક ૮૮ મો.

કાગળ-બનાવવા અને ઉદ્યોગ (દામ કામગીરી બનાવટ સહિત) અંક ૫૫, ૮૨ અને ૮૭ મો.

કાચ ઉપર કવચકામ અર્થાત આરી-આની બનાવટ-સંપૂર્ણ દર્શાવન. અંક ૨, ૪૪, ૬૦ અને ૮૪ મો.

કાચ ઉપર કેટરફામ-અંક ૫૩ મો. કી. ૩ આના કાચ ઉપર ચિત્રકામ-અંક ૫૧ મો. કી. ૩ આના

કાચ કાગળ અને એમરી કાગળ-*Sand Paper & Emery Paper* બનાવવા વિષે અંક ૮૮ મો. કી. ૪ આના કાચના ફલિફાડ અને પશુ પંખીઓ-બનાવટ વિષે અંક ૮૧ મો.

કાચની કથા-આર પ્રમાણ કાચની બનાવટ અને વેપાર અંક ૫૦ મો. કી. ૩ આના કાચની બંગરીઓ-બનાવટની પુરી વિષયો. અંક ૮૨ મો.

કાવુ-એની ખેતી, પેટા-ઉત્પન્નો અને વેપાર વિષે. અંક ૮૬ મો. કી. ૪ આના કાચો-બનાવટ સંબંધી. અંક ૭૬ મો.

કાપડ ઉપર છાપકામ અર્થાત ફેલિકો પ્રિન્ટિંગ-ગુજરાતીમાં પહેલીજ [૧૯૧૧ સુધિ] લેખકાળ. અંક ૫૩, ૮૦, ૮૧, ૮૨, ૮૩ અને ૮૪ મો. કી. ૧-૭-૦

[૬૪ દુબો પાના ૫૩ પર]

સરેસ ૧૨ રતન, ‘મોટલ્ડ’ સાથુ ૧ રતન,
ફટકડી ૧/૪ રતન, અઘ્ટામરીન ૭૫ રંગ
૭ રતન.

થેરો ૭૫—સફેદો ૭૦ રતન, ઝીંક
વ્હાઈટ ૧૪ રતન, સરેસ ૧૨ રતન, ‘મોટલ્ડ’
સાથુ ૧ રતન, ફટકડી ૧/૪ રતન, અઘ્ટા-
મરીન ૭૫ રંગ ૧૪ રતન.

થે—સફેદો ૭૦ રતન, ઝીંક વ્હાઈટ ૨૫
રતન, સરેસ ૧૨ રતન, ‘મોટલ્ડ’ સાથુ ૧
રતન, ફટકડી ૧ રતન, અઘ્ટામરીન ૭૫
રંગ ૪ રતન, મિનરલ બ્લેક રંગ ૨ રતન

હલકો પીળો—સફેદો ૭૦ રતન, ઝીંક
વ્હાઈટ ૨૫ રતન, સરેસ ૧૨ રતન, ‘મોટલ્ડ’
સાથુ ૧ રતન, ફટકડી ૧/૪ રતન, લેમન
કોમ રંગ ૭ રતન, યમે ઓફે રંગ ૭ રતન.

હલકો પાથરી રંગ—સફેદો ૮૪ રતન,
ઝીંક વ્હાઈટ ૫ રતન, સરેસ ૧૨ રતન,
ફટકડી ૧ રતન, ‘મોટલ્ડ’ સાથુ ૧ રતન,
બ્રાશ ઓફે રંગ ૪ રતન.

થેરો પાથરી રંગ—સફેદો ૮૪ રતન,
ઝીંક વ્હાઈટ ૫ રતન, સરેસ ૧૨ રતન,
‘મોટલ્ડ’ સાથુ ૧ રતન, ફટકડી ૧ રતન,
બ્રાશ ઓફે રંગ ૭ રતન.

થુસાખી—સફેદો ૭૦ રતન, ઝીંક વ્હાઈટ
૩૦ રતન, ગેર ૫ રતન, સરેસ ૧૨
રતન, ‘મોટલ્ડ’ સાથુ ૧ રતન, ફટકડી
૧ રતન.

હલકો લીસો—સફેદો ૫૬ રતન, ઝીંક
વ્હાઈટ ૧૪ રતન, લાહમ ઓન રંગ ૨૮
રતન, સરેસ ૧૨ રતન, ફટકડી ૧/૪ રતન,
‘મોટલ્ડ’ સાથુ ૧ રતન.

(૨) આ પછીના બધા નુસ્ખાઓના ટિલ્ટેમ્પટર
-રંગોની બનાવટ પણ આ રીતેજ કરવાની છે.

[પાના પર થી આગળ]
કાર્બન પેપર-રંગબેરંગી સાદા, રોપીઈંગ
અને કુલ્લીકેટીંગ કાર્બન પેપર બનાવવા.
અંક ૭૨મે.

કાંદાળા તાર-બનાવવા વિષે. અંક
૬૧મે. કી. ૪ આના
કાંદા-રોપણી અને ઉપયોગ. અંક ૪૭મે
કી. ૩ આના

કેશર અર્થાત કાંદાશન-વાવેતર વિષે.
અંક ૮૭મે. કી. ૪ આના
કેસીન-બનાવટ વિષે. અંક ૭૪મે.
કી. ૪ આના

કેળાં-કેળની રોપણી અને કેળાના ઉપ-
યોગો વિષે અંક ૪૫ અને ૮૬મે. કી. ૭ આના
કોફી-પ્રશસ્તાર કોફી બનાવવી. અંક
૩૬મે. કી. ૩ આના

કોપરેસ તેલ-એની વાસ અને ચીકણાપથ્થ
દુર કરવાની રીતો. અંક ૭૬મે. કી. ૪ આના
કોખી-વાવેતર વિષે. અંક ૫૩મે.
કી. ૩ આના

કોલન વોટર-ફલકી ભારી જાતના ૨૧
નુસ્ખાઓ. અંક ૫૮મે. કી. ૩ આના
કોસ્ટીક સોડા-બનાવટ વિષે. અંક
૫૨મે. કી. ૩ આના

ખૂશખૂસ-વાવવા સંબંધી. અંક ૭૨મે.
કી. ૪ આના
ખાતર-જાત જાતના ખાતરો વિષે. અંક
૭૩, ૭૩, ૭૮ અને ૮૭મે. કી. ૩-૧-૦-૦

ખાદી નિખારવા અને રંગવાની
ક્રિયાઓ-અંક ૮મે. કીમત ૩ આના
ખાંડ કેમ બને છે?—સેરડી, ગોળ અને
લાકડાના વહેરમાંથી ખાંડ બનાવવી (ખાસ
સચિત્ર લેખ). અંક ૩૫, ૪૬ અને ૬૨મે.
કી. ૧૦ આના

[સિાળ પાનાનું પૃષ્ઠ લિસ્ટ મફત મંગાવો]
તમારો ઓર્ડર આજેજ મોકલો.
લખો:-કમર ઓફીસ, સોદાગરવાડા, સુરત.

આટલા કાગળની
કીમત
રૂપિયા
૧.૫૦,૦૦૦

હીરા માણેક કરતાંય કીમતી—

વપરાયલી ટિકિટો

[ગતાંકથી આગળ]

૩

આગળ એ માણેકાઓમાં આપણે વપરાયલી ટિકિટોનો વેપારની શક્તિ અને અગત્યતા વિષે કંઈક જાણવાની કોશિશ કરી છુટ્યા. પણ એ માત્ર પ્રસ્તાવના હતી નજા વિષયને તો હજી છેડાયેલ નથી.

અને મુળ વિષય એટલે શું? વપરાયલી ટિકિટોનો વેપાર કરવાની યોજના અને પદ-નિર્ણય તો આવે ત્યારે, એ વિષયને હવે છેડીએ. **વપરાયલી ટિકિટો**

કંઈક વિચિત્ર પરંતુ સૌથી અગત્યનો મુદ્દો વપરાયલી ટિકિટો એટલે કેવી ટિકિટો, તે સમજાવેલા છે. વપરાયલી ટિકિટો એટલે ટપાલની વપરાયલી-છાપરાલી-નકામી થયેલી ટિકિટો એ તો ખરું; પણ નિશ્ચયિત વપરાતી અને ટેર ટેર ઉપયોગી એકે એક વપરાયલી ટિકિટ કંઈ કામની નથી. તેના સંગ્રહ અને ઉપયોગ માટેની યોગ્યતા કાળે અચૂક નિયમો છે. એ નિયમો પ્રમાણેની ટિકિટોને યોગ્ય લેખાય છે અને તેમનો વેપાર પણ થાય છે અને તે સંપ્રદાય પણ છે. એથી વિરુદ્ધની ટિકિટો કર્યા અપની નથી. તેને બાળો દોષિત છૂટકો.

અને એ નિયમો શા છે? તે એ છે કે—

૧. દરેક વપરાયલી ટિકિટ આખી હોવી જોઈએ. મસંગાયેલી કે ફાટેલી હોવી ન જોઈએ.
૨. દરેક વપરાયલી ટિકિટના ચારે તરફના કાંઠા (પરફોરેશનો) પુરેપુરા સજામન હોવા જોઈએ. એકે કાંઠા ફાટેલું કે તુટેલું હોવું ન જોઈએ.
૩. દરેક વપરાયલી ટિકિટ, ખરા અર્થમાં વપરાયલી તો હોય પણ તેની ઉપરની ટપાલ-છાપ જેમ અને તેમ આછી હોવી

જોઈએ; એકદમ ઝાપ વાલી કે જગપુર્વકે ઝાપ મારવાથી ઝાપને લીધે ટિકિટમાં વચ્ચે કાણું પડેલા હોય એવી યા તે તે ફાટેલી ન હોવી જોઈએ.

આ તથા મુખ્ય નિયમો. એ સિવાયના બીજા કેટલાક નિયમો પણ છે, પણ તે પ્રંથ-મિક શંકાઓને માટે સદાજે જતા કરી સ્પષ્ટ એમ છે. એસક, વેપારી માટે તો કશું જરૂર કરી સકાય એમ નથીજ. તેણે તો બધા અભીયુક્ત નિયમો પ્રમાણેની જ ટિકિટો ખરીદવી વેચવી રહી

વળી દરેક ટિકિટ અસલી હોય એ જોવાની પણ કાળજી લેવી જરૂરી છે. કારણ કે, જેમ જેમ ટિકિટ-સમૂહો વધતા જાય છે અને જેમ જેમ એનો વેપાર વિકસે તેમ જાય છે, તેમ તેમ એમાંય દુષારાઓ પોતાના ધંધા આરંભી રહ્યા છે. ધણી ઉમ્મદા ટિકિટોની ખોરી નકલો બનાવાઈ-છપાવાઈ છે અને તે મોંઘા ભાવે વેચાઈ રહી છે. એવો કાંઈ દુષારો વેપારીને બનાવી ન જાય તેની વેપારીએ ખાસ કાળજી લેવી જોઈએ. ટિકિટ અસલી છે યા નહીં, તે જાણવા માટે અનેક પરિ-ક્ષાઓ છે, જેમાંના મુખ્ય—

૧. ટિકિટના કાગળની ગ્રાહ અને તેની પાણી-છાપ (વોટર-માર્ક)
૨. ટિકિટની તરફ અને રંગ
૩. ટિકિટના કાંઠાની સંખ્યા અને
૪. ટિકિટ પરનો ચુંદર

(૧) ખરીદતી વેળા તો વેપારી ભણી જોડેય આ કોઈ કારણસર એવી નકામી ટિકિટો ખરીદી, પાછળથી તેને રદ કરી દઈ સકે છે પણ ખેતલી વેળા તેમ કરી સકે નહિ. તે તેમ કરે તો તેની આંદ જોખમાઈ જાય.

-છે. અસલી રિક્કિટના કાગળની ઝાત, તેની પાણી-છાપનો નમૂનો, તેની તરફની છબી અને રંગ તથા કાંચરો અને ચુંદરની ઝીણી ઝીણી બધી વિગતો રિક્કિટના વર્ષ વર્ષે પ્રગટ થતા ફેટલાઓમાં હોય છે. વેપારી તેની મદદ લઈ, અસલી અને નકલી રિક્કિટ પારખી સકશે. ટુંકમાં, આટલી વિગતો પર લક્ષ અપાય તે ઉપરાંત, સમજાપાત્ર અને કદી કદી અસામાન્યતા : મેટાલી રિક્કિટો પણ મેળવી સકાયો.

રિક્કિટો કેમ મેળવવી ?

“એ નિયમ તો સૌ કોઈ જાણે છે કે વેપાર આરંભવા માટે સાથી ૧ પુરોષી ધીમ માંડેનો “જથ્થો” મેળવવાની છે. વપરાયથી રિક્કિટનો વેપાર પણ અર્થાત્ અપવાદ રૂપ નથી. વેપાર આરંભાય તો મેટાલી રિક્કિટો મેળવવી જ રહી.

વપરાયથી રિક્કિટ મેળવના ૨ માર્ગ મળે છે:—

૧. મેટાલી વેપારીઓ પાસેથી રનજના વચને ભેગમેળ રિક્કિટો ખરીદવી;
૨. મિત્રો પાસેથી વા વેપારી પેટીએ બેન્કા વ. પાસેથી તેમની દૈનિક ટપાલમાં આવતી વપરાયથી રિક્કિટો મુક્ત વા નામની કામને મેળવવી
૩. એક બીજા વેપારી સાર્થ રિક્કિટોની અદલાબદલી કરવી.

મેટાલી ગાંધી સારો છે. પણ તે માટે સહજ વધુ પૈસા જોઈએ. જાંતે માર્ગ અંતરે ખર્ચાળ નથી. મિત્રોને કદી તેમની પાસે

દૈનિક ટપાલમાં આવતી રિક્કિટો મુક્ત મેળવી સકાય છે. મેટાલી વેપારી પેટીએ અને બેન્કા વ. ના સિંપાઇઓને અમુક લાલચ વા બખિચરા આપવાની વાત કરતાં, તેઓ પણ પોતાને ત્યાંની રિક્કિટો ખુશી ખુશી અને રોજ રોજ લાવી આપશે. તેમ ન બને તો, અમુક નજવા ભાવે રિક્કિટો ખરીદવાની જાહિરાત કરાય તો મહિર પ્રગ્ન પાસેથી પણ રોજની હજારો રિક્કિટો મેળવી સકશે. અલગત, એ બધી રિક્કિટો સંગ્રહવાપાત્ર અને ઉપદા નહિજ હોય. તેથી, તેમાંથી એવી નકાળી રિક્કિટો રદ કરવી પડશે અને એમ કરતાં, ઉપદા રિક્કિટો ધણી ઓછી લાચ આવશે, તેનો ખ્યાલ રાખી, ખરીદ લાય ઓછા રાખવા જોઈએ. બેરાક, એ રીતમાં એક લાભ એ છે કે, જાદિર પ્રગ્ન રિક્કિટોના ભાવતાલથી અજાણ્ય હોઈ, ફેટલાક વેળા હજારો રૂપિયાની કીમતની રિક્કિટો એ ભેગમેળમાં મેળવી સકાય છે. પણ તે કદી કદી કદાચજ. એ નિયમ નથી; અપવાદજ છે.

ત્રીજો માર્ગ અદલા બદલીના છે. એ દેખીતું એ છે કે કુદરતી રીતે દરેક વેપારી કને તેના પોતાના દેશની રિક્કિટો સાથી મેટાલી જથ્થામાં હોય છે અને તેથી દરેક વેપારી પોતપોતાના દેશની રિક્કિટોની ધીમ દેશની રિક્કિટો સાથે અદલા બદલી કરે તો, દરેક વેપારી પાસે એક કરતાં વધારે દેશની રિક્કિટો એકઠી થાય છે અને તેથી તેમને વેપારમાં સારી ફાયદા આવે છે.

એ શબ્દોમાં, વેપારીએ વેપાર શરૂ કરવા અગાઉ ઉપદા અને સંગ્રહવાપાત્ર રિક્કિટોને એક મેટાલી જથ્થો-ખાસ કરીને, જેમ અને તેમ વધુ દેશની અને વધુ પ્રકારની રિક્કિટોને જથ્થો-મેળવી રાખવો જોઈએ. આ તેનો વેપારી માલ ઘણે અને તેના વેપારની મુખ્ય કમાણસ એવી ઉપરજ સંલગ્ન.

—અયુષ્ય.

(૨) વપરાયથી રિક્કિટો કાગળ પરથી સામાન્ય રીતે ઉખડવી ન જોઈએ, જલકે રિક્કિટ એ કાર્ટ વા પરખીડા વા કાગળ પર ચોંટાડેલી હોય, તે કાર્ટ, પરખીડા વા કાગળની, રિક્કિટથી સહજ મેટાલી કાપથી કાપી લઈ, પછી તેને પાણીમાં ધોઈને આપોઆપ રિક્કિટ ઉખડી જાય ત્યારે તેને સુકવી લેવી એવું.

આગમના સમયમાં ચલણી

નાણું 'ધાતુનું' ન હતું 'મનનું',

જનકે આમકાના કટકા વા

દર્વાની છીપ સિલ્કાઓ તરીકે વપરાતી હતી,

એ તો તમેય સાંભળ્યું હશે. પણ તમે કદાચ

એ સાંભળ્યું નહિં હોય કે વનસ્પતિ-મીઠા

કિંવા દાણા પણ એક વેળા દુન્યાના વ્યવહાર

માટે 'સિલ્કાની ગરજ સારતા હતા ! હા, એ

હકીકત છે કે આજથી ચાર સૈકા અગાઉ,

જ્યારે યુરપ નથી દુન્યાથી કેવળ અધારામાં

હલુંત્યારે, જ્યારે સ્પેનિશોએ દક્ષિણ અમેરિકા

શોધ્યું ત્યારે-એટલે કે, સને ૧૫૧૩-૧૫૨૩

દરમિયાન-દક્ષિણ અમેરિકામાં કોકો-દાણા

સિલ્કા તરીકે વપરાતા હતા ! સામાન્ય વનસ્પતિ

દાણાની કેવી મહાન અગત્યતા !

કોકોના ઉમ્દા પોપણુ-તલેલી શોધનં

પણુ જગમગ એટલેજ સમય ચીત્યો છે.

ઇતિહાસ-નોંધ કહે છે કે ચો.કો.નેટ જેનું

પ્રવાહી પીણું અમેરિકામાં પદ્મ સ્ત્રી

અગાઉથી પ્રચલિત હતું અને સ્પેનિશોએ તે

ત્યાં જેનું પણ હતું. ૧૫૧૬માં તેમણે તેની

ચૂરણમાં જાણ કરી, પરંતુ કોકોના પેલાક-

તલેલી ખરી હકીકતની તો છેક ૧૫૫૦

માંજ 'એનઝોની'એ દુન્યાને જાણ કરી અને

આજે અમેરિકા, સ્પેઇન, જર્મની અને ઇટ

લીમાં એનું ખૂબ ખૂબ ચલણ છે, છતા

ચિટનમાં કોકો વધુ પસંદગી પામ્યું છે.

એક ઇતિહાસવેત્તાના કથનાનુસાર, કોકોનો

સંબંધ છેક ૧૬૫૮માં છપ્પાંક સાથે આરંભાયો.

ચો.કો.નેટ અને કોકો એકમેક સાથે ખૂબ સંક-

ળાયકા છે. કોકો વિના ચો.કો.નેટનું અસ્તિત્વ

ન હોય. પરંતુ ચો.કો.નેટની શોધ કોણે અને

ક્યારે કરી તે ચોક્કસપણે જાણી સકાતું

નથી. છતાં કોકોની શોધને

પાવાના પત્થર ૩૫ લેખનાં,

એ શોધ ૪૦૦ વર્ષ કરતાં

ઓછીજ જુની હશે, એ

નક્કી છે. હા, ચિટનમાં એનું

આગમન ૧૬૫૭માં થયું,

એ નો નોંધાવણી મિત્રા છે.

[૨]

કોકો

ચો.કો.નેટની વાત કરવા પહેલાં કોકો

વિષે કંઈક જાણ્યું જુરૂરી છે. કોકો કિંવા

કોકો તે કાકડું નામ છે, જેનું મુળ વન

મેકસિકો હતું, જે કે આજે તે દક્ષિણ અને

ચૂચ અમેરિકા ઉપરાંત વેસ્ટ ઇન્ડીઝના ટાપુઓ,

વેનેઝુએલા, મેક્સિકો, બ્રાઝીલ, ટ્રીનીડાડ,

જેમ્સ, સિલોન, અને પશ્ચિમ આફ્રિકામાં

ધણે ધણે ઉછેરાય છે. વળી કેટલીક વેળા

એને "ચો.કો.નેટનું કાકડું" પણ કહે છે. એ

સોળથી વીસ ફુટ ઉંચુ થાય છે અને એનાં

પાદડાં ચાર ઈંચ જેટલા લાંબા અને ફિકા

લીલા રંગના હોય છે. કુખ અચરારાની (કેશરી)

રંગના હોષ, ખુબજ સુંદર લાગે છે, જ્યારે

જળ કેટલેક અંશે પૈપાને મળના આવના,

છે તો દર ઈંચ જેટલા લંબગોળ હોય છે.

સરખાતમાં એનો રંગ લીલો હોય છે પણ

પાકતાં તે ગદલછને જાણીકો વા પીળો વા

કિંમોષ થઇ જાય છે. ફળમાં સફેદ રંગનો

મીઠો ગર હોય છે અને તેમાં, દરેક ફળમાં

(૧) આ નામ Cacao કિંવા Cocoa છે

જેણે Coco (જેમાંથી 'કોકો'નું બને છે તે

કાકડું) અને Coco-nut (આપણને ખુબજ પરિ-

ચિત નારિયેણી) કેવળ જુદાજ કાકો છે; તેમને આ

કોકો સાથે કરોજ સંબંધ નથી. મળતા આવતા

દાખાને હીરે ક્યાક જુલમુલામણીમાં પડી ન

જવાબ તેની સાવચેતી લેવી જરૂરી છે.

૫૦ થા તેથી વધારે બીજાં યા દાણાં હોય છે. એ દાણાંમાં સફેદ રંગનો સ્વાદિષ્ટ ગર હોય, ઉપર પાર્થમેન્ટ જેવું દાણા-દાંકણ હોય છે. એ માવો ખુબજ પોચક હોય છે, કારણ કે તેમાં ફાસફ ૫૦ ટકા નોટલા ચિકાસ-તલો, ૨૨ ટકા રસાયે વ. અને ૧૭ ટકા આસબુમન વ. તલો હોય છે. એની ખુશબો, એના સ્વાદ પેટે ખુબ મનપસંદ હોય છે અને એનો ઉપયોગ તાઝી સ્થિતિમાં ઘાય છે અને સુક-વીને શેકીને પણ.

સામાન્ય રીતે કહેતાં. ‘કોકોનું’ ઝાડ બારમાસી છે. જુના ઝાડને વર્ષ દરમિયાન વારંવાર ફળ આવતા રહે છે. પરંતુ નવા ઝાડ એટલા ફળાઉ હોવા નથી. ફળ, પપેળા પેટેજ થઈને વળગે છે અને મોટે ભાગે, એની ખાસ મયસમ જુન અને ડિસેમ્બરની લેખાય છે.

આજ કાસ કોકોની ખપત ખુબજ વધી ગઈ છે અને એક અંદાસ પ્રમાણે નેચરલિયાર પંદર કરીસ રતમથી ઉપર જઈ સુકી છે. ખુદ દિનદમાં તેનો વપરાસ દિન બ દિન વધી રહ્યો છે, છતાં અહિં ક્યાંય મોટા પાયા પર કોકોનું વાલેનર થતું જણમાં નથી.

[૬]

ચોકોલેટ

ચોકોલેટ અને કોકો વચ્ચે મુખ્ય તફાવત મત આ છે:

કોકો એટલે તે મુળ કુદરતી માવો: પછી બસે તે તાઝી સ્થિતિમાં વપરાય યા સુકવીને જુકી બનાવીને વપરાય.

(૨) અંગ્રેજીમાં એ બીજાં કિંચ દાણાને Cocoa Beans કહે છે.

ચોકોલેટ એટલે કોકોની એ સુકી સુકી સાથે ખાંડ અને મુગંધી મેળવાયથી હોય એવી મેળવણી.

હા, ચોકોલેટ મુળ કુદરતી પદાર્થ નથી, કોકોની બનાવટનું નામ છે અને આજે આપણે અહિં એની એ બનાવટની પદ્ધતિ-નીજ ચર્ચા કરવાની છે.

આગળ આપણે જોઈ ગયા તેમ, કોકો-ફળના માવાનો ઉપયોગ તાઝી સ્થિતિમાં થાય છે પણ કોકો-દાણાનો ઉપયોગ લીલી તો હાલતમાં થાય છે અને સુકી હાલતમાં પણ. છતાં ચોકોલેટ બનાવવા માટે તો તેનો ઉપયોગ હરદમેશ સુકી હાલતમાંજ થાય છે અને તેથી એ કોકો-દાણાને ફળમાંથી કાઢી, સફળ આયવા દહ, સુકવી લેવા પડે છે. એ કામ પછે ભાગે બેકુનો પોતે કરી લે છે અને પરિણામે બનારમાં વેચાતા કોકો-દાણા આયવેલા અને સુકવેલા હોય છે.

તેવાર કોકો-દાણાનું ચોકોલેટના રૂપમાં રપા-નર કરવા માટે આદતી કિયાઓ કરવી પડે છે:—

૧. દાણાને વીણી, કમરો જુદો કાઢવો.
 ૨. તેન શેકવા
 ૩. તેનું ઉપત્તું ૫૩ કારી નાખવું
 ૪. જુદા જુદા દેશની કોકોની નકલો (Cocoa Nibs)ને મિશ કરવી કે જેથી એક સરખી અને ઉગદા મુગંધીદાર જુકી બને
 ૫. એ નકલોએને દળી, જુકી બનાવવી અને
 ૬. ચોકોલેટ બનાવવો.
- હવે કમવાર કિયાઓની બિંદાણમાં ઉતરીએ.

(૩) આ ચોકોલેટ એટલે નક્કર રૂપ. ચોકોલેટ નામનું પ્રવાહી પીણું આવે છે, જે નક્કર ચોકોલેટ ઉપરાંત કુદની મેળવણીથી બને છે.

કોકો દાણા સાફ કરવા.

એ તો દેખીતું છે કે ખજારમાં જે પણ દાણા વ. વેચાય છે, તેમાં થોડો ઘણો કચરો મળેતો હોય છે. કોકો-દાણા પણ એમાં અપવાદ રૂપ નથી. કોકો-દાણા ગુણીઓમાં ભરીને વેચાય છે, જેમાં ડાંખડીઓ, પાંદડાં, મારીના ટેફાં યા પથરની ન્દાની કટીઓ વ. પણ મિશ્ર હોય છે. તેથી સૌથી પહેલું કામ એ કચરો કાઢી નાખવાનું છે અને મોટા કારખાનાઓમાં તે યત્રો વડેજ થાય છે એ યંત્ર-માશા એક પ્રકારની હાલતી-ફરતી યાંત્રિક ચારણીઓના રૂપની હોય છે, જેના કાણા ચક્રના ઉત્તરતા અને ન્દાના મોટા હોઈ, કોકો-દાણા એક પછી એક ચારણીમાંથી પસાર થતા જઈ, છેવટે લગભગ સાફ થઈ, એક વાસણમાં એકઠા થાય છે અદિ થી તેને ઉપારી લઈ, શેકવા માટે બાબ્લ ચોરસમાં લઈજાય છે પરંતુ એ પહેલાં એ કોકો-દાણાને કારીગર ધ્યાનપૂર્વક તપાસી લે છે અને કોઈ પણ જાતનો કચરો બાકી રહી ગયો હોય યાં કોઈ કોકો-દાણા ખરાબ થઈ ગયેલા મળ્યા હોય તો તેને કાઢી નાખે છે. આમ અદિ એ પહેલી ક્રિયા ખતમ થઈ જાય છે.

કોકો-દાણા શેકવા

આ બીજી પરંતુ ખરા અર્થમાં સૌથી અગત્યની ક્રિયા કોકો-દાણાને શેકવાની છે. એના લાભ પણ અનેક છે અને ક્રિયા બરાબર ન થાય તો નુકસાન પણ અનેક. દાણા ખરાબર શેકાય તો—

૧. તેની સુગંધી વધે છે,
૨. તેનો રંગ બદલાય છે,
૩. સ્વાદ-તાવમાં ઝુરરી ફેરફાર થાય છે
૪. દાણાનું ઉપરનું પડ કાઢવામાં સરળતા થાય છે વગરનું.

લાભ થશે. પણ એ એ બરાબર ને શેકાય, એજા શેકાય યા વધુ પડતા શેકાય તો એટલેજ અંગે નુકસાન પણ થયું સમજવું. બીજા અંગેમાં કહેતાં. શેકવાની ક્રિયા પિતાન નથી, એક કળા છે, જે નવા સવાને ફરત ગત થતાં સદમ સમય જોઈએ છે. અખત. એ ક્રિયા થાય છે તો યંત્ર દ્વારાજ. એનું યંત્ર જોળ ફરતા પીપના રૂપનું હોય છે અને તે પીપમાં કોકો-દાણા ભરીને કાચસા યા એસ વડે ચરમ કરાય છે. ક્યારેક એ માટે વરાળનીય મદદ લેવાય છે, પણ બધા સંજોગોમાં યંત્ર ધીમે ધીમે ગોળ ફરતા પીપના રૂપનુંજ હોય છે અને તેથી પીપની અંદરના કોકો-દાણા એક ઠેકાણે ઢગેલા થઈ પડી ન રહેતાં, ગોળ ગોળ ફરતા રહી. બધી તરફથી શેકાતાં રહે છે એ ક્રિયા લગભગ એક કલાક લગી જારી રહે છે, છતાં મરમી ૧૩૫°C થી વધારાતી નથી. [અપ્રજ્ઞ]

તજનું પાણી

તજનું પાણી—અર્થાત *Chiknamoon Water*—અંગ્રેજી વૈદ્યામાં સારી જેડી ઉપ-યોગિતા ધરાવે છે. એને તૈયાર કરવાની સરળ રીત આ રહી: પહેલાં

તજની ૩૨-
કાંચો ૨૦
ઝોંસ અને
પાણી ૨
જેઝન લઈ,
'ફિટીલર'
યંત્રમાં ભરી,
સામાન્ય રીતે
અર્ક બેચો.

૧ જેઝન અર્ક યથ રહેતાં, વધુ અર્ક બેચવો બંધ કરી, તૈયાર અર્કને માગી લો. એજ તજનું પાણી.

[Hydrochloric Muriatic ACID]

ગંધકના તેજાબ પેટે આ મીઠાના તેજાબની ખપત પણ બેશુમાર હોયોએમાં ચાલ છે. ક્લોરાઇડ ઑફ લાર્મ, પોટાસિયમ ક્લોરેટ, ક્લોરલ દાયડેટ, ક્લોરોફોર્મ, ક્લોરો-બેન્ઝીન, બેન્ઝોઇલક્લોરાઇડ, મેથિલ ક્લોરાઇડ, સાલ એમીનિયક, એન્ટીમની ક્લોરાઇડ, ફોસ્ફરસ અને સરેસની બનાવટમાં આ તેજાબને છુટથી ઉપયોગ ચાલ છે, અલગે ઘણી ખરી બનાવટમાં તે એનું હોવું અનિવાર્ય છે. વળી કાર્બન ડાયોક્સાઇડ, એસિડાઇન, રિસોસાઇન, સેલીસિલિક એસિડ અને સોડિયમ બાઇકાર્બો-નેટની બનાવટમાંય એ વપરાય છે, હાડકાની મેલ શુદ્ધ કરવાની ખિસ્મત પણ બળવે છે અને એ સિવા ધાતુએને એગ્રાગવા; બિનને નિખારવા તથા રેતીને સાફ કરવા જેવાં અનેક ઉપયોગો ધરાવે છે. દહીકતમાં, એવા ઉપયોગો તેજાબ વિના કાઢ પણ તેજાબ-કમાટ અધુરીજ લેખાય છે.

બનાવટની પદ્ધતિયો

બીજા તેજાબો-ખાસ કરીને ગંધકના તેજાબ-પેટે મીઠાનો તેજાબ પણ એ તણ પદ્ધતિયે બનાવી સકાય છે. અર્ધિ આપણે એ મુખ્ય પદ્ધતિયોની-મેક મ્હોટા જગ્યા માટે અને એક ન્હાના પાયા. માટે-આજી રૂપરેખા બેઠવું. પૂરી પદ્ધતિ માટે તે એ વિષયની મ્હોટી ચોપડીઓ જોવી અનિવાર્ય છે. કારણ તેજાબની બનાવટમાં તેની પધ્ધતિ ઉપરાંત તે માટેની લઘી, ક્લોરબો, કંડેનસરો ઇ. કેવા બનાવવા, કેવી રીતે બનાવવા વ. વ. પણ બજાયા અને સમજવાની મુરત હોય છે એને

તે બધાને અર્ધિ થોડીક જગ્યામાં ઇન્સાફ આપી સકાય એમ નથી.

ખુદી પદ્ધતિ

મ્હોટા જગ્યામાં મીઠાનો તેજાબ બનાવવા માટે વપરાતી આ પદ્ધતિને બે પેટા-પધ્ધ-યો છે: (૧) ખૂદ્દી ક્લોરબની પદ્ધતિ અને (૨) ગંધ ક્લોરબની પદ્ધતિ. એકે પદ્ધતિયોના પોત-પોતાના ચલુદોયો છે, છતાં મુખ્યત્વે ખૂદ્દી ક્લોરબની પદ્ધતિજ સર્વજ પ્રચલિત હોઈ, આપણે અર્ધિ તેનીજ અર્થા કરીશું.

એ તો બણીતું છે કે મીઠાનો તેજાબ ગંધકના તેજાબ અને નમક (મીઠા)ની મેળ-વણીથી બને છે પદ્ધતિ એ છે કે ખૂદ્દી ક્લોરબમાં ગંધકનો તેજાબ અને નમક નાખી, ગંધન ગરમી આપે છે. પરિણામે મીઠાનો તેજાબ વરાળના રૂપમાં ક્લોરબની ઉપર ગોઠવાયથી માટીની નળ દ્વારા 'કંડેનસર'માં જઈ ઠરવા મારે છે. આ રીતે વરાળ રૂપી તેજાબ નીડળી ચુકવા પછી ક્લોરબમાં જે પદાર્થ બાકી રહે છે, તેમાંથી હજ તેજાબ મેળવી સકાય એમ હોવાથી, તેને બીજી લઘીમાં લઈ જઈ, ત્યાં પુરકગ ગરમી આપી, વરાળના રૂપમાં તેજાબને છુટો પાડી લેવામાં આવે છે. મેશક, એ વરાળ 'કંડેનસર'માં જઈને ઠરવા મારે છે, જ્યાં તે પાણીમાં શોષાય, તેજાબનું રૂપ લે એવી ગોઠવણ હોય છે.

અલગત, આ તેજાબ કંઈ પૂરેપૂરો ચોખ્ખો હોતો નથી. ને પૂરેપૂરો સ્વચ્છ અને ચોખ્ખો તેજાબ જોઈએ તો પછી એને બીજી વાર અમુક દવાઓ સાથે મિશ્ર કરી તેજાબિ બના-

વધે પડે છે, જેથી આગલી પધ્ધતિને તેજાજ બનાવનાં રહી ગયત્તી અશુધ્ધિયો દૂર થઈ જાય.

બીજી પધ્ધતિ

આ બીજી પદ્ધતિ, બ્રિટિશ ફાર્માસીઆ માર્ગી લેવામાં છે. તે તરૂન નદાના પાણી પર તેજાજ બનાવવા માટે છે.

ચોખ્ખું નમક ૪૮ ઓંસ, ગેંધકેનો તેજાજ ૪૪ ફલ્ક્યુઇડ ઓંસ, સાદું પાણી ૩૬ ફલ્ક્યુઇડ ઓંસ, ડિસ્ટીલ્ડ પાણી ૫૦ ઓંસ.

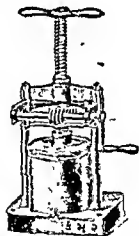
પહેલાં ૩૨ ઓંસ સાદા પાણીમાં ધીમેથી ગેંધકેનો તેજાજ નાખી. એ મિશ્રણને ઠંડુ પડવા દો, બીજા દાથે એક ગેજન પ્રવાહી મમાય તેવડા મ્હોટા બાટલામાં નમક નાખી. પછી ઉપરથી ઠંડુ થયેલું તેજાજ-પાણીનું મિશ્રણ ઉમેરો અને એ બાટલાને ઘુચ, કાચની વજોશી ટ્યુબ અને ‘ગ્રી-નેકડ વૉશ-બોટલ’ (બાકીના ચાર ઓંસ સાદા પાણી અને સેફરી ટ્યુબ સાથે) સાથે ભેડી દો. પછી એક બીજા બાટલામાં ડિસ્ટીલ્ડ પાણી નાખી, આગલા બાટલામાંની કાચ-નળી આ બાટલામાંના પાણીમાં સ્પર્શે ઈય લગી હુગતી રહે તેમ ગોઠવો અને પછી પેલા દવાઓવાલા બાટલાને ગરમી આપો. એથી તેમાંથી મીઠાના તેજાજની વરાળ નીકળી, કાચ-નળી મારફતે થઈ, બીજા બાટલામાં ઠરવા માંડશે એટલે, એ આખી ક્રિયા દરમિયાન આ બીજા બાટલાને ઠંડો રાખવા કિંવા ગરમ થયો અટકાવવા પ્લાન રાખવું જોઈએ. ટુંકમાં, ત્યાં લગી ૬૬ ઓંસ જોટસો તેજાજ તૈયાર ન થઈ જાય ત્યાં ૧.૧૬ રેપેસિટિક ગ્રેવિટિનો તેજાજ બની ન રહે ત્યાં લગી આ ક્રિયા ભરી રાખો.

કમર

બદામનું તેલ

બદામના તેલની અગત્યના પેરકની દરેક પધ્ધતિ-એલોપેથી, સુતાની અને આયુર્વેદ-માં સ્વીકૃત છે. સાચેજ, બદામનું તેલ અનેકાનેક મુશ્કેલી ધરાવે છે, પણ ખરું અને ચોખ્ખું મળે તોજ. સામાન્યતઃ ગંધીજો સરનાપણા માટે એ તેલમાં અનેક પ્રકારની ભેળમેળ કરે છે અને તેથી એવું ભેળમેળવાળું તેલ દવા-માત્રીમાં વપરાનાં જોઈએ તેવો વા જિલ્કમ ફાયદો કરતું નથી.

ચોખ્ખા બદામનાં-અને એજ રીતે બીજા દવા કામમાં વપરાના-તેલનો વેપાર કરવામાં આવે તોય સારો જોવો લાભ મળી શકે છે, ખાસ કરીને એની પાછળ નફા જેની પુછ રોકાય છે તે અને બદામના તેલની દવા ઉપરાંત ખાવાના અને લગાડવાના કામમાં જે ઉપયોગિતાઓ છે, તેને લક્ષમાં રાખીને. વળી એની બનાવટ કંઈ અપરી નથી, બદામના દાણાઓને સાફ કરી, તેલ-વનમાં મુશી નવાવો અને તેલ નીકળી આવશે.

તેલ-ચંત્ર

દા, બદામનું તેલ એ પ્રકારનું હોય છે: મીઠી બદામનું પણ અને કડવી બદામનું-પણ. એ બેઉ જાતના તેલની જુગી જુગી ખપત પણ છે. તેથી તેલ કાઢવા પહેલાં બદામને ચાખી લઈ, મીઠી અને કડવી બદામો-જુગી કરી, પછી તેલ કાઢવું નિદનર ?

આપણા જીવન બધા ગૃહઉદ્યોગોની જેમ બળદ્યાણીને ઉદ્યોગ પણ ગોટી મિલોની પ્રતિસ્પર્ધાને કારણે ભાંગેલા જાય છે. તેથી ઘાણી સામે મિલ ક્યાં ફાળી જાય છે, તે તખ્તસી ઘાણીને સદ્દર કરવાનો પ્રયાસ કરવો જોઈએ. ઘાણી કે મિલની કાર્યક્ષમતાનો વિચાર કરતી વખતે જે વસ્તુઓ ખ્યાનમાં લેવાની હોય છે: (૧) વંચની પોતાની શક્તિ અને (૨) સંગઠન. આ બે મુદ્દાઓની દૃષ્ટિએ ઘાણી અને મિલનો આપણે મુખાવલો કરીએ.

જળદ્યાણીમાં તેલનું જેટલું પ્રમાણ નીકળે છે, તેના કરતાં મિલમાં ૨-૩ ટકા વધારે નીકળે છે આ ઉપરાંત બાવમાં ઓછો નફો રહે છેનાં એકદમથી કમઝો કરી જરૂરયાત માલ તૈયાર કરવામાં મિલોને એકંદર ફાયદો રહે છે. ખરીદ અને વેચાણના ભાવમાં ઓછો નફો લેવો તેથીને પાછલી સહે નહિ. કેમકે તેને ઘોડા જરૂર ઉપર પોતાના કુદેખનું પોષણ કરવાનું રહે છે. મિલના અને ઘાણીના તેજની બાવમાં ફરક પડવાનું આ એક મોટું કારણ છે. વળી બળદશક્તિ કરતાં મગીનશક્તિ સરતી પણ ખરી. જે કે આ ફાયદાઓની સામે મિલોને જેરફાયદા પણ એટલા જ છે. બને રસ્તાની ભોગેબધ દલાલો, સંગ્રહ ખર્ચ, બંધારણખર્ચ, મુડીનું બચાવ, મશીન રીપેરખર્ચ અને મોટા પગારદાર જેઠનીઅરનાં ખર્ચો વ. ચક્રને જાલો વાળી મકે એવો ખર્ચ છે. ઘાણીને માટે આમાંના કેટલાક ખર્ચ તે ચનાં અટકાવી શકાય રથાનિક ગિયાં પિલાય તેમાં માર્ગેબધ વ. હોય નહિ અને એટલેને તે પોતાનાં ગિયાં પાક્યાં હોય તેથી માત્ર પિલામળ-ખર્ચ જ લેવાનું રહે. આ રીતે ઘાણીની સામે મિલો ફાળી જાય છે, તેનાં કારણો આ પ્રમાણે છે: (૧) જળદશક્તિ કરતાં 'પાવર'-શક્તિ સરતી પડે છે, અને તેથી

મિલમાં પિલામળ-ખર્ચ કાંઈક ઓછું આવે છે; (૨) જળાજંથ માલ તૈયાર થતો હોવાથી મિલો ખરીદ અને વેચાણના ભાવોમાં ઓછો નફો રાખીને ચલાવી શકે છે; (૩) મિલોને ગોસમ સમયે સરતે ભાવે ગિયાનો સંગ્રહ કરી લેવાની પૂંછની સગવડ હોય છે.

આ ઉપરથી જણાય છે કે મિલો વધારે ફાળી જાય છે, તેમાં મશીનની પોતાની શક્તિ કરતાં સંગઠન વધારે કારણરૂપ છે. એટલે ઘાણીને સદ્દર કરવા માટે આપણે આ બંને દિશામાં સુધારો કરવો જોઈએ. ઘાણીની રચના વધારે કાર્યક્ષમ બનાવવી જોઈએ, અને તેનું સંગઠન પણ સરસ કરવું જોઈએ. અત્યારે ઘાણીઓ ચલાવવાના તેલીઓ વચ્ચે સંગઠન જેવું કંઈજ નથી. તેઓ પાસે તેલીગિયાનો સંગ્રહ કરવા પૂરતી પૂંછ નથી. ઉપજન ધોયેસો માલ જલદી વેચાતો નથી એટલે 'પૂરતું' કામ મળતું નથી. આમ પેતાનો ધંધો અલાયવામાં તેલીને અનેક મુસીબતો લેહી લેહી પડે છે. જે આખો ધંધો સહકારી ધોરણે ચલાવવામાં આવે તો આ બધી મુશીબતો દૂર થઈ સહે એમ છે.

સહકારના ધોરણે ઉદ્યોગનું સંગઠન કરવા ઉપરાંત ઘાણીની કાર્યક્ષમતા વધારવાની ઘણી ઝરૂર છે. અત્યારે જે જિલ્લો જિલ્લો ઘાણીઓ જિલ્લો જિલ્લો પ્રાંતોમાં પ્રચલિત છે, તેનાં સુધારાને ધણે અવકાશ છે. તે નીચેનાં કેટલાક પરથી જણાઈ આવશે. સરખામણી માટે આપણે નક્કરે જ પસંદ કરીશું કેમકે તેલી-ગિયાંમા તલ જેજ એક એવી વસ્તુ છે, જે હિંદુસ્તાનગરમાં સામાન્યપણે પિલાય છે.

સ્થાન	તલ	તેલ
	રતલ	રતલ ટકા માણુ કલાહ
વંદોપુર (મદાયાપૂર)	૯૨	૨૪ ૨૬ ૪ ૮
મદ્રાસ (ચોરિસા)	૪૨	૧૩૬ ૩૧૬ ૩ ૨૮ ૬
બરદગલ (બંગાળ)	૫૦	૧૬ ૩૨ ૨ ૮

માણસ અને એક બાળકની ઝરર પડે છે તેથી ધસારો તથા બળદ અને હોકરાનું વધારાનું ખર્ચ મળી રોજનું રૂ. ૧-૧૨-૦ ખર્ચ આવે છે. જે ધાણીઓમાં ધાણ મોટા સમાગ્રાથી રોજનું તેજ વધારે પિત્તાય છે. મગનવાડીમાં એક માણસ એક સાથે બે ધાણી સંભાળે છે તેથી બે ધાણીઓને એકમ ગણીને ખર્ચની ગણતરી કરી છે.

બે બળદ રાખીને એકજ ધાણી ઉપર ફરલેક ઠેકાણે મગનવાડીના એટલું રોજનું તેજ કાઢાયા આવે છે, પરંતુ તેમાં તેલીને ૧૩થી ૧૪ કલાક કામ કરવું પડે છે અને હમેશા એટલું કામ માણસ કરી સહે નહિ એ ઉદ્ઘાટ છે. એક દન તેજ માટે તેલીખર્ચા ફરલાં નોંધએ, એનો આધાર ધાણીના ઠેકાણી રચના ઉપરાંત ગિયાંની આન તથા તેલીની કુશળતા ઉપર પણ રહે છે. એટલી છુટ મુક્તિએ નો-ગણ ૪,૪૮૦ થી માંડીને ૮,૫૮૬ રતલ તજ નોંધએ છે. તેજના ઠેકાણી દૃષ્ટિએ મગનવાડીની ધાણી કરત્ત કકોપા, કલીઠક, અને પીઠાપુર-મતી ધાણીઓ ચરી જતી લાગે છે, પણ તેમાં કાં તો ગિયાંના કાતમાં મોટો ફરક હોવો નોંધએ વ્યથવા અમને મળેલી દટાક-તમાં કંઈક અમોઘસના હોયી નોંધએ; કેમકે એટલા દટા તેજ નીકળે એવી ત્યાની ધાણીની રચના નથી. ઉત્તર દિંદુરતાનની ધાણીઓમાં એક તેલી એકા સાથે બે ધાણી સંભાળી સહે, એવી યોજના છે. પરંતુ અત્યારે એમ કોઈ કરવું નથી. ત્યાં બે ધાણી સાથે ચલાવવાનું શરૂ થાય તો પિલામણુ-ખર્ચ જોણું આવે. એટલે અત્યારે તો રોજ નીકળના તેજ અને ઠેકાણી દૃષ્ટિએ તથા પિલામણુ-ખર્ચની દૃષ્ટિએ મગનવાડીની ધાણી સૌથી સારી ગણે છે.

આ બધી ધાણીઓનાં ઉત્તમ વધેદ્રું એકાકરણ કરવામાં આવે તો તેની શક્તિમાં

અનદદ વધારો થાય એમ છે. આ દૃષ્ટિએ મગનવાડીમાં જુદી જુદી ધાણીઓ પર પ્રયોગો કરવામાં આવે છે. ધાણીને સારી દરાવવા માટે અને નીચેના પાંચ મુદ્દાઓની કસોટી લગાડીએ છીએ: (૧) તેજનું પ્રમાણ-દટા-વધારેમાં વધારે નીકળવું નોંધએ; (૨) ધાણુ પીલવાનો સમય જોહો લાગવો નોંધએ; (૩) ધાણુ મોટો સમાવો નોંધએ; (૪) મનુષ્ય અને બળદની શક્તિ જોગી ખર્ચાની નોંધએ અને (૫) ધાણીની કિંમત અને મરામત-ખર્ચ જોહો લાગવો નોંધએ.

આ મુદ્દાઓની દૃષ્ટિએ યુજરાતની ધાણીમાંથી તેજનું પ્રમાણ તથા ધાણીને જોહો સમય, દક્ષિણ ભારતની ધાણીમાંથી મોટો ધાણુ, પંજાબની ધાણીમાંથી ધાણીની જોહી કિંમત તથા મનુષ્ય-શક્તિની ખર્ચ અને મારવાડી ધાણીમાંથી મોટા ધાણુ સિવાયનાં ધણાં ખર્ચ તત્વો મહત્વ કરવા મોગ્ય લાગ્યાં છે.

['વવચના']

—નલિન મહેતા

બેઝિક ઇંગ્લિશ

ધર એમાં ફકત રૂ. ૧૦ માંજ શીખી શકાય. કેવી રીતે, તે જાણવા માટે પુછાવો.

હરિકૃષ્ણ વ્યાસ, લાહી (કાકિવાવાડ)

જેકુતલાઈયા તથા બાગબગીચાવાળાઓ
‘વિલાયતી ખાતરનો કટ્ટો હરિક’
હાડકાનું ખાતર—સર્વોત્તમ ફળદ્રુપ,
સૌથી સસ્તું, જમીનને કસદાર બનાવી
પાકમાં પૂષ્કળ વધારો કરનાર સ્વદેશી
ખાતર છે. તે સીવાય દરેક કિમતી વાવે-
તરો માટેનાં અકસીર મીક્ષરો માટે લખો.
મેસર્સ તલાટી એન્ડ સન્સ,
હલાણુ (વાયા નદીઆદ)

૧

અધોળ માખણ એટલા દુધમાં ગરમ કરો કે જેથી લગભગ અર્ધો શેર મેદા ઝરા સખત પણ સહેલાઈથી ચુંદી સકાય. પછી અર્ધો શેર મેદા લઈ, તેમાં એક તોસો ઘી નાખી ગરમ કરેલા દુધ સાથે ગુદો અને વેસણ વડે નાની નાની ટીકડીઓ એક સરખી વણી, પતરાના કાષ ચોરસ ટુકડા પર ગોઠવો પાચનથી સોય અથવા કાંડા વડે બિરિકટની એ ટીકડીઓમાં ઢેકેકાણે કાણા પાંડા અને જાડીમાં મુકી જાડીનું મોહું બંધ કરો જાડી વારમાં બિરિકટ તૈયાર થઈ રહેશે.

૨

ખીણ બિરિકટ બનાવવા હોય તો એક શેર મેદામાં પાંચ તોલા ઘી અને એક શેર ખાંડ કે સાકરની ચાસણી મેગલી, ગરમ પાણી સાથે ચુંદી ઉપયુક્ત રીતે બિરિકટ બનાવી નરમ આપતી જાડીમાં મુકી તૈયાર કરો.

૩

ફેટલાક લોકો મેદાને બદલે મોહનો ઉપયોગ કરે છે, તેમજ ઈંડા પણ નાખે છે. એની રીત આ પ્રમાણે છે.—

મોહ ૧/૪ શેર, ઘી પાંચ તોલા, ખાંડ કે સાકર અડધો હટાંક, ખમીર એક તોસો, દુધ જેણે તેટલું.

મોહમાં ઘી, ખાંડ અને ખમીર મેગલી ખુબ મસખો. પછી દુધ સાથે ખુબ ચુંદી ઉપર લખેલ રીત મુજબ બિરિકટ તૈયાર કરો. વળી જો ઈંડા નાખવા હોય તો નીચે લખેલી રીતે કરો—

૪

મેદા અર્ધો શેર, ખાંડ અર્ધો શેર, યુવાળ એ તોલા, ખીસેલા ધાણા એક તોસો, ઘી એ હટાંક, ઈંડા સાત નંગ.

પ્રથમ ૭ ઈંડાને મેદા, ખાંડ, ઘી તથા યુવાળ સાથે મેગલી પરસ્પર એક રસ કરવા, પરંતુ ધાણાના સુણુંને એકદમ ન નાખનાં થોડું થોડું કરી ઉપરથી છાંટના જડું. પછી એ બધાને ચુંદી મેળ, ત્રિકોણ, ચોરસ વચ્ચરદ જે પ્રકારના બિરિકટ બનાવવા હોય તેવા ધાટના બીજાઓમાં ભરો. પછી બાજા રહેવા એક ઈંડાને ખુબ ફેંદી જ્યારે તેમાંની ઝરદી તથા સફેદી એક રસ થઈ ત્યારે થોડું થોડું દરેક ઉપર ચોપડી માથે થોડી ન ખાંડ છાટો. પછી ઉપર લખવા મુજબ નરમ આપતી જાડીમાં રાખી તૈયાર કરો. તૈયાર થઈ રહેતાં જેમના તેમ રહેવા દો અને જ્યારે જાડી સાવ ઠંડી થઈ ત્યારે ત્યારે ફરી તેમાં મુકો. આખી રાત પડવા રહેવા દઈ સવારમાં ફરી ઉપયોગમાં લાવો. અત્યંત સ્વાદિષ્ટ બિરિકટ તૈયાર થશે.

સખતાર—માસતર બિરિકટ

૫

આરાઈઝ બિરિકટ

ખીવનો પહેમાં નંગરનો મકોનો લોટ ૧ રતલ, માખણ ૩૫ તોલા, આરાઈઝ ૧૫ તોલા, દળેલો ખાંડ ૧૫ તોલા, ઈંડા ૨, ખીસેલો મોહનો લોટ ૫૫ મુજબ.

સરખાતમાં લોટને બગી ન જાય તેમ જોડી લેવો. પછી માખણને ચીનીના વાસણમાં ચુંદી, નરમ કરી, અગાઉથી તેડી પાતળા કરી રાખેલ ઈંડામાં તે મેગલી. પછી પટ્ટિયા પર મુકી ખુબ ગુદો. પછી પાટિયા અથવા પુરનો લોટ ધોરતા જઈ, ૧/૩ ઈંચ જેટલા જડા બિરિકટ વણો અને બિરિકટ ફેટર વડે કાપી લઈ, પ્રથમ જાડીમાં ભૂલો.

વિવિધ વાની—

દુર્યાન

Durian

આજના મુખપૃષ્ઠ પર તમે દુર્યાનનું ચિત્ર જોયું ? કેવું અસામાન્ય ફળ આડ છે ? દુર્યાન, મલાયા અને બર્મામાં થાય છે. એનું આડ ખુબ ઉચ્ચ થાય છે અને ફળ તો નેત્રે પણ દુર્યાનજ કહે છે-માનવ માથા જેટલા મોટા. એની બીજી વિશેષતા એ છે કે એના પુલ અને ફળ, યડની ઉપરજ ઉગે છે, ઝાળીઓ પર નહિ.

દુર્યાનના પુલ રંગે પીળા-લીલા હોય છે. તેનું ૪૬ પણ મોટું હોય છે. સામાન્ય રીતે, ફળની ગદાર મે-જુનમાં આવે છે, જો કે બીજી ગદાર નવેમ્બરમાં જ આવે છે.

દુર્યાનની મહત્વતા તેના ફળના પોપડ-તાવેથી છે. જો કે દુર્યાનની વાસ અત્યંત તીવ્ર અને ન ગમે એવી હોય છે, છતાં એ વાસની પાછળ એક ખાસ પ્રકારની મુગંધી પણ પમાય છે. મલાયાના વતનીઓ તો દુર્યાનનો સામાન્ય ખોરાક તરીકે ઉપયોગ કરે છે, પણ ફળ ઘણી જમીની બગીચાં જતું હોય, મૂળ વતનથી દૂર મોકલવા માટે તેના દલ્લો વા મુરખો બનાવવામાં આવે છે. એવો દલ્લો વા મુરખો લાંબા સમય લગી તાજો અને સારી હાલતમાં રહી સડે છે અને પતરાના બંધ ડબ્બામાં દુન્યાના ગમે તે ભાગમાં મોકલી સકાય છે.

ખોરાક તરીકે નહિં બલકે દવા તરીકે દુર્યાન ઘણા દેશોમાં વપરાય છે. તે પુરુષાનન અપવામાં અજોડ લેખાય છે.

[“કમર”ના આ અંકના બધા સાહિત્યના-માત્ર તે લેખો સિવાય જે તેમના લેખકોના નામો સાથે પ્રગટ થયા છે-કાપી-રાઈદના હકો તંબીને સ્વાધિન છે.]

જમરખનો મુરખો

સારા પાકા જમરખ લઈ પાણીથી સાફ કરી બારીક ગોળ કટકા કરવા અને તેને સવા ઘણા પાણીમાં ફે કલાક લગી ઉકાળવા. તે પાણીમાં ગળી જઈ એકરસ થાય એટલે ફેલ્ટ. ની ગળણીથી રસને માળીને નીચેથી લેવો. પછી એક પ્યાલા જેટલા રસમાં સાત ચમચા પાકા સિંધુનો રસ રેડવો અને મિશ્રણ હલાવી નાંખવું. પછી તેમાં પોણા ૩૫ ખાંડ નાખી મિશ્રણને ઉકાળવા મુકવું અને ઉકાળતી વખતે ઉપર તરી આવતો કચરો તથા છારી કાઢી નાખવી. એ મિશ્રણ ૧૦૦ (સેંટીગ્રેડ) સુધી ગરમ થતાં જેલી (Jelly) બરાબર થશે એટલે તેને ચૂલા પરથી ઉતારી, સડજ ઠંડી પાડી, રકુ કેપ બાટલીમાં રેડી દેવી અને શીશીને છુચ લગાડી ઉપર મીણનું પાતણું થર કરી, બાટલી ઠંડી જગ્યામાં મૂકવી. ઠંડી જાય એટલે તૈયાર છે.

—આચાર્ય માણેકલાલ મગનલાલ

ખાખરો : દવા તરીકે

સર્પ દંશ-ખાખરાના મૂળ પાણીમાં ધસીને પાવાથી તથા જ્યાં સાપ કરડ્યો હોય ત્યાં ધસવાથી ઝેર ઉતરી જશે.

ખરજનું-ખાખરો, હડતાલ તથા વજનાય જુના લીમાં ધસી લગાડવાથી ખરજનું મરી જશે.

બગાઈ-કાનમાં બગાઈ મળે હોય તો કાનમાં ખાખરાના રસનો અંકુર નાખવો. કાન સાફ થઈ જશે.

મુખરોગ-ખાખરાના પાંદડાનું ટીકું ચાવી મોઢામાં રાખવાથી મુખરોગ મરી જશે.

પગના સાંધાના દર્દ-ખાખરાના મુળને મધમાં વાટીને લેપ કરવાથી સાંધા દુખતા મરી જશે.

—આચાર્ય માણેકલાલ મગનલાલ

ઉચ્છ્રિ શયુ

મેથેલિન ૩ ભાગ, ઓઈલ તર્પેન્ટાઇન ૪ ભાગ, પેટ્રોલ ૨ ભાગ, ફેનોલ ૧ ભાગ
બધાને મેળવી ગ્રાણી અને ચોપરીના ચામડાના પુડાઓને ઉષ્ણથી બચાવવા તેમની ઉપર છાંટના વાળના બચ વડે આ મિશ્રણ લગાડો.

એમોનિયા વોટર

ફિફ્ટ એમોનિયા ફોર્ટ ૧ ભાગ, ડિસ્ટીલ્ડ પાણી ૨ ભાગ

કાગળ-વારનિશ

(અ) આફ્રિકન કોપલ ૪ ભાગ, કાચની લુકી ૪ ભાગ, કપુર ૧ ભાગ, કચર ૨૦ ભાગ, બધાને મેળવી એક મહિના સગી રહેવા દો. પછી તેમાં—

(બ) એમસોલ્યુટ આલ્કોહોલ ૫ ભાગ ઉમેરી, બે અઢવાડિયા સગી ફરી રહેવા દઇ, છેવટે નિયત વારનિશ કાઢી લો.

કાચ ધોનાર મિશ્રણ

સોડિયમ મેટાસિલિકેટ ૧ ભાગ, મોડા એસ ૨ ભાગ, ટ્રિસોડિયમ ફોસ્ફેટ ૨૨ ભાગ.
બધાને મેળવી ગ્રાણી, ઝૂંકરત વેળા ગરમ પાણીમાં ઓખળાવી, એ પ્રવાહી વડે કાચની થીસીઓ, વાસણ વ. ધોવાથી તે સ્વચ્છ થઇ જશે.

ફેમ્ફર વોટર

ડિસ્ટીલ્ડ પાણી ૪૦ ઓંસ, રિપરિટ ઓફ ફેમ્ફર ૨ ફ્લુઇડ ડ્રામ.
મિશ્ર કરો એટલે ફેમ્ફર વોટર તૈયાર.

કોપરેલ શેમ્પુ

કોપરેલ તેલ ૪ ડ્રામ, એમોનિયા વોટર (૧૦%) ૧ ડ્રામ, રિપરિટ રોઝમરી ૧ ફ્લુ ઓંસ, કોલન વોટર ૧ ફ્લુ ઓંસ, રીંકચર સેફરન ૨ ડ્રામ

સરુઆતમાં કોપરેલમાં એમોનિયા વોટર નાખી, બુખ મિશ્ર કરી, પછી બાકીની ચીજો મેળવો.

આ વાળ માટેના પ્રવાહી શેમ્પુ છે. વાપરતાં પહેલાં થીનીને હલાવવા બુલબું નહિં.

ગળીની ટિક્કીઓ

અફ્રામરીન ૦.૫ ૧ ભાગ, સોડિયમ કાર્બોનેટ ૪ ભાગ, ગ્લુકોસ ૧ ભાગ, પાણી ત્વેષ્ટે તેલવું.

બધાને મિશ્ર કરી, એટલું પાણી મેળવી શેટલી વધાવ છે તેવા ભાગ ધર વળી લઈ. ટિક્કી-ધંત્ર વડે તેમાંથી ટિક્કીઓ કાપી લો.

ટિક્કી-ધંત્ર

વાવળું મિશ્રણ

એન્ટિમની સાર્ફેટ ૧/૨ ગ્રેન, લિક્વિડ એમોનિયમ એસિટેટ ૩ ઓંસ, સિરપ ઓરેન્જ ૧/૨ ઓંસ, ફેમ્ફર વોટર ૪ ફ્લુ ઓંસ.

બધાને મેળવેલ કુલ મિશ્રણ ૮ ઓંસ થશે.
માત્રા : મોટા માણસ માટે દર ચાર કલાકે એક એક ઓંસ.

પ્રવાહી સરેસ

(અ) ગ્લિસેરાઇન ૪ ઓંસ, ઠંડું પાણી ૩૨ ફ્લુઇડ ઓંસ.
પહેલાં પાણીમાં ગ્લિસેરાઇન નાખી, ચાર કલાક સગી બીંભવા દો. પછી તેને ચુલે

અઢાવી ઝોગળાવી લો અને ઝોગળી
બધા હારે-

(બ) મેથીલેટ રિપરિટ ૪ ફલ્યુઅંડ ઝોસ
ઉમેરી સતત હલાવતા રહો.

કાગળ, કાપડ લાકડા વ. જોડ્યા માટે
ઉપયોગી છે.

પિપરમિન્ટ વોટર

ઑલિવ પિપરમિન્ટ ૧ ફે શમ, મેમ્બોસિ
યમ કામેનિટ ૧ ઝોસ, ફિરટીલ પાણી
૧ ગેલન.

તેમને મેમ્બોસિયા સાથે ખરચ કરી, પાણી
ઉમેરો અને ૧૦ મિનિટ લગી ખૂબ હલાવી,
પછી ફિલ્ટર કરી લો.

મચ્છરજતી

કાલસાનો લુકો ૧૬ ઝોસ, પોટાસિયમ
નાઇટ્રેટ ૨ ઝોસ, ફેનોલ ૧ ફે ઝોસ, ઇનસેક્ટ
પાવડર ૮ ઝોસ, દ્રાગાકાન્યતો ગુંદર મુક-
રત પ્રમ છે.

બધાને બારીક લાટી, ગુંદર મેળવી માલો
બનાવો અને પછી મચ્છરજતી થા ચકરડા
બનાવી સુકવી લો.

ઉપયોગઃ એ મચ્છરજતી થા ચકરડા
બાળવાળી મચ્છર નાસી જાય છે.

માખી-શત્રુ

નેફ્રેજિન ૨ રતલ, ઓલિઓ-રેઝિન
પારેથીન ૨ ઝોસ, મેથીલ સેલિસિલેટ ૨ ફે
પાઇન્ટ, ઘાસતેલ (વાસ વગરનું) ૬ ફે ગેલન.

પહેલાં ઘાસતેલમાં પહેલી બેક ગીઓ
મેળવી, પછી મેથીલ સેલિસિલેટ ઉમેરો.

આ પ્રવાહી માખીઓનો નાશ કરે છે.
ઉપયોગની પધ્ધતિઃ પિચકારી વડે છાટો.

માંકડ-શત્રુ

ઇનસેક્ટ પાવડર ૧૫ ભાગ, ફોસોસિન્ય
૧૫ ભાગ, ફેનોલ ૫ ભાગ, ઓઇલ તર્પેન્ટાઇન
૧૦ ભાગ, રેક્ટીફાઇડ રિપરિટ ૧૦૦ ભાગ.

પહેલાં રિપરિટમાં ઇનસેક્ટ પાવડર અને
ફોસોસિન્ય નાખી, આદ દહાડા લગી ભીંજવો.
પછી મસળાને માળા લાઇ તેમાં બાકીની બેક
દવાઓ ઉમેરો.

મોટર-પોલિશ

પીળું મીણ ૨૦ ભાગ, ખુબ બારીક
સિલિકા લાકો ૪૦ ભાગ, તર્પેન્ટાઇન તેલ
૪૦ ભાગ, નરમ સાણ ૧ ભાગ.

મીણને ઝોગળાવી, તેમાં સિલિકા ઉમેરી
ખુબ મેળવી, પછી તર્પેન્ટાઇન ઉમેરી એક
છવ કરો. એ દરમિયાન સાણની કાતરીઓ
કરી, સદબ પાણીમાં ઝોગળાવી રાખો અને
પછી તેને પાણી ઉપલા મિશ્રણમાં ઉમેરી દો.

રંગબેરંગી રેતી

ઘણા ટેકાણે રંગબેરંગી રેતી ધીથીઓ
ગિયા બરછીઓમાં ભરેલી થા કપાટમાં
ખચરેલી રખાય છે. એ રંગો કુદરતી નથી
હોતા. એ કામ માટે સફેદ રેતી ખાસ
રંગાય છે. એના પ્રયોગો આ રહ્યાઃ-

બુલુ-સાફ સફેદ રેતી ૧૦૬ ભાગ,
ગર્મિન બુલુ રંગ ૪ ભાગ, પાણી સદબ
સદબ પાણીમાં રંગ મેળવી, રેતી નાખી
ઉકાળો અને રેતી રંગ પકડી લે કે યુક્ત
પરથી ઉતારી લઇ, રેતીને સુકવી લો.

ગુલાબી-રેતી ૧૦૦ ભાગ, દિંગલોલ
૪ ભાગ.

રંગવાની રીત ઉપર મુજબ.

લોખંડ-શાહી

કોપર સફેદ ૨ ડ્રામ, એસેટિક એસિડ (કાપડપુટ) ૧/૨ ડ્રામ, જત્તીની મેચ ૧/૨ ડ્રામ, બાવળનો ગુદર ૨ ડ્રામ, પાણી: સાદી ૧ ઓંસ અને તે માટે જોડાએ તેટલું.

આ શાહી લોખંડ પર લખવા માટે ઉપયોગી છે.

સેન્ટ ક્રોડ

સેન્ટ-ક્રોડ, જે કપડાં વ. માં રાખવામાં આવે છે, તે જનાવવાની સરળ રીત આ છે:-

પ્રથમ કૌમરીન ૧૦ ગ્રેન, હેલ્થેટ્રાપિન ૧૦ ગ્રેન, આયોનોન ૧૦ ટીપાં, હાયાસન્યા-ઇન ૫ ટીપાં, એસેન્સ મસ્ક ૩૦ ટીપાં, ઓરો રાજ ૫ ટીપાં અને રેક્ટીફાઇડ રિપરિટ ૧ ક્લયુઇડ ઓંસ લઇ બધાને મેળવી, તેમાં બ્લો-ટિંગ પેપરનો એક કકડો બીજવો લો અને પછી જે કાડને સુગંધીદાર જનાવવા હોય તેમને એ બ્લોટિંગ પેપરના કકડા સાથે એક બાકસમાં બંધ કરી, એક બે દલાડા લગી રાખી શકો. એથી તે કાડ સુગંધીદાર થઇ જશે.

હાથ પદ્ધતી તંબાકુના હાથ કાઢવા

(૧) સોડિયમ સલ્ફાઇડ ૨૫ ભાગ, હાઇ-ક્રોડોરિક એસિડ (મીઠાનો તેજબ) ૨ ભાગ, પાણી ૧૦૦ ભાગ.

બધાને મેળવી, ગુદરત વેળા કાઢવાની જગ્યાએ બ્રશ વડે આ મિશ્રણ લગાડી ચકાઇ જવા દો. પછી તેને ધોઇ નાખો.

(૨) હાઇડ્રોજન પરઓક્સાઇડ ૧૦ ભાગ, એમોનિયમ ક્લોરાઇડ ૧ ભાગ, આલ્કોહોલ ૫ ભાગ.

વાપરવાની રીત ઉપર મુજબ.

લાઈમ્બુસ ગ્લિમરીન

પોરાસિયમ કાર્બોનેટ ૧ ઓંસ, મીઠી બગથું તેજ ૧ રતલ, કિંજુફ તેજ ૨ ઓંસ, ગિલ્સરીન ૮ ઓંસ, સુનાતું પાણી ૧૦ ઓંસ

પ્લેટમાં સુનાતના પાણીમાં પોરાસિયમ કાર્બોનેટ ઓગળાવી લો. પછી એક બેલા વાસણમાં મીઠી બગથું તેજ નાખી, તેમાં થોડું થોડું સુનાતું પાણી ઉમેરતા જવ અને દલાવતા જવ. એમ બધું પાણી ઉમેર્યા પછી ગિલ્સરીન અને કિંજુફ તેજ પણ ઉમેરી, સદજ દલાવી રહેવા દો.

કૃષ્ણમિશ્રણ

સેલ્યુલોઝની નકામી ફિલ્મ ૩૦૦ ગ્રેન, ઓસિટોન ૩ ઓંસ, બેન્ઝીન ૧ ઓંસ, અમિય ઓસિટ ૨૩ ઓંસ, એનીલાઇન રંગ (રિપરિટ માટેનો) : જોડાએ તેવો અને જોડાએ તેટલો.

ફિલ્મની બારીક કાતરણ કરી, એક શીંગામાં ભરી, ઉપરથી બધી દવાઓ અને રંગ નાખી રહેવા દો ફિલ્મ ઓગળી મુવાનો થઇ જશે.

કર્શ-પૌરિશ (Floor Polish)

(૧) મેથાસેટ રિપરિટ ૨૫૦ ક્લયુઇડ ઓંસ, ગ્રાપ્સ લાખ ૩૬ રતલ, મેનીલા કોપન ૧૨ ઓંસ, વેનિસ તર્પેન્ટાઇન ૧૨ ઓંસ, બધાને મેળવી, ઓગળાવી લો.

(૨) સ્ટીઅરિક એસિડ ૫૦ ઓંસ, પાણી ૩૫૦ ક્લયુઇડ ઓંસ, કાર્બોનેટ ઓફ પોટાશ ૩૦ ઓંસ, પીપ્તું મીઠું ૧૨૩ ઓંસ કંલુ સાણ ૫ ઓંસ.

સ્ટીઅરિક એસિડ, સાણ અને મીઠીની બારીક કાતરણ કરી, બાકીની ગીઝો સાથે સુકે ચડાવો અને ઓગળી જઈ, એકજગ થઇ ન જવ ત્યાં લગી પકડતા રહો.

શિયાળાની મવસમ એટલે તનદુરસ્તી મેળવવાનો સમય

— એને માટેની પાંચ ઉપયોગી દવાઓ —

[૧]

અરકે મા-ઉલ-લહમ અંબરી

ખામુલખાસ હુયુરી

શિયાળાની મોસમ માટે ખાસ ઉપયોગી
ચીઝ હોઈ, એના સેવનથી અશક્તિ દુર થઈ,
ખુરશી, ખરમેલી શક્તિ પાછી આવે છે.
સ્વાસ્થ્ય હોઈ થોડા પ્રમાણમાં લેવાથી વધારે
અસર દેખાડે છે.

કીમત મોટી પાટલી ૧ ના રૂ. ૩-૦-૦

[૨]

અરકે મા-ઉલ-લહમ અંબરી ખામુલ

ખાસ હુયુરી દો આતિશદ્

આ મા-ઉલ-લહમ નાં. ૧ થી બમાલું
અસરકારક હોઈ ખાસ વાપરવા જેવી વસ્તુ છે.

કીમત પાટલી ૧ ના રૂ. ૫-૦-૦

[૩]

હુયુએ કબીર

સરદીની મવસમમાં ઉપયોગ કરવા લાયક,
ધાતુ વધારી, ષટ્ વીર્ષ બતાવી, ખરી અને
સપમની શક્તિ ટકાવનાર આ પાક અમારા
દવાખાનામાં જાતી દેખરેખ હેઠળ જનતું હોઈ
વાપરવાની ભલામણ છે.

કીમત નં. ૧ તોલા ૧ ના છ આના

" નં. ૨ " ૧ ના ચાર આના

[૪]

હુયુએ મુસક્કિને ખાસ યા

દાકુએ એદતિલામ

અમારી આ મશહુર ગોલીઓ વિશે એટ-
લું જ જાણવવાનું એસ થશે કે જેમનું થીર્ષ
પાતળું પડી ગયું હોય, શરીર તવાઈ એદરા
શીઝા નિસ્તેજ થઈ ગયો હોય તેમને માટે
આસિર્વાદ સમાન છે.

કીમત બાર ગોલીના બાર આના

[૫]

હુયુએ મુકવિએ મુમસિક

અમારી આ મશહુર ગોલીઓ કાઠ પણ

રીને નુકસાન ન કરતાં તાકાત વધારે છે અને
ધાતુને પ્રુટ્ટી આપી કુદરતી ટકાવ કરે છે.

કીમત બાર ગોલીનો રૂ. ૧-૮-૦

વધુ મન મુજા માટે મોટું ઘર ઉપયોગી ૧૫૦ પાનાનું દ્વિપત્ર સવા જે આનાની ટીકીટળીડી મંગાવી લો.
લખો:—મેનેજર,

દવાખાના મુઈને સિહત, (રજીસ્ટર્ડ) નં. ૧૩, રાણીતાલાલ-મુરત.

ગુજરાતમાં પ્રચલિત ૨૦૦૦ અંગ્રેજી શબ્દો

લેખક:-જનાબ હરિદ્રુ વ્યાસ સાહિબ

[ગયા અંકના પૃષ્ઠ ૨૭થી ચાલુ]

- (27) Dictionary, die, died difference, ^{જી}Difficult, direction, director, Doctor, discipline, DOOR, d. ^{દી}dram, dram ^{દ્રામ}man, drawing room, DRESS
- (28) Drill, DRINK, dull, duplicate, duty, dye, DYNAMO dynamo
- (29) EAR-RING, eat, editor, EDUCATION, EIGHT, election, ELECTRIC, electrician, electricity, electroplate, empire, enamel, ENGINE, ENGINEER
- (30) ENGLISH, engraving, EQUAL, estate, estimate, etiquette, European, evening, exact, examination, exhibition, EXPERIENCE, EXPERIMENT, EXPERT, EXPORT, express, extra.
- (૨૭) શબ્દકોશ, મરી જવું-જાપ મારવાનું કોખર, મરી મરો, તફાવત, મુશ્કેલ, ખાલું, પ્રમાણપત્ર, પ્રદર્શક-નિયામક, સરનામાની ચોપડી, સિન, વસ્ત્ર, ડ્રામી, અરનસ કરવું, રવાના કરવું, દસખાનું
- (૨૮) લતો-મદાગ, નકાની વહેંચણી વિભાગ, છતાં ભેડા, વડાણુ. ઉમા રહેવાની જગ્યા, ઝકઝક, ઝુલો, અધેડો, બાબલું-દરવાજો, બમણું, શંકા, પ્રવાહી માપ-સૂમ, નાટક, નકશો દોરનાર, ચિત્ર-લેટરીની ટીકોટો: ઉપાડવાનું કાર્ય, મુખાકાન આપવાનો આંટો, પોશાક.
- (૨૯) કાચત-સારડી-કાપડની જાત, પીણું-પોતું, પાંચનાર, ટોલ, બીજી તકલ, દરખાસ્ત-રાખતી સભા, કાપડ વગેરે રંગવાની બનાવટ, તરત સળગે પદાર્થ, વિજળીક સક્તિ કમ્પન કરવાનું યંત્ર, એરીંગ, ખાતું, આશુતિ, તંત્રી, કેમવર્ણી.
- (૩૦) અંગ્રેજીને લગતું, વિજળીનું કામ અંદાજ કરવો, અમીર-ઉમરાવ, મુકાવનો વતીનું પડ, યંત્ર, યાનિક પ્રદર્શન, અનુભવ કામ જાણનાર, સીધે સીધું જવું, અંદાજ-રીતખાત, ર, પરીક્ષા, નિજાત-કુનારગયા

- (32) Fabric, factory, fail, fakir, FAMILY, fancy dress, farce, fashion, fast, FATHER, father-in-law, favour, FEBRUARY, federation, fee.
- (33) Fellow, FEMALE, FEVER, fibre, fiddle, fielder, FIGHT, file, film, filter, fine, finish, FIRE, fireproof.
- (34) FIRST, first class, fit, FIVE, FLAG, flannel, flesh, FLAT, FLOOR, flooring, flour, FLOWER, flute, focus.
- (35) FOLD, folio, fool, foolscap, foolish, FOOT, foot-light, foot-note, foot-path, FORCE, foreign, foreman, forest, FORM, fist, FORTY.
- (36) Foundry, fountain, FOUR, FOURTEEN, fracture, FRAME, FREE, FRIEND, frock, FROM, FRUIT, FULL, fund, fur, FURLONG, furniture.
- (37) Gallery, GALLON, game, garage, GARDEN, garter, GAS, gate, gathering, gauge, gazette, gear, gelatine, GENERAL gentleman.
- (38) વલ્લેશુ કાપડ, કારખાનું, નાપાસ થયું-ખોટું પડ્યું, ફકીર, ફટુંબ, લપકાવાળો પોશાક, ફારસ-દાર્ય આવે એની ધટના, ફેશન-આણ રીતરિવાજ, જઈદી, પિતા, સસરા, મહેરઆની, ફેબ્રુઆરી મહિનો, રાજપોનો સમૂહ, લવાજમ.
- (39) ફેલો સાનની મંડળીનો સભાસદ, સ્ત્રી, તાવ, તાંતણા, ફીક્ષ-તારનું એક વાજીન, ફિટ્ટમાં ફિટ્સિંગ ભરનાર, લડત, દક્ષતર-કાનસ, ફિલ્મ-પટ્ટી, મળણી, સુંદર-નાણુક, જેડો, અગ્નિ-ગોળીગાર, અગ્નિથી ન બળે એવું.
- (40) પહેલું, પહેલો વર્ગ-ઉત્તમ પ્રકારનું, લાપક-ખરાબર-યોગ્ય, પાંચ, વાવડો, ફલાઈન-ગરમ કાપડની જાન, માંસ, સપાટ, ભોંયતળીયું, જમીન પર પાયરવાની લાદી વ, લોટ, ટુસ, બંસી, કાચમાંથી ફિરલો જ્યાં એકત્ર થાય તે રથળ.
- (41) ઘડી વાજથી-ધડી, દિસાબની ચોપડી, મુખ, ટુલકેપ કામગી-જેના પર મુખની ટોપીનું ચિત્ર હોય તે કામગી. મુખાબલ્યું, પગ-૧૨ ઈંચનું માપ, થીએટરમાં રજાના છેડા પરની નીચેની બત્તીઓ, જાના નીચેની નોંધ, ખગરનો-કેડી, શક્તિ-ભેરજીવન, પરદેશ, કામદારોનો નાવક, જંગમ, ફારમ-વનાકડું, કિંમ્મો, ચાલીસ.
- (42) આશર દાખવાનું કારખાનું, ટુવારો, ચાર, ચાદ, જાંબી જતું તે (દોડકાનું), ફરતી પટ્ટી-ચોકડું, છોટ-મારી, મિત્ર, ફરક-કમણું, થી, ફળ-મેલો, ચિકાર-ગરેણું, ફંડ-કાળો, ફર્મ, માછળનો આક્રમો ભાગ, રાચરચીયું.
- (43) દિવાલ સાથે જોડેલી ઊંચી એકકની દાર, પ્રવાહીનું ગાળ, રમત, ગાડી રાખવાની જગ્યા, ખામ, મોજાં ખાંધવાની દોરી, વાણ, દરવાજો, મેળાવડો, રેલ ગામીના પાસ વચ્ચેનું અવર, જનદેર સગાચાર પત્ર, વંતકામનાં અહરોની રચના-ગીચર, સરેસના જેવો પદાર્થ, સામાન-કરકરી અમલ-દાર-મેશ પાવાનું, સદ્યદરથ.

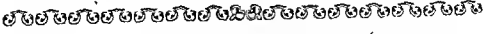
વેપારની ચાવી

ધંધાની મંદીથી ગમરાતા બાઈ બહેનો માટે આ પુસ્તક આર્થિક સંપાન છે. ધર બેઠાં, બીબા ધંધાની રોકાણ કે નવારી હોવા છતાં, નામની પંદર પરચીસ રૂપિયાની, પુસ્તકમાં વેપાર કેમ કરવો અને પોતાની આરક કેમ વધારવી એની વિશત્તવાર માહિતી આ પુસ્તકમાં અપાઈ છે. તે ઉપરાંત જુદા જુદા નાના મોટા ૧૧૧ દુનર ઉદ્યોગોની પણ સંપૂર્ણ વિગત એમાં સરળ અને સારી ભાષામાં જણાવેલી હોઈ, પુસ્તક ધત્તજી ઉપયોગી છે.

અનુક્રમિકા: ૧-આખા નાખવાનું પાણી. ૨-કાનમાં ચતા દઈ મઠાડનાર દવા ૩-કાંકર કિમ ૪-કોલન ચોદર ૫-ખાસી મઠાડનાર દવા ૬-ગુલકારક ઈંડાણી ૭-ચામડી મટેનો પાવડર ૮-ચામડીના રોગો દુર કરનાર મયમ ૯-મડાપણું દુર કરનાર સાણુ ૧૦-જુવાળા લાવનાર પાવડર ૧૧-તાર મઠાડનાર દવા ૧૨-જાતમજન ૧૩-ફરેક માનના ફર્ફ દુર કરનાર ચમત્કારીક દવા ૧૪-દાંતના દર્દ મઠાડનાર દવા ૧૫-દાદી બોડવા માટે લગાડવાનું કિમ ૧૬-નાના બાળકોની દવા ૧૭-ચાંદણ માટે મસમ ૧૮-પેન બામ ૧૯-ખીવ મઠાડનાર દવા ૨૦-મોઠામાંથી દુગંધ દુર કરનાર દવા ૨૧-સવેન્ડરનું પાણી ૨૨-એમે નેડ પાવડર ૨૩-લોહી ક્રુધ કરનાર દવા ૨૪-વાળ બોળવા માટે પાવડર ૨૫-વાળ ઉઘાડનાર દવા ૨૬-વાળ કાઢવાનો પાવડર ૨૭-વાળ કાળા કરનાર કંકર ૨૮-રોગુ પાવડર ૨૯-વાળમા નાખવાનું તેલ ૩૦-લાઈમજપુસ અને ગિસસાઈન ૩૧-શીતળા મટેની દવા ૩૨-Bath Powder ૩૩-સધીવા મઠાડનાર દવા ૩૪-કર્મોચિક સાણુ ૩૫-તાકાવની ગોળીઓ ૩૬-સુગંધીદાર પોમેડ ૩૭-સુગંધીદાર સાણુ ૩૮-ઉચ્ચેટ્રીક પાવડર ૩૯-ને યો-કાણું ને જાડેન જુટ કિમ ૪૧, ૪૨, ૪૩-કાણું, દોની લાલ ને જાડેન જુટ પોલિસ ૪૪-સ્ટેવ પોલિસ ૪૫-એક વર્ષ ક્રુપી બગડે નહિ એવી લાહી ૪૬-અધારામા ચળકે એવી સાહી ૪૭-કપડાને ચોદરફૂંડ બનાવનાર દવા ૪૮-કપડા પર લખવા માટેની સાહી ૪૯-કાપલ વારનિસ ૫૦-કોલસાનું બચતણુ બોણું બળે એવી દવા ૫૧-કાંચ કે બીનીના ટુકેલા વાસણુ જોડનાર મિશ્રણ ૫૨-ચમત્કારીક પાવડર ૫૩-ચમત્કારીક પ્રવાહી ૫૪-ચાલીનું ચિસ્ક કરનાર પાવડર ૫૫, ૫૬-કુષા લખાણુ માટેની સાહી ૫૭-ખૂર્જ સરેતો સાણુ (એક આનતી પણ બોહાને એક રતલ) ૫૮-ખીલ જાતનું કાણું જુટ પોલિસ ૫૯-પ્રવાહી સરસ ૬૦-ગ્રેસવાલાઓ માટે ચમત્કારીક પ્રવાહી ૬૧-ફરનિચર પોલિસ ૬૨-ફાડન્ટેન પેન માટેનું બ્લુ સાહી ૬૩-મશિનમા પુરવાનું તેલ ૬૪-માખીબોને નાશ કરનાર કામળ ૬૫-રખર રસાપની સાહી ૬૬-સાહીથી લખેલ લખાણુ છુટાવનાર દવા ૬૭, ૬૮, ૬૯-કાળી, બ્લુ ને લાલ સાહી ૭૦-ધરગથુ સાણુ ૭૧, ૭૨, ૭૩, ૭૪-લેક્ટોઆઈની લાલ, લીલી, બ્લુ અને વયોલેટ સાહી ૭૫-કપુરની સુગંધીદાર ટિક્કીઓ ૭૬-કાંટા લેખલ ૭૭-ખરેખર ચિત્રના પોસ્ટ કાર્ડ ૭૮-ગુલાબની સુગંધીદાર ટિક્કીઓ ૭૯-ચમત્કારિક સ્ટીલો ૮૦-ચબેલીની સુગંધીદાર ટિક્કીઓ ૮૧-જાદુઈ રમાલ ૮૨-જાડપાનના બીધાં ૮૩, ૮૪, ૮૫, ૮૬, ૮૭-ફુલોટ્રીક કાળા, બ્લુ, લાલ, લીલા અને વાયોલેટ કાર્બન પેપર ૮૮-તૈયાર રખરના સિક્કાઓ ૮૯-પતરાની સ્ટેટ ૯૦-ફેરેટી પત્રખજાર બોક્ષ ૯૧, ૯૨-પુકાના સુગંધક અને પમલ ૯૩-કાળા કાર્બન પેપર (નવી જાતના) ૯૪-રંગના પરીક્ષ ૯૫-રખર રસાપની બનાવટ ૯૬-રેગીના કામળ ૯૭-રેશમી રમાલ પર છબી ૯૮-લીકડા ઉપર છબી ૯૯-ફેરેટી સાઈન બોર્ડ ૧૦૦-શુભ અવસરના તૈયાર કાર્ડો ૧૦૧-ચિત્રના પોસ્ટ કાર્ડ ૧૦૨-ચિત્રકુતુ સુગંધક ૧૦૩, ૧૦૪, ૧૦૫-કાળા, બ્લુ ને વાયોલેટ કાર્બન પેપર ૧૦૬, ૧૦૭, ૧૦૮, ૧૦૯, કાળી, ક્રુચ બ્લુ ને લાલ લાખ ૧૧૦-સુવસાઈ રમાલ પર છબી ૧૧૧-લેક્ટોઆઈ અર્થાત ક્રુલીકેટર.

૧૦૦ પાના : ઈ. આર્ટ પેપર, હમદા કવર : કીમલ માત્ર અઢી રૂપિયા : પોસ્ટલ એ આના જુદા, (પરદેશ માટે પોસ્ટલ સહિત સિલિંગ સાથે ચાર)

✓ લખેા:—‘કુમર’ ઑડીસ, સોદાગરવાડા, સુરત.

[૧]

“સુંદરગામ”ની વાત તમે કદી સાંભળી છે?

“સુંદરગામ” સાચેજ એક સુંદર ન્હાતું ગામ હતું. ત્યાં વેપારીઓ પણ હતા અને ખેડૂનો પણ બધાજ પોતાની ચેત્રી રળતા, હસતા રમતા સુખી હતા.

એક બનાવ એવો બની ગયો કે “સુંદરગામ”ની સ્થિતિ બધુંકર થવા લાગી. વાત ફક્ત એ હતી કે ગામમાં નાણાની તંગીએ પગેસારો કર્યો હતો અને ઉધરાણી વુચક કરતી અશક્ય થઈ ગઈ હતી.

હોટેલના માલિકને પોતાના કસાઇને ૧૦૦ રૂપિયાનું દેવું હતું. પણ તે નાણા-તંગીને સખે સુધી સકતો ન હતો. કસાઇ તેને વારંવાર પળવતો હતો અને બીજા દાય પર ખુદ કસાઇ દેવાદાર હતો. તેને પોતાના કાપડીવાને રૂ. ૧૦૦ આપવાના હતા અને કાપડીવાનો ગુમારતો કસાઇની દુકાને સવાર સાંજ ધક્કા ખાતો હતો પણ કસાઇ પૈસા આપી નહોતો સકતો, અને વળી, ખુદ કાપડીયા પણ નાણા-તંગીથી મુક્ત ન હતો. તેની પત્નિ કુંક નુર્દીન પર એક ભયંકર બીમારીમાંથી હીટી હતી. કાપડીયાને એ અંગે ડોક્ટરને રૂ. ૧૦૦ દવા દ્રાઢના આપવાના બાકી હતા. તે પણ પરેશાન હતો અને નસીજની બિલ્લિદારી લુઓ કે ખુદ ડોક્ટર સાહિબ પણ કર્જાદાર હતા. તેમણે દવાવાલો કનેથી દવાએ ઉધાર લીધી હતી તેના રૂ. ૧૦૦ દવાવાલો તેમની ઉપર માંગતો હતો.

અને આ નાણા-તંગી અને ઉધરાણીની સાંકળ હજી ખતમ ન હતી ચલી. દવાવાલાએ થોડા સમય પર દવાના કારખાનાવાલાના પ્રતિનિધિને એક પાર્ટી આપી હતી, તેના રૂ. ૧૦૦ હોટલવાલાને આપવાના બાકી હતા.

“સુંદરગામ”માં આજે બધેબધે પરેશાની

આપી રહી હતી. વાત ફક્ત રૂપિયા ૧૦૦ ની હતી અને તેટલા માટે

- ૧, હોટેલ-માલિક,
- ૨, કસાઇ,
- ૩, કાપડીયા,
- ૪, ડોક્ટર,
- ૫, દવાવાલો

—એ પાંચે જણ નાણા-તંગીના શિકાર બન્યા હતા

[૨]

આજે સવારે “સુંદરગામ”માં એક સમજનદ્ર આવમન થયું. તે ફક્ત થોડાક કલાક માટે ફરવા આવ્યો હતો. તેની કને એક ન્હાની દાય-બેજ માત્ર હતી તેથી હોટેલ-માલિકે તેની કને ડિપોઝિટ માંગી. તેણે પોતાના નાણા-પાકટમાં બેધું તો છતાં પૈસા ખતમ થવા હતા. થોડુંક પરચુરણ હતું અને એક સો રૂપિયાની એ નોટો. તેણે હોટેલ-માલિકને રૂ. ૧૦૦ની એક નોટ ડિપોઝિટ લેખે ગમવા આપી અને પોને સદજ આરામ કરવા કમરામાં ગયો.

નસીજની વાત, હોટેલ-માલિક કને ફરી વાર કસાઇ ઉધરાણીએ આવ્યો. આજે તેનો તકાચો કંઈક સખત હતો. હોટેલ-માલિકે પેલી ડિપોઝિટની રૂ. ૧૦૦ની નોટ, પોતાના ગણામાં બંધ રાખી મુકી હતી. કસાઇની સખત ઉધરાણીથી તેણે કંઈ વિચાર કરીને તે નોટ કાઢી તેને આપી દીધી. હોટેલ-માલિક કર્જા મુક્ત થઈ ગયો.

કસાઈ રૂ. ૧૦૦ લઈ દુકાને જઈ રહ્યો હતો કે રસ્તામાં કાપડીવાનો ગુમારતો મળ્યો. તેણે પેલી રૂ. ૧૦૦ની ઉધરાણીની યાદ અપાવી. કસાઈ, કર્જા પતાવવાજ ચાહતો હતો પણ પૈસાની તંગીને લીધે લાચાર હતો. હવે પૈસા આપી ગયા હતા. તેણે તરતજ તે રૂ.

૧૦૦ની નોટ ગ્રાપીવાના મુખારનાને આપી દીધી. તે ખુશ ખુશ થયો હુકાને ગયો. કાપ-ડીધો ડોક્ટરને પૈસા આપવાની ફિકરમાં જ હતો. તેને બીજી દવાની તો દરે જુરતના હતી પણ પૈસા આપવાની ચિંતા દિમાગ ઘેરી રહી હતી. આ રૂ. ૧૦૦ જોવા નો તેની ચિંતા ટળી ગઈ. તે તરતજ થયો દવાખાને. ડોક્ટરને આભારના બે સુખનો અને પૈસા આપવામાં થયેલી દોષના બે સખ્તો સહિત રૂ. ૧૦૦ દવાએ કર્યા

ડોક્ટરને પોતાની આંટ હમજન ખૂબ ખારી હોય છે તે દવાવાલાને રૂ. ૧૦૦ આપવા માહનો હતો પણ આટલી જોરી રકમ તેની કનેય તે વેળા મરજૂદ ન હતી. આ નોટ મળી તો તરતજ કમ્પેન્ડેન્ડરને આપી દોઝાએ દવાવાલાને ત્યાં તે જઈ રૂ. ૧૦૦ આપી પહોંચે લઈ આવ્યો.

હોટલની પાર્ટના પૈસા ચુકવવાની પરેશાનીમાં પહેલા દવાવાલાને આજ સવારમાંજ રૂ. ૧૦૦ ની ઉમરાળીની આ વુસુખાત અર્થત મીઠી લાગી. તેણે તરતજ પોતાનું દેવું ફેડવા રૂ. ૧૦૦ની તે નોટ હોટેલ-માલિકને મોકલી દીધી. અને, હોટેલ-માલિક એ નોટને પાછી ફરેલી જોઈ કેટલો ખુશ થયો હશે, તેની કલ્પના તમને હશેજને ?

[૩].

રહાંજે પેચે મુસાફર સમજાવે "સુંદર-ગામ"થી વિદાય થયો ત્યારે તેને ડિપ્રેસિટ પેટે આપેલી રૂ. ૧૦૦ની નોટ હોટેલ-માલિકે પાછી આપી દીધી. તે જોઈને બેફિકર આવ્યો હતો તેટલીજ નચિંતાઇપૂર્વક પોતાને રસ્તે પડ્યો.

તેના આગમન અને વિદાય સાથે "સુંદર-ગામ"ના એક બે સખ્તનેય સંબંધ ભાગ્યેજ હશે પણ તેની પેલા રૂ. ૧૦૦ની નોટ તે માલમ કરી. તેણે "સુંદરગામ"ના પાંચ

સખ્તોની નાણા-નગી સીધી રીતે અને પંદર સત્તર સખ્તોની પરેશાની આડકતરી રીતે ટાળી દીધી અને "સુંદરગામ"માં ફરી વાર અરસપરસ મુદ્દમજત વ્યાપી રહી.

નાણા-તંગીનો અચોટ હાસ્ય, નાણાનું અતુટ ચપલ છે, એ તમે જાણી ચુક્યા. દરે અમલની તમી તમારી છે. પોતાનું દેવું ચુકવે કે જીવનનો પોતાનું કર્જ ફેડે. કર્જ દાર દેવા અને નાણા મચલુડે જતાં તેને ગણામાં કવદ સખ્તોથી ન તમારી આંટ વધે છે, ન સાખ.

ઝડપી વેચાણ-યુક્તિ

દરેક પેઢીની અભિલાષા, પોતાનો માલ જીમ અને તેમ ઝડપપૂર્વક વેચવાની હોય છે. એ માટે આદિરાનોમાં અનેક યુક્તિઓ પણ વપરાય છે, જેમાંની કેટલીક તો સાચી હોય છે અને કેટલીક જુદી. જાણીના મેખક અર્થ એ. બકલીએ પોતાના એક પુત્રકમાં ઝેરી પાંચ વેચાણ-યુક્તિઓ પર ખાસ લક્ષ દાખું છે, જે યોગ્ય લાગી અને અનેકાનેક સ્થળે આક્રમવાઈ, કસાઈ નફાવત સાગિત થઈ ચુકી છે.

એ પાંચ વેચાણ-યુક્તિઓ આ રહી:-
૧. આ એક પ્રાથમિક ઓફર છે...

૨. આ ઓફર..... મુક્ત માટે છે...

૩. જગતી દપાલે આર્દર મોકલનારને ...બેટ અપારી.

૪. અમારી કને આ માલનો થોડોજ જથ્થો સિલક છે...

૫. મરજના ભાવ ટુંકમાં વધી જવાના સં-જ્ઞે છે તેથી...

તમેજ આ પાંચ યુક્તિઓ આદિરાને, હસ્તપત્રો વ. માં વાપરો અને સાગ ઉઠાવો

ગાયા અંકમાં ઉપ-

14

રાણી-પત્રોના ૧૧

નમુના આપ્યા હતા,

તે અનેક વાંચિકા

અને અવસોક્કોને

પસંદ પડ્યા હોવાની

જાણ થતાં, આજે

ખીખ ૧૪ પત્રો નીચે

રજુ કરાય છે. આ

પત્રો પૈકી ઉપરાણી વુચક કરવા માટે એક

લાંબા અરસા લગી વપરાય ચુક્યા છે અને

સફળ પૈકી નીવડ્યા છે.

આગલા પત્રો અને આ પત્રોમાં એક

તકાવત મુદત છે. તે પત્રો મુરખ અને અમે

રિકાની નવી હયાજતના હતા; આ મુરખની

લુનવાણી પધ્ધતિના છે અને તેથી તે આજે

એટલા કામ ન પુણ લાગે, જેટલા ગઈ કાલે

કામ આવતા હતા. તે નવાઈ નહીં. છતાં

માર્ગદર્શન માટે, આ પત્રોમાં કેંઈક ઉપયોગી

હેતુ સાર્યા વિના મહેતી નહિ, એ દૃષ્ટિએ તેમને

અને પેલા કરવા મુનાસિર્થ ધાર્યા છે.

હા, છેલ્લો પત્રનીકરો કવિતા-પત્ર.

તફત આધુનિક દાયકા નમુનો છે.

12

ઉપરાણી-પત્રો

■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

[૨]

[ગતાંકથી આગળ]

Dear Sir,

We beg to call your attention to our account of £ 91-0 net, as per statement attached, and which has evidently escaped your notice.

Will you please remit the amount just now ? Yours truly.

15

Dear Sir,

We would again remind you that our account of £. 5-11-6, due September 1st, is still unpaid. We shall be glad if you will forward cheque for this small amount per return.

Yours truly,

16

Dear Sir,

Reverting to our request of 10th instant, we shall esteem the favour of an early remittance to settle our account of £ 8-13-9, due August 15th.

Yours truly,

17

Dear Sir,

Referring to our request of the 24th ultimo for our account of £. 9-1-0, now due for net payment, kindly let us have a settlement by an early post.

Yours truly,

18

Dear Sir

We have written you twice for our small account of £. 5-11-6, due

Dear Sir,

We beg to call your attention to our account, due September 1st, viz £ 5-11-6 and shall esteem the favour of your cheque in settlement, at your earliest convenience.

Yours truly

13

Dear Sir,

We beg to remind you that our account of £. 8-13-9, due August 15th, as per statement herewith, remains unpaid, and we shall be glad to receive your cheque to balance the same

Yours truly.

"ક્રમર": અંક ૬૮ મે

September 1st, and must now ask you for a prompt settlement.

Please remit at once.

Yours truly,

19

Dear Sir,

We are surprised that you have not replied to our previous reminders for our account and must request you to give the matter your immediate attention

Yours truly,

20

Dear Sir,

We must ask you to remit our account of £ 9-1-0, now much overdue, by return, this being the third reminder we have sent for a settlement

Yours truly,

21

Dear Sir,

We are still without any response to our repeated reminders for a settlement of our account, due September 1st, and would now inform you that unless we receive your cheque, in full settlement, by Monday next, 25th instant, we shall be compelled to pass the matter out of our hands

Yours truly,

22

Dear Sir,

We fail to understand why you have not replied to our repeated reminders for our account of £. 5-11-6, due August 15th and now

[૭૬]

give you notice that unless we receive payment by Friday 12th instant, we shall have no alternative but to recover the amount through our Solicitors

Your truly,

23

Dear Sir,

We wrote you on the 10th, 18th and 27th ultimo for a settlement of our account of £. 9-1-0 due net and still remain without even a reply. We consider this bad treatment, and unless the account is paid forthwith, we shall reluctantly be compelled to enforce payment by legal means.

Yours truly,

24

Dear Sir,

We usually require payment in advance for goods ordered, but in your case we felt justified in trusting your word for a prompt remittance. As we have not yet received the sum of £ 1-2-7 still outstanding, or any reply to our requests, we beg to intimate very respectfully that, unless we receive this amount by return, we shall take other steps without further notice.

Yours truly

25

The principal causes of
most merchants' ills.
Are found in the people
who won't pay their bills

It's really surprising
how many you'll find,
Who'll laugh at accounts,
and who're always behind
They think that a merchant,
for ever and aye,
Should carry them on
without asking for pay.
But, write them politely,
“Will you please remit?”
My goodness! They
nearly fly into a fit.
“The very idea! What a
nerve, what a cheek!”
(Though they've owed you
the money for many a week.)
They ask you for credit—
and you, like a friend,
Say, “Yes that is something
I'm pleased to extend.”
You mean it, for credit,
as all of you know,
Is something all traders
are glad to bestow
On folks who are honest
in paying their bill,
(Let's make all the others
pay cash to the till!).
And yet their are many
who cling to the thought
They should not be dunned
for the goods they have bought,
Who'll owe their retailers
for months at a time,
Without even paying so
much as a dime.

They'll put on their parties,
with splendour and show,
But can't find (!) the money
to pay what they owe.
They put up a front for
the men on the street,
But who pays the piper!—
the traders they “beat”

એક ઉપયોગી પદ્ધતિ

પણ માથાપો-પાસ કરીને માતાઓ-
ન્દાની ન્દાની પરચુરથુ ખરીદી માટે પોતાના
બાજકાને દુકાને મોકલે છે. ન્દાના બાજકની
જુલથી વા બીજા કારણથી એવી ખરીદીઓમાં
કેટલીક વેળા કચવાટ અને ખીજવાટ જન્મે
છે. એ ઉપરાંત બાજક પૈસાની અમુક રકમ
મળે આપે દોષ અને માલની કીમત બાદ
કરી, તેને બાજીના છુટા પૈસા વેપારી પાછા
આપે તો ગુમાવાનો બપ રહે છે. એ બધા
કારણોસર, નીચેના ઇલાજ આજમાવવા
જોવા છે, જે એક વેપારીએ આજમાવી
સીધો છે.

ઇલાજ એ છે કે, છુટા પૈસા બાજકના
દાવમાં ન આપતાં, એક ન્દાના પરખીડામાં
બંધ કરીને આપવા, જે પરખીડા પર નીચેના
લખાણ હોય તે હોવું જોઈએ:—

આપની ખરીદી માટે આભાર

ખરીદીની કીમત ર.....ચલ

આપે ર.....મોકલ્યા હતા.

બાકી ર.....અદર છે.

દિલરોઝ [૨૪૨૨૬]

ટેલીગ્રામ:-Islam Bros. ટેલીફોન:- ૪૨૬

આજાદ

હોઝિયરી

સ્વદેશી મુડી અને વ્યવ-

સ્થાથી ચાલતી ધી ગુજરાત હોઝિયરી
મીલમાં બનેલ ગંદકીરાક, મોળ, સ્વેટર,
કોટ, યુવ્ક ઓવર, મફલર, અચ્ચાની બર્સી,
વિગેરે વાપરેા મુતર તથા ઉનનો માલ
એક તથા સાદી ડીઝાઇનમાં બને છે, અને
પરદેશી માલની ભરિદારી કરી સફે એવો
હોવા ઉપરાંત ભાવ પણ ઘણા પ્રમાણ
મળેતા છે. માલ ખરીદતી વખતે આજાદ
હોઝિયરી નામ જોવા ખાસ લેનામણ છે.

બદારગામના ઓડરો પર પરતું પાન
આપી રસીદ એક મારફતે કે પી. પી. થી
રવાના કરવામાં આવે છે.

મોલ એજન્ટ:- હરલાલ અધર્મી
હોઝ ઓર્ગાઇઝ:- ૨, કાલુપુર, અમદાવાદ
ધ્યાય:- ૨, જુહાપા મેરિજન સામે, અમદાવાદ

દરેક પ્રકારના અને દરેક પ્રદેશમાં ચલા
ગુમડાઓ નાના મોટા હાખેા, ખરબચું,
દરાજ, ગંદકીપાણું, નામુર, લાંબકર, કંઠમાથ,
રસોલી, હરસ, મસા, પ્લેગ વગેરે પર એક
અકમીરતું કામ આપે છે: ત્રાડકાપ વિના
રોગોને મટાડી, શરીર પર તેનું ચિન્હ ચુકા
રહેવા દેતી નથી. દરેક ઘરમાં એક બાટલી
મુરર રાખવી જ નેરએ ધામાથી નીકળતુ
હોઝી તરત બંધ કરવામાં આવેલ છે
કીમ્મત: નાની બાટલીના એક રૂપિયો
મોટી બાટલીના બે રૂપિયા
(પેકીંગ પોસ્ટેજ જુડું).

મુખર્મી ઇલાકાના મોખ એજન્ટ -

કાગદી મુદ્રસભાઈ રહેમાનભાઈ,

૧. કાલુપુર દાવર પાસે-અલુમદાખાદ

[મુખર્મી મસ્જિદ બંદર રોડ, મખી-
રીયત એન્ની પાસે કાગદી રહેમાનભાઈ
રહેમાનભાઈની દુકાને મળશે]

“મુનાદી”નું બોલતું અઠવાલિક-મુસ્લિમોનું આદર્શ અખબાર

“મુસ્લિમ-ગુજરાત”

એ કવમતે

ખરી રીતે દારે છે

એ કોમથી

જોડી રીતે નથી દારણું

અં આપને—

બનાવોધી આખખર ફરે છે

અને આગેવાન

બનાવગીરોધી અખરદાર બનાવે છે

એની અનેક કવમી લડતો પરિણામકારક નીવડી છે.

પાંચ વર્ષ દરમિયાન એણે અનેક મુખાલિક હથ્યાર હેઠા પાડ્યા છે.

એના મનદર તઅલીમી ફોટા, નહેનો માટે એનો ધન્યતુ સફે, બાજકો માટે એનું ખાસ
પાનું, દીની તઅલીમ માટે એનો ફતવા પેજ, એની તળીઆઝાદક નિલચરપ રીકાઓ,

એના નિહર હરેક અધનેજો, એ, એની કેટલીક ખુશગીચનો છે.

ચિનંતિ

તમુનો મક્ત મંગાવો

આઢક બેનો

લગાજમ

સ્વદેશ:-ચાર રૂપીઆ

બર્મા:-પાંચ રૂપીઆ

પરદેશ:-છ રૂપીઆ

રકાષ

ભાગા તાલાખરોડ,

સુરત.

વેચાણ-ખર્ચ

૧

વેચાણ-ખર્ચ એટલે દરેક વેચાણ (Sale) પાછળ થતો ખર્ચ. એ ખર્ચ નેટલે એણે હેતુ અને વેચાણની કીમત નેટલી વધારે હેતુ તેટલો વેપાર સફળ થશે લેખાય.

સામાન્ય રીતે દિન્દી વેપારીઓને આ વેચાણ-ખર્ચનો અંદાજ કેવળ અનેપો લામશે. તેઓ એથી સાવ અપરિચિત છે એ પણ ખરું. છતાં સદજ કાળજી લેવાય તો વેચાણ-ખર્ચના આંકડા મેળવવા અને તેની ઉપરથી વેપારની સફળતા યા નિષ્ફળતાનો આંક કાઢવા અને ધટતા ઉપાયો યોજવા કંઈ મુશ્કેલ નથી. શ્રદ્ધા છે ફક્ત પદ્ધતિને બરાબર રાખજી લેવાની કાળજી રાખવાની. આવો, આપણે એ વિષયના ઊંડાણમાં ઉતરીએ.

૨

આ વેપારીના વેપાર દવાઓનો છે. તેની દુકાન ન્હાની છે, મોઢી નથી છતાં તે મહિને દહાડે બે. દઝાર રૂપિયાનો વેપાર કરે છે. દરરોજના આઠકોના સંખ્યા લગભગ ચાલીસ નેટલી છે—એટલે કે, મહિને દહાડે ૧૦૦૦ કરતાં વધુ આઠકો તેની દુકાને ખરીદી કરે છે.

વેપારીનો આશ્રેય વેપાર-ખર્ચ કંઈક આટલો છે:—

દુકાન લાડુ	રૂ. ૪૦
બે નવકરોનો ખચાર	રૂ. ૪૫
વિશ્વળોક બતીનો ખર્ચ	રૂ. ૫
આદિરાત ખર્ચ	
અને સ્ટેશનરી	રૂ. ૨૦
પરચુરણ ખર્ચ	રૂ. ૧૦
	રૂ. ૧૨૦

હવે વેચાણ-ખર્ચ, વેચાણ કીમત અને

આઠક-સંખ્યાનું પૃથક્કરણ કરીએ તો—

(૧) માસિક રૂ. ૧૨૦ના વેપાર-ખર્ચે ૧૦૦૦ આઠકો મેળવાય છે. એટલે દર આઠકે વેચાણ-ખર્ચ એક આનો અને દર પાઈ થયો.

(૨) માસિક રૂ. ૧૨૦ના વેપાર-ખર્ચે ૨૦૦૦ રૂપિયાના માલનું વેચાણ થાય છે એટલે માલની કીમતના દરેક રૂપિયા પર વેપાર-ખર્ચ અગિયાર પાઈ થયો.

(૩) દર મહિને ૧૦૦૦ આઠકોમાં મળી કુલ રૂપિયા ૨૦૦૦નો માલ વેચાય છે તો દરેક આઠક દીઠ સરેરાસ વેચાણ રૂપિયા બેના માલનું થયું.

આ ત્રણ પૃથક્કરણો, એક વેપારની સફળતા યા નિષ્ફળતાની ખરી અને આંતરિક રિયતિ બતાવે છે. એ તેના વિકાસ અને પતનની પાસાંશીશી છે. એના દર્પણમાં પોતાના વેપારનું મુખ્ય બુદ્ધિ અને તેની અપુર્ણતાઓ દર કરવાના ઇલાજ આરંભો.

૩

વેપારના વિકાસ અને સફળતા માટે ત્રણ સિધ્ધાંતો યાદ રાખવા જોવા છે:—

૧. આઠક દીઠ વેચાણ-ખર્ચ જેમ અને તેમ ઝોછો થવો જોઈએ.

૨. માલની કીમતના દરેક રૂપિયા દીઠ પણ વેપાર-ખર્ચ જેમ અને તેમ ઝોછો થવો જોઈએ.

૩. આઠક દીઠ માલનું વેચાણ જેમ અને તેમ વધારે થવું જોઈએ.

હરકોઈ જોઈ સકશે તેમ આગલા ત્રણ પૃથક્કરણોના સીધા પરિણામ રૂપે આ

નવું સિધ્ધાંત છે. ને પૃથ્વીકરણો રિયનિનું
સ્પર્શ હતું; આ સિધ્ધાંતો તેનો ઉપચાર છે.

આ નવું મુખ્ય સિધ્ધાંતો ઉપરાંત એક
એકો અને ઝુઝરી સિધ્ધાંત પણ દરદરેશ
વાદ ગણવાનો છે. તે એ છે કે તમારો વેપાર
ગમે તેટલો મોટો, ગમે તેટલો નફાવંત,
સફળ, પ્રગતિમાન અને રિયનિનો ભલે હાથ,
દણ તે વિક્રમી સફ છે, યદુ નફાવંત યદ
યદ સફ છે. દુઝમા. જેમ દુન્યા એમ છે
અને ધરતીનો છેડો નથી તેમ વેપારનો
વિકાસ-ચક્ર પણ ગેળ છે, એનો છેડો નથીજ.
હા, જેમ દુન્યામાં આપણે ફરતા ફરતા
આગળ જમ્મળ છીએ તેમ તેમ એકજ
રિયનિમાં કાષ્ઠમ રહી સકતા નથી. દુન્યાના
જુદા જુદા ભાગના નોખા નોખા વાતાવરણને
અનુકૂળ થવું પડે છે, તેમ જેમ જેમ વેપાર
વિકસનો જાય છે તેમ તેમ તેમાં યોગ્ય ફેરફાર
કરી તેને વિકાસ-ચક્રના વાતાવરણના અનુરૂપ
બનાવવો પડે છે એમ ન કરાય તો જેમ
ધનસાન માટે મરણ અનિવાર્ય છે તેમ, દરેક
વેપારનું પતન કુદરતી છે કાળ જેમ જેમ
આગળ વધે તેમ તેમ પોનાતા વેપારને તેને
અનુકૂળ બનાવતા જાય તો એક વેપાર મો
બમો નહિ, દબારો વર્ષ લગીય કાષ્ઠમ રહી
સકે છે. કારણ, વેપારનો એક સંચાલક દિઠાવર
થતાં વા ઝુઝરી જતાં. તેની જગ્યા તેનો બીજો
ભાગીદાર વા પુત્ર લેશે અને એમ ભાગીદારો
દ્વારા વા વંશપરંપરાની સાંકળ દ્વારા એક
વેપારને લાંબા સમય લગી વિકસનો રાખી
સકાશે.

હેતુઓને લક્ષમાં રાખીએ તો વેપારના
વિકાસ માટે ઝુઝરી અને યુનાસિય માર્ગ
આ છે :—

- ૧, માદકોની સખ્યા વધારવી
- ૨, વેપાર-ખર્ચ ઘટાડવો
- ૩, માત્રવું વેચાણ વધારવું

પ્રેરો નિયમ એટલે માદકોની સખ્યા
વધારવી. આપણે નિશ્ચિત જોઈએ છીએ કે
દુકાનમાં આવતા માદકોમાંના બધાજ કંઈ
માત્રની ખરીદી કરતા નથી. કેટલાકો તો
કેવળ પુછપાછ કરી માદકો જાય છે, બપોરે
કેટલાકો, એક વા બીજા કારણથી, આપણી
દુકાને આવવાજ નથી. એ આપણે એમાંના
થોડાકને આપણા માદકો બનાવી સકીએ તો
માદક સખ્યા તરતજ વધી જાય. અને માદક
સખ્યાનો નવો ઉમેરો, વેપારની પ્રગતિ મનેજ
નહિ, તેને કાષ્ઠમ રાખવા માટે ઝુઝરી છે,
કાળજી કે જુના માદકોમાંના બેંકડે ૧ થી
૧૦ ટકા માદકો દર વર્ષે, ગરી જવા વા
દુકાનદારથી નારાજ યદ જવાના કારણે ધર-
તાજ ગડે છે. જે દુકાનદાર એ ધરાડને
પુરવા, આજમાં આજો એટલોજ નવો ઉમેરો
ન કરે તો તો તેના માદકો રોજ બ રોજ
આજા થનાજ જશે. પણ હાપણ એમાં નથી
કે ધરાડની સખ્યા જેટલો નવો ઉમેરો કરવો;
ખતકે અક્ષમંદી એમાં છે કે એથી બમણો
ઉમેરો કરવો જોઈએ; કે જોથી ધરાડો પુરાવા
સાથે યુગ સખ્યામાંય કંઈક વધારો થાય.

વળી નવા માદકો મેળવવા માટે જેટલી,
કેસિરી કરાય તેટલીજ જાસિરી જુના
માદકોને કાષ્ઠમ રાખવા, રોજી રાખવા અને
સંભાળ કરી જોઈએ કારણ કે નવા
માદકો મેળવવા ખૂબ મુશ્કેલ છે. પરંતુ જુના
માદકો યુમાવવા ખૂબ સહેલું. એ સહેલું કામ
બુલેચકેય તમારે ત્યાં થવું ન જોઈએ.

બીજો નિયમ, વેપાર-ખર્ચનો ધટાડો
કરવો છે. વેપાર-ખર્ચનો ધટાડો એ રીતે
યદ્ય સકે:

- ૧, આણ ખર્ચમાં કચકચર કરવાથી
- ૨, નવો ખર્ચ કર્યા વિના નવા માદકો
વધારવાથી.

રૂંડેલી વાત, ચાલુ ખર્ચમાં કરકસર કરવાની છે. તમારા ચાલુ ખર્ચમાં જ્યાં જ્યાં શક્ય હોય ત્યાં ત્યાં કરકસર કરે કરો પણ તે કંજુસાઈની હદ પહોંચી ન જાય, તેની કાળજી રાખો. એવી કરકસર, જે વેપારમાં કંજુસાઈનું રથાન લે, વેપારના ચાલુ વ્યવહારમાં ખસલ રૂપ સાંજિત થાય, ખરા અર્થમાં કરકસર નથી. એવી કરકસર દ્વારા તો જેમ એક તરફ ખર્ચ ઓછો થશે તેમ બીજી તરફ વેપાર પણ કંગાળ થશે જશે અને એકંદરે તો કરકસર, કરકસર નહિં મુશ્કેલ સાબિત થશે.

બીજી વાત, વેપાર-ખર્ચના ધટાડાની છે. એજ કરવાનું કામ છે અને હરકાઈથી કરી સકાય એવું સરળ અને વ્યવહાર કામ છે. દાખલા રૂપે, આજે જે દુકાનમાં દરરોજ સરેરાસ ૪૦ આદકો ખરીદી કરે છે, ત્યાં જે બીજા જે આદકો વધે તો સંખ્યા ફક્ત ૪૨ મહુડાની થાય. રાજના ૪૨ આદકો એટલે મહિનાના ૧૦૫૦ આદકો થયા. રાજના એ વધુ આદકો માટે દુકાન ભાડા, જતો કે બીજા ખર્ચાઓમાં કરો વધારો થશે નહિં. એને માટે વધારાના નવકરનીયે સુરક્ષ નથી. પરિણામે, જ્યાં પહેલાં માસિક રૂ. ૧૨૦૦ના વેપાર-ખર્ચે ૧૦૦૦ આદકો મેળવાતા હતા, ત્યાં હવે એટલાજ ખર્ચે ૧૦૫૦ આદકો મેળવાશે અને તેથી જ્યાં પહેલાં દર આદકે વેચાણ-ખર્ચ એક આનો અને દસ પાંચ આપતો હતો, ત્યાં હવે તે દર આદકે ફક્ત એક આનો અને નવ પાંચ થશે.

વેપાર-ખર્ચના ધટાડાનો ખરા માર્ગ એજ છે. આદકો વધારો પણ તે એવી રીતે કે વેપાર-ખર્ચ વધે નહિં વધે તો તે ચાલુ વેપાર-ખર્ચના પૃથકકરણની સરેરાશથી વધે નહિં-એટલે કે ચાલુ વેપાર ખર્ચે દર આદકે એક આનો અને દસ પાંચ છે, તો, નવા આદકો માટે જે વેપાર-ખર્ચ થાય તે

એક આનો દસ પાંચથી ઓછો જ થવો જોઈએ, વધારે નહિં જ.

ત્રીજો અને છેલ્લો મુદ્દો વેચાણ વધારવાનો છે. એ કામ ઘણી રીતે થઈ શકે છે. નવા આદકો દ્વારા પણ અને ચાલુ જુના આદકો દ્વારા પણ. નવા આદકો દ્વારા તો વેચાણ વધે એ દેખીતું જ છે, પણ જુના આદકો દ્વારાય તે વધી શકે છે-જે જુના આદકોને બીજો માલ ખરીદવા પ્રેરી સકાય અને તેમને પસંદ હોય એવા માલના નમુના તેમને જતાવી ખરીદવા તૈયાર કરી સકાય તો.

એ દેવ માટે ઘણી પદ્ધતિઓ આજમાવી સકાય એ દેખીતું છે. આદકો માંત્રે તે સીઝ તેને આપ્યાં એ તો ખરું જ; પણ તેને કદી કદી બીજી સીઝે તરફ પણ આકર્ષવા જોઈએ. છતાં, તેમને ખોટી સમજાવટ અને બહુશાંદ્વારા નકામો અથવા હાલકો માલ ખરીદવા ફર્મ પાડવી નજ જોઈએ. તેમને નવો માલ જતાવ્યા છતાં તે રકમ ન લે નો અકળાવું ન જોઈએ. કારણ કે આદકો “હંડતાયજે ખરીદી, પૂરસતે પરતાય” તે કરતાં પૂરસને ખરીદી અને હમેશ સતોષી રહે એમાંજ દુકાનદારનો લાભ છે. કારણ જેમ એક વેપાનો “દુધનો દાઝેલો ડાઘ પણ પુંકો પુંકોને પીએ છે.” તેમ એક વેપાનો ખુશ થયેલો આદક પછી વિના સંકોચે અને વિના અચકાપે ખરીદી કરે છે અને તેના દિમાગ પર જે વિશ્વાસ-ડાપ પડે છે તે લાંબા કાળ લગી કાષ્ઠમ રહે છે અને તેથી ન તે પોતેજ આદક તરીકે ચાલુ રહે છે, જાકે પોતાના આડોરીપાડોશીઓને અને મિત્રોનેય આદક બનવા પ્રેરે છે. એથી વિરુદ્ધ, જો તે એક વેપા નાખુશ થયો વા દુઝાયો હોય તો ફક્ત તે એકજ આદક થતો બંધ પડેલો નથી, જાકે બીજાઓને એ દુકાનથી દૂર રાખવા બનતું કરે છે.

કહેવાની સુરેત નથી કે જેમ માલનું વેચાણ
પધારે યાવ તેમ દુધનદારને બમણો લાભ થાય
છે. દાખલા રૂપે, આપણે આપણ જોઈ ગયા તેમ,
આ વેપારીની દુકાને પ્લેટાં માસિક એ દરાર
રૂપિયાનો માલ વેચાતો હતો અને હવે. ૫૦
આદરે વધવાથી તેમજ આદરેએ વધુ માલ
ખરીદવાથી એ વેચાણ માસિક ત્રણ દરાર
રૂપિયાનું થાય તો, તેના એ ફાવદા આ
પ્રમાણે થશે:-

(૧) માસિક રૂ. ૧૨૦ના વેપાર-ખર્ચે ૩૦૦૦
રૂપિયાનો માલ વેચાય તો માલની કામ
તાવા દરેક રૂપિયા પર વેપાર-ખર્ચે ૭૬
પાંચ થશે અને-

(૨) દર મહિને ૧૦૫૦ આદરેમાં મળીને
કુલ રૂ. ૩૦૦૦નો માલ વેચાય તો દરેક
આદરે દીઠ સરેરાસ વેચાણ રૂપિયા
૨-૧૩-૮૬ નું થશે

અને, આ બે પરિણામો વેપાર-ની પ્રથ
નિના સ્વચ્છ છે ને ?

બાલસખા

[બાળકોનું માસિક]

તંત્રી : હિંમતલાલ ચુ. શાહ

‘બાલસખા’ એકલી વાતો કે ગપમોળા
રજી નથી કરતું, પણ બાળકોને ઉપયોગી સર્વ
વિષયો શિક્ષણની દૃષ્ટિએ રજી કરે છે.

એનો દરેક અંક બાલસાહિત્યના સિંધુદરત
લેખકોના લેખોથી ભરેલો હોય છે.

તેથીજ ‘બાલસખા’ દુકં સમયમાં પ્રથમ
કલાનું બાળ માસિક ગણાયું છે.

બાળક માટે ‘બાલસખા’જ પસંદ કરે
વાર્ષિક સ્વાચ્છ:

દેશમાં રૂ. ૩, પરદેશ રૂ. ૪, (પી. ૧)

લખો:-

‘બાલસખા’ કાર્યાલય

માંડવીની પોળ, અમદાવાદ.

અભિપ્રાય

Tin Research Bulletin,
Series A : No 78, 79, 80, 81, 82 & 83

લંડનની ટિન રિસર્ચ એન્ડ રિવિઝમેન્ટ
મીડીયલની સંશોધન-પ્રવૃત્તિઓથી વાંચકો ક્યારનાય
પરિચિત છે. તેણે પ્રથમ ૧૨લી વર્ષથી ૭ સંશો-
ધન-નોંધો આપે મહારી નજરે સમક્ષ છે

એ ૭જો સંશોધન-નોંધો-અર્થાત (1) A
‘Study of the Mechanical Properties
of Tin Rich Antimony-Tin Alloys,
(2) The Nickel & Chromium Plating
of Tinplate, (3) Flux Inclusions in
Hot-Dipped Tin Coatings, (4) The
Effects of Small Additions of Tell
urium on the Mechanical Properties
of Pure Tin, (5) Electrodeposition
of Tin from Alkaline Solutions અને
(6) The Electrodeposition of Tin
from Acid Sulphate Solutions
પ્રાપ્તતાના વિષયની સંધેર, સદિ અને સચિત્ર
દર્શાવેલા પેસા કરે છે. તેના લખનારાઓ જેમ
નિષ્ણાતો છે, તેમ તેનું પ્રાસન એક એવી સરેશા,
તરફથી થયું છે, જે તેની ઉપર કનદાની છદ્દર
મારી દે છે

એએને એ વિષયમાં રચ દોષ તેઓ લાડ-સીધની
અંદરિસે પણ લખી એ હુકમિને મેળવી શકે છે

અગિયારમી સદી પુર્વેના ગુજરાત

મુસ્લિમ સંબંધ

લેખક: મુદમ્મદ ઉમર ‘કાદિસ’, મુંબઈ
(૧૪: રામચ ૮: પાના ૪+૩૯) પ્રીમત આદ આના

પ્રથમ નવસારી તા સ્વાધ્યાય મંડળમાં વાળેલો
અને પાછળથી ફાઈનલ સભા તેમાસિકમાં પ્રથમ
થયેલો આ નિબંધ, રવનંત્ર પુસ્તિકાનું રૂપ લે છે.
એ આવકસરપાત્ર બિના છે. ન્દામ ન્દામ એનિદાગિત
સાધનોની સદાય લગ અગિયારમી સદી પર્વનાં

ગુજરાત સાથેના મુસ્લિમ સંબંધોની એમાં એક આછી છતાં સ્પષ્ટ તરી આરતી છબી ચિતરાઈ છે, જે આવતી કાલના ગુજર્ ઇતિહાસકાર માટે પાયાના પથર રૂપ લેખારો, એમાં શક નથી.

ઇતિહાસને ચોતાનો ખાસ વિષય બન્યાની સુકતા શાઈ ‘કોકિલ’ આ નિબંધમાં ઘણી બહુ-વાપાત્ર વિગતો પેસા કરી છે. હુંકમાં, ગુજરાત આદે ગુજરાત ન હવે. ત્યારનું તેનું આ દર્શણ છે.

સફળ કોસિરા બદલ બાઈ ‘કોકિલ’ને મુખારકબાદ

બાળ સંગીત માળા: ભાગ ૧-૨-૩-૪

શેઝક અને પ્રકાશક-માસ્તર ધીરજલાલ જોશી, અધિરી (કેઢ કાકલ ૧૬: પાના અનુક્રમે ૬૪, ૩૭, ૨૭ અને ૨૪) કીમત ૧૬૨૫ બાગની સવા જે આના અને પૂરી દરેક બાગના બરી આના.

સાળામાં બહુના નાના બાળકોને સંગીત શીખવવા માટે આ સંગીતમાળા રચાઈ છે. આખી માળા આઠ ભાગની બનવાર દોઈ, દાઝ તરત વાદ સાગ પ્રગટ થયા છે.

પ્રવાસ સ્તુત્ય જે ધન્યવાદ.

માસિકમા પ્રવાસ અંક

તંત્રી: દિગ્ગતજ્ઞાલ શુ શાહ, આદ્યમદાબાદ ઉલ્લા દોઢ વર્ષથી પ્રગટ થયા આ બાલ-માસિકનો નવેમ્બર અંક પ્રવાસ અંક તરીકે પ્રગટ થયો છે. બાળકોને આનંદ ઉપરોત જ્ઞાન આપવાની પ્રવાસ-વહુનોની શક્તિ બાળની છે. ન્દ હશિબદ્ધિ આ ખાસ અંક, ખાસ અમલવાત ધરાવે છે.

દોઢ કડન જેટલા પ્રવાસ વહુનો અને ઠંઠા-ઠંક ચિત્રોથી ઉજસતા આ પ્રવાસ અંક, બંદા કાગળ અને સુંદર છપાઈ સાથે ખૂબજ આકર્ષક બન્યો છે બાળકો તેને વારંવાર રસ લઈ લઈ વાંચશે, એમાં શક નથી.

સફળ પ્રવાસ બદલ તંત્રીને ધન્યવાદ.

બાલવાંચન [દિવાળી અંક]

તંત્રી: વડલમલ સુંદરછ કવિ, રાજકોટ
સગકોટથી નાના કદમાં પ્રગટ થતા આ

બાલમાસિકે દિવાળી પ્રસંગે પોતાનો દિવાળી અંક પ્રગટ કર્યો છે, જેમાં બાળકોને રૂચે એવી નાની નાની વાર્તાઓ અને બીજી સાહિત્ય સામ-ગ્રિયો અપાઈ છે. ચોટાક ચિત્રો પણ છે. ધન્યવાદ.

સ્ત્રીબોધ [માસિક]

તંત્રીઓ:—પુતળીબાઈ કામરાજ અને કેરાવ-પ્રસાદ દેસાઈ.

આજ ૮૨ વર્ષથી પ્રગટ થતા ગુજરાતના આ જુના અને માનીતા સ્ત્રી-માસિકના છેલ્લા જે અંકો મદારી સામે છે. આજની ગુજરાતી સ્ત્રીઓને રૂચે એવું ચિચારશીલ અને માર્ગદર્શન રૂપ સાહિત્ય એમાં ધીરસાધુ છે એટલુંજ નહિં બલકે નવેમ્બર અંક ખાસ “મરવા અંક” તરીકે પણ પ્રકટ કરવામાં આવ્યો છે, જે બહેનોને પસંદ પડવા વિના રહેશે નહિંજ દોષ, એ દેખીતું છે.

માસિકની સાથે બાળકો માટે એક પૂર્તિ પણ અપાય છે, એ પણ આવકારપાત્ર છે.

હું અને દલ વધુ સફળતા ઇચ્છું છું.

ફોટા-મિશ્રણ નં. ૧-૨

બનાવનાર: ડાહરીઆ ફોટા હાઉસ, મદુવા (કાઠિયાવાડ) કીમત: એક એંસના બાર આના.

રેશમી રમાલ મા બીલ કપડા પર સુલેલાઈથી પોતાને મનગમની છબી પાડી સમાય એ માટે આ મિશ્રણ બનાવવામાં આવ્યા છે. પંધતિ એ છે કે જે તે કપડા પર મિશ્રણ લગાડી, પછી છબી ઉતારી લેવી.

સાદન ઉરડો પણ છે અને ઉસેજનપાત્ર પણ.

પહોંચ

ધી એમજ એન્યુકેશનલ એન્ડ વેલફેર સોસા-યટીનો પાંચમા વર્ષનો રિપોર્ટ અને હિસાબ.

શ્રી જ્ઞેન વાંચનાલય, નવનગરનો ૧૯૮૬-૧૯૮૪ નો હિસાબ અને અહેવાલ.

નીચલા પુસ્તકો મફત છે: અભિપ્રાય દવે પછી:-

કળા સંમદ, ચેરનો વેપાર, બાળક માસિક, તનુકરસીનું સર્મનામું.

અનાવિલ પોકાર

અનાવિલ ક્રેમનું એક જ મુખપત્ર

દાનિકારક રિવાજે દર કરો-મેનેજરે કચડાતી બચાવો એ દર્શિમિન્દુએ લખાવેલા અનેક વિષયો અને બીજા ઉપયોગી લેખો રજુ કરતું માસિક વાર્ષિક લવાજમ (બેટ પુનઃ માથે) રૂ. ૨-૦-૦; પરદેશ માટે સિંગો આઠ.

પ્રેસમાં ખાસકામ પણ આકર્ષક અને સફાઈવાર થાય છે.

શ્રી અનાવિલ બંધુ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ,

શુરાનપુરી બાગી, બાજીવાળી પોળા-મુરત.

સતત ૨૩ વર્ષથી સંપૂર્ણ વ્યાયામ વિષયક અચિત્ર માહિતી આપતું;
હિંદની પ્રવૃત્તિ માનીતું માસિક.

દર મહિનાની ૧૫મી
નારિણે નિયમિત
પ્રસિદ્ધ થાય છે.

વ્યાયામ

વાર્ષિક લવાજમ
દિવમાં રૂ. ૨-૮-૦
પરદેશ પં. શાલંગ

વ્યાયામ વિષયક સાહિત્ય, સાધનો તથા ખુલાસા માટે લખો—

અવગ્યાપક, 'વ્યાયામ' રાવપુરા, ધોડાદરા.

પુખ્તની ફેરમ વિનાના બાગબગીચા તો વેરાન

તમે બા, બાપા, કાકા, કાકી, મામા, મામી, ભાઈ, ભાલી, ભાઈ બહેન અને તે હો

તમારી ગૃહવાસીના પુખ્તને દાવેલીવા બનતા ત્યારેજ અદકેત્રાં વેરાના કે બચાવે એમના દાથમાં સુંદર અને આંખને ઉડીને લાગે એવા આકર્ષક ચિત્રો, ચિત્રામક અને ઝડપી શૈલીમાં લખાયેલા લેખો, એમના કટપના રંગોને રૂચે તેજ લોકગીતો, એમની તરંગી અવસ્થાને ફુલીયાંગો આકાર સમજાવતી વાતો અને એમના દેખાને દિલોળાનાં રસઝરણાંથી ભરપૂર આકર્ષણોવાળું આ ફેરમ જઈ 'વેરા' તમારું એ પુખ્તને આ ફેરમથી એજાલમાં ખીજાલ દે.

લવાજમ દિવ ૩. ૨ વિદેશ: શિલિંગ ૪	<table border="0"> <tr> <td rowspan="2">}</td> <td>મુખ્ય સરકારે મંજૂર કરેલ</td> <td rowspan="2">}</td> <td>પુખ્ત કાર્યાલય</td> </tr> <tr> <td>ફેરમ</td> <td>૭૫, આર</td> </tr> <tr> <td></td> <td>બાગબગીચા પોતાનું માસિક મુખપત્ર</td> <td></td> <td>મુખ્ય ૨૨</td> </tr> </table>	}	મુખ્ય સરકારે મંજૂર કરેલ	}	પુખ્ત કાર્યાલય	ફેરમ	૭૫, આર		બાગબગીચા પોતાનું માસિક મુખપત્ર		મુખ્ય ૨૨
}	મુખ્ય સરકારે મંજૂર કરેલ		}		પુખ્ત કાર્યાલય						
	ફેરમ	૭૫, આર									
	બાગબગીચા પોતાનું માસિક મુખપત્ર		મુખ્ય ૨૨								

‘કુમર’ને લગતા વિગતોના પ્રશ્નોના જવાબો અને કુમરને મુક્ત પ્રગટ થાય છે. એકી વેળા વધુમાં વધુ ત્રણ પ્રશ્નોના જવાબ મળી સકરો.

ઠપાલ દ્વારા ખાનગી જવાબ જોઈએ તો દરેક પ્રશ્ન દીઠ પાંચ આનાની (બર્મા: આંક આના અને પરદેશ: નવ પેની) દીકીટા ખીડવી. [બી. પી. ના એડર્સ સ્વીકારતા નથી.]

૨૧૬૨-એડ. એ: ઉપલેટા-(૧) નરગોષ્ઠન કમ્પનીની દવાઓ, (૨) મેરીઅમ સદ્કામ્પ તથા (૩) વેસેલાઇન માટે મેસર્સ જે. એચ. વધી, મંગલદાસ રોડ, મુંબઈ-૨ ને લખશો.

૨૧૬૩-સી. સી. ફે: ચાંદા-સાબુ બનાવવા માટે ઝુરી એવાં કોઈ યંત્રો અમે વેચતા નથી. અમારે ત્યાં તો ફક્ત કિતાબોજી વેચાય છે. આપને યંત્રો જોઈતા હોય તો આપ યંત્રોના વેપારીઓને લખી પુછપરછ કરી સકો છો.

૨૧૬૪-એન. વી. મો: સમી-(૧) કેપડાના સોર્ટ માટે બંદાચાઈ અર્ધર્સ, ૧૧ સિતાલા લેન, હાથપોલા. કલકત્તાને લખશો. (૨) એ જાદિરાત વિષે અમને અંગત અનુભવ ન હોઈ, અભિપ્રાય આપી સકતા નથી. (૩) નગરપાલિકાના આદેશ મુજબ સાબ એ જે કે તે પાચન શક્તિને મદદ કરી, તત્તદુરસ્તી મુખારે છે.

૨૧૬૫-ડો. એસ. એમ. પુ: કમ્પાઉન્ડ-પાંચિ પિરિસ્ટને લગતી મુંગની એપકી ઠાક નથી. “કુમર”માં એને લગતે. એક સંપૂર્ણ સચિત લેખ આ અંકે છપાનાર હશે. પણ કારમ્યવચાત રચાન મળી સકયું નથી. હવે પછી હુંકમાં છપાશે.

૨૧૬૬-ડે. અ. રા: સિંગારેની કાઠીપરીઝ-આ વર્ગે “કુમર” ઠાક જોટ પુસ્તક આપ્યું નથી.

૨૧૬૭-યુ. એસ મુ: બગસરા-ગુજરાતી ભાષામાં નીકળતા ઇસ્લામી અખબારો આ છે:-દૈનિક: “ઇ-સાફ” ઇસ્લામપુરા, મુંબઈ-૪; “રોઝગાર” જમાનપુર, જુબાસ મુદલ્લો, અદમદાખાદ. અઠનાદિક: “ઇ-સાફ” ઇસ્લામપુરા, મુંબઈ-૪; “ઇસ્લામશરી જુલેદિન,” ૧૧-૨ હાજી મદાલ, નવરોજ દિલ રોડ, મુંબઈ-૬; “ઇમામલી” ડોંગરી બીમપુરા, મુંબઈ-૬; “મુસ્લિમ-ગુજરાત,” લાગા લાલાય રોડ, મુરત: “દમદદ,” લાગાલાલાય રોડ, મુરત: “દીન,” પાંચપટી, અદમદાખાદ; “મેગાજુ ‘જુલેદિન’ રાજકોટ.

૨૧૬૮-જી. એચ. કા: મદરાસ-(૧) દિનેષ્વેષ્ટ પર છાપકામ કરવા વિશેની માહિતી “કુમર”ના ૮૪મા અંકમાં છે, તે જોશો (૨) ઇલેક્ટ્રોપ્લેટિંગ અને ટેમ્પિયમ પ્લેટિંગ વ. વિષે જુઓ “કુમર”ના ૨૫, ૬૩ અને ૮૪મા અંક. (૩) પતરા પર લખા વડે લગાશે સકાય એવા મુંદરી રંગના નુરખા “કુમર” ના ૫૩ મા અંકમાં છે, તે જોશો.

૨૧૬૯-પૂ. વ: શીમેગા-માયું દાઝવાથી વામ નીકળી ગયા પછી તે ફરી ઉઘવા મુશ્કેલ છે. એ માટે ઠાક ચોક્કસ પેટન્ટ હવાજ, પુરેપુરે સફળ થયો હોય એવો જાણમાં નથી. જિદનર તો એ છે કે આપ એ અંગે ઠાક અનુભવી દર્શીમતી સલાહ લો.

૨૧૭૦-યુ. એ. મો: પુના-કંઠારોદ્ધામ-બનાવવાની માહિતી હવે પછી છપાશે.

“કમર” : અંક ૯૮ મો

૨૧૭૧-પૈ. ન. ન. મુ. જનમન્ય-૧) આપને જે હુનર વિશે જાણવું હોય તેની પૃથક્કરણ કરી સકો છો. “કમર” આપને એ વિશે પૂરતી માહિતી આપી સકશે. (૨) શુંદીયું કંકુ જનાવવાના પ્રયોગો માટે જુઓ “કમર”ના ૪૭, ૬૪, ૭૦, ૮૦ અને ૯૬ માં અંકો.

૨૧૭૨-એ. એ. ગ. રંગુન-નકશો કેસર જનાવવાની રીત કવે પછી છપાશે. [જાનમી જવન માટે પૂરતી શી મોકમથી મૂકી છે.]

૨૧૭૩-નુ. મુ. અદમદાગર-આદમા સુમધી નાખવાનો હેતુ માત્ર એ છે કે દલકી જાતની આદ પજુ સુમધીદાર અને લજજન વાળી બને. પરંતુ “કમર”ના ઓકટોખર ૧૬૪ના અંકમા આદની સુમધીનો જે નુખો છે, તે પ્રવાદી આદ પકાવતી વેળા તેમા નાખવાની સુમધીનો છે. સુખી આદમા નાખવાનો નહિં સુખી આદમાંય સદજ સુમધી નાખી સકાય છે. પજુ ને પછી આદ ખરાબર સુખી લેવાથી જોઈએ, જેથી એ બીન રા જડે આદ ખરાબ ન થાય.

૨૧૭૪-સ. મો. ર. ભાવનગર (૧) સાણમાં શીજુ ઉપવન કરવા અને વધારવાના બધી આધાર તેની જનાવટમા વપરાતા તેલ, દાર અને ખીન પદાર્થો પર છે. દાખલા રૂપે, રાજનની મેજવળીયાંય શીજુ વધે છે. એ વિશેની સંપૂર્ણ માહિતી માટે “સાણની જનાવટ” આપડી જોશો. (૨) આ ખાસ માર્ગના સાણમાં શી મીઝો મેજવાય છે, તે પૃથક્કરણ કર્યા વિના કહી સકાય નહિં. આપને એ જાણવાની ઇચ્છા હોય તો કેદ પજુ રસાયણસાસ્ત્રીને-જે, “એનેધાઈટ” પછી હોય એ કામ મોંઘી સકશે. (૩) સાણને સગતી બધી વિગતો ઉપસી આપડીમાંથી મળી રહેશે.

કૃષિરે તેમને બાળકો આપ્યાં હશેજ, નેમને રાજ રાખવા અને સંસ્કારી જનાવવા તમે તમારાથી જાનવું કરતાં હશે.

બાલવાંચન

તેમના હાથમાં મૂકી જુઓ, અને તેઓ કેટલા રાજ થાય છે તેની ખાતરી કરો. ભણતા હશે તે તેનાં લખાણો વાંચીને રાજ થશે. નહિ ભણતાં હોય તે તેનાં ચિત્રો જોઈને રાજ થશે.

“બાલવાંચન”ના મદક થયું એવે રોગનું માત્ર એક પામવું ખરું.

ગરીબને પાણી એ પડવડો. પેસાદાનું તો એ દમત વાત છે તમે માલક ન હો તે આજેજ ર. બે મનીઓઈરથી મોકલો.

“માત્રવાંચન” સમર્થ અને સિદ્ધવન બાલકાદિલકાર શી વલ્લભજી કૃષિના તરીપણા નીચે પ્રગીઢ થાય છે, અને કૃષિ વખતમા ને ખુબ વખણાઈ ગયું છે.

શિગમુ-બાલવાંચન કાર્યાલય, રાજકોટ.

વેપારીઓના લાભની વાત

જો આપે આપના ધધાના રણજી માટે સરકારના ટુન્માર્ક ૧ નામ લેનદમ વિગેરે ૨૪૨૨૬ પેરન્ટો દળુ સુરી નહિં કરાવનાં હોય તો અંગ્રેજ કરાવો. અમે યોડી શીમાં પેર બેઠાં જોલ મનીઓ માટે સારું ઇન્ટેરેસ્ટ જોડીસ કમકર્તાઓ મૂકી કમી આપીએ છીએ. રજીસ્ટ્રી દેક વગુએની થયે સારું છે. થયું વિગત માટે લખો.

ગરિબોને ખુશખબર

જો આપે પેર જાંઘો યોગ પદિત્રમે અને જુજ મૂડીમાં સારા પેસા કરાવા માગતાં હો તો “પેમા પ્રામ કુરવાની સર્વોત્તમ કૃતિ” (ભુ. ૨ ને) આજેજ મંગવો. તેમા વખરે યોડી મૂડીમાં લખપતી કેમ ધવાય ? તેની પછી મુખ રજામે જમ કડાણુ માટે દર્શાવેલ છે. ઈ. ૮-૯-૦ અથવા “વિશ્વવિજ્ઞાન” માસિકના આદર જની લાભ મેળવો. વા. સ. મુ. ૧-૦-૦૬.

ટે. આદર્શ સમાજ કાર્યાલય, શાદપુર અમદાવાદ

૨૧૭૫-મુ. બ: નડિયાદ-પારિણ ચિત્ર-
નાના ધંધામાં સદાયક ચાપ એવી ધોરીક
ચાપડીઓ આ છે:- *The Alphabet* (કર્તા
P. W. Goudy) *Sign Writing and*
Glass Embossing (કર્તા: *G. Galling*
ham), *Modern Alphabet Artist*
Designs and Sign Layouts (કર્તા
Signist), *Show Card Writing*
and Designs (કર્તા: *A. H. Gibb-*
ins & R. L. Bailey), *Lettering:*
Modern & Foreign (કર્તા *S. Welo*),
The Lacquer System of Sign
Painting (કર્તા: *E. G. Matthews*),
Modernistic Lettering and Desi-
gn (કર્તા: *A. E. Tripp*) આપ એ જાણ
માટે જાણ પણ અંગ્રેજી લુકએક્ષરને ત્યાં પુછ-
પરછ કરી સકશો.

૨૧૭૬-મુ. ઇ. પ: કારસલામ-(૧)
મુદ્રિતમ લીમની એકકાની યાદી “કુમારલી”ના
રૂપા અંકમાં છપાઇ દર્શક તે માટે આપ
“કુમારલી” આદિસને લખી પુછાવી સકશો
(૨) મુદ્રિતમ લીમનું સત્તાવાર પત્ર આજે કાઢ
નથી, જે કે લખમજ બધાજ મુદ્રિતમ પત્રો
લીમ-નીનિને અનુસરે છે. આજણ પણ પાસ
લીમ-પત્ર તો કાઢ ન હતું (૩) આજ લખી
ત્યાં ત્યાં લીમ-એકકા જરૂર હોય ત્યાં
ત્યાંના જાણ વનોમાન પત્રોના નામ કામ અદિ
આપના મનાં આપ *Directory of In-*
*adian Newspapers*માં જે તિલક લેશો તો
બિદનર થશે.

૨૧૭૭-પ દ: પાટણ-સુરતના વેપારીઓના
નામ કામવાણી કિતબ. “સુરત મર્ચન્ટસ
ડિરેક્ટરી” કવિષા જેવી કીમતની છે. આપને
જોઈએ તો અમદાદી એડિસે મળી સકશે.

૨૧૭૮-મુ. અ. ન: અંજાન-દુર્ગાનહે
મદની રીસનો આ અંકમાં છપાઇ છે, તે જોશો.

૨૧૭૯-વ. ને: પુના-(૧) રજાર સ્ટેમ્પ
બનાવવાની વિગતો માટે “કુમર”ના ૩૬,
૮૧, ૮૨ અને ૮૩ મા અંક જોશો. (૨)
રજાર સ્ટેમ્પની યાદીઓ બનાવવાના પ્રયોગો
“કુમર”ના ૫૧ મા અંકમાં છે. (૩) દા,
વિજ્ઞાનિક બેટરીઓ બજા કામમાં આવે છે.
રૂપચત્રી આપવા, ધંટડી વગાડવા, રૂડિયો
વગાડવા અને ટેલિફોન કરવા, દોળ ચલાવવા

“કુમર”ની કાઢલો

“કુમર”ની નીચલા વર્ણોના પ્રકા અંકોની
જુગપુરત બાંધેલી કાઢલો તૈયાર છે:

વર્ષ ચાપું :	૧૯૩૪	રૂ. ૨-૮-૦
વર્ષ પાંચમું :	૧૯૩૫	રૂ. ૨-૮-૦
વર્ષ છઠું :	૧૯૩૬	રૂ. ૩-૮-૦
વર્ષ સાતમું :	૧૯૩૭	રૂ. ૩-૮-૦
વર્ષ આઠમું :	૧૯૩૮	રૂ. ૩-૮-૦

[દિ-દમ્પા દરેક કાઢલ પાછળ ટપાલ
ખર્ચના દર આના જુદા, પરદેશમાં ૧૯૩૪
૧૯૩૫ની કાઢલની દરેકની કીમત ટપાલ ખર્ચ
સાથે થી. સાદા પાંચ અને ૧૯૩૬-૧૯૩૭-
૧૯૩૮ની દરેકની કીમત થી. સાન]

થોડીકજ પ્રતો બાકી છે. આજેજ
ઝાડર મોકલો.

લખો:-કુમર એડિસ, સોદામરવાડા, સુરત.

વ. ધણા કામો એ દ્રાશ ચાપ છે. અવજન.
દરેક કામ માટે એકજ બેટરી ઉપયોગી નથી.
દરેક માટે જુદા જુદા પ્રકારની અને જુદા
જુદા ગજવાળી બેટરીઓ જોઈએ. તોના અને
સુખ એક પ્રકારની અનેક જાનની વિજ્ઞાનિક
બેટરીઓ બનાવવાના પ્રયોગો “કુમર”ના ૬,
૩૬, ૪૪, ૫૦, ૫૨, ૫૩, ૭૪ અને ૮૬માં
અંકમાં છપાયા છે. જેમાં જેટલાક પ્રયોગો
તો પાસ પેટન્ટ પણ છે. આપ એ જોશો.

“કુમર” : અંક ૯૮ માં

૨૧૮૦-મ. મ. : મનમનગર-(૧) સાંકડા
પર લગાડવાના માળા રંગનો પ્રયોગ આવતે
અંકે છપાશે. (૨) ઘાસનેકની બરણ દયા-
વવા માટે ધણી પ્રકારની સુગંધીઓનો ઉપ-
યોગ થઇ સકે છે. દાખલા રૂપે, તમે “ધારા
ધારા” નેય વાપરી સકશો. (૩) નદિ. અને
કાંઠા પછી દવાનું પૃથક્કરણ કરતા નથી. આપે
એ માટે કાંઠા પૃથક્કરણકારને લખવું જોઇશે.

૨૧૮૧-આં. રં : પાટણ-(૧) છીંકણી
બનાવવાના પ્રયોગો “કુમર”ના ૭૫મા અંકમાં
છે, તે જોશો. (૨) અલખત, આજ માત્ર, જે
નકલી સોનું ખુબ નીકળ્યું છે, તે આખિરે

માર્ચ અંક : કેરલાક મુખ્ય લેખો

જેલો-જાણતવાર ખાલ-ખનાવટ
ચોકોલેટ-માણ લેખનો ખાકોના ભાગ.
વપરાયલી ટિકિટો-આ નવા ધંધાની
માણ લેખમાળાનો ત્રીજો હરતો.
સોના ચાંદીનો ઢોળ-એક વધુ હરતો.
આરીસા બનાવવા-કાથ પર કાંઠા
કિંવા ચાદી ચડાવવી.

સાણ ચોખા-વિગતવાર માહિતી.
ટિકિટના દર-ખનાવટની રિયનો અને
એ ઉપરાંત
ખીજ લેખો, પ્રયોગો, દુયકાઓ વ. વ.

નકલીજ છે. એના બનાવનારાએ એનો કાવો
કરતા હોય કે તે પુરેપુરા અર્થમાં ખરા ચોના
જેવુંજ છે, તો ખાદું છે. એવું તફત ખરા
જેવું નકલી સોનું હજી બની સક્યું હોય એમ
મદારી જાણમાં નથી. (૩) સરકાતી બનાવટ
કે વેચાણ માટે કાંઠા પછી પ્રકારના સરકારી
લાયસન્સની જરૂર નથી.

૨૧૮૨-ક. દ. સુ. કરાંચી-(૧) ઢાપખા-
નામાં વપરાતી શાદી બનાવવા વિષે એક
લેખ “કુમર”ના ૪૬મા અંકમાં છપાયો છે,
તે જોશો. (૨) લેખિયોપેથીના શિક્ષક માટેની
અમેરીકન મેગેઝ આ છે—*The Hah-*

*nemann Medical College and
Hahnemann Hospital of Chicago,
2811-2813-2815-2817 Col-
lege Grove Avenue, Chicago (૨.
એસ. એ.)* (૩) ટીપોગ્રાફી પાઠકરનું ગુજરાતી
નામ નથી.

૨૧૮૩-સં. ૨ મે : મદાસ-(૧) કેસરના
વાવેતરની દફાકત “કુમર”ના ૮૪મા અંકમાં
છે. (૨) ચોટરના વપરાયતા ટાપરોને ફરી વાર
નવા જેવા કરવાનો અર્થ એ છે કે, તપાસ-
યલા કિંવા ધસાર્થ ગુપલા રખરની જગ્યાએ
નવા રખરનું પડ વળગાડી દેનાં, ટાપરે “નવા”
થઈ જાય છે. કારણ કે, મોટે ભાગે ટાપરો
એ રખર-પડ ધસાવાથી નકામા થાય છે.
મેશક, જે ટાપરો એટલા બધા ખરાબ થયા
હોય કે રખર-પડ પડીતો ભાગ પાછું ધસાઈ
મથેરે હોય, તે આ પદ્ધતિથી ફરી વાર ઉપયોગ
લાયક બનશે નદિ. એને લગતી વધારે માહિતી
“કુમર”ના ૨૬મા અંકમાંથી મળશે. (૩)
સેલ્ફસેલ માટે *Mitsui Bussan Kai-
sha & Coy. Ltd 100, Clive Street,
Calcutta* ને લખશો.

૨૧૮૪-કે. એમ. એન : મુંબઈ-ટપાલ
દ્વારા મર્યા ઉઠેરનું શિક્ષણ આપનાર અમે-
રિકન સરયાનું નામ હામ આ છે—*Nor-
thwest Poultry Institute Inc,
Washington D. C* એને વગતી ખીજ
રિયનો દુકામાં “કુમર”માં છપાશે

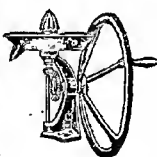
નિયમો

- “કુમર”નું વાર્ષિક સરાજગ દિન માટે
રૂપિયા ત્રણ અને જર્મો માટે ૭-૪-૦
અને પરદેશ માટે શિષ્ટિય છે. જે.
છૂટક નકલની કીમત ચાર આના ૫૦
પેની છે.
- સાંકડા મેમ્બરશિપની ફી રિન-દ માટે રૂપિયા
ચાલીસ, પરિદેશ માટે પાઉન્ડ ચાર છે.
- નવું વર્ષ જાન્યુઆરી માસથી શરૂ થ
છે. જ્યાં માહકો અને તેનું માસ નો
સકાય છે.

જાગૃત

ખેતી ઉદ્યોગ વિજ્ઞાન કળા વેપાર

વિજ્ઞાન રસ કાલવાનું યંત્ર

આ સાદા નહાનકડા
યંત્રની ઉપયોગિતા હવે
જુખી રહી નથી. જેવીની
બનાવટમાં ઝુકરી એવા
ત્રિજુતા રસ મારે એ
અનિવાર્ય છે. હાથે
ત્રિજુ નીચોવતાં પૂરે
રસ નીકળે નથી અને
વળી હાથ દુખી જાય
છે. જ્યારે આ યંત્રનો
ઉપયોગ કરતાં રસ પૂરે-
પૂરે નીકળે છે અને
સદગે તકલીફ થતી
નથી. વળી યંત્રની કામત
પણ કંઈ વધારે નથી.

માર્ચ ૧૯૩૯

વેપારની યાત્રી

ધધાની મંદીથી મહારાજા બાહ બહેનેા માટે આ પુસ્તક આશિર્વાદ સમાન છે. ધર ભેડાં, બીજા ધધાની રાકાણુ કે તપારી હોવા છતાં, નામની પંદર પચ્ચીસ રૂપિયાની પુસ્તકમાં વેપર કેમ કરવો અને પોતાની આવક કેમ વધારવી એની વિગતવાર માહિતી આ પુસ્તકમાં આપાઈ છે. તે ઉપરાંત જુદા જુદા નાના મોઢા ૧૧૧ દુનર ઉમેરોની જાનુ સંપૂર્ણ વિગત એવાં સરળ અને સારી આપામાં જણાવેલી હોઈ, પુસ્તક ધણુ ઉપયોગી છે.

અનુક્રમણિકા:-૧-આંખમાં નાખવાનું પાણી. ૨-કાનમાં થતા દર્દ મટાડનાર દવા ૩-ઘડકિમ ૪-કોણન વોટર ૫-આંસી મટાડનાર દવા ૬-શુભ્રાક ઈ-લ્ફી. ૭-આંખની માટેનો પાવડર ૮-આંખનીના ડોપો ફુર કરનાર મધ્યમ ૯-અડાપલ્ડ ફુર કરનાર સાણ ૧૦-જીવાળ લાવનાર પાવડર ૧૧-વાવ મટાડનાર દવા ૧૨-દંતમંજન ૧૩-દેહે કાતના દર્દ ફુર કરનાર ચમકારીક દવા ૧૪-દાંતના દર્દ મટાડનાર દવા ૧૫-દાંતી બોણવા માટે લગાડવાનું ક્રિમ ૧૬-નાના બાળાનાં દવા ૧૭-આંઠલ માટે મલમ ૧૮ પેન બામ ૧૯-ખીત મટાડનાર દવા ૨૦-બોડામાંની દુર્ગંધ ફુર કરનાર દવા ૨૧-લેન્ડરનું પાણી ૨૨-એમે નેડ પાવડર ૨૩-લોહી છાંય કરનાર દવા ૨૪-વાળ બોળવા ખટે પાવડર ૨૫-વાળ ઉગાડનાર દવા ૨૬-વાળ કાઢવાનો પાવડર ૨૭-વાળ કાળા કરનાર દવા ૨૮-રીંગુ પાવડર ૨૯-વાળના નાખવાનું તેલ ૩૦-સાઈમન્યુસ અને ગ્લિસરાઇન ૩૧-ગીતળા માટેની દવા ૩૨-Bath Powder ૩૩-સમીચા મટાડનાર દવા ૩૪ કાર્બોસિક સાણ ૩૫-તાકાતની બોળમા ૩૬-સુખમીદાર પોમીડ ૩૭-સુખમીદાર સાણ ૩૮-છેડકીક પાવડર ૩૯ ને ૪૦-કાણું ને બ્રાઈન જુદ ક્રિમ ૪૧, ૪૨, ૪૩,-નાણું, ટાંપી લાલ ને બ્રાઈન જુદ પોલિશ ૪૪-સ્કેલ પોલિશ ૪૫-એક વર્ષ મુશી બગે તરિક્ત એવી લાલી ૪૬-અધારાખા ચળકે એવી સાલી ૪૭ ૫૩કાને વોડરમ્ક બનાવનાર દવા ૪૮-કપડા પર લખવા માટેની સાલી ૪૯-કેપલ ચારનિશ ૫૦-કેપલાનું બજતલુ એધું બજે એવી દવા ૫૧ કાચ કે ચીનીના ટુકડા વાસલુ બેડનાર મિથળ ૫૨-ચમકારીક પાવડર ૫૩-ચ્છાકારીક પ્રવાહી ૫૪-ચાંદીનું ટ્રિડટ કરનાર પાવડર ૫૫, ૫૬-મુખા લખાણ માટેની સાલી ૫૭-જૂળ મરતો સાણ (એક આનાથી પણ બોહાનો એક રતવ) ૫૮-ખીલ ગ્રાનુલ કાણું જુદ પોમિંગ ૫૯-પ્રવાહી સરસ ૬૦-પ્રેસવાલાઓ માટે ચમકારીક પ્રવાહી ૬૧-ફાનિવર પોમિશ ૬૨-ફાન્ટેન પેન માટેનું, બ્લુ સાલી ૬૩-મશિનના પુરવાનું તેલ ૬૪-આખીઓનો નાશ કરનાર કાળજ ૬૫-રબર રહોંગની માલી ૬૬-સાલીથી લખેલ લખાણ જુલવનાર દવા ૬૭, ૬૮, ૬૯-કાળી, બ્લુ ને લાલ સાલી ૭૦-પરખુ સાણ ૭૧, ૭૨, ૭૩, ૭૪-હેક્ટોઆફની લાલ, લીલી, બ્લુ અને વાયોલેટ સાલી ૭૫-કપડાની મુખમીદાર ટિકીઓ ૭૬-કાંડના લેખલ ૭૭-ખરેખર ચિત્રના ચોરટ કાંડે ૭૮-ચુવાચની મુખમીદાર ટિકીઓ ૭૯-ચમકારિક રીડો ૮૦-ચબેડીની મુખમીદાર ટિકીઓ ૮૧-અફાઈ ફમ લ ૮૨-ગ્રાંધાનના બીયા ૮૩, ૮૪, ૮૫, ૮૬, ૮૭-ફૂલીકેઈંગ કાળા, બ્લુ, લાલ, લીલા અને વાયોલેટ કાર્બન પેપર ૮૮-દેવાર રબરના સિકકાઓ ૮૯-ગવરાની સ્કેટ ૯૦-ફે-સી પત્રવચનાર બોણ ૯૧, ૯૨-પુકાના મુજ હાર અને ૯૩-કાળા કાર્બન પેપર (નવી ગાવના) ૯૪-રંગના પત્રો ૯૫-રબર રહોંગની બનાવટ ૯૬-રંગીના કાળજ ૯૭ રંગમી રંગાલ પર છપી ૯૮-લાકડા ઉપર છપી ૯૯-ફે-સી સર્ફી ૧૦૦-ચુખ અવસરના હૈયાર કાટો ૧૦૧-ચિત્રના ચોરટ કાંડે ૧૦૨-ચિત્રપુકા મુજાકાર ૧૦૩, ૧૦૪, ૧૦૫-કાળા, બ્લુ ને વાયોલેટ કાર્બન પેપર ૧૦૬, ૧૦૭, ૧૦૮, ૧૦૯, ૧૧૦, ૧૧૧, ૧૧૨, ૧૧૩, ૧૧૪, ૧૧૫, ૧૧૬, ૧૧૭, ૧૧૮, ૧૧૯, ૧૨૦, ૧૨૧, ૧૨૨, ૧૨૩, ૧૨૪, ૧૨૫, ૧૨૬, ૧૨૭, ૧૨૮, ૧૨૯, ૧૩૦, ૧૩૧, ૧૩૨, ૧૩૩, ૧૩૪, ૧૩૫, ૧૩૬, ૧૩૭, ૧૩૮, ૧૩૯, ૧૪૦, ૧૪૧, ૧૪૨, ૧૪૩, ૧૪૪, ૧૪૫, ૧૪૬, ૧૪૭, ૧૪૮, ૧૪૯, ૧૫૦, ૧૫૧, ૧૫૨, ૧૫૩, ૧૫૪, ૧૫૫, ૧૫૬, ૧૫૭, ૧૫૮, ૧૫૯, ૧૬૦, ૧૬૧, ૧૬૨, ૧૬૩, ૧૬૪, ૧૬૫, ૧૬૬, ૧૬૭, ૧૬૮, ૧૬૯, ૧૭૦, ૧૭૧, ૧૭૨, ૧૭૩, ૧૭૪, ૧૭૫, ૧૭૬, ૧૭૭, ૧૭૮, ૧૭૯, ૧૮૦, ૧૮૧, ૧૮૨, ૧૮૩, ૧૮૪, ૧૮૫, ૧૮૬, ૧૮૭, ૧૮૮, ૧૮૯, ૧૯૦, ૧૯૧, ૧૯૨, ૧૯૩, ૧૯૪, ૧૯૫, ૧૯૬, ૧૯૭, ૧૯૮, ૧૯૯, ૨૦૦, ૨૦૧, ૨૦૨, ૨૦૩, ૨૦૪, ૨૦૫, ૨૦૬, ૨૦૭, ૨૦૮, ૨૦૯, ૨૧૦, ૨૧૧, ૨૧૨, ૨૧૩, ૨૧૪, ૨૧૫, ૨૧૬, ૨૧૭, ૨૧૮, ૨૧૯, ૨૨૦, ૨૨૧, ૨૨૨, ૨૨૩, ૨૨૪, ૨૨૫, ૨૨૬, ૨૨૭, ૨૨૮, ૨૨૯, ૨૩૦, ૨૩૧, ૨૩૨, ૨૩૩, ૨૩૪, ૨૩૫, ૨૩૬, ૨૩૭, ૨૩૮, ૨૩૯, ૨૪૦, ૨૪૧, ૨૪૨, ૨૪૩, ૨૪૪, ૨૪૫, ૨૪૬, ૨૪૭, ૨૪૮, ૨૪૯, ૨૫૦, ૨૫૧, ૨૫૨, ૨૫૩, ૨૫૪, ૨૫૫, ૨૫૬, ૨૫૭, ૨૫૮, ૨૫૯, ૨૬૦, ૨૬૧, ૨૬૨, ૨૬૩, ૨૬૪, ૨૬૫, ૨૬૬, ૨૬૭, ૨૬૮, ૨૬૯, ૨૭૦, ૨૭૧, ૨૭૨, ૨૭૩, ૨૭૪, ૨૭૫, ૨૭૬, ૨૭૭, ૨૭૮, ૨૭૯, ૨૮૦, ૨૮૧, ૨૮૨, ૨૮૩, ૨૮૪, ૨૮૫, ૨૮૬, ૨૮૭, ૨૮૮, ૨૮૯, ૨૯૦, ૨૯૧, ૨૯૨, ૨૯૩, ૨૯૪, ૨૯૫, ૨૯૬, ૨૯૭, ૨૯૮, ૨૯૯, ૩૦૦, ૩૦૧, ૩૦૨, ૩૦૩, ૩૦૪, ૩૦૫, ૩૦૬, ૩૦૭, ૩૦૮, ૩૦૯, ૩૧૦, ૩૧૧, ૩૧૨, ૩૧૩, ૩૧૪, ૩૧૫, ૩૧૬, ૩૧૭, ૩૧૮, ૩૧૯, ૩૨૦, ૩૨૧, ૩૨૨, ૩૨૩, ૩૨૪, ૩૨૫, ૩૨૬, ૩૨૭, ૩૨૮, ૩૨૯, ૩૩૦, ૩૩૧, ૩૩૨, ૩૩૩, ૩૩૪, ૩૩૫, ૩૩૬, ૩૩૭, ૩૩૮, ૩૩૯, ૩૪૦, ૩૪૧, ૩૪૨, ૩૪૩, ૩૪૪, ૩૪૫, ૩૪૬, ૩૪૭, ૩૪૮, ૩૪૯, ૩૫૦, ૩૫૧, ૩૫૨, ૩૫૩, ૩૫૪, ૩૫૫, ૩૫૬, ૩૫૭, ૩૫૮, ૩૫૯, ૩૬૦, ૩૬૧, ૩૬૨, ૩૬૩, ૩૬૪, ૩૬૫, ૩૬૬, ૩૬૭, ૩૬૮, ૩૬૯, ૩૭૦, ૩૭૧, ૩૭૨, ૩૭૩, ૩૭૪, ૩૭૫, ૩૭૬, ૩૭૭, ૩૭૮, ૩૭૯, ૩૮૦, ૩

૧૦૦ પાના : ઈ. આઈ. ૧૯૫૪, કમ્પા કનર : પ્રમોગ આન બીડી પ્રિન્ટ : પોસ્ટલ બો ઝાના
બીડા, (પરદેસ મટે પોસ્ટલ સહિય સિલિંગ સાઈ બાજે)

અર્થ:—‘કુમર’ ઝાંડીસ, સોદાગરવાડા, શુરેત,

'वै' नवमुं
 मास नीजे
 अहं हृष्टमे।

५५२

સવા ઝમઃ
 દિન્દિ : રૂપિયા ત્રણ
 જર્મા : રૂપિયા સવા ત્રણ
 વિદેશ : શિશિંગ છ

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय [भा. १८३८] ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

ચિત્રો	૬૬	વેસેકાઇન પોમેડ	૧૧૨
કોસેકોર્મ	૬૭	સફેદ ધાતુ (White Metal)	૧૧૨
ડિસ્કોલર	૧૦૦	સાધકલ માટે કાળો રંગ	૧૧૨
ટિક્કી વંત	૧૧૧	પ્રયોગો	
લિંબુનો રસ કાઢનાર પત્ર	મુખપૃષ્ઠ	આરસપદાણ સાફ કરનાર ભુખી	૧૧૦
તંત્રીરૂપાનેથી		બીન ધોનાર ભુખી	૧૧૦
પ્રસંગ રંગ		કેલેરા ટીકચર	૧૧૦
ચોંકાવનારા ચોંકકા	૬૧	દાંત-ચોંકકાનો પદાર્થ	૧૧૦
બર્માના ટપાલ-દર	૬૧	ધાતુ-સાદી	૧૧૦
રસાયણિક ઉપોગો	૬૧	ખસબરની સાદી	૧૧૦
ખેતી, હુનર અને ઉદ્યોગ		પ્રવાહી ચુંદર	૧૧૦
કોસેકોર્મ	૧૦૦	- રણ	૧૧૦
ચોંકાકેટ	૬૮	- સરસ	૧૧૧
જેલી		વિલગ સાફ કરનાર મિશ્રણ	૧૧૧
અંચુરની જેલી	૬૬	પુસ્તક પાનનિશ	૧૧૧
કેળાની જેલી	૬૪	ગદેસપણનો ઇલાજ	૧૧૧
ચુસખેરીની જેલી	૬૬	બોન્ડ ધાતુ	૧૧૧
જમણની જેલી	૬૪	મધે-માખણ (Honey Butter)	૧૧૧
નકલી જેલી: નારંગી	૬૭	રશિયન ચારી	૧૧૧
- રાસખેરી	૬૭	રાસખેરીની ટિક્કીઆ	૧૧૧
- લિંબુ	૬૭	લીલી સાદી	૧૧૨
- રંગેચેરી	૬૭	લોખંડ પર કાઢાકાગ	૧૧૨
		વાન-તેલ	૧૧૨
		વેપારી કળા	
		ઉધરાણી-પત્ર	૧૨૧
		એક વધુ ઉધરાણી-પત્ર	૧૨૪
		ગ્રાહકની કૃપાદો	૧૧૬
		ચુગરાતમાં પ્રચલિત	
		૨૦૦૦ અંગ્રેજી શબ્દો	૧૧૪
		અણુ દુકાન	૧૨૦
		ઝાહિરાત રેવ	૧૧૬
		સાત નિયમો	૧૧૭
		હોટેલવાળાઓ માટે	
		કટાક્ષ-પત્ર	૧૨૦
		ધરત્યુરણુ	
		અભિગ્રાથ	૧૨૫
		તાયું પાસી	૬૦
		પૂતપરછો	૧૨૭

સિરપુર (ગિરાર) ખાતે નવું કાગળનું કારખાનું ખોલવા માટે એક મહોરી વિભિટ્ટ કંપનીની સ્થાપના થઈ છે.

મુંબઈના માઝી ગવરનર, માઝી કામચલાઉ વાઈસરોય અને હાલના બંગાળના ગવરનર લોર્ડ એલેક્ઝાન્ડરે આખરે સનના નિષ્ફળ જવાથી મરણ પામ્યા છે.

મુંબઈ ખાતે દુકામાંજ ઔદ્યોગિક પ્રદર્શન ભરાનાર છે.

સુરતના મુળ વતની અને હેલ્થ ત્રીસ વર્ષથી અમેરીકામાં વસતા કરનલ ડોક્ટર દીનસાહ પી. પરીવાસી-જેમણે રંગીન કિર્ણો વડે ઇલાજ કરવાની શોધ કરી છે-હાલ દિન્દ આગ્યા છે.

કરાંચી ખાતે એક અખિલ દિન્દ ઔદ્યોગિક પ્રદર્શન રૂપથી માર્ચથી ભરાશે. જે એપ્રિલના અંત સગી ચાલુ રહેશે.

મુંબઈ કારગોરેશનની સામાન્ય મુંદણીઓ થઈ ગઈ છે.

કેંગ્રેસ વર્કીંગ કમીટીના ૧૩ સભ્યોએ, નવા મુંદાયલા પ્રમુખ મી. સુભાષ બોઝની નિર્ણયતામાં પોતાના રાજીનામા આપી દીધા છે.

ચીન-જાપાન લડાઈ હજી ચાલુ છે, પણ રપેઈનની લડાઈ હવે ખતમ થવા આવવાના ચિન્હો દેખાઈ રહ્યા છે. બજાવાખોર પણ છત પર છે.

રાજકોટ અને જયપુરની ચળવળ હજી ચાલુ છે.

વડોદરાના મદારાજ સર સિવાજીરાવ ગાયકવાડ મરણ પામ્યા છે.

મુંબઈ સરકારના નવા બજેટમાં નવો મિલકત વેરો નાખવામાં આવ્યો છે નવા વિજ્ઞાનિક બળ, પેટ્રોલ, વ. પર કરો નાખવા ઉપરાંત દુકામાંજ કાપડ પર અને ઇન્ધામી

દરીદાઈઓ પર કર નાખવાની જાહેરાત થઈ છે.

ફિલિસ્ટીન પરિવહન-હત્તમાં ચાલુ છે. હજી કશો ચોક્કસ નિર્ણય થયો નથી.

કેંગ્રેસની બાવનગી એક ત્રિપુરી ખાતે માર્ચના બીજા અઠવાડિયામાં મળનાર છે, પરંતુ પ્રમુખ મી. બોઝ બીમાર હોવાથી કન્યા તારીખો લંબાય પણ ખરી.

એક પાટા પર ચાલી સકે એવા ન્હાની

સરવૈયું

ફેબ્રુઆરી ૧૯૩૯ સગીના કિંવા ૯૮ મહિનાના-અર્થાત ૪૦૭૦ પાન ના-છવનનું “કમર”નું સરવૈયું આ રહ્યું:—

- ૨૭૭ ચિત્રો
- ૪૬૦ તંત્રી-નોંધો
- ૫૧૯ ખાસ છુનર લેખો
- ૧૬૮૯ પ્રયોગો
- ૩૪૯ ખાસ વેપારી લેખો
- ૫૬૯ પરચુરણ લેખો

અને

૫૨૦૬ પ્રજાપરછેના જવાબો તમે માલક થઈ, લાલ ઉઠાપણે ચક્ર કરો.

રેલ્વેની પૂના પાસે ખડકીમાં શોધ થઈ છે અને તેને “ચાઈલ્ડે”નું નામ અપાયું છે.

હવે ઔદ્યોગ કંપનીના વડા લોર્ડ ડિટર-ડીંગ મરણ પામ્યા છે.

રાજકોટથી પ્રગટ થતા “દિનિપન પ્રિન્ટર એન્ડ રેસનર” શ્રાવિકની ગાણ મહિનાથી એક સત્તી આવૃત્તિ નીકળનાર છે, જેનું વાર્ષિક લગતપ્ર ફક્ત રૂપિયા એક રહેશે.

બાણીતી ફોર્ડ મેટરના કારખાનાના મુખ્ય માલિક મી. હેન્રી ફોર્ડે પોતાના ખાસ લખાણો જોખવાની પરવાનગી રાજકોટના “ઈસ્ટ એન્ડ વેસ્ટ ટ્રેડ ડિવલપર”ને આપી છે.

રસાયણિક ઉદ્યોગો

મૃદાન તાતાના સંચાલકોએ આખા ખાતે રસાયણિક ઉદ્યોગનો આરંભ કરવાનો નિર્ણય કર્યો છે, એ જાણી હિન્દના દરેક અર્થશાસ્ત્રી અને રસાયણ શાસ્ત્રીને ખુશી ઉપજવા વિના રહેશે નહિં. કારણ કે, એક તરફ રસાયણોનો ઉપયોગ દિન્દિમાં અને દિન્દિ આદિર પણ દિન બ દિન વધતો જાય છે, તે બીજા તરફ બીજા દેશોના મુકાબલે દિન્દિ એ દિશામાં હજી કમું જ કમું નથી—એ સિવા કે, ગયે વર્ષ તેણે વર્ષો કરતાં વધુ પેટ્રોલ ક્રોડ રૂપિયા રસાયણો દ્વારા પરદેશ મોકલી દીધા છે.

હિન્દના ઉદ્યોગપતિઓ આવા અમલવાતા ઉદ્યોગ-વાર્ષિક સાગ્ર મળુ ક્રોડ રૂપિયાની ઉપસપાધનવાલા ઉદ્યોગ-તરફ આજ સગી શાને બેઠકાર રહ્યા છે, તે સમર્થનું નથી. ધાંમધા ખાતેના અનેક કારણોસર નિષ્ફળ નીચડેલા કારખાનાની વાત જતી કરીએ તે આખા મુકાબામાં 'હેવી કેમીકલ્સ'નો ઉદ્યોગ સાચ અભ્યુદયગમ્યો જ રહેશે છે. પરંતુ એ પરદેશ રસાયણો પરજ દિન્દિને આધાર રાખવે પડે છે.

ચોંકાવનારા આંકડા

યુરોપમાં રસાયણિક ઉદ્યોગની પ્રગતિ ૬૦૦ દસ જેટલી થઈ ગઈ છે, એનું એક કારણ લાક્ષણી તૈયારીઓ છે જ્યાં, સાધારણ સંસ્થાઓમાં એ પ્રગતિ ૧૦૦-૧૫૦ દસ જેટલી તે અવરજ રથી દોનજ, એ દેખીતું છે, જ્યારે એક તરફ એવા સંકલ્પવારો વધારે થઈ રહ્યા છે, ત્યારે બીજા તરફ આપણને

નિખાણ એસવું કેમ પાસવે-ખાસ કરીને એવી હાલતમાં જ્યારે આપણે ત્યાં એની જાપત એકંદરે વધતી જતી હોય ?

હિન્દી ખપત

	૧૯૩૬-૩૭	૧૯૩૭-૩૮
સોડિયમ કાર્બોનેટ	૫૦,૮૬,૦૦૦	૫૬,૫૮,૦૦૦
કાસ્તીક સોડા	૩૬,૫૭,૦૦૦	૪૨,૮૧,૦૦૦
ગ્રાફાઇટ	૨૧,૮૫,૦૦૦	૨૬,૧૨,૦૦૦
બીલીંગ પાવડર	૯,૧૪,૦૦૦	૧૩,૧૩,૦૦૦
તેજાણો	૯,૧૬,૦૦૦	૧૦,૩૬,૦૦૦
સોડિયમ હાઇડ્રોસલ્ફાઇટ	૪,૨૬,૦૦૦	૧૩,૬૮,૦૦૦

આવા રાખીએ ત્યારે કે, તાતાનો સાદસ સદ્ય પણ થાય અને બીજાઓનો પ્રેરક અને દારક પણ

ખર્ખાના ટપાલ-દર

જ્યારથી ખર્ખા દેશનો લાભ મરી પરદેશ બન્યું છે, ત્યારથી આપણને રાજ ખ રાજ નવો નવા બોધ પડો મળી રહ્યા છે. દેશના અકદરતી અને સ્વાર્થી ભાગધાની આ તીનિ પારકાઓ (જિદિશો) માટે બધે લાભદાયક હોય, ખુદ ખર્ખાએ લાભકર્તા છે કે કેમ, એ અત્યંત સંકારીત બાબત છે. દિન્દિઓને તે તે નુકસાનકર્તા છેજ, એમાં કામને કસોય શકે હોય સકતો નથી.

મયા વરે થવલા નુકસાનોની જવાબાઓની મુજ ચિણ્મશરી આર્થિક પ્રજાની હતી એ વાત જેમ હવે હડે ચોક થઈ ગઈ છે, તેમ એ પણ સાબિત થઈ ગયું છે કે આજતી જર્મન રાજનીતિ દિન્દિઓને હરખાઈ રીતે લાભને બદલે નુકસાનમાં ઉતારવાની જ છે. હુન્દ એ છે કે, એમાં ખુદ જિદિશ રાજનીતિ નિમે થઈ રહેશે 'અંત' મોકલે દેખાતો નથી.

વિમાની ટપાલ-દરની જ વાત કરો તે જિદિશ સમાજના વિમાની ટપાલ વ્યવહારની

સ્થાપના સાથે દુન્યાના ખુબીખુબીના, એકાદ બે આપવાદ સિવાય લગભગ બધાજ સિટિશ દેશો એક જીમ્ન સાથે એક સરખા ટપાલ-દરે પત્રવ્યવહાર કરી ચકે છે, પણ તેમ નથી થઇ સકતું તો ખર્માં સાથેજ ! ત્યજે ખર્માં બિટિશ આંત્રાત્યમાં ન હોય તેમ !

આજે દિન્દથી રૂઢિદ સેટલમેન્ટ કે ન્યુ ફાઉન્ડેન્ડ પત્ર મોકલવો હોય તો અઢી આનામાં જઈ સકે છે, પણ ખર્માં મોકલવો હોય તો આર આના ખર્ચેજ છૂટકો. આ અન્યાય નથી શું ? આવી ટપાલ-નીતિનો અર્થજ શો ?

સ્થળ સંકોચ

તે લાંબે, આ અંકે પણ આપવા ધારેલા કેટલાક લેખો આપી સકાયા નથી. એ બદલ દિલ્લીરી છે. એ લેખો હવે પછી ટુંકમાજ અપારો.

સ્થળ સંકોચનો કાઢખી ઈલાજ, “કુમર” ના આદરે વધારવાનો છે. આદરે વધારો અને “કુમર”ના કદમાં વધારો થઇ સકશે

ચોકોલેટ

[પાના ૯૪થી આદર]

ખાસ કાળજી ન લેવાય તો, એવા ચોકોલેટ આદરેને નાપસંદ પડતા હોઈ, વેચી સકાતા નથી. ટુંકમાં, આ કામ એના ખાસ વંત્ર અને બાબાં વડે, ૨૮ થી ૩૨ સી ડીમીની ગરમીએ કરી લેતાં ચોકોલેટ તૈયાર મઈ બાય છે.

ચોકોલેટના તુરખા

લેખ સમાપ્ત કરતાં પહેલાં, ચોકોલેટના ચોકાક તુરખા આપી દેવા મુનાસિબ લાગે છે.

(૧). કારાકસનો કોકો-માવો ૧૬ ફે રતલ, પેરાનો કોકો-માવો ૯ ફે રતલ, ટિનીડાડો કોકો-માવો ૧૮ ફે રતલ, ખાંડ ૫૫ ફે રતલ, વેનીલાની સુગંધી ફે રતલ.

(૨). કોકો-માવો ૪૯ રતલ, ખાંડ ૪૯ રતલ, તજની સુગંધી ૧ ફે રતલ, વેનીલાની સુગંધી ફે રતલ.

(૩). કોકો-માવો ૩૯ રતલ, ખાંડ ૫૯ રતલ, તજની સુગંધી ૧ ફે રતલ, લવંગની સુગંધી ફે રતલ.

આ પુસ્તકો તમારી પાસે છે ?

ફાંસીગર : સચિત્ર નવલકથા ૩ પાંચ ઉત્તર ધ્રુવથી ખાદુમ : (સાર-પોથી. ૧૦ ચિત્રો) ૨. સાડા આર

હુનર મહાસાગર : હમારો હુનરોનો ખજાનો. ૩. સાડા આર

લઘુ લિપિ : ગુજરાતી શોર્ટ-હેન્ડની પધ્ધતિ. ૩. ત્રણ

નફાકારક હુનરો : (લાગ પહેલો) વિવિધ પ્રકારના હુનરોનો સમઢ. ૩ બે.

સુરત ડિરેક્ટરી : સુરતનો વેપારી-બોમ્બે. ૩. બે.

મુંબઇનો વેપારી અનુલ્લવ : મુંબઇનો સફળ વેપારી રહજાર. ૩. સાડા ત્રણ

મેડિકલ પ્રેક્ટીશનર : ગુજરાતી ભાષામાં અંગ્રેજી વેદાની ચોપડી. ૩ સવા બે.

કમ્પાઉન્ડર્સ હિન્ડુક : કમ્પાઉન્ડરોના બોમ્બા ૩૫, ગુજરાતી પુસ્તક. ૩ રોડ.

હલકિત : નવલકથા ૩૧. સવા

શા માટે બંધન ? નવલકથા ૩. સવા

દેશોઆફ્રી શિક્ષક : સવાસ • જવાબ ૩૫ લખાવસી સચિત્ર ચોપડી. ૩. એક

પેટન્ટ દવાઓ અને ભારત વર્ષ : પેટન્ટ દવાઓના ગ્રુપ્ત પ્રયોગો હોચોક કરતી ચોપડી. ૩. સવા

જીવન પ્રકાશ : “સારોદી” સાદિબનો ઉત્તમોત્તમ વાર્તા-સમઢ. ૩. એક

રંગાટ કામ : કપડા રંગવાની કળા વિષે. આના ખાસ

ઇલેક્ટ્રોલેટિંગનો હુનર : દળદાર ગુજરાતી પુસ્તક. આના ખાસ

ફિલ્મ સ્ટાર પંથ દર્શક : ફિલ્મ સ્ટાર થયું હોય તો અવશ્ય વાંચો. આના ખાસ

મુલતામુલ હિન્દ : અજમેરવાસી ૬ ખ્યાન્ય ચિરનીની જીન-કથા આના ખાસ

(બધાનું ટપાલ ખર્ચ છુદ્ડ) લખો : કમર ઓફિસ, સોલાપુરવાસ-સુરત.

૧

જેલી કાણે ચાખી નહિં હોય ? મુરખી
નમજગથી રહેનારાઓના જમણુ-મેજ માટે
તો જેલી અનિવાર્ય છે. પરંતુ એ સાચેજ
અકસોસની ખિના નથી કે જે ફળો દિન્દમાં
બેદિસાગ ચાખે છે, તેનો આપણે અહિં તાત્રો
ઉપયોગ નથી કરતા, પરંતુ તેજ ફળો વારી
ચર્મ, તેની જેલી બનાવી મુરખથી અહિં આવે
છે તો સૌ કોઈ ખુશી ખુશી ખરીદવા મંડી
નમ છે ? અને વળી એનું કુદરતી પરિણામ
જો આવે છે કે, એક તો દિન્દમા પૈસા
પરદેશ નમ છે અને બીજું, તાત્રા ફળોના
જે કાયદા થાય છે, તે આ જેલીના નથી થતા.

એમ છતાં, જેઓ જેલીના આદક છે,
તેમને માટે જે દિન્દમાંજ જેલી બનાવવામાં
આવે તો ખુબ લાભ યથ સકે છે. દિન્દમાં
ફળફળાદિના મુરખા, અચાર વ. બનાવવાના
ડઝનબાંધ કારખાના આજે મરજુદ છે અને
તે બધા સારો નફો કરતા હોઈ, જેલીના
સેવર્માં અજગતા મેળવી સકાશે, એ નિરાંક
છે. તેથી મુઠરી છે કે જેલીના ઉલ્લેખ તરફ
લાખણો લક્ષ આપના થાય અને જે કારખા-
નાઓ દાસ ન્દાના પાયા પર જેલી બનાવી
રદવા છે, તેઓ તેને વિકસારી, મોટા પાયા
પર કામ આરંભે.

૨

જેલીની બનાવટમાં કેટલીક વાતો એવી
છે કે જે તેનું ખાસ કાળજીપૂર્વક પાલન
ન કરાવ તો સફળતા મેળવી સકાતી નથી.
કારણ કે, જેલી ખાણ પદાર્થ છે અને તેમાં
સદજે કયાય રહેતાં તે ખિન-ઉપયોગી થઈ
પડે છે એટલા માટે મુનાસેજ છે કે, એક
તરફ જેલીની બનાવટ માટે યોગ્ય યંત્રો પણ
વસતી મેળાય અને બીજી તરફ તેની બના-

વટની વિગતોનું અક્ષરસઃ પાલન પણ કરાય.

હુંકમાં કહેતાં જેલીની બનાવટ અંગે
નીચલા મુદ્દા ખ્યાનમાં રાખવા લેખકે:-

૧. જેલીનો મુળભૂત પાયો ફળફળાદિ પર
છે અને એ તો બહુતું છે કે બુદ્ધ
મુદ્દા ઝમીન પર ઉગેલા યા એકજ
બાગમાં પરંતુ બુદ્ધ બુદ્ધ સમય પર
થવલા ફળોમાં અવસ્થ સદજ સાજ ફેર
હોય છે, તેથી એક વેળા જે પ્રયોગ
અને જે રીતે જેલી બરાબર બને, તેજ
પ્રયોગ અને તેજ રીતે બીજી વાર બનાવતાં
કયાય રહે તો નિરાશ થવું નહિં અને
એ પ્રયોગમાં ખાંડ, પાણી વ. નો મટતો
ફેરફાર કરી લેવો.

૨. રસદાર ફળો-જેવા કે અંચુર, રાસબેરી
વ. નો વર્ણદી મયસમમાં ઉપયોગ
કરવો નહિં, કારણ વર્ણદિને લીધે એ
વેળા તેમના રસમાં પાણીનું પ્રમાણ પુષ્કળ
હોય છે.

૩. ફળો ઘોષ અવસ્થ લેવા, પણ એ કામ
અત્યંત ઝડપપૂર્વક કરવું કે જેથી ફળો
બહારનું પાણી પોતામાં શોષી ન લે.

૪. જેલી પકાવતી વેળા આંચ ધીમી વાપરવી

૫. જેલી પકાવવાના વાસણ ઉગ્ર અને બને
ત્યાં લગી એનેમસના વાપરવા. ધાતુના
વાસણો વાપરવા હોય તો તે કલહવાતા લેવા.

૬. ફળોનો રસ કાઢતી વેળા યા રસવાળા
પ્રવાહને ચાળતી વેળા તેને દબાણ આપવું
ફીક નહીં; વળી તેને હાથનો સ્પર્શ પણ
ન લાગે તેની કાળજી લેવી લેખકે.

૭. જેલી બનાવવા પછી, તે ગરમ હોય ત્યાં
રેજ સુધી બરણીઓ યા ડબ્બાઓમાં
ભરી લેવી અને પછી તે બરણી યા
ડબ્બાની ટોચ પર મીથુનો ૫૬ વાપરીને યા

મોઢ બીજી રીતે તેને એરડાઇટ બંધ કરી લેવા.

૮. બને ભાંડોની જેમનીના મદપણની પરિક્ષા માટે "સિસ્ટમ ગેજ" વાપરવે.

૯. જેમીમાં વાપરવાનું પાણી ઉઘા કિલ્ડર કરેલું લેવું.

૧૦. જેમીમાં વપરાતી ખાંડ ઉત્તમોત્તમ સફેદ લેવી (ખાંડને જાહેર સાકર પણ વાપરી શકાય છે)

૩

હવે અમાર પ્રકારની જેમીઓની બનાવટના ચોટાક પ્રયોગો લુઓ.

જમરખની જેમી

ઉઘા પાકા જમરખ ૧ રતજ, પાણી સવા રતજ, સિંજુનો રસ અને ખાંડ ભેદાએ તેટલી.

પહેલાં જમરખને ઘોણ, મુઝી ખારીક અકતા કરવા અને પછી તેને પાણીમાં નાખી, નરમ થાય ત્યાં લગી ખારી, રસને વરતવાગ કરી લેવો. હવે જેટલો રસ થયો હોય તેના પ્રમાણમાં, દર એક પ્યાસા રસે પોણા પ્યાસા જેટલી ખાંડ અને સાત ચમચા જેટલો સિંજુનો રસ ઉમેરી, નિયમસર જેમી ચમચે ભેરી.

કેળાંની જેમી

ઉઘા પાકા હોલેસા કેળાં ૧ રતજ, પાણી ૧ રતજ, ખાંડ ૧ રતજ, સિંજુનો રસ યા સાઈટ્રિક અથવા ટાટરિક એસિડ ભેદાએ તેટલા પ્રમાણમાં

(૧) બરણી યા ડબ્બાના થોડા જેટલા માપના કાચગ, યા પુડાના કટકા લઈ, ચાલુમા બાળાને બરણી યા ડબ્બાના થોડા પર અપહ કુચી દબાવી હેતાં થોડી જરો.

એની બીજી રીત એ છે કે એક ઇંડાની સફેદી અને ૧ ચમચી જેટલું પાણી લઈ, તેમાં એ કાચગ યા પુડાના કટકા બાળી, તેમજ બરણી યા ડબ્બાના થોડાપર ચિટકાવી દેવાથી તે ખુબ એરડાઇટ પેડીંગ થઈ જશે.

લાખો રૂપિયાના ભેદ, થોડાક આનામાં !

૨૭૫ ૨૮૫-૨૫૨ ૨૮૫નો એક તાલ નવો અને સરળ પ્રકાર. અંક ૮૩મો.

કીમત ૪ આન

ગાંધીનો તેજામ-ખનાવટ. અંક ૬૮મો

કી. ૪ આન

ગાંધીયા-એનો ઉઘાગ. અંક ૪૨ મો

કી. ૩ આન

આઈપ વોલર-જુલુ પ્રમાણુલુન પ્રયોગો

કી ૪ આન

અંક ૬૫મો.

સિસરીન-ખનાવટ વિષે. અંક ૫૪મો.

કી. ૩ આના

ગુલામ-છતિદાસ અને રોપણી સંજર્ષી

અંક ૪૭, ૫૭, ૫૮ અને ૫૯મો. કી. ૧૩ આના

ગુલામજલ અને કેવડાજલ-ખરા અને

નક્તો માપના પ્રયોગો અંક ૭૮મો.

કી. ૪ આના

થક દુધ-Condensed Milkની બનાવટનો ખાસ લેખ અંક ૮૭મો. કી. ૪ આના

ધાસ ચારો-નિતી ધાસ અને રજકો

રોપવા કાપવાની માદિતી (ફૂકાળું) મારેના

ખાસ લેખ સદિન). અંક ૬૧, ૬૪ અને ૬૬મો.

કી. ૧૨ આના

અમરકારીક પ્રયોગો-રસાયણની ૬૫૨-

તજર્ણા ૪૨ જાદુઈ પ્રયોગો. અંક ૩૯, ૪૭ અને ૭૦મો.

કી. ૧૦ આના

અજલ્લા રંગો-Luminous Paints

ના ૧૨ નુરખાઓ. અંક ૭૩મો કી ૪ આના

આઈ-ખેતી અને વેપાર વિષે સંપૂર્ણ

દર્શકો. અંક ૫૪, ૫૫, ૫૬ અને ૬૬મો

કી. ૧૩ આના

ચાક્રના ફલે-ક્રમ અને છે ૨ અંક ૬૪મો.

કી. ૪ આના

આમડું ફળવટું-કામ રસિંગ વિષે અંક ૭૪મો.

કી. ૪ આના

[લુઓ પાના ૬૫ પર]

પહેલાં કેળાંની ચીરીઓ કરી, પાણીમાં નાખી ત્યાં લગી બાફા કે તેને કપડામાંથી ગળી સકાય એવો નરમ માવેલ ચણ અથ. એ ક્રિયા લગભગ એક કલાક જેટલો સમય લેશે. પછી માવાને કપડામાંથી ગાળી લઇ તેમાં ખાંડ ઉમેરી, એટલો ચિંજુનો રસ યા સાઇ-ટ્રીક અથવા ટાર્ટરિક એસિડ ઉમેરો કે જેલી લગ્ગનદાર અને. પછી તેને ચુસે ચઢવી, ફરી વાર એક કલાક યા વધારે સમય લગી પકાવો, કે જેથી જેલી બરાબર થઈ ચઢવન.

સફરજનની જેલી

(૧) પહેલાં ઉગ્ધા પાકા સફરજન લઇ, ઘોષ, બરાબર તુંછી લો અને પછી હોદવા વિનાગ તેના ચાર છ કટકા કરી, પછી વચમાંના બીજ કાઢી નાખી. ૧૦ રતલ જેટલા કટકા લઇ, ૧૦ રતલ પાણીમાં નાખી ખૂબ બાફી લો. ત્યાર પછી એ બાફેલા સફરજનને મલગવા વિનાજ, જે થઈ પ્રવાહી તૈયાર થયું છે, તેને તીથારી લો યા કપડામાંથી ગાળીને કાઢી લો અને પછી તેને માપી લો. જેટલા પાણ-ટ પ્રવાહી હોય તે કિલોએ, કરેક પાણ-ટ એક રતલ ખાંડ અને એ ચિંજુનો રસ ઉમેરી, બીજી આંચે ત્યાં લગી પકવે કે તૈયાર જેલીને ઠંડી રકાષીમાં નાખતાં, તરતજ કઠણ થવા લાગે. (આ જેલી પકાવતાં લગભગ ૨૫-૩૦ મિનિટ થશે)

(૨). સફરજન નંબ ૧૩, પાણી ૨ ક્વાર્ટ, ચિંજુની ઓષ ૧ ચિંજુની, ખાંડ, ઊંડાની સફેદી અને ચિંજુનો રસ લોખંડા પ્રમાણમાં.

પહેલાં સફરજનને ઘોષ, તુંછીને હોઢી કાઢે પછી તેને કાપી, બીયાં કાઢી, ત્રીણા કનકા કરી લઇ, પાણીમાં નાખી, ચિંજુની ઓષ ઉમેરી બાફવા મુકો. જયારે લગભગ અર્ધું પાણી બગી ગય ત્યારે એને ચુસા

(૨) ચિંજુનો રસ દાઢ્ય કાઢતાં બરાબર નીકળે નથી, તેથી થાંચ વડે કાઢવો જિલ્લન ૫.

[પાના ૬૪ થી આગળ]

ચાંદી સોનાનો ઢોળ-નાદિર દુનરની પ્રમાણસુત હકીકતો. અંક ૬૩ અને ૬૪ મો.

કી. ૮ આના

ચિત્ર પટીઓ-ચિકચર ફેઇમ વિષે. અંક ૫૨ મો. કી. ૩ આના

ચીકુ-રોપણી વિષે અંક ૭૩ અને ૬૫ મો.

કી. ૮ આના

ચોકોસેટ અને પિપરમિન્ટ-બનાવવાની માહિતી (૭ ચિત્રો સહિત), અંક ૫૭, ૫૯, ૬૦ અને ૬૮ મો. કી. ૧૫ આના.

ચિત્ર ઇસોકો-સાઈન અને હાઈટન ઇસોકો બનાવવા. અંક ૫૬ અને ૫૮ મો.

કી. ૭ આના

છત્રીઓ-છત્રીઓ અને તેના હાથાઓની બનાવટનો ઉદ્યોગ. પુરી વિગતો. અંક ૫૧ અને ૬૬ મો. કી. ૭ આના

છખી-કાર્ડ-દુબકુ છખી જેવાજ હાથેરો છખી-કાર્ડ બનાવવાનો પ્રયોગ. અંક ૬૩ મો. કી. ૪ આના

છાપકામની શાહી-Printing Inks બનાવવા વિષે. અંક ૪૬ મો. કી. ૩ આના

જસત-પતર-Corrugated Sheets ની બનાવટ. અંક ૮૮ મો. કી. ૪ આના

જંજીનારાક દવાઓ-Insecticidesના પ્રયોગો. અંક ૮૧ મો. કી. ૪ આના

ઝથણન-ઓસિવ' ફળ અને તેમની કુક માહિતી. અંક ૮૨ મો. કી. ૪ આના

ઝીનસીન-ઝીમતી જડીની' રોપણી વિષે. અંક ૮૬ મો. કી. ૪ આના

ઝિરેદીસ પાણી-બનાવટ વિષે. અંક ૭૮ મો. કી. ૪ આના

ઝિરેદીસ-રંગો-સુકા અને ઘોષ સકાય એવા જુદા જુદા રંગના રહ પ્રયોગો. અંક ૯૮ મો. કી. ૪ આના

-[હજી જુઓ પાના ૬૬ ૫૨]

પરથી નીચે ઉતારી લઇ, મસળીને વસ્ત્રગાળ કરી લેા અને પછી દરેક પાઇન્ટ રસે ૧ રતલ ખાંડ, ૧ કિંજુભો રસ અને એક યા એ દ્રાગની સફેદી ઉમેરી, ફરી વાર ચુને ચઢાવી, જેઝી પકાવી લેા.

બેકમેરીની જેલી

જેઝીએ તેટલા પ્રમાણમાં બેકમેરી લઇ, કંઠાઇમાં મુકી, લાકડાના ચમચ વડે બરાબર છુટી, કપડામાંથી રસ માળી લેા અને પછી તેને માપીને, દરેક પાઇન્ટ રસે લગભગ એટલીજ ખાંડ (માપીને) નાખી, તે ઝીંગળી ગળ્ય તો રસને ચુના પર મુકી ઉકાળેા. ઉભરેા આવે કે ઉતારી લઇ, સફળ હોડા પાડી, ફરી વાર ઉકાળેા ફરી પાડેા ઉભરેા આવે કે વાસણને ઉતારી લઇ, અચારી ઠંડુ પાડેા અને એમ તથુ વાર ઉકાળી, છેવટે જેઝી થઈ યનાં, ઉતારીને વાસણમાં ભરી લેા.

અંશુરની જેલી

(૧) પાકા અંશુરની જેલી બનાવરી હોય તો બેકમેરીની જેલી પેઝેજ બનાવી લેજો.

(૨) કાચા અંશુરની જેલી બનાવવાની ધરજા યામ તો તે સફરજનની જેલી પેઝેજ બનાવી સુઘાય છે.

ચુસમેરીની જેલી

ચુસમેરી ૧ પાઇન્ટ, પાણી ૧/૨ પાઇન્ટ, ખાંડ જેઝીએ તેટલી

પહેલાં ચુસમેરીને પાણીમાં નાખી, ચુને ચઢાવેા. જ્યારે તે તરમ થઇ ગળ્ય ત્યારે મસળી, ઘાગ રસને વસ્ત્રગાળ કરી લઇ, પછી જેટલો રસ નીકળેા હોય તેના દિસાએ દર પાઇન્ટ રસે ૧ રતલ ખાંડ નાખી, નિયમસર જેલી પકાવી લેા.

રૂઝમેરીની જેલી

રૂઝમેરી ૧૦ ગામ, લાલ દરાખ ૫ ભાગ, ખાંડ જેઝીએ તેટલી.

બનાવવાની રીત બેકમેરીની જેલી પ્રમાણે.

[પાના હપ થી આગળ]

હાથીકેર અર્થાત હેરટેઆક-બર મેલે બનાવવા. અંક ૩૦ અને ૩૧ મો.

કી. ૭ આના

તમતમતી ચટણીઆ-ખાણ પદાર્થોની રહ રૂપ સ્વલિંગ ચટણીઆના ૨૬ નુરખાઓ. અંક ૩૧, ૩૨, ૩૮ અને ૬૧ મો.

કી. ૧૪ આના

તરથેન્ટાઇન અને ચુકલિપસ-બર અને નકલી તેજ બનાવવાની માદિતી. અંક ૨૮, ૩૩, ૫૩ અને ૬૧ મો. કી. ૧૩ આના તરહવાર અચાર-કરી, સિંધુ, ગાજર, સલજમ, ભોર અને મરચાંના અચારો બનાવવા. અંક ૭૬ મો. કી. ૪ આના

તરહવાર એસેન્સો-અંક ૩૧, ૩૬, ૩૮, ૫૪ અને ૫૫ મો. કી. ૧૫ આના

તરહવાર મુગધીઆ અને શણગાર સામગ્રીઓ-અતરો, ટાઇનેટ પુલકર, પેમેક, સેન્ટ, દંતમજન, હેર ઓઇલ, ડાઇ કીમ, લોસને, નખ-પોલિશ વ. બનાવવા વિષે. અંક ૮૭, ૯૩ અને ૯૭ મો. કી. ૧૨ આના તર્યાકુ-રોપણી વિષે અંક ૪૩ મો.

કી. ૩ આના

તર્યાકુની બનાવટો-ખમીરા, ઝાંકણી, ખરદા, તમક, દોકતા, મુરતી વ. બનાવવાના ૪૮ પ્રયોગો અંક ૭૫ મો. કી. ૪ આના

તાડનેા ગાળે-બનાવટ વિષે અંક ૮૮ મો. કી. ૪ આના

તુલે-વાવેતર વિષે. અંક ૪૧ મો. કી. ૩ આના

તેલ-રંગ અર્થાત પેટ્રોલ-મગા. ખીંગા, લાલ, બુલુ, સફેદ વ. તેલ-રંગ બનાવવાની સચિત્ર માદિતી. અંક ૬૩ મો. કી. ૪ આના

[સિંધ પાનાણું ૫૩] શિશુ મરત મંગાવેા તમારો ઓડર આજેજ મોકલેા. લખો-કંમર ઓફીસ, સોદાગરવ ૧૧, મુરત.

રાસપથેરીની જેલી

રાસપથેરીની જેલી પણ બેક્ટેરિયાની જેલી પેટાળ બનાવી સકાય છે. બિલ્ડનર એ છે કે રાસપથેરીની જેલીમાં રાસપથેરી સાથે સમ ભાગે લાગ દરાખ પણ મેળવી લેવી.

નકલી જેલી

એ તો સ્પષ્ટ છે કે જેલી રૂઝના રસનીજ બને છે, પણ હવે તો બધેબધે નકલી માલજ પ્રચલિત થઇ રહ્યો છે, એટલે તેમાં જેલી પણ નકલી કિંવા રૂઝના રસ વિનાની બને તો નકાજી શી ? હવે ત્યારે, બનાવો આ નકલી જેલી. એ અસલી માત્રને ખુબ મળતાપણુ ધરાવે છે અને એ બરાબર કાળજી-પૂર્વક બનાવાય તો અસલી જેલીમાં અને એમાં ખાસ તફાવત પણ પારખી સકાતો નથી.

રોઝેરીની જેલી-(૧). પાણી ૧ પાઇન્ટ, ફટકડી ૪ ઓંસ, ખાંડ ૪ રતલ, એસેન્સ રોઝેરી ૧/૨ ઓંસ.

પહેલાં પાણીમાં ફટકડીની છુટી નાખી આગળાવી લો અને પછી તેમાં ખાંડ નાખી ઘટ્ટ શીશી બનાવી, છેવટે તે ઠંડો થાય ત્યારે તેમાં સુગંધી ઉમેરી દો.

આ નુસ્ખા પ્રમાણે બીજી સુગંધીઓની જેલી પણ બનાવી સકાય છે. ફેર એટલે કે તેમાં એસેન્સ રોઝેરીને બદલે બીજી જોઇએ તે સુગંધી પાપરી.

(૨) જિલેટિન, ૩૬ રતલ, ગુકોસ ૮ રતલ, ખાંડ ૧૬ રતલ, પાણી ૮૦ ઓંસ, સાઇટ્રિક એસિડ ૩ ઓંસ, એસેન્સ રોઝેરી ૮ ઓંસ, ક્રાઓનીઅલ રંગ, જોઇએ તેટલો.

સૌથી પહેલાં એક વાસજીમાં જિલેટિનને, તેની ઉપર લગી આવી રહે તેટલા પાણીમાં, તે નરમ થાય ત્યાં લગી બીજીની રાખો. પછી પાણીમાં ખાંડ અને અર્ધા ભાગ જેટલો ગુકોસ નાખી, ૨૪૦° એફ ડીમાં લગી ગરમી આપી ઉકાળો અને પછી એ વાસજીને ચુકા

પરથી નીચે ઉતારી લઇ, તેમાં ધીમે ધીમે બાકીનો ગુકોસ જિલેટિન અને સાઇટ્રિક એસિડ ઉમેરી, ફરી વાર સહજ ઉકાળી, છેવટે જેલી ઠંડી પડવા લાગે ત્યારે રંગ તથા સુગંધી મેળવી દો.

લિંબુની જેલી-ખાંડ ૧૬ રતલ, જિલેટિન ૩૬ રતલ, ગુકોસ ૮ રતલ, પાણી ૮૦ ઓંસ, સાઇટ્રિક એસિડ ૧૩ ઓંસ, આઇસ લેમન ૧ ઓંસ, અલકોહલ ૪ ઓંસ, નારંગી રંગ સહજ.

બનાવવાની રીત ઉપર મુજબજ (આઇસ લેમનને એમજ જેલીમાં ન મેળવતાં, તેને પહેલાં અલકોહલમાં મિશ્ર કરી, પછી જેલીમાં મેળવવો.)

નારંગીની જેલી-ખાંડ ૧૬ રતલ, ગુકોસ ૮ રતલ, જિલેટિન ૩૬ રતલ, પાણી ૮૦ ઓંસ, સાઇટ્રિક એસિડ ૧ ઓંસ, આઇસ એસેન્સ ૩ ઓંસ, એસેન્સ ફલાવર વૉટર ૮ ઓંસ, અલકોહલ ૪ ઓંસ, નારંગી રંગ સહજ.

બનાવવાની રીત ઉપર મુજબ.
રાસપથેરીની જેલી-પાણી ૮૦ ઓંસ, ખાંડ ૧૬ રતલ, ગુકોસ ૮ રતલ, જિલેટિન ૩૬ રતલ, સાઇટ્રિક એસિડ ૧/૨ ઓંસ, એસેન્સ રાસપથેરી ૮ ઓંસ, ક્રાઓનીઅલ રંગ સહજ.

બનાવવાની રીત નિમ્ન પ્રમાણે

STAMP EXCHANGE

Send me 100 or 200 used stamps (all different) of any country of the world (Inland stamps not wanted) and I shall send you a similar lot of any other country, in exchange.

The Advertiser "B"
The Qamar Office, SURAT.

કોકો-દાણાનું ઉપક્રમ પડ કાઢવું

કોકો-દાણા શેકાઈ જતાં, તે લીસા અને ચોકાચેટ-આકાર રંગના થઈ જાય છે. આ વેળા તેની ઉપરના પડ અને અંદરના ગર વચ્ચેનો 'કુદરતી સંબંધ' પણ છુટો થઈ જાય છે અને પરિણામે કોકો-દાણાને દ્વાયમાં લઈ, અંકુર અને આંગણી વચ્ચે રાખી સદાજ દબાવતાં, તેના કટકા થઈ જાય છે. આ કામ તોડ દરમિયાન, બેશક, કોકો-દાણાની અંદરથી નીકળેલી ચોકાચેટની ખુસ્મો વાતાવરણને મદદ કરી છે.

કોકો-દાણાના ઉપક્રમ પડને દુર કરવાનો અરગ ભાગ એજ છે કે તેને સદાજ દબાવવા આપી, ભાંગી નખાય. એમ કરતાં, ગરની પણ કટકીઓ (Nicks) થઈ જાય છે એ ખરું, પણ ઉપક્રમ પડ અને ગર વચ્ચે વજનનો તફાવત હોઈ-અર્થાત, ગરના કટકીઓ કરતાં પડની કટકીઓ હલકી હોઈ-હવાના સદાજ સુસવાટથી પડના કટકા ઉડીને દુર ચાલવા માંડે છે, અને ફક્ત ગરની કટકીઓજ બાકી રહી જાય છે. મોટા કારખાનાઓમાં આ એક કામ એટલે કે કોકો-દાણાને ભાંગવા અને તેના પડના કટકા ઉડાડી મુકવાના એક કામ-યંત્રો વડેજ થાય છે આ યંત્રોનો એક ભાગ એ પણ છે કે તે કોકો-દાણાને ભાંગતી વેળાએ જેટલું દબાવવા આપવું હોય-કારણ કે તેના ગરની ન્હાની મોટી કટકીઓ થવાનો આધાર અપાતા ઝોલા વગેરે દબાવવા પરજ છે-તેટલું આપી સકાય છે અને પછી ઉપક્રમ પડની કટકીઓને એને માટે વપરાતા યાંત્રિક પંખાઓની મદદે ઘણીજ સહેલાઈથી ઉડાડી મુકી સકાય છે. એમ છતાં, કદી કદાચ ઉપરની 'જાણતી' કાઈ કટકી ગરની કટકી સાથે ચોટી રહી, ત્યારે એ રચનાયિક

હોઈ, યંત્રમાં એવી ગોઠવણ હોય છે કે તેને તરતજ જુદી પાડી, ફરી વાર એ ક્રિયા કરી સકાય.

આ ક્રિયા દરમિયાન એક ખીણ ક્રિયા પણ કરી લેવી જરૂરી છે. સામાન્ય રીતે કોકો-દાણામાં એક ખારીક ખી-અંકુર પણ હોય છે. એ અંકુર વધુ પડતો સખ્ત હોઈ, સહેલાઈથી પડતો નથી અને વળી એને કારણે કોકોની ઉત્પત્તિમાં ખાંચ પડે છે તેથી ગરની કટકીઓમાંથી એ ખી-અંકુરને જુદા પાડી લેવા જોઈએ. એ કામ ચાલણી જેવા યંત્ર વડે થાય છે. તે દ્વારા અંકુર-અને કદી કદી અંકુર જેવી ગરની ન્હાની કટકીઓ પણ-મગાઈને જુદી થઈ જાય છે, જ્યારે ગરની મોટી કટકીઓને ત્યાર પછી જુદી જુદી યાંત્રિક ચારણીઓમાંથી પસાર કરતાં, તેના જુદા જુદા માપના ડમણ થાય છે.

કોકો-કટકીઓનું મિશ્રણ

જુદા જુદા માપની કોકો-કટકીઓ તેવાર થયા પછી તેને, તેની ચોખ્ખતા મુજબ જુદા જુદા દેશની કોકો-કટકીઓ સાથે મિશ્ર કરવામાં આવે છે, જેથી ઉચ્ચ પ્રકારની કોકીની જુકી બનાવી સકાય. આ કામ બેશક ખાખ અનુભવ વિના કરી સકાય એમ નથી. એને માટે જુદા જુદા દેશના કોકો-દાણાના વાવેતર, તેની ઉત્પત્તિ વ વ. નું 'પ્રેરુર' જ્ઞાન હોવું આવશ્યક છે.

કોકો-કટકીઓ દબાવી

કામ-દાણાની એક નોખી વિગતના એ એ છે કે તેમાં અર્ધો અર્ધો ભાગ ચરખી-તંત્ર હોય છે. પરિણામે કોકો-કટકીઓને દબાવી ક્રિયા થી છે, એક તદ્દુષ્ક ક્રિયા છે, કે જેથી નક્કર કોકો-કટકીઓની દબાવણી જુકો નીકળવાને બદલે ધડ પ્રવાહી નીકળે છે, જે થોડી

વારમાં કદાચ થઈ, કોકો-માવાને નામે એળખાય છે ! આ કિયામાં ખાસ બેદ કશોજ નથી. દળનાર વંતમાં-જે થયે બાગે સામાન્ય પ્રકારના વપરાય છે ત્યાં કદી કદી ચોકોલેટ માટે ખાસ રીતે બનાવેલા પશુ-ઉપરથી કોકો કટકીઓ નાખી, વંત ચાંચું કરે. વંત ચાકતાં, અંદરના દળનાર-પથરો મરમ થતા જશે અને પરિણામે કોકો-માવો પ્રવાહી રૂપ લઈ, જુકીને બદલે પ્રવાહી નીકળવા લાગશે. આ પ્રવાહી ખુબ ઘટ્ટ હોય છે અને તેનો રંગ ચોકોલેટ-આકૃત હોય છે.

કોકો-ભુકી

કોકો-માવાની આ ચરખી-તલને કોકો-માખણ (Cocoa Butter) કહે છે. કોકો ભુકી બનાવવી હોય તો આ કોકો-માખણને એમાંથી કાઢી લેવાય છે, જેથી સુકી કોકો-ભુકી તૈયાર થઈ શકે છે, જે સર્વવપરાય છે.

ચોકોલેટ બનાવવો

એથી વિરુદ્ધ, કોકો-માવામાંથી ચોકોલેટ બનાવવા માટે કોકો-માખણને જુદા ખાડવાની જુદાઈ નથી, જલકે તેમાં માત્ર ખાંડ મેળવવાની છે. એ કામ પણ અજગત, વંત્રો વડેજ થાય છે, કારણ એ સરળ દેખાતું કામ કેટલાય રૂપરૂ વિલાગેમાં બહેચાવજું હોવા ઉપરાંત એની સફળતા ઉપરજ ઉત્તમ ચોકોલેટનો આધાર છે.

કુંકમાં, એ કામનો આરંભ એક માવા મિશ્ર કરનાર વંતમાં કોકો-માવા અને ખાંડ મિશ્ર કરવાથી થાય છે. આ વંત પોતાના ખાસ પ્રકારનું હેઠ, ખાંડને કોકો-માવા સાથે તદ્દન એકજુથ કરી દે છે એ કામ તથા પછી એ મિશ્રણને-જે લોંબા જેવું હોય એ-ત્યાંથી ઉપાડીને જીમ્મ વંતમાં વીધ જમાવ છે, જેનું કામ તો મિશ્રણને એકજુથ કરવાનુંજ છે, પણ જેનો ચમત્કાર એ છે કે એ કિયાને અને, કોકો-માખણને ખાંડ

પોતામાં ભેળવી લેતી હોવાથી મિશ્રણને બદલે ભુકી તૈયાર થઈ નીકળે છે !

આ આખી કિયા દરમિયાન ચોકોલેટને ગરમજ રાખવો જરૂરી છે, કારણ કે એક વાર તે ઠંડું પડી જાય તો પછી ફરી વાર ગરમ કરી, પીગળાવતાં સમય પશુ વધુ જાય, ખર્ચ પણ વધારે થાય અને વળી ચોકોલેટ ખરાબ પણ થઈ જાય. તેથી ગોઠવણ એવી હોય છે કે ચોકોલેટના કારખાનાના આ વિભાગમાં ગરમ હવાની એમ્બરો હોય છે, જેથી પુરતી ગરમી હરહમેશ મળતી રહે.

ચોકોલેટ-ખાંડ મિશ્ર કરવાની ઉપગતી બે કિયાઓ એકજ વેળા કરવામાં આવે છે, એમ નથી. જુરસ્ત હોય તો-એટલે કે, ચોકોલેટ એકજુથ અને ખુબ બારીક ન બને ત્યાં લગી-તેનું વારંવાર પુનરાવર્તન પણ થાય છે અને જુરસ્ત હોય તો વધારાનું કોકો-માખણ પણ એમાં મેળવાય છે કારણ કે, ચોકોલેટની ભુકી નથી વપરાતી, નકકર આકાર ઉપયોગમાં લેવાય છે.

ચોકોલેટમાં સુગંધીઓ મેળવવી

ચોકોલેટની ભુકીને ફરી વાર વંત વડે માવાનું રૂપ આપ્યા પછી, તેમાં પચ્ઠ હોય તેવી-એક્ઝી, નજ, ધાણા, ચિંચુ, જાયંત્રિ, વેનીલા વ. ની-સુગંધી પણ મેળવી લેવાય છે અને પછી—

ચોકોલેટના આકાર બનાવવા

—ની કિયા આરંભાય છે એ કામ માટે ખાસ જીલા અને વંત્રો આવે છે, કારણ કે ચોકોલેટના આકાર બનાવવા એટલે કેવળ જીલાંજ લરવા નહિ; તેમાં ચોકોલેટનું એક સરખું વજન, તેની ઉંચા દેખાવ વ. વ. મુદ્દાઓ પર પણ ખચ્ચ આપવાનું હોય છે. કારણ કે એ કિયા દરમિયાન ચોકોલેટમાં પરપોટા પથથ થઈ, આકારમાં તે ખાકી રહી જવાનો ભય રહે છે અને તેથી તેવઃ પરપોટા છુટી જાય, આકારમાં ખાકી ન રહે એની

[જુઓ પાના ૬૨ પર]

૧,	૩	અનાવાલી
૨,	૩	”
૩,	૩	”
૪,	૧	”
૫,	૨	”
૬,	૨	”
૭,	૩	”
૮,	૩	”
૯,	૪	”
૧૦,	૬	”
૧૧,	૮	”
૧૨,	૧૨	”
૧૩,	૧	રૂપિયાની
૧૪,	૨	રૂપિયાની

—એટલી ટિકિટો કાઢવામાં આવી છે. તેથી હિન્દો, જયેશ્વર જીના અમલની શરૂઆતની ટિકિટોનો સહ એટલે ૧૪ ટિકિટો. એજ પ્રમાણે બીજા દેશોના સહ પણ અને છે, અને તે થોડા કીમતે વેચાય છે.

આ સહ દેશવાર બનાવવાને બદલે ખાસ પ્રસંગવાર પણ બનાવાય છે. દાખલા રૂપે, સહિશાહ જયેશ્વર જીના તાજ-પોશી વેળાએ બ્રિટિશ હુકમતના જુદા જુદા ભાગોએ એ પ્રસંગ માટેની ખાસ ટિકિટો જારી હતી. એવી બધી-બધા બ્રિટિશ દેશોની-ટિકિટોનો સહ એટલે ખાસ પ્રસંગવાર સહ. એની કીમત, ભેશક, બજારની માગ અને ટિકિટોની છત વા અછતના પ્રમાણમાં નક્કી કરાય છે.

ટિકિટોના પાકિટો-ટિકિટોના પાકિટોની યોજના પણ ખૂબ વિખ્યાતી પામી છે. એ ફક્ત સામાન્ય ટિકિટો માટેજ છે. કુન્ડાલરની જુદી જુદી મં., ૧૦૦, ૨૦૦, ૩૦૦, ૪૦૦, ૫૦૦ કે ૧૦૦૦ ટિકિટોના જુદા જુદા પાકિટો બતાવાય છે અને એ પાકિટો ત્રણ આનાની નજીવી કીમતથી લઈને પચ્ચીસ કે મયાસ રૂપિયા સુધીની કીમતના હોય છે.

નવા સંપ્રદાઈ માટે આ પાકિટોની યોજના ખાસ ઉપયોગી છે, કારણ કે એવા સંપ્રદાઈ અમુક તમુક ટિકિટોની શોધમાં નથી હોતા, અને તેટલી વધારે ટિકિટો મેળવવાની ધુનમાં હોય છે અને તેથી આ રીતે તેમને પુષ્કળ ટિકિટો સરતામાં મળી મકે છે.

આ પાકિટો બનાવવાનું કંઈ નક્કી ધોરણ નથી. મં ટિકિટના પાકિટમાં ૨ ટિકિટો હોય છે, તેજ ટિકિટો ૧૦૦ કે ૨૦૦ ટિકિટના પાકિટમાંથી પણ નિકળે છે. વળી અમુક પાકિટમાં અમુક ટિકિટોજ સુકવી જોઈએ, એવું પણ કંઈ નથી. આ ૫૦ ટિકિટના પાકિટમાં બધી ટિકિટો યુરપનીજ હોય તે બીજામાં બધી અમેરિકાનીજ, એજ હાલત જુદી જુદી વેળા પાકિટો બનાવતાં થાય છે. આજે જે પાકિટ બનાવ્યા તેમાં બધી ટિકિટો યુરપનીજ વાપરી હોય તે આવતી કાલે જે પાકિટો અને તેમાં પણ બધી ટિકિટો યુરપનીજ વાપરવી જોઈએ, એવો નિયમ નથી. અહિં તે જે તે ભેજસેગ, નામે ટિકિટ અને મુકરર સંખ્યામાં હોય એટલુંજ કાંઈ છે.

આ અપ્પર અને અપોક્સ હાલતને અંત લાવવા માટે એક ખીછ યોજના મમ છે. તે દેશવાર પાકિટોની છે. પાકિટમાં ટિકિટો ગમે તે મં, ૧૦૦ કે ૨૦૦ હોય, તે બધી એકજ દેશની હોય છે અને પાકિટની ઉપર તે કયા દેશની છે, તે સ્પષ્ટ જણાવાય છે એ પ્રમાણે બધા દેશોની ટિકિટોના જુદા જુદા પાકિટ બનાવાય છે અને તેથી ખરીદનારને પોતાની ખરીદીમાં કીક કીક સુગમતા થાય છે. આગલી યોજના મુજબ જુદા જુદા પાંચ અત પાકિટો ખરીદતાં, એક માતની ચાર પાંચ ટિકિટો થઈ જવાનો સંભવ રહે છે; પણ તેથી સંભવ આ પધ્ધતિમાં રહેતો નથી—એ અર્થમાં કે, દરેક પાકિટ જુદા જુદા દેશની ટિકિટોનું હોય છે અને

તેથી જ્યાં જગી એકજ દેશની ટિકિટોના બે પાંદિટ જાણી લેખને ન ખરીદવા હોય ત્યાં જગી આ પ્રમાણે એકજ પ્રકારની ટિકિટો એક દરતાં વધારે એકઠી નથી થઈ સકતી.

પુરા સંઘો કિંવા આલખમે-આ પદ્ધતિ ફક્ત વ્યવસ્થા સંઘો માટેજ ઉપયોગી છે. ૫૦૦, ૧૦૦૦, ૫૦૦૦, ૧૫૦૦૦ કે ૨૫૦૦૦ ટિકિટોનો પુરા સંઘ ખરીદવાનું મનુ હરકાંઈ સંઘોકનું નથી હોતું, ન વળી આપ સંઘો હરકાંઈ વેચાતા મળી સકે છે, એવા સંઘો નો અધારે કાંઈ સંઘોક મરી પરવારે કે બીજા કાંઈ કારણ-સર સંઘ વેચવા તૈયાર થાય ત્યારેજ વેચાય છે અને તેજ ખાસ એકર દ્વારાજ. એને માટે કામતનો કાંઈ નિયમ હોઈ સકતો નથી, તેમ દરેક પછે એવા પુરા સંઘો મળી સકે એમ પણ બની સકતું નથી. હા, એ ખરું છે કે કેટલાક વેપારીઓ ન્દાના ન્દાના આલખમે પોને તૈયાર કરી વેચે છે અને એમ કરી વપરાયલી ટિકિટોનું સામાન્ય બાવધી સહજ વધુ લાભ પણ ઉપજાવે છે. કારણ કે, એવા સંઘોમાં ૯૦ થી ૯૫% ટિકિટો તે સામાન્ય હોય છે પરંતુ પાંચથી દસ ટકા ટિકિટો મ્દાથી અને અસામાન્ય હોય છે અને તેથી, સંઘોક એ પાંચ દસ ટકા અસામાન્ય ટિકિટોને મેળવ્યા માટે પૈસી ૯૦ કે ૯૫ ટકા સામાન્ય ટિકિટોના સહજ વધુ લાભ પ્રાપ્તિ આપી દે છે.

વપરાયલી ટિકિટોના વેપારની એક વધુ પદ્ધતિ અને ખસ. એ પદ્ધતિ તે લીલાંકિ. પુરપ અને અમેરિકાના કેટલાક મ્દેષ્ટા શહેરોમાં વપરાયલી ટિકિટોના લીલાંકિની યોજના છે. એ યોજના અનુસાર દર અધિકારી જે જણ વેળા લીલાંકિ યાવ છે. લીલાંકિ કરનાર પેટી દલાજ નેની હોય છે તેની કને પોતાનો માલ કિંવા ટિકિટો નથી હોતી. બીજા વેપારીઓ અને સંઘોકો પોતાની ટિકિટો-ને ચણે મ્દેષ્ટા સંઘ કે

સદના રૂપમાં હોય છે, ને કે ખાસ મ્દેશ્ટી ટિકિટો છુટી પણ હોય છે-એ પેટીની મારફતે લીલાંકિ કરાવે છે અને લીલાંકિ કરનાર પેટી તે વેચાણ કામત પર પોતાની અમુક દલાલી લખ, સંતોષ માને છે. આમ, તે મ્દેશ્ટી કામતના સંઘો અને ટિકિટો-નેની કામતનો કરી અંદાજ હોઈ સકતો નથી-તે લીલાંકિ દ્વારા સૌથી વધારે કામત આપનારને અપાય છે અને તેથી એવા લીલાંકિના ખાસ સચિપત્રો-એમાં એવી ટિકિટો અને સંઘોકની પુરી વિગતો હોય છે-અથવાકિયાઓ અથવાકિયા છપાઈ, બાકિર પડાય છે, જેથી ખરીદવા ઇચ્છનારો તે ભેંઈ, ટિકિટો તપાસવા ઇચ્છતા હોય તે આગળથી લીલાંકિ કરનાર પેટીની ઓફિસે જઈ તપાસી લે અને પછી લીલાંકિને સમયે માંગણી કરી સકે.

[૬]

આ લેખ પર 'સમાપ્ત' લખાય તે પહેલાં, વપરાયલી ટિકિટોના સંઘ અને ધંધા માટે ઉપયોગી એવા થોડાક સાધનો અને સાધનોના કુંક પરિચય આપશે ઝડપી લાગે છે. એક, આ વિષય પણ ખુબ બહુઓ છે અને જેને એની ઉડાણમાં ઉતરવું હોય તેને અને લગતી એપડીઓ લેવાની ભલાપણુ છે.

આલખમે-વપરાયલી ટિકિટો અમરના માટેના આ આલખમે પ્રકાર પ્રકારના આવે છે. કેટલાક શિષ્ટાકો માટેના, સરતા અને સાદા આવે છે, તે કેટલાક જુના સંઘોકો માટે ખાસ વિગતવાર અને છુટી બાંધણીના-એવી બાંધણીના કે જેથી આખા આલખમેમાંનું ને તે પાતું, આગળમને વા તે પાતાને તુકસાન કર્યા વિના અને તકલીફ વગર કાઢી લઈ સકાય વા જોએ ત્યાં નવા પાના ઉમેરી સકાય-પણુ આવે છે. એવા આલખમેમાં, સંઘોકોના માર્ગદર્શન માટે દરેક દેશની ટિકિટો માટે અમુક પાના ચુકરે હોય છે અને તે પાના

પર ટિકિટો ચોંટાડવા માટે જમ્યાની નિચાની છાપેલી હોય છે, તેમજ કયાંક ટિકિટની છાપી પણ આપેલી હોય છે. ન્દાનામાં ન્દાનું અને સરવું આલખમ એક શિલિંગ એટલે લગભગ ૧૨ આનાની કામને મળી સકે છે, જ્યારે મ્હોટા આલખમો પંદર, વીસ, પચ્ચીસ કે ત્રીસ રૂપિયે વેચાય છે. એવા આલખમોમાં આજમાં આજી ૩૬૫૦ ટિકિટોથી લઈને એક લાખ જેટલી ટિકિટો ચોંટાડી સકાય એવી ગોઠવણ છે, જે કે રોજ રોજ નવી ટિકિટો નીકળતી રહેતી હોવાથી, એ ગોઠવણ કંઈ સંપૂર્ણ નેખી સકાતી નથી અને તેથી છુટી બાંધછૂંતા (Loose Leaf) આલખમે વધારે ઉપયોગી સાબિત થઈ રહ્યા છે. કારણ કે તેમાં ઝુરૂરત હોય તેમ તેમ નવા નવા પાના ઉમેરી સકાય છે અને એથી એ આલખમે દરેક વેળા અચનન રાખી સકાય છે.

આલખમ, નવા શિખાઉઓ માટે એવા મ્હોંધા આલખમની ઝુરૂરત નથી. તેઓ શરૂઆતમાં શિલિંગ હોઈ શિલિંગવાલા આલખમથી ચક્ષાથી લે અને પછી આગળ વધતાં મ્હોટા આલખમે ખરીદે તો ઠીક.

કુટ્ટીકેટ છુક-આલખમમાં તો દરેક પ્રકારની ટિકિટની અકેક પ્રાજ સંગ્રહાની હોવાથી, જે આતની ટિકિટની જે પ્રતો હોય, તેમાંની બીજી વધારાની પ્રાજ રાખવા માટે આ કુટ્ટીકેટ છુક ઉપયોગી છે. એ કુટ્ટીકેટ છુક ધણી આતની બને છે, અને તેમાં વધારાની ટિકિટો સંગ્રહાય છે, જેથી બીજા સંગ્રહકને આપવા-બદલો કરવા કામ લાગે.

રોડક છુક-કુટ્ટીકેટ છુક જેનીજ બીજી ચોપડી તે રોડક છુક છે. કુટ્ટીકેટ છુકમાં પણ દરેક ટિકિટની અકેક-અથવા વધારેમાં વધારે જે -ટિકિટો રાખવામાં આવે છે, પરંતુ ધણી ટિકિટો એવી હોય છે જેની જે નહુ કરતાં વધારે પ્રતો સંગ્રહક પાસે મળજી હોય છે. એવી

ટિકિટોની પાંચ દશ પ્રતો એક રથે રાખવા માટે આ રોડક છુક ઉપયોગી છે.

પારદર્શક પરખીડા-વપરાયલી ટિકિટો સંગ્રહી રાખવા માટે પારદર્શક પરખીડા એક અમૂલ્ય સાધન સમાન છે. રોડક છુકમાં મુકવા પછી વધેલી ટિકિટો આ પારદર્શક પરખીડામાં મુકવામાં આવે છે. એ પરખીડા ન્દાના મ્હોટા કદના અને ચીકણા અંદર પેપરમાંથી બનાવવામાં આવે છે, જેથી એમાં કંઈ ટિકિટો મુકી છે તે પરખીડું બાહ્ય વિના બાહિરથી જોઈ સકાય.

ટિકિટો વળગાડનાર કટકીઓ-જેને અંગ્રેજીમાં Hinges કહે છે, એ આ કટકીઓ વિના વપરાયલી ટિકિટના સમગ્રકો ચક્ષાથી લઈ સકે એમ નથી. આ કટકીઓ જુદા જુદા માપની-અર્થાં ઈંચ પહોળા અને ૪ ઈંચ લાંબી અથવા પોણો ઈંચ પહોળી અને એક ઈંચ લાંબી-અંદર પેપરમાંથી બનાવવામાં આવે છે અને એની એક બાજુએ ઉઘરા યુંદર લગાડેલી હોય છે. આલખમ, નાંચડ-કાગળ, કુટ્ટીકેટ છુક વ. માં ટિકિટો ચોંટાડવા માટે આ કટકીઓ અનિવાર્ય સાધન રૂપ છે, કારણ કે ટિકિટો પર યુંદર લગાડી, આલખમ વ. માં ચોંટાડી દેતાં, પછી ઉમેડતી વેળા ટિકિટ પણ કાઢવાનો આન આલખમના પાનાનેય નુકસાન થવાનો સંશય રહે છે, પરંતુ આ કટકીઓના ઉપયોગથી તેમ થવાનો લાભ ખિસકવ જનો રહે છે. ધરણ કે આ કટકીઓ-યુંદરનાળી બાજુ ઉપર રહે તેમ- અધવચ્ચેથી વાળી, એવો એક અર્થો કાગ ટિકિટની પાછળ અને બીજો અર્થો લાગ આલખમના પાના પર ચોંટાડના એ કટકી સંગ્રહનાં ૨૫ લાઈ લે છે અને તે ચીકણા કાગળની બનાવેલી હોવા ઉપરાંત તેની ઉપરનો યુંદર પણ ખાસ પ્રકારનો હોવાથી જ્યારે ઉમેડવા સાહે બારે સરળતાથી અને ટિકિટ કે આલખમને નુકસાન કર્યા વિના ઉમેડી સકાય છે.

આ કટકીઓ ૧૦૦૦ કે ૫૦૦૦ની અકબંધ ડગીઓમાં તૈયાર આવે છે અને તેમની કીમત દરાર દીઠ આઠ નપ આના જેટલી હોય છે.

ડેમ્પર (Dampner)-ટિકિટો વગગાડવા કાન્ને કટકીઓ પર પાણી લગાડવા માટે વપરાતું આ કાઉન્ટેન પેન જેવું સાધન, કંઈ ખાસ ઉપયોગિતા તથી ધરાવતું. એટલે એ વિના પણ ચવાની લઇ સકાય એમ છે. એ 'ડેમ્પર' એક પ્રકારની કાઉન્ટેન પેન જેવું જ હોય છે, જેમાં સાફીને બદલે પાણી ભરવામાં આવે છે અને ટાંકને બદલે ન્હાનો જેવા વાળ-અથ હોય છે. એ વાળ-અથ વડે ગમે ત્યારે કટકીઓ પર પાણી લગાડી સકાય છે. ગજવામાં રાખવા માટે ઉપયોગી સાધન છે.

ચીપીઆ-વપરાયલી ટિકિટોને પાણીમાં બાંજવતી વેળા હાય વડે ઉપાડતાં-મુકતાં તેની ધારે વળી જવા, હાય ખરાબ થવા વ. ના સંભવો દુર કરવા માટે આ ચીપીઆ વપરાય છે. એની અળી છુટી હોય છે અને તે એવા ધાતુના ખનાવાય છે કે પાણીમાં બાંજવવા છતાં કાટ ન ચરે.

પરફોરેશન ગેજ (Perforation Gauge)-ટિકિટની ચારે તરફની ધારના કાંચરા માપવા મજબૂતાતું કામ નરી આજે પારંપાર થઇ ન સકે એ દેખીતું છે. આ કામ માટે આ ગેજ છે. એ સેલ્યુલોઇડના ખનાવેલા હોય છે અને એની ઉપર ઘટ્ટી ચિત્રો લખેલી હોય છે. ટિકિટ લઇ, જરાબર ખૂબી મેળવીને મુઠા અને ફેટલા કાંચરા છે, તે અંગે એ ચાતુરેલા, વ. વચગ જણાઇ જશે.

પાણી-ઝાપ ટ્રે (Water Mark Tray)-ચરેક ટિકિટના કાગળમાં અમુક અમુક પાણી-ઝાપ હોય છે. ટિકિટ ખરી અને અલથી છે કે નહિ તે જોવા, તેમજ એકજ દેખાતની બે જાતની ટિકિટો વચ્ચે તફાવત પાડવા આ પાણી-ઝાપ જોવી આવશ્યક છે.

તે જોવામાં મુશ્કેલી થાય એ માટે આ ટ્રે આવે છે. એનું તળિયું કાળા રંગનું હોય છે અને તેમાં ટિકિટ ઉંધી કરી મુકી, ઉપરથી એકાદ ટીપું પેટ્રોલ નાખતાં, પાણી-ઝાપ સ્પષ્ટ દેખાઇ જાય છે.

એ સિવા, ટિકિટની આકૃતિ મેહાદી કરી જોવા માટે મેગ્નીફાઇ કાચ, કાગળની ઝાત ઝોળખવા માટે ચૉક પેપર ડિટેક્ટર, (Chalk Paper Detector), ટિકિટના ઉપરના સરચાર્જના આંકડા માપવા માટે સરચાર્જ મેઝર (Surcharge Measure), ટિકિટના રંગની ઝોળખાણ માટે કલર ગાઇડ (Colour Guide) વ. વ. સાધનો પણ હોય છે અને સૌથી છેવટે,

વાર્પિંગ ફેટલોગો વિના તો આ ધંધો એકે પણ નબી સોજ નહિ. આ ફેટલોગો ફેટલોક જાણીતી પેટીઓ તરફથી ફર વર્ગે પ્રગટ કરાય છે અને એમાં તે વેળા સગી નીકળેલી બધી ટિકિટોની માહિતી-નેના કદ, આકૃતિ, પાણી-ઝાપ, કાંચરા, રંગ, મુજ કીમત વ. વની માહિતી- હોય છે અને વળી એ વપરાયલી ટિકિટની હાલ કીમત સી છે, તે પણ જણાવેલી હોય છે. એવા ફેટલોગમાં ટિકિટોના સેંકડો અથવા હજારો ચિત્રો પણ હોય છે અને સંચાલકોની સગવડ ખાતિર એ ફેટલોગો એક યા એ જાગમાં પ્રગટ કરાય છે.

ફેટોઝ એન્ટાન્સમેંટ માટે

દશાહરમાં અને પરદેશમાં ખ્યાતિ

૧૫x૨૨ ૩૧.૪	મેળવનાર ખાતું ।	૧૫x૨૦ ૩૧.૪
---------------	--------------------	---------------

ઈંડીઆ આર્ટ્સ કોલેજ

પ્રિન્સેસ સ્ટીટ-કરાંચી.

જોઈએ છે: એજન્ટો

બટાટાનું મુળ ઉત્પત્તિ સ્થળ યુરપના દેશ પ્રદેશોમાં છે, છતાં તે હવે આપણા દેશમાં મોટા પ્રમાણમાં વ્યાપ છે. કેમકે, તેના વાવેતરને આપણા દેશના હવા, પાણી અને ઝમીન મારફત આવે છે તેમજ લોકો પણ તેના ઉપયોગ શાકમાં અને ખોરાકની બીજી વસ્તુઓની બનાવટમાં સારી રીતે કરે છે. તેથી તેનું વેચાણ સારું થાય છે અને તેથી તેનું વાવેતર કરનાર ખેડુતો અને બકાલીઓ તે સારો લાભ મળે છે પરિણામે જ્યાં કુવાઓનું પાણી મીઠું હોય છે ત્યાં વાડીઓમાં, અતે જ્યાં નહેરના કે ઝરણાના મીઠાં પીણીની સગવડ હોય છે ત્યાં ખેતરોમાં બટાટાનું વાવેતર કરવામાં આવે છે. આમ આપણા દેશમાં બટાટાનું વાવેતર મોટા પ્રમાણમાં થાય છે અને તેની પચાણ પણ ઘણીજ થાય છે. છતાં પણ તેના લાવ યોગાસામાં બમણા કે ત્રણગણા થઈ જાય છે દાખલા તરીકે મહા કે ફાગણ માસમાં, જ્યારે બટાટાનો પાક તૈયાર થઈને બજારમાં વેચાણ આવે છે ત્યારે, ઘણે ઉકાણે પાક સારો હોય છે તો એક મણનો લાવ એક જ રૂપીયો કે તેની આસપાસ રહે છે. પણ તે લાવ બે ત્રણ મહિના પછી વધેના જાય છે અને અઘાડ કે આવણ માસમાં બે કે ત્રણ રૂપીયા થઈ જાય છે. આટલા દુકા સમયમાં લાવ બમણા કે ત્રણગણા થઈ જવાનું મુખ્ય કારણ એ છે કે બટાટા દેશના મુળ વતની હોવાથી તે આપણા દેશનો જોઈ અઘાડ માસનો પ્રખર તાપ સહન કરી શકતા નથી. તેથી તેનો ઘણો ભાગ બગડી જાય છે અને આમ બટાટા બગડી જવાથી તેની કીમત વધી જાય છે. તે સિવાય આ મહિનાઓમાં શાકભાજીની ઘણે જાગે અછત હોય છે. કેમકે યોમાસુ શાકભાજી અર્થાત-બીંડા, યુવાર, ચોળા, તુરીયાં, ગજકાં, કાણીયાં, ચીંચાં, તાંદળાં

વ. આવણ માસની આખરે બજારમાં વેચાણ આવે છે. આમ શાકભાજીની ખપત વધુ થાય છે અને તેની અછત બટાટાના લાવ પર થાય છે. પરંતુ આ બે કારણોમાંનું મુખ્ય કારણ જે ખરી રીતે જોઈએ તો ગરમીને લઈને બટાટાનો મોટો ભાગ બગડી જાય છે એજ છે.

બટાટાને તેની કુદરતી સ્થિતિમાં આખું યોમાસુ-એટલે કે દિવાળી સુધી જમના તેમ બગડવા વગર સારી રીતે સંઘરી રાખવાની સંપૂર્ણ શોધ હજી સુધી ગામડાના લોકોને હાથ લાગી નથી. છતાં પણ તેઓએ બીજા દેશી શાકો-બીંડા, યુવાર, ચોળા, કાણીયા, કારેલાં, ગીંચાં વગેરે જેમ બટાટાની સુકવણી કરવાની શોધ કરી છે અને આ સુકવણી તેઓ શાકની અછત હોય છે ત્યારે કરે છે.

બટાટાનું વાવેતર

વાવેતર અને ખાતરની માહિતી. અક- ૨૬, ૭૨ અને ૧૩૭. કી. ૧૧ આગ

આમ તેઓને યોમાસામાં પણ બટાટાનું શાક ખાવા મળે છે અને તેમાં તેઓ સતેષ માને છે. ઘણું કરીને સુકવેલા બટાટાનો ઉપયોગ તેઓ વાર તહેવારે અથવા તો ફળા-દારમાં અમીઆરસને દિવસે કે ફાળ માનીતા મહેમાનો પધાર્યા હોય ત્યારેજ કરે છે. કેમકે યોમાસામાં તેઓને મોંઘા લાવે બટાટા ખરીદવા તેઓની ગરીબ દાંતતને લઈને પરવડે નહીં. વળી તેઓ સુકવણી જ્યારે બટાટા સરનાં મળે છે ત્યારે ઉનાળામાં કરે છે. આ સમયે મુકા ગામોમાં ખેડુતનાં બેરો-ઓને બીજું ખાસ કામ હોતું નથી ત્યારે નવરાસને વખતે તેઓ એ કામ કરે છે અને તેથી તેઓને બે રીતે લાભ થાય છે.

જો કે કુદરતી સ્થિતિમાં રાખેલા બટાટાના સ્વાદ જેવો સરસ સ્વાદ સુકવણીનો લાભને

નથી, છતાં પણ સુકવણીનું શાક ખાવામાં એટલું બધું ગેજવાદ પણ લાગતું નથી. તેમાં પણ બાફેલા બટાટાની સુકવણી કરતાં કાચા બટાટાની સુકવણીનું શાક વધુ સારું થાય છે. છતાં પણ લોકો બાફેલા અને કાચા એક બન્ને પ્રકારના બટાટાની સુકવણી કરે છે. તેઓનું માનવું એવું છે કે બાફેલા બટાટાની સુકવણી જલદી સુકાઈ જાય છે અને તેને ચોમાસાની બેનવાળી હવાની અસર ઓછો થાય છે કેમકે બેનવાળી હવાને લઇને ચોમાસામાં સુકવણીને ધારી વળે છે અને તેથી સુકવણી બગડી જાય છે. પણ જો બટાટાની સુકવણી વરસાદ ન વરસેતો હોય અને તડો થયો હોય ત્યારે દર અઠવાડીએ એકાદ દિવસ તડકામાં સુકવવામાં આવે તો તેને ધારી વળતી નથી કચ્છમાં વરસાદ ઓછો વરસે છે, એટલુંજ નહીં પણ ચોમાસામાં જો પાંચ દિવસની હલ્લી ભાગેજ થાય છે અને તેથી અઢી સુકવણીને ચોમાસાના દિવસોમાં તડકે સુકવવાનું જતી સકે છે. આ કારણને લઇને પણ અઢી સુકવણી ઓછી જગડે છે અને જો પુરતી કાચક રાખવામાં આવે તો જિવકુલ બગડતી નથી.

બટાટાની સુકવણી કરવા મરે કાગણ કે કાચા માસમાં બગડ્યા વગરના સારા બટાટા વાંછીને તેને બે ત્રણ કલાક ચોકખા પાણીમાં પલાળી રાખવા. પછી તેને ખીંચી ચોકખા પાણીમાં ધોઈને ઊંચ ઉપરની ધુળ કે માટી વગળી હોય તે બરાબર સાફ કરી નાખવી. પછી તે બટાટાને ઊંબડામાં પાચરીને કારા દેવા. પછી સાફ વડે તેના એક એક દોઢ - એક ઈંચના આકારના ભાગ-એટલે જીવકુલના પતીકા કરવા. પતીકા જ્યાં સુધી બરાબર સુકાઈ જાય નહીં ત્યાં સુધી દરરોજ સવારમાં તડકે સુકવવા અને સાંજે સૂર્ય આગળ પહેલાં કપાડી કાઢીને ઘરમાં રાખવા. કેમકે રાતનું ઝાકગ તેના ઉપર પડતું જોઈએ નહીં જયારે બરાબર સુકાઈ જાય અને તેને

દબાવવાથી પાપડની જેમ તરત ભાંગી જાય ત્યારે માટીના કારા વાસણમાં કે રીનના ઢાળમાં સાફ કરીને બરી લેવા અને ઢાંકણ ઢાંકી રાખવું.

જો બટાટાને જાફીને સુકવણી કરવી હોય તો પ્રથમ બટાટાને ઉપર પ્રમાણે ચોકખા પાણીથી ધોઈને બરાબર સાફ કરીને પછી તેને ચોકખા પાણીમાં નાખીને બાફવા. બકાઈ જાય ત્યારે તેને બકાઈ કાઢીને કારા કરી પછી તેની છાંય ઉતારીને ઉપર પ્રમાણે

“કુમર”ની ફાઈલો

“કુમર”ની નીચલા વર્ષોના પૂરા અંકોની ખુબસૂરત બાંધેલી ફાઈલો તૈયાર છે:

૫૧૧ મોથું :	૧૯૩૪	રૂ. ૨-૮-૦
૫૧૧ પાંચિયું :	૧૯૩૫	રૂ. ૨-૮-૦
૫૧૧ છતું :	૧૯૩૬	રૂ. ૩-૮-૦
૫૧૧ સાતનું :	૧૯૩૭	રૂ. ૩-૮-૦
૫૧૧ આઠનું :	૧૯૩૮	રૂ. ૩-૮-૦

[દિ-૬માં દરેક ફાઈલ પાછળ દબાવેલા અર્થના દસ આના ભુદા, પરદેશમાં ૧૯૩૪-૧૯૩૫ની ફાઈલની દરેકની કીમત દબાવેલા અર્થ સાથે રી. સાડા પાંચ અને ૧૯૩૬-૧૯૩૭-૧૯૩૮ની દરેકની કીમત રી. સાડા]

ધોડીકનું મનો બાપી છે. આજેજ એકર મોકલો.

લખે:-કુમર ઓફિસ, મોહનગરવાડા, સુરત.

આ મોકલવામાં આવેલા ફાઈલોની કીમતો આપણે આપણી પાસેથી જાણી શકીએ છીએ.

એક એક દોઢ જડા પતીકા કરીને તડકે સુકાઈને ચોકખા કારા વાસણમાં બરી લેવા.

આ સુકવણી બગડે નહીં તે માટે તેને વાસણમાં બરતાં પહેલાં બરાબર સુકવવી જોઈએ અને ચોમાસામાં જયારે જયારે તડકે થાય ત્યારે અઠવાડીયામાં એક દિવસ તડકે જરૂર સુકવવી જોઈએ. તડકે સુકવવાથી તેને ચોમાસાની ઠંડી દવા લાગી દશે ને નીકળી જશે અને તેથી ધારી વળીને બગડશે નહીં.

સુગંધ કાનજી આવડ

આરસપદાણુ સાક કંનાર ભુકી

સામાન્ય મોડાખાર ૨ તોલા, પ્રતીસ રોગની ભુકી ૧ તોલો, ચાકની ભુકી ૧ તોલો. વળેની ખારીક ભુકી બનાવી, વરઝાળ કરી લો અને પછી એમાં નેપ્રેલું પાણી મેળવી, રગડા જેવું થઈ મિથણ બનાવી, આરસપદાણુ પર લગાડી સદજ સુકાવ કે સાક કરી, સાથુ અને પાણી વડે આરસપદાણુને ધોઈ લો.

ઊન ધોનાર ભુકી

સાથુની ભુકી ૫ રતલ, સોડા એથ ૩ રતલ, સિમિકેટ ઓઈ સોડા ૨ રતલ, ટંકણુખાર ૧ રતલ. ચારે પદાર્થોની ખારીક ભુકીઓ લઇ ખૂબ મેળવી ચાળી લો. આ ભુકી ઊન ધોવા માટે વપરાય છે.

કેસેરા દી'કચર

આ દવા કેસેરા પર અપાય છે: દી'કચર રૂખાઈ, દી'કચર કેચેન. દી'કચર ઓપિપમ, રિપરિટસ કેન્દર અને એસેન્સ પિપરમિન્ટ દરેક સરખા ભાગે બધાને મિથ કરી, પાચથી ત્રીસ ટીપાંના પ્રમાણમાં દહીંને દર દસ કે વીસ કે ત્રીસ મિનિટે-બધાં લગી આરામ ન જણાવ-આપતા રહે.

દાંત-ચોક્કાનો પદાર્થ

બનાવવી દાંત માટે વપરાતા ચોક્કા આ પદાર્થમાંથી બને છે:- દન્ડિયા ૨અર ૧ રતલ, ગંધક ૧/૨ રતલ, હિંગળોક ૧/૨ રતલ. એટલા સમય લગી ગરમી આપો કે એકરસ થઈ લેઈ બને.

ધાતુ-શાલી

આ શાલી ધાતુની વસ્તુઓ પર લખવા માટે ઉપયોગી છે. મેથિલીન બ્લુ કે ક્રૂપ, રાગન કે ઓઈ, રેક્ટીફાઇડ રિપરિટ ૪ ઓંસ, ટંકણુખાર ૧ ઓંસ, પાણી ૬ ઓંસ. રિપરિટમાં મેથિલીન બ્લુ અને રાગનની ભુકીને ઓગળાવી લો અને ખીજ દાથ પર પાણીમાં ટંકણુખારને ઓગળાવી, ઉપર બેકે મિથણુને મેળવો.

પ્રતમખરની સિમિન્ડ

કાળી રાગન ૧ ભાગ, ફાઈની ભુકી ૨ ભાગ.

પ્રવાહી ગુંદર

કતીરા ગુંદર ૫૫ ઓંસ, અક્કોલમ (૬૦%) ૧૨૦ ટીપાં, ગિરનીક પાણી લગભગ ૧૦ ઓંસ. અક્કોલમમાં કતીરાને ઓગળાવી એક સામટું એટલું પાણી ઉમેરો કે પ્રવાહી ૧૦ ઓંસ થાય. પછી તેને ખૂબ હલાવી લો.

પ્રવાહી રેણુ

ધાતુઓને રેણુ કરવા માટે સામાન્યતઃ નક્કર રેણુ-ધાતુ વપરાય છે, તેમાં આ પ્રવાહી રેણુ એક નરિનતા છે, જે કે એ ફક્ત પિત્ત-બાને રેણુ કરવા માટેજ ઉપયોગી થઈ શકે છે. શીઠાનો તેજાગ લઈ, તેમાં એટલી જગતની ભુકી વા કટકીઓ નાખો કે બધી ઓગળી જાય જેમ અને તેમ વધુ જસન એમાં ઓગળાવો અને બધારે ઓગળાવે બાંધ થાય ત્યારે વધુ જસત ઉમેરવો બાંધ કરો. હવે આ પ્રવાહી રેણુ તૈયાર છે.

પ્રવાહી સરેસ

ઉચ્ચ સરેસ ૧ ભાગ, ઉત્તમ જલ્દત્ત સરેસ ૧ ભાગ, અત્તકોદત્ત ૨ ભાગ, ફટકડી સદગ.

ઉત્તમ જલ્દત્ત સરેસમાં સરેસ નાખી, મરમ કરી ઓગળાવી લો અને પછી તેને સુકા પટ્ટી નીચે ઉતારી લઇ. તેમાં બાકીની ચીજો મેળવો. પ્રવાહી સરેસ બનશે.

પિત્તળ સાફ કરનાર મિશ્રણ

ગમે તેલું મેલું અને ખરાબ પિત્તળ નીચલા મિશ્રણથી પગતારમાં સાફ થઇ જાય છે:

બાકેમેટ ઓફ પોટાશ ૧ ભાગ, ગંધકો તેજા ૨ ભાગ, પાણી ૩ ભાગ.

પહેલાં બાકેમેટ ઓફ પોટાશને બારીક કરી, પછી તેમાં તેજા ઉમેરી મેળવો અને પછી તેને પાણીમાં મેળવી લો.

આ મિશ્રણ વડે પિત્તળને સાફ કરી પછી તરતજ પાણીથી ધોઇ, ઝૂંટી, ધોમિસ કરી લેવું.

પુસ્તક-વારનિશ

લાખ ૮ ભાગ, લેખાન ૩ ભાગ, મરનગી ૩ ભાગ, અત્તકોદત્ત ૪૮ ભાગ, ઓઇલ લવેન્ડર ૩ ભાગ.

પહેલાં લાખ, લેખાન અને મરનગીને બારીક કરી, અત્તકોદત્તમાં ઓગળાવી લો. પછી તેમાં લવેન્ડરનું તેજ ઉમેરી દેજો.

બહેરાપણની દવા

લસણ ૫ તોલા, જલમનું તેજ ૧ રતન. લસણને છૂંદી, તેલમાં નાખી, એક આઠ વારના સળી રહેવા દો. પછી કાઢીને દર રોજ એક ટીપુ તેજ કાનમાં નાખો. બહેરા બાગે જતા ઉપયોગથી બહેરાપણું મટી જશે.

બોન્ડ ધાતુ

તાંબુ ૯૫ ભાગ, કલક ૩૬ ભાગ.

મધ-માખણ (Honey Butter)

ઉચ્ચ ચોખ્ખું અને તાજું માખણ ૧૪ રતલ, ચોખ્ખું અને અસલી મધ ૧ રતલ. એકતે ખૂબ મિશ્ર કરો. આ મિશ્રણ ન્હાના બાળકો અને બીમારોને તાકત અને તાઝગી માટે અપાય છે. એ થોડેક અંશે જીવાણ પલ લાવે છે.

રશિયન ચાંદી

ચાંદી ૯ ભાગ, તાંબુ ૧ ભાગ સીસું ૧ ભાગ, મિશ્રમથ ૧ ભાગ અને ગંધક નેપથો તેડવો.

સારપથેરીની ટિકડીઓ

સાધૂટીક ઓસિડ ૧૫ ઓંસ, ખાંડની બારીક ભુટી ૧ ઓંસ, ઓઇલ સારપથેરી (નકલી) ૧૬ ઓંસ, લેનીલાની ભુટી (નકલી) ૧ સુમ્મ, સારપથેરી રંબ સદગ.

પહેલાં ૧ ઓંસ ખાંડની ભુટીને ૩ ઓંસ સાધૂટીક ઓસિડ સાથે મેળવી, ખરલમાં નાખી તેમાં ધીરે ધીરે સારપથેરીનું તેજ જોડવા જતર અને મિશ્રણ ખરલ કરતા જતવ. પછી એમાં રંગ મેળવી લો અને ત્યાર પછી બાકીના સાધૂટીક ઓસિડ ૫. મેળવી, મિશ્રણને કાચની રકા-બામાં બદાર કાઢી ચોટી વાર લગી

આવામાં સુકાવા દો. ઉપરે ટિકડી મંચ ટિકડી મંચ વડે તેની ટિકડીઓ બનાવી લો.

લીલી શાહી

૧- પાણી ૮૦ ભાગ, રંગ નિષ્ક્રિય
ગ્રીન એસ. ૭, અથવા ડાયમન્ડ ૭ એન્ડ
બી અથવા ગ્રીન એસ એફ) ૧ ભાગ.
એકો મેળવી મિશ્ર કરો.

૨- જંગાર ૨૦ ભાગ, ક્રીમ ઓફ ટાર્ટર
૧૦ ભાગ, પાણી ૮૦ ભાગ, ગુંદર ૧ ભાગ.

ગુંદર સિવાય બાકી બધાને તાંબાના
વાસણમાં મુકી ઉકાળો. જ્યારે પુરતા થેરા
રંગની શાહી બની મુકે ત્યારે સુકા પદાર્થ
ઉતારી, તેમાં ગુંદર ઓળગાવી લો.

લોખંડ પર કોતરકામ

લોખંડ થા પોશાક પર ફેલરકામ કર-
વાની એક સરળ રીત એ છે કે પહેલાં
લોખંડ થા પોશાક પર મીણનો થર લગાડી,
પછી તેજ મધુ જેવા કાષ્ઠ સાધન વડે જેની
આકૃતિ કોતરવી હોય તેવી એ મીણમાં પાડવી
અને પછી સુગંધારનો તેજાબ તેની ઉપર
રેડી, થોડીક મિનિટો લગી રહેવા દેવા એટલે
તે આકૃતિ જેવું કોતરકામ ધાતુમાં થઈ જશે.
પછી ધાતુને પાણી વડે ધોઈ, ઉપર લગાડેલો
મીણનો થર કાઢી નાખવો એટલે બસ.

વા—તેલ

(૧) મીઠું તેલ ૧/૨ પાઇન્ટ, સુરોખાર
૧ ઓંસ

સુરોખારની છુકી કરી, તેજમાં નાખી મેળવો.
(૨) મીઠું તેલ ૧ પાઇન્ટ, ટીકમર
આરનિકા ૨ વચકી ચમચી (Table Spoon)
જેલું.

આ બેઉ તેલો સંધિવા વ. ના દર્દ પર
માલિશ કરવા માટે વપરાય છે.

વેસેલાઇન પોમેડ

ઉઘા અને તાઝી ચરબી ૨૫૦ ભાગ,
સફેદ મીણુ ૨૫ ભાગ, વેસેલાઇન (પેટ્રોલિયમ
જેલી) ૨૦૦ ભાગ, ઓઇલ બર્ગેમોટ ૧૦
ભાગ, ઓઇલ લાવેન્ડર ૩ ભાગ, ઓઇલ
જિરેનિયમ ૨ ભાગ, ઓઇલ લેમન ૨ ભાગ

પહેલાં ચરબી, મીણુ અને વેસેલાઇનને
બેતરતાથ પર પીગળાવી એકત્રસ કરી લો
અને પછી તેમાં બધી જાતની સુગંધીઓ
મેળવો એટલે પોમેડ તૈયાર.

સફેદ ધાતુ (White Metal)

૧-તાંબુ ૭૫૦ ભાગ, નિકલ ૧૪૦ ભાગ,
લ્લેક કોપાલ્ડ ઓક્સાઇડ ૨૦ ભાગ, કચ્છ
૧૮ ભાગ, જસત ૭૨ ભાગ.

બધાને મેળવી, પીગળાવો.

૨-તાંબુ ૫૫ ભાગ, નિકલ ૨૬ ભાગ,
જસત ૧૬ ભાગ, કચ્છ ૩ ભાગ, લોખંડ
૨ ભાગ.

૩-ગીચું ૧૦ ઓંસ, બિરમચ ૧ ઓંસ,
અન્ટિમની ૪ ગ્રામ.

સાઇકલ માટે કાળો ઝંગ

અગર મામી ૮ ઓંસ, અગરોતું તેવ
૪ ઓંસ, એફેલેટમ ૧૩ ઓંસ, રાગન
૧૩ ઓંસ, ઓઇલ તર્પેન્ડાઇન ૮ ઓંસ.

અગરોતના તેજને મુઝે ચઢાવી, ઉકળવા
દે. પછી તેમાં તર્પેન્ડાઇન સિવાય બધા
પદાર્થો નાખી, જ્યારે તેજમાં ઓળખી જાય
ત્યારે વાસણને સુકા પરથી ઉતારી લઇ, તેમાં
થોડું થોડું કરી બધું તર્પેન્ડાઇન ઉમેરી દો.

(નોંધ:- તર્પેન્ડાઇનના ઝડપથી સળગી
ઉડેલો પદાર્થ હોઇ, ચુપાથી ખુબ દુરથી રાખવો)

:- થોડાક અભિપ્રાયો :-

...દરેક પુસ્તકાલયમાં આ પુસ્તક હોવું જ જોઈએ એટલુંજ નહિ પરંતુ તે વિશેષ વચાવ જોવી પેરવી મંત્રીઓએ કરવી જોઈએ...

“પુસ્તકાલય” માસિક (વડોદરા)

.....આમાં પ્રગટ થયેલી પુસ્તકોને રાખી અને ઉદ્યોગોના પ્રચાર માટે ઉભી થઈ શકે તેવા- યોગ્ય ઉત્તેજન આપી, ગ્રામ ઉદ્યોગોને મદદન કરવામાં સાથ અને સહકાર આપવો જોઈએ... “ગ્રામ જીવન, સહકાર” અને એવી”

માસિક (વડોદરા)

.....ધરમધુ દુનરોનાં આ ભવનાં દેખાતાં પુસ્તકો આપણે ત્યાં ઘણાં બધાં પડ્યાં છે અને દરેકે એમ તેવા નહેરોનાં ચોક્કાં કાચે બદાર પડે, પરંતુ આ પુસ્તકની વિશેષતા તેમાં મુકેલા પ્રયોગોજ માત્ર નથી, પણ જુદા જુદા વિષયોના સારા અને અનુભવી લેખકો પાસે લખાવેલા લેખોને સંમતીને આ પુસ્તકને વિવિધતા બહુ બતાવવામાં આવી છે, તે છે...

“રૂપીવાર” સાપ્તાહિક (મુંબઈ)

.....લેખકોને માટે આમાં તાલિયુરંગના પરસેવાની રોટલી રજાતું માગદયન છે...

“જન્મભૂમિ” દૈનિક (મુંબઈ)

.....ગુજરાતના લેખકો આમાંથી એક દુનરોને અખતરો કરી જીવનના મુખી મિલોની માળી રાઈ એના ઉદ્યોગો આ પુસ્તકમાં બતાવવામાં આવી છે.....

“મહાગુજરાત” સાપ્તાહિક (કરાંચી)

.....શ્રી. મુનજી કાનજી ચંવિદાએ “નકા- ભરક દુનરો”નો પહેલો જાન ગુજરાતીમાં બદાર પાડી ગુજરાતી સાહિત્યની તો હીઠ પણ ગુજરાતના અનેક લેખકોની નેહા વચર રખડતા ધુવાનોની-મુંદર સેવા બજાવી છે.....

“રૂપી વેપારી ચેમ્બર” માસિક

(મુંબઈ)

.....આવું રાષ્ટ્રીય પુસ્તક એ રૂપિયાની વિખેરે મળે એ ખરેખર સરવૈજ દેખાય...

“કમર” માસિક (મુંબઈ)

“દેશના છોકરા અને છોકરીઓને પ્રથમ પેટ ભરવાનો રસ્તો બતાવી આપવો જોઈએ.”

શ્રી કાકાસાહેબ કાલેલકર

મુંબઈ સરકારના ડેપુટી કમિશનર અને વડોદરા રાજ્યે મંજૂર કૃતિ છે.

ધેર બેઠાં પૈસા કમાવા મંગાવો !

શ્રી કર્ણ વેપારી મંડળના પ્રમુખ, શ્રી કુંગરદી ધરમશી સંપતના ‘આમુખ’ સાથે

નફાકારક દુનરો

ભાગ પહેલો

નિર્મુક્તો અને અનુભવીઓએ લખેલા વિવિધ દુનરોથી ભરપૂર પુસ્તક

જેના વિષે દેશી વેપારી ચેમ્બરનું માસિક, Industrial India, વિજ્ઞાન, કમર, મુખ, બર્મિ, પુસ્તકાલય, બુદ્ધિમદ્ધ, ચિવમય જગત, અધ્યતન, કિસાન, એવીવાડી વિજ્ઞાન, માંજવન- માય, સદેશ, સિંધેસેવક, મહાગુજરાત. The Financial News, દુનકાળ, માગજીવન, મુંબઈ સમાચાર, જય કર્ણ, દાંડીઓ, પ્રતાપ, વોકવાળી. વગેરે પત્રોએ ઉત્તમ અભિપ્રાય આપ્યા છે.

ઉમ્મદા એટીક કાળજી અને મુંદર જાણ જતાં

દિંમત માત્ર ૨ રૂપીયા.

ટપાલ ખર્ચ માફ.

એનેજર,

શ્રી લક્ષ્મી પુસ્તકમાળા

પોસ્ટ સીલગરા (જાન્યુ-૧૯૨૭)

વિશેષ ખાત્રો માટે ગીજ અભિપ્રાયોની પત્રિકા મફત મંગાવો !

લેખક:-જનાબ હરિકૃષ્ણ વ્યાસ સાહિબ

[ફેબ્રુઆરી અંકના પૃષ્ઠ ૭૧થી ચાલુ]

- (38) GEOGRAPHY, GEOMETRY, germ, German, gild, gimlet, gin ginger, girder, GIRL, GLASS, globe, glue GLYCERINE, GO.
- (39) GOD, godown, goggles, GOLD, golden, golf, GOOD, gorilla, GOVERNMENT, governor, grade, graduate, grammar, gramophone, grand, grand-father.
- (40) Grant, GRASS, gratuity, greedy, GREEN, GREY, grind, GROSS, ground, ground floor, ground-glass, group, GUARANTEE, GUARD, guard-room, guardian.
- (41) Guest, guide, gunies, gun-metal, gutter, gymkhana.
- (42) HABIT, HAIR, HALF, half-caste, half tone, hall, hallo, HAND, hand-bag, handbill, hand book, hand-made, hand-SHAKE, hand-WRITING, hand-kerchief, handle.
- (૩૮) ભૂગોળ, ભૂમિતિ, જંતુ જર્મનીનો વનની, ગીમેટ કરવું-મેનું ચગરવું, ગીરોટ-સારડી, ર પીંખવાનો સંચો, આદુ, ડાપરાનું વજન ગીઝનાર મોલ વ., ડોકરી, કાચ-ગાયનો પ્પ.મો, પૃથ્વીનો ગોળો, સરસ, ગ્લીસરીન-મીઠો તેથી પદાર્થ, જરુ.
- (૩૯) મુશર, ગોદામ-વખાર, મોદા કાચવાળા ગરમા, સેનું, સોતેરી, ગેલ્ફની રમત, સાફ, વાંદરાની એક જાત, રાજ્ય વ્યવસ્થા, રાજ્ય ચલાવનાર મુખો, ચડતો ઉતરતો કમ, યુનિવર્સીટીની ડીમી પાળો, વ્યાકરણ, આમોદાન વાળું, ભપકાદાર, પિતામહ.
- (૪૦) ગ્રેસાની મદદ, ઘાસ, ગોશરી ડોકરી વખતે મળતી ભેટ, કંજુસ, લીધું, રાખોડી રંગનું, દળવું, ગ્રસ-૧૪૪ નંગ, જમીન, ભેવિતગીધું, અધારીયો કાચ, સમુદાય, જમીનગીરી-ખાતરી, ગાર્ડ-:ફાક, ગાર્ડ લોકોને આરામ માટેની ઝોરડી, વાલી.
- (૪૧) મહેમાન, રસ્તો જતાવનાર-મોગીયો-અર્થની ચોપડી, ગીની, બંધુક ખનાવવાની ધાતુ, પાણીની નિકાસની ચોરી, કસરત શાળા
- (૪૨) ટેવ, વાગ, અધું, જુદી જુદી કેમના માતા પિતાથી ઉત્પન્ન થએલ-હિંદી ખિરની, રંગની ઓંચ, ઝોરડો, દહવો-સંભોધનનો શબ્દ, હાથ, હાથમાં રાખવાની થેલી, ફરફરીયું-હેડગીઝ, નાની સમવડ ભરેલી ચોપડી, હાથે જતાવેલું, હસ્તધુન, હસ્તાક્ષર, રમાલ, હાથો.

- (43) **HAPPY, HARBOUR, HARD, hardware, harmonium, harness, HAT, headache, heading, headquarters, health, HEALTHY, hear, heart, hero, heroine.** (૪૩) **મુખી, ખંદર, કાણું-અધરું, લોખંડો સામાન, વાજીર, ઘોડાનો સામાન, મોટી ડોપી, માથાનો દુઃખાવો, મથાણું, મુખ્ય મથક, તંદુરસ્તી-તબીબત, તંદુરસ્ત, સાંલગણું-સાંલગો કાલ-છગર, વાતોનો નાથક, પાતોની નાવિકા.**
- (44) **HIGH, highness, hill, Hindu, hinge, hip, HISTORY, hit, hockey, holder, HOLE, holiday, home, honey, honey-moon, honourable, hood.** (૪૪) **ઉંચું-ઉંચા પ્રકારનું, મહારાજાઓનો ઇરકાબ, ટેકરી, હિંદુ, મળગરું, હીપ હીપ હુરે બોલાવવાની સરખાત, હતિહાસ, મારતું, ઝેડીદડાની રમત, પકડનારી વસ્તુ-ટાંક રાખવાનું સાધન, કાણું, તહેવાર, ઘર, મધ, લગ્ન પછીનો આનંદનો સમય, માનનીય, ઉપરનું ઢાંકણ.**
- (45) **Hook, hookah, hopeless, horn, HORSE-power, hosiery, HOSPITAL, hostel, HOTEL, HOUR, houri, HOUSE, howdah, humbug, HUNDRED, hundredweight, Hungarian.** (૪૫) **આંકડીયો-નકુચો, હોકા, આસા ધિનાનું, શીંગડું-ચીંગડાં જેવું અવાજ માટેનું યંત્ર, ઘોડાનું બળ-એંછનના બળનું માપ, મોટું વગેરે સામાન, દર્દીની સારવારનું સ્થળ, જમવાનું સ્થળ-પીંડી, આ ઘર, કબાક, હુરી-પરી, ઘર, હોદ્દા-અંખાડી, ધત્તિંગ, એક્સો, હંડવેટ, હંગરીનો વતની.**
- (46) **Hungry, hunting, hurrah-hurray, hurricane, husband, hydrogen, hypnotism, hypnotist, Hysteria.** (૪૬) **ભૂખ્યો, શિકાર, પુશાલીનો પોકાર-પકાર, તોફાન-વાવાઝેરું (હુરીકન), પતિ, હાઇડ્રોજન વાયુ, મનઃ સક્રિયતા કાબુમાં લેવાની વિદ્યા, હિપ્નોટીઝમ કરનાર, માનવતંત્ર ૬૨૬.**
- (47) **ICE, ice-cream, IDEA, idiot, ill, illness, immediately, IMPERIAL, IMPORT, IMPORTANT, importer, IMPOSSIBLE, INCH, income, income-tax, indecent, indent.** (૪૭) **ગરમ, બરફથી દારેલી મસાઇ, વિચાર, મૂર્ખા, માંદું, માંદગી, તરત, બાદશાહી, આયાત, અગત્યનું, માલની આયાત કરનાર, અસકપ, ઇંચ, આવક, આવક વેરા, અસંભવ-અસમ્ભવ, નેહતા માલની યાદી-ઇન્ડેન્ટ.**

BASIC ENGLISH

જાતે બેઝિક ઇંગ્લિશ શીખવા ઉચ્ચનારા ગુજરાતી બહુઓ માટે બેઝિકના પ્રખર અભ્યાસીને દાસે દસે ધણું વિવિધ સાહિત્ય તૈયાર થયું છે, જેમાં ૩૧. ૫ માર્ચ ૧૬ પુસ્તકો મળી શકે એવી યોજના છે અને એમાંના એકે વિના તમારે નહિ આવે. અજમાયશ દાખલ એકજ પુસ્તક : Guide to Basic Step by Step Part I (પોસ્ટલ પેડિંગ સહિત કિંમત રૂ. ૧૦-૨-૬) મંગાવી જુઓ એટલે એ પુસ્તક તમને મળે તે દિવસ તમારી છવનકયામાં જાણ અસરે લખવા લેવો બની જશે.

બેઝિક ઇંગ્લિશ ક્લાસ-લાહી (કાલિયાવાદ.)

શિયાળાની મવસમ એટલે તનદુરસ્તી મેળવવાનો સમય

— એને માટેની પાંચ ઉપયોગી દવાઓ —

[૧]

અરકે મા-ઉલ-લદમ અંબરી

ખામુલખાસ તુયુરી

શિયાળાની મોસમ માટે ખાસ ઉપયોગી
ગીઝ હોઇ, એના સેવનથી અશક્તિ દુર થઇ,
ખુરશી, ખરચેલી શક્તિ પાછી આવે છે.
સ્વાસ્થ્ય હોઇ થોડા પ્રમાણમાં લેવાથી વધારે
અસર દેખાડે છે.

દીમત ગોળી ખાટલી ૧ ના રૂ. ૩-૦-૦

[૨]

અરકે મા-ઉલ-લદમ અંબરી ખામુલ

ખાસ તુયુરી દે આતિશાદ

આ મા-ઉલ-લદમ નાં ૧ થી પ્રમાણ
અસરકારક હોઇ ખાસ વાપરવા જેવી વસ્તુ છે.

દીમત ખાટલી ૧ ના રૂ. ૫-૦-૦

[૩]

લુખુબે કુખીર

સરદીની મવસમમાં ઉપયોગ કરવા લાગક,
ધાતુ વધારી, ઘટ વીધે બનાવી, ખરી અને
કાપમની શક્તિ ટકાવનાર આ પાક અમારા
દવાખાનામાં ગતી દેખેજ હોય બનતું હોઇ
વાપરવાની ભલામણ છે.

દીમત નં. ૧ તોલા ૧ ના છ આના

„ નં. ૨ „ ૧ ના આદ આના

[૪]

લુખુબે મુશહિને ખાસ યા

દાદુએ એહતિલામ

અમારી આ મશહુર ગોલીઓ વિરે એટ-
લુંજ જાણવવાનું બસ થશે કે જેમનું વીધું
પાતળું પડી થયું હોય, શરીર તવાઈ એટલે
શીકા નિમેજ થઇ ગયો હોય તેમને માટે
આશિર્વાદ સમાન છે.

દીમત બાર ગોલીના બેઃ આના

[૫]

લુખુબે મુકવિએ મુશરિક

અમારી આ મશહુર ગોલીઓ કાઠ પલ
રીને નુકસાન ન કરતાં તાકાત વધાડે છે અને
ધાતુને પુષ્ટી આપી કુદસ્તી ટકાવ કરે છે.

દીમત બાર ગોલીના રૂ. ૧-૮-૦

વધુ જાણવા માટે મોટું ઘર ઉપયોગી ૧૫૦ પાનાનું સચિપત્ર સવા એ આનાનો ટીપ્પટનીડી મંગાવી શો.
સખો:—મેનેજર,

દવાખાના મુઈન સિહત, (રચસ્કી) નં. ૧૩, રાંછીતાલાન-મુરત.

વેપારી-માનસની સ્વપ્ન
સફરે મને ઘણું ઘણું શીખવ્યું
છે-એવું એવું શીખવ્યું છે,
જે જો બધા વેપારીઓને
શીખવા સકાય તો વેપારી
દુનિયામાં સંભળાઈ રહેશે
કોલાહલ ધણે અંશે શાંત
યુધ્ધ બનવ.

સાત નિયમો

૧

હું એક દુકાને ગયો. મેં અમુક ચીજ
ખરીદી. વેપારી તેને કાગળમાં પીટાળી રહ્યો
હતો ત્યારે મેં, માનવ સ્વભાવની સહજ
એવી હમદર્દીથી પુછ્યું:

"વેપાર કેમ ચાલે છે?"

અને જવાબમાં, તમે શું ધારો છો, મેં
શું સાંભળ્યું હતું: "આજાર ખુલ્લો, સારો
ચાલે છે" યા "ડીક ઠીક ચાલે છે, ખાસ
નયિનતા નથી" એવું કશું નહિ! વેપારી
એ તો તરતજ શેઠજી, રહ્યા આરંભી
દીધા. તેણે વેપારની ખરાબ હાલત, નરકરોની
ખુમારી, તેમના નિમકહરામી, તેમના નખરા,
મદકોની લુચ્છાઈઓ, ખોટા ધરા લેણા વ.
વ નું એવું લાંબુ ઘસતો ખોલી દીધું કે
સાથે સાથે હું અકળાઈ ગયો. મેં તરતજ
નિયમ પાઠ્યો કે:

વેપારીએ આહુકની સામે
પોતાના શેઠજી રહ્યા ન લેઈએ.
તેણે આહુક સામે પોતાનો ગિહરો
હસ્તો રાખવો લેઈએ.

૨

બીજી દુકાને જઈ જોઈું તો દુકાન શી
હતી, જાણે નરા જુના, સારા નરસા, યોગ્ય
અપોગ્ય માલનું પ્રદર્શન હતું! મેં તરતજ
મોંઘ કરી કે:

વેપારીએ પોતાની દુકાને
વેચી સકાય અને આહુક સતોપાય
એવો ઉમ્મદા માલજ રાખવો લેઈએ.

૩

ત્રીજી દુકાને એક નવીજ
વાત જોઈ. જે ચીજો પૂરી
અને બીજી દુકાને એક આને
વેચાતી હતી, તે અદિં તથા
પૈસા અપાઈ રહી હતી. દેખીતું
હતું કે એ વેપારમાં નફો ન
હતો, ખોટજ હતી. મેં તરતજ

નકી કરી લીધું કે:

વેપારીએ હફારના નફાનો
લોભ રાખવો ન લેઈએ, તેમ ગળા-
કાણુ ફરીફારમાં ઉતરી, ખોટ પણ
નોંતરવી ન લેઈએ.

૪

ચોથી દુકાનની તે થી વાત કે જે ચીજ
જુઓ તો જુની દેશનની; જે માલ તપાસો
તે વીતેલા સમયનો! દરીદ્ર એ હતી કે
દુકાનદારે આગલા વર્ષેએ હફારનો માલ
ખરીદી લીધો હતો અને તે વેચી ન સકાતો,
હજી લગી દુકાનમાં ધર જમાઈ બની પડ્યો
પાયથો રહ્યો હતો. પરિણામે દુકાનદાર કો
પૈસાની છુટ ન હતી કે તે નવો માલ ખરીદે
અને એ તો સ્પષ્ટ છે કે એવા જુના માલના
માલકો જાગ્રોજ હોય છે. તેથી, એ દુકાન
શી હતી, પુરાણા સમયના માલનું મુજિવમ
હતું! મેં તરતજ મનમાં જાણી
લાંબી કે:

વેપારીએ હમેશ અમુક હફ-
માંજ રહીને માલ ખરીદવો લેઈએ
અને તે જાને તેમ ઝડપથી વેચી
નાખવો લેઈએ. વર્ષ વીતતાં, જુનો
માલ પડ્યો ન રહે તે માટે જુર-
સ્ત હોય તો એવો જુનો માલ
નફા વિના-ખરીદ ક્રીમતેય-તરતજ
વેચી કાઢવો લેઈએ.

૫

મને રખરના હાથ-મોળની ઝુરત હતી મેં એ માટે એ ચારે દુકાનદારોને પૂછ્યું. જવાબ મળ્યો કે એમાંનો અમારો માલ કાંતે આવનાર છે. તમે કાંતે આવો તો અમે આપી સકીશું. મેં તેમના વાવડા સાથે માન્યા હું ત્રીજે દિને ખરા બપોરે લાંબી મંજલ કાપી, ત્યાં પહોંચ્યો તો એકે દુકાનદારનો ‘માલ હજી આવ્યો ન હતો. કોઈએ એક બહાવું બતાવ્યું, તો કોઈએ બીજું. હું સમજી ગયો કે એ વાવડો પણ ખરો ન હતો અને એ બહાના પણ ખોટા હતા. મેં તરતજ નિયમ સ્થાપ્યો કે :

વેપારીએ પાળી ન સકાય એવાં, બહી જોઈને ખોટા, વામદા કરવા ન જોઈએ.

૬

કંદાળીને ત્રીજે દિને પાંચમી દુકાનની મુલાકાત લીધી. જોયું તો દુકાનદાર પોતાના એક આહક સાથે રકબકમાં મરાયુષ્ય હતો. તપાસ કરતાં જણાયું કે આહકે નવું નંખરના મોળ મંગાવ્યા હતા. દુકાનદારે, આહકને પાછો ન કાઢવાના અત્યંત શુભ હેતુએ (!) અને પોતાની કંને નવું નંખરના મોળ ન હોવાને કારણે સાઝ નવું નંખરના મોળ, તેની ઉપરની નંખરવાલી ટિકિટ કાઢીને મોઢલી આપ્યા હતા. આહક આજે પાછો આવ્યો હતો કારણ કે એ મોળ તેના ઉપયોગ માટે નકામા હતા. વેપારીનું માનવું હતું કે અર્ધા નંખરનો ફક્ત એટલે કશુંજ નહિ અને વગી, વેચેતો માત્ર પાછો તો લેવાય નહિ—એ કે મોળ, તેની ધડી પણ ખોટા વિના તફન અકબંધ હતા—એટલે આહકે એ ગોટા માપના મોળ યા વાપરીજ કાઢવા યા તેના પગ ગોટા થાય ત્યાં લગી સંઘડી રાખવા ! વેપારીની

નજરે આ સાધારણ વાત હતી, પણ મારી નજરે એના જેવો યુનાદ બીજો કશો ન હતો. મેં તતજ્જ મોંઘપોથી કાઢી, મોંઘ કરી કે :

વેપારીએ આહકોને શિકાયતનો સબબજ ન આપવો જોઈએ; છતાં કોઈ પણ કારણસર અને જ્યારે જ્યારે એવો સબબ નીકળી આવે ત્યારે વેપારીએ બની સકે તેવી રીતે તેને દુર કરી, આહકને સંતોષવો જોઈએ.

૭

એજ દહાડે એક બીજી ન્હાની દુકાનની પણ મેં મુલાકાત લીધી ત્યાં વળી નવુંજ કોતુક જોયું. મેં એક ફર કોટનો ભાવ પૂછ્યો દુકાનદારે પચાસ રૂપિયા કહ્યા હું સમજ્યો કે અદિય બીજા ટેકાણા પેટે એકજ ભાવ દરો. મને આટલો ગોપી કોટ ખરીદવો પરવડે નેમ ન હતો. મેં આજાર સાથે ના પડી આજવા માંડ્યું. દુકાનદારે મુને પાછો બોલાવ્યો અને વિના કારણે પોતાના મારા અને પોતાના બાળકોના સમ બાઈને બારમાં બબ્બે બબ્બે યા ત્રણ ત્રણ રૂપિયા બાજા કરવા માંડ્યા. મારા નાં કહેવા છતાં, તે વારંવાર સમ ખાતો જતો હતો અને કોટનો ભાવ ૫૦ થી ૪૮, ૪૮ થી ૪૫, ૪૫ થી ૪૩ અને ૪૩ થી ૪૦ રૂપિયા લગી ઉતરી રહ્યો હતો. મને આવા અપ્રમાણિક સમ ખાનાર વેપારી પર ખુબજ નિરસ્કાર વહુટ્યો મેં નક્કી કર્યું કે :

વેપારીએ કદી પણ ખોટા સમ ખાઈને પોતાનું નૈતિક ધોરણ બગાડવું ન જોઈએ.

જીવન

આહકની ક્ષ્યાદિ

આહક અને વેપારી વચ્ચેના સંબંધો જાળવી રાખવા હોય તો આહકને ક્ષ્યાદિ કરવાનો મવકાલ ન મળે એવું કરવું જોઈએ. છતાં, વેપારી અને તેના સહકારીઓ પણ અતે માનવ સ્વજન એવી ભુલને પાત્ર તો હોય છે. તેઓ કદાચ કંઈ ભુલ કરી એસે અને તેથી આહકને ક્ષ્યાદિ કરવાનો મવકા મળી જાય એ સંભવિત છે. એમ પણ બને છે કે આહક પોતે વહની, સંકારીત અને ચીરડાદિ હોઈ, તે હરહમેશ અને હરકાલ સાથે છોડા શોધતો ફરે છે. એમ છતાં, એ કહેવું વાજબી નથી જ કે આહકની ક્ષ્યાદિ માટે વેપારી જવાબદાર નથી. તે અવશ્ય જવાબદાર છે; કાનુની ધોરણે તો નહિ પણ નૈતિક અને વેપારી ધોરણે ખરેખર. તેણે આહકને સંતોષ મળે તેમ કરવું જોઈએ.

ધણી વેળા આહકની ક્ષ્યાદિ માહકની પોતાની ભૂલ યા ગયર સમજાવી દિવન ચાલ છે, તો કેટલીક વેળા વેપારીની ભૂલ હોય છે. વેપારીની ફાલ છે કે જ્યારે કાંઈ મહક ક્ષ્યાદિ કરતો આવે તો—

પ્રથમ તો તેની ક્ષ્યાદિ કાળજીપૂર્વક સાંભળી અને સમજા સે.

પછી આહકને ક્ષ્યાદિ કરવાની તકલીફ થઈ, તે બદલ દિલગીરી પ્રદર્શિત કરે પછી આહકની ક્ષ્યાદિ વાજબી હોવાનું ફરીકારે અને

ત્યાર પછી આહકને ખાત્રી આપે કે તેને પુરતો સંતોષ મળે એવા તોડ કાઢવામાં આવશે

આટલી પ્રાથમિક વિધિઓ પછી, વેપારીએ ક્ષ્યાદિની જોડાણમાં જરૂર જુરરી છે. તેણે—

પ્રથમ તો ક્ષ્યાદિ કેટલી અંશે ખરી છે, તેની તપાસ કરવી જોઈએ.

પછી, એ ખાત્રીમાં ભુલ કાની છે, તે શોધવી જોઈએ.

પછી, એ ભુલનો બદલો કેવી રીતે વાળા સકાષ તે નક્કી કરવું જોઈએ અને—

ત્યાર પછી, એ વિષેના ખુલાસા સહિત, ક્ષ્યાદિનો વાજબી અને સંતોષકારક ઉકેલ આહક સામે રજુ કરવો જોઈએ.

કાંઈ પણ કાલતમાં વેપારીએ આહક પર ઝરસે થવું ન જોઈએ. આહકની ભુલ હોય તો તેને ધીમેથી સમજાવી દેવી જોઈએ પણ કડવા વચનો અને કટાક્ષો કરવા ન જોઈએ.

આહિરાત-ટવ

મરઘીમાં ખાસ પ્રકારની અકલ હોવાનું મનાતું નથી, છતાં તે દરેક વેળા ટુંકુ આપ્યા પછી કુકડે કુક કરી, તેની આહિરાત કરે છે; મરઘાનેવ ખાસ ડહાપણ ધરાવ્યા વિના કુકડે કુક કરવાની ટવ છે.

અધેડાને સોયી વધુ વળોડાયલા પ્રાણીને પોતાની હાથિરીની ખખર આપવા કોંકિયાની ટવ છે;

મધમાખો બણુ બણુ કરે છે, અને આખલા પણ હોંકારા પાડે છે;

કૂતરો ભસે છે, કાગડા કો કો કરે છે અને કચ્છતર અને ખતકો ફ ફ કરે છે

માર પોતાનાં પીંછા ફેલાવી, અવાજ કાઢે છે અને ભુલભુલ ગાય છે

છતાં

હંસાન—કુદરતની તે હિતચેતન કૃતિ—પોતાના વેપાર ધંધાની આહિરાત કરવાની કુદરત વારંવાર ભૂલી જાય છે અને તેને ટવ બનાવવો નથી, એ નરી અજાણ્ય નથી શું ?

ઉધરાણી-પત્રો

■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

અનુવાદક : જનાબ હરિદ્રપ્પુ વ્યાસ સાહિબ

[નોંધ : 'કુમર' માસિકના જન્યુઆરી અંકમાં જે ઉધરાણી-પત્રોના નમુના આવેલા, તે વાંચતાં તેના લખનારાઓએ જે લેલું 'ખટાણું' છે, તેને માટે માન હવે ન થયું અને તેથી એક મિત્ર આગળ તે પત્રોની મેં પ્રશંસા કરી. પણ કમનસીબે તે મિત્રને અંગ્રેજ આવડતું ન હોવાથી તે-મારા આનંદમાં ભાગ પડાથી રોક્યા નહિ. એટલે વિચાર આવ્યો કે આ માસિકના એવા યજ્ઞ ધણા વાંચકો દ્વારા, જેમને અંગ્રેજ વાંચતાં આવડતું ન હોય, અથવા તે લેખિક ઇચ્છેલા જેવી સારી ભાષા શીખવાનો પણ જેમણે હજી સુધી પ્રયાસ ન કર્યો હોય, અને તેઓ આ પત્રોની મગાથી વચિત રહે એ અને ન રચ્યું એટલે એવા વાંચકોની તાજાં માટે એ પત્રોમાંના પહેલા ૧૦ના અનુવાદ આ તીથે આપ્યા છે.—અનુવાદક]

[૧]

શેઠ સાહેબ,

છરાદો સરસ હોય, પણ તે મુજબ વર્તન કરવામાં ન આવે તો તેની કિંમત રહેતી નથી. અમે જાણીએ છીએ કે અમારા રા..... ના ખીલ ખાખત આપનો છરાદો ધણો સરસ છે. આપ તે નાણાં ચુકવવા છરાદો ધરાવો છો. પણ કોઈ કારણસર-હજી આપ તેમ કરી શક્યા નથી.

આ દિસાળ પહેલી તકે ચુકવવા માટે અમે આપને વિનંતી કરીએ છીએ, એવું કારણ એ નથી કે આપ તે ચુકવશો, એ જાળવની અમેને સગીરે શંકા છે. જે આવી નાની મુતી રકમ આપ જેવા એકનીજ પામેથી લેવાની જાણી રહી હોય તો કાંઈ ફિકર ન હતી, અને અમે હજી પણ વધુ ઉધાર ખીરી શકત.

પરંતુ અમારે ઉધરાવવી જાણી રહેલી નાની નાની રકમોનો એકંદર આંકડો જાડુ મોટો થઈ ગયો છે અને તેથી અમારું દેણું ચુકવવા, નોકરોના પગાર કરવા, રોકડ ખર્ચ કરવા, નફાકારક માલ સવેગા ખરીદી લેવા-અને ધણી ધણવવા, એ બધામાં અમને જાડુ મૂકેલી પડે છે.

માટે આપના સુદર મરામતે આપ કાર્યનું

રૂપ આપશો અને રૂ.....નું ભરણું આજેજ મોકલી આપશો ? આમાર !

શી.

[૨]

શ્રીમાન,

આપને યાદ છે કે નાનપણમાં નિશાળેથી થેર પાછા ફરતી વખતે કરવાનું કાંઈ કામ આપને સોંપવાનું હોય ત્યારે આપનાં સગાં આપને અંશુકે દોરો ખાંધી આપતાં, જેથી યાદી તાજી રહે !

આપણે ધણી વખત નાની વસ્તુઓ ભુલી જઈએ છીએ અને તેથી આપને યાદી આપવા માટે અમે આ સ્મરણ-ચિન્હ^૧ મોકલેલીએ છીએ, જેથી આપ એ નાણાં ચુકવવાનું જુલો ન જાયો.

અમને આશા છે કે યોડા જ વખતમાં આપના તરફથી અમને સમાચાર મળશે. દોરી ખાંધી લેજો, એટલે પછી જુલ નહિ યાવ !

શી.

[૩]

ભાઈશ્રી,

જમુની માએ પોતાના પુત્ર આગળ એક વ્યાખ્યાન આપ્યું અને તેને કહ્યું કે

(૧) આ કાગળની સાથે દોરીનો એક કડકો મોકલવા ઉઃ સ્મરણ ચિન્હ તરીકે !

તેના દરેક કામની જાણુ ધધરને રહે છે, અને તે જ્યાં જાય ત્યાં તેની પાછળ ધધરની નજર રહે છે.

પછી તો બચુ સરમીદો બની આવ્યો જતો હતો; તેના વફાદાર કુતરો તેની પાછળ પાછળ ચાલવા માંડ્યો. ખાંચો વળતા બચુએ કુતરાને જોયો એટલે યુરસે ચઢ બોલ્યો: “ધેર જ અને મારી પાછળ આવતો એટલી જ. ધધર મારી સાથે કાયમ રહે છે એટલું જ નથી કે ને વળી તારે પૂછું પટપટાવતુ પાછળ આવવું પડે ?”

હવે, અમે આપને વધારે તરદી અપવા માગતા નથી. માત્ર એટલીજ યાદી અપવા માગીએ છીએ કે સાથેના જરતીયાંની બે નકસો અમેએ અગાઉ મોકલી છે અને તેનો નિઃશ્વર આપ વહેલી તકે લાવશો તો અમને આનંદ થશે.

આપ અમને ક્યારે આભારી કરશો ?
હી.

[૪]

શ્રીમાન ભાઈશ્રી,

અહિની રચાનિક કોર્ટમાં થોડા વખત પહેલાં એક ઉધરાણીનો દાવો આવેલો. મુજા દેવું તો રૂ. ૭૦૦ હતું, પરંતુ એ પતાવટ માટે કેસ વકીલોના હાથમાં ગયો અને સમન્સ બજાયાં અને સુનાવણી થઈ અને દેવાદારની મીલકત ઉપર હુકમનામું થયું ત્યાં સુધીમાં એ દેવું રૂ. ૧૫૦ રૂગી પહોંચી ગયું હતું અને એ બધું ઉવટે તો દેવાદારનેજ ભરવું પડ્યું.

આપને એમ નથી લાગતું કે અમે આપના તરફ સજ્જનતા વાપરી છે? અમે આપને મિત્રભાવે અને સીધી સાદી ભાષામાં કેટલીક વખત લખ્યું છે, કેમકે અમે-આપણે મિત્ર તરીકેજ રહેવા માગીએ છીએ. પરંતુ જો આપ એ રૂ. ૭૦ ભરવાનો પ્રવાસ ન

કરો તો અમારે અમારા બચાવ માટે કાયદાનો આશ્રય લેવોજ પડશે.

પણુ એને બદલે અહીં આવીને ખુદસી વાન કરી જાઓ તો શી દરકત છે? અમે વસ્તુસ્થિતિ ન સમજીએ એવા નથી. તમે અમારા તરફ એટલી સજ્જનતા વાપરો છો, એટલીજ અમે તમારા તરફ વાપરીશું. જો આપની રકમ એકઠી સાથે આપી શકાય તેમ ન હોય તો અમને ખરી રિથિતિ જણાવો અને અમે અમારાથી બનતી છૂટછાટ મુકીશું.

હવે અમે આપના જવાબની જરૂર આશા રાખીએ છીએ.

હી.

[૫]

શ્રીમાન શેઠશ્રી,

જુના જમાનાનો એક રાજા મિઠાસ કરીને હતો, તેની વાર્તા આપને યાદ છે? એમ કહેવાતું કે મિના રપર્સમાં અમલકાર હોતો. જે કોઈ બીજાને મિઠાસ અડકતો તે સોનાની બની જતી.

જો એ મિઠાસના જેવી અમલકારીક શક્તિ અમારામાં હોત તો અમે આ કાગળ લખત નહિ રા...નું જે બીસ આપે અમને ચુકવવાનું છે, તે ભરપાઈ કરી દેવા માટે અમે તાકીદ કરત નહિ.

એક વખત કરાર થયો, એટલે તે પાળવોજ જોઈએ. જો અમે બેંકને નાણા ભરવાનું વચન આપ્યું હોય તો યોગ્ય વખતે અમારે બેંકમાં તે ભરપાઈ જોઈએ, નહિતર બેંક અમારી સામે કાયદાનો ઉપયોગ કરે. જો વેપારી કરારો વજુદ ચિનાતા બની જાય એને તેનો આધાર રાખી ન શકાય તો દુનિયાસરના વેપાર વ્યવહારે કંડુકું ભૂસ થઈને ભાંગી પડે અને તેથી અમારા લેણદારોને અમે વખતસર પૈસા આપી શકીએ એટલા ખ તર અમારા ગ્રહકો પણ અમને વખતસર પૈસા આપે

એની અમે આશા રાખીએ છીએ. આ તદ્દન વાળખી છે, નહિં શું ?

રમણ રીતે કહીએ તો, ધારે કે અમે આપની પાસે જે નાણાં માગીએ છીએ તેટલાં નાણાં આટલા લાંબા સમયથી આપ કોમની પાસે માંગતા હો, અને અમારે તેની જોટલી જરૂર છે એટલી આપને જરૂર હોય તો તે નાણાં મેળવવા આપ આપનીય બધી શક્તિનો ઉપયોગ કરો કે નહિ ?

તમે જરૂર એમ કરો જ. તો પછી બીજાઓ તરફથી આપ જેવું વર્તન સાહતા હો એવું વર્તન આપ અમારા તરફ પણ રાખો, અને શા..... અમને વગર હીલે મોકલી આપો.

હી.

[૧]

રોકેશ,

અમારું પત્રોના આપે જવાબ આપ્યા નથી. તેથી આ પત્ર ગેરવહે ન જાય એની ખાત્રી કરવા અમે રજીસ્ટર કરીને મોકલીએ છીએ. જેથી જો કદાચ અમારે કાયદાનો અશ્રય લેવો પડે તો આપને અમે જણાવ્યું નથી એમ કહેવાનો જવાબ ન રહે.

અમારા લેણા યતા શા..... ન ભરવાથી તમે તમારી પોતાની રિયલિટી કેવી કદંબી જતાવો છે, તેની તમને કદર નથી. જે દેવાદાર પોતાનું બ્યાજખી દેવું વખતસર ચુકવતો નથી, તેનું નામ વેપારીઓ અને બીજાઓ -જેના પર તેને કટોકટીના વખતે આધાર રાખવાનો હોય છે-તેઓ પીળા પાના પર નોંધી રાખે છે. ખરેખર, પ્રમાણિક વેપારી તરીકેની તમારી આગતને આવો ધકકા પહોં-સાડવા તમે હચંચતા ન જ હો. તો પછી, આ બાબતનું તુરત મમાધાન કરવા પ્રયત્ન કરો, કેમકે જો એક અડધાડિયામાં દિસાજ

ચોખ્ખો નહિ થાય તો અમારો વકીલ વધુ રાહ જોયા વિના કામ ચાલુ કરશે.

આ બાબતનો નિવડો સારાસારીથી લાવવા અમે હજુ પણ તૈયાર છીએ. એટલે તમારે માટે સારામાં સારો રસ્તો તો એ છે કે અમને તુરત મળી જાય. જો કાંઈ કારણસર એમ ન બની શકે તો હેવટ આજેજ અમને લખી જણાવો કે તમે શું કરવા માગો છો ? શું કરવું તે હવે તમારેજ જોવાનું છે.

હી.

[૭]

મિત્ર,

ઉદ્ધરાણીના પત્રમાં નીચેની ત્રણ બાબતો હોતી જોઈએ, એમ હું માનું છું :

- (૧) તે ટુંકા હોવો જોઈએ
- (૨) તે મિત્રભાવે લખાયો હોવો જોઈએ.
- (૩) તે અસરકારક થવો જોઈએ.

આ પત્ર ટુંકો છે, તે મિત્રભાવે લખાયો છે. તેને અસરકારક કરવો એ તમારું કામ છે.

હી.

[૮]

મિત્ર મિત્ર,

આજ સવારે મારા દિસાખી ખાતાએ લાંબા સમયથી લેણા ઘડ ગયેલા દિસાખોનાં કાગળ મારા ટેબલ પર મુકી, અને એ બધું કામ વકીલના હાથમાં સોંપી દેવા ઇરાદો જણાવ્યો.

એ કિસ્સામાં તમારું નામ પણ જોતાં મને આશ્ચર્ય થયું. ઘણી વખત અમારા દિસાખી ખાતાને પૈસા પતાવવા માટે આકરા ઉપાયો લેવા પડે છે, કેમકે અમારા ચોખ્ખા કાગળોમાં ઘણા માહકો છે. તમે સમજી શકો તેવી આ વાત છે અને વસ્તુતઃ જ્યારે ઘણા પત્રો લખવા છતાં કાંઈ માહક તરફથી પૈસા ન આવે ત્યારે અમારે માટે

દુય બ્રશ એટલે બ્રિસ્ટલ—બ્રિસ્ટલ એટલે સુન્વરના વાળ !

મુસલમાન એને મુખમાં ન નાખે.

જ્યાં લગી એ છુપો લેદ હતો ત્યાં લગી ધપ્યું ધપાવ્યું;
હવે ભરમ ફૂટ્યો એટલે બ્રિસ્ટલ બ્રશને તલાક
નક્કી થઈ!

અમે એનો બદલો

મિસ્વાક

દ્વારા આપીએ છીએ.

એ બ્રશોમાં બ્રિસ્ટલ નથી,
નિર્દોષ રેશા છે,
એના ઉપયોગમાં શરણ લાગણી
પણ સચવાય છે અને મુખ તથા
દાંતની સ્વચ્છતા પણ થાય છે.
મુસલમાન એને બેધડક વાપરી રહે છે

એ બ્રશ મિસ્વાક જેવા મજબુત છે — એ “મિસ્વાક” બ્રશ જેવા મુઘડ છે.

“મિસ્વાક” બ્રશોન વાપરો—મુસલમાન માટે “મિસ્વાક”

સોલ : મોડર્ન ટ્રેડર્સ : ૨૦૬, ફરહરી-ખાજાર
એજન્ટ : મુખમ—૩

અરસપરસ જાંધુવ વધારવો તે અમારો ધ્યેય છે.

ધી ઇસ્ટ ઍન્ડ વેસ્ટ ટ્રેડ ડેવેલપરનો

કરછ—કાઠિયાવાડ ખાસ અંક

કદી જહાર પડેવ નથી તેવી અનેક હાકીકતો અને ફોટાઓ સાથેનો આ દેશદાર
ખાસ અંક કોઈ ધર્મ, કામ કે પક્ષના ભેદભાવ વિના આજ સુધીમાં કરછ અને
કાઠિયાવાડમાં દરેક દિવામાં શું અર્થિત થઈ જો, અને તેની અગ્રણી દેશ પરદેશમાં
શું કર્યું છે તે જતાવવા સાથે આર્થિક દ્રષ્ટિએ વ્યાપાર ઉદ્યોગમાં ઉપયોગી થઈ પડે
તેવી ઘણી વિગતો ખાસ અનુભવ ધરાવતા ખાહોસ અને નામાંકીત કાર્પકોના
લેખોમાં આવવાની હોઈ, હમેશા સાચવી રાખવા લાયક થશે. કીમન રૂ. ૨.

જલદી નામ નોંધાવો

અગાઉથી જોરકર મોકલનારને રૂ. ૧ (પોસ્ટેજ અલગ)

જોરકર સાથે નાણાં મોકલનારને રૂ. ૧ (પોસ્ટેજ મફત)

દિ. જહારના દેશો માટે રૂ. ૨ (અગાઉથી)

ખાસમાં જાપવાના રૂ. ૨ (અંક મફત)

‘કમર’ને લગતા વિષયોના પ્રશ્નોના જવાબો અને કમવાર સુદૃઢ પ્રગટ થાય છે. એકી વેળા વધુમાં વધુ ત્રણ પ્રશ્નોનાજ જવાબ મળી સકશે.

ટપાલ દ્વારા ખાતરી જવાબ જોઈએ તો, દરેક પ્રશ્ન દીઠ પાંચ આનાની (ખર્ચા : આઠ આના અને પરદેશ : નવ પૈની) ટીકાઓ જાહેર. [વી. પી. ના ઓર્ડર સ્વીકારતા નથી.]

૨૨૮૫-મિ. ર. ર : જાનનગર-આરીસા જનાવવાના મિત્રણોમાં, એમોનિયા ફોર્ટ ૮૮૦ ને જાહેરે ૬૧૦ પણ વાપરી સકે છે.

૨૨૮૬-જી. હુ : ભોંગીર-ટપાલની વપરાશો ટિકિટોનો વેપાર અને કરતા નથી.

૨૨૮૭-કા. ચં. શિ : કસોત્ર-ચાહીમાં વપરાતા રંગો માટે આદમજી ભાઈજી રંગવાળા, ૩૬૬ કાથા જાત્રા, મુંગઈને લખશે.

૨૨૮૮-અ. અ. : મુંગઈ-‘ખજાવાન આખો’ નામની ચોપડી મુંગઈમાં એન એમ. ત્રિપાઠી કમ્પની, કાલગાદેલી રોડ, મુંગઈ-૨ પાસેથી મળશે.

૨૨૮૯-જે. એચ : ઉપલેટા-(૧) પર-કોમેટર વગર ગારનિક કમ્પની, જેકલ સર્કલ, મુંગઈ પાસેથી મળશે કીમતની વિગત ત્યાંજ પૂછવશે. (૨) સુખડતું તેમ માયસોર સરકારની બનાવટનું ઉમ્દા ગણાય છે. (૩) તન્દર તર સુગંધીદાર કાથો જનાવવાના પ્રયોગો ‘કમર’ના ૨૫, ૪૦ અને ૭૬મા અંકોમાં છે, તે જોશે.

૨૨૯૦-ગુરાની ચાંદ : ઇન્દોર-જેવા આરીસા-કે જેની એક તરફ જોતાં આમૃતિ ન્દાની દેખાર અને બીજી તરફ જોતાં મ્હોટી દેખાય-અમુક આસ કુક્તિપુર્વક જનાવાય છે. એની વિગતો માટે એ વિચવની અંગ્રેજી ચોપડીઓ જોવાની સિફારિશ છે. (૨) હા, આપને જોઈતી કાંઈ પણ ચોપડી અને

મંગાવી મોકલી આપી સકીએ છીએ. એ મિદનત જાહેર કમીશન લેતા નથી, પણ મંગાવતાં-મોકલતાં થતો ખર્ચ મુરર લઈએ છીએ વળી એવા ઓર્ડર માટે આગળથી પુરતા પૈસા એડવાન્સ આવવા મુરરી છે. તેમ થવા વિના એવા ઓર્ડર પર અમલ થઈ સકતો નથી (એક પ્રથ અસ્પષ્ટ છે; સમજાતો નથી) [આ ભાઈ ખબર આપે છે કે ‘કમર’માં જનાવેલા આરીસા-હુનરની તેમજ આજમાઈશ કરી છે અને તેને પુરેપુરી સફળતા મળી છે-તારી]

૨૨૯૧-મિ. ખી. રા : પાન્દે- (૧) જુન જુહા માપની પોલાઈની કમાનો સ્થામી એન્ડ કમ્પની, ૪૦/૧ સ્ટાન્ડ રોડ, કલકત્તા પાસેથી મળશે. (૨) પાકી કાળી ચાહીનું લખાણ ભુસાનું મુદ્રિક છે. એ માટે વપરાતી દવાઓના પ્રયોગો માટે જુઓ ‘કમર’ના અંક નંબર ૩૪, ૫૫, અને ૬૨મા. (૩) કાંઈ પણ ધાતુ પર ચાંદીનો ઢોળ ચઢાવવાની રીત માટે ‘કમર’ના ૨૫, ૩૬, ૭૭, ૮૧, ૮૬, ૯૦, ૯૩ અને ૯૪મા અંકો જોશે.

૨૨૯૨-કા. અ. અ. : ભાવનગર-(૧) ભાવનગરના દવાવાળાઓ પણ ‘એપોથિકરી’ તોલ નથી જાણતા, એ સાચેજ ભાવનગર માટે ઉમ્દા પ્રમાણ-પત્ર છે! લાઇ, જ્યારે આપને ત્યાંના દવાવાળા આવે ત્યારે (૧) છે, ત્યારે તેઓ જે દવાઓ આપતા હશે અને જે

દિલરોઝ [રજસ્ટર્ડ]

૨૩ીયામ:-Islam Bros. ૨૩ીદિનનં. ૪૨૬

આઝાદ હોઝિયરી

દરેક પ્રકારના અને દરેક પ્રદેશમાં યના
યુમકાઓ. નાના મોટા જખમો, ખરજવું,
દરાજ, ગંજીપણું, નામુર, ભગદર, કંદમાળ,
રસોલી, હરસ, મસા, પેગ વગેરે પર એક
અકરીનું કામ આપે છે. ખડાકાપ વિના
રંગોને મટાડી, શરીર પર તેનું ચિન્હ મુદ્દાં
રહેવા દેતી નથી. દરેક ધરમાં એક બાટલી
ખુરર રાખવીજ જોઈએ ધામાંથી નીકળતું
લોહી તરત બંધ કરવામાં અજોડ છે.

કીમત: નાની બાટલીનો એક રૂપિયો
મોટી બાટલીના બે રૂપિયા
(પેકીંગ પોસ્ટેજ લુકું).
મુંબઈ ઇલાકાના સોલ એજન્ટ.—

કાગદી ખુદરાભાઈ રહેમાનભાઈ,
૧. કાલુપુર દાવર પાસે-અહમદાબાદ
[મુંબઈમાં મસ્જિદ બંદર રોડ, ઇમ્પી-
રીયલ બેન્કની પાસે કાગદી રહેમાન
રહેમાનભાઈની દુકાને મળશે]

સ્વદેશી મુદી અને વ્યવ-
સ્થાથી ચાલતી ધાતુગુજરાત હોઝિયરી
મીલમાં બનેલ ગંજીરાક, મોળ, સ્વેટર,
કાટ, પુલ ઓવર, મક્કર, બચ્ચાની જર્સી,
વિગેરે વાપરા. મુતર તથા ઉત્તનો મામ
એક તથા સાદી ડીઝાઇનમાં બને છે, અને
પરદેશી માત્રની હરિદ્ધિ કરી સફે એવો
હોવા ઉપરાંત બાવ પણ ધણાજ પ્રકારના
રાખેલા છે. માત્ર ખરીદતી વખતે આઝાદ
હોઝિયરી નામ જોવા ખાસ લગામણુ છે.

બહારગામના એજન્ટ પર પરવું ધ્યાન
આપી રસીદ બેન્ક ખાસતે કેવી પી. થી
રવાના કરવામાં આવે છે.
સોલ એજન્ટ:-ઇસ્લામ બ્રદર્સ
હેડ ઓફીસ:- ૨, કાલુપુર, અમદાવાદ
બ્રાન્ચ:- ૨, ભુમ્બા મસ્જિદ સામે, અમદાવાદ

“મુનાદી”નું જોડતું અડવાડિક-મુસ્લિમોનું આદર્શ અખબાર

“મુસ્લિમ-ગુજરાત”

એ કવમને ખરી રીતે દારે છે એ કામથી જોટી રીતે નથી દારાવું	એ આપને— બનાવોથી બાંખબર કરે છે અને આગેવાન બનાવગીરોથી ખબરદાર બનાવે છે
---	--

એની અનેક કવમી લડતો પરિણામકારક નીવડી છે.
પાંચ વર્ષ દરમિયાન એણે અનેક સુખાલિદ્ધ હથ્યાર હેઠા પાડ્યા છે.
એના મનદર તઅક્કીમી ફેલા, “હંને” માટે એનો ધન્યતુ સફે, બાળકો માટે એનું ખાસ
પાનું, દીની તઅક્કીમ માટે એનો ફતાવા પેજ, એની તળીઆઝાટક દિવસરૂપ ડીકાઓ,
એના નિઝર દરેક અમરેજો એ, એની કેટલીક ખુશ્મીબનો છે.

ચિનાંતિ નમુનો મફત મંગાવો માલક બનો	લવાજમ સ્વદેશ-ચાર રૂપીઆ બર્મા-પાંચ રૂપીઆ પરદેશ-છ રૂપીઆ	કેકાલ્લુ ભાગા તાલાખરોડ, સુ ર ત.
---	--	---------------------------------------

રીતે દવાઓ બતાવતા હશે, તેનું પૂછવું શું ? હવે, આપના આશ્વાસન માટે, શાળામાં જતા આપના કોઈ બાળકની ગણિત લખ, તેમાં આપેલા વજનના કોઈકો જોશો તો આપને જણાશે કે ખરેખર એપોથિકરી તો હસ્તીમાં છે ! ગરીબ બિચારા દવાવાળાઓ ! કૃપા કરી તેમને એ ગણિત લખ બતાવી દેજો કે પછી કોઈ સમક્ષ એનું ઉપચાર પાશી ન મારે. (૨) નાંક, કોઈ ઉર્દુ પુસ્તકનો તરજુમો કરવાની બિદમત અને કરી આપના નથી, જે કે એ કામ ખીજાઓ અડિં કરે એમ છે. બેશક, એ માટે તેઓ ધન્ય મહેનતાણું લેશે.

૨૧૬૩-મ. મુ. આ: મોંઝ-કાયાના વેપારીઓ આ છે:-ઈન્ડિયન યુક પ્રોડક્ટસ કંપની લિમિટેડ, ‘ધમઝતનગર, ખરેલી અને એ. એમ. બાંગ્લો કંપની, એડવાર્ડ સ્ટ્રીટ, રંગુન. [એક સલાહ સમજાતો નથી.]

૨૧૬૪-મુ. ૨ : ધોળક-(૧) કાપીરાઈટ પુસ્તકમાંથી એક યા જે પાના નેટસો હુંકો ઉતારો, પુસ્તક અને તેના લેખકના નામના દવામાં સાથે પોતાની ફૂનિમાં સામિલ કરવાથી કાપીરાઈટના કાનુન હેઠળ રહેશે યુનાઈ થયો ગણાશે નહિ. (૨) કાપીરાઈટ ન હોય એવા પુસ્તકનો પણ એવો સહજ સાજ પ્રમાણિક ઉપયોગ વાંધાભર્યો નથી; બેશક, વધુ પડતો અને અપ્રમાણિક નિષ્પત્તી કરેલો ઉપયોગ યુનાઈ ગણાશે અને તેમ થતાં, કાપીરાઈટના બદલા પેટે ઝોટી રકમ આપવી પડશે. (૩) પુસ્તક લેખનનું મહેનતાણું કેટલું હોયું એછાએ, એ નક્કી નથી પુત્રત ખર્ચી જેવા વિવચના: ‘વેચાણ કળા’ જેટલા કદના-એટલે રાવણ ૧૬ના છ ફોર્મના-પુસ્તકના કોઈક માત્ર રૂ. ૨૦ કે ૨૫ રૂપિયા પણ મનુષ્ય કરે અને કોઈકને પચાસ સાઠ રૂપિયા પણ કુલુવ ન હોય. હુંકમાં એ મુદ્દો તો અરસપરસ

સમજી લેવાનો છે. એનો કોઈ સ્થાપિત નિયમ નથી.

૨૧૬૫-હા. ઉ. બ: ધામજીગામ-(૧) આરીસા પરથી કાંધ છારી વ. દુર કરવા માટેના એક મિશ્રણનો નુસ્ખો ‘કમર’ના ૯૬ મા અંકમાં છપાયો છે, તે જોશો. (૨)

આયોગિક શિક્ષણનો ભોમિયો

તમારી શિક્ષણ-પરિક્ષા યદ ગદ્ય ? પરિણામ શું આનું ? હવે તમે શું કરવા ધારો છો ?

આજની બેકારી વધારનારી કેળવણી પશ્ચિતિથી તમે કંટાળ્યા છો, નહિં વાર ? હજારો રૂપિયા ખર્ચી, ઝિન્ડગિના ઉત્તમોત્તમ વર્ષો યુવાનો, બણેલા બેકાર થવાનું તમને પસંદ છે યા થોડા ખર્ચે જલદીથી હુનરી તબલીમ લેવી બિહતર સમજે છો ?

હુનરી તબલીમ લેવા માટે શું કરશો ? કઈ લાઇન પસંદ કરશો ? શાળાઓ ક્યાં છે ? તેમના સત્ર ક્યારે રાફ થાય છે ? શી કેટલી અને અભ્યાસક્રમનો સમય કેટલો છે ? એ બધું જાણવા મારે-

આયોગિક શિક્ષણનો ભોમિયો

-ની લેખમાળા વાંચો. તમારી એજ એક્સી માર્ગદર્શિકા છે.

લગભગ ૧૦૦ વિષયો-સેંકડો શાળાઓ [પૂરો સંગ્રહ ૩૪ હફતામાં]

કીમત ૩૪ અંકોની: રૂ. ૭-૭-૦

લખો:-કમર ઓફીસ, સોલમરવાડા, સુરત.

વાળને મુઝાવમ રાખવા માટે કોઈ ખાસ દવા જલ્દમાં નથી દરકત એ છે કે, જે વાળ વારંવાર કપાતા રહેતા હોય નો ફરતી રીનેજ બ્રાડ અને ઘીય ઉમે છે અને તેનું સ્વભાવિક પરિણામ એ આવે છે કે તેની નરમાશ ધીમે ધીમે જતી રહે છે. સીઆના વાળ કપાના ન હોવાથી તે બારીક પણ રહે છે અને સુંવાળા

અનાવિલ પોકાર

અનાવિલ ક્રમનું એકજ મુખપત્ર

હાનિકારક રિવાજો દૂર કરો-એનોને કચડાતી બચાવો એ દિગ્ગિમિદુએ લખાવજો અનેક રિપયો અને બીજા ઉપયોગી લેખો રજુ કરતું માસિક વાર્ષિક લવાજમ (બેઠ પુસ્તક સાથે) રૂ. ૨-૦-૦; પરદેશ માટે સિલિંગ આઠ.

પ્રેસમાં બપકામ પણ આકર્ષક અને સફાઈગર થાય છે

શ્રી અનાવિલ બધું પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ,

સુરાનપુરી લાખળ, ભાજવાળી પોળ-મુરત.

સતત ૨૩ વર્ષથી સંપૂર્ણ વ્યાયામ વિષયક સચિત્ર માહિતી આપતું,
હિંદની પ્રજાનું માનીતું માસિક.

૬૨ મહિનાની ૧૫મી
તારીખે નિર્ધારિત
પ્રસિદ્ધ થાય છે.

વ્યાયામ

વાર્ષિક લવાજમ
હિંદમાં રૂ. ૨-૮-૦
પરદેશ પૈ ૧ શિલિંગ

વ્યાયામ વિષયક સાહિત્ય, સાધનો તથા ખુલાસા માટે લખો—

વ્યવસ્થાપક, 'વ્યાયામ' રાવપુરા, વડોદરા.

પુષ્પની ફોરમ વિનાના બાગબગીચા તો વેરાન

તમે બા, બાપા, કાકા, કાકી, મામા, મામી, ભાઈ, ભાલી, ભાઈ બહેન ગમે તે હો

તમારી ગૃહવાડીના પુષ્પોને દીવેલીયા બનનાં ત્યારેજ અટકેલાં બેસી કે જ્યારે એમના હાથમાં મુંઢર અને આંખને ઉડીને લાગે એવા આકર્ષક ચિત્રો, ચિત્રાત્મક અને ઝડપી શૈલીમાં લખાયેલા લેખો, એમના કદખના રંગોને રૂચે તેવા લોકગીતો, એમની તરંગી અવસ્થાને દુનીયાનો આકાર સમજાવતી વાતો અને એમના હૈયને દિલોળતાં રસ ઝરણુથી ભરપૂર આકર્ષણોવાળું આ ફોરમ જઈ પડશે. તમારાં એ પુષ્પોને આ ફોરમની સોમનમાં ખીમવા દો.

લવાજમ હિંદ રૂ. ૨ વિદેશ: સિલિંગ ૪	{	મુંઝઈ સરકારે મંજૂર કરેલ ફોરમ બાળકાનું પોતાનું માસિક મુખપત્ર	{	પુષ્પ કાર્યાલય ૭૫, ખાર મુંબઈ ૨૨
--	---	---	---	---------------------------------------

ગીસાળ માસિક

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૨૦

અનાવિલ અને બંગાળનાં

પુસ્તકો (હિંદી, ગુજરાતી અને મરાઠી)

અરિ. રી. ૨૦૮ ૨૦ ખેતવાડી મેન રોડ, મુંબઈ. ૧

પણ. એમ છતાં, માધાને તાકાત આપે એવા તેજના વપરાસથી જગડા વાળમાં કંઈક નરમાસ લાવી સકાશે. (૩) બેસિક અંગ્રેજી શીખવા માટેની પુસ્તકાની આહિરાત આ અંકમાં અન્યથા છપાઈ છે.

૨૧૯૬-લઃ નમાઝી-(૧) હાર્મેનિયમ વેચનાર મુંબઈના એક વેપારીનું નામ હામ આ છે:-એલેક્ઝાન્ડ્રા ઇન્ડસ્ટ્રીઅલસ, ૪, એલેક્ઝાન્ડ્રા રોડ, નવી ગામદેવી, મુંબઈ ૭ (૨) હેર ઓઈલ બનાવવાની પુરી માહિતી કારમેનિકસ પુસ્તકમાંથી મળશે. (૩) વૈધક સામ્રાજ્ય ગુજરાતી પુસ્તકો ધણા છે અને તે સામાન્યતઃ અહમદાબાદ અને મુંબઈના બધા મહોલ

થોડીકજ પ્રતો બાકી છે

દરેક પ્રકારના સાચુ બનાવવા માટે અચુક બેમિયા રૂપ પુસ્તક સાબુની બનાવટ

પુસ્તકની હવે થોડીકજ પ્રતો બાકી છે. એ આવૃત્તિ ખાસતઃ જાણ તે પહેલાં આપની નકલ મેળવી લેા

[વધુ વિગતો માટે જુઓ આ અંકની સાથે જોડેલી અનુક્રમણિકા]

જુકેમ્બેરા પાસેથી મળે છે. આપને કયું પુસ્તક ખાસ જોઈએ છે, તે લખશો તો તે વિષે વિગતો આપી સકાશે.

૨૧૯૭-પં. ગ તુઃ રાજકોટ-(૧) બહુ ડાહ્યામાં, જોવા માટે થોડાક અનુભવની જરૂર છે પાંચ દશ વાર, દરેક વેળા ફેટકીક મિનિટો લાંબી, નાજરને ડાહ્યા પર થાંભલીને નંદશો ત્યારેજ કંઈ દેખ શે. નાજર કેળાવા પછી પાંદવાર એટલી સંખ્યાથી થશે નહિ. (૨) અને (૩) મમરા અને પદાણી બનાવવાની રીત હવે પછી છપાશે.

૨૧૯૮-હા. જુ. હા. પ્ર: નાંદો:-સાબુની બનાવટ માટેના ચૂંત્રા અમે વેચતા નથી.

કુદરે તમને બાળકો આપ્યાં હશેજ. તેમને રાજા રાખ્યાં અને સંસ્કારી બનાવવા તમે નમારાથી બનવું કરતાં હશે.

બાલવાંચન

તેમના હાથમાં સુકી જુઓ, અને તેઓ ફેટલા રાજ થાય છે તેની ખાત્રી કરે. લાજુતા હશે તે તેના લખાણ વાંચીને રાજ થશે. નહિ લાજુતાં હોય તે તેનાં ચિત્રો જોઈને રાજ થશે.

બાલવાંચનના મહક થયું એટલે રાજનું માત્ર એક પાછળું ખર્ચ

જરીબને પણ એ પરવડશે. પૈસાદારને તો એ રમત વાત છે. તમે આહક ન હો તો આજેજ રૂ. બે મનીઓડરથી મોકલો

બાલવાંચન સમર્થ અને સિદ્ધસ્ત બાલસાહિત્યકાર થી વહલભજ દુષિના તંત્રીપણા નીચે પ્રતીદ થાય છે, અને હુંક વખતમાં તે ખુબ વખણાઈ ગયું છે.

શિરનામું:-બાલવાંચન કાર્યાલય, રાજકોટ.

વેપારીઓના લાલની વાત

એ આપે આપના ધંધાના રક્ષણ માટે સરકારમાં ટેકમાર્ક કે નામ લેખદક્ષ વિગેરે રજીસ્ટર્ડ પેટન્ટો હજુ સુધી નહિ કરાખ્યાં હોય તો આજેજ કરાવો. અમે થોડી શીમાં થેઝ બેઝાં જોણ ઇન્ડીઆ માટે સદર રજીસ્ટ્રેશન ઓફીસ કન્કતોથી જલ્દી કરાવી આપીએ છીએ. રજીસ્ટ્રી દરેક વસ્તુઓની થઈ શકે છે. વધુ વિગત માટે લખો.

ગરિબોને ખુશખબર
તો આપ ઘેર બેઝાં થોડા પારખમે અને જુજ સુડીમાં સારા પૈસા કમાવા માગતા હો તો "પૈસા પ્રાપ્ત કરવાની સર્વોત્તમ દુલા" (ભા ૨ જો) આજેજ મંગાવો. તેમાં લેખક થોડી સુડીમાં લખપત્તી કેમ થયાય ? તેવી લક્ષી સુપેટ રજીમે જગ કલાણ માટે દર્શાવેલ છે. રૂ. ૮-૮-૦ અથવા "વિશ્વ વિજ્ઞાન" માસિકના આદક બની લાભ મેળવો. વા. લ. રૂ. ૧-૦-૦

ટે. આંદર્શ સમાજ કાર્યાલય, સાહુપુર અમદાવાદ

“કુમર” : અંક ૬૬ મો

અમારે ત્યાં ફક્ત પુસ્તકાલય મળે છે. યજ્ઞ માટે આપે એના વેપારીઓને પૂછાવું જોઈએ.

૨૧૯૯-અ. અ. ધ. ગે. મેંડોર-૧

તમે ખાંસી મટાડવા માટે ગોળીઓ બનાવી જાદિર પ્રગ્નમાં વેચી સકો છો. અહિંના સરકારી કાનુન એ વિશે કશી અટકાયત કરતો નથી. (૨) એ ગોળીઓ વાળવા માટે એમાં સફળ આધુનિક ઉમેરણો તો ફેરવેલા પડે. યજ્ઞ એવો ગોળીઓ પણ વળાશે. તે ન ઉમેરવા હોય તો, સફળ પાણી ઉમેરશો તોય આસરે છે.

૨૨૦૦-હો. તા. હા. સુ. મમતરી-૧

૩ મહાવત્તાનો વિષય ઘણો લાંબો અને રસપ્રેરિતકારી એવો છે. આપ એ માટે એ વિષયની ખાસ શાસ્ત્રીય ચોષ-ડીઓ-એ અંગ્રેજીમાં મળે છે-નોશ. (૨) પનરાના ખાસી રખા માટે દીન પ્રિન્સિપ એન્ડ મિટલ વર્ક્સ લિમિટેડ, ચાંદની એક, દિલ્લી પા પાર દીન ફેક્ટરી, ૧૪ હાલગી-ખામનું રોડ, કલકત્તાને લખશો.

૨૨૦૧-અ. હા. સા. મોઘીર-૧

૧૫-રાયલી ટિકિટોના સંપ્રદાઈને પત્ર લખતી વેળા રમજ રીતે એ લખી દેવું જોઈએ કે મહારી પાસે આટલી ટિકિટો છે, હું એવી અને આટલી ટિકિટોને બચાવે કરવા માંડી છું અને મને અમુક શખ્સે વા પત્રે તમારી બચાવણ કરી છે. વ. વ. કારણ કે આ શખ્સમાં બધો અવહાર અરસપરસના વિષય-સેજ ચાલતો હોય, જ્યાં લગી પુરી ખાંસી ન થાય ત્યાં લગી સંપ્રદાઈ એક બીજાને પોતાની ટિકિટો મોકલતા નથી. (૨) અંગ્રેજી પુસ્તકો તરજુમો, મહેનતાણુ લખી કરી આપનાર ધણુ છે. બેસક, પુસ્તક કેવું છે, તે જોયા વિના એ વિશે કશું ચોક્કસ કહી સકાય એમ નથી. (૩) પાણી-છાપ કિંવા વોટર માર્ક તે જાપને કહે છે, જે ટિકિટના કાગળની અંદર છપાયેલી હોય છે. એ જોવા

માટે કાંઈ પણ ટિકિટ લઈ, ઉપી પૂરા નેતી ઉપર એ ચાર દીપાં ચોંટાલના નાખી જોશો તો એ જાપ જોઈ સકશે.

નિયમો

- “કુમર”નું વાર્ષિક લવાજમ દિન માટે રૂપિયા ત્રણ અને જર્મી માટે ૩-૪-૦ અને પરદેશ માટે સિલિંગ ૭ છે. છૂટક નકલની કીમત ચાર આના વા ૭ પેની છે.
- લાઇસેન્સરશિપની શી ટિકિટ માટે રૂપિયા ચાલીસ અને વિદેશ માટે પાંચ્ચ ચાર છે.
- નવું વર્ષ જન્યુઆરી માસથી શરૂ થાય છે, જ્યાં પ્રાદેશ ગમે તે માસ ગોંની સકાય છે.

ચેતવણી

“કુમર”ના આ અંગના જથ્થા સાદિખના-માત્ર તે લેખો સિવાય, જે તેમના લેખકોના નામો સાથે પ્રગટ થયા છે-ગોપીરામદત્તા લોકો તંત્રીને સ્થાપિત છે.

ખાલસખા

[ખાળકોનું માસિક]

તંત્રી : હિંમતલાલ યુ. શાહ

“ખાલસખા” એકની વાતો કે મપગોળા રજુ નથી કરતું, પણ ખાળકોને ઉપયોગી સર્વ વિષયો શિક્ષણની દૃષ્ટિએ રજુ કરે છે.

એવો દરેક અંક બાળસાહિત્યના શિષ્યકરન લેખકોના લેખોમાં ભરેલો હોય છે.

, તેથી “ખાલસખા” હુંક સમયમાં પ્રથમ કલાનું બાળ માસિક ગણાય છે.

ખાળક માટે “ખાલસખા”નું પરિદ કરેલ વાર્ષિક લવાજમ:

દેશમાં રૂ. ૩, પરદેશ રૂ. ૪, (સિંગલ)

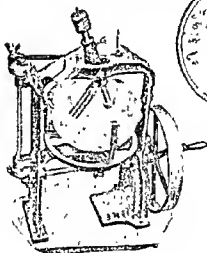
લખો:

“ખાલસખા” કાર્યાલય

મોડીની પેળ, અમદાવાદ.

જાન્યવારી

જાન્યવારી ૧૯૩૬

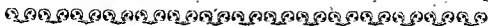

જાન્યવારી ૧૯૩૬

જાન્યવારી

[જાન્યવારી ૧૯૩૬
જાન્યવારી ૧૯૩૬
જાન્યવારી ૧૯૩૬]

જાન્યવારી ૧૯૩૬

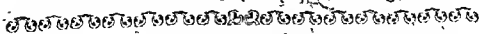
વેપારની ચાવી

ધંધાની મંદીથી ગળરાતા બાહ બહેનો માટે આ પુસ્તક આશિર્વાદ સમાન છે. ઘર બેઠાં, ખીન ધંધાની રોડાઓ કે નવરતી હોવા છતાં, નામની પદર પચ્ચીસ રૂપિયાની પુણંમાં વેપર કરી શકેલા અને પોતાની આવક કેમ વધારવી એની વિચિત્રતા માલિની આ પુસ્તકમાં આપણે છે. તે ઉપરાંત જુદાં જુદાં નાના મોટા ૧૧૧ છુંનર ઉત્તેજોની પામ્ સંખ્યા વિચિત્ર એના સરળ અને માટી બાપાનાં જાણવેલી દોહાં, પુસ્તક ધણેજ ઉપયોગી છે.

અનુક્રમણિકા-૧-આખરા નાખવાનું પાણી ૨-કાનમાં થતા દર્દ મટાડનાર દવા ૩-કાલક કિમ ૪-કોચન ગોદર ૫-ખાસી મટાડનાર દવા ૬-ગુણકારક છંદકાળી ૭-ગામઢી માટેના પાવડર ૮-આમરીના વોરો દુર કરનાર મયમ ક નડાપણું દુર કરનાર સાખ ૧૦-જુડાવ સાવનાર પાવડર ૧૧-તાવ મટાડનાર દવા ૧૨-કતમજન ૧૩-દરેક પ્રાતના દર્દ દુર કરનાર ચમત્કારીક દવા ૧૪-દાંતના દર્દ મટાડનાર દવા ૧૫-દાદી બોડવા માટે લગાડવાનું કિમ ૧૬-નાના બાળકોના દવા ૧૭-આંગળ માટે મયમ ૧૮-વેન બામ ૧૯-ખીવ મટાડનાર દવા ૨૦-મોઢામાંથી દુર્ગંધ દુર કરનાર દવા ૨૧-વેવેન્ડરનું પાણી ૨૨-ત્રેમે નેટ પાવડર ૨૩-લોહી શુંધ કરનાર દવા ૨૪-વાળ બોળવા માટે પાવડર ૨૫-વાળ ઉગાડનાર દવા ૨૬-વાળ કાઢવાનો પાવડર ૨૭-વાળ કાળા કરનાર કણક ૨૮-રોગપુ પાવડર ૨૯-વાળમાં નાખવાનું તેજ ૩૦-લાઈમજીપુમ અને ગિરસાઈન ૩૧-શીતળા માટેની દવા ૩૨-Bath Powder ૩૩-સધીયા મટાડનાર દવા ૩૪-કાર્બોલિક સાખ ૩૫-તાકાતની ચોળીઓ ૩૬-સુગંધીદાર પોમેટ ૩૭-સુગંધીદાર સાખ ૩૮-ઇવેક્ટ્રીક પાવડર ૩૯-ને યંગ-કાળું ને બ્રાઉન બુર કિમ ૪૧, ૪૨, ૪૩, કાણુ, ટોની લાલ ને બ્રાઉન બુર પોલિશ ૪૪-ફેલેવ પોલિશ ૪૫-બેક વર્ધ સુધી બમરે નહિં એવો લાહી ૪૬-અધારમાં ચળકે એવી સાદી ૪૭-કપડાને વોલરૂક બનાવનાર દવા ૪૮-કપડા પર જાળવા માટેની સાદી ૪૯-કોપલ પોલિશ ૫૦-રોસમાનું બજાવ બોધું બજે એવી દવા ૫૧-કાચ કે ચીનીના તુલેશ વાસણ બેઠનાર ગિજાળુ ૫૨-ચમત્કારીક પાવડર ૫૩-ચમત્કારીક પ્રવાહી ૫૪-આંદીનું ગિરક કરનાર પાવડર ૫૫, ૫૬-કુષા લખાણ માટેની સાદી ૫૭-ખૂન સરનેા સાખ (એક આનાથી પાણી બોલાનો બેક રતવ) ૫૮-બીજ જાનનું કાણું છુટ પોલિશ ૫૯-પ્રવાહી સરસ ૬૦-પ્રેસવાલાઓ માટે ચમત્કારીક પ્રવાહી ૬૧-ફરેનચર પોલિશ ૬૨-ફાડેન વેન માટેનાં બુધ માલી ૬૩-મશિનમાં પુરવાનું તેજ ૬૪-માખીઓને નાગ કરનાર કાનળ ૬૫-રંગર રદાંપની માલી ૬૬-સાદીથી લેખેલ લખાણ બ્રાવવાનાર દવા ૬૭, ૬૮, ૬૯-કાળી, બુધ ને લાલ સાદી ૭૦-ધરમથુ સાખ ૭૧, ૭૨, ૭૩, ૭૪-હેક્ટોમે ફની લાલ, લીલી, પુ અને વાયોલેટ સાદી ૭૫-કપડાની સુગંધીદાર ટિક્કીઓ ૭૬-કાર્ડના લેબલ ૭૭-બરેબર વિચના પોસ્ટ કાર્ડ ૭૮-ગુણાળની સુગંધીદાર ટિક્કીઓ ૭૯-ચમત્કારીક રીલો ૮૦-ચલેલીની સુગંધીદાર ટિક્કીઓ ૮૧-જુડા ૮૨-જાડવાળાનાં બીવાં ૮૩, ૮૪, ૮૫, ૮૬, ૮૭-ફુકીફેર્ડિંગ કાળા, બુધ, લાલ, લીલા અને વાયોલેટ કાર્બન ગેપર ૮૮-તૈયાર રખરના ટિક્કીઓ ૮૯-પનરાની સ્ટેટ ૯૦-ફેન્સી પત્રબધાર બોધ ૯૧, ૯૨-પુકાના મુળદાર અને ૫૪૫ ૯૩-કાળા કાર્બન વેપર (નવી પ્રાતના) ૯૪-રંગના પટ્ટીકા ૯૫-રંગર રદાંપની બનાવટ ૯૬-રેતીના કાળા ૯૭-રેશમી રમાવ પર છળી ૯૮-લાકડા ઉપર છળી ૯૯-ફેન્સી સાઈલ બોર્ડ ૧૦૦-સુમ અવસરના તૈયાર કાર્ડ ૧૦૧-વિચના પોસ્ટ કાર્ડ ૧૦૨-વિચપુકા મુળદાર ૧૦૩, ૧૦૪, ૧૦૫-કાળા, બુધ ને વાયોલેટ કાર્બન વેપર ૧૦૬, ૧૦૭, ૧૦૮, ૧૦૯, કાળી, ફેલે, બુધ ને લાલ લાખ ૧૧૦-સુતરાક રમાલ પર છળી ૧૧૧-હેક્ટોમોડ અર્થાત ફુલીકેટર.

૧૦૦ પાના : ઈ આર્ટ વેપર, ઉમદા કેવર : સ્ત્રીગત માત્ર અહીં રૂપિયા : પોસ્ટલ ને આના જુદા, (પરદેશ માટે પોસ્ટલ સહિન સિલિંગ સાડા ચાર)

લખો:—કમર આંદીસ, સુદામરચા. સુરત.

વર્ષ નવમું
માસ ચૈત્ર
અંક ૧૦૦મો

ક મ ર

લેવા ઝમઃ
દિનંદ : રૂપિયા ત્રણ
ખર્ચા : રૂપિયા સવા ત્રણ
વિદેશ : શિશિંગ ૭

[એપ્રિલ ૧૯૩૬]

ચિત્રો

કર્નેલ દીનલાલજી પી.

ધડીવાલી	૧૪૪
ગોળી-વંત્ર	૧૪૦
ટયુબ-વંત્ર	૧૩૬
દિકરી-વંત્ર	૧૩૬
યાત્રિક ખરણ	મુખપૃષ્ઠ

તંત્રીસ્થાનેથી

પ્રસંગ રંગ

ઔદ્યોગિક કેળવણી	૧૩૬
જેકારીનો વીમો	૧૩૫
સોપારીની ખેતી	૧૩૫

ખેતી, હુનર અને ઉદ્યોગ

૧૦૦ પેટન્ટ દવાઓ

'અમૃતલાલ ગોળીઓ'	૧૪૩
'આમે હથોત'	૧૩૮
'આંખ-ધવાલી'	૧૪૧
'હંડો બામ'	૧૩૭
'ઇસ્ટન સિરપ'ની ગોળીઓ	૧૩૯
'એથુરિન'	૧૪૧
'કયુરીકયુરા મલમ'	૧૪૨
'ફેશન્સ ટોલટ'	૧૩૮
'ફેમિ-સાઉ'	૧૪૦
'આંસીની ગોળીઓ'	૧૪૦
'ગ્રીન લીવા'	૧૪૦

'તાકત'

તાવની શુધી

'પાનલ

'પેપ્સ'

'કુલરની ગોળીઓ'

'ફેરફેરાઈન'

'બાલામૃત'

'હુકસક્ષ'

મેયેરીઆની ગોળીઓ

'વિન્ડોક્લો'

'સિન્ડોલ'

'સુન્દરી ગોળીઓ'

'હાડેન્સ'

'હિરેયેરીઆ ક્યેર'

ગ્રાઇપ રાઇટરની રિખન

ટાંકણી

પરવળ

પ્રયોગો

'અનેક દર્દોની એક દવા'

આગ જુલાવનાર શુધી

આધારીશીનો ઈલાજ

કાચ-શિશિન્ટ

કેરીનું ચરણ

અંધકુનું તેલ

કુંદર

આંકીનો ટોળ

તાવની શુધી

દંતમંજન

નકલી કેસર

પ્રવાહી સરેસ

બુ પ્રિન્ટ સાદી

ગસાનો મલમ

૧૪૦

૧૪૩

૧૩૮

૧૪૩

૧૪૧

૧૪૧

૧૩૮

૧૩૬

૧૪૨

૧૪૨

૧૩૮

૧૪૦

૧૩૬

૧૪૦

૧૪૨

૧૪૮

૧૪૧

૧૪૪

૧૪૪

૧૪૪

૧૪૪

૧૪૪

૧૪૪

૧૪૪

૧૪૪

૧૪૪

૧૪૪

૧૪૪

૧૪૪

૧૪૪

૧૪૪

વાળ કાઢનાર દવા

વાળ-કીમ (Hair

Cream)

વાળ-તેલ (Hair Oil)

સુંદરી સાદી

સોંદર્ય-તેલ

સ્પ્રેક્ટોલોમ અર્થાત રંગ-

કિરણશાસ્ત્ર

વેપારી કળા

આવક વેરો

કથો બંધો સારો

ગુજરાતમાં પ્રચલિત ૨૦૦૦

અંગ્રેજી રાજો

ધરજમાઇ માર્લ

આદિરાત-ટિકિટો

તમારી દુકાન લોકપ્રિય

હા

નફાનું પ્રમાણ

નિબંધતાનો પ્રકાર

"પાછા આવો"

બોલો હો તેમ જણો

વેપારમાં સફલતા

સહકારી આદિરાત

પરચૂરણ

અભિપ્રાય

તાનું વારી

પ્રજાપરજો

હિંદુસરે ફરી વાર પોતાની રમત રમી, જોન જોતામાં એક નીધું ખુન વહેવડાવ્યા વિના એકાદેવેકિયા ઝડપી લીધું છે અને પછી મેમક પાલુ. યુગ્મતા નકશામાંથી દવે રૂપાંત્ર એકાદેવેકિયા સાથે નાંખી દેઈ ગયું છે.

હિન્દ અને ખ્રિસ્તિય સામ્રાજ્ય અને મેરકન વચ્ચે મિત્રાચારીના કરારો થયા છે.

હિન્દમાં કોલસાની ઉત્પાદન ૨૫,૦૦,૦૦૦ ટન થઈ ગઈ જઈ પહોંચી છે. જો કે અમેરિકાના ૩૭,૫૦,૦૦,૦૦૦ ટન, એટલે ખ્રિસ્તનના ૨૨,૦૦,૦૦,૦૦૦ ટન, જર્મનીના ૧૪,૦૦,૦૦,૦૦૦ ટન અને રશિયાના ૧૦,૮૦,૦૦,૦૦૦ ટનને સુકાથયે હજી હિન્દ ધણું પાછળ છે.

હિન્દમાં ૬૨ વર્ષ પાસ લાખ રૂપિયાના અંશુર પરદેશથી આયાત થાય છે.

સંયુક્ત પ્રાંતની સરકારે ફરતી દોઢિ લગી યોજના કરી છે એ યોજના મુજબ મોટર બસોમાં દોરિપટ્ટની બધી સામગ્રીઓ મોકલી, તેને પ્રાંતના ૪૮ જિલ્લાઓમાં ફેરવવામાં આવશે.

સિડની (ઓસ્ટ્રેલિયા)ની કુવિવર્સિટીએ પોસ્ટ-ગ્રેજ્યુએટ અભ્યાસ માટે ત્રણ દિન્દી વિદ્યાર્થીઓને સ્ટોલરશિપો આપવાનું નક્કી કર્યું છે. એ સ્ટોલરશિપો ફેબ્રુઆરી ૧૯૪૦ થી મળશે.

કોલસા ખાનેની યોજનાની ખાજોમાં ૨૬,૬૬૬ માણસો કામ કરે છે અને નેના પરિણામે ગમે વર્ષે ૩૩,૦૭,૩૦૬ પૌડની કામનનું સોનું અને ચાંદી કાલવામાં આવી હતી અને ૫,૧૯,૮૬૩ પૌડનું કિર્કીડ-ડ અપાયું હતું.

હિન્દમાં ૩૮ ૧૫,૦૦૦ એકરમાં શેરડીનું વાવેનર થયું હોય, એ વિષયમાં હિન્દ કુખમાં પુલા નંબરે આનું છે.

આ વર્ષે દિન્દમાં ૭,૨૫,૭૪,૦૦૦ એકર [૧૩૪].

અમીનમાં યોજાનું વાવેનર થયું હોય ૨,૩૫,૭૭,૦૦૦ ટન એ ખાલી ઉતારવામાં આયા છે.

આ વર્ષે દિન્દમાં ૮૫,૦૦,૦૦૦ એકર અમીનમાં મગફળીનું વાવેનર થયું હોય ૩૦,૩૧,૦૦૦ ટન થી મગફળીની ઉત્પાદન થવાની આના છે.

રાજકોટનો મામતો હજી થયે પડેો નથી ચાંપીછના અપવામ પછી, તકલીફ

સરવૈયું

માર્ચ ૧૯૦૬ લગીના કિંયા હિંદ ગાંધાના-અર્થાંત ૪૧૧૪ પાનાના-જીવનનું "કમર"નું સરવૈયું આ મથુ:—

૨૮૦ ચિંત્તા

૪૬૩ તંત્રી-નોંધો

૫૨૪ પાસ કુનર મેળો

૨૦૧૫ પ્રયોગો

૩૫૭ પાસ વેપારી મેળો

૫૭૧ પંચુરણ મેળો

અને

૫૨૪૪ પૂજપરજોના જવાબો

તમેય માલકે થઈ, લાખ ઉડાવવો શરૂ કરો

મુદ્રાઓ કિડેલ કોર્ટના ચીફ જજની વચની પર લઈ જવામાં આવ્યા છે.

કોંગ્રેસની એક જિલ્લો ખાને ભરાય મળ. પ્રમુખ મી. ભોજી બીમાર હાલનમાં જિલ્લો ગયા હતા.

હિન્દમાં વેચાતા અતરોમાં મુંડળ બંગા-સંગ થાય છે-એટલે કે પરદેશી સુગંધીઓને દિન્દી અતર તરીકે વેચવામાં આવે છે.

અધ્ય કુરપની અસાનિને લઈને વેપારી જાણની સ્થિતિ રાખાડાજ બની છે. ફેટલાય માવના લાય પછી ગયા છે, જગારે કેટલાક દોખલાઓમાં ખાય ઉતર્યા છે.

સોપારીની ખેતી

પાનનું સલાજી આપણે ત્યાં ખુબજ પ્રચલિત છે, છતાં ઘણાં જોઈને ખજર દરો કે પાનમાં પપરાલી મુખ્ય વસ્તુ-સોપારી-મોરે બાજે પરદેશથી આવતી હોય, એ દ્વારા એક મંત્રપર રૂકમ દિ-દમાંથી જાદિર થાય છે.

સોપારી ધણે બાજે મજાપાથી આવે છે એટલુંજ નહિ પણકે મજાપાથી હિન્દુ આવના માત્રમાં એ મોખરેનું રચાન થરાવે છે. છેલ્લા થોડાકે વર્ષના હિન્દુ-મજાપાના વેપારના આંકડા જોતાં એ યાત્રીક દીવા જેવી સાક માળિત થઈ જાય છે કે નજીવી સોપારી આપણને વધુ અને વધુ મરીગ જનાથી રહી છે.

વર્ષ	મોખારીની આવક
૧૯૧૩	૩. ૧,૦૮,૨૪,૦૦૦
૧૯૧૪-૧૯૧૭	૩. ૧,૩૬,૩૫,૦૦૦
૧૯૧૮-૨૦	૩. ૧,૬૦,૪૮,૦૦૦
૧૯૩૦-૩૧	૩. ૧,૮૬,૧૫,૦૦૦
૧૯૩૧-૩૨	૩. ૧,૪૪,૭૫,૦૦૦
૧૯૩૭-૧૯૩૮	૩. ૧,૪૦,૦૦,૦૦૦

બીજા રાજ્યમાં, દોઢ કરોડ રૂપિયાની સોપારી આવી મંત્રપર રૂકમ, સોપારી માટે વર્ષ વર્ષ દેશ જાદિર મોકલતી રહે એ દિ-દી બેટુને કચરી નાખવા ખરાબ છે. કારણ, સોપારી અદિ' થોડી ધણી થાય છે અને વધુ થઈ શકે છે. શા માટે ત્યારે, દિ-દમાંજ વધુ સોપારીની ખેતી ન કરાય અને દેશનું પાન દેશમાંજ ફાળવવા પ્રયાસ ન કરાય?

સોપારીની વ્યવસ્થિત ખેતી કરવામાં આવે તો ઉચ્ચ પ્રકારની સોપારી અદિ' થઈ શકે છે બાપ તાલની દરીફરનો એને ખાસ જાય નથી. તેથી, યુરોપી એ છે કે એટલું મંડોળ આ અગળના પાક તરફ ધ્યાન આપે અને સોપારી દ્વારા મોતિય કમાના થાય અને દેશની રાજ્યને દેશ જાદિર જવાંય રહે.

બેકારીનો વોમો

દુન્યા બરમાં બેકારીનો સવાજ મોખરનો સવાજ મળ્યાય છે. પશ્ચિમના અનેક દેશોમાં, એ સવાજે અત્યંત લીમ રૂપ લઈ લીધું છે અને દવે તો, આપણે ત્યાં એ પ્રજા વધુ અને વધુ મંબીર થતો જાય છે.

બેકારીના પીમાની યોજના યુરોપ અને અમેરિકામાં લાંબા કાળથી પ્રચલિત હોય, સારું કામ કરી રહી છે. ત્યાંના બેકારો આ યોજના દ્વારા શાંત રખાય છે, એટલેજ આ ઉપરજાતી શાંતિના દર્શન થઈ શકે છે; જો એ યોજના ન હોય તો ત્યાંની હાલત કાંઈક અતેરીજ હોય.

હિન્દમાંય બેકારીના પીમાની પધ્ધતિ દાખલ કરવાની ચર્ચા ક્યારની થઈ રહી છે. થોડાક સમય પર એ કામમાં વડોદરા પહેલ કરશે, એવા ચિન્હો દેખાતા હતા; પણ દરજ વડોદરા કંઈ કરી શક્યું નથી ત્યાં મદાસ સરકાર જાગી ઉઠી છે, અને તેના પ્રધાન મેન. મિ. વી. બી. ગીરીએ બેકારીના પીમાની નવી યોજના નેપાર કરી છે, જે દુકમાં અમલમાં આવવાની આશા રખાય છે.

એ તો જાણીનું છે કે બેકારીના પીમાની યોજનામાં નવકરી પર હોય તે સભ્યે નવકરને નેમજ તેમના શેડોને અમુક ફાળો આપવો પડે છે. એ ફાળામાંથી એ નવકરો બેકાર થતાં તેમને મદદ મળે છે. પરંતુ દરજ કન એ છે કે એ ફાળા પરજ આ યોજના સલાચી સલાતી નથી. એમાં ખોટ અવગળા આવે છે અને એ ખોટ સરકારેજ પૂરવાની રહે છે. મદાસની આ યોજનામાંય ખોટ જાન આપશે એ ખોટ મદાસ સરકાર જરૂરે.

અંત તો છે એ યોજના? દુકમાં તે જે છે કે—

૧, નવકરીએ હોય ત્યારે નવકરે તથા તેના શેડે દરરોજ અકેક પેસે આ યોજના-ફંડમાં આપવો જોઈએ-અથવા તો, નવકરને જે પગાર હોય તેના રૂ૧ લાગ તેણે તથા તેના ઝેડે યોજના-ફંડમાં આપવો જોઈએ.

૨, નવકર જ્યારે બેકાર અને ત્યારે તેને આ ફંડમાંથી અદ્યતિક યા માસિક મદદ મળે એ મદદની રકમ, પરંતુ બેકાર માટે માસિક રૂપિયા સાત અને ફંડવાર બેકાર માટે માસિક રૂપિયા સાડા ચારની સમગ્ર રહેશે.

૩, આ લાભ મેળવવાનો દર તેજ બેકારને રહેશે, જેણે ઓછામાં ઓછા ૭ મહિના લગી યોજનામાં ફાળો આપ્યો હોય.

૪, આ લાભ, બેકારે પોને આગળ જેટલી મુદત લગી યોજનામાં ફાળો આપ્યો હશે, તેથી જમણી મુદત લગી મળશે—એટલે કે, નવકરે આઠ મહિના લગી ફાળો આપ્યો હશે તો તેણે આ લાભ (તે બેકાર રહેશે તો) મેળ મહિના લગી મળશે, પરંતુ એ લાભ કોઈ પણ હાલતમાં, કોઈનેય બે વર્ષથી વધારે મુદત લગી અપાશે નહિં.

કહેવાની ઝુરત નથી કે આ યોજનાની સફળતા યા નિષ્ફળતાની દેશભરમાં આતુર નજરે વાટ જોવાઈ રહી છે. આપણે ઇચ્છીએ કે તે સફળ નીવડે.

ઔદ્યોગિક કેળવણી

ઔદ્યોગિક કેળવણીના ક્ષેત્ર દેશભરમાં હવે વધુ અને વધુ રસ લેવાનો જાય છે એ,

સમયનું ચિન્દ છે. “કળાના કુમારો” (પી. એ.) જનવાની તમન્ના હવે વિદ્યાર્થીઓમાં ઝોંટી થતી જાય છે અને તેઓ વ્યવહારના જવાબો જનવા આગળ વધી રહ્યા છે, જે ખુદીની વાન છે. કાશ, આ જાગૃતિ આજથી દર પંદર વર્ષ પહેલાં આવી હોત !

પરંતુ યવાનું યહીજ રહ્યું છે. આપણી પોતાને ગફલતને કારણે આપણે યુગકેળ યુમાન્યું છે અને આજે જ્યારે જગ્યા છે ત્યારેય ને પૂરતા જગ્યા સાથે કામે ન મંડીએ તો આપણી આપની કાલ ઉત્તરજગ્ય હશે યા નહિં, એ કહેવું શક્ય નથી. દુન્યાના બદલાના નકશામાં આપણ રવાન ક્યાં હશે, તે આપણે હવે નક્કી કરી લેવું જોઈએ. ન થાય કે, આપણી બેદરકારી આપણને હેઠળ તબાહ કરી દે.

કેળવણીની આ દિશામાં જે પ્રયાગો થઈ રહ્યા છે, તે અત્ય લહે હોય, કદના મુસ્તદક છેજ મુજબ સરકારની તથા વર્ષે પરની ‘એગ્રેમેન્ટસ’ યોજનાય યોવા પ્રયામોમાંનો એક પ્રયાસ છે, જે એટલા માટે વધુ લક્ષ્યાન છે કે, એ માટે કોઈ શય્યા નથી ખોલાતી; ખુદ ચાલુ મિત્રો અને કારખાનાઓમાં વિદ્યાર્થીઓ દાખલ થઈ, શીખે અને સમજે છે; જાણે અને વિચારે છે ટુંકમાં, તેઓ પોપતીઆ જાનને બદલે વ્યવહાર અનુભવ મેળવે છે; અને યોયો છેવટે, અભ્યાસ કરવા સાથે સાથે કમાતા પણ જાય છે એવી સગવડભરી પદ્ધતિ ખીટી કઈ હોય ?

સત્તાવાર આંકડાઓ મુજબ ગમે વર્ષે ૩૨૭ જવાનોએ આ પદ્ધતિનો લાભ લીધો હતો. આ વર્ષે એ સંખ્યા ૬૦૦ લગી પહોંચી જાય, એવી આપણે આશા રાખીશું.

૧૦૦ પેટન્ટ દવાઓ

“કુમર”ના ૧૦૦માં અંકની યાદગાર ૩૫ આ ખાસ લેખ, જે આજુબાજુ થમ, અપાર ખર્ચ અને મદદમતાના બોને તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે. તે કદવા વિના સદને કહી સકારો. બજારમાં આવે ખૂબ ખૂબ પ્રચલિત એવી ભગીની, માળીની અને સફળ નીપટેલી ૧૦૦ પેટન્ટ દવાઓના પ્રયોગો અદ્વિતિ છટે ચોક કરવામાં આવ્યા છે. વાંચકો તેનાથી બેવડો લાભ લઈ સકે છે. પોતાના ઉપયોગ માટે, તૈયાર દવા ખરીદવાને બદલે ધરમાં બનાવીને ચારી જેવી કરકસર કરી સકે છે અને ઈચ્છા હોય તો, આ દવાઓનો વેપાર શરૂ કરી, કમાણી મેલુ કરી સકે છે.

દવાઓનો ધંધો, જેટલો મુંઝર છે અને જે અપાર માનવ સેવાની તકો ધરાવે છે, તેવો કદાચ ખીલે નહિ’ હોય. કમનસીબે જે ધંધની જે સર્વોચ્ચ નીતિનો દરે દરદરેનું અમલ નથી થતો; બજારમાં વેચાતી દવાઓનો એક શારો જેવો ભાવ ફેરજ દર્શાવ્યો હોય છે; તેને માટે કરવામાં આવતા દવાના દાંડેદાંડ ગુણ હોય છે; તેને વર્જવાતો ઈન્દિદાસ ફેક્ટાઇ હોય છે; તેને માટે લેવાની શીમન, ધૂંજ દવાની શીમન કરતાં અનેક ગમી હોય, અન્યાયી હોય છે. હા, એમાં જે અપવાદ રૂપ દવાઓ પોતાની ગુણની સાચી, શીમન અને વાજબી અને ઉપયોગિતાની નજરે ચડે છે. તેની જેટલી કદ્ર કદાચ તેટલી મોખેજ છે. તેના બનાવનારાઓને જેટલા ધન્યવાદ અપાય તેટલા બિભાજ લેખાય.

આપણા કુણિન યાત્રાવસાધક, પેટન્ટ દવાઓનો ઉલ્લેખ આજે એવો તો પેશાબ થયો છે કે સારીદરજા કદ અને ખરાબ કદ, ઉપયોગની કદ અને બિન ઉપયોગની કદ, ગુણકારી કદ અને નકારી કદ, એ કદેયુ, સમ્યક નથી. એને માટે કોઈ એવો કાનુન જન્મ આવેલા દેશમાં નથી કે તેની એક લઈ, સારા નંદરમાં માત્ર પર કરી અકુસ રાખી ગ્રાહ્ય-યા, એકામાં એક, સારી નરસી દવાની ખાતી કરી સકાય પશિયુએ આવેલે ત્યાં જે એક જ સાધન પર વિધેય રાખી સકાય છે, તેની ઉપર આ લેખમાં આધાર રાખીને, દવાઓ પસંદ કરી છે. હા, અદિ’ જે ૧૦૦ દવાઓની દરીમન વર્જવાઈ છે, તે એ એક જ સાધન અર્થાત પ્રાદ્યનની પસંદગી પામી ચુકેલો છે.

પેટન્ટ દવાઓના નુરખા મેળવવા અર્થેનું મુદ્દિત છે. દવાઓના બનાવનાર તેને મૂળે સમ્પત્તિ, એ કુદરતી છે તેથી પૂર્વજાતના એકા માત્ર તિથા ખીલ કોઈ રીતે એના નુરખા ભગી સકતા નથી. અદિ’ આપેલા નુરખા યા તો પૂર્વજાત દ્વારા મેળવવાયા છે. યા જુદ દવા બનાવનારાઓએ પ્રાદ કરેલા યા ભગવાન બાઈ બ્લેનો પાસેથી સંમદાપવા દુકમાં દરેક નુરખો, મુજ દવાનો ખરો નુરખાજ હોય, એ દેવાની દરેક સમ્યક માન્ય લેવાઈ છે છતાં ન કરે ખુસ, કોઈ નુરખો બુધમતે વળાપ ને તેને મુખતરી લેવાની વિનંતી છે.

ખૂબ પેટન્ટ દવાઓના અંગે આપેલા નામો વર્તન ખરા છે અને તે દુગુનો એજ નામે બજારમાં વેચાય જાય છે— સિવા કે, ને કોઈક અજુકીના નામો. જે દેખીતા સર્જિત ખરા આવી સમયા નહી, ઉપાવવા પાયા છે; નિ કે દરોઈ દવાના ગુણોય સમ્યક સારે સ્વભાવેના હોઈ, તેના મુજ નામ વિનાય નુરખાની ઉપોગિતા એવી થતી નથી.

—ત્રાંત્રી

[૧] ‘પાંખલ’

દિવાનાગણુની આ અર્થોત્તમ દયા લેખાળ છે, અને તે સર્વથા દેહી વનગનિતી મુલાવટ છે. દયાની ભુજી, એટલી અસહકર્તા છે કે ગમે તેવે દીવાનો સમ્પન્ન ને માથડ કદતે દોંભાથી સાંકળામાં જટકડી રાખવો પડે તો હુલસા ને ખૂલજ જકમકારો કરવો હોય-તેના તણુ દિરસમાં નરંગ પડી વલય છે અને રૂઝ દિવસમાં ધણે ભાગે તદ્દત મારો યથા મુલ્ય છે.

આ દયાની મુગાવરપરિનું નામ ‘પાંખલ’ જટકડી ડિવા સર્વગંધા છે. એના હોડ મિદાર, આસામ, બગામ અને નેપાળના ઝિરવાઓમાં ચાલ છે. એના મુળીવાને છાંયામાં મુકી લઈ, તેને જારીક વાગી લો એટલે દયા લેવાર દવે તેના કે નોલના પડીકા બનાવી રાખો.

વાપરવતી રીતઃ-એક પડીકું દયા અને એક આની ભાર કાળી મરીની ભુજીને માને પોંચ તોલા મુશાળજળમાં ભીજવી દેહી અને સવારે ધુમ્મીને પીવાડી દઈ, દયાની જીજી પડીકોને એજ પ્રમાણે કાળી મરીની ભુજી સોથે મુશાળજળમાં સવારે ભીજતા દેહી આ તોલવાને સાંજે પીવાડી દેહી. એ પ્રમણે દરરોજ જે લેખા દયા આપવાથી પુલ્લા દિવસથીજ દર્દને ઉંધ આપવા માટે છે. જોરોકમાં તેને ચાવવ, દહીં, સાકશાજી અને જોડેલી તરકાદી આપવી. જીજી કમું આપવું નહિ. (દરરોજ બેથી વધુ પડીકા દયા આપવી નહિ)

ધણી લાભદાયક દયા છે. પાનજપણા ઉપરાંત તે દિરસીરીયા અને મીરસી (કેકડ) ઉપર પણ ત્રાણ કરે છે, જો કે તેને માટે અનુપાનો જુદા છે.

[૨] ‘સિન્ડોલ’ :

આ દયા પણ ભુકી ઉપરાંત કચેટના રૂપમાં આવે છે. માનવ શરીરના ગમે તે ભાગના અને ગમે તેવા દર્દને દશ મિનિટમાંજ

દૂર રે છે એના વાગ એટલા બધા મળ્યા વાગા છે કે પુલ્લી નડરે માનનામાં નહિ આવે છતાં પારંપારના ઉપયોગથી માનિત થયું છે કે દયા સાચેજ અદભૂત અરુર કરે છે. દરેક પડીકોમાં દસ એન ભુકી લેવા છે (કચેટમાય એટલીજ ભુકી હોય છે) અને મુકમલ લેખા અકેર પડીકી પાણી ના ચાદ સાથે આપવાની છે. જનવાનારનો દબવો છે કે દયા તદ્દત નિદોષ છે.

કેફેલા સાઈટ્રમ ૨ ભાગ, અનિટિફાશન ૨ ભાગ, એસાપીરિન ૩ ભાગ, મુરર ઓર મિદક ૩ ભાગ

દવાઓને યાનિક ખરજમાં તાપ્તી એક કલાક લગી ઘૂંટો જેટલી ને વધુ ઘૂંટાશી નેટાઈ કાઢો વધુ સમોદ ઘસો

[૩] ‘કુશાન્થ સોદ’

વાન લેખન દયા છે. નિયમિતપણે લેવા માં કાયદો રે છે

પોટાશ ક્લોરાઇડ ૧૫ ભાગ, મોલ્ટવમ મેલિસિયેટ ૪૦ ભાગ, એસાપીરિન ૪ ભાગ, મુરર ઓર મિદક ૨૫ ભાગ.

ખરજમાં નાખી ઘૂંટી લો.

[૪] ‘આપ્પે હુયાન’

શરીરના જુદા જુદા ભાગની જીભારીમાં પર જોડો વેતો કાયદો કરતી અને કરીયે નુકસાન ન કરતી આ દયા ‘અમ્બુતપારા’ જેવીજ છે. મુખ પલ્લુ બધા તેજ અને ઉપ લેખની રીત લેવીજ.

વિપરિન-ટ ક્રિસ્ટલમ ૧ ભાગ, ચાપમેવ ૧ ભાગ, કપુર ૧ ભાગ, કાર્બોનિક એમિક ૧ ભાગ

જમીને એક કાચની લીસીમાં ખરી, મુખ બંધ કરી તડામાં મુખ ના ચૂનતી પાસે રહેવા દો થોડાક સમયમાં એકવ ઘણ, ગ્રવાદી બની જશે.

[૫] ‘બાલામુન’

અચ્ચાઓને તાકત જાખડનાર તથા ખીમા-

રીંગથી રક્ષાકાર આ ચરણ ને તે દવા ખૂબજ પ્રગણિત થઇ ગઇ છે. એ ચુબકારી અવસ્થા છે અને નેપી આગમાયવા પાત્ર પશુ.

ગુલાનું પાણી ૩ ઓંસ, સાકરની ભુરી ૧ ઓંસ, રક્ષણિયમ ફોસ્ફેટ ૩ દામ, લાખણ ફોસ્ફેટ ઓંસ મોડા ૩ દામ, લિપાળાનું સ્તવ ૧ દામ. તે કચ્છર ફોગીલીઅલ દવા માટે નેપીમાં નેપીમાં પ્રમાણમાં.

બધાને મેળવી દો.

માત્રા: ૧૦ થી ૨૦ રીપા, પાણી વા દુધમાં.

[૬] 'ફોસ્ફેટ'

મક્કા પર સમાર્યા ખાદ્યો સવ્વમ છે, જે દુધમેમાં આવે છે. બાપરનાશામીનો અવગણ છે જે કાપકો કરે છે.

સફેદ પેટ્રોલિયમ નેપી ૧ ભાગ, સાર્ફેટ

મોડીંગ રેડ
ભાગ, ટેન્શીન
રેડ ભાગ,
સર્ફેટ ઓંસ,
પીન રેડ
ભાગ, લાખણ
ફોસ્ફેટ ઓંસ
ફોસ્ફેટ રેડ
ભાગ, ગિત્ર-
ગીન ૧ ભાગ,
ઓફેલ ઓ-
વડ: ખુશખો
માટે સદગર,
બધાને મેળ-
વિને, એકમ
કરી દુધમેમાં
તરી સેલ દવા
દવા સમાર્યા
વિવાર, રુપ-
ખાલી નખી
તરીકે મગા ૫૨ લગ ગણ છે.

સુપર ચળ

[૭] 'ફુન્ડો ભામ'

હાર્ડ પેપરીન ૧-૨૦૦૦, ચરણી (હાડ) ૧ રાત્રી, ચામગોલ જે રત્ન, વિપરમિન્ટ હિર-
સ જે રત્ન, કપાર જે રત્ન, ફોસ્ફેટ લાખણ જે રત્ન, ઓફેલ સેમનમાં સદગર

પ્રથમ ચામગોલ, વિપરમિન્ટ અને ફોસ્ફેટ લાખણને એક રીંગમાં ભરી, ભુચ પેપર ભરી ચુના નહીંક ભુરી દો. તે ઓગળાને પ્રાદી ચલ જરો પછી માયના વાસણમાં પેપરીન અને ચરણીને વોટર બાથ દ્વારા પીગળાવી, સુવા પુરથી નીચે કિનારીને તેમાં પેપર પ્રવાહી કોમરી; ઓફેલ લેમનમાંસ તાપો, ખૂબ ધુરો ફેક પડતાં સદગર કડખ ચલ જરો. દરેક પ્રકારના દર્દ માટે બદાથી સમાર્યા વા વસવામાં આવે છે.

[૮] 'અકુસકોમ'

આ રીકીઓ જુલાય કાપવા માટે છે. એ મોડામેટનું મિશ્રણ પ્રગળાવી હોખ, સર્યાવાળી અને મોડું બગાડવા વિના અને તે તબ સહે છે.

મોસલેટ ૬ ભાગ, ફેનોફેલિટ ૧ ભાગ, જેડો મેળવી, ચોખ પ્રમાણની રીકીઓ બનાવો.

[૯] 'ફીરન સિરપની' રીકીઓ

જેટન સિરપ પેતાના સુગો માટે નિખાત છે. પરંતુ તે પ્રવાહી કડખ નેપા, ફેરનામાં ગળે કિનકતું નથી. તેમાંથી મારે આ રીકીઓ બનાવ છે, જે ચુબકમાં તેલીવ, હોખ, એક રીકી એક રેડુમક દામ જેટલા પ્રમાણે તે અસર મનાવે છે

ફીરન-પંચ

આખર્ન ફોસ્ફેટ ૧ મેન, ફીરનામાં ફોસ્ફેટ જેડ મેન, ફીરનામાં ફોસ્ફેટ ૩ મેન.

ખાલી દવામાં મેળવી ૫૫, રીકી-પંચ વડે નિખાત ફીરની બનાવે. (૩૫) પ્રમાણ ફેક રીકીનું છે)

રૂપે કટ્ટો કો મ

અર્થાંત

રંગ-કિરણ શાસ્ત્ર

[શિખરનો ખામ ઉન્નત્યુ
સર્વ સખાયવો રેખ]

કર્નલ દીનશાહજી પી. ઘડિયાલી સાહિબ

એમ એસ સી, એમ ડી, એમ ઇ., ડી એ પી એન ડી,
એસ એલ ડી, એન ડી, ડી. ગોપીવી., ડી એફ એમ.,
ડી એચ. ડી, ડી એમ ડી., ડી એમ ડી નમવરદ ૧૩૫૨૬

એ મણુ રંગો એટલે મુળ રંગો. જાણના
અથા રંગો એટલે મિશ્ર રંગો.

સિધ્ધાંત

આનો વા ન માનો, આપનાજી સદેદ
રંગશની કુમ સાત રંગોની બનેલી છે. ૧ એ
સાત રંગો દુન્યામાં ધણો અગત્યનો લાગ
લાગવી રહ્યા છે, છતાં ગિર્માના મુખ્ય રંગો
તો ત્રણજ છે:

- ૧, લાલ
- ૨, લીલો
- ૩, વાયોલેટ

રંગોના આ કનિદાસ પાઠ્યજ રંગ-
કિરણોના મિધ્ધાંત હુપાપો છે. રંગ-કિરણો
સામાન્ય ચીજ નથી; તેય પોતાની સંકિત
ધરાવે છે અને તેથી જેમ તે જાડ પાવને
ચિકમાવે અને છવંત રાખે છે તેમ, માનવ
શરીરને તનદુઃખ રાખવામાં અને નેના રંગો
મટાડવામાં સદાય કરે છે. એજ છે તે મુળ-
સ્ત્ર સિધ્ધાંત, જેની ઉપર એક્ટ્રોકોમ-શાસ્ત્રી
ચોળના અને રચના થઇ છે.

(૧) એ સાત રંગો એટલે (૧) લાલ, (૨)
નાદની, (૩) પીળો, (૪) લીલો, (૫) બુ, (૬)
ગળી-રંગ, (૭) વાયોલેટ.

બીજી નજરે-એટલે કે, રંગોક્ટ્રોકોમની
દષ્ટિએ-ગિર્મા, દરેક રસાયણ અને દરેક

ત્ય પોતાનો નોખો રંગ અને પોતાની નોખી 'મીટી' ધરાવે છે. પરિણામે, સાચિન યામ છે કે, રસાયણના જે મુજબદાય છે તેજ મુજબદાય તેના રંગનાય છે અને તેથી, સરીરની અંદર જન્મ જેવા લાભ રસાયણ કરે છે તેવોજ, બનકે તેથી વધુ લાભ એના રંગ-કિરણો કરે છે.

આદિતાયના રંગ-કિરણોના પ્રરો લાભ લેવાતો રહે તો ધણે લાગે ખીમારી પાસે આવેજ નહિ. છતાં, એક ચા ખીમ્મ કારણસર આપણે એ રંગ-કિરણોના પ્રરો લાભ લેતા નથી અને તેથી, રેપેક્ટ્રોકોમની શોધ કરવામાં આવી છે રેપેક્ટ્રોકોમ એટલે રંગ-કિરણોનું 'યંત્ર'. જેવા રંગ-કિરણો આદિતાયમાંથી કુદરતી રીતે મળે છે, તેવાજ રંગ-કિરણો રેપેક્ટ્રોકોમ દ્વારાય મેળવી સકાય છે અને તેથી, રેપેક્ટ્રોકોમ દ્વારા શેરો સાદા કરવાની પદ્ધતિ, એક કુદરતી પદ્ધતિ લેવાય છે.

૨

કૃતિહાર

રેપેક્ટ્રોકોમની શોધ અણુધારી નથી થઇ. શોધકની પરચીસ ત્રીસ વર્ષની સખત અને સતન કાશિશોનું એ પરિણામ છે, જે આજે ૨૦ વર્ષની અગ્રમાઇય અને કસોટી પછી વધુ પકવતર થઇ, દિન્દને આંગણે આવી છે આત આપણે માટે વધારે ખુદ થયાની કજાકન તો એ છે કે એના શોધક યુરપ કે અમેરીકાના કાઇ માફેની કે એડિસન નથી-અમેરીકામાં એમને 'પારસી એડિસન'ની ઉપમા અપાઇ છે છતાં-એક દિન્દી છે અને ખુદ આ મુંગમ-મુરતના વતની છે. ના, એક્ટર થિ-વાલી માત્ર આ પદ્ધતિ અને તેના વંચના શોધકજ નથી; આજના "ટાકી સિનેમા" જેને આજારી છે એવા. "ફોટોકિનેફોન"ની શોધ પણ તેમણે કરી હતી. જ કે એક વધીયની અપ્રમાણિકતાએ કરીને આજે તેણે

એ શોધના પોતાના લક ગુમાવી મેરવા છે. એ સિવાય બીજી અનેક શોધો પણ તેમણે કરી છે, ઝિન્દગીમાં અનેક લીલી સુકીઓ બોધ છે, પુષ્કળ ઇમી-માન માફો ધરાવે છે અને એક કાળમાં ન્યુ યોર્કની પોલિસ રિજર્વ એર સર્વિસના કમાન્ડર પણ રહી ચુક્યા છે. કેવી શાનદાર કાફિદિ!

પણ એ શાનવંતી કાફિદીમાં કુટોનોય પાર નથી રહ્યો. રેપેક્ટ્રોકોમની શોધ પછી અમેરીકાના મજબુત તખીખી કાયદાઓએ તેને નિષ્કુળ સાબિત કરવા અને તેના શોધકને હમેશ માટે તુરંગમાં ધકેલી દેવા વારંવાર પ્રયાસો કર્યા છે અને તેઓ કામચલાઉ રીતે સફળ થઇ, ૧૧ વાર ડૉ. થિયાલીને જેલમાં પુરી પણ સક્યા છે, પરંતુ પોતાના દબાવાની સચ્ચાઇની બદલતે કનૌલ દીનચાહ હરહમેશ માનઅદિન નિર્દોષ દસવી છોડી મુકાયા હોઇ, આજે રેપેક્ટ્રોકોમ ઇન્ટરકલુદ જેવી મહોદી સંચાના સચાલક હોવા ઉપરાંત રેપેક્ટ્રોકોમ બનાવવા વેચવાનો મહોટો ધંધોય ચલાવી રહ્યા છે.

૩

પદ્ધતિ

રેપેક્ટ્રોકોમ પદ્ધતિ સાવ સરળ છે. માનવ સરીરમાં ચતા શેરોના નામે ગમે તેટલા બાજે હોય, તેના મુળ કારણો મણુચીનાજ છે અને તેથી જો તે કારણો દૂર કરવામાં આવે તો એ બધા શેરો આપો આપ મરી જાય છે. ટુંકમાં, લુદી લુદી ખીસારીઓ ખરેખર રોગ નથી, તેના ઝિન્દો છે. મુળ રોગ કિંચા વ્યાધિયો તો મણુચીનાજ છે અને તે રંગ-કિરણોના ઇલાજ દ્વારા દૂર થઇ સકે છે.

આ છે રંગ-કિરણ પદ્ધતિ. રેપેક્ટ્રોકોમ

(૨) ૧લી માર્ચ ૧૯૩૬ થી કુલ ૫૮૭૫ રેપેક્ટ્રોકોમ વેચી ચુક્યા છે.

દ્રાસ રંગ-કિરણો. માનવ શરીરના બીમાર ભાગ પર નાખે અને તે રંગ-કિરણો શરીરમાં જઈ પહોંચી, પોતાનું કામ કરવા માંડશે. એ પદ્ધતિમાં નિદાન-ચિકિત્સા નથી. બીમારને જે તકલીફ જણાય તે વિષે સ્પેક્ટ્રોકોમની ચોપડીમાં લેઈ મેં કે કયા રંગ-કિરણો અને શરીરના કયા ભાગ પર નાખવા લેઈએ ? પછી તેણે જે કરવાનું છે તે એટલુંજ કે સ્પેક્ટ્રોકોમ ચાલુ કરી, એ રંગ-કિરણો પોતાના શરીર પર લાઇ લેવા. એમાં કશી તકલીફ નથી થતી. રંગ-કિરણો, યંત્રના ખાસ કાચને લીધે, એવી અસર ધરાવે છે કે થોડીકજ મિનિટોમાં દર્દીને રાહત લાગવા માટે છે એક કક્ષાક જગી રંગ-કિરણો જારી રદવા પછી યંત્ર આપોઆપ બંધ થઈ જાય છે-કારણ એ વેળા એક કક્ષાથી વધુ સમય જગી રંગ-કિરણો લેવાના નથી, જે કે લેવામાં આવે તે દર્દીને કશું નુકસાન નથી થતું પરંતુ શરીર રચના અને રંગ-સિદ્ધાંત એવો છે કે, એક કક્ષાક જગી રંગ-કિરણો શરીર પર પડ્યા પછી વડુ પડે તો શરીર તેને પોતામાં કુલ્લપતું નથી; રંગ-કિરણો નકામા જાય છે.

સવાલ થશે: પણ કોમ કારણે, રંગ-કિરણો ભક્ષતા લેવાય, ઝુઝરત હોય લાક્ષ રંગ કિરણોની અને લેવાય પીળા, યા ઝુઝરત બુનની હોય અને લેવાય લીલા તો નુકસાન આવે નહિ? જવાબ છે: નહિ. કારણ રંગ-કિરણો કેવળ બાર પ્રકારના છે:

- ૧, લાલ
- ૨, નારંગી
- ૩, પીળા
- ૪, લિંબોઈ
- ૫, લીલા
- ૬, કિરોઈ
- ૭, બધુ
- ૮, ગળી-રંગના

૯, વાયોલેટ.

૧૦, વાંછુડા (Purple)

૧૧, મેન્ડેટા

૧૨, સ્કારલેટ

અને એ દરેક રંગ એવી પદ્ધતિસરના છે કે અમે તે રંગ-કિરણો લઈ લેવાય, શરીરને ખબર દેશે તોજ તેને તે કુલ્લપશે, નહિં તો પાછા કાઢી ફેંકશે. દર્દીને તક પુર નુકસાન નહિં થાય.

અને રંગ-કિરણોના દલાળનો અગત્યરે મુ છે કે તે, ૧૭૬ પ્રકારના નાખ અને ૨૧૩ આતના મોજા એકજ રંગના-અર્થાત બધુ રંગના-કિરણો વડે મટાડી સકે છે. કાચ જેવો અનિમ રોગ, ગમે તેવો આગળ પડી ગયો હોય છતાં, આ ઇલાજે-મટાડે ભાગે નારંગી રંગ-કિરણોથી-નાશુક થાય છે. પાગલપાનુ, મંદુપ્રમેદ, કેન્સર, એપેન્ડિસાઇટીસ, પાયેરીઆ અને બીજા અને અસાધ્ય કિયા મુશ્કેલ લેખાતા રોગો થોડાક દલાડાવા અડવાડિયાની રંગ-કિરણોની સારવારથી તરત જતા રહે છે. કુંકમાં ફક્ત બાર પ્રકારના રંગ-કિરણોથી શરીરના બધા રોગો દુર થઈ શકે છે. એટલુંજ નહિં જલકે ઝુકરત હોય તો એ પદ્ધતિ જનપરો પણ કામચાલીપૂર્વક આજમાતે સગાય છે. કેવી ઉપયોગી અને સરળ પદ્ધતિ!

૪

યોજના

સ્પેક્ટ્રોકોમ દ્વારા ધંપાના નવા મગદાન વિષે વિચાર કરનાં પહેલાં આપણે સ્પેક્ટ્રોકોમ યંત્રને વિષે કંઈક જાણીએ, એ યંત્ર શું છે. એક ઊંચા સ્ટેન્ડ પર મોટાવેલું મગથગ સપા ષ્ટસમયોરસ માપનું ફાનસ જેવું છે: ફેર એટલા કે, એમાં સામાન્ય કાચને બદલે પાંચ જુદા

(૪) યંત્રની કીમત ૯૦ રોકર (૨૫૫ રૂપિયા)

છ. અમેરીકાથી વિન્ડ લગીનું મુર અને આયાત કાઢત જુદી.

રંગના ખાસ કાચની સ્લાઇડો એવી રીતે ગોઠવેલી છે, કે સદજ ફેરફાર કરતાં-કિંવા સ્લાઇડ ખેંચતાં-એક યા વધુ સ્લાઇડો ચંચળા મધ્ય ભાગમાં જાવી સકાય છે અને તેમ કરીને આગળ કહેલા બાર રંગ-કિરણોમાંના ઇચ્છા મુજબના ગમે તે રંગ-કિરણો દર્દીના શરીર પર નાખી સકાય છે. ચંચળાં આ કાચની વિશિષ્ટતા ઉપરાંત ખાસ નોંધપાત્ર વીજ કરી નથી, સિવા કે સ્વીચ-ગોઠવણ કે જેથી રંગ-કિરણો એક કલાક લગી જારી રહ્યા પછી, આપોઆપ સ્વીચ બંધ થઇ જાય છે. એમાં મુકવામાં આવેલો વિજ્ઞાનિક બદલ ૧૦૦૦ વોલ્ટો છે અને તેમ ખાસ પ્રકારનો હોઇ, છૂટો પણ મળી સકે એવી વ્યવસ્થા કરવામાં આવી છે. એમાંના કાચ સામાન્યના જિન્ટગીભર ચાલે છે, પણ ફોઇ કારણે વૂરી જાય તો કાચની સ્લાઇડોમાંથી આખી ફેમ, વૃદ્ધકા કાચના કકડા સાથે ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટને મોકલતાં, તે કાચ નાખી આપે છે; છૂટો કાચ આપવાની પ્રથા નથી.

સ્પેક્ટ્રોફોમના ખરીદનાદાઓને યંત્રની સાથેના મુક્ત ગોમિયા-પુસ્તક ઉપરાંત, પોતાના કુટુંબના કોઇ પણ દર્દી માટે જ્યારે જીવંતે ત્યારે મુક્ત સલાહ મળે છે. એ સલાહ મેળવવા માટે તેણે કરવાનું એટલું જ

કે મુકરર ફોર્મમાં દર્દ અને દર્દીની બધી વિગતો લખી મોકલવી. કર્નલ દીનશાહ તેને વળતી ટપાને શુ કરવું તે લખી મોકલશે. એ સલાહ બદલ તેની કને કરી શી લેવાશે નહિ. બીજા સળેખમાં, યંત્ર ખરીદો એટલે જિન્ટગી ભરની મુક્ત સલાહનો લાભ મેળવી સકો છો.

પરંતુ, જેમને એ યંત્ર લઇ ધંધો કરવો હોય તેમને માટે એક નહીં અભ્યાસક્રમ પણ કરવામાં આવ્યો છે, જે અમેરીકા ખાતેના ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટમાં ૪૨ કલાકમાં આપાય છે. એની શી ૧૫૦ ડોલર છે. એ અભ્યાસક્રમ પુરો કરતાં, ગ્રેગ્રિલ એટ થવાય છે અને તે પછી એ ધંધામાં કોઇ પણ પ્રકારની રોક ટોક વિના આગળ ધપી સકાય છે.

સ્પેક્ટ્રોફોમ દ્વારા સારવારનો ખર્ચ દરરોજના એક કલાકનો એક યુનિટ વિજ્ઞાનિક બજારી કીમત જેટલો આવે છે. એ સિવા બીજો આશુ ખર્ચ કરી નથી, સિવા કે વિજ્ઞાનિક બદલ બગી જાય ત્યારે બીજો મુકવાનો ખર્ચ.

(૮) કર્નલ દીનશાહ ૧૯૫-૩૬ લગી હિન્દમાં છે ત્યાં લગી, જે કોઈ શખ્સ એ અભ્યાસ માટે તેમની સાથે અમેરીકા જવા તઈયાર થાય તો કર્નલ તેને એ વિષે કેટલીક ખાસ સરળતા કરી આપવા જુશી છે

આ પુસ્તકો તમારી પાસે છે ?

નફાકારક હિન્દો : (લઘુ પહેલો) વિવિધ પ્રકારના હિન્દોનો સમૂહ. ૩ બે.

સુરત ડિસ્ક્રી : સુરતનો વેપારી-ગોમિયો. ૩ બે.

મુંબઇનો વેપારી અનુભવ : મુંબઇનો સફળ વેપારી રહ્યો. ૩ સાદા ત્રણ

મેડિકલ પ્રેક્ટીશનર : મુંબઇની બાપમાં અંગ્રેજી વૈદની ચોપડી. ૩-સવા બે.

(અધ્યાત્મ ટપાલ ખર્ચ જુદું)

વખેગ : કમર ઓફિસ, મોલમરવાલા-સુરત.

(૫) જ્યાં વિજ્ઞાનિક સ્વચ્છતાનો પ્રબંધ ન હોય ત્યાં આ યંત્ર કાચનેથી સાથે વાપરી સકાય છે. અલગત, ટામનેચોની કીમત જુદી થાય છે.

(૬) એવા દરેક કાચની કીમત ત્રણ ડોલર (નવ રૂપિયા) લેવામાં આવે છે.

(૭) એ ઉપરાંત એ વિગતના બીજા કટલાક પુસ્તકો કર્નલ દીનશાહે પ્રગટ કર્યા છે, જેમાં Spectro Chroma Metry Encyclopaedia (Three Volumes) મુખ્ય છે, જેની કીમત ૧૬ ડોલર છે.

એજ વિષય અંગે Spectro-Chrome નામનું માસિક પણ પંદર વર્ષથી પ્રગટ થાય છે.

૧

ભુતકાળ

દરેક વસ્તુને જીવકાળ હોય છે, તે ટાંકણીન-પછી તે ભલે તમારી નજરે નહીં અને તુરંત હોય—જીવકાળ કેમ અને શાને ન હોય ?

ટાંકણીના અગ્નિત્વ પહેલાં કાચપત્રો એકત્ર કરવા માટે તઈન સામાન્ય અને ઘરગથ્થુ સાધનો વપરાતા હતા કેાદક કાચપત્રોને ફારીથી આંધી દેતો, તો ક્યાક તેને માટે કેાઈ બીજી રીત ઉપયોગમાં લેવાતી. એમ થનાં થતાં, અંતે પંદરમી સદીમાં ટાંકણીના દર્શન થયા

ટાંકણીનું બાળપણ ખુબ દિલચસ્પ હતું. ૧૪૮૩માં સ્વિટ્ઝેરલેન્ડમાં પારથી ટાંકણીઓની આયાત કરવાની મનાઈ કરી હતી, જે કે એ મનાઈ હુકમનો અમલ બરાબર થતો ન હતો. દાન-બીને ઉદ્યોગ ફ્રાન્સમાં વિકસી રહ્યો હતો અને ફ્રેંચ ટાંકણીઓ સ્વિટ્ઝેરલેન્ડ કાચપત્રોમાં પોતાનો પગદંડો મજબુત કરી રહી હતી. એ વેળાની ટાંકણીઓનો દેખાવ પણ અજાણ જેવો હતો. તેનું માથું, આજે હોય છે તેમ મુળ તારનુંજ ન હતું બનતુ; માથું જુદું બનાવી, તાર પર રેણ કરવામાં આવતુ હતું, પરંતુ એ રેણ-ક્રિયા વારંવાર ખામી ભરી રહેતી હોય, ટાંકણીઓ માથા વિનાની થઈ જતી. વળી, આ પ્રમાણે ટાંકણીઓનું માથું ગુમ થવાથીજ વાત ન હતી પતતી; તે વિના માથાની ટાંકણી, તેના વાપરનારના અંગનાને સ્પર્શવા, તેમાં ભોંકવાનો હ્લાવો પણ લેતી. તેથી વાપરનારને ખુબ પીડા થતી અને તેથીજ, અંતે ૧૫૪૭માં સ્વિટ્ઝેરલેન્ડ એક કાનુન પસાર કરી, “એવડા માથાવાળી” વા “જેનું માથું મજબુત રીતે રેણ ફરેલું હોય” નહિં એવી ટાંકણીઓના વેચાણ ઉપર પ્રતિબંધ મુક્યો. પણ

ટાંકણીઓ તે ટાંકણીઓજ; ફ્રેંચો ને ફ્રેંચોજ. ન ટાંકણીઓની ઉપયોગિતા ઓછી મત, ન ફ્રેંચો વાપર્તા મથા. જ્યાં કાનુનો અને પ્રતિબંધો છતાં, ફ્રેંચ ટાંકણીઓ સ્વિટ્ઝેરલેન્ડ બજારોમાં વધુ અને વધુ પ્રચલિત થતી ગઈ.

ટાંકણીના બાળપણના આ ઝગમગમાં ને ખુબ એંધાંધી મળતી. વળી તેનો દેખાવ પણ આકર્ષક ન હતો. તેથી, તેને એંધાંધી બનાવવા, બનાવટ સરળ કરવા અને દેખાવ સદર બનાવવા શક્ય પ્રયાસો થયા હાયા. ૧૬૨૬માં ગ્યુમેરટર શાયરમાં એ ઉદ્યોગને પામે નખાયો પણ ૨૦૦ વર્ષના લાંબા ગાળા લગી તેણે ખાસ પ્રગતિ કરી નહિં. અંતે, લાંબા સંશોધનો પછી તારના એકજ કટકમાંથી ટાંકણી અને તેનું માથું બનાવવાની શોધ થઈ અને ૧૮૧૭માં મેક ડેટ એ માટેના એક યંત્રનું પેટન્ટ લીધું, આટઆટલું જનાં, ટાંકણીને ઉદ્યોગ લઈ ખીચી નહિં; સેક ઢંઢી શોધનો ખાસ ઉપયોગ થયો નહિં.

પણ જે તે વેળા ન થયું, ને માન વર્ષ પછી યશ્ન થયું. ૧૮૨૪ માં રાષ્ટ્રે ટાંકણીઓ બનાવવા માટે એક નવું યંત્ર બનાવ્યું, જેમાં પાછળથી શટલવર્થ અને ટેલરે મુધારા વધારા કર્યા અને પરિણામે આજે ન માત્ર ટાંકણીઓ યંત્ર વડે બને છે, બલકે કાચપત્ર નેને જારાવવા ગોડવચાની ક્રિયાઓ પણ યંત્ર વડેજ થાય છે.

આમ પુરું થયું ટાંકણીનું બાળપણ; આ યંત્ર દ્વારા તેની જગ્યાની રાઈ થઈ.

૨

વર્તમાન

ટાંકણીની બનાવટ દ્વેં સાર રહેલી થઈ ગઈ છે. ફક્ત એ પણ યંત્રો પસાવે એટલે ટાંકણી બનાવવાનું કારખાનું થઈ ગયું.

ટાંકણીઓ જુદા જુદા માપની બને છે. કેટલાકો પોણાં ઈંચ લાંબી ટાંકણીઓ વાપરે

છે, તે ક્રેડલાકો એક ધંચ લાંબી ટાંકણી પસંદ કરે છે. સામાન્ય રીતે, એ છ માપની બને છે: (૧) ૩ ધંચ, (૨) ૪ ધંચ, (૩) ૧ ધંચ, (૪) ૧૨૬ ધંચ, (૫) ૧૨૬ ધંચ, (૬) ૧૩૬ ધંચ. મેશક, આ છ માપની ટાંકણીઓ બનાવવા માટે છ બુદ્ધા બુદ્ધા યંત્રો લેખ્યો. છ માપને બદલે ફક્ત ચાર માપની જ યા ફક્ત બે માપની જ યા એક જ માપની ટાંકણીઓ બનાવવા માંગતા હોય તેમણે અનુક્રમે ચાર, બે યા એક જ યંત્ર ખરીદવું લેખ્યો.

ટાંકણીની બનાવટમાં ચિત્તજનો તાર વપરાય છે અને તેની બનાવવાની રીત એવી છે કે યંત્રમાં એક છેડે તારનું મોટું મુઠ્ઠું ગોઠવી દો અને પછી યંત્ર ચાલુ કરો એટલે આપો આપ પેલા તારના મુઠ્ઠામાંથી એક ટાંકણી બનાવવા માટે લેખ્યો તેટલો તાર બેંચાઈ, યંત્રમાં જાય છે અને તરતજ તે તારના આગસા છેડા પર હથેલા જેવું ફગાણું પડી, ટાંકણીનું માથું બની રહે છે. આ કામ પતનાંજ, યંત્રમાંની છરી પોતાની કામગીરી બજાવવા આગળ આવે છે અને ટાંકણીના માથા મુજબ તાર કપાઈ જાય. એ ટાંકણી યંત્રના બીજા ભાગમાં ચલી જાય છે અને યંત્રના આ ભાગમાં ફરી વાર ગીંછ ટાંકણી બનાવનારો પારો આવે છે.

યંત્રના બીજા ભાગનું કામ પણ અજળ જેવું છે. પેલા મ યાચાલા તારના કટકા કિયા અંકુરી ટાંકણીઓને અહિં ફરતા કાનસના સંસર્ગમાં આવવું પડે છે અને તેના પરિણામે તેમની અણી મુંદર બની જાય છે. આ યોગ ટાંકણીની બનાવટની પહેલો વિભાગ.

ટાંકણીઓની બનાવટનો બીજો વિભાગ.

(૧) ક્રેડલાકો લોખંડેના તાર વાપરવાનું કહે છે, તે ભૂલ છે. ખરી રીતે તો, ચિત્તજને તાર જ વપરાય છે.

એ ટાંકણીઓને સાફ કરવા, તેની ઉપર કાચ ચઢાવવા અને પછી તેને ઘેાઠ, સૂકવવાનો છે. એ કામ માટે એક કઠાખમાં ટાંકણીઓ નાખી, ચરમ પાણી અને થોડાક હલકા પ્રકારના દારૂના મિશ્રણમાં ઉકાળી લઈ, પછી બીજી કઠાખમાં ટાંકણીઓનો એક થર પાથરી, તેની ઉપર દાણાદાર કાપડનો થર પાથરવામાં આવે છે અને આમ ઝુરૂરન પુરતી ટાંકણીઓના થરો અને તેની ફરેકની ઉપર કાચના થરો પાથર્યા પછી, તે વાસણમાં પાણી ભરી ફર, તેની ઉપર સફળ ગાછટાટ્ટે આંધ પોટાશ ઝાંડી દે છે અને પછી તેને ક્રેડલાય સમય લાગી ચુક્યા પર ઉકળવા દે છે. એનું પરિણામે ટાંકણીઓ પર કસાઈ ચલી જાય છે. પાછળથી તેને કાઠો, ઘેાઠ, સૂકવી લે છે.

ટાંકણીઓની બનાવટનું સૌથી છેલ્લું કામ તેને કાગળ પર ભગવવાનું છે. એ કામ હાથ વડે કરવાને બદલે યંત્ર વડે જ કરવામાં આવે છે. એના પદ્ધતિ એવી છે કે પહેલાં જે કાગળો પર ટાંકણીઓ ભેરવવાની હોય તેમને એક સળ-તરહવાસા રોલર-યંત્ર વચ્ચેથી પસાર કરવામાં આવે છે, જેથી કાગળમાં સળ-તરહો પડી જાય છે. પછી એક યંત્રમાં ટાંકણીઓ સુકી, યંત્ર ચાલુ કરતાં, આપોઆપ ટાંકણીઓ કાગળમાં ખુંચી જાય છે. આ ક્રિયા એટલી નો વિચિત્ર જેવી લાગે છે કે સગદોમાં તેનો ચિતાર આપવો રાકવજ નથી. એની ખરી ખુબી જોવા માટે યંત્ર દ્વારા એ ક્રિયા ચાલી હોય તે પ્રત્યક્ષ જોવી લેખ્યો.

૩

ગણિત

ટાંકણીઓની બનાવટ માટે આખા હિન્દમાં કેવળ એક જ કારખાનું છે, જ્યાં એની નિર્માણની ખપતનો તો પાર નથી. હિન્દી સરકારનું મુખ્ય ખાતું જ દર મહિને બે હજાર રૂપિયાની ટાંકણીઓ ખરીદવું હોવાનું

“કમર” : અંક ૧૦૦મે

કહેવાય છે. એ આંકડો ખરો હોય વા નહિ,
સામાન્ય પ્રજામાંવ ટાંકણીની માંત્ર એટલી
જાણ્યાર છે કે એના વેચાણુ વિષે ખાસ ચિંતા
કરવાની રહેતી નથી.

કારખાનાનો અંદાજો

પોણા ઈંચથી લઈને સવા ઈંચ રૂપિયા
લગીનાં જુદા જુદા છ માપની
ટાંકણીઓ બનાવવા માટે. દર
મિનિટે ૧૨૦૦ ટાંકણીઓ
બનાવી સડે એવા છ ખાસ
યંત્રો.^૨

૪,૧૪,૦૦

કસ્ટમ ચકાવનાર સાધનો વ. ૭૫૦

તાર ખેંચનાર અને તેને પોલિશ

કરવાના સાધનો ૭૫૦

ટાંકણીઓને કાગળ પર ભરાવનાર

યંત્ર ૩૩૭૫

વિજળીક મોટર, ૮ થોડા-બળની ૧૦૦

યંત્રો મંગાવવાનો ખર્ચ, કંડાન

વ. વ ૨૪,૭૩૫

કુલે રોકાણ રૂપિયા ૭૧,૬૧૦

કુંકમાં, પોણા લાખ રૂપિયા યંત્રો વ ના

થવા. કારખાનું ચલાવવા માટે ૨૫ લાખ

રોકડ રાખનાં, કુલ પુંછ રૂપિયા એક લાખ થઈ.

હવે માસિક આવક ખર્ચનો દિસાજ

જુઓ:—

માસિક ખર્ચ

રૂપિયા

દર મહિને ૬,૭૨,૮૦,૦૦૦ ટાંકણીઓ

બનાવવા માટે ૭૪૫૬ રતલ પિત્તળનો

તાર વપરાય તેના દર રતલે આઠ

આનાને લાવે ૧૭૨૮

(૨) આ હવે યંત્રો સામગ્રી ખરીદવા અનિ-

વાય નથી, એ એ યંત્રોથી પણ કામ તાર કરી

સકાય છે.

મજદૂરી ખર્ચ :

૧ નિષ્ણાત રૂ. ૧૨૫ એમે ૧૨૫

૯ કારીગરો રૂ. ૨૦ એમે ૧૮૦

૪ મજદૂરો રૂ. ૧૫ એમે ૬૦

૧ કારકુન રૂ. ૩૦ એમે ૩૦

૧ રોટરગ્રાફર રૂ. ૩૫ " ૩૫

૧ ચોક્કીદાર રૂ. ૧૫ " ૧૫

વિજળીક બળનો માસિક ખર્ચ ૨૭૦

ધર ભાડું ૬૦

યંત્રોના સમારકામ ખાતે ૧૨૫

યંત્રોના વસારા ખાતે (૧૦ ટકા એમે) ૬૨૦

બીજા પરચુરણ ખર્ચ વ. વ ૪૦૦

માસિક ખર્ચ રૂ ૩૬૪૮

માસિક આવક

રૂપિયા

દર મહિને ૧,૭૨,૮૦,૦૦૦

ટાંકણીઓ વેચતાં, લગાર

ફિક પોણા ચાર આનાના

સરેરાસ સાદી લાવે આવક ૪૫૦૦

માસિક આવક રૂપિયા ૪૫૦૦

આ પ્રમાણે—

માસિક આવક રૂ. ૪૫૦૦

તેમાંથી ગાદ—

માસિક ખર્ચ રૂ ૩૬૪૮

માસિક નફો રૂપિયા ૮૫૨

થયો. વર્ષનો દિસાજ ગણતાં, નફો રૂપિયા

૧૦,૨૨૪ થાય, જે મુજ રૂ. ૭૫,૦૦૦ની રોકાણ

પર સેંકડે સાડા તેર ટકાથીય કંઈ વધારે છે.

હાલ તાલમાં સડતો તરવત થાય એમ

અનુસરીએ તોય નફો ૧૨૩ ટકા તો ચોક્કસ

છે.

પરવળનું મુળ કૃત્તિસ્થાન પ્રદેશની તળેટી છે, અને એ જંગલમાં ખુબ વસાવ છે. એ કે હવે ગુજરાતના વડોદરા, અહમદાવાદ, ભરૂચ અને સુરત પ્રિસ્થાના અને નવસારી પ્રાંતના વેડ, ડોબી, સિંગલપોર, ભાંડ, અડવા, ઉમરા, રોદર, અડાજણ વ વ. ગામે અને જલાલપોર, વઘસાડ, ગાર-ટાટી અને અમલસાડની આસપાસના ગામમાં તેમજ નવસારી, બીલીમોરા, ધોળેરી, ધમણજી અને નવસારીના આસપાસના ગામે કાઠીઆવાડી, પોપડા, પોંસરા, આમળી કરગા, તથા કામરેજ, કોહર, ભદાવ લાક જિવાન, પરિવાર, ઉપરાંત લાપી નદીના કાંઠાના ગામે, સચીનનું રોટના લાજપોર, પોપડા તથા પુર્ણા કુંભારિયા ગામે કેટલાક ખેડુનો પરવળના વેજાનું રોપાણું જોઈ જતા પ્રમાણમાં કરે છે.

રોપાની માહિતી

પરવળ એ પ્રકારના હોય છે: [૧] નર પરવળ અને [૨] નારી પરવળ. એ બેઉના નાના હુકમ કરીને અંયુક્ત રોપણી કરવામાં આવે છે. જેથી પાક સાગે ઉતરે છે. કેટલાય કદમ કે રોપાં વેચનારાઓ પ્રજાની અજાનતાને લાગ લઈ, તેમને નરની કદમે આપી દે છે, કદમજુ કે સફળ પાક માટે માદાની કદમે પણ જોઈએ. કદાચ અપરાધ રૂપ પ વા ૭ ટકા જેટલી નર પરવલ હોય તો આવે પણ નર પરવલનો પાક કમી ઉતરે છે, અને માદા પરવળનો પાક વધુ ઉત્પન્ન થાય છે એટલે માદા પરવળ રોપવા પ્રત્યે વધુ લક્ષ આપવું લાભદાયક છે.

અમીન

એસર, ગોરાડું, રેનળ, પળાવાળી અને નદીના પુરાણ તેમજ રેલના ચગાધી તરી આજીને ફેરફારી અમીનો અને કાંકરીયા અમીનમાં

—કે જે અમીનમાં પાણી ભરાઈ રહેતું હોય— તેવી અમીનમાં પરવળ થતી નથી. એને પાણીના નીતાર વાળી અમીન માફક આવે છે. વળી કાળી અને કુંગરાળ અમીનોમાં પણ આ પાક સારા પ્રમાણમાં ઉત્પન્ન થતો નથી. અપ્રજાત, નદીના પુરાણવાળી અમીનોમાં ખાતર પુરવાની વધુ આવશ્યકતા પડતી નથી.

અમીનની તૈયારી

પરવળ રોપવા પહેલાં અમીન તૈયાર કરવી પડે છે. ને માટે વેચાણ માસમાં ખાતરપુત્તો કરી, જરવાસા, છુંપમા, ગામડાં બાવળીયા, ચીણી ભોરડી અને ખાવે, દાંતકો વ. વ. કોદારી વતી ડીચી ડીચીને બોલી નાંખી, દર વિંધે ૫ થી ૧૫ ગાડી સુધી જાણીકી લીકું ખાતર નાંખે છે અથવા તો મેક્કાનું સડું ખાતર એકતું થા ટોર ખાતર સાથે મિશ્ર કરી તૈયાર કરેલું હોય તે દર વિંધે ૬ થી ૧૦ ગાડી નાંખે છે અથવા તો હીવેશીના બોળનો ભુકો દર વિંધે ૫ થી ૧૦ ગણના સુમારે લઈ, તેમાં વાટકું મોરથુયુ તેજા ૧૦ ના આસરે નાખી પછી મીકું શેર ૨૦ અને ચુનો મણ ૨ તું મિશ્રણ કરી પધ્ધતિસર અમીનમાં છાંટે છે. કેટલીક જગ્યાએ તો હાકડાં અને મીઠાનું મિશ્રણજી ખાતરે પણ દર વિંધે ૫ થી ૭ મણ સુધી છાંટે છે, કારણ એના મુળને હાડકાનું ખાતર ધણું મુલકારી નીવડે છે અને પાક સારો ઉતરે છે. પછી જેઠ માસમાં વરસાદની શરૂઆત થાય કે તરતજ વિના દીવે અમીનમાં દળ વતી ખેડ કરીને, ચોમાસુ તુનો માટે પાવો, તેજી ખીયાં, અને શાકભાજી તથા બાદરચી તુનો ચોરી રોપીને તૈયાર કરી લીધા પછી, બાદરવા વડ કે આસો માસમાં ફરી પાછી અમીન સાફ સુક ચોખ્ખી કરે છે અને પછી પરવળના વેજાનું રોપાણુ થાય છે.

રોપણી

આસો માસમાં હળવળી ઝમીલમાં ચાર પાંચ ચાસ કરી, કરખણી ફેરવી, ખેડ કરીને ૬ x ૬ યુના સુમારના ચોરસ અંતરે ૬ ફુટથી ૧૧ ફુટ ઉંડા ને ૧૧ ફુટના પહોળા ખાડા ખોદીને, દર વિંધે ૫ થી ૭ મણુના સુમારે હાડકાનું ખાતર કાંચા છાણકે ખાતર નાડી સાથે ભેળીને ટોપકી અગર અડધી ટોપકી નાંખે છે (છાણકે ખાતર સુમારે ૫ થી ૧૦ ગાડી સુધી હુરે છે) અને પછી કપારા કરી પાણી પાડા માટે કિઆર આપે છે. ત્યાર બાદ પરવળના વેજાના રંધી ૩૧ ઇંચના નાના નાના દુકડા કરી, નર માદાના વેજા રોપો. માથા ઉપાડા રાખી ઉપર મટોડી દાકી દહને ખાડામાં પાણી રેલવી કપારા તર કરી દે છે. પછી એનો રોપ કાર્તક માસમાં

પરવળ

વાવેતર-રોપણી વિષે બીજો લેખ, કમરનો અંક ૬૩મે. કી ૪ આના.

તામીને પીકા થઇ વેજા યવા માટે છે અને તેના મુગમાં ‘ગાગીવા’ કરીને દર અઠવાડિયે અગર દસ બાર દિવસે પાણી દે છે. ત્યાર પછી વેજાને મદાવવા પથગવવા ખાતર ચાસડીએ લાગીને માંડવા બાંધે છે. એ માંડવા સુમારે ૪ ફુટના ઉંચા હોય છે. પોપ વડ કે માહ માસની શરૂઆતમાં દુધ ભમરા આપી, આરીઆં પડીને પરવળનો પાક લાગે છે અને તે આવળુ માસ સુધી ચાલુ રહે છે. આનો બાવ મણુ દીડ રૂ. ૮ થી રૂ. ૨૦ સુધી આવે છે આ વેજા બાદરવા માસમાં વરંતુ પડવાથી સડગ સુકાવા માટે છે અને પાક લાગેના અંધ પડે છે. એ વેજા વેજા માંડવા ઉપરથી તોડી કાઢ, માંડવાને સુધારી બાંધી, જોખલી વાંસડી તેમજ યાંબચીયો દાડી. એમાંથી વીતવા બાદ આસો માસમાં પાક

માંડવા તકવાર કરે છે અને જોતર રાખોડી સાથે મિશ્ર કરીને અથવા હાડકાંનો બુધા, સુનો અને રખોડી ભેળી કરીને વેજાના મુગી-અ.માં પુરીને માટી ઢોંકી, પછી પીતપાણી આપે છે. એથી ફરી વાર વેજા માંડવા ઉપર પપરાછને કુંપણા ફૂટે છે અને પછી દુધ ભમરાં પડી, આરીઆ આરી, પોપ વડ કે મદા માસમાં પાક લાગે છે.

પરવળના વેજાનું અનુક્રમ.

પરવળના મુગ આસરે ૪ થી ૫ વરખ સુધી રહે છે અને તેનું રાવેતર વેજાનું કરવામાં આવે છે. તેનો પાક બાર માસો છે. પરવળ દર વિંધે વધુમાં વધુ ૧૨૫ મણુ અને કમમાં કમ ૭૫ મણુ સુધી ઉત્પન્ન થાય છે. પરવળની દર વિંધે સરેરાશ ઉપજ રૂ. ૩૦૦ થી રૂ. ૨૦૦ સુધીની છે.

બહાદુરસિંહ કે. બગીચદાર

ટાઇપ રાઇટરની રિખત

ટાઇપરાઇટરનો ઉપયોગ જેમ જેમ વધતો જાય છે. તેમ તેમ ટાઇપરાઇટરની રિખતો બદલાય પછુ વધુ અને વધુ યથ રહી છે. એ રિખતોને ઉદ્યોગ દરજી લખી દિવસમાં અવધાર રૂપે સ્થાપિત થયો નથી; પરિણામે બધી રિખતો પરદેશીન આવે છે.

નવી રિખતો બનાવવાને કારે સખતાં, તપરાપકી રિખતોને ફરી વાર ઉપયોગમાં લેવા સકાય એવી બનાવવામાં આવે તો સારો લાભ મેળવી સકાય એમ છે. કારણ કે વપરાયેલી રિખતો ધણે લાગે આખીજ હોત, તેમજથી સાફી ખજાસ થઇ જવાથી તે નકામી લેખાય છે. એવી રિખતોને જો ફરી વાર સાફી લગાડવા-કિંવા પીચાડવા-માં આવે તો તે નવો રિખતો પેટે સુંદર કામ આપી સકે છે.

વળી એ કામ કોઈ પણ ક્ષણેનો મેકાર સરળતાપૂર્વક કરી શકે એમ છે. તેણે

આદિરાત દારાયા ઓદિસે ઓદિસે જઈ, એવી
લુની રિખનો મેળવી, શાદી પીવડાવી, પરત
આપવાની રહેશે. તે એ કામ જદમ રિખન
દીઠ આઠ આના યા દસ આના યા બાર
આના યા એક રૂપિયા ભાવ રાખે તોય તેને
પુરતું કામ મળી રહેશે, કારણ નવી રિખનો
બેઠેથી મળે છે અને તેથી જોછા ખર્ચે આ
પ્રમાણે ફરી વાર નવી જેવી રિખનો મેળવી
સકાય તો દર કાષ્ટ દાષપરાધર વાપરનાર
પુત્રી પુત્રી કુલુમેળ.

વધુમાં આ કામ માટે ખાસ નિમ્ણતાની
યા અનુસવની પણ જુરત નથી. સ્થાનોમાં
ફક્ત એક અતરી અને રિખન નીચોવનાર
રેલર નોંધાવે. જુની રિખનોને સૌથી પહેલાં
મેથીમેટ રિપરિટમાં બીજાવથી જોઈએ,
જેવા તે રાફ ધણ જાય. પછી તેને રેલર-
યાં વડે નીચોવી, અતરી કરી લઈ, શાદીમાં
જોળી, ફરી વાર જુદા રેલર-યાં વડે
નીચોવી, સંજાણપુષ્ક વોંટાળી લેા. જસ,
દવે એ તૈયાર છે !

આ રિખનો માટેની શાદી નીચતા નુરખા
પ્રમાણે બને છે:-

એરડિયું તેલ ૧ ઓંસ, કાર્બોલિક એસિડ
૪ ગ્રામ, ઓઇલ કાર્સીયા ૪ ગ્રામ, ઓઇલ
સોડયુમ્સ એલીકામન રંગ-વાયોલેટ, જલ
૫ કાંચા (જેવી શાદી બનાવવી હોય તેવા)
૨ ગ્રામ.

પહેલાં બધી પ્રવાદી દવાએ મેળવી,
પછી તેમાં રંગ આગળાવે. શાદી તૈયાર
થઈ જશે.

(૧) રિખને જૂન સજાગદુરક નીચોવી
લેવી જોઈએ. કારણ કે, સદાજે વધુ શાદી બાકી
રહી જતાં, રિખન ખાત્રવ થઈ જશે અને કોઈ
વાપરી નહિં મળે. (રિખન નીચોવવા પછી વધુથી
શાદી, ફરી વાર નીચ રિખન માટે ઉપયોગમાં
લાઈ સકાયે)

છદ્યે તેમને બાળકો આપ્યાં હશેજ.
તેમને રાજ રાખવા અને સરકારી બનાવવા
તમે તમારાથી બનવું કરતાં હશે.

બાલવાંચન

તેમના હાથમાં મુઠી જુઓ, અને
તેઓ કેટલા રાજ થાય છે તેની ખાત્રી
કરે. ભણતા હશે તે તેના લખાણો
વાંચીને રાજ થશે. નહિ ભણતાં હોય તે
તેનાં ચિત્રો જોઈને રાજ થશે.

‘બાલવાંચન’ના મદક થયું એટલે રાજનું
માત્ર એક પાછળું ખર્ચ

ગરીબને પણ એ પરવડશે. પૈસાદારને તો
એ રમત વાત છે. તમે આદક ન હો તે
આજેજ રૂ. બે મનીઓડરથી મોકલો.

‘બાલવાંચન’ સમર્થ અને સિદ્ધરત
આલસાદિયકાર શ્રી વલ્લભરાજ દુવિના
તંત્રીપણા નીચે પ્રસીદ્ધ થાય છે, અને કુક
વખતમાં તે ખુબ વખણાઈ ગયું છે.

શિરનામુ-બાલવાંચન કાર્યાલય, રાજકોટ.

વેપારીઓના લાભની વાત

જો આપે આપના ધંધાના રહાણ માટે
સરકારમાં ટ્રેડમાર્ક કે નામ લેખકસ વિગેરે
રજીસ્ટર્ડ પેટન્ટો હવે મુદી નહિં કરાવ્યાં
હોય તો આજેજ કરાવે. અમે થોડી ધીમાં
ધેર બેઠાં એક મુદીઆ માટે સરકાર રજીસ્ટ્રેશન
ઓફીસ કલકત્તાથી જરૂરી કરાવી આપીએ
છીએ. રજીસ્ટ્રી દરેક વસ્તુઓની થઈ શકે છે.
વધુ રિખન માટે લખો.

ગરિબોને ખુશખબર

જો આપ ધેર બેઠાં થોડા પરિશ્રમે અને
જૂન મુદીમાં સારા પૈસા કમાવા માગતા હો
તો “પૈસા પ્રાપ્ત કરવાની સર્વોત્તમ કુલા”
(બા ર જો) આજેજ મંગલો. તેમાં લખકે
થોડી મુદીમાં લખપત્રી કેમ થવાય ? તેવી
વધુ મુદત રજીમે જનકલાજી માટે દર્શાવેલ
છે, કી ૮ ૮-૦ અથવા “વિશ્વવિદ્યાન” મસિના
મદક બની લાભ મેળવે. વા. ક. રૂ. ૧-૦-૦

ટે. આદર્શ સમાજ કાર્યાલય,
ચાંદપુર અમદાવાદ

“અનેક દર્દોની એક દવા”

‘અમૃતધારા’ ‘આમે દવાત’ વ. પ્રવાહી દવાઓ પેટે આ એક જુદી પદ્ધતિ અનેક દર્દો પર ફાયદો કરે છે.

સંચળી ૨ તોલા, નવસાર ૧ તોલો, ધતુરાના બીજ ૨ તોલો, કાળા મરી ૨ તોલો, પિપરમિન્ટ ટ્રિફ્લુર ૨ રતી.

બધાને ખારીક વાટી, રીંછીમાં ભરી લો. ઉપયોગ : પેટના બધા દર્દો, ઉધરસ, સળેખમ, નબળાઈ, તાવ, વ. વ. માટે આ દવા લાભદાયી છે.

માત્રા : ૧ રતી દવા પાણી સાથે આપવી. (ઝેરી જંતુઓના ડંખ પર દવા ફાવવાને બદલે ડંખવાળી જગ્યાએ ધસરી, બધારે માથાનો દર્દ માટે સુધરી)

—‘રવસ્ત્ર’

આગ છુટાવનાર છુટ્ટી

મોટી ઑલિસો, બેન્ડા વ. વ. માં આગ લાગે ત્યારે તેને છુટાવવા માટે શંકુ આકારના કબજા વાંચકાએ બોધા લશે. એમાં જે દવા ભરેલી હોય છે, તે બનાવવાનો પ્રયોગ આ રહ્યો :—

સામાન્ય નમક ૮ રતલ, સોડિયમ કાર્બો-નેટ ૧ રતલ, ગ્લોબલ સીલ્ટ ૨ રતલ, કેલ્શિયમ ક્લોરાઇડ ૨ રતલ, સોડિયમ સિલિકેટ ૨ રતલ.

બધાને મિશ્ર કરો.

આધારીશીનો દર્દિય

આધારીશી એટલે માથાના અર્ધા ભાગનો દુઃખાવો. એનો એક ઇલાજ આ રહ્યો :—

પહેલાં આવળના ફલને છાપામાં સુકવી, ખારીક વાટી લેવા. પછી તેને એક રીંછીમાં ભરી રાખવા અને ધ્રુવરત વેળા સાકરની છુટ્ટી ૧ તોલો લઈ, તેમાં ૧ તોલો ઉપલી કુસની છુટ્ટી મેળવી, પાણી સાથે ફાંફી જવી.

[૧૫૪]

થોડી વારમાં આરામ થઈ જશે. દર્દી એટલું ન થાય તો બે કલાક પછી ફરી વાર એટલીજ માત્રા આપવાથી થોડકસ ફાયદો થશે.

કાચ-સિમિન્ટ

૧-આઈસોંગ ગ્લાસ, પાણી અને રિપરિટ ઑફ વાઈન એ ત્રણે સરખે ભાગે લઈ, પકાવો. બધારે એકરસ પ્રવાહી થઈ ભય કે ઉતારી લો.

૨-કાચની છુટ્ટી ૧૧ રતલ અને ગંધક ૪૦ તોલા લઈ, મુઠે મુઠી પીગળાવો. બધારે એકરસ થઈ ભય ત્યારે તેને ઉતારી, બીજામાં ઢાળી લો.

આ બેઉ સિમિન્ટો તુરેલા કાચને બેડવા ઉપયોગી છે. પહેલી સિમિન્ટ પ્રવાહી હોઈ, તુરેલા વાસણની કિનારીઓ પર લગાડી-અને બીજી સિમિન્ટ નકકર હોઈ, સઢજ ગરમી આપીને પીગળાવી, તે તુરેલા વાસણની કિનારીઓ પર લગાડી-વાસણને બેડી રાખતાં તે સંધાઈ જશે.

કેરીનું શરબત

પાકી કેરીનો રસ ૮૦ તોલા, ખાંડ ૧૦ તોલા, પાણી ૧૬૦ તોલા, રૂઢ ચુલાખ ૧ તોલો.

પાણીમાં કેરીનો રસ અને ખાંડ મેળવી, ચુલાખ પર ચઢાવી શરબત પકારી લો અને ઉપરે રૂઢ ચુલાખ મેળવો. ઉમ્મ શરબત તૈયાર થશે.

ગંધકનું તેલ

આપરનો દાર ૩ ભાગ, ગંધક ૧ ભાગ. કલ્કલાળા વાસણમાં ઉપલી બન્ને ઘોંઘોને પથર વડે વાટવાથી તેની છુટ્ટી થઈ, પછી પ્રવાહી-થઈ જશે એજ ગંધકનું તેલ.

આ તેલ સોડી વિકાર, પ્રમેહ, ગીડી પિશાબ વ. બધા દર્દો પર ફાયદો કરે છે. દરરોજ એક વેળા ગંધકના તેલમાં લોખંડની સોંવતી અણી બોળી, તેની ઉપર જેટલું તેલ

આવે તેને પાણીમાં ઓળા પીવું. (યા પ્રયોગ ૧૪ દિન લગી કરવાથી પ્રમેદ નાશ પડે જશે.)
—સ્વાસ્થી અમરનાથ

ચુંદર

કાચળ વ. ચોંટાડવા માટે સામાન્યતઃ બાવળનો ચુંદર વપરાય છે, પણ તેને ચાર ૭ કલાક લગી ભીંજવેલા પડે છે; વળી મેંદાની તાકી વડાવવી હોય તો આગ અનિવાર્ય છે, તેથી એ બેક કરતાં વધુ સરળ અને ઉંદા પ્રયોગ નીચે આપ્યો છે. એની વિશિષ્ટતા એ છે કે, આ બુદીને પાણીમાં નાંખ્યા કે તરતજ વાપરવાપાત્ર ચુંદર કિંવા સાદી તૈયાર !

મેંદા ૮૪ તોલા, સોડા પોટાશ ૮ તોલા, એલ્યુમિનિયમ સફેદ ૮ તોલા.

બધાને મિશ્ર કરી ના.

ચાંદીનો ઢોળ

ટાટ્ટેટ ઓક્સ પોટાશ ૨ ઓંસ, ફોસ્ફોરસ ઓક્સ સિલ્વર ૧ ઓંસ, પાણી ૧૦ થી ૧૨ ઓંસ. બધાને મેળવેલા. લાકી જેની બનશે. પછી તેને લાંબા પિચાળની સાથે કોઇ પણ વસ્તુઓ પર ધસવાથી ચાંદીનો ઢોળ બનશે.

તાકની બૂટી

ગાંગોડા ૧૦ તોલા, પિરવા ૧૦ તોલા, કમરેકોકડીનો ગર ૧૦ તોલા, જલમ ૧૦ તોલા, ચારે પ્રકારના મગજ-ખાંવા દરેક ૧૦ તોલા, નિશાસ્ત્ર ૫ તોલા, સુંદ, પીપરાનુજ, લાગી મરી અને એમની દરેક અડધે તોલા, જલપૂર્ણ ૧ નંગ.

બધાને વાટી, બુટી કરી સીંચીમાં જરી રાખવી અને ઠંડીની મથસમમાં દરરોજ એક વા બે ચમચા નંદણી દવા થેડાકે દુધમાં નાની, ઉકાળી પીવાથી ખુબ તાકત આવે છે.

વાળ કાઢનાર દવા

સંખયુક્ત ૨ તોલા, હડતાલ ૧ તોલા, મનશીલ ૧ તોલા, સાણખાર ૧ તોલા.

બધાને પાણીમાં વાટી, લેપ બનાવે અને જે વાળ કાઢવા હોય તેને અસ્તર વડે કાઢી નાખી; તે જગ્યાએ આ લેપ લગાવી દો. આ પ્રમાણે સાત વેળા કરવાથી તે જગ્યાના વાળ દમેસ માટે જતા રહે છે.

—પ્રતાપરામ ત્રિવેન્દ્રાચ દેવ

દંતમંજન

(૧) કપુર ૫ ગ્રેન, યાદ્યોલ ૨ ગ્રેન, ફટકડી ૧૦ ગ્રેન, લવેંગ (શિકેલા) ૧૦ ગ્રેન, ખડી માટી ૧ ઓંસ, મેગ્નેસિયમ કાર્બ ૨ ગ્રેમ.

(૨) બાવળના જાડની છાસની ભુટી, ફટકડી, અકરબરા અને શાજવંતીની જડની ભુટી એ સૌ સરખે વજને લેઈ, મિશ્ર કરો.

નકલી કેસર

ખરી કેસરના રેપા જેવા કોઇ પણ સામાન્ય રેપા (ધાસ કે બીજ કોઇ બનાવટ) લઈ, તેને ખરી કેસરનો રંગ આપતાં નકલી કેસર બને છે.

ખવાણી સુરેસ

ઉંદા સફેદ જિલેટીન ૧ રતલ, મુરાખાં ૨૦૦ તેજાળ ૬ ગ્રામ, ચોખ્ખું પાણી ૩ રતલ.

પહેલાં જિલેટીનને પાણીમાં નાખી, ૨૪ કલાક લગી ભીંજવી રાખે. પછી ઘોટર બાથ પર મુકી ઓગળાવી, ચુતા પરથી ઉતારી તેમાં તેજાળ મેળવી દો.

જલુ પ્રિન્ટ શાલી

જલુ પ્રિન્ટ કાચળ પર લખવા માટે ખાસ શાલી આવે છે. તેની ગવર હાઝરીમાં ચોડાક પાણીમાં ચોડાક સોડા બાઇકાર્બોનેટ ઓગળાવીને તે વાપરતાં જલુ પ્રિન્ટ સાદી જેટું જ કામ આપે છે.

મસાનો મહામ

કાંટાળા માયા ૧ તોલા, ટુલાવેલી ફટકડી ૩ તોલો, કાચો ૩ તોલો, ટુલાવેલી હીરાકરડી ૩ તોલો, અરીસો ૩ તોલો અને કપુર ૩ તોલો લઈ, બધાને વારી ભરી બનાવો. પછી બપોર પૂરતું માથાનું માથણ લઈ, ૧૦૦ વાર પાણીથી ધોઈ, તેમાં આ ભુખી મેળાઈ, મહામ બનાવી, મસા પર લગાડો.

■

વાળ-ક્રીમ (Hair Cream)

સુનાતું પાણી ૨ રતલ, સફેદ મોણ ૧ ઓંસ, બદામનું તેલ ૨ રતલ, ગિલસરીન ૨ ઓંસ, ઓઈલ વર્મેના ૧ ગ્રામ, ઓઈલ લેમન ૧ ગ્રામ, ઓઈલ બર્ગેમોટ ૩ ગ્રામ.

પહેલાં મીણને પીગળાવી, પછી તેમાં બદામનું તેલ ઉમેરી, મિશ્ર કરી લો. પછી તેને સુકા પરથી ઉતારી લઈ, ઠંડુ પડવા આપે ત્યારે તેમાં ગિલસરીન અને બીજા તેલો મેળવો. અને સાધી ઉપરે સુનાતું પાણી ઉમેરી, ઘેાઠી શીશીમાં ભરી, ક્યુચ વચ્ચે બંધ કરી ખૂબ હલાવો કે સફેદ ‘શીણવાળું’ કોમ બની જાય.

■

વાળ-તેલ (Hair Oil)

૧-તલનું ચોખ્ખું તેલ ૨ રતલ, ઓઈલ બર્ગેમોટ ૭૫ ટીપાં, ઓઈલ લેમન ૪૦ ટીપાં, ઓઈલ લવેન્ડર ૪૦ ટીપાં, ઓઈલ પિપરમિન્ટ ૭૫ ટીપાં, ઓઈલ સિનમન ૪૦ ટીપાં, તેલ માટેનો રંગ: જોવા અને જોટલો નંધએ તેટલો.

પહેલાં તલનું ચોખ્ખું તેલ લઈ, ગુચ્છ કરી, પછી તેમાં બપોર પૂરતો રંગ મેળવી લો અને ત્યાર પછી બાકીના બધા તેલો ઉમેરી, ખૂબ મિશ્ર કરી, બંધ વાસણમાં આઠ દહાડા સગી રહેવા દો. (એ દરમિયાન તેને દરરોજ બે ત્રણ વાર હલાવતા રહેવું સુઝી છે). પછી ગાળાને શીશીઓ ભરી લો.

૨-તલનું ચોખ્ખું તેલ ૩ રતલ, ઓઈલ બર્ગેમોટ ૧૩ ઓંસ, ઓઈલ લેમન ૧ ગ્રામ, ઓઈલ રોઝમરી ૪ ગ્રામ, ઓઈલ નેરોલી ૨ ગ્રામ, ઓઈલ લવેન્ડર ૪ ગ્રામ, ઓઈલ એરેન્જ ૨ ગ્રામ, ઓઈલ રોઝ ગિરેનિયમ ૪ ગ્રામ, રતનજોત ૩ ઓંસ.

પહેલાં ચોખ્ખું તેલ લઈ, ગુચ્છ કરી, તેમાં રતનજોત નાખી ૨૪ કલાક સગી રહેવા દો. પછી ગાળા લો એટલે તેલ રંગીન થઈ જશે. હવે ઉપર મુજબ બીજા તેલો ઉમેરી, તેલ બનાવો.

■

સુંદરી સાદી

સોનાના વર્ક ૨૪ નંગ, બ્રોન્ઝ ગોલ્ડ ૬ ઓંસ, રિપરિટ આઈ પાઉચ ૩૦ ટીપાં, ટ્રિસીટ પાણી ૪ ઓંસ, ગંધ ૩૦ મેન, ઝંદર ૪ ગ્રામ.

પાણીમાં ઝંદર ઓગળાવી, પછી તેમાં રિપરિટ મેળવી, ઉપરે મધમાં વર્કને ઘુંરી, તેમાં આ પ્રવાહી ઉમેરો. લખવા માટેની સુંદરી રાહી થશે.

■

સૌંદર્ય-તેલ

આ તેલ ચિદરાની સુંદરતા વધારવા માટે રિખાત છે.

બદામની બીજ ૨ તોલા, ચુરિંગ ૧૫ તોલા, રસકપુર ૩ રેની, સફેદ ચંદન ૧ તોલો, એસેન્સ લવેન્ડર સદમ.

પહેલાં બદામની હોલેલી બીજને સુકાન જલમાં વારી, પછી તેમાં રસકપુર અને ત્યાર પછી ચંદન વારીને ઉમેરી, નાથ ઉપરે મુગધી માટે એસેન્સ લવેન્ડર ઉમેરી દો.

આ તેલ ચિદરા પર લગાડવાથી સૌંદર્ય વધારે છે.

■

દિલરોઝ [રજીસ્ટર્ડ]

ટેલીગ્રામ:-Islam Bros. ટેલીફોન નં. ૪૨૬

આઝાદ

હોઝિયરી

સ્વદેશી મુડી અને વ્યવ-

દરેક પ્રકારના અને દરેક પ્રદેશમાં થના શુભકામના, નાના મોટા જખમો, ખરબચડું, દરાજ, ગંઢપાકું, નાસુર, ભ્રમંદર, કંકમાળ, રસોડી, દન્ડ, મસા, પેગ વગેરે પર એક અકરીરતું કામ આપે છે. બ્લાડકાપ વિના રોગોને મટાડી, શરીર પર તેનું ચિન્હ મુઠ્ઠાં રહેવા દેતી નથી. દરેક ઘરમાં એક બાટલી જરૂર રાખવી જ જોઈએ. ધામાંથી નીકળતું લોહી તરત બંધ કરવામાં આવે છે.

કીમ્મત:- નાની બાટલીના એક રૂપિયા મોટી બાટલીના બે રૂપિયા (પેકીંગ પોસ્ટેજ લુહુ).

મુખર્જી પ્રસાદના સોસા એજન્ટ:-
કાગદી ખુલસાભાઈ રહેમાનભાઈ,
૧. કાલુપુર ટાપર પાસે-અમદાવાદ

[મુખર્જીમાં મરિજદ બંદર રોડ, ઇમ્બી-
નીવસ જેન્કની પાસે કાગદી રહેમાન
રહેમાનભાઈની દુકાને મળશે]

“મુનાદી”નું જોડતું અકવાડિક-મુસ્લિમોનું આદર્શ અખબાર

“મુસ્લિમ-ગુજરાત”

એ કવમો જારી રીતે દારે છે	એ આપને— જનાયોથી બાખમર કરે છે
એ કોશથી જોડી રીતે નથી દારાઈ	અને આગ્રેયાન જનાયગીદોથી ખમરદાર જનાયે છે

એની અનેક કવમી લડતો પરિણામકારક નીવડી છે.

પાંચ વર્ષ દરમિયાન એણે અનેક મુખાલિફ હથ્થાર હેઠા પાડ્યા છે.

એના મગદર તઅલીમી ફોટા, “હેના માટે એનો ઘરગતુ સફા, જાજો માટે એનું ખાસ પાનું”, દીની તઅલીમ માટે-એનો ફન વા પેજ, એની તળીઆઝાદક વિષયરૂપ ડીકાઓ, એના નિપર વિજ અમરેખો એ, એની ફરશીક ખુચમીયનો છે.

વિનંતિ નમૂનો મશત મંગાવો. માલક અને	લગાજમ સ્વદેશ:-ચાર રૂપીઆ ખર્ચ:-પાંચ રૂપીઆ સ્વદેશ:-છ રૂપીઆ	ફાલ લાગ તાલીખરદ, મુ ર ત.
---	---	--------------------------------

લેખક.-જનાબ હરિદ્રુષ્ય વ્યાસ સાહિબ

[માર્ચ અંકના પૃષ્ઠ ૧૧૫થી ચાલુ]

- (48) India, Indian, INDUSTRY, infantry, influence, INFLUENZA, inform, injunction, INK, inquiry, INSECT-POWDER inspector, institution, INSTRUMENT, insult.
- (49) INSURANCE, intact, intelligent, INTEREST, interview, INVESTMENT, invite, invitation, invoice, Irish, IRON, irregular, Islam, issue, Italian, item, ivcry.
- (50) Jacket, jail, jailor, jam, JANUARY, japan, Japanese, jetty, JEWEL, jeweller, job, jockey, JOIN, joint, joint stock.
- (51) Jolly, journalist, jubilee, JUDGE, judgement, judicature, judicial, juice, JULY, JUMP, junction, JUNE, jungle, junior, jury, justice, jute
- (52) Kafir, Kaiser, kerosene, keyboard, khaki, KICK, KIDNEY, killer, kono, kindergarten, KING, kismet, KISS, kit, kite hen, KNIFE, KNOWLEDGE, KORAN.
- (૪૮) હિન્દુસ્તાન, દિંદી, ઉદ્યોગ, પદપાળા સૈનિકોનું લશ્કર, લાગવગ-અસર, એક જાતનો તાર-કેન્ડ્યુએન્સ, ખતર આપવા, અટકાવતો દુકમ, શાલી, તપાસ, જંગુનાયક જુજી, તપાસ કરનાર અમલદાર, સંસ્થા, દરિઆર-ઓખર-સાધન, અપમાન.
- (૪૯) વીજો, અનુબંધ-ભાંગ્યા વિનાનું, હોંશિઆર, વ્યાજ-રસ, વચ્ચે પડવું, મુશ્કાત, પૈસાની રોકથ્થુ, આમંત્રણ આપવું, આમંત્રણ, ભરતીયું, આવર-લેડનો વતની, ભોટું, અનિયમિત, ઇસ્લામ ધર્મ, પરિણામ-ફરજ, ઇલાકીનો વતની, મુદ્દો, હાથીદાંત.
- (૫૦) જાકીટ-કપડો, કેદખાનું, જેસર, સજજત ધડ જવું, જાન્યુઆરી મહિનો, સખ્ત વાનરેશ, જાપાનનો વતની, જેટી, ખંદર પર પાણીમાં બંધિત ભેદી, કિંમતી ખતર, જવેરી, કાન-ધોષે, શરતનો ધોરેમવાર, સાંધવું-જોડવું, સાધો, ભેજી કરેલી ચાપથુવાળી.
- (૫૧) જ્યાનંદો, પત્રકાર, પચાસમી વરસગાંઠ, ન્યાયાધીશ, જુઝાદો, ન્યાય કચેરી અને ત્યાં ચાલતું કાર્ય, ન્યાયને લગતું. રસ, જુઝાઈ મહિનો, કુદકો, સાથે મિળવાનું મયક. જુન મહિનો, જંગમ, નાની ઉમરનો, ખંચ, ન્યાય, રાજ્ય
- (૫૨) કાફર-આફ્રિકાની એક જાત, જર્મન શહેનશાહ, આસનેશ, ચારીઓવાળું ચોકડું-જેમકે વાગતું કે ટાઈપ રાઈટરનું. ખાખી રંગનું, પાટુ-સપાટો, મુજારાવ-જ્યાં પથરી બંધાય છે તે અવયવ, મારી નાખનાર, જાપાની પેરાક-કુટ્ટા ઝાંખો, બાવલોને રમત માથે શાન આપવાની રાગા, રાબ, ફિરમત, મુબર. સરસામાન, રમેડું, ઇરી, જાન, કુઆન ચરીફ

- (53) Label, laboratory, lace, lace, lady, lamp, land, lord, lane, LANGUAGE, lantern, lascar, LAST, LATE, lathe, lather.
- (54) Lavander, LAW, lawyer, leak, leass, LEATHER, lecture, LEFT, legislative, lemon, lens, lesson, LET, LETTER, LEVEL.
- (55) LEVER, libel, liberal, librarian, LIBRARY, LICENCE, lieutenant, life, LIFT, LIGHT, LIME, LIMIT, LINE, lining, linen.
- (56) Link, LIP, LIQUEUR, liquor, LIST, lithograph, LITTLE, LIVER, LOAD, loser, LOAN, lobby, local, lock up, locomotive.
- (57) Lodge, logbook, legic, LOOKING-GLASS, loom, LOOSE, loot, lord, lorry, lot, lotion, lottery, LOVE, lover, LUBRICATION, luck, luggage, lunatic asylum.
- (૫૩) વિશ્વોની નોંધ આપતી કાપલી, પ્રયોગશાળા, એક લાખ, કાપડ પર મુકવાની કનાર, બાતુ, દીવા, જમીનદાર, ગલી, ભાપા, હાનસ-લેન્ટર્ન, -લાઈટિંગ, વહાણ પરનો હિંદી સૈનિક, ઉછેડું, મોડું, -લેથ-વાંત્રિક સધેડો, સાબુનું શીણ.
- (૫૪) સુમધી હોડ, કાપડો, વકાલ-ધારાશાસ્ત્રી, બાંકુ બાંધમાંથી આવ્યું જવું, બાંધી મુદતનું લાગાળત, ચામડું, ભાવણ, કાણુ, કામદા લગનારી, લીંબુ, પ્રકાશનાં ફિરજ એકત કરનાર કાચ, પાક, ભાડે દેવું, કાગળ, સરખી સપાડી.
- (૫૫) દારૂં, બદનામી કરનાર સમાચાર, સુધારા અને ક્રાંતિ પ્રચનાર, મંથપાલ, પુસ્તકાલય, પરવાનો, લરકરી હોદ્દો-લેફ્ટેનન્ટ, જીવન-જીંદગી, જેવે જેવી જવાનું વંત્ર, પ્રકાશ, સુનો, હદ, લીટી, અસ્તર-લેનીંગ, કણનું કાપડ.
- (૫૬) સંબંધ-સાકળની કડી, હોઠ, દારૂ-મણાં, અનુક્રમણિકા-પા.૧, તથા પરથી લીધેલી ડાખ, નાતુ, કલેડું, વગન-મોઝો, નવરો-રખક, હાથનું આપવું તે, આશરી, સ્થાનિક, દુકા સમપત્તિ બંદાખાતું, ચાલવાની રક્તિ ધરાવતું વંત્ર.
- (૫૭) કામચલાઉ રહેઠાણ, નોંધવડી, તર્કશાસ્ત્ર, ઝરીસો, શાળ-ચાલુચાતું વંત્ર, ચિધિલ-મુદ્દું, કુંટ, અમીર, રંટડી, જલ્દો, શરીર પર ધેવાતી દવા, લોટરી-ગુર્ના, ગ્રેમ, ગ્રીમ, વંત્રકામમાં પૂરવામાં આવતું તેલ, ફિરમત, સરસામાન, ગાંડાની ધરિષતાલ.

[ચાલુ]

BASIC ENGLISH

ગતે બેઝિક ઇંગ્લિશ શીખવા ઉચ્ચનારા ગ્રન્થાવી બહુઓ મારે બેઝિકના પ્રખર અભ્યાસીને હાથે હાથે યજ્ઞ વિવિધ સાદિત્ય લેવાર યજ્ઞ છે, એમાં શા. ૫ માંજ ૧૬ પુસ્તકો મળી શકે એવી યોજના છે. અને એમાંના એકે વિના તમારે નહિ આવે. અજમાયશ દાખલ એકલ પુસ્તક : Guide to 'Basic Step by Step' Part I (પોપ્ટલ પેકિંગ સદિત નિમત કુલ શ. ૦-૨-૬) મંગાવી જુઓ એટલે એ પુસ્તક તમને મળે તે હિલસ તમારી ઇચ્છાધામાં હાલ અસર દાખવા એવા બની જશે.

બેઝિક ઇંગ્લિશ કલાસ-સાકી (કાકિયાવાડ.)

અનાવિલ પોકાર

અનાવિલ કોમનું એક જ મુખપત્ર

દાનિકારક રિવાજો દૂર કરો-મેનોને કચડાલી બચાવો એ દહિમિન્દુએ લખાવશઃ અનેક વિધો અને બીજા ઉપયોગી લેખો રજુ કરતું માસિક. વાર્ષિક લવાજમ (નેટ પુસ્તક સાથે) રૂ. ૨-૦-૦; પરદેશ માટે સિલ્કોગ આઠ.

પ્રેસમાં બાપકામ પણ આકર્ષક અને સફાઈદાર થાય છે.

શ્રી અનાવિલ બધું પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ,

જુરાનપુરી ભાગશ, ભાજીવાળી પોળ-ગુરત.

અતત ૨૩ વર્ષથી સંપૂર્ણ વ્યાયામ વિષયક સચિત્ર માહિતી આપતું,

હિંદની પ્રજાનું માનીતું માસિક.

૬૨ મહિનાની ૧૫મી તારીખે નિષ્પત્તિ પ્રસિદ્ધ થાય છે.

વ્યાયામ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૨-૮-૦ પરદેશ પે ૧ શાલંગ

વ્યાયામ વિષયક સાહિત્ય, સાધનો તથા જીલામા માટે લખો—

વ્યવસ્થાપક, 'વ્યાયામ' રાવપુરા, ધડોદરા.

પુષ્પની ફેરમ વિનાના બાગબગીચા તો વેરાન

તમે બા, બાપા, કાકા, કાકી, મામા, મામી, ભાઈ, ભાભી, ભાઈ જીન ગમે તે હો

તમારી ગૃહવાડીના પુષ્પોને ઈનેલીલા બનતાં ત્યારેજ અટકેલાં જોશો કે જ્યારે એમના દાથમાં સુંદર અને આંખને હોડોને લાગે એવા આકર્ષક ચિત્રો, ચિત્રાત્મક અને ઝડપી ઝીમીમાં લખાવશા લેખો, એમના કલ્પના રંગોને રંગે તેવા લોકગીતો, એમની તરંગી અવગમ્યને દુનીયાને આકાર સમજાવતી વાતો અને એમના લેખો દિવાળનાં રમ જરણી ભરપુર આકર્ષણોવાળા આ ફેરમ જર્મ પડશે. તમારાં એ પુષ્પોને આ ફેરમની સોજનમાં ખીલવા દો.

લવાજમ	}	મુજબ જરૂર મંજુર કરે	}	પુષ્પ કાર્યાલય
હિન્દ રૂ. ૨		ફેરમ		૭૫, ખાર
વિદેશ: સિલ્કોગ ૪	}	આજનાં પોનાં માસિક મુખપત્ર	}	મુજબ ૬૨

ક્રમાણી ન કાનું પ્રમાણુ છે

નફાની લાવના અને આસા વિના ક્યો વેપાર દુન્યામાં યનો દોડો છે? તમે? એકે નહિં જ ને? હા, નફાની આસા વિના વેપાર ધંધાની અદમન કાંઈ શિરે લેવા તૈયાર નથી.

શીખવ્યા કે સમજાવ્યા વિનાય શીખી યા સમજી સહ સકાય એની ધણી બાબતોમાંની એક નફાની લાવના છે. દુન્યાનો લગભગ દરેક શખ્સ-પછી તે ખેડૂત હોય યા મજદૂર, વેપારી હોય યા ઉદ્યોગપતિ-ગણે, છે કે એક આનાની ખરીદ ક્રીમતના માસ પર એક જૂથ યા પૈસો નફો ચઢાવીનેજ વેચવો જોઈએ. વેપાર દ્વારા ક્રમાણીની આ એકસી અને મુખ્ય રીત વિશે કાંઈનાય દિસમાં શંકાને રચાન નથી જનાં, એની ખરી દરીકત અને પ્રમાણની સમજ ધણી ઓછાને હોય છે. પરિણામે, ચોખ્ખી ક્રમાણી કરવા માટે કેટલો નફો કરવો આવશ્યક છે, એ તેઓ જરાજર નકકી કરી સકતા નથી. કારણ કે, તેઓ માસની ખરીદ ક્રીમત પર પોતાના ખાનમાં આવે તેટલો નફો કાંઈ પણ પ્રકારના ચોક્કસ નિયમ-વિના અદર ચઢાવી દે છે; કેટલીક વેળા એ રીતે તેઓ સારો લાજ મેળવી પણ સકે છે, જનાં કેટલીક વેળા એ રીતે તેઓ ઉઠ્ઠા નુકસાનમાં ઉતરી જાય છે. કારણ કે આ દેખીતો નફો, ચોખ્ખો નફો નથી હોતો; એમાંથી વેપાર-ખર્ચ જાદ કરતાં, જે ખર્ચ તેજ ચોખ્ખો નફો રહે છે.

ચોખ્ખો નફો કેટલો હોવો જોઈએ, એ માટે ક્યો મુકરર નિયમ છે પણ નહિં અને હોઈ સકે પણ નહિં. જેવો માત્ર, જેની નેની ખાવના, જેની તેની ક્રીમત, જેવો નેનો પ્રાદક-ધર્મ, અને જેની વેપારી દરીકાઈ તેવો. જોડો જતો નફો. ક્યાંક પાંચ ટકા નફો પણ

ધણે લેખાય અને ક્યાંક ચાલીસ ટકા નફો અપુરતો.

નફા વિરે વિચાર કરતી વેળા ધણી વ્રાતો લદામાં રાખવી જોઈએ. નફો, વેપારીની ક્રમાણી છે એટલું જ નહિં પરંતુ નફાનું પ્રમાણુ વેપારીની ક્રમાણીની પારા-સીસી છે, તે પણ જુલુનું ન જોઈએ. દરેકે દરેક વેપારનો અંતિમ અને મૂળ હેતુ નફોજ છે. એ વિના ન કાંઈ વેપાર નથી સકે છે, ન વિકસી સકે છે, ન જીવી સકે છે. એ અનિવાર્ય પરિણામ છે. જ્યાં એ ન હોય ત્યાં વેપારને પણ જાડા ન સંભવે.

જે શખ્દોમાં, સવાલ નફાની અનિવાર્યતાને નથી; તેના પ્રમાણનો છે. એક આનાની ચીઝ પાંચ પૈસે વેચવી એ જુદી વાત છે અને રૂપિયાની ચીઝ એક રૂપિયે જે આને વેચવી એ જુદી વાત. પડેલા દાખલામાં મૂળ ક્રીમત પર મરચોસ ટકા નફો ચઢવો હતો, જ્યારે આ બીજા દાખલામાં ૧૨૩ ટકા. તેથીજ, નફાનું આ પ્રમાણુ ધણી ગંભીર વિચારણા માગી લે છે. ક્યાનમાં આવે તેમ અધ્ધર, ક્યારેક પાંચ ટકા, ક્યારેક દસ ટકા, ક્યારેક વીસ ટકા અને ક્યારેક ત્રીસ કે ચાલીસ ટકા નફો ચઢાવવો એ ન વેપારી રીતમાત છે, ન કુનક. નફાનું પ્રમાણુ ગમે તેટલું રખાપ, તે સરખું રહેવું જોઈએ-વા, સમજી રાખી સકાય એજ ન હોય તો, એક કરનાં વધુ પ્રમાણુ નકકી કરી, તે મુજબ નફો ચઢાવવો જોઈએ.

નફાની ગણતરી જે રીતે ચાય છે:

- ૧ મૂળ ખરીદ ક્રીમત પર અમુક ટકા નફો ચઢાવવો. (દાખલા રૂપે એક રૂપિયાના માસ પર પચ્ચીસ ટકા નફો ચઢાવતાં રૂ. ૧-૪-૦ થાય)

૨ માલની વેચાણ કીમતમાંથી અમુક ટકા નફો મેળવવો. (દાખલા રૂપે એક રૂપિયાના બાવમાંથી પચ્ચીસ ટકા નફો મળ્યો, તેની મૂળ કીમત બાર આના થાય.)

આ બેમાંની કદ રીત સારી ના નહારી છે, એની ચચામાં પડવાની અક્ષિં યુરરત નથી, જા કે એ વાત દીવા પેટે સાફ દેખીતી છે કે બીજી રીતથી નફો વધુ થાય છે, પહેલી રીતથી ઓછો. વેપારી પોતાની સરળતા માટે ગમે તે રીત ઉપયોગમાં લે, પરંતુ તેના

ઓછાવતા પ્રમાણની પ્રથમથી તુલના કરી લે એ જરૂરી છે. કારણ કે, એની પુરી સમજણ વિના ઉપવક નજરે નહાવું પ્રમાણ મુકરર કરવામાં હકાવણુ પણ નથી અને લાભ પણ નહિં.

ધ્યાનપૂર્વક જુઓ ત્યારે આ બેઉ કોણો. નીચડો પડેલો કોણો, પડેલો પદ્ધતિનો છે—એટલે કે, અમુક મૂળ કીમત પર, અમુક ટકા નફો ચલાવના, વેચાણ કીમત કેટલી થાય, તે બતાવે છે:

મૂળ કીમત	પાંચ ટકા	દશ ટકા	પંદર ટકા	બીસ ટકા	પચ્ચીસ ટકા	ત્રીસ ટકા	પાંચસ ટકા	ચાલીસ ટકા
સાર આના	૩-૪-૩	૩-૪-૫	૩-૪-૧૦	૩-૪-૧૦	૩-૪-૧૦	૩-૪-૧૦	૩-૪-૧૦	૩-૪-૧૦
૭ આના	૩-૬-૪	૩-૬-૭	૩-૬-૧૧	૩-૬-૧૨	૩-૬-૧૩	૩-૬-૧૪	૩-૬-૧૫	૩-૬-૧૬
આઠ આના	૩-૮-૫	૩-૮-૧૦	૩-૮-૧૨	૩-૮-૧૩	૩-૮-૧૪	૩-૮-૧૫	૩-૮-૧૬	૩-૮-૧૭
બાર આના	૩-૧૨-૭	૩-૧૩-૩	૩-૧૩-૧૦	૩-૧૪-૫	૩-૧૪-૧૦	૩-૧૪-૧૫	૩-૧૫-૦	૩-૧૫-૦
એક રૂપિયા	૧-૦-૧૦	૧-૧-૭	૧-૨-૫	૧-૨-૨	૧-૪-૦	૧-૪-૧૦	૧-૫-૦	૧-૬-૪
બે રૂપિયા	૨-૧-૭	૨-૩-૨	૨-૪-૧૦	૨-૬-૫	૨-૮-૦	૨-૯-૧૦	૨-૧૧-૦	૨-૧૨-૧૦
ત્રણ રૂપિયા	૩-૨-૫	૩-૪-૧૦	૩-૭-૨	૩-૮-૭	૩-૧૨-૦	૩-૧૪-૫	૩-૧૬-૦	૩-૧૮-૦
ચાર રૂપિયા	૪-૩-૩	૪-૬-૫	૪-૮-૭	૪-૧૨-૧૦	૪-૧૪-૦	૪-૧૬-૦	૪-૧૮-૦	૪-૨૦-૦
પાંચ રૂપિયા	૫-૪-૦	૫-૮-૦	૫-૧૨-૦	૫-૧૬-૦	૫-૨૦-૦	૫-૨૪-૦	૫-૨૮-૦	૫-૩૨-૦
દશ રૂપિયા	૧૦-૮-૦	૧૧-૦-૦	૧૧-૮-૦	૧૨-૦-૦	૧૨-૮-૦	૧૩-૦-૦	૧૩-૮-૦	૧૪-૦-૦
વીસ રૂપિયા	૨૧-૦-૦	૨૨-૦-૦	૨૩-૦-૦	૨૪-૦-૦	૨૫-૦-૦	૨૬-૦-૦	૨૭-૦-૦	૨૮-૦-૦
પચાસ રૂપિયા	૫૨-૮-૦	૫૫-૦-૦	૫૭-૮-૦	૬૦-૦-૦	૬૨-૮-૦	૬૫-૦-૦	૬૭-૮-૦	૭૦-૦-૦
સો રૂપિયા	૧૦૫-૦-૦	૧૧૦-૦-૦	૧૧૫-૦-૦	૧૨૦-૦-૦	૧૨૫-૦-૦	૧૩૦-૦-૦	૧૩૫-૦-૦	૧૪૦-૦-૦

આ બીજો કોડો, બીજી પદ્ધતિનો છે અને એ અમુક વેચાણ કીમતમાંથી કેટલા ટકા નફો કાઢનાં, કેટલી મુગ કીમત રહે, તે દેખાડે છે.

કેડે બીજા

ਸੀ ਕੀਮਤ	ਪਾਇ ਟਕਾ	ਦਸ ਟਕਾ	ਪੰਦਰ ਟਕਾ	ੀਸ ਟਕਾ	ਪ੍ਰਤੀਸ ਟਕਾ	ਤੀਸ ਟਕਾ	ਪਾਤ੍ਰਿਸ ਟਕਾ	ਆਤੀਸ ਟਕਾ
	ਰੁਪਿਆ	ਰੁਪਿਆ	ਰੁਪਿਆ	ਰੁਪਿਆ	ਰੁਪਿਆ	ਰੁਪਿਆ	ਰੁਪਿਆ	ਰੁਪਿਆ
੨ ਆਨਾ	੦-੪-੩	੦-੪-੫	੦-੪-੮	੦-੫-੦	੦-੫-੨	੦-੫-੮	੦-੬-੩	੦-੬-੮
੭ ਆਨਾ	੦-੬-੪	੦-੬-੮	੦-੭-੧	੦-੭-੬	੦-੮-੦	੦-੮-੬	੦-੯-੩	੦-੧੦-੦
੧੬ ਆਨਾ	੦-੮-੫	੦-੮-੧੧	੦-੯-੧	੦-੧੦-੦	੦-੧੦-੮	੦-੧੧-੬	੦-੧੨-੫	੦-੧੩-੪
੧੨ ਆਨਾ	੦-੧੨-੮	੦-੧੩-੨	੦-੧੪-੨	੦-੧੫-੦	੧-੦-੦	੧-੧-੧	੧-੨-੬	੧-੪-੦
੧੬ ਰੁਪਿਆ	੧-੦-੧੦	੧-੧-੮	੧-੨-੧੦	੧-੪-੦	੧-੫-੪	੧-੬-੧੧	੧-੮-੮	੧-੧੦-੮
੨ ਰੁਪਿਆ	੨-੧-੮	੨-੩-੭	੨-੫-੮	੨-੮-੦	੨-੧੦-੮	੨-੧੩-੮	੩-੧-੬	੩-੫-੪
੩ ਰੁਪਿਆ	੩-੨-੬	੩-੫-੪	੩-੮-੬	੩-੧੨-੦	੪-੦-੦	੪-੪-੮	੪-੧੦-੦	੪-੦-੦
੪ ਰੁਪਿਆ	੪-੩-੫	੪-੭-੧	੪-੧੧-੪	੫-੦-੦	੫-੫-੪	੫-੧੧-੬	੬-੩-੦	੬-੧੦-੮
੫ ਰੁਪਿਆ	੫-੪-੩	੫-੮-੧੧	੫-੧੪-੨	੬-੪-੦	੬-੧੦-੮	੭-੨-੪	੭-੧੧-੨	੮-੫-੪
੬ ਰੁਪਿਆ	੬-੦-੮	੬-੧-੧੦	੬-੧੨-੩	੬-੮-੦	੬-੧੫-੪	੬-੪-੮	੬-੧੬-੪	੬-੧੦-੮
੭ ਰੁਪਿਆ	੭-੧-੧੦	੭-੨-੭	੭-੩-੮	੭-੪-੦	੭-੬-੮	੭-੮-੩	੭-੧੨-੫	੭-੧੫-੪
੮ ਰੁਪਿਆ	੮-੧-੦	੮-੨-੦	੮-੩-੦	੮-੪-੦	੮-੫-੦	੮-੬-੦	੮-੭-੦	੮-੮-੦
੯ ਰੁਪਿਆ	੯-੧-੦	੯-੨-੦	੯-੩-੦	੯-੪-੦	੯-੫-੦	੯-੬-੦	੯-੭-੦	੯-੮-੦
੧੦ ਰੁਪਿਆ	੧੦-੧-੦	੧੦-੨-੦	੧੦-੩-੦	੧੦-੪-੦	੧੦-੫-੦	੧੦-੬-੦	੧੦-੭-੦	੧੦-੮-੦
੧੧ ਰੁਪਿਆ	੧੧-੧-੦	੧੧-੨-੦	੧੧-੩-੦	੧੧-੪-੦	੧੧-੫-੦	੧੧-੬-੦	੧੧-੭-੦	੧੧-੮-੦
੧੨ ਰੁਪਿਆ	੧੨-੧-੦	੧੨-੨-੦	੧੨-੩-੦	੧੨-੪-੦	੧੨-੫-੦	੧੨-੬-੦	੧੨-੭-੦	੧੨-੮-੦
੧੩ ਰੁਪਿਆ	੧੩-੧-੦	੧੩-੨-੦	੧੩-੩-੦	੧੩-੪-੦	੧੩-੫-੦	੧੩-੬-੦	੧੩-੭-੦	੧੩-੮-੦
੧੪ ਰੁਪਿਆ	੧੪-੧-੦	੧੪-੨-੦	੧੪-੩-੦	੧੪-੪-੦	੧੪-੫-੦	੧੪-੬-੦	੧੪-੭-੦	੧੪-੮-੦
੧੫ ਰੁਪਿਆ	੧੫-੧-੦	੧੫-੨-੦	੧੫-੩-੦	੧੫-੪-੦	੧੫-੫-੦	੧੫-੬-੦	੧੫-੭-੦	੧੫-੮-੦
੧੬ ਰੁਪਿਆ	੧੬-੧-੦	੧੬-੨-੦	੧੬-੩-੦	੧੬-੪-੦	੧੬-੫-੦	੧੬-੬-੦	੧੬-੭-੦	੧੬-੮-੦
੧੭ ਰੁਪਿਆ	੧੭-੧-੦	੧੭-੨-੦	੧੭-੩-੦	੧੭-੪-੦	੧੭-੫-੦	੧੭-੬-੦	੧੭-੭-੦	੧੭-੮-੦
੧੮ ਰੁਪਿਆ	੧੮-੧-੦	੧੮-੨-੦	੧੮-੩-੦	੧੮-੪-੦	੧੮-੫-੦	੧੮-੬-੦	੧੮-੭-੦	੧੮-੮-੦
੧੯ ਰੁਪਿਆ	੧੯-੧-੦	੧੯-੨-੦	੧੯-੩-੦	੧੯-੪-੦	੧੯-੫-੦	੧੯-੬-੦	੧੯-੭-੦	੧੯-੮-੦
੨੦ ਰੁਪਿਆ	੨੦-੧-੦	੨੦-੨-੦	੨੦-੩-੦	੨੦-੪-੦	੨੦-੫-੦	੨੦-੬-੦	੨੦-੭-੦	੨੦-੮-੦
੨੧ ਰੁਪਿਆ	੨੧-੧-੦	੨੧-੨-੦	੨੧-੩-੦	੨੧-੪-੦	੨੧-੫-੦	੨੧-੬-੦	੨੧-੭-੦	੨੧-੮-੦
੨੨ ਰੁਪਿਆ	੨੨-੧-੦	੨੨-੨-੦	੨੨-੩-੦	੨੨-੪-੦	੨੨-੫-੦	੨੨-੬-੦	੨੨-੭-੦	੨੨-੮-੦
੨੩ ਰੁਪਿਆ	੨੩-੧-੦	੨੩-੨-੦	੨੩-੩-੦	੨੩-੪-੦	੨੩-੫-੦	੨੩-੬-੦	੨੩-੭-੦	੨੩-੮-੦
੨੪ ਰੁਪਿਆ	੨੪-੧-੦	੨੪-੨-੦	੨੪-੩-੦	੨੪-੪-੦	੨੪-੫-੦	੨੪-੬-੦	੨੪-੭-੦	੨੪-੮-੦
੨੫ ਰੁਪਿਆ	੨੫-੧-੦	੨੫-੨-੦	੨੫-੩-੦	੨੫-੪-੦	੨੫-੫-੦	੨੫-੬-੦	੨੫-੭-੦	੨੫-੮-੦
੨੬ ਰੁਪਿਆ	੨੬-੧-੦	੨੬-੨-੦	੨੬-੩-੦	੨੬-੪-੦	੨੬-੫-੦	੨੬-੬-੦	੨੬-੭-੦	੨੬-੮-੦
੨੭ ਰੁਪਿਆ	੨੭-੧-੦	੨੭-੨-੦	੨੭-੩-੦	੨੭-੪-੦	੨੭-੫-੦	੨੭-੬-੦	੨੭-੭-੦	੨੭-੮-੦
੨੮ ਰੁਪਿਆ	੨੮-੧-੦	੨੮-੨-੦	੨੮-੩-੦	੨੮-੪-੦	੨੮-੫-੦	੨੮-੬-੦	੨੮-੭-੦	੨੮-੮-੦
੨੯ ਰੁਪਿਆ	੨੯-੧-੦	੨੯-੨-੦	੨੯-੩-੦	੨੯-੪-੦	੨੯-੫-੦	੨੯-੬-੦	੨੯-੭-੦	੨੯-੮-੦
੩੦ ਰੁਪਿਆ	੩੦-੧-੦	੩੦-੨-੦	੩੦-੩-੦	੩੦-੪-੦	੩੦-੫-੦	੩੦-੬-੦	੩੦-੭-੦	੩੦-੮-੦
੩੧ ਰੁਪਿਆ	੩੧-੧-੦	੩੧-੨-੦	੩੧-੩-੦	੩੧-੪-੦	੩੧-੫-੦	੩੧-੬-੦	੩੧-੭-੦	੩੧-੮-੦
੩੨ ਰੁਪਿਆ	੩੨-੧-੦	੩੨-੨-੦	੩੨-੩-੦	੩੨-੪-੦	੩੨-੫-੦	੩੨-੬-੦	੩੨-੭-੦	੩੨-੮-੦
੩੩ ਰੁਪਿਆ	੩੩-੧-੦	੩੩-੨-੦	੩੩-੩-੦	੩੩-੪-੦	੩੩-੫-੦	੩੩-੬-੦	੩੩-੭-੦	੩੩-੮-੦
੩੪ ਰੁਪਿਆ	੩੪-੧-੦	੩੪-੨-੦	੩੪-੩-੦	੩੪-੪-੦	੩੪-੫-੦	੩੪-੬-੦	੩੪-੭-੦	੩੪-੮-੦
੩੫ ਰੁਪਿਆ	੩੫-੧-੦	੩੫-੨-੦	੩੫-੩-੦	੩੫-੪-੦	੩੫-੫-੦	੩੫-੬-੦	੩੫-੭-੦	੩੫-੮-੦
੩੬ ਰੁਪਿਆ	੩੬-੧-੦	੩੬-੨-੦	੩੬-੩-੦	੩੬-੪-੦	੩੬-੫-੦	੩੬-੬-੦	੩੬-੭-੦	੩੬-੮-੦
੩੭ ਰੁਪਿਆ	੩੭-੧-੦	੩੭-੨-੦	੩੭-੩-੦	੩੭-੪-੦	੩੭-੫-੦	੩੭-੬-੦	੩੭-੭-੦	੩੭-੮-੦
੩੮ ਰੁਪਿਆ	੩੮-੧-੦	੩੮-੨-੦	੩੮-੩-੦	੩੮-੪-੦	੩੮-੫-੦	੩੮-੬-੦	੩੮-੭-੦	੩੮-੮-੦
੩੯ ਰੁਪਿਆ	੩੯-੧-੦	੩੯-੨-੦	੩੯-੩-੦	੩੯-੪-੦	੩੯-੫-੦	੩੯-੬-੦	੩੯-੭-੦	੩੯-੮-੦
੪੦ ਰੁਪਿਆ	੪੦-੧-੦	੪੦-੨-੦	੪੦-੩-੦	੪੦-੪-੦	੪੦-੫-੦	੪੦-੬-੦	੪੦-੭-੦	੪੦-੮-੦
੪੧ ਰੁਪਿਆ	੪੧-੧-੦	੪੧-੨-੦	੪੧-੩-੦	੪੧-੪-੦	੪੧-੫-੦	੪੧-੬-੦	੪੧-੭-੦	੪੧-੮-੦
੪੨ ਰੁਪਿਆ	੪੨-੧-੦	੪੨-੨-੦	੪੨-੩-੦	੪੨-੪-੦	੪੨-੫-੦	੪੨-੬-੦	੪੨-੭-੦	੪੨-੮-੦
੪੩ ਰੁਪਿਆ	੪੩-੧-੦	੪੩-੨-੦	੪੩-੩-੦	੪੩-੪-੦	੪੩-੫-੦	੪੩-੬-੦	੪੩-੭-੦	੪੩-੮-੦
੪੪ ਰੁਪਿਆ	੪੪-੧-੦	੪੪-੨-੦	੪੪-੩-੦	੪੪-੪-੦	੪੪-੫-੦	੪੪-੬-੦	੪੪-੭-੦	੪੪-੮-੦
੪੫ ਰੁਪਿਆ	੪੫-੧-੦	੪੫-੨-੦	੪੫-੩-੦	੪੫-੪-੦	੪੫-੫-੦	੪੫-੬-੦	੪੫-੭-੦	੪੫-੮-੦
੪੬ ਰੁਪਿਆ	੪੬-੧-੦	੪੬-੨-੦	੪੬-੩-੦	੪੬-੪-੦	੪੬-੫-੦	੪੬-੬-੦	੪੬-੭-੦	੪੬-੮-੦
੪੭ ਰੁਪਿਆ	੪੭-੧-੦	੪੭-੨-੦	੪੭-੩-੦	੪੭-੪-੦	੪੭-੫-੦	੪੭-੬-੦	੪੭-੭-੦	੪੭-੮-੦
੪੮ ਰੁਪਿਆ	੪੮-੧-੦	੪੮-੨-੦	੪੮-੩-੦	੪੮-੪-੦	੪੮-੫-੦	੪੮-੬-੦	੪੮-੭-੦	੪੮-੮-੦
੪੯ ਰੁਪਿਆ	੪੯-੧-੦	੪੯-੨-੦	੪੯-੩-੦	੪੯-੪-੦	੪੯-੫-੦	੪੯-੬-੦	੪੯-੭-੦	੪੯-੮-੦
੫੦ ਰੁਪਿਆ	੫੦-੧-੦	੫੦-੨-੦	੫੦-੩-੦	੫੦-੪-੦	੫੦-੫-੦	੫੦-੬-੦	੫੦-੭-੦	੫੦-੮-੦
੫੧ ਰੁਪਿਆ	੫੧-੧-੦	੫੧-੨-੦	੫੧-੩-੦	੫੧-੪-੦	੫੧-੫-੦	੫੧-੬-੦	੫੧-੭-੦	੫੧-੮-੦
੫੨ ਰੁਪਿਆ	੫੨-੧-੦	੫੨-੨-੦	੫੨-੩-੦	੫੨-੪-੦	੫੨-੫-੦	੫੨-੬-੦	੫੨-੭-੦	੫੨-੮-੦
੫੩ ਰੁਪਿਆ	੫੩-੧-੦	੫੩-੨-੦	੫੩-੩-੦	੫੩-੪-੦	੫੩-੫-੦	੫੩-੬-੦	੫੩-੭-੦	੫੩-੮-੦
੫੪ ਰੁਪਿਆ	੫੪-੧-੦	੫੪-੨-੦	੫੪-੩-੦	੫੪-੪-੦	੫੪-੫-੦	੫੪-੬-੦	੫੪-੭-੦	੫੪-੮-੦
੫੫ ਰੁਪਿਆ	੫੫-੧-੦	੫੫-੨-੦	੫੫-੩-੦	੫੫-੪-੦	੫੫-੫-੦	੫੫-੬-੦	੫੫-੭-੦	੫੫-੮-੦
੫੬ ਰੁਪਿਆ	੫੬-੧-੦	੫੬-੨-੦	੫੬-੩-੦	੫੬-੪-੦	੫੬-੫-੦	੫੬-੬-੦	੫੬-੭-੦	੫੬-੮-੦
੫੭ ਰੁਪਿਆ	੫੭-੧-੦	੫੭-੨-੦	੫੭-੩-੦	੫੭-੪-੦	੫੭-੫-੦	੫੭-੬-੦	੫੭-੭-੦	੫੭-੮-੦
੫੮ ਰੁਪਿਆ	੫੮-੧-੦	੫੮-੨-੦	੫੮-੩-੦	੫੮-੪-੦	੫੮-੫-੦	੫੮-੬-੦	੫੮-੭-੦	੫੮-੮-੦
੫੯ ਰੁਪਿਆ	੫੯-੧-੦	੫੯-੨-੦	੫੯-੩-੦	੫੯-੪-੦	੫੯-੫-੦	੫੯-੬-੦	੫੯-੭-੦	੫੯-੮-੦
੬੦ ਰੁਪਿਆ	੬੦-੧-੦	੬੦-੨-੦	੬੦-੩-੦	੬੦-੪-੦	੬੦-੫-੦	੬੦-੬-੦	੬੦-੭-੦	੬੦-੮-੦
੬੧ ਰੁਪਿਆ	੬੧-੧-੦	੬੧-੨-੦	੬੧-੩-੦	੬੧-੪-੦	੬੧-੫-੦	੬੧-੬-੦	੬੧-੭-੦	੬੧-੮-੦
੬੨ ਰੁਪਿਆ	੬੨-੧-੦	੬੨-੨-੦	੬੨-੩-੦	੬੨-੪-੦	੬੨-੫-੦	੬੨-੬-੦	੬੨-੭-੦	੬੨-੮-੦
੬੩ ਰੁਪਿਆ	੬੩-੧-੦	੬੩-੨-੦	੬੩-੩-੦	੬੩-੪-੦	੬੩-੫-੦	੬੩-੬-੦	੬੩-੭-੦	੬੩-੮-੦
੬੪ ਰੁਪਿਆ	੬੪-੧-੦	੬੪-੨-੦	੬੪-੩-੦	੬੪-੪-੦	੬੪-੫-੦	੬੪-੬-੦	੬੪-੭-੦	੬੪-੮-੦
੬੫ ਰੁਪਿਆ	੬੫-੧-੦	੬੫-੨-੦	੬੫-੩-੦	੬੫-੪-੦	੬੫-੫-੦	੬੫-੬-੦	੬੫-੭-੦	੬੫-੮-੦
੬੬ ਰੁਪਿਆ	੬੬-੧-੦	੬੬-੨-੦	੬੬-੩-੦	੬੬-੪-੦	੬੬-੫-੦	੬੬-੬-੦	੬੬-੭-੦	੬੬-੮-੦
੬੭ ਰੁਪਿਆ	੬੭-੧-੦	੬੭-੨-੦	੬੭-੩-੦	੬੭-੪-੦	੬੭-੫-੦	੬੭-੬-੦	੬੭-੭-੦	੬੭-੮-੦
੬੮ ਰੁਪਿਆ	੬੮-੧-੦	੬੮-੨-੦	੬੮-੩-੦	੬੮-੪-੦	੬੮-੫-੦	੬੮-੬-੦	੬੮-੭-੦	੬੮-੮-੦
੬੯ ਰੁਪਿਆ	੬੯-੧-੦	੬੯-੨-੦	੬੯-੩-੦	੬੯-੪-੦	੬੯-੫-੦	੬੯-੬-੦	੬੯-੭-੦	੬੯-੮-੦
੭੦ ਰੁਪਿਆ	੭੦-੧-੦	੭੦-੨-੦	੭੦-੩-੦	੭੦-੪-੦	੭੦-੫-੦	੭੦-੬-੦	੭੦-੭-੦	੭੦-੮-੦
੭੧ ਰੁਪਿਆ	੭੧-੧-੦	੭੧-੨-੦	੭੧-੩-੦	੭੧-੪-੦	੭੧-੫-੦	੭੧-੬-੦	੭੧-੭-੦	੭੧-੮-੦
੭੨ ਰੁਪਿਆ	੭੨-੧-੦	੭੨-੨-੦	੭੨-੩-੦	੭੨-੪-੦	੭੨-੫-੦	੭੨-੬-੦	੭੨-੭-੦	੭੨-੮-੦
੭੩ ਰੁਪਿਆ	੭੩-੧-੦	੭੩-੨-੦	੭੩-੩-੦	੭੩-੪-੦	੭੩-੫-੦	੭੩-੬-੦	੭੩-੭-੦	੭੩-੮-੦
੭੪ ਰੁਪਿਆ	੭੪-੧-੦	੭੪-੨-੦	੭੪-੩-੦	੭੪-੪-੦	੭੪-੫-੦	੭੪-੬-੦	੭੪-੭-੦	੭੪-੮-੦
੭੫ ਰੁਪਿਆ	੭੫-੧-੦	੭੫-੨-੦	੭੫-੩-੦	੭੫-੪-੦	੭੫-੫-੦	੭੫-੬-੦	੭੫-੭-੦	੭੫-੮-੦
੭੬ ਰੁਪਿਆ	੭੬-੧-੦	੭੬-੨-੦	੭੬-੩-੦	੭੬-੪-੦	੭੬-੫-੦	੭੬-੬-੦	੭੬-੭-੦	੭੬-੮-੦
੭੭ ਰੁਪਿਆ	੭੭-੧-੦	੭੭-੨-੦	੭੭-੩-੦	੭੭-੪-੦	੭੭-੫-੦	੭੭-੬-੦	੭੭-੭-੦	੭੭-੮-੦
੭੮ ਰੁਪਿਆ	੭੮-੧-੦	੭੮-੨-੦	੭੮-੩-੦	੭੮-੪-੦	੭੮-੫-੦	੭੮-੬-੦	੭੮-੭-੦	੭੮-੮-੦
੭੯ ਰੁਪਿਆ	੭੯-੧-੦	੭੯-੨-੦	੭੯-੩-੦	੭੯-੪-੦	੭੯-੫-੦	੭੯-੬-੦	੭੯-੭-੦	੭੯-੮-੦
੮੦ ਰੁਪਿਆ	੮੦-੧-੦	੮੦-੨-੦	੮੦-੩-੦	੮੦-੪-੦	੮੦-੫-੦	੮੦-੬-੦	੮੦-੭-੦	੮੦-੮-੦
੮੧ ਰੁਪਿਆ	੮੧-੧-੦	੮੧-੨-੦	੮੧-੩-੦	੮੧-੪-੦	੮੧-੫-੦	੮੧-੬-੦	੮੧-੭-੦	੮੧-੮-੦
੮੨ ਰੁਪਿਆ	੮੨-੧-੦	੮੨-੨-੦	੮੨-੩-੦	੮੨-੪-੦	੮੨-੫-੦	੮੨-੬-੦	੮੨-੭-੦	੮੨-੮-੦
੮੩ ਰੁਪਿਆ	੮੩-੧-੦	੮੩-੨-੦	੮੩-੩-੦	੮੩-੪-੦	੮੩-੫-੦	੮੩-੬-੦	੮੩-੭-੦	੮੩-੮-੦
੮੪ ਰੁਪਿਆ	੮੪-੧-੦	੮੪-੨-੦	੮੪-੩-੦	੮੪-੪-੦	੮੪-੫-੦	੮੪-੬-੦	੮੪-੭-੦	੮੪-੮-੦
੮੫ ਰੁਪਿਆ	੮੫-੧-੦	੮੫-੨-੦	੮੫-੩-੦	੮੫-੪-੦	੮੫-੫-੦	੮੫-੬-੦	੮੫-੭-੦	੮੫-੮-੦
੮੬ ਰੁਪਿਆ	੮੬-੧-੦	੮੬-੨-੦	੮੬-੩-੦	੮੬-੪-੦	੮੬-੫-੦	੮੬-੬-੦	੮੬-੭-੦	੮੬-੮-੦
੮੭ ਰੁਪਿਆ								

[वि० ब्रह्मचर्यायां पाठना ३, १, ३ ३ आश्रितो आपां हिस्साय गच्छेत् नृपः कथां त्वामि
पुरी पाठ्य मयी दीप्ति च.]

નશાના પ્રમાણની આ છે ખરી હકીકત. આ છે, વેપારીની કમાણીની પાસ-ચીકો. એ દ્વારા પોતાનું સ્થાન, પોતાને નફો, પોતાનું જીવિ અને પોતાના વેપારને વિકાસ કરી કોઈ માણી અને પામી સકે છે.

નિષ્ફળતાનો ઇકરાર

માલ-ખાસ કરીને મેંત્ર વા બીજા સાધનો-
ગમે તેવા સારા ભને હોય, ક્યારેક-અને ખાસ
કરીને એવે વકતે જ્યારે કટોકટીની પળો હોય,
માલની પરિક્ષા થઇ રહી હોય-ને પોતાના
કાર્યો બરાબર કરી સકતા નથી કિંવા નિષ્ફળ
નીવડે છે. એવે સમયે વેપારીની હાલત “કાપો
તો લોહી ન નીકળે” એવી થઇ જાય એ
કુદરતી છે, પરંતુ જો વેપારી કુનેદબાજ હોય
તો પ્રસંગ સાચવી, પોતાની શાખ કાઢી રાખી
સકે છે અને માલની ઉપયોગીતા વિશેષ ખોટો
અભિપ્રાય બાધાવા દેતો નથી.

માનો વા ન માનો, એ વિશે નીચેનો
બનાવ તદ્દન ખરો છે અને તેણે એ વિષયના
અભ્યાસીઓને ખૂબ ઉત્તેજ્યા છે. વાત એમ
બની કે હાયડ્રોમિટરના કારખાનાનો એક
આડતીયો એક વેપારીને ત્યાં ગયો અને
તરતજ એક્સિસની ઝમીન પર એક હાયડ્રોમિટર
ગણડાવી દીધો. સામાન્ય રીતે, હાયડ્રોમિટર
તરતજ ભાંગી જાય છે, પણ એ આડતીયો
જે હાયડ્રોમિટર વેચતો હતો, તેની વિશેષતાજ
એ હતી કે તે ભાંગે નહિ એવી બનાવટના
હતા. ટુંકમાં આડતીયાએ હાયડ્રોમિટર
ઝમીન પર ગણડાવ્યો. વેપારીએ એ ‘આડપણ’
આશ્ચર્યપૂર્વક જોયું. આડતીયાએ તરતજ
પૂછ્યું: ‘આપને ત્યાં એવા હાયડ્રોમિટર છે,
જે આવી હાલતમાં સલામત રહી સકે?’

વેપારીએ કદતાપૂર્વક જવાબ આપ્યો:
“નહિંજ, આ બનાવટ અચમ્બાભરી છે. રું
બાવ છે એનો?”

આ પહે એ આડતીયાએ ઝમીન પરથી
હાયડ્રોમિટર ઉપાડી લીધું. કમનસીબે તે
બહારથી આપું હોવા છતાં, અંદરનો ભાગ
સહજ ભાંગી ગયો હતો. આડતીયો ચિચારમાં
પડી ગયો તેણે કહ્યું:

“દિલગીર છું કે સંકોટો વેળા એવી

અકસ્માતથી કરી છે છતાં, આ વેળા હું
નિષ્ફળ ગયો છું. હાયડ્રોમિટરનો અંદરનો
ભાગ સહજ વૂંટી ગયો છે. આવી હાલતમાં
હું આપને ભાવતાજ કેમ કહી સકું? મને
મર્યાદ કરો. હું વાપિસ જઈશ.”

વેપારી સમજી હતો. તેણે તરતજ કહ્યું:
“એમાં કશું ખાસ નથી. અમનેય કદી
કદી એવી નિષ્ફળતા ભોગવવી પડે છે પણ
આ માલ ખરેખર ઉત્તમ છે. મને એક
ડઝન નવ મોકલી આપજો. જો સંતોષ થશે
તો હું પાછળથી વધુ મંગાવોશ.”

મનલજ કે આડતીયાએ પોતાના માલની
અલુધારી નિષ્ફળતા માટે બહાના કાઢવાને
બદલે ખરા દિલે તેનો સ્વીકાર કર્યો ‘તેથી
વેપારી પર જોડી અસર થઈ. તેણે જાણ્યું કે
માલ ખરેખર ઉત્તમ છે. એની નિષ્ફળતા
અલુધારી અને અપવાદ રૂપ છે. આડતીયાએ
બહાના કાઢવાને બદલે વાપિસ જવા છત્તયું
એટલે સાબિત થઈ ગયું કે તે પ્રમાણિક છે
અને તેથી વેપારીએ વિના સંકોચે ઓર્ડર
આપી દીધો.

ઝાદિરાત-ટિકિટો

ઝાદિરાત-ટિકિટો આપણે ત્યાં હજી
પ્રચલિત થઈ નથી.

ઝાદિરાત-ટિકિટ એટલે-ટોડ ઇંચ પહોળી
અને બે ઇંચ લાંબી વા પોણા બે ઇંચ પહોળી
અને બંને ઇંચ લાંબી સચિત કાપડી. એની
ઉપર વા માત્ર માત્રવું ચિત્રજ હોય, વા તેની
સાથે એકાદ બે બેચાણકારક વાક્યો હોય;
વા વળી, કેવળ સખાણજ હોય ગમે તેમ.
તેનો મકસદ ઝાદિરાતનો હોય.

ઝાદિરાત-ટિકિટોનું મહત્ત્વ અમેરિકામાં
ખૂબ છે. તે સાદી પણ હોય છે અને રંગ-
રંગી પણ. તે કાડ, પરખીડા, બંડક વ. પર
ચોંટાટાય છે અને તેથી બહોળી ઝાદિરાત
થાય છે. પરિણામે મોટા હરતવત્રો અને

સચિવને જે અસર નથી પવહા કરી સકતા તે આ નદાની આદિરાત-ટિકિટો પવહા કરી સકે છે.

આદિરાત-ટિકિટોની સફળતાનો એક ગીતે બેઠ પશુ છે. ટપાલ-ટિકિટો પેટે ધણકા આ આદિરાત-ટિકિટોનોય સંગ્રહ કરે છે અને તેથી તેમની શોકપ્રિયતા પશુ વધતી જાય છે અને તે કામગીરી આદિરાત બને છે. જ્યાં લગી એક આદિરાત-ટિકિટ પોને અસલીતવામાં આવી રહે છે. ત્યાં લગી તે આદિરાત કરતીજ રહે છે.

હા, આદિરાત-ટિકિટોનું આલેખન અને છાપણ એક ખાસ કળા છે. સામાન્ય હરત પત્રો પેટે આ આદિરાત-ટિકિટો છાપાની ન સહાય તેને માટે યોગ્ય એવા નિષ્ણુઓની સેવા મેળવવીજ રહી.

ખોસો છે તેમ લખો

એક વેપારી તરીકે વખતે વાગવાદ મારે પડે પત્રો લખવા પડતા હશે પરંતુ તમે સફળ પત્ર-લેખનનો ગર્મ જાણવાની કડીને કાશિશ કરી છે ખરી ?

હું, ૨૫૪ અને મિત્રતાગર્ભ પત્રો લખવાની કળા એક તકિર કળા છે. લાંબા લાંબા, અસપ્ત, ગોળમટોળ ખાવાઈવળા પત્રો ન વેપારીની મંત્રજન બધારે છે, ન તે જે હેતુએ લખાયા હોય તે હેતુને પાર પાડે છે.

મફત પત્ર-લેખનાનો મુખ્ય સિદ્ધાંત એ છે કે જેમ કંઈ વાતચીત કરો છો, તેજ પ્રમાણે પત્રો પશુ લખો. ‘આપના માણસ પત્ર માટે અને આપના ખાસ આજારી છીએ’ એવા લાંબા વાક્યો દ્વે દેખી અસર ઉપજાવતા નથી. એને બદલે ટૂંકા, સ્પષ્ટ વાક્યો પશુ અસરકારક ગીવડે છે.

કરી વાર ત્યારે, પત્ર લખતી વેળા તમારો દરિયાનું કંઈ વાતચીત જેવો કાલ્પ રાખો. જે છુટ્ટી, જે તરતીરપૂર્વક વાતચીત કરી સો છો, તેજ પ્રમાણે પત્ર પશુ લખજો

સહકારી આદિરાત

ઓરૂંતિયાના સિડની સહેરનો આ ખરો બનાવ છે.

ત્યાં એક કસાઇ અને પાંચ ગિરિકટવાળાની કુકનો પાસપાસે છે. તેઓ મિત્રો છે. ગયા વર્ષે બેઠે પારસને આંધવા માટે પોતપોતાની આદિરાત સદિતની કામગીરી-પરીઓ ખરીદી. પછી તેમને નવો પિયાર સુઝયો. એકે બીજાને કહ્યું કે “તમે મહારી કામગીરી-પરી વાપરો અને તમારી કામગીરી-પરી વાપરીશ.” બેઠેએ કુશળ કહ્યું અને પરિણામે આ સહકારી આદિરાત શરૂ થઈ ગઈ.

હું ક્યાં, આ રીતથી બેઠેને લાભ થયો છે. બેઠેને થોડા થોડા નવા માલિકો મળ્યા છે.

ધરજમાઈ માલ

ધરજમાઈ માલ એટલે ખરે નદિ એવો, છપન બજારમાંથી જુસાયા આવેલો માલ; તે માલ જે વેચાય પશુ નદિ અને નદીને બદલે ખોટ કરાવે.

એવો માલ દરેક વેપારીને ત્યાં થોડો પછો હોય છે. કામત આપીને ખરીદેલો એ માલનો અને હલાજ શો ? તે એ કે વાર્ષિક સેવના નામે દર વર્ષે એવો ધરજમાઈ માલ ખરીદી કામતે કાઢી નાખો. એથી બે ફાયદા થશે: ખૂબી માલ નીકળી જશે અને માલિકો નવો માલ જોઈ, તે સેવાને પગ પ્રેરાશે.

“પાછા આવો !”

એસ્ટડેંગ (હોસેન્ડ)ના એક દોરેલવાલાએ પોતાના ત્યાંના મલકોને, તેઓ જ્યારે દોરેલ છોડી ત્યજ ત્યારે આપવા માટે નીચેના લખાણ વાળું ઉમ્મદા કાર્ડ તૈયાર કર્યું છે:

અમારા દોરેલમાંનો તમારો ઉતારો તમને સુખરૂપ લાગે હોય તે દેખડાનો એકજ રસો છે, ખિસ્સા..... અને તે એ કે પાછા આવો !

શિયાળાની મવસમ એટલે તનદુરસ્તી મેળવવાનો સમય

— એને માટેની પાંચ ઉપયોગી દવાઓ —

[૧]

અરકે મા ઉલ-સહમ અંબરી

આમુલખાસ તુયુરી

શિયાળાની મોસમ માટે ખાસ ઉપયોગી
ચીઝ હોઈ, જેના મેવનથી અસકિત દુર થઈ,
બુઝેલી, અરમેલી શકિત પાછી આવે છે.
નવાઈયે હોઈ થોળ પ્રમાણમાં મેવાથી વધારે
અસર દેખાડે છે.

કીમત ગોળી બાટલી ૧ ના રૂા. ૩-૦-૦

[૨]

અરકે મા-ઉલ-સહમ અંબરી આમુલ

ખાસ તુયુરી દે અતિશાદ

આ મા-ઉલ-વદમ ના ૧ થી ૫ માયુ
અમરકાન્ક હોઈ ખાસ વાપરવા જેવી વસ્તુ છે.

કીમત બાટલી ૧ ના રૂા. ૫-૦-૦

[૩]

હુખુમે કમીર

સગદીની મવસમમાં ઉપયોગ કરવા લાયક,
માત્ર વધારી, ઘટ વીધે બનતી, ખરી અને
કાચમતી શકિત દર્શાવનાર આ પાક અમારા
દવાખાનામાં જાતી દેખરેખ હેઠળ જનનું હૃદય
વાપરવાની જગ્યામળ્ય છે.

કીમત નં. ૧ નોલા ૧ ના છ આના

„ નં. ૨ „ ૧ ના ચાર આના

[૪]

હુખુમે મુમકિને ખાસ યા

દાફમે એલનિલામ

અમારી આ મશદુર ગોલીઓ વિષે એટ-
લુંજ વસ્તુવધાનું જસ થમે કે જેમનું પીવું
પાનથું પડી મધુ હોય, શરીર તવાઈ મેંદને
શક્તિ નિએજ થઈ ગયો હોય તેમને માટે
આધિર્વાદ સમાન છે.

કીમત બાર ગોલીના બાર આના

[૫]

હુખુમે મુકબિયમે મુમસિક

અમારી આ મશદુર ગોલીઓ કાઠ પાન

રીતે મુકસાન ન કરતાં તાકાત વધારે છે અને

ધાતુને પુષ્ટી આપી કુદરતી દર્શાવ કરે છે.

કીમત બાર ગોલીનો રૂા. ૧-૮-૦

વધુ જાણવા માટે મોહું ઘર ઉપયોગી ૧૫૦ પાનાનું સચખ સવજ એ આનાની ટીટાટ પીડી મંગાવી લો.

લખો:—મેનેજર,

દવાખાના મુઈને સિહત, (૨૭૨૨૬) નં. ૧૩, રાણીતાલાલ-મુરંત.

કયો ધંધો સારો?

ધાનુષી પૂછે છે: “અમે ધંધો કરવા માંગીએ છીએ. કયો ધંધો સારો?”

વાત એ છે કે આ અપ્રાપ્તજીવોએ છે. દુનિયાનો કેમ પ્રમાણિક ધંધો એવો નથી, જે સારો ન હોય હા, કયો ધંધો કરારે નફાકારક થઈ શકે છે, એ વાત જુદી છે અને વિચારવાપાત્ર પણ.

એક ધંધો નફાકારક ત્યારેજ થઈ શકે છે, જ્યારે કે—

૧. તે સ્થાનિક દરીયાઈ મુકત હોય;
૨. તેના માલની ખર્ચ સારી હોય;
૩. માલ સારો અને સરળ જાતી સહેલો હોય;
૪. માલમાં ખાસ નવિનતા હોય;
૫. માલ ઉપયોગી પાણુ હોય.

ધંધો શરૂ કરવા પહેલાં દરેક કાલે એ સલાહો મેળાવે જોઈએ.

વેપારમાં સહાયતા

એક વેપારી તરીકે, કેટલાક સહાયી દોરે ?

ધણી વેપારીઓ એમ માને છે કે તેમનું કામ માત્ર ખરીદવા અને વેચવાનું જ છે. દિવની લાગણીની તેમને મન કરી કીમત નથી. પરંતુ જો તેઓ વિચારે તો તેમને જાણ્યું કે તેમના પોતાના વેપારના લાભ માટે જુદી છે કે તેઓ સહાયી જાને.

વેપારી સંબંધમાં ફતલ અને પ્રમાણિકતા ઉપરાંત સહાયતાય અનિવાર્ય છે. એ એવી લાગણી છે, જેની કીમત કૃષિયા, આના. પાછમાં કમી નથી થતી; ના, એ અખમોલ્ય મીઠા છે—તેની કીમત આંધી ન સકાય એવી મીઠા.

અદમ્યરસના વેપારી સંબંધને વધુ

માલ જનાવા હોય તો, માલકને ત્યાં આવતા સારા માલ પ્રસંગોએ, વેપારીએ એક દુકા, નિસ્વાઈ અને દિલી લાગણીવાળો પત્ર લખી, પોતાની સહાયતા દેખાડી જોઈએ. એવો પત્ર મેલા માલક પર થણી ઉમ્મદા અસર કરે છે, જેની અસર વેપારી દુનિયાની કામ જીલ્લ આદિગત-પદ્ધતિ પાણુ નથી કરી સકતી.

હા, આ પત્રમાં વેપાર વિશે યા આદિગત વિશે એકે ગ્રન્થ લખાવો ન જોઈએ. એમાં તો માલક પર આવી પડેલા દુઃખ માટે દિલસોજી યા આલકને માખન થયવી ખુશી માટે મુજારફગાદીના એ ચાર ગ્રન્થો હોય અને જસ.

તમારી દુકાન લોકપ્રિય છે ?

દરેક વેપારીએ લોકપ્રિય થવું જોઈએ. તેણે લોકપ્રિયતાની દરીયાઈમાં પડેલો નજર મેળવવો જોઈએ.

કાઈ કહેશે: “આ નવું ધર્તિંગ વળી મુંડે વેપારીને વળી એટલી દરસન ક્યાં કે લોકપ્રિયતાની દરીયાઈમાં ભાગ લેવા દોરે ?”

વાત જોડી નથી; વેપારીને માટે એ જુદી નથી કે તે કાલ લોકપ્રિયતાની કહેવાની દરીયાઈમાં શામિત થયા જાય. ના, તેણે એમ કરવાની કમીર જુદી નથી. તેણે જે કરવાનું છે, તે એટલું જ કે, તેણે લોકપ્રિયતાની નિયમિત અને અવદાઃ અને ખરી દરીયાઈમાં સફળતા મેળવવાની છે.

૨

મી છે, એ દરીયાઈ ને સાવ સારી છે. માલો કે એક ખજાનેમાં એ કાપડિયાઓની દુકાનો છે અને ત્યાં દરેક સરેરાશ પચાસ અલો ખરીદી કરવા આવે છે. સાથેજ એ તો દેખીતું છે કે એ જમ્મા માલકો કામ એકજ દુકાનથી ખરીદી કરતા નથી; સાચા આ

દુકાનથી ખરીદે છે અને થોડાક ને દુકાનથી હવે જે દુકાને વધુ આદર આપના હોય તે દુકાન લોકપ્રિય થઈ!

ખરી છે નહિ. આ પધ્ધતિ? દરેક આદર પોતાનો મત ધરાવે છે. જે દુકાને જેટલા વધુ આદર મળે તેટલા વધુ મનો તેને મળે.

તમારી દુકાનને લોકપ્રિય બનાવો. એ માટે—

૧. માત્ર સારા રાખો.
૨. લાવ વાજાથી રાખો.
૩. માલનો દેખાવ સારો કરો.
૪. આદર સાથે સારું વર્તન રાખો.
૫. આદરને સંતોષવાની નેમ જુઓ નહિ.

આટલું કર્યો તો તમારી દુકાન લોકપ્રિયતાની દરીયામાં વિજયી બની જશે અને એ જીત તમને નફાવન તીવડશે, એ તો તમે જ જાણો છો!

ખાલસખા

[ખાળકોનું માસિક]

તંત્રી : હિંમતલાલ, ચુ. શાહ

‘ખાલસખા’ એકલી પાતો કે મપગોળા રજુ નથી કરતું, પણ ખાળકોને ઉપયોગી સર્વ વિષયો શિક્ષણની દૃષ્ટિએ રજુ કરે છે.

એવો દરેક અંક ખાલસાહિત્યના નિષ્ફલરન પ્રેમકોના લેખોથી ભરેલો હોય છે.

તેથીજ ‘ખાલસખા’ દુકાન સમયમાં પ્રથમ કલાનું જ્ઞાન માસિક ગણાયું છે.

ખાળક માટે ‘ખાલસખા’નું પસંદ કરો વાર્ષિક લવાક્રમ:

દેશમાં રૂ. ૩, પરદેશ રૂ. ૪, (સિ. ૬)

જાણો—

‘ખાલસખા’ કાર્યાલય

માંડીની પોળ, અમદાવાદ.

અસપરસ અંધુત્વ વધારવો તે અમારો ધ્યેય છે.

ધી ઇસ્ટ ઍન્ડ વેસ્ટ ટ્રેડ ડેવેલપરનો

કચ્છ-કાઠિયાવાડ ખાલસ અંક

કરી બહાર પડેલ નથી તેવી અનેક દરજ્જાઓ અને ફોટાઓ સાથેના આ ફળદાર ખાલસ અંકે કોઈ ધમ, કોમ કે પક્ષના બેદખાવ વિના આજ સુધીમાં ‘કચ્છ અને કાઠિયાવાડ’માં દરેક દિશામાં શું પ્રગતિ થઈ છે, અને તેની પ્રગતિ દેશ પરદેશમાં શું કર્યું છે તે જતાવવા સાથે આર્થિક દ્રષ્ટિએ આપાર ઉદ્યોગમાં ઉપયોગી થઈ પડે તેવી ઘણી વિગતો ખાલસ અનુભવ ધરાવતા બાહોસ અને નામાંકીત કાર્યકરોના લેખોમાં આવવાની હોઈ, હમેશા સાચી રાખવા લાયક થશે. કોમન ડા. ૨.

જલંદી નામ નોંધાવો

અગાઉથી એડર્સ મોકલનારને રૂ. ૧૧ (પોસ્ટેજ અલગ)

એડર્સ સાથે નાણાં મોકલનારને રૂ. ૧ (પોસ્ટેજ મફત)

હિંદુસ્તાન બહારના દેશો માટે રૂ. ૨ (અગાઉથી)

ડીરેક્ટરી વિભાગમાં જાપવાના રૂ. ૨ (અંક મફત)

તંત્રી : લક્ષ્મીચંદ ડોસાલાઈ શાહ,

રાજકોટ.

જાહેર અખબર માટે ઉત્તમ.

એપ્રિલ ૧૯૩૯થી આવક વેરાના નવા કોનુન નવા દર અને તેની ગણતરીની જે નવી પદ્ધતિ અમલમાં આવી રહી છે, તેમાં હિન્દી જનતા કૃપાળુ અપરિચિત છે. હકીકત એ છે કે આવક વેરાનો આ નવો કાનુન એટ્રોસિટી નવા મુદ્દાઓ ઉઠા કરે છે કે વેપારી વર્ગો— અને પ્રજાના તે વર્ગો, જે આવક વેરા ભરે છે—ખાસ અખ્યાસ કરવો જોઈએ. જે નેએ નેમ કરવામાં ચુકશે તે પોતે પોતાને દાવે પોતામાં ઉતરશે.

કાનુનની એ છાણપટ્ટને ગાઝુએ મુકતાં, ખુદ નવા દર અને તેની ગણતરી પણ કંઈ ઓછી અગત્યની નથી અને તેથી આજે એ ગણતરી વિશે થોડીક વિગતો રજુ કરવાનું મુનાસિબ લાગે છે.

નવા દર

આવક વેરાના નવા દર આ મુજબ છે:—
(૧) વ્યક્તિઓ, રજિસ્ટર નર્સ ચપ્પરી બાગીદારી, હિન્દુ અધિકાર કુટુંબો અને 'કમ્પનીઓ' સિવાય વ્યક્તિ-મંડ-ગોની આવક પર—

રૂ. ૧૫૦૦ પર કશું નહિ
પછીના રૂ. ૩૫૦૦ પર

દર રૂપિયે નવ પાઈ

ત્યાર પછીના રૂ. ૫૦૦૦

પર દર રૂપિયે પંદર પાઈ

ત્યાર પછીના ખીજા રૂ.

૫૦૦૦ પર દર રૂપિયે એ આના

અને ત્યાર પછીની બાકીની

બધીઆવક પર દર રૂપિયે અઢી આના

એમ છતાં એ યાદ રાખવાનું કે જે

આવક માત્ર રૂપિયા ૨૦૦૦ હોય તેા કરો

આવક વેરા આપવાનો નથી—અર્થાત આવક

વેરો લાગુ પાડવાની હદ રૂ. ૨૦૦૦ની છે;

પરંતુ જે આવક રૂ. ૨૦૦૦થી વધી અથ

તો, રૂ. ૧૫૦૦ પર આવક વેરા કરો
આપવાનો નથી, તેને બાદ કરી બાકીની આવક
પર ઉપરના દરોએ આવક વેરા આપવાનો છે.

વધુમાં એવું પણ નક્કી કરવામાં આવ્યું
છે કે આવક રૂ. ૨૦૦૦થી સહજ વધુ થાય
તો, તેની ઉપર જે આવક વેરા નાખાય તે,
એથી રૂ. ૨૦૦૦ ઉપરની વધારાની રકમ
કરતાં અર્ધાથી વધુ હોવો જોઈએ નર્સ—એટલે
કે, રૂ. ૨૦૨૦ની આવક થાય તો રૂ. ૨.
૧૫૦૦ પર આવક વેરા નથી તેને બાદ
કરતાં, બાકીના રૂ. ૫૨૦ પર દર રૂપિયે નવ
પાઈ જેણે આવક વેરા ગણતાં રૂ. ૨૪-૬-૦
થાય. પણ આ નિયમ મુજબ, આવક રૂ.
૨૦૦૦થી માત્ર રૂ. ૨૦ જેટલી વધારે થઈ
હોવાથી, એનો આવક વેરા રૂ. ૧૦ જ થશે.

નવા આવક વેરાના દરની જુના આવક
વેરા સાથે સરખામણી કરીએ તો—

આવક	તેના દર	જુના દર
૨૦૦૦	કશું નહિ રૂ.	૧
૨૧૫૦	રૂ. ૩૦	રૂ. ૭૩
૨૫૦૦	રૂ. ૪૭	રૂ. ૮૫
૩૦૦૦	રૂ. ૭૦	રૂ. ૧૦૨
૪૦૦૦	રૂ. ૧૧૮	રૂ. ૧૩૫
૫૦૦૦	રૂ. ૧૬૪	રૂ. ૧૭૦
૬૩૩૩	રૂ. ૧૯૦	રૂ. ૨૬૨
૮૦૦૦	રૂ. ૩૯૮	રૂ. ૪૦૬
૯૦૦૦	રૂ. ૪૭૭	રૂ. ૪૫૭
૧૦,૦૦૦	રૂ. ૫૫૫	રૂ. ૫૦૬
૧૦,૬૦૦	રૂ. ૬૩૦	રૂ. ૭૧૮
૧૫,૦૦૦	રૂ. ૧૧૮૦	રૂ. ૧૦૧૭
૨૦,૦૦૦	રૂ. ૧૬૬૧	રૂ. ૧૮૦૬
૨૧,૦૦૦	રૂ. ૨૧૧૭	રૂ. ૨૨૫૧
૨૫,૦૦૦	રૂ. ૨૭૪૨	રૂ. ૨૮૪૨
૨૬,૫૦૦	રૂ. ૩૦૭૦	રૂ. ૨૮૪૨
૩૦,૦૦૦	રૂ. ૩૫૨૩	રૂ. ૩૨૧૭

"ક્રમિક": અંક ૧૦૦મે

૩૫,૦૦૦	રૂ. ૪૩૦૫	રૂ. ૪૫૪૨
૪૦,૦૦૦	રૂ. ૫૦૮૬	રૂ. ૫૩૯૧
૫૦,૦૦૦	રૂ. ૬૬૪૬	રૂ. ૭૦૫૩
૫૫,૦૦૦	રૂ. ૭૪૩૦	રૂ. ૭૭૫૮
૬૦,૦૦૦	રૂ. ૮૨૧૧	
૭૦,૦૦૦	રૂ. ૧૦,૭૭૩	
૮૦,૦૦૦	રૂ. ૧૨,૩૩૬	
૧,૦૦,૦૦	રૂ. ૧૪,૪૧૧	રૂ. ૧૪,૧૦૬

આ પરથી જણાયે કે નવાની આવક
વાળાઓને આ નવી પદ્ધતિથી કંઈક લાભ
થશે, જ્યારે મોટી આવકવાળાઓને વધુ વેરો
આપવો પડશે.

(૨) કંપનીઓ માટેના આવક વેરોનો દર
આ છે:

કંપનીઓની બધી આવક

પર દર રૂપિયે બેઠો આના

સુપર ટેક્સ

સુપર ટેક્સ નવા દર નીચે પ્રમાણે છે -

(૧) કંપનીઓ સિવાયના બધા

માટે -

પેસા રૂ. ૨૫,૦૦૦ પર કુલ નહિ

પછીના રૂ. ૧૦,૦૦૦ પર

દર રૂપિયે એક આનો

ત્યાર પછીના રૂ. ૨૦,૦૦૦

પર દર રૂપિયે બે આના

ત્યાર પછીના રૂ. ૭૦,૦૦૦

પર દર રૂપિયે ત્રણ આના

ત્યાર પછીના રૂ. ૭૫,૦૦૦

પર દર રૂપિયે ચાર આના

ત્યાર પછીના રૂ. ૧,૫૦,૦૦૦

પર દર રૂપિયે પાંચ આના

ત્યાર પછીના રૂ. ૧,૫૦,૦૦૦

પર દર રૂપિયે છ આના

અને, ત્યાર પછીની બધી

આવક પર દર રૂપિયે સાત આના

(૨) કંપનીઓ માટેના સુપર ટેક્સનો દર -
કંપનીઓની બધી આવક પર

દર રૂપિયે એક આનો

સુપર ટેક્સના મુદત અને નવા દરની ગણતરી

પણ જોઈ લે. (અવગત, આ ગણતરી

કંપનીઓ માટેના દરની નથી. કંપનીઓ

સિવાય દરની જ છે.)

આવક નવા દર મુદત દર

૩૦,૦૦૦ રૂ. ૩૧૩ રૂ. ૩૧૩

૩૫,૦૦૦ રૂ. ૩૨૫ રૂ. ૩૨૫

૪૦,૦૦૦ રૂ. ૩૨૫ રૂ. ૪૦૮

૫૦,૦૦૦ રૂ. ૩૨૫ રૂ. ૫૦૮

૫૫,૦૦૦ રૂ. ૩૨૫ રૂ. ૫૫૮

૬૦,૦૦૦ રૂ. ૩૨૫ રૂ. ૬૦૮

૭૦,૦૦૦ રૂ. ૩૨૫ રૂ. ૭૦૮

૧,૦૦,૦૦૦ રૂ. ૩૨૫ રૂ. ૧,૦૦૮

આમ સુપર ટેક્સ મૂલ્ય વધશે છે અને પાંચ

બાજે જેમના આવક રૂપિયા પચીસ દરમિયાન

ઉપરની દરમિયાન વધુ વેરો આપવો પડશે

આ રીતે, આવક વેરો અને સુપર ટેક્સની

બંધી આપવાની રકમની ગણતરી -

આવક નવા દર મુદત દર

૩૦,૦૦૦ રૂ. ૩૮૩ રૂ. ૩૮૩

૩૫,૦૦૦ રૂ. ૪૬૩ રૂ. ૪૬૩

૪૦,૦૦૦ રૂ. ૪૬૩ રૂ. ૪૬૩

૫૦,૦૦૦ રૂ. ૪૬૩ રૂ. ૪૬૩

૫૫,૦૦૦ રૂ. ૪૬૩ રૂ. ૪૬૩

૬૦,૦૦૦ રૂ. ૪૬૩ રૂ. ૪૬૩

૭૦,૦૦૦ રૂ. ૪૬૩ રૂ. ૪૬૩

૧,૦૦,૦૦૦ રૂ. ૪૬૩ રૂ. ૪૬૩

STAMP EXCHANGE

Send me 100 or 200 used stamps (all different) of any country of the world (Inland stamps not wanted) and I shall send you a similar lot of any other country, in exchange.

The Advertiser "J"

The Qamar Office, SURAT.

Tin Research Bulletins : No. 85, 86, 88, 89, 90 & 91.

કલ્પના ઉદ્યોગના વિકાસ માટે કલ્પના ઉદ્યોગના રસ લેતા લોકો લુહા રાજ્યોના પ્રતિનિધિઓ દ્વારા બનેલી ઇન્ટર નેશનલ ટિન રિસર્ચ એન્ડ ડિવલપમેન્ટ કાઉન્સિલ (ફ્રેન્ચ રોડ, ઓન ફાઈ, મિડલસેક્સ) એ અંગ્રેજી સંશોધન, પ્રચાર અને પ્રકાશનનું એ ઉપયોગી કામ કરી રહી છે. તે ધન્યવાદને પાત્ર છે. કાઉન્સિલની તરફથી થેડી થેડી મુદ્તે લુહા લુહા વિષયો પર નવી નવી પુસ્તિકાઓ પ્રગટ થતી જ રહે છે, જેમાંની ૬ ક્રમાં પ્રગટ થયેલી ૭ પુસ્તિકાઓ આલે ગદારી દરિ સમિષ છે.

આ ૭ સંશોધન-નોંધો - ક્રિયા (85) The examination of some Tinned foods of historic interest, (86) Calculation of area of basis metal exposed at discontinuities in the Tin coating of Tinplate, (88) The influence of fluxes on the spreading power of Tin solders on Copper, (89) Tin and its alloys in dental practice, (90) The electrolytic polishing of Tin and its application into micrographic examination અને (91) Anodic films on Tin in Sodium Hydroxide solution કેટલી ઉપયોગી છે, તે અંગ્રેજી નામ પરથી જ સમજી શકાય છે એ દરેકનો લેખક પોતાના વિષયનો ખાસ અભ્યાસી છે એટલું જ નહિ, પણ વિષયને બરાબર સમજાવવા લગભગ દરેક પુસ્તિકાને ચિત્રો અને કોષ્ટકોથી સજ્જ કરવામાં આવી છે.

વેપાર [માસિક]

તંત્રી : કાન્તિ જે. મહેતા, પો. જો. ૩૫૭૪, મુંબઈ ૪

સુજ્ઞાની ભાષામાં વેપાર ધંધાના સામયિકોની એ જોડણી છે, તેને કઈક અંશે પુરી કરવું આ નવું માસિક જાન્યુઆરી ૧૯૩૬થી પ્રગટ થવા માંડ્યું છે. જેમાં વેપાર ધંધાના આર્થિક પ્રશ્ન પર લુહા લુહા લેખકોની કલમે મનનપાત્ર

લેખો આપવા ઉપરાંત બીજા કેટલાય પ્રશ્નોની સમાવેશના પણ અપાય છે.

માસિક ધીમે ધીમે પ્રગતિ કરી રહ્યું છે તે, એના વધતા જતા કદ અને સુંદરતાથી થતા જતા ફરજિયાત પરથી સાફ દેખાઈ આવે છે. એનો અંગ્રેજી વિજ્ઞાન મંત્રીય પણ છે અને કાર્ટુનની પ્રથા અવકાર પાત્ર પણ.

સુંદર પ્રવાસ બદલ તંત્રીને ધન્યવાદ અને એ હજી વધુ વિકસે અને સફળે એની દુઆ.

સુધાકર [હિન્દી માસિક]

તંત્રી : ભોલાદાસ જયોતિર્ભિદ શાન્તિનાથ, લાહોર.

'સુધાકર'ની ત્રીજી વર્ષને આ ખેડો આંક, ખાસ આંક હોઈ, ૧૨૫ પાનાનું નકર વાંચન થયે છે, જેમાં વાર્તાઓ, કવિતાઓ, ગ્રંથન ચરિત્રો વ. વ. થઈ સુંદર સાહિત્ય છે.

વાર્ષિક એ રૂપિયાના લગભગમાં આવે ખાસ આંક સુંદર આપશે એ સાહસજ કહેવાય. અભિનંદન.

ઐહિવ્ય સેવક [માસિક]

તંત્રી : પ્રમુદાસ રાજરામ શુક્લ, કરાંચી.
ઐહિવ્ય જ્ઞાતિનું આ મુખપત્ર, પોતાના ઉચ્ચ કાગળ અને છપાઈને લીધે બીજા જ્ઞાતિપત્રોમાં ખાસ ભાવ પાડે છે. એનો જાન્યુઆરી-ફેબ્રુઆરીના સંયુક્ત આંક 'પરિપદ આંક' તરીકે પ્રગટ કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં ઐહિવ્ય પરિપદની કાર્યવાહી, ભાષણો, તુલનાઓ વ. વ. અપાઈ છે.

પ્રવાસ સ્વત્વ છે.

નામ આહુતમય [હિન્દી માસિક]

તંત્રી : ઈન્દ્ર બક્ષચારી, હંદાવન
ધાર્મિક વિષયોનું આ હિન્દી માસિક પોતાના નામ પ્રમાણેના વિષયોની ઠીક ઠીક છલુવટ કરે છે. હજી તેના પ્રકાશનને ૭-૮ માસજ થયા છે. આગળ જતા તે વધુ વિકસશે, એવી આશા છે.

પહોંચ

હર્સે કુર્બાન, ઐત્રિક ઇંગ્લિશ પ્રાયમિક પત્રિકા,
'ગ્રાઈડ ટુ ઐત્રિક સ્ટેપ ગાય સ્ટેપ: બાગ ૧ થી.'
વ. વ. અસિપ્રાય આવતા અંકે.

મુંબઈ પ્રાંતના સરકારી કેળવણી ખાતાએ અને વડોદરા રાજ્યે

પુસ્તકાલયો માટે આ પુસ્તક મંજૂર કર્યું છે.

ઘેર બેઠાં પૈસા કમાવા આજેજ મંગાવો !

નિષ્ણાતો અને અનુભવીઓએ લખેલા વિવિધ હુનરોથી ભરપૂર પુસ્તક.

નફાકારક હુનરો (ભાગ પહેલો).

કિંમત રૂ. ૨૭ (દપાલ ખર્ચ માફ)

મળવાનું ઠેકાણું:—શ્રી લક્ષ્મી પુસ્તકમાળા,

પોસ્ટ : સીતુગરા, [અંબર કચ્છ]

...ફરેક પુસ્તકાલયમાં આ પુસ્તક હોયું જ નોંધ્યે એટલું જ નહિં પરંતુ તે વિશેષ વંચાય એવી પેરિશ મંત્રીઓએ કરતી નોંધ્યે...

“પુસ્તકાલય” માસિક (વડોદરા)

...આનાં પ્રજા ઉપયોગી પુસ્તકને રાજ્યે અને ઉદ્યોગના પ્રચાર માટે ઉગ્રી ધરેલી સંસ્થાઓએ ઉત્તેજન આપી, આમ ઉદ્યોગને મહાન કરવામાં સાથ અને સદકાર આપવો નોંધ્યે...

“મામ જીવન, સહકાર્ય અને ખેતી, માસિક, (વડોદરા)

...પરમથુ હુનરોનાં આ જાનનાં કેખાનાં પુસ્તકો અ.પ.એ ત્યાં ધખાં જદાર પાયાં છે, અને હજીયે મમે તેની જાહેરોનાં ચોક્કાં સાથે જદાર પડશે પરંતુ આ પુસ્તકની વિશેષતા તેમાં મુકેલા પ્રયોગો જ માત્ર નથી, પણ જુદા જુદા વિષયોના સારા અને અનુભવી લેખકો પાસે લખાવેલા લેખોને સમઘેને આ પુસ્તકને વિવિધતાભયું જનાવવામાં આપ્યું છે, ને છે....

“રત્નિચાર” સાપ્તાહિક (મુંબઈ).

...બેકારોને માટે આમાં નીનિપૂર્કતા પરમેવાની રાટલો રજવાનું માર્ગદર્શન છે...

“જનમજીભિ” દૈનિક. (મુંબઈ).

...યુગસતતા બેકારો આમાંથી એક હુનરનો અખરો કરી જીવનભર સુખી જિંદગી માળી શકે એવા ઉદ્યોગો આ પુસ્તકમાં જનાવવામાં આપ્યા છે...

“મહાગુજરાત” સાપ્તાહિક, (કરાંચી).

...શ્રી મુગજી કાનજી ચાવડાએ “નફાકારક હુનરો”ને પહેલો બાજ યુગસતીમાં જદાર પાડી યુગસતી સંદિત્વની તે કીક પશુ યુગસનના અનેક બેકારોની-રાજી વગર રખડતા યુવાનોની સુંદર સેવા બજાવી છે...

“દરશી વેપારી ચેંબરનું” માસિક (મુંબઈ).

...આવું શાસ્ત્રીય પુસ્તક બે રૂપિયાની કામને મમે જો. ખરેખર સરજી લેખાય...

“કુમર” માસિક (સુરત).

‘કમર’ને લગતા વિષયોના પ્રશ્નોના જવાબો અત્રે ક્રમવાર સુદૃઢ પ્રગટ થાય

છે. એકી વેળા વધુમાં વધુ પ્રશ્નોના જવાબ મળી સકશે.

ઠપાલ દ્વારા ખાનગી જવાબ જોઈએ તો દરેક પ્રશ્ન દીઠ પાંચ આનાની (જર્મીઃ આઠ આના અને પરદેશઃ નવ પેની) લીકટો ગોડસી. [વી. પી. ના ઓફિસ સ્વીકારતા નથી.]

૨૨૦૨-કા. કા. ખાઃ બેરા-કોરડીક સોડા બનાવવાને લગતી માદિની માટે જુઓ ‘કમર’ના પરમે અંક. (૨) યોશિયે સોડા બનાવવાનો પ્રયોગ ‘કમર’ના ૭૦મા અંકમાં છે. (એ બેજી અંકો, માટે શી. ૧ મોકલી આપશો.)

૨૨૦૩-એચ. જી. યુઃ મોંદીયા-રૂટા બોર્ડ બનાવવાના હિન્દી કારખાનાનાં નામ કામ આ રદવા-સીટી પેપર એન્ડ બોર્ડ મિલ્કતિ મિમિટડ, ૮૪, કસાઈ રૂટા, કલકત્તા; રૂટાબોર્ડ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની, કાદોર એન્ડ સદારનપુર. (એ મિયાય મુંબઈ પામે રોકરોલી ખાતેય ટૂંકમાં એક કારખાનું ગણાયું છે)

૨૨૦૪-મ. એમ. સિઃ હમણુ-નદિ, અમે કોઈ પણ જાતની વપરાયતી ટિકિટો ખરીદતા નથી. આપને તે વેચતી હોય તો ‘કમર’ના ૭૪મા અંકમાં છપાયેલા ટિકિટોના વેપારીઓના નામ કામ જોશો.

૨૨૦૫-એ. એમ. યુઃ ઇકે-હોફ-મુરિચમ લીગની મુંબઈ ઇન્સ્ટાકાની મુખ્ય ઓફિસનું ‘શરનામું’ શબ્દ કેસલ, મુદમ્મદબલી રોડ, મુંબઈ-૩ છે.

૨૨૦૬-મુ. બીઃ અમનગર-(૧) પ્લમબેગો ધાતુ માટે શાદ મજબૂત દરજ્જાનું, તાગદેવી રૂટા. મુંબઈ ૩ ને લખશો. (૨) કાર્બન પણ ત્યાંજ મળશે (૩) બાણીની દવાઓ કોઈ પણ રસાયણિક પદાર્થોના વેચનાર કને મળશે.

[ખાનગી જવાબ માટે પ્રશ્ન દીઠ પાંચ આનાની શી મોકલશો.]

૨૨૦૭-સ. સાઃ બોંગીર-(૧) ધામોદાન રેકાર્ડો ધસાયા પછી ફરી વાર નવી જેવી બનાવી સકાતી નથી. તેનો અવાજ મુધારવા માટે, અલગત, એક દવા લગાડાય છે, જેનો ફાયદો ફક્ત એટલો છે કે રેકાર્ડોમાં ભરાયેલો મેલ વ નીકળી જાય અને તેથી અવાજ સાફ થઈ જાય. પણ એ રેકાર્ડો ખુબજ ખસાઈ ગઈ હોય તો તેને આ ઉપાયથી કશો ફાયદો થતો નથી. (૨) કાચને પીગળાવવા માટે ખૂબ મરમી આપતાં તે આપોઆપ પ્રવાહી થાય છે. તેમાં સદજ ટંકણુબાર નાખ્યો હોય તો વધુ જલદી પીગળશે. (૩) વપરાયતી ટિકિટોના ૧૨૦૦ પાનાના ફેટલોગનો તરજુમો કરવા માટે રૂ. ૨૦૦ થી રૂ. ૫૦૦ લગી-કામ

પુનો માલ મફત

મુગ્ધરાતી લાપામાં ૫ વર્ષથી નિયમિત પ્રકટ થતું ‘સ્વસ્તિક’ માસિકનો ત્રીજો સ્પેશલ અંક એપ્રિલની ૧૦ મી તારીખે બહાર પડશે. આ જખે સો પાનાના ગણે (જડીલુટી અંક, કામકલા અંક અને વ્યવસાયિક) સ્પેશલ અંકોની કિંમત રૂ. ૫૫ છે. પરંતુ એ માસની અંદર રૂ. ૨-૮-૦ વાર્ષિક લખાજમ મોકલી નવા ગ્રાહક યતારને આ ત્રણે અંક મફત તેમજ બાર માસ સુધી ‘સ્વસ્તિક’ મોકલવામાં આવશે. સ્વસ્તિક એપ્રિલનો. બો. ૧૨૫, દિલ્હી.

“ક્રમર” : અંક ૧૦૦માં

કરનાર શખ્સની ઇચ્છા મુજબ-એકે. નિધઃ
ભોંગીરમાં અથવા એકલાજ વાંચક છે, એવી
આપની માનના બુધ બરી છે. ‘ક્રમર’નો
ફેલાવો બહોલો હોઈ, અધિક નામના વાંચક
કેળુ છે. તે અમાગ સિવાય કેળુ વધારે
સારી રીતે ગણી સકે છે

ઔદ્યોગિક શિક્ષણનો ભોમિયો

તમારી શિક્ષણ-પરિકાયાનું મારું પરિણામ
શું આવ્યું? હવે તમે શું કરવા ધારો છો?

આજની ભેદારી વધારનારી કેળવણી
પરંપરાથી તમે કંટાળ્યા છો. નહિ શરૂ? હજારો
રૂપિયા ખર્ચી, જિન્દગીના ઉત્તમોત્તમ
વર્ષો યુવાની, ભણેલા ભેદાર યવાનું તમને
પસંદ છે વા શોડા ખર્ચે જલ્દીથી હુનરી
તઅક્ષીમ એવી ગિદતર સમજે છે?

હુનરી તઅક્ષીમ. એવા મારે શું કરશે? કહ
લાઇન પસંદ કરો? શાળાઓ ક્યા છે? તેમના
સહ ક્યારે શરૂ થાય છે? શી રીતથી અને
અભ્યાસક્રમનો સમય કેટલો છે? એ
બધું ગણવા માટે-

ઔદ્યોગિક શિક્ષણનો ભોમિયો

ની લેખમાળા વાંચી. તમારી એક એકલી
માર્ગદર્શિકા છે.

લગભગ ૧૦૦ વિષયો-સેંકડો શાળાઓ

[પૂરો સંમંડ ૩૪ હકનામાં]

કીમત ૩૪ અંકોની: રૂ. ૭-૭-૦

લખો:-ક્રમર ઓફીસ, સોનાપરવાડા, સુરત.

૨૨૦૮-દા. સિ. દા. લ: નારેડ-સાલ
ખનાવવા માટે વધારના વંચે અમારી પાસે
મળતા નથી. આપ તેને માટે ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ
અજિનરી સંસ્થાઇ કંપની, કલાઇન રફીટ,
કલકત્તાને લખશો. [ખાતગી ૫૪૫૨૭ માટે
શી મોકલવી જોઈએ]

૨૨૦૯-મુ. (૧) મુંબઈ-આપને એ

મિન્ડીંગ પ્રેસની અમે ભવામલુ કરના નથી.
આપને ઉપયોગી થાય એવા એક મુંબઈ-કેરેન્ટ
Multistamp, છે, જે Multistamp Co.
Inc: Norfolk, Virginia (યુ. એમ.
એ) એ બનાવેલું હોઈ, દિન્દમાં સી એસ.
માન કંપની, લાવત્રપુર પાસે મળે છે એના
ચાર મોડલ છે: વિઝિટ કાર્ડના માપના ૭૬
ડોલર કિંવા રૂ. ૨૦, પોસ્ટ કાર્ડના માપના ૧૫
ડોલર કિંવા રૂ. ૧૦, લેટર પેપરના માપના
૨૫ ડોલર કિંવા રૂ. ૮૦ અને ઉપરના વચ્ચે
માપના એકત્ર મોડલના ૫૦ ડોલર કિંવા
રૂ. ૧૫૦.

૨૨૧૦-આર. પી. ભુ: રાસગપુર-(૧)
આપનો નમ્રો કાગળનો નથી, મેથુનોહાડનો
છે. એને મેથુનોહાડ પ્રેપર પલુ કહે છે. (૨)
એ પેનવામ ખનાવનારની અમને ખબર નથી.
(૩) કાળો શાદો ખનાવનાર, સામાય પાણી
ન વાપરતું એવું તો કશું નથી, પડતું બધું
શાદિઓની ખનાવટમાં પાણી ફિક્કર કરેલું
વપનાય એ વાજગી છે.

૨૨૧૧-કા. જો: વડોદરા-(૧) તખાકુના
ઝરો ખનાવવાના રેલવાય નુરખા અને પુરી
રિમો માટે લુઓ ‘ક્રમર’નો અંક ૭૫નો.
(૨) સુનરના દડા ખનાવવા માટેના મંચ માટે
મેસર્સ એમ. એચ. દીનશાહની કંપની, ૧૦૫
એપોલો સ્ટ્રીટ, રાદ. મુંબઈ ૧ ને લખશો.
(૩) અમરજતી ખનાવવાની માદિની, ‘ક્રમર’
ના ૬૭ અને ૬૪ મા અંકમાં છે.

૨૨૧૨-દ. જ. જા: કાઠી-વપનાવકી
ટિકિટોના વેપારીઓના નામકામ માટે લુઓ
‘ક્રમર’નો ૭૪નો અંક. ૧

૨૨૧૩-અ. સ. તુ. કટક-વિપરમિ-ટોની
ખનાવટ વિષે એક સચિત્ર લેખ ‘ક્રમર’ના
૬૦ મા અંકમાં છપાયો છે. તે વાંચશો.

૨૨૧૪-કા. દ. રૂ: વડોદરા-(૧) વાડવેલું
ખીખવનાર કોઇ પાણી ખાસ સાળા મુંબઈ

મજાકામાં નથી. અક્ષય-ન, નખીની શાળાઓમાં થોડું કાલું. હાલવૃદ્ધ થી ખરાબ છે. (૨) દંત પેદાનું શીક્ષણ આપનાર શાળાઓના નામદામ અને અભ્યાસક્રમની માદિની માટે જુઓ ‘કમર’નો ૬૬નો અંક.

૨૨૧૫-૨. ઉ. રાયપુર-કમરના સવા-જમ પેટે આ વર્ષે સિવાયના જુના અંક આપી સકાય નહિં એમ કરવા જતાં, હિસાબ કિતાબમાં પુષ્કળ અમયકતા થાય. આપને

“કમર”ની ફાઈલો

“કમર”ની નીચલા વર્ષોના પૂરા અંકોની જાણસરત આશિષી ફાઈલો તૈયાર છે:

વર્ષે યોયું :	૧૯૩૪	રૂ. ૨-૮-૦
વર્ષે પાંચમું :	૧૯૩૫	રૂ. ૨-૮-૦
વર્ષે છઠું :	૧૯૩૬	રૂ. ૩-૮-૦
વર્ષે સાતમું :	૧૯૩૭	રૂ. ૩-૮-૦
વર્ષે આઠમું :	૧૯૩૮	રૂ. ૩-૮-૦

[હિન્દમાં દરેક ફાઈલ પાંચગ ટપાલ પાચના દસ આના જુના પરદેશમાં ૧૯૩૪ ૧૯૩૫ની ફાઈલની દરેકની કીમત ટપાલ ખર્ચ સાથે થી સાડા પાંચ અને ૧૯૩૬-૧૯૩૭-૧૯૩૮ની દરેકની કીમત થી. સાત]

થોડીકજ પ્રતો બાકી છે. આજેજ ઓર્ડર મોકલો

સળા-કમર એપ્રિલ, મોસાવરનાક, મુરત. જુના અંકો જોઈએ તો તે માટે પૈસા મોકલી આપશો.

૨૨૧૬-મે. જુ. ઇ. અંગાર-(૧) નેત્ર પોલિશના મુરખામાં લખેલી બધી નીજો, એક માત્ર એવસિન સિવા-જે રંગ છે-રસાવણો હોય, કેમકે પણ મોટા રસાવણના વેચારીને ત્યાંથી મળી સકશે (૨) ફાઈન્ટેન પેન શાહીના મુરખામાંથી નીચોસીન રંગ સિવા બાકીની બધી નીજો રસાવણો હોય, તે પણ ઉપલબ્ધ.

વેપારીઓ પાસેજ મળી- સકશે. (૩) એ મુરખાની સાહી બહુ બેક રંગની યશી.

૨૨૧૭-જુ. યો. ઇ. કિસારીરી-(૧) ખેતીવાડીના સામર્થિકાની એક પુરી બાદી ‘કમર’ના ૮૪મા અંકમાં છપાય છે, તે જોશો. (૨) થર બેઠા યુજરાતી દ્વારા ઉર્દુ થીબી સકાય એની ચોપડી અમારી કને નથી. (૩) બચ્ચાઓ માટેના ઉર્દુ ચોપાનિયા આ છે:- હોનહાર, લાહોર; કુશ, ૭ રેલ્વે રોડ, લાહોર, હાલહાર, દિલ્લી; પ્વામે તત્ત્વશીમ, તમિલનાડુ મિલ્લીપલ, દિલ્લી; હોનહાર, સહરીસરાય, (બિહાર.)

૨૨૧૮ મુ. ઇ. પ : દારરુલામ-(૧) હિન્દમાંથી થોડીક સિગારેટ કમ્પનીઓ આ છે:-ગોલ્ડન ટાબેકા કમ્પની, વિને પાર્થે,

આંખો-ની-નેમત

ખાતરીવાસો ચોખો માલ, સાચા બચારાક મોતીનો જાગેલ મુરમો વાપરો. ચોક્કસ ફાપહો કરે છે.

કીમત તોમો ૧ના રૂ. બે. (પો. જુડ) મોહમદ હાજી આહમદ વહાણવાસા કે વહેવારવા મોહમદ, જામનગર (કાડીઆવાડ.)

એકતલાઈઓ તથા આગબગીચાવાળાઓ

‘વિલાયતી ખાતરનો કટ્ટો હરિક’

હાહકાઈ ખાતર:-સર્વોત્તમ ફજદુપ, સાથી સરતુ. જમીનને કસદાર બનાવી પાકમાં પુષ્કળ વધારો કરનાર સ્વદેશી ખાતર છે. તે સીરાય દરેક કિમતી વાવે તરો માટેનાં અક્સીર શીક્ષણો માટે લખો.

મેસર્સ તલાલી એન્ડ સન્સ, હાહાણ (વાયા નડીઆદ)

મુખ્ય: ગ્રોસ્ટ્રાર ટેબેકો કંપની, બેરીંગ્સ;
મંચીરીઅસ ટેબેકો કંપની લિમિટેડ, ૩૭,
ચેરગી, કલકત્તા; નેશનલ ટેબેકો કંપની
લિમિટેડ, ૧૩૬ બેલીયાથ્રો રોડ, કલકત્તા;
ગોલ્ડફીશ સિગારેટ ફેક્ટરી, મગેરાથાદ,
લયદ્રાથાદ (સ્કત), ચાર મિનાર સિગારેટ ફેક્ટરી,
મુનસિરાથાદ, લયદ્રાથાદ. (૨) ઈસાંડના રેસમી
કટોરીસના એક વેપારી આ છે: J. Deni-

દરેક દરેક પ્રકારના-એટલે ન્દાયાના,
કપડા પોશાના, કપડા રેશવાના, લપ્પાના,
વાગ કાટવાના વ. વ ડાનખધે પ્રકારના
સાથુઓઅનાવવાના સેંકોડોનુરખાઓ, અનાવટની
પદ્ધતિઓની વિગતો, ચંત્રોની માહિતી, દ્રવ્ય
જલ્સલતાના કોડાઓ, ફિઝિંગ એજન્ટસના
ગુણ દોષની હકીકતો વ. વ થી ભરપૂર,
સાથુના ધંધાની એક માત્ર અને અનુક
બોમિયા રૂપ સચિત્ર ગુજરાતી ચોપડી

સાથુની ખનાવટ

તમે વસાવી લીધી નહિં હોય નો આજેજ
મંચાવી જો. પ્લેકી આવૃત્તિ હવે ખત્રાસ થઈ
રહી છે. માત્ર ગણચીત્રીજ નહોતો જાણી છે.
તે ખત્રાસ થતાં, કોઈ પણ કોમલે એ પુરતક
નહિં મળી સકે.

૨૦૦ પાનાની, સાત ચિત્રો સહિતની,
પાકી બધિબીની દળદાર ચોપડી છતાં કોમલ
માન રૂપિયા છે. (૮. ખર્ચ ૭ આના જુદા)
પરદેશ માટે: શીશિંગ ચાર.

લખો: ક્રમરેખા ઓફિસ-ગુરત

son & Co. Ltd; Peekover Street,
Bredford; (૩) મિ. જિન્નાહનું સિરનાયું
મુદ્રમલઅત્રી જિન્નાહ સાહિબ, બાર-એટ-જો,
લિટલ ગિન્સ રોડ, મલબાર દિવ, મુંબઈ છે.
૨૨૨૬-પિ. ઉ. મં: કટની-કોસેકેટ
પાવર તથા મમ દાનગાંધીય કોઈ પણ અંગ્રેજી
દવાવાળા પાસે મળી સકશે.

૨૨૨૦-અ. ક. અ: દીમરસ-ચરક
કાતરવાનું ચંત્ર મેસર્સ બાટમીઓઈ કંપની
ફાઈસ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ ૧ પાસેથી મળશે.

[૧૭૬]

૨૨૨૧-ડી. ઝા. બી. રા. માલુંગા-(૧)
ક્રાક, સાડી વના અપાની વેપારીઓ આ
છે:-Chugai Dress Company, 17
Itoyamachi, Higashi-Ku, Osaka;
Kagashima Orimono Hambai
Kumirai Kagashima, Gifu Ken;
Aoyama Clothing Mfg Company
Ltd; Kanda-Machi 7 Chome,
Gifu; Asano Genzo & Company,
Kagashima, Gifu. (૨) કેવીની દિર-
કટરીની કોમલ ર. ૪૮ છે અને તે કોમલ પણ
મોટા છાસેવર પામેથી મળી સકે છે. (૩)
એવા વેપારીઓ અમારી યાચુમાં નથી

આવતો અંક: X ગ્રામ્ય લેખો

મિરકીટ-પ્રકાર પ્રકારના બિદિકટ અનાવવાની
માહિતી આપતો ખાસ અચિત્ર લેખ
સિસવ-નવો રેપા-કોદાગ ગુજરાતમાં રાટ
કરી સકાય છે

૧૦૦ પેટન્ટ દવાઓ-વધુ નુરખાઓ.
ચાંદી સોનાનો દોષાદ્યેક વધુ હકનો.
અનિદાનો ઇસાજ-દવા પાનાના એક પાંચ
રુચિત ધવાજ

અને બીજા ધણી લેખો, નુરખાઓ વ. વ

નિયમો

- "ક્રમરેખા"નું વાર્ષિક લગાજન દિ. ૬ માટે
રૂપિયા ત્રણ અને બર્મા માટે ૩-૪-૦
અને પરદેશ માટે શિશિંગ છે છે. છૂંક
નક્કમની કોમલ ચાર આના પાછ પેની છે.
- લામક એજન્ટસિપની શી દિ. ૬ માટે રૂપિયા
ચાલીસ અને પરદેશ માટે પાઉન્ડ ચાર ૬.
- તરું વર્ગ જન-કુચારી મામથી રહે થાય
છે, છતાં માદકો મમે તે માસ ગોળી
સકાય છે.

ચેતવણી

"ક્રમરેખા"ના આ અંકના અધા સાર્વજનિક-
માત્ર તે લેખો સિવાય. જે તેમના લેખકોના
નામો સાથે પ્રગટ થયા છે-કોપીરામલના હકો
વંચીને સ્થાપિત છે.

જાન્યવાર

ખેતી, ઉદ્યોગ, વિજ્ઞાન કળા, વેપાર

અનિદાનો ઇલાજ

પણુકોને ઉંઘ નહિ આવતાની કપાઈ હોય છે. એ કપાઈ મામાન્યતા નનદુરતીની ખામી દેખાડે છે, પરંતુ કેટલાક દાખલાઓમાં તેમ નથી પણ હોયું.

ઉંઘ લાવવાના એ મેંડો પ્રસાદો ચોક્કસ છે, તેમાં

આ ઇલાજ પારંપર અનુસૂત છે. એમ તો ઉંઘ લાવવા માટે પથના લગીયાને પાંચ મિનિટ સુધી રાત્રીમાં મૂકવામાં આવે.

વગની પશ્ચાતિય મળીતો છે અને સફળ પણ થાય છે, જના આ ઇલાજમાં એવું કશું નથી. એમાં

એ છે તે એટલું જ કે

ઉંઘ લાવનાર આકૃતિ

દર્દીએ પોતાની પાસે ઉપલી આકૃતિ જતાવી રાખી, ઉંઘ ન આવે ત્યારે તેને, લાઇનના હેઠાથી તે પુર્ગી ચાલ ત્યા લગી જરાગરુ, લેઈ જવી. કહે છે કે ત્રણ ચાર વાર એમ જોતા જોતાં, ઉંઘ આવવાની જાય છે ! આ પ્રમાણે ત્યારે, તમે પણ !

મે ૧૯૩૬

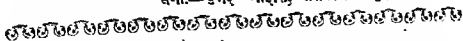
વેપારની ચાવી

ધંધાની મંદીથી ગમતારતા બાદ પહેલો મહે આ પુરતો અશિર્વાહ સમાન છે. પરંતુ, બીજા ધંધાની રોકાણ કે નવારી હોવા છતાં, નામની પંદર પચ્ચીસ રૂપિયાની પુંજમાં વેપાર કેમ કરેલો અને પોતાની આવક કેમ વધારી એવી વિચિત્રવાદ માટેની આ પુસ્તકમાં અપાઈ છે. તે ઉપરાંત જુદા જુદા નાના મોટા ૧૧૧ હુન્નર ક્ષેત્રોની પણ સંપૂર્ણ વિવરણ એમાં સરજ અને સારી ભાષામાં જણાવેલી હોઈ, પુસ્તક ધણુ ઉપયોગી છે.

અનુક્રમણિકા:-૧-આંખમાં નાંખવાનું પાણી ૨-કાનમાં યતા હઈ મટાડનાર દવા. ૩ કોહા કિમ ૪-કોહા બોટર ૫-ખાસી મટાડનાર દવા ૬-ગુણકારક છીંકણી ૭-ચામડી માટેના પાવડર ૮-ચામડીના રોમો દુર કરનાર મલમ ૯-બડાપણું દુર કરનાર સાબુ ૧૦-જીવાળ લાવનાર પાવડર ૧૧-નાચ મટાડનાર દવા ૧૨-દત્તમજન ૧૩-દરેક બાલના હઈ દુર કરનાર ચમત્કારીક દવા ૧૪-દાંતના હઈ મટાડનાર દવા ૧૫-દાદી બોડવા માટે લગાડવાનું કિમ ૧૬-નાના બાળકોની દવા ૧૭-ખાંસી માટે મલમ ૧૮ પેન આમ ૧૯-બીવ મટાડનાર દવા ૨૦-ગોડામાંથી દુગંધ દુર કરનાર દવા ૨૧-લવેન્ડરનું પાણી ૨૨-લેમેનેટ પાવડર ૨૩-લોહી શુદ્ધ કરનાર દવા ૨૪-વાળ બોળવા માટે પાવડર ૨૫-વાળ ઉગાડનાર દવા ૨૬-વાળ કાઢવાનો આવડર ૨૭-વાળ કાળા કરનાર કલર ૨૮-રોમ્બુ પાવડર ૨૯-વાળમાં નાખવાનું તેલ ૩૦-લાઈમ્સપુસ અને ગિરસાઈન ૩૧-ચીતળા માટેની દવા ૩૨-ગિટલી Powder ૩૩-સળીવા મટાડનાર દવા ૩૪-કર્બોલિક સાબુ ૩૫-તાકાતની ગોળીઓ ૩૬-નુત્રધીરાર પોમેટ ૩૭-નુત્રધીરાર સાબુ ૩૮-ઉકેલીક પાવડર ૩૯ ને ૪૦-કાણું ને બાંકન જુદા કિમ ૪૧, ૪૨, ૪૩, કાણું, ટોની લાલ ને ગ્રાઉન જુદા પોચિરા ૪૪-રોડવ પોચિરા ૪૫-એક વર્ષ કુપી બમટે નહિ એવી લાલી ૪૬-અધારામાં ચાકે એવી શાદી ૪૭ કપડાંને મોટાપૂંક બનાવનાર દવા ૪૮-પણા પર લખવા માટેની શાદી ૪૯-કોપલ પારનિશ ૫૦-કોવસાનું બળવાળુ ગોળું અને એવી દવા ૫૧ કાથ કે ચીનીના તુલિયા વાસણ બેઠનાર મિશ્રણ ૫૨ ચમત્કારીક પાવડર ૫૩-ચમત્કારીક પ્રવાહી ૫૪-ચાંદીનું ગિરદ કરનાર પાવડર ૫૫, ૫૬-ધુપા લખાણ માટેની શાદી ૫૭-ખૂબ સખે સાબુ (એક આનાથી થાય જોહાનો એક રતવ) ૫૮-બીજા આવડું કાણું જુદા પોચિરા ૫૯-પ્રવાહી સરસે ૬૦-પ્રેસવાલાઓ માટે ચમત્કારીક પ્રવાહી ૬૧-ફેનિગર પોચિશ ૬૨-ફાઈનેન પેન માટેના ૬૩ શાદી ૬૪-મશિનમાં પુરવાનું તેલ ૬૫-ચાખીઓનો નારા કરનાર કાળજી ૬૫-૧૫૧ રટાપની શાદી ૬૬-શાદીથી લખેલ લખાણ જુદાવનાર દવા ૬૭, ૬૮, ૬૯-કાણી, બુટ ને લાટ શાદી ૭૦-પરવનું સાબુ ૭૧, ૭૨, ૭૩, ૭૪-લેક્ટોમોડીન લાલ, લીલી, ૭૫ અને વાયોલેટ શાદી ૭૫-ધુપની મુગધીરાર ટિકીઓ ૭૬-કાઈના લેબલ ૭૭-ખરેખર ચિત્રના પોરટ કાઈ ૭૮-ગુલાબની મુગધીરાર ટિકીઓ ૭૯-અમ્બાકારિક રીસો ૮૦-અંધોળીની મુગધીરાર ટિકીઓ ૮૧-બદુદ્ય રસલ ૮૨-આંધાનના બીધાં ૮૩, ૮૪, ૮૫, ૮૬, ૮૭-કુલ્કોડીય કાળા, બદ, લાલ, લીલા અને વાયોલેટ કાર્બન વેપર ૮૮-નવાર રબરના ચિકકાઓ ૮૯-પતરાની રચેટ ૯૦-ફેન્સી પચ્ચવહાર ઓક્ષ ૯૧, ૯૨-મુકાના મુળાકાર અને ૫.૩ ૬૩-મુળા કાર્બન વેપર (નવી આવતા) ૯૪-૧૧ના ૧૧મા ૯૫-૨૫૧ રટાપની બનાવટ ૯૬-રેલીના કાળજી ૯૭ રેસમી રમાલ પર છખી ૯૮-કાકડા કપર છખી ૯૯-ફેન્સી સાઈન બાઈ ૧૦૦-શુચ અવસ્થાના તૈયાર કાઈ ૧૦૧-ચિત્રના પોરટ કાઈ ૧૦૨-ચિત્રયુક્ત મુળાકાર ૧૦૩, ૧૦૪, ૧૦૫-કાળા, બુટ ને વાયોલેટ કાર્બન વેપર ૧૦૬, ૧૦૭, ૧૦૮, ૧૦૯, કાળી, ફેચ, બુટ ને લાલ સાબ ૧૧૦-મુગધા રમાલ પર છખી ૧૧૧-લેક્ટોમાઈ અર્થાત કુલ્કોડર.

૧૦૦ પાના : ઈ. આઈ વેપર કમદા કરા : કીમત માત્ર અડી રૂપિયા : પોસ્ટેજ બે આના જુદા, (પરદેશ માટે પોસ્ટેજ સહિત સિલિંગ સાથે ચાર)

લખો:- 'કુમર' આંદીસ, મોહનગરવાડા મુદ્રિત.

વર્ષ નવમું
માસ પાંચમો
અંક ૧૦૧મો

ક મ ર

લ યા ઝ મ :
હિન્દ : રૂપિયા ત્રણ
બર્મા : રૂપિયા સવા ત્રણ
વિદેશ : શિલિંગ ૭

[મે. ૧૯૩૬]

ચિત્રો

પ્રયોગો

કમવવાનો કે ગુમાવવાનો

ઉંઘ લાવનાર અન્દુનિ મુળગટ્ટ
પ્રવાહી સાલુનું વાસણ ૨૦૧
પોરકયુપાઇન ૧૯૩

આયુર્વેદિક કોરી ૧૯૬
આયુર્વેદિક આડ ૧૯૬
કાનપુરી કાળી સાલી ૧૯૬
મિશ્રિયનો દ્રવનો ૧૯૬
ખટખુચની છાલનો ઉપયોગ ૧૯૬

સમય? ૨૦૬
ખોટા બદ્દાના ૨૦૬
ગુજરાતમાં પ્રચલિત ૨૨૦૦ અંગ્રેજી શબ્દો ૨૦૨
ટીપે ટીપે સરેવર કરાવ ૨૦૫
નવિન શૈલો ૨૧૫

તંત્રીસ્થાનેથી

પ્રસંગ રંગ

કામે વળગી, વેપારીઓ ૧૭૬
ખનિજના ખડાના ૧૭૬
બે રૂપિયામાં આઠ ધરિયાસે ૧૮૦
મહાન લઘાઈ ૧૭૬

ખાંસીની ગોળીઓ ૧૯૬
ગુજરાત-ભુષી ૨૦૦
ભુસાજ-ભુષી ૨૦૦
તાવ મહાટનાર સરખત ૨૦૦
તાવની ગોળીઓ ૨૦૦
દંતમંજન ૨૦૦
પ્રવાહી સાલુ ૨૦૧

પોતાના ભાઈને પોતે ૨૦૬
ગોળખે ! ૨૦૬
પોતાનું મહાન ખરીદી ૨૧૫
સિદ્ધનતો કૌથી મહોટા ૨૧૩
વેપારી સાદસ ૨૧૩
માસિકોમાં ઝાકિરાત કરો ૨૧૧
લાસરિયાઓનો બુદ્ધિધાર ૨૦૬
કરો ૨૦૬
શીખો અને સમજો ૨૧૩
સફળ વેચાણકાર ૨૧૧

ખેતી, હુનર અને ઉદ્યોગ

અનિદ્રાનો પ્રસાદ મુખપૂર્ણ
ચાંદી સોનાનો દોગ ૧૯૭

વેઇન નામ ૨૦૧
ફોટોગ્રાફિક ડિવલપર ૧૦૧
મદ્રાસી બીકાળી ૨૦૧
માલિશ-તેલ ૨૦૧
તરાધની ગોળીઓ ૨૦૧

કૃષિ દ્રવ્યો (Fruit Salts)

તરહવાર સરખતો
અનનસનું સરખત ૧૯૬
કાળી દરાખનું સરખત ૧૯૬
કેરીનું સરખત ૧૯૬
કેળાનું સરખત ૧૯૬
અરદાહુનું સરખત ૧૯૬
નારંગીનું સરખત ૧૯૬
નાસપતિનું સરખત ૧૯૬
દાંત ખેતરથી ૧૯૩

મરધા ઉત્તર ૧૮૭
શેતુર ૧૮૫
સિસલ ૧૮૧

વેપારી કળા

અધુનું લાલુતર ૨૦૬
અંગત ઝાકિરાતો ૨૦૮

પરચૂરણ
અભિપ્રાય ૨૧૬
એફ. એસ.
પારખ હુનરશાળા ૨૧૪
તાનું વાસી ૧૭૮
પ્રજ્વરણ ૨૧૭

તાણું વાસી

મુરત ખાને એપ્રિલની રક્ષમી તારીખે એક ઔદ્યોગિક પ્રદર્શન ખુલનાર છે.

રેપેક્ટ્રોકોમના એક કન્ટેનર દીનચાલક ધડિયાલી મુંબઈ ખાનેની પોતાની છેલ્લી ભાષણ-માળા પૂરી કરી ૧૨ મી મે ૧૯૩૬એ પોતા અમેરીકા માટે ઉપડી જનાર છે.

મુંબઈ ધારાસભામાં સરકાર તરફથી શોષ એક્ટ મિલ રજુ કરવામાં આવ્યું છે.

રાજકોટનું 'મેમ્બલુ જુનેટિન' હવે 'મુરિતમ જુનેટિન' થયું છે.

રંગુનનું 'શકિત' અઠવાડિક, નવા નીકળેલા 'મહાભારત'માં જોડી દેવાયું છે. 'મહાભારત' અર્ધ-સપ્તાહિક છે.

જર્મનીની દાદાગીરીથી ઉત્તેજિત, હટાલીના મુમોશીનીએ પણ ગુડ ક્રાઈડે ૧૧ દિવસે આજ્ઞાનીયા ઝડપી લીધું છે જ્યાં આત્યાનીયાનું સરકાર માત્ર ૧૦,૦૦૦નું હતું ત્યાં હટાલીના ૩૫,૦૦૦ના સરકારની ખાસ બીડવાની દિશ્મતજ ફાળુ કરે ? પરિણામે, રાગ્ન એવુ અને રાણી કેથેરિસાઇન (પોતાના ત્રણ દિવસના બેટા સાથે) એકદમ આજ્ઞાનીયા છોડી મથા છે.

હિન્દની આવતી વરતી ગણુત્રી-ને સાદામાં થનાર છે-તેની નેવારીઓ શરૂ થઈ ચક્રીઓ. ગતી ગણુત્રીનો કુલ ખર્ચ રૂપિયા ૭૯-અમલકારિક તરીકે ૮૦

૮૩, ૮૪, ૮૫, ૮૬, ૮૭-કુશ્કેટીંગ કાળા, ને. ને. રમરના સિકકાઓ ૮૯-પતરાની રથેટ ૯૦-ફેન્સી પત્રગરદાર બોક્સ ૯૧, ૯૨-કાળા કાર્બન પેપર (નવી આવતા) ૯૪-રંગના પત્રીકા ૯૫-રમર રંગેથી અસોસિયેશન દ્વારા કોમળ ૯૭ રેશમી રમાવ પર છબી ૯૮-સાકડા ઉપર છબી ૯૯-ફેન્સીઓની ગ્રાફિકલ થી રહેશે. અવસરના તૈયાર કાર્ડો ૧૦૧-ચિત્રના પોસ્ટ કાર્ડ ૧૦૨-ચિત્રપુત્ર મુજાફરારે દર્શિયન જુલુટ મિલ્ક બધુ ને વાયોલેટ કાર્બન પેપર ૧૦૬, ૧૦૭, ૧૦૮, ૧૦૯, કાળી, ફ્રેંચ, બધુ ને ૧૦૦,૦૦૦ મુજીઓની રમાવ પર છબી ૧૧૧-લેક્ટોમાર્ફ અર્થાત કુશ્કેટર

૧૦૦ પાના : ઈ. આર્ટ પેપર કમલ કપર : ક્રીમત માવ અડી રૂપિયા : પેપીસ કામ, દશ, જુલ, (પરદેશ મટે પોસ્ટેજ સહિત સિલિંગ સાટા ચાર)

લખે:—કુમર આફીસ, સોદાગરવાડા સુર

કાટ, દવા, ખાર અને તેજાગની જેન ઉપર અસરજ ન થાય એવા દરવાર બનાવના માટે તાંબામાં મેંકડે ત્રણ ટકાના પ્રમાણુમ બેરીલિયમ ધાતુ ઉમેરવાની શોધ થઈ છે.

ટ્રાવનકોર રાજ્યના કુન્દા (કવિઓ પામે) ગામે ચાંદના કંઠે બનાવવા માટેનું કારખાનું ઉભું કરવામાં આવ્યું છે.

હિન્દી મિત્રોમાં, ૧૯૩૭-૧૯૩૮ના વર્ષ દરમિયાન ૨૯,૯૩,૮૩૬ ગાંસડી (દરેક ગાંસડી ૪૦૦ રતજની) ૨ વપરાયું હતું, જ્યાં એજ

સરવૈયું

એપ્રિલ ૧૯૩૬ લગીના કિંવા ૧૦૦ મહિનાના-અર્થાત ૪૧૫૮ પાનાના-છપનું 'કુમર'નું સરવૈયું આ રહ્યું:—

૨૮૫	વિદે
૪૬૬	તંત્રી-નોપો
૫૨૬	ખાસ દુનર સેમે
૨૦૩૭	પ્રયોગો
૩૬૬	ખાસ વેપારી લેખો
૫૭૩	પંચુરણુ લેખો
	અને

૫૨૮૧ પ્રજાપરછોના જનાઓ

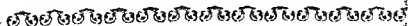
તમેજ માલક મમ. લાભ ઉઠાવેલા શરૂ કરે

મુદ્રિત દરમિયાન કુલ ૫૮,૬૮,૦૦૦ શાસડી હિન્દી ૨ દુનવાલરમાં ખપ્યું હતું.

રેડિયોની આદિરાત સદકારી ધોરણે કરવામાં આવે ખંડીયા રેડિયો મયન્ટસ તામતી સંરેષા ઉભી કરવામાં આવી રહેશે. આદિરાત થતી રહેશે. અવસરના તૈયાર કાર્ડો ૧૦૧-ચિત્રના પોસ્ટ કાર્ડ ૧૦૨-ચિત્રપુત્ર મુજાફરારે દર્શિયન જુલુટ મિલ્ક બધુ ને વાયોલેટ કાર્બન પેપર ૧૦૬, ૧૦૭, ૧૦૮, ૧૦૯, કાળી, ફ્રેંચ, બધુ ને ૧૦૦,૦૦૦ મુજીઓની રમાવ પર છબી ૧૧૧-લેક્ટોમાર્ફ અર્થાત કુશ્કેટર

૧૦૦ પાના : ઈ. આર્ટ પેપર કમલ કપર : ક્રીમત માવ અડી રૂપિયા : પેપીસ કામ, દશ, જુલ, (પરદેશ મટે પોસ્ટેજ સહિત સિલિંગ સાટા ચાર)

લખે:—કુમર આફીસ, સોદાગરવાડા સુર

મહાન લડાઈ

હિલ્લર અને મુમોલીનીની બેથી રાજાના દાદાગીરી અને આક્રમણ-નીતિથી હંકુ ચૂરપ હવે એકદમ પુષ્પામ રદયું છે અને કમ પજો અને ઝમીનના ક્યા કટકા માટે નહાઈ રહ્યા હાંમલું ટુંકા દેવાશે, તે કામ કહી સકે તેમ નથી.

સ્થાત મરિનાની પાત છે કે મુનિય આને તે સુદ્ધ-કદારો થયા હતા, જેની કીમત તરીકે ગરીબ એકાદશેવેકિયાનો એક ભાગ જમીનીને મોંપી દેવાનો હતો. છતાં ચોરાજ સમયમાં તે કદારો હકીન થઈ ગયા અને એક, રમેશોકિયા અને મેમજ પદ જમીનીનો કમ્મો થઈ ગયો.

ચૂરપનો નકરો દિન બ દિન બદલેને મન્ય છે; સ્વતંત્ર એકાદશેવેકિયા હવે ખાંડી નથી રદયું; મેમજ પણ જમીનીને તાલે થઈ ગયું છે. રમેશન કોંઈ દ્વારા મંદાલીના દાસોમાં છે; આજ્ઞાનિયાનો તાજ, મંદાલીના રામને ધણીજ પ્રાણીપુર્વક સ્વીકારી (!) લોધો છે અને ચૂરપનું એકનું એક ક્રિસાગી રાજ્ય આને નકરમાંથી છેદાઈ ગયું છે.

કેવી હશે આવતી કાલ? કાલુ કાલુ લડશે અને કાલી કાલી સાથે જામ બીકશે? કાલુ બનશે મિત્ર રાજ્યો અને કાલુ થશે દુશ્મન-રાજ્યો? એ બધા સપાલો આને દુન્યા છડે એક પૂછી રહી છે. એના ખરા અને ચોક્કસ જવાબો ન હિલ્લર આપી સકે છે, ન મુમોલીની; ન રઝવેલ્ટ આપી સકે છે, ન મેમરસેન કે રસાનિન. કાળના પલ-ટાતા રંગોજ એના જવાબો આપશે.

ચૂરપ પુષ્પામ રદયું છે. મદાન લડાઈ નકરીકાઈ રહી છે. તે હવે આપશેજ આવશે. આને નદિં તો કામે, આ મરિને નદિં તો

આવને મરિને, ખરા અને વાગળી નદિં તો ખોટા અને નમાલા કારણે; પણ એક અર્થત નાસકારક બાધેબાધ હવે વધુ દૂર નથી.

■

કામે વળગો, વેપારીઓ!

સાવચેત રહો, હિન્દના ન્હાના અને મોટા વેપારીઓ અને ઉદ્યોગપતિઓ! આવતી લગાઈ મમે તે દેશો વચ્ચે થાય, આખી દુન્યાના વેપારને ઓછે વતે અંશે સ્પર્ધા પિના રહેશે નહિં. જર્મની અને બ્રિટન બંને વા છટકી અને ક્રાંસ, ચૂરપનો વેપાર ખોલવાનું જશે અને તેની તેની અસર હિન્દના વેપાર ઉપર પણ થવા પિના રહેશે નહિં.

મમ મદાન લડાઈએ વેપારી દુન્યામાં અતેકાનેક પરિવર્તનો આપ્યા હતા. આવતી લડાઈ તેથી વધુ પડતા આપનારી સાબિત થશે. હિન્દનો વેપાર પણ એ પસ્ટાએથી મુક્ત નહિં રહે. તેથી, જુરેત છે કે વેપારીઓ કામે વળગે અને આવતા અનિષ્ટમાંથી પોતા માટે જો તેટલું સાઈ મેળવવા હિન્દ-બધ થાય.

■

ખનિજના ખજાના

હિન્દના લારપુર ખનિજ ખજાના અને આજ કાલની આપણી મદ્દલત પર કટાક્ષ કરતાં "ઇન્ડસ્ટ્રી" લખે છે:-

"હરાખા અને મોદેનને ઉગાની રોધોએ

1. બતાવ્યું છે કે હિન્દના લોકો ઈસુ ખ્રિસ્તના ૪૦૦૦ વર્ષ પહેલાં પણ મિથ-ધાતુઓ ખંડા-પવા માટે સોનું, ચાંદી અને લોખંડુ પુષ્કળ પ્રમાણમાં અને સીસું અને કલક થોડા પ્રમાણમાં વાપરતા હતા. એમ માનવામાં આવે છે કે આ ધાતુઓ મોટા કામો હિન્દી ખાણોમાંથીજ મોટા પ્રમાણમાં એ ઠેસાણોએ લવાતી હતી."

હિન્દી જાસન અને પાંચલી અંતર્યા
ઉપર ડીકા કર્યા પડી, એ વધુમાં જાય છે:-

પ્રાચિન અને મધ્ય યુગના હિન્દીએ
એને ખૂબ વાપરતા હતા તે પદાર્થ-
મધકન્દી હિન્દી ખાણે કમા છે? હજી
દમણા લગી, મુગ્ધ અને મશકા દુકુમલ
વેળાએ પાછુ દારૂગોળાની અનાવડ માટે
લેઈએ ખાણે મધક સ્થાનિક રીતે મેળવતો
હોવાનું દેખાય છે.

મધક અધુચિસ્તાનના કલાન કિલ્લા
અને બંગાળના ઉપસાગરમાંના ટાપુઓમાંથી
મેળવાનો હોવાની નોંધ કરી, “ઇ-ડરટ્ટી” સોના
માટે કહે છે:-

“વળી, સોખડ સિવાય બીજી ઉપયોગી
ધાતુને યુગાબસે સોનાં હિન્દુઓમાં વધુ
વિશાળ રીતે વપરાયતું છે. દરવાય મામ
અને નદીઓના નામ-જેવા કે, ગિદારમા
સુવર્ણરેખા, સોનાર પેટ, આસામમાં
સુવર્ણસીટી અને ધન સીટી, સંયુક્ત
પ્રાંતોમાં સોના, મંડીના પનપુર અને
હિન્દીના સોહના-એવો ખ્યાલ લાવે છે કે
એની ખાણોમાં લાખા સમય લગી સોનાં
ધોવાનું મામ નદી રહ્યું હતું

હજી આગળ ચાલતાં “ઇ-ડરટ્ટી” આસામ
એક જમાનામાં સોનાનો કેવો ખજાનો લેખાતો
હતો તે વર્ણવી, હિન્દના ખનિજ ખજાના
ફરી શોધવા વિનંતી કરે છે. “ઇ-ડરટ્ટી”ની
એ વિનંતિમાં “કમર” પણ સ્પષ્ટ પ્રસે.
ખુદ આ પ્રવાકમાં ખનિજ ખજાનાઓનો
પરંત્યી. અહિં સોનાં છે અને બીજી
ધાતુઓ-અને કદાચ ઝવેરાતો-પણ. ઝુરરત
છે શોધકાની, સાહસિકાની અને તેમને
ઉત્તેજન અને સહકારની.

બે રૂપિયામાં આઠ ઘડિયાળો

ફરી એક વાર યુજરાતી જાણ્યો બે
કે ત્રણ રૂપિયામાં આઠ કે દસ ઘડિયાળોની
આદિરાતોથી ઉત્તરાર ગયા છે.

આઠ દશે કે ત્રણ આર વર્ષ અગાઉ
એવી આદિરાતો ખૂબ થતી હતી, પરંતુ પ્રાચીન
ગ્રોટેસ્ટ રતાં અને બે આર લુચ્છાઓને પ્રક-
વામાં આવતાં, એ પરમાર્થોઓ ગુપ્ત થઈ
ગયા હતા. હવે, તેઓ ફરી વાર મદારી

બેઠાએ છે

“કમર” માસિકના નવા આઠકો
નોંધવા, પાછલ અંકો તથા પુસ્તકો
વેચવા અને આદિરાતના ઓર્ડર મેળ-
વવા ખંતીલા, અપજ અને પ્રમાણિક
કેન્વાસરો. શર્તો ઉદાર હોઈ, લાંબુ
કમીશન અપારો. દરરોજના બે ત્રણ
રૂપિયા સહેલાઈથી કમાઈ સકાય એવી
પદ્ધતિ. ૩૦ રૂપિયાના નમુના ખાસ
રોજના પ્રમાણે સુકત. વિગતો માટે
એક આનાની ટિકિટ સાથે લખો:

કમર ઓફિસ, મુરત.

પડ્યા છે અને કદાચ ‘દાર્યો જુગારી બમણું’
રમે’ એવી ઉલટથી.

પ્રવાકાનો લગભગ બધાજ યુજરાતી
જાણ્યોમાં એવી આદિરાતો છપાઈ રહી છે.
બેઠાં તે એ હવે કે એવી આદિરાતો નહિં
લેવાન પરંતુ કમનસીબે કહેવાના અચેસર
જાણ્યો પણ એ દુકે આવકને જતી કરી
સક્યા નથી.

પ્રજને વિનંતી છે કે તે સાવચેત રહે.
પોને એમાં ન ફસાય અને ખર્ચાઓને ફસાતા
બચાવે.

છોડનું વાવેતર અને રેપાનો ઉદ્યોગ

[૧]

સિસલ-રેપાની અગ્રણ દુન્યાને અત્યંત સાચી રહી છે.

સિસલ-છોડ મુજ તો દક્ષિણ અને મધ્ય અમેરીકાના વતની છે. એક સમય એવો હતો કે જ્યારે સિસલ-છોડ અમેરીકામાં જ થતા; પણ હવે તેમ નથી. આજે તો સિસલ-છોડ દુન્યાના ઘણા ભાગોમાં ખાસ કરીને, મેક્સિકો પૂર્વ આફ્રિકા, પશ્ચિમ આફ્રિકા, ભ્રાઝિલ, લામાય, કોસ્ટીકા, કુબા, મોરીશિયસ. વ. વ. ઠેકાણે થાય છે. ખુદ હિન્દમાં જ છેડાનું વાવેતર પંદરમી સદીથી દાખિમ યજ્ઞ ચુક્યું છે. એને અહિં લાવનારાઓ પોર્ટુગીઝો હતા. તેમણે એને અહિંનાં એવા તો વનની ખનારી ઘીયા કે આજે સિસલ-છોડ લેગસર હિન્દી યજ્ઞ ગયા છે.

[૨]

સિસલ-રેપાનો ઉદ્યોગ, રેપા-ઉદ્યોગોમાં એક અગત્યનું સ્થાન ધરાવે છે અને દિન જ દિન એના વધુ અને વધુ ઉપયોગો શોધાતા જાય છે. કારણ કે સિસલ-રેપામાં કેટલાક એવા તત્ત્વો છે, જે ખીનને એવા રેપાઓમાં નથી. પરિણામે એવા ખીન વનસ્પતિ-રેપાની જગ્યાએ સિસલ-રેપા વધુ પસંદગી પામે છે, એટલું જ નહિ, જ્યારે મોટા રેપાઓ-એટલે કે ખરા અર્થમાં સિસલ-રેપાઓ-જેમ ઉપયોગી છે, તેમ નાના રેપાઓ, માત્ર વ. વ. પણ નકામે નથી જવો. દાખલા રૂપે, મોટા રેપાઓમાંથી-

૧. દર્બાઈ દોરડાં (Marine Cordage)

૨. સડક ખનાવવા માટેનું કપડું

૩. નકલી રેસમ

૪. નકલી ઊંટ-વાળ

૫. ચગાઇ

૬. મછીમારોની ગાળ

વ. વ.

સેંકડા ચીઝો અને છે, ત્યારે ન્હાના રેપાઓ (જેને Tow Fibre કહે છે) નેમાંથી—

૧. ઝાડુ

૨. બ્રશ

૩. કાગળ

૪. નકલી થોડા-વાળ

વ. વ. અને છે, અને જ્યત રહેતા ખીન રેપા કચરામાંથી—

૧. ઉમ્દા લીલું ખાતર

૨. ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ અમ્પ્રોવાઇસ

અને છે. એમ સિસલ-રેપા સોએ સો ટકા ઉપયોગમાં લેવાતા હોઇ, કુદરતી રીતે સારી કમાણી કરાવી આપે છે.

લડાઇના સમય માટે સિસલ-રેપા કરતાં વધુ ઉપયોગી રેપા કોઇજ નથી. એજ કારણે આજે સિસલ-રેપાની અગ્રણ વધુ અને વધુ તીવ્ર થતી જાય છે. કારણ મેક્સિકોમાં થતા ૧,૫૦,૦૦૦ ટન સિસલ-રેપા જેમ ખુદ અમેરીકાની લડાઇક ઝુરસ્તોને પહોંચી વળી સકતા નથી તેમ ખીન દ્વારે પૂર્વ આફ્રિકા અને ખીન ટ્રિટીય સંરેપાનોમાં પવદા થતા સિસલ-રેપાઓ એટ ટ્રિટનની ઝુરિયાતને પુરી પાડી સકતા નથી, ન વળી દૂરપના ખીન દેશોની ખપતને તેઓ સંતોષી સકે છે. કારણ કે આજે દુન્યામાં ચોક્કસ રીતે ૫૦,૦૦૦ ટન સિસલ-રેપાઓની અગ્રણ છે અને એ અગ્રણ પૂર્વ આફ્રિકા ખીન ૧૦ વર્ષમાં પુરી કરી સકે એમ નથી.

સિસલ-રેપાની એક બીજી ખપત પણ છે. એટ ટ્રિટન હાલ દર વર્ષે ૫૦,૦૦૦ ટન મેનીલા-રેપા દિલ્હિપાઇનથી મંગાવી વાપરે છે, પણ હવે તેને એના પર આધાર રાખવા

પરવડી સડે એમ નથી કારણ કે, મેનીલા રેપા કરતાં સિસસ-રેપા વધુ ઉત્તમ છે અને જર્મની, મોર્ષે અને રૂસીએ તો ક્યારનાય મેનીલા-રેપાને ત્યાગી દઈ, તેની જગ્યા સિસસ રેપાએને આપી દીધી છે. જે એટ સ્પિટન પલ્કુ એમ કહે-અને તે એમ કરવા ચાહે છે-તો દશ વધુ સિસસ-રેપાએ એકએજ ને?

[૩]

સિસસ-છોડનું વનરૂપનિ-કુટુંબ ખૂબજ બહોળું છે. વનરૂપનિ-શાસ્ત્રીઓ જણાવે છે કે દુ-ગામાં એ કુટુંબના લગભગ ૩૦૦ જાતના છોડ થાય છે, પરંતુ સિસસ-રેપાએના ઉદ્યોગની દૃષ્ટિએ ઉપયોગી એવા છોડ ફક્ત ત્રણજ છે:-

(1) *Agave Sisalana*

(2) *Agave Rigida Var Elongata*
અથવા *Agave Furcroydes*

(3) *Agave Cantala*.

આ ત્રણે જાતના છોડ, ઓછા વર્ષા અંશે દિન્દિમાં થઈ સડે છે- પરંતુ સિસસ નં. ૩ દિન્દિમાં ખૂબ ખૂબ પ્રચલિત છેજ. સિસસ નં. ૧ - જે પૂર્વ આફ્રિકાની જાત લેખાય છે-અર્ધિં છોટા નામપુર, બિહાર અને ઓરીસા ઉપરાંત મધ્ય પ્રાંતોમાં ધીર-ભૂમિ, બંગાળમાં મિદનાપોર અને દક્ષિણમાં ગૃહસ્થ અને કાગીનમાં સારી રીતે થઈ સડે છે. સિસસ નં. ૨ની કટી અહીં આગ્રમાઈય થઈ નથી, જે કે તેજ દિન્દિના યુકા ભાગેમાં

(૧) એ ત્રણેના દેશી નામ જલ્કુમા નથી. આ લેખમાં, સરજતા કાજે, તેમના પુરા નામ ફરી ફરી લખવાને બદલે, નંબર લખ્યા છે. દાખલા રૂપે સિસસ નંબર ૧ એટલે *Agave Sisalana* અને સિસસ નંબર ૩ એટલે *Agave Cantala*

(૨) બોમ્બે ગેઝિટિયરના બૉટનિકલ નોંધક્રમમાં એને ‘જર્મની આનનસ’ લખ્યું છે

થઈ સડે એમ છે અને સિસસ નં. ૩ ને કે હવે દિન્દિ થઈ ચુક્યું છે છતાં, રેપાના ધણા ભાગો એવા છે, જ્યાં તેને કાંઈ જાણતું નથી. જે ત્યાં-ખાસ કરીને મુંબઈ હાલકા, મધ્ય પ્રાંતો, મિરાત, પશ્ચિમ કિનારા, આસામ, બંગાળ દ્વાનકોર અને કાગીનમાં-એની ઉપર ખાસ લક્ષ્ય અપાય તો એ દિન દુર નથી કે સિસસ રેપાના ઉદ્યોગમાં દિન્દિ તે નંબર લઈ જાય, જે તેણે કપાસ અને શણના ઉદ્યોગમાં ક્યારનોય મેળવી લીધો છે.

રૂએ આ કથનને કાંઈ અનિર્યોક્તિ માની લે. નહિં, નહિં. ને ટાંકા પડારની ફેંકણાય નથી; સંભવિત હકીકત છે. પૂર્વ આફ્રિકાની આજની આખાદીનો ધણો ભાગ સિમસને આધારી છે. ત્યાંના નિઝાસ વેપારમાં સિમસ રેપાએ ૪૧૬ ટકા પ્રમાણ ધરાવે છે. દુકંમા જે આફ્રિકામાં આમ થઈ સક્યું છે તો દિન્દિમાં કેમ ન થાય?

સિસસ-રેપાની ખપત દિન્દુરતાન અને બર્મામાં સારી થાય છે. કપકપા અને રંચુન ખાતેના દોરણના કારખાના સિસસ-રેપા પરદેશો-મુખ્યત્વે કરીને દિલ્હિપાઇન, મેક્ષીકા, જાવા અને પૂર્વ આફ્રિકા-ખાતેથી અયાન કરી રહ્યા છે. જે અર્ધિં આ ઉદ્યોગને બરાબર ખીલવવામાં આવે તો ન માત્ર દેશની ખપતને તે પુરી પાડે, બલકે આગળ જતાં પરદેશના બજારોમાંય તેની નિઝાસ કરી સકાય.

[૪]

સિસસ-છોડ એક વાર રેપનાં આકંઠા પચ્ચીસ વર્ષ લગી કાંઈમ રહે છે. તેમની રેપણીમાં ખાસ કળછ લેવા જેવું કશું નથી હોતું, જે કે જુદી જુદી જાતના સિસસ છોડની રેપણીની રીત સહજ જુદી જુદી છે. સામાન્યતઃ એક એકર જમીનમાં ૬૪૦ થી ૧૨૦૦ લગી સિસસ-છોડો, તેની જાન, જમીન વ. ના સંબંધે પ્રમાણે, રેપાય છે.

એમાં કેટલીક જાતના-એમ કે સિસસ નં. ૧-
છોડ દુર દુર રોપવા ઝુકરી રે, જ્યારે કેટલાક
સદગ પાસે પાસે હોય તોય ચાલી સકે છે.
અગ્રજત, કોઇ પણ હાલતમાં આ સિસસના
ખેતરમાં બીજ નાખી વનરખાવે કે ઘાસ
છેગાડવા ન જોઇએ. તે આખોઆપ ઉંચે તો
તેને કાઢી નાખવા જોઇએ.

સિસસ નંબર ૧ના છોડ ચારથી પાંચ
પગ પછી પુખ્ત થાય, આ ઉછોડ માટે કામમાં
આવી સકે છે. એ છોડ ત્યાર પછી બીજા
પાંચ સત્તર વર્ષ સુધી કામ આવે છે. ત્યાર પછી
તે નાકામા થતાં, બીજું પાવેતર કરવું જોઇએ.
જે સિસસ નંબર ૨ કે ૩ મેળવે તે તે
૩૬૫ વર્ષમાં પુખ્ત પછે પંડાંથી, રેખા
ઉછોડના કામે આવે છે અને વળી ત્યાર પછી ૬
કે ૧૨ વર્ષ સુધી કાંઇમ રહે છે. એના
પાંદડાં વળુથી પાંચ ફુટ જેટલા લાંબા અને
માનવ હાથ જેટલા પેઠાના હોય છે. એના
ફુલ ૧૦થી ૨૦ ફુટની ટોમે ખીંચે છે અને
એને ચરમ આખો દવા માફક આવે છે.

રેખા-ઉછોડ માટે ઉપયોગી સીસ, સિસસ
પાંદડાં છે. એના કાપોગની રીત એ છે કે
આ પુખ્ત પછે પહેલ્યા પછી, એના પાંદડાં
કાપી લેવાય છે અને પછી કાટખાનામાં કાંઈ
જઈ, એના રેખા કાઢાય છે. આવા પાંદડાં
દરેક આઠમાંથી ૩૦થી ૮૦ લગી મળી સકે
છે. કાપણીની કામ ખાસ મલકમ મુકર
નથી. જો દરમિયાન, જ્યારે જ્યારે મુકર હોય
ત્યારે ત્યાં અને જોઇએ તેટલી લેખાએ પાંદડાં
કાપી સકાય છે. મોટા ખેતરોમાં એ કામ વન
વડેન થાય છે. ત્યાં એક વન પાંદડાં કાપે
છે અને પછી બીજું વન તેને એકઠું કરી
માંસી બાંધે છે.

સિસસ-રેખા સદવાની રીત સાધારણ છે.
પાંદડાંમાંથી રેખા કાઢી, પોદ્ધને મુકવી લેવાય
છે. એ કામ માટે ખાસ ધંધ આવે છે અને

મોટા ખેતરોમાં એ વસાવવા અનિવાર્ય છે.
કાટણ કે સિસસ-પાંદડાં, અનેક કારણોસર
પરદેશ મોકલવા પરવડતા નથી. એક તો તે
સુકાઈ જાય તો રેખા-ઉછોડમાં કામ આવી
નથી સકતા; બીજું તેમાંથી સેંકડે ૬ થી ૮
ટકા રેખા નીકળતા હોઈ, આખા પાંદડાં પરદેશ
મોકલતાં હરથી ૬૪ ટકા માત્ર પર વધુ નર
વ. આપણું પડે છે. ટુંકમાં આ રેખા કાઢી
પરદેશ મોકલાય છે અને પછી ત્યાં તેને
કાટખાનામાં મોકલો, લુદા પાટી, દોરડાં વ.
વણાય છે.

[૫]

સિસસના પાવેતર દ્વારા કમાણી કરવાની
સારી તક છે, પણ તે મેળવવા માટે એ સીસોની
ખાસ મુરદત છે.-

૧. પે.અ. અમીન

૨. પુરતી પુંછ

એના કારણે અનેક છે: અમીન જોઇએ
તેટલી વિશાળ ન હોય તો ન્દાના પાયા પર
થતી ઉત્પત્ત, તેની પાછળ થતા બીજા ખર્ચને
જોતાં સારું નહોતું આવી સકે નહિ. વળી
પુંછ પુરતી ન હોય તો રેખા કાટખાના વત્રો
વસાવી ન સકાય-એ વસાવવા ઝુકરી છે.
તે, જો એ કામ સિમિટેડ કમ્પની દ્વારા યા
સદકારી પદ્ધતિયે કરાય તો વધારે સારું
પરિણામ નિવૃત્તથી સકાય.

સિસસ નંબર ૧ ના પાવેતર માટે લગભગ
૨૦૦૦ એકર અમીનને કંટકા હોયો ઝુકરી
છે. એનાથી ઓછી અમીન પણ ચાલી સકે
જરી, પણ ઉપર કદમું તેમ એથી નહોતું ઓછો
થાય અગ્રજત, જે સિસસ નંબર ૨ અને ૩
તુ પાવેતર કરવું હોય તો ૫૦૦ એકર
અમીન પણ પુરતી છે. કુખા અને મોનિસિયસ
પેટે એકદમ ન્દાના પાયા પર-એવે કે ૩૬૫
ખાસુથી મો એકર અમીનમાં-પાવેતર કરવું
પણ સકાય અવશ્ય છે, પણ એ ધર્મ કે એવા

“કમર” : અંક ૧૦૧મો

ખેતરો એક કરતાં વધુ ઉભા થાય - અને તે પરસ્પરનાં સહકારે કામ કરે.

હવે આપણે થોડાક આંકડા જોઈએ:-

વાવેતર-ખર્ચ

જુદી જુદી જાતના સિસજન-છોડનું વાવેતર-ખર્ચ, રેયા-ઉત્પન્ન અને ઉત્પન્ન ખર્ચ આ પ્રમાણે આવે છે:

નં. ૧ નં. ૨ નં. ૩

વાવેતર ખર્ચ: એકર દીઠ રૂ. ૭૫ રૂ. ૩૫ રૂ. ૩૫
રેયા-ઉત્પન્ન: દર વર્ષે રૂ. ૮૫ રૂ. ૮૫ રૂ. ૮૫
રેયા-ઉત્પન્ન ખર્ચ: દર દને રૂ. ૧૫૦ રૂ. ૧૨૫ રૂ. ૧૨૫

હવે પુનઃ નફા-નુકસાનના અંદાજા જુઓ:-

૧--૨૦૦૦ એકર અમીન વાવેતર રૂપિયા
માટે લેવાય તો તેની તથા
ચત્રોની કીમત વગર રૂ. ૨,૫૦,૦૦૦

કુલ પુનઃ રૂ. ૨,૫૦,૦૦૦

હવે, તેમાંથી મોથા વર્ષ પછી રેયા કટાત્યા પહેલાં ૧૦ વર્ષમાં ૫૦૦૦ દન રેયા નીકળે, જેનો દન દીઠ રૂ. ૨૦ પાંડો મેથાજી ભાવ મળતાં ઉપજ રૂ. ૧૩,૩૦,૦૦૦ થાય, જેમાંથી ઉત્પન્ન ખર્ચ દન દીઠ રૂ. ૧૫૦ બાદ જતાં, મોખખી ઉપજ રૂ. ૫,૮૦,૦૦૦

નફાના રેયા-જે રદ જાય છે તેને સાફ કરી વેચાય તો દન દીઠ પાંડો ભેના ભાવે તેની ઉપજ રૂ. ૬૬,૦૦૦ ખચત રેયા ખાતર તરીકે વેચતાં, દન દીઠ રૂ. ૪૦ ના ભાવે તેની ઉપજ રૂ. ૪,૭૦,૦૦૦

દસ વર્ષની આવક રૂ. ૧૧,૧૬,૦૦૦

૨-૧૦૦ એકર અમીન વાવેતર માટે લેવાય તો (અગત્ય ૩૦ વર્ષના પટ્ટી ભાડે લેવાય એ મહુતીયે)-

વાવેતર ખર્ચ માટે રૂ. ૪૦૦૦
ચત્રો વ. માટે રૂ. ૩૫૦૦
દાથ પર પુનઃ રૂ. ૨૫૦૦

કુલ પુનઃ રૂ. ૧૦,૦૦૦

અને આવાવેતરમાંથી મોથા વર્ષથી દર વર્ષે ૫૦ દન રેયા નીકળે તો પહેલા દશ વર્ષમાં ઉત્પન્ન થતા રેયાની મોખખી ઉપજ (ખાતરની ઉપજ સિવાય) રૂ. ૮૦,૦૦૦
૧૦ વર્ષની ઉપજ રૂ. ૮૦,૦૦૦

આમ આ વાવેતર કેટલું નફાકારક છે, તે સાબિત થઈ જાય છે, અજગત, એ નહીં. આપોઆપ નથી મળેનાં: એની પાછળ પુનઃ રોકાણ પડે છે, મિદનન કરી પડે છે.

સિસજના ભાવનું તે શું કહેવું? ગત મહાન લડાઈ વેળા દન દીઠ ૪૦૦ પાંડો ભાવ હતો; પાછળથી ભાવમાં ઘટાડો થતાં ૧૨૩ પાંડો થયા. પછી ૧૫ પાંડો અને દાઢ ૨૫ થી ૩૦ પાંડો ભાવ છે અને લડાઈના સંભવો વધતાં જતાં. ભાવ વધીજ રદથો છે!

આંખો-ની-નેમત

ખાતરીવાત્રો ચોખે માત્ર, ચાચા બસરામ મોતીનો જનાવેલ મુરમો વાપરો. એકસ કાપડો કરે છે.

કોમંત તોપા ૧ના રૂ. બે. (પો જુદું) મોહુમદ હાટ્ટ આહમદ વહાણવાલા રૂ. વહેવારયા મોહમ્મદ, જામનગર (કાડીઆવાડ.)

શેતુરનાં જાડ મોટે ભાગે, તેનાં પાન રેશમના કીડાને ખવડાવી ઉછેરવા માટે વાવવામાં આવે છે પરંતુ તેનાં ફળ મીઠાં હોય ખાવાના કામમાં પણ આવે છે. એનાં ફળો પ્રચાર કાર્યાવાડ તરફ ઓછા હોવાથી માત્ર શેતુર જાડ છુટા છવાયા વાવવામાં આવે છે. ફળને માટે પાલણપુર તરફ તથા ઉત્તર દિલ્હીનામાં એના જાડનું મોટું વાવેતર જોવામાં આવે છે.

જમીન તથા હવામાન—કાળી નીલા-રવાળી ફળદ્રુપ જમીનમાં શેતુરના જાડ સારા થાય છે. નદી કાંઠાની રેતાળ જમીનમાં પણ વાંધા આવતો નથી. ગરમ હવા શેતુરના જાડને ખૂબ માલક આવે છે. જંગાળ તથા ગાયસોર પ્રાંતમાં આ જાડનું વાવેતર તેના પાંદડા માટે મેળ પ્રમાણમાં કરવામાં આવે છે હીમાલયની તળેટીમાં આ જાડો જંગલી હોય છે. હા મુશકમાં પણ શેતુર સારી રીતે ઉગે છે.

પ્રાથમિક એક—શેતુરની મુખ્ય એક જાત છે: એક નાની (Shrub Kind) અને બીજી મોટી (Tree Mulberry). વળી એમાં સહેક શેતુર અને કાળા શેતુર તથા નાના કાળા શેતુર એમ ત્રણ વર્ગો છે.

નાની જાત વાવવા માટે જમીન ૨-૪ વાર જાંડી એડી સમાર મારી તૈયાર કરવા. પછી તેમાં દર એકરે ૫૦ થી ૭૫ ગાડા જાડનું મેળ ખાતર સારી રીતે બેળવી, જમીન પાછો ખેડી, રોપ થાવવા માટે કમ્પાસ તથા બધાર કરી રાખવા. ઓપું વાવેતર રેશમના કીડાના ખોરાક માટે કરવામાં આવે છે. મોટા જાડનું વાવેતર કરતું હોય તો ૧૫ થી ૨૦ ફીટને અંતરે ૩x૨x૩ ફીટના ચોરસ ખાડા ખોદવા. પછી ૪ થી ૬ રોપકા જાણીકું સાફ સરેવું ખાતર ખોદાણમાં નીકળેલી માટીમાં મિશ્ર કરી.

ખાડા ખુરી દેવા. પછી જાડ વારી, પાણી પાવા માટે કવાસ તથા ધોરીયા બાંધવા.

રોપા ઉછેર—શેતુરનું વાવેતર બી વાવીને અથવા કટીંગથી થઇ સકે છે ધણે ઠેકાણે કવમથી પણ થાય છે. કટીંગથી વાવેતર કરવું લાભદાયક છે. બી અથવા કટીંગ રોપવા માટે ઉંચું સ્થળ પસંદ કરી, તેને સારી પેટે બોટી, નદીનો કાંપ તથા જાણનું ખાતર ખોદાયલી માટીમાં બેળવી તૈયાર કરી, તેના કવાસ વાંધી ૧ ફુટને અંતરે બીજા અથવા ૧ ફુટ લાંબા અંતરે જેટલા નાના કટકા ચોમાસામાં વાવી દેવા. પાણી, ગોડ તથા નીલવાન મુરત પ્રમાણે આજુ રાખવું. મોટી જાતના રોપ ૮ થી ૧૦ ફીટ જેટલા થાય પછી ચોમાસા પછી કાઠમી જગ્યાએ ખાડામાં રોપવા જોઈએ. જમીનમાં નાખવા પહેલાં પાંચ ફીટ સુધીની બધી કળીઓ થડ પરથી કાપી નાખવી તથા બધા મોટા પાન તોડી નાખવા. જાડ લાગી વળ ન્યાં સુધી ૪ થી ૬ ફીટને અંતરે એ ત્રણ ઉંડ સામે વારી પાણી પાડવું.

મારજત—જરૂર પ્રમાણે જાડને ૮ થી ૧૦ દિવસ પાણી પાવું તથા મરિને એ મરિને ગોડ વધ, નીંદો ખામણું સાફ સૂક રાખવાં. વર્ષમાં એક વખત ચોમાસા પછી નવેમ્બર મરિનામાં જાણનું ખાતર તથા ૪ થી ૬ રોર જેટલો દારૂકનો લુકો દેવાથી ધણે ફાયદો થશે.

રેશમના કીડાઓના ખોરાક માટેનો પાક—નાના જાડના પાન એક વર્ષ પછી કાપવા માટે તૈયાર થાય છે, પરંતુ પ્રથમના કાપેલા પાન રેશમના કીડાને ખવડાવવા માટે સારા નહિં હોવાથી તેને ઉપયોગ કરવામાં આવતો નથી. તે પછી બીજો મરીને પાન તૈયાર થાય છે, અને વર્ષમાં ૬ વખત પાન

તોડવામાં આવે છે. પહેલા ત્રણ વર્ષ સુધી દર એકરે દર વર્ષે ૨૫૦ મણુ સુધી પાન ઉતરે છે અને ત્રણ વર્ષ પછી ઝાડ બરોજર મોટાં થઇ ગયા બાદ લગભગ ૩૦૦ મણુ પાન થાય છે. (૩૦૦ મણુ પાન ઉપર લગભગ ૬૦૦ શેર રેશમના કીડા ઉછેરી સકાય છે. બે રેશમ બનવાવાનો દુનર આશુ કરવામાં આવે તો ૩૦૦ મણુ પાનની વેચાણ કીમત લગભગ રૂપિયા ૨૦૦ જેટલી આવી સકે અને તેના ઉપર ઉછરતા ૬૦૦ શેર રેશમના કીડાનાં બનાવેલા રેશમની કીમત રૂ. ૬૦૦ સુધી થવા બનય.)

મોટા ઝાડનું વાવેતર કરેલું હોય તો ને ઝાડનાં પાન પહેલા ૫ વર્ષ સુધી તોડવામાં આવવા નથી, જેથી ઝાડ સારી રીતે વધી ઝોરાવર અને મોટું થાય છે. પાંચ વર્ષ સુધી અમીનથી ૬ ફુટ સુધી થડ ઉપરથી નીકળતી કુટ કાપના રહેલું એટલે ઝાડ સીધું અને સુડોળ વધશે. મોટાં ઝાડ ઉપરથી વર્ષમાં બે વખત પાન ઉતારી સકાય છે. પહેલો પાક એપ્રિલ-મે-જૂનમાં થાય છે અને બીજો દેવુઆરી-માચમાં તૈયાર થાય છે. દરેક ઝાડ ઉપર થોડાક પાન ઝાડના દિત ખાતર રહેવા દેવા અડરના છે. હકા વર્ષથી દરેક ઝાડ પરથી ૨૦ શેર પાન ઉતરે છે અને દસ વર્ષ પછી દરેક ઝાડ દીઠ ૬ મણુ સુધી ઉત્પન્ન આવે છે અને ૨૦ વર્ષ પછી, ઉત્તમ માવજત હોય તો, ૨ મણુ જેટલું પાન પાનનું ઉત્પન્ન આવી શકે છે.

દર બીજે વર્ષે પાકેલી ડાળોઓ કાપી નાખવી, જેથી સારી કુટ નીકળી તેના ઉપર ઝોરાદાર અને રસવાતાં પુષ્કળ પાન બેસે છે.

ફળ માટે-શેતુર ફળ માટે વાવેલ હોય તો તેના પાન તોડવા નહી. ઉપર જણાવેલ રીતે છાંય તૈયાર કરી, કાંઈક જગ્યાએ બાંધી,

તેની સારી સંભાળ રાખવી. પહેલાં ત્રણ વર્ષ સુધી તેના થડ ઉપરથી પાંચ શીટ સુધી કિમતી ડાળોઓ કાપવી, જેવી ઝાડ સીધું વધી થડદાર થશે તેમજ નજીની સુકાએલ તથા વધારે ધીચ ઢાળો હોય તો ને છાંંડી નાખવી. શેતુરને પાકી ડાળ ઉપર કુટ નીકળી તેની ઉપર અથવા તો આગલા વર્ષની ડાળી ઉપર ફલ આવે છે. ફળ પાકીને એપ્રિલ-મે-જૂનમાં તૈયાર થાય છે. કાળાશ પડનો રંગ થાય ત્યારે અને નરમ પડે ત્યારે ફળ પાકી ગયા એમ સમજવું. ઝાડ નીચે કપડું પાથરી ડાળ દલાવવાથી પાકા ફળ કપડામાં ખરી પડશે અને ફળને રોષ્ટ્ર જાનની છાંય થશે નહીં.

ઉપદ્રવ-પાકવા પછી ફળને પકી બાધ નય છે, તે સિવાય આ ઝાડને બીજે કાંઈ ખાસ ઉપદ્રવ થતો નથી.

ઉપયોગ-ફળ ખાવામાં મીઠા અને રુચીકર હોય છે. તેનો રસ કાઢી શરબનો પણ બનાવાય છે. ફળમાંથી દારૂ પણ બને છે. રેશમના કીડાને આ પાંદડાં ખવરાવવાના કામમાં આવે છે. નાના ઝાડ શોભાદાયક હોય, તે (Hedge plant) વાડ તરીકે અને બીજા ફળ ઝાડની વાડીની આસપાસ (Wind brake) વચન અરકાવવાના ઉપયોગ માટે પણ વાવવામાં આવે છે.

શેતુરનું વાવેતર આ પ્રદેશમાં નવીન હોય. તેની સ્વતંત્ર વાડી નહિ કરતાં ફાલસાની જેમ છુટા જગ્યા વાવીને લોકોમાં ફળની રુચી ઉત્પન્ન થાય અથવા તો રેશમના કારખાના નાના પાયા ઉપર અવાવસમાં આવે તોજ આ ઝાડ મોટા પ્રમાણમાં વાવવા સલાહકારક છે.

—બી. એલ. દેસાઇ

(હાઈકલ્ચર એડીસર-નવાનગર)

[અંતિમ વિકાસગાંધી]

મરઘાં ઉછેરનો ઉદ્યોગ
એક ગૃહઉદ્યોગ છે. પશુ
અને એક મોટા ધંધાદારી
સાદસ છે. પશુ અપાર
શક્તિઓ ધરાવે છે. પાંચ
પંદર અપવાદ બાદ કરતાં
અજર લગી દિનમાં આ
ઉદ્યોગને ખર્ચવળા નહિં
જેવાજ પ્રવાસો થયા છે
અને પરિણામે દરેક તેની
પિશાચતા, વ્યાપકતા અને
નફાવંતપણાથી દિન-દિન
અનન્ય છે. આપણે
ત્યાં ક્યાંક ખોટા રહેશે,
ક્યાંક પાયા વિનાની માન્ય-
તાઓ, ક્યાંક પ્રામિદ્ધ
વિચારો તો ક્યાંક સાપ
મેરુદ્ધારી જરૂર પાલી શકે છે,
જેના મોંઘિ આ નફાવંત
ઉદ્યોગ તરફ દરેક લગી
જોઈએ તેવું પુરતું લક્ષ
અપાડું નથી. એમાં વધુ
ખેદની વાત એ છે કે,
ગૃહઉદ્યોગના પુનર્જન્મની
વાનો થતી હોવા છતાં,
એને તેમાં રચાત નથી મળ્યું!

હા, સવાલ પૂછાઈ
વતણ છે કે: “એમ શા
માટે?” કશાય, એટલા માટે
કે, દિન-દિન ઈંગ્લાંડ ઉદ્યોગ
મત્તા પિશાચ સેવકો અજાત
છે. તેમને ખજર નથી કે
ખુર મેટ વિટન ઈંગ્લાંડ આ
રિવાજમાં પરદેશીનું મુદ-
તાજ છે—દિન-દિન પર પળ
આધાર રાખે છે. તેને દર
વર્ષે ૧,૫૦,૦૦,૦૦૦ પાંડ

મરઘાં ઉછેર

મરઘાં ઉછેરની આણુદદ શક્તિઓની
સહજ કસપના અમેરીકાના સત્તાવાર
નાંકડા પરથી આવી સકે—કમનસીમે
દિનમાં એવા નાંકડા મળી સકતા નથી
તેથી.

■ અમેરીકામાં એક વર્ષ દરમિયાન
૨૬,૦૦,૦૦,૦૦,૦૦૦ ઈંડા ઉત્પન્ન
થયા હતા.

■ વર્ષ દરમિયાન પચદા થયતા મરઘાં
અને ઈંડાની કુલ કીમત ૧,૦૪,૭૦,
૦૦,૦૦૦ ડોલર—એટલે કે, ૩,૧૪,
૧૦,૦૦,૦૦૦ રૂપિયા થઈ હતી.

■ અમેરીકાના દોર કસોત કરતાં
મરઘાં ઉદ્યોગ વધુ કીમતી છે.

■ ત્યાં પડે ‘પાકનો રાત્ર’ નથી રહેતો.
મરઘાં પાકની કુલ કીમત કરતા
મરઘાં અને ઈંડાની કુલ કીમત
૩૦,૦૦,૦૦,૦૦૦ ડોલર—એટલે કે,
૯૦,૦૦,૦૦,૦૦૦ રૂપિયા વધી મળી
હતી.

■ અમેરીકામાં ઉછેરતા કુષ મેંદાંઓની
કીમત કરતા મરઘાં અને ઈંડાની
કીમત સાત ગણી વધુ છે.

■ અમેરીકામાં ખનતી ખાડની કુલ
કીમત કરતા, ત્યાંના મરઘાં અને
ઈંડાની કીમત સાત ગણી વધુ છે.

■ અમેરીકાના તળાકાના ઉદ્યોગ કરતા
મરઘાં ઉછેરનો ઉદ્યોગ વધુ મળી
વધુ કીમત ધરાવે છે.

■ દર વર્ષે ‘ન્યુ યોર્ક’ ખાતે ૭૧,૫૬,
૩૯૦ ઈંડા—૨૧,૪૬,૬૧,૭૦૦ ઈંડા
ઉત્પન્ન થાય છે—એટલે કે દરરોજના
૭૦,૫૮,૩૫૨ ઈંડા ન્યુ યોર્ક
વાસીઓની ખોરાકી માટે લેઈએ
છે, જેની કીમત ૩,૦૦,૦૦૦ (લગભગ
૯,૦૦,૦૦૦ રૂપિયા) થાય છે.

■ દર વર્ષે ‘ન્યુ યોર્ક’માં ૧૬,૩૮,૪૩,૩૩૬
રતલ વજનના મરઘાં ખાય છે—એટલે
કે ન્યુ યોર્ક વાસીઓને દરરોજ ૪,
૪૬,૪૭૨ રતલ વજનના મરઘાં
લેઈએ છે, જેની કીમત ૧,૫૩,૨૧૦
ડોલર (૪,૭૧,૬૩૦ રૂપિયા) થાય છે.

—એટલે કે લગભગ
૧૯,૮૭,૫૦,૦૦૦ રૂપિયા—
ના મરઘાં અને ઈંડા
ખદારથી મંગાવવા પડે
છે. શા માટે દિન-
તેને મંડા અને મરઘાં પુરા
પાડી એ મંગલર રક્ષમ
પોતાને લાયક કરે?

મરઘાં ઉછેર—નફાવંત ધંધો

ખરી વાત એ છે કે
મરઘાં ઉછેર એક એવો
નફાવંત ધંધો છે, જેની
સરખામણી કોઈ બીજા
એવા ધંધા સાથે થઈ
સકતીજ નથી. એમાં નફો
ખૂબ છે એટલુંજ નહિં
પશુ એ સરખા પશુ છે
અને દેશના દરેક ભાગમાં
થઈ સકે છે. જેકુલ વર્ગ
માટે પેટા-ધંધા તરીકે
આ ધંધો કેવળ મિનિ-
ફર છે. વર્ગોને જે મોટા
ભાગ ખેડુનો નવરા રહે છે,
તેમાં આ કામ કરતા રહે

(૧) મરઘાં ઉછેરના ઉદ્યોગ
માં આખો દિવસ પર પશુ
પણો આધાર રહે છે, એ
કારણે દિનમાં એ ધંધામાં
ફેદણીક અડચણો દિન-દિન
જરમ આપી હતાને લીધે
છે ખરી, પણ કાળજીપૂર્વક
કામ કરાય તો દેશના લગભગ
દરેક ખુલ્લે ખુણામાં-આજ તે
અપવાદ ૨૫ ફરજો બાદ
કરતાં, જ્યાં દરબારની મરમી
યા વર્ષાદ થાય છે—આ ઉદ્યોગ
ચઈ સકે છે.

તો ધણું ધણું કમાઈ સકે. જ્યારે તેઓ એતીનું કામ કરતા હોય તે સમયે પણ તેમની સ્ત્રીઓ, બચ્ચાઓ વ. આ કામ સહેલાણી કરી મકે છે અને એથી સારી કમાણી મેળવી સકે છે. એટલુંજ નહિ પણ મરઘાં ઉછેર એતીને જ જાબકર્તા થાય છે. ખેતરમાં થતાં છવડાંઓ દુર કરે છે તથા મરઘાંની દુગાર ખાતર તરીકે વપરાતાં, અમીનને ફળદ્રુપતા બખે છે. એમ, દરેક ઈન્ડિયન ડુમે આ ઉપદેશ હિંમત છે.

સાહસનો આરંભ

મરઘાં ઉછેરનો આરંભ કરવા પહેલાં એ વિષયનું થોડુંક જ્ઞાન મેળવી લેવું જોઈએ એવું જ્ઞાન યા પુસ્તકો માં મળે મળી મકે છે યા એ માટેની આજ્ઞા શાળાઓ દ્વારા

યા કોઈ મરઘાં ઉછેરનાર કોઈ શિખાઉ તરીકે રહીને. મને તેમ હોય, આરંભ ન્દાના પાયા પર જ થવો જોઈએ; કદાચે શરૂઆતમાંજ મોટા પાયા કામ ઉપાડવાની ભુલ કરી ન જોઈએ. બીજા ધંધાઓ પેડે આ ધંધામાં ફળપણી ઉપાનંદ પ્રત્યક્ષ અનુભવ-અને તેજ પોતાનો અનુભવ-ધણી કામની મના છે. તેથી, શરૂઆત ન્દાના પાયા પર કરી, અનુભવ મળતાં ધીમે ધીમે આગળ ધપવું જોઈએ. વળી સાહસના આરંભથીજ હજારો રૂપિયાને નફા થવા માંડશે, એવા શયજ ચિદ્દેશીના જેવા હવામ્મિત્વા પેતીના કિદ્દા પણ ખાંચવા જોઈએ નહિ. અર્થાત્ ખંત અને અણુચક મિદનત,

(૨) થોડાક પુસ્તકો આ રહ્યા.

(1) Poultry for Money (સર્ના : Broomhead), (2) Poultry Breeding and Management (સર્ના : Dryden), (3) Poultry Keeping in India (સર્ના : Issa Tweed), (4) Poultry Farming in the East (સર્ના : Mrs Fawkes), (5) Poultry (સર્ના : Bullmore), (6) Poultry & Profit (સર્ના : Broomhead), (7) Poultry Keeper's Troubles (સર્ના : Inman), (8) Feeding & Rearing of Chickens (સર્ના : Cobb), (9) Poultry Keeping in the Farm (સર્ના : Brown), (10) Poultry Keeper's Textbook (સર્ના : Brown), (11) Poultry Breeding and Production (સર્ના : Brown), (12) Practical Poultry Farming (સર્ના : Hicks), (13) Complete Poultry Book (સર્ના : P. Owen), (14) Complete Poultry Raising (સર્ના : Roberts), (15) Productive Poultry Husbandary (સર્ના : Lewis), (16) Poultry Trade Secrets (સર્ના : Scott), (17) Commercial Poultry Farming (સર્ના : Toovey), (18) Incubators & their

management (સર્ના : Sutcliffe), (19) Secret of Success with Baby Chickens (સર્ના : Cory), (20) Incubation : Natural & Artificial, (સર્ના : Sutcliffe), (21) Reliable Poultry Remedies, (22) Poultry Ailments in India and How to treat them (સર્ના : Mrs. Fawkes), (23) Indian Poultry Manual (સર્ના : Howard), (24) Poultry Keeping in India (સર્ના : Pinto) વ. વ

હું મા નીચવા પુસ્તકો છે:-

۱. مرغی خانہ ۲. طبع مرغی خانہ
۳. مکمل مرغی خانہ ۴. کلر مرغی خانہ
۵. مرغی خانہ

આ વિષયનું ગુજરાતી પુસ્તક કોઈ નથી

[૩] એવી કિન્દી શાળાઓની માહિતી માટે જુઓ “કમર”ના ૫૪મો અંક. અમેરીકાની એક શાળા, જે ટપાવ મારફતે સિદ્ધિ આપે છે, તે આ છે: National Poultry Institute, Inc., Washington D. C. (અમેરિકા) એના અધ્યક્ષશ્રી છે: એકની ફી ૪૦ રૂ. ડોલર છે, જ્યારે બીજીની ૧૨ રૂ. ડોલર.

અતુટ ધીરજ અને અમાપ કાર્યશક્તિ એજ આ ઉદ્યોગની ચાવીઓ છે.

એ ખરું છે કે આ ઉદ્યોગ મામડાઓમાં વધુ સરળતાથી ચમકે છે. જ્યાં એ પશુ બ્રહ્મચું ન જોઈએ કે જોઈ જગ્યાએ એની ઉત્પન્નનું તૈયાર બજાર હોતું નથી. તેથી, બની સકે ત્યાં લગી આ કામ એવા રથએ સારું કરવું જોઈએ, જ્યાં એ માત્ર-અર્થાત્ ઈંડા અને મરધા-વેચવાની સગવડો હોય એ માટે કેઈ પશુ ન્દાના વા મ્દેશ શહેરની આસપાસના થોડાક અનરે આવેલા પરાં સોપી વધુ બંધગેરના રથય તરીકે સેવાય છે. જે નેમ નજ અને ને પરી થોડે દુર આવેલા મામડામાં કામ કરી સમાશે. **મરધાની ઝાંતો**

ઉદ્યોગની મુખ્ય ચીજ ઉંદા મરધીઓ અને મરધા છે. કેટલાકેની એવી માનના હોય છે-જે સોએ સો ટાં જોડી અને યુમરાદીબરી છે-કે, ગમે તે જાનના મરધા ચોની સકે છે. નહિં, એવી માત્રની મરધીઓ-જે થઈ હતાં ૧૦૦ કરતાં ઓછા ઈંડા મુકવી હોય-આ ધૂંધા માટે કેવળ નકાની છે. ઓછા ઈંડા આપનાર મરધીઓ ખરીદવાની-અને ઉછેરવાની!-મૂલ કદીયે કરવી ન જોઈએ સકય છે કે, ઉંદા જાન સમજીને તે બીજા દોષ તોળ જ્યારે અનુભવે તે દલજા માત્ર માત્રમ પડે તો તેને અને તેમ જલદી કાઢી નાખવી જોઈએ.

સામાન્યતઃ મરધાના બે વિભાગ સેવાય છે: (૧) દેગી અને (૨) પરદેગી. પેટા-પથો વચ્ચે: (૧) વધુ પ્રમાણમાં ઈંડા આપનાર, (૨) ઉંદા માંસ પરાવનાર, (૩) વધુ પ્રમાણમાં ઈંડા વળ આપનાર અને ઉંદા માંસ વળ પરાવનાર. વ. વ. મરધાં ઉછેરનારે પોતાનો દેગ, દેગો દોષ-ઈંડા વધુ મેળવવા દોષ વા મરધાં ઉછેરી વેચવા દોષ-ને પ્રમાણેના મરધાં

લાખો રૂપિયાના ભેદ, થોડાક આનામાં!

બેશ્યાન-વેદ વાવેર, ખાતર, સુકતબી અને તેની ઉપર પડતી ચેજોના ઘસાળની માદિતી. અંક ૨૯, ૭૨, ૭૩ અને ૯૯મે.

કો. ૧૫ આના અઠામનું તેલ-જનાવટ. અંક ૯૮ મે.

કો. ૪ આના બનાવટી રત્નો-નકલી અરીક, નીલમ, પરવાળા દીરા, લસણીયા વ. વ. જનાવટ. અંક ૫૬મે.

કો. ૩ આના અરુદ્ધ-સમઘ-૪ મરદ અને ‘સુક’ અરદ જનાવટા વિષે. અંક ૯૧ અને ૯૨મે. કો. ૮ આના બડીચીંગ પાવડ-જનાવટ. અંક ૮૬મે.

કો. ૪ આના બાજરો (શિરતાજ)-નવા પાકની માદિતી. અંક ૬૩મે.

કો. ૪ આના બાનુઓ માટેના ઘરગથ્થુ હુનરો-ઝરી, કારચોખી કામ, નેતરકામ, બરત મુંથણ, મોની મુંથણ, રકુઝરી, શિવજીકામ વગવરદ રંગ હુનરો. અંક ૭૩ અને ૭૮મે.

કો. ૮ આના બિરુદીટ-જનાવટ વિષે. અંક ૪૮ અને ૯૮મે.

કો. ૭ આના બીલીચડના દડા-દાધીરાતની સુંદર કારીગીરી. અંક ૭૨મે.

કો. ૪ આના છુક બાકુડીંગ કાપડ-જનાવટ વિષે. અંક ૪૯મે.

કો. ૩ આના જુથ-જુથ વિષે અગત્યની માદિતી. અંક ૬૦મે.

કો. ૪ આના જુદ પોલિશ-દરેક રંગના છુક પોલિશ અને શિંગો વિષે. અંક ૭, ૩૩, ૭૪, ૭૬, ૮૦ અને ૮૬મે.

કો. ૧-૬-૦ જુદ દોરી-Boot Laceની જનાવટ સંજોગી. અંક ૭૧મે.

કો. ૪ આના

[જુઓ પાના ૧૯૦ પર]

પસંદ કરવાં જોઈએ. અવગત, એમાં દેશી અને પરદેશી બેઉ વિભાગના મરઘાં આવી જાય છે, જે કે દેશી જાત કરતાં અમુક અમુક પરદેશી જાતનાં મરઘાં વધારે ઉત્તમ હોઈ, શરૂઆતમાં તે થોડાક ખરીદવા જોઈએ અને આગળ જતાં, અમુક અમુક આંતરે તેનો નવો રોડાક ખરીદના રહી, પોતાના મરઘાં-વંશને ઉચ્ચ પંક્તિએ પહોંચાડવાના પ્રયાસ કરવા જોઈએ. કારણ જ્યાં લગી મરઘાં ઉચ્ચ કોટિના ન હોય ત્યાં લગી વધારે નફાની આશા રાખી સકાય એમ નથી

વધુ પ્રમાણમાં ઇંડા આપનાર વર્ગ—
(૧) લેંગહોર્ન, (૨) ચિત્તોગમ, (૩) રહેડ આયલેન્ડ રેડ, (૪) વેનડોટ, (૫) ઓર્પિંગટન.
(૬) લેંગસાન.

દ્વિતીય ઇંડા ધરાવનાર વર્ગ—(૧) અસીય, (૨) ચિત્તોગમ, (૩) લેંગસાન, (૪) વેનડોટ, (૫) રેડ, (૬) ઓર્પિંગટન (૭) સમેક્ષ, (૮) રહેડ આયલેન્ડ રેડ

મધ્યમ પ્રમાણ વર્ગ—(૧) જડગા, (૨) લેંગસાન, (૩) ચિત્તોગમ, (૪) ઓર્પિંગટન, (૫) રેડ, (૬) વેનડોટ, (૭) સમેક્ષ, (૮) ક્રાવીન, (૯) ગેમ, (૧૦) રહેડ આયલેન્ડ રેડ

કુદાવર અને વજનની વર્ગ—(૧) જડગા, (૨) લેંગસાન, (૩) ઓર્પિંગટન, (૪) રેડ, (૫) ચિત્તોગમ, (૬) વેનડોટ, (૭) ગેમ, (૮) ક્રાવીન, (૯) સમેક્ષ, (૧૦) રહેડ આયલેન્ડ રેડ.

પ્રદર્શન માટેના વર્ગ—(૧) જડગા, (૨) ક્રાવીન, (૩) લેંગસાન, (૪) ઓર્પિંગટન (૫) રેડ, (૬) વેનડોટ, (૭) સિદ્ધા.

આટલી તો ખાસ વિખ્યાત જાતો. જે સિવાય બીજી દેશી જાતો પણ છે, જે થોડા ધણા અંશે રાખી સકાય છે. અવગત, એવી દેશી-અને તેજ સ્થાનિક-જાતો વિશે કશું ચોક્કસપણે કહી સકાયું નથી. હરકોઈએ પોતે

[પાના ૧૮૯થી આગળ]
મેટ્રોપોલિટન-જનુવાએજ વિગતો. અંક ૧૪ અને ૬૭મો. કો. ૮ આના

બોલ્ટી ચાલીઓ કિંવા આમિટાન રેકોર્ડમ-એની ગોધ અને જનાવટનો સંપૂર્ણ લેખ. અંક ૬૦મો. કો. ૪ આના

લીંકા-કિતાવળી જાતનું વાવેતર. અંક ૪૫મો. કો. ૩ આના

મધમાખ ઉછેર-વિસ્તૃત લેખમાળા. અંક ૩૧, ૩૩, ૩૫, ૩૭, ૩૯, અને ૪૧મો. કો. ૩. ૧-૨-૦

મરઘાં ઉછેર-અંક ૪૬૦ અને ૫૧મો. કો. ૬ આના

મરઘાં-રેડપાકી અને ખાતરની વિગતો. અંક ૨૬ અને ૮૯મો. કો. ૭ આના

પ્રાખણ અને પનીર-જનાવટા અને વેચવા વિષે (૧ શેરમાથી ૨ શેર માખણ જનાવટાના બેડ સહિત.) અંક ૪૮ અને ૮૫મો. કો. ૭ આના

મિદાપ્રએ-પ્રકાર પ્રકારેની જનાવટા મિદાપ્રએ જનાવટી. અંક ૭૦ અને ૭૧મો. કો. ૮ આના

મીઠાનો તેજાવ-જનાવટાની વિગત અંક ૬૮મો. કો. ૪ આના

મીઠાવત્તોઓ-જનાવટી સંપૂર્ણ માદિતી અંક ૩૭ અને ૫૬મો. કો. ૭ આના

મુખ્યમિદાસ-જનાવટના પ્રમાણજુત મુખ્યમિદાસ અંક ૬૧મો. કો. ૪ આના

મુરખમ-અંક ૩૩ અને ૬૦મો. કો. ૭ આના

મેન્ટલ-મેલ મેન્ટલ જનાવટા. અંક ૨૬મો. કો. ૩ આના

મેટર ટાયરો-૧૫ગપત્રા ટાયરો ફરી વાર નવા કમ અને છે? અંક ૨૬મો. કો. ૩ આના

મેડરુથુ-જનાવટ અંક ૬૬મો. કો. ૪ આના

રેચકા હુશાન-જાવેતર વિષે. અંક ૬૧મો કો. ૪ આના

[૬૬૭ જુઓ પાના ૧૯૧ પર]

તે વિશે નિર્ણય કરવો જોઈએ. આ સ્થાનિક નિષ્ણાનો કિંવા માણસોની સલાહ લેવી જોઈએ.

ઉદ્દેશ-પદ્ધતિ

મર્યાદા ઉછેરની સાદગી પદ્ધતિઓ વિશે ટુંકાણમાં કથું વખતું સંબંધિત નથી. એ વિશે તો એ વિષયની કિતાબો જોવી રહી. છતાં, થોડીક ખાસ દર્શાવતો પર વિચાર કરી લેવો જરૂરી છે. ઈંગ્લેન્ડના ધર્મો કરવા છતાં હોય તો ઈસ વધુ જોશી, સારા લાભે વેચવાની ગોઠવણ કરી જોઈએ. વર્ષ દરમિયાન કેટલીક ઝનુઆ એવી છે, જે વેચાઈ જાય તો બાપ ધણો મરે છે, જે વેચાઈ જાય તો મરણ મળે છે, જે વેચાઈ જાય તો બાપ ધણો મરે છે, જે વેચાઈ જાય તો મરણ મળે છે. તેથી, જો ઈંગ્લેન્ડના થોડાક મહિના સુધી સાચી રખાઈ અને વધારે લાભ મળે એવા સમયે વેચાય તો ઠીક ઠીક ફાયદો થાય.

પૃષ્ઠ

આ પાના પર એક સખ્ત કેવી રીતે આ ધર્મમાં પડી સકે છે, તેની જાણ માટે પુસ્તકના આકાર અને આકારોનો આ રદવાન-

રૂપિયા

૮ બેંગ્લોર્ન મરણીઓ ૭૫

૨૦૦ ચિત્રોંગ ૩૦૦

૮ હિન્દી મરણી ૬૦

મરણીઓ માટે ધરો ૧૦૦

ખીજો પદ્ધતિ અર્થ ૬૫

સરખાતી કુલ પૃષ્ઠ રૂ. ૬૦૦

વાર્ષિક અર્થ

રૂપિયા

મરણીઓનો ખોરાક-અર્થ ૩૦૦

આના વરચાઓનો ખોરાક-અર્થ ૧૦૦

[પાના ૧૯૦થી આગળ]

રખાઈ-ખરો અને નંદી રખાઈ વિશે. અંક ૭૬ અને ૮૬મો. કી. ૮ આના

રખાઈ રેઈમ્પ-ખનાવટની માદિતી. અંક ૩૬, ૮૧, ૮૨, અને ૮૩મો. કી. ૧૫ આના

રખાઈ રેઈમ્પની શાહીઓ-કાળી, જુ. લાલ, પાપોત્રેટ વ. શાહીઓ ખનાવટની. અંક ૫૧મો. કી. ૩ આના

રંગબેરંગી પિત્તળકામ-પિત્તળને નવ જુદા જુદા રંગો આપવા. અંક ૪૬ ને ૫૨મો. કી. ૭ આના

રંગબેરંગી શાહીઓ-ખનાવટની કાળી, જુ. જાલ, જુ. લાલ, અને લીલી શાહીના પ્રવાહો, બુધી અને રિટ્ટીઓના ઝડપનાં અપોગો. અંક ૩૦, ૬૫, ૭૪ અને ૮૦મો. કી. ૫૬ આના

રંગબેરંગી સાથુઓ-૩૫૬ રંગના માટેના જુદા જુદા ૬૩ રંગના સાથુઓ ખનાવટ (૭ ચિત્રો સહિત) અંક ૬૧મો. કી. ૪ આના

રેડિયો સમારકામ-રેડિયો સમારકામના નકા-નંત ઉચ્ચ વિશે અંક ૬૭મો. કી. ૪ આના

રેશમ-પીડાની ઉછેર, રેશમનો વેપાર અને નંદી રેશમની ખનાવટ. અંક ૩૭, ૬૬, ૭૬ અને ૮૧મો. કી. ૧૫ આના

રેશમી કપડા પર છબી-વેચાઈ અપોગો. અંક ૭૪મો. કી. ૪ આના

રોલ્ડ ગોલ્ડ-ખનાવટ. અંક ૭૭મો. કી. ૪ આના

સેવેન્ટ વોટર-૨૪ તુરખાઓ. અંક ૬૬મો. કી. ૪ આના

સાદગીનું કોતરકામ અને લાખ-રંગકામ-સચિત્ર અને સચોટ માદિતી. અંક ૭૭ અને ૮૪મો. કી. ૮ આના

સિંધુ-વાવેર અને ઉપોગો. અંક ૩૬, ૪૧, ૭૩ અને ૭૬મો. કી. ૧૪ આના

[૨૮ પાનાનું પૃષ્ઠ વિવિધ મહત્ત્વ મંગાવે તમારો ખોરાક આજે જ મોકલો.

લખો:-કમર ઓફિસ, સોલાવડવાડા, સુરત.

“કમર” : અંક ૧૦૧મો

નવકરનો પગાર ૧૨૦
પરચુરણ ખર્ચ ૮૦

વાર્ષિક ખર્ચ રૂ. ૬૦૦

દુકમાં, આમ સરખાતની પુછ અને
વર્ષ દરમિયાનના ખર્ચના રૂ. ૬૦૦+ રૂ. ૬૦૦
મળી કુલ રૂ. ૧૨૦૦ થયા. એમાં ઝમીનનું
ભાડું ગણ્યું નથી તે તથા બીજો પરચુરણ
ખર્ચ ઉમેરતાં કુલ રૂ. ૧૫૦૦ થાય

વાર્ષિક આવક

રૂપિયા
૨૦૦ મરઘીઓના ઈંડા : વર્ષના
૧૨૦ ઈંડાની સરેરાસ લેખે :
૨૪,૦૦૦ (ભાવ : ચાર પાંખ) ૫૦૦
વર્ષ દરમિયાન ફક્ત ૧૦૦૦
મરઘીના ખર્ચા ઉઠેરી વેચાય
તેનો (ભાવ : આઠ આના) ૫૦૦

વર્ષની આવક રૂ. ૧૮૦૦

આમ રૂ. ૧૦૦૦ની આવક થતા-ગે
ખરેખર અત્યંત ઓછી મળી છે-અને તેમાંથી
રૂ. ૬૦૦ ખર્ચના બાદ જતાં, નફો રૂ.
૪૦૦ થાય. ૫

(૫) આ ધંધાની વધુ માહિતી માટે બેના
નીચલા માસિકા જોવા

(1) Indian Poultry Gazette, Lanchester; (2) Poultry Keeper's Journal, Orpington, Kent (England); (3) Poultry Success, Elmira, New York (U. S. A); (4) Poultry World, 48 Greville Street, London E. C. 1 (England); (5) Poultry & Poultry Husbandry, 17 Fleet Street, London E. C. 4 (England), (6) Egg, Radgwick, Sussex (England)

[૧૯૨]

આ પુસ્તકો તમારી પાસે છે?

ફ્રાંસીસીગર : સચિત નવમકથા ૩ પાંચ
ઉત્તર ધ્રુવથી ખાઉંમ : (સફર-પોથી.
૧૦૦ ચિત્રો) ૩. સરસ આદ

લઘુ લિપિ : ગુજરાતી મોટું-મોટું
પદ્ધતિ. ૩. મળ

નફાકારક હુનરો : (ભાગ પહેલો)
વિવિધ પ્રકારના હુનરોનો સમૂહ. ૩ બે.

મુરત દિરકટરી : મુરતનો વેપાર-
બોમિયા. ૨. બે.

મુંબઈનો વેપારી અનુભવ : મુંબઈનો
સરખ વેપારી રૂઢચર. ૩. સરસ પ્રભુ

મેડિકલ પ્રેક્ટીશનર : ગુજરાતી ભાષા મા
અંગ્રેજી વાંચતી ચોપરી. ૩. સરસ બે.

કમ્પાઉન્ડર્સ હેન્ડબુક : કમ્પાઉન્ડિંગના
બોમિયા રૂપ ગુજરાતી પુસ્તક. ૩ દોઢ

કલંકિત : નવમકથા ૩. સરસ

શા માટે અધન ? નવમકથા ૩. સરસ

ફેરિયામાફી શિક્ષક : સવામ જગામ
રૂપે જગાપતી સચિત ચોપરી. ૩. એક

પેન્ટ દવાઓ અને ભારત વર્ષ :
પેન્ટ દવાઓના મુખ્ય પ્રયોગો જોવા કારતી
ચોપરી. ૩. સરસ

જીવન પ્રકાશ : “સારોદી” સાદિતનો
ઉત્તમોત્તમ વાના-સમૂહ. ૩. એક

રંગાટ કામ : કપડા રંગવાની કળા વિશે.
આના આર

કલેક્ટરોપેટિંગનો હુનર : રંગદાર
ગુજરાતી પુસ્તક. આના આર

દિલ્લ સ્થાન પંચ દર્શક : દિલ્લ સ્થાન
થડું દોષ નો અવરજ વાંચત. આના આર

મુલતાનુલ હિન્દ : અંગ્રેજશાસક દ.
જ્ઞાન વિસ્તીની જીવન-કથા. આના આર

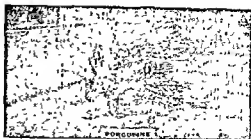
મુહુમ્મદઅલી : ‘મુતાલી’ની કથા
આલેખાયેલી જીવન કથા. છ આના

(જંધાનું ટપાક ખર્ચ જુઠું)

સંખ્યા : કમર આદિસ, મોદાવત્તા-મુરત.

દાંત ખોતરણી

[Tooth Pick]

૨
૩
૪
૫
૬
૭

દાંત ખોતરણીઓ તો બધાએ જોઈ હશે. તમારા ઘરમાં જ એકાદ દાંત ખોતરણી હશે. યશુ કદાચ તે ધાતુની (ચાદી કે તાંબાની) હશે. તે નિર્દોષ હોય તો, તમે દીવાસર્ગીની બજેલી સળીએ વાપરતા હશે. ગમે તેમ હોય, દાંત ખોતરણી તમે અપરિચિત તો નાહો છો કે પશુ જાણે છે, આ દાંત ખોતરણીઓનો ધધો કેટલો નફાકારક છે તે? નહિ, તમે વાપરો છો તે દાંત ખોતરણીનો ધધો નહિ, પરંતુ તે પેદાશ આવતી દાંત ખોતરણીઓનો. કહે છે કે આખી દુ-પ્રાશ્યા આવી દાંત ખોતરણીનું કારખાનું એકજ છે અને તે કે કાન્સમાં મારો વા ન મારો, એ કારખાનાનો નફો ૨૨ લાખ પાંચો અકમલ છે!

કેવી નછી દાંત ખોતરણીઓ અને કેવો મંજાર નફાકારક થશે!

૨

દાંત ખોતરણીનો ધધો આટલો નફાકારક હોવાનું કારણ એ છે કે એનો કાચો સગવળ મુક્ત જેમ મળે છે; તેની કીમત યા તો આપની પડખી નથી અને જો આપની પડે છે તો એટલી નછી કે તેની કરી મણનાજ ન થાય.

જુઓ તો મેલા પરથી, કમકા કે ખીખે પંખીઓના પીછાને. જસ, એજ છે તમારો કાચો માત્ર. એક તેજ ચાકુ લઈ દરેક પીછાના પાછલા છેડાથી એ ઈચ જેટલો અંદર ફરકો કાપી લો અને તેને એક છેડે કતમ જેવો કાપ આપો. જસ, હવે દાંત

ખોતરણી પેદાર થઈ ગઈ. ઉમ્મદા કામગીરી ન્હાતા પરગીડામાં અંદર દાંત ખોતરણી બંધ કરી લેવા માંડો. અજાણ, પરગીડા પર નંદક લખાણ છપાવી લેવું જોઈશે. એ માટે તેમજ દાંત ખોતરણીનો કલમ જેવો કાપ દો છોડો છે તે જેવા માટે સૌથી બિહતર રીત એ છે કે પેદાર આવતી દાંત ખોતરણી એક ખરીદી લો અને તેના પરગીડાનું લખાણ જોઈ તમારું નવું લખાણ પણ લખી નાખો અને દાંત ખોતરણીના કદ, કાપ વ. રીતે પણ જરાજર સમજો લો.

૩

લેખના ગદ્યાળાનું ચિત્ર જોઈને એ જ્વનવરનું નામ છે પેદારખુશાહન.

પેદારખુશાહનના બદન પર કાંદા ખુબ દોષ છે. એ કાંદા પાણુ દાંત ખોતરણી, જતારવાના કામે આવી સફે છે.

પીછાના કટકા લો યા કાંદાના કટકા, એક વાત કરી બુઝશે નહિ. તે એ કે તેને ખુબ સાફ કરી લેવા-એટલે કે એવા અને એટલા સાફ કરી લેવા કે પછી મોઢામાં તાખનાં કાષ્ઠો કરો સંકોચજ ન થાય. અને હા, અને ત્યાં લગી તેને કાપવાનું, પેક કરવાનું કામ પણ હાથ વડે નહિ કરનાં, આપોઆપ થવું વડે કરો તો ફીક. એ તેમ નહિ અને તો પછી ઉમ્મદા રજરના મોખા હાથ પર પહેરીને તે કાપો યા પેક કરો. એ રજરના મોખા મેલા કે ખરાજ ન થાય તેની કાળજી રાખો. મેલા થાય કે ધોઈ લો. ફાટે કે ખડતી નાખો.

ફળ-ફારો કિંવા ફ્રુટ સોલ્ટ્સ^૧ યોનાના નોખા અને મનપસંદ સ્વરૂપને અંગે દિન બ દિન વધુ અને વધુ પ્રચલિત થતા જાય છે. જે દવાઓ ખીખ સ્વરૂપમાં આપતાં દર્દીને કંઈક નાપસંદ થાય તેજ દવાઓ આ સ્વરૂપમાં આપતાં દર્દી ખુશી ખુશી લઈ લે છે. એજ કારણ છે, ફળ-ફારોની લોકપ્રિયતાનું.

ફાર્માકોપીઆમાં તો કેવળ સાન પ્રકારના ફળ-ફારોનું વર્ણન છે, પણ લોકોની પસંદગી જોઈ, રોજ બ રોજ નવી નવી આવના ફળ-ફારો ખતતાજ જાય છે.

૧-સોડિયમ બાઇકાર્બોનેટ ૮ ઓંસ ૨૦ ગ્રેન, ટાર્ટરીક એસિડ ૪ ઓંસ ૧૪૦ ગ્રેન, સાઇટ્રીક એસિડ ૨ ઓંસ ૩૮૫ ગ્રેન, ખાંડ ૨ ઓંસ ૧૭૫ ગ્રેન.

બધી દવાઓ ઈલેક્ટ્રિક બુટ કડી, કપડાં વા એનેમિક કોર્સી ટ્રેમાં મુકી ૧૦૦° સી લગાવી ગરમી આપો અને કિષ્ક દરમિયાન લાકડાના પ્લોખા ચમચવડે બુટને બરાબર દલાવતા રહે. ઘોડી વારમાં દાણા બધાજ જરો. પત્રી તેને કંઠા પાડી, મ્હોટા દાણાને તોડી, જાડી ચાગ-ણીમાં ચાળી લો કે લગભગ એક સરખા કેદના દાણા થાય દબે તેને એરડાઈટ ગાંઠનીમાં ભરી લો.

આ ફળ-ફારો, પાછીમાં નાખી પીવાય છે. બેરોડ, જુદા જુદા ગુરખાના ફળ-ફારોના

(૧) આ નામ કંઈક ગયર સમજાવી પડતા કરે એવું છે. જોગો તેમ, આ ફારોમા "ફ્રુટ"ને કરાણ લેવા દેવા નથી, છતાં નામ "ફ્રુટ સોલ્ટ" છે એજ કારણે, તેને ગુજરાતીમાં ફળ-ફારો કહેવા છે.

(૨) જે દવાઓને ગરમી આપતાં બરાબર થઈ જવાનો સંભવ હોય તેને ગરમી આપવી નહિ' અલોક એ સોને ચાંચિ ખરવમાં નાખી, એટલું દવાલુ આપવું કે દાણા બધાય

અથવા હોય જુદા જુદા દોષ, ગુરુત્ર પ્રમાણેના ગુણવાચા ફળ-ફારોના ઉપયોગ કરવો જોઈએ.

૨-મેગ્નેસિયમ સલ્ફેટ ૬ ઓંસ ૭૦ ગ્રેન, મોડિયમ બાઇકાર્બોનેટ ૫ ઓંસ ૩૩૨૩ ગ્રેન, ટાર્ટરીક એસિડ ૩ ઓંસ ૧૭૩ ગ્રેન, સાઇટ્રીક એસિડ ૨ ઓંસ, ખાંડ ૧ ઓંસ ૨૬૭૩ ગ્રેન.

૩-મેફેકન સાઇટ્રેટ ૨૮૦ ગ્રેન, મોડિયમ બાઇકાર્બોનેટ ૬ ઓંસ ૫૨૩ ગ્રેન, ટાર્ટરીક એસિડ ૪ ઓંસ ૩૫૦ ગ્રેન, સાઇટ્રીક એસિડ ૨ ઓંસ ૫૨૩ ગ્રેન.

૪-મેગ્નેસિયમ એસિડ ૬૦૦ ગ્રેન, મોડિયમ બાઇકાર્બોનેટ ૮૩ ઓંસ, ટાર્ટરીક એસિડ ૩ ઓંસ, સાઇટ્રીક એસિડ ૩ ઓંસ

૫-પોટાશિયમ બાઇકાર્બોનેટ ૨ ઓંસ ૨૪૫ ગ્રેન, મોડિયમ બાઇકાર્બોનેટ ૭ ઓંસ ૧૫૭૩ ગ્રેન, ટાર્ટરીક એસિડ ૩ ઓંસ ૩૬૭૩ ગ્રેન, સાઇટ્રીક એસિડ ૨ ઓંસ ૧૦૬ ગ્રેન, ખાંડ ૨ ઓંસ ૧૦૫ ગ્રેન

૬-કલ્ચિયમ સેલ્ફેટ ૫૬ ગ્રેન, મોડિયમ બાઇકાર્બોનેટ ૮૩ ઓંસ, ટાર્ટરીક એસિડ ૨ ઓંસ, સાઇટ્રીક એસિડ ૧૩ ઓંસ.

૭-નકલી પંચી સ્ક્રીટ ૩ (ખુશી ખુશીના રૂપમાં) ૨૫૦ ઓંસ, મોડિયમ બાઇકાર્બોનેટ ૪૮૫૩ ઓંસ, ટાર્ટરીક એસિડ ૧૬૪૩ ઓંસ, સાઇટ્રીક એસિડ ૨૫૦ ઓંસ

(૩) નકલી વીથો સ્ક્રીટ બનાવવાની રીત એ છે કે મોડિયમ બાઇકાર્બોનેટ ૪૨૩ ઓંસ, પોટાશિયમ બાઇકાર્બોનેટ ૧૬૩ ઓંસ, મેગ્નેસિયમ સલ્ફેટ ૪૦ ઓંસ અને મોડિયમ ક્લોરાઇડ ૩૮૩ ઓંસ લઈ એમાંથી મેગ્નેસિયમ સલ્ફેટને ૧૧૦° સેન્ટી ગ્રામીએનરમ કરી, પત્રી કંઠ પાડીને બીજ દવામાં મેગની, ખુશી કરી દો. એ યથે નકલી વીથો સ્ક્રીટ.

૮-નકલી કાર્ડસ ૧૦૦ સોન્ટ ૨૬૬ ઓંસ,
સોડિયમ કાર્બોનેટ ૪૦૦ ઓંસ, ટાર્ટરીક
એસિડ ૧૫૭ ઓંસ, સાઇટ્રીક એસિડ
૨૫૦ ઓંસ.

૯-ટાર્ટરીક એસિડ ૨ ઓંસ, સોડિયમ
બાઇકાર્બોનેટ ૨ ઓંસ, મેગ્નેસિયમ સલ્ફેટ ૧
ઓંસ, પે ટાસિયમ બાઇડ્રાઇટ ૨ ઓંસ, મેગ્ને-
સિયમ સોલ્ફેટ ૨ ઓંસ આઇસિંગ સુગર
(ખાંડ) ૪ ઓંસ

૧૦-સોડિયમ બાઇકાર્બોનેટ ૫ ઓંસ,
સોડિયમ સલ્ફેટ ૧૨ ઓંસ, મોડિયમ મ્યુરિયેટ
૧૩ ઓંસ, મેગ્નેસિયમ સલ્ફેટ ૨ ઓંસ
સોડિયમ બાઇસલ્ફાઇટ ૨૩ ઓંસ.

૧૧-સોડિયમ બાઇકાર્બોનેટ ૧ ઓંસ,
સોડિયમ સલ્ફેટ ૨ ઓંસ, મેગ્નેસિયમ સલ્ફેટ
૧૩ ઓંસ, સોડિયમ મ્યુરિયેટ ૨ ગ્રામ
ટાર્ટરીક એસિડ ૩ ઓંસ અથવા મોડિયમ
બાઇસલ્ફાઇટ ૧ ઓંસ.

૧૨-સોડિયમ બાઇકાર્બોનેટ ૧૩ ઓંસ,
સોડિયમ મ્યુરિયેટ ૧૫ ગ્રામ, સોડિયમ સલ્ફેટ
૬ગ્રામ, મેગ્નેસિયમ સલ્ફેટ ૧ રુકુપત્ર, આપર્ન
સલ્ફેટ (ટાર્ટરાઇટ્રાઇડ) ૧ ગ્રામ, ટાર્ટરીક એસિડ
અથવા સોડિયમ બાઇસલ્ફાઇટ ૧ ઓંસ.

૧૩-ગોડાન સોલ્ડ ૪ ઓંસ, મેગ્ને-
સિયમ સલ્ફેટ ૪ ઓંસ, મોડિયમ કાર્બોનેટ
૪ ઓંસ, પોટાશિયો ટ્રાઇઓ ઓક્સાઇડ ૧૨
ઓંસ, ટાર્ટરીક એસિડ ૩૩ ઓંસ.

૧૪-મેડિયમ કાર્બોનેટ ૨ ઓંસ, ટાર્ટરીક
એસિડ ૨ ઓંસ, ફીમ ઓક્સાઇડ ૨ ઓંસ,
મેગ્નેસિયમ સલ્ફેટ ૨ ઓંસ, ખાંડ ૨ ઓંસ.

૧૫-સોડિયમ બાઇકાર્બોનેટ ૭૫ ઓંસ,
ટાર્ટરીક એસિડ ૧૫ ઓંસ, રોચેલ સોલ્ડ
૪૦ ઓંસ.

(૪) નકલી કાર્ડસ ૧૦૦ સોન્ટ બનાવવાની
રીત એ છે કે પોટાશિયમ સલ્ફેટ ૨ ઓંસ,
સોડિયમ ક્લોરાઇડ ૧૮ ઓંસ અને સોડિયમ
સલ્ફેટ ૧૦૦ ઓંસ લઇ, ૪૦° સીની થર્મીએ
સુકા કરી પછી કંડા પાટી તેમાં સોડિયમ બાઇ-
કાર્બોનેટ ૩૬ ઓંસ ઉમેરો.

ધીરે તમને આગકો આપ્યાં હશેજા,
તેમને રાજ રાખવા અને સંસ્કારી બનાવવા
તમે તમારાથી બનવું કરતાં હશે.

બાલવાંચન

તેમના હાથમાં મુઠી જુઓ, અને
તેઓ ફેટલા રાજ થાય છે તેની ખાતર
દેશે. ભણતા હશે તે તેના લખાણો
વાંચીને રાજ થશે. નહિ ભણતાં હોય તે
તેનાં ચિત્રો જોઈને રાજ થશે.

‘બાલવાંચન’ના મહત્ત્વ થતું જોઈએ રાજગુ-
માત્ર એક પાઠ્ય પુસ્તક

ગરીબને પણ એ પરવડશે. પૈસાદારને તે
એ રમત વાત છે. તમે આહુક ન હો તે
આજેજ ૩. બે મનીઓડરથી મોકલે

‘બાલવાંચન’ સમર્થ અને સિદ્ધર
બાલસાધિકાર ત્રી વર્લ્ડસ્ટ્રી કવિના
ત્રીપીણા ત્રીએ પ્રસીદ્ધ થાય છે, અને હું
વખતમાં તે ખુબ વખણાઈ ગયું છે.

શિરનામું-બાલવાંચન કાર્યાલય, રાજકોટ.

વેપારીઓના લાલની વાત

તે આપે આપના ધંધાના રક્ષણ માટે
સરકારમાં ફેડમાર્ક કે નામ લેખકત્ત વિગેરે
રજીસ્ટર્ડ થેટલો હજી મુદી નહિ કરાવ્યાં
હોય તો આજેજ કરાવો. અમે થોડી થીમાં
થેર ગેડા ઓસ ધંડીઆ માટે સરકાર રજીસ્ટ્રેશન
ઓફીસ કમ્પ્લેટથી જરૂરી કરાવી આપીએ
છીએ. રજીસ્ટ્રી ફરક વસ્તુઓની ચઇ રહે છે.
વધુ વિગત માટે લખો.

ગરિબોને ખુશખબર

તે આપ થેર ગેડા થોડા પરિશ્રમે અને
જૂજ મુદીમાં સારા પૈસા કમાવા માગતા હો
તો ‘પૈસા પ્રાપ્તિદ્વાની સર્વોત્તમ કલા’
(લા રત્ને) આજેજ મંગાવો. તેમાં લેખક
થોડી મુદીમાં લખપત્તી કેમ થયાય ? તેની
ધણી મુખ રહીએ જત કલાણ માટે દર્શાવેલ
છે. કો. ૮-૮-૦ અથવા ‘વિશ્વવિજ્ઞાન’ માસિકના
આદક બની લાભ મેળવો. વા. સ. રા. ૧-૦-૦

કે. આદર્શ સમાજ કાર્યાલય,

રાહપુર અમદાવાદ

ગરબોની મવસમમાં શરખતોની ખપતનું તે શું પુણ્ય ?

આપે ત્યારે, આપણે-થેગક શરખતોના પ્રયોગો જોઈએ એ કહેવાની કમી સુરત નથી કે બનાવટી મુગંધીઓથી જનાવાના બધા શરખતોની ચાસણી એકજ પ્રકારની હોય છે. એક વેળા મોટા પ્રમાણમાં ચાસણી બનાવી લેા અને પછી થોડી થોડી છુંદી કરી, તેમાં જુદા મુગંધીઓ નાખો તો તરહવાર શરખતો બનાવે.

ચાસણી બનાવવાની રીત આ છે:-

સાકર ૩૦ રતલ, ઉકળતું પાણી ૭ કબાઈ.

એક મોટા કણબાળા યા જોનેમત (એથ્યુમિનિયમ નદિ) ના પાસણને નુરે ચઢાવી ઉકળતા પાણીમાં થોડી થોડી કરી અધી માકર મેગલી, જ્યાં લગી પુરેપૂરી એગલી ન. ત્ય ત્યાં લગી દલાવતા રહેા. પછી ચાર પાંચ મિનિટ લગી ઉકળતા હાઇ, સુતા પરથી ઉતારી લેા. તે ફંદી ન પડે ત્યાં લગી વામ-જુની ઉપર ઢાંકણ ઢાકવું ન જોઈએ. ચાસણી ફંદી પડે એટલે તૈયાર છે. તે ચાર ગેલન જેટલી થશે.

[હવે જુદા જુદા શરખતના પ્રયોગો જુઁએ.-

કેળાનું શરખત

ચાસણી ૧ ગેલન, સાઈટ્રીક એસિડ સોલ્યુશન ૧ ઓંસ, એમેન્સ બનાના ૧ ઓંસ

ચાસણીમાં એમેન્સ અને સાઈટ્રીક એસિડનું સોલ્યુશન ઉમેરી, ખુબ મિશ્ર કરી બાટલીમાં ભરી લેા.

(૧) એ સોલ્યુશન બનાવવાની રીત એ છે કે ૨ ભાગ પાણીમાં ૧ ભાગ સાઈટ્રીક એસિડ એગળાવી લેવું.

નારંગીનું શરખત

લીંકચર એસેન્સ ૧ ઓંસ, ગામતી ૭ ઓંસ.

કાળી દરદાખનું શરખત

ચાસણી ૧ પાઈન્ટ, ડિસ્ટીલ્ડ પાણી ૨ પાઈન્ટ, સાઈટ્રીક એસિડ (મિથ્યુના ૨૫માં) ૧ ઓંસ, એમેન્સ એમિડેટ ૨ ઓંસ, પિક્કાવિક કોલોનિયલ ૨ ડ્રામ, પ્રિઝરવેટિવ બપ પુરતું.

ચાસણીમાં પાણી મેગલી, પછી બાટલીની ઝીંબે ઉમેરે.

સરદાણીનું શરખત

ચાસણી ૧ પાઈન્ટ, ડિસ્ટીલ્ડ પાણી ૨ પાઈન્ટ, સાઈટ્રીક એસિડ (મિથ્યુના ૨૫માં) ૧ ઓંસ, એમેન્સ એમિડેટ ૨ ઓંસ, પિક્કાવિક કોલોનિયલ ૨ ડ્રામ, પ્રિઝરવેટિવ બપ પુરતું.

અનનસનું શરખત

ચાસણી ૧ પાઈન્ટ, ડિસ્ટીલ્ડ પાણી ૨ પાઈન્ટ, સાઈટ્રીક એસિડ (મિથ્યુના ૨૫માં) ૧ ઓંસ, એમેન્સ પાઇન એસેન્સ ૩ ડ્રામ, લીંકચર એસેન્સ ૧ ડ્રામ, પ્રિઝરવેટિવ બપ પુરતું.

કેરીનું શરખત

ચાસણી ૧ પાઈન્ટ, ડિસ્ટીલ્ડ પાણી ૨ પાઈન્ટ, સાઈટ્રીક એસિડ (મિથ્યુના ૨૫માં) ૧ ઓંસ, લીંકચર એસેન્સ ૪ ડ્રામ, લીંકચર કોલોનિયલ ૨ ડ્રામ, પ્રિઝરવેટિવ બપ પુરતું.

નારસપતિનું શરખત

ચાસણી ૧ પાઈન્ટ, ડિસ્ટીલ્ડ પાણી ૨ પાઈન્ટ, સાઈટ્રીક એસિડ (સોલ્યુશનના ૨૫માં) ૧ ઓંસ, એમેન્સ વેર ૩ ઓંસ, કેરેમલ ૨ ડ્રામ, પ્રિઝરવેટિવ બપ પુરતું.

[શરખતોના બીજા પ્રયોગો માટે 'કુમર' ના જુદા અને પડમા એકે પબ્લુ જોજી]

[એકદોળર ૧૯૩૮ના અંકથી આગળ]

ચાંદીના ઢાળના થોડાક વધુ મુદ્દા આ રહ્યા—

[૩]

(અ) ઉત્તમ સિલ્વર નાઇટ્રેટ ૨ ઓંસ, ડિસ્ટીલ્ડ પાણી ૧ ક્યાર્ટ.

અને મેથરી ઓગળાવી લો. પછી—

(ખ) પોટાસિયમ સાયનાઇડ ૨ ઓંસ, ડિસ્ટીલ્ડ પાણી ૧ પાઇન્ટ

લઇ, એનેય ઓગળાવી લો. પછી આ મિશ્રણમાંથી થોડું થોડું સિલ્વર નાઇટ્રેટવાળા મિશ્રણમાં નાખતા જવ અને કાચના સળિયા વડે ખૂબ દબાવતા જવ. એથી સફેદ પદાર્થો પદાર્થો તળિયે ઠરતો જશે ત્યાં સગી આ કિયા-મિશ્રણ 'અ' ઉમેરવાની કિયા-જરૂરી રાખો, જ્યાં સગી નવો સફેદ પદાર્થ તળિયે ઠરતો બધ થઇ ન જાય. પછી તેને ઠરવા લઇ, ઉપરનું પ્રવાહી નિતારીને ફેંકી દો અને સાદું પાણી ઉમેરી, દબાવીને ફરી ઠરવા દો અને પાણું ઉપરનું પાણી નિતારીને ફેંકી દો. આ પ્રમાણે ફરતીય વેળા ક્યાં પછી ઉવટે જની સહે તેટલું પાણી કાઢી નાખીને, બાકી રહેલા પેલા સફેદ નક્કર પદાર્થને પોટાસિયમ સાયનાઇડના મિશ્રણમાં ઓગળાવી લો (પોટાસિયમ સાયનાઇડના મિશ્રણનું પ્રમાણ

નક્કી નથી. પેલા સફેદ પદાર્થને ઓગળાવવા માટે પુરતું થઇ વડે તેટલું એ મિશ્રણ લેવું)

[૪]

(અ) સિલ્વર નાઇટ્રેટ ૪૫ રતલ, ડિસ્ટીલ્ડ પાણી ૪૫ ગેલન.

(ખ) પોટાસિયમ સાયનાઇડ ૩૦ રતલ, ડિસ્ટીલ્ડ પાણી ૩૦ ગેલન.

(ક) પોટાસિયમ સાયનાઇડનું મિશ્રણ: જોઇએ તેટલું

પ્રથમ મિશ્રણ 'અ' અને 'ખ' ભુલા ભુલા જનાવી, પછી મિશ્રણ 'અ'માં ઉપર મુજબ મિશ્રણ 'ખ' થોડું થોડું ઉમેરતા જવ અને દબાવતા જવ. ડુંકમાં, જ્યારે સફેદ પદાર્થ તળિયે જઇ ઠરતો બંધ થાય કે પછી ઉપર લખ્યા મુજબ તેને પારવાર થોડા લઇ, ઉવટે ખપ પૂરતા મિશ્રણ 'ક'માં ઓગળાવી લો અને તેમાં પાંચ રતલ પોટાસિયમ સાયનાઇડ વધુ ઉમેરો કે મિશ્રણ ઉગદા ખરે.

આ મિશ્રણ ૧૫૦ ગેલન જેટલું થશે.

[૫]

(અ) ઓગળાવી ચાંદી ૧૦૦ ઓંસ, સુરા-ખારનો તેજાળ ૭ રતલ.

તેજાળમાં ચાંદીને ઓગળાવી લો અને પછી—

(ખ) પોટાસિયમ સાયનાઇડ ૬૧ ઓંસ, ડિસ્ટીલ્ડ પાણી ૩ થી ૪ ગેલન

—લઇ, મિશ્રણ 'અ'માં આ મિશ્રણ 'ખ' ત્યાં સગી થોડું થોડું ઉમેરતા રહો કે સફેદ પદાર્થ તળિયે જઇ ઠરતો રહે. જ્યારે તેમ થયું બંધ થાય કે તેને ઠરવા લઇ, ઉપરનું પ્રવાહી કાઢી નાખી, સાદા પાણી વડે ફરી ફરી તેને થોડા, ઉવટે—

(ક) પોટાસિયમ સાયનાઇડ ૬૨ ઓંસ, ડિસ્ટીલ્ડ પાણી ૫૫ પુરતું

—નું મિશ્રણ જનાવી, પેલા સફેદ પદાર્થને એ વડે ઓગળાવી લો. (એ લગભગ ૧૦૦ ગેલન થશે.)

[૧૬૭]

(૧) પોટાસિયમ સાયનાઇડ હળાકજા જેર છે. એને માનવ દાંતથી સ્પર્શવો ન જોઈએ. આથી-આથી લેવો-મુકવો જોઈએ અને દાંત પર રબરના ગોળ પહેરી રાખવા જોઈએ. વળી ઢાળના મિશ્રણમાંથી નીકળતી ગેસ (વા વગર) માનવ સ્વાસમાં ન લેવાય તેની ખાસ કાળજી રાખવી જોઈએ, જનતા સગી આ મિશ્રણો જુલવી હવામાં ચા થરમાં ચા ફૂકાતમાં ચારીતી યાસે વાસણે રાખી જનાવવા કે જેથી તેની ઝેરી ગેસ હવામાં જલદાર નીકળી જાય.

[૬]

(અ) સાયનામઃ ઓફ પોટામિયમ ૨૬ ટ્રાય રેનય, કામેનિટ ઓફ મોઝ ૮ ઓંસ. સાયનામઃ ઓફ મિનર ૫ ઓંસ. ડિટ્રીફ પાણી ૧ ગેલન.

આ યમે પ્લેનુ ટ્રાય-મિથન. એ મિથન હ્રાગ ટ્રાય ચડાવ્યા પછી, આમિતી ગ્રવક અને ટાપટીય તરીકે નીચલા ખીન મિથનનો ટ્રાય ચડાવાય છે.-

(બ) સાયનામઃ ઓફ પોટામિયમ ૪૬ ટ્રાય ઓંસ, સાયનામઃ ઓફ સિલર ૧૬ ઓંસ, ડિટ્રીફ પાણી ૧ ગેલન

[૭]

(અ) પોટાસિયમ સાયનામઃ ૧૨ ઓંસ. સિલર સાયનામઃ ૧ ટ્રાય ઓંસ, ડિટ્રીફ પાણી ૧ ગેલન

(બ) પોટાસિયમ સાયનામઃ ૧ ગ્રામ સાયનામઃ ઓફ મિનર ૩ ટ્રાય ઓંસ, ડિટ્રીફ પાણી ૧ ગેલન

મિથનો જતાવતા તથા વાયનાની રીત પ્રોપ નં. ૬ મુજબ

[૮]

આ મિથન એપ્યુમિનિયમ ૫૦ આંદોલો ટ્રાય ચડાવતા માટેનું આજ છે.-

સિલર નાઈટ્રેટ ૨ ઓંસ, પોટાસિયમ સાયનામઃ ૪ ઓંસ, મોડિયમ ફોફોરમ ૪ ઓંસ, ડિટ્રીફ પાણી ૧૦૦ ઓંસ

[૯]

સિલર સાયનામઃ ૩ ઓંસ, પોટાસિયમ સાયનામઃ ૨ ઓંસ, ડિટ્રીફ પાણી ૧ ગેલન.

[૧૦]

સિલર સાયનામઃ ૧૬ ઓંસ, પોટાસિયમ સાયનામઃ ૧૬ ઓંસ, ડિટ્રીફ પાણી ૧ ગેલન.

[૧૧]

આ પ્રોપ જનુ મિથનો પગરો છે અને ને તાંજાની નીચે પર આંદોલો ટ્રાય ચડાવતા માટે ઉપયોગી છે:-

(અ) મોડિયમ સાયનામઃ ૬ ઓંસ. આમ્મોનિયમ ઓફ મરક્યુરી ૩ ઓંસ, ડિટ્રીફ પાણી ૧ ગેલન.

[૧૬-૮]

મિથન જતારી, તેમાં લે તે નીચે એક એ એક માટે જોઈ લેા. (આ મિથનની ટ્રાય ચડાવતા માટે વિજ્ઞાનક પ્રદ વપરાતો નથી; મિથનમાં આ લે ને નીચે જોઈ લેતાં, ટ્રાય ચડી તબ છે) પછી તરત-

(બ) મોડિયમ સાયનામઃ ૮ ઓંસ. સિલર સાયનામઃ ૩ ઓંસ, ફોફોરમ ૩ ઓંસ, ડિટ્રીફ પાણી ૧ ગેલન

-એના મિથનમાં (જે પરિવારની જતાઓને નૈષાર સામ્યુ ઓફ) પેટી નીચ નથી નિષ્કાર ટ્રાય ચડાવો એ અને જોઈ લેવો-

[૧૩] મોડિયમ સાયનામઃ ૪૩ ઓંસ, સિલર સાયનામઃ ૩ ઓંસ, એમોનિયમ ક્લોરાઇડ ૩ ઓંસ, ડિટ્રીફ પાણી ૧ ગેલન

-નું મિથન જતારી, તેમાં પેટી (કિયા ટ્રાયવાતો) નીચે નાંખી, નિષ્કાર ટ્રાય ચડાવી લેા. ટ્રાય હ્રાગ થતાં ને એ ટ્રાય વધુ ગ્રામનો કચો ટ્રાય ને, આ ટ્રાય વધુ મિથનમાં ૧ એમ કાળા આક્રમકતા કહેતી રહે

[૧૨]

અને દરે આ હાન મિથન, આ કાલકા ટ્રાય માટે છે. અતી રહિ એ છે ૩ પદમાં આમાન્ય ટ્રાય ચડાવતા પછી આ મિથનની ટ્રાય ચડાવતા. ટ્રાય કાલકો થઈ તબ છે.

પ્રથમ એક જાટામાં ૧ પાઉન્ડ આમાન્ય ટ્રાય-મિથન લા, એમાં એવી જનુ એમ જામ્મોનિયમ ઓફ કાર્બન ડાયોક્સાઇડ, એમોનિયમ ઓફ મેલન પ્રવાહી સમાવે એવા પેટાટા કાચના જાટામાં ભરી દો અને પછી તેમાં જનુ પાઉન્ડ ૧૦૦નું આમાન્ય ટ્રાય-મિથન ૫૬ ઉમેરી, થોડીક મિનિટો લગી એમોનિયમ જનુ દલાવતા પછી ૨૪ કલાક સુધી રહવા દો. ત્યાર પછી ઉપરનું પ્રવાહી એક જાટામાં આમાન્ય કાટી મુક, તેમાં મિથન ૧૦૦ પાઉન્ડ નિષ્કાર સાયનામઃ (પોટાસ ડિટ્રીફ પાણીમાં આમ્મોનિયમ) મેલનો અને રહવા દો.

આ મિથન ૨ ઓંસ નં. ૩૦ દેતા આમાન્ય ટ્રાય નિષ્કારમાં ઉમેરી વાપરવું.

{ જતાના ટ્રાયનો વિષય આમ { જોનાના ટ્રાયનો વિષય આમ

(૨) કાર્બન જાટામાં કાલકા આમાન્ય કાલકા અને કાલકા એવા જનુ પ્રવાહી ર.

આયુર્વેદિક કોડી

કાસુંદરાના બીજ ૮૦ તોલા, એલચી દાણા ૨ તોલા, નયકલ ૩ તોલા, નવનિ ૩ તોલા, મુંઠ ૩ તોલા, કસર ૩ તોલા, લીંગ ૩ તોલા, તજ ૧ તોલા, કંકાલ ૧ તોલા.

પ્રથમ કાસુંદરાના બીજને સાફ કરી, ગાયના ધીમાં રોજી લેા અને પછી બાકીની દવાઓ સાથે મેળવી બારીક દળી લેા.

—નકાકારક હુનરો.

આયુર્વેદિક આહ

ગુલસીના મુકા પાંદડાં ૧ ભાગ, આંબાના કોમળ મુકા પાંદડાં ૧ ભાગ, પીપલાના મુકા પાંદડાં ૧ ભાગ, મછા ૧ ભાગ, કાઠી મરી ૧ ભાગ, એલચી દાણા ૧ ભાગ, ઉપકસરીનાં મુકા ૧ ભાગ, કોડીકાની અંતર છાલ ૧ ભાગ. નાડી ભુજી કરી, આદ તરીકે વાપરવાળી ગ્રણ કરે છે.

—નકાકારક હુનરો.

કાનપુરી કાળી શાહી

મસ્તગી ૮ તોલા, તર્પેન્ડાઇન ૧ તોલા, કાજળ ૨ તોલા, ચપળા લાખ ૧૨ તોલા, દેથી મીણુ ૧૬ તોલા, ચરખી ૬ તોલા, ઉચ્ચ સાચુતી કાતરણુ ૧૨ તોલા.

એક વાસણમાં ગીણુ અને ચરખી નાખી મુલે ચલાવેા. જ્યારે બેડ પીગથી જળ ત્યારે તેમાં મસ્તગી નાખેા. પછી એ પીગથી જળ ત્યારે લાખ ઉમેરેા અને તે પીગથી જળ તો સાચુતી કાતરણુ નાખેા. થોડી વારમાંતેવ પીગથી જશે. હવે બીજા દ્વાય પર કાજળને તર્પેન્ડાઇનમાં મેળવી, છેવટે તેને ઉપકા પ્રશાદીમાં મિશ્ર કરેા.

કિશમિશનો દહલેા

કિશમિશ ૨૩ રતલ, થી ૬ રતલ, આંડ ૧ રતલ, પિસ્તા ૫ તોલા, બદામતી મીજ ૧૦ તોલા, ન્હાની એલચીના દાણા ૧ તોલા, પ્લેલાં એક વાસણમાં આંડ નાખી, થોડું પાણી ઉમેરી, નિયમસર આસણી બનાવી લેા. પછી કિશમિશને થોષ, સાફ કરીને છુદી રાખેા અને એક વાસણમાં ધી નાખી, મુલા પર મુકા અને પછી તેમાં કિશમિશ નાખી ભુંછ લેા અને પછી આસણી ઉમેરી દહલેા પકાવેા. પાછળથી પિસ્તા અને બદામને વારી તે પણુ ઉમેરા હો અને છેવટે દહલેા તૈયાર થનાં એલચી દાણાની ભુજી મેળવેા.

ખટખુચની છાલનેા ઉપયોગ

ખટખુચની છાલને સામાન્યતઃ નકાળી સમજા ફેડી દેવામાં આવે છે, પણ જ્ને તેને મુકરીને વાડીને ભુજી બનાવી લેવાય તો ઘણા કામે આવી સકે છે. જ્ને કાંઈ તરકારી વ. ચદતી (ગળતી) ન હોય તો તેમાં એક ચમચી આ ભુજી નાખતાં તે તરતજ ગળી જાય છે. વળી આ ભુજી લોટમાં નાખી, તેને મુંદવામાં આવે તો થોડી વારમાં ખમીર ચડે છે.

ખાંસીની ગાળીઓ

જેડીમધનો શીરો ૧ તોલા, મસ્તગી ૭ તોલા, કાઠી મરી ૩ તોલા, કાળા દરાખ પાંચ નંગ, બદામતી મીજ ૩ નંગ.

કાળી દરાખના બીજ કાંડી નાખવા. પછી બંધી દવાઓને વાટો, સદજ પાણી મેળવી, જુતારના દાણા જેવડી ગોળીઓ બનાવી લેવી.

માત્રાઃ મ્હોટાઓને દિવસમાં ત્રણ વેળા જખે ગોળી. ન્હાનાઓને અર્ધી માત્રા.

છંદ-ભુકી

છંદરતું પીણું આવે છે, તેજાજી ગુણુ
ધરાયનાર ભુકી આ રીતે બની સકે છે:-

સુંદની ભુકી ૫૦ ઔંસ, કીમ ઔંસ
૧૧૨૨ ૬૦ ઔંસ, ખાંડની ભુકી ૯ ઔંસ,
લિંબુનું તેજ ૧ તોમો.

બધાને મેળવી, પાંચ પાંચ તોલાના
પડીકા બનાવો.

ગુલાબ-ભુકી

વરિયાલી રૂં તેમો, સુંડ રૂં તેમો, નમો-
તરનો ચર (છાલ કાઢવા પછીનો) ૧ રૂં તેમો,
ગુલાબ-ફુલ ૧ રૂં તેમો, સોનાપકી ૨ રૂં તેમો,
સંચલ રૂં તેમો, લાહોરી મોહું રૂં તેમો,
જવખાર રૂં તેમો, દરડે રજ ૧ રૂં તેમો,
કીમજ ૧ રૂં તેમો.

બધાને વાટી, વસ્ત્રગાળ ભુકી કરો.

ખોરાક: રૂં થી રૂં તેમો.

—એ બી. ગરીબ હરીમ.

તાવ મટાડનાર શરખત

કરિયાતું ૨ તોલા, વરિયાલી ૨ તોલા,
બનકશા ૧ તોલો, જોડીમધ ૨ તોલા, એલચી
દાણા રૂં તેમો, લસણ ૧ તોલો, મેનામકી
૨ તોલા, આંકડાના ફુલ રૂં તેમો, ગુલાબ-
ફુલ ૨ તોલા, નિલોદર ૧ તોલો, શાદગીર
રૂં તેમો, મહોટી એલચીના દાણા રૂં તેમો,
તજ ૨ તોલા, સુંડ રૂં તેમો, અજમે ૧
તોલો, ઝીરું રૂં તેમો, કાળી મરી રૂં તેમો,
આમચી ૧૦ તોલા, ખાટા લિંબુ ૧૦ તોલા,
નારંગી નંગ ૫, સેવકળ નંગ ૫, દાડમ નંગ
પાંચ, પાણી તથા સાકર ૫૫ પુરતી.

દાડમની છાલ કાઢી નાખી, બીયાં પણુ
કાઢી નાખ્યા. પછી બાકીની બધી
નક્કર ચીજોને અર્ધકચરી વાટી લેવી તથા
આમચી, નારંગી, સેવકળ, તથા લિંબુના કટકા

કરી લેવા. પછી બધાનું વજન કરી, તેથી ૭ ગણું
પાણી લઇ, એક વાસણમાં મુકી વામણને
સુઝે ચઢાવો. જ્યારે પાણીનો ઘેટો ભાગ ગળી
બધ ત્યારે સુવા પરથી નીચે ઉતારી દરવા
દઇ, પછી દાઘ વડે બધી દવાઓને મસળો,
પ્રાણીને વસ્ત્રગાળ કરી. લો અને તેના
વજનથી ત્રણ ગણી સાકર નાખી, ફરી વાર
સુઝે ચઢાવી, ધીમી આવે શરખત જેવું થઈ
બનાવી લેજો.

ખોરાક: ૧ વર્ષના બાળકને રૂં થી ૧
ન્દાની ચમચી શરખત, ૧ થી ૬ વર્ષના
બાળકને ૨ થી ૩ ન્દાની ચમચી શરખત રૂં
ઝેન કવિનાર્ધન સાથે, ૭ થી ૧૦ વર્ષના
બાળકને ૩ થી ૪ ન્દાની ચમચી શરખત ૧ રૂં
ઝેન કવિનાર્ધન સાથે, ૧૦ થી ૧૫ વર્ષના
છાંદરાને ૪ થી ૬ ન્દાની ચમચી શરખત ૨
ઝેન કવિનાર્ધન સાથે, ૧૫ થી વધુ વર્ષના
માણસને ૪ થી ૬ ન્દાની ચમચી ચમખત ૩
ઝેન કવિનાર્ધન સાથે.

ઉપથી માત્રા દિવસમાં પાંચ ૭ વેળા,
દર ચાર કલાકે આપવી.

નોંધ: ૧ વર્ષના બાળકને તથા ૧૦૩
ડીથીથી વધુ તાવ હોય તો ત્યારે ફક્ત શરખ-
તજ આપવું: કવિનાર્ધન ગિરકત આપવી
નહિ. (શરખતમાં મુકરન જેટલું પાણી પોતી
વેળા મેળવી સકાશે)

—ડા. અબ્દુલવાહ મિસ્વી.

તાવની ગોળીઓ

ધતુરાના બીજ ૧ તોલો, સુંડ રૂં તેમો,
આવળનો સુંદર ૨ તોલો, ચમચીની ૧ તોલો.
બધાને બારીક કરી, ચણા ઘંટડી ગોળીઓ
બનાવો અને તાવ આવવા પહેલા બખમે
ગોળીઓ આપો.

દંતમંજન

એક ૩ તોલા, કાકી મરી ૨ તોલા, કપુર
૧ રૂં તેમો.

પ્રવાદી સાથુ

કોસન ઘોર ૧ ન્દાનો
ગ્રાસ, પિંડુનો રસ ૧
ન્દાનો ગ્રાસ, સાકેન
વિન્દમર સાથુ મે
ગોડોઆ.

નાથુની જાગીઃ કાનરજુ
કરી. કોસન ઘોર
અને પિંડુના રસમાં પ્રવાદી અજુનું વાસજુ
મેળવે.

■

પેડુંન ગ્રાસ

પિપરમિન્ટ વિન્દમર ૮ રતી. અચરણનો
સવ ૭ રતી, કપુર ૧ તોલો, પુષ્કરિષ્ઠ
ઑઈલ ૧ તોલો, કોષરેષ તેલ ૪ તોલા.
મોદ મીજુ રહે તોલા.

પંદરાં પંદરાં ૪ વરુએને એક ચીંચીમાં
નાખી, જુલ જાંબે કરી થોડી વાર મરૂમ
જલવાએ વા નાકમાં વા મુસાની પામે રહેવા
દો. એ પ્રવાતો થમ જમે. પહોં મોદ મીજુનું
ઘોર જાથ પર પીગળાવી તેમાં કોષરેષ
ઉમેરી, મુગ પરથી નીચે ઉતારી. પેદ પ્રવાદી
ઉમેરી મિજ કરે. ૨૬ પડતા કાજુ થા જમે.

■

મઢાસી છીંકાણી

દિંમુજ વા મુન્દુર તંબાકુના પાંદડાંની
નસો કાઢી, મધ્યમ આંચે ત્યાં લગી મુકા
૨ પાંદડાને વાટતાં ચોરાવેટ રંજના થાવ. પહોં
પાંદડાને જલદીથી વાટી નાખી, જેટલા બુધા
દોષ તેના પ્રમાણમાં ૩૦ જામ બુધાએ ૧
જામ મુતો મેગરી, પાંચિ ખરજમાં નાખી,
પેદું જ ગાવનું પી ઉમેરી, ખુજ પુટી તા.
પહોં મુરુન દોષ તેથી સુખમીઆ મેળવે.

■

માલિશ-તેલ

માકડમણી ૧ તોલા, ટુડીનો ૬ તોલા.
લચબુ ૧ પોથી, તલનું તેલ ૨૦ તોલા.

તેલમાં જાંબી દવાઓ નાખી, ખુજ પાવો.
જપાદે અદરની દવાઓ જાંબી જપા આંચે
ન્યાદે તેલને મુકા પરથી નીચે ઉતારી, હાંડ
જાડીને માથી લો.

શરીરના જુદા જુદા ભાગના રસ પર
જવાદયા માલિશ કરવા માટે આ તેલ
ઉપયોગી છે.

■

વજાનની ઝાળીઆ

રેવંચીનીનો નીચે ૧ તોલો. મંચા
૧ તોલો.

સતત ૨૩ વર્ષથી સંપૂર્ણ વ્યાયામ વિષયક સચિત્ર માહિતી આપતું,
હિંદની પ્રજાનું માનીતું માસિક.

દર મહિનાની ૧૫મી
તારીખે નિયમિત
પ્રસિદ્ધ થાય છે.

વ્યાયામ

વાર્ષિક લઘુગ્રન્થ
દિવસ ૩૦.૫-૮-૦
પરદેશ પં ૧૩/૧૧/૦૧

વ્યાયામ વિષયક સાહિત્ય, સાધનો તથા ખુલાસા માટે લખો—

અવસ્થાપક, 'વ્યાયામ' રાવપુરા, વડોદરા.

અરસપરસ અંધુત્વ વધારવો તે અમારો ધ્યેય છે.

ધી ઇસ્ટ ઍન્ડ વેસ્ટ ટ્રેડ ડેવેલપમેન્ટ

કચ્છ-કાઠિયાવાડ ખાસ અંક

કદી બહાર પડેલ નથી તેવી અનેક હાકલો અને ફાટાઓ સાથેનો આ દળદાર ખાસ અંક કેાઈ ધર્મ, કેામ કે પક્ષના ભેદભાવ વિના આજ સુધીમાં 'કચ્છ અને કાઠિયાવાડ'માં દરેક દિશામાં શું પ્રગતિ થઈ છે, અને તેની પ્રગતિ દેશ પરદેશમાં શું કહ્યું છે તે ખતાવવા સાથે આર્થિક દ્રષ્ટિએ વ્યાપાર ઉદ્યોગમાં લપચોગી થઈ પડે તેવી ઘણી વિગતો ખાસ અનુભવ ધરાવતા બાહોસ અને નામાંકીત કાર્યકરોના લેખોમાં આવવાની હોઈ, હમેશા સાચવી રાખવા લાયક થશે. કીંમત રૂ. ૨.

જલદી નામ નોંધાવો

અગાઉથી ઓરડર મોકલનારને રૂ. ૧૧ (પોસ્ટેજ અલગ)
ઓરડર સાથે નાણાં મોકલનારને રૂ. ૧ (પોસ્ટેજ મફત)
દિલ્લિસ્તાન બહારના દેશો માટે રૂ. ૨ (અગાઉથી)
ડિરેક્ટરી વિભાગમાં છાપવાના રૂ. ૨ (અંક મફત)

તાંત્રી : લક્ષ્મીચંદ ડોસાભાઈ શાહ,

ગાંધીદાસ,

જાહેર ખખર માટે ઉત્તમ.

ટીપે ટીપે સરોવર ભરાય !

કહેવન છે કે ટીપે ટીપે સરોવર ભરાય જાય !

કહેવન ખરી હોય વા નહિ, પાછ પાછ કરી દરબન એકઠી થઈ સકે છે, એમાં મદને તો શક નથી.

પણ નેમ નથી થતું, તેનું કારણ શું છે, તે જાણો છો ? તે એ છે કે આપણે પાછ, પેસા, આના કે રૂપિયાની ખરી કીમત નથી સમજતા. જો આપણે એક પાછ,

પેસા કે આના વા રૂપિયાની ખરી કીમત જાણતા હોત તો ગરીબ ન રહેત.

રોજ એક પાછ, પેસા, બે પેસા, આનો, એ આના, ચાર આના, છ આના, આઠ આના. દસ આના, બાર આના કે રૂપિયો કમાવાય-વા પોતાના ખર્ચમાં કરકસર કરી જમાવાય તો એક મહિના, ત્રણ મહિના, છ મહિના અને વર્ષમાં કેટલી રકમ થાય છે, તે જુઓ:-

	[૧ માસ] રૂપિયા	[૩ માસ] રૂપિયા	[૬ માસ] રૂપિયા	[૧ વર્ષ] રૂપિયા
એક પાછ	૦-૨-૬	૦-૭-૭	૦-૧૫-૨	૧-૧૪-૫
એક પેસા	૦-૭-૬	૧-૬-૮	૨-૧૩-૬	૫-૧૧-૩
એક આનો	૧-૧૪-૦	૫-૧૧-૦	૧૧-૬-૦	૨૨-૧૩-૦
બે આના	૩-૧૨-૦	૧૧-૬-૦	૨૨-૧૨-૦	૪૫-૧૦-૦
ચાર આના	૭-૮-૦	૨૨-૧૨-૦	૪૫-૮-૦	૯૧-૪-૦
છ આના	૧૧-૪-૦	૩૪-૨-૦	૬૮-૪-૦	૧૩૬-૧૪-૦
આઠ આના	૧૫-૦-૦	૪૫-૮-૦	૯૧-૦-૦	૧૮૨-૮-૦
દસ આના	૧૮-૧૨-૦	૫૬-૧૪-૦	૧૧૩-૧૨-૦	૨૨૮-૨-૦
બાર આના	૨૨-૮-૦	૬૮-૪-૦	૧૩૬-૮-૦	૨૭૩-૧૨-૦
ચૌદ આના	૨૬-૪-૦	૭૯-૧૦-૦	૧૫૯-૪-૦	૩૧૯-૬-૦
એક રૂપિયો	૩૦-૦-૦	૮૧-૦-૦	૧૮૨-૦-૦	૩૬૫-૦-૦
બે રૂપિયા	૬૦-૦-૦	૧૮૨-૦-૦	૩૬૪-૦-૦	૭૩૦-૦-૦
ત્રણ રૂપિયા	૯૦-૦-૦	૨૭૩-૦-૦	૫૪૬-૦-૦	૧૦૬૫-૦-૦
ચાર રૂપિયા	૧૨૦-૦-૦	૩૬૪-૦-૦	૭૨૮-૦-૦	૧૪૬૦-૦-૦
પાંચ રૂપિયા	૧૫૦-૦-૦	૪૫૫-૦-૦	૯૧૦-૦-૦	૧૮૨૫-૦-૦
દસ રૂપિયા	૩૦૦-૦-૦	૯૧૦-૦-૦	૧૮૨૦-૦-૦	૩૬૫૦-૦-૦

હુ ક્યાં ત્યારે. પાછ કમાવો વા જમાવો અને તમે વર્ષ દરમિયાન રૂ. ૧-૧૪-૫ મેળવશો. પેસા કમાવો કે જમાવો અને તમે રૂ. ૫-૧૧-૩ ના વર્ષ દિને માસિક થશો. ચાર આના કમાવો વા જમાવો અને બાર મહિના પાંચનાં તમારી કને રૂ. ૯૧-૪-૦ ની પુંછ થઈ રહેશે.

ચિત્તાર તો કરો. પેસા પાન, ચાદ કે બીજાના તમારો ખર્ચ જો તમે જમાવો તો વર્ષ દિને કેટલી રકમ એકઠી થાય ! સિધારે

પૂંકની મુજી હો તો બાર મહિને કેટલી રકમ જમાવી સકો ?

અને વળી વિચારો તો ખરા કે રોજ સદગ વધુ મિદનત કરો, સદગ વધુ તકલીફ ઉઠાવો અને બે ચાર કે છ આના વધુ કમાવો તો વર્ષ દિને રૂ. ૪૫-૧૦-૦ વા ૯૧-૪-૦ વા ૧૩૬-૧૪-૦ વધુ આવે, તે તમને કેટલો યાજા કરે ?

હા, વાર થાઓ. ટીપે ટીપે સરોવર ભરાયું

“કમર” : અંક ૧૦૧મે -

હોય કે ન પણ હોય, પાછ પાછ, વેમો વેમો
અને આતો આતો કરી દ્વલન મેળવાય છે.
આજે જેમને તમે કમોપનિ જુઓ છે, તેમાંના
લગભગ દરેક કંઈ કલાક એ કલાક, દિવસ
એ દિવસ પા મહિના એ મહિનામાં લખખનિ
નથી થયા. તેમણે-અને તેમણે નદિ તો
તેમના વડીલોએ-પોં સંગી અજુથક મિદનન
કરી છે, તેનું આ સુદર પરિણામ જોયું છે.
તમેય મિદનત કરશો, કમાઓ અને જાણવના
રહેશો નો અરૂર એક દિને દ્વલનમંદોળી
યાનીમાં તમારું નામ આવશે

લાસરિયાઓનો બહિષ્કાર કરો

ધણાકોને પોતાનું દેવું ચુકવવામા આગમ
કરવાની એક પ્રકારની રેવ હોય છે. એવાઓ
પોતાનું દેવું આપી નથી સરતા, એમ નથી
હોતું; આપવાની નીચપણ પણ ત્યાં છે ખરી
જતાં એક રેવ નરીકે બેદરકાર ન્દે છે.

એવાઓ માટે ડેટ્રામટ(અમેરીકા)ના મુખ્ય
રોડ-મેનેજરોએ પાંચ ૭ વર્ષ ૫૨ બંગા
યમાં એક નિવમ ઘડ્યો હતો કે જંગી સાઠ
દિવસમાં પૈસા ચુકવવામા નિષ્ફળ ત્વય તેમને
કામ પણ મોટે ઉપાર માય નજર આવશે.

પાંચ વર્ષના અમલ પછી એ નિવમ
સાફ્ય સખિત થયો છે. આપણે ત્યાં જુદા
જુદા વેપારી-મંડળો એવા કાંઈ નિવમ પડે
તો મારું. વેપારી મંડળો કામે ન વળગે તો
એ પાંચ વેપારીઓ એકઠા થઈ, તેમને ફર્ડ
પડે કે આવો નિવમ કરે અને પછી તેની
ઉપર બધા અમલ કરે છે વા નાદિ તેની
તકેદારી રાખે.

લાસરિયાઓને કાંઈ ઉપાર નદિ આપે
તો તેઓ આપોઆપ કેસાણે આવશે અને
અટકાઈ પડ્યા ચુકવના થઈ જશે.

અધુન લણતર

નિષ્ફળતાના અનેક કારણોમાંનું એક
અધુન લણતર પણ છે.

એક કસાઈ જોસન કાપવાની કપા ને
શીખ્યો હોય પણ ગ્રાહકોને રાત્રી કેપ કરવા,
તે જાણતો ન હોય તો નિષ્ફળ નીવડે

એક લઈવાઈ પાંડે રોડી જનાવવાના
બેદ જાણી સકતો હોય, પણ મલ અપાવવાની
રીત જાણતો ન હોય તો નિષ્ફળ જા ને ?
એક વેપારી માણની ખરીદી કરવાની
રીત તો જાણતો હોય પણ વેચવાની પદ્ધતિની
અજ્ઞાત હોય તો નિષ્ફળ નીવડે એમા નવરત્ન
છે ખરી ?

હા, અધુન લણતર નકામું છે; પૂરું
જાણો અને સમજો.

ખોટા બદાના

ધણા વેપારીઓ ખોટા બદાના કાઢત
ટેવામ મથા હોય છે. કામ પણ દાખલામા
તેમને પોતાની જાણ વા પોતાના માવની
આપી નથી દેખાતી; દેખાય છે તો પણ તેમના
માનવા ના પાડે છે અને ખોટા બદાના
કાઢે છે.

આમા ખોટા બદાના કાઢવાનો તેમનાં
દેવું પત્રો વેળા પોતાની પ્રતિષ્ઠા જાળવવાનો
વા પોતાના સ્વામિમાનો નીતે નદિ પડ્યા
દેવાનો દોષ છે, પણ અરેબર નો તેઓ
પોતાની જે ફટેવથી પોતાનો મોજનો ખોટ
અને સ્વામિમાન મુમાયોજ રદવા છે. ખોટા
બદાના કાઢનાર વેતરિને માદકો બાદના તો
નથીજ, પણ પછી તો તેની ખરી ચાનો પડ
પણ સંકાગીત અને છે.

ખોટા બદાના કાઢવા ઈંટી દો. જુન
દોષ તો કુણો એમાર મોટાત છે, અટકાવ
છે અને એમ છે કુશળતાની રાજ-રિયા પણ.

માણવ વેચાણ મોટા પ્રમાણમાં કરવો માટે

જાહેર ખર્ચા સર્વોત્તમ સાધન છે.

સાહસિક વેપારીઓને ખુશખબર

સુખસિદ્ધ માસિકોમાં અને સાપ્તાહિકોમાં

સરતા ભાવે જાહેર ખર્ચા

છપાવવા આજેજ લખો:—

વ્યવસ્થાપક, શ્રી લક્ષ્મી પુસ્તકમાળા

પોસ્ટ સીનુગરા. (અંતર-૬૨૭)

બે રૂપિયાની કિંમતનું ત્રિવિધ હુન્નરોથી ભરપૂર

પુસ્તક મફત ભેટ મેળવો!

‘ખંડાકારક હુન્નરો’ સાથે જીવનમાં છાપવા માટે લેખો અને પ્રયોગો લખી મોકલો.
વેપાર, રોજગાર, કારીગરી અને સ્વાધ્યયના પૈસા કમાવાની તરફ
વ્યવહાર લેખો.

હુન્નર, ઉદ્યોગ, વેપાર, વેતક અને ઘરગથ્થુ ઉપયોગી વસ્તુઓ બનાવવાની
સાચી માહિતીના પ્રમાણસર પ્રયોગો.

ફળઝાટો, કિંમતી ઝાટો અને પાકોનાં વાવેતરો વિષે ઉપજા ખર્ચના
આંકડાઓ સાથે અનુભવસિદ્ધ લેખો.

કિંમતી, ઉપયોગી અને ગુણકારક વનસ્પતિઓનાં તેલ, ચાતર, અર્ક,
સત્ત, સરકા, ચુકવણી, શરબત, મુરખા, ચટણી, અઘાણું વિગેરે ઉપયોગી
વસ્તુઓ બનાવવાની સાચી માહિતીના પ્રમાણસર વિગતવાર લેખો.

થોડી કિંમતનાં નાનાં હાથેયની આકૃતિઓની લાખુઆલેગ સંપૂર્ણ માહિતી.

તમોજો લખી મોકલેલ એક પણ લેખ કે પ્રયોગ આ પુસ્તકમાં છપાશે
તો તેની એક નકલ તમને ઘેર જોડાં મફત બેટ મળશે. વધુ નકલો જોઈતી હશે
તો પાછી કિંમત વેગાતી મળશે. ટપાલ ખર્ચ ‘ફુડ’.

તે ઉપરાંત તે લેખકને આ પુસ્તકમાં દુકી જાહેર ખર્ચા છપાવવી હશે
તો મફત છપાશે!

આ પુસ્તકમાં તમારી જાહેર ખર્ચા મફત છપાવી વેપાર વધારો.

વ્યવસ્થાપક: શ્રી લક્ષ્મી પુસ્તકમાળા, પોસ્ટ સીનુગરા, (અંતર-૬૨૭)

અહિરાતો તે અંગત હોઈ સકે?

હા, કેટલાક પ્રકારની અહિરાતો અંગત પ્રકારની ન હોવા છતાં, અંગત અહિરાતો તરીકે આપવામાં આવે છે. કારણ કે, માનવ સ્વભાવ જિજ્ઞાસાથી ભરપૂર હોઈ, સામાન્ય અહિરાતોને મુકાબલે અંગત અહિરાતોને લોકો વધુ વાંચે છે. પારકાની પંચાત યા ભેદ અરમો જાણવાની માનવ કૃત્રુદયતા, એજ આની અહિરાતોને અદ્યુન રીતે સફળ ચલાવે છે.

અંગત વિભાગની અહિરાતો—*Personal Column Advertisements*—નો ખર્ચ, ખીછ અહિરાતોને મુકાબલે વધુ હોય છે એ ખરું, પણ તેના સફળ પરિણામો જોવા તે વધુ પડતો નથીજ.

વાંચકો પ્રશ્નો: આખિરે અંગત અહિરાતો હોય છે કેવી?

સવાસનો જવાબ આપવાને બદલે, થોડાક મય પર એક અણ્ણિતા પત્રમાં છપાવથી અહિરાતોના ચાર પાત્ર નમૂનાજ આપીશ. આ રહ્યા તે:—

LOST OVERBOARD

FROM Imperial Airways plane "Capricorn" between Karachi and Delhi, a suitcase containing a jewel case, a diamond tiara and Rs. 1,075 in notes. Will the finder please return, without delay, the tin of W. P. V. Cigarettes, from the left hand compartment?

કેરી ઉદ્ધારના! જવેરાત અને પૈસા ગુમાયા તેની ચિંતા નથી. ચિંતા છે, તો પોતાની સિગારેટોની?

આ રહ્યો ખીજો નમૂનો:

MISSING

FROM the advertiser's flat in Warden Road, his wife Will the finder please encourage her to return the tin of W. P. V. Cigarettes, which she took from her husband's desk?

ખૂબ! પતિ બહેન જાય, સિગારેટો ન જાય!

અને આ ત્રીજો—

LATE NEW YEAR'S RESOLUTION

IRENE, I promise not to smoke anything except W. P. V. Cigarettes—They are easier to get on with than you anyway.—JIMMY.

અને સિગારેટ—ચોરીના આ જોનમુન જવાબ તો જુઓ:—

COCKTAIL PARTY

JIMMY, I do hope you'll forgive me for using that tin of 50 W. P. V. Cigarettes for my party. Dad is genuinely disappointed. There's no hope for you yet. IRENE.

અને કટિપત્ર મિ. જિમ્મી ખાંડ્યા જાય એવા કંઈ હોઈ સકે ખરા? તેમની મઆશી—કટિપત્ર તો ખરીજ—આ રહી:—

AN APOLOGY

IRENE: Don't apologise for your thieving friends' good taste. But why can't they buy their own W. P. V. Cigarettes? JIMMY.

તેમજ ખીછ બધી અહિરાતો સિગારેટોની છે; ગુમ થયેલા માલની યા ખીજા બનાવોની બધી વિચિત્રતા કેવળ તો બતાવેલી છે.

(૧) કહ્યા વિના કહી સકારો કે આ

કેવી અસરકર્તા. દેખાને કેવળ અંગત
આદિરાનો જે એટલે એ કમ્પનીએ એવી પાંચ
પંદર નદિ, પચાસ-સાઠ આદિરાનો તૈવાર
કનારી જે અને દરરોજ નદી નદી આદિરાન
આપે જાય છે.

૩

અંગત આદિરાનો કેવળ સિગારેટના પાંચ
માટેજ ઉપયોગી છે, એમ નથી. સિગારેટ
સિવા ખીન્ન ડગ્ગનજે પ્રકારના માલ માટે-
એમ કદો કે માનવ ઉપયોગી દરેક આતના
માલ માટે-અધમેટી છે. સિગારેટો હોય પણ
ચિરુટ કે તંનાક, આમ પદાર્થો હોય કે દવાઓ,
કપડાં હોય કે ટોપી વા છુટ, પુરતકો હોય
વા સિનેમા ફિલ્મો-દરેક, માટે અધમેટી,
અસરકારક અને સફળ અંગત આદિરાનો બધી
સકાય છે.

અંગત આદિરાનો એટલે અંગત અપીલ.
તે એવાજ મોકળાપણે જાણી નેહળે, જેવા
મોકળાપણે જે મિત્રો અસપદસને લખે છે;
પતિ પતિને એક બીજાને કહે છે. જ્યાં તેમાં
શબ્દ-આડંબર આવશે કે આદિરાન કૃત્રિમ
ધમ્મ ગમ્મ, તેની સફળતા એટલી યશ્ન ગમ્મ.

પોતાના સાધને પોતે ઓળખે!

વેપારીઓ ક્યારેક ઉતાવળમાં, વગર
જિયારો કેયું કાચું કાપે છે, તેના નીચેઓ
રમુછ નમુના એક અંગ્રેજી પત્રમાંથી ઉતારી
લીધે છે:

‘વેપારી-નદિ’ સદિય! હું કાઠ કોચી
એક મેના નથી-મુદ્દ મદારા સમા બાઈનીય
એક નદિં.

આદક-પાઈ તવારે. પાનુ મેરાક, તમારા
બાઈને મદારા કરવાં પધારે તમેજ, ઓળખો.
એ દેખીતું છે!

કમાવાનો કે ગુમાવાનો સમય?

દુનામાં એક મદાન લગાઈ આવી રહી
છે. આજે નદિં તો કામે, કામે નદિં તો
પરમે તે આવશેજ આવશે.

લગાઈની વાત વેપારીઓ માટે ધણી
ચિંતાજનક હોય છે. ક્યારેક વધુ કમાણી
થાય છે અને ક્યારેક તળિયાઝાદક નુકસાન.

આવતી લગાઈ દરમ્યાન તમે કમાવા
મળે છે વા ગુમાવવા?

લગાઈ દ્વારા કમાણી થતી નથી; બે થાય
છે તો માત્ર ગણતરીના તકસાધુઓને. ઉપાર
અને દારૂગોળો ગનાવનારાઓનેજ. બાકીના
વેપારીઓને જે કમાણી થાય છે, તેવું સોડું
કરણુ લગાઈ નથી હોતી, પરંતુ મારતી બંધ
થતી આવત હોય છે વા માલની વધેલા ભાવ.

આવતી લગાઈ દરમ્યાન પણ એવું થઈ
કાચું થશે. કેટલાય પરંતુ માલની આવત
બંધ થશે. કેટલાયના ભાવ રપ થી ૫૦ ટકા
વધી જશે. કેટલાય માલની દેશમાંથી બહાર
નિકાસ ત અમ્મ સકર્તા, કરતી પણ થશે.

કમાવું સૌથી તો વિચાર અને ગણતરીઓ
મળે. કમા માલના બારામાં શું થશે, તે નક્કી
કરો અને પછી કમાવવાની પદ્ધતિ હાથ
કરો. જે માલ મેંથી થવાનો સંભવ હોય તે
આજથી સમઢી રાખો. જે માલ સરતો થવાની
ધારણા હોય તેને ઝડપદ વેચતા જાઓ.
વેપારી કુનદ વાપરો તો કમાઈ સકશો. હાથ
પર હાથ રાખી મેસી રહેશો તો ગુમાવશો.

જેકુતલાઈએ તથા બાગબગીચાવાળાઓ

‘વિલાયતી ખાતરનો કટો હરિક’

હાડકાવું ખાતર:-સર્વોત્તમ કૃષ્ણ

સૌથી સરવું. જમીનને કસદાર. જતાંની

પાકમાં પૂરુજી વધારો કરનાર રહેશે

ખાતર છે. તે સીધાજ દરેક કિમતી પાવે-

તરો માટેનાં અકમીર મીઠાં માટે ખખે.

મેસર્સ તલાટી એન્ડ સન્સ,

ઉભાણ (વાયા નદીઆદ)

શિયાળાની મવસમ એટલે તનદુરસ્તી મેળવવાનો સમય

— એને માટેની પાંચ ઉપયોગી દવાઓ —

[૧]

અરકે મા-ઉલ-લહમ અંબરી

ખાસુલખાસ તુયુરી

શિયાળાની મોસમ માટે ખાસ ઉપયોગી

ચીઝ હોઈ, એના સેવનથી અશક્તિ દુર થઈ,

ખુરેલી, ખરેલી શક્તિ પાછી આવે છે.

સ્વાદિષ્ટ હોઈ થોડા પ્રમાણમાં લેવાથી વધારે

અસર દેખાડે છે.

દીમત મેળી બાટલી ૧ ના રૂ. ૩-૦-૦

[૨]

અરકે મા-ઉલ-લહમ અંબરી ખાસુલ

ખાસ તુયુરી દો આતિશાદ

આ મા-ઉલ-લહમ નાં ૧ થી બમણુ

અસરકારક હોઈ ખાસ વાપરવા જેવી વસ્તુ છે.

દીમત બાટલી ૧ ના રૂ. ૫-૦-૦

[૩]

હુખુમે કુખીર

સરદીની મવસમમાં ઉપયોગ કરવા લાયક,

ધાતુ વધારી, ઘટ વીર્ય બનાવી, ખરી અને

કાયમની શક્તિ ટકાવનાર આ પાક અમારા

દવાખાનોમાં જાતી દેખદેખ હેઠળ જાતું હોઈ

વાપરવાની જવાબજુ છે.

દીમત નં. ૧ તોલા ૧ ના છ આના

„ નં. ૨ „ ૧ ના આર આના

[૪]

હુખુમે મુસક્કિને ખાસ યા

દાફુએ એર્દતિલામ

અમારી આ મશહુર ગોલીઓ વિશે એટ-

લુંજ જણાવવાનું જસ થશે કે જેમનું વીર્ય

પાતળું પડી ગયું હોય, શરીર તરબૂં મેદુરો

શીકા નિસ્તેજ થઈ ગયો હોય તેમને માટે

અશિર્વાદ સમાન છે.

દીમત બાર ગોલીના બાર આના

[૫]

હુખુમે મુકવિયએ મુમસિફ

અમારી આ મશહુર ગોલીઓ કોઈ પણ

રીતે તુકસાત ન કરતાં તાકાત વધારે છે અને

ધાતુને પુટી આપી કુદરતી ટકાવ કરે છે.

દીમત બાર ગોલીનો રૂ. ૧-૮-૦

વધુ જાણવા માટે મોટું ઘર ઉપયોગી ૧૫૦ પાનાનું સ્વપચ સવા બે આનાની દીકીટગીટી મંગારી લો.

લખો:—મેનેજર,

દવાખાના મુઈને સિહત, (રજીસ્ટર્ડ) નં. ૧૩, રાણીનામાળ-ચુરત.

સકળ વેચાણકાર

ને સકળ વેચાણકાર-ને મોટા મોટા અને કામગીરી ઝાંડેલા મેળવવા સકિતમાન થાય છે-તેના ભેદ શા છે? અમેરિકન ગિઝ-નેસ” પત્રના એક તંત્રી મિ. બુચેન વ્હીટમેર કહે છે કે:

૧-ને પોતાના માલક કને જવા પહેલાં તેને વિશે કંઈક એવું નવું કરે અને જાણી લે છે, જે તેનો દરીદ્ર વેચાણકાર નથી જાણતો.

૨-તેનો માલક, તેને ઝાંડે: આપવાથી કેવી રીતે નફો મેળવે છે, તે જાણવાની તે ખાસ મિહનત કરે છે.

૩-આ નવા માલક જેવાજ ખીજા જુના માલકે, તેની સાથે વેપાર-સંબંધ બાંધી, કેવી રીતે અને કેવો ફાયદો મેળવે, તેની વિગતો તે દરદરેશ મેળવી રાખે છે.

૪-માલક મોટા ઝાંડે આપવા પુરતો પૈસાદાર છે યા નહિ તે, તે પહેલાં જાણી લે છે અને પછી પોતાની વાત-ચીત તે ઢાંચે કરે છે.

૫-તેના જુના માલકોમાંના કેટલા આ નવા માલકના મિત્રો છે અને કેટલાને ભેદ મેળવે છે, તેની વિગતો દરેક તૈયાર રાખે છે.

૬-પોતાના માલકની વય, કેળવણી, કુટુંબી દાક્ષતા, વેપારનો પ્રતિભાસ, કસબ, લેખ, રમત ગમત વગેરે સર્વક વ. વ. વિશે માહિતી મેળવી લે છે.

૭-માલકને કઈ સીઝની ખાસ જરૂર છે, તેની ચેકકસ બાતમી મેળવવા તે ખાસ પ્રયત્ન કરે છે અને પછી માલકને જાણતી સીઝ વેચવાનો પ્રયાસ કરે છે.

૮-દરેક જુના યા નવા માલકને, દરેક મુકાબત વેળા એકાદ વ્યવહાર, સૂચના યા ઉપયોગી બાતમી આપવાને તે કદીયે ચૂકતો નથી.

૯-માલકને તે કદીયે ધસાયતા વા વપરાયતા નમુના, કાચાવાલા પત્રો યા સર્ટિફિકેટો બતાવતો નથી-જે બતાવે છે, તે તરત નવી દાક્ષતમાંજ ફાય તેની કાળજી રાખે છે.

૧૦-તે માલકની કીમતની વાત ત્યાં લગી નથી કરેલો, જ્યાં લગી માલકને માલકની ઉચ્ચતા વિશે પુરતી સમજણ આપી ન શકે.

૧૧-ને રાજકારણ, જાણના વાતાવરણ, મજદૂર ચળવળ યા ખીજા વિચારદરપદ બાબતોની અર્થમાં ઉત્તરવાની દક્ષમુખ ચિદરે-દરે-દરેશ નાજ પાડે છે-પોતાના મતનો પ્રચાર કરવાની ઉત્કંઠા દેખાડતો નથી.

૧૨-ને પોતાના દરીદ્ર વેચાણકાર વિશે કાંઈ પણ પ્રકારની અર્થમાં ઉત્તરતો નથી, તેને વિશે બાતમીઓ આપતો કે મરો લાંબો નથી.

માસિકોમાં જાહિરાત કરો.

દૈનિક અને સાપ્તાહિક પત્રોને મુકાબતે માસિકોની જાહિરાતની કીમત વધુ હોય છે.

દૈનિક પત્રનું જીવન રજ કલાકનું છે; અઢવાડિયનું ૭ દિનનું પરંતુ માસિકનું ૩૦-૩૬ દિન ઉપરાંત જોઈ લેવાનું છે; માસિકોની વાર્ષિક ફાજલ મનાવાય છે અને તે વર્ષો લગી કાલમ રહે છે, તેથી.

માસિકોમાં જાહિરાત આપે: તે વધુ લાભકર્તા થશે-જે કે તે લાભ ધીમે ધીમે ધીમે મળશે, તરતજ નહિ મળે.

દિલરોઝ [૨૯૨૨૬]

દરેક પ્રકારના અને દરેક પ્રદેશમાં થના મુમકાઓ. નાના મોટા ઝખ્ખો, ખરજખુ, દરાજ, ગંધખણ, નાસુર, ભગંદર, કંદમાળ, રસોલી, દરસ, મસા, પેથે વગેરે પર એક અકસીરતું કામ આપે છે. બ્દાકાષ વિના રોગોને મટાડી, શરીર પર તેનું ચિન્હ મુઠ્ઠાં રહેવા દેતી નથી. દરેક ઘરમાં એક બાટલી ઝુરેર રાખવીજ જોઈએ. ધામાથી નીકળતું લોપી તરત બંધ કરવામા આવેલ છે.

કીમત: નાની બાટલીના એક રૂપિયા
મોટી બાટલીના બે રૂપિયા
(પેકીંગ પોસ્ટેજ છુટું).

મુંબઈ મેસાકાના સોસ એજન્ટ—

કાગદી ખુદસલાઈ રહેમાનભાઈ,
૧. કાલુપુર ટાવર પાસે-અહમદાબાદ

[મુંબઈમાં મરિજદ બંદર રોડ, ૯૦-વી.
રીવર એન્કની પાસે કાગદી રહેમાઈ
રહેમાનભાઈની દુકાને મળશે]

“મુનાદી”નું બોલતું અકવાલિક-મુસ્લિમોનું આદર્શ આખમાર

“મુસ્લિમ-ગુજરાત”

<p>એ કવમને ખરી રીતે ઢાંકે છે; એ કાઢથી ખોટી રીતે ઢાંકાણું નથી.</p>	<p>અ આપને— ખનાવોથી આખખદ કરે છે; અને આમેવાન ખનાવગીરોથી ખખરદાર ખનાવે છે.</p>
---	--

એની અનેક કવમી લડતો પરિણામકારક નીવડી છે.
પાંચ વર્ષ દરમિયાન એણે અનેક સુખાલિક હુકમાર હેઠા પાડ્યા છે.

એના મનદર સજ્જીમી ફેર, અફેલે આફે એલે વગર મુરો, જાળકા માટે એનું ખાસ પાનું, દીની તઅલીમ માટે એને ફતાવા પેજ, એની તમીઆકાદક દિમચરપ કીસઓ, એના નિડર દરેક અમરેઓ એ, એની ફેટવીક ખુદસીમ્પને છે.

વિનંતિ	લયાજમ	કાલુ
તમીનો મદત મંગાવો શ્રાદ્ધ ખતો	રહેશ-ચાર રૂપીઆ ખર્ચા-પાંચ રૂપીઆ પરહેશ-છ રૂપીઆ	ભાગા તાલાખ રોડ, સુરત.

ટ્રેડીઆમ:—Islam Bros. ટ્રેડીશનનં. ૪૨૬.

આઝાદ હોઝિયરી

અરેશી મુડી અને વ્યવસ્થાથી ચાલતી શ્રી ગુજરાત હોઝિયરી મીલમાં બનેલ ગંધકારક, મોળત, રંગેદર, કાદ, પુત્ર બોવર, મફલર, બચ્ચાની વર્મી, વિગેરે વાપરો. મુતર તથા ઉનનો માસ એક તથા સાદો ડીઝાઇનમાં બને છે, અને પરદેશી માનવી નરિકાર્થ કરી સકે છે. બાવ ધણુજ ફાશવત. માસ ખરીદતી વખતે આઝાદ હોઝિયરી નામ જોગો. [અમારા કારખાનામાં છત્રીઓ પણ બને છે]

બદાયામના એડિશન પર પરતું ધ્યાન આપી રસીદ એન્ક મારકને કે વી પી. થી રવાના કરવામાં આવે છે.

સોલ એજન્ટ—અસ્લામ અબ્દુલ હેડ આરીસ:—૨, કાલુપુર, અમદાવાદ
આચ:—૨, લુમ્મા મરિજદ સામે, અમદાવાદ

એફ. એસ. પારેખ હુનરશાળા

[સોની ફરીયા—મુરત.]

મુરતની મ્યુનિસિપાલિટી દરેકે આજની આ હુનરશાળા ૧૮૬૨-૬૩માં સ્થપાઈ દેખા. ૭૬ વર્ષની સદગ કાર્યિદિ ધરાવે છે. એમાં જુદા જુદા સાન આઠ શિક્ષણ વર્ગો છે, જે એક વર્ષથી લઈને ત્રણ વર્ષ લગીના અભ્યાસક્રમો ધરાવે છે. સત્ ૬૨ વર્ગે એ છે: મુલ્યુ સત જુનથી શરૂ થઈ, નવેમ્બરમાં ખતાસ માય છે અને ખીલુ સત ડિસેમ્બરમાં શરૂ થઈ, જે મહિનામાં ખતાસ માય છે દાખલ થયા છત્તના નવા વિદ્યાર્થીઓએ ૧૪મી જુન પહેલાં ખાપેલા ફોર્મ પર અરજીઓ કરી નેખએ.

શિક્ષણ-આપા અંગ્રેજી અને મુજરાતી છે. માસિક રૂપિયા જે થી છ લગીની ૨૦ શિષ્યવૃત્તિયો મ્યુનિસિપાલિટી તરફથી નાખત વિદ્યાર્થીઓને આપવામાં આવે છે એ સિવા માસિક રૂપિયા સાઠા જની સાન શિષ્યવૃત્તિયો, મુરત જિલ્લાના વનની મરીખ વિદ્યાર્થીઓન જિલ્લા શેક્સ ઓડ તરફથી અપાય છે. વળી સરકારી ખાના તરફથી માસિક રૂપિયા ૫૬ રતી, એક વર્ષ માટેની જે શિષ્યવૃત્તિયો પખ તેને લાખક હોય એવા વિદ્યાર્થીઓને આપવામાં આવે છે.

શિક્ષણ-વર્ગોની વિગત આ રહી.—

૧-ઉચ્ચ યાંત્રિક એન્જિનિયરીંગ-અભ્યાસની મુદત ત્રણ વર્ષની છે વિજ્ઞાનક તાર-ફિટીંગ કામ પણ એમાં શીખવાય છે. સત ફીટ શી રૂપિયા અગિયાર છે. ફિટીંગીક લેએ રૂપિયા સાત જુદા આપતા પડે છે. દાખલ થયા છત્તનારતની વય ૧૫ વર્ષથી ઓછી દેવાં એકએ નાદિ અને લેજુ-ને મુક રાતી જલ્લતો હોય તો-ઓછામાં ઓછા અંગ્રેજી ઉઠા ધોરણ લગીયુ શિક્ષણ મેળવ્યું હોવું ન્તેધએ. (મુરત મુજરાતીએ ઉઠા અંગ્રેજી ધોરણની

પરિક્ષામાં કાગ્યાખી મેળવી દેવાં અરૂરી છે) પ્રથમ પચ્ઠમી, એલક, મેટ્રિક પાસ થયલા મા અંગ્રેજી સાન ધોરણ લગી જલ્લેલા વિદ્યાર્થીઓને અપાયે.

આ શિક્ષણમાં સફળ થનાર જે સરકારી

ઔદ્યોગિક શિક્ષણનો ભોમિયો

તમારી શિક્ષણ-પરિક્ષા થઈ ગઈ? પરિણામ શું આવ્યું? દવે તમે શું કરવા ધારો છો? આજની બેકારી વધારનારી ફેળવણી પ્રધિનિધી તમે કંદાજ્યા છે, નાદિ વાર? દમરો રૂપીયા ખર્ચા, ઝિન્દગીના કિતમોનમ રૂપો મુમારી, જલ્લેલા બેકાર ધરાવું તમને પમદ છે વા થોડા ખર્ચે જલ્લદીલી હુનરી તખતીમ લેતી નિહતર સમને જા ?

હુનરી તખતીમ લેરા માટે શું કરશો? કઈ કાલન પસંદ કરશો? સળાઓ કયાં છે? તેમના સત કપારે શરૂ થાય છે? શી ફેટલી અને અભ્યાસક્રમનો સમય ફેટલો છે? એ બધું જલ્લવા માટે—

ઔદ્યોગિક શિક્ષણનો ભોમિયો

—ની લેખમાળા વાંચ. તમારી એજ એકઠી માર્ગદર્શિકા છે.

લગભગ ૧૦૦ વિષયો-સેક્ટરો શાળાઓ [પૂરા સંગ્રહ ૩૫ હરનામાં]

કીમત ૩૫ અંકોની: રૂ. ૬-૮૨-૦
લખો-કમર ઓફીસ, ઓગસ્ટ-૧૯૨૦

સર્ટિફિકેટ (૧) ઉચ્ચ પંક્તિની યાંત્રિક એન્જિનિયરીંગની અને (૨) ખીલ વર્ગની વિજ્ઞાનક તાર-ફિટીંગની મેળવી સકશે.

૨-એટામોમાઇલ એન્જિનિયરીંગ-અભ્યાસક્રમની મુદત ત્રણ વર્ષની છે. ખાજ

અંધી વિગતો ઉપર મુજબ-સિયા કે, આ અભ્યાસક્રમ સાથે વિજ્ઞાનીક તાર-દ્રિડીંગ સામિત નથી.

૩-એરોનોઆમ્સ એરિન્ડિસ-અભ્યાસક્રમની મુદત એ વર્ષની છે અને દર્શિત થવા ઇચ્છનારની વય ૧૪ વર્ષથી ઓછી નહિ હોવા ઉપરાંત તેણે વનકિયુસર કાષ્ટનત સગી અભ્યાસ કર્યો હોવો જોઈએ. શી, સ્વ દીડ રૂપિયા ત્રણ છે. ડિપોઝીટ રૂપિયા સાત લેવાય છે.

૪-પ્રકાશિત એરિન્ડિસ-અભ્યાસક્રમની મુદત એ વર્ષની છે જાણીતી અંધી વિગતો વર્ગ ત્રીજા મુજબ.

૫-મુદ્ધારીકામ અને ફર્નિચર બનાવવું-આ અભ્યાસક્રમની મુદત ત્રણ વર્ષની છે. ૧૪ વર્ષથી વધારેની વયના તથા વનકિયુસર પાંચમા ધોરણ સગી રીજેક્શન ઓફ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ ઓફ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ કરવામાં આવે છે. શી સ્વ દીડ રૂપિયા ત્રણ છે.

૬-વિજ્ઞાનીક તાર-દ્રિડીંગ-અભ્યાસક્રમની મુદત ફક્ત એક વર્ષની છે. દર્શિત થવા ઇચ્છનારની વય ૧૬ વર્ષથી વધુ હોવા ઉપરાંત તેણે વનકિયુસર સાતમા અથવા ઓછા વનકિયુસર ત્રીજા ધોરણ સગીને અભ્યાસ કર્યો હોવો જોઈએ. શી સ્વ દીડ રૂપિયા અગિયાર છે. ડિપોઝીટ રૂપિયા સાત.

એ સિવા જીનવ અભ્યાસક્રમ છે. જનુ શિક્ષણ વ્યવહાર દર્શવું હોઈ, વિદ્યાર્થીઓને અમુક દર્શારો વ. પોતાને ખર્ચે વસાવવા પડે છે.

હુનરસામાનું પોતાનું જાત્રાત્રય પણ છે. તેની વિમાનિક શી રૂપિયા દીડ છે. ખાવનો ખર્ચાસત વિદ્યાર્થીઓએ પોતે કરી લેવાનો છે.

પોતાનું મકાન ખરીદો !

દરેક વેપારીએ પોતાના વેપારના મથક માટે જાતી સડે ત્યાં લગી પોતાનું મકાન ખરીદવું જોઈએ.

વેપારની શરૂઆતમાં ભલે ભાડેથી દુકાન લે, પણ જ્યારે વેપાર સફળે, તમારી કને થોડા પૈસા થાય તો જીલ્લા ક્ષેત્ર સીકમાં સેકવાનો જદલે તમારી દુકાનવાડું મકાન ખરીદવામાં રોકો.

એમ કરવાના કારણ એ છે :

- ૧, એવી તમારી દુકાનની જગ્યા કાઠમ રહેશે, કારણ ભાડેની દુકાન આજે નહિ તો કાલે, ધરધણી માગે ત્યારે ખાલી કરી આપવી પડે છે અને તેમ થતાં જામેલો વેપાર પૂરી જાય છે;
- ૨, મકાનમાં પૈસાની રોકાણ જીલ્લા રોકાણ કરતા વધુ સલામત હોઈ, તમારા પૈસા સલામત રહેશે અને ભાડું પણ ઉપજશે. વળી પોતાનું મકાન વેપારીની પ્રતિષ્ઠા પણ વધારે છે અને વેપારીની આંટ પણ મજબૂત કરે છે.

દરેક એક અને વીમા કંપની, પ્લેટી તક પોતાના મકાન બનાવે છે તેમ દરેક વેપારીએ પણ જતાવવા જોઈએ.

નવિન શોધો

દર વર્ષે કેટકેટલી નવી શોધો થતી રહે છે, તેનો કંઈક અંદાજો મધે વર્ષે ઇંગ્લાંડની પેટન્ટ ઓફિસને કરવામાં આવેલી અરજીઓના નીચલા આકાશો પરથી થઈ સકશે:-

ઇંગ્લાંડ	૨૦,૭૭૬
જર્મની	૫૨૦૩
અમેરિકા	૩૭૦૦
ફ્રાન્સ	૧૨૪૮
સ્વિટ્ઝર્લેન્ડ	૭૮૧
સ્વીટ્ઝર્લેન્ડ	૭૬૯
હોલેન્ડ	૪૮૯
સ્વીડન	૪૧૩

અભિપ્રાય

દરેક કુઆની [ઉર્ફ માસિક]

પ્રકાશક: સીરન કમીટી, (પંખજ)

કુઆની શિશુ પ્રસારવાના નેક દેતુથી પ્રજા કરવા માટે છે આ પત્ર. પોતાની ભાવનું નેમણું છે. એમાં દર અંકે ૩૦ થા ૩૨ કુઆની-પાસે આપવામાં આવે છે, જેની પંખતિ એવી છે કે દરેક પાંકને મથાળે મુજ કુઆની આપાત હોય અને પણ જે પાનામાં તેનો તરુલુનો અને સમજાવ્યું એમ દરેક માટે એક નોખો કુઆની પાક હોય, જે પોતાની સાદી ગજાનને લીધે દર-કોણ મમણ મને,

દરેક અંક કાઢત ૧૬ના કરવા ૧૪ પાનાનો હોવા છતાં વાર્ષિક લગાવમ ફક્ત આઠ આના રાખવામાં આવ્યું છે, જે તેની તબીબી મકસદને સ્પષ્ટ કરી દે છે. સાચેજ, આવા નજીક લગાવમમાં કમાણીનો કોઈ પિચાર હોય સમજાતો નથી.

સાદસ માટે મુમાતકબાદ અને અપનાવવાની સિફારિશ.

બેઝિક ઇંગ્લિશ પ્રાથમિક પરિચય

અને

ગાઈડ ટુ બેઝિક ટ્રેપ આર્ટ ટ્રેપ: ભાગ ૧

પ્રકાશક: બેઝિક ઇંગ્લિશ ક્લસ, સાદી

(માડિય.વાટ) (કા: કાઠેન ૧૬: પાના ૧૬) પ્રીમત દરેકની જે આના

બેઝિક અંગ્રેજીથી 'કમર'ના વાચકો અભણ નથી. ૮૫૦ શબ્દોનો ટુકો સખ્ત બહેન મથાવનાર જે અદ્યુન અંગ્રેજી ભાષા, ગ્રામર આગર રાષ્ટ્રીય નામના અને સ્થાન પ્રેમવની બાજુ છે દિવ્દ, કે જ્યાં અભણતાનું પ્રમાણ વધુ છે ત્યાં, આવી ટુકોવેલી ભાષા કચ્છી લખાયેલી થઈ પડી સકે છે, તે તો સદયા વિનાય કચ્છી સકાય એમ છે હા, દરેક દરેકાઈ ટુક મુદ્દામાં, પર બેઠા, સરજ-તાથી અને નજીક ખર્ચે બેલિક અંગ્રેજીથી વાંચી થઈ સકે છે.

બેલિક અંગ્રેજીની આ બે પરિચય અને બોમિયા પુસ્તિકાઓના રચનાર મી. દરીદુલ્લા બાસ 'કમર'ના વાંચકોથી અભણા નથી તેમની આ બે પુસ્તિકાઓ, બેલિક અંગ્રેજીના અગ્રણ્ય માટે ઉમ્મદ સાધન રૂપ છે. મી. બ્યામ એવી બીજી પુસ્તિકાઓ પણ પ્રજા કરવા માટે છે, જેની શોજના પુરી થતાં, ગુજરાતી ક્લસ બેલિક અંગ્રેજી શોખનું રમન જેવું તદન સહેલું થઈ જશે.

પ્રકાશક માટે અનિર્નન.

મુસ્લિમ અવદરશાનાં કારણો

મુજ લેખક: અલ્લામદ અમીર સહીબ અસંજાન, છત્તીસ, અનુવાદક: સિરગુડીન કુરુષશી: પ્રકાશક: સીરન કમીટી, અદમદાખાદ.

સમીન અસંજાન મુસ્લિમ કુન્યાના પનોતો વિચાર-પુત્ર છે તેમના ખુબસ અને વિચાર-સરળી માંડ કથાય જે મન નથી. સામના એ પીર-પુત્રને પોતાના પેન દરેકામી વિચરે માટે વર્ષો લગી પોતાના લગનથી બાંધીજ રહેડું પડ્યું છે. એનણે મુસ્લિમ અવદરશાના કારણોનો ને ન્દાનો રિસાલો લખ્યા હોનો, તેનો આ મુજરે અનુવાદ છે

પુસ્તક ખુન ખુન મનનીય છે અને તેના પ્રકાશન-કાર્યમાં આર્થિક સહાય આપનાર ભાંડ-વાની યજ મેમણ કરાવના સંભાવકો મન્યાવાને પત્ર છે રિસાલો અદમદાખાદના 'દંબાન'ના બો ખાત અંક તરીકે પ્રકટ થયો હોઈ, 'દંબાન' એડીમથી એક આનાની શીમને મળી સકે છે.

પરોંચ

રચરિતો અવસાય અંક ૧૨ પાંકનમાં દેખાણા, છત્તીસ વ વ

બાલસખા

----- [બાળકોનું માસિક]

તંત્રી: દિવ્દભતસાલ સુ. સાદ

'બાલસખા' એકથી વાનો ૧ મપયોજા રજુ નથી કર્યું. પણ બાળોને ઉપયોગી માર્ વિષયો સિદ્ધાનતી દ્રષ્ટિએ રજુ કરે છે.

અંગે દરેક અંક બાલસાદિનના નિર્વદન બેખકેના લેખોથી બરેનો હોય છે.

તેથીજ 'બાલસખા' ટુકે મળવામાં પ્રથમ ક્લાનું બાજ માસિક મળ્યાં છે.

બાળક માટે 'બાલસખા' પરકં કરેા વાર્ષિક લગાવમ

દેશમાં ૨ ૩, પરદેશ ૨ ૪, (પિ: ૧)

લખો:—

'બાલસખા' કાર્યાલય

મોં: તિની પોળ. અમદાવાદ

‘કમર’ને લગતા વિધવાના પ્રતોના જવાબો અને કમરાર મુક્ત પ્રગટ થાય છે. એકી વેળા વધુમાં વધુ ત્રણ પ્રતોનાજ જવાબ મળી સકશે.

ઠપાલ દ્વારા ખાતરી જવાબ લેઈએ તો દરેક પ્રતન દીઠ પાંચ આનાની (જમાં: આઠ આના અને પચ્ચેસ: નવ પેની) ટીપ્પીટો બીડવી. [વી. પી. ના બોર્ડર સ્વીકારતા નથી.]

૨૨૨૨-મુ. ચાં. વેા: એવાચરનગર (૧) અગસીના તેજ માટે મુસ્લિમ ઓધલ મિલ, રાપપુર (૨), પી)ને લખશે (૨) એ વેપારીનું નામ આ છે:- મુન્સી અબ્દુલ લતીફ હાન મુદમ્મદ, ખારાકુપા પાસે, ધોળકા (૩) જાપખાનાની શાહીના ઉદ્યાગમાં અગસીનું તેજવ વધુ વપરાય છે

૨૨૨૩-એચ. છ: ઉપડેડા-(૧ અને ૨) ‘વી.ર’ એટલે શું? સાફ લખો તે સમજ સકાય અને જવાબ આપી સકાય. (૩) ગોળી જનાવવાના વત્રો ન્હાતા મેડાટ: આવતા હોય, એકી વેળા ૨૪, ૩૨, ૪૮, ૬૪, ૮૬ જેટલી ગોળીઓ ખનાવી સકે છે.

૨૨૨૪-મ. ચા ખંભાજિયા-નદિ’, અને કોઈ પણ પ્રકારના સાથુતા ઉદ્યાગના વત્રો વેચતા નથી. આજ તે માટે કોઈ પણ યંત્રના વેપારીને લખી સકશે.

૨૨૨૫-મ. ઉ: ન્યાયુ-(૧) કારટીક પોટાલ માટે જે. એચ. વહી, મંગળદાસ રોડ, મુઅમ્મ ૨ ને લખશે (૨) મુલાખતું એસેન્સ પણ પણ એ વેપારી કો મળશે. (૩) સરકા તથા મુલાખા જળના ચા બીબ કોઈ પ્રકારના લેખન અને વેચતા નથી.

૨૨૨૬-પ. ર. પી. નેરાવળ-દોરાના હાથ ખનાવવાના વત્ર માટે મેસર્સ ઇ. એ. લતીફ કંપની, રેલ્વે પુરા, અહમદાબાદને લખશે.

૨૨૨૭-હુ. મ: આકાલા-(૧) સાથુને લગતી બધી વિગતો માટે લુઆ સાથુની ખનાવટ’ ઉપરાંત કમરના ૬૧ અને ૬૪મા અકો. (૨ અને ૩) વાળ માટેના તેજ, અતઃ, વિજળીક જેટરીએ, કાય પર ચાંદી ચદાવતી, કાચો, પાવતો મસાલો, મુરખ્યા, એસેન્સ વ. વ. દુનરોની માદિતી કમરમાં આમળ થણી વેળા છપાઇ મળ છે અને તે કમરના પાછલા અકો જોવાથી મળી સકે છે. એની વિગતો માટે અમારું નવું સુચિપત્ર જોશો.

૨૫૦ હુનરો

એની પુરી યાદી વ. માટે અમારું ૨૮ ખાતાનું નવું સુચિપત્ર જુઓ. પોસ્ટ કાર્ડ લખી મુક્ત મંગાવો.

કમર એફિસ, મુરત

૨૨૨૮-મુ. ટ્રે. ક: વ્યારા-એક પ્રોફેસરનું ચિરનામું આ છે.- પ્રોફેસર એસ. એમ. મિત્તર રાણી હેમલતા કુમારી સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.

૨૨૨૯-સ. સા: ભોંગીર-(૧) પ્રોફેસરની ઘસાયલી રેકોર્ડોના અવાઝ મુધારવા માટે જે હવા લગાડાય છે, તેનો તુરંબો ‘કમર’ના ૨૯મા અંકમાં છપાયો છે. (૨) કઈ વપરાયલી ટિફ્ટ મોંઘી છે અને કઈ સસ્તી તેની વિગત અને જાગી એના ફટલોગોમાં હોય છે, તે જોવાથી તેને પારખી સકશે. (૩) વપરાયલી

“કુમર”ના અંક ૧૦૧ માં

કુસરતો ફેરી પડે છે. એ વિગત ઘણો બહુ છે. આપ એની ચોપડીઓ જોશો તો સમજી સકશો. (૨) દિપ્તોદીપ્તમ ગીતના માટે દવાલ દ્વારા શિક્ષણ મળી સકે છે. આપ લખો છો તે ગ્રેડેસર શીખવે શા નહિ, તે નક્કી નથી. (૩) ગુજરાતી ભાષામાં

દરેકે દરેક પ્રકારના એટલે નવાના, કપડાં ધોવાના, કપડાં રંગવાના, દવાઓના, વાળ કાઢવાના વ. વ. ડાકનખાંધ પ્રકારના સાબુઓ જનાવવાના સેંકડો નુરખાઓ, જનાવટની પદ્ધતિઓની વિગતો, ચંત્રોની માહિતી, દ્રવ્યની જલદત્તાના કોડોઓ, ફિસિંગ એજન્ટસના ગુણ્ય દોષની લક્ષણો વ. વ. થી ભરપુર, સાબુના ધંધાની એક માત્ર અને અલુક બોમિયા ૧૫ સચિત્ર ગુજરાતી ચોપડી

સાબુની જનાવટ

તમે વસાવી લીધી નહિં હોય તો આજેજ મંગારી લો. ખેંચી આવ્યું નિવે ખસાસ થઈ રહી છે. માત્ર ગણતરીનીજ નકસો બાકી છે. તે ખસાસ થતાં, કોઈ પણ કીમતે એ પુસ્તક નહિં મળી સકે.

૨૦૦ પાનાની, સાત ચિત્રો સહિતની, પાકી બાંધણીની દળદાર ચોપડી છતાં કીમત માત્ર રૂપિયા બે. (દ. ખર્ચ ૭ આના બુદ્ધ) પરદેશ માટે: શિલિંગ ચાર.

લખો: કુમર ઓફિસ—મુરત

“દિપ્તોદીપ્તમ.” તથા “પ્રાન્સ રિનિમય” નામની ચોપડીઓ છે, તે જોશો.

૨૨૪૩—અ. સ. સુ: કલકત્તા—(૧ અને ૨) રૂ. લેડ અને ચાલનીજ બુતની જનાવટ માટેની કિતાબો માટે Messrs Scott Greenwood & Son, 8 Broadway Ludgate, London E. C. 4 ને

લખજો. (૩) દિપ્તોદીપ્તમ કોઈ સરદારી પાત્ર રૂ. લેડ વિશે કરી ખાસ વિગતો આપી મકે, એ સંબંધિત નથી. અલગત, આપ કોઈ નિષ્ણાતની એ વિશે સલાહ લઈ સકશો.

૨૨૪૪—કા. એચ. બા: ટ્રાન્સમિશન—૨૨. આતના લેખ માટે Branton and Williams, 148-150 Peckham Rye, London S. E. 22 ને લખજો.

“કુમર”ના ૧૦૨ માં અંક

[કિટલાક મુખ્ય લેખો]

બિરડીટ—પ્રકાર પ્રકારના બિરડીટ જનાવવાના પ્રયોગો તથા નવાના મોડા પર્વા પર લખેલાં સર્વ કરવાની માહિતી (સચિત્ર)

ફાલસા—વાતેતર વિશે

કોકેટ બોલ—જનાવવા વિશે.

૨૦૦ પૈન્ટ દવાઓ—કોડાક વધુ પ્રયોગો

તારના ખીસા—જનાવટ સંબંધી

કોડ—ભાષા—તાર—સંદેશમાં વપરાતી કોડ—ભાષાના ૧ થી ૭૦૦૦, લખીના અંકોની સંજ્ઞાઓ.

નિયમો

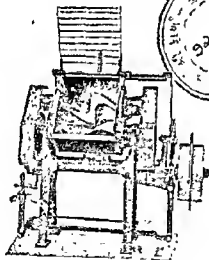
- “કુમર”ના વાર્ષિક લખાણ દિન માટે રૂપિયા ત્રણ અને ખર્ચ માટે ૩-૪-૦ અને પરદેશ માટે શિલિંગ ૭ છે. જુદાં નકસીની કીમત ચાર આના થા જ પેની છે.
- લાઈફ મેમ્બરશિપની શી દિન માટે રૂપિયા ચાલીસ અને વિદેશ માટે પાંચ્ચ ચાર છે.
- નવું વર્ષ જન્યુઆરી માં પર્વા સરૂ થાય છે. જનાં પ્રત્યેક મમે તે અસરથી ગોંધી સકાય છે.

ચેતવાણી

“કુમર”ના આ અંકના બધા સાદિન્યાના માત્ર તે લેખો સિવાય, જે તેમના લેખકોના નામો સાથે પ્રગટ થયા છે—દાખીરાઇતના લક્ષો તંત્રીને સ્વાધિન છે.

સ્વાદિસ્ટ મિસ્ટિક

આદિ યુદનાર યંત્ર
(Dough Machine)

જુન ૧૯૩૯

વેપારની ચાવી

ધોધાની મંદીથી અમરાના ખાદ્ય બદોનો માટે આ પુસ્તક અતિવાંદે સમાન છે. ધર બોધો, બીજા ધોધાની રોગાણ કે નવરો દોષના છાં, નામની પદર પચ્ચીસ રૂપિયાની પુસ્તકમાં વેપાર કેમ કરવો અને પોતાની આવક કેમ વધારવી એની વિગતવાર માહિતી આ પુસ્તકમાં આપાઈ છે. તે ઉપરાંત જુદા જુદા નાના મોટા ૧૧૧ કુન્નર કોમ્પોનેની ખાતુ રાખીને વિગત એના સરજ અને માટી બાપામા જલુવેલી હોઈ, પુસ્તક મલુખ ઉપયોગી છે.

અનુક્રમિક્રિયા-૧-આંખમા નાખવાનું પાણી. ૨-કાનમાં થતા દર્દ મટાડનાર દવા ૩-કાંડ ક્રિમ ૪-કોલન વોટર ૫-ખાંસી મટાડનાર દવા ૬-ગુલુકરક છીંમળી ૭-ચામડી માટેનો પાવડર ૮-ચામડીના રોગો દુર કરનાર મલમ ૯-જાડાપાનું દુર કરનાર સાબુ ૧૦-જીંબળ લાવનાર પાવડર ૧૧-તોવ મટાડનાર દવા ૧૨-દત્તમંજન ૧૩-દરેક જાતના દર્દ દુર કરનાર ચમકારીક દવા ૧૪-દાંતના દર્દ, મટાડનાર દવા ૧૫-દાઢી મોટવા માટે લખાડવાનું ક્રિમ ૧૬-નાના બાળકોની દવા ૧૭-આંઠાણ માટે મલમ ૧૮-પેન બામ ૧૯-ખીચ મટાડનાર દવા ૨૦-મોઢામાંથી કુમંધ દુર કરનાર દવા ૨૧-લવેન્ડરનું પાણી ૨૨-લેમોનેડ પાવડર ૨૩-લોટી યુધ કરનાર દવા ૨૪-વાળ બાળક માટે પાવડર ૨૫-વાળ ઉઘાડનાર દવા ૨૬-વાળ કાંઢોનો પાવડર ૨૭-વાળ કાળા કરનાર કલ્ડ ૨૮-રોમ્બુ પાવડર ૨૯-વાળમાં નાંખવાનું તેલ ૩૦-સાઈમજીલુસ અને ગ્રિસસલ્ડન ૩૧-શીનળા માટેની દવા ૩૨-Bath Powder ૩૩-સંધીવા મટાડનાર દવા ૩૪-કાલેલિક સાબુ ૩૫-તામતની ચોળીઓ ૩૬-સુગંધીદાર પોમંડ ૩૭-સુગંધીદાર સાબુ ૩૮-ઉંધકડીક પાવડર ૩૯ ને ૪૦-કાણું ને બાકન બુદ ક્રિમ ૪૧, ૪૨, ૪૩, -કાણું, ટોની લાલ ને બ્રાકન બુદ પોલિસ ૪૮-રોલવ પોલિસ ૪૫ એક વર્ષ સુધી બગડે નહિ એવી સાઢી ૪૬-આપારામાં ચળકે એવી સાઢી ૪૭ કપડાને વાંકડેક બનાવનાર દવા ૪૮-કપડા પર લખવા માટેની સાઢી ૪૯-કોપળ વારનિસ ૫૦-કોલસાનું બળતણ આણું બળે એવી દવા ૫૧ કાચ કે ચીનીના ટુટેલા વાસણ બેડનાર મિક્ચુ ૫૨-ચમકારીક પાવડર ૫૩-ચમકારીક પ્રવાહી ૫૪-ચાંદીનું ચિરક કરનાર પાવડર ૫૫, ૫૬-કુપા લખાણ માટેની સાઢી ૫૭-ખૂન સરેતો સાબુ (એક આનાથી પણ ઓછાનો એક રતવ) ૫૮-ખીજાં આવતું કાણું બુદ પોલિસ ૫૯-પ્રવાહી સરસ ૬૦-પ્રેસવાસાઓ માટે ચમકારીક પ્રવાહી ૬૧-ફોનિચર પોલિસ ૬૨-ફોનિચર પેન માટેની બુદ સાઢી ૬૩-મસિનમા ધુરવાનું તેલ ૬૪-આખીએનો નામ કરનાર કામચ ૬૫-રબર રસાપની શાની ૬૬-સાઢીથી લખેલ લખાણ બુઝાવનાર દવા ૬૭, ૬૮, ૬૯-કાળી, બુદ ને લાલ રાની ૭૦-પરમ્પુ સાબુ ૭૧, ૭૨, ૭૩, ૭૪-લેક્ટોમાઈની લાલ, લીલી, બુદ અને વાયોલેટ માઢી ૭૫-કપુરની સુગંધીદાર રિક્કીઓ ૭૬-કાંડના લેખલ ૭૭-ખેરખેર ચિત્રના પોરક માં ૭૮-યુવાનની સુગંધીદાર રિક્કીઓ ૭૯-ચમકારિક રસીકે ૮૦-ચલેકીની સુગંધીદાર રિક્કીઓ ૮૧-વજુદ રમાલ ૮૨-મરંપાનના બીયાં ૮૩, ૮૪, ૮૫, ૮૬, ૮૭-ફ્લીકેટીંગ કાળા, બુદ, લાલ, લીલા અને વાયોલેટ કાર્બન પેપર ૮૮-તેયાર રબરના રિક્કીઓ ૮૯-પતરાની રસીકે ૯૦-ફેસી પત્રવ્યવહાર બોક્ષ ૯૧, ૯૨-પુડાના મુજાસર અને પાન ૯૩-કાળા કાર્બન પેપર (નવી આવના) ૯૪-રંબના પત્રીક ૯૫-રબર રસાપની બનાવક ૯૬-રેનીના કાગળ ૯૭ રેસામી રમાલ પર છબી ૯૮-લાકડા ઉપર છબી ૯૯-ફેસી સાઈન બોર્ડ ૧૦૦-સુગંધ અવસરના તૈયાર કાર્ડો ૧૦૧-ચિત્રના ચોમ્ક કાર્ડ ૧૦૨-ચિત્રચુકત મુજાસર ૧૦૩, ૧૦૪, ૧૦૫-ગાળા, બુદ ને વાયોલેટ કાર્બન પેપર ૧૦૬, ૧૦૭, ૧૦૮, ૧૦૯, કાળી, ક્રેચ, બુદ ને લાલ લાખ ૧૧૦-સુવસડ રમાલ પર છબી ૧૧૧-લેક્ટોમાઈ અર્થાત કુખીકેટર

૧૦૦ પાના : ઈ. આર્ટ પેપર ડમ્બા કવર : શ્રીમત માત્ર અડી રૂપિયા : પોસ્ટેજ બે આના જુદા, (પરદેશ માટે પોસ્ટેજ સહિત શિલિય સાથે ગાર)

લખો:—કુમર ઓફીસ, મેઘાગરવાડા, મુરત.

૧૧૧ નવમું

માસ છટો.

અંક ૧૦૨૭૦

ક્રમ

લેવા ઝમ :

દિન : રૂપિયા ત્રણ

ખર્ચા : રૂપિયા સવા ત્રણ

વિદેશ : શિવિંગ છ

૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦ [જુન ૧૯૩૯] ૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦

ચિત્રો		કોલેસ ટીકચર	૨૩૩	નકલી ચાંદો	૨૪૪
જંતર		વિલ્ડફ્લેટ કફ મિકસચર	૨૩૨	પારાની મલાઈ	૨૪૪
ટિકડી-યંત્ર		જુલાન-સરખત	૨૩૨	બસક પ્રેગરનો ઇલ જ	૨૪૪
ગિરકીટ કાપનાર યંત્ર : ૧		પાયેરીઆની દવા	૨૩૨	મુખમિલાસ	૨૪૪
- - - ૨		'મિરમર'	૨૩૨	રબર સ્ટુમ્પની વાયોલેટ	
- વાચનાર યંત્ર		યુનિવર્સલ એગ્રોડેસન	૨૩૨	શાહી	૨૪૫
- - 'કાપનાર		વોઈસ પિલ્સ	૨૫૯	લાઈનન્યુસ કોરડીઅસ	૨૪૫
યંત્ર		સાસાંપરીલાનું સરખત	૨૩૩	વાળ-તોલ	૨૪૫
૧		'રેનેટાજન'	૨૫૯	રોટુરનું સરખત	૨૪૫
- - ૨		દુધીય કફ સીરપ	૨૩૨	હાથિમ	૨૪૫
બોટ મુદનાર યંત્ર		જુની શીસીઓનો વેપાર	૨૪૦	ફાલસા	૨૩૯
દાથ-મીઠું		નર્વેન્ટાઇન અને		સ્વાદિષ્ટ ગિરકીટ	૨૨૫
તંત્રીસ્થાનેથી		ફુક્સિપ્ટસ તેલ		વેપારી કુળા	
પ્રસંગ રંગ		તર્વેન્ટાઇન	૨૩૫	મુજરાતમાં પ્રચલિત	
ઔદ્યોગિક ફિલ્મો		યુક્સિપ્ટસ તેલ	૨૩૫	૨૦૦૦ અંગ્રેજી શબ્દો	
રંગ-ધર્મક		તારના ખીજા	૨૩૧	ટેલિફોન-વિવેક	
વિખરાના વાદળ		પ્રોગો		દશ નિયમો	
વેપારી સંસ્કરણો		અનિદ્રાનો ઇલાજ	૨૪૩	નયકરીની બરકત	
હિન્દી સરકારની ફર્મ		કપડાં પર લખવાની લાલ		પ્રમકિય પસંદગીના	
ખેતી, હુનર અને ઉદ્યોગ		શાહી	૨૪૩	૧૬ મુદ્દા	
૧૦૦ પેન્ટ દવાઓ		કાચન-વાચનિય	૨૪૩	પેકેંગની મહત્વતા	
ઇનફેક્ટ્યુએન્સ મિકસચર		શુષ્ક રોમનો ઇલાજ	૨૪૫	સંદેશ-ભાષા	
આંટમ્-સાટુ		ખુજલી માટે મલમ	૨૪૩	પરચુરણ	
ફિમિ-સાટુ		ચાંદીના વાસણની સાચવણી	૨૪૩	વાચું વાસી	
		ટીકચર ઓફ મુરક	૨૪૩	પ્રજ્ઞપરછો	
		દક્ષરી લાહી	૨૪૩		
		દંતમંજન	૨૪૪		
		નકલી ગ્રાઇપ વોટર	૨૪૪		

જર્મન વિજ્ઞાનીઓએ રાખમાંથી ધાતુઓ પૃથક કરવાની શોધ કરી છે. કહેવાય છે કે એમાંથી ક્રમશઃ, સીસું, જસન, નિકલ વ. ધાતુઓ નીકળશે અને તેનું પ્રમાણ દર દન રાખે ૧૫૦ રૂપિયાની કીમતની ધાતુઓ જેટલું રહેશે.

અમેરીકામાં એવા સવામન-કાચની શોધ થઈ છે, જેની ઉપર ૨૮ યુદ્ધી ઉંચાઈએથી અર્ધા રતલ વજનનો પોતાદળો કટકો નાખવા છતાં, તે તુટતો નથી.

ગાયોમાં સોનાની ખાણ મળી આવી છે. પદ્મના ખાતે સાષ્ટકલ બનાવવાનું કારખાનું ખુલ્લતાર છે, જેમાં દરરોજ ૫૦૦ જેટલી સાષ્ટકલો બની સકશે.

અલુમિનામાઈ ખાતે રૂપિયા પચાસ લાખની ધાણખી પિ મન્દરનેશ્વરને એક ઓફ ઇન્ડિયા સિમિટેડ સ્થાપવામાં આવી છે.

વડોદરા રાજ્યમાં ૧૩ સુતરની મિત્રો છે, જ્યારે મહુદેવી ખાતે ખાંડનું કારખાનું, ઓખા ખાતે સિમિન્ટનું કારખાનું તથા બાલીમોરા અને પેટલાદમાં દિયારુગી ૧૧ કારખાના છે.

ઓખા ખાતે તાતા કંપની એક મોડેલ ઔદ્યોગિક કારખાનું કાઢતાર છે.

પ્રિન્સિપાલિટી ખાતેનું રેલ્વે ગેજન નેક્સર કાંઈ થયું છે.

શહિનશાહ જ્યોર્જ અંત રાણી એલિઝાબેથ કેનેડાની સફરે ગયા છે.

રાજકોટની લડત, ગંધીજીએ ગયાવર એવેર્ડ પડતો મુકવાથી હાલ તરત સકેસાઈ મળે છે.

અલુમિનામાઈથી 'મુરિજમ એસેટ' નામનું મુગરાની દૈનિક પત્ર શરૂ થયું છે.

જામનગર ખાતે વિમાની-સર્વિસ સંબંધી તબક્કીય આપવા માટે એક શાળા ખુલ્લી મુકાઈ છે.

સ્પેક્ટ્રોકોમના શોધક કરનાથ ડોકટર દીનશાદજી ધડિયાની ૧૨મી મે એ અમેરીન જ્યા રવાના થયા છે.

મુરતમાં બનાવડી રેલમ બનાવવા માટે એક

સરવૈયું

મે ૧૯૩૬ લગીના ૧૬વા ૧૦૧ મહિનાના-અર્થાત ૪૨૦૨ પાનાના-અવનવું "કુમર"નું સરવૈયું આ રહ્યું:—

૨૮૮ મિત્રો

૪૭૦ તંત્રી-ગોષ્ઠી

૫૩૭ ખાસ દુનગ બેબો

૨૦૫૪ પ્રયોગો

૩૮૩ ખાસ વેપારી બેબો

૫૭૬ પરચુરણ બેબો

અને

૫૩૩૮ પ્રજાપરછોના જવાબો

તમેય આદક અમ, લાખ ઉઠાવવો શરૂ કરો

વિમિટેડ કમ્પની સ્થાપાઈ હતી પણ તે પોતાનું કામ શરૂ કરે તે પહેલાં, બોર્ડના ડાયરેક્ટરોના મનભેદોને લીધે બંધ કરવામાં આવી છે.

સુબ્રમણ્યમ ઇન્ડિયન એગર ઓફ કોમર્સનું પોતાનું મહાન બનાવ્યું છે.

વડોદરાની "યુગરાત" નામની વિમા કમ્પની પોતાનું નામ બદલી "પેરેમાઉન્ટ" રાખતાર છે.

મથા વર્ષ દરમિયાન વડોદરા રાજ્યમાં ન્હાના ન્હોટા કેવ સાત પ્રદર્શનો બરાબા હતા.

વિખરાતાં વાદળ

છેલ્લા એ ત્રણ માસથી મધ્ય યુરોપમાં દુનિયાની એક વધુ મહાન અને નાશકારક લગ્નમ્હારી નીકળવાના કેટલાક કારણો હતા થઈ ગયા હતા અને ગંભીર વાતાવરણ થઈ ગયું હતું એ, સા કોઈ જાણે છે પહે પહે લગ્નમ્હારી શક્યતાઓ વધુ અને વધુ પ્રત્યક્ષ થતી જતી હતી ત્યાં, એક ન્હાનીથી અખરતા પ્રકાશને અધો પામસોવ્દ પગલારી દીધો છે.

રશી હતી એ ખખર? બ્રિટન સાથે ટુર્કીના કરારોની કેવળ દુષ્ટી ખખર. એ ખખર શી હતી, જાણે એક જલ્દુ હતો કે જ્યાં ક્રાન્સ અને બ્રિટનની ભેગી મુઠ્ઠાદીગીરી ખર્ચિન અને રાગને ચંકાવી સકવાનાં કેવળ નિષ્ફળ નીવડી હતી, ત્યાં એ મપદાનમાં ટુર્કીનું ચળવું આગમન, પોતાનું કામ કરી ગયું છે. હિટલર અને મુસોલીની જેવા ક્ષિયવનોત્તર વિચારમાં પડ્યા છે. તેમના પ્રકાશ બંને હમેશા માટે દેહન ન થાય, હાથ લગત-અને ખુદા કરે, એક લાંબી મુદત માટે-મુલ્તવાઈ ગયા છે.

યુરોપી લગ્નમ્હારી વાદળ વિખરાઈ રહ્યા છે, આશા રાખીએ કે તે પુરેપુરા વિખરાઈ જાય.

રંગ-ધમંડ

ફ્રિંગીઓના રંગ-ધમંડ ફરી પાર ચક્રોળે ચઢ્યો છે, અને તેણે દક્ષિણ આફ્રિકામાં ક્રોટાકરીની પરિસ્થિતિ જીવી કરી છે. લાખો દિન્દીઓને પોતાના એક સદી કરતાં

વધુ સમયથી અપનાવેલા વતનમાંથી હદપાર કરતા, વતનમાં વેપાર કરવા અને રહેવાના કુદરતી હકો હુરી લેતા, તેમને 'અધુનોની' પંક્તિમાં મુકતા અને ખરેખર, તેમને દરેક શક્ય રીતે અપમાનતા એક 'વચ્ચાળો'નો કાનુની ખરડો ઘડવામાં આવ્યો છે, અને અલુનમ હિન્દી વિરુદ્ધતા છતાં, દક્ષિણ આફ્રિકાની ગોરી સરકારે પોતાનોજ હકકો ખરો કરાવવાની હઠ લીધી છે.

ચિના કહેવે કદી સકાય છે કે, જ્યારે વચ્ચાળોનો ખરડો આટલો અપમાનભર્યો છે ત્યારે, હવે પછી ઘડવામાં આવનારો કાષ્ટો કાનુન કેટલો કુટો અને છેલ્લા પાટલાનો દશે? અને હક જુઓ કે, હિન્દી સરકાર સાથે એ વિષયમાં વાટાઘાટ કરવાની ને રીત ગોરા પ્રધાન મુશ્કેલ છે તેવ, એ સરખે સરખા સારૂ વચ્ચેની મિત્રાચારી ભરી વાટાઘાટની રીત નથી, શરણુગતની રીત છે; અદંકારી અને પમંડી રીત છે.

આથી હાલતમાં દક્ષિણ આફ્રિકાના હિન્દી-ઓએ સવિનય ભંગને એક માત્ર પ્રયાજ લેવાનો નિર્ણય કર્યો છે, તે હક-જ-મુનિય છે, એમાં શંકાને સ્થાન નથી. આપણે આશા રાખીએ કે સવિનય ભંગ સફળ નીવડે અને ગોરી સરકારની સાન ઠેકાણે આવે.

હિન્દી સરકારની ફર્જ

આટલું તો ત્યાંના હિન્દીઓની ચળવળો વિષે થયું. પરંતુ એથી હિન્દી સરકારની ફર્જ કંઈ ઓછી થતી નથી. સામાજિકની હિન્દી પ્રમ્નનું રક્ષણ કરવાની જવાબદારી

તેને શિરે છે. દક્ષિણ આફ્રિકા પણ બ્રિટિશ સામ્રાજ્યનો જ એક ભાગ છે. ત્યાંની દિન્દી પ્રજા પર ધોષાધાર રહેલા આ બ્રહ્મી કાનુનમાંથી તેને મુક્તિ અપાવવાની રાજ ૬૪ દિન્દી સરકારની છે.

પણ દિન્દી સરકારે હજી સુધી ક્યું ક્યું હોય એમ નથી લાગતું એ ચાર હંકા ઇશારા સિવાય ચત્તાચાર રીતે દિન્દી સરકારે કશાં પગલાં ભર્યાં જાણ્યાં નથી. કદાચ તે પ્રશ્ન પર હજી વિચાર ચલાવતી હશે. જો તેમ હોય તોય, હવે તેણે સફાઈ જાણતું જોઈએ અને ધન્ય મોહું થઈ જાય તે પહેલાં મક્કમપણે પગલાં સેવાં જોઈએ.

દિન્દી સરકાર કો આ વિષયમાં. મિ જિન્નાહે સૂચવ્યું છે તેમ, એક માર્ગ એ પણ છે કે દિન્દી વામસરોય શંદિ-શાદ જયોજનને આ કાનુનને બદલી નહિં આપવાની ખૂશી પિનતી કરે. એટલે, એ રીત પણ અસરકારક પરિણામે લાવી સકશે. આપણે ઇચ્છીએ કે વામસરોય એ વિષે સત્વર ઘટવું કરે. સાથેજ આપણને જોઈએ કે દક્ષિણ આફ્રિકાના આપણા જવતી ભાઈઓને શક્ય એવી દરેક મદદ કરવા સુધીએ નહિં.

વેપારી સંબંધસ્થાન

દિન્દી વેપારીઓ પ્રદર્શનોની મહત્વના સમજતા થયા છે, એ જોતાં એક મત્તરસ-બનતા લગી, એકને બદલે અનેક પ્રાંતિક-વેપારી સંબંધસ્થાનો સ્થાપવાની અગત્યતા દિન પર દિન વધુ અને વધુ તીવ્રતર થતી જાય છે. કારણ સ્પષ્ટ છે: પ્રદર્શનો હંગામી હોય છે અને તેથી તે દ્વારા થતા લાભ પણ અમુક વર્ગની લગીનાજ હોય છે, જ્યારે આવા વેપારી સંબંધસ્થાનો કાયમી હોઈ, તે દ્વારા કામગીરી લાભ મળતો રહે છે.

યુરપ અને અમેરીકામાં કેકેકાળે એવા વેપારી સંબંધસ્થાનો છે. જાપાને પણ એ યોજના અપનાવી છે અને, એ બધાને એ દ્વારા સારો લાભ મળી સકયો છે એ જોતાં, દિન્દીમાં એવા સંબંધસ્થાનની સફળતા અંગે કશો શંક હોઈ સકતો નથી. વેપારી હશે સ્થપાય તો શરૂઆતમાં થોડીક ખોટ જાય એ ખરું. પણ આગળ જતાં તે ખોટ પુરી થવા પિના રહેશે નહિં.

સુજાઈની વેપારી ચેમ્બર યા બીજા કામ વેપારી સંસ્થા આ કામ માથે લે તો ઘણું ઘણું કરી સકે. શર્મ ૬૪ આદેશની છે. એક વેળા આદેશો કે પડી આપોઆપ અનેકાનેક માર્ગો અને. યોજનાઓ મળતી જશે.

ઔદ્યોગિક દિશો

વેપારી સંબંધસ્થાનની વાત કરતાં, ઔદ્યોગિક દિશોનો વિષય વાદ આવી જ જાય છે આપણે ત્યાં દિશો તો હજારો બતાવાય છે, પણ કેળવણી-વિષયક યા ઔદ્યોગિક દિશો ઓછા પણ નથી બતાવાની

પશ્ચિમ અને પૂર્વની દિશ-ચાલના વચ્ચે આજ ૬૪ છે. ત્યાં ઉઘડા કંઠા કેળવણી-વિષયક તથા ઔદ્યોગિક દિશો સતત બતાવાતી રહે છે, જ્યારે અહિં નેમનાં શુભ પગલાં પણ નથી થતા. અને અહિં જે દિશો બતાવાય છે, તે કેવું કેવું રીખવે છે તે તો કદાચ વિનાય સમજી સકારો.

જુરત છે કે યુરપથી ઔદ્યોગિક દિશો મંજૂરી દિન્દીમાં દેખાડવાનો કમ ચાલુ કરાય. એનો દિશોના જોનારા, એટલે, લાખોને બદલે સેંકડોજ દરે ભણે તેમ હોય છતાં જે મેંકડો તે જોશે તેઓ લાખોના મુકાવે વધુ કે-યોગી થશે.

સ્વાદિષ્ટ બિસ્કીટ

૧

બિસ્કીટની શોધ કેવે અને ક્યારે કરી, તેનો ઇતિહાસ ચોક્કસપૂર્વક રહ્યો નથી, પરંતુ મુળ શબ્દ Biscuit ફ્રેંચ સંજ્ઞાનાના Bisket (અર્થ: ખમણા શેકેલા) પરથી મેળાવ્યો હોય, એ શોધ ફ્રેંચોની હોય વા ફ્રેંચોએ તેના વિશ્વ અને પ્રસારમાં ખૂબ ભાગ ભજવ્યો હોય, એમ મનાય છે. ગમે તેમ હોય, આજે બિસ્કીટ દુનિયાના ખૂબીખૂબીમાં ઓછા વત્તા અંશે પ્રચલિત થઈ ચુક્યા છે અને હિન્દ જેવા ગરીબ દેશમાં-જ્યાં પ્રજાની ગરીબાઈ ઉપરાંત, બિસ્કીટ ખાવાનારાઓ ફેંકડો નહિં દાઢાંદોની સંખ્યામાં મવલુદ છે-દર વર્ષે ફિરંગીસ્તાનથી લાખો રૂપિયાના બિસ્કીટ આવે છે, એ સાબિત કરે છે કે હજી થોડાક વધુ બિસ્કીટના કારખાનાઓ મારે દેશમાં હોય છે, જે કોઈ બરાબર પદ્ધતિ-સર કામ કરવા હરજે તો.

અને કેમ ન હોય? બિસ્કીટ એટલે એક ખાદ્ય પદાર્થ; રોટલી જેટલો નહિં તો તેથી સદૃશ ઉતરે. દરજ્જાનો ખાદ્ય-પદાર્થ, દેશના દરેક ભાગમાં અને દરેક વર્ગમાં તેના આદરો મવલુદ છે, એટલુંજ નહિં જાણકે જેમ ફિરંગી દળ જ્યાં આપણામાં વધુ અને વધુ પ્રવેશતી જાય છે તેમ તેમ બિસ્કીટની ખપત-વધુ વધતીજ જાય છે. જુના સમાનાના ઘરડાઓ ભણે બિસ્કીટને વધુ પડતા

ખર્ચને શરણે વાદ ન કરે, અંગ્રેજી ભણેલા અને ફિરંગી મોદ-નળમાં વૈદ્યાવાયલા કયા જવાનને બિસ્કીટ વિના-અને તેમ ફિરંગીસ્તાનથી આવેલા બિસ્કીટ વીના-આગ્રી સહે છે!

પણ રખે કોઈ લામણીવશ ખતી બિસ્કીટના ખરા ઉપયોગીપણાને એમ કુલી જાય, નહિં, બિસ્કીટની ઉપયોગિતા બુલી સકાય નહિં, બાળકો અને વૃદ્ધો મારે, જવાનો અને ફ્રેંડો મારે, પુરો અને સ્ત્રીઓ મારે એકલા બંધબેસતા સર્વસાધારણ ખોરાક તરીકે બિસ્કીટની જગ્યા બીજી કોઈ ચીજ લઈ સકતી નથી. એ બિસ્કીટજ છે જે, ઘરમાં અને સરમાં, આરામમાં અને પરેશાનીમાં કામ આવે છે.

૨

બિસ્કીટનો ધંધો બે રીતે ચાલે છે:

૧. નાના પાયા પર, ધંત્ર-મદદ વિના.

૨. મોટા પાયા પર, ધંત્ર-મદદ સહિત.

દરેક દાખલામાં હોય છે તેમ, આ ઉલ્લેખમાં એક પદ્ધતિયો પોતપોતાના સ્થાને અમલવાદા ધરાવે છે. એમાં માત્ર આ પદ્ધતિજ સારી અને બીજી નહારી, એટું કહું નથી. દરેક પદ્ધતિના પોતાના ગુણદોષો છે, પોતાની સરળતા અને સુગમતા છે; વળી દરેક પદ્ધતિ નફાકારક પણ હોય અને તેથી તે ખાસ વિચારણા માંગી શકે છે.

એ તો સમજ સકાય એવી વાત છે કે જેવા ન્હાના મોટા પાયા પર ધંધો કરવો હોય તેની ન્હાની મોટી પુંજ નોંધએ. એ ઉપરાંત, જેવા ન્હાના મોટા પાયા પર માત્ર

(૧) દર વર્ષે લગભગ રૂપિયા ૩૦ લાખના બિસ્કીટ હિન્દમાં આપતા હોવાનું સત્તાવાર જાણવાયું છે.

જનાવાય તેવાજ પ્રમાણમાં તેની ખર્ચત પણ થવી જોઈએ. ૨ ટુંકમાં, ન્હાના શહેરો અને ગામડાઓમાં ન્હાના પાયા પર કામ કરવું જોઈએ અને મોટા શહેરોમાં મોટા પાયા પર-માત્ર એ અપવાદ સિવાય કે ગણ પતરાના ડબ્બા યા પુકાના જોખામાં પેક કરીને દેશને ખૂણે ખૂણે મોકલવાની નેમ હોય તો, એવું કારખાનું મોટા શહેરને જરૂરે તેની પાસેના કોઇ પરાંમાં પણ ખોલી સકાય છે. કારણ કે એમ કરવાથી મોટું શહેર પામેજો હોઈ, ત્યાંની સરળતાઓ અને સગવડોનો પણ લાભ મળી સકે છે અને ન્હાનું પર હોવાથી શહેરના ભારે ખર્ચાઓમાંથી બચાવ પણ થઇ સકે છે.

૩
ન્હાના પાયા પર કામ કરવા માટે ઓછામાં ઓછા ૧૦૦ થી ૨૦૦-૨૫૦ રૂપિયાની પુંજી તો જોઈએજ. એ માટે, નીચલા સાધનો જનાવવા-વસાવવા જરૂરી છે.-

- ૧, કઠ્ઠી
- ૨, આટો મુંદવા માટે કાકડાનું મોટું ટેબલ
- ૩, ગિરકીટ કાપવાના બીજા
- ૪, ગિરકીટ મુકવા માટેના પતરા

અવખત, લોટ અને બીજા પદાર્થો તો અપત મુજબ મંગાવતા રહેવાય છે એ અંગે બીજી કોઈ ચીજની જરૂર પડતી નથી.

(૨) મોટા કારખાનાના ગિરકીટ રચાવક વેચાણ ઉપરાંત, બહારગામ પણ મોકલી સકાય છે. ધણે ભાગે એવા મોટા કારખાનાના ગિરકીટ છુટા વેચાતાય નથી; પતરાના ડબ્બામાં યા પુકાના જોખામાં પેક કરીનેજ વેચાય છે.

(૩) આ બધી ૬ કુટ પહોળી, ૬ કુટ લાંબી અને ૩ કુટ ઊંચી જનાવાય છે. પદ્ધતિ એ છે કે છઠાનું ચણતર કરી બધી જનાવી લેવા એ બધી ત્રણ તરફથી લાંબ બંધ હોય છે, ફક્ત ૪ તરફથી એ કુટ જેટલી ચોરસ જગ્યા, મૂખીની સપાટીથી મેળવીને ખૂંદણી રખાય છે અને એ જગ્યા (કિંવા ખારણ) પર લોખંડનું ઢાંકણ જડવામાં આવે છે.

૪
મોટા પાયા પર કારખાનું જોડવા માટે ૧૦,૦૦૦ થી ૨૦,૦૦૦ રૂપિયા લગીની પુંજી અનિવાર્ય છે. કારણ કે મોટા પાયા પર કારખાનું હોય તો બહુ કામ યંત્રો વડેજ થાય છે, હાથ-ગિદનતને તેમાં સ્થાન હોવું નથી. એ યંત્રો વસાવવા ઉપરાંત મોટા પાયા પર માલ જનાવવા માટે પુરતા પ્રમાણમાં કાચો માત્ર-ત્રોટ, ખાંડ, ધી, વ.-ખરીદવા પુરતી રકમ લાઇમાં હોવીજ જોઈએ.

એ માટે જોઈતા યંત્રોની ટુંક વારી આ રીતે:-

- ૧, આટો મુંદવાર યંત્ર
- ૨, ગિરકીટ ચણનાર યંત્ર
- ૩, ગિરકીટ કાપનાર યંત્ર વગવગ્ન.

એમનો સચિત્ત પરિચય આગળ જતાં આપશે.

મોટા પાયા પર ગિરકીટ જનાવનાં ખર્ચ અને આવક કેટલી થાય છે અને નફો કેટલો મળે છે, તે લેવા માટે નીચલા અડકદા દિલચસ્પીથી ખાણી નથી.

એક ટન દેશી ગિરકીટ જનાવવા માટે : રૂપિયા

૧૪ કર્દાર લોટ	૬૦
૫ " ખાંડ	૫૦
૩ " માખણ	૨૫૦
બીજાં પરચુરણ માલ	૨૫
છંડા	૨૫
મજદૂરી ૧ દિનની	૩૦
બધી માટે ખર્ચતણ	૧૫
ગિરકીટ પેક કરવા તથા	
જાદિરાત કરવાનો ખર્ચ	૧૫૦
યંત્રોના ધસારા ખાતે	૨૦
પરચુરણ ખર્ચ	૭૫

એક ટન ગિરકીટની લાગત રૂ. ૭૦૦

હવે એનું વેચાણ કરતાં—

એક ટન ગિરકીટ, રતણ દીક રૂપિયા
રૂપિયા એકના ભાવે વેચતાં— ૨૨૪૦

એક ટન ગિરકીટની ઉપજ રૂ. ૨૨૪૦
એટલે કે—

આવક રૂ. ૨૨૪૦

લાગત રૂ. ૭૦૦

એકબો નફો રૂ. ૧૫૪૦

—અર્થાત સેંકડે ૨૨૦ રકાનો નફો થયો !

૫

ગિરકીટ એક જો જાનના નથી જનતા,
સેંકડો જાનના બને છે, જે કે બનાવટને
અંગે તો એમાં તોળી જાત જેવું કશું નથી;
અસખ, એમાં વપરાતા કાચા માલને અંગે
જો વિભાજ છે ખરા:

૧, સામાન્ય ગિરકીટ

૨, ખાસ પ્રકારના ગિરકીટ

સામાન્ય ગિરકીટ એટલે સોટ અને
પાણીની મેળવણી માત્ર; ખાસ પ્રકારના
ગિરકીટ એટલે સોટ આત પાણી ઉપરાંત
ઘી વા માખણ, ખાંડ, ઈંડા, દૂધ અને કરિ-
યાણાનું મિશ્રણ—મેશક, ગિરકીટની જુદી જુદી
જાત પ્રમાણે એકા વસા પ્રમાણમાં.

ગિરકીટની જનાવટમાં ખાસ કળા અસ્પ-
છે, જે કે અનુભવ એમાં કંઈ જોડો

(૪) એ કરિયાણા કિંવા મુઝરી-પદાર્થમાં
મુખ્યત્વે તલફળ, કેરે, તલગી, તાલ, ઝીરું મુંક,
સિંજી વા મેરોડીનું એસેન્સ, ગુલાબ જળ, જોરે-
જ ફલાવર વોટર વેનીલા વ. વ વપરાય છે.

(૫) આ વિષયની કેળવણી આપતી કોઈ
સંસ્થા હિન્દમાં તો નથી. દર્યામાં નીચલી
સંસ્થાઓમાં એ વિષય શીખાવાય છે

Borough Polytechnic Institute,

મહત્વનો જાગ નથી અજવનો. તેથી, આ
ધંધામાં કિંપકાવનારે એ કળામાં પારંગત
થવું જરૂરી છે. જો પોતાથી શીખવાની ખટપટ
ન જાને તો પછી જાણુધરની સેવા-અવગન,
કારખાનું મોટું હોય તો એવા મોટા કાર-
ખાનાના ગિજ્યાનની સેવાઓ-મેળવણી રહી,
જેથી કામ બરાબર થાય અને માત્ર ઉત્પા-
પણ જાને, સરનો પણ પડે અને વધુ પ્રમાણમાં
વેચી પણ સકાય.

ગિરકીટની જનાવટ ન્હાના પાયા પર
કરવી હોય તો એમાં વંત-મદદ સ્વેચાતી નથી.
લાકડાના એક મોટા પાટલા કિંવા ટેબલ
પર બેઠેલા પ્રમાણમાં સોટ લઈ, સદજ
પ્રમાણમાં મીઠું વા ખંડ ઉમેરી, જુરત
પુરતા પ્રમાણમાં પાણી નાખી, સોટ થુંદી
સેવામાં આવે છે અને પછી તેની ચોગ્ય
મત્રાઈની રાટલીઓ જેવી વણી, હાથ-ખીખી
વડે જે તે આકારના ગિરકીટ
કાપી લેવાય છે વા તો ખીખી
—રાસર વડે—જે અનેકાનેક
પ્રકારના તૈયાર આવે છે,
તેમજ ધરજા પ્રમાણની આફ-

નિયોના ખીખી—રાસરો પોતાનો હાથ-ખીખી
ખાસ જોડે આપીને પણ જનાવી સકાય છે—

(૧) ખીખી—રાસર

(૨) ખીખી—રાસર.

Borough Road, London S. E. I.
- Stirling Continuation Classes,
Stirling.

Technical College, Leith.
Technical College, Cardiff.

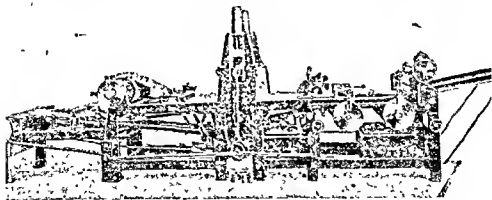
તે વડે બાત બાતની મિસ્કીટ-આકૃતિઓ બનાવી, કાપી લેવાય છે અને પછી તેને પતરા પર ગોઠવી, બહીમાં મુ ૧૨ થોડી ચેતાં, મિસ્કીટ તેવાર થઇ જાય છે.

મોટા પાયા પર કિંવા યંત્ર-મદદે મિસ્કીટ જતાવવાની રીત ખરેખર અનેરીક છે. એમાં પણ બે વિભાગ છે: (૧) તદ્દન આપોઆપ યંત્ર-મદદેજ બની કિંવાઓ થઇ સહે એમ પણ છે અને (૨) યંત્ર-મદદ સાથે થોડી હાથ-કારીગરીથી પણ. જે કારખાનું ખૂબ મોટું-કરોડના ૧૮૦ જેટલા મિસ્કીટ બનાવે તેવું-હોય તો બેસક, પહેલી રીતેજ કામ કરવું જોઈએ. પણ જે કારખાનું તેથી ન્દાનું હોય તો બીજી રીતે કામ કરવું રીક છે

(૧) બહીમાં મિસ્કીટ મુકના પહેલાં બહીમાં પુસ્તા પ્રમાણમાં બજતણુ બરી, બહીને તપાવવામાં આવે છે અને ત્યાર પછી બધું બજતણુ નાદાર કાઢી લઈ, ખાલી રહેલી તપેલી બહીમાં મિસ્કીટ ચોસાય છે

દુઃમાં સાથી પડેનું કામ લોટ મુંદવાનું છે. એ માટે બે ત્રણ યંત્રો આવે છે, જેમાં જોડવાનું એવી હોય છે કે યંત્રના પેટાળ બાજમાં લોટ ભરી, નળી વડે જોડતા પ્રમાણમાં યંત્રમાં પાછી દાખલ કરાય છે અને પછી યંત્ર (જુઓ મુખજીવનું ચિત્ર) કામે ત્રગમે છે. આ યંત્રની કડપ અને કાર્યશક્તિ પણ અત્યંત છે. કેવળ છ મિનિટમાં તે ૪૫૦ રતલ લોટ મુંદી સકે છે. પછી એ મુંદેલા લોટને બીજા એક યંત્રમાં લઇ જવાય છે, જ્યાં તેમાં બીજી વસ્તુઓ મેળવી ફરી વાર ખૂબ મુંદવામાં આવતાં, તે મિસ્કીટ જતાવવા માટે તેવર થાય છે.

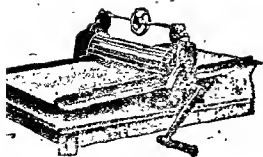
લોટને મુંદી કીધા પછી, તેની શરતી જેવા ૫૩ ત્રણવાનું અને પછી તેમાંથી મિસ્કીટની લોટને આકૃતિઓ કાપવાનું કામ આવે છે. એ કામ બે રીતે થાય છે એક તો, એક ખાસ મોટા યંત્ર વડે-જે રોટલી વણવા ઉપરાંત મિસ્કીટ કાપવાનું કામ પણ તદ્દન આપોઆપ રીતે કરે છે અને બીજી બે ત્રણ

મિસ્કીટ વણનાર-કાપનાર યંત્ર

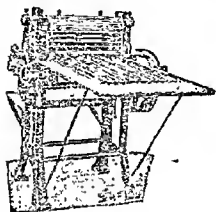
[આ યંત્ર પોતાની ખાતલું જોડણ છે તે લોટની રોટલી વળી, મિસ્કીટની આકૃતિઓ કાપી આપે છે]

ન્દાના હાથ-પરો વડે-જેમાં વણવા અને આગળ કદવું તેમ, જે કારખાનું ખુબજ કાપવાનું કામ જુદું જુદું થાય છે. મોટું હોય તો, મોટું યંત્ર વાપરવું લાખ-

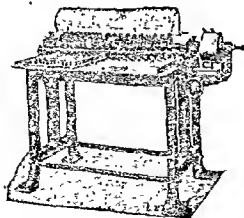
ગિરકીટ વજુનાર યંત્ર

[અદેશ લોખાંધી યોગ્ય બઢાઇના ગિરકીટ બનાવનાં માટે. (સાદલી જેવા પદ વજુના માટે) આ યંત્ર ઉપયોગી છે.]

ગિરકીટ કાપનાર યંત્ર-૨

[આ અને નીચલું યંત્ર, એ એક]

ગિરકીટ કાપનાર યંત્ર-૨

પ્રકાર પ્રકારની આકૃતિઓના ગિરકીટ કાપના માટે ઉપયોગી છે]

દાખી છે. પરંતુ જો તે ન્દાનું હોય તો ન્દાના યંત્રો વસાવામાંજ રાખે છે.

હુંકમાં, ગિરકીટની આકૃતિઓ કાપ્યા પછી તેને ભુંજવાની એક માત્ર ક્રિયા બાકી રહે છે. એ માટે ખામ બનાવાયેલી ભક્તીમાં ગિરકીટ સુકી રોકી લેતાં તે તૈયાર છે.

દરે તૈયાર ગિરકીટને વા છુટા લેવો વા ડગ્ગામાં પેક કરીને વા પડીકા બનાવીને.

૬

દરે આપણે થોડાક નુસ્ખા જોઈએ. સામાન્ય ગિરકીટમાં તો લોટ અને પાણીજ હોય છે. એટલે તેને ચિરે અને ઊંડાણમાં ઉતરતું નકામું છે. ખાસ પ્રકારના ઉગ્દા ગિરકીટનીજ સર્ચ કરીશું.

૧-મેટા ૧૭૩ રતમ, ખાંડ ૨ રતમ, માખણ ૧૫ ઓંસ, એમેનિયા ૬ ઓંસ, સોડા આઇ કાર્બ ૩ ઓંસ, ઈંડા ૬૦ નંબ.

૨-મેટા ૭૦ રતમ, ખાંડ ૧૪ રતમ, માખણ ૧૪ રતમ, ફોર્મીસેર ૫ રતમ, નમક ૪ ઓંસ, એમેનિયા ૨ ઓંસ, સોડા આઇ કાર્બ ૮ ઓંસ, ટાર્ટરીક એસિડ ૪ ઓંસ, દૂધ ૨૬૩ રતમ.

૩-ખાંડ ૨ રતમ, મેટા ૭૦ રતમ, માખણ ૫ રતમ, નમક ૬ ઓંસ, દૂધ ૨૫ ઓંસ.

૪-મેટા ૭૦ રતમ, ખાંડ ૨ રતમ, માખણ ૫ રતમ, માજીસેઇન વા લેછેગમ પ્રોડક્ટ ૫ રતમ, નમક ૫ ઓંસ, ક્રીમ ઓઈ ટાર્ટર ૧૨ ઓંસ, સોડા આઇકાર્બ ૬ ઓંસ, એમેનિયા ૨ ઓંસ.

(૭) ગિરકીટ બનાવવાના વિષયની અંગ્રેજી જિવબો આ છે:-

(1) Bakery Science ed: J. E. Driver, (2) The Manufacture of Biscuits, Cakes and Wafers ed: J. Fritsch, (3) Bread, Rolls and Sweet Doughs ed: Richards, (4) A Handbook For Bakers ed: A. F. Gerhard, (5) A Science Course of Bakers ed: D. Ellis.

(૮) જ્યાં નુસ્ખાઓમાં માખણને જદમ વી પલ્ વાપરી સકાયો.

૫-મેદો ૧ રતલ, ખાંડ ૧ રતલ, માખણ — માખણ ૨ મોટી ચમચી, નમક ૧ ન્હાની ચમચી, દુધ ૧ પાઇ-ટ.

૬-મેદો ૨ રતલ, ખાંડ ૧ કુમ, સોડા બાઇકાર્બ ૮ ઓંસ, દુધ ૧ રતલ, માખણ ૧ રતલ.

૭-મેદો ૧૬ રતલ, માખણ ૬ રતલ, કીમ ઓફ ટાટર ૮ ઓંસ, સોડા બાઇકાર્બ ૪ ઓંસ, દુધ ૧ ગેલન.

૮-નિશાર્નો ૪૯ રતલ, મેદો ૨૧ રતલ, માખણ ૧૨૩ રતલ, કેનફોર ૮ રતલ, કીમ ઓફ ટાટર ૧૨ ઓંસ, મોડા બાઇકાર્બ ૬ ઓંસ, એમોનિયા વોટર ૪ ઓંસ, નમક ૪ ઓંસ, દુધ ૩૫ રતલ, ખાંડ ૧૦ રતલ.

૯-ઓટમીલ ૨ રતલ, મેદો ૨ રતલ, ખાંડ ૨ રતલ, ઘી ૧૩ રતલ, ઇંડા ૫૫ પ્રમાણે

૧૦-મેદો ૭૦ રતલ, ખાંડ ૩૫ ભાગ, માખણ ૧૦ ભાગ, એમોનિયા ૩ કામ, ઇંડા ૮૬ ભાગ, દુધ ૨૧ ભાગ, ઓઇલ સેમન સદગ

૧૧-મેદો ૭૦ રતલ, માખણ ૫ રતલ, ખાંડ ૨ રતલ, કીમ ઓફ ટાટર ૧૨ ઓંસ, મોડા બાઇકાર્બ ૭ ઓંસ, ટાટરીક ઓસિડ ૩ ઓંસ, નમક ૮ ઓંસ, દુધ ૩૫ રતલ.

૧૨-મેદો ૩ રતલ, ખાંડ ૩ ઓંસ, ઇંડા ૧ નંગ, દુધ ૧ મોટી ચમચી, બેકીંગ પાવડર ૩ ન્હાની ચમચી, માખણ ૩ ઓંસ, કેસાવે (બીયા) એક ન્હાની ચમચી.

૧૩-ખાંડ ૧ રતલ, મેદો ૧ રતલ, કેનફોર ૧ રતલ, માખણ ૧ રતલ, બેકીંગ પાવડર ૪ મોટી ચમચી, ઇંડા ૮ નંગ.

૧૪-મેદો ૮ પ્યાસા, દુધ ૩ પ્યાસા, પનીર ૨૪ ઓંસ, બેકીંગ પાવડર ૧૬ મોટી ચમચી, માખણ ૮ મોટી ચમચી, નમક ૧૨ મોટી ચમચી.

૧૫-મેદો ૧ ક્વાર્ટ, ખાંડ ૧ ન્હાની ચમચી, બેકીંગ પાવડર ૩ ન્હાની ચમચી,

૧૬-મેદો ૨ પ્યાસા, નમક ૧ ન્હાની ચમચી, નિશાર્નો ૨ પ્યાસા, બેકીંગ પાવડર ૨ ન્હાની ચમચી, ખાંડ ૧ મોટી ચમચી, માખણ ૨ મોટી ચમચી, દુધ ૨ પ્યાસા.

૧૭-મેદો ૩ રતલ, દુધ ૧ ઇન, બેકીંગ પાવડર ૧ ન્હાની ચમચી, માખણ ૧ ઓંસ.

૧૮-મેદો ૨ ઓંસ, આરાફટ ૨ ઓંસ, માખણ ૧ ઓંસ, ઇંડા ૧ નંગ, બેકીંગ પાવડર ૧ ચપટી, નમક ૧ ચપટી

મેદો અને આરાફટને ગાળી લઇ, તેમાં બેકીંગ પાવડર અને નમક ઉમેરો. પછી માખણમાં ખાંડ મેળવી, તેમાં ઉપર મિશ્રણ નાખી ખૂબ મેળવી, છેવટે ઇંડાની અડી ઉમેરો.

૧૯-આરાફટ ૧ રતલ, માખણ ૪ ઓંસ, ખાંડ ૪ ઓંસ, મરચો સદગ.

૨૦-આરાફટ ૬ રતલ, માખણ ૬ રતલ, મેદો ૮ રતલ, ખાંડ ૨ રતલ ઇંડા ૮૦ નંગ.

માખણને શીટી, તેમાં ખાંડ નાખી પાટી ઇંડાની અડીઓ ઉમેરો. બીજી તરફ મેદો અને આરાફટને ફરી પાર ચાળી, ઉપર મેળવણીમાં મેળવો અને પછી ઇંડાની અડીઓને શીટી, કદ અડાવી એમાં ઉમેરી દો.

૨૧-મેદો ૩ રતલ, ખાંડ ૫ ઓંસ, માખણ ૫ ઓંસ, મસાઇ ૧ મોટી ચમચી, બેકીંગ પાવડર ૧ ન્હાની ચમચી, ગરમણો લુકો ૩ રતલ, ઇંડા ૩ નંગ.

(૯) આ વિષયના અંગ્રેજી સામયિકો આ છે:—
Baker & Confectioner, London
S. E. I.
Baker's Record, London E. C. 4.
Baker's Review, New York
British Bakers, London E. C. 4
Master Baker, Belfast

એક સમય એવો પણ હતો જ્યારે દિન-
તારના ખીલા જેવી સામાન્ય વસ્તુ માટેય
પરદેશનું મુદતનાજ હતું. અદલાદતો પાડ
માનીએ કે આજે તેમ નથી. છતાં હજી એ
* દિશામાં ધણું ધણું ફરફટાતું જાણી છે, એનો
ખંડાર તો કાઢ કરી સફરોજ નહિં.

તારના ખીલા કાઢે ત્યેના નહિં હોય !
અર્થાં ઈંચથી માંડીને પાંચ છ જેટલા ટુંકા
લાંબા તારના ખીલા આવે છે સુધારીકામમાં એ
અનિવાર્ય મુશ્કેલ છે એના ચિનાતું સુધારો-
કામ આજે તો કદીથી પણ નથી સકાતું-રફતી
કેપોશિના વક્ત્રમાં રાખવા છતાં આજની કાલે
તારના ખીલા પિંના ચપાપી સકામ એવી
કાંક શોધ થાય તો બહે; આજે તો તેમ
નથી. સરકુનો અને ફુતો ઉપયોગ છતાં,
ખીલાની જગાન બધું ઘટ્ટ નથી.

તારના ખીલા જનાવવાનું કામ વંત્ર
પડે થાય છે એમાં ખાસ દ્રાવ્ય-કારીમરી
જેવું કશુંજ નથી. એક મોઢાડું વંત્ર છે,
જેમાં એક તરફથી ક્ષિપ્તકો તાર આવે છે
વંત્રની આમલી જાગ્રમે એક એવી કાંક છે,
જેના બે ચક્કે જે તારને છેડે ખીલાનું માથું
ખની તરફ છે અને પછી એક ખીછ કાંક
પડે ખીલાની આછી પચ્ અને છે અને તાર
કાંકાઈ ખીલા જુદા થઈ, તોચેના વાસજમાં
પડે જ. આ બધા કામ, આપોઆપ થતાં
હોય, કાર્યવરને એમાં કશું કરવાનું નથી.
તેજે માત્ર એટલુંજ ખાન રાખવાનું છે કે
ક્ષિપ્તકો તાર વંત્રમાં ગરાજર આવશે રહે;
તારનો એક જોડકા ખમ થાય તો ખીલા
ખંડત સડ કરામ અને ખસ.

તારના ખીલા જનાવવાના એક વંત્ર વડે
જુદા જુદા માળના અને પાનગી જડા ખીલા
જાણી સડે છે. એને માટે વંત્રમાં માપ અને

કદ માટે ચટો ફેરફાર કરી સકાય તેવી કળો
જનાવેલી છે. એક વેળા એક માપ યા કદની
કળા જોડવી દીધી કે પછી જોવાનું રહેતું નથી.
વંત્ર બધું કામ આપોઆપ કરેજા જાય છે.

આ વંત્રની કડપ અને કાપંશકિત પણ
જાણવા જેવી છે. પાંચથી ૭ ઈંચ લાંબા
ખીલા-જે વેળા નં. ૪ ના તારમાંથી ખને
છે-આ વંત્ર દ્વારા દર મિનિટે ૯૦થી ૧૦૦
જેટલા તૈયાર થાય છે, જ્યારે ૧ ઈંચ લાંબા
ખીલા-જે વેળા નં. ૧૪ના તારમાંથી ખને
છે-તે તો મિનિટના ૩૦૦ જેટલા ખને છે.
વંત્રને ચાલતો જુઓ અને એમજ સમજશે
કે ત્યજે ખીલાઓના વર્ણાં વર્ણી રડયો છે !

તારના ખીલા, વંત્રમાંથી જવાર નીકળ-
વાજ ચપરાસાજ નથી હોતા. પછી તેને
સાફ કરી, પોલિશ કરવું પડે છે. એ કામ
એક મહારના ધીપ-વંત્રમાં થાય છે. એ વંત્રમાં
ખીલા તથા પોલિશ કરવા માટેના પદાર્થો
બરી, વંત્રને ખુબ જોજ જોજ ફેરવવામાં આવે
છે, જેથી અસ્પર્શના ધસારાથી ખીલા
ક્ષીસાદ પડતી, તેવી ઉપર અજકને પોલિશ
મથ જાય છે.

તારના ખીલા જનાવનાં, તારની ચોટીક
ક્રીણી કટકોઆ નકામી પડે છે, પણ તે સાર
નિરૂપણી નથી દોતી. એવી કટકોઓની
જકારમાં સારી કીમત આવે છે.

મીઠી પીશાખના દરદીઓ

સાવધાન !

મીઠી પીશાખના દરદો ઉપર
અકચીર ઘડ સુદેલી એન. મી. બરોડા-
વાલાની રજીસ્ટર દવા “શાન્તાવન” ની
જાટલી મંથાવી દરદને અટકાવે.

તારના ખીલા

કુમરના અગ્રિય વદનના અંકમાં ૨૫ તુરખા આપી ચુક્યા છે. આજે બીજા થોડાક છુટો.

[૨૬] ટ્રિપ્લેન્ડ ક્રેમિનમ્બર

ખાંસી માટેની વિખ્યાત દવા છે. એમોનિયમ કાર્બોનેટ ૩ ઓંસ, એમોનિયમ પ્રોપાઇડ ૧ ઓંસ, વિકર એમોનિયા એસિટેટ કોનસેન્ટ્રેટ ૨ ઓંસ, એકસ્ટ્રેક્ટ આઇરન કુનફા ૨ ઓંસ, એકસ્ટ્રેક્ટ પિક્કારીયા ૩ ઓંસ, એમે.સ અનીમી ૩ ઓંસ, શરખત ૨૫ ઓંસ, કસોરોશર્મ ૫ ટર: (કુલ પ્રવાહી ૪૦ ઓંસ અને તે પુરતું)

બધાને મિશ્ર કરી, ગીનીઓ ભરી પો

માત્રા: ચાલની ઓક ન્હાની ચમચી.

[૨૭] યુનિવર્સલ એમ્બ્રોકેશન

આ દર્દ અને ચોટ પર માત્રિશ કરે પુ તેમ હોષ, શારી ખ્યાંતિ ધરાવે છે.

કપ ગીઆતુ' તેજ ૧૫ ઓંસ, એલિક્ઝ એસિડ ૧૦ ગ્રામ, મુક્તિષ્ટમ ઓઇલ ૨૩ ઓંસ, મોલ્યુસન ઓઇ અમોનિયા ૧૨ ઓંસ, એ ફલિ તર્પેન્ટાઇન ૭૩ ઓંસ

ખૂબ હકાતીને મિશ્ર કરો અને મુગરત વેળા શરીર પર માત્રિશ કરો.

[૨૮] બ્રુસેલ્સ-શરખત

અ શરખત વિજાતી જનાવડ છે. જીવાળ આપતા માટે એકથી એ ન્હાની ચમચી જેટલા મમ છુમાં અપાય છે.

દુધમુક એકસ્ટ્રેક્ટ ઓઇ કાસ્ટોર ૪ ઓંસ, સીરપ ઓઇ સેના ૬ ઓંસ, સીરપ ઓઇ ગોરેન્ડ ૪ ઓંસ, દુધમુક એકસ્ટ્રેક્ટ ઓઇ માસ્ટર કુલ શરખત ૧ પાઇન્ટ બનવવા માટે ગ્રંથકો તેટલું.

[૨૯] છુપીંગ ક્રેમ સીરપ

મ્હોરી ખાંસીની ભયંકરતાથી કાણ અમા- ઘરો દુગ્રેઈ આ શરખત તેનો હકાત છે.

એમોનિયમ પ્રોપાઇડ ૩ ઓંસ, એલિક્ઝ નાઇન ટ્રાઇપુરેટિક કાપડપુટ ૩ ગ્રામ, ગિઝસરીન ૨ ઓંસ, Oxymel Scillae ૨ ઓંસ, સીરપ ટોલુ ૨ ઓંસ, એકસ્ટ્રેક્ટ ગિઝસરીન ૧૩ ઓંસ, રિપરિટ કસોરોશર્મ ૩ ઓંસ, ડિરીક ૫ ઓંસ: કુલ મિશ્રણ ૨૦ ઓંસ અને તે માટે નેટવતા અમાણુમા.

માત્રા: અર્ધીથી માંડીને એ ન્હાની ચમચી લગી, વયના પ્રમાણમાં.

[૩૦] ડિસ્મથ

પેટની ફાંસો, અછળાં ૫ પર ઉપયોગી અને નિર્દોષ દવા છે

વિસ્મથ કાર્બોનેટ ૧ ઓંસ, સોડિયમ જામ- કાર્બોનેટ ૫ ઓંસ, હેરી મેગ્નેસિયમ કાર્બોનેટ ૬ ઓંસ, શરખત સદગ.

અપાતે તેલની સદગ

શરખત તાખી, મિશ્ર ટિકી યંત્ર કરી ચાગી સો અને પછી ૧૫ ટેન્ના વચ્ચેની રિક્કીઓ બનાવો

[૩૧] પાયોરીઆની દવા

આ પ્રવાહી પાયોરીઆ થતો અટકાવવા તેમજ પાયોરીઆ થયો હોય તેને મટાડવા માટે વખણુ છે. નુરખો જોગૃહિયાનો છે.

મ્હોરક ૯૬ ડ્રેન, ઝીંક કસોરોશર્મ ૨૪ ડ્રેન, બેટા-તેપથોઇ ૬ ડ્રેન, સોલ્યુશન

ફોર્મલિડાઈડ (૪૦ ટકાનું) ૪ ટીપા, મે-થેલ
૨૪ એન, અલકોહલ (૫૦ ટકાનું) : કુલ
મિશ્રણ ૧૨ ઑંસ બને તે પુરતું

[૩૨] આંટલુ-શરુ

પગના આંગળા પ પર થતા આંટલુના
પ્રસાર માટે આ દવા અપૂર્ણિતી છે.

ટેનિક ઑસિડ ૪૦ એન, મિક્વિક ફોર્મલ
ડિલાઇડ ૫ ટીપા, બદામનું તેલ ૧ ટીપું,
ડિસીડ પાણી ૨ ઑંસ.

પહેલાં ૧ ઑંસ પાણીમાં ટેનિક ઑસિડ
નાખી, ઘોટર થાય પર આંગળાઓ અને પછી
શીશીમાં ભરી, તેમાં બાકીની બધી દવાઓ
ઉમેરી, ડેપરે એટલું બાળું પાણી ઉમેરો કે
દવા ૨ ઑંસ થઈ જાય.

ઉપયોગ: ક્રના પુખ્તને દવામાં બીજાની
આંટલુ પર બાંધી દો અને પછી જ્યાં લગી
આંટલુની શિકાયત ન મટે ત્યાં લગી દરરોજ
બે વાર પુખ્ત બદલતા રહે.

[૩૩] કૃમિ-શરુ

પેટમાં થતા કૃમિઓના આ એક માત્ર
પ્રસાર છે.

મેન્ટોનિન ૬૦ એન, આરીક સાકર ૫
ઑંસ, ગમ દૂધાકચ્છ સુદરત નેટલા પ્રમાણમાં

જેકો મેળવી, ગોળાઓ બનાવવા નેટલી
ચીકસ સાવચા માટે જોઈના પ્રમાણમાં સુદર
મેળવો પછી એને ખરસમાંજ ૧૨ થી ૧૪
કલાક લગી રહેવા દઈ પછી એની કુલ
૧૨૦ ગોળાઓ બનાવી દો.

માયા :-૧ વર્ષના બચ્ચા માટે સવાર
સાંજ ૧ ગોળી; બે વર્ષના બચ્ચા માટે
સવાર સાંજ બે ગોળાઓ; ચાર વર્ષના
બચ્ચા માટે સવાર સાંજ ત્રણ ગોળાઓ; આઠ
વર્ષના બાળક માટે સવાર સાંજ ચાર
ગોળાઓ અને ૧૦ થી વધુ વર્ષના બાળક
માટે સવાર સાંજ પાંચથી સાત ગોળાઓ.
ત્યાં લગી આપવી કે અંધા કીરમ નીકળી જાય.

[૩૪] કોલેરા ટીકચર

કોમ્પોઝિટ (કિંવા કોલેરા)ના જીવંત
રોગ પર આ દવા કીક કીક અસરકર્તા સાબિત
થઈ છે:

ટીકચર રૂબાઈ, ટીકચર કેપેન, ટીકચર
ગોપિયમ, રિપરિટસ કેમ્ફર અને એમેન્સ
પિપરમિન્ટ દરેક સરખા ભાગે

બધાને મિશ્ર કરી, પાંચથી ત્રીસ ટીપાના
પ્રમાણમાં દહીંને દર દસ કે વીસ કે ત્રીસ
મિનિટે-જ્યાં લગી આરામ ન જણાય-
આપતા રહે.

[૩૫] ઇનફલુએન્ઝા મિક્સચર

ઇનફલુએન્ઝા તાવ પર આ દવા ઉપ-
યોગી છે:

પોટાસિયમ નાઇટ્રેટ ૪૦ એન, સોડિયમ
બાઇકાર્બોનેટ ૬૦ એન, સોડિયમ સેમ્પ્લિસિટેડ
૬૦ એન, એસોમેટીક રિપરિટ ઑફ એમેનીઆ
૨ ફલ્ડુઇઝ ઑંસ, કમ્પોઝિટ ઇન્ફ્યુઝન ઑફ
જોનેસિયન-મિશ્રણ ૬ ફલ્ડુઇઝ ઑંસ થાય તે
પરતું.

માયા: ૩ થી ૧ ફલ્ડુઇઝ ઑંસ.

[૩૬] સાસાપરીડાનું શરબત

ફલ્ડુઇઝ એકસાટ્ટેક્ટ ઑફ સાસાપરીડા ૮
ઑંસ, ફલ્ડુઇઝ એકસાટ્ટેક્ટ ઑફ ગિલસરીઝા
૫ ગ્રામ, ફલ્ડુઇઝ એકસાટ્ટેક્ટ ઑફ સેના ૫
ગ્રામ, પાંડ ૩૦ ઑંસ, ઑપલ સસાકાસ ૨
ટીપા, ઑપલ અપીસ ૨ ટીપા, ઑપલ
ગેલ્લેરિયા ૨ ટીપા, પાણી સુદરત પુરતું.

પહેલાં ત્રણ ફલ્ડુઇઝ એકસાટ્ટેક્ટને મેળવી,
પછી તેમાં ત્રણ તેલ ઉમેરી ખુબ દલાવો
અને પછી એટલું પાણી નાખો કે પ્રવાહી
૨૪ ફલ્ડુઇઝ ઑંસ નેટલું થાય. દરે તેને
એક કલાક લગી હરતા દઈ, પછી ફિલ્ટર કરી
[અનુચ્છેદન જુઓ પાના ૨૫૨ પર]

આ પુસ્તકો તમારી પાસે છે ?

ફારસીગર : સચિત્ર નવલકથા ૩ પાંચ ઉત્તર પ્રેમથી આકૃષ્ટ : (સફર-પોયા. ૧૦૦ ચિત્રો) ૩ સાદા ચાર

લઘુ લિપિ : ગુજરાતી શોર્ટ-હેન્ડની પદ્ધતિ. ૨. મધ્ય

નફાકારક હુનરો : (ભાગ પહેલો) વિવિધ પ્રકારના હુનરોનો સંગ્રહ. ૩ બે.

સુરત ડિસ્કવરી : સુરતનો વેપારી-ભોમિયા. ૨ બે.

મુંબઈનો વેપારી અનુસય : મુંબઈનો સફળ વેપારી રહ્યાર. ૩. સાદા ત્રણ

મેડિકલ પ્રેક્ટીશનર : ગુજરાતી ભાષા મા અંગ્રેજી રંગની એ પરી. ૩ સવા બે.

કમ્પાઉન્ડર્સ હેન્ડબુક : કમ્પાઉન્ડરના ભોમિયા ૩૫. ગુજરાતી પુનઃ. ૩ દોઢ.

કલંકિત : નવલકથા ૨૧ સવા શાં માટે ખંધન ? નવલકથા ૩. સવા

દોઢામી શિક્ષક : સવાસ જવાન ૩૫ લખાવથી સચિત્ર ચોપડી. ૩ એક

પેટા દવાઓ અને ભારત પર્ય : પેટા દવાઓના ગ્રંથ પ્રયોગો હોયોક કળી ચોપડી. ૩. સવા

છવન પ્રકાશ : “સાગી” સારિયનો ઉત્તમોત્તમ વાર્તા-સંગ્રહ ૩. એક

દંગાટ કામ : કપડા રંગવાની કળા વિશે. આના આંર

ઇસક્રોએટિંગનો હુનર : દગદાર ગુજરાતી પુનઃ. આના આઠ

ફિટ્સ ટ્રેડર પંથ દર્શક : ફિટ્સ ટ્રેડર થવું હોય નો અવસ્ય વચિ આના આઠ

મુલતાવલ હિન્દ : અગમે-વાકા હ ખ્યાલ ચિસ્તીની છાન-કથા આના આઠ

મુદ્રમદઅલી : ‘મુનાલી’ની કથમે આજેખાવની છવન કથા. છ આના

(બધાનું દપાસ ખર્ચ જુદું)

લખો : કમર ઑફિસ, મોહામદવાપ-સુતર.

ખાલસખા

[ખાળકોનું માસિક]

તંત્રી : હિંમતલાલ ચુ. શાહ

‘ખાલસખા’ એકલી વાનો કે ગપનોખા રજુ નથી કરતું, પણ ખાળકોને ઉપયોગી સર્વ વિષયો શિક્ષણની દૃષ્ટિએ રજુ કરે છે.

એનો દરેક અંક ખાત્રસાલિયના સિંધદગ વેળકાના વેળાથી ભરેલો હોય છે.

જુનથી ત્રીજી વર્ષ આ વરમના પ્રકારને ૨-૩ ખાસ અંકો અને બેક પુનઃકનો વાલ મળે છે.

તાકીદે માહુક ધમ્મ મળો.

વાર્ષિક ક્ષયાક્રમ :

દેશમા ૩ ૬, પરદેશ ૩ ૪, (પા. ૬)

લખો.-‘ખાલસખા’ દાર્યાલય : અમદાવાદ.

મુંબઈ પ્રાંતનાં કેળવણી ખાતાએ અને વડોદરા રાજ્યે પુસ્તકાલયો માટે મંજુર કર્યું છે.

ધેર બેઠાં પૈસા કમાવા મંગાવો ? શી કરજ વેપારી મોકળા પ્રમુખ, શી કુંવરશી મરમશી સંપરના ‘આમુખ’ સથે

નફાકારક હુનરો

ભાગ પહેલો

નિજ્જાતો અને અનુભવીએએ લખેલા વિવિધ હુનરોથી ભરપૂર પુસ્તક ઉમદા એ ટીક કામળ અને સુંદર છપાવ બનાવે કિંમત માત્ર રૂ ૩૫ થિયા : દપાલખર્ચ માફ મળવાતું ડેકાલ્પ :—

શ્રી લક્ષ્મી પુસ્તકમાળા

પોસ્ટ રીનુઅરા (અંખર-૩૨૭)

તર્પેન્ડાઈન

સામાન્ય રીતે દિન્દિમાં, ખાસ કરીને હિમાલયની તળેલી તરફ સંયુક્ત પ્રાંતો, બર્મા, આસામ અને પંજાબમાં ઘણી જાતના ઝાડો એવા થાય છે, જેમાંથી તર્પેન્ડાઈન નિષ્કર્ષ કરવામાં આવે છે, પરંતુ મુખ્ય જાત *Chir Pine* ની છે, કે જે અમેરિકન જાતથી સાત છુટી હોવા છતાં સારું તર્પેન્ડાઈન આપી શકે છે. દિન્દિમાંથી છે કે દમણા સુધી આ ઉદ્યોગ તરફ દિન્દિમાંથી લઈ આવેલું નથી; માત્ર સરકારી કારખાનાઓમાં જ તર્પેન્ડાઈન બનાવાય છે.

તર્પેન્ડાઈન તેમ પેટા-પદાર્થ છે. ઉપરના ઝાડોને ખાસ પદ્ધતિપૂર્વક છેદવાથી 'ઓસિઓ-રેઝીન' નામક ચુંદર જેવો પદાર્થ ઝાડમાંથી નીકળે છે. એજ છે કાર્યો પદાર્થ.

સાધનશુ રીતે ઝાડોને એવી રીતે આખા ઉનાળા દરમિયાન ચારથી સાત ત્રિસતા આંદરે છેદવામાં આવે છે, જેથી ઝાડને પાતળાં ટકાવી રાખવા માટે ઝગીનામાંથી તરવા સુધી તેવા જેટલા કાચા સમય પામી મળી શકે અને જેથી દરેક વેળા છેદવાથી પડતો કાર્યો પદાર્થ પચ્ચ નીકળી શકે. આ મુજબ પાંચ વર્ષ સુધી કર્યા પછી ઝાડો દસ વર્ષની અસામર્થતા દેવામાં આવે છે.

તર્પેન્ડાઈન કાઢવાની રીત

જો કે 'ઓસિઓ-રેઝીન' અને રાજનના લાકડામાંથી તર્પેન્ડાઈન કાઢવાની ઘણી જુદી જુદી રીતો છે, છતાં મુખ્ય રીત આ છે:

જંગલમાંથી 'ઓસિઓ-રેઝીન' મેળવી મેળા ઝગા કે પીપામાં ભરી કારખાનામાં લાવવામાં આવે છે, જ્યાં તેથી પહેલાં તેને પદાર્થ વડે ઓગળાવી, દિવામાં સરળતા થાય તે કાચે થોડુંક તૈયાર તર્પેન્ડાઈન તેમાં મેળવવામાં આવે છે. થોડાક સમય એને દરવા દેવાથી પાણી અને બીજી અશુદ્ધતાઓ તળીને જઈ એકી ૧૮૨૦ 'ઓસિઓ-રેઝીન'

ઉપર તરતું રહી જાય છે. એને ત્યાંથી પ્રગ્ધ વડે બીજી ટાંકીમાં લઈ જવામાં આવે છે. પછી એ ટાંકીમાંથી દર વેળા અમુક પ્રમાણમાં તેને અર્ક જેવનાર જંતરમાં લઈ જવામાં આવે છે.

એ જંતર પશુ વરાળથી કામ કરતું હોય, મને તેટલી ટીકી સુધી મદગી પહેલાંવાડવાની સગવડ હોય છે. વરાળ ચાલુ થતાં પહેલાં તે અસહ્ય પદાર્થમાંથી પાણી અને તર્પેન્ડાઈન મિશ્ર થઈ, વરાળ બની, ખાસ નળી મારફતે પહેલાં એક ખાલી વાસણમાંથી પસાર થઈ, પછી છેલ્લા વાસણમાં જઈ પહેલાં, પ્રવાહી બની જાય છે.

કહેવાની કુશરત નજર હોય કે વરાળની નળી ખાલી વાસણમાંથી પસાર કરવાનો હેતુ એ સિવાય બીજો કશોજ હોતો નથી કે જે કાંઈ ઘન પદાર્થ દટાયે વરાળમાં મિશ્ર થઈ પસાર થઈ ગયો હોય તે અત્રે આવી અટકી જાય. આમ નિયમવેત પ્રવાહીમાં તેજ અને પાણી મિશ્ર હોય, યાંત્રિક વિધિને તેમને છુટા પાડવામાં આવે છે.

આમ છુટું બનેલ તેજ સાવ અશુદ્ધ હોય, વેચવા લાયક નથી હોતું. એને શુદ્ધ કરવા માટે જંતરમાં ભરી, વરાળ રૂપે ગળામાંથી પસાર કરાવી, બીજાં છેડે વાસણમાં ફરી પ્રવાહી બનાવાય છે, જેથી અશુદ્ધતાઓ જંતરમાં જાડી રહી જાય છે. અને તેજ કાંઈક ચોખ્ખું બની જાય છે.

આ તેજને વધારે સ્વચ્છ કરવા માટે સુનાના પાણી સાથે મિશ્ર કરી, પાણું છુટું પાડી લેવામાં આવે છે. હવે તર્પેન્ડાઈન જો કે સ્વચ્છ નો હોય છેજા છતાં તેમાં પાણીના અંશ જાડી રહી જતો હોવાથી થોડાક સમય સુધી તેજને સંમદી રાખવાથી તે પચુ દુર થઈ જાય છે.

ઓસિઓ-રેઝીનમાંથી તર્પેન્ડાઈન તૈયાર

“કમર” : અંક ૧૦૨ મો -

ધર્મા, બાળી પ્રદેશ પદાર્થ રાજ્ય છે. એને, ને
દહ ગેરમ અને પ્રવાદી હોય ત્યાંજ, જીવન
વામજીમાં લઈ જઈ, ગામી, દરયા દેવામાં
આવે છે, જે દર્શને માંગડા બની જતાં ગુણો
બરી બજારમાં વેચી નાંખવામાં આવે છે,
જ્યારે તર્પેન્ડાઈનના પાંચ પાંચ ગેજનના પીપ
બરી વેચવામાં આવે છે.

નકડી તર્પેન્ડાઈન

દરે તર્પેન્ડાઈન નકડી પળુ બને છે
એના થોડાક પ્રયોગો આ રદવા :-

૧-રોજિન રિપરિટ ૧ ભાગ, બે-આંધાઈન
૧ ભાગ, ખડ તર્પેન્ડાઈન ૨ ભાગ.

૨-નેપથા (કાક દાર) ૧ ભાગ, મેટ્રોજિન
૫મ રિપરિટ (રેપે. એ. ૦.૭૬૦) ૨ ભાગ,
ખડ તર્પેન્ડાઈન ૧ ભાગ.

૩-ખડ તર્પેન્ડાઈન ૧ ભાગ, પેટ્રોલિયમ
રિપરિટ (રેપે. એ. ૦.૭૬૦) ૧ ભાગ, કાક
દાર નેપથા ૧ ભાગ, રોજિન રિપરિટ ૧ ભાગ

૪-રાજન ૧૭ ઑંસ, ઉકાળેલુ અગમોનું
તેલ ૧૨ ઑંસ, આંધાઈ તર્પેન્ડાઈન ૮ ઑંસ.

૫ રાજન ૧૨ રતન, આંધાઈ તર્પેન્ડાઈન
૧ ગેજન.

૬-રાજન ૪૮ રતન, આંધાઈ તર્પેન્ડાઈન
૨ ગેજન.

યુકલિપ્ટસ તેલ

યુકલિપ્ટસ આંધાઈ પળુ એક અગમ્યના
આંધાઈ રૂપે ખૂબ ખપડાંને વરી ચુકેલું હોઈ,
ખૂબજ વપરાય છે. એ તેલ યુકલિપ્ટસગ્રોવો-
લુસ' નામકે જાડના પાંડામાંથી જનવું હોઈ,
એ જાડ પડાડી પ્રદેશમાં ખૂબ થાય છે. ખાસ-
કરીને નીલગીરી કિલ્લામાં તે એ જાડ પુષ્કળ
થાય છે. ત્યાં તેલ કાઢવાના નાના કારખાના
પણ ૧૦૦ થી વધારે મવજુદ છે.

એ તેલ કાઢવા માટે ખાસ જતર

સાખો રૂપિયાના બેઠ, થોડાક- આનામાં !

લીમટો-જાડની રોપળી, ઉત્પન્નો અને નેમન.
ઉપયોગો. અંક ૮૭ મો. કી. ૪ અને

વનરૂપિનું ઘી-વેછરેમલ ઘી બનાવવું. અં.
૪૮, ૭૦ અને ૭૩ મો. કી. ૧૨ આ

વપરાયલી ટિકિટો-વપરાયલી રૂઢી ટિકિટો
સાખો રૂપિયા કેમ મળે છે, સમ્રદ કેમ કરી

છે, વેપાર ત્રી રીતે થાય છે, સાખો ત્રી ર
જોઈએ છે વ. વ ની સંપૂર્ણ માહિતી. અં.
૬૬, ૯૭, ૯૮ અને ૯૯ મો. કી. રૂપિયો એ

વારનિકી-૩૫ પ્રકારના વારનિકીના નુકસાનો.
અંક ૪૦, ૪૨, ૪૩, ૪૫, ૪૬ અને ૫૦ મો.

કી. ૧-૨-૦
વિજળીક પરીઓ-સંધીયા વ. દરો માટે
નયા બચ્ચાઓને રાંત આવે ત્યારે પહેરાયોતો

વિજળીક-પરીઓ બનાવવાની ખાસ માહિતી
અંક ૫૦ અને ૯૪ મો. કી. ૭ આના

વિજળીક ખંડખ-Electroic Kalkની બના
વટ રીતે અંક ૮૫ મો. કી. ૪ આના

વિજળીક બેરડીઓ-રવણની, બંરડી, રેપિ-
ફ્રાન, દોલ ગદાવવા વ. માટે વારાતી ગુરી

તથા બીની બેરડીઓ બનાવવો (ખાસ પેન્ટ
અપ્રાપ્ય પ્રયોગો સહિત) અંક ૬, ૩૬, ૪૪,

૫૦, ૫૨, ૫૩, ૭૪ અને ૮૬ મો.
કી. ૩ ૧-૨૦-૦

વોટર પેન્ટ્સ-બનાવવા વિશે અંક ૭૮ મો
કી. ૩ આના

શાખ-વાવેનર અને હોથોગ વિશે અંક ૯૨ મો.
કી. ૪ આના

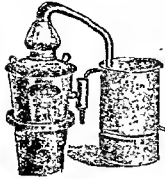
શરૂઆતો-જાત જાતની ખરી અને બનાવડી
ખુરેનોના શરૂઆતો વિશે. અંક ૪૪, ૫૩ અને
૧૦૧ મો. કી. ૧૦ આના

શાહુઆદ પત્થર-હોથોગ વિશે. અંક ૭૮ મો.
કી. ૪ આના

શાહી ટાંક-Nibની બનાવટ. અંક ૯૪ મો.
કી. ૪ આના

[જુઓ પાના ૨૩૭ પર]

ખનાવાય છે. એવું જતર સામાન્ય રીતે ૪

ફુટ ઉંચું અને ૨ ફુટ વ્યાસવાળું હોય છે. જતરનું તળીયું તાંબાનું પતરાનું બનાવેલું હોય,

જતર

આકૃષ્ટ

લોખંડના પતરા જેટલા હોય છે. એ જતરમાં તળીયાપી એક ફુટ ઉંચે છતાં અંદરજ લોહાની જાળી બેસાડેલી હોય છે, જેથી પાંદડા જાળી પર ફટી સકે અને અગ્નિ સીધી પાંદડાને ન જાય.

આધારણ રીતે ન્હાના જાડના પાંદડાને બદલે, ૧૬-૧૭ વર્ગની વચના જાડના પાંદડાં વધારે યોગ્ય ગણતા હોય, તે તોડી લીધા પછી ત્રણ દહાડા સુધી છાંયડામાં સુકવવામાં આવે છે. પછી એથે દહાડે સવારે જતરમાં પાણી ભરી, યોગ્ય પ્રમાણમાં પાંદડાં જાળી પર મુકી, જતરનું ટાંકણું બંધ કરી, તોચેથી અગ્નિ સળગાવી આઠ કલાક સુધી ચાલુ રખાય છે. અગ્નિમાં જળનશ્વ તરીકે જેજ નકામા તેજ કાઢી ગીધેલા પાંદડાને ઉપયોગ સેના હોય, જળતણુનું કશું ખર્ચ થતું નથી. ત્રિયા દરમિયાન જતરમાંથી પાણી જેમ જેમ ઓછું થતું જાય તેમ તેમ તેમાં ઉમેરનાં જલામાં આવે છે, જેથી અસમ જેટલા પ્રમાણમાં પાણી ખાકી રહે.

આમ અંકે રૂપે તૈયાર થયેલ તેજ પાણીના મિશ્રણનાં હોય છે થોડાક સમય દરમિયાનથી પાણી તળીયે બેસી જાય છે, જેથી તેમ અને પાણી જુદા પાડી, તેમ સ્વચ્છ કરવા માટે તેમાં તેમને ૧/૬ ભાગ પાણી થોડાક કાર્બીક સોડા સાથે મેળવી, મિશ્રણને ફરી ન્હાના જતરમાં ભરી, પહેલાં

[પાના ૨૩૬થી આગળ]

શિયાળુ પાકો-તનદુરતી અને તાકાત માટે ઉપયોગી, શિયાળાની મનસમમાં ખાવા લાયક પાકો બનાવવા. અંક ૬૫મો. કી. ૪ આના થોણર-શાણીની માહિતી. અંક ૧૦૧મો.

કી. ૪ આના

ઝેરડી-તેની શાણી, પીસવા માટે જુદી જુદી જાતનાં ઠોઠુઓ અને તેના કુચાના ઉપયોગ અને ખાતર સંબંધી. અંક ૪૨, ૪૩, ૬૧ અને ૭૬મો. કી. ૧૪ આના.

થોપક ૩-Absorbent Cottonની બનાવટ અને વેપાર. અંક ૮૯મો. કી. ૪ આના સકરંદેરી-વાવેતર વિષે. અંક ૬૦મો.

કી. ૪ આના

સરકો-જાત જાતના સરકાઓ (Vinegars) બનાવવા વિષે અંક ૩૫, ૫૪, ૬૦, ૬૧ અને ૮૩મો. કી. ૧-૨-૦

સ્લેટ પેન-બનાવટ. અંક ૪૧મો. કી. ૩ આના સ્પેક્ટ્રોકોમ અર્થાત રંગ-કિરણશાસ્ત્ર-કોમ પથ્રુ ક્વા પિના, ફક્ત રંગીન સ્વચનીના કિરણોથી સરીરની દરેક દરેક જીભારી કેમ સારી થાય છે, તેની માહિતી. અંક ૧૦૦મો.

કી. ૪ આના

સ્પેનિશ પી નર-વટાણીઆ મગફળીનું વાવેતર. અંક ૪૯મો. કી. ૩ આના

સ્પે પેઈન્ટીંગ-એક નવોન રાજમારનો સચિત્ર લેખ. અંક ૬૪મો. કી. ૪ આના

સરેસ-બનાવટ વિષે. અંક ૫૩મો. કી. ૩ આના

સામુસેજ-ગ્રીસા ધાત્તની ગંજ બનાવવી. અંક ૯૨મો. કી. ૪ આના

સાધ-જલર ઉતાર વિષે. અંક ૧૮મો. કી. ૪ આના

સિગારેટ-બનાવવાની પુરી માહિતી-ગ્રુપ વિષેનો સંદિન. અંક ૯૨મો. કી. ૪ આના

સિનેમા ફેલામ્ફ-બનાવવાની પુરી માહિતી. અંક ૭૩મો. કી. ૪ આના

[હજી જુઓ પાના ૨૩૮ પર]

પેટેજ અર્ક જેવી ફિટર પેપરમાંથી માળી ભેગામાં આવે છે.

એક મોટા જગતમાં સરેરાશ ૮૦૦ રતન પાંદડાં અને ૩૬ ગ્રેમન પાણી રહે છે. ૮૦૦ રતન પાંદડામાંથી ૯૬ ઓંસ તેજ નીકળે છે. જે મજદુરશો એક દહાડામાં એટલા પાંદડા ભેગા કરી સકે છે, અને દરેકને સાત આના મજદુરી અપાય છે. જગતમાંથી કારખાના સુધી એક ગાડું લારીને (કે જેમાં ૧૨૦૦-૧૬૦૦ રતન પાંદડા આવી સકે છે) પાંદડા લાવવાનો ખર્ચ ૮ આનાથી ૨ રૂપિયા થાય છે. જો કારખાનું જગતની હદમાં હોય તો વાર્ષિક ૧૦ રૂપિયા અગીનનું ભાડું મળનારને આપવું પડે છે.

કુલ પુછ, જગતર વખવરદનો ખર્ચ મહી, ૩. ૧૨૦થી વધારે નથી જોઈતી, જ્યારે ૭૨ ઓંસ-યા બીજા સજ્જામાં ત્રણ ખાટલી-તેજ કાઢવાનો ખર્ચ આ મુજબ થવા જાય છે:-

૬૦૦ રતન પાંદડા...	...	૩. ૦-૧૨-૦
જે મજદુરશોનો પગાર	૩. ૦-૧૪-૦
ગાડા ભાડું	૩. ૦-૮-૦
તેજ કાઢનાર ચાકરનો પગાર	૩. ૧-૦-૦
ત્રણ ખાટલી ખાટલીઓ	૩. ૦-૬-૦
પરચુરણ અણધાર્યો ખર્ચ	૩. ૦-૨-૦

૩. ૨-૧૦-૦

કહેવાની જરૂર નથી કે આ તેજની ખાટલીઓ દરેક ૩ ૧-૧૨-૦ થી ૩. ૨-૦-૦ માં વેચાતી હોઈ, સારો નફો મળે છે.

નકલી ચુક્રિષ્ટસ તેજ

નકલી ચુક્રિષ્ટસ તેજ જનાવવાના ગુરુઆ આ છે:-

૧. ચોખ્ખું તર્પે-ટાઇન ૧ ગ્રેમન, ચોખ્ખું ચુક્રિષ્ટસ તેજ ૭ પાઇન્ટ, થાયમોલ ૧ ગ્રામ, એરડિયુ ૧ પાઇન્ટ.

૨-ચોખ્ખું તર્પે-ટાઇન ૭ પાઇન્ટ, ટર્ફ ૨૩ ઓંસ ૧ પાઇન્ટ, પ્રવાહી એમોનિયા. ૨ ગ્રામ, થાયમોલ. ૪૫. ગ્રેમ.

[પાના ૨૩૭થી આગળ]

સિમિન્ટ-પોર્ટલેન્ડ સિમિન્ટની જનાવટ અને તેના ઉદ્યોગ વિષે. અંક ૬૧ મો. કી. ૪ આના સિમિન્ટના ટાઇલ, નળીઆ અને ઈંટિ-નકા કારક હુન્નરનો ખામ સચિત લેખ અંક ૬૬ મો. કી. ૪ આના

સિસલ-Sisal છોડનું વાવેતર તથા રેવાના ઉદ્યોગની સંપૂર્ણ હકીકતો. અંક ૧૦૧ મો. કી. ૪ આના

સીલ કંદવાની લાખ-કાગળની મુદ્ર, પારસન અને શીશીઓ પર સગાડવાની કાળી, ચોકાપેટ, પીળી, બાલિન, ઝલુ, લાલ, લીલી, સફેદ અને સુંદરી રૂપેરી લાખના ૬૩ પ્રયોગો. અંક ૬૩ મો. કી. ૪ આના

સીવવાની સોય-જનાવટ વિષે અંક ૬૫ મો. કી. ૪ આના મુખડ-વાવેતર અને ધધા સંબંધી (સુખડના તેજની જનાવટની વિગત સહિત) અંક ૪૮ મો. કી. ૩ આના

સુગંધીદાર તેજો-સુવાળ, ચંબેલી, ચંપા, વ. વ. મોળ પ્રકારના સુગંધીદાર તેજો. અંક ૩૮ મો. કી. ૩ આના

સુજની-ભરચની વિખ્યાન કરીમરી. અંક ૪૪ મો. કી. ૩ આના સુંદરી માછલી ઉછેર-અંક ૬૮ મો. કી. ૪ આના

સુંદીઆ લુચાર-વાવેતર વિષે અંક ૫૨ મો. કી. ૩ આના

સેન્ટની જનાવટ-જાત જાતના સાંસ અને મિથ, ખરા અને જનાવટી, હમકી અને જારી પકિતના સેન્ટ જનાવટા વિષે. ૧૦૦ નુસ્ખાઓ. અંક ૩૬, ૬૭ અને ૬૩ મો. કી. ૧૧ આના સેનેટોજન-જનાવટ વિષે. અંક ૭૬ મો. કી. ૪ આના

સેડ્ટી પીત-જનાવટ વિષે. અંક ૫૬ મો. કી. ૩ આના

[૨૮ પાનાનું પ્રદં મિસ્ટ મહત્ત મંગલો] તમારો ઓર્ડર આજેજ મોકલો.

લખો:-કમર ઓર્ડિસ, સોલામરવાડા, સુરત.

આ જાડો જંગલમાં ઉગેલા કેટલાક પ્રે-
શમાં જોવામાં આવે છે. ફાલસાના જાડો
સાધારણ હલકી જમીનમાં થઈ શકે છે.
જમીન ખારી કાળી પથ્થુ પાણીના નિવાસ
વાળી હોય તો તેમાં પથ્થુ આ જાડ વાવવામાં
હરકત નથી. આ જાડ મુકો ગરમ હવામાં
સારાં થાય છે

પ્રાથમિક ખેડ

જાડ વાવવા માટે નકકી કરેલી જમીન
આડી ઉભી ખેડી, દેકા લાંગી તૈયાર કરવી.
પછી ૧૫ ફીટના અંતરે ૩x૩x૩ ફીટ જોરસ
જોરસ ખાડાઓ ખોદવા અને જાણુનું ગોળ
ખાતર અને માટી મિશ્ર કરી ખાડાઓ પુરાવી
નાખવા. પછી પાણી પાવવા માટે ધોરીઆ
ખંધાર કરી જાડ રોપવા માટે જમીન તૈયાર
કરી રાખવી.

રોપ ઉછેર

આ જાડ ખીજથી તૈયાર કરવામાં આવે
તો સારાં ફળ આપતાં નથી, માટે કટિંગ
કરીને જાડ ઉછેરવામાં આવે છે. ગોમાસામાં
હથી ૧૨ ઈંચ મુખીના આંગળા જેવા મડા
કટકાઓ, સારા ફળ આપના જાડ ઉપરથી
કાપી, ૪ ફીટ પહોળા અને ૮ ફીટ લાંબા
કવારાઓ કરી તેમાં મડા કાઢીના કટકાથી
કાણાં કરી વાવી દેવા. કટિંગ (કટકાઓ)
જમીનમાં ખોરાલી વખતે સગળગ અર્ધા જેટલા
અંદર નાખવાનું ખાસ ધ્યાન રાખવું જોઈએ.
કવારા સારી રીતે ઉંડા ખોદી તેમાં જાણુનું
સુડસ ખાતર મેળવી, પછી કટિંગ ૨ થી ૨.૫
ફીટ ઉંચા થવા પછી વાવવા લાયક થાય છે.
ગોમાસાની શરૂઆતમાં તૈયાર કરેલ
જમીનમાં કાળી દેશાળે પાણી દેવા અને તુરત
પાણી પામ જેવું. પછી અરુત પ્રમાણે ૮
થી ૨૦ દિવસ પાણી પાતાં રહેવું.

માવજત

[વિવિધ ઉત્પત્તિ જમીન ખેડી નાખવી.
પછી કવારાઓ મોટી તેમાં જાણુનું ગોળ

ખાતર ૩ થી ૫ ટોપલાં તથા જોરડીનો
ખેળ ૧ થી ૨ રોર સારી રીતે મેળવી નાખવો.
પછી ૬ થી ૮ ફીટસે અરુત પ્રમાણે પાણી
પાતા રહેવું. મહિનામાં સગવડતા પ્રમાણે
એક જોડ આપવી જોઈએ.

જાંટણી

ઉનાળાની શરૂઆતમાં જમીનથી ૨ ફીટ
મુખીના થડ મોરી નાખવા. તેથી જાડ મુડોળ
થાય છે. આ જાડની ખાસીપત એવી છે કે
જનમફળ કે સંત્રા-ગોસાનીની માફક એકજ
થડ નહિ થતાં હાડમની માફક નીચેથી ધણી
પુટ નિકળે છે. તેથી તેમાંથી પાંચસાત પુટો કાપમ
રાખી તેની જાંટણી કરવી. ખાસીની હલકી
કાળીઓ કાપી નાંખવી જોઈએ, જેથી ફળ
સારાં અને મોટાં આપશે.

પાક

જાંટણી કરાવા પછી નવી પુટ થઈ જાડ
ઉપર ફેચ્ચુઆરી માર્ચ માસમાં પુક આવે છે,
જે જુનમાં ફળ પાકી તૈયાર થાય છે અને
જાડની તળફૂંટનીના પ્રમાણમાં દરેક જાડને
આશરે ૪ થી ૬ ફીટ જેટલાં ફળ આવે છે.

પેટા-પાક

પ્રથમના વચ્ચે ૧૧ મુખી રોંગણાં, મરચાં,
ટામેટાં, ડુંગળી, કેળી ૧ પેટા-પાક લાઇ
સકાય છે. ત્યાર બાદ જાડ મોટાં થઈ જવાથી
ખેડવામાં અડચણ આવે છે.

ઉપદ્રવ

આ જાડને કોઈ જાતનો ખાસ ઉપદ્રવ
થતો જોવામાં આવતો નથી. પથ્થુ કેટલેક
દેશાળે પશિઓ જમ્યાડ કરે છે કે ખરો.

ઉપયોગ

આના ફળ ખાતાં મીઠાં દોષ છે અને
ઉનાળામાં તેના સરખતો મોટા પ્રમાણમાં
ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. તેમાં ઠંડક આપ-
વાનો ખાસ ગુણ છે. ઉત્તર દિશામાં તે ફોલા
મીઠા સાથે મેળવીને ખવાય છે. [વિવિધ સર્જન]

આપણા દેશમાં જુની શીશીઓનો વેપાર ઘણાજ લાભદાયક છે, કેમકે શીશીઓમાંની દવા કે ખીજ જે વસ્તુ હોય તે વપરાશ મળ્યા બાદ તે શીશીઓ ખાલી થઈ, નકામી પડી રહે છે. પરિણામે લોકો ખાલી શીશીઓ સરતા બાવથી વેચી નાખે છે. જ્યારે સાધારણ રીતે ગરમ પાણી અને સોડાથી સાદ ન થઈ સકે તેવી તેલ યા મસમ જેવા ચીજણા પદાર્થ વાળી અને મેલી શીશીઓને તો ઘણા લોકો તદ્દન નહીં જેવી કામતે વેચી નાખે છે. વળી ઘણી વખત પતરાના ઢાંકણવાળી શીશીઓના ઢાંકણ, શીશીઓ ઘણે વખત પડી રહેવાથી કટાઈ જાય છે અને તેથી ઉપયોગ નથી અથવા તો ઉધડે છે તો ઢાંકણ નકામો થઈ જાય છે. તેથી તેથી ઢાંકણ વગરની શીશીઓ જિન ઉપયોગી રૂપ પડે છે તેમજ એવા યા જેકાકાઈના ઢાંકણાં જોવાઈ જતાં અને એવા ઢાંકણા છુટા મળી સકતા ન હોવાથી લોકો એવી શીશીઓને પણ તદ્દન સરતા બાવથી વેચી નાખે છે. કેટલીક વખત કાચનાં છુય ઉધડતાં નથી અને તેથી તે શીશીઓને પણ લોકો સરતા બાવે વેચી નાખે છે.

આવી શીશીઓ ઘણી વખત પાંચ, બે પાંચ કે એક યા બે પૈસાની કામતે વેચી મળી જાય છે અને તેમને સાફ કરીને વેચવાથી પૈસા બે પૈસા કે એક યા બે આના ઉપજાવી સકાય છે. બહુજ મેલી શીશીઓને સાફ કરવાની પદ્ધતિ જુદી છે, જે ઘણા લોકો જાણતા ન હોવાથી શીશીઓ સરતા બાવે વેચી નાખે છે. અલબત્ત, એ મેલી શીશીઓને સાફ કરવાની રીત જુની શીશીઓના વેપારીઓ અને ફેરીઆઓ સારી રીતે જાણતા હોય છે. તેઓ, આવી મેલી શીશીઓને ગંધકના તેજાગ પડે સાફ કરે છે

અને પછી ચોકખા પાણીથી ધોઈને શીશીઓ નવા જેવી કરી દે છે. આવી રીતે સાફ કરેલી શીશીઓ નવી શીશીઓ જેવીજ દેખાય છે. ફેરીઆઓ તેને વેંચે, ડોકરો, શીશીઓના મોટા વેપારીઓ યા દવાઓના કારખાનાવાળાઓ અને ચતરવાળાઓને સારી કામતે વેચાવી આપીને સારો નફો મેળવે છે.

નાના કે મોટા મામડાઓમાં શીશીઓના ખીજ વેપારીઓ હોતા નથી, ત્યાં આવી રીતે સાફ કરેલી જુની શીશીઓ દવાખાનાઓ પાસે ખેસીને વેચવાથી ઘણી જલદી વેચાઈ જાય છે અથવા તો જ્યાં ખજાર બસણું હોય ત્યાં સહ જઈને વેચવાથી પણ તરતજ વેચાઈ જાય છે. આમ જુની શીશીઓનો વેપાર નાના કે મોટા મામડાઓમાં અને સહેરામાં થઈ સકે તેવા સર્વ સાધારણ વેપાર છે.

જુની શીશીઓનો વેપાર કરનારાઓએ ખાસ ધ્યાનમાં રાખવાનું એ છે કે પતરાના, જેકાકાઈના, નિકસના, એલ્યુમિનિયમના યા કાચના છુયવાળી શીશીઓ ખરીદતી વખતે તેના છુય કામમાં આવે તેવાં છે કે નહીં, તે તપાસીને શીશીઓ વેચાતી લેવી જોઈએ. કેમકે છુય વગરની આવી શીશીઓ ઉપર જો કે લાકડાના છુય લગાડી સકાય છે, છતાં પણ તેની શોગા અસહનના છુય જેવી રહેતી નથી અને તેથી લોકો એવી કામત આપે છે. માટે જુની શીશીઓના વેપારીઓએ પણ આવી શીશીઓ જોઈ કામતે ખરીદી જોઈએ.

આજ કાલ વેચવાળા ઢાંકણા અને છુય નવા જથાગદ વેચાના પણ મળી મકે છે. તેથી આવી શીશીઓ ખરીદીને અને તેને ખરાબર સાફ કરીને નવાં ઢાંકણાં કે છુય

ચક્રાધીને વેચવાથી નવી શીશીઓ જેટલી કીમત ઉપજાવી સકાય છે. પરંતુ જ્યાંથી લુચ અને ઢાંકણા મંગાવવાનું મોટા વેપારીઓને જ પોષાઈ સકે છે ગામડાંઓમાંના નાના નાના વેપારીઓને અને ફેરીઆઓને નવા લુચ કે ઢાંકણાં મંગાવવાં લાભદાયક થઈ સકે કે કેમ, એ પ્રશ્ન વિચારવા જેવો છે. કેમકે ગામડાંઓમાં એકજ પ્રકારની શીશીઓ બહુજા ઓછા પ્રમાણમાં વેચાતી મળી સકે છે. જતાં પણ પોમેડ, બીકીચન-ટાઇન, જામ, ફાઉન્ટેન પેનની શાકી ૧.૫. આદિ વપરાશની વસ્તુઓની શીશીઓના ઢાંકણા અને લુચ જે નાના વેપારીઓ અને ફેરીઆઓ ઘોડા ઘોડા પ્રમાણમાં મંગાવે તો તેથી સારો લાભ થઈ સકે એમ છે.

લુની શીશીઓના ફેરીઆઓ જે પોમેડ, બીકીચનટાઇન, હેર એક્રસ, રના, મેક્સ કીમ, પેન જામ, રીંગર આદિ રીન, જાન-મનુસ ગિલ્સરીના કપર રટેવની શાકી, ફાઉન્ટેન પેનની શાકી, લખવાળી શાકી ૧-૧. બનાવીને વેચે તો તેઓને જમણે લાભ થઈ સકે, કેમકે તેઓને શીશીઓ ઘણી સરતી મળે અને લુની શીશીઓની ફેરી કરતી વખતે આ વસ્તુઓ વેચવાનું પણ જાતી સકે આથી રીતે “એક પંખતે દો કાન” કહેવન પ્રમાણે જમણે લાભ મેળવી સકે અને યુદ્ધન પુરતું અરેર કમાઈ સકાય.

આવી વસ્તુઓ જનાવવા માટે જાસ નાનલી કે વધારે સુડીની પણ અરેર નથી આવડે કાત્ર આવી સાધારણ વસ્તુઓના નિષ્કર્ષે તેવા વેપાર લેખકો વેચાતા મળે છે, તે મંજાતી પાપરી સકાય છે અને આવી વસ્તુઓની જનાવટ માટે નિષ્કર્ષ પદાર્થો દબાવેલા વેપારીઓ પાસેથી નિષ્કર્ષ પ્રમાણમાં ખરીદી સકાય છે આમ વસ્તુઓ જનાવવા માટે તો

ખાસ આવડતની અરેર નથી. પણ ખાસ આવડતની અરેર છે તો તે માત્ર ખજાણવામાં. કારણ કે કાંઈ પણ ધંધાની સફળતાનો મોટો આધાર તે માત્રના વેચાણ ઉપર રહેતો છે. માટે પોતાનામાં વેચાણ કરવાની શક્તિ હોય તોજ આ ધંધો શરૂ કરવો લાભદાયક થશે. નહીં તો માત્ર લુની શીશીઓનો જ વેપાર કરવો વધુ સલાહકારક છે.

[૨]

પ્રજા કનેથી ખરીદવામાં આવતી લુની શીશીઓ સાફ નથી હોતી; હટજા બાજ મેસી શીશીઓ હોય છે. એ લુની અને મેસી શીશીઓ સાફ કરવાની પદ્ધતિ કંઈ અસામાન્ય નથી, સાવ સાધારણ છે; એમાં ખાસ ધ્યાન લેવું જેવું પણ કંઈ નથી, ફક્ત પદ્ધતિસરની તિબ્બત અને કાચિરીજ છે.

લુની શીશીઓને સાફ કરવાનું કામ હાથ મરાય તે પહેલાં, એ શીશીઓમાં જે દવા વ. હોય તે ટોળી દેવી જોઈએ. મત્રમ હોય પા લુડી હોય તો તેને સંભાળપૂર્વક કાંઈ સાધન વડે શીશીમાંથી કાઢી દેવું જોઈએ. દુકમાં, શોશીઓને સાવ ખાલી કર્યા પછીજ તેને સાફ કરવાનો વિચાર કરવો જોઈએ.

લુની શીશીઓ સાફ કરવા માટે એક ગુહાટા વાસણમાં સાદુ પાણી ભરી, તેમાં થોડોક વાશિંગ સોડા ૧ ઓગળાવી લેવો અને પછી તેમાં લુની શીશીઓ નાખી, આદે દર કે જાર પંદર કલાક ભીંજવા દેવી ભીંજવા પછી, શીશી-વશ વડે તેને એક પછી એક સાફ કરી, જે શીશીઓ હજી સાફ

(૧) વાશિંગ સોડાને બદલે, કાર્બિક સોડા પણ વાપરી સકાય છે. એનું પ્રમાણ, બેશક, પછું ઓછું લેવું જોઈએ, કારણ કે વધુ પ્રમાણમાં વપરાતાં, એના પાણીમાં હાથ નાંખતાં આમડી બજશે.

ન થઈ હોય તેમને ફરી વાર બીંચાવા દેવી અને સાફ થયેલી શીશીઓને જુદી કાઢી, સાદા પાણી વડે ધોઈ પ્રથમે સુકવી લેવી.

આ રીતે જુની શીશીઓનો લગભગ ૯૫% ભાગ તદ્દન સાફ થઈ જાય છે. જે શીશીઓ આ રીતે સાફ ન થાય તેમને માટે એક બીંચે માગ છે અને તે તેજાળનો.

એક ચીનાઈ માટીના, કાચના કે એલ્યુમીનીયમના પહેણા મોઢાપાળા વાસણમાં ગંધકનો ચોક્કસો તેજાળર ભરવો અને તેમાં જે મેઝી વસ્તુઓ સાફ કરવી હોય તે હુબાલી રાખવો. એક બે ટિપ્સ મેઝી વસ્તુઓ તેજાળમાં હુબાલી રાખવાથી તેનો બધો મેઝ તેજાળથી જાય જાય છે અને વસ્તુઓ બરાબર સાફ થઈ જાય છે. બીજો ટિપ્સ તે વસ્તુ એનું યોગ્ય પ્રકારની સાબુથી વડે તેજાળમાંથી બહાર કાઢી અને તે વસ્તુઓમાં જે તેજાળ હોય તે પહેલા વાસણમાં પેડી દેવો કેમકે આ તેજાળ દમશા ઉપયોગમાં આવી સકે છે. પછી વસ્તુઓને ચોક્કસ પાણીથી ધોઈ, જો તે બરાબર સાફ થઈ ન હોય તો ફરીથી તેજાળમાં એક બે ટિપ્સ ફરીથી રાખવાથી બરાબર સાફ થઈ જાય.

ગંધકના તેજાળમાં કાચ, માટી અને એલ્યુમીનીયમ કિંવાવની બીજી વસ્તુઓને ગાળી નાખામો યુગ્ય છે. તેને બહુતે દરેક ખાતુમાં મેઝી વસ્તુઓ તેજાળ લગાડવાથી સાફ થઈ સકે છે.

ગંધકના તેજાળમાં બરેલા વામજૂને બરાબર દાંડણ દાંડાને રાખવું જોઈએ. કેમકે તેમાં ઉદર, ટેન્ડરેશન કસારી વગેરે વસ્તુ પડે નહિ. તેઓ રીતે અન્યથા માણુઓ કે પાળકોને નુકસાન થાય નહીં તે માટે તેજાળનું વામજૂ કેમ કે એકોતર થયે સારી રીતે સાવધાની રાખવું જોઈએ.

(૨) ચોક્કસ તેજાળ ન વાપરતા, તેને બદલે તેજાળ અને પાણી મિશ્ર કરી બતાવેલ મિશ્રણ વાપરવું વડુ અપાદેશ્ય છે.

ગંધકનો તેજાળ સરીર ઉપર વાપરતા સરીર દાંડે છે અને કપડાં ઉપર વાપરતા કપડાંમાં કાળાં પડી જાય છે. માટે તેજાળના છંદા સરીર ઉપર કે કપડાં ઉપર પડે નહીં તેની ખુબ સાવધાની રાખવી. તેજાળ આથી વસ્તુઓ બહાર કાઢવાનું કે અંદર ફાવવાનું કામ સાબુથીથી કરવું જોઈએ.

ફેલ્ડીક વખત તેજાળના વામજૂનું દાંડણ જોડાવી વખતે તેમાંથી મેઝી મેસ નીકળે છે. તે આસમાં મેલો નહીં. દાંડણ બાંધીને દુર ખસી જવું અને અગર મેસ નીકળતો બંધ થાય ત્યારે તેમાંથી વસ્તુઓ બહાર કાઢવી.

તેજાળથી કામ કરવું પૂર્વે જોખમ

નફાકારક હુનરો

ભાગ પહેલા

સંખ્યાગંધ હુનરો-પ્રથમ જોખું દળાવો પુરતક. ની રૂપિયા બે

ક્રમર ઓફિસ-ગુરુ.

કારક છે તેની ખુબ કામગીરી કામ કરવું જોઈએ. પછી તેને તેજાળનું કામ કરવી વખત બરાબર રહે છે અને પદિખાં તેજાળથી કાળી પાણી નેકના બાંધે છે. માટે તેજાળના ઉપયોગ કરવી વખતે ખુબ સાવધાનીથી કામ કરવાની ખાસ કરીને ધનનની આપી છે.

સુગંધ કાળાં આપડા

[અન્યથા પુરતક “નફાકારક હુનરો” આવી બીજામાંથી]

(૩) મેઝી એમ તેજાળનાં વામજૂમાંથી નીકળવાનું કામજૂ એ છે કે તેમાં હુમાનેથી મેઝી વસ્તુ આવે એ તેજાળથી બચાવ છે અને તેમાંથી ફેલ્ડેલ વસ્તુમાંથી મેઝી એમ કાપવા થાય છે. આ વેલ પ્રવાસનાં જગતી નુકસાનકારક માનિત થયે છે. આદે મેલ પ્રવાસમાં લેવાય નહીં તેની ખામ કીને આવધાની રાખવી.

અનિદ્રાનો ઉલ્લાસ

પામક્તની બટીના મૃગીયાનું મુખ જે તોણા જેટલું લાંબું, રાત્રે મુની વેળા માથની ઝાલ સાથે ૧૦ દલાલ લગી આપવાથી અનિદ્રાનો રોગ મટે છે.

■

કપડાં પર લખવાની સાલ શાહી

સિદ્ધિદ નામટ્ટ ૨૪ બાગ, ટાઈવીક એસિડ ૩૦ બાગ, મુંદર ૨૦ બાગ, કાર્મિકન (રંગ) ૧ બાગ, એમોનિયા જે બાગ, પાણી ૪૦ બાગ.

પ્રથમ સિદ્ધિદ નામટ્ટ અને ટાઈવીક એસિડને એક શીશીમાં નાખી એમોનિયા પછી બીજી શીશીમાં એમોનિયા નાખી, તેમાં કાર્મિકન એમોનિયાની સાથે, છેવટે એકત્રી મેળવી, પાણી અને મુંદર ઉમેરી એકત્રી કરી લે.

■

કાગળ વારનિશ

રંગવાના કાગ પર લેખ છે, એવું ઉંઘા વારનિશ બનાવવા માટે “પેઇન્ટ મેન્યુફેક્ચર” પર નીચેના પ્રયોગ આપે છે:-

રંગર નેરો કમ્પોઝિટ (૫૦૦ગ્રા) ૫૦ બાગ, પેંટીન કમ્પોઝિટ (૫૦૦ગ્રા) ૩૦ બાગ, પાણી ૩૦ બાગ, સોડિયમ સિલિકેટ ૫ બાગ.

પેંટીન કમ્પોઝિટમાં પાણી નાખી, પછી સિલિકેટ ઉમેરી, છેવટે રંગર નેરો મેળવી એકત્રી કરી અને ઘસા પા એ પડે કાગ પા કાગ પર મળાડી.

■

ખુજરી માટે મલમ

અંબાજી ૨ તોલા, કાકચર, સફેદ ૨૩ તોલા, કપૂર જે તોલા, દંડબ મેળવે ૩ તોલા, મુદરાસિય ૩ તોલા.

અંબાને વાડી મેળવે ધીમાં મેળવી, મલમ બનાવી યરીરે માધિય કરવી.

-એ બી વરીય દર્શન

■

ચાંદીના વાસાણની સાચવાળી

ચાંદીના વાસા ૫. રાખવાના કપાટમાં કપુરના બે ચાર કટકા રાખવાથી, ચાંદીના વાસા ૫. નો રંગ ઉઘા આદ રહે છે.

■

ટીકચર ઓઈ મુદક

કમ્બુરી ૪ ઓંસ, ઉગાળું પાણી ૪ ઓંસ, અક્ષોદસ (૬૫૬) ૧ ગેલન.

એક શીશીમાં કમ્બુરી નાખી, ઉપરથી પાણી કેટા અને ૨૪ કલાક લગી રહેવા દો. પછી તેમાં ચાર ઓંસ અક્ષોદસ નાખી, મિલાવેને વોટર આપ પર મલમ કરી, રંગથી અંદાજ વામળમાં ભરી લઈ, એટલું અક્ષોદસ મેળવે કે ટીકચર ૧ ગેલન આવ. પછી તેને થાળ ચાર આગાડિયા ડગી રહેવા દો. જેટલો થયુ ઘમવ રહેશે, ટીકચર થયુ ઉઘા બનશે.

(નોંધ : ટીકચર બનાવ્યા પછી વર્ષથી કમ્બુરી ફેંકી ન દેતાં, ફરી પાર દલાલ ટીકચર બનાવવાના કામમાં લઈ લેવાશે.)

■

દટુરી સાદી

નિયારના (રંગર) ૭ ઓંસ, ડેસ્ટ્રીન ૩ ઓંસ, મોહું ૬ ઓંસ, ઝીક કમ્પોઝિટ ૪ ઓંસ, પાણી ૧ ગેલન.

નિયારના અને ડેસ્ટ્રીનને મેળવી, એમાં મોહું દંડ પાણી નાખી ઘસા બનાવે. પછી બાકીનું પાણી એકત્રી ઉઘાળી પછ, તેમાં નમક અને ઝીક કમ્પોઝિટ ઉમેરી, છેવટે થોડી થોડી કરી નખી કરી થોડી ઉમેરી રાખે.

■

દંતમંજન

હીરાદખલુ ૨ લાગ, કાજાચીની ૧ લાગ, વંદાસોચન ૨ લાગ, નાની એલચીના દાણા ૨ લાગ, રૂગી મરતળી ૨ લાગ.

બધાને બારીક પારી મો. ઉંદા દંતમંજન બને છે.

■

નકલી આંધળ વોટર

લાઈટ કાબેનિટ ઑફ ગેમેસિયા ૨૦ ઝેન, રોડિયમ આર્કકાબેનિટ ૧૦ ઝેન, રિગિડ ઑફ ક્યોમેટોમો ૧૦ ટીપાં, મિસરીન ૫૦ ટીપાં, પિપ્સમિન્ટ વોટર ૧૦ ડ્રામ.

બધાને મિશ્ર કરો.

■

નકલી ચાંદો

નિકલ ૧૧ ઑંસ, મિગ્નય ૨ ઓમ, કોપ્પી ચાંદો ૨ ઑંસ

પહેલાં નિકલ અને નિરમયને પીગળાતા એકરસ કરો ફરી વાર ખીછ તેણે તેને પીગળાવો અને ઉપરે ત્રીજી વેળા એ મિશ્રણ સાથે ચાંદો મેળી, પીગળાવો.

■

પારાની મસાઈ

પારો તોમા પાંચ, એક કચોળા કસબુતો ૨મ ઝુરરત પુરેતો.

ચાંદીના પાસબુતો બેઠના પ્રમાણમાં મસાબુતો ૨મ અને પારો નાખી, બીલા કીમ-ગની લાકડી (જે વાંસ જેવી જાડી અને એક દાય લાંબી હોય તેજાએ અને જેની ઉપરની છત્ર કાઢી નાખીને, તેને મથાળે પાનથી અને છેડે તારી બનાવેલી હોય તેજાએ) પર તેને ૨૧ દહાકા લગી સતત વસોવના કિંવા ધુંટના રહેા. કિંવા દરમિયાન સાતમે દિને લાકડીને ઉપે પાનથી મસાઈ ચાંદીના માટે છે. ૨૧ દિવસ પુરા થતાં, એમા જે રતજ પાળી નાખી,

એક કલાક લગી ધુંટી, પારાની મસાઈને દેવા લેલી. આર તેણે એ કિંવા દેવદારી લેન, મસાઈ કંડી પડી, ગેળી બનાવી સકાય છે. એ ગેળી, તથા માર કલાકમાં દહલુ થઈ વધાય છે.

ઉપયોગ: રોગાળામાં કટકળી કંડીની કસબુમાં દરરોજ સવારે ૧ શેર દુધ ગરમ કરી, તે કંડી પરે તપાસે તેમાં પારાની ગેળી નાખી, પાંચ મિનિટ પછી કાઢી લઈ, ધોળી સાચી રાખવી અને પેશું દુધ પી જરુ. એ દુધના મેવનથી લાકડા વધે છે.

(નોંધ :- પારાની મસાઈ બનાવતાં, દલાવવાની કિંવા કન્ગારના મગજમાં ખૂન ચરતી ચડી જવાનો સભાવ હોય, તેણે બને તેટલા દુર રહી તથા નાકે કપડું દાખી, દવાચલાવવાનું જરુ નીકળે)

—રનામો રામરનાથ (મુખબ)

■

પલક પ્રેશરની કસાઈ

પામળની જાડીના મુળીવાંડું મુજ ૧ વાક સતર સાંજ માવના દુધ સર્થ આપવું. ઓળ રિવસથી કાપદો જણાયો.

■

મુખખિસાર

ચુના ૫ તોલા, કાચો હાં નોખા, પિર-મિન્ટ કમ્પસ ૨ તોપા, એલચી દાણા ૧ તોપો, તાવચિ ૨ તોપો, ૧મર ૨૨ તોપો. કસાઈ અતર ૨ તોપો, યુલાગનું અતર ૨ તોપો, ઉંદા ખાડ વા સાંસ ૪ તોપા.

પહેલાં ચુનાને થોડાક ગાળના દુધમાં મેળા, પછી તેમાં કાંચા અને ખાડી બાકી તથા તાવચિ અને એલચી દાણા મેળા ધુંટી. ખીછ તરફ ફેસરને સદંત્ર પાળીનાં મેળવી. દરે તેને ૫૫ એ મિશ્રણમાં ઉમેરી. ઉપરે અતર નાખી, મગ જેવડી ગેળીમાં બનાવી મો.

■

રખર રહેપની યાચોલેટ શાહી

દામળા સાથે ૧ ઓંસ, વિલસરીન ૩૬ ઓંસ, ડિરિલીઠા પાણી ૧૨ ઓંસ, અલ્ફાલ્ફા ૨૫ ઓંસ, મેલિસ યાચોલેટ ૬ ઓંસ.

બધાને મેળવે.

ચાચી-તેલ

નવનું સાંધ કરેલું, રંગ અને વાસ પિનાનું તેલ ૮૦ તોલા, સંદનનું (ચંદન) તેલ ૩ તોલા, બદામનું તેલ ૫ તોલા, સંતોનનું તેલ ૧ તોલા.

પહેલાં તજવા તેમમાં અપ પુરનો રતનનો દ્રવ્ય કરી, પછી તેને કપડામાંથી ચાળી લેા અને બધા તેલ ઉમેરી, મિશ્ર કરે.

શેતુરત્ન શરખત

શેતુર ૨ રતમ, પાણી ૧ રતમ, ખાંડ ૬ રતમ, રૂઢ કેવળા અને રૂઢ ગેદમુરુક સદમ. શેતુરનો રસ કાઢી, તેમાં પાણી અને ખાંડ ઉમેરી, સુધે ચઢાવી શરખત પકાવી લેા. છેપટે સુખથી ઉમેરેા એટલે શરખત નેપાર.

હાઝિમ

(૧) પૃથ્વીની સુલ્ફેટી જુડી ૨૦ તોલા, સુંક ૧ તોલા, લીમ શેરેલી ૧ માથો, સફેદ શીઝ ૧ તોલા, ડુરોલી ૧ તોલા, કાલી મરી ૧ તોલા, પિપરમિન્ટ કિરકલ ૧ માથો. ખાંડ ૨૪૬ તોલા.

પહેલાં પૃથ્વીને ઠાંવડમાં સુકી, તેની જુડી કરી વલન કરી લેા. પછી બાકીના ગાંઠો મેળવી, ખૂબ મિશ્ર કરે.

દમગીયત તથા પેટના દર્દો ૫ માટે કૃપ-યોગી દવા છે.

માથા: ૧ માથો.

(૨) કાળી મરી ૫ તોલા, સફેદ મરી ૫ તોલા, સુંક ૫ તોલા, નાગરમેથ ૩૬ તોલા, બાલછા ૩૬ તોલા, નરકચુર ૫ તોલા, અલી-સુન ૪ તોલા, મ્હોરી એલમીના દાણા ૩ તોલા, તેજપાત ૪ તોલા, અરાવંદ (ગોળ) ૩ તોલા, લાહોરી ગીરું ૫ તોલા, સંચળ ૫ તોલા, ટંકણ સુખો (ફુલવેલી) ૩ તોલા, નવસાર ૩ તોલા, દરેકદળ ૪ તોલા, હીંગ (ફુલવેલી) ૬ તોલા, ફુલો (સુકા) ૫ તોલા.

બધી દવાઓને બારીક વારી, વચ્ચળાળ બનાવે.

આ બૃદ્ધી ખાતન શક્તિ વધારે છે તથા સારી ભુખ લગાડે છે. માથા: એક માથા જેટલી બૃદ્ધી બાધા પછી ફાંકવી.

-એ. બી. મરીજ હકીમ.

દાપ રોગનો હંસાજ

કાબુના ઝાડનો થુંદર ૨ વાલ, ખડી સાકર ૪ વાલ.

બાનેની બારીક છુટી કરી, કુધ સાથે સપાર સાંઠ આપવાથી દાપ રોગ મટતો કહેવાય છે.

-વિશ્વ વિજ્ઞાન

લામખબુસ કોરલીઅસ

ખાંડ ૬ રતમ, સાઈટ્રિક ઓસિડ ૪ ઓંસ, બોરીક ઓસિડ ૬ ઓંસ, સિંધુનો રસ ૬૦ ઓંસ, લીક્યર લેગન પીઝ ૪ ઓંસ, પાણી અપ પુરતું.

પહેલાં ૪ પાઉન્ડ પાણીમાં ખાંડ અને સાઈટ્રિક અને બોરીક ઓસિડ નાખી, સુકે ચઢાવે અને ઓગળી રહે ત્યારે ઉતારી ઠંડું પાડી, તેમાં બાકીની એક બીજો ઉમેરી, પછી એટલું પાણી મેળવેા કે કોરડિઅમ ૨ મેલન થઈ જાય.

જૂરેત હોય તો કેરમ્બનો રંગ પળ આપી સકારો.

[૧]

ટપાલ માર્હતના વેપાર-વ્યવહારમાં ઉચ્ચ પેકીંગ અનિવાર્ય છે, એ તો સા કાષ્ટ સમજ સકે છે. પણ એ ઉચ્ચ પેકીંગ કેવી હોવી જોઈએ, તે ધ્યાન આપવા જોઈએ છે.

ટપાલ માર્હત માત્ર મોકલવો એટલે ૧૦૦, ૨૦૦ કે પાચસો માઈલની સફર માત્ર નહિ; તે તો ખરીજ પણ સાથે સથે ચિત્રવિચિત્ર સહચરોનો સાથ, અર્થાત્ ડ્રગન હાથોમાંથી ફેરજાતી અને બીજી ધણી ધણી.

જે લોકો એવી જમણામાં છે કે ટપાલ માર્હત મોકલાતા પારસોની, ટપાલ ખાતાના નવકરો તેરીજ કાજી છે જે તેરીજ તેઓ પોતે લે છે, તેમને આ વાત જાણવી જોઈ નહિ ઉતરે. પણ જો તેઓ કાષ્ટ વેળા ટપાલ ઓફિસમાં જઈ, પારસડના એક કાચગામાં થું થું બરાબ છે, તે જુએ તો તેમની આંખો ઉઘડી જાય અને તેમના ચિત્તારોમાં જાગર પરિવર્તન થઈ જાય.

થું હોય છે એવું, એ કાચગામાં જ એમાં હોય છે તો મધાજ પારસોનો, પણ તે કાષ્ટ એક જાતના માલના નહિ; પારસોનો એકજ કાચગો એટલે ડ્રગનજી અકારના માલનું સંપ્રદરશાન! તેમાં કિનાઓના પારસોનો પણ હોય છે અને પ્રવાહી દવાઓ, ડામોફેનની યાંત્રીઓ, રંગ યા રંગન, વજની વનકામ યા નાનુંક ધડિયાળ કે કાચકામ, અથવા તો રેશમી વસ્ત્રો કે ગધાતા પદાર્થોનાય પારસોનો હોય છે અને હા, એમાં હવકા બારી વજનોનો પણ નિયમ નથી. ટપાલ ખાતાના નવકરોને જે જોવાનું હોય છે તે એટલુંજ કે અમુક શહેરના પારસો જે તે એક કાચગામાં નખાય અને બીજા શહેરના બીજા કાચગામાં સભાળવુંક પારસા, ઉડાવવા કે મુકવાની તેને

કુદરસન નથી હે તો. તે તો, શિરનામું બોમ, શહેરવાર કાચગાઓમાં પારસોનો નાખતોજ જાય છે, પછી બને કાચગી શીશીઓનું પારસા કાચગામાં છેક તળિયે જાય અને લોખંડના વજની માલના પાંચ પંદર પારસા તેરી ઉપર! પ્રવાહી તેજ-રંગના ડ્રગના પારસાની ઉપર કે નીચે રેશમી કપડાનું પારસા જઈ પડે, એ લાં કાષ્ટ અસામાન્ય વાત નથી. ટુંકમાં, ત્યાં-પારસામાંના માલનો જાત, પારસાનું કદ યા વજન નથી જોવાનું, ફક્ત તેનું કેકાણું જોવાય છે.

અને એટલેથીજ જસ નથી થતું પારસાના કાચગાઓની યાત્રી, એક ઉપર એક મુકીને, ખનાવાય છે. કોમની કાચ સામાન સાંચી નીચેના કાચગાના છેક તળિયે હોય અને વજની વન-સાધનો છેક ઉપર, તો તેરી ત્યાં કાષ્ટ પડી હોતી નથી—અરુ અર્થમાં, હોમ મકતી પણ નથી.

[૨]

કાચના સામાનના પારસાનું પેકીંગ પોતું હોય યા પ્રવાહીવાલી શીશી સજ્જત જાય ન હોય અને તેમાંની પ્રવાહી બાહિર નીકળવાની તરહી સેતું હોય, તેજ-રંગના ડ્રગમાં કપાંક કાણું હોય અને અંદરનો તેજ-રંગ દુધાની દવા ખાવા બાહિર નીકળવાની તરહી જતું ન કરતું હોય તો, તમેજ વિચારો, તેડી સાથેના બીજા પારસોનીની—અને તેમાંના માલની—દાખલ કેવી થતી હશે? પેકીંગ કાચનો સજામત રહેશે ખરો? પેકા કપડા દવા અને તેજ-રંગના બોપથી કેવા બીજી ઉદ્દેશ પેકી કોમની સાડીની વધે કેવી થશે?

અને ખુબ ના ખાસના, એજ કાચગાના કાંક પારસામાં તાઓ મેવો પણ હોય તો, તેની રિચીન કેવી થશે? આ દવા અને રંગની

બેગી અસર તેને ખાવા લાયક રહેવા દેશે
થા કચરા-પેટીને લાયક?

હજી આગળ વધો. પેની સાચીની સીટીના
પારસનાની પેની પેટીંગના પ્રયત્નો, તેમાંની
ગ્રીસી પુરી જઈ, પાકાર મળી એ સાચી સદ-
ચર-પારસનામાં પવચરન થઈ, પેટી પચાસ
રૂપિયાની ચોપડી કે એ રૂપિયાના કપડાંને
રંગો દે તો કેટલું સુંદર (1) દેખાશે?

પારસના-પેટીંગના આ નો થોડાક દાખલા.
એનો હજી છેડો નથી આવ્યો. કાળજીથી
બીજા દાખલા મનજીવ છે.

[૩]

પેટીંગની અગત્યના કિપણા દાખલાઓ પરથી
પાળી સકાય છે પેટીંગ મજબૂત અને સંપૂર્ણ
રક્તચૂંતા દળની હોતી નેમ્રએ. દરેક જ તના
માદા માટે એકજ જાનની પેટીંગ હોઈ સકે
નહિ; ક્યાંક પુડાંના જાકસની પેટીંગ પણ
કાશી થઈ પડે તો ક્યાંક કાકડાનાં બોળા
અનિવાર્ય ગણાય. એ વિશે, કોઈ એકકસ
નિયમ અધ્યાયજ નહિ. જેથી માત્ર, જેટલી
દુરની સકર, તેવી પેટીંગ.

પેટીંગ માટે માત્ર બે મુદ્દા ધ્યાનમાં
રાખવાના છે :-

- ૧, ને પોતાના માત્રને રક્ષતો હોય.
- ૨, ને પાકડાઓના માત્રને નુકસાનકર્તા
ન હોય.

[૪]

પારસના પકના ક્ષેત્ર પર With
Care લખવું ફીક છે, પરંતુ તેથી ટપાક
ખાતાના નવકરો કંઈ ખાસ સંભાળ દેશેજ.
એમ માનવું ભુવગર્વ છે કદી કદાચ એવા
સખાગૃહી સદગ સંભાળ લેનાર પણ જરી.
પાત્ર તે પ્રુદની નહિજ.

પારસના ક્ષેત્ર પર સદગ વિવ વર્તાવ
તો કાપદોજ થશે. સામાન્યતઃ To Mr...
લખવાને ખદરે જો નેની કિપર આ પ્રમાણે
કંઈક લખેવું હોય તો વધુ સારી અસર
કિપવરવી સકશે :-

Respectfully deliver to :

દશ નિયમો

સફળતા માટે ડીન થોડે નીચલા ૧૦
નિયમો ધ્યાન છે:-

- ૧, પોતામાં ઉન્નદા મુણે પવદા કરો.
- ૨, ચપળ બનો, તકો શોધતા રહો.
- ૩, દરેક થાવ. તમરો ક્ષેત્ર નક્કી કરી,
કામે વચગો.
- ૪, પધ્ધતિસર કામ કરો.
- ૫, અડચ રહેા. પોતાના ક્ષેત્રથી કરો નહિ.
- ૬, મજદુર બનો, પણ સારી પેટે દિમામથી
પણ મજદુરી લો.
- ૭, સદવ્યવહાર રાખો. બીજાઓ કનેથી
જેવા વર્તણૂકની તમને આશા હોય, તેવો
વર્તણૂક તમે તેમની સાથે વર્તો.
- ૮, મધ્યમવર્ણ સાચવો. કોઈ પણ ખાખતમાં
દદ કુદાની જતા નહિ.
- ૯, વિદ્યાર્થી-જીવન જીવો. જ્ઞાનની પાછળ
મંડપા રહો.
- ૧૦, શ્રદ્ધાળુ બનો-એથી શ્રદ્ધા રાખો કે જે
કોઈ નિરાશવાદીના કુમલાથી વડી ન
પડે.

ટ્રેસિડેન-વિવેક

ટ્રેસિડેનનો કિપયોગ કરનારાઓએ નીચલા
મુદ્દાઓ ધ્યાન રાખવા નેમ્રએ:

- ૧, સંદેશની શરૂઆતમાં, તમે કાણ છે
તે સામેવાળાને કહી દો.
- ૨, સાથેજ સામેવાળો, તમે જે પ્રયત્ન છે
તેજ છે બા નહિ, તે પૂછી લો.
- ૩, પછી તમારો હેતુ જણાવો.
- ૪, વાત સ્પષ્ટપણે ધીમેથી અને વિવેક
પૂર્વક કરો.
- ૫, સામેવાળાને ધીરજપૂર્વક સાંભળો,
વચ્ચે જોતો નહિ.
- ૬, ટ્રેસિડેનનો દરેક સંદેશ વેપાર વ્યવહારમાં
અગત્યની કડી રૂપ છે, એ ભુવગૃહ નહિ.
તેની અગત્યતા વિજાણો.
- ૭, નંબર મેળવવામાં ભૂલ થાય તો વિવેક-
પૂર્વક દરચુકરો.
- ૮, ટ્રેસિડેનમાં ગુસ્સો ન થાય.
- ૯, ગળી ન જોતો.

દિલરોઝ [૨૪૨૨૬]

ટેલીગ્રામ:-Islam Bros. ટેલીફોન નં. ૪૨૬

આઝાદ

હોઝિયરી

સ્વતંત્રી મુદ્રી અને સ્વતંત્ર

આથી આજની ધી યુજરાત હોઝિયરી મીલમાં બનેલ મંદિરાત, મોભા, મેટર, દોટ, મુલ જોવર, મદદર, બચ્ચલી જરૂરી, વિવેક વાપર, મુતર તથા ઉત્તરો માત્ર એક ત્યા સાદી ડીઝાઈનમાં બને છે, અને પહેલી માત્ર હરિકાઈ કરી સર છે. બાપ ધજાન કીકાપત. માત્ર ખરીદતી વખતે આઝાદ હોઝિયરી નામ જોડો. (આઝાદ કારખાનામાં કમીઓ પણ બને છે)

અત્રાગમાના જોડો પર પહેનું પાન આપી સ્ત્રીને એક મારકને કે પી. પી. થી રવાના કરવામાં આવે છે.

સોસ મેન્ટ-૨-કરેલામ બ્રાન્ડ હેડ ઓરીસ-૨, કાલુપુર, અમદાવાદ આચ-૨, જુમ્મા મસ્જિદ સામે, અમદાવાદ

દરેક પ્રકારના અને દરેક પ્રદેશમાં થના યુમકાઓ, નાના મોટા જખો, ખરગનું, દરાગ, મંદિપનું, નાસુર, જગંદર, કંઈમાળ, રમેલી, દરસ, મસા, પેગ વગેરે પર એક અકચીરનું કામ આવે છે. ખાસકાવ વિના રોગોને મટાડી, શરીર પર તેનું ચિન્હ મુદાં રહેવા દેતી નથી. દરેક ઘરમાં એક બાટલી ખુદર રાખવીજ જોઈએ. ધામાંથી નીકળતું લોહી તરત અંધ કરવામાં આવેલ છે.

દીમખન: નાની બાટલીનો એક કપિયા મોટી બાટલીના બે કપિયા (પેકીંગ પોસ્ટર જુદું)

યુનિર્મ ધ્યાકાના સોસ એજન્ટ—

કાગદી ખુદરસખાઈ રહેમાનખાઈ, ૧. કાલુપુર દાવર પાસે-અમદાવાદ

[યુનિર્મમાં મસ્જિદ બંદર રોડ, હાંપી-રીયસ બેન્કની પાસે કાગદી રહેમાનખાઈ રહેમાનખાઈની દુકાને મળશે]

“મુનાદી”નું બોલતું અડવાલિક-મુસ્લિમોનું આદર્શ અખબાર

“મુસ્લિમ-ગુજરાત”

એ કવમને ખરી રીતે દારે છે; એ કામથી ખોટી રીતે દારાતું નથી.	એ આપને— બનાવેલી ખાખબરે કરે છે; અને આગેવાન બનાવગીરેલી ખખબરે બનાવે છે.
---	---

એની અનેક કવમી લડતો પશ્ચિમાફકારક નીવડી છે.
પાંચ વર્ષ દરમિયાન એણે અનેક મુખાલિફ હથ્યાર ઉઠા પાડ્યા છે.

એના મનદર તઅલીમી દોટા, “હેનો માટે એનો વરગથુ સફો, બાગકો માટે એનું ખાસ પાનું”, હાની તઅલીમ માટે એનો ફતાવા પેગ, એની તબીઆઝાદક ડિસચર કીકાઓ, એના નિહર રિમ અથવેબો એ, એની કેટલીક ખુશખબરો છે.

ચિત્તિ નમુનો મફત મંગાવો આદર બ્રો	લિપાકમ રહેલ-ચાર રૂપીઆ બર્મા-પાચ રૂપીઆ પરદેસ-છ રૂપીઆ	કંકાપ્ લાગા તાલાબ રોડ, સુરત.
--	--	------------------------------------

ગુજરાતમાં પ્રચલિત ૨૦૦૦ અંગ્રેજી શબ્દો

લેખક:-જનાબ હરિદ્રેશુ વ્યાસ સાહુ

[મે અંકના પૃષ્ઠ ૨૦૩થી ચાલુ]

- (68) O, oli, oak, objection, obligation, OCTOBER, odd, OFFER, OFFICE, Oil, oileloth, oil-colour, oil-painting, ointment, Old, old-fashioned.
- (૬૮) ઓરે ! અહા ! ઓકનું ઝાડ, વંધો, ઉપકાર, ઓક્ટોબર મહિનો, વિચિત્ર-મેળવગરનું, આદાન, કચેરી, તેજ, સહેનો લગાડેલું કાપડ, તેજમાં મિશ્ર કરવાનો રંગ, તેજ-ચિત્ર, મહમ, છુનું, છુના અમાનનું
- (69) OLIVE, omit, omnibus, ONE, ONLY, OPEN, OPERA, OPERATION, OPINION, OPIUM, oral, ORANGE, ORCHESTRA, ORDER, orderly.
- (૬૯) ઓલિવ ફળ-ઝવણ, ગાદ કરવું, ખદારો, એક, ફક્ત, ખુદનું, સંગીત મુખ્ય હોય એવું નાટક, વાઙકાવનું કામ, મત, અરીથ, મૌખિક-મેલેનું, નારંગી, નાટકશાળામાં વાજતો માટેની જગ્યા, હુકમ, ખાસ-ખાસદાર.
- (70) Ordinance, ordinary, organ, Oriental, original, ORNAMENT, orthodox, ounce, OUT, outdoor, oval, overcoat, overhaul overseer, OWNER, OXYGEN.
- (૭૦) અમરદારી દુકાન, સામાન્ય, ઔરગન નાગનું વજન, પૂર્વ તરફનું, મૌલિક, ધરજી, છુના મતનું, અગ્રી નોકાનું વજન-પાઉન્ડનો ૧૬મે ભાગ, જહાઝ, ખુદસા મોશાનમાં, સંખગોળ, મોટો કોર, સંપૂર્ણ રીતે વંચતે તપાસવું તે, દેગરેખ રાખનાર-ખાતાનો કિપરી, માલિક, પ્રાણુવાયુ.
- (71) Pack, package, PACKING, pad, PAGE, PAIN, PAINT, painter, painting, PAIR, palace, palanquin, palmistry, pamphlet, panel, pantaloons
- (૭૧) પેક કરવું-કાંચવું, પોટકું-ગાંસડી, જેમાં કાંઈ વસ્તુ ગાંધીની હોય તે, લખવાના કાગળોની થાપી, પાનું, દરદ, રંગ, ચિત્રકાર, ચિત્ર, ખેડી, મહેલ, પાકપત્રી, દરનેખા ધારન, ફરફરીકું, પાનેલ-પટ્ટી, પાટનુ.
- (72) Papa, PAPER, parachute, parade, PARAFFIN oil, paragraph, PARCEL, Parliament, PART, partition, PARTNER, party
- (૭૨) પાપ, કાગળ, વિમાની ઝબો, કાપન, કોમસા-માંપી કાઢેલું તેજ, ફરો, ગાંસડી, ઈંગ્રાંડની રાજદારી સભા, ભાગ, કોઈ વસ્તુના ભાગ પાડવા વચ્ચે મુકેલી રિવાજ, ભાગીદાર, પક્ષ, જાદયાન, પસાર થવું, એકતા દિસાવતી મોપડી

(1) નવોડું પેલેજ તોલમાં ૧૧ એસિડ ૧૧૩ થાય છે, પરંતુ એપેથિસીમાં રવજતા ૧૨ એસિ ઇ. -તંત્રો

[૨૪૬]

(73) Passenger, PASSPORT, PASTE, PATENT, patient, patron, pattern, PAYMENT, pedal, PEN, penal, PENCIL, penny, pence, PENSION.

(74) Peon, people, pepsin, percentage, perfume, perfumery, period, periodical, permanent, perinasion, Persian, petition, PETROL, petroleum, pharmaceutical, pharmacy.

(75) Philosopher, philosophy, phone, PHONOGRAPH, phosphorus, photo-engraving, photograph, photographer, photography, photogravure, physician, PIANO, pick, pickpocket, picnic, PICTURE.

(76) Piece, pill, pillar, pilot, PIN, PIPE, pistol, piston pit, pitch, PLACE, plague, plain, PLAN, PLANE

(77) Plantation, plaster, PLATE, platform, platinum, PLAY, pleader, PLEASE plot, PLUM, plumb, plaster, pneumonia, POCKET, poetry.

(૭૩) મુસાફર, પાસપોર્ટ મુસાફરીનો પત્રપાત્રો. કાગળી લેખે પદાર્થ. ગોધના સર્વ દર્શક કન્યાપત્ર કન્યા પદપાત્રો, માદે માનુષ્ય. ગરુડ આપનાર મુદ્રસ્થ, બાન, પચાર, પચાળી ચપાચપાત્રો. પંચોત્તમ, કસમ, સ્થાનને સથોતો (કાષ્ટો), રીતપાત્ર, એક પેની, પેન્સ, પુદાપરચાત્રો પચાર.

(૭૪) પટાવાત્રો, લોત્રો, જરૂરનો રસ, દાન, મુખપેલી પટાપટ, મુખપેલી પટાપટની ખનાવટ. સમયનો ચંદ્ર. સ્થાપિક, કાષ્ઠી. રાત. કાશને: વનની-કાશની વાત, અરુદ, મોટરમાં આગવાનું નેપ. જેમાંથી પુણ્ય અને છે તે કમું નેપ, આપણેને અગત્ય. આપણ મિથ કરવાનું રસમ

(૭૫) તરવેત્તા, તરવાન, ટેકાંદાન, ફોનોગ્રાફ, જાળી સગળી નવ નેત્રે પદાર્થ, ફોનોગ્રાફ ઉપરથી ચક્રેત્ર કોતરકામ, જાળી, જાળી પાકનાર, જાળી પાકનારી વિદ્યા, ફોનોગ્રાફને મળતાં વિદ્યા જાળી પાળી કળા, રંગ. તારનું કાષ્ટજ, ઉચ્ચો કંડુ, ખીલાકાનક. ઉભાળી, ચિત્ર.

(૭૬) ટુકો, ગોળી, થાંભલો, પદાબ્જ કે વિમનનાં બેઠાનીયો, દંડિયુ, નળી નળી બાંધુક, મેકેટોમાં આમ નેમ આપતાં બાગ, ખાકો તાદરસાતને કાંઈકે વર્ગ, ઉચ્ચાબ્જ કે બીજાબ્જનાં માપ, જગ્યા, પેચ, માપ-માપ, નકશો, એક અરબી મપાળી-વાળું-કેનેવેસન.

(૭૭) ટોપી કે વચે ઉચ્ચાચાળી નળી, મુલા પચેનું અરાર. રસાળી, કુટી ને પેચો જાળીન, પેલી નવ મન. સમન, વકીલ. મદે-ન ડી કરીને જાળીનેનો ટુકડે-ભોળું મુખપત્ર, પીલો, પચેનું-વિદ્યા મનની વચે જેમાંથી બીજામ સવાન છે તે એકાગર, એક વનનો તાવ, પાકોર-પીકું, કલિયા

વાંચકાને સુચના:-

ધારા દ્વારા જાદ આ સંજમાળા “ક્રમર” માસિકમાં સંપૂર્ણ થશે, એટલે “ક્રમર”ના માસિકોને તે સંજમાળા

પુસ્તક મહિસિયાં પાતામા વહેચાવેનું મળી રહે તેમ છે જરૂરની ત વચંચો, જેવને એ છે મ-માળા પુસ્તકાકારે લેખની દેવ તેઓ પોતાનાં સરનામાં નીચેને ફોર્મ બાળી માસિક “ક્રમર”નાં સંજમાળા પૂરી થાય કે પુસ્તક ને નીચેની મંજા તરબી પુસ્તક રૂપે બહાર પાડો. એ વચને જેમાં અનામાં મળ્યાં દશે તેમને તેની ખજાર આપશે-તથા નવવાનાં પાતા ફો મોકલશે. એકિક દંડિયામાં એ દેવ તે પદ્મ જાળી-વડું. એટલે એની વિષયો પણ મોકલશે.

એકિક દંડિયા કસાસ-સાલી [ક દિવ વાગ]

અંગ્રેજી કોડ-ભાષા કિંવા સંકેત-ભાષાની અભવ્યવસ્થા કયો વેપારી અજાણ્યો દરો ? કોડના અર્થ છે તો વિચારા, પણ વેપારી-વ્યવહારમાં તેના એકલા અર્થ તાર-સંદેશ માટેની સંકેત-ભાષા થાય છે. કારણ એના ઉપયોગથી એક કાંદે બે પછીએનો સિકાર થાય છે :

૧. એના ઉપયોગથી તાર-સંદેશાઓના અસ અર્થ મુજબ રહે છે;
૨. સામાન્ય ભાષાને મુશ્કેલીએ આ સંકેત-ભાષા અભવ્યત દુર્ગી હોખ, તાર-સંદેશાઓનો ખર્ચ ઓછો આવે છે.

સંકેત-ભાષાના પ્રકાર

સંકેત-ભાષા કિંવા કોડ-વ્યવસ્થિત પ્રકાર અનેકાનેક છે, જેમાંના મુખ્ય—

૧. ગ્રે-કોડ
૨. એ.બી.કો. (પાંચમી વા ડી આયુન)

વધુ પ્રચલિત છે એ વિષયનું ધ્યાનમાં પોતાની ખાતરી સંકેત-ભાષા પણ વાપરે છે, જે સામાન્ય રીતે દર કોઇ મકસદ માટે સંકેત તો નથી હોતી, પરંતુ જે તે વેપારીના હેતુ માટે પ્રતી હોય છે.

ખાતરી સંકેત-ભાષા

સંકેત-ભાષાના કાર્ક ખાસ આપના અને જેમને પોતાની ખાતરી સંકેત-ભાષાની રચના કરી હોય તેમને મદદ કરવાના હેતુએ અરે એક ખાતરી સંકેત-ભાષાના થોડાક નમૂના આપ્યા છે. એમાંના પહેલા થોડાક નમૂના આખા વાક્યોના છે. બીજા બાકીના બધા ફક્ત આંકડા વા સંખ્યાના. એની ખૂબી એ છે કે *Abb* થી *Azz* તરીકેના બધા સંદેશ પુરા વાક્યો માટે પહેલાંથીજ અમાનન રાખ્યા હોય. *Bac* અને તેની પછીના સંદેશ સંખ્યાના રાખ્યા છે, જેથી બુદ્ધ થવાનો ફોલ સંભવ રહેતોજ નથી. યાથી *Abb* થી *Azz* તરીકે મોકલે સંકેત-સંદેશ જાની સફ છે, જે મોકલે વાક્યોના બધા વાપરી સકાના હોય, એકંદરે આ સંકેત-ભાષા સદાજ ફેરફાર અદિન દરકોઇ મકસદ માટે ખંખેસતી કરી

સકાય છે. દાખલા રૂપે કોડ થકોનો વેપારી તેનો ઉપયોગ કરવા ઇચ્છતો હોય તો, તેનો ઉદાહરણ આમ થશે :

.....તન થક'.....રૂપિયાના ભાવે ખરીદો.

એ વાક્યનો સંકેત-સંદેશ છે *Abb*. હવે એમાં મોકિનું પ્રમાણ અને ભાવ ઉમેરો અને પુરા વાક્ય થઈ જશે :

Dus-Abb-Bur. (અર્થ : ૨૦૦ તન થક' ૫૨ રૂપિયાને ભાવે ખરીદો.)

થકોને બદલે હેતુ ખાંડનો હોય તો—

૧૦૦ તન ખાંડ ૧૭ રૂપિયાને ભાવે ખરીદો એ વાક્ય માટે—

Ciz-Abc-Byt

સંકેત-સંદેશ થશે થોડાક નમૂના આ રહ્યા :-

- Abb* - ... તન થક' ... રૂપિયાને ભાવે ખરીદો.
- Abc* - ... તન ખાંડ ... રૂપિયાને ભાવે ખરીદો.
- Aht* - ... તન ખાંડ ... રૂપિયાને ભાવે વેચો.
- Abc* - ... તન ચોખા બજાર ભાવે રવાના કરો.
- Abi* - ચોખાનો બજાર ભાવ તન દીઠ...રૂપિયા છે.
- Abc* - થકોનો બજાર ભાવ થ' છે ?
- Abi* - ખાંડનો બજાર ભાવ થ' છે ?
- Abu* - થકોનો તન દીઠ...ભાવ તમને મનુષ્ય હોય તો ભાવ મ'ગારીએ.
- Aby* - ભાવ.....છે. કેટલો માલ મોકલોએ ?
- Abz* - ...તન ખાંડ બજારમાં તૈયાર મળે છે. શા ભાવે ખરીદીએ, તેનો જવાબ આપો.

દુકમાં. આ તો કેવળ નમૂના છે. એમાં પોતાની મુકેલ મુજબના વાક્યો મોકલી, તેના સંકેત-સંદેશ નકલી કરી સકાય છે. એમાં મોકલે કયું કરવાનું રહેતું નથી, સિવા કે જેની સાથે આ રીતે સંકેત-ભાષામાં તાર-સંદેશનો વ્યવહાર થતો હોય તેને એ ભાષાથી પુરા વાક્ય કરી દેવાય કે જેથી તે આવેલા તાર સંદેશ ઉકેલી પણ સફ અને વળતા જવાય પણ એના રીતે આપી સફ.

ઉપર જેમ સંદેશ વિષે કદમું તેમજ આંકડા વિષે સમજાવું. ૧ થી ૭૦૦૦ થીના આંકડાના સંકેત સંદેશોનો એક પુરા કોડો

આ રહ્યો:—

1 bac	24 bit	38 bum	53 cad	68 cit	142 cyv	150 dub
2 bad	25 biv	39 bup	54 caf	69 civ	143 cyz	151 dud
3 baf	26 bix	40 bur	55 cah	70 cit	144 dac	152 duh
4 bah	27 biz	41 bus	56 cak	71 ciz	145 daf	153 dul
5 bak	28 boe	42 but	57 cal	72 coc	146 dah	154 dup
6 bal	29 bod	43 buv	58 cam	73 cof	147 dam	155 dus
7 bam	30 bof	44 bur	59 cap	74 coh	148 dar	156 duv
8 bap	31 boh	45 buz	60 car	75 cop	149 dat	157 dnz
9 bar	32 bok	46 bye	61 cas	76 cos	150 dax	158 dyb
10 bas	33 bol	47 byd	62 cat	77 cov	151 dib	159 dyf
11 bat	34 bom	48 byf	63 cav	78 coz	152 did	160 dyh
12 bav	35 bop	49 byh	64 eac	79 cuc	153 dih	161 dym
13 bax	36 bor	50 byk	65 eaz	80 euf	154 dil	162 dyr
14 baz	37 bos	51 byl	66 eib	81 euk	155 dip	163 dyt
15 bio	38 bot	52 bym	67 cie	82 cum	156 dis	164 dyx
16 bid	39 bov	53 hyp	68 cid	83 cur	157 div	165 fab
17 bif	40 box	54 byr	69 eif	84 cut	158 diz	166 fid
18 bih	41 boz	55 bys	70 cih	85 eux	159 doe	167 fah
19 bik	42 bue	56 byt	71 cik	86 cyb	160 dof	168 fal
20 bil	43 bud	57 byv	72 cil	87 cyd	161 dok	169 fap
21 bin	44 buf	58 byx	73 cun	88 cyh	162 dom	170 faq
22 bip	45 buh	59 byz	74 cip	89 cyl	163 dor	171 fav
23 bir	46 buk	60 cab	75 cir	90 cyp	164 dot	172 far
24 bis	47 bul	61 cae	76 cis	91 cys	165 dop	173 tic

209 fif	307 fyl	405 hot	493 jin	590 kad	688 kol	784 kye
210 fik	308 fyp	406 hox	494 joe	591 kah	689 kom	785 kyd
211 fim ^e	309 fym	407 hub	495 jof	592 kal	690 kop	786 kyh
212 fir	310 fyv	408 hud	496 jok	593 kap	691 kor	787 lyk
213 fit	311 fyz	409 huk	497 jam	594 kas	692 kos	788 kyl
214 fix	312 hao	410 hum	498 jor	595 kav	693 kov	789 kym
300 fob	313 haf	411 hur	499 jot	596 kaz	694 kox	790 kyp
301 fod	400 hak	412 hub	499 jox	597 kie	695 koz	791 kyr
302 foh	401 ham	400 lux	413 jub	598 kif	696 kub	792 kys
312 fol	402 har	401 jab	402 jud	599 kik	697 kuc	793 kyt
313 fop	412 hat	402 jad	403 juh	600 kim	698 kud	794 kyv
310 fos	413 haw	412 jah	404 jul	601 kip	699 kuf	795 kyz
311 fov	414 lib	413 jal	412 jup	602 kir	700 kuh	796 kyz
312 fuz	415 hid	414 jop	413 jus	603 kis	701 kuk	797 lab
313 fue	416 hik	415 jas	414 jov	604 kit	702 kul	798 lac
314 fuf	417 hin	416 jav	415 juz	605 kiv	703 kum	799 lad
315 fak	418 hir	417 juz	416 jyc	606 kix	704 kup	800 laf
316 fmm	419 hit	418 jie	417 jyf	607 kiz	705 kur	801 lah
317 fur	420 lux	419 jif	418 jyk	608 kob	706 kus	802 lak
318 fut	421 hob	420 juj	419 jym	609 koe	707 kut	803 laf
319 fux	422 hod	421 jil	420 jyr	610 kod	708 kuv	804 lam
320 flyb	423 hok	422 jip	421 jyt	611 kol	709 kux	805 lap
321 flyd	424 hom	423 jis	422 jyx	612 koh	710 kuz	806 las
322 flyh	425 hor	424 jiv	423 kab	613 kok	711 kyb	807 lav

1030 laz	1200 lyd	1410 mol	1040 pal	1210 pun	2120 rax	2430 rop
1040 lic	1210 lyh	1420 mok	1050 pap	2130 pus	2140 raz	2440 ros
1040 lif	1220 lyl	1430 mom	1060 pag	2140 puv	2140 rib	2440 rot
1040 lik	1300 lym	1440 mor	1070 pas	2140 punz	2150 ric	2400 rov
1050 lim	1310 lyr	1440 mot	1080 pav	2150 pyc	2150 rid	2410 rox
1060 lir	1320 lyt	1450 mox	1090 paz	2160 pyf	2160 rif	2420 roz
1060 lit	1330 lyx	1460 mub	1100 pie	2160 pyh	2160 rih	2430 rub
1100 lix	1340 mab	1460 mud	1120 pif	2160 pym	2160 rik	2440 rue
1110 lob	1340 mad	1460 muh	1130 pik	2160 pyr	2170 ril	2440 rud
1120 lod	1350 mah	1460 mul	1140 pin	2160 pyt	2170 rim	2450 rul
1130 loh	1360 mal	1470 mup	1140 pir	2160 pyx	2180 rip	2450 ruh
1140 lol	1360 map	1470 mus	1140 pit	2160 rab	2180 ris	2460 ruk
1140 lop	1360 mas	1480 mov	1150 pix	2170 rac	2180 rit	2460 rul
1140 los	1360 mav	1480 muz	1160 job	2170 rad	2190 riv	2460 rom
1160 lov	1370 maz	1480 mje	1160 pod	2170 raf	2190 rix	2460 rup
1160 loz	1370 mic	1490 myf	1160 poh	2170 rah	2190 riz	2470 rus
1160 lso	1380 mif	1490 myh	1160 pol	2170 rak	2190 rob	2470 rut
1170 luf	1380 milk	1490 myn	1170 pop	2170 ral	2190 roc	2480 ruv
1210 luk	1380 mim	1490 myr	1170 pos	2170 sam	2190 rod	2490 rux
1220 lum	1380 mir	1500 myt	1180 pov	2180 rap	2190 rof	2490 ruz
1230 lur	1390 mit	1500 myx	1180 poz	2180 rar	2190 roh	2490 ryb
1240 lut	1390 mix	1500 pab	1190 puc	2190 rar	2190 rok	2490 rjc
1240 lux	1400 mob	1500 pad	1190 puf	2190 rat	2190 rol	2500 ryd
1240 lyb	1400 moc	1500 pah	1190 pul	2190 rav	2190 rom	2500 ryf

૨૮૨૦ ryh	૩૦૬૦ sac	૩૩૦૦ sax	૩૫૪૦ sis	૩૭૮૦ som	૪૦૦૦ sub	૪૩૦૦ tic
૨૮૪૦ ryk	૩૦૮૦ sad	૩૩૨૦ saz	૩૫૬૦ sit	૩૮૦૦ sop	૪૦૨૦ sus	૪૪૦૦ tid
૨૮૬૦ ryl	૩૧૦૦ saf	૩૩૪૦ sib	૩૫૮૦ siv	૩૮૨૦ sur	૪૦૪૦ suv	૪૪૨૦ tif
૨૮૮૦ rym	૩૧૨૦ sah	૩૩૬૦ sic	૩૬૦૦ six	૩૮૪૦ sos	૪૦૬૦ suz	૪૪૬૦ tih
૨૯૦૦ ryp	૩૧૪૦ sak	૩૩૮૦ sil	૩૬૨૦ siz	૩૮૬૦ sot	૪૦૮૦ tac	૪૪૮૦ tik
૨૯૨૦ ryr	૩૧૬૦ sal	૩૪૦૦ sif	૩૬૪૦ sob	૩૮૮૦ sov	૪૧૦૦ taf	૪૫૦૦ til
૨૯૪૦ rys	૩૧૮૦ sam	૩૪૨૦ sih	૩૬૬૦ soc	૩૯૦૦ sox	૪૧૨૦ tak	૪૫૨૦ tim
૨૯૬૦ ryt	૩૨૦૦ sap	૩૪૪૦ sik	૩૬૮૦ sod	૩૯૨૦ soz	૪૧૪૦ tam	૪૫૪૦ tip
૨૯૮૦ ryv	૩૨૨૦ sar	૩૪૬૦ sil	૩૭૦૦ sof	૩૯૪૦ sub	૪૧૬૦ tar	૪૬૨૦ tir
૩૦૦૦ ryx	૩૨૪૦ sas	૩૪૮૦ sim	૩૭૨૦ soh	૩૯૬૦ suc	૪૧૮૦ tnt	૪૬૪૦ tis
૩૦૨૦ ryz	૩૨૬૦ sat	૩૫૦૦ sip	૩૭૪૦ sok	૩૯૮૦ sud	૪૨૦૦ tak	૪૬૬૦ tib
૩૦૪૦ sab	૩૨૮૦ sav	૩૫૨૦ sir	૩૭૬૦ sol	૪૦૦૦ suf	૪૨૨૦ tib	૪૭૦૦ tix

મજાકિય પત્રાંહીના ૨૬ મુદ્દા

ખાલ પદાર્થ જનાવનાર-વેચનાર આક્રિ-
કાના એક મોટા કારખાનાએ થોડાક સમય
પૂર્વે પ્રજા અમુક માલતે ઊડી જીમત માલને
શા માટે પત્રાંહી આપે છે. તે મિં શેષ
જોઈ ચકાલી હતી અને તે માટે તેણે ૨૦૦૦
કરનાં વધારે પૂછપરછો કરી હતી. એટલુંજ
નહિં બલકે એ તપાસ સંપૂર્ણ: સફળ થાય
અને ખરી તુલના કરી સકાય તે માટે મર્દો
અને અવરતો, પરિવેશો અને કુંવારાઓ,
જવાનો અને પ્રેમ વપનાઓ તથા મરીઓ
અને અમીઓ સૌ કોને માહિતી મેળવી હતી
અને તેને પરિણામે તેને માલગ પડ્યું છે કે
ઓછી વતી પ્રમોક્ષિય વધુમતિ નીચલા મુદ્દા-
ઓને સક્ષમાં સહ, અમુક તમુક માલને પત્રાંદ
કરે છે:

૧. આમલી ખરીદીથી સતોષ મળેો હોય.

૨. માલ તાજો અને ચોખ્ખો હોય.

૩. માલ સ્વચ્છ હોય.

૪. માલની કીમત, તેની જાત પ્રમાણે વાજબી
હોય.

૫. માલ તનદુરસ્તીવર્ધક હોય.

૬. માલના સંતોષ માટેની ગેરંટી અપાતી
હોય.

૭. મિત્રોએ જાલામણુ કરી હોય.

૮. માલની ખુશ્ખુ મનપસંદ હોય.

૯. માલના પેકેટનો દેખાવ આકર્ષક હોય.

૧૦. માલની પ્રતિષ્ઠા જાંખાયતી હોય.

૧૧. સ્વદેશીની લાવના કાય.

૧૨. વેપારીના આમદ હોય.

૧૩. વેપારી પર શરોઓ હોય.

૧૪. માલની કીમત સસ્તી હોય.

૧૫. આમદમાં નવિનતા હોય.

૧૬. માલ પરદેશના તુરંકા રૂપ હોય.

તમને કઈ ચીજ જોઈએ છીએ?

આ ચીજો વાંચી લુવો અને જોઈતી ચીજ અસલી
અને ચોખ્ખી, છુટક તથા જથાથાંધ નીચે
જણાવેલા સરનામેથી મેળવો.

— યુનાની ને વૈદક ઉપચાર પદ્ધતિમાં વપરાતી છુટ્ટી દવાઓ ને જડીબુટ્ટીઓ	
— ચાદરુ જેવા કે:—ધતૂરીફલ, જવારિશ, ખમીરહ, પ્રાકૃતી વિગેરે.	
— પાક (હલવો),	— દિઠ્ઠી,
— ગોળી	— મુરખા,
— સુખ્ત,	— શરૂત,
— અર્ક,	— કૃશતા (ભરમ),
— મુરખા (અંજન),	— અત્તર,
— દંતમંજન,	— સાથ,
— તેલ,	— દરદરી,
— કેસર,	— અગર,
— ખરાસ કપુર,	— લોશન,
— મલમ	— સિલાઈન,
— આખા ને છુટ્ટા બેંદાન,	— અંખર,
— શોના ચાંદીના વરક,	— શાયાઈ, રંગેરે

મળવાનું ફેંદાણું:—દવાખાના મુઠને સિદ્ધત.

રાની તાલાબ, સુરત.

નવકરીની બરકત

ધન્યુદાની એવી માન્યતા હોય છે-એ કેટલાય દાખલામાં તદ્દન ખરી પણી હોય છે-
 નવકરી કરતો ફોલ રાખસ દવલતમંદ થઈ સફે નહિ, પરંતુ, એ માન્યતા અક્ષરસઃ ખરી નથી. દરકર એ છે કે નવકરોય દવલતમંદો થઈ સફે છે, બે લેખનામાં પુરતી દાનિસીયત હોય તો.

આપણા હિન્દુના રિયતિ કંઈક અમેરી છે. અહિં વેપારી પેઢીના નવકરને ૧૦૦૦ કે ૧૨૦૦ રૂપિયાનો પગાર અપાય તો તે એક અપવાદ મેળાય છે, પરંતુ, સરકારી નવકરો માટે એવો મોટો પગાર તો નિયમરૂપ છે. પરદેશમાં, સરકારી નવકરોના મુકામને વેપારી પેઢીના નવકરોને વધુ મોટો પગાર મળે છે, અને તેની સાબિતી માટે આ રદવા અમેરીકાના થોડાક તાજા દાખલા:

અલગવા. આ દાખલા ગયા વર્ષના છે અને તે સત્તાવાર હોઈ, અમેરીકાના સૌથી વધુ મોટા પગાર મેળાનારાઓની એક યાદી રૂપ છે:-

- પૈા: ૪૪,૦૦૦ ચોટર ટ્રિફોર્ડ
 [પ્રમુખ: અમેરિકન ટેલિફોન એન્ડ ટેલિગ્રાફ કંપની]
- ૪૩,૦૦૦ ડેનર્ટ રેનલી
 [પ્રમુખ: ઈન્ડરનેશનલ નિકલ કંપની]
- ૪૧,૦૦૦ વિલિયમ ગુમેન
 [પ્રમુખ: જનરલ મોટર્સ ફેક્ટરી]
- ૩૬,૦૦૦ વિલિયમ જેમે
 [પ્રમુખ: કોલમ્બિયા ગ્રામોફોન રિકર્ડ કંપની]

- ૩૬,૦૦૦ સિટોન પોર્ટર
 [પ્રમુખ: નેશનલ ટિરરીસર્સ]
- ૩૪,૦૦૦ આલ્ફ્રેડ રૅન્ડ
 [સિઆપતિ: જનરલ મોટર્સ]
- ૨૩,૦૦૦ ક્રાંક લવમેન
 [પ્રમુખ: ઇસ્ટમેન કોડેક કંપની]
- ૨૩,૦૦૦ ડોર્ગીસ સાર્જન્ટ
 [પ્રમુખ: રેડિયો કોરપોરેશન ઓફ અમેરીકા]
- ૨૧,૦૦૦ માર્ટિન કલેમેન્ડ
 [પ્રમુખ: પેન્નીસેલવેનિયા રેલવેરોડ કંપની]
- ૧૯,૦૦૦ જેમ્સ ક્રિન્ડલબર્ગ
 [પ્રમુખ: નોર્થ અમેરીકન રેલિયેશન]
- ૧૮,૦૦૦ લોર્ડ હોરટન
 [પ્રમુખ: બાસકરિન મોટો-મોટિવલ્સ]
- ૧૪,૦૦૦ લુઈસ સિમોન્ડ
 [પ્રમુખ: યુનાઇટેડ ફ્રૂટ કંપની]
- ૧૧,૦૦૦ ડોનાલ્ડ સાલિન
 [પ્રમુખ: યુનાઇટેડ એરક્રાફ્ટ કોરપોરેશન]
- ૧૧,૦૦૦ ડી. વી. વોલ્કન
 [પ્રમુખ: કન્સિસ-રાઈટ કોરપોરેશન]
- ૯,૦૦૦ આલ્બર્ટ મેકોર્ડ
 [પ્રમુખ: પેકાર્ડ મોટર્સ]

કેવી જગ્યા નવકરી અને કેટલા યાદી પગારો ?

મફત ! ઇનામ ! મફત !

ફક્ત એક જ વખત નજીવી શી જરી
માસિક મળના અનેક પ્રાપ્તિ. મેળવો. મળ્યાં
વગર મુશ્કેલી ઘેર બેઠા આગમથી આપને
માસિક ખર્ચ કમાઈ રાકી એવી શેરજત
મોકલશું. યોજના ખોલી સાગિન કરનારો
અજ્ઞાત શી પાછી. આજે જ રાંધા આના ખીંટ
જરૂર લાભ ધરીશ.

ખની. એ. એલ. એમ. માલ.
જામ ભાણુપુર (કાલિયાવાડ)

આંખો-ની-તેમત

ખાતરીપણે એવો માલ, સાચા બચસા
મોતીનાં જનાવેલ મુઝો પાપને મેં કસ
કાપદો કાં છે.

ઈમન મોખાઈના ડા બે (પો. જુક)
મોહુ મહ હાથ આહમદ વડાખયા
હે. વહેવારના મોખા. જામનગર
(નીમીઆસ)

માસિક અટકાવ

બધ પ્રકાર માસિક ધર્મ ફોલોવીના
પીસ તકીરે વગર ગુલન ફરી આઈ કરે
છે. રૂબના ખર્ચા હોયે ફરી થાય છે માસિક
લાખનારી રોગ પ્રતરપતિ આ જાન વડ
બર્તવાળી આંખે લેવાં નવી શાશોના ડા.
ડાઈ (શી. ૭) લાંબા પચના અવસા કમા
મરે મુઝા જનાવડ નિ ડા. ૫ (શી ૧૦)
વી. પી યો ડા. ૧૧ વધુ લખા.

ફુલનુપાલ ફાર્મરી જામનગર (ક)

સુરત એજન્ટ-સી. એલ. જી. સર્વિસ. કલપી

એકતણાહો ત્યા આગમગીઆવાળાઓ

વિલાયતી ખાતરનો કટો હરિફ

હાકાઈ ખાનદ-અર્વાતમ ફળપુ

ધાપી સકતું. જીનન કમદાર જનાની

પાકમાં પુષ્ટ પધરો ફરતર રહેતી

ખાતર છે. તે રીયાવ દરેક રિમીની કને

તરો મરિનાં અગીર મીસરો મારે લખા.

મેમર્સ તકાલી એજ સર્વિસ
હાલખ (ચામ નીમીઆસ)

હરિફ તમને બાળકો આપ્યાં હરિફ,
તેમને રાજ રખયા અને સંસ્કારી બનાવવા
તમે નમારોળી ખાનુ કરનાં હશે

બાલ્યાંચન

તેમના હાથમાં મૂકી હુઓ, અને
તેઓ કોહા રાજ થાય છે તેની ખોલી
કરી. ભણતા હશે તે તેના લખાઓ
વાંચીને રાજ થશે. નહિ ભણનાં હોય તે
તેમાં વિદ્યા જોડને રાજ થશે.

'બાલ્યાંચન'ના મહત્ત્વ યુવુ એકેવે રાગનું
માત્ર એક પાંખું ખર્ચ

ગરીબને પણ એ પદવડો. પૈસાદારને તો
એ રમત વાત છે. તમે આદક ન હો તે
આજે જ. બે મનીઓ રથી મોકલો

'બાલ્યાંચન', સામર્થ અને સિદ્ધાન્ત
જાતમાલકાર થી વહલભલ કવિના
તરીખના નામે પ્રગીઢ થાય છે. અને ફક્ત
પચનમા તે ખુબ વખાણા મળું છે.

સરનામુ-બાલ્યાંચન કાર્યાલય, રાજકોટ.

વેપારીઓના લાભની વાત

જો આપે આપના ધધાન ફક્ત માટે
સરકારના દેશમાં કે નામ મેળવેલ નિમે
મુશ્કેલી પડે તો મુશ્કેલી મુશ્કેલી મુશ્કેલી
દેવ તે આજે જ કવિઓ અને મોટી કીના
મેર બેઠાં એવ નીચા મારે સાગ અગ્રેજી
એવીમ કવકતાથી મની કમા આપીને
હોએ. રજૂગી દરેક વસ્તુઓના થા અને છે,
પરુ રિયન માટે કવિ.

ગરિબોને ખુશખબર

જો આપ ધર નેકાં એવા પરિવર્તે
જુજ મૂકીમાં રાજ પૈસા કમા મામના ફા
તે પૈસા માટે કરવાની સર્વોત્તમ કલા
આ રમત આજે જ મળે. તેમાં પચક
મોટી મૂકીમાં લખપતી કેમ થવાય ? તેની
ચણી મુક્ત રજામાં વચ કલાખ માટે દર્શાય
છે. ડો ૮ ૮-૦ આપના 'રિપરિમાન' માનિમા
અદક 'ની સામ નેમો વા જ. ૧. ૧-૦-૦
કે. આદર્શ સમાજ કાર્યાલય,
રાણપુર અમદાવાદ

૧૦૦ પેટન્ટ હવાઓ

(અનુસંધાન ૨૩૩૫ી આગળ) ;

હો અને સદગ ગરમીની મદદ લઈ, તેમાં ખંડ આમગાળી, શરબત કંદુ પડતાં ગાળી લામ, બીજું એટલું પાણી ઉમેરો કે શરબત ફક્ત ૪૦ કલેમ્પડ એંચ થઈ જાય.

[૩૭] ‘એનેટોજન’

‘એનેટોજન’ની આદિસતો કાણે જોઈ નહિ

‘કમર’ની ૧૯૩૧, ૧૯૩૨, ૧૯૩૩ની

કાંઈસી

કમરની પહેલા, બીજા અને ત્રીજા વર્ષની કાંઈસી-એ કવારનીય ખાસ થઈ હોઈ, મળતી ન હતી, તેથી એકેક પ્રત નક્ક નહીં દાખલમાં મળી આત છે. કામન દરેકની રૂપીયા પાંચ (૬. ૫. ૫૦) પરદેસ માટે રી. ૮/૧.

શ્રેણી: કમર એડીશન—મુદ્રત

હોય ? એ, તાકત અર્પનાર દયા કિંવા જોગક નરીક ખૂબ પ્રખ્યાત છે આજ સગી એનું નામ રફિઝર દુનું, તેથી તે વાપરવા કેમકે છુદ ન હતી પણ દરે એના પેટન્ટની મુદત અત્યાસ થઈ હોવાથી એ નામ આદિર મિક્કન બની મળું છે અને તેથી ફાવે તે વાપરી સકે છે.

ઉત્તરોત્તર કેનાડન કંપ બાજ એડિટર
મિત્રએડિટર ૫ બાજ.

નંબાઈ મંથતા યા બીમારીમાંથી ઉઠેલા મરીઓ માટે તાકત આપનાર જોગક જેને “એનેટોજન” ધર્મોજ અકસીર ઉપાય છે.

[૩૮] વાંધા પિદસ

આ જનાવટ પાકે ડેરીસ દખતીની છે. કંઈ (અગ્રાજ) ખેસી મપો હોય તે સુધારવા ઉપોગી થીન છે

પોરાસિયમ કલોરેટ ૨૫૦ ગ્રેન, સોડિયમ બાઈજોરેટ ૨૫૦ ગ્રેન, કોકેઇન કાપકોકેમોરા-ઇડ ૧ ગ્રેન

એની ૧૦૦ ટિકડીઓ જનારી હો અને મુકરન વેજા મોદામાં ૧ ટિકડી મૂકા રાખો.

[અપાર્થ]

જોઈએ છે

“કમર” માસિકના નવા આહુકો નોંધવા, પાછલા અંકો તથા પુસ્તકો વેચવા અને આહિસતના ચોર્ડર મેળવવા ખાંતીલા, અપજા અને પ્રમાણિક કેન્વાસરો. ચતો ઉદાર હોઈ, લશ્પુર કમીશન અપાશે. દરદાગના બે ત્રણ રૂપિયા સહેલાઈથી કમાઈ સકાય. એવી પદ્ધતિ. ૩૦ રૂપિયાના નમુના ખાત્ર ચોજના પ્રમાણે મુદત. વિગતો માટે એક આનાની ટિકિટ સાથે લખો:

કમર ઓફિસ, મુદ્રત.

અનાવિલ પોકાર

અનાવિલ કોમનું એકજ મુખપત્ર

દાનિકારક રિવાજે દર કો-એનેને કવાની બચવો એ દર્શિવિદ્યે સખાવણ અનેક ગિરથો અને બાજ ઉપોગી લેખો દક્ષ કરવું માસિક વાર્ષિક લવાગમ (નિત પુનક સાથે) રૂ. ૨-૦-૦; પરદેસ માટે વિર્તેક આદ.

પ્રેસમાં ખાપકામ પનુ આકર્ષક અને સકાલ્લર થાય છે.

શ્રી અનાવિલ બંધુ મિન્ટાંગ પ્રેસ,

કુસાનપુરી લાગળ, ગાહવાળી પોચ—મુદ્રત.

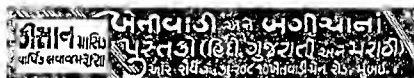
[૨૫૬]

દર મહિનાની ૧૪મી
તારીખે નિયમિત
પ્રસિદ્ધ થાય છે.

{ व्यायाम }

वार्षिक लयाक्रम
दिनांक ३.१-८-०
पन्ने ५५ १३१/०५

અવસ્થાપક, 'વ્યાયામ' શાવપુરા, ઝોઝડા.

ધી ઇસ્ટ ઍન્ડ વેસ્ટ ટ્રેડ ડેવેલપર્સનો

કરછ-કાઠિયાવાડ ખાસ અંક

કરી બહાર પડેલ નળી તેરી અનેક દર્શકતો અને દેહાઓ સાથેને. આ દર્શકાર ખામ અંકે કોઈ ધમ, કોમ કે પદના બેદબાવ વિના આજ સુધીમાં 'કચ્છ અને કાશિયાવાડ'માં દરેક દિશામાં શુ' પ્રગતિ થઈ છે, અને તેની પ્રગતિએ હેરા પદરેશમાં શુ' કયું છે તે જતાવવા સાથે આર્થિક દ્રષ્ટિએ બાપાર ઉદ્યોગમાં ઉભયેલી થઈ પડે તેરી ધ્યની વિચનો ખાસ અનુભવ કરાવના જાહોસ અને નામાંકીત કાર્યકરોના ક્ષેત્રોમાં આવવાની હોઈ, દરેક સાચી રાખવા લાયક થશે. કી'મત રૂ. ૨.

જસદી નામ તોંધાયો

અગાઉથી જોરડર મોકલનારને રૂ. ૧૧ (પેસ્ટેજ અલગ)

ચોરડર સાથે નાણાં મોડલનારને રૂ. ૧ (પોરટેજ મફત)

हिंदुस्तान गद्दरना देशो माटे ३. २ (अगाड्या)

श्रीकृष्ण विभाग ३ २ (अंक भरत)

तन्त्री : लक्ष्मीचंद डोसाभाऊ शाह,
मन्त्रद्वय.

જાહેર ખબર માટે ઉત્તમ.

‘કમર’ને લગતા વિષયોના પ્રમેયોના જવાબો અને કમવાર મુક્ત મગ્ન થાય છે. એથી વેળા વધુમાં વધુ પ્રમેયોના જવાબ મળી સકશે.

ક્યાણ દ્વારા જાનવી જવાબ એકલે તો દરેક પ્રશ્ન કીઠ ખાંચ જાનાની (અર્થાઃ આઠ જાના અને પરદેશઃ નવ જેની) યીકાટા બીકવી. [વી. પી. ના ઓર્ડર રખીકારના નથી.]

૨૨૪૫-૨૩. કે. યાઃ કટી-(૧) વપરાયલી કટીર જેવે સાધાનજન પાણ કાપવાને માટે નકાળી થયાં છતાં ૮૭ પુરતા પ્રમાણમાં તેડ દોષ છે. ચપ્પુ જેવું કામ આપી સકે છે. એના માટે એ બંનેટો બંદરી સકાય તેવું ચપ્પુનું કુદરત તૈયાર આવે છે. તેમાં એ બંનેટો મોડવી કેનાં ચપ્પુ જેવું કામ આપે છે. વળી પેન્સિયન ઊપદ્રા માટેના એવા ન્દાના સંગ્રહ આવે છે. જેમાં પશુ એ બંનેટો ઉપ મોળી યજ પડે છે (૨) નહિ, એથી વપરાયતો બંનેટો ખરીદનાર કોઈ ધંધાદારીનું નામ જાણુમાં નથી.

૨૨૪૬-૩. અ. ક. આઃ વંદીયા-(૧) દરેક જાનવી જાનો રીંગીઓ માટે કલ્પનુદમક દાહ મળી ખાદ્યોપાધા, ચક્રા સ્ટીટ, મુજબ હને લખશે (૨) દવાઓ અને એમેન્સ માટે ને. એવ પચી, મંગલદાસ રોડ, મુજબ રને લખ્યા.

૨૨૪૭-૪. મોઃ કટી-(૧) ટાલપગાદર મંગલીદારી મુલાવની નકાળી રિજો કાઢવેપારી પામેથી જવાબ મળી સકતી નથી અમળન. આપ એજન્ટો માર્કેત પેરીઓ, એ-કા વ. પામેથી-જેમને ત્યાં એ રિજો વધારે વગ-દાય છે-ને ખરીદી સકે છે. પડતુ જે આખું વધુ મોટા પ્રમાણમાં એકલે તો વિવરે થમે કે આપ કોઈ પશુ કાપવી મોટી

મિલ યા ન્દાના કારખાનાને ઓર્ડર આપી, તેમના માપની સાદી રિખન તૈયાર કરાવી મેા. (૨) એને માટેની કાઢીના રંગે હાલેરો ટ્રેડીંગ કમ્પની, હાલેરો દાઉસ, કાર, મુંબઈ ૧ પામેથી મળશે. (૩) કાર્મોસિક એસિડ પ્રવાહી રૂપમાં વપરાય છે.

૨૨૪૮-૬. દ. મુઃ મું-આપને જેવા વંદેઓ તેમાં, એક, જે વા વધારે રંગના સચિત્ર સંગ્રહો અદિ’ સુરતમાં ૭૫૪ સક્ર. અવજન, આખી પોતાની કિઆઇનનો ખાસ બંનેટ જતાવશે પડશે, જે પાછળથી આપની જ માસિયોને રહેશે, એ બંનેટ સુરતમાં જાતા નથી. મુંબઈથી જતાથી મંગાવાય છે.

૨૨૪૯-૭. પઃ વેરાયજ-સાણનો બીખાં ૫. વાવિક સાધનો અમે પોતે જાનાયતા કે વેવતા નથી. એ માટે આપે એ ચીખાના પધાનરીઓને જાણુ’ તેકલે.

૨૨૫૦-અ. સાઃ કટી-(૧) એમેટિક એસિડ ચમે તે કમ્પનીનો જનાવેસો વાપરી સકે છે. ચોગ્ય પ્રમાણમાં મેગનકે તે નુકસાન કર્યાં થતો નથી. (૨) ‘દર્ફ કુઆન’ માસિક ચીરત કમીટી, પટ્ટા (પંચમ) તરફથી પ્રગટ થાય છે.

૨૨૫૧-આ. મોઃ કેઃ સિંગી-સાણુ જના વચાના ગણિત યા ગ્રંથ અમે વેચતા નથી.

“કમર” : અંક ૧૦૨માં

૨૨૫૨-એ. કે. એ. એસ. ખારીપાડા-
ગુજરાતી અને ઉર્દૂ લાપામાં એકએ તેથી
મજબૂતી કિતાબો અદમદાખાદમાં દીન ઓરીઝ,
પાંચપટ્ટી, અદમદાખાદ પાસેથી મળે.
(૨) નિઝામ માસિક પત્ર એક દેકાણેથી
પ્રગટ થાય છે.

૨૨૫૩-ખ. એ. ને. આફિકા-(૧) ગોરો-

દરેકે દરેક પ્રકારના-એટલે નવાના,
કપડા ધોવાના, કપડા રંગવાના, દવાઓના,
વાગ કાઢવાના વ. વ. રક્તગ્રંથ પ્રકારના
સાણુઓ ખનાવવાના સંકેતો નુસ્ખાઓ, ખનાવટની
પદ્ધતિઓની વિગતો, યંત્રોની માહિતી, કવળી
જાજલતાના કાદાઓ, ફિઝિંગ એજન્ટના
ગુણ દોષની હકીકતો વ. વ. થી ભરપૂર
સાણુના પંધાની એક માત્ર અને અચૂક
“ ઓધિયા રૂપ સચિત્ર ગુજરાતી ચોપડી

સાણુની ખનાવટ

તમે વસાવી લીધી નદિ દોષ તો આજેજઃ
‘ મંગારી લેા. પ્લેટી આવૃત્તિ હવે ખાસ સધઃ
રહી છે. માત્ર ગણતરીનીજ નકસો જાણી છે.
તે ખસાસ થતાં કોઈ પણ કીમતે એ પુરતક
નદિ મળી સકે.

૨૦૦ પાનાની, સાત વિગો સહિતની.
પાકી બાંધબુની દળદાર ચોપડી જતાં કીમત
માત્ર રૂપિયા ૭૦. (૬ ખર્ચ ૭ આના લુગ)
પરદેશ માટે: સીમિંગ ચાર.

લખો: કમર ઓફિસ-સુરત

અન વેચવા માટે નીચલા વેપારીઓને લખ્યો:
દિમાલખન મુસ્ક ડિપો, ૧૧૮ હેરીસન રોડ,
કમલતા. અંશીધર દત્ત, ૧૨૬ બેંગાલપટ્ટી
રોડ, કમલતા; દિમાલખન પ્રેક્ષકેસ સરકાઈ
કમ્પની, સેન્થુઅસ રોડ, મુંબઈ, મુદામદ
કાંધાલીમ ગાંધી, પાંચપટ્ટી, મુંબઈ ૩. (૨)
પરદેશી કોરોમા સંદર્ભ તોય મેળવવાની

કોઈ આસરીત નથી. રીક કાગે તેટલા પ્રમા-
ણમાં એ અત્તર લાઇ, રીક લાગે તેટલા
પ્રમાણમાં ઉમદા સંદર્ભ તોય ઉમેરો, અંધ
સીટીમાં થોડાક દવાકા લગી રાખી મુકા અને
એ દરમિયાન વારંવાર હસ વના રહેા એટલે
ખસ.

૨૨૫૪-એસ આર. રા: કુમુદ-(૧)
નેતર માટે નમરઅમી વસીયાત નેતરવાતા,
પૂત્ર મતી, ધરમતી રૂડીટ, લાંડી બકાર,
મુંબઈ-૯; શમસુદીન અખુઆઇ નેતરવાતાની
કમ્પની, ૩૭૫ કાથા બકાર, મુંબઈ ૩ અને
બોટઆઈ એન્ડ કો, ૧૫ કલાખજ રૂડીટ, કમલતાને
લખ્યો. (૨) અદિરાત-દોરી ખનાવવા માટે
ઇમસ એક્પર્ટાઈઝીંગ ટેપ ફેક્ટરી, કુર્બા(મુંબઈ
પરાં)ને લખશે [નોંધ: ચિત્રામણ વિગેઃ
સવાસ જરાજર સમજ સકાયો નથી; બને તો
નમુને મોકલો તો સમજ સકાય].

૨૨૫૫-શ કુ: હ: કમર લુગ-(૧)
આરીસા ખનાવવાનો લુગર કમરના ૨, ૪૪,
૯૦ અને ૯૪ના અંકમાં જાણ્યો છે, તે
એશે. (૨) પાનપિસામ ડિંગા મુખાવખાસ
ખનાવવાના પ્રયોગે કમરના ૯૧મા અંકમાં
છે, તે પણ એશે [નોંધ: છાની-કાઠી વિગે
પૂરા ખુલાખે લખો તો સમજ સકાય].

૨૨૫૬-મે લુ ઇ: અંગર કમર-(૧)
અને (૨) આંખના આંજણમાં નાખવાના પોળા
થા સફેદ વેસેખાઇન અને કામોદન રંગ વિગે,
જ્યાં લગી પુરો પ્રયોગ સામે ન હોય ત્યાં લગી
કમું કહી સકાય તેમ નથી (૩) વેસગી કપડાં
ધોવાની માહિતી માટે, આપે એ વિષયના
અંગ્રેજી થા ઉર્દૂ પુરતકો એવા એકઠે.
ગુજરાતીમાં એ વિષય પર કોઈ પુસ્તક નથી.

૨૨૫૭-સ. શા : ભોંગીર-(૧) પપરાયણી
ફિઝિયો ખરીદનારા વેપારી આ છે: ખરી એ.
એસ. એમ. ગ્રાન્થ, ની મદિગદ, બનર્સ

બાથ્થાઉ (ક કિયાપાડ), જોરાવાર ફિનેટેલિક કંપની, ૬ સિન્ડસે સ્ટ્રીટ, કલકત્તા; બોમ્બે ફિનેટેલિક કંપની, ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ; કલકત્તા ફિનેટેલિક કંપની, સિન્ડસે સ્ટ્રીટ, કલકત્તા; સીડી સ્ટેમ્પ એન્ડ કોર્પોરેશન કંપની, ૨૦ ચાર્લ્સી, કલકત્તા; મિસન સ્ટેમ્પ કંપની, આસાદગાદ; જોડિયન્ટ સ્ટેમ્પ કંપની, ૫૬-૧

૨૨૫૮-સા. જી. ૫ : દીર-વિમ્પીક બળ પુર્વે પાટવા માટે આપ જે કંપની ઉભી કરવા આહ્વા છે, તેને લગતા બધા અડસદા વ. માટે માર્શીન કંપની, પો. બો. ૨૩, કલકત્તા થા દરબર હોર એન્ડ કો. સિમિટી, જેટલે મિલ્ડીંગ, એપોલો બંદર, મુંબઈને લખશે.

૨૨૫૮-એક માલક : ઉપમેટા-આંધ્ર એનેથી એટલે સુવાનું તેજ. એ સુવામાંથી કાઢવામાં આવે છે. (૨) આંધ્ર રોજ એટલે મુલાખની ખુશોવાયનું તેજ. (૩) વોટર કલરના પ્રયોગ કમરના ૩૮મઃ અંકમાં આપ્યા છે, તે જોશે. અજગત, આ રંગ શરબતમાં વાપરી સત્તા નથીજ. [નોંધ : આપનું પુર્વ નામ હામ દરેક વેળા લખવું જોઈએ. હવે પછી નામ હામ વિનાની પૂછપરછોનો જવાબ આપશે નરિ.]

૨૨૬૦-૫ સા. ૫ : સિમ્પુલ-(૧) ટેલેટ જનાવવાના ચંદ્રા દીનશા કંપની, એપોલો સ્ટ્રીટ, ૩૦૨, મુંબઈ બથવા ખાટકોબોધ કંપની, ફારબસ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ પાસેથી મળશે. (૨) સાઈક્લની ટ્યુબ સાંધવાના સોલ્યુશનનો પ્રયોગ હવે પછી નોંધ : ખાનગી સલાહ માટે અજ દીઠ નવ પેનીની શી તેની સાથેજ મોકલવી જોઈએ.]

૨૨૬૧-ચા. એ. કઃ કિમ્પુલ-(૧) ધર્મમાં વેપારને લગતા જાજર કલ્પ છે. એમાંના થોડકના નામહામ કમરના ૮૧મા અંકમાં જણાયા છે, તે જોશે. (૨) માંડીમારતી જાજમાં વાપરવાનાજુથ વ. માટે Bampton J. J. S. Walker & Coy. Alnwick, Northumberland અને Lee-Lock Works, Bates Hill, Redditch (જામાં)ને લખશે. (૩) દુ-પાની કાથી એટલી લેખાતી ડિરેક્ટરી Kelly Directory of the World છે, જે કામ પામુ મોટા જુએજર પાસેથી મળે છે.

“કમર”ની ફાઈલો

“કમર”ની નીચલા વર્ષોના પૂરા અંકોની ખુબસુરત બાંધેલી ફાઈલો તૈયાર છે:

વર્ષ ૧૯૩૪ :	૧૯૩૪	૩. ૨-૮-૦
વર્ષ ૧૯૩૫ :	૧૯૩૫	૩. ૨-૮-૦
વર્ષ ૧૯૩૬ :	૧૯૩૬	૩. ૩-૮-૦
વર્ષ ૧૯૩૭ :	૧૯૩૭	૩. ૩-૮-૦
વર્ષ ૧૯૩૮ :	૧૯૩૮	૩. ૩-૮-૦

[હિન્દમાં દરેક ફાઈલ પાછળ ૨૫૩૪ અર્થના દશ આના જુદા, ૫૨૬૫માં ૧૯૩૪ ૧૯૩૫ની ફાઈલની દરેકની કોમન ટપાલ અર્થ સાથે શી. સાડા પાંચ અને ૧૯૩૬-૧૯૩૭-૧૯૩૮ની દરેકની કોમન શી. સાન]

થોડીક પ્રતો બાકી છે. આજેજ આઈરે મોકલો

લખો:-કમર એડિટર, સોદાગરવાડા, મુંબઈ.

અંગ્ર, નવી દિલ્હી: રાજપુતાના સ્ટેમ્પ કંપની, જ્યપુર સીડી; સ્ટેમ્પ માર્. ૧૬૩ ધરગતજા, કલકત્તા, Errington Macquire, 51 Athins Road, London S. W. 12. (૨) સ્ટેનલી મિતનનો કેટલોગ એ જાગમાં આવે છે અને તે ન્યુ જુક કંપની, હોર્નબી રોડ, મુંબઈ-૧ પાસેથી મળશે.

૨૨૬૨-જો બી: સિંધપુર-(૨) કુટારી સિનેમાને લગતા તથા (૨) વિમાન જનાવવાને લગતા ગુજરાતી પુસ્તકો કોઈપણ નથી નિર્ધારિત લગતો આપનો સવાલ જરાજર સમજાવતો નથી જો ‘આપની મનઃસંસ્કારક રસોડી સેલ્યુલોઝ કમ બને છે, તે અંગ્રેજી હોય તો, એ વિષે અંગ્રેજી કિનારો મળી સકશે.]

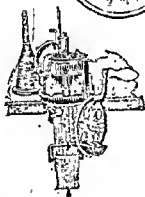
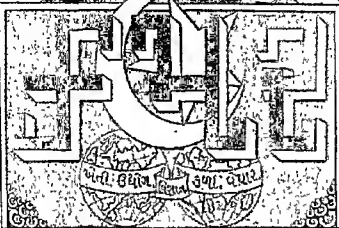
૨૨૬૩-મુ. ઉ. ૬. મિટી-ટાની-(૧) જર્મનીની સુગંધી પદાર્થો જનાવનાર થોડીક પેટીઓ આ છે:-*Vera Perfumers-fabrik, Hamburg & Fritz W. Richter, Magdeburg-Sudenburg; Druggo A. G, Holminden; M. Hamburger & Coy. Gr. Frankfurt Str. 72, Berlin 18;* (૨) રિંદુસ્તાનમાં હેર ઓલક જનારનારી ૨૦૫ નીચો સોંકડો છે પણ એમાં સે થી સરા માત્ર કોણુ જનાવે છે, તે કહેવું નહત અસાધ્ય છે. આરા નરસાનો અગિયાર દર કોણનો જુદો હોય છે. (૩) પુષ્પ આદની હેર એક જ કોણુ જનાવે છે, તે જાણુમાં નથી.

૨૨૬૪-૨. ઘી. વદવાણુ સંદેર-(૧) મીનામાં ચિતકાગ કરવાનું લગતી માદિની ક્રમરમાં જાણુ નથી આપ એ વિષયના પુસ્તક-ઓઈ સકશે. (૨) ક્રમરમાં જાણુ દરેક પ્રયોગમાંની દવાઓ વા ઝાપણોના નામ પુરેપુરો હોય છે અને તેમાં કયું છુપાવતું નથી. સામાન્ય દવાયાગમાં એ નામો ન સમજે વા એ પદાર્થો ન આપી સકે, એમાં નવજી કહેવું કયું નથી મારણુ ૬. એ પદાર્થોમાં એ વિષય છે: ઓઈ દવાઓ (Drugs) તો અને જીએ રસાયણો (Chemicals) તો. દવાઓમાં પણ જે સામાન્યન-ઓઈ વપરાય છે તે સામાન્ય દવાયાગ કો ન મળે એવી દાક્ષિણ હોય છે ત્યાં રસાયણો-જેવા ખરીદનારો ગણુગીનાર હોય છે અને જે મોટો કાર-

આનાયાગ તે વાપરે છે તેઓ છુટક ખરીદના નથી, જમકે રસાયણો જનાવનાર કારખાના પાસેથી જમ્યાવધ ખરીદે છે-તો સામાન્ય દવાયાગ કો ન મળે એ દેખીતું છે. જુગ ન્યાં એવા પદાર્થો વેપાર થતો ન હોય ત્યાં તેથી તે મદિનનાર પાળુ નહિ હોય, તો અજબ થવા જોતું નથી. (૩) કોણ ને ૨૦ જનાવવાના કનવધે પ્રયોગો ક્રમરના પદમાં અંકમાં છે.

૨૨૬૫-૨. મ. ૬. ટી: કારખાના- (૧) જનાવતી ધુમ જનાવવા માટેના કાગ એવા કારના આવે છે, જેના રંગ કુદરતી ધુવાને મળતા આવે છે અને તેથી કપડાં વા લાભો અસર જેમની ઉપર નહિ જોવાઈ શકે, ખાસ જનાવતી ધુવ પાળુ કુદરતી ધુવ જેવાજ સામે, એ તેના જનાવવાના બે: ૭. (૨) કાપેલા ગિયની નકલ કિનારના પ્રયોગો માટે જુઓ ક્રમરના ક્રમરના ૮૬માં અંક (૩) કુપ્સીકેટર જનાવવાની માદિની ક્રમરના ૩ અને ૮૬માં અંકમાં આતે છે નિર્ધાર આપે ઓઈ વેલા, આદના સખાળ મુજબ ૧૮ પણ ખરી રીતે ૨૪ મોલો સખાળે મેલકાયા છે, પણ અમારો ગિયમ મુજબ ૧૧૦ કલા વધુ મોલો રાખરી સકતા નથી.]

“ક્રમર”નો ૧૦૩મો અંક
[૧૯૩૪ મુખ્ય સંખ્યા]
ગિયની-વિષય જનાવવા માટેના કનવધે પ્રયોગો.
સીચી-કમરની રાખણી
તેલ કોષ્ટક-ઓઈ કમીષ જનાવવાની માદિની
સિયોમદી-કમી અને પધો.
ફાઉન્ટેન પેન-જનાવત વિષે.
જનાવતી ઉત્ત-જનાવવાની પિગ અને જીતું પાળું વાળું

મોળા મુંથવાના
આ ન્દાની યંત્ર વડે,
મોળા ઉપરાંત રવેદર,
પુત્ર મોરર, બચ્ચાની
જરરની, કાન-ટોપી,
મદપર, વ. વ. પાંચ
મુંથા સકાળ છે.

ધરમ્યુ ઉલ્લામ મારે
આ યંત્ર ઉપયોગની
ચીજ છે.

મોળા મુંથવાના યંત્ર

[જુઓ પાનુ' ૨૭૮]

જુલાઈ ૧૯૩૬

વર્ષ નવમું

માસ સાતમો.

અંક ૧૦૩મે

ક મ ર

લ વા ઝ મ :

દિન : રૂપિયા ત્રણ

ખર્ચ : રૂપિયા સત્રા ત્રણ

વિદેશ : શિલિંગ ૭

જુલાઈ ૧૯૩૬

ચિત્રો

કાર્ટરિક એસિડ

૨૮૮

ક્રીસ્ટલ આયોડિન

૨૮૮

તેલ-પાલ્લી

૨૮૮

દારાજનો મલમ

૨૮૮

પ્લાસ્ટિક માટી (Plastic

૨૮૮

Clay)

૨૮૮

પેન બામ

૨૮૮

મધુપ્રભેદનો દવાજ

૨૮૮

મરડનો ઇલાજ

૨૮૮

રબર સિમિન્ટ

૨૮૮

સાઈક્રીક ઍક્રિડ

૨૮૮

સેનનાનો દેવ

૨૮૮

દરસનો મલમ

૨૮૮

પિત્તળ

૨૭૪

ફાઉન્ટેન પેન

૨૬૬

માખનું

૨૭૭

માખી-મગ (Fly

૨૮૦

Paper)

૨૮૦

પાંચિક મુંઝવણમ

૨૭૮

રંગત રંગપત્રી છાલીઓ

૨૮૧

લીંગી

૨૮૫

વેપારી કુળા

કામ કરતા રહે

૨૮૭

અગ્નિશામક પ્રચલિત-૨૦૦૦

૨૮૧

અંગ્રેજી શબ્દો

૨૮૧

શુભાવાયકા આદરકાને

૩૦૦

ફરી મેળવો

૩૦૦

નર્સિંગ મંગાવેલો માલ

૩૦૦

નિયમિતતા અને વચનની

૨૬૫

કીમત

૨૬૭

ગુરીકાની દયલતા !

૨૬૭

બે વિચિત્ર કુંઠાકારો

૩૦૧

મજદુર-દાતાઓ

૨૬૬

રદારી નિષ્ક્રિયતા

૨૬૬

પરસ્પર

૩૦૨

અભિપ્રાય

૨૬૬

નાજું વાગી

૩૦૫

પ્રજ્વળિયો

૩૦૫

અભિપ્રાય

૩૦૨

નાજું વાગી

૩૦૫

પ્રજ્વળિયો

૩૦૫

અભિપ્રાય

૩૦૨

નાજું વાગી

૩૦૫

પ્રજ્વળિયો

૩૦૫

અહમદાબાદ ખાતે અનિલ રટાર્ય પ્રોડક્ટસ લિમિટેડ નામની પરચીસ લાખ રૂપિયાની યાપણ સદિતની કંપની કાઢવામાં આવી છે, જેનો હેતુ રટાર્ય, ઉદ્યોગજન, ગુરૂક્ષેત્ર વગેરે બનાવવાનો છે.

મુંબઈ ખાતે ગોદાવરી સુશર મિલ્સ લિમિટેડ નામની રૂ. ૨૦,૦૦,૦૦૦ની પૂંછ સદિતની એક કંપની સ્થાપાઈ છે.

રાવલપાંથ સુશર ફાર્મ લિમિટેડ ૭૭ ટકાના દરેક રૂ. ૧૦૦૦ એવા ૧૦૦૦ શિબે-ન્યો કાઢ્યા છે. આ કારખાનું હાલ ચાલુ છે પણ હવે તેને વિકસાવવાનું હોય. તેને માટે જોઈતી પૂંછ મેળવવા આ નવા શિબે-ન્યર કાઢવામાં આવ્યા છે.

હાઈલેન્ડની કંપનીએ જીવંત રવરૂપ આપતો પુછડીયો માલુસ સિત્રેન ખાતે મળી આવ્યો છે. તેની વય ૧૮ વર્ષની છે અને નામ જોશ છે. દાઢ તે હાઈડ મળે છે અને છૂન પ્રસિધ્ધી પામી રહ્યો છે.

રામલીથ્ડે યોગાચમ (પ્રાર્યના મમાજ દામ ક્રેડિટ પાસે, મુંબઈ)માં દર રવિવારે સવારે જુના અને અસાધ્ય રોગ નિવારણ માટે મહન યોગોપચાર સુવર્ણિચલુ ચિકિત્સા તથા જીવોપચાર આપવામાં આવે છે.

અમેરિકાના એક 'હાઇ જીપરે' વિશ્વ-વાસી શુદ્ધ બનાવ્યા છે, જેની મદદ વડે તેને હોંઘે કુદરતમાં સરળતા થાય.

ગયા બે મહિના દરમિયાન ગુજુ માર લિટિસ અને રૂંચ સખમરીનો દુધી જ્યાના બનાવે બન્યા છે, જેણે પદિજીમે મેંકડો રાખ્યો દમોસ માટે ૫ વર્ષમાં રંગી ગયો છે.

શહિન્દશાહ જ્યોર્જ હા અને ગાંધી

એમિજાએથ ફોજા અને અમેરિકાનો પ્રદુષ પુરો કરી, ૨૨ મી જૂને ઈંગ્લાંડ વાપસ આપા છે.

ટીન્સીનના મામલામાં ભપાન-ચિત્રન વચ્ચે ખટપટ ઉભી થઈ છે.

ફિલ્ડીની જાગિઅદ મિશીવદને વિજીએ એક લાખ રૂપિયાની સખાવત કરી છે.

સરવૈયું

જુન ૧૯૩૮ લગીના કિંવા સાગ્ર આફ વર્ષના-અર્થાત ૪૬૪૬ પાનાના—જીવનનું “ક્રમરૂં” સરવૈયું આ રજુ —

૨૬૮	ચિત્રો
૪૭૫	તૃતી-તોષી
૫૪૩	ખાસ દુર મેંપા
૨૦૭૪	મેંપાગી
૩૬૦	ખાસ વેપારી મેંપા
૫૭૭	પરમુરજી મેંપા

અને

૫૩૮૭ ૫૭૫૧ જેના મળ્યાનો

તમેવ માલક યદ. લાખ ઉકાવતે ચરૂ કરે.

મુદત ઇલેક્ટ્રીક કંપનીએ રેડિયોને ધર-અધુ વર્ષમાં મળી તેને માટે ગુનિટ દીઠ એક આનાનો કાર ગમ્યો છે.

મુંબઈ જાકાગાં તેલ-રૂંચ, સાજુ, તેલ, દિવાલની. કેપ રજર અને આમણ, ખોડ, દવામાફી અને રસાયણશાસ્ત્ર, મોડા લેખન, કાચ, તંબાકુ, મિચારેટ, ભોટની મિથો, કાપ, દુપતી ડેરી, જિરફાન, મિટાન, દીડા, મુદ્રાધના કારખાના, કચન અને ઝરીના કારખાના વગેરે ઉદ્યોગનાં કુલ ૧૪૨ કારખાનાં છે, જેમાં ૧૬,૪૪૦ કારીગરો કામ કરે છે.

મૈસૂરી આદર્શ

રાજકિય ચળવળોની ગરમગેદીએ દેશના ઘણા વર્ગો અને રાજ્યોને મંજીર અનાય કર્યો છે, એ હકીકત દીવા જેવી સ્પષ્ટ અને સ્વચ્છ છે. આંખો એવી નીતિ-રીતિથી ટેવાઈ ગઈ છે કે અમુક તમુકનો એક અવળ અવસ્થ જુએ છે, તેની સેંકડો ખૂંટીઓ નથી જોઈ શકતી. અને એ ખીમાર મળે-દશાનાજ પ્રતાપ છે કે એક તરફ પોતાના અવળોને દરજીઠરવા અને ખુખી-ચૂના બવ-વહાર પર ચર્ચા કરાવે અને બીજી તરફ પાર-કાની ખુખીઓ પ્રત્યે આંખ આડા કાન કરી, તેના એકાદ અવળને ઘોરે ચડાવવો. પણ એમાં ન હંસાઈ છે, ન શરમ્ત.

મૈસૂર વિશે પણ કંઈક એવું જ બન્યું છે. મૈસૂરની એકાદ ઉલ્લુપ ખાતિર તેની સેંકડો ઉત્તમોત્તમ મેંદાઓને આજે હંકારી દેવાની ફેશન થઈ પડી છે. પરંતુ એ ફેશનેરા નથીજ. દેશના ચાર પાંચ પહેલી પંક્તિના રાજ્યોમાંના એક મૈસૂરે પોતાના રાજ્યને જે પ્રમાણે રજા થયી બનાવ્યું છે અને જે આદર્શ પેાષ્યો છે, તેવો આદર્શ મૈસૂરથી અનેક ગણા મોટા દિ-દી-ધંધાકારમાં આજ લગી કંઈપણ દષ્ટિએચ નથી થતો. જોઈએ એ હવે કે આપણે મૈસૂરના દોખલા પરથી ઇચ્છા મેલ પાડી કે જે રત પણ કમનસીબે અહિં વ્યવહાર ઉત્તરોજ થઈ રહ્યો છે.

અને જે મૈસૂરી આદર્શ વિશે હું આ સખી રહ્યો છું, તે શી છે? સત્તાવાર ચંદ્રોમાં તે આ રહ્યો:—

“અમે આ કારખાનાઓની બનાવટો ઉપર ખૂબ ચર્ચા કરીએ છીએ અને પ્રાંત-મેંદા કહે-

વડાવવાનું જોખમ બોરીને પણ અમે સચળા મૈસૂરીઓ સમક્ષ આ આદર્શ રજુ કરતા રહીએ છીએ કે તેઓ મૈસૂરી સામગ્રી નાહો છુવે, મૈસૂરી હુવાલોથી શરીર હાંઉ, મૈસૂરી કાપડના પોશાક પહેરે, મૈસૂરી પોશાકો ઉપર સવારી કરે, મૈસૂરી બનાવ અને કૃષો ખાય, મૈસૂરી કાશી પીએ અને તેમાં મૈસૂરી ખાંડ નાખે, મૈસૂરી સિમિન્ડથી પોતાના ઘર બાંધે અને એ ઘરમાં મૈસૂરી સાગ અને મૈસૂરી લોખંડ વાપરે, એ ઘરોને મૈસૂરી ફર્નિચર અને સરસામાનથી રાખાવે અને પોતાનો પવન્ય-વહાર મૈસૂરી કાચો ઉપર કરે.”

દેશી રાજ્યના નામથી લડકનારાઓ અને સુગ ધરાવનારાઓ બ્રિટિશ દિન્દિઓને પ્રછી સકાય કે આપનો કયો પ્રાંત યા ઇલાકા આજે મૈસૂરી આદર્શ જેવો આદર્શ ધરાવ-વવાનો ચર્ચા કરી શકે છે? આપની કંઈ સરકાર પોતાના ઇલાકાના એવા સ્વાશ્રયીપણા પર અધિગાન લઈ શકે છે?

પ્રગતિમાન મૈસૂર

અને આ તો દૈનિક જીવન એવધારના શ્રાવ્યથીપણાની વાત થઈ બીજી દિશાઓમાંય મૈસૂર પુષ્કળ પ્રગતિમાન છે. કુદરતે આપેલ જમ્મીસો ઉપરાંત મૈસૂરે કેવી અને કેટલી પ્રગતિ કરી છે, તેની આ હું કે યાદી કાઢીને વિચારમાં નાખ્યા વિના રહેશે નહિ.

1. હાથડો-ઇથેકટીક પંક્તિ દિન્દિમાં પહેલી વાર મૈસૂરમાંજ દાખિલ કરવામાં આવી.
2. મૈસૂરનું સંદેશ, વ્યવહાર રીતે કહેવાં, કન્યા આખીની માંગને પુરી કરે છે.
3. મૈસૂરનું લોખંડ-પોશાકનું કારખાનું બ્રિટિશ સામ્રાજ્યમાં બીજો નંબર આવે છે અને તેની કોલસાની મઠી પોતાના પ્રકારની પૂર્વમાં એક માત્ર છે.

૧. મેસરના ખાસ કારખાનું દિન્દેશમાં સ્થાપી રહેલું છે.
૫. દિન્દેશમાંથી નીકળતા સોનાનો લગભગ બધો ભાગ મેસરમાંથી જ નીકળે છે.
૬. દિન્દેશમાં પચદા યના કાચા રેસમ કરતાં વધુ રહેઠા પ્રમાણમાં તે મેસરમાં પચદા પાણી છે અને પછી દિન્દેશમાં રેસમ પાણી વાની સોયા પેટીથી મિલ મેસરમાં જ સ્થપાઈ દેલી છે.
૭. બનાવેલી એમેનિયા બનાવવાનો મેસરી સાદસ દિન્દેશમાં પેલેસ બેસેલો અને એકલેજ છે.
૮. પોતાની નોખી યુતિવર્તિની સ્થાપનાર મેસર પેલેસ દેશી રાજ્ય હતું.
૯. મેસરની જે મુખ્ય દુરિપદોમાંની એક દિન્દેશમાં મોથી વધુ અપ-દુ-ડેડ બહુમત છે અને બીજા દિન્દેશમાં બીજો નંબર આવતી

આ મુખ્ય મીઠો જે સિયા મેસરના લોકકામ, નેવરકામ, લાખ-રંગકામ વધી કાણુ અણુમણુ છે ? એ તે હુનરો છે, જે હુનર તરીકે નહિ, હોલમ તરીકે પોતાનું ખાસ સ્થાન ધરાવે છે. મેસરની કળાને ક્યવંત રાખવા તેમણે જે ક્યું છે તે, પ્રતિલાસમાં કદી ભૂલી સકાશે નહિ. અને એ સિવાય બીજામ કમનવધ નહાતા નહાતા ચલકોલોગ પણ ત્યાં કાલી કુલી રહ્યા છે, એ કાણુ નથી બહુવું ?

આ છે, મેસરી સ્વાચ્છતા. આ છે, તે નક્કર કામ. જે ચળવળોના યોગ્ય રિત, ખામોશી સાથે મેસર કરી બતાવ્યું છે. જે કાલ દિન્દેશ હતાકો, જે એનું અનુકરણ કરે ?

મજદૂરોને બહોલો

વૃક્ષમિત્ર કમ્પેનમેન્ટનું એક્ટની જરૂરને, ગરીબ મજદૂરોને પાતાના લાખોપતિ સેકો પામેથી થોડાક હકો અપાયા છે પરંતુ અજ-

મોમ છે કે ધણે લાગે એ કાનુને આપારે મળી સકતા લાભો પુરા નેવાત નથી. અને એનું કારણ ૨૫૦૮ છે. ગરીબ, અબણ અને ધરવલ મજદૂરો કાનુને શું સમજે ? અને સમજી સકે તોય માથું ઉંચું કરી ક્યાં કરવા અને દાદ તે બદલો માંગવાની દિગ્ગમ ક્યાંથી લાવે ? અને વળી જે ગરીબોને એ પાંચ રૂપિયામાં ખરીદી સકાતા હોય પણ રાત્રી કરી, માંડવાળ કરી સકાતું હોય તેમને કાનુનસર બદલો અપાવવા શાનો ? એ દેખીતી હકીકત છે છતાં દિલગીરી એકલીજ છે કે પોતાને મજદૂરોના દિનેશ્ચુ કહેવાવાના અનેકાનેક અને કહેવાતા મજદૂર-મંડો એ ગરીબ, અબણ અને કંગામ મજદૂરોને એ લાભ અપાવવામાં ખાસ મદદ કરતા બહુમત નથી. કાણુ મજદૂર કેમ, પણ નેમની કાર્ય-રીતમાં એવી નક્કર બિદમનોનો સમાવેશ કરવામાં આવેલા નથી.

આરી રિયનિમાં, ૧૯૩૭માં લગભગ ૩૮,૦૦૦ હાખખાઓમાં મળી કૃષ્ણ તેર લાખ રૂપિયા બદલા તરીકે અપાયા છે, એ નોંધવા-પાત્ર છે. એ દિસાએ દરેક જણને અપાવવા બદલાની સરેરાસ રૂ. ૪૩-૪૦ જેટલી આવે છે, જે કદાચ પુરતી ન કહેવાય.

સતવાર રિપોર્ટ કહે છે તેમ. હજી એ દિસામાં થયું થણું કરવાનું બાકી છે. આપણે ઇચ્છીએ કે સરકાર ઉપરાંત મજદૂરો, મજદૂર-મંડલો અને હોલમપતિઓ મળીને ગરીબ મજદૂરોને પુરતો બદલો અપવા બહુવું કરી હરે.

૧

સમગ્ર અને સરળતાના લક્ષ્યોને ફાઉન્ટેન પેનને છેદવા થોડાક વર્ષોમાં જે શોધપ્રિયતા બજારી છે, તે કામથી ઊભી નથી. આજે ફાઉન્ટેન પેન અમીરો કે દયનિયમોના સ્વ-કળી ગીત્ર નથી રહી; ન વગી તે વેપારીઓના દરબન માટેની એક ઝુરિયાત છે, ન ફેશનરૂપ; આજે તે હરકામ ગરીબ અમીર, ફેરીયા, નવરત્ર વા વેપારી, બાગક, અવરત્ર વા મર્દ બધા માટે ઝુરિ, અનિવાર્ય અને ઉપયોગી પરંતુ નરીકે સ્થાન પામી ચુકી છે અને હક તો એ છે કે તે, એને સર્વથા પાત્ર પણ છે.

આમ ફાઉન્ટેન પેનની ખપત દેશમાં દિન બ દિન વધતી જતી હોવા છતાં, એનો ઉદ્યોગ હજી સગી વિકસ્યો નથી. પરદેશથી ફાઉન્ટેન પેન મંગાવી અદિ વેચાય છે, પણ 'કામ અદિ' તેને બનાવવાની ઝુરિત નેવું વિચારવું નથી; એવું કારણ એ છે કે હોય, અદ્યુ તો ચોક્કસ છે કે બધી જાતની તો નદિ, જે ત્રણ જાતની હલકી ફાઉન્ટેન પેનો વિન્દમાં આસાનીથી બનાવી સકાય છે. જાતની હરીકામ, એકાક, એક મોટા અંતરાય રૂપ છે જેનાં માનવાને કારણે છે કે એ દરિ-કામ છતાં આવી જે ત્રણ જાતની રવેની પેનોનો ઉદ્યોગ અદિ સારી રીતે પોષાઈ રહે છે.

૨

જે જે ત્રણ જાતની ફાઉન્ટેન પેનો ઉપર ઉમેરવા થયો તે, આ છે:

૧. 'સેફ ફિલિંગ સિવર' વાલી
૨. 'પિરરૂપ-પ્રમ' વાલી
૩. 'વેર્મૂથ ફિલિંગ' વાલી

એ તે જાતની પેન બનાવાય, મોટા આગે તે પાંચ કલે અને છે:-

૧. પેનનો મુખ્ય ભાગ ફિલિંગ સરીર.

૨. લેખન-વિભાગ ફિલિંગ Writing Section

૩. પેનનું ટાંકણું

૪. રબરની નળી અને-

૫. ટાંક અને બીજા ધાતુ-ભાગો વગર

આ પાંચ મુખ્ય વિભાગો, એમાંય, જુદી જુદી જાતની પેન માટે કંઈ સદજ સાજ ફેરફાર હોય છે અરે. પણ એથી બનાવટની પદ્ધતિમાં કંઈ ખાસ તફાવત નથી પડતો. બનાવટની બધી કિયાઓ આપ મેળે ચાલતા મોટા પંચ વડે થતી હોય, એમાં ખાસ પદ્ધતિ વા છુપી માદિની જેવું કંઈ નથી.

૩

ફાઉન્ટેન પેનો વફેનાઈટ, ગેલેસિય, બેકેલાઈટ વ. પદાર્થોની બને છે, એની બનાવવાની પદ્ધતિ એ છે કે સૌથી પહેલાં વફેનાઈટનો એક ગોળ કટો લઈ, પંચ વડે તેની અંદર પોલાણ મારી, તેને બોલું બનાવી લેવાય છે પછી તેના ઉપરના છેડે બહાર અને અંદર બેડ તરફ આંટા પાડવામાં આવે છે કે જેથી અંદરના આંટા દ્વારા લેખન-વિભાગ બેસાડી સકાય અને ઉપરના આંટા વડે ટાંકણું. એ કામ પતતાં, પછી એજ રીતે વફેનાઈટના બીજા કટકામાંથી ટાંકણું અને પછી લેખન વિભાગ બનાવી લે છે અને ત્યાર પછી કાને જુદા જુદા પોલિશ કરી લેતાં તે વાપરવા માટે તૈયાર થઈ જાય છે. એ કામ પણ પતતાં, પછી ટાંક, ધાતુ-ભાગો વ સામાન્ય રીતે બનાવી લઈ, રબરની ટ્યુબ પણ તૈયાર લઈ, ફાઉન્ટેન પેન બનાવાય છે.

બેકેલાઈટ વા ગેલેસિયની ફાઉન્ટેન પેનો પણ સદજ ફેરફારના અપવાદ સિવા એજ રીતે બને છે. એકાક ચાલુ પદ્ધતિ કંઈ સંપૂર્ણ નથી. એમાં હજી ફેરફાર અને સુધારા વધારાને અવકાશ છે અને તેઓ તેમ

“કમર” : અંક ૧૦૩ મો.

કરી સકે, તેઓએ તેમ કરવું જોઈએ. ‘સકીરના કકીર’ બનવામાં લોક પશુ નથી અને ઇર્ષ્યા પામી નહિ.

૪

ફાઉન્ટેન પેન બનાવવા માટે એક કાગળાનું ખોલતાં કેટલી પુછી જોઈએ, આજુ બચ્ચું શું થાય, આવક કેટલી સંભવે તેના અંદાજ આ રહ્યા, એ, અલખત, આ લખનારના નથી, પંચબના એક લાઈએ દસવિલા છે, એટલે એને પિયે વધુ લેડા લેનારના ઇચ્છનારે યંત્ર બનાવનાર પેટીઓ સાથે પરબારો પત્રવ્યવહાર કરવો બિહતર થઈ પડશે.

પુછી

દરરોજની ૨૫૦ ફાઉન્ટેન પેનો બનાવી સકે એવા કારખાના માટે નીચલા યંત્રો વસાવવા ઝરૂરી છે:

ફાઉન્ટેન પેનના મુખ્ય ભાગ. લાંકમુ, રૂપિયા
લેખન-વિભાગ ૫. ૫. ભાગો

બનાવવા, કાનરવા વ ના યંત્રો ૩૭૩૫
ધાતુ-ભાગો બનાવવા માટે

ગ્રેસ યંત્ર-૨ ૨૨૭૦

કાપવા અને નામ છાપવા માટેની

શાષ્ટ અને બીજી ૧૭૫

‘કલિપ’ બનાવનાર યંત્ર-સાધન ૩૪૫

‘ફિલીંગ લિવર’ બનાવનાર યંત્ર-સાધન ૨૮૦

‘પોકેટ કલિપ’ બનાવનાર યંત્ર-સાધન ૭૭૫

પોલિશ-યંત્ર ૨,૦૦૦

વિજ્ઞાનક મોટર ચાર થોડા-જગની ૩૦૦

કુલ રૂપિયા ૬,૮૮૦

ખર્ચ

મહિનાના ૨૬ દિવસો કારખાનું ચાલુ રહે એ દિશાએ આજુ, ખર્ચ આ પ્રમાણે થશે:

[૨૭૦]

એક ફાઉન્ટેન પેન માટે ૨૫ ગ્રામ રૂપિયા જેટલા વજનનું વલેનાઈટ જોઈએ અને તેમાં પોલાણ ખોલનાર એટલાજ વજનનો ધુરો પડે તે ગણતાં, ફાઉન્ટેન પેન દીઠ ૩૦ ગ્રામ વલેનાઈટ જોઈએ; તેથી, દરરોજની ૨૫૦ ફાઉન્ટેન પેનો માટે ૨૫૦×૩૦ ગ્રામ=૭૫૦૦ રતલ વલેનાઈટ જોઈએ અને મહિનાના ૨૬ દિવસ ગણતાં ૨૬×૭૫૦૦=૪૨૬ રતલ વલેનાઈટ થયું. હવે વલેનાઈટનો ભાવ રતલ દીઠ રૂ. ૨-૪-૦ ગણતાં, ૪૨૬ રતલ વલેનાઈટના ૮૬૬

એક ફાઉન્ટેન પેનમાં ૧ પોકેટ કલિપ, ૧ લિવર, ૧ બાર ૫. મળી કુલ ૪૬૬ ગ્રામ વજનના ધાતુ-ભાગો વપરાય છે, જેની બનાવટ ૬૦ મિલિન ૨૦૦% જેટલો બગાડો થતો હોય, ૧ સદ માટે સરેરાસ ૧૪ ગ્રામ ધાતુ વપરાય છે. તેથી, મહિનાની ૧૫૦૦ ફાઉન્ટેન પેનો બનાવવા માટે ૧૫૦૦×૧૪ ગ્રામ = ૨૧૦૦૦ ગ્રામ ધાતુ જોઈએ, જેનો ૨૧૫ દીઠ ગ્રામ આનાનો ભાવ ગણતાં- ૪૦

ફાઉન્ટેન પેનની રજર ટ્યુબો તેવાર ખરીદતાં, ૧૫૦૦ ફાઉન્ટેન પેનો માટે, મોસના રૂ ૭-૧૨ ૦ ના ભાવે ૩૫૦

ફાઉન્ટેન પેન માટેની સોનાની ટાકો તેવાર ખરીદતા. ૧૫૦૦ ટાકોના,

(૧) હવે જરા સોનાની ટાકોને બદલે બનાવવી સોનાની ટાકો વપરાય છે, જે પ્રાથમિક ખર્ચ સરતી હેય છે. ૩

ટાંક દોઢ પોણા એ રૂપિયાના	
ભાવે	૧૧,૩૭૫
કારીગરોની માસિક મજદૂરી:	
૧ નિષ્ણાત	૧૫૦
૨ કારીગરો: માસિક રૂ. ૨૬ લેખે	૫૨
૨ મજદૂરો: માસિક રૂ. ૧૩ લેખે.	૨૬
૧ કારકૂન	૩૦
૧ રોટારકીપર	૩૦
૧ ચોકીદાર	૧૫

ચાર થોડા-બધાની વિજ્ઞાનીક મોટર	
દર કલાકે ત્રણ યુનિટ વિજ્ઞાનીક	
બળ વાપરે તો દિવસના ૮	
કલાકમાં ૨૪ યુનિટ વિજ્ઞાનીક	
બળ વપરાય અને તેથી મહિનાના	
૨૬ દિવસના ૬૨૪ યુનિટ થાય.	
એ ૬૨૪ યુનિટના, યુનિટ દોઢ	
એ બાનાને ભાવે	૭૮
કારખાના-ભાડું અને કર વેરા	૩૦૦
યંત્રના સમારકામ ખાતે	૮૦
યંત્રના ચસારા ખાતે વાર્ષિક	
૧૦% રૂપિયે	૧૨૨
ફાક્ટોરેન પેનની પેકીંગ માટેના બાકસ	
૫. ના	૨૦૦
બીજા ખર્ચાઓ	૧૫૫૧

માસિક ખર્ચ રૂપિયા ૧૫,૩૬૫

આવક

મદિને હદાડે ૬૫૦૦ ફાક્ટોરેન રૂપિયા	
પેતો બનાવાય તો નેમાંથી પાંચ ટકા	
લેખે બાંગલુદ બાદ જતાં, ચોખ્ખી	
૬૨૭૫ પેનો રહે છે. એ ૬૨૭૫	
પેનોના, કંપીયન ૫. બાદ જતાં	
રાશી રૂ. ૩૬૧ના ડબનના ભાવે ૧૮,૮૨૫	

માસિક આવક રૂપિયા ૧૮,૮૨૫

આમ વાર્ષિક આવસરો કાઢનાં- રૂપિયા	
માસિક આવક રૂ. ૧૮,૮૨૫ લેખે	
૧૨ મહિનાની આવક ૨,૨૫,૯૦૦	
બાદ-	
માસિક ખર્ચ રૂ. ૧૫,૩૬૫ લેખે	
૧૨ મહિનાનો ખર્ચ ૧,૮૪,૩૮૦	

ચોખ્ખો નફો રૂપિયા ૪૧,૫૨૦
આમ રૂ. ૪૧,૫૨૦ નફો થશે, જે કુલ
રોકાણ પર ૨૨% ની લાભમળ થવા માં છે.

ઇકબાલ

[બાય વીકલી]

ખર્માના મુસ્લિમ યુજરાતીઓના સાથે રહ્યો છે.
એ હિન્દુ મુસ્લિમ છતિશકમાં યોગ્ય હાથો
આપેલા રહે છે.
અડવાડીયામાં એ વખત મગદ થાય છે
મુસ્લિમોના હાથે માટે હક-સંકત ચલાવવા
હ મેલા તથ્યાર રહે છે
તે રમાનિક અને પરદેશોના સાચા સમાચારો
પુરા પાડે છે
હવે દરેક મુસ્લિમ યુજરાતીની ફરજ છે કે તે
પોતાના આવાજને બાઅસર બનાવવા
ઇકબાલની કિંગી લાંબી બનાવે.
દિવના મુસ્લિમો તમારા ખર્માના લાઇઓની
હાલત જાણવા ઇકબાલ નિર્માત વાંચો.
મેગર:- ઇકબાલ બાય વીકલી

૧૫૨, ઉપજા સ્ટ્રીટ રંચુન.

‘ઝરીન’ કૃત રસીકી નવલકથા

અમર આશા ભાગ ૧
ભાગ ૨

કિંમત રૂ. ૩ (પો. ભુદ.)

તા. ૧૫ થી જુલાઈ સુધી નામ નોંધાવનારને
રૂ. ૨ ૮-૦ (પો. ભુદ.)- પૂર્ત નામ નોંધાવે.
સીલપૈાગી ભરત સીલક કળાતુ ઉત્તમ પુસ્તક

કેળા સંગ્રહ કનાં ‘પરવીઝ’

કિં. પાકું પુકું રૂ. ૨૫. મધું પુકું રૂ. ૨
(પો. ભુ) દરેક કુટુંબે એ ખરીદવું જોએ.

લખો: મીરજાં અશરો એરડ કા., જામનગર.

[૨૭૧]

તે સમય હવે નથી રહેયો કે જ્યારે તૈલ-કાપડને એક નવાઇ સમજતા હતા. તે વેળા, બેસાક, એની બનાવટની વિગતો મહુધા સુરેન્દ્ર રહેતી હતી, પણ હવે તેમ નથી. જ્યારથી તૈલ-કાપડનું ચક્કલું વધુ વ્યાપક બન્યું છે ત્યારથી બનાવટની વિધિ પણ ઝાઝિરમાં મુકાઇ ગઇ છે અને હવે એ હકીકત એટલી જાણીની થઇ ચુકી છે કે કરી વધુ પ્રતાપનાની મુદતાજ નથી.

કાપડ

તૈલ-કાપડ એટલે કેનવાસ યા કિનેન પર તૈલ-પડ લગાડેલું કાપડ. એ માટે ગમે તે જાડું થઈ અને મજબુત કાપડ ચલાવી લઇ સકાય છે, પણ મોટે ભાગે એ કામ માટે ખાસ કાપડ બનાવાય છે, જે રાજીનું હોઇ, ખૂબ થઈ હોય છે. એના વાણા તાણા એક સરખા જાડા યા પાતળા હોવા જોઇએ. એટલુંજ નહિં બધકે તે ગાંઠ યા સાંધાઓ વિનાના હોવા જોઇએ. જે તેમ નહિં હોય તો તૈલ-પદાર્થ લગાડતા તકલીફ પડે, તે સદખી રીતે લગાડી સકાશે નહિં અને તેવાર તૈલ-કાપડ એક સરખી સપાટીનું બનશે નહિ તેથી, એને માટે યોગ્ય હોય એવુંજ કાપડ વાપરવું જોઇએ, એટલુંજ નહિં બધકે તે મિલમાથી તૈવાર થઇ આવ્યા પછીય તેની યોગ્ય પરિક્ષાઓ કરી, ઉપયોગપાત્ર સાબિત થાય તોજ તેને વાપરવું જોઇએ. પહેલાંની સદજ બેરકારી યા ભૂલ આગળ જતાં ખૂબજ મહેલી થઇ પડતી હોઇ, એ વિષે ખાસ કાળજી રાખવી જોઇએ.

બનાવટ

હુંકમાં, કાપડ મેળવ્યા પછી તેના યોગ્ય માપના કટકા કરી, ઉભી હેમમાં બરાબી દેવાય છે. આ હેમો એવી હોય છે કે કાપડ બરાબો પછી, તેને વધુ ખેંચવું હોય તો જેથી સકાય.

એ કામ માટે હેમમાં રૂ-ગોડપણ હોય છે. એનો ઉપયોગ કરતાં, બેસાક, હદથી આગળ વધવું ન જોઇએ, કેમકે જે કાપડને વડું પડતું બે ચલામાં આવે તો તે નળીનું વડું જાય છે.

કારખાનામાં આવી હેમો મુકવા માટે ઉચ્ચ નીચા પેટ્ટેટમાં જેવા બનાવેલા હોય છે. જેથી હેમના કાપડ પર તૈલ-પદાર્થ લગાડવાની ક્રિયા સહેલાઈથી થઇ સકે. એટલું કર્યા પછી, એ કાપડ પર 'અસ્તર' લગાડાય છે. એ કાચ થસ વડે કરવામાં આવે છે. કેટલાકે એના પ્રાથમિક પડની મુકરત રચોકારના નથી, પણ નિબળનોનો અભિપ્રાય છે કે 'અસ્તર' લગાડવા વિના તૈલ-પદાર્થ લગાડેલું કાપડ નળીનું રહે છે અને તેથી આ પ્રાથમિક ક્રિયા કરવી આવશ્યક છે તેના વિના તાઇ અસાધ્ય થોડીક મિદનન, સદજ ખર્ચ અને થોડોક સમય બચે છે એ ખરું, પણ તેથી તૈલ-કાપડના ટકાઉપણા અને તેની કામનમાં ખૂબ તકાવત આવી જાય છે.

'અસ્તર' લગાડવા પછી કાપડની સપાટી તદ્દન સરખી સપાટ અને સુંવાળી થઇ જતી જોઇએ. જે કોઇ કારણસર તેમ ન થાય, ઉંચી નીચી રહે તો પૂરીસ-પથર વડે ઉંચા લાગતે ધમી લેતાં, તે સરખી થઇ જશે. ઇટલીક વેળા કાપડ વણવામાં થયેલી ભુલથી યા વાણા તાણામાં આવેલા સાંધાળા યા વાણા તાણા જાડા પાતળા હોવાથી એવી ખામી આવી જાય છે. તેના ઇલાજ યા તો 'અસ્તર' લગાડવા પહેલાંજ ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે કરી કાંવા જોઇએ યા 'અસ્તર' લગાડવા પછી. ગમે તેમ, તૈલ-પદાર્થ લગાડાય તે પહેલાં એ કામ થઇ જવુંજ જોઇએ.

તૈલ-પદાર્થ

તૈલ-કાપડ ખેંચવા માટે વપરાતો તૈલ-

પદાર્થ અગ્નિસીના તેલમાંથી બનાવવામાં આવે છે. એ તેલ પોતાના ઘટ્ટપણ અને ઢાંચથી મુકાબ જવાની ખુશ્ખીયનોને અંગે કેવળ ખિનહરીદ છે. છતાં આ કામ માટે સામાન્ય અગ્નિસીના તેલને મુકાબને ખાસ રીતે તૈયાર કરેલું તેલ વધુ ગુણુકારી હોય, સામાન્યતઃ બધા કારખાનાઓમાં એ રીતે તૈયાર કરેલું તેલજ વપરાય છે. એ રીત, સદજ મુશ્કેલ છે ખરી, પણ એથી નિપજતા હિંગા પરિણામો જોતાં એ તકલીફ કંઈજ વિચિત્રમાં નથી. કારણ આ રીતથી ન માત્ર તેલ ઘટ્ટ બને છે, પરંતુ સફેદાશ પણ પકડે છે (પાક છે ને સામાન્યતઃ અગ્નિસીનું તેલ ઉકાળતાં તે ઉકલતું વધુ ઘેરા રંગનું બને છે તે?) જેથી સફેદ તેલ-કાપડ બનાવવાં માટેય તે વાપરી સકાય છે.

આ પ્રયોગ માટે તેલ ઉકાળવા કાજે યોગ્ય કદ અને આકારનું એક વાસણ મેળવવામાં છે, જેની ઉપર બંધબેસતું આવે એવું ઢાંકણ પણ હોય છે. એ ઉપરાંત એ વાસણમાં મુકાબ માટે એક કાંમી નળી કિંવા ટ્યુબ હોય છે, જે ઉપરથી સીધી હોય છે અને એક પ્રકારના ધમણ જેવા ધાત્ર સાથે જોડેલી હોય છે, પરંતુ તેનો બીજો છેડો ગોળાકાર હોય, તેની નીચેની તરફ ન્હાના કાણા પણ હોય છે. ગોઠવણ એવી છે ટ્યુબ ઉપરથી મોટી હોય પણ નીચેનો ભાગ ન્હાનો હોય અને પંચો ગોળાકાર તેલના વાસણને તળિયે મુકી સકાય તે માટે ટ્યુબના ગોળાકારની સાથે પાયા જેવું પણ કંઈક હોય છે, જેથી તેને આધારે એ ગોળાકાર વાસણમાં તળિયાથી સદજ ઉંચે રહી સકે.

પ્રયોગ એ રીતે થાય છે કે વાસણમાં તેલ ભરી, સુલે ચઢાવી ૧૧૦° થી ૧૨૦°C લગી ગરમ કરવામાં આવે છે. જ્યારે તેલ એટલું ગરમ થઈ શકે ત્યારે મુકાબમાંથી આંચ ઓછી કરી, ધમણ-ધાત્ર વડે તેલમાં

દવા દાખલ કરવામાં આવે છે. દવા અંદર જતાં, તેલને કિણે છે, તેથી તે હાલક મારી બહાર નીકળી ન જાય તે માટે એ વેળા વાસણને ઢાંકણ ઢાંકી દેવું પડે છે. એ ક્રિયા ત્યાં લગી ગતરી રખાય છે, જ્યાં લગી તેલ વધુ અને વધુ ઘટ્ટપણું અને સફેદાશ પકડતું જાય. એ પરિણામ ક્રિયાની સરચાતમાં તરતજ દ્રષ્ટિગોચર થતું નથી. એ માટે વારંવાર તેલને તપાસતાં રહી, જ્યારે તે યોગ્ય ઘટ્ટપણું ધરાવતું થઈ જાય અને તેનો રંગ પણ કંઈક સફેદાશ પકડે ત્યારે પ્રયોગ ખતમ કરી, નેસને એળા દેવામાં આવે છે કારણ ત્યાર પછીય ૩-૪ દિવસે તેજ વાપરવાપાત્ર થાય છે.

તેલ તૈયાર થવા પછી તેમાં થોડીક પાઇપ કલે અને મુરદારશિંગની બારીક બુટી મેળવી, મિશ્ર કરવામાં આવે છે. પાઇપ કલે અને મુરદારશિંગ કેટલા પ્રમાણમાં મેળવવું ને નક્કી નથી. જુદા જુદા કારખાનાઓ એ માટે જુદા જુદા પ્રયોગો કરાવે છે. દુકામાં, તેલમાં યોગ્ય પ્રમાણમાં એ મેળવી, મિશ્રણ બનાવી, પેલા 'અરતર' લગાડેલા કાપડ પર એ લગાડવામાં આવે છે. એ કામ લોખંડની પટ્ટી જેવા એક દધારથી—જે કાપડની પ્લોગાઇ નેટલુંજ નહિં તેથીય એ ચાર ઈંચ મોટું હોય છે—થાય છે, જેથી તેલ-પદાર્થ સરળી રીતે લગાડી સકાય. એ રીતે એક વેળા તેલ-પદાર્થ લગાડવા પછી તે મુકાબા બીજી વેળા લગાડવામાં આવે છે અને તે મુકાબ જતાં, પછી ત્રીજી વકત. એમ ચાર પાંચ વેળા તેલ-પદાર્થ લગાડતાં, તેલ-કાપડ નેધાર થાય છે. છેલ્લું તેલ-પદાર્થ મુકાબા પછી કકત વારનિશ લગાડવાનું બાકી રહે છે, જે લગાડી, તે મુકાબ જતાં, કાપડને દેખમાંથી છુટું પાડી વેચવા માટે બજારમાં મોકલી દેવામાં આવે છે.

(૧) આ વારનિશ અગ્નિસીનું તેલ, લાખ અને તર્પેન્ટાઇનનું બનાવવામાં આવે છે. એમાં વેરાસ, જેકિંજ તે રંગ પણ કમેરી સકાય છે અને તેથી જેવા રંગનું તેલ-કાપડ બનાવવું હોય તેના રંગ બમાં કમેરી દેવામાં આવે છે.

પિત્તળ એટલે તાંબા અને જસતની મિશ્ર ધાતુ. ધણાકા ભુક્ષી માને છે તેમ પિત્તળ પોતે મૃગ ધાતુ નથી.

પિત્તળનો ઉપયોગ કાષ્ઠી ઝાનો નથી. અનેકાનેક રીતે તે ઉપયોગી છે અને જેમ તેના ઉપયોગો બેશુમાર છે તેમ, તે ઉપયોગોને અનુક્રમ આપે એવું સખન યા નરમ, સુન્દરી યા સાય પીળા રંગનું, ટીપી સકાય યા તાર જેવી સકાય એવું પ્રકાર પ્રકારનું પિત્તળ બનાવી સકાય છે, એટલુંજ નહિં જરૂરે એ અંગે એના મૃગ તત્વો-તાંબું અને જસત ઉપરાંત બીજીય કેટલીક ધાતુઓ, જેવી કે કમ્બ, સીસું, નિકલ, એલ્યુમિનિયમ, વ. વ. મેશવદામાં આવે છે.

પિત્તળના પ્રયોગો મેંકડો છે અને તે ફરેક પોતાની નોખી ક્રાતનું પિત્તળ બનાવે છે. જેવી કુશરત હોય તેવું પિત્તળ બનાવી લેવું કંઈ અશકય વાત નથી. નીચે આપેલા ૧૧૫ પ્રયોગો, આ કબજાની સ્ત્રીક ૩૫ છે અને હવે પછી અપાનારા બીજા લગભગ એટલાજ પ્રયોગો તેની ઉપર સંજિતીની વધુ મુજબ મારશે.

- ૧-તાંબું ૯૪ ભાગ, જસત ૬ ભાગ ૧
- ૨-તાંબું ૯૦૩, જસત ૭૬૦, સીસું ૧૩.
- ૩-તાંબું ૮૮૬ જસત ૧૧૩.
- ૪-તાંબું ૯૦ જસત ૧૦.
- ૫-તાંબું ૯૭, જસત ૨, આર્મેનિક ૧
- ૬-તાંબું ૮૨૩, જસત ૧૭૩
- ૭-તાંબું ૮૪, જસત ૧૬.
- ૮-તાંબું ૮૦, જસત ૨૦.

(૧) બધા પ્રયોગોમાં પ્રમાણ 'ભાગ' (by parts) ગણવાના છે. હંકાણને માટે 'ભાગ' ગણે લખેલી નથી. પણ બેબેબ પ્રમાણ પછી 'ભાગ' શબ્દ લખેલી લેવો.

૯-તાંબું ૭૬, જસત ૨૪.

આ '૩૨-ધાતુ' કહેવાય છે.

૧૦-તાંબું ૭૨, જસત ૨૭, સીસું ૩.

૧૧-તાંબું ૭૦, જસત ૩૦.

૧૨-તાંબું ૭૫, જસત ૨૫.

૧૩-તાંબું ૬૭, જસત ૩૩.

૧૪-તાંબું ૬૬, જસત ૩૨.

૧૫-તાંબું ૬૬, જસત ૩૪.

૧૬-તાંબું ૬૨, જસત ૩૮.

૧૭-તાંબું ૬૪, જસત ૩૬.

૧૮-તાંબું ૬૦, જસત ૪૦.

૧૯-તાંબું ૬૦, જસત ૪૮, સીસું ૩.

૨૦-તાંબું ૬૦, જસત ૪૮, સીસું ૩.

૨૧-તાંબું ૭૧, જસત ૨૪, કમ્બ ૧.

૧૩, સીસું ૨.

આ ધાતુ 'ફે' પિત્તળને તામે ઓગળાય છે.

૨૨-તાંબું ૬૪, જસત ૩૨, કમ્બ ૧, સીસું ૨.

૨૩-તાંબું ૭૧, જસત ૨૪, કમ્બ ૨, સીસું ૩.

૨૪-તાંબું ૫૫, જસત ૪૨, સીસું ૩.

૨૫-તાંબું ૫૭, જસત ૪૩.

૨૬-તાંબું ૫૦, જસત ૫૦.

૨૭-તાંબું ૫૩, જસત ૪૭.

૨૮-તાંબું ૩૪, જસત ૬૬.

અને 'સે' પિત્તળ' કહે છે.

૨૯-તાંબું ૧૨, જસત ૮૭.

૩૦-તાંબું ૭૦, જસત ૨૬, કમ્બ ૧, સીસું ૨.

૩૧-તાંબું ૭૦, જસત ૨૭, કમ્બ ૧, સીસું ૨.

૩૨-તાંબું ૭૦, જસત ૨૭, કમ્બ ૧, સીસું ૨.

૩૩-તાંબું ૭૦, જસત ૨૮.

૩૪-તાંબું ૭૦, જસત ૨૯.

૩૫-તાંબું ૭૧૨, જસત ૨૮૩.

૩૬-તાંબું ૭૧, જસત ૨૫૩, કલક ૨, સીસું ૧૩૦ નાં

૩૭-તાંબું ૧૧૩૦, જસત ૩૫૩૦, કલક ૨, સીસું ૨૩૦

૩૮-તાંબું ૧૫૩, જસત ૩૧૩, કલક ૨, સીસું ૨૩૦

૩૯-તાંબું ૧૦૩, જસત ૩૬૩, કલક ૧૩૦ લોખંડ ૩૦

૪૦-તાંબું ૧૧૩, જસત ૩૧૩, કલક ૧૩૦, લોખંડ ૩૦

૪૧-તાંબું ૫૨૩, જસત ૪૧૩, સીસું ૪૩

૪૨-તાંબું ૧૨૩, જસત ૨૪૩, કલક ૨૩, સીસું ૮૩

૪૩-તાંબું ૮૩, જસત ૧૩૩, લોખંડ સદગ.

૪૪-તાંબું ૮૪, જસત ૧૫૩.

૪૫-તાંબું ૮૧, જસત ૧૮૩

૪૬-તાંબું ૮૩, જસત ૧૫૩, લોખંડ ૩.

૪૭-તાંબું ૮૫, જસત ૧૦૩, કલક ૧૩, સીસું ૧૩, લોખંડ ૩.

૪૮-તાંબું ૭૨, જસત ૧૩, કલક ૪૩, સીસું ૮૩, લોખંડ ૩.

૪૯-તાંબું ૮૩, જસત ૧૫૩, કલક ૧૩

૫૦-તાંબું ૮૧, જસત ૫૩, કલક ૧૩, સીસું ૧૩.

૫૧-તાંબું ૭૫, સીસું ૨, જસત ૨૦, કલક ૩.

૫૨-તાંબું ૮૨, જસત ૧૫૩, કલક ૨૩.

૫૩-તાંબું ૬૪, જસત ૩૨, કલક ૨૩.

૫૪-તાંબું ૮૨, જસત ૧૫, કલક ૩.

૫૫-તાંબું ૭૮, જસત ૨૦, કલક ૨.

૫૬-તાંબું ૮૨, જસત ૧૬૩

૫૭-તાંબું ૮૪, જસત ૧૫૩

૫૮-તાંબું ૮૦, જસત ૮૩.

૫૯-તાંબું ૮૮, જસત ૭૩

૬૦-તાંબું ૮૬, લોખંડ ૩૫.

૬૧-તાંબું ૮૮, જસત ૩, કલક સદગ, લોખંડ સદગ

૬૨-તાંબું ૮૪, જસત ૧૫૩, કલક સદગ, લોખંડ ૩

૬૩-તાંબું ૮૦, જસત ૨૩, કલક ૭૩

૬૪-તાંબું ૬૬, કલક ૫૫, જસત ૧૮૩.

૬૫-તાંબું ૮૪, કલક ૭, જસત ૮.

૬૬-તાંબું ૨૪, કલક ૫૦, જસત ૧૬.

૬૭-તાંબું ૮૪, કલક ૧૦૩, જસત ૫૩

૬૮-તાંબું ૮૧, કલક ૩, જસત ૧૩, સીસું ૩.

૬૯-તાંબું ૭૬, કલક ૧૩, જસત ૫૩

૭૦-તાંબું ૮૧, જસત ૧૮.

૭૧-તાંબું ૫૭, કલક ૧૪, જસત ૨૮.

૭૨-તાંબું ૮૦, કલક ૫૩, જસત ૧૪૩.

૭૩-તાંબું ૫, કલક ૨૬, જસત ૬૬

આને 'સદગ ધાતુ' પણ કહે છે.

૭૪-તાંબું ૮૧, જસત ૮.

૭૫-તાંબું ૮૦, કલક ૧૭, જસત ૩.

૭૬-તાંબું ૮૬, કલક ૧૧, જસત ૩.

૭૭-તાંબું ૮૨, કલક ૧૩, જસત ૫.

૭૮-તાંબું ૮૪, કલક ૨૩, જસત ૮૩, સીસું ૪૩.

૭૯-તાંબું ૧૮, કલક ૩૧, જસત ૧૮, સીસું ૩૧.

૮૦-તાંબું ૫૫, કલક ૬, જસત ૨૨૩, લોખંડ ૧૬૩

૮૧-તાંબું ૮૭, કલક ૧૨, એન્ટિમની ૧.

૮૨-તાંબું ૧૪, જસત ૩૩.

૮૩-તાંબું ૬, કલક ૮૪, જસત ૩૨.

આનેય 'સદગ ધાતુ' કહે છે.

- ૮૪-તાણું ૮, જસત ૫
 ૮૫-તાણું ૫૦, જસત ૪૦, મીસું ૬,
 કસબ ૪.
 ૮૬-તાણું ૧૨૯, જસત ૨૦૧.
 ૮૭-તાણું ૨૪, જસત ૫, ખિરમથ ૧૬.
 ૮૮-તાણું ૨૫, જસત ૨, કસબ ૨૩.
 ૮૯-તાણું ૧૬, જસત ૩.
 ૯૦-તાણું ૬૨, જસત ૩૪.
 ૯૧-તાણું ૬૩૬, જસત ૩૩૬, કસબ
 ૨૩, મીસું ૩.
 ૯૨-તાણું ૧૪૬, જસત ૩૨૬, કસબ
 ૩, મીસું ૨૬.
 ૯૩-તાણું ૭૦, જસત ૨૪, કસબ
 ૨, મીસું ૩૨.
 ૯૪-તાણું ૭૨, જસત ૨૨, કસબ
 ૧૬, મીસું ૨૬.
 ૯૫-તાણું ૬ જસત ૮, મીસું ૦
 ૯૬-તાણું ૮૦, મે-મેનિમ ૨, જસત ૧૮.
 કસબ ૩૦૩ ૧.
 આ બતાવત ખુબ મુશ્કિલ છે.
 ૯૭-તાણું ૫૫૬, જસત ૪૧૬, મીસું
 ૬, સોખંડ ૬, મે-મેનિમ ૬.
 નિકમ સદગ, ફોસફસ ૬.
 આ બાબતે ‘ફેસા’ કહે છે. પ્રયોગ
 ૯૮, ૯૯, ૧૦૦, ૧૦૧ ૫૫ મેજ
 ફેસા બાગી છે
 ૯૯-તાણું ૫૫૬, જસત ૪૦૬, મીસું
 ૧૬, સોખંડ ૧૬, મે-મેનિમ ૬.
 નિકમ સદગ, ફોસફસ ૧૬.
 ૯૯-તાણું ૫૫૬, જસત ૪૧૬, મીસું
 ૬, સોખંડ ૬, મે-મેનિમ ૧૬,
 નિકમ ૬, ફોસફસ સદગ.
 ૧૦૦-તાણું ૫૫૬, જસત ૪૦૬, મીસું
 ૧૬, સોખંડ ૬/૧૦૦, મે-મેનિમ
 ૧૬, નિકમ ૬/૧૦, ફોસફસ ૧/૧૦.

- ૧૦૧-તાણું ૫૬૬, જસત ૩૬૬, મીસું
 ૬, સોખંડ ૧૬, નિકમ ૬.
 ૧૦૨-તાણું ૨, જસત ૧.
 ૧૦૩-તાણું ૪, જસત ૧.
 ૧૦૪-તાણું ૭૫, જસત ૨૪.
 ૧૦૫-તાણું ૬૭, જસત ૩૬.
 ૧૦૬-તાણું ૧૦, જસત ૩૬.
 ૧૦૭-તાણું ૩૩, જસત ૨૫.
 ૧૦૮-તાણું ૫૬, જસત ૪૬.
 ૧૦૯-તાણું ૬૧, જસત ૩૬.
 ૧૧૦-તાણું ૫૦, જસત ૪.
 ૧૧૧-તાણું ૬૦, જસત ૪.
 ૧૧૨-તાણું ૨૩, જસત ૨, કસબ ૪,
 ૧૧૩-તાણું ૧૦ થી ૬૨ જામ, જસત ૪૦ થી
 ૩૮ જામ.
 આ બાગુ ‘મ-દમ’ બાગુ કહેવાય છે.
 ૧૧૪-તાણું ૫૮, જસત ૨૬, કસબ ૨,
 નિકમ ૧૦, ખિરમથ ૬, મે-મેનિમ
 ૫૫ ૬.
 મે-મેનિમ ‘ફેસા’ બાગુ ૫૫ કહે છે.
 ૧૧૫-તાણું ૮૨, કસબ ૩, જસત ૧૮,
 મીસું ૨.
 ૧૧૬-તાણું ૬૧, જસત ૩૪, મીસું ૨
 ૧૧૭-તાણું ૬૪, જસત ૩૨, મીસું ૩, કસબ ૧.
 ૧૧૮-તાણું ૬૫, જસત ૩૨, મીસું ૨,
 ૧૧૯-તાણું ૫, જસત ૧.
 ૧૨૦-તાણું ૧૦, જસત ૧.
 ૧૨૧-તાણું ૮, જસત ૫.
 ૧૨૨-તાણું ૨૫, જસત ૨૦, મીસું ૩, કસબ ૨.
 ૧૨૩-તાણું ૧૫, જસત ૬, કસબ ૪.
 ૧૨૪-તાણું ૬૦, જસત ૭, કસબ ૨, મીસું ૧.
 ૧૨૫-તાણું ૬૧, જસત ૫, કસબ ૩, મીસું ૧.
 ૧૨૬-તાણું ૬૫, જસત ૩૨, મીસું ૨.
 ૧૨૭-તાણું ૭૨, જસત ૨૮
 ૧૨૮-તાણું ૭૬, જસત ૧૫, કસબ ૧.
 —અર્થ—

માખણની ખર્ચા નિશ્ચિત વધતીજ નામ છે. પરંતુ તે માખણના ચરકાનો થોડા ઘણા દના, પણ દવે તો તેમની સંખ્યા દિન દિવે વધતી જાય છે. તેથી એમ પણ માખણનો ધંધો લાભકર્તા છે અને વળી જ્યારે થોડા ખર્ચે વધુ માખણ બનાવી સકાતું હોય ત્યારે તો મજાતા નફાની વાતજ શી ?

આ નીચે આપેલા બે પ્રયોગો દમણા લગી અમુક જણકારી કરે મુત્ત દતા; તે આજેના પ્રકાર પામે છે. અત્યંત, એની આત્રમાત્ર આ લખનારે નથી કરી; પણ આશા છે કે, તે વાંચકોને નિરાસ કરશે નહિં.

૧

કુદ ૫ શેર, તમનું તેજ ૧ શેર.

કુદ અને તેજ મેળવી, છાણાની વા એની બીજી અત્યંત ધીમી આંચ પર મુકી દે. આ આંચ એવી હોય કે આખો દિવસ કુદ પકાવાય જતાં, જોડું ન માપ—જો નહિ; સત્રે કપડામાં બાંધી ઢાળી, સવારે દહીં વડોથી માખણ બનાવે. આ માખણ સામાન્ય પ્રમાણ કરતાં દોઢ ગણું ઘસે અને તાકતવધક તત્વોને અંગે તો ચાર ગણું લાભદાયી.

૨

આ પ્રયોગ ઘણો મુત્ત છે.

બેસના કુદનું તાણું માખણ ૧ રતજ, તાત્રા ઈંડાની ઝરદી નંગ ૭, ગાયનું તાણું દોહલું ગરમ ગરમ કુદ ૧૩ થી ૨ રતજ.

પ્રથમ માખણમાં ઈંડાની ઝરદીએને મેળવી એકજીવ કરી લે. પછી ગાયનું કુદનું કુદ લઈ, તેમાંથી સઢજ સઢજ માખણમાં નાખતા જલ અને ખૂબ દલાથી મિશ્ર કરતા જાય કુદ પછું થોડું થોડું મેળવતા જાતે,

જેથી તે તરતજ માખણમાં બળી જશે. એમ ત્યાં લગી મેળવે કે જ્યાં લગી માખણ કુદને શોષતું રહે. માખણ ત્રણ રતજ દોહલું થતાં, વધુ કુદ માખણમાં બળી સકશે નહિં. દવે માખણ તેવાર છે.

થોડીકજ પ્રતો બાકી છે.

દરેકે દરેક પ્રકારના—એટલે ન્દાવાના, કપડા ધોવાના, કપડાં રંગવાના, દવાઓના, વાળ કાઢવાના વ. વ. ક્ષતિબંધ પ્રકારના સાણ્યોબનાવવાના સેંકડો નુરખાઓ, બનાવટની પદ્ધતિઓની વિગતો, યંત્રોની માહિતી, દ્રવની જલદતાના કોડાઓ, ફિલિંગ એજન્ટસના મુજબ દોળની દકીકોના વ. વ. થી બરપુર સાજતા ધંધોની એક માત્ર અને અમુક બોમિયા ૩૫ સચિત મુજરાતી ચોપડી

સાણુની બનાવટ

તમે વસાવી લીધી નહિં હોય તો આજેના મંગાવી લે. ખુલી આવૃત્તિ દવે ખલાસ થઈ રહી છે. માત્ર ગણુગ્રીનીજ નકસો બાકી છે. તે ખલાસ થતાં, કોઈ પણ કીમતે એ પુસ્તક નહિં મળી સકે.

૨૦૦ પાનાની, સાત ચિત્રો સહિતની, પાંચી બાંધણીની દળદાર ચોપડી છતાં કીમત માત્ર રૂપિયા બે. (૮. ખર્ચ ૭ આના જુના) પરદેશ માટે: સીલિંગ ચાર.

લખો: કુમર ઓફિસ—સુરત

આ પ્રયોગ દ્વારા બનેલ માખણ કુદરતી માખણ જેવુંજ હોય છે, એટલુંજ નહિં જલકે પેષ્ટિક-તત્વોને અંગે તો તે કુદરતી માખણથી કેટલુંજ વધારે, સારું સાબિત થાય છે.

૧

—નવા મોગની જોડ પહેરતાં તમને કેટલો સમય લાગે છે?

—ફાટેલા મોગને સાંધવાની તમને કદી ટેવ છે? એક જોડ સામાન્ય મોગમાંના સાધારણ કાણા સાંધવા માટે કેટલે સમય જુરરી છે?

—હાથે મોગ ધોવાની તમે કદી તરદી લીધી છે ખરી? એક જોડ મોગ ધોવાં કેટલા મિનિટ તમને થાય છે?

—ત્રણેના જવાબમાં, એથી લઇને દસ બાર મિનિટ કહી સકાય પરંતુ શું તમે એ જાણી અજાણ નહિં થાવ કે એટલાજ સમયમાં— ઘણી વેળા એથી પણ ઓછા સમયમાં એક જોડ નવા મોગ તમે પોતે તૈયાર કરી સકો છો!

—પત્રવાદની આ બક્ષિદારી છે એક જોડ મોગ શુચતા આપે બાર મિનિટથી વધુ સમય લાગતો નથી અને એ બધું એક નાના સરખા યંત્ર *Kimble* ને આધારી છે. (જુઓ મુખપૃષ્ઠ)

૨

ચુરપમાં એકારી વધી જતા, જાનુઓ ધરમાં એસી આપ મેજે કરી સફ એવા ક્ષેત્રો તરફ લાલ અપાયા લાગુ છે. આ માટે ચેતનવદ્ધા અનેક ઉદ્યોગોમાં મોગ અને એવાજ બીજા ગુંથણકામ શુચતાને દુનર ખાસ રચાયે પ્રદાવે છે.

આ 'નીટર' એક નાનું સગળું યંત્ર છે, જેનું વજન બાજેજ દસ બાર રતલ થાય છે. ગમે ત્યાં, કુર્મીના હાથ પર, રીપાઇની ધાર પર, ટેજા પર કે દુલ પર એ જે હાથે હો અને હસકે હાથે નાનકડું હેન્ડલ ફેરવવા માટે.

પેત્રી તરફથી સુતરથી રેશમ થા એવ યંત્રમાં આવડું જાય છે અને મોગું ગુથાડું જાય છે. આપડ કે અનુભવની ખાસ જુરત નથી; ખાસ શિક્ષણની કે બહોળા ગણેજા હોવાનીય કંઈ નથી. ગમે તે પુરુષ, સ્ત્રી કે બાળક હોય, માત્ર આપેલી સચવાનુસાર હેન્ડલ ફેરવે એટલે મોગું તૈયાર!

યંત્રની ઝડપ પણ જાણવા જેવી છે: એક મિનિટમાં ૧૦,૦૦૦ ટાંકા ગુથાય છે અને નવજા બાર મિનિટમાં એક જોડ મોગ (મોટા માપના) તૈયાર થઈ જાય છે! સદજ અનુભવ ધર્તા ગમે તે પ્રકારના મનુષ્યસંદ ટાંકા પણ પોતાની ઇચ્છાનુસાર ગુંથી સકાય છે અને વળી અનેક પ્રકારની આંગે ઉડી વળાને એવી ડિઝાઇને મોગમાં ઉપજતરી સકાય છે.

વળી એજ યંત્ર વડે મોગ કેપમાં બીજા અનેક વસ્તુઓ, જેવી કે: પુત્ર આવર, રેવેટર, મફતર, બાળકોના કાગળા, ટોપી, વગરનહ વગરનહ ગુંથી સકાય છે.

દુકામાં અનેક પ્રકારની વસ્તુઓ આ યંત્ર વડે તૈયાર થાય છે યંત્ર નાનું હોય, ગમે તે વેળા અને ગમે ત્યાં લઈ જતાં તકકીક થતી નથી. યંત્રકામ સાદું હોઈ, બગડવાનો કે વડવાનો ભય નથી. આઠ વર્ષનું નાનું બાળક પણ તે સફળતાપૂર્વક ચલાવી સકે એટલું સરળ હોઈ, કોઈને એ વિષે મુંઝાવુ નહતી નથી.

૩

કરકસર માટે, જાનુઓ પેતાના, પોતાના પતિના કે બાળકોના થા કુટુંબીઓના મોગ બનાવી, ઘર ખર્ચમાંથી સારી જેવી રકમની દર વર્ષે કરકસર કરી સકે છે. વળી મિત્રોને એટ આપવા માટેય નજીકી પ્રામને મનમની બોટો બનાવી સકે છે.

નિર્વાહ અર્થે મોળા ઇલાદી બનાવી, વેપારીને આપવાથી યા પોતાના મિત્રમંડળમાં વેચવાથી સારી આણક મેળવી સકે છે. એ માટે પ્રથમથીજ સહેરના એ ચાર વેપારીઓ સાથે વાંતચીત કરી રાખી, તેમને જુરત હોય અને તેઓ નમુના આપે એવા માત્ર બનાવી આપવાથી સારી જેની રકમ કમાઈ સકે છે.

ખાસ કરીને નાના ગામ કે સહેરમાં આ ઉલ્લેખ વધુ પ્રયુક્તી સકે છે. ત્યાંના વેપારીને ખંદાશગમથી માત્ર મંગાવવા કરતાં સહેર-માંથીજ જોઈતો માત્ર મળતો હોય તો તે પરચામથી મંગાવવા કદીયે તરદી નહિંજ લે. એમાં એને પણ ખુજ લાભ છે બાનુઓએ ધર મેળે શુધ્ધિથી માત્ર મેટા કારખાનામાં ખનાવેલ માત્ર કરતાં દરદમેશ વધારે સારો પુરવાર થાય છેજ અને ગણી તે શુચનાર કે બનાવનારના નામ વિના છુટક મળતો હોવાથી વેપારી તે પર પોતાના નામનું બેજલ લગાડી, પોતાના માત્ર તરીકે લેખી, પ્રતિષ્ઠા વધારી સકે છે.

પુરપમાં તો, આ યંત્ર વેચનાર કંપનીઓ ખાસ સગવડ તરીકે, યંત્ર ખરીદનાર કંપનીના આપેલા સ્તર, રેશમ કે જીન વડે કંપનીના નમુના મુજબ ખનાવેલ માત્ર ત્રણ વર્ગની મુક્ત સુધી મજદૂરીના ઠરાવેલ દર-પુરોના મોળા માટે ડઝને ત્રણ શિલિંગ અને બાળકોના ટર્ન-ઓવર મોળા માટે ડઝને પાંચ શિલિંગ લંબે-પેસા આપી, લેવા બંધાય છે. આમાં પણ, અજાત, યંત્ર ખરીદનાર માથે રૂઝિ-યાત માલ આપવાનું નથી હોતું. તેને ગમે તો, ગમે ત્યારે તે માત્ર આપે અને કદાચ આખી મુક્ત દરમ્યાન નહિ. પણ આપે. કંપની એ માટે કશું કહેતી નથી. છતાં, કંપની તો આદક ગમે ત્યારે માત્ર તૈયાર કરે તે લેવા બંધાયલી છેજ. હિન્દમાં, આવી એક કંપની હતી ખરી, પણ હમણાંજ જણાવું

છે કે તે કંપની મોટે ભાગે પોકળ હતી. એટલે કે, હવે હિન્દમાં એવી સગવડ મળતી નથી.

યંત્ર ત્રણ ચાર પ્રકારના આવે છે:

“સિમ્પલેક્ષ” — જે સામાન્ય પ્રકારના કામ માટે હોઈ, કેવળ ૬૦ સોય ધરાવે છે.

“ફ્રીલેક્ષ” — જે સામાન્ય પ્રકારના કામ ઉપરાંત બાકા કે બારીક જીનના અને રેશમના કામ પણ તૈયાર કરી સકતા હોઈ, ૯૦ સોય ધરાવે છે.

“ફ્રીલેક્ષ” — જે સામાન્ય પ્રકારના કામ ઉપરાંત બાકા કે બારીક જીનના અને રેશમના કામ પણ તૈયાર કરી સકે એ માટે ૧૨૦ સોય ધરાવે છે.

“કુવેંટુલેક્ષ” — જે ઉપલા બધા કામો ઉપરાંત અત્યંત બારીક અને નાજુક કામ પણ કરી સકે છે. એમાં ૧૫૦ સોય હોય છે.

યંત્રની કીમત સામાન્ય રીતે ૧૫૦ રૂપિયાથી સહને ૨૫૦ રૂપિયા સુધી હોય છે. યંત્રો બ્રિટિશ, અમેરિકન, જાપાન અને જર્મન બનાવટના હોય છે.

જોઈએ છે

“કમર” માસિકના નવા આદકો મોંઘવા, પાછલા અંકો તથા પુસ્તકો લેખવા અને ઝાહિરાતના ઓર્ડર મેળવવા અંતીલા, ચપળ અને પ્રમાણિક કેન્નાસરો. શર્તો ઉદાર હોઈ, ભરપુર કમીશન અમાશે. દરરોજના બે ત્રણ રૂપિયા સહેલાઈથી કમાઈ સકાય એવી પદ્ધતિ. ૩૦ રૂપિયાના નમુના ખાસ ચોળના પ્રમાણે મુક્ત. વિગતો માટે એક આનાની ટિકિટ સાથે લખો:

કમર ઓફિસ, સુરત.

વર્ષની આ ઋતુમાં માખીઓનો ઉપદવં દરબારનો વધી જાય છે જ્યાં બીજી ઋતુ-ઓમાં એ ચાર માખી નથી હોતી ત્યાં આ વેળા ડઝનખંડ અને મેંકડો મવજૂદ થઈ જાય છે અને પછી તેમનો યુગ્ગરત, સ્પર્શ વ. વ. નું તે શું પુછવું? ગમે તેવી ઠંડી તખીવનનો શપ્સ પણ માખીઓના આ દુમ્મસા સામે ખામોશ અને બેપરવાહ રહી સકતો નથી. તેય અતે કંટાળી જાય છે.

માખીઓનો નાશ કરવા માટે એક સહેલો ઉપાય માખી-કાગળોનો છે એ કાગળો પર એવી દવાઓ લગાડેલી હોય છે કે જેવી એ કાગળને ઓરડામાં વા બીજો ઝુરરત હોય ત્યાં ખુલ્લું મૂકી દેના, વા તેની ઉપર માખીઓ આવીને બેમી જાય છે-ચિટકી જાય છે, પાડી ઉડી સકતી નથી, વા નેના સ્પર્શે ઝેર પામી, મરવા પડે છે. એમ થોડીકજ વારમાં મેંકડો માખીઓ ખતમ થઈ સકે છે અને ખાસ કરી જ્યાં આ ઉપદવં દર વટાવી રહ્યો હોય, જ્યાં બીમારો વા બાળકોને એ ખુબજ દયરાન કરતી હોય ત્યાં આ કાગળો એક આશિર્વાદ રૂપ થઈ પડે છે.

આ કાગળોની બનાવટ સદાજે મુશ્કેલ નથી. દવાઓ મેળતી લઈ, જડા છાઉન વા બીજા કાગળના કટકા પર તે લગાડી દો એટલે જસ. વ્યવહારની સરળતા માટે એવા બખે કાગળો ઉત્પદ સુલટ-એટલે કે દવાવાતી બાજુઓ એક બીજાને વળતે તેમ-ગોઠવવામાં આવે છે કે જેથી એ કાગળો ગમે ત્યાં રાખનાં કે મોકલતાં સદાજે, તકલીફ પડતી નથી. અલગત, વાપરતી વિગત એ એક કાગળોનો જુદા પાડી લેવા પડે છે.

આ રહ્યા થોડાક નુરખાઓ:—

૧-રાજન ૫ ભાગ, એરંડિયું તેલ ૩ ભાગ

રાજનનો પીગળાવી, તેમાં એરંડિયું ઉમેરે. આ થયું મિશ્રણ. દરે એને જાડા આકૃતિ પેપર વા બીજા કાંઈ પણ કાગળ (જે બંધક હોવા જોઈએ) પર જ્યાં વડે લગાડી લેા.

આ પ્રયોગમાં આપેલ પ્રમાણ સમાન્યતઃ બગચર છે, પણ ઝુરરત લાગે તો તેમાં બીજું વલ્લું કરી સજાગે.

૨-પાણી ૨૩ ગેલન, ગ્લુકોસ ૧૩ ગેલન, સિલિકેટ ઓફ સોડા ૧ ગેલન.

પહેલાં જે કાગળ પર આ દવા લગાડી હોય તેને કટકડીના મિશ્રણમાં બોળી સૂકવી લેવા. પછી પાણી અને સિલિકેટ ઓફ સોડા મેળતી, તેમાં ગ્લુકોસ ઉમેરે અને મિશ્રણ નિવમસર કાગળ પર લગાડી દો.

૩-રાજન ૪ ભાગ, કાચુ અગસીનું તેલ ૧ ભાગ, મધ ૧ ભાગ.

રાજન અને તેકને ચુસે ચઢાવી, એક છવ થાય કે ઉતારી લઈ, મધ મેળવો.

૪-ચાસણી ૧૦૦ ભાગ, મધ ૩૦ ભાગ, એકસ્ટ્રેક્ટ ઓફ કાસિયા લુડ ૪ ભાગ, ઓછા અતીસીડ થોડાક, દીપાં.

બધાને મેળવો.

૫-એકસ્ટ્રેક્ટ કાસિયા લુડ ૧ ગેલન, ખાંડ ૧ રતલ, ગ્લુકોસ ૧ રતલ.

૬-ઉકાલેલું અગસીનું તેલ ૪ ભાગ, એરંડિયું તેલ ૧ ભાગ, જાખસદહાઈઝ ઓફ કાર્બન ૧ ભાગ.

એક તેલને મેળતી, પછી તેમાં જાખસ-દહાઈઝ ઓફ કાર્બન ઉમેરો.

૭-રાજન ૩ રતલ, અગસીનું તેલ ૧ રતલ, મધ ૫ ઓંસ.

૮-મોડિવમ આર્મેનેટ ૮ ઓંસ, ખાંડ ૧૩ રતલ, પાણી ૧ ગેલન.

[અનુસંધાન માટે લુઓ પાનું ૩૦૫]

૨૨

આપણા દેશમાં જેમ જેમ કૃષિવણીનો પ્રચાર વધતો જાય છે અને કારખાનાઓ વધતાં જાય છે તેમ તેમ રબર સ્ટેમ્પનો વપરાસ પણ વધતો જાય છે. કેટલાક પછુ કચેરી, કારખાનું કે વેપારીની પેઢી એવી ભાએજ તરીકે જે રબર સ્ટેમ્પનો ઉપયોગ કરતી નહિ હોય. વળી જેમ રબર સ્ટેમ્પનો ઉપયોગ વધતો જાય છે, તેમ રબર સ્ટેમ્પની શાહીની ખપત પણ વધતીજ જાય છે. તેથી રબર સ્ટેમ્પની શાહીનો ઉદ્યોગ નફાકારક થતો જાય છે અત્યંત જોખમ કે, વધુ નફાનો આધાર શાહીના જોડાણ કે ચોક્કા વેચાણ ઉપર છે, 'છતાં' પણ એટલું તો ચોક્કસ છે કે રબર સ્ટેમ્પની શાહીનો ઉદ્યોગ નફાકારક છે અને કૃષિવણીના પ્રચાર તેમજ કારખાનાઓની વૃદ્ધિ સાથે તે વધુને વધુ નફાકરક થતો જશે.

રબર સ્ટેમ્પની શાહીની જનાવટ સાવ સહેલી અને સરળ છે. તે જનાવટ માટે ખાસ સાધનો ખરીદવા પડતા નથી. તે ધણી ઓછી મિલનને જનાવી સકાય છે. વળી પુંજ પણ મોટી જોઈતી નથી. કેવળ ૨૦ થી ૨૫ રૂપિયાની મુશીથી તેનો ઉદ્યોગ શરૂ કરી સકાય છે. તેથી વિદ્યાર્થીઓ કે પગારદાર નોકરાંઆન વર્ગનાં માણસો રબર સ્ટેમ્પની શાહી જનાવી નવસાથને વખતે વેચીને પોતાની આવકમાં થોડો ઘણો વધારો કરી સકે એમ છે.

રબર સ્ટેમ્પની શાહીની જનાવટ માટે રંગ, ઈન્કસરીન અને મેથીલેન બ્લુ રિટની ઝરૂર પડે છે. આ ત્રણે વસ્તુઓ દરેક દરેક નાનામાં નાના શહેરમાં પણ વેચાતી મળી સકે છે. આજ કાલ ચોક્કસો રંગ ઘણો ઓછો વેચાય છે. રંગમાં યુંદર, ફટકડી, ખાંડ વ. નો ભેગ કરવામાં આવે છે. તે કારણે આવો ભેગ

વાળો રંગ મેંધો પડે છે. એટલુંજ નહિ પણ તેથી શાહી જોઈએ તેવા સુંદર રંગની થતી નથી. માટે જનતા સુધી ચોક્કસો રંગ મેળવવાની કાળજી રાખવી. વળી રંગ છુટક છુટક ખરીદવાથી મેંધો પણ પડે છે. તે માટે અસલી રંગનો એક એક રતલનો કોઓ એક સામટો ખરીદવાથી 'સરનો' પડે છે, માટે નીચે લખ્યા પ્રમાણે તથા જાતના રંગના એક એક રતલના કુખા ખરીદી લેવા વધુ લાભદાયક થશે :

રાતો રંગ (Eosin A.)

આસ્માની રંગ (Export Blue B. S. E G.)

લીલો રંગ (Naphthline Green V.)

X X X

આજકાલ ખજારમાં જાંબુડા, આસ્માની, લીલા અને રાતો કે લાલ રંગની રબર સ્ટેમ્પની શાહીઓ વેચાતી જોવામાં આવે છે. આ ચાર રંગની શાહીઓ જનાવવા માટે ઉપર જણાવેલ આસ્માની, રાતો અને લીલો એ ત્રણ રંગો ખરીદવા જોઈએ. જાંબુડો રંગ આસ્માની અને રાતો રંગ અરધો અરધ કે જોખા વડા પ્રમાણમાં મેળવવાથી તૈયાર થાય છે. તે માટે જાંબુડો રંગ અલગ ખરીદવાની ઝરૂરત નથી. જો ઘેર જાંબુડો રંગ જનાવવો હોય તો આસ્માની રંગ વધુ નાખવો અને જો આજો જાંબુડો રંગ જનાવવો હોય તો રાતો રંગ વધુ નાખવો.

રંગ જો કણીદાર હોય તો તેને પ્રથમ ખરલમાં નાંખીને ઝીણો વાટીને મેંદો જેવો ખારીક ભૂકા કરી લેવો. સાર પછી તેને એક ખીત સાથે મેળવવા. કુંકમાં રિપરિટમાં નાખવાની અગાઉ રંગનો ખારીક ભૂકા કરી લેવો

જોઈએ, કે જોથી રિપરિટમાં તે જગદી
ઓગળી જાય.

રજર સ્ટેમ્પની ચાલીઓ બનાવવા માટે
મેથીવેટડ રિપરીટથી ભરેલા એક શીશો ઘણ,
જે રંગની શાહી બનાવવી હોય તે રંગ રા
તોલા વગાડ કરીને નાખવો. પછી શીશાને
ધ્રુવ દબાવે ખુબ હલાવીને તડકે રાખવો. બની
સકે તો અધીય રંગ રિપરિટમાં ઓગળી જાય
તે દરમ્યાન દરરોજ એ ચાર વખત શીશાને
ખુબ હલાવતા રહેવું શાહીનો રંગ જો ઘેરો
જોઈતો હોય તો ઉપર બતાવેલ વગાડથી
થોડાક વધુ રંગ વાપરવો અને જો આછો
રંગ જોઈતો હોય તો થોડાક ઓછો રંગ

હુંકમા જગારે રિપરિટમાં રંગ ઓગળી
જઈ મિશ્ર યજ્ઞ જાય ત્યારે ખીજા એક ખાલી
શીશામાં તે રંગીન રિપરિટ ૮ ઓંસ રેડી. તેમાં
ગિસરીન ૨ ઓંસ ઉમેરી ખુબ હલાવવું.
રિપરિટ અને ગિસરીન મળી જતા રજર
સ્ટેમ્પની શાહી તૈયાર થશે. પછી તે શાહીની
એક એક ઓંસની નાની નાની શીશીઓ ભરી
ધ્રુવ મારી, લેગલ ચોટાડીને વેચવા માટે તૈયાર
કરવી.

× × ×

ઉપર ૪ ભાગ રિપરિટમાં ૧ ભાગ ગિસ-
સરીન નાખવાનું પ્રમાણ બતાવ્યું છે, પરંતુ
અર્ધો અર્ધો ગિસરીન અને રિપરિટ ૧૭
નાખી સકાય છે. તેમ કરવાથી શાહી મોંઘી
પડી જાય છે. કેમકે ગિસરીન રિપરીટથી
મોંઘું મળે છે. રિપરિટ, ગિસરીન અને રંગનું
એકકક્ષ પ્રમાણ પોતાને શાહી વેગથી પોષાય
એ રીતે નક્કી કરી લેવું જોઈએ. કારણ એમાં
ફેરફાર કરવાની શાહીના યજ્ઞમાં કાંઈ પણ
તરફનો તકાવત પડતો નથી, જો કે એમ
કરવાથી પડતર કીમતમાં ખૂબ ફર્ક પડી
જાય છે. રિપરિટનો ઉપયોગ રંગને
ઓગળાવવા માટેજ કરવામાં આવે છે, કેમકે

લાળો રધિયાના ભેદ થોડાક આનામાં !

સેંદ્યુસોઇડ-બનાવટની વિગત અંક ૭૭મો.

કી. ૪ આના

સોડિયમ સિલિકેટ-બનાવટ વિષે. અંક ૬૨મો.

કી. ૪ આના

સોનાના વરક-કેમ બનાવવા? અંક ૪૩મો.

કી. ૩ આના

સોપારી-પ્રકાર પ્રકારની સોપારીની” ગેપ્લી,

તેની પકવણી, કાપવાના સંચા અને વેપર

વિષે. અંક ૮૩ અને ૮૩મો કી. ૮ આના

સોયા બીન્સ-વાવેતર અને ઉપયોગિતા વિષે.

અંક ૭૧મો. કી. ૪ આના

હલવાઓ-પ્રકાર પ્રકારના સહેજતરાર હલવાઓ

બનાવવા. અંક ૫૪મો કી. ૩ આના

હળદર-તાઝી હળદરને સુકવવી અંક ૪૦મો.

કી. ૩ આના

હાડકાનું ખતર-કેમ તૈયાર થાય છે? અંક

૮૭મો. કી. ૪ આના

હાથ વણાટનું કાપડ-એના ધંધા વિષે. અંક

૯૬મો. કી. ૪ આના

હાથના મોજ-ગુંથવાની રીત. અંક ૭૪મો.

કી. ૪ આના

હાથીદાંત-હાથીઓ પકડવાની રીત તથા નક્કી

હાથીદાંત બનાવવા વિષે. અંક ૪૫, ૪૬,

૫૬ અને ૭૫મો. કી. ૧૪ આના

હીરા-બનાવટી દોરા બનાવવાના પ્રયોગો તથા

દિન્દી હીરાની ખાણો વિષે. અંક ૫૬ અને

૮૧મો. કી. ૭ આના

હેર ઓઈલ-બ્લાઈટ ઓઈલ અને બનરપતિના

તેજમાંથી તેમજ તાઝા ધુસીમાંથી હેર આદ્ય

બનાવવા. (તેજમાંથી વાસ અને રંગ કાઢવાના

તથા તેને રંગ આપવાના ખાસ બેદો સહિત)

અંક ૩૮, ૬૫, ૮૩ અને ૮૩મો. કી. ૧૫ આના

[જુઓ પાના ૨૮૩ પર]

રજર રોમ્પની શાહીના પેડમાં શાહી રેડયા પછી રિપરિટ ઉડી જાય છે. અને માથ ગિસસરીન તથા રંગજ બાકી રહે છે. પણ પેડમાં શાહી સરખી રીતે ફેલાઈ જાય તે માટે રિપરિટ ખાસ ઉપયોગી છે અને તે માટે રિપરિટનો ઉપયોગ રજર રોમ્પની શાહીમાં અવશ્ય કરવો જોઈએ

જો રિપરિટમાં રંગ પૂરોપૂરો ઝોગળી ન જાય તો તેને રિપરિટના તળીએ બેસી જવા દેવા માટે શીશાને એકાંત સ્થળે રાખવો. તેથી બધારનો રંગ તળીએ બેસી જશે. પછી ઉપરથી રંગીન રિપરિટ બીજા શીશામાં કાઢી કાઢી, તેમાં જોડતા પ્રમાણમાં ગિસસરીન ઉમેરવું. આજ કાલ ઘણા લોકોને મેળોવેટ રિપરિટની વાસ ગમતી નથી. તે માટે તેને બદલે રેક્ટીફાઇડ રિપરિટ વાપરવામાં આવે છે.

આજ વિષયના

બીજા એક લેખ માટે જુઓ કમરનો અંક ૫૧ મો. કી. ૩ આના

પરંતુ રેક્ટીફાઇડ રિપરિટ ઘણું જ મોંઘું મળતું હોવાથી તે વાપરવું પરવડે તેમ નથી. છતાં પણ કેટલો ખાસ ઝોડરથી તેની શાહી બનાવી દઇ સકાય છે.

બીજી આજ કાલ રજર રોમ્પની સુગંધીદાર શાહી પણ વપરાયા જાય છે. આ શાહી બનાવવા માટે મેથાવેટ રિપરિટને બદલે કોલન વોટર વાપરવામાં આવે છે, પરંતુ તેમ ઘણું મોંઘું મળતું હોવાથી ખાસ ઝોડરથી જ બનાવી સકાય છે. કોલન વોટર વાપરવું ન હોય તો રેક્ટીફાઇડ રિપરિટમાં મનગમતી સુગંધી ઉમેરીને સુગંધીદાર રજર રોમ્પની શાહી બનાવી સકાય છે.

સુગંધ કાનજી ચાવડા,

[અગ્રગત પુસ્તક “નફાકારક હુન્નરો” આજ બીજામાંથી]

[પાના ૨૮૨થી આગળ]

હોઝિયરી-ગંજીરાક, મોળ વ. વ.ની બનાવટ અને કારખાના માટે સરખ સચિત્ત માર્ગ. દર્શન: મૃદ્ધોગ માટેય ઉપયોગી. અંક ૪૦, ૬૫ અને ૮૬ મો. કી. ૧૧ આના

અગર-પંખા વિષે. કમરનો અંક ૪૯ મો. કી. ૩ આના

અગરમત્તી-બનાવવી. અંક ૬૭ અને ૮૪ મો. કી. ૮ આના

અતરો-ગુલાબ, કેપડા, ચંપા, ચમેલી, કિના વ.ના રંગ પ્રકારના અતરો બનાવવા. અંક ૭૭ અને ૭૮ મો. કી. ૮ આના

અનનસ-વાવેતર વિષે. અંક ૩૮ અને ૮૫ મો. કી. ૭ આના

અડીણ-વાવેતર અને તેનાથી બચવાના ઇલાજો. અંક ૭૧ અને ૭૩ મો. કી. ૮ આના

અરીઠાં-ઉપયોગ સંબંધી. અંક ૬૭ મો. કી. ૪ આના

અંગુર કિંવા દ્રાક્ષ-વાવેતર વિષે. અંક ૬૫ અને ૬૬ મો. કી. ૮ આના

અંજીર-રોપણી વિષે. અંક ૪૪ મો. કી. ૩ આના

આઈરિડીયમ-સરખબેરી, વેનિકા, નારંગી વ. પ્રકારની આઈરિડીયમ બનાવવાના ૭ પ્રયોગો. અંક ૯૦ મો. કી. ૫ આના

આતશખાઝી-પ્રકાર પ્રકારના દારખાતું બનાવવું. અંક ૭૦ અને ૭૨ મો. કી. ૮ આના

અડાડ અને મુંઠ-રોપણી અને સુકવણી વિષે. અંક ૬૦ મો. કી. ૪ આના

આરારક-વાવેતર-વેપાર વિષે. અંક ૫૪ મો. કી. ૩ આના

આંખા અર્ધાંત કેરી-વાવેતર, રોગોનો ઇલાજ અને લાવન્ય માટે પારસજની સુચનાઓ. અંક ૫૦, ૬૨, ૭૪ અને ૮૬ મો. કી. ૧૫ આના

[હજી જુઓ પાના ૨૮૪ પર]

[પાના ૨૮૩થી આગળ]

હાલેક્ટ્રોપ્લેટિંગ-નિકલ, નાંખા અને કોમ્પિયમના
દોળ ચલાવેલો. અંક ૭૮મો. કી. ૪ આના
હાલેપ્રોગ-વાવેતર સંબંધી. અંક ૮૧મો.

કી. ૪ આના

એર પાયલોટ અર્થાત વિમાની-નવા ધંધા
પિયે ખાસ લેખ અંક ૭૪મો કી. ૪ આના
એરી રેશમના કીડાઓ-નેમની ઉછેર સંબંધી.
અંક ૩૭ મો. કી. ૩ આના

એરેટેડ વોટર્સ-સોડા. લેબન, ઇંગ્લેન્ડ, યુસાન,
રાયપેરી વ. જનાવતી. અંક ૪૯ મો

કી. ૩ આના

એલેચી-વાવેતર અને ઉદ્યાગ. અંક ૮૮મો
કી. ૪ આના

કચરામાંથી કપડાત-કપડાના ગીથરા, કાચની
ખાદશીઓના કટકા, ધાતુનો કચરો. ઇન્ડી
કાગળો, કામસાનો ભુરો, દર્વાનું પાણી વ.
માંથી મન મેળવવા સંબંધી અંક ૮૫ અને
૮૬મો. કી. ૮ આના

કપુર-ખરા અને નકલી કપુરની જતાવટ વિષે.
અંક ૭૫ અને ૭૭મો. કી. ૮ આના

લેક્ટ-પેનલ અર્થાત ટિનપ્લેટ-જનાવટ વિષે
અંક ૮૭ મો. કી. ૪ આના

લેચર ભાતી-જનાવટ. અંક ૭૩મો.
કી. ૪ આના

લેક્ટ-વાળા કાગળ કરનાર ખિઝાબો વિષે. અંક
૪૫, ૪૬ ને ૪૭મો. કી. નવ આના

લેકમ-કાપાનની કસમો વિષે. અંક ૭૧ મો.
કી. ૪ આના

લેલોરોફોર્મ-જનાવટની સચિત માહિતી. અંક
૮૨ મો. કી. ૪ આના

કાગળી રમકડાં-કાગળી માવા કિવા
Papier Macheમાંથી રમકડા વ. જનાવવા.
અંક ૮૮મો. કી. ૪ આના

[૨૮ પાનાનું પૃષ્ઠ સિદ્ધ મહત્ત મંગાવેલ]

તમારો ઓર્ડર આજેજ મોકલો.

લખો:-કમર ઓફિસ, સોદાગરવાડા, સુરત.

આ પુસ્તકો તમારી પાસે છે?

ફાંસીગર : સચિત નવલકથા ૨. પાંચ
ઉત્તર દ્રુવથી ખાટુંમ : (સદર-પોથી.
૭૦ વિત્રો) ૩. સાડા ચાર

નફાકારક હુનરો : (ભાગ પહેલો) !
વિવિધ પ્રકારના હુનરોનો સંગ્રહ. ૩ બે

સુરત ડિસ્કવરી : સુરતનો વેપારી-
ભોગિયો ૩ બે

મુંબઈનો વેપારી અનુભવ : મુંબઈનો
સફળ વેપારી રવજર. ૩. સાડા ત્રણ

મેડિકલ પ્રેક્ટીશનર : યુજરાતી ભાષામાં
અંગ્રેજી વૈદ્યાની ચોપડી ૩. સવા બે

કમ્પાઉન્ડર્સ હિન્દુસ્તાન : કમ્પાઉન્ડિંગના
ભોગિયા ૨૫. યુજરાતી પુસ્તક ૩. દોઢ

કલંકિત : નવલકથા ૩. સવા ૧/૨

ફોટોગ્રાફી શિક્ષક : સવાલ જવાબ ૩૫

જાપાની સચિત ચોપડી. ૨. એક

જીવન પ્રકાશ : 'સારો' સાદિતનો

ઉત્તમોત્તમ વાર્તા-સંગ્રહ. ૩. એક

રંગાટ કામ : કપડા રંગવાની કળા વિષે
આના બાર

હાલેક્ટ્રોપ્લેટિંગનો હુનર : દળદાર
યુજરાતી પુસ્તક. આના બાર

ફિદમ રટાર પંથ દર્શક : ફિદમ મટાર
મનુ હોવ નો અવસ્થ વાંચો. આના બાર

સુસનાનું હિન્દ : અખમેરવાડા ૬
જપાળ ચિસ્તીની જીવન-કથા. આના બાર

સુહરમદઅલી : 'મુતાલી'ની કથમે
બોલેખાવલી જીવન કથા. ૭ આના

(જધાનું ટપાક ખર્ચ છૂટું)

લખો:-કમર ઓફિસ, સોદાગરવાડા, સુરત.

અમીન તથા હવાઅમન

કાળી નિતારવાળી ફળદ્રુપ અમીન એને બહે માફક આવે છે. નદીના કાંઠાની કાંપવાળી અમીનમાં પણ એ બહુ સારી યાચ છે. આ જાડને ગરમ હવા માફક આવે છે. હિતર હિન્દુસ્તાનમાં મયદાનો ઉપર તેજા પહાડની ટેકરીઓ ઉપર દેહરાદુન જેવી જગ્યાઓમાં, જ્યાં દોળાવ થયું ફળદ્રુપ હોય ત્યાં, એ યાચ છે. જામનગરમાં સરકારી ખગીયામાં પણ આ જાડ છે. એને દિમથી તુકસાન યાચ છે, પણ જાડો પાછાં તુરતજ સારા થઇ જાય છે. કલકત્તાની આસપાસ પણ લીચી સારી યાચ છે,

અમીન નછી ક્યાં પછી તેને દળથી આડી ઉભી ૩-૪ વાર ખેડી, તેડાં લાંગી, સમાર મારી તૈયાર કરવી તેમાં ૨૫ શીટને અંતરે ચોરસ ચોરસ ત્રણ ઝરના ખાડાઓ કરવા અને મજેલ પાંદડાતું (અને તે ન મજે તો જાણીયું) ખાતર મારી સાથે બેળાં; ખાડામાં ભરવું. પાણી પાવા માટે બંધાર આમણાં બ. કરી, જાડ વાવવા માટે અમીન તૈયાર કરી રાખવી. જ્યાં વરસાદ થયો હોય ત્યાં પાણી પાવાની હરે બહુ ઓછી પડે છે.

આતો

લીચીની ધણી જાતો છે, તેમાં બીજ વગરની અને કલકત્તા એ બે ઉત્તમ છે. એ સિવાય લીલા રંગના થયું મીઠાં ફળવાળી એક ત્રીજી જાત પણ સારી છે.

લીચી ફળ કાઢિયાવાડ પ્રદેશમાં નવુંજ છે અને તેને મોટા પાવા ઉપર બાડીઓમાં વાવવા પહેલાં લેટકાની રૂપી તથા અદિ દેટલા પ્રમાણમાં ખજારમાં એનો સારો ભાવે ઉકાવ થઇ સકે છે, તે બેઇ ચિત્તારીને વાવેતર કરવું બેઇએ. વળી કાઢિયાવાડમાં પણ ઠંડાએ ઠંડાએ

અમીન તથા હવાઅમનમાં થયો ફેરફાર છે. એટલે હાલ તરત તો અખતરા તરીકેજ વાવેતર થવું બેઇએ. ત્યાર બાદ એ સારા પરિણામો આવે તો મોટા પ્રમાણમાં પ્રચાર થવો બેઇએ.

લીચીના ફળ મોટા ઝુમખાંમાં આવે છે, અને સાધારણ નાનાં બેજુના જેટલા મોટા હોય છે. પાકે છે, ત્યારે લાલ રંગ ધરે છે, અને તેની જાલ સખ્ત હોઇ ઉપર નાના ઉપસેલા કુણા ડાંટા હોય છે. અંદરથી એનો ગર સફેદ હોઇ, નરમ હોય છે અને તેની નીચે નાનો છાંયો હોય છે લીચીના ફળની જાલ સખ્ત દેવાથી પાક્યા પછી પણ થયો વખત ટકે છે, એ કે તેમ યતાં ઉપરનો લાભાલ પડતો રંગ કાળાશ ધારણ કરે છે, છતાં એની મીઠાસ યા રવાદમાં ફેર પડતો નથી. આ ટકાઉપણને લીધે તે રેલ માર્ગે પણ થયે દુર દુર મોકલી સકાય છે.

રોપા ઉછેર

આ જાડ રોપાના બીજથી હાળ કલમ, મુરી કલમ અથવા બેટ કલમથી કરવામાં આવે છે. બીજથી ઉત્પન્ન કરેલા જાડ પર ફળ ૯-૧૦ વર્ષ પછી આવે છે અને તે મુજબ જાડ જેવાં યતાં નથી માટે બીજથી ઉછેરેલ રોપ વાવવા નહિ. કલમ કરવા માટે ફળ પાકી ગયા પછી તેને જાડ ઉપરથી ઉતારી, સડના દહ તેના ઉપરની જાલ, બીજ વ. કાઢી ધોઇ, સાફ કરી, બીજ તુરતજ કચારામાં વાવી દેવાં. ફળમાંથી કાઢવા પછી બીજ વધારે વખત રાખવાથી તેની ઉગવાની શક્તિ ધરી જાય છે. રોપ ૧૫ વા ૨ શીટ ઉંચા થવા પછી કલમ બાંધવા લાયક થશે. હાળ કલમ કરવા માટે જાડ ઉપર સારી જેરડી બેડી ડાળી પસંદ કરી, તેની નીચે માંડવો કરી, તેની ઉપર

કુટુંબી મુકી હેતું. નીચલા લાગમાં ૧ થી ૧૫ થી
ઈચ જેટલો લાગો ચીરો ડાળમાં પાડવો તેમાં
નોતી સરખી ફાવર મુકી, તે લાગ નીચે
કુંડામાં નીચે ફંગારી રાખવો અને ઉપર
એક પથર મુકવો. કુંડાને રોડ પાણી પાવું
જોઈએ. ૧૫ થી ૨૦ દિવસમાં કાપની નીચે
મુળ ટુટી એ તણ મહિનામાં કલમ તેવાર
યશે. પછી ઝાડ સાથે ડાળ લગેલ હોય તેને
તે લાગમાં કાપની પાસેથી કાપીને તેને મુળ
આડથી જુદી પાડી લેવી પછી કુંડું જાયામાં
રાખવું, એટલે થોડા દિવસમાં કલમ કાપની
જમ્યાએ વાવવા લાયક થશે આ સિવાય
જેટ કલમથી તેવાર કરેલા રોપાઓ ૧૫ સારા
થાય છે.

વાવેતર

કલમ લાગવા પછી ઝાડને નિયમિત
પાણી પતાવેલું તથા ઝુકરત પ્રમાણે મહિ
નોમાં એક બે જોડ દેતી અને યાગલુ નીટી
સાફસુદ રાખવા ઉતાવળમાં બેતર જેટી
ઝાડના થડ પાસેથી ફાળગીથી કમીન પોતી
પાડી, દરેક ઝાડ દીઠ ૫-૬ ટોપલા પાંદડા
તથા જાણવું મળેલ ખાતર આપવું. ઝાડ
વાળા પછી એવા વરસથી ફાલ આવશે સર
થાય છે જન્યુઆરી ફેબ્રુઆરીમાં ટુવ
આવી જુન જુલાઈમાં ફળ પાડીને તેવાર
થાય છે. ફળ બુરા અથવા લાલમય પડતા
ફળના બે તણુથી ૮ થી ૧૦ના ઝુમખામાં
આવે છે. લીલીના ઝાડ પછો લાગો વખત
ટકે છે, અને સારી માવજત હોય તથા સારે
રસબે વાળ્યાં હોય તો ૩૦-૩૫ વર્ષ સુધી
૧૫ તે સારી રિપનિમાં રહી સકે છે.

ઉપદ્રવ

આ ઝાડ ઉપર કોઈ ખાસ ઉપદ્રવ અને
જીવામાં આવતો નથી. કોઈક વાર લીમળી
ઝાડને નુકસાન થાય છે.

કિસાનમાંથી

બાલસખા.

[બાળકોનું માસિક]

તંત્રી : હિંમતલાલ મુ. શાહ
‘બાલસખા’ એકલી વાનો કે મપગોળ
રજુ નથી કરતું, પણ બાળકોને ઉપયોગી સ
વિપયો શિક્ષણની દૃષ્ટિએ રજુ કરે છે.
એનો દરેક અંક બાલસાહિત્યના સિંધવ
લેખકોના લેખોથી ભરેલો હોય છે.
જુનથી ત્રીજું વરે. આ વરસના મહો
૨-૩ ખાસ અંકો અને બેટ પુસ્તકોના લા
મળે છે.

તાકોદે મારફત થઈ ગયો.

વાર્ષિક લવાજમ :

દેસમાં રૂ ૩, પરદેસ રૂ ૪, (સિ ૬)

લખો : ‘બાલસખા’ કાર્યાલય : અમદાવાદ.

સુખદ્રાંતાના કેળવણી ખાતાએ અને
વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલયો માટે
મંજુર કર્યું છે.
ધર બેઠાં પૈસા કમાવા મંગાવો ?
શ્રી કર્ત વેપારી મંડળના પ્રમુખ, શ્રી
કુંવરશી પરમશી સંપતના ‘આયુષ’ સાથે

નફાકારક હુન્નરો

લાગ પહેલો

નિષ્ણાતો અને અનુભવીઓએ લખેલા
વિવિધ હુન્નરોથી લરપુર પુસ્તક
ઉમરા જેટીક કામગ અને સુંદર જાણીતા
કિંમત માત્ર રૂ ૨પિયા : ૮પાત્ર ખર્ચે માત્ર
મળવાનું ઉપાય :—

શ્રી લક્ષ્મી પુસ્તકમાળા
પોસ્ટ સીલંગરા (અંબર-૩૨૭)

આધારીરીની કથા

કડવા તુંખાના સુકા બીજ મેળવી, પીતાળ ગંજી તેલ કાઢી લેા અને પછી દહીંને બે ચાર ટીપાં મુઢાવેા અને દહીંની જગ્યાએ માસિશ કરેા.

ઈસ્ટન સિરપ

લોદાના તાર ૭૫ ગ્રેન, જલકદ ફાસફરીક ઍસિડ ૧૩ ઍસ, રિટરિકનાઇન બ્લૂ ૫ ગ્રેન, કસ્ટિકલ સલ્ફેટ ૧૩૦ ગ્રેન, સામાન્ય શરબત ૧૪ ઍસ, ડિસ્ટીલ્ડ પાણી સુરત પરંતુ.

પહેલાં ફાસફરીક ઍસિડને સરખા ભાગે પાણીમાં મેળવી તેમાં લોદાના તાર નાખી, ઝરા ચરમ કરેા, જેથી તાર ઝોગળો જાય. પછી બધી કથાએ અને શરબત નાખી, છેપરે એટલું પાણી મેળવેા કે કુલ મિશ્રણ એક પાઇન્ટ થઇ જાય.

કાળી શાહી

જોખરા કાથેલા માયાં ૬ તોલા, હિરાકલી ૪ તોલા, મુંદર ૪ તોલા, પાણી ૪૮ તોલા.

પહેલાં પાણીમાં માયાં નાખી ઉકાળી, પછી જાકાંની વસ્તુએ નાખી થોડી વાર સુધી ઉકાળેા અને ત્યાર પછી બરણીમાં બરી થોડાક અઢ્યાડિયા સુધી રહેવા દેા. છેપરે દોઢથી બે માસ પછી થોડાક ટીપાં કમોલિક ઍસિડ નાખી, શાકી માગી લઇ વાપરેા.

કાથનો પ્રકાર

કાથ માટે ગીચલો ઈલાજ અજમાવવા પાવ છે.

પ્રથમ ને દહીંને સપાર સાંજ અર્ધેા તોનેા લસણ, સડજ સિંધાલુચ મેળવીને

ખવાડેા. એની ઉપર દહીં પી સકે તેટલું ગાયતું દુધ પીવાડતું પણ તે એ રીતે કે દુધ ચરમ કરી, માગી લઇ તેમાં બે ચમચા મોખ્ખું મધ મેળવી, પીવાડાવતું.

એ ઉપરાંત ૫ ભાગ વેસેલાઇનમાં ૧ ભાગ લસણ મેળવી મલમ જનાવવેા અને દરરોજ રાત્રે દહીંની છાતી, વાંસા તથા પગના જગ્યામાં એ મલમ ધસવેા.

છલાજ દરમ્યાન દહીંને ખાંડથી પરહેજ કરાવવેા જોઇએ.

- ડૉ. છાયાલાલ ખીરાલાલ

મધકનો પ્યાલો

શરઆતમાં કાચી માટીના બે પ્યાલા સાવી પથર પર તેગતી ધાર બરોજર ધસી લેવી, જેથી જ્યારે એક પ્યાલું બીજા પ્યાલા પર મુકાય તો તેની અંદર હવાની આવ-ગવ મધ સકે નહિ. પછી સાફ કરેા (એટલે કે લોદાના વાસણમાં થી સાથે ઝોગળાવી, દુધનેા છઝાવ આપેા) મધક પૂરતા પ્રમાણમાં લખ, એક પ્યાલામાં મુકી, ઉપર બીજું પ્યાલું મુકી, એકેની સાંધે ખુબ મજબુત ખંખ કરી, ધીમી આંચ પર મુકી દેા. જેથી મધક અંદર ઉઠીને ઉપલા પ્યાલા પર જઈ ચોંટશે. ચોખ સમય પછી, પ્યાલા ઠંડા થાય ત્યારે, ખોલો. મધક ઉપલા પ્યાલાની બધી જાગુએ પડતી જેમ ચોંટી ગયેા દશે. એ પ્યાલાને પાણીમાં મુકી દેા. મારી ઝોગળી જવાથી માત્ર મધકનો પ્યાલો બાકી રહી જશે. હવે એ તૈયાર છે.

હીનો રંગ સુધારવેા

હીનો રંગ ખરાબ થઇ ગયેા હોય તો સમભાગ પાણી મેળવી, ધીમી આંચે ઉકાળી,

“કમર” : અંક, ૧૦૩મે.

ચુકા પરથી ઉતારી હરવા દેવાથી રંગ પાણીમાં મળી તળીયે એમાં ‘ફૂરશે’ અને સ્વચ્છ થી ઉપર તરવું રહેશે. પછી તેને જુદું પાણી, તજ એલચી નાખી, ગરમ કરી લેતાં, ઘી, સ્વચ્છ થવા ઉપરાંત પાણીનો બાકી રહેવો અંશ પણ ઉઠી જશે.

ટાઈપીક એસિડ

જે જેલન ઉકળતા પાણીમાં ૪ રતલ કિમ ઓક્સાઈડ એગ્રાવાલી, તેમાં થોડો થોડો ક્રી ૧૨ ઓસ અને ૭ ડ્રામ નેટવો પ્રિમેડ ઓક્સિડેસ જ્યારે ઉભરો સમી વખત ત્યારે ચાર પાઉન્ડ પાણીમાં ૨૧૩ ઓસ ગંધકનો તેજાગ મેળવી તેમાં ઉપર નેટવોજ ઓક્સિડ કરી, ઉપસા મિશ્રણમાં મેળવો. પછી તળીયે એસેસ લૂકા જુદો કાઢી, પાણી વડે થોડા, ડાલ્યુટ ગંધકના તેજાગતા મિશ્રણમાં નાખી ઉકાળી, ગાળી લઈ, ધીમી આગે સુકવી હોય. જુકાને સ્વચ્છ જતાવસ જાતર જે તાપ વાર થોડા, ફરી સુકવી લેવું જરૂરી છે.

ટીકચર આયોડીન

આયોડીન ૪ ડ્રામ, પોટાશ આયોડાઈડ ૪ ડ્રામ, ડિસ્ટીલ્ડ પાણી ૪ ડ્રામ, રેક્ટીફાઈડ રિપરિટ ૧૬ ઓસ.

પહેલાં પાણીમાં આયોડાઈડને પોટાશ આયોડાઈડ સાથે એગ્રાવાલી, પછી રિપરિટ મેળવવું.

કુદ જોવું થાય. ત્યાર પછી થોડુંક પ્રવાહી માથામાં નાખી ખુબ ધસો. (તે વખતે માથામાં પ્રવાહી લગાડવું હોય ત્યારે તેને દવાવતું અને કુદ જોવું થાય ત્યાર પછી મથામાં ધસવું જોઈએ.) દરરોજ જે ત્રણ વખત પ્રવાહી લગાડતા રહેવાથી ઘણા ટાઇમનું કુખનું માથું મટી જાય છે. (આગ્રમાવેલ છે)

એ. એચ એ દુદાણી

દરાજનો મલમ

ટંકણપાર ૩ તોલો, ગંધક ૩ તોલો, ચોખા પાવડર ૩ તોલો, વેસેલાઇન ૩ તોલા. પહેલી ત્રણે ચીજોની બારીક ભુકી કરી વેસેલાઇનમાં મેળવી, મધમ બનાવો.

પ્લાસ્ટિક માટી (Plastic Clay)

સંખરી ૨૦૦ લામ, ઉમ્મો મોટો ૧૦૦ લામ, સફેદ મીણુ ૩૦૦ લામ, રંગ માટે થોળી માટી, ગેર, વા કાકાની મેશ કે લીપી રંગઃ જોઈએ તેટલા પ્રમાણમાં.

પ્રથમ સંખરીના અને ગેરનો મેળવો. બીજા તરફ મીણુને પીગળાવો પણ ખુબ મરમ થવા દેવા નહિ. પછી તેમાં ઉપથી મેળવળી અને રંગ મેળવી, એટલું મિશ્ર કરા કે ચોગ કુમારની માટી સર્જી જાય.

પેન બામ

પિપરમિન્ટ ક્રિસ્ટલસ ૧ તોલો, કપુર ૧/૪ તોલો, તલનું તેલ ૧/૪ તોલો, સરિંગનું તેલ ૬ તોલો, એઝીનીનું તેલ ૩ તોલો, સફેદ વેસેલાઇન ૧૫ તોલા.

વેસેલાઇન સિવાયની બધી ચીજો સીસીમાં બરી, સીસીમાં જુલ અંધકરી તેને તડકે મુકો, જેથી તે પ્રવાહી થઈ જશે. પછી વેસેલાઇનને પાણીના ગાદ વડે એગ્રાવાલી, ચુકા પરથી

હું ઉતારી લઈ, તેમાં ઉપર પ્રવાહી મિથુન મેળવી, બાટલીઓ ભરી લ્યો.

આ નુરખો 'ઓરિયન્ટલ બામ' જેવા પેન બામનો છે.

મધુપ્રમેહનો ઇલાજ

કાળો દંડરાજ, લાલ દંડરાજ, સફેદ મુસતી, પંખળી સાલમ, એલચી, શુધ્ધ સિંચાણ અને સાલમનાં બીજ દરેક સરખા ભાગે.

બધાને ખારીક પાટી, વિંધુના રસમાં મેળવી, બે આની બાર ગોળીઓ બનાવો.

માત્રા : સવારે બપોરે અને સાંજે એકેક ગોળી પાણી સાથે (ઉપરથી ગાયનું દુધ પીવાય તો વધુ સારું).

મરડાનો ઇલાજ

બીકીના ગર્ભ તોલો ૧ રૂં વરિયાળી ૧ તોલો, સાકર ૧ તોલો, મુંડ ૨ તોલો.

બધાને વાટી, ખારીક ચુર્ણ બનાવી લો.

માત્રા : રૂંધી ૧ તોલો ચુર્ણ પાણી સાથે દહાડામાં ત્રણ વેળા.

રખર સિમિન્ડ

આ સિમિન્ડ કિંતુ મિથુન, સામ્રક્ત યા ય મેટરની ટ્યુબોમાં પડેલ ધંધર સાંધવા માટે ઉપયોગી છે:-

કાચું રખર અને બેન્ડાઈન બેઠવા પ્રમાણમાં.

રખરને બેન્ડાઈનમાં, ઓગળી મૂકે તેટલા પ્રમાણમાં, ઓગળાવી લો. બસ એ યા રખર સિમિન્ડ. હવે એને ટ્યુબોમાં ભરી વેચો.

સાઈટ્રીક એસિડ

વિંધુને રસ ૪ પાઈન્ટ, પ્રિપેડ ઓક ૪ રૂં ઓસ, ડાંગરુદ ગંધકતો તેજા ૨૭ રૂં ઓસ, કિરદીક પાણી ૨ પાઈન્ટ.

પહેલાં માટીના વાસણમાં રસ ઉકાળી, તેમાં ઓક મેળવો. ઓક તળીયે બેસી બેગ ત્યારે ઉપરનું મિથુન ફેંકી દઈ, લૂકાને ગરમ પાણીથી ધોઈ, તેમાં તેજા અને પાણી નાખી ૧૫ મિનિટ મુઘી ઉકાળો. પછી મિથુનને ગળી લઈ, ધીમી આંચે પાણી સુકવી, પાવડર બનાવી લ્યો.

પાવડર ચોખ્ખું બને એ માટે પાવડરને બે ત્રણ વાર ફરી ધોઈ સુકવી લેવું જરૂરી છે.

સેનાનાં ઢોળ

પારો ૧ તોલો, તલનું તેલ ૧૦ તોલો, વિંધુને રસ બેઠએ તેટલો, સેનાનાં ખારીક પનરાના કટકા ૩ તોલો.

પ્રથમ પારાને વિંધુના રસથી શુદ્ધ કરી, પછી તેને કાચના યા માટીના વાસણમાં મુકી, તેમાં સેનાના પતરા નાખી, ગરમી આપવી અટલે પારો સોતું શોષી લેશે અને ઉકશે નહિ. જ્યારે બધું સોતું પારામાં બગી ગયું ત્યારે તેને ગરમી આપવી બંધ કરી, ફેંકી પડતા તેલ છુટું કાઢી નાખી (પારામાં ચીકાસ ન રહે તેની કાળજી રાખવી) પારાને છુટો રાખવો અને એ ચીક પર ઢોળ ચઢાવવો હોય તેને વિંધુના રસથી સાફ કરી, આ પારો ચઢાવી, ગરમી આપવી, જેથી પારો ઉડી જતાં સેનાનાં ઢોળ બાકી રહેશે.

—કચાકાર

હરસનો મલમ

ફટકડી કાચી ૦ તોલો, મંધ ૦ તોલો, ટુલાવેલ ટંકણબાર ૨ તોલો ટુલાવેલ મોર-શુકું ૨ તોલો, સોપારી રાતી બાજેલી ૦ તોલો, બોદાર ૦ તોલો, કંદાયા માયાં ૨ તોલો.

બધાને વાટો, સો પાણીથી ધોયલા ધીમાં મલમ બનાવી ચોપડામાં બદારના દરસ મટી લઈ છે. (એ મલમ ખરબચા માટેય અકસીર છે.)

તમને કઈ ચીજ જોઈએ છે ?

આ, ચીજો વાંચી જુઓ અને જોઈતી ચીજ અસલી
અને ચોખ્ખી, છુટક તથા જથ્થાબંધ નીચે
જણાવેલા સરનામેથી મેળવો.

— ચુનાની ને વેદક ઉપચાર પદ્ધતિમાં વપરાતી છુટી દવાઓ ને જડીબુટીઓ	
— ચાટણ જેવા કે:—ધતૂરીફૂલ, જવારિશ, ખમીરહ, ચાકુતી ત્રિશરે,	
— પાક (હલવો),	— ચિકી,
— ગાળી	— મુરખા,
— ચુંબ, ,	— શરબત,
— અકુ,	— કુશના (ભરખ),
— મુરખા (અંજન),	— અત્તર,
— દંતમંજન,	— સાથ,
— તેલ,	— કસ્તૂરી,
— કેસર,	— અગર,
— ખરાસ કપૂર,	— લોશન,
— મલમ	— ગિલાઈત,
— આખા ને પુરેલા ઝવેરાત,	— અંબર,
— સોના ચાંદીના વરક,	— મોઝાઈ, કોરે
— દરેક જાતના ઉકાળાના પડીકા	— રંગદાર મહેંદી

મળવાનું દેખાણુ:—દવાખાના સુધને સિહત.

રાની લાલાજી, સુરત.

ગુજરાતમાં પ્રચલિત ૨૦૦૦ અંગ્રેજી શબ્દો

લેખક:-જનાબ હરિદ્રજી વ્યાસ સાહેબ

[છુત અંકનો પૃષ્ઠ ૨૫૦થી ચાલુ]

- (78) POINT, POISON, POLICE, police court, policeman, policy, polish, POLISH, POLITICAL, polo, pomade-pomatum, POOR poor-house.
- (79) Pope, poplin, popular, port, portable, portfolio, portrait, Portuguese, POSITION, POSSIBLE, POST, postman, postmaster, post office, postage.
- (80) Poster, post-mortem, postpone, POT, POTASH, POTATO, potter, pottery, pound, POWDER, POWER, powerful, practical, PRACTICE, practitioner.
- (81) Prayer, preface, pregnant, premium, prepaid, prescription, PRESENT, presidency, PRESIDENT, press, PRESSURE, PRICE, prime minister, PRINCE, principal, principle, printing, printing-press.
- (82) PRISON, PRIVATE, privilege, privy, privy council prize, probation, procedure, proceeding, PROCESS, professor, PROFIT, PROGRAMME, progress, prohibition.
- (૭૮) દષ્ટકું-મુખ્ય મુદ્દો, ઘેર, પોલીસ, પોલીસ કચેરી, સામાન્ય પોલીસ, કામ કરવાની ચતુરાઈ, વિમાનું કસર પત્રક, ઓષ, પોલિશનો વતની, રાજદ્વારી, ધોડા પર રમવાની ગેડીદાને મળતી રમત, વાળને લગાવવાનો ચુમ્બી મલમ, ગરીબ, ગરીબ લોકોને કામ આપવાની જગ્યા.
- (૭૯) પ્રિસ્તી ધર્મગુરુ, રેશમી કાપડની બત, લોકપ્રિય, ખંદર, આમ તેમ ફેરવી શકાય તેવું, કામગીરી સંખાની કાંઈક, છબી, પોર્ટફોલિયોનો વતની, સ્થિતિ, સરકાર, દવાલ, દવાથી, પોસ્ટ માસ્ટર, દવાક્ર આંશીસ, દવાક્રનો દર.
- (૮૦) મોટી જાહેરાત, માથુ પછીની ડાકંટરી તપાસ, મુક્તતરી રાખવું, પ્રવચી જાહેરાતું વાસણ, એક જોતનો ક્ષાર, બરેલું, કુંભાર, કુંભારકામ, રતન-પાકે-ડ. બુકો, સક્રિય, તાકતવાળું, અમલમાં મુકાય તેવું, ટેવ, ધધોદારી.
- (૮૧) પ્રાર્થના, પ્રસ્તાવના, સમર્થા. વીમા માટે અપાતો દર, અગાઉથી નાણાં ચુકવેલું, દવાઓની તપસીલ, છનામ, ઇંચોકો, પ્રમુખ, દાખલું-જાણવું ખંત, દવાણુ, ક્રિમત, મુખ્ય પ્રધાન, કુમાર, મુખ્ય માણસ, સિંધાંત, છપાઈ, જાણવાનું-ખંત.
- (૮૨) તુરંજ, ખાનગી, હક, જાનક-ખાનગી, ખાનગી સભા, ઇનામ, લાયકાતની ખાત્રી થતાં સુધીનો સમય, કામ ચલાવવાની રીત, કાવદામાં ચાલતું કામ, જનાવવાની રીત, વિશ્વવિદ્યાલયમાં શિક્ષક, નહે, કાચકંમ, પ્રગતિ, ખંચી.

- (83) Promise, promote, PROOF, PROPERTY, propose, proprietor, prosecutor, prospectus, prostitute, PROTEST, provision, PSYCHOLOGY, PUBLIC, publication, publisher.
- (84) PULL, pulley, pulpit, pulse, PUMP, punch, punctual, puncture, pundit. PUNISHMENT, punkah, pupil, puppet, pure, purgative, purge, puras, PUSH, puttee, puzzle, PYJAMAS, PYRAMID.
- (85) Quadrangular, qualification, QUALITY, quarantine, quarter, QUEEN, QUESTION, QUININE, quotation
- (86) Race, racket, RADIO, RADIUM, RAIL, railway, railing, Rajah, Ranee, RANIE, rank, rasal, raspberry, RATE, raw.
- (87) Reader, READY, ready-made, real realm, RECEIPT, RECEIVER, reception, recess, recitation, recommendation, RECORD, RED, redirect, reduce, reel.
- (88) Reference, refine, refund, regency, regiment, register, registrar, REGULAR, rehearsal, RELATION, relative, release, reliable, relief, RELIGION, remark.
- (૮૩) વચન, અગ્રવે કરવો, સાબિતી, પ્રમોટ, સુચના કરવી. સાધિક, કાયદેસર કામ ચલાવનાર, માદિતી આપતી ચોપડી, વેરવા, તકરાર, ખાયાના પદાર્થો, માનસ-શાસ્ત્ર, આદેશ પ્રકાશન, પ્રકાશક.
- (૮૪) ખેંચવું, ગરગટી, મંચ, નાડી, પાણી ખેંચવાનો સંજો, છાણું પાડવાનું યંત્ર, નિયમિત, ખાંડું, પંડિત, શિક્ષા, પંખો, શિક્ષક, પુતળું, ચોકસું, રેશ્મ દવા, રેશ્મ, થેલી, ધકકો મારવો, પટી, અટ-પટી યોજના, પાવનમો-ચુતી વખતનો છુટો ખોશાક, પીરામીડ.
- (૮૫) ચતુરંગી, લાયકાત, ચુણ, ચેંગી દર્દીમાંથી મુક્ત કરવાનું નયન, રહેવાતી જગ્યા, રાણી, મેન, મેનેજરીઆ તાવતી દવા, ભાર કહેવો તે.
- (૮૬) શરત, ટેલીસ રમવાનું સાધન, રેડીઓ, રેડીઅમ ક્રાન્ટ, પાટો, પાટાની સડક, ઉભી સળીઓ નાખી બનાવેલી વાડ, રાજા, રાણી, અંકનો ધા જમ કહે તે અતર, દરજ્જો, સંખ્યા, એક જાનવો જોડ-રાસજરી, દર, કાચું.
- (૮૭) વાંચનાર, તેવાર, તેવાર બનાવેલું, સાચેસાચું, કાચળના ૨૦ ધા, રંગીન, પૈસા ઉધરાવનાર, ટેલીફોનમાં અવાજ પકડનાર, સ્વામી, કામ વચ્ચે આરામનો સમય, કવિતા મોટે જોડી જવી તે, જાન-મજૂ, દફતર-કાચી નોંધ, લાક, પાણું બીજો સ્થળે ચોકસું, ઉત્તરતી દિશામાં આવતું, કાગળો-રીવ
- (૮૮) ખાતી કરવા કરેલી તપાસ, સારું કરવું, પાણું આવવું, એકને બદલે બીજું કાંઈ રાજ્ય કરવું હોય તે, લશ્કરી ટુકડી નોંધ વહી, બધી નોંધ રાખનાર અમલદાર, નિયમિત, અઝમાવસ દાખવ કરેલું નાટક, સંબંધ, ચર્ચા, હોડી મુકવું, વિશ્વા-સખા, કુખમાંથી મુકિત, ધર્મ, રીકા.

- (89) Remedy, reminder, re- (૮૯) ઉપાય, વાલી આપવાનો પત્ર, નવેસરથી કરવું, new, rent, repair, res- બાકું, મરામત, કરવું, પુનરાવર્તન, જવાબ, અદે- petition, reply, report, વાલ, પ્રતિનિધિ, પ્રજાસત્તાક રાજ્ય, વિવંતિ, REPRESENTATIVE, re- શોધગોળ, ખાસ જુદું મુકાબલું, સરકારી પ્રતિ- public, REQUEST, res- નિધિનું રહેણાં, સરકારી પ્રતિનિધિ. search, reserved, reside-
ncy, -resident.
- (90) Resign, resignation, (૯૦) રાજીનામું આપવું, રાજીનામું, ઠરાવ, માન આપ- resolution, respectable, વાને યોગ્ય, જવાબદાર, આરામ, બોજન અને responsible, REST, RE- નિશાંતી શૂઢ, પરિણામ, છુટક, ફારગ થયેલો, STAURANT, RESULT, ફેરોઆદમાં સુધારા વધારા કરવા, ખાજા ફરવું, RETAIL, retired, reto- પાદરીઓને લગાડતો માનવાચક શબ્દ, મુળ uch, return, reverend, જગ્યાએ પાજા અથવાનું, અવરોધન, ફરીથી તપાસી revert, review, revise, જવું, ફરીથી તપાસણી. revision.
- (91) Revolution, revolver, (૯૧) ક્રાન્તિ-ચક્રનો આટો, ધણા બડકાની બંદુક, RHEUMATISM, ribbon, સંધીવા, પટી, પેસાદાર, દુખળા શરીરવાળો, rich, rickety, rider, અસ્વાર, ગોળા ફરતી ફરતી નીકળે એવી બંદુક, rifle, RIGHT, rim, RI- સાચું-જમણું, કાઠો, વીંટી, નદી, રવિટ-ખીલો, NG, RIVER, rivet, RO- રસ્તો. વાલુના ધક્કાથી ઉડતું વિમાન, વીંટો- AD, rocket, ROLL, વીંટાના આકારનું કાંઈ પણ, ધરી પર ફરતો શેલ. roller.
- (92) Romance, ROOF, ROOM, (૯૨) રોમાંચ, ડાપરું, ઓરડો, મુળ, મુલાખ, રાજન- ROOT, rose, rosin, બેરજી, સડી મએલું, ખરબચડું-જંગલી, ગોળ rotten, ROUGH, ROU- ચક્રર, રાજસાહી, રખર, જંગલી-અસરકારી-મુક- ND, ROYAL rubber, યવ, ધાખણી, નિયમ, દોડવું, ક્રિકેટમાં એક દોડ, russian, rog, RULE, ટપાલ લખે જનાર, રૂપીઓ, ફાટી જવું તે (નસવું) RUN, runner, rupee, ગીરદી, રતીઆનો વતની. rupture, rush, Russian.

વાંચકોને સુચના:—

શ્રેષ્ઠ હતા જાદ આ લેખમાળા 'ક્રમર' માસિકમાં સંપૂર્ણ થયો, એટલે 'ક્રમર'ના માહકોને તો એ આપું. પુસ્તક માસિકનાં પાનાંમાં વહેંચાએલું મળી રહે તેમ છે. પરંતુ ખીજ વાંચકો, જેમને એ લેખ- માળા પુસ્તકાકારે બેઠેલી હોય, તેઓ પોતાનાં સરનામાં નીચેને ઠેકાણે સખી મોકલે. 'ક્રમર'માં લેખમાળા પૂરી થાય કે તુરત તે નીચેની સંસ્થા તરફથી પુસ્તક રૂપે બહાર પડશે. એ વખતે જેમનાં સરનામાં મળ્યાં હશે તેમને તેની ખબર અપાશે તથા નમૂનાનાં પાના ફી મોકલાશે.

એલિક ઈન્સ્ટિટ્યુમાં રસ હોય તો તે પણ જણાવવું, એટલે એની વિગતો પણ મોકલાશે.

એલિક ઇન્સ્ટિટ્યુ કલેસ-લાઈ [કાફિયાવાડ]

દિલરોઝ [૨૯૨૨૬]

દરેક પ્રકારના અને દરેક પ્રદેશમાં થતા
ગુમરાઓ, નાના મોટા ગુમરાઓ, ખરગજી,
દરાજ, ગંજીપણ, નાસર, ભગંદર, કંઈમાળ,
રંગોલી, દરસ, મસા, પેગ વગેરે પર એક
અકરીરનું કામ આવે છે. બહાદુરપ વિના
રંગોને મટાડી, શરીર પર તેનું ચિન્હ મુદા
રહેવા દેતી નથી. દરેક ઘરમાં એક બાટલી
જુરર રાખવીજ લેઈએ ધામાથી નીકળતું
લોહી તરત બંધ કરવામા અગતે છે
કીમ્મત; નાની બાટલીનો એક રૂપિયો
મોટી બાટલીના બે રૂપિયા
(પેટ્રીંગ પોસ્ટેજ લુકું).

મુંબઈ પ્રમાણના મોલ એવન્ટ—

કાગડી ખુદુસભાઈ રહેમાનભાઈ,
૧. કાશુપુર ટાવર પાસે-અમદાવાદ

[મુંબઈમાં મસ્જિદ બંદર રોડ, ૪૨૫-
રીયસ બેન્કની પાસે કાગડી રહેમાનભાઈ
રહેમાનભાઈની દુકાને મળશે].

ટેલીગ્રામ:-Islam Bros. ટેલીફોન નં. ૪૨૬

આઝાદ

હોઝિયરી

અવેશી મુદી અને બપ-
સ્થાથી ચાલતી થી ગુજરાત હોઝિયરી
મીલમાં અનેક ગંજીરાક, મોગ, સેદર,
કોટ, પુલ જોખર, મકલર, અચ્ચાની જાતી,
વિગેરે વાપરે. મુનર તથા દિનનો માલ
એક તથા સાદી ડીઝાઇનમાં બને છે, અને
પરદેશી માણની સંદેશ કરી શકે છે.
ભાવ યજ્ઞાજ કીકાવત. માલ ખરીદતી
વખતે આઝાદ હોઝિયરી નામ લેશે.
[અમારા કારખાનામાં છત્રીઓ પણ બને છે]

બહારમામના એડરેસ પર પરતું ખાન
આપી રસીદ બેન્ક મારફતે કેવી પી. થી
રવાના કરવામાં આવે છે.

સોલ એવન્ટ-હસ્તામ લાઇસન્સ
હેડ ઓફીસ:- ૨, કાશુપુર, અમદાવાદ
બ્રાન્ચ:- ૨, લુખા મસ્જિદ સામે, અમદાવાદ

“મુનાદી”નું બોલતું અકવાદિક-મુસ્લિમોનું આદર્શ અખબાર

“મુસ્લિમ-ગુજરાત”

એ કવમને

ખરી રીતે દારે છે;

એ કામગીરી

જોડી રીતે દારાણ નથી.

એ આપને—

બનાવોથી બાખબર કરે છે;

અને આગેવાન

બનાવગીરીથી ખબરદાર બનાવે છે.

એની અનેક કવમી લડતો પરિણામકારક નીવડી છે.

પાંચ વર્ષ દરમિયાન એણે અનેકે મુખાલિક હુકમાર હેડા પાડ્યા છે.

એના મનદર તઅલીમી ફોટા, નહેનો માટે એનો વરગણ સફા, બાળકો માટે એનો ખાસ
પાતું, દીની તઅલીમ માટે એનો ફતવા પેજ, એની તખીઆઝાદક દિવસરપ ડીકામો,
એના નિઠર ફૂલ અયતેબો એ, એની કેટલીક ખુશસીયનો છે.

વિનંતિ

નમુનો મફત મંગાવો

આલક બનો

લખાજમ

સ્વદેશ-ચાર રૂપીઆ

બર્મા-પાંચ રૂપીઆ

પરદેશ-છ રૂપીઆ

ફોકાલુ

લાગા તાલાખ રોડ,

સુ ર ત.

નિયમિતતા અને વકતની કીમત

નિયમિતતાનાં ફેટલાં મુજબાન ગવાય, તેટલાં સવારે દશ મિનિટ
ઓઝાં. વેપારમાં એની ખુશરૂત મ્હેડી છે.
અને જો કે લગભગ અધા વેપારી એ દક્ષીકતને
સ્વીકારે છે છતાં એની ખરી કીમત ભાગ્યેજ
કાઠ સગળે છે.

સવારે પાંચ પંદર મિનિટ દુકાન મોઢે
ખોલાય, યા સાંજે પાંચ દશ મિનિટ જલદી
બંધ કરાય તો ?

સામાન્યતઃ એવી પાંચ પંદર મિનિટની
કક્ષી કદ કરવામાં આવતી નથી. પણ એ
એક મ્હેડી ભુલ છે દરરોજની આ થોડીક
મિનિટો વર્ષ દહાડે કેટલા મંગલવર સદવાજે
પડે એ છે, એનો અભ્યાસ કરાય તો આખો
ઉપડી આવ.

આ સ્ત્રી એ ગણુમી :—

દરરોજ થોડીક થોડી મિનિટો દુકાન મોઢે ખુલાય
યા જલદી બંધ કરાય તો વર્ષના ૩૬૫ દિનમાંથી
૫૨ શુક્રવાર યા રવિવાર અને ૧૩ બીજા તહેવાર
બાદ જતાં, થોડાં ૩૦૦ દિનના—
કેટલા કલાક ? અને દિવસ ?

સવારે પાંચ મિનિટ		
મોડી યા સાંજે પાંચ		
મિનિટ જલદી	૨૫	૩૬
પાંચ મિનિટ		
મોડી અને સાંજે		
પાંચ મિનિટ		
જલદી (કુલ ૧૦		
મિનિટ)	૫૦	૬૩
દશ મિનિટ		
મોડી	૫૦	૬૩
દશ મિનિટ		
મોડી અને		
સાંજે પાંચ		
મિનિટ જલદી		
(કુલ ૧૫		
મિનિટ)	૭૫	૮૬

મોડી અને		
સાંજે દશ		
મિનિટ જલદી		
(કુલ ૨૦		
મિનિટ)	૧૦૦	૧૨૩
૧૫ મિનિટ મોડી	૭૫	૯૬
૧૫ મિનિટ		
મોડી અને		
સાંજે પાંચ		
મિનિટ જલદી		
(કુલ ૨૦		
મિનિટ)	૧૦૦	૧૨૩
૧૫ મિનિટ		
મોડી અને		
સાંજે ૧૦		
મિનિટ જલદી		
(કુલ ૨૫		
મિનિટ)	૧૨૫	૧૫૪
૧૫ મિનિટ		
મોડી અને સાંજે		
૧૫ મિનિટ		
જલદી (કુલ		
૩૦ મિનિટ)	૧૫૦	૧૮૬
૨૦ મિનિટ મોડી	૧૦૦	૧૨૩
૨૦ મિનિટ		
મોડી અને		
સાંજે ૫ મિનિટ		
જલદી (કુલ		
૨૫ મિનિટ)	૧૨૫	૧૫૪
૨૦ મિનિટ		
મોડી અને સાંજે		
૧૦ મિનિટ		
જલદી (કુલ		
૩૦ મિનિટ)	૧૫૦	૧૮૬

૧વારે ૨૦ મિનિટ મોડી અને સાંજે ૧૫ મિનિટ જલદી (કુલ ૩૫ મિનિટ)	૧૭૫	૨૧૭
૨૦ મિનિટ મોડી અને સાંજે ૨૦ મિનિટ જલદી (કુલ ૪૦ મિનિટ)	૨૦૦	૨૫
૨૫ મિનિટ મોડી ૨૫ મિનિટ મોડી અને સાંજે ૫ મિનિટ જલદી (કુલ ૩૦ મિનિટ)	૧૫૦	૧૮૩
૨૫ મિનિટ મોડી અને સાંજે ૧૦ મિનિટ જલદી (કુલ ૩૫ મિનિટ)	૧૭૫	૨૧૭
૨૫ મિનિટ મોડી અને સાંજે ૧૫ મિનિટ જલદી (કુલ ૪૦ મિનિટ)	૨૦૦	૨૫
૨૫ મિનિટ મોડી અને સાંજે ૨૦ મિનિટ જલદી (કુલ ૪૫ મિનિટ)	૨૨૫	૨૮૨
૨૫ મિનિટ મોડી અને સાંજે ૨૫ મિનિટ જલદી (કુલ ૫૦ મિનિટ)	૨૫૦	૩૧૬
૩૦ મિનિટ મોડી ૩૦ મિનિટ મોડી અને સાંજે ૧૫ મિનિટ જલદી (કુલ ૪૫ મિનિટ)	૧૭૫	૨૧૭
૩૦ મિનિટ મોડી અને સાંજે ૨૦ મિનિટ જલદી (કુલ ૫૦ મિનિટ)	૨૦૦	૨૫
૩૦ મિનિટ મોડી અને સાંજે ૨૫ મિનિટ જલદી (કુલ ૫૫ મિનિટ)	૨૨૫	૨૮૨
૩૦ મિનિટ મોડી અને સાંજે ૩૦ મિનિટ જલદી (કુલ ૬૦ મિનિટ ઑરલે ૧ કલાક)	૩૦૦	૩૭૬
૪૫ મિનિટ મોડી ૧ કલાક મોડી	૨૨૫	૨૮૨
	૩૦૦	૩૭૬

અને આ તો ફક્ત યુમાવાતી મિનિ-ટોની વાત થઈ, પણ અનિયમિતતાને કારણે આટલા સમયનો વેપારજ નથી યુમાવાતો, વેપારીની આંટ પણ ઓછી થતી જાય છે અને બંધાયેલાં આદક પણી પુટવા લાગે છે. સદજ વિચારે કે અમુક દુકાનનો સવારે સાત કે આઠ વા દસ વાગે ખુલવાનો નિયમ હોય અને તે મુજબ આદક ખાસ તેને ત્યાં આવે અને દુકાન હજી ઉઘરી ન હોય તો ? તો જે ચરો તે એટલુંજ કે આદક ખીજી દુકાને જશે, આદકના રિલમાં આ દુકાનની આંટ ઓછી થશે વ. વ...

અને જેમ વેપારીની અનિયમિતતાના આ કાળ છે તેમ, નવકરોની અનિયમિતતાનાય સમજવા, જે નવકર સવાર સાંજ પાંચ દસ મિનિટ "એર" છે, તે પોતાના રોકના વર્ષ દિને એટલાજ દહાડા ખોટા કરે છે અને તેથી, તેટલા પગારની નુકસાનીમાં ઉતારે છે.

કામ કરતા રહો

ટોફ્ટોરે એક પાદરીની વાત લખી છે, જેણે એક બેંકને પૂછ્યું હતું કે : "એ તું જાણતો હોય કે આજ રાત્રે તારી મવત નક્કી છે, ને તું આજનો દિવસ કેવી રીતે ગાળવો પસંદ કરશે ?" પેલા બેંકને પગ વાર વિચાર કરી, કહ્યું :—"હવે ચલાવતા રહીને....."

એ તો દેખીતું છે કે દરેક કમ્પસની જિંદગીનો એક કમ મુકદ્દર છે અને આ ૨૪ કલાકનો દરેક સમિ-વિષય, એ કમમાં ઘટકો કરી રહ્યો છે ખબર નથી, એ કમ આમ ટુંકાઈ ટુંકાઈને ક્યારે ખતમ થઈ જાય.

જો તમે પોતાના જીવનમાં કંઈ કરી જવા હચકતા હો તો અનુક્રમણે કામ કરતા રહો. વીતેલો સમય ફરી આપતો નથી. તે વીતી જાય તે પહેલાં, તેનાથી બની રહે તેટલો લાભ ઉઠાવી લો.

નુરીહની દવલત !

લોડ નુરીહ-મોરીસ મોટર્સનો મુખ્ય માલિક-પોતાની એશુમાર ખચરાતોથી આજ કાલ જગત-છબે છે. હજી મયા પખવાડિયેજ તેની હાતિમ-દિલી ફરીવાર પ્રજાળી ઉઠી હતી અને તેણે પંદર લાખ પાઉન્ડની એક સાદી રકમ દેશરક્ષકોની રાહત માટે અર્પણ કરી હતી વારંવાર પુછાય છે કે, આખરે આ લાખોની સળાવન કરનાર કને કુલ દવલત છે કેટલી, કે તેનો અંતજ નથી આવતો ? જાણકારો જાદિર કરે છે કે લોડ નુરીહ કને આજે 'કવજ મોરીસ મોટર્સ'ના ૬૦ લાખ શેરો છે. જેની દરેકની બજાર-કીમત દોઢ પાઉન્ડ હોઈ, માત્ર એ પુંછ ૬૦ લાખ પૌંડ (સમગ્ર બાર કરોડ રૂપિયા) જેટલી છે.

અને આવક ? લોડ નુરીહની વાર્ષિક આવક ૧૦ લાખ પાઉન્ડ છે-કલાકના સમગ્ર ૧૦૦ પાઉન્ડજ !

અને શું ધારો હો, એની ખચરાતોનું ? હરજા ૧૦ વર્ષમાં નુરીહે આગેલી રૂંકમેનો સરવાળો દોઢ કરોડ પૌંડ થતા જાય છે, જેની દૈનિક સરેરાસ ૭૦૦૦ પૌંડ છે !

મોટર ગતિવચાના પંડિત સાહસમાં નાકામ થયલા અને ખીજી વેળા બે-કમાંથી ૫૦ પૌંડ કર્જ લઈ, કામે લગેલો લોડ નુરીહ મરીબમાંથી તતંગર તો બની ગયો છેજ, પણ હવે તતંગરમાંથી મરીબ બનવાં મળી રહ્યો છે

બે વિચિત્ર ટુંકાક્ષરો

INC. તો ખરો અર્થ Incorporated છે, જતાં ઘણે જાગે તેનો અવધાર અર્થ **INCompetent** (ના કાનિસ) થાય છે.

LTD. તો ખરો અર્થ Limited છે, જતાં ઘણે જાગે તેનો અવધાર અર્થ **Lost The Divident** થાય છે !

સતત ૨૩ વર્ષથી સંપૂર્ણ વ્યાયામ વિષયક સચિત્ર માહિતી આપતું,
હિંદની પ્રજાનું માનીતું ગાનિક.

૬૨ મહિનાની ૧૫મી
તારીખે નિયમિત
પ્રસિદ્ધ થાય છે.

વ્યાયામ

વાર્ષિક લઘાજમ
દિંદમાં રૂ. ૨-૮-૦
પરદેસ ૫ રાશલગ

વ્યાયામ વિષયક સાહિત્ય, સાધનો તથા ખુલાસા માટે લખો—

વ્યવસ્થાપક, 'વ્યાયામ' રાવપુરા, ડોહાદા.

અરસપરસ બંધુત્વ વધારવો તે અમારો ધ્યેય છે.

ધી ઇસ્ટ ઍન્ડ વેસ્ટ ટ્રેડ ડેવેલપરનો

કચ્છ-કાઠિયાવાડ ખાસ અંક

કદી બહાર પડેલ નથી તેવી અનેક લશ્કરો અને કોટાઓ 'માથે' આ કચ્છ-કાઠિયાવાડ ખાસ અંક કોઈ ધમ, કોઈ કે ખૂબી બેઠવાય વિના આજ મુખીમાં 'કચ્છ અને કાઠિયાવાડ'માં દરેક દિશામાં શું પ્રગતિ થઈ છે, અને તેની પ્રગતિ કેશ પરદેસમાં શું કયું છે તે જાણવા સાથે વાર્ષિક દ્રષ્ટિએ આપાર ઉદ્યોગમાં કપોળી થઈ પડે તેવી ધૂણી વિગતો ખાસ અનુભવ વરાવના જાહેરાત અને નામાંકીત લેખોમાં આવવાની હોઈ, હમેશા સાચી રાખવા લાયક થશે. કીમત રૂ. ૨.

જલદી નામ નોંધાવો

- અગાઉથી ચોરસ મોકલનારને રૂ. ૧૧ (પોસ્ટેજ અલગ)
- ચોરસ સાથે નાણાં મોકલનારને રૂ. ૧ (પોસ્ટેજ મફત)
- દિંદુરના બહારના દેશો માટે રૂ. ૨ (અગાઉથી)
- કીરકટરી વિભાગમાં જાવવાની રૂ. ૨ (અંક મફત)

તંત્રી : લક્ષ્મીચંદ ડોસાલાઈ શાહ,

રાજકોટ.

જાહેર ખબર માટે ઉત્તમ.

મહારી નિષ્ફળતા, ખુદ મહારીજ ભૂલોં અને ગિન-આવડતવું પરિણામ છે, એમાં સંદેહો શંકા નથી. કહે છે ને કે 'એતલો નર સદા મુખી !' હું એવો હોત તો મુખી હોત; એદરકાર રહ્યો એટલે નિષ્ફળ નિવડ્યો. નવું કમાવવાનું તો કારે રહ્યું, હવું તેટલુંય સાચી ન સક્યો.

જવા દો એ વાત. મહારી નિષ્ફળતા મહારે મારે કર્યુ ભલે હોય, પારકાઓ મારે તો ઇશ્વરભરીજ છે. સાંભળો આ તે કારણો છે, જેના કારણે હું વેપારમાં નાકામ રહ્યો:-

૧, હું ઉઝાડે હતો; કરકસરનું નામ પણ મેં સાંભળ્યું ન હતું.

૨, મદને દિસાજ રાખવાની ટેવ ન હતી ઇચ્છતો તેમ ખર્ચતો-વેચતો. દિસાજ કિતાબ અને ગણતરી જેવી કાંઈ ગીઝ મહારે ત્યાં ન હતી.

૩, મહારા બધા કામ ઉપર દુષ્ટ, નિયમ કે પદ્ધતિ વિના થતા. પરિણામે ખર્ચ વધુ થતો, મિલનત વધુ પડતી છતાં લાભ ઓછો થતો. યા કદી કદી તો તુકસાન પણ થતું.

૪, હું ઉધારી વેપારને શાદ બનવા મળે. જે કાંઈ મંચે તેને-સદજ ઓળખ હોય તો જસ-ઉધાર આપતો મળે. આદકો બેશક, પુષ્કળ આવતા મળ્યા અને હું 'ધડાધડ માત્ર આપતો મળે પણ ઉધરાણી તુકસાન કરવાની ચિંતજ ન રાખી.

૫, મહેં મહારા સદચર વેપારીઓ સાથે સદ-કાર કરવાને બદલે તેમને દરીફ. મળી, તેમની અવગણના કરી અને તેમની સહાયો પર ધ્યાનજ ન આપ્યું.

૬, મહેં બણેલા પણ મણેલા નહિં એવા, દેખાવે અધ-દુ-ડેદ પણ કામધંધાને

અંગે કેવળ કાડીને પણ લાયક નહિં એવા નખટ્ટુ નવકરો રાખી, તેમના બરોસે વેપાર ધકાવ્યો.

૭, હું મોડેથી ઉઠવાની ટેવવાળો એટલે મહારી દુકાન જમદી ખુલેજ શાની? નવકરો પણ મહારી ટેવ બાણતા એટલે મહારા ઉઠવાના વકત પહેલાં તેઓ બાંયેજ દુકાન ખોલતા.

૮, મહેં રોકડવા આદકોને વિશ્વાસમાં લેવાને બદલે તેમને ઉધું ચતું સમજાવી, ઉસટ મુસટ માત્ર આપી, નારાજ કર્યા.

૯, મહેં ઝાહિરાત કરવાની તકલીફ કદી લીધીજ નહિં.

૧૦, વેપારી બજાર જાય અને વાતાવરણથી પરિચિત રહેવાની દુરસન મદને ભક્ષા હોય ખરી?

૧૧, મહેં આવકને સુકાખતે ખર્ચ વધુ રાખ્યો, એવા દવાઈ ખ્યામે કે મહારી કમાણી બીજી સવારેજ જમણી થઈ જશે!

૧૨, મહેં આદકોની ફાઈદા પર ધ્યાન ન આપ્યું; તેમને તુચ્છકારી કિંવા તિરસ્કારી કાઢ્યાં

૧૩, મહેં માત્રની ખરીદી કરવામાંય દદવારની બેપરવાઈ દેખાડી. જાવ તાલ કરવાની વાત કારે રહી, નવકરોના વિશ્વાસેજ બધું ધકાવ્યે રાખ્યું. તેમણે જેવું ઇચ્છ્યું તેવું લાવીને દુકાનમાં ભરી દીધું. માત્રની ખર્ચત યા લાવનો વિચારજ ન કર્યો.

૧૪, મદને ચોતાને કામ કરવાની રામ હતી; હું રહ્યો મહેટો માણસ. વેપાર ધંધામાં મહારી ઇનજત ક્યાં હોય? હું તો શેઠા-ઇજ કરતો રહ્યો.

૧૫, દુકાન પર નકામ દોલ દપ્પા મારતારાં મિત્રોની મહારી મંડલી વિના મદને અય-

નજ ન પડતુ. તેઓ નકામી જગ્યા રોકતા એટલુંજ નહિ, નકામા ટેલ ટપ્પા મારી, વેપારનેય નુકસાન કરવા તેમને જોઇ શરીર આઢકો મ્હારે ત્યા આવતા અચકતા.

મ્હારી આ ૧૫ ખામીઓનું પરિણામ તમારી નજર સામે છે. આપદાદાની પાગ લાખની મિલકત અને ચાલુ વેપાર આજે થોડાક વર્ષોમાં હવે ન હતો થઇ ગયો છે અને હું તંત્રીમાં ગુજારો છું છું.

ગુમાવાયતા આઢકોને ફરી મેળવો

દરેક વેપારમાં થોડા ધણા આઢકો રોજ બે રોજ ગુમાવાતા જાય છે. એવા કારણો કુદરતી રીતે ધણા અને જુદા જુદા હોય છે :

૧. વેપારીનું યતન આઢકને અપિનથી લાગતું હોય;
૨. આઢકને વેપારીની રીતઠાતથી અપિચાસ હોયજો હોય,
૩. આઢકની ક્ષમ્તાને સંતોષવા વેપારી નિષ્ફળ નિવેડયો હોય,
૪. આઢકને જાણ્યે તેવો ઉમ્મદા માત્ર વેપારી પુરો પાડી સકતો ન હોય;
૫. વેપારી બજાર કરનાં વધુ બાવ લેતો હોય,
૬. માલમાં કછક ઠગાઇ જેવું થયું હોય અથવા તો—
૭. બીજા કોઇ ઝાતની ગયર સમજાતી ઉત્પન્ન થઇ હોય.

—તો, દુખોતી રીતેજ આઢક વેપારીને છોડી જાય છે.

ગુમાવાયતા આઢકોને પાછા મેળવવા જોઇએ. એક વા બીજી રીતે તેમને ફરી મળી, સચિપત્રો, હસ્તપત્રો ચા તમુના મોકલી, તેમને

ફરી પોતાના કરવાજ જોઇએ, જે વેપારી એવા ગુમાવાયતા આઢકોના કે જામનેય ફરી વાર પોતાના કરી સકતો હોય તેની વધારા સાથેજ અનુકરણપાત્ર છે.

તમેજ પોતાના ગુમાવાયતા આઢકોને ફરી વાર મેળવો.

કદી મોકલશો નહિ—

નહિ મંગાવેલો માલ

ટપાલ દ્વારા માલ મંગાવનાં, પછી વેળા અત્યંત કડવો અનુભવ એ થાય છે કે, આઢકે અમુક માલ મંગાવેલો હોય અને વેપારી કને તે ન હોય તો તે, આઢકની મરજી જાણવા પ્રત્યા રિનાજ, કલને માત્ર મોકલી દે છે પરિણામે, આઢક વા પી. છોડાતી પારસ જોતી જોતા, રડી ઉઠે છે અને, ઓછામાં ઓછું, એ વેપારી પામેથી ફરી વાર કશું ન મંગાવવાની કસમ ખાત્ર લે છે

સાથેજ, વેપારીઓની આ ટેવ અન્યંત જુરી છે. નહિ મંગાવેલો માલ મોકલવામાં ન વેપારીની આંદ છે. ન તેની ઇજાઝત. ઉલ્ટું, એ રપષ્ટ કલેસ છે, વેપારીની નબળાઈના. એકે ન્હાનો સરખો એકાંર પચ્ચ જવા ન દેવા, નહિ મંગાવેલો એવો માલ પચ્ચ મોકલી આપવાની આ ટેવ ખરેખર, તેના વેપારની કથ જોડે છે.

તમે કદીજે એમ ન કરતા; આઢકે મંગાવેલો હોય તેવોજ માલ મોકલયો. નહિ મંગાવેલો માલ તો કદી મોકલશોજ નહિ, પરંતુ કોઇ એવો માલ હોય અને તેની ઉપર આઢકનું લક્ષ દોરવું જુરરી લાગતું હોય તો, તેની વિગતો આઢકને અવરજ મોકલવે આઢકની ઇજાઝત હશે તો તે ફરી મંગાવશે.

મઝદુર-હડતાળો

વારંવાર અખબારોમાં મઝદુર-હડતાળોની વિગતો વાંચી હશે. એવી હડતાળોની
હેતુના ૧૮ વર્ષનો પુરો રેકૉર્ડ આ રહેલો:—

વર્ષ	કુલ હડતાળો	હડતાળી-ઓની સંખ્યા	કેટલા દિન સુમાવાયા ?	હડતાળનાં કારણ પગાર અને જોનસ	રજાવા	ખીજા કારણો	સફળ	પરીણામ થોડેક અંશે સફળ	નાફળ
૧૯૨૧	૩૯૬	૬,૦૦,૩૫૧	૬૯,૮૪,૪૨૬	૨૪૨	૧૧	૧૪૩	૮૭	૯૨	૨૧૭
૧૯૨૨	૨૭૮	૪,૩૫,૪૩૪	૩૯,૭૨,૭૨૭	૧૫૯	૧૯	૧૦૦	૨૫	૩૪	૨૧૬
૧૯૨૩	૨૧૩	૩,૦૧,૦૪૪	૫૦,૫૧,૭૦૪	૧૦૯	૯	૯૫	૧૬	૩૪	૧૬૦
૧૯૨૪	૧૩૩	૩,૧૨,૪૬૨	૮૭,૩૦,૯૧૮	૬૦	૩૪	૩૯	૨૧	૨૩	૮૯
૧૯૨૫	૧૩૪	૨,૭૦,૪૨૩	૧,૨૫,૭૮,૧૨૯	૭૧	—	૬૩	૨૭	૧૭	૬૦
૧૯૨૬	૧૨૮	૧,૮૬,૮૧૧	૧૦,૬૭,૪૭૮	૬૪	૧૧	૫૩	૧૨	૧૨	૧૦૪
૧૯૨૭	૧૨૯	૧,૩૧,૬૫૫	૨૦,૧૯,૯૭૦	૬૧	૫	૬૩	૩૨	૧૫	૮૨
૧૯૨૮	૨૦૦	૫,૦૬,૮૫૧	૨,૧૬,૪૭,૪૦૪	૧૧૦	૬	૮૭	૪૧	૨૭	૧૩૫
૧૯૨૯	૧૪૧	૫,૩૧,૦૫૯	૧,૨૬,૬૫,૬૯૧	૫૬	૩	૮૨	૨૭	૩૧	૮૩
૧૯૩૦	૧૪૮	૧,૯૬,૩૦૬	૨૨,૬૧,૭૩૧	૭૩	૭	૬૮	૨૨	૩૬	૯૦
૧૯૩૧	૧૬૬	૨,૦૩,૦૦૮	૨૪,૦૮,૧૨૩	૭૧	૨૦	૭૫	૪૨	૨૩	૧૦૧
૧૯૩૨	૧૧૮	૧,૨૮,૦૯૯	૬૯,૨૨,૪૩૭	૭૧	૨	૪૫	૨૭	૧૪	૮૭
૧૯૩૩	૧૪૬	૧,૬૪,૯૩૮	૨૧,૬૦,૯૬૧	૯૭	૫	૪૮	૨૩	૨૦	૧૦૩
૧૯૩૪	૧૫૯	૨,૨૦,૮૦૮	૪૭,૭૫,૫૫૯	૧૦૮	૬	૪૫	૨૫	૩૨	૧૦૨
૧૯૩૫	૧૨૫	૧,૧૪,૨૧૭	૯,૭૩,૪૫૭	૯૩	૧૦	૪૨	૨૯	૩૫	૮૧
૧૯૩૬	૧૫૭	૧,૧૯,૦૨૯	૨૩,૫૮,૦૬૨	૯૭	૬	૫૪	૪૩	૩૧	૮૩
૧૯૩૭	૩૭૯	૬,૪૭,૮૦૧	૮૯,૮૨,૨૫૭	૨૩૮	૧૨	૧૨૬	૧૧૭	૫૧	૨૦૧
૧૯૩૮	૩૯૯	૪,૦૧,૦૭૫	૯૧,૬૮,૭૦૮	૨૬૨	૨૧	૧૬૬	૧૩૦	૫૧	૨૧૮

સ્વસ્તિક વ્યવસાયક

ત'ની: ડા. ગણપતિસિંહ વર્મા સાહિબ, દિલ્લી.
વેપાર તથા હુન્દ અને હોદ્દાએ વિશે માહિતી
આપતો આ ખાસ અંક ૧૦૮ પાનાનું દળ
ધરાવે છે. એમાં મિસ્ત્રી, માખણ, પેન્સિલ વ
વ. ની બનાવટની વિગતો ઉપરાંત ધંધાની પુછ,
આવક વ. ના અટકાવ પણ આપ્યા છે

મુખખિત્રાસ' અને 'ખાટ'ના આખા લેખ,
સહજ ફેરફાર સહિત 'કુમર'માંથી ઉપાડી લેવાયા
છે, પરંતુ 'કુમર'ને હવાકો આપવાની શરૂઆત
દેખાડાય નથી

કમ્પાઉન્ડર્સ લેન્ડબુક

લેખક અને પ્રકાશક: ડા. કમરજી માનજી
જોડાણ સાહિબ, મોરબી (૬૬ રોયલ્ટી ૧૬: પાના
૫૧૦) કીમત દોઢ રૂપિયા

ગુજરાતીમાં એકોપેથીસાસના ગુજરાતી
પુસ્તકો પ્રકટ કરનાર તરીકે ડા. જોડાણનું નામ
હવે વધુ પરિચયનું મુદતના રહ્યું નથી તેમની
આ કૃતિ હાલમાં જોથી આવૃત્તિ રૂપે પ્રકટ થઈ

સરવાળો કરતાં, ૧૯૨૦થી ૧૯૩૮ સુધી
એટલે કુલ ૧૮ વર્ષમાં—

૩,૫૭૨ દડાઓ પડી,
૫૫૨૧,૩૬૬ દડાઓ આ ના તેમાં સંદો-
વાયા અને—

૧૯૬,૬૮,૬૧૦ દિનની મજદૂરી યુમાવાઈ
અને એ ૩,૫૭૨ દડાઓ માની—

૧,૯૬૨ થમાર-મોનરાના અથાને અને,
૧૮૭ રજા અને મજદૂરીના કાકાકના અથ-
ાને અને અને

૧,૯૬૩ બીજા કારણોસર હતી
અંશોથી—

૭૪૬ દડાઓ પુરેપુરી સફળ થઈ,
૫૭૮ દડાઓ થોડા થયા અને મફત
થઈ અને

૨૨૪૫ દડાઓ કેવળ નિષ્ફળ નીવડી
આંકડા એટલા ૨૫૨ છે કે જે પૃથ્વીકની
અરેર થોડા સગી નથી

છે, એ તેની યોગ્યતા અને ઉપયોગના દેખાડે છે.

એકોપેથીસાસના કમ્પાઉન્ડર્સ એ એ બધું
સુરતી છે, તે બધું એમાં વિગતવાર સમજાવ્યું છે.
દવાઓ મેળવવાની રીતથી લઈને દવાઓના નુસખો
સુધી અને નર્સિંગથી લઈને બ્લેડકાપ સુધીની
કે.ઈ એની બાબત આ કોઈ એવો મુદ્દો નથી.
એ એમાં ચર્ચા ને દે. ૫. ખરેખર, આ ૫૦૦
પાનાનું દળદાર જોથી કમ્પાઉન્ડર્સ માટે નહિ,
ખુદ ડોક્ટરો માટે ઉપયોગી રિફ્રેશ બુકની
મરજી સારો.

ગ્રીષ્મ આવૃત્તિ કરના આ લેખ પાના મુજબ
વધ્યા છે છતાં કિંમત તેટલી જ રખાઈ છે, એ
એક સાદરાજ છે. ૫૦૦ પાનાનું આજુ પુસ્તક
આ કિંમતે અને તેજ આવા વિષયનું-ગુજરાતીમાં
કદી પ્રકટ થયું હોય એમ આ લખનારની જાણ
નથી કે કમરજીને એ સાદસ બદલ નમનદાન.

કુખાસ (અર્ધ-સાપ્તાહિક)

તરી ૬ અકુળ મુદતગદ સાદિક 'મરજીમ'
સાદિક નથન

બર્માના પટનગરથી મુસ્લિમ-ગુજરાતી બોરે
ગીતે પ્રચલના આ પત્રના ફેરફાર આજે કમી
નખર સમક્ષ છે બર્માના દુલ્લિમ-ગુજરાતીનો
વર્ષો થયા એક અસહકારક અખબાર માટે તબક્કા
હતા; વારંવાર એ ખોટ પડી પાડવાના બીડા
અડપાયા અને શાસ્ત્રો આજે આપાછતા, એ ખોટ
આજ લખી કરી થયું કાઢીની રીતે પુરી કરાઈ ન
હતી 'હાલાલ' તે પુરે, એવી કમી છે

નખખાર પોતાના બચપણમાં છે, એટલે તેના
એ નાર મુશ્કેલી હોય, એમાં નવાઈ એવું નય
પરંતુ રિન પર રિન તે વધુ વિચલન અને મુશ્કેલી-
મુશ્કેલ થયું નય છે, એ બદલા આગાવાદની રીતે
છે હુ તેને વધુ ઉજ્જવળ કાઢી અને કાંબો
મિલેલી રીતે મુ.

કિશોર (હિન્દી માસિક)

સંપાદન: સમગ્રદિન નિયમ સાદિક, બાંધપૂર.
આ હિન્દી માસિકના બીજા વર્ષનો પહેલો
અંક. નવવર્ષમાં તરીકે પ્રકટ થયો છે, મિલેલી
માટે મિલેલીથી અને એકદમ-૫૬ લેખો, કવિતાઓ,
વાર્તાઓ નાને વળેલો આ અંકની-નવને સાંધે
સાધે, આ માસિકની પલ-વિસિષ્ટતા છે.

તરીની કમ્ય અભિલાષા માટે ધન્યવાદ

બાલક [દિવેદી સ્મૃતિ અંક]

સંપાદક : સમલોચન સરજી સાંદિખ, લહેરીઆપરાય.

દિવેદી બાપાના નામીતા સાદિત્યકર અને 'સંસ્કૃતિ' પત્રના તંત્રી આચાર્ય મહાવીરપ્રસાદ દિવેદીની યાદગર રૂપે પ્રગટ કરાયેલો આ અંક બંધગેરતા લેણો, કવિતાઓ અને ચિત્રોથી ભરવ્ય છે. પ્રયાસ સ્તુત્ય છે. અભિનંદન.

બાલસખા [માસિક]

તંત્રી : હિમતલાલ શુ સાહ સાંદિખ, અહમદાબાદ. ગુજરાતીમાં પ્રગટ થતું આ બાલસાપ્તિક બહુ અંધી પોતાની વપત્રા ત્રીજી વર્ષમાં પ્રવેશે છે એટલી ટૂંક મુદતમાં એણે પોતાનું એ એક બાલ સ્થાન ગુજરાતી બાલમાસિકોમાં મેળવી લીધું છે તે તેની હમ્ય સંપાદન-નીતિનો પુરાવો છે.

નવા વર્ષથી કેટલાય એવા નવા આકર્ષણો હમેરવા છે, જે બલકને 'મમ્મા વિના રહેશે નહિ'. હું એને વધુ પ્રતિમાન બાવિ છું.

B. E. A. Handbook 1939

પ્રાણકો : પિ બ્રિટિશ એન્જિનિયર્સ એસોસિયેશન, લંડન.

વાર્ષિક પ્રથા અનુસાર હમણાજ પ્રગટ થયેલી બી ઈ એ. હેન્ડબુકની આ નવી આવૃત્તિ, હમેરા પેઠે એસોસિયેશનના સભ્યોના નામ કામ, તેમના સંપારની બારીક વિગતો અને તેમની પ્રાધિકારોથી ભરવ્ય છે. વાપરનારની સરખતા ખાતિર એમાં જુદી જુદી મંથતિયોની અનુક્રમશિકાઓ વધુ આપાદ છે, જેથી એછી માહિતી સહેજે તકલીફ વિના અને થળ વારમાં મળી સકે છે.

આ આવૃત્તિનું કદ ૩૯૯ પાનાનું છે, જે આવડી આવૃત્તિ કરતાં કંઈક વધુ છે. એમાં બ્રિટિશ ચંન્-હોયોમનો પૂરો સત્વ સમાવી દેવાયો છે.

પુરવઠા ચંન્-હોયોમમાં ખરેખર રસ લેતા હોય એવાઓને, વિના કીમતે મોકલાય છે. આ વર્ષે આ રીતે ૫૫૦૦ પ્રતો બહારવાની વ્યવસ્થા થઈ છે, જે દુન્યાભરમાં બ્રિટિશ ચંન્-હોયોમનો પરિચય કરાવી દેશે એમાં શકા નથી.

ખહોંચ

મુદ્રમદન લાયબેરી-ખાંડવાનો ૧૯૩૯નો દિશાળ અને વિષોદ

ટાકકર. વેંદ. કમ્પાઉન્ડર્સ, કેમીસ્ટ, અને સર્વોપયોગી વેંદક પુસ્તક ગુજરાતી ભાષામાં તૈયાર છે.

ધી મેટ્રિકલ ગાઈડ એન્ડ રેડી રેફરન્સ પાકું બાક્ટરીંગ. ૪૨૫ પાનાં.

કીમત રૂ. ૧-૮-૦ પા. જુદું જેમાં ફ્રેંચ વેંદક વિષયો ગુજરાતી ભાષામાં આપવામાં આવેલ છે એટલે કે આમમાં સમર ભર્મા સમાન છે. જેથી તે વેંદક વિદ્યાના અભ્યાસીઓને એક સહાયક ટાકકરની મજા સારે તેમ છે.

નામદાર સરકારે હાલમાં આમોદાર માટે રૂબરૂ દિવેનસરોઓ રકૂબ મારતો હરતક ખોલવા વાંકી છે, તો ને વેંદકનું જાન પ્રાપ્ત કરવા માટે સુખતા મે સિવિલ સર્જન સાંદે તેથી ડિ. પિ. મે એન્જિનિયરિંગ મન્સપેક્ટર માંદેને ડિવેનસરોઓ, રેડ કોલ. વિરોજ અપ મિંદક તથા રકૂબ લાયબેરી માટે એ પુસ્તક મંજૂર થયું છે. વિશેષ માટે આ પુસ્તકની સંપૂર્ણ અનુક્રમશિકા મંજાવવાથી મોકલીશું.

લજો:—ડૉ. ઉમર માનજી ચૌહાણ અથવા ક્રમર ગોફીસ, સોદામરવાડા, સુરત.

સર્વોપયોગી સચિત્રવેંદક પુસ્તકની મુદ્રા-રેલી ચોથી આવૃત્તિ ગુજરાતી ભાષામાં કમ્પાઉન્ડર્સ હેન્ડબુક

૫૦૦ પાના-૧૦૦ ચિત્રો-કો ૧-૮-૦ પા. જુ. જેમાં કમ્પાઉન્ડિંગ અને ડિવેનિસિંગ કેમ કરવું, અંગ્રેજ દવાઓની માત્રા, પ્રીરિકપ્શન કેમ લખવું વાંચવું, પ્રીરિકપ્શનમાં વપરાતા શબ્દોના મુજબની અર્થ, મેટીરીયલ મેટિક એન્ડ ચેમીસ્ટ્રીકલ્સ, એરી દવાઓનો કાપડો, મિદ્યર્થ, પાકિડર્સ, પિલ્સ વગેરેની પાચરો ઉપગંતની જનાવરો, મગીના સારવાર, અકસ્માતના મજાગે, રોમી પરિક્ષા, શારીરિક શાસ્ત્ર, શસ્ત્રપ્રયોગો, પાટા બાંધવાની રીતો, ઇન્જેક્શન આપવાની રીત, પુષ્કળ પેસા કમાથી શકાય તેવી પેટ દવાઓનો સંગ્રહ, રોગના કારણ, ચિન્હ અને ઉપાયો વગેરે આપવામાં આવેલ છે. જેથી વેંદક ધંધા-દારીઓ ઉપગંત દરેકને વેંદ, ટાકકરની મજા સારે છે.

એન્ડ કમ્પની, ગોંડલ (કાઠિયાવાડ)

મીઠી પીશાબના દરદીએ

સાવધાન !

મીઠી પીશાબના દરદો ઉપર
અકસીર થઈ ચુકેલી એન. સી. ખરોડા-
વાલાની રજીસ્ટર દ્વારા “શાન્તચન” ની
ખાટકી મંગાવી દરદને અટકાવો.

આંખો-ની-નેમત

ખાતરીવાસો એજો માલ, સાચા જસરાઇ
મોતીનો જનાવેલ મુરમો વાપરે મોક્ષ
ફાવડો કરે છે

કોમત તોભા ૧ના રા એ (પે લુકા)
મોહમદ હાજી આહમદ વહાણવાસા
કે વહેવારયા મોહમદ, જામનગર
(કાંચીઆવાડ)

માસિક અટકાવ

અંધ પડેલ માસિક ધર્મ રજેસીના
પીઠસ તકલીફ વગર પુરવજા ફરી સાદુ કરે
છે. રજુના જપા હોયો દુર થાય છે માસિક
લાવનારી ગ્રોમ વનરપતિની આ જનાવર
મર્ણવાળી સ્ત્રીએ લંબી નહીં શીસોના રૂ.
૩૫ (સી. ૭) સાચા વખતના અલગ કેસો
માટે રજોમ જનાવર કિ રૂ. ૫ (સી. ૧૦)
બી પી થી રૂ. ૫ વધુ લખો:-

ડુંધાનુપાન કામસી જામનગર (કે)
સરત એજન્ટ-સી. એન. અધર્સ. કલુપાડ

જોડનભાઈએ ત્યાં બાજબાગીચાવાળાએ

‘વિલાયતી ખાતરનો કટો હરિક’

હાડકાણું ખાતર-સર્વોત્તમ ફજદુપ,

સાચા સરવું, જમીનને કસદાર જનાની

પાકમાં પ્રજ્જા વધારે કગાર રહેલી

ખાતર છે. તે સીરાય દરેક કિમતી વાવે-

તરો માટેનાં અગતીર મીઠાં માટે લખો.

મેમુર્સ તલાલી એજન્ટ સંસ,

રુમાણ (વાપા નહીંઆદ)

કુદરે તમને બાળકો આપ્યાં હશેજ.
તેમને રાજ રાખવા અને સંસ્કારી બનાવવા
તમે તમારાથી ખતવું કરનાં હશે.

બાલવાંચન

તેમના હાથમાં મુકી જુઓ, અને
તેઓ કુટણ રાજ થાય છે તેની ખાત્રી
કરો. લખતા હશે તે તેના લખાણો
વાંચીને રાજ થશે. નહિ લખતાં હોય તે
તેનાં ચિત્રો જોઈને રાજ થશે.

‘બાલવાંચન’ના અદક યુગુ ગિટપે રોજનું
માત્ર એક પાઠવું ખર્ચ

ગરીબને પણ એ પરવડશે. પૈસાદારને તો
એ રમત વાત છે. તમે આદક ન હો તે
આજેજ રૂ. ૭૦ મનીઆઈરથી મોકલો

‘બાલવાંચન’ સમય અને શિક્ષણ
માલગાદિયકારે મો વલ્લભ રૂઝના
તંત્રીપણ નીચે પ્રમીદ થાય છે, અને કંઈ
વખતમા તે ખુશ વખાણા મળું છે
શિરગમુ-બાલવાંચન કાર્યાલય, રાજકોટ

વેપારીઓના લાલની વાત

જો આપે આપના ધંધાના કાલુ માટે
સરકારમા ટ્રેડમાર્ક કે નામ લેવલસ વિશે
રજીસ્ટર્ડ પેટન્ટો હજુ સુધી નહિ કરાવ્યા
હોય તો આજેજ કરાવો. અમે મોટી શીમાં
વે: મોડા એલ ઇન્ડીઆ માટે સાર: રજીસ્ટરેશન
એપ્રીસ કમ્પેન્સામી જલદી કરાવી આપીએ
છીએ. રજીસ્ટ્રી દરેક વગુએ ની યદ્ય થકે છે.
વધુ વિગત માટે લખો.

અરિઓને ખુશખબર

જો આપ ધર મેં થોડા પરકરમે અને
જાજ મુકીમાં સારા પૈસા કમાવા માગતા હો
તો “પૈસા પ્રાપ્ત કરવાની સર્વોત્તમ કલા”
(આ રજો) આજેજ મંગાવો. તેમા લેખકે
થોડી મુકીમાં લખપત્તી કેમ ધયાય ? તેથી
ધણી યુક્ત રૂપોમા જગ કલ્યાણ માટે રસવિત્ર
છે. ડી. ૮-૮-૦ અથવા “વિશ્વ વિજ્ઞાન” મનિકા
અદક જની લામ મેગનો. પા. લ. રૂ. ૧-૦-૦

કે. આદર્શ સમાજ કાર્યાલય,

સાદપુર અમદાવાદ

'કમર'ને લગતા વિષયોના પ્રશ્નોના જવાબો અત્રે ક્રમવાર સુરત પ્રગટ થાય છે. એકી વેળા વધુમાં વધુ ત્રણ પ્રશ્નોનાજ જવાબ મળી સકશે.

ટપાલ દ્વારા ખાતગી જવાબ લેઈએ તો દરેક પ્રશ્ન લીઠ પાંચ આનાની (જમાં: આઠ આના અને પત્તેશ: નવ ચેની) લીકોટો ખીડવી. [વી. પી. ના ઓર્ડર સ્વીકારતા નથી.]

૨૨૬૬-એમ. એચ. લ : નમાછ-(૧)
ટપાલ મારફતે ગુજરાતીમાં આપુર્વેદિક શાસ્ત્રવું
શિક્ષણ આપનાર શાળા કોઈ હજ નહિ.
(૨) એ વિષયના સામપિકાની પુરી માહી માટે

માખી કાગળ

[અનુસંધાન પાના ૨૮૦થી આગળ]

અધાને મેળવી મિથણ બનાવો અને એમાં
કાગળ બોળી મુકવી થો. આ કાગળ મુકા
હોય છે. પણ તે ડેરી હોઈ, માખીઓ તેની
ઉપર બેસતાં તેમને ઝેર થતે છે.

આ કાગળ પર મ્હોટા અક્ષરે લાલ શાહીમાં
ડેરી સન્દ છપવો ઝુરરી છે, જો કે ધરમધુ
બાવદારમાં એવી ડેરી કાગળોનો ઉપયોગ નજ
દરેકો જોઈએ. કારણ બુધ્ધ્યુક યનાં, કંઠ્ય
પરિણામ આવવા સંભવ રહે છે.

૯-પોટાસિનમ જાદોકોમેટ ૧૦ ઓંસ,
ખાંડ ૩ ડ્રામ, ઓઈલ ઓફ પ્લેક પિપર ૨
ડ્રામ, અલકોહલ ૨ ઓંસ, પાણી ૧૪ ઓંસ.

અધાને મેળવી, થોડાક દહાડા લગી રહેવા
હો. પછી ઉપર લખ્યા મુજબ કાગળ બનાવો.

આ કાગળ પણ ડેરી છે.

૧૦-કોપાલટ ઓફ કલોરાઈડ ૪ ડ્રામ,
ખાંડ ૧ ઓંસ, પાણી ૧૬ ઓંસ.

બનાવવાની રીત ઉપર મુજબ.

આ કાગળ પણ ડેરી છે.

જુઓ કમરનો ૯૧મો અંક (૩) 'શારીર
અને વેદકશાસ્ત્ર' પુસ્તકમાં રોગની ઓળખ
અને ઈલાજ બધું વિગતવાર હશવિધું છે.

૨૨૬૭-જ. મો : લારી-(૧) ટાઇપ
ફોન્ટોની ધંધો શરૂ કરતાં કેટલી પુછ : જોઈએ
એ કેટલું સદગ મુશ્કેલ છે. જેવા ન્હાના
મ્હોટા પાવા પર કામ કરવું હોય તેમ ઓછી
વતી પુછ જોઈએ. (૨) એ ધંધામાં મુખ્ય
સાધન ટાઇપ કાર્ટ્રીંગ મશિન છે, જે
Williams Engineering Co. Ltd.
Nodis Works, Julien Road,
Faling, London W. 5. યા જોન
વિઝીનસનની કમ્પની, કોટ, સુખધ ૧ પાસેથી
આપે. ન્હાનામાં ન્હાના ધંધની કીમત ૩.
૮૫૦ની લગભગ હશે. (૩) એ વિષયના પુસ્તકો
ગુજરાતી ટાઇપ ફોન્ટો, ગીરગામ, મુખધ ૪
પાસેથી મળી શકશે.

૨૨૬૮-સ. સા : બોનગીર-(૧) રફી
ડિક્ટોની મ્હોટી કીમત શા માટે અપાય
છે, તેનો ખુલાસો કમરના ૧૬, ૯૭ ૯૮,
અને ૯૯માં અંકમાં છે, તે જોશો. (૨)
ફેરીની જાલ ખીંગ કરા ઉપયોગમાં આવતી
નથી. (૩) ફેરીની ગોટલીઓ કંઈક ઉપયોગી
થઈ શકે છે, જો તેને સુકવી. તેના બેઝા
બનાવાય તો.

૨૨૬૯-એમ. એ. કપુ : માણાવદર-

“કુમર” : અંક ૧૦૩મો

“કુમર”નો ૧૦૪મો અંક

[કેટલાક મુખ્ય લેખો]

હસ્તાક્ષરનો ધંધો—નવિન ધંધો—પ્રબળ કમાણી
—સરળ કામ.

ખનાવટી હીન—ખનાવટ વિશે.

લિથોગ્રાફી—કળા અને ઉદ્યોગ.

ઔદ્યોગિક સંસ્થાન—આર્થિક પુનર્રચના
માટે એક નવિન યોજના.

બમીં લાખ—રંગકામ—ઉમદા બમીં હુનર.

ફૂલસ—વાવેતર.

વેપારી આંકડા—વેપારી વ્યવહારમાં વપરાતા
જુદા જુદા પ્રકારના આંકડા—એકાદર ફોર્મ,
ધન્વેષક પ. ની સમજણ
અને બીજું ઘણું ઘણું

નિયમો

- “કુમર”નું વાર્ષિક લગાજન દિનદ માટે
રૂપિયા ત્રણ અને બર્મા માટે રૂ-૪-૦
અને પરદેશ માટે સિવિંગ છ છે. હૂદક
નકતની કીમત ચાર આના માત્ર પેની છે.
- લખાઈ મેગેઝિનની શી દિનદ માટે રૂપિયા
આઠીસ અને વિદેશ માટે પાંચેસ ચાર છે.
- નવું વર્ષ મનુષ્યારી માસથી શરૂ થાય
છે, છતાં મંદહા ગમે તે માસથી તોપી
સકાય છે.

ચેતવણી

“કુમર”ના આ અંકના બધા સાહિત્યના
માત્ર તે એવો સિવાય, જે તેમજ લેખકોના
નમો સાથે પ્રગટ થયા છે—કોપીરાઈટના દ્રો
તંત્રીને સ્વાધીન છે.

૨૨૭૬-એ. એમ. યુ : મુંબઈ—ઔદ્યોગી
સદીમાં છપાયેલી એ વાર્તા, કમ્પ્યુટર્સ વાર્તાનું
રૂપાંતર હતું, તે કહી સકાય નહિ. એ વિશે
આપ ઔદ્યોગી સદીના મહત્વ માહિતીના ભાષ-
ને મુંબઈમાં છે—તેમને પૂછી સકો છો.

૨૨૭૭-મિ. દ. મો. ગ : કલોલ—શુદીયું
કેકે બનાવવાની માહિતી માટે કુમરનો ૯૩મો
અંક જોશો.

૨૨૭૮-મુ. ભા. રા. : મુંબઈ—કુમર
મુંબઈની કમ કમ લાયબ્રેરીઓમાં જાય છે,
તેની પૂરી કિસ્મ આપી સકાય એમ નથી.
આપે પેન્ટુની જાણમાંથી કમ કમ લાયબ્રે-
રીમાં એ આવે છે, તેની ત્યાજ પછપરડ કરી
નહી કરી લેવું જોઈએ.

૨૨૭૯-૨. જી. ત. અદમદાખાર—(૧)
હોઝિયરી કામને લગતી બધી માહિતી કુમરના
૪૦, ૬૫ અને ૬૬મા અંકમાં છપાઈ છે, તે
જોશો. (૨) મોળ શુધવાના જાપાનિઝ થ્રો
માટે ઇન્ડો જાપાનિઝ કમર્સિયલ મ્યુઝિયમ,
કલકત્તાને લખશો.

૨૨૮૦-મુ. ઉ. પ્રના—(૧) ફાર્મ જર્નલનું વિર-
નામુ આ છે :—The Farm Journal, Phi-
ladelphia (યુ. એસ. એ) (૨) હોબ્બીઝનું
શિરનામું આ છે :—Hobbies Magazine,
Lighner Publishing Corporation,
૨૬૧૦ S. Michigan Avenue, Chi-
cago (યુ. એસ. એ)

કુમરના ચિત્ર-પત્રો

કુમરમાં છપાઈ ગયેલા ચિત્ર-પત્રો
પણાજ સરના ભાવે વેચી નાખવાના છે
યાંયાજિયા ભાડે આપવાના છે.

વિગેનો માટે લખેલું—

કુમર એન્ટ્રિસ, મુરત.

વેપારની ચાવી

ધંધાની મંદીથી અમરાતા બાદ બંદેનો મટે આ પુસ્તક અસિપાંદ મમાન છે. ધર મેં, બીજા ધંધાની રોકાણ કે નવારી હોવા છતાં, નામની પંદર પચ્ચીસ રૂપિયાની પુસ્તકમાં વેપાર કેમ કરવો અને પોતાની આપક કેમ વધારવી એની વિગતવાર માહિતી આ પુસ્તકમાં અપાઈ છે. તે ઉપરાંત જુદા જુદા નાના મોટા ૧૧૧ જુનર ઉદ્યોગોની પણ સંપૂર્ણ વિગત એનાં સંજોગ અને સ્તરી આપામાં જણાવેલી હોઈ, પુસ્તક ધણુજ ઉપયોગી છે.

અનુક્રમણિકા:-૧-આંખમાં નાંખવાનું પાણી ૨-કાનમાં થતા દર્દ મટાડનાર દવા. ૩ દાંડ ક્રિમ ૪ કોક્ષા વૉલર ૫-આસી મટાડનાર દવા ૬-શુલ્કકારક હોટબ્લી ૭-ચામડી માટેનો પાવડર ૮-ચામડીના રોગો દુર કરનાર મયમ ૯-જડાપાણું દુર કરનાર સાબુ ૧૦-જીવાળ લાપનાર પાવડર ૧૧-તાર મટાડનાર દવા ૧૨-ડંતમંજન ૧૩ દરેક માંતના દર્દ દુર કરનાર ચમકારીક દવા ૧૪-દાંતના દર્દ મટાડનાર દવા ૧૫-દાંડી બોડવા માટે જાનકરવાનું ક્રિમ ૧૬-નાના આંગળોની દવા ૧૭-આંધળુ માટે મયમ ૧૮ પેન જામ ૧૯-બીજ મટાડનાર દવા ૨૦-મોઢામાથી દુર્ગંધ દુર કરનાર દવા ૨૧-જીવેન્ડરનું પાણી ૨૨-લેમોનેડ પાવડર ૨૩-લોઢી કુધ કરનાર દવા ૨૪-વાજ બોજના મરિ પાવડર ૨૫-વાજ ઉગાડનાર દવા ૨૬-વાજ કાઢવાનો પાવડર ૨૭-વાજ કાળા કરનાર ૨૮-લોખુ પાવડર ૨૯-વાજના નાખવાનું તેલ ૩૦-જાઈમજીયુગ અને ગિલસાઈન ૩૧-બીજના માટેની દવા ૩૨-મીટી Powder ૩૩-સધીવા મટાડનાર દવા ૩૪ કાર્મોલિક સાબુ ૩૫-તાક તની મોળીમાં ૩૬-મુગધીદાર પોમેડ ૩૭-મુગધીદાર સાબુ ૩૮-ઉપેક્ષીક પાવડર ૩૯ ને ૪૦-કાજું ને જાડન જુર ક્રિમ ૪૧, ૪૨, ૪૩,-કાજું, ટોની લાક ને જાડન જુર જોલિસ ૪૪-સ્ટેપ ડોલિમ ૪૫-એક વર્ષ કુચી બપડે નહિ એવી લાહી ૪૬-બધારામાં ચળકે એવી માટી ૪૭ કપડાને જોડરૂપે બનાવનાર દવા ૪૮-કપડા પર લખવા માટેની સાટી ૪૯-કાપડ વાંતરિસ ૫૦-કોલસાનું અખતલ એન્ડ્રુ અને એવી દવા ૫૧ કાગ કે બીનીના તુલેલા વાસણ જોડનાર મિશ્રણ ૫૨-ચમકારીક પાવડર ૫૩-ચમકારીક પ્રવાહી ૫૪-ચારીનું ગિલક કરનાર પાવડર ૫૫, ૫૬-જીવા લખાણ માટેની સાહી ૫૭-ખૂન સ્તેનો સાબુ (એક આનાથી પણ જોહાનો એક ૨૧૫) ૫૮-બીજાતનું કાજું જુર જોલિસ ૫૯-પ્રવાહી સરસ ૬૦-પ્રેસવાવાઓ માટે ચમકારીક પ્રવાહી ૬૧-ફરિવર ડોલિસ ૬૨-ફાડનું પેન માટેનું જુર ગાહી ૬૩-મશિનમાં પુરવાનું તેલ ૬૪-માખીઓનો નારા કરનાર કાગળ ૬૫-રખર રટાળની માહી ૬૬-શાહી રી એવે જખાણુ જીવવાનાર દવા ૬૭, ૬૮, ૬૯-કાળી, જુર ને લાક ના લી ૭૦-ધામજુ સાબુ ૭૧, ૭૨, ૭૩, ૭૪-લેક્ટેટાઈડની લાક, લીલી, જુર અને વાગોસેટ સાહી ૭૫-કપડાની મુગધીદાર ટિકીઓ ૭૬-કાર્ટના લેબલ ૭૭-ખરેખર ચિત્રના પોરટ કાર્ટ ૭૮-ગુલાબની મુગધીદાર ટિકીઓ ૭૯-ચમકારિક રીસો ૮૦-ચંબેલીની મુગધીદાર ટિકીઓ ૮૧-જાડુ રમાલ ૮૨-જાડપાનના બીયા ૮૩, ૮૪, ૮૫, ૮૬, ૮૭-કુપ્લીકેટીન કાળા, જુર, લાલ, લીલા અને વાગોસેટ કાર્બન પેપર ૮૮-તૌતર રખરના નિકકાઓ ૮૯-પતરાની રેકેટ ૯૦-ફેન્સી પત્રચપ્પદાર બોસ ૯૧, ૯૨-પુકાના મુગાસર અને પંચ ૯૩-કાળા કાર્બન પેપર (નવી ચાલના) ૯૪-રમના પરીકા ૯૫-રમર રટાળની બનાવટ ૯૬-રેલીના કાગળ ૯૭ રેરામી રમાલ ૫૭ જખી ૯૮-લાકડા ઉપર જખી ૯૯-ફેન્સી રાઈન બોર્ડ ૧૦૦-મુગ અપસરના તૌધાર કાર્ડો ૧૦૧-ચિત્રના પોરટ કાર્ટ ૧૦૨-ચિત્રચુક મુગાસર ૧૦૩, ૧૦૪, ૧૦૫-કાળા, જુર ને વાગોસેટ કાર્બન પેપર ૧૦૬, ૧૦૭, ૧૦૮, ૧૦૯, કાળી, ક્રેચ, જુર ને લાલ લાખ ૧૧૦-મુગાસર રમાલ પર જખી ૧૧૧-લેટોઆક અર્થાત કુપ્લીકેટર

૧૦૦ પાના : ઈ. આર્ટ પેપર ઉમદા કવર : કીમત માત્ર અઢી રૂપિયા : પોસ્ટેજ બે આના જુદા, (પોસ્ટેજ મટે પોસ્ટેજ સહિત મિલિયમ સાકા ચાર)

લખો:- 'કુમર' ઓફીસ, મોદાગરવાડા, મુરત.

૧૧ નવમું

માસ આદ્યો.

અંક ૧૦૪મો.

ક મ ર

લેવા ઝ મ :

વિન્દ : રૂપિયા ૪૫૦

ખર્ચા : રૂપિયા સયા ૪૫૦

વિદેશ : શિક્ષિંગ ૭

[ઓગસ્ટ ૧૯૩૯]

ચિત્રો		કાથો	૩૩૧	ફલ્ગુસ	૩૨૮
અમુ-નવ		શુભધી તથા આદ્યો		પુલોના આતર	૩૨૫
હરતાક્ષર		ઈલાજ	૩૩૧	ખર્ચો લાખ-રમકામ	૩૨૬
દેવી ફેર્ડ		શુભસુરતી વધારનાર અર્ક	૩૩૧	સલકારી સંરધાન	૩૨૧
		ગુલકંદ	૩૩૨	હરતાક્ષર	૩૧૩
તંત્રીસ્થાનેથી		મામુલીના ડાય ફર કરનાર		પારી કળા	
પ્રસંગ રંગ		મલમ	૩૩૨	કેવળ નદી, વેપારનો	
નિયમનની સુરત		ગુનાનું પાણી	૩૩૨	હેતુ નથી.	
૫૬૨ પચાસ ટકા		તેલ સાફ કરવું	૩૩૨	મુજરાનમાં પ્રચલિત	
નફોનો લોભ		દાંતમાં ભરવાની ધાતુ	૩૩૨	૨૦૦૦ અંગ્રેજી રાખો	
બોજા સિઝરો		નડી મધ	૩૩૨	આદિરાતનો કાન્ડ્રાકદ	
		નિકલ-ફોલિય	૩૩૨	દિસાખી આંકડા અને	
ખેતી, હુનર અને ઉદ્યોગ		ફાક્ટરિયેનની જુ સાદી	૩૩૨	વેચાણની રતો	
પ્રયોગો		બોરસલીનું તેલ	૩૩૩	પરચુરુ	
આલ્કલયન નોટગેનું આતર		માંક-રાટ	૩૩૩		
આંધ્રુના ઉપાયો		રજર મિથલ	૩૩૩		
કપુરનું તેલ		રસાયણિક આતર	૩૩૩		
કપુરનો અર્ક		લવિંગનો અર્ક	૩૩૩		
		શુભધીદાર ક મળ	૩૩૩		
		શુભધીદાર સોપારી	૩૩૩		

મુંબઈ ખાતે રૂપિયા પરચીસ લાખની પુંછથી ઇન્ડિયા સામકલ ક્રિમિટેડ નામની કંપની સ્થપાઈ છે, જેની મેનેજીંગ એજન્સી ગીરલા અધર્સની છે.

હિન્દમાં મોટર ઉદ્યોગ સ્થાપવા માટે એક પેઢીએ મુંબઈના ડિરેક્ટર ઓફ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ મિ. પી. બી. અડવાનીની મિદ્દમતે સરકાર પાસેથી ઉછીની લઈ, તેમને અગ્રવા સાથે અમેરિકા મોકલવા છે.

કાચના કાપડ, દાંત ઉપનાંત દરે કાચના રેલ્વેના ડગ્ગર ઝનૂલા લાગ્યા છે.

અમેરિકાના એક ખેડુને પોતાના ટોરો માટે એક રેડિયો-લાઉક રપીકર રાખ્યો છે, જે ચાંલુ કરતાં માથેા સાંતપણે સાંભળવા લાગે છે અને તંથી દુધ દોહવામા સરળતા થાય છે. કહે છે કે એથી દુધ પલુ વધુ મળે છે.

સોવિયેટ વિમાનીઓએ ઇરાક મુજબ વર્ષાદ વર્ષાંચી સકાય એવું વંત્ર જનાવ્યું છે.

ઝમીનમાં ખેતી કર્યા વિના ધાસ આરા પપદા કરવાની પદ્ધતિ શેષાધ છે. રીત એ છે કે ઝોટાડી રકાબીઓ વા પતરાઓ વરખી જારી, રસાયણિક મિશ્રણપાણું પાણી જાંટે છે. આ રીતે દરરોજ ત્રણ મિનિટ લગી પાણીના જંટકાપ કરતાં દસ દહાડામાં પુરો પક તૈયાર થઈ જાય છે અને તે સામાન્ય ધાસ આરા કરતાં શ્રેષ્ઠ હોય છે.

જર્મનીમાં એક એવી પાતળ-ગાડી જનાવામ રહી છે, જે કલ કે ફરર માઈલની ઝડપે મુસાફરી કરશે.

ગાઈનાની ૧૮૫૬ની ટપાલની વપરાયલી ટિકિટની કીમત ૩ લાખ રૂપિયા અંકાય છે.

જાપાનના ડૉ. તાકેઓ શિમિગુએ એવી

સિનેમા ફિલ્મ જનાવી છે. જે દિવસની રવ. રાનીમાં, વિના અંધકારે જનાવી સકાય છે.

અમેરિકાના એક રાષ્ટ્રે અદિર ક્યું કે ખસ ચાણેકની ઓળખ એ છે કે તેને બરફની સામે મૃકતાં એક અવાજ નીકળે છે, જ્યારે ખોરા માણેકમાથી અવાજ નીકળતી નથી.

રિવોલ્વરમાં ફેમેરા જનાવવાની શેષ અમેરીકામાં થઈ છે. લાલ એ છે કે માર

સરવૈયું

જુલાઈ ૧૯૭૯ લગીના કિંવા સાદા આઠ વર્ષના-અર્થાંત ૪૨૯૮૦ પાનાના-જવનનું "કમર"નું સરવૈયું આ રહ્યું:—

૧૯૯	ચિત્રેા
૪૭૮	તંત્રી-નોંધિા
૫૫૧	ખાસ હુનર લેખો
૨૦૯૨	પ્રયોગો
૪૦૦	ખાસ વેપારી લેખો
૬૭૯	પરચુરણ લેખો
	અને

૫૪૧૮ પૂજપરજોના જવાબો તમેય આદક થઈ, લાજ ઉઠાવશે રાજ ફરો

વ. ને રિવોલ્વરની ગોળી ન થાગે તોત તેની જગી તો આવીજ જાય છે.

એવી ઘડિયાલની શે.ધ થઈ છે, જેમાં ઘડિયાલ ઉપરાંત થર્મોમિટર પણ હોય.

ચિટ્તમાં દરરોજ એ કરોડ જાપાં વેચાઈ છે અને ઉદ્યોગની દષ્ટિએ જાપાનો ૫મો ૧૨ મો છે.

માનવ-શિરના વાળમાંથી જર્મનીમાં, ગાલીયા જનાવાય છે.

પંદર પચ્ચીસ ટકા નફાનો લોભ

આર્થિક સંક્રાંતિનું જેમ જેમ તીવ્ર-
તર થતી જાય છે તેમ તેમ હુચ્ચાઇ પણ
વેગ લેતી જાય છે. આજથી સાત આઠ વર્ષ
પર સખી વીમા કંપનીઓનો રાફડો ફાટી
નીકળેલો દેતો, તે વાંચકો ભૂલી નહિ જાય
હોય. માસિક માત્ર એક રૂપિયો ભરી, મરણ
ભય કેટલાય હજાર રૂપિયા આપવાના વચન
પર વિશ્વાસ રાખી, હજારો નહિ લાખો
ગરીબોએ પોતાની ખરા પરસેવાની
કમાઇ તેમને નહાર કરી હતી. પણ
અતે રેતીનો એ કિસ્સો તુટશે અને એમાંની
એકે એક કંપની બંધ થઇ ગઇ-મેઇક,
ગરીબોના લાખો રૂપિયા હજમ કરીતેજ !

હેત્યા કેટલાક સમયથી એવીજ એક
બીજી હુચ્ચાઇ શરૂ થઇ છે. કેટલાક ચૂદરો
દેખાતા આલખાઓ તરફથી જુદા જુદા ધંધા
માટે, જુદા જુદા નામો હેઠળ અને જુદી
જુદી જગ્યાએ રિમિટેડ કંપનીઓ ઉભી
કરાય છે અને શેરહોલ્ડરોને પંદર પદર અંત
પચ્ચીસ પચ્ચીસ ટકા નફા આપવાનો દાવો
કરાય છે. કહેવન છે કે મોશીઆ હોય ત્યાં
ધુતારા ભૂખે નહિ મરે. તેમનો દાવ એજે
નથી જતો; કામચાલ ચાય છે ચોટીક રકમ
કેળીને, દાવ પણ દલાવ્યા વિના, કરીય
મિદનન પમર ૧૧ થા ૨૫ ટકા નફા
મેળવવાનો લાખ કેળુ જતો કરે? ગરીબ
પ્રાણ પોતાની મદદ મોઢી ખચતમાંથી
એ શેર ખરીદે છે. એટલુજ નહિ ખચક
કટલાકો પણ લાલની આથાએ કર્જ લઇને
શેર લે છે એથી તે કમનસીબો ખમણી રીતે
ફાટી પડે છે. એક તરફ લાવેલા કર્જનું
બ્યાજ ચડનું જાય છે અને બીજી તરફ આ
કંપનીના ડિરેક્ટરો ઝાલિર થતાજ નથી.

એટલુંજ હોય તોય ખચર, પણ ટુંક અરસા
પછી એક યા બીજા કારણે કંપની રાજીખુરીથી
ફટવામાં જાય છે—શેર હોલ્ડરોની ભેરેલી
પાઇ પાઇ બરબાદ થઇ જાય છે.

■

નિયમનની હુરરત

એ ખરું હશે કે આવી રીતે નાકામ
ગીવડની બધી કંપનીઓની સ્થાપનાનો મૂળ
હેતુ હુચ્ચાઇને નથી હોતો, છતાં એનો પણ
કેાઇ ઇન્કાર નહિ કરી શકે કે હેતુ બરો હોય
તો પણ પરિણામ તો કદાચજ આવે છે. કંપનીની
સ્થાપના વેપાર કરવા, નવો ઉદ્યોગ સ્થાપવા,
નફો મેળવવા ભડે કરાઇ હોય પરંતુ જો
તેની યોજના અસ્થાસુપૃષ્ઠ અને કાળજીથી
થઇ ન હોય તો તે નફોને પદેને ટુકસાનજ
આવે છે. એવી લાક્ષતર્મા, તેના મુખ સંચા-
લકો, મુખ્ય ડિરેક્ટરો અને મેનેજીંગ એજ-
ન્ટો હુચ્ચા ભડે ન કહેવાય, ખિનજવાબદાર
તો કહેવાશેજ. તેમની ફર્જ કંપનીની યોજના
ઉભી કરવાથીજ પતની નથી; કંપનીના શેર
હોલ્ડરોના નાણાંના તેઓ અખીન રૂપ છે. તેમની
કર્મ તે પૈસાંના સદુપયોગ યાગ, તેમાંથી લાંબા
મળે તે જોવાની છે. જ્યારેય તેમને લાગે કે
કંપની ફાટી સકશે નહિ, પૈસા બરબાદ
જશે ત્યારે તેમને જોઇએ કે તેઓ વિના
સંકોએ ખરી હકીકત ઝાલિર કરી દે અને
પોતા પર આવડો આરોપ લાગે.

અને જોશક, એક બીજો વર્ગ તો ચૂદરજ
હુચ્ચાઇઓનો હેજ. તેઓ જાણી જોઇને પ્રાણને
હતારવાના હેતુએ આવી કંપનીઓ ઉભી
કરે છે, પોતાને લાભ થાય એવા પ્રોમોટર્સ
શેર યા ડિવિડેન્ડ શેર પોતે રાખે છે યા પ્રાથ-
મિક અર્થ તરીકે એક સારી જેટી રકમ

“કમર” : અંક ૧૦૪માં

પોતે પહેલાંથીજ લઈ લે છે. આ વળી પોતાનો ન આસતો, તુકસાન કરતો ઉલોંગ આ કમ્પનીને મોંઘી કીમતે આપી દઈ, પોતાના પૈસા ખર્ચ કરી લે છે. અથવા તો મેનેજિંગ એજન્ટના મહેનતાણા તરીકે મોંઘી રકમ પર નિયમિત ગ્રાપ મારતા રહે છે. હુંકમાં

કમ્પનીમાં વિશ્વાસ પામવા કરવા ભોળા જેવી વાતો આ વેપારીઓને કમ્પનીની ડિરેક્ટરશિપ પણ અપાય છે. એ ભોળાઓ કમ્પનીના નિયમ વ. પુરા સમજ્યા પિના શિકાર બને છે અને પછી પોતાની શાખે મરીમોનિય અવગે મરે દારે છે.

પૈસા પોસ્ટલ ઓર્ડર દ્વારા મોકલો.

કમરના આહુકોને વિનતી કરવાની કે તેઓ કમરના જુના અંક આ બીજા પુસ્તકો વ. ના પોતાના ઓર્ડરની કીમતના પૈસા ટપાલની ટિકિટોથી ન મોકલતાં, ઇન્ડિયન પોસ્ટલ ઓર્ડર દ્વારા મોકલે. એ ઇન્ડિયન પોસ્ટલ ઓર્ડર હવે રૂ. ૧૦, ૧, ૧૦, ૨, ૨૦, ૩, ૩૦, ૪, ૪૦, ૫, ૫૦, ૬, ૬૦, ૭, ૭૦, ૮, ૮૦, ૯, ૯૦ અને રૂ. ૧૦ ની કીમતના ગમે તે ટપાલ આદિસમાંથી મળી સકે છે. પોસ્ટલ ઓર્ડર લીઠ હુંડીયામણ ખર્ચ ફક્ત એક આને આપવો પડે છે, પરંતુ ટપાલની ટિકિટોને મુકાબલે પોસ્ટલ ઓર્ડરથી પૈસા મોકલવામાં સલામતી વધુ છે.

આ પોસ્ટલ ઓર્ડર પર ‘મેનેજર : કમર-સુરત’ લખવું જોઈએ.

જ્યાં બની સકે ત્યાં પોસ્ટલ ઓર્ડર

રોને બદલે મનીઓર્ડરથી પૈસા મોકલી સકાયે. એમાં પૈસાની પુરેપુરી સલામતી રહેશે. અલગત, મનીઓર્ડરની કુપન પર પૈસા મોકલનારે પોતાનું પુરું નામ ઠામ અને કઈ વસ્તુઓ જોઈએ, તેની વિગતો સ્પષ્ટ અક્ષરે લખવી જરૂરી છે.

છેલ્લા કેટલાક સમયથી સાદા પર બીડમાં મોકલાતી ટિકિટોની ટપાલ ખાતામાં ચોરી થવા લાગી છે. તેથી પૈસાની સલામતી માટે જિહ્વતર છે કે પોસ્ટલ ઓર્ડર આ મનીઓર્ડરથી મોકલવા. વળી પોસ્ટલ ઓર્ડર ઉપર લખ્યા મુજબ ૨૦ જુદી જુદી કીમતોમાં તૈયાર મળે છે છતાં, તેને એ નિવાની બીજી કીમતના બનાવવા હોય તો તેમ પણ થઈ શકે છે. એને લગતી સમજણ કોઈ પણ પોસ્ટ માસ્ટર આપશે.

—અવસ્થાપક

દરેક હોલતમાં તેમને તો લાગજ લાગ હોય છે; પૈસા જાય છે તો ગરીબ શેરહોલ્ડરના, ભોળા પ્રજાના.

ભોળા શિકારો

અને આ શિકાર-ખજ આટલેથીજ પુરી નથી થતી. મરીમ પ્રજાને ભરમાવવા,

જરૂરત છે કે આવી કમ્પનીઓના ડિરેક્ટર થવા તેમજ શેર મેરા પહેલાં તેના પ્રેસપેક્ટસ વ. નો પુરનો અભ્યાસ કરી ચેતવ. સાથે એ પણ જરૂરી છે કે સરકાર પણ આવી કમ્પનીઓ પર અંકુશ મુકી, મરીમોને બરખાદ થતા બચાવે.

દસ્તાક્ષર-સંબંધનાના
શબ્દનો આરંભ સોળ-
માં સેકમાં થયો ગણાય
છે અને એની શરૂઆત
કરવાનું માન જર્મનીને
દેણે ગણ્ય છે. પહેલ
વહેમાં તો યુનિવર્સિટીના
અમુક પ્રોફેસરોનેજ એ
શબ્દ થયો હતો પણ
પાછળથી ખીનજો પણ
એના શિકાર થતા ગયા
અને આજે તો કુન્યા
આખીમાં આજવાને
અંશે એ શબ્દ ફેલાઈ
ગયો છે, જે કે યુરપ અને
અમેરિકામાં એવું જોઈએ
ચલ્યું છે તેટલું તો
ખીજે કશુંજ નથી. ત્યાં
તો એના સંપ્રાદેશની
સંખ્યા સેંકડો અને

હજારોની દરેક ક્યારનીય વટાવી ગઈ છે
અને આજે લાખોની^૨ થરા ગય છે,
એટલુંજ નહિ બસકે હવે તો એનો ખાસ
વેપાર પણ થમ રહ્યો છે.

ખીન દરિયો-દુએ દસ્તાક્ષર. માનવ-
ચરિત્રનું દર્પણ હોવાથી, વ્યવસ્થા એ શાસ્ત્ર
અને કળા વિકસના લાગી છે ત્યારથી દસ્તા-
ક્ષરનું એક ખાસ સ્થાન પણ મુકરર થઈ
ગયું છે. કુન્યાની મોટા મોટી વિશ્વતિથોના
દસ્તાક્ષરો એટલે તેમની એક જાતી વાદ્યારંગ
નહિ, તેમનું ચરિત્ર-દર્પણ પણ. તેની કીમત
જોઈતી અંકાય તેટલી ઓછી.

૨

દસ્તાક્ષર (Autograph) એટલે સામા-

(૧) કુન્યામાં ખાતે લખાયેલ ૨૦ લાખ
દસ્તાક્ષર-સંપ્રદેશ છે.

દસ્તાક્ષર

દસ્તાક્ષરનો સંબંધ એક શબ્દ છે.
દપાલની વપરાયેલી ટિકિટો અને પ્રકાર
પ્રકારના ચિહ્નો એકઠા કરવાનો શબ્દ છે
તેમ. પરંતુ હવે એ શબ્દ ધીમે ધીમે
એક દેશ થયાનું રૂપ પણ લઈ રહ્યો
છે અને દિન-દિનમાં તેને માટે સારી જેવા
તક છે.

ન્યતઃ કહેતાં અમુક તમુક
શબ્દના પોતાના હાથના
લખાણનો નમૂનો પરંતુ
આ શબ્દને લાગે વળગે
છે ત્યાં લગી એ કેવળ
લખાણનો નમૂનોજ નથી
હોતો, તે શબ્દના
પોતાના હાથે લખેલું
પોતાનું નામ વા તેની
સહી પણ હોય છે. નામ
વા સહી વિનાના લખા-
ણની કશી કીમત નથી.
કદી કદાચ, અપવાદ
રૂપ લખાણોમાં એવા
લખાણની કશી કીમત
અંકાય છે તોય તે નામ
વા સહી કરતાં તો
ઓછીજ-અને તે પણ
દસ્તાક્ષર કાંઈ મહાન
વિશ્વતિના હોય તોજ.

સવાલ થશે કે આખિર

આ દસ્તાક્ષર સંબંધનાનો હેતુ શો છે ? તે એક
શબ્દ માત્ર છે; કુન્યાના મહાન ફર્જિદોની અંગત
વાદ્યારંગેના દસ્તાક્ષરો સિવા ખીજ કશી હોઈ
સકતી નથી. એ વાદ્યારોનો સંબંધ એટલેજ
દસ્તાક્ષરોનો સંબંધ. જે સંબંધમાં જોઈતા વધુ
દસ્તાક્ષરો હોય તેટલી વધુ વાદ્યારો થઈ
ગણાય છે અને તેથીજ એવા સંબંધની કીમત
પણ વધુ અને વધુ અંકાય છે.

ઈતિહાસ-નોંધો કહે છે કે કુન્યાના
સાથી પહેલા નોંધાયેલા દસ્તાક્ષર-સંપ્રદેશ મિ-
ન્નેન કોટન અને હેન્સ સ્ટેનના તથા વિસિય
બેચુન અને લેમેની જિયાનના છે. જેમાંના
ધુણે બે બ્રિટિશ મુઝિયમમાં સાચવી રખાયા
છે અને પાછલા બે પેરીસની નેશનલ લાય-
બ્રેરીમાં. એ સંપ્રદેશ શબ્દ લેખે બંને તૈયાર
કરાયા હોય, આજે ઇતિહાસની દૃષ્ટિએ તેની

કોમત બેદિસાબ છે. ગણ કાલના ઇનિદાસ-
પીરાના એ ચરિત્ર-દર્શણ છે અને - તેથી
ઇતિહાસ-લેખન અને પુસ્તકામાં બેદદ લાભ-
કર્તા સાબિત થઈ રહ્યા છે, એટલું જ નહિ
બલકે માનવ-સંસ્કૃતિની આગે કુચ (યા
પીછે હઠ ?) નાં માપદંડકાની પણ ગરજ
સારે છે.

ટુંકમાં આ ચાર સંપ્રદાય પછી તો
સેંકડો સંપ્રદાય તૈયાર થયા, સાચી રખાયા
યા નાશ પામ્યા છે, પરંતુ ગણ સદીમાં
ઈંગ્લાંડમાં તૈયાર કરાયેલા હસ્તાક્ષર-સંપ્રદાયમાં
સાચી વધુ મસ્તુર સમદ મિ આલેક્સ
મોરીસનો છે, જેમાં પંદરમી સદીથી લઈને
આગળીસમી સદી લગીમાં થઈ ગયેલા નામ-
વરોના હસ્તાક્ષરોનો સંપ્રદાય કરવામાં આવ્યો
હોઈ, દરેક ઇનિદાસ-ટુંક એ જુગ મહત્વના
ધરાવે છે.

૩

હસ્તાક્ષરના વેપારના આરંભ થવાને
લાંબો સમય નથી થયો. જેમ હસ્તાક્ષર-
સંપ્રદાયનો શરૂઆત એવો ગયો તેમ તેમ
એના વેપારની શરૂઆત ઉભી થતી ગઈ અને
કેમ ન થાય ? હસ્તાક્ષર-સંપ્રદાયને મોટો
ભાગે કંઈ એટલા દરજ્જામાં જાણીતા નથી
જોતા કે તે દુ-યા આખીની મુખ્યદારી
કરી, જગતના ખૂણે ખૂણે વસતી મદન
હસ્તીઓના હસ્તાક્ષરો મેળવે તેથી, એનો
વેપાર અનિવાર્ય થવા લાગ્યો દરેક દેશના
વેપારીઓ પોતાના દેશના નામવરોના હસ્તા-
ક્ષરો મેળવી, બીજા દેશના સમાવેશને
વેચવા લાગ્યા. ધીમે ધીમે એ વેપાર નિશ્ચિત
ધંધાનું રૂપ લેતો ગયો અને આજે એના
સંપ્રદાય પેઢે વેપારીઓ પણ કંઈ આજા
નથી. તેમના પોતાના મંડળોય છે અને
ધંધાના ખાસ નિયમો પણ.

હસ્તાક્ષરના વેપારમાં કરવાનું એટલું જ

છે કે પોતાના દેશના-અને બીજા સૌ તે
બીજા મુદ્દાનાય-નામવરોના હસ્તાક્ષરો મેળ-
વવા. એ હસ્તાક્ષરો, મેળવવાનું કામ સદા
મુશ્કેલ હોય છે. કારણ જ્યારે કેટલાક સંપ્રદાયો
તો એવા હસ્તાક્ષરો ખુશી ખુશી મુકે અને
તત્કાલ કરી આપે છે, તો કેટલાક એવા
હોય છે. જેઓ એક વા, બીજા રૂપમાં કોમત
લાંબા વિના હસ્તાક્ષર આપનાજ નથી વા
તો વારંવાર વાપરવા કરીને પછોડા આપે છે.
ટુંકમાં, હસ્તાક્ષરો મેળવવાનું કામ વ્યક્તિગત
કુતલ પર આધાર રાખે છે. હસ્તાક્ષર મેળવવા
ઇચ્છનાર દિગ્ગમવાન, કુતલવાજ અને દસમુખ
હોય તો વધુમાં વધુ હસ્તાક્ષરો મેળવવામાં
આવી મિલનને મેળવી સકે.

આવા હસ્તાક્ષરો છૂટક છૂટક પણ વેચી
સકાય છે અને સંપ્રદાય રૂપે પણ. એના ખરી-
દનામાં દિ-દમાં તો ગણ્યા ગાંધણ છે, પણ
શરૂઆત-અમેરિકામાં પુષ્કળ છે. હસ્તાક્ષરોની
કોમત કંઈ મુકરર નથી હોતી જેના નામ-
બીજા શબ્દના હસ્તાક્ષર, તેથી કોમત. જે
હસ્તાક્ષર ધણી મુશ્કેલીએ મળતા હોય તેમજ
જે સખસ દુન્યામાં વધુ સન્માનીય લેખાનો
હોય. તેના હસ્તાક્ષરો મોંઘા હોય, એ
દેખીતું જ છે એથી વિરુદ્ધ, જેમના હસ્તા-
ક્ષર સરળતાથી મળી સકતા હોય તેનાની
કોમત સોંધી અંકાય છે આ મુખ્ય નિયમ
માત્ર છે, વ્યક્તિગત હસ્તાક્ષરોની કોમત ફેરી
અને કેટલી હોય છે, તેના કંઈક અંદાજો
આ વાંદી આપી સકે:

સિન્ડિકેટ બાંધકામો	૧. ૨૬૦૦
પ્રિન્સિપલ રજીસ્ટર	૨. ૨૬૦
મુદ્રાણીની	૩. ૧૦૪
દિલ્લર	૪. ૧૪
સિન્ડિકેટ	૫. ૨૬ થી ૨. ૧૩૦
બનાઈ શો	૬. ૨૬ થી ૨. ૧૩૦
આંધીજી	૭. ૫ થી ૨. ૨૦

આ તો આજના શ્રવતા નામવરોના હસ્તાક્ષરોની કીમત. જેઓ દુન્યાથી રૂપસત થઈ ગયા છે, એવા કેટલાય નામવરોના હસ્તાક્ષરો આજે જ્યારેય મળી આવે છે ત્યારે તેની કીમત એક અંકાય છે. હું કુમાંજ આદિર યપુ' હતું તેમ શેક્સપિયરની એક સહીની કીમત ૨૦,૦૦૦ પૌંડ અંકાય હતી, જ્યારે બટન ઝીનેટ જેવાના હસ્તાક્ષરની કીમત ૧૦,૦૦૦ પૌંડ ઉપજી હતી. વળી ડિઝરાયલીના હસ્તાક્ષરના ૫૦૦ પૌંડ, ડિકન્સના હસ્તાક્ષરના ૨૦૦ પૌંડ અને તેપોમિયન કે આરના હસ્તાક્ષરના ૧૦૦ થા ૨૦૦ પૌંડ સહેલાઈથી ઉપજે છે. સરત્રમાં સરત્રા ચાલી હસ્તાક્ષર, જે કોઈના હોય તો, તે ચાલ-ચાલ, જ્યોર્જ પાંચમા મહુર્મના છે. તેની કીમત ફક્ત રૂપિયા પાંચ છે!

૪

હસ્તાક્ષર ત્રણ સ્વરૂપે એકઠા કરાય છે:-

૧, કેવળ નામ થા સહી.

૨, પોતાનો પ્રિય એવો શબ્દ-સૂત્ર થા સંદેશા સાથે, નામ અને સદી અથવા તો-

૩, કોઈ જુનો પત્ર, જેમાં સદી પણ હોય અને તારીખ વ પણ.

કહેવાની શરૂઆત નથી કે પહેલા એ સ્વરૂપોના હસ્તાક્ષરોજ સામાન્યતઃ પ્રચલિત છે. એના સંગ્રહ માટે ખાસ પ્રકારના ઉગ્રા કાગળની સંગ્રહ-પોથીઓ (Autograph Books)^૨ આવે છે, અને સંગ્રહકા થા

વેચારીઓ જે તે રાખસની પાસેથી પોતાની એ પોથીમાં હસ્તાક્ષરો મેળવી લે છે. એમ, તેમની સંગ્રહ-પોથીઓ બરાબરી નાંધ છે. પછી તેમને મંજિતવાર છે, ચાહે પોને પોતા પાસે રાખે થા વેચી કાઢે.

ગ્રીજ સ્વરૂપના હસ્તાક્ષર ત્યારેજ કીમતી લેખાય છે, જ્યારે એવા પત્રો થા કોઈ ખાસ બનાવ સાથે સંબંધ ધરાવતા હોય થા તેના લેખક મરણ પામી ચુક્યા હોઈ. તેમના ત્રાજા હસ્તાક્ષરો મેળવવાનું સકય ન હોય. એવી કાલનમાં એની કીમત ખૂબ ઘાય છે- સામાન્ય હસ્તાક્ષરની ઘાય તેથી કેટલાય ગણી વધુ.

૫

મંડી પડે ત્યારે હસ્તાક્ષર મેળવવા પછી પાદ રાખશે હું, બાપા અને મંગળદાસના હસ્તાક્ષરોની કીમત નથી. તેજ રાખસોના હસ્તાક્ષરોની કીમત મળે છે, જેઓ રાષ્ટ્રીય થા આંતર રાષ્ટ્રીય ખ્યાતિ ધરાવતા હોય. દાખલા રૂપે દિન્દની જાણીતી રાખસીયતો ગાંધીજી, જિન્નાદ, આગાખાન, રવિદ્રનાથ ટાગોર, ડો. આદિર દુસપન, પી. સી. રે. મુરતી ક્રિષ્નાપુસ્તકાલ, પંડિત નરક, આજુ બોઝ, વ. વ. ના હસ્તાક્ષરોના પરદેશોમાં સારી માંગ રહે છે. જે કોઈ દિન્દ યુવક એ બેગા કરી, અમેરિકાના સંગ્રહકોને વેચે તો સારી કમાણી કરી સકે.

(૨) એવા સંદેશા સાધના હસ્તાક્ષરો એક નમૂના આજના મુખપૃષ્ઠ પર આપ્યા છે એ છે, જાણીતા લેખક ડો. અબ્દુલ હકના હસ્તાક્ષર.

(૩) એવી સંગ્રહ-પોથી પોટરફાઈ નેટલા કદની હોય છે અને એના દરેક પાના પર અંક રાખસના હસ્તાક્ષર લેવા નોંધાયે, પછી કાઢે તે હસ્તાક્ષર પાનાના એક ખુણામાં કેમ ન થાય. પાનાની કંજુસાઈ કરી, ખીબ હસ્તાક્ષર તેજ પાના પર લેવાતા નથી.

‘કમર’ના ચિત્ર-ખેલોડો

કમરમાં ઉપાધ ગયેલા ચિત્ર-ખેલોડો ઘણાજ સસ્તા આવે વેચી નાખવાના છે.

ચિત્રો માટે લખો:-

કમર ઓફિસ, મુરત.

તે ધર 'બર્મી ધર' કહેવડાવવાને પાત્ર નથી, જે બર્મી લાખ-રંગકામની એકાદ વસ્તુથીય કોઈ હોય ! બર્મીનો તો બર્મીનો, મયર-બર્મીનોના ધરોમાંય જ્યાં ત્યાં લાખ-રંગકામની અનેક વસ્તુઓ નહરે પડે છે. ક્યાંક તે કુવળા સોભા માટે હોય છે, તો ક્યાંક દૈનિક ઉપયોગ માટે; ક્યાંક તે બર્મન યાદગાર લેણે હોય છે, તો ક્યાંક સ્વદેશી માલ લેણે. દરેક દાલતમાં, બર્મી લાખ-રંગકામ વિનાનું ધર 'બર્મી ધર' નથી લેખાતું.

અને બર્મી લાખ-રંગકામ એટલે શું ? દૈનિક ઉપયોગની રસાખીઓ, પ્યાલા, ગ્લાસ, બરણીઓ, પાનડખાઓ, ટ્રે, કુલદાનો, સિગારેટ ડખીઓ વ. વ થી લઈને દેખાવ માટેના કનિંચર અને દેખાવ-દેખો લગી ધણું ધણું. મુળે રંગે વસ્તુઓ કાળી હોય યા લાલ, આકૃતિયો અને તરહોને અંગે તે વિવિધ શોખીતા રંગો ધરાવે છે અને સામેજ એવી અને એટલી આકર્ષક હોય છે કે, હરકોઇ ખરીદવા લાગ્યાયા સિવા રહેતા નથી.

વળી આ લાખ-રંગકામની વસ્તુઓ એક ખીજમ ખુસીમ્યત છે. તે વજનમાં હલકી અને નહિં તુટે એવી હોય છે અને તેથી કેટલીક વેળા લાકડાની, ધાતુની યા સ્પીનીની એવી વસ્તુઓ કરતાં વધુ ટકાઉ અને વધુ સરતી સાબિત થાય છે.

બર્મી લાખ-રંગકામની હજુ વધુ ઉપયોગિતા જોવી હોય તો કો'ક સપારે બર્મન પાગોડામાં જઈ ચડો. એક તરફ બર્મી બાળકીઓ, લાખ-રંગકામની ટ્રેમાં પોતાની અકીદત-ભેટો લઈને આવતી જાય છે અને બીજી તરફ સાત લાખ બર્મન બીજુકા પોતાના ઉમ્દા લાખ-રંગકામના નાદિર નમુના રૂપ કમ-ડોલો હાથ, એ ભેટો સ્વીકારતા જાય છે !

બર્મી કારીગરીની આ વિશિષ્ટાનો સ્વીકાર ન કરે તે અપાત્રજ લેખાય.

લાખ-રંગકામનો ઇતિહાસ

બર્મી લાખ-રંગકામ પોતાની પાછળ કમ-લગ ૮૦૦ વર્ષ જુનો ઇતિહાસ ધરાવે છે. કહે છે કે ૧૦૫૭ ઇસ્વીમાં પાગનના રાજા અનરતાએ જ્યારે તક્ષર્ણગ પર ક્રૂદ મેળવી તો પાછા ફરતી વેળા તે પોતાની સાથે ત્યાંય કેટલાક કારીગરો પણ લેતો આવ્યો હતો. એ કારીગરોએ પાગનમાં લાખ-રંગકામનો પામો નાખ્યો અને આજે બર્મીનું એ નાનું ગામ લાખ-રંગકામ માટે પ્રખ્યાત છે, એટલુંજ નહિં બલકે, યાન રોટના કેંગ્ડુંગ અને લેન્ચીને અપવાદ ગણીએ તો બર્મીમાં પાગનજ એક એવી જગ્યા છે, જ્યાં લાખ-રંગકામ પદ્ધતિસર પ્રચલિત છે.

બર્મી લાખ-રંગકામ, બર્મી રાજ્યોની પસંદગી પામેલી કળા સ્વી છે. બર્મીના ઇતિહાસમાં, જુદા જુદા રાજ્યોએ એ કળાને પોતાના રાજવંશી ઉત્તેજન દ્વારા જેવી ખિયવી છે, તેવી કોઇ ખીજ કળાને વિકસાવી નથી. છેક ૧૬મી સદીમાં 'યુન' નામે બર્મી લાખ-રંગકામની એક નવી શાખા પુરી હતી તેવ તે વેળાના રાજા બયર્મોંગની સરપ-રસીનેજ આભારી છે. એમ બર્મીની આ કળા, બર્મીની સાડી કળા છે.

એધેરો શુદ્ધિયોગ

બર્મી લાખ-રંગકામની બનાવટની પદ્ધતિ એક શુદ્ધિયોગ જેવી છે. એ પદ્ધતિયે એક વસ્તુ તેવાર મળ્યાં એક મહિનો પણ થાય છે અને ક્યારેક એ ત્રણ મહિન: પણ. જેની વસ્તુ સારી બનાવવાની હોય તેવો વક્ત વધુ લે. એવું કારણ એટલુંજ છે કે આ ધરમય પદ્ધતિ અત્યંત પ્રાચીનિક સ્વરૂપમાં હોય, જુન

ધામી છે તે કારીગરોના અમુક વર્ગમાંજ સંકુચિત હોય, આગની દુન્યાની આગળ-પાછા નિતિથી કેવળ આશ્રિત રહી છે. એનું એક પરિણામ એ પણ આવ્યું છે કે આ વસ્તુઓ ક્યારેક ખુબ મોંઘી પણ પડે છે અને તેથી નેનો વેપાર જોઈએ તેટલો જડપણી વિકસી શકે નથી. તમને નથી લાગતું કે તણ ઈયના વ્યાસના એક પ્લાસ્ટીક પોય રૂપિયા કીમત, કળાની નજરે જાણે નજીવી હોય, આગની આર્થિક સહાયતાની દ્રષ્ટિએ વધુ છે !

બર્માની સરકાર આ પરિસ્થિતિ જોઈ શકી છે અને તેણે ક્યારથીય પામન ખાતે ગવર્નમેન્ટ લેકર રક્ષા માણ કરી છે. જ્યાં વિદ્યાર્થીઓને કળાની તબક્કીય પણ અપાય છે અને સંશોધનો પણ થાય છે. એ સંશોધનોના કીમતી પરિણામો ક્યારનાય ખાદિર થઈ ગયા છે અને તેથી આ દુનરને ઠીક ઠીક વેગ મળ્યો છે.

બનાવટની પદ્ધતિ અને સાધનો

લાખ-રંગકામની બનાવટ માટે ખાસ સાધનોમાં એક સંધાડો તથા તારદ અને અપ્પુનિયો કાનરવાના લોખંડના કથમ વ. સિવા જીથું કથું હોતું નથી, જે કે સંધાડોનો ઉપયોગ પણ ઘણે ભાગે રંગ ચદ.વચ માટે નહિ, પોલિશ કરવા માટેજ થાય છે. આમ આ બર્મા પદ્ધતિ, આપણે ત્યાં પ્રચલિત લાખ-રંગકામની પદ્ધતિથી કંઈક અંશે ભુટી છે. આપણે ત્યાં લાખ-રંગ કામ લોકડા પર થાય છે, બર્મામાં નેમ નથી થતું. આ છે મુગજીવ રહ.

બર્મા લાખ-રંગકામની વસ્તુઓના મુગ-ભૂત પાળો પહેલાં નો ફક્ત બાંધુની ચીપો પરજી બનાવાનો દનો, પણ દને સંશોધનો પડી સાધન થયું છે કે—

૧. બાંધુની ખાદિક ચીપો,
૨. કામગી મારા (Papier Mache)

લાખો રૂપિયાના ભેદ થોડાક આનામાં !

કામગી-બનાવટ અને ઉદ્યોગ (હાય કામગીની બનાવટ સહિત) અંક ૫૫, ૮૬ અને ૮૭નો. કી. ૧૧ આના

કાચ ઉપર કલકામ અર્થાત આદીસાની બનાવટ-સંપૂર્ણ હકીકત. અંક ૨, ૪૪, ૯૦ અને ૯૪નો. કી. ૧૪ આના

કાચ ઉપર કોતરકામ-અંક ૫૩નો. કી. ૩ આના

કાચ ઉપર ચિત્રકામ-અંક ૫૧નો. કી. ૩ આના

કાચ-કાગળ અને એમેરી-કાગળ-(Sand Paper & Emery Paper) બનાવવા વિશે અંક ૮૮નો. કી. ૪ આના

કાચના ફુલકાસ અને પશુ પંખીઓ-બનાવટ વિશે. અંક ૮૧નો. કી. ૪ આના

કાચની કથા-પ્રકાર પ્રકારના કાચની બનાવટ અને વેપાર. અંક ૫૬નો. કી. ૩ આના

કાચની બંગાડીઓ-બનાવટની પુરી વિગતો. અંક ૮૨નો. કી. ૪ આના

કાલુ-એની ખેતી, પેટા-ઉત્પન્નો અને વેપાર વિશે. અંક ૮૨નો. કી. ૪ આના

કાચો-બનાવટ સંપૂર્ણ. અંક ૮૭નો. કી. ૪ આના

કાચ ઉપર છાપકામ અર્થાત કેલિકા પ્રિન્ટીંગ-ગુજરાતીમાં પહેલીજ વિસ્તૃત સચિત લેખમાળા. અંક ૫૩, ૮૦, ૮૧, ૮૨, ૮૩ અને ૮૪નો. કી. ૨, ૧-૭-૦

કાચને ઉપર-રંગબેરંગી સારા, કોપીઈંગ અને કુર્ચીકીંગ કાચને ઉપર બનાવવા. અંક ૭૨નો. કી. ૪ આના

કાંઠાળા તાર-બનાવટ વિશે. અંક ૮૧નો. કી. ૪ આના

[લુઓ પાના ૩૧૮]

૩. પુરું અને

૪. પાણી

પણ એ કામ માટે ઉપયોગી છે. કુકમાં, જેવી ચીજ બનાવવી હોય તેવા પદાર્થનો પાણી બનાવવા છે. મોટી ટ્રે વા ફ્રિજર વ. માટે પાણી ઉપયોગી ગણાય છે તો ન્હાની ટ્રે, સિગરેટ કેસ, પાન ઝળ્યા વ. માટે પુરું. એજ પ્રમાણે વાળેલા આકારની ચીજો માટે કામગી માવો પણ ઉપયોગી છે અને લાંબુની ચીજો પણ. અને તેથી, એ બેમાંથી જે વાપરવામાં સરળતા લાગે તે વાપરી સકાય છે.

બનાવવાની સરસતા પાણી બનાવવાથી થાય છે. એ માટે જોઈએ તે પદાર્થ લાઇ, જે આકારની વસ્તુ બનાવવી હોય, તેવો આકાર બનાવી લેવાય છે અને ત્યાર પછી તેની ઉપર ચિત્રી લગાડી, તેને ચાર વા પાંચ દલાડા લગી બોંધરામાં મુકી સૂકાવા દે છે. એ મુક્ત પુરી થતાં તેને બાહિર માંડી, આકારમાં રહેલી લાંબુકને બરાબર કરી, લીસાટ લાવવા સંધાડે ચઢાવે છે. એ કામ પતલાં ચાપ બેંસના છાણ અને ડાંગરના છોસદાના છુકાને ચિત્રીમાં મેળવી, આકાર માંની તડ વા ફાટમાં પુરી, પછી ઉપરથી ફરી વાર ચિત્રી લગાડી, ચાર પાંચ દલાડા લગી બોંધરામાં રાખી મુકે છે.

એ મુક્ત પછી ફરી વાર એને બાહિર માંડી, આગળ પેટેજ સંધાડે ચઢાવી, ફાટ પુરી, ફરી વાર ચિત્રી લગાડે છે. એ કિયા આગળ પેટેજ થાય છે. ફક્ત એટલેજ કે પહેલી વેળાની કિયા પાવાની અંદરની બાજુ માટે હતી, જ્યારે બીજી વારની કિયા બાહિરની બાજુ માટે. હવે ફરી વાર એ વસ્તુને પાંચ

[પાના ૩૧૭થી આગળ]

કાંદા-રોપણી અને ઉપયોગ. અંક ૪૭મો.

કી. ૩ આના

કેશર અર્થાત ઝવ્ઝવટાન-વાવેતર વિષે. અંક ૮૫ મો.

કી. ૪ આના

કેસીન-બનાવટ વિષે. અંક ૭૪ મો.

કી. ૪ આના

કેળાં-કેળની રોપણી અને કેળના ઉપયોગો

વિષે અંક ૪૫ અને ૮૯મો. કી. ૭ આના

કોફી-પુચ્છાદાર કાચી બનાવવી અંક ૩૯મો.

કી. ૩ આના

કોપરેલ તેલ-એની વાસ અને નીકળાણું

કુર કરવાની રીતો. અંક ૭૯મો.

કી. ૪ આના

કોળી-વાવેતર વિષે અંક ૫૩મો. કી. ૩ આના

કોલ્ડ વોટર-લગ્નકી ભારી જાતના રા

ગુરખાઓ. અંક ૫૮મો. કી. ૩ આના

કોસ્ટીક સોડા-બનાવટ વિષે. અંક ૫૨મો.

કી. ૩ આના

ખસખસ-વાવવા સંબંધી અંક ૭૨મો.

કી. ૪ આના

ખાતર-ઝાત ઝાતના ખાતરો વિષે. અંક ૭૧,

૭૩, ૭૮ અને ૮૭મો. કી. ૩ આના

ખાદીને નિખારવી અને રંગવી-પુરી

કિયાઓ. અંક ૮૭મો. કી. ૩ આના

ખાસ પ્રકારના સાણુઓ-જુના જુના ખાસ

પ્રકારના સાણુઓ બનાવવાની સચિત્ર માહિતી.

અંક ૮૭મો. કી. ૪ આના

ખાંડ કેમ બને છે? -રોટી ગોળ અને લાક

ડના વહેરમાંથી ખાંડ બનાવવી (ખાસ સચિત્ર

લેખ) અંક ૩૫, ૪૬ અને ૬૨મો.

કી. ૧૦ આના

ચુ રહેપ-રખર રહેપનો એક તંદુર નવો

અને સરળ પ્રકાર. અંક ૮૩મો.

કી. ૪ આના

[હજી જુઓ પાના ૩૧૬ પર]

(૧) ‘ચિત્રી’ બર્મામાં થતી એક પ્રકારની લાખ ચા રાજન છે, જે ત્યાં કુબજ થાય છે અને બર્મા લાખ-રંગામમાં બધેબધ તેજ વસાય છે.

દહાડા માટે બોંપામાં મુકી દેવાય છે. એ સમય પીતલાં તેને બાહિર કાઢી, ફરી વાર સંધાડે ચઢાવી બીની મારી વા પાણી લગાડતાં જઈ, વસ્તુને સપાટ અને સીસી બનાવે છે. એ કામ પૂર્ણ થયા પછી, ડાંગરના છોલકાના ભુકા અને ચિત્તીનું મિશ્રણ બનાવી, તેની ઉપર લગાડીને પાણી બોંપરામાં મુકી દેવાય છે. ચાર પાંચ દહાડે મુકાય ત્યારે બાહિર કાઢી, ફરી વાર સંધાડે ચઢાવી, આકાર બરાબર કરી, પાકો ચિત્તીનો પડ અપાય છે અને પાણી બોંપરામાં મુકી દેવામાં આવે છે. પછે બાગે હવે એ વસ્તુ તૈયાર થઈ જાય છે, પણ એ હજી પૂરતી સીસાટ આવી ન હોય વા બીજી કોઈ ખામી હોય તો ફરી ફરી આ કિંચ ત્યાં લગી હોદરાવવામાં આવે છે કે તે ખામી જતી રહે અને વસ્તુ ખૂબ સીસી થઈ જાય. એમ થયા પછી, કારીગરો બોંપણની કસમ વ. વડે તેની ઉપર ટાર્ફ વા અખૂનિયો કાતરી, રંગ ભરે છે અને ત્યાર પછી ફરી વાર તેને ખૂબ પાંચિસ કરી લે છે, કે જ્યારે તે તૈયાર થઈ લેખાય છે.

તરફ માટે ધણે બાગે લાલ, લીલો, પીલો, કેસરી અને બીજા રંગો વપરાય છે, જે રંગો ગમતો પોતે રાસનિક મળી સજા પસારો. માંચા બનાવી ને છે. અગાળ, રંગેરી તરફ કરચી હોય તો એટ્યુમિનિયમનો ભુકા તાજે છે અને મુન્દરી તરફ માટે સોનાના પર્ક વાળી સકાય એવી વસ્તુઓ.

ખાલી લાખ-રંગકામની એક નાદિર સાખા પાળી સકાય એવી (Flexible) વસ્તુઓ બનાવવાની કારીગરી છે. એ કામ માટે આંધુની સીંગા ઉપરાંત ઘોડાના વાળ વપરાય છે. બનાવટની પધ્ધતિ તો, બેચક, ઉપર મુજબજ છે, પરંતુ પાયાની બનાવટમાં ઘોડાના વાળનો ઉપયોગ કરાય છે, તેની રીત એ છે કે, બાંધુની બારીક સીપ પર ઘોડાના

[પાના ૩૧૮થી આગળ]

ગંધકનો તેજાબ-બનાવટ. અંક ૬૮મો.

કી. ૪ આના

ગાલીયા-એનો ઉલોગ. અંક ૪૨ મો.

કી. ૩ આના

આદ્ય પોટર-વજ પ્રમાણુભુત પ્રયોગો અંક ૬૫ મો.

કી. ૪ આના

ગિલસરીન-બનાવટ વિશે. અંક ૫૪મો.

કીમત ૩ આના

ગુલાબ-કલિદાસ અને રાપણી સંબંધી, અંક ૪૭, ૫૭, ૫૮ અને ૫૯મો કી. ૧૩ આના

ગુલાબજલ અને કેવડાજલ-ખરા અને નકલી

માલન: પ્રયોગો. અંક ૭૮મો. કી. ૪ આના

ઘટ્ટ હુધ-Condensed Milk ની બનાવટનો

ખાસ લેખ. અંક ૮૭મો. કી. ૪ આના

ઘાસ ચારો-ગિની ઘાસ અને રજકો રાપણ

કાપવાની માહિતી (દહાડા માટેના ખાસ લેખ

સહિત). અંક ૬૧, ૬૪ અને ૬૬મો.

કી. ૧૨ આના

ચમત્કારીક પ્રયોગો-રસાયણના દ્વયરતબર્ધા

૪૨ જાદુજ પ્રયોગો. અંક ૩૬, ૪૭ અને

૭૦મો. કી. ૧૦ આના

ચળકતા રંગો-Luminous Paintsના ૧૨

નુસખાઓ. અંક ૭૭મો. કી. ૪ આના

ચાદ-એવી અને વેપાર વિશે સંપૂર્ણ દહીકતો.

અંક ૫૪, ૫૫, ૫૬ અને ૬૬મો.

કી. ૧૩ આના

ચાઇના કલે-કેમ બને છે? અંક ૬૪મો.

કી. ૪ આના

ચામક' કેળવણુ-કોમ ટૂનર્ગો વિશે. અંક ૭૪મો.

કી. ૪ આના

ચાંદી સોનાનો દોળ-નાદિર દુનરની પ્રમાણ

ભુત દહીકતો. અંક ૬૩, ૬૪ અને ૧૦૧મો.

કી. ૧૨ આના

[૨૮ પાનાનું પૂર્ણ સિસ્ટ મહત મંગાવો]

તમારો ઓર્ડર આજેજ મોકલો.

લખેલ-કમર ઓફિસ, સોદાગરરાગ મુરત.

વાળીનું વણટકામ કરી, પછી તેની ઉપર સામાન્ય પદ્ધતિએ લાખ રંગકામ કરવામાં આવે છે એ કારીગરી નિકટ હોય. અમુક કારીગરોજ કરી સકે છે. પરિણામે, એવી વસ્તુઓનો ભાવ ખૂબ ખૂબ મોંઘો હોય છે. આ રીતે બનાવેલી વસ્તુ ધ્રુવજા પ્રમાણે વાળી સકાય છે, છતાં તેના ઉદ્દા પોલિશમાં સદાજે તરાડ પડતી નથી

ખાલસખા

[ખાળકોનું માસિક]

તંત્રી: હિંમતલાલ સુ. શાહ
‘ખાલસખા’ એકલી વાતો કે ગપગોળા રજુ નથી કરતું, પણ ખાળકોને ઉપયોગી સર્વ વિષયો શિક્ષણતી દૃષ્ટિએ રજુ કરે છે.

એનો દરેક અંક ખાલસાક્ષિત્વના સિંધુદરના લેખકોના લેખોથી ભરેલો હોય છે.

જુનથી ત્રીજું વર્ષ. આ વરસના મહાકોને ૨-૩ ખાસ અંકો અને બેઠ પુસ્તકોનો સાલ મળે છે.

તાકદિ બાહુક થક્ય જાઓ.

વાર્ષિક લવાચમ:

દેશમાં રૂ. ૩, પરદેશ રૂ. ૪, (શિ. ૧)

લખો: ‘ખાલસખા’ કાર્યાલય: અમદાવાદ.

આ પુસ્તકો તમારી પાસે છે?

ફાંસીગર: સચિત્ર નવલકથા રૂ. પાંચ
ઉત્તર દ્રુવથી ખાટુંમ: (સદર-પોથી. ૭૦ ચિત્રો) ૩. સાડા આર

નફાકારક હુનરો: (ભાગ પહેલો) વિવિધ પ્રકારના હુનરોનો સંગ્રહ. ૩ એ

સુરત ડિસ્કવરી: સુરતનો નેપારી-ભોમિયા ૩ એ

મુંબઈનો વેપારી અનુભવ: મુંબઈનો સફળ વેપારી રહ્યાર ૩ સાડા ત્રણ

મેડિકલ પ્રેક્ટીશનર: ગુજરાતી ભાષામાં અંગ્રેજી વૈદ્યાની ચોપડી ૩. રૂપા એ

કમ્પાઉન્ડર્સ હિન્દુસ્થાન: કમ્પાઉન્ડરોના ભોમિયા રૂ. ૧૫, ગુજરાતી પુસ્તક ૩ દોઢ

ફોટોગ્રાફી શિક્ષક: સવાલ જવાબ કેપે લખાવેલી સચિત્ર ચોપડી. ૩. એક

જીવન પ્રકાશ: ‘સારોદી’ સાર્વજનિક ઉત્તમોત્તમ વાર્તા-સંગ્રહ. ૩. એક

રંગાટ કામ: કપડા રંગવાની કળા વિશે આના ખાતર

ઇલેક્ટ્રોપ્લેટિંગનો હુનર: રંગદાર ગુજરાતી પુસ્તક. આના આડ

ફિલ્મ રટાર પંથ દર્શક: ફિલ્મ રટાર થયું હોય નો અવશ્ય વાંચો. આના આડ

સુલતાનુલ હિન્દ: અજમેરવાલા લખ્યાન વિસ્તીની જીવન-કથા. આના આડ

મુહુર્મહઅલી: ‘મુનાદી’ની કલમે આલેખાવેલી જીવન કથા. ૭ આના

(ખાખાનું ટપાલ ખર્ચ જુદું)

લખો: કમર અફિસ, સોડાગરવાડા, સુરત.

સુબર્ષ પ્રાંતનાં કેળવણી ખાતાએ અને

વડોદરા રાજ્યે પુસ્તકાલયો માટે

મંજુર કર્યું છે.

ઘેર બેઠાં પૈસા કમાવા મંગાવો?

શ્રી કચ્છ વેપારી મંડળના પ્રમુખ, શ્રી

કુંજરશી ધરમશી સંપત્તના ‘આમુળ’ સાથે

નફાકારક હુનરો

ભાગ પહેલો

નિષ્ણાતો અને અનુભવીઓએ લખેલા

વિવિધ હુનરોથી ભરપૂર પુસ્તક

ઉમદા એ ટીક કાગળ અને સુંદર છપાઇ છતાં

કિંમત માત્ર રૂ. રૂપિયા: ટપાલ ખર્ચ માત્ર મળવાનું કેમણું:—

શ્રી લક્ષ્મી પુસ્તકમાળા

પોસ્ટ સીનુગરા (અંબર-૩૨૭)

[દશાશ વ્યાખ્યાનું નામ કોણે નથી સાંભળ્યું ? નીચરી યોજના દ્વારા બાજ નેનીજ પદ્ધતિયે ચેત્તલ છે. તે કેવળ વાંચનજ નહિં હેરા, અસ્થાસ અને મનનને પાત્ર છે. —તંત્રી]

૧

૧

સિદ્ધાંત અને હેતુ

‘સિદ્ધિત દિન્દી નવજન્યનોની કાલિજ એકાદીનો સવાલ દિન જ દિન વેચ લઈ રદશે છે. તેમનું સિદ્ધિત આનસ, કમનસીમે, જેવી વા ઉદ્યોગને છોડી નવકરીના ક્ષેત્રમાં યુજવાઈ ગયું છે. આજની કહેવાતી આગળ-પાપ ફિરંગી કેમકણીના પ્રેક્ષક ટુંક એવા અનંત છે કે જવાનીના ખૂન અને નેમ તથા બુદ્ધિના છતાં વ્યવહાર રીતે તેઓ સાચ જોતા ચાલ જાય છે અને પરિણામે વેપારી સાદસ એવી ૧૦૦ વા ૧૫૦ રૂપિયા મેળવવાની ઉગ્ર તોડને તે ૪૦ વા ૫૦ રૂપિયાઈ કાર-કુંડેની માટે તરછોડી દે છે.

એક તરફ જવાનોની આ દાસત છે તો બીજી તરફ ગામડાઓની ચિદિ પશુ રોજ જ રોજ જગડતી જાય છે. રકવા સદયા પંધા પડી લાંગ્યા છે. ખેતીમાં કસ જેવું રદ્યું નથી અને તેથી પ્રતિદિન વધુ અને વધુ કંચાગિયત પોનાના પગડંબ જમનાની જાય છે. વળી દેરાની ધરતીના મોટા બાજ ગામડાનો વતની હોઈ, એ ગામડાનાજ જવાનો ઉચ્ચ શિક્ષણને માટે શહેરમાં મોકલાતાં, શહેરી વાતાવરણ અને આજની જેટલી ફેશનબ્લિયા બધા છતાં ગણ્યા નહિ જેસ ધમ જાય છે. આ. એ. મયો પુન, ગામડાના રહેવાસી પોતાના બાળને કેવળ જંગલીજ નથી મળ્યો, નિરરકારવા પશુ મંડી જાય છે. પરિણામે, ગામડિયો બાપ પુત્રને ‘લછાવી, ઉંદી આફત માથે હોરે છે એ ચિદિત જવાનોને ગામડામાં મોકલું નથી. તે શહેરમાં રહે છે. ત્યાં નવકરી મળતી નથી તેથી પેટ

પુરવા માટે જોઈતા નાણા માટે બાપ પર નકર નાખે છે અને બાપ ગમે તેમ કરીનેય એ વ્હાલા જોડાની માંગણી પુરી કરતોજ જાય છે. એમ ગામડાની દવલત રોજ રોજ શહેરમાં જોવાતી જાય છે અને તેને પરિણામે ગામડાં વધુ અને વધુ લાંગતા જાય છે.

પશુ જે દેશમાં સાત સાત લાખ ગામડાં હોય તેને આ નાણાની નવજત ક્યાં લઈ જશે ? કંચાળના અને તારાછને પંથેજને ? તેથી, એ તરફ બેદરકાર રહેવું પાલવે એમ નથી. ગામ-ડાના ચિદિત જવાનોને ગામડાંમાં રહેવા લલચાવવા ઉપરાંત ગામડાંને પડી લાંગતા અટકાવવા વિના છુટકો નથી.

આ યોજના એજ સિદ્ધાંતે યોજાઈ છે. તે સિદ્ધિત નવજવાનોનું મનપસંદ એવું ગામ-ગાવાવરણ ઉભું કરી, તેમને પોતા પ્રત્યે આકર્ષણે પશુ અને સાથે સાથે તેમની શક્તિઓનો સદુપયોગ કરી, તેમનું પેટ પુરતું કમાતી આપવા ઉપરાંત દેશની દવલત પશુ વધારશે.

૨

યોજના

યોજના એ છે કે દેશભરમાં એવી નવીન યજના સહકારી સંસ્થાનો સ્થાપવા, જે ખેતી ઉપરાંત ઔદ્યોગિક ક્ષેત્રે ધરાવતા હોય. એટલુંજ નહિં પશુ એક દલકમી આ સંસ્થાનો સ્થાપી હોય-પોતાની કુદરતો માટે બાદિરના મુદતાજ ન હોય. વળી ખની સકે ને: નિકાસ વેપાર દાખ કરી, બાદિરના ચિસ્તારમાંથી મળી સકતો લાભ પશુ મેળવે.

આવા સંસ્થાનની રૂપરેખા કંઈક આ પ્રમાણે થશે:—

૧ ૨ ૩ ૪ ૫	૬ ૭ ૮ ૯ ૧૦
૧૧ ૧૨ ૧૩ ૧૪ ૧૫	૧૬ ૧૭ ૧૮ ૧૯ ૨૦
૨૧ ૨૨ ૨૩ ૨૪ ૨૫	૨૬ ૨૭ ૨૮ ૨૯ ૩૦
૩૧ ૩૨ ૩૩ ૩૪ ૩૫	૩૬ ૩૭ ૩૮ ૩૯ ૪૦
૪૧ ૪૨ ૪૩ ૪૪ ૪૫	૪૬ ૪૭ ૪૮ ૪૯ ૫૦
૫૧ ૫૨ ૫૩ ૫૪ ૫૫	૫૬ ૫૭ ૫૮ ૫૯ ૬૦
૬૧ ૬૨ ૬૩ ૬૪ ૬૫	૬૬ ૬૭ ૬૮ ૬૯ ૭૦
૭૧ ૭૨ ૭૩ ૭૪ ૭૫	૭૬ ૭૭ ૭૮ ૭૯ ૮૦
૮૧ ૮૨ ૮૩ ૮૪ ૮૫	૮૬ ૮૭ ૮૮ ૮૯ ૯૦
૯૧ ૯૨ ૯૩ ૯૪ ૯૫	૯૬ ૯૭ ૯૮ ૯૯ ૧૦૦

સંસ્થાનનો નકશો

દરેક સંસ્થાનનો વિસ્તાર લગભગ ૧૦૧ ચોરસ માઇલ રહેશે. એના ચાર વિભાગ થશે, જે દરેક વિભાગમાં ૨૪ ગામડાં અને તેમની મધ્યમાં એક ન્હાનું શહેર. દરેક સંસ્થાનમાં, ચારે વિભાગની મધ્યમાં એક મહોટું શહેર બનશે, જે એ સંસ્થાનની ચાવી રૂપ લેખાશે. (જુઓ ઉપરો નકશો)

દરેક વિભાગનો વિસ્તાર ૨૫ ચોરસ માઇલ રહેશે અને એમાંના દરેક ગામનો વિસ્તાર એક ચોરસ માઇલ. દરેક ગામમાં આઠ ખેતર રહેશે, જેનો દરેકનો વિસ્તાર ૭૫ એકર થશે.

ચારે ન્હાના શહેરો ખેતી-શહેરો લેખાશે - એટલે કે, ત્યાં ખેતીના ઉત્પન્ન વ. ના નવા મુદતોગોળના કેન્દ્રો રહેશે, જ્યારે વચ્ચું શહેર ઔદ્યોગિક શહેર બનશે, જેમાં ખેતીની પવ-દામનના મધ્યસ્થ કેન્દ્રો ઉપરાંત દરેક પ્રકારના ન્હાના મહોટા ઉદ્યોગના કારખાનાં સ્થાપવામાં આવશે

૩

ગામડાંની રચના

પુરા સંસ્થાનની સ્થાપના એકી વેળા કરવી શક્ય નથી, તેથી સરખાત ન્હાના પાયા પર કરવામાં આવે-એટલે કે, સરખા-

તમાં એક યા એ ન્હાના ગામો (જેનો વિસ્તાર અલગ અલગ ચોરસ માઇલ હોય) સ્થાપાય. એવા દરેક ગામમાં, દરેક ૭૫ એકરના એવા આઠ ખેતર બનાવાશે અને એ દરેક ખેતર એકે એકમુએટ જવાબને લાડે અપાશે, જે પોતાના સાથે પાંચ સાન મદદગારો રાખી, ખેતી કરી શકશે. અલગગતને એ ખેતરના ન્હાના ન્હાના લાગ કરી શકશે નહિ તેમજ કામને ખેડવા આગી શકશે નહિ. તેણે પોતાનીજ ફેરવેશ હુણ એ ખેતર એકમુ અને ખેતી કરવી જોઈશે.

આ રીતે આઠ ખેતરો પાછળ ૬૦૦ એકર અમીન જતાં, ખાટી રહેણી ૪૦ એકર અમીન માંથી ૨૫ એકર નેટલી અમીન રહેવાના મકાનો માટે જુદી રખાશે અને ૧૫ એકર અમીન રક્ત બનાવવા માટે વપરાશે.

દરેક ગામમાં આઠ ખેતરમાં ખેતીના પ્રકારની એવી રીતે સદકારી વહેંચણી કરવામાં આવશે કે જેથી ગામને માટે જોઈતું બનાવ, શાક લાગુ, કપાસ વ. વ. તપાવી જ મળી રહે.

દરેક ગામ માટે ખેતીના આધુનિક સાધનો વસાવવામાં આવશે અને આડે ખેતરવાલાઓ તેનો સદકારી ધોરણે લાભ લેશે.

દરેક ગામમાં એક કક્ષણ, એક પ્રાથમિક શાળા ન્હાની લાયબ્રેરી અને એક ન્હાનું દવાખાનું બનાવવામાં આવશે. રહેવાના મકાનો ઉપરાંત એક ન્હાનો બગીચો પણ દરેક ગામમાં હોવો જોઈશે. નાંખાકું, અરીણ, ગાંધ કે માટ તાકીની કુકોનો કોષ પણ સંજોગોમાં આખર સંસ્થાનમાં ક્યાંય ખોલી સજાશે નહિ

દરેક ગામડાની વરતી સરેરાસ ૩૨૦ તી રહેશે.

૪

ન્હાના શહેરો

ન્હાના શહેરો, ૨૮ ગામોની વચ્ચેવચ્ચે હોઈ, ગામ-કેન્દ્ર લેખાશે જેમાં ખેતીની

ઉત્પન્ન. વેચાણ-ખરીદ માટે સહકારી ગંઠવીની એક ક્ષાંત ઉપરાંત યોગ્ય એવા મુદ્દિઓ, જોના ન્દાના ન્દાના કેન્દ્રથી પણ હશે એ સિવા માધ્યમિક શાળા, ખેતી શાળા, ટપાલ આફિસ કલ્પ, હોરિપટલ, લાયબ્રેરી, બેન્ક-શાળા, ઉગ્દા ડેરી ફાર્મ વ. વ. હશે. હુકમાં, એક શહેરની બધી મુશ્કેલીઓ અને મુશ્કેલીઓ તોમાં હશે-અલબત્ત, ન્દાના પ્રમાણમાં.

આ ન્દાના શહેરો અને ૨૪ ગામડા વચ્ચે ઉગ્દા સહકારી બનાવવામાં આવશે અને મોટર બસની નિયમિત સર્વિસની ગેરવહુ કરવામાં આવશે.

આ શહેરની વસ્તી લગભગ ૩૦૦૦ શખ્સોની થશે.

૫

મોહાલું શહેર

મોહાલું શહેર આટલો સંસ્થાનતું કેન્દ્ર, એ, સંસ્થાનતા ચાર વિભાગો-એટલે, ૬૬ ગામ અને ૪ ન્દાના શહેરો-ની વચ્ચે રચવાશે, જેથી સંસ્થાનનો દરેક ભાગ એનો સરખો લાભ લઈ સકે.

આ શહેરના વિસ્તારને બે વિભાગમાં વહેંચી નાખવામાં આવશે : (૧) રહેવાના વિસ્તાર, (૨) કારખાનાનો વિસ્તાર. મુદ્દલ વિસ્તારમાં રહેવાના મકાન, ટેકનિકલ કોલેજ, સંશોધન-ખાતું, મુશ્કેલી, લાયબ્રેરી, શાળાઓ, હોરિપટલ, કલ્પ, બેન્ક, વીમા કંપની, રેલ્વે સ્ટેશન વ. વ. રહેશે.

કારખાનાના વિસ્તારમાં વિશ્વજીક બળ પુરું પાડનાર કારખાનાથી લઈને બધા ન્દાના મોટા-એટલે કારખાના રચાવવામાં આવશે. એમાં લોટ દળવાની ધંડી, ખાંડ બનાવવાનું કારખાનું, તેલ પીલવાની ધંડી, ખરફ બનાવવાનું કારખાનું, કપડા વણવાની શોળા, હોરિપટલીકામ અને શેત્રુંજી મુશ્કેલી તથા સાથ

બનાવવાના કારખાના, છાપખાના અને બીજા કાનબંધ પ્રકારના માલ બનાવવાના કારખાના હશે, જે બધા એકલ વિશ્વજીક બળ ચલાવવામાં આવશે.

આ શહેરની વસ્તી ૧૦,૦૦૦ શખ્સોની હશે.

૬

વસ્તી

આ સંસ્થાનની યોજના અને રચના વિશિષ્ટ જવાબોને કામ પાડવાનો મુખ્ય હેતુ ધરાવે છે, તેને લક્ષમાં લઈ, પ્રથમ લાભ એવા જવાબોને આપવામાં આવશે.

સામે સરવાળે લેતાં, ખેતર દીઠ એક માલિક, બે મદદનીશો તથા ૫ મજદુરો હોય તો ખેતર દીઠ ૮ શખ્સો થશે. હવે જો દરેક શખ્સના કુટુંબમાં સરેરાસ ચાર બા પાંચ શખ્સો હોય એમ ગણીએ તો ખેતર દીઠ ૩૨થી ૪૦ શખ્સો થશે. વળી દરેક ગામમાં ૮ ખેતરો હશે, એની ગણની કરતાં કુલ વસ્તી ૩૨૦ શખ્સોની થશે. એમ, પુરા સંસ્થાનની વસ્તી આ પ્રમાણે થશે:-

ગામ ૬૬ X ૩૨૦ શખ્સો	= ૩૦,૧૨૦
ન્દાના શહેર ૪ X ૩,૦૦૦	" = ૧૨,૦૦૦
મોહાલું શહેર ૧ X ૧૦,૦૦૦	" = ૧૦,૦૦૦

સંસ્થાનથી કુલ વસ્તી ૫૨,૧૨૦

મિલકતને મોરબી ગણતરી કરીએ તો:-

ઉચ્ચ તબક્કાના પામેલા	૧૨૦
એન્ડુએટો	૧૦૦૦
એન્ડુએટો	૪૦૦૦
બીજા થોડું લાભો	૧૫,૦૦૦
કુલ	૩૨,૦૧૦
	૫૨ ૧૨૦

અમ મોરસ માધલ દીઠ વસ્તી ૪૧૭ શખ્સોની થાય છે, જે મુજબ જેવા શહેરની મોરસ માધલ દીઠ ૬૫૦ શખ્સોની વસ્તીની

'કમર': અંક ૧૦૪ મો

દિગે ૩૩૬% ઓછી છે. છતાં સંજોગે પ્રમાણે
૧ હજી ઓછી કરી સકાયો.

૭

પુંજ અને આવક

દરેક સામાન્ય કામ શરૂ કરવા માટે પુંજ
મેદાએ, તો પછી આવું મોટું કામ ઉપાડ્યા
રાટે તે કમ ન બેદર? પણ આ માટે
મેકલી પુંજ નહિ માનવ-બળનોય અપ
કે, એકલી દલગત એવું સંસ્થાન સર્જી બને
કે, નબાની નહિજ સકે.

સદંકારી દિગે પુંજ મેળવવાની મેળવના
મે છે કે સંસ્થાનમાં વસવા આદતા અને
મેતર લેવા માંગતા તથા તેમાં મદદનીશ તથા
અદુરે પ્રમાણે કામ કરવા મુશ્કેલી દરેક પામેથી
મમુક પ્રમાણમાં પૈસા લેવાય, એટલુંજ નહિ
કે આગળ જતા સંસ્થાનના વિકાસમાં પૈસાનો
વાસ આડે ન આવે તે માટે દરેક કમાતો
ખસ પોતાની કમાણીનો અમુક ટકા ભાગ
સંસ્થાનને બારનો જાય. એ રકમ દ્વારા
સંસ્થાન વિકસતું જાય અને તે દ્વારા દરેક
ખસ અને તેના કુટુંબને જની સકે તેટલા
ધુ લાભે પહોંચાડે.

પુંજનો અંદાજ

૧૨૦ ઉચ્ચ તઅલીમ પામેલા	
દીઠ ૨૫૦૦ રૂપિયા લેખે	૩,૦૦,૦૦૦
૧૦૦૦ ગ્રેજુએટ દીઠ રૂપિયા	
૧૦૦૦ લેખે	૧૦,૦૦,૦૦૦
૪૦૦૦ મેટ્રીક્યુલેટ દીઠ ૨૫૦	
રૂપિયા લેખે	૧૦,૦૦,૦૦૦
૫,૦૦૦ બીજા થોડુંક બજેલાઓ	
દીઠ ૧૦૦ રૂપિયા લેખે	૧૫,૦૦,૦૦૦

મુજ પુંજ રૂપિયા ૩૮,૦૦,૦૦૦

આમ મુજ પુંજ રૂ ૩૮,૦૦,૦૦૦ થાય.
એ સિવા, સંસ્થાનના વસનાગઓ જે કમાતા

અથ, તેમાંથી અમુક ભાગ સંસ્થાનને આપતા
અથ તો ચાલુ આવક થતી રહે અને સંસ્થાનના
વિકાસમાં નડતર નડે નહિ. દાખલા રૂપે—

૧૨૦ ઉચ્ચ તઅલીમ પામેલા

માસિક રૂ. ૨૫૦

કમાવે તો રૂ. ૩૦,૦૦૦

૧૦૦૦ ગ્રેજુએટ માસિક રૂ.

૧૦૦ કમાવે તો રૂ. ૧,૦૦,૦૦૦

૪૦૦૦ મેટ્રીક્યુલેટ માસિક રૂ.

૫૦ કમાવે તો રૂ. ૨,૦૦,૦૦૦

૧૫૦૦ થોડુંક બજેલાઓમાંથી—

૪૦૦૦ જલ્દી માસિક રૂ. ૨૫

કમાવે તો રૂ. ૧,૦૦,૦૦૦

૫૦૦૦ જલ્દી માસિક રૂ. ૨૦

કમાવે તો રૂ. ૧૦૦,૦૦૦

૬૦૦૦ જલ્દી માસિક રૂ. ૧૭

કમાવે તો રૂ. ૧,૦૨,૦૦૦

કુલ માસિક આવક રૂ. ૬,૩૨,૦૦૦

આમ માસિક આવક રૂ. ૬,૩૨,૦૦૦ લેખે

વાર્ષિક આવક રૂ. ૭૫,૮૪,૦૦૦ થાય. દરે

એ આવકમાંથી—

સેક્ટેર ૨૨ ટકા સંસ્થાનને અપાય તો રૂ. ૧,૮૬,૬૦૦

" ૫ " " " રૂ. ૩૭૬,૨૦૦

" ૭૨ " " " રૂ. ૫,૬૮,૮૦૦

" ૧૦ " " " રૂ. ૭,૫૮,૪૦૦

" ૧૨ " " " રૂ. ૮,૪૮,૦૦૦

સંસ્થાનને મળી રહે અને 'વા ન્દાના મોટા

પાયા પર કામ કરવું હોય તેમ કરી સકાય.

રૂ. ૬,૩૨,૦૦૦ની માસિક આવકને સં-

સ્થાનની પર, ૧૨૦ની વડતીના માથા દીઠ

કાલપીએ તો માથા દીઠ માસિક આવક રૂ.

૧૨ થયે, જે આપણા દિન્દની ગરીબાઈને

લક્ષમાં રાખતાં મુન સિખ છે, જે કે આગળ

જતાં તે રૂ. ૧૫૫ ૧૬ જેટલી વધી સકે છે.

[અનુસંધાન માટે જુઓ પાનું ૩૨૬]

પણુઓનું માનવું છે કે અત્તર માત્ર આનંદ ઉપભોગની વસ્તુ છે. પરંતુ એ ધ્યાનપાત્ર હોય જાય છે. કારણ કે, અત્તર અને આરોગ્યને અતિશય નિકટનો સંબંધ છે. અત્તરની ઘીટી મુગંધીથી દરેક માણસનું મન પ્રવૃત્તિત રહે છે અને મન પ્રવૃત્તિત રહેવાથી તેની ધણીજ સારી અસર આરોગ્ય ઉપર થાય છે. વિદ્વાન વૈદ્યો અને ડોક્ટરોનો એવો મત છે કે મન જેટલો વધુ વખત આનંદમાં રહે છે, તેટલું આરોગ્ય સારું રહે છે. તેથી ક્ષયરોગીઓ સદાય આનંદમાં રહે એવા ઉપાયો લેવામાં આવે છે અને તેથી ક્ષયરોગમાં સારો ફાયદો પણ થાય છે. આ ઉપરથી સાગિત થાય છે કે મન આનંદમાં રહેવાથી તેની સારી અસર આરોગ્ય ઉપર ચોક્કસ થાય છે.

વળી આત્મરતી મુગંધીમાં, જંતુનાશક અજાય ગુણ છે. આ ગુણને લક્ષ્યેજ આપણા માંગસિક અને ધાર્મિક આનંદ-ઉત્સવોના મુગંધી પદાર્થોને ધણીજ મહત્ત્વનું સ્થાન આપવામાં આવે છે. ને ઉપરથી પણ સગિત થાય છે કે મુગંધી પદાર્થોનો ઉપયોગ અતિશય અગત્યનો છે.

આત્મરતી ઉપયોગ આપણે ત્રણ રીતે કરીએ છીએઃ (૧) ધુપ અને અગરજાતી બનાવવામાં તેનો ઉપયોગ કરીએ છીએ, કે જે સજાગવાળી આત્મરતી મુગંધી વાતાવરણમાં ફેલાય છે અને વાતાવરણની મુગંધી દ્વારા આસ વાટે શરીરમાં દાખલ થાય છે. (૨) બીજો ઉપયોગ કેશવર્ધક તેવ, આણુ, સ્નેહ વ. મુગંધી વસ્તુઓ બનાવવામાં કરીએ છીએ. આ મુગંધીઓ વસ્તુઓ શરીરે ચોળવાથી આમરીના છીટા વાટે શરીરમાં લોહી સાથે તેની મુગંધી જાય છે (૩) ત્રીજો ઉપયોગ દુધ, શરબત, ફંડાઈ વ. પીણાઓને

અને દુધપાક, શીર્ષાંક વ. મિષ્ટાન્નોને મુગંધી બનાવવામાં કરીએ છીએ. આ પીણાઓ અને મિષ્ટાન્નોની સાથેની મુગંધી પણ શરીરમાં લોહી સાથે જાય છે.

આ ત્રણ રીતે અત્તરની મુગંધી આપણા શરીરમાં દાખલ થઈને રક્ત સાથે જાય છે અને આરોગ્યને દાનિકારક એવા જંતુઓનો નાશ કરવામાં અગત્યનો ભાગ ભજવે છે.^૧

વળી ગામોમાં કે શહેરોમાં એવી રોગો ફાટી નીકળ્યા હોય ત્યારે દાનિકારક જંતુઓનો નાશ કરવા માટે સંઘસ, મેરીસા વ. માં દિનાઇસ ડાઉવાળી ડોક્ટરો અને વૈદ્યો સાથે બલામણુ કરે છે. પરંતુ દિનાઇસની ખાસ ધણી લોકોને ગમતી નથી તેથી તેથી હવે મુગંધી દ્રવ્યોનું જંતુનાશક મિશ્રણ તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે. એટલુંજ નહિ બરફ આજકાલ અમેરિકા અને યુરોપના દેશોમાં તે દાખવાના અને સાદીચૂસ કામગીરી પણ મુગંધીદાર વાપરવાની ફેશન આવે છે. વળી ફાઉન્ટન પેનની અને રશ્મિ રેખાની મુગંધી શાંકી પણ બજારમાં વેચાતી મળી સકે છે, એટલુંજ નહીં પણ દિવાલની જેવી સામાન્ય

(૧) અત્તરની મુગંધીમાં આરોગ્યને દાનિકારક એવા જંતુઓને નાશ કરવાના રહેલા સ્વદૃષ્ટિને ધ્યાને લેઈ દાખલો એ છે કે એક વખત એક શહેરમાં કોલેરાનો ભયંકર રોગ ફાટી નીકળ્યો હતો. તેના બેચ એક દવા બનાવવાના કારખાનાના કેટલાક લોકોય થઈ પડ્યા પણ આશ્ચર્યની વાત એ હતી કે આ કારખાનાના શરીર રાહુવાર સામગ્રી (Cosmetic) બનાવવાના વિભાગમાં કામ કરતા લોકોમાંથી કોઈ પણ કોલેરાનું ભોગ મળ્યું નહીં. એનું કારણ એ કે આવી વસ્તુઓ બનાવવામાં તેઓને મુગંધીઓનો ઉપયોગ દરરોજ કરવો પડતો હતો. તે કારણથી તેઓ આ ભયંકર રોગના ભોગ થતા બચી ગયા.

વસ્તુને પણ સુગંધી બનાવવાના અવતરણો કેટલાક કારણનાવાળાઓ તરફથી થાય છે.

[૨]

એકાદબે સૈકા પહેલાં આપણા દેશમાં યુરોના અતરનો ઉદ્યોગ ધીકતો ચાલતો હતો કે કારણ કે તે વખતે બાદશાહો, અમીરો અને મોટા અમલદારો મજ્જિસોમાં અને ખીમ ધાર્મિક અને માંગલિક ઉત્સવો પ્રસંગે યુરોનાં અતરનો ઉપયોગ રીક રીક પ્રમાણમાં કરતા હતા. તે સમયે આપણા દેશમાં સુગંધી યુરોના વાવેતરો પણ મોટાં પ્રમાણમાં થતાં હતાં. આ વાવેતરોને લઈને એ જગ્યાની આસપાસના હજારો લોકોનું ગુજરાન એ ઉદ્યોગથી ચાલતું હતું. પરંતુ ગયા સૈકાથી આ ઉદ્યોગની પડતી દશા શરૂ થઈ છે. કારણ કે ગયા સૈકાથી યુરોપમાં નક્વી અતરો (Synthetic Ottos) બનાવવાની શોધ કરવામાં આવી છે આ નક્વી અતર માટે જોઈતો કાચો માલ મોટા ભાગે કોલસો હોઈ, તે મોટા પ્રમાણમાં અને સસ્તા ભાવે મળી સકે છે અને એક વખત કાર-ખાતું શરૂ થયું કે પછી દરરોજ નિયમસર ચોકકસ પ્રમાણમાં નક્વી અતર બની સકે છે. આ કારણોને લઈને નક્વી અતરો યુરોના અરથી અતરો કરતા ઘણા સસ્તા વેચાય છે અને તેથી યુરોના અસરથી મોટા અતરોના કેમ્ લાય પુણું નથી. પરિણામે દિ-દમાંથી અતરના ઉદ્યોગનો સંપૂર્ણ નાશ થયો છે. તેના

નાશથી શહેરના લોકોને જેટલું નુકસાન થયું છે, તેથી અનેક મણું વિશેષ નુકસાન કમ્પ-લોકોને થયું છે. કારણ કે અતરનો ઉદ્યોગ મુખ્યત્વે ગામડાઓમાં ચાલતો હતો. યુરોના મોટા મોટા વાવેતરો ગામડાઓનાં બગીચાઓ-માંજ કરવામાં આવતા હતા. અતરના ઉદ્યોગનો નાશ થવાથી તે વાવેતરો દરે બંધ થઈ ગયા છે.

યુરોના અતરનો ઉદ્યોગ ખાસ કરીને ગ્રામ્ય ઉદ્યોગ છે. તે ગળા સૈકા સુધી દિ-દમાં ધીકતો ચાલતો હતો. પણ નક્વી અતરોની શોધ પછી આ ઉદ્યોગનો નાશ થયો છે, તેણે તેને દરે કરી સજીવન કરી સકાય તેમ છે કેમકે આપણા દેશની આગો દવા અને રમણ ભુમી સુગંધી યુરોમાં વાવેતરો માટે બનુકળ છે વળી યુરોમાંથી અતરો જેવવા માટે લારે રામતના વચોની સુરત પડતી નથી. તેને માટે જોઈતો સાધનો જુદા છે કા. આવશ્યકતા છે તો તે આ અતરોનું વેચાણ થઈ સકે તેવી વ્યવસ્થા કરવાની. કેમકે આજની સખન નાણાબંધી અને ભુખમગંધી પીડાના દિ-દના કંઠાય લોકો આવું ખર્ચ છતાં મેંયું અતર ખરીદી સકતા નથી.

[૩]

યુરોના શુદ્ધ અતર જેવવા માટે માત્ર અર્ક જેવવાના વંત (Discolorator)ની સુરત છે. આ વંત બજારમાં દેવી અને વિદેવી

(૨) અતર-ખાસ કરીને ગુવાળના અતર-ની શોધ નરજદાં બેગમે કરી હતી એને આજે ૩૦૦ વર્ષ થયા. નરજદાંના સમયમાંજ અતરનો ઉદ્યોગ ખીલી ઉઠ્યો હતો.

(૩) માનવામાં ન આવે એવી આ ખરી દર્શકત છે. કહેવા માટે તો આજે દિ-દમાં દેશી અતરો ખુબ વેચાય છે પણ કાણ જાણે છે કે એમાંના કેટલા ખસ અને દેશી હોય છે? સાચેજ પાંચ દસ ટકા-એટલે કે. ગુવાળ, કેવડા

અને દિનાના કેવળ ત્રણ અતરોજ !

નામ લેવાની સુરત નથી છતાં મદારી કને આવી પડેલી સત્તાવાર ખબરો વ.થી કહી સકાય છે કે લખનવ, કલકત્તા, મુંબઈ અને કોચના કેટલાક મુખ્ય અતરો પરદેશ-ખાસ કરીને સ્વીટઝરલેન્ડથી-તૈયાર અતર આયાત કરી, અહીં તે પોતાની રીશીમાં બરીને વેચે છે, બધકે ધની વેળા તો અહીં તેમાં સંદેવનું તેજ મેળવી, એજ પણ કરે છે.

ખનાવટના તૈયાર વેચાતા મળે છે, પણ તે મેંધા હોય છે. બે 'કાંઈ' ધારે તો આપું' કામચલાઉ ચંદ્ર માત્ર ત્રણ રૂપિયામાં બની સકે છે. એ કામ માટે કોઈ નિષ્ણાતનીય ગુરૂત નથી. પતરાની વસ્તુઓ ખનાવનાર 'કાંઈ' પણ દુધીઆર કારીગર આપું' ધંડ ખનાવી સકે છે.

હુંકે ખર્ચમાં આવા ધંડ ખનાવવા માટે ધારોતેજના બે ડગ્લા બેઝએ. એમાંના એક ડગ્લાની ઉપર એક બાજુના ખુણામાં ઘી કે તેલ ભરવા માટે આપણે દાંડણું ખનાવીએ છીએ તેવું દાંડણું હોયું બેઝએ. (આ દાંડણું એટલા માટે છે કે તે ઉપાડીને ડગ્લામાં દુલ અને પાણી ભરી સકાય). પછી આ ડગ્લાની

અત્તરો

પ્રકાર પ્રકારના અત્તરો ખનાવવાની માદિની. કમરેતા અંકે ૭૭ અને ૭૮માં.

કી. આડ આના

કમરે ઓફીસ-ગુરુત.

સકાય છે. જ્યાં પાણીના નળની સમગ્ર હોય ત્યાં ઉપરથી ટાડું પાણી રેડવું આજુ રાખવામાં છે અને નીચેથી ગરમ પાણી વહી જવા દેવા માટે છેદ પુરતું રાખવામાં આવે છે. આ ડગ્લાના તળીઆમાંથી નળીને જે છેડે બહાર

અર્ક-૫ ન

રાખ્યો છે, તેમાંથી વરાળ ઠંડી થઈને પાણી બહાર આવે છે તે ત્યાં રાખેલા એક વાસણમાં એકઠું થાય છે. (જુઓ સામેનું પાંચ)

અત્તરની ખનાવટ

ગુલાબનું અત્તર ખનાવવાની રીત એ છે ગુલાબના દુલ ૧ શેર અને પાણી ૧૦ શેર લઈ, દાંડણાવાળા ડગ્લામાં ભરવામાં આવે છે. પછી તે ડગ્લાને યુક્તે ચડાવીને તેની નીચે બળતું કરવામાં આવે છે. તેથી ગુલાબના દુલ પાણી સાથે ઉકળે છે અને તેનું અત્તર પાણીની વરાળ સાથે બળીને નળી વાટે ગુલાબજળ સથે બહાર વાસણ મુકતું હોય છે. તેમાં એકત્ર થાય છે. આ ગુલાબજળને આખી રાત રિધર રહેવા દેવાથી સવારે તેના ઉપર તેલ જેવો પદાર્થ તરતો માલમ પડે છે. તે પદાર્થજ ગુલાબનું શુદ્ધ અત્તર છે. કહેવાય છે કે ગુલાબનાં એક લાખ દુલમાંથી માત્ર એક તેલોજ શુદ્ધ અત્તર મળે છે. આ કારણે લઈને ગુલાબનું શુદ્ધ અત્તર બહુજ મેંધું મળે છે. પરંતુ ગુલાબનું શુદ્ધ અત્તર બહુજ ઓછું ખનાવવામાં આવે છે. આપણા દેશમાં ખાસ કરીને પૂર્વે ક્યો ગુલાબજળ ખનાવવામાં આવે છે. તેમજ ગુલાબજળ દવા-

ઉપરના વચ્ચેના ભાગમાં પહેાણું છેદ કરીને તેની ઉપર ઉંધું નાળુ એવી રીતે લગાડવું બેઝએ કે નીચેનો લાગ પહેાળો રહે અને ઉપરનો ભાગ સાંકડો. પછી ઉપરના સાંકડા ભાગને છેડે એક નળી લગાડી. એ નળી બીજા ડગ્લાની અંદરની બાજુમાં લગાડીને તેના નળીઆમાંથી થઈને સામેની બાજુએ બહાર કાઢવામાં આવે છે. આ બીજા ડગ્લાની અંદર ટાડું પાણી બગવામાં આવે છે. તેને ઘીને નળીમાંથી પસાર થતી વરાળ ઠંડી થઈને પાણી રૂપે બહાર નીકળે છે. આ ડગ્લામાંનું ટાડું પાણી જ્યારે જ્યારે ગરમ થઈ જાય છે ત્યારે ત્યારે તે બહાર કાઢી નાખવા માટે ડગ્લાની એક બાજુએ છેદ રાખવામાં આવે છે. જેથી એ છેદનું બુલ કાઢવાથી ગરમ પાણી બહાર વહી જાય. પછી બીજું ટાડું પાણી તે ડગ્લામાં રેડી

ફલ્ગુસની ખેતી ગુજરાતમાં થતી નથી. મુંબઈની આસપાસ જો કે ફલ્ગુસનું વાવેતર થાય છે, પણ સુરતની આગળ અને અહમદાબાદની વચ્ચે તેનું વાવેતર થતું નથી. વળી ફલ્ગુસની ખેતી, જો કે ખાસ ખેતી તરીકે આંગાની માફક ખેતર ને ખેતરો ભરીને થતી નથી. પણ જો તેની રીતસર આંગાની માફક ખેતી કરવામાં આવે તો તે કાયદાકારક નિવંડવા વિષે બે મત છેજ નહીં.

ઓમાં, સ્વાદિષ્ટ પીણાઓમાં, મીઠાઈઓમાં, પીવાનાં પાણીમાં અને કાંઈ વખત ન્દાવાનાં પાણીમાંય તેનો ઉપયોગ થાય છે. તેથી તેનું વેચાણ આપણાં દેશમાં ઘણે સ્થળે સારું થઇ શકે છે અને તેની સાથે સાથે થોડુંક ગુણગનુ અત્તર પણ બની જાય છે.

વળી સુવા, વરીઆળી, તુળશી વ. ના ખીમાંથી તેમ (Essential Oils) જે અવામાં આવે છે. આમાંથી જેનું તેલ જેનું હોય તેનાં ૧ શેર ખી નવા લખે મોઝ, વીણી, ઝાટકીને સાફ કરીને, તડકે સૂકવીને ઘંદીમાં દળીને તેનો લુકો કરવો. તે ૩ શેર લુકોને ૧૦ શેર પાણીમાં ૨૪ કલાક ભીંજવી રાખીને પછી પાણી સહિત પહેલાં ડાબામાં ભરવો. પછી તે ડાબા નીચે બગલું કરવાથી તેનું તેલ પાણીથી પરાળ સાથે નળી વાટે ટકું પડીને, નળીની બહારને છેડે રાખેલા વાસણમાં પાણી સાથે એકત્ર થશે. તે વાસણને આખી રાત રિથર રાખવાથી પાણીની ઉપર તેલ તરી આવશે. પછી તેને રૂના પુમડા વડે કે પક્ષીના પોછાં વડે છુટું કાઢીને શીશીમાં ભરી લેવું અને પાણી રહે તે ખીંચ ઉપયોગમાં લેવું.

સુસંદ કાનંદ આવડા

X અગ્રમંદ પુસ્તક “નકાકારક હુન્દરો” ભાગ ખીંચમાંથી.

વર્ગ—ફલ્ગુસનું ઝાડ મોટું થાય છે. તેની ઉંચાઈ પચીસથી પંત્રીસ ફુટ થાય છે. આ ઝાડ ગરમ પ્રદેશમાં થતું હોય, હિંદુસ્તાનમાં ઘણી જગ્યાએ થાય છે. દક્ષિણમાં કાસુ અને મંત્રપારના કિનારે સહ્યાદ્રી પર્વતના જંગલમાં એ આપ મેળે ઉગી નીકળે છે.

એમીન અને રોપણી—ફલ્ગુસ પીળા માટીમાં તેમજ કુંગરવાળા પ્રદેશમાં સારા થાય છે. ફલ્ગુસ રોપવાની રીત એવી છે કે પહેલા ફલ્ગુસમાંથી બી કાઢી લેવા. પછી એક ક્યારિ બનાવી, તેમાં બી રોપવા અને ઊંડ મોટા (એક વરસના) થાય એટલે તેને કાયમની જગ્યામાં લઈ જવા. પણ આવી રીતે રોપવા કરતાં મુળ ઉગ્યાએ રોપવા એ સારા છે. ઊંડ તૈયાર કરેલાં હોય તો ઉપાડીને લઈ જતી વખતે તેનાં મુળ તુટે નહિ એવી રીતની કાળજી રાખવી જોઈએ. વળી કાયમની જગ્યાએ ઊંડ રોપવાને માટે ચાર ફુટ ઊંડા ખાડા કરવા જોઈએ અને તેમાં દાડકાનો લુકો, ઘાલુ, લીંટીનું ખાતર વ.વ. નાનીમાં મેળવી ખાડો ભરવો જોઈએ અને ત્યાર બાદ તેમાં ઊંડ રોપવા જોઈએ. એક એકરમાં ફલ્ગુસના ૪૮ ઝાડ રોપી સકાય છે એટલે દરેક ઝાડ ત્રીસ ફુટને છેડે આવે છે. જો કે ફલ્ગુસનું ઝાડ ઘણું ધીમું વપનારું છે પણ દસ ખાર વરસે ફળ આવવા લાગે છે. ત્યાર પછી ફળ પુષ્કળ આવે છે.

ફલ્ગુસની ઝાત—ફલ્ગુસની બે ઝાત છે :

(૧) જંગલમાં થાય છે. તે ઘણી નાની ઝાત છે અને (૨) એક મોટી ઝાત છે. એક ઝાતની જગ્યાએ પેસી પહોટી છે તે પેસી મીડી હોય છે, જગ્યાએ ખીંચમાં ફલ્ગુસની ઉપરના કાંટા બહુ નાના હોય છે.

ફળની માવજત—ફલ્ગુસને શિયાળામાં ફળ બેસે છે અને જેઠ વખાડમાં પાકે છે.

નાનામાં નાનું ફળ પાંચ રોડનું હોય છે ફળ પાકે છે ત્યારે મીઠી વાસ આવે છે. ફળસના ફળ ડાળાઓમાં તથા ચડમાં પાકે છે. જો મડનો ભાગ ઝમીનમાં દટાયો હોય તો ઝમીનમાં પણ ફળસને ફળ થાય છે. એક ફળસના ઝાડમાંથી સરાસરી ચોણેસો ફળ આવે છે. ફળસને પાંચ વરસ મુધી સિલખામાં મહીનામાં વણ વખત અને ઉનાળામાં પાંચ વખત પાણી પાડું. પહેલા પાંચ વરસ પાણી ગોડ કરવાથી સારી પથદાઇ થાય છે.

[દિસાનમાંથી] ડી. સી. અમીન
F. R. H. S., M. A. H. S.

સહકારી સંસ્થાન

[પાના કરજથી આગળ]

૮

શરૂઆત અને વહીવટ

આ સંસ્થાનનો વહીવટ સંસ્થાન નિયામકીઓના સુદેશ પ્રતિનિધિઓ દ્વારા થશે, જે કે આખા સંસ્થાનનો એક કામગીરી પ્રમુખ રહેશે, જેથી સંસ્થાનના વિકાસ કાર્યમાં, વારંવાર જાણના પ્રમુખો અને તેમની યોજનાઓ દ્વારા, અંતર્યા ન નડે.

શરૂઆત ન્હાના પર એક ગાય સાથે થયે તેને માટે—

૮ એક્રપુએટો

૩૨ મેટ્રીકયુએટો

૧૨૦ બીજા ચોક્કસ ભણેલાઓ

મળી કુલ ૧૬૦ જણ નોંધાયે. (કુટુંબીઓ બનતાં) તેથી, શરૂઆતની પુણ્ય આટલી થવા જશે—

એક્રપુએટો ૮ X રૂ. ૧૦૦૦ રૂ. ૮૦૦૦

મેટ્રીકયુએટો ૩૨ X રૂ. ૨૫૦ રૂ. ૮૦૦૦

બીજાઓ ૧૨૦ X રૂ. ૧૦૦ રૂ. ૧૨,૦૦૦

રૂ. ૨૮,૦૦૦

અને એમની માસિક આવકની ગણતરી કરીએ તો—

૮ એક્રપુએટો X રૂ. ૧૦૦ રૂ. ૮૦૦૦

૩૨ મેટ્રીકયુએટો X રૂ. ૫૦ રૂ. ૮૦૦

૧૨૦ બીજાઓ X સરેરાશ

રૂ. ૨૦ રૂ. ૨૪૦૦

રૂ. ૩૨૦૦

આમ, માસિક રૂ. ૩૨૦૦ એટલે વર્ષના

રૂ. ૩૮,૪૦૦

થાય એ આવકમાંથી સંસ્થાન-કામગીરી દિસાનમાં કરીએ તો—

૨૩ ટકા લેણે રૂ. ૯૬૦

૫ " " રૂ. ૧,૯૨૦

૭૩ " " રૂ. ૨,૮૮૦

૧૦ " " રૂ. ૩,૮૪૦

૧૨૩ " " રૂ. ૪,૮૦૦

થાય. આ ફાળો ઓછો લાગે તો ટકાવારી વધારીને આ ઓછું વળું કમાનારાઓ પાસેથી ઓછા વસા દિસાને ફાળો લઇને તેમાં હજી થોડોક વધારો કરી સકાય છે.

૯

ઉપસંહાર

આ યોજના સહકારી યોજના છે. કામગીરી પર એ ભડે ખૂબ નફાવંત ન લાગે, સહકારી પ્રવૃત્તિએ કેવળ નફાવંત નહિ, બેદારી નિવારણનો વ્યકતીર પ્રયાજ થયે છે.

સંસ્થાન મારેની ઝમીન સરકાર અને મુક્ત યોજનારી બેઠશે. સાથેજ વાર્ષિક આનંદ પણ મેળવી સકારી, જે પુરતી શક્તિ કરાય તો.

બેનસે સંસ્થાનવાસીઓને ભાડે આપશે, વેચાતા નહિજ. તેમને તેમની ઉત્પન્નતા પ્રમાણમાં મદદગલ આપવું નોંધશે, પણ શરૂઆતના એ વણ-પા વધારેમાં વધારે પાંચ—

વર્ષ લગી મદદરૂપ મઆપ કરી સહાયો, જેથી તેમને પગમર થવાની તક મળે.

સંસ્થાન માટે જોઈના ખેતી પુરુષ રૂપે, વાર્ષિક વા માસિક કાળા રૂપે તેનજ મુકરૂત દોષ તો વ્યાજ વિનાની વા તો નહય વ્યાજની યોગ રૂપે લાભ મકામે.

સંસ્થાનની રચનાના કામમાં અંશવાન વામીએના સદકાર લેવાનો. ખેતના મદકા પાડવા, મકાન અને રસ્તા બાંધવા, સહાયનો પદોગરન વ. કામોમા દરેક સંસ્થાનવામીએ

‘કુમર’ની ૧૯૩૧, ૧૯૩૨, ૧૯૩૩ની

ફાઈલો

કુમરની પેપા, બીજા અને ત્રીજા વર્ષની ફાઈલો—જે ૩૫,૬૦૫૫ ખપામ થત દોષ, મળતા ન હતી, તેની અંકેક પ્રત તરુન નાત તાપતમા મળી આત છે કામન દરેકની રૂપીયા પાંચ (૮. ખ લુદ્ધ) પગરૂત માટે મી ૮/૧.

લખો કુમર એકાદીગ—મુરુત

સદકાર આપણે પામે મિમ, સંધ્યાગ પદરૂ આ સંસ્થાનનો પાવો નજામે.

અરથાન માટે લાન તરીક રકમો મળે તેમ રીકારી મકામે આગ, દેરપીલ વ. માટે મટો પમ્પ લેવા સંભવે.

સંસ્થાનમાં વ્યયુકતા રહેકાળની પદરૂતથી આ સદકારી પે જનામાં કામિય મનાવ નાલેવર અપાવી. બીજાએ પ્રેસ તરીકે આવી, અનુક મુદત રી, જોઈ મકાનો મકાની વચ્ચાટ તરિક કરી સમે.

સંસ્થાનમાં મજાલીય વા બોલ અંકેકનો રેકામાં તરિક આવે રવગ હંધનિક રિમા અને એ જોઈક નાકાળા રેગ મુકે

જો જોઈક કામ નાકાળા રેગ મુકે કામ નાકાળા રેગ મુકે કામ નાકાળા રેગ મુકે

અંકેક હંધનિક રેગ મુકે

રેગ મુકે

૧ એકેક હંધનિક રેગ મુકે ૧૨ ૨૫
આ રેગ મુકે રેગ મુકે
રેગ મુકે રેગ મુકે રેગ મુકે
આપવામા આવે રે.

૨ એકેક હંધનિક રેગ મુકે ૫ ૧૦
આ રેગ મુકે રેગ મુકે
રેગ મુકે રેગ મુકે રેગ મુકે
મટ રેગ મુકે રેગ મુકે
મટ રેગ મુકે રેગ મુકે

૩ એકેક હંધનિક રેગ મુકે ૧૩ ૪
રેગ મુકે રેગ મુકે
રેગ મુકે રેગ મુકે રેગ મુકે
માટેમા આવે રેગ મુકે
રેગ મુકે રેગ મુકે
રેગ મુકે રેગ મુકે

બાંકેક હંધનિક રેગ મુકે રેગ મુકે

રેગ મુકે રેગ મુકે રેગ મુકે રેગ મુકે રેગ મુકે

રેગ મુકે

“કુમર” માનિકના નવા માફકે નેધવા, પાછા અંકેક તથા પુરુષે વેચવા અને અંધિકાતના મોડેકે રેગ વચા ખતીલા, અપવા અને પ્રમાણ કેન્વાચેદ. અંકેક દોષ રેગ, લદ્ધ કમીચન અપામે. રહેકાળના રેગ રૂપિયા મેલવાથી કમાઈ નકાય એ પ્રમાણ, ૩૦ રૂપિયાના નમૂના મ. એકના પ્રમાણે મુકે. રિગ મ. એકેક આનાની રિકેટ નામે તરિક

કુમર : મોડિક, મુકે

રેગ મુકે રેગ મુકે રેગ મુકે રેગ મુકે રેગ મુકે

આંદ્રપચન તોઝમેતું અતર

સુકાખના અર્ક ૧ પાઈન્ટ. એનકલ્થુરેજ
ગેઝ ૧ પાઈન્ટ, ટીકચર ઝોરીસ ૩ પાઈન્ટ,
ટીકચર વેલીલા ૩ પાઈન્ટ, ટીકચર કેસનોર
૩ પાઈન્ટ, કસ્ટુરીનો અર્ક ૩ પાઈન્ટ, પેરનો
અર્ક ૩ ઓંસ.

આંદ્રપચના ઉપાયો

ત્રેડ પહેરવાથી થતા આંદ્રપચને માટે
આ ઉપાયો ઉપયોગી છે.

(૧) વાંસનો કકડો પથર પર ધરીને
દુઃખતા ભાગ પર લગાડવો.

(૨) લોખંડનો કકડો છેડે વાળી ભોંવ પર
પાણી સાથે ધરીને લગાડવો.

(૩) જુના કે ગમે તેવા ચામડાનો કકડો
પાણીને ખતાવેલી રાખ ભજરાવથી

કપુરનું તેલ

કપુર ૧૩ તેલો, મીઠું તેલ ૩ રતલ
ખરસગા કપુર નાખી છુટવું અને તેમાં
તેલ મેળવતાં જવું. જ્યારે કપુર તેલમાં ભળી
જઈ, આડકલ ધણ જલ ત્યારે ખાટલીમાં
ખરી લેવું.

લોભ, વાયુના દર્દે ધ્રુવદી પર ચોપડવા
માટે ઉપયોગી છે.

કપુરનો અર્ક

રેક્ટીફાઇડ રિપાર ૮ ઓંસમાં ૧ ઓંસ
કપુરના કકડા કરી મેળવી, ઝોજળી જલ ત્યારે
વાપરે.

મેટના દર્દે માટે એક બે ટીપાં પાણી
સાથે લેવાથી તેમ વાના દર્દે માટે ચોપડવાથી
ફાયદો થાય છે.

કાથો

રંજુની કાથો ૨ રતલ અને જનકપુરી
કાથો ૪ રતલ લઈ, કપડામાં બાંધી ૪૮
કલાક સુધી પાણીમાં ભીંજવી રાખી, પછી
તેમાં ૧ રતલ પલ્લેરાઇઝ ડ્રાઈ અને ૧૫
તોલા અરબી ગુંદરનો ભૂકા મેળવી, મિશ્રણનો
એક ઈંચ જડો થર લાકડાના સપાટ કકડા
પર પાચરો. સુકાય ત્યારે એક એક ઈંચના
ઝોરસ કકડા કરી લઈ, કકડા ચાપ ત્યાં સુધી
સકાવા દો.

ખુજલી તથા ચાઠાનો દલાજ

સુખડનું તેલ તથા સિંછુનો રસ સમભાગે
મેળવી ખાટલીમાં ભરી રાખો.

ખુજલી ચાઠા ધ્રુવદી પર ચોપડવા માટે
ઉપયોગી છે.

ખુજસુરતી વધારનાર અર્ક

સુકાખજળ ૧ ક્વાર્ટ, ગિમસરીન ૨
ઑંસ, મેથીલ આયોનોન ૧ ડ્રામ, ટીકચર
ઝોરીસ ૪ ઑંસ, એમોનિયમ કલોરાઇડ ૩
ડ્રામ.

એમોનિયમ કલોરાઇડ અને મેથિલ આયો-
નોનને ટીકચર ઝોરીસમાં ઝોજળાથી, પછી
ખાટલી વસતુએ મેળવે.

ઉપરોક્ત-રસે સુતી વેળા ચિદરાને ગરમ
પાણી અને સાબુથી ધોઈ, નુંદી, આ દવા
લગાડી સુધ જલ અને સતારે ઉઠી ગરમ
પાણી અને સાબુથી મોઢું ધોઈ લે.

એક બે અઢવાડિયા લગાતાર પ્રયોગ
કર્તા પછી એકાદ મહિના લગી બંધ રાખવો
જોઈએ.

સુલકંદ

ઉંચી જાતના યુગ્માનના પુત્ર લાઇ તેની પાંખડીઓ સુંદી મેચો. પછી યુગ્મના જમણી સાકર લઇ એક બરણીમાં પાંખડીઓ અને સાકરના ઉપગ ઉપરી ધર કરવા અને બરણીના ઠાંકણને બરાબર રીતે બંધ કરી, આઠ દિવસ ગરમીમાં રાખી મુકવી. સુલકંદ તૈયાર થશે.

આમડીના કાઘ કુર કરનાર મલમ

સફેદ વેમેટ્રીન ૧૩ ઓંસ, ઝીક ઓક્ષા-ઇડ ૧ ગ્રામ, રિમોંસેન ૨૦ ગ્રેન, સમનાઇટ્રેટ ઓફ મિરમથ ૩ ગ્રામ, ઓઇન ૩૦ ૨૦ ડીપાં.

પ્રથમ વેમેટ્રીનને વોટર-બાથ પર પીગળાવી પછી સુતા પરથી ઉતારી લઇ, આકાની ઓંઝો મેળવી, મલમ બનાવો.

સુનાતું પાણી

લાઇમ વોટર અથવા સુનાતું પાણી દવા બનાવવામાં થાડું વપરાય છે. એ બનાવવા માટે સવા પાઉન્ડ પાણીમાં એ તોડા કલી સુનો નાખી એક રાત ઠરવા દો. પછી નીતર પાણી કાઢી લઇ, બાટલીમાં ભરો.

બીજા ઉપયોગ ઉપરાંત કાઢીને તાકત આપવા માટે તેમ છાતી પરની ખટાસ અને બાદબાકી કુર કરવા માટેય ઉપયોગમાં આવે છે.

તેલે સારું કંદુ

એ-એલક ઓંસિડ ૩ મારા. ફટકડી ૩ મારા. બાવાનું મીઠું ૨ મારા, લિંબુ રે નંગ. બધાને ૩ રતબ પાણીમાં મેળવી, એ યા અઢી રતબ તેલમાં નાખી, સુષે ચડાવો. જ્યારે તેલમાંનું બધું પાણી બગાળાય ત્યારે તેલને નીચે ઉતારી ઠરવા દો અને બીજા દિને ફિલ્ટર પેપરમાંથી ગાળી લો. તેલમાંની વાસ અને રંગ જતો રહેશે.

દાંતમાં ભરવાની ધાતુ

સોનું ૧ ભાગ, રાદી ૩ ભાગ, દયમ ૨ ભાગ

ચહેલા સોનું-ચાંદી પીગળાવી, પછી તેમાં કલ્પ મેળવી, એકલુચ મધ હાડી પાડી પો. હાડી થતાં બુકો થઇ જશે. કુરંગ વેગા ૧ બાગ આ બુકો અને ૧ ભાગ પારે લઇ, દાયની લથેલીમાં રાખી મેળવતાં, દાંતમાં ભરવા માટેની ધાતુ બનશે.

નકલી અધ

૧-ખાડ યા સાકર ૫ રતબ, પાણી ૨ રતબ, ખર મધ ૧ રતબ, પિપરમિન્ટનું તેલ ૪ ડીપાં

ખાડ યા સાકરને પાણીમાં ઓગળાવી, મુઝે ચડાવી ચાસણી બનાવો. પછી હાડી થતાં તેમાં ખર મધ અને પિપરમિન્ટનું તેલ ઉમેરો.

૨-ખાડ ૧૦ તોલા, ટ્રિટીક પાણી ૩ તોલા, ખર મધ ૧ તોલા, પિપરમિન્ટનું તેલ ૧ ડીપું.

નિકલ-પોલિશ

ઝેક અને ચરબી મોઝ્ય પ્રમાણમાં લઇ મધમ જેવું બનાવી, નિકલની ઓંઝો પર ધસવાથી પોલિશ થશે.

ફાઉન્ટેન પેનની જીંજીર શાદી

ટ્રિટીક પાણી ૧ ગેલન, ગાંધા ૧૩ ઓંસ, બાવળનો મુંદર ૫ ઓંસ, મધમ તેલ ૫ ઓંસ. વિવિયમ્સ જીંજીર (૧૦) ૩ ઓંસ લોરગ ૨ ઓંસ, ફેર્સ સફેદ ૩ ઓંસ, પગરે, એલિક ઓંસિડ ૩૦ ગ્રેન.

માર્શ, મુંદર અને લવિંગને પાણીમાં નાખી, ૨૦ મિનિટ લગી ઉકાળો પછી

બેરસલીનું તેલ

તત્ત્વ સંદેશ તેલ (સાફ કરેલું) ૨૩
 રતલ, કપુર ૧ તોલો, મુક કિસટલ્સ ૪ ગ્રામ,
 બેરસલીની મુગંધી ૧ ઓંસ, રેક્ટીફાઇડ
 રિપરિટ ૪ ગ્રામ, લાલ રંગ સહજ.

તેલને ગરમ કરી તેમાં ભેળવે તેલનો
 રંગ મેળવેા. પછી કપુરને વાડી, તે પાણી
 ગરમ તેલમાં મેળવી દો, બીજા દાથે રિપ-
 રિટમાં મુક આગળાવી તેને ઠંડા થયલા
 તેલમાં મેળવી, 'છેવટે મુગંધી મેળવી, તેલને
 થોડા દહાડા લગી બંધ વાસણમાં રહેવા દઇ,
 પછી શીશીઓ ભરી લેશે.

માંકડ-શાલુ

લાલુ બોપ યા એવો બીજો સાલુ ૧
 ઓંસ, પાણી ૫ ઓંસ, મેથિલેટડ રિપરિટ ૧
 ઓંસ.

સાલુની કાતરણ કરી, પાણીમાં એગ-
 યાવેા. પછી રિપરિટ મેળવી, શીશીમાં ભરી લેા.

માંકડ યતા હોય ત્યાં, પલગ પ. પર
 લગાડતા તેના નાશ થાય છે, તેમજ રેગેમાં
 ભરી, ખૂણે ખાંચે જાંટવાથી માંકડ નાશ
 થાય છે.

રુબર-મિથલુ

કાચું રુબર ૫ તોલા, બેન્ઝોઇન ૧૦
 તોલા, ચપળા લાખ ૧ તોલો.

રુબરની બારીક કાતરણ કરી શીશીમાં
 ભરી લેા. પછી લાખની ભુકા કરી તે તથા
 બેન્ઝોઇન ઉમેરી, બુચ બંધ કરી રહેવા દો.

ઓગસ્ટ ૧૯૩૬: "કમર"
 બે તથા દહાડા પછી બધું એકજવા થય,
 રુબર-મિથલુ તૈયાર થશે.

રસાયણિક ખાતર

સલ્ફેટ ઓફ એમોનિયા ૧૩ લાગ,
 મુપર ફોસ્ફેટ ઓફ લાઇમ ૩૩ લાગ, સલ્ફેટ
 ઓફ પોટાશ ૧૩ લાગ.
 બધાને વાડી, મિશ્ર કરો.

લવિંગતા અર્ક

લવિંગ છૂદલા ૪ ઓંસ, કુક રિપરિટ ૧
 પાઇન્ટ, પાણી ૬ પાઇન્ટ.

એ બધાને એક શીશીમાં ભરી એક
 અકવાલિયા મુખી રહેવા દઇ, પછી વાપરો.

મુગંધીદાર કાગળ

એક નવો બ્લોડીંગ પેપર, લઇ, તે પર
 ભેળવી મુગંધી રેડી, બીજો બ્લોડીંગ પેપર
 ઉપરથી મુખી દબાવી દો. મુકાઇ જાય પછી
 ભેળવે તે કાગળ ઉપલા બેક બ્લોડીંગ પેપરની
 વચ્ચે મુખી, થોડાક કલાક સુધી દબાવી
 રાખવાથી તે મુગંધીદાર બનશે.

મુગંધીદાર સોપારી

સોપારીની કાતરણ ૪૦ લાગ, કાથો ૪
 લાગ, લવિંગ ૪ લાગ, બપકળ ૮ લાગ,
 કાગડી એલ્કલી ૮ લાગ, તજ ૧ લાગ,
 ગીનીકળાલા ૪ લાગ, જવંતી ૪ લાગ, કેસર
 ૧ લાગ, કરુરી ૧ લાગ.

આ બધી ચીજો લખેલા પ્રમાણસર
 વચન કરી લઇ, પછી તેનો ભૂકા કરી બરાબર
 મેળવી દો. છેવટે પિપરમિન્ટ તથા મુલાચની
 ખુશ્બો બાપી પેકબંધ ડબ્બામાં ભરી દેજો.

તમને કઈ ચીઝ જોઈએ છે ?

આ ચીઝો વાંચી જુવો અને જોઈતી ચીઝ અસલી
અને ચોખ્ખી, છુટક તથા જ્યાંખંધ નીચે
જણાવેલા સરનામેથી મેળવો.

— યુનાની ને વૈદક ઉપચાર પદ્ધતિમાં વપરાતી છુટી દવાઓ ને જડીબૂટીઓ	
— ચાણુ જેવા કે:—ધતૂરીફલ, જવારિશ, ખમીરહ, યાકૃતી વિગેરે.	
— પાક (હલવો),	— ટિક્કી,
— ગોળી	— મુરખા,
— ચુર્ણ,	— રાંધત,
— અર્ક,	— કૃશતા (ભરમ),
— મુરમા (અંજન),	— અત્તર,
— દંતમંજન,	— સાણ,
— તેલ,	— કસ્ટરી,
— કેસર,	— અગર,
— બારાસ કપુર,	— લોશન,
— મલમ	— સિલાઈત,
— આખા ને છુટેલા ઝવેરાત,	— અંબર,
— સોના ચાંદીના વસ્ત્ર,	— ગોમ્બાધ, વગેરે
— દરેક જાતના ઉકાળાના પડીકા	— રંગદાર મહેંદી

મળવાનું ઠેકાણું:—દવાખાના મુદને સિહત.

રાની તાલાબ, સુરત.

લેખક:-જનાબ હરિકૃષ્ણ વ્યાસ સાહુ

[બુદ્ધાઇ અંકના પૃષ્ઠ ૨૬૩થી ચાલુ]

- (93) Saccharine, saddle, safety
sahib, salaam, SALE,
salesman saloon, salute,
same, SAMPLE, sanction,
Sanitorium, Sanskrit,
sarsaparilla satan, sateen
-satin.
- (94) SAVING, SCALE, scen-
erio, scene, scent, sched-
ule, scheme, scholar,
scholarship, SCHOOL,
schoolmaster, SCIENCE,
scientific, -scissors.
- (95) scope, score, scout,
SCREEN, SCREW, scr-
ew-driver SEAL, scar-
chlight, season, SEAT,
SECOND, SECRET,
SECRETARY, section,
senate.
- (96) Senior, seniority, seni-
ation, senseless, sentry,
SEPARATE, sepia, SEP-
TEMBER septic, serg-
eant, SERIES, serpent,
serum, SERVANT,
SERVICE.
- (97) Sesame, session, setting,
settle, SEVEN, SEX,
shabby, shade, shafting,
shah, SHAKE, SHAME,
shampoo, shape, SHARE.
- (98) Shark, SHARP, shave,
shawl, sheet, shaikh,
SHELF, sherbet, shield
shift, shilling, SHIP,
shipment, shirt, shirting.
- (૯૩) રોકેરીન, ઘોડાનું છત્ર, સહિસલામતી, સાહેબ,
સલામ, વેચાણ, વેચાણ કરનાર-સેલ્સમેન, સજન
-સામે ૩મો, સલામ, તેજ, નમૂનો, મંજૂરી, હવા
ખાનાનું મથક, સંસ્કૃત, લોહી મુધારનાર હવા તરીકે
વપરાતાં એક છોકરાં મૂળ, શયતાન, કાપડની જાન.
- (૯૪) બચત, ત્રાજવું-માપ પદો, ફિલ્મ માટેની વાર્તા,
દેખાવ, સૂચક, તપસીસ-સિસ્ટ, ગોળતા, વિદ્યાર્થી,
શિષ્યવૃત્તિ, નિયામ, શિક્ષક, વિદ્યા, શ્વશ્રીય, કાતર.
- (૯૫) અવકાશ, મણતરી, ખાલવીર, પડો, પેચ,
પેચીયું, સિક્કો, સર્જકાદર, જાતુ, બેઠક, સેંકડ-
ખીજું, જાનગી વાત, મંત્રી, પિતામહ, પ્રધાન
મંડળ.
- (૯૬) દરજ્જામાં જોડો, દરજ્જામાં ઉપર રહેવાનો
દર, મગજને ઉરકેરી મૂકે એવો બનાવ, જ્ઞાન
વગરનો, સંત્રી-પહેરેગીર, છુદ્ડું, છુરો રંગ,
સપ્ટેમ્બર મહિનો, ચેપી-સડો ઉત્પન્ન કરે એવું,
સાજું-દ, દારમાળા, સર્પ, લોહીનું સત્ત, નોકર,
નોકરી.
- (૯૭) સીસમ, કોટની બેઠક, અમુક વાતાવરણ ઉર્ણ
કરેલી આલુગાળુની રચના, નકકી કરવું, સાત,
જાતિ, મંદું, ઝાંચો-ઝાયા, ધરી, ચાક, હલાવવું.
ચરમ, ચંપી, આકાર, ભાગ.
- (૯૮) શાર્ક માછલી, તીક્ષ્ણ-ચાલાક, હજમત કરવી,
શાલ, એક કાગળ, સુરક્ષીત જાત, અભરાષ,
શરખત, દાલ-મેચમાં છતનાર પક્ષને અપાતું
વિજય ચિહ્ન, કારીગરોની ફેરબદલી, શીર્ષોગ,
વહાણ, માલને વહાણમાં ચડાવે તે, ખમીસ,
ખમીસ માટેનું કાપડ.

- (99) SHOCK, SHOE, shoot, shop, SHORT, shorthand, SHOW, shunt, sick, SIDE, sign, SIGNAL, signature, silencer, silent.
- (100) Silhouette, SILK, SILVER, SIMPLE, single, SIR, sirdar, SISTER, situation, SIX, SIXTEEN, SIZE, sketch, SKIN, slate
- (101) SLOPE, SLOW, smart, SMOKE, SMOOTH, snapshot, so-and-so, SOAP, socialism, SOCIETY, SODA, soda-water, sofa, solder, soldier
- (102) Sole, sole, solicitor, solid, solo, SOLUTION, SON, SONG, soon, sorry, SORT, sound-box, sound-proof, Soviet, Spanish, spare
- (103) SPARK, speaker, SPECIAL, specialist, specification, spectacle, spectrum, speech, speed, spelling, spindle, spirit, spiritualism, sportsman.
- (104) Spray, SPRING, SQUARE, stable, staff, STAGE, stall, STAMP, stand, standard, STAR, STARCH, START, state, STATEMENT.
- (૯૯) આપાત, જોડો, ગોળીબાર કરવો, ચિત્ર દર્શાવેલું, દુકાન, ફૂંકું-ચટ્ટી, લઘુચિપિ, પ્રદર્શન માટીના ડબ્બા જોડવા, માંદો, ખાલુ, નિશાની, દર સદેશો મોકલતી થકે એવું કાંઈ સાધન, સહી, પ્રાયમસ વગેરેમાં અવાજ દાખો દેવા માટેનો ભાગ, ચુપ.
- (૧૦૦) છાયા ચિત્ર, રેશમ, રૂપું, સાદું, એકવાનું, સાદું, સરદાર, બહેન, રિયલિટી-સંમેલન, ઇ, શીંગ, કં, અડધી ચિત્ર, ચામડી, લખવાની પાટી
- (૧૦૧) ઢાળ, ધીમું, ચતુરાઈ, ધુમાડો-ખીડી ખીરો, સુંવાળું, ઝડપથી લેવાપેમેલો ફોટોગ્રાફ, અમુક, સાથ, સમજવાઈ, સમજ, સોડા-બાર, સોડા વોટર, સોફા, રેલુ, સૈનિક.
- (૧૦૨) સ્પ્રેય, સ્નેકવુન તળીયું, વડીલ, વન, એકલ વાજિનનું સળીત, દાવણ, દીકરો, માવન, નકલ દિવસીર, ભાત, અવાજ આપવાની પેગી, અવાજ અંદર ન આવે એવું, સોફ્ટવેયર ટ્રાન્સમિશન ટી, રથેનનો વગની, સિમકે રાખવું.
- (૧૦૩) તલ્લુખો, મોક્ષનાર, ખાસ, નિખવાત, વિચારે આપવું પતક, ચરમા, સૂરના નિરંજીતા જખા રંગ ભુલ પડ્યા હોય એવી પટ્ટી, ભાવણ, ઝડપ, જોડખી, દોરાને વળ આપવાના ચકકરનો સળીઓ -મંત્રણી, દાર, આતમ-શુરનો, અખાતમ વિદ્ય, ખેત્રાદી
- (૧૦૪) પ્રવાહી છાંટવાનું સાધન કે છાંટ, કમાન, ચોરસ, તબેયો, સાથે કામ કરનારાઓનો સમુદાય, રંગ-ભૂમી, દાર, ડાપ-ટીપ્ટ, વાદનો ઉમવાની જગ્યા, ધોરણ, તારો, અનાજનું મગધણવાળું તરવ, ઉપરનું તે, રેટ, દરજી.

- (105) STATION, stationer, (૧૦૫) મથક, કાગળનો વેપારી, કાગળ વગેરે સામાન, stationery, statue, stat-
ns, steady, STEAM, પુનળું, દરજ્જો, સ્થિર, વરાળ, પોલાદ, મોટર
STEEL, steer, stencil, વગેરે ઢાંકવાનું ચક્ર, સોસરથી ૭૫૫ પડે એવું
stereoscope, sterling, કાપેલું પતરું કે કાગળ, જેમાંથી ઊંડાણવાળા
STICK, stimulant, stuck. ચિત્રો દેખાય એવું ચંદ્ર, નગદ-સર્વમાન્ય કિંમ-
તનું, લાકડી, ઉત્તેજક, જથ્થો.
- (106) STOCKINGS, STOMA- (૧૦૬) યોગનું, હોજરી, અટકલું, વખાર, વાતાં, મજલો, CH, STOP, STORE, ચુલો, સીધું, યાક વગેરેનો યોગ, શેરી, માંદા
STORY, story, stove, માણસને લઇ જવાની ચોકકાવાળી ઓળી, કડક, STRAIGHT, strain, દડતાલ ધા, તાકતવાળું.
STREET, stretcher, str-
ict, STRIKE, stroke,
STRONG
- (107) Student, studio, study, (૧૦૭) વિદ્યાર્થી, કલાકારનું કામ કરવાનું સ્થળ, વિદ્યા-
stuff, stupor, stupid, બ્યાસ, પોલાણમાં કાચે માલ, ક્રિકેટ રમવામાં
style, stylish, stylog- કામ લાગતી લાકડી, મુખ, સફાઇની રીત, સફા-
raph, sub-editor, subje- ષ્ઠકર, જંગલીમાંથી શાહી આવતી હોય એવી
cts committee, submari- કામ, ઉપતંત્રી, વિયવિચારણી સભા, પાણીની
ne, suction, sufficient, ઉંડાણમાં અગતી નોકા, ચુસણ, જોઇએ તેટલું,
SUGAR. સાકર.
- (108) SUGGESTION, suicide, (૧૦૮) સૂચના, આપધાત, દાવો, કપડાંની આખી જોડી,
suit, suit, suit case, કપડાં રાખવાની પેટી, મંથકનો તેજાળ, સુસ્તાન,
sulphuric acid, sultan, દુકાન મોંઘ, ઉનાળો, કચેરીમાં હાજર રહેવાનો
summary, SUMMER, હુકમ, સર્વનો પ્રકાશ, રવિવાર, મુખ્ય સંવાનક,
summons, sunlight, Sun- પૂરું પાડવું, આધાર, ખાતીપૂર્વકનું.
day, superintendent, SU-
PLY, SUPPORT, sure.
- (109) Surgeon, surname, surp- (૧૦૯) વાહકાપ કરનાર ડાક્ટર, અટક, વધારે, પાણું
lus, surrender, survey, આપી દેવું તે (વીમાની પોલીસીમાં), ઝમીનની
surveyor, suspend, sut- તપાસણી, મોજણોદાર-માપણી કરનાર, હોદ્દા
tee, sweater, SWEEP, પરથી અમુક યુદ્ધને માટે ઉતારી નાખવું, સતી,
sweatmeat, awitch, sym- મરમ મંજી, મીઠું, મીઠાઇ, વીજળીનો પ્રવાહ
ptom, syndicate, syno- ચાલુ કરવાની કળા, ચિદ્, મંડળો, દૂંક સાર,
psis, syringe, syrup, પીચમરી, મીઠું પીણું, રીત.
SYSTEM.

[ચાલુ]

દિલરોઝ [૨૭૨૨૬]

દરેક પ્રકારના અને દરેક પ્રદેશમાં થના
ગુમરાઓ, નાના મોટા ગુમરા, ખરજી,
દરાજ, મંજીપણ, નાસુર, ભગંદર, કંઈમાળ,
રસોલી, હરસ, મસા, પેશ વગેરે પર એક
અકસીરનું કામ આપે છે. આઠકાપ વિના
રોગોને મટાડી, શરીર પર તેનું ચિન્હ સુધાં
રહેવા દેતી નથી. દરેક ઘરમાં એક બાટલી
જુર રાખવી જોઈએ. ધામાંથી નીકળતું
લોહી તરત બંધ કરવામાં આવે છે.

કીમત નાની બાટલીનો એક રૂપિયો
મોટી બાટલીના બે રૂપિયા
(પેકેજ પોસ્ટેજ છુટું).

મુંબઈ ઇલાકાના સોલ એજન્ટ—

કાગદી ખુદસભાઈ રહેમાનભાઈ,

૧. કાલુપુર દાવર પાસે-અમદાવાદ

[મુંબઈમાં મસ્જિદ બંદર રોડ, ૭-મી.
રીયલ એજન્ટ પાસે કાગદી રહેમાન
રહેમાનભાઈની દુકાને મળશે]

નૈઋત્યમ:—Islam Bros. ટેલીફોન નં. ૪૨૬

આઝાદ

હોઝિયરી

સ્વદેશી મુદી અને બપ-

રથાથી આવતી ધી ગુજરાત હોઝિયરી
મીલમાં બનેલ ગંજીરાક, મોળ, સ્વેટર,
કેટ, મુલ ઓવર, મફતર, બચ્ચાની જર્સી,
ગિરે વાપરે. મુતર તથા હિનો માલ
એક ત્યા સાદી ડીઝાઇનમાં બને છે, અને
પરદેશી માલની હરિફાઈ કરી સકે છે.

લાવ ઘણા જ ઈલાયન. માલ ખરીદતી
વખતે આઝાદ હોઝિયરી નામ તોળો.
[અમારા દારખાતામાં કતોરો પાણી બને છે]

બદારગામના ઓડીશ પર પરતું ખાન
આપી રસોદ એન્ક મારફતે કે. પી. પી. થી
રવાના કરવામાં આવે છે.

સોલ એજન્ટ—ઇસ્લામ બ્રદર્સ
હેડ ઓફીસ—૨, કાલુપુર, અમદાવાદ
બાંચ—૨, જુમ્મા મસ્જિદ સામે, અમદાવાદ

“મુનાદી”નું જોલતું અઠવાડિક—મુસ્લિમોનું આદર્શ અખબાર

“મુસ્લિમ-ગુજરાત”

એ કવમતે

ખરી રીતે દારે છે;

એ કામથી

જોટી રીતે દારાઈ નથી.

અ આપને—

બનાવોથી બાખબર કરે છે;

અને આગેવાન

બનાવગીરથી ખબરદાર બનાવે છે.

એની અનેક કવમી લડતો પરિણામકારક નીવડી છે.

પાંચ વર્ષ દરમિયાન એણે અનેક મુખાલિફ હુથ્યાર હેડા પાડ્યા છે.

એના મનદર તબલીમી ફેટા, નહેનો માટે એનો ધરમય સંજ્ઞા, બાબકા માટે એનું ખાસ
પાતું, દીની તબલીમ માટે એનો ફતાવા પેજ, એની તળીઆઝાદક દિવસરૂપ નીકાઓ,

એના નિડર દરેક અગ્રેવો એ, એની કેટલીક ખુસીયનો છે.

વિનંતિ

નમુનો મફત મંગાવો

આહક બનો

લવાજમ

સ્વદેશ—ચાર રૂપીઆ

બર્મા—પાંચ રૂપીઆ

પરદેશ—છ રૂપીઆ

કેસાલું

ભાગા તાલાબ રોડ,

સુરત.

૧

મશહુર અમેરિકન મોટર-સાઇકલો ફોર્ડ. મોટર જનાવવાના પંધામાં યજ્ઞોજ્ઞ માત્ર દાર મળ ગયો છે. ખરી રીતે, ફોર્ડ આજે દુનિયાનો સૌથી વધુ દયણતમ શખ્સ છે. તેની એવી અદ્ભુત કમાણીની સાચી, ખતી સડે નેટલી સરની એવી મોટર જનાવવાના નિશ્ચયમાં છે, જે સરની હાથ સાથે કુંડર અને સરસ પહો હોય.

હેન્રી ફોર્ડ

આજે એક પ્રતીકે 'ફોર્ડ' દુનિયાભરમાં ચર્ચાથી એક ધરમધુ નામ મળ ગયું છે.

અમેરિકામાં હાલ એક જગત-પ્રદર્શન ભગવું છે. તેમાં ફોર્ડે ખાસ જગ્યા લીધી છે. તેમાં તેણે ધણુ દાઢગાડથી પોતાના કારખાનાએ કાઢેલ એ ક્રોડ સિલેન્ડ જાખમી મોટર મોકલી હતી. એ મોટર પોતાના હાથે કારીગરોના એક મેળાવડા સમક્ષ પ્રદર્શનમાં પેશ કરવામાં આવી હતી. તે વેળા હેન્રી ફોર્ડે એક ચમકતુ ભાવથી કહ્યું હતું, જેમાંના કેટલાક ગમકારા નીચે મુજબ છે:

'જેટલું એક વાર કદવું હતું, કે ઇતિહાસ હાં છે; કદાચ એ ખરું નથી. આજે હું કહું છું કે વેપારમાં નફાની ભાવના, એ હાં છે. હું હમેશા માનતો આવ્યો છું, કે અગર તમે નહીં પૈસા-પ્રાપ્તિની વાસનાએ કામે વળગશો તો તમને પૈસા મળશે નહિ અને તમે અગર સાફ દિલે કાંઈક ઉપયોગી કરવા ઉભા થશો તો, તે કરી છુટવા માટે તમને કદી

પણ પૈસાની તાણ પડશે નહિ.

દલે ઇતિહાસ વાન સાંભળો. આ મદાન પ્રદર્શનમાં કેવો ઇતિહાસ નજરે પડે છે? અહિં તમે ઇતિહાસની કંઈ દિશા દેખો છો? જુવો! આદમીની ખરી કહાણી અહિં છે.

આ પ્રદર્શનમાં પરદેશી પ્રજાઓએ શું મોકલ્યું છે? ને સઘળું અને તેજ માત્ર, જેની ઉપર તેઓ ગર્વ કરી શકે છે. તેમણે પોતાને

ત્યાંથી તેમાંનું કશું નથી મોકલ્યું, જે માટે તેમને શરમાવું પડે. ક્યાં છે અહિં તેમના બોમ્બો, તેમની ઝેરી ગેસો, તેમની કપડ જાવ-ધીઓ? તમણે માટે એ વસ્તુઓ નથી મોકલી, કે તેઓ તેમાં ગર્વ દેવાનું કશું દેખતા નથી."

૨

ફોર્ડની વાર્ષિક આમદની એ ક્રોડ એંસી લાખ પાઉન્ડની એટલે લગભગ સાડા છતીસ કરોડ રૂપિયાની છે. બીજા શબ્દોમાં તે દરરોજ એંસી હજાર પાઉન્ડ એટલે સાડા દસ લાખ રૂપિયા કમાય છે. એ દિસાએ, જાગ્રતો હોય કે સુનો હોય, તે દર મિનિટે લગભગ સાતસો વીસ રૂપિયાની કમાણી કરે છે. એક વેળા બેંક-દિસામાં તેને નામે ત્રણ કરોડ વીસ લાખ પાઉન્ડ રોકડા બોધતા હતા. પોતાના પુત્ર એડસન સાથે, તે ફોર્ડ કારખાનાનો પુરો માલિક છે. તેની પુરી પૂંજ પિરતાલિસ કરોડ પાઉન્ડની છે—એટલે પાંચ અબજ અને તેવું કરોડ રૂપિયા.

સતત ૨૩ વર્ષથી સંપૂર્ણ વ્યાયામ વિષયક સચિત્ર માહિતી આપતું,
હિંદની પ્રજાનું માનીતું માસિક.

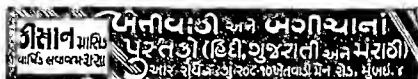
૬૨ મહિનાની ૧૫મી
તારીખે નિર્ધારિત
પ્રસિદ્ધ થાય છે.

} **વ્યાયામ** {

વાર્ષિક લવાચન ૬
દિંદમાંરૂ. ૨-૮-૦
પાંદેરા પે ૧૩૦૧૦

વ્યાયામ વિષયક સાહિત્ય, સાધનો તથા ખુલાસા માટે લખો—

અવધ્યાપક, 'વ્યાયામ' રાવપુરા, વડોદરા.

અરસપરસ બંધુત્વ વધારવો તે અમારો ધ્યેય છે.

ધી ઇસ્ટ ઍન્ડ વેસ્ટ ટ્રેડ ડેવેલપરનો

કચ્છ-કાઠિયાવાડ ખાસ અંક

કદી બહાર પડેન નથી તેવી અનેક હકીકતો અને ફાટાઓ સાથેનો આ હજાર ખાસ અંક કોમ ધર્મ, કોમ કે પક્ષના બેદરબાવ વિના આજ સુધીમાં 'કચ્છ અને કાઠિયાવાડ'માં દરેક દિશામાં શું પ્રગતિ થઈ છે, અને તેની પ્રાગ્ન્યે દેશ પરદેશમાં શું કર્યું છે તે જાણવા સાથે વાર્ષિક દ્રષ્ટિએ અપાર ઉલ્લાસમાં જપ્તોગી થઈ પડે તેવી ધણી વિગતો ખાસ અનુભવ ધરાવતા જાહોસ અને નામદાર કાર્યકર્તાના લેખોમાં આવવાની હોઈ, હમેશા સાચી રાજવા લાગક થશે. કોમન રૂ. ૨.

જલદી નામ નોંધાવો

- ૧ અગાઉથી ઓરડર મોકલનારને રૂ. ૧૧ (પોસ્ટેજ અલગ)
- ઓરડર સાથે નાણાં મોકલનારને રૂ. ૧ (પોસ્ટેજ મફત)
- દિંદુરના બહારના દેશો માટે રૂ. ૨ (અગાઉથી)
- ડીરેક્ટરી વિભાગમાં જાપવાના રૂ. ૨ (અંક મફત)

તંત્રી : લક્ષ્મીચંદ ડોસાલાઈ શાહ,

રાજકોટ.

જાહેર ખબર માટે ઉત્તમ.

— હિસાબી આંકડા અને વેચાણની શર્તો —

વેપાર વ્યવહારમાં માલના વેચાણ અંગે જેમ લેખિત હિસાબ-નોંધ રાખવાનો નિયમ છે, તેમ આદેશોએ લેખિત હિસાબી આંકડા આપવામાં આવે છે. એવા આંકડા જુદા જુદા વેપાર પદ્ધતિને કારણે જુદા જુદા નામે ઓળખાય છે, છતાં મુખ્ય પ્રકાર તો ફક્ત ચાર છે:—

- ૧, કેશ મેમો
- ૨, કેશીટ મેમો
- ૩, ઇન્વોઇસ
- ૪, પ્રો-ફોર્મ ઇન્વોઇસ

કેશ મેમો એટલે શેકડ, વેચાણ-નોંધ. જે માલ ફેરફારથી વેચાય છે. તેને માટે આ પ્રકારના આંકડા વપરાય છે. એ આંકડા ખુબ સાદા હોય છે. એમાં ફક્ત માલનો પ્રકાર અને ક્ષમત લખવામાં આવે છે. લખાણ નિમ્નતો એમાં હોતી નથી.

કેશીટ મેમો એટલે ઉધાર વેચાણ-નોંધ. માલ ઉધાર અપાયો હોય એટલે દેખાતી રીતેજ તેની નોંધ પણ વધુ સ્વિચટપૂર્વક થતી જોઈએ. એથી આ પ્રકારના આંકડા કેશ મેમો કરતાં વધુ વિગતો ધરાવે છે. એમાં માલનો પ્રકાર, ક્ષમત, કેટલા દિનની મુદતે માલ ઉધાર અપાયો છે તે નક્કી કરેલું હોય તો તે અને બીજી અગત્યની બાબતો લખાય છે. વળી ઉધાર માલ લેનારની સહી પણ આ આંકડા પરજ લેવાની જગ્યા રાખવામાં આવે છે, એટલું જ નહિ જવકે ઉધાર માલ વેચવાની શર્તો-એ કંઈ હોય તો તે-પણ એ આંકડાની પાછળ લખવામાં આવે છે, જેથી પાછળથી વાંચી ન પડે.

ઇન્વોઇસ શબ્દ ફ્રેન્ચ શબ્દ *Envoyer* પરથી નીકળેલો છે. સુચરાતીમાં જેને ભરતીયું કહે છે, તે આ પ્રકાર છે. એનો ઉપ-

યોગ મોટે ભાગે જાદારગમ થા પરદેશના વેપાર વ્યવહારમાં થાય છે. ઇન્વોઇસ માલની સાથે મોકલાય છે અને એમાંજ માલનો પ્રકાર, ક્ષમત વ. લખવામાં આવે છે અને એ ઉપરાંત વેચાણની શર્તો પણ એની પાછળ લખાવી રખાય છે.

પ્રો-ફોર્મ ઇન્વોઇસ (*Pro Forma Invoice*) પ્રાથમિક સ્વરૂપના આંકડા છે, જે કે ખરા અર્થમાં તે આંકડા નથી, કેવળ નોંધ છે. ઘણી વેળા એવું બને છે કે અમુક માલ એજન્ટ થા પ્રતિનિધિને વેચવા માટે જાહેર મોકલાય છે, જે કે ખરી રીતે તે એજન્ટ થા પ્રતિનિધિને વેચી દેવાવડો હોતો નથી એવા કાળજીમાં એ માલ સાથે જે આંકડો મોકલાય છે, તે પ્રો-ફોર્મ ઇન્વોઇસ કહેવાય છે અને તેની ગણતરી કુલ પ્રાથમિક હિસાબ-નોંધ લેખેજ થાય છે, ખરા આંકડા રૂપે નહિ. એજ પ્રમાણે કેટલીક વેળા કેટલાકો અમુક માલનો ઓર્ડર મોકલી, પ્રો ફોર્મ ઇન્વોઇસની માંગણી કરે છે. એનો અર્થ એ છે કે વેપારીએ તેમણે લખેલા માલનો પ્રો ફોર્મ ઇન્વોઇસ બનાવીને મોકલી આપવાનો છે, માલ નહિ. એ પ્રો ફોર્મ ઇન્વોઇસ મળ્યા પછી તેઓ લખે ત્યારેજ માલ મોકલવામાં આવે છે. આમ દરેક દેશ-તરફ આ પ્રકારના આંકડા, મૂલ્યે આંકડા નહિ, અડસદા થા ખરડા રૂપ લેખાય છે અને તે બનાવવાથી વેચાણ થયું લેખાતું કે તેને લગતી જવાબદારી માથે લેવામાં આવી ગણાતી નથી.

આંકડાનો નમૂનો

આંકડા ગમે તે પ્રકારના હોય, તેમાં જેમ અને તેમ ટુકડું લખાણ લખાવતું જોઈએ. વધુ પડતું લખાણ, આંકડાની શૈલી બગાડે છે.

કેમર ઓફિસ

ગુજરાત ઓલિમ્પિક સાહિત્યના એક માત્ર પ્રકાશક
મોદાગરવાડા. મુદ્રા.

નામ	ગામ	૩.	આ.	૫.

તાગીબ

વસુધ તારીખ

૦૫૨૨૫૫૩

વેચાણની શર્તો

કેશ મેમોના અપવાદ સિવા ભવ્યજ
બધા આંકડાઓની પાછળ વેચાણની શર્તો
જાપવામાં આવે છે. એવી શર્તો
જુદા જુદા વેપાર માટે જુદી જુદી
હોય છે. અત્રે એક રેડિયોના વેપારીની એવી
શર્તો રજુ કરી છે. એ શર્તો અત્રેથીમાંજ
આપી છે, કારણ કે તેમાં કેટલાક અવયવના
કાનૂની મુદ્દા સમાવેલા હોય. યુજરનાવી તર-
જુમાં તેના અર્થ રજૂ કરે નહિ.

CONDITIONS OF SALE

1. All prices quoted in our catalogues, price-lists, circulars and advertisements are subject to change without notice.
2. No receipt will be valid unless authoritatively given on our own printed and numbered form.
3. No objection or claim can be entertained unless made within

3 days after the receipt of the goods.

4. Goods once sold will not be taken back or exchanged under any circumstances.
5. Our responsibility ceases after the goods have been delivered to the buyer, or at the Railway Station or Bunder or other carriers and no claim for breakage or shortage will be accepted afterwards.
6. All orders for goods are irrevocable but the Company is at liberty not to supply the goods if they cannot be obtained for any reason whatsoever. Delay in delivery of goods will not render any contract voidable on the part of the purchaser unless it is specified that time is of the essence of such contract. The Company will not be liable in damages or otherwise howsoever owing to delay in delivery whether the time is of the essence of the contract or not. In no case shall the purchaser have the right to withhold payment on the agreed date or dates on account of such delay in delivery.

7. No order given to canvasser or travelling representative will be valid, unless confirmed by the Office.

8. Where customs duties are included in the contract price, any variation in customs tariffs to which the goods may be subject

shall be for the purchaser's account

9 Every care is taken in respect of the goods ordered through us consequently we do not hold ourselves responsible or in any way liable for damages or breakages which may occur in transit from any cause whatsoever.

10. All contracts for the sale of goods by the Company shall be deemed to have been made in Bombay and all claims thereunder are payable in Bombay and it is a distinct condition of sale that no suit or action against the Company for the purpose of enforcing any claim in respect of the goods sold or agreed to be sold by the Company shall be instituted by the party concerned in any court other than a Court situated in the town and island of Bombay.

11. Illustrations in our catalogues and advertisements are typical of general design and must not be considered as binding.

12. All offers made by the Company are subject to a proviso that the goods offered remain unsold at the time of acceptance, whether this proviso is specifically mentioned or not.

13. The specifications and descriptions given in our catalogues are not binding in every detail. These are subject to alteration without notice and the Company is not

responsible for any loss or damage direct or indirect or for any consequential damages due to supplying the articles which may vary in specification from those given in our catalogues, price, lists, advertisements, letters or pamphlets.

14. Any modification of these conditions must be in writing and duly authorised.

ફેબ્રુઆરી ૧૯૩૯ નાથી કે આ મુજબ સર્વોચ્ચ છે. દરેક વેપારી પોતાને અનુકૂળ હોય એવી શર્તો જાણી સકે છે.

આંખો-ની-નેમત

ખાતરીવાલો એખો માલ, સાચા બસરાયે
મોતીનો બનાવેલ મુરમો વાપરો. એકલસ
ફાવરો કરે છે.

કીમત તોમ્મ ૧ના રૂ. ૫૦. (પોં. જુદું)
મોહમ્મદ હાજી આહમદ વહાણવાલા
કે. વહેવારયા મોહમ્મદ, બામનગર
(મી.આ.વા.ક.)

માસિક અટકાવ

જે પહેલ માસિક ધર્મ રજોલીના
પીસ તકલીફ વગર તુરતજ ફરી આહુ કરે
છે. રૂબના અથા દોષો દુર થાય છે. માસિક
લાવવારી રૂબંગ વનસ્પતિની આ બનાવટ
અર્થવાળી સ્ત્રીએ લેવી નહીં. શીશીના રૂ. ૩.
ડા. (શી. ૭) લાંબા વખતના અથરા રૂ. ૩.
મોટ રૂબંગ બનાવટ, કિ. રૂ. ૫ (શી. ૧૦)
વી. પી થી રૂ. ૧૦ વધુ લખો:-

દુધાનુપાન ફાર્મસી બામનગર (કે.)
મુરત એજન્ટ-સી. એન. બ્રથર્સ, કલ્કત્તા

સાબુની બનાવટ

દરેકે દરેક મેકારના સાબુઓ બનાવવાની સંપૂર્ણ માહિતી આપનાર એકલીજ સત્તરીય અને પ્રમાણભૂત ચોપડી. સદજ ઝાંખી માટે આ હુંકી અનુક્રમણિકા તો જુઓ:—

બજારીયું તેજ	ફિનીશ. એન્ટસ	સાબુ. માનુસે શોલિસ
કામુ અને કામળ સાબુ	બથરેજા સાબુનો દલાજ	કરનાર
કપાસીઆઈ તેજ	બોથસિ'નવું તેજ	" નેપથોલ
કારંબવું તેજ	મદુડવું તેજ	" પ્રવાદી
કાબેનિટ ઓફ ચોરાસ	મીઠું	" પારદર્શક
કોપરેલ તેજ	રાજન કે રાજ ?	" પેટ્રોલિયમનો
કોસ્ટીક ચોરાસ	રાખજીવું તેજ	" સુખનો
" સોડા	લીમડાનું તેજ	" મધનો
ડ્યુબર્સ ઓફ	સદાયક પદાર્થો	" કુસ્નો
ચરખી	સાબુદી	" મોલ્ડ મેન્ડુ હાઈ
ચરખી અને તેજના મિશ્રણ	સંપદન કરવાની ક્રિયા	લીસી
ટંકમુખાર	સંપદનની પરિપૂર્ણતા	" રેસા મિલાવો
ટિલ્કપર્તી અને	બાજુવાની રીતિયો	" સિંજનો
Bozaine રીસી	સાબુ. આયોડાઇડનો	" વાળ કાઢવાનો
ટોચો શુધ કરવી	" ટાન મિલાવો	" નેરોળીનનો
ટોઇલેટ સાબુઓ	" કપડાં રંગવાનો	" સુખનો
ટોલિયું તેજ	" કપડી-નાથોલિક	" સોફ્ટ
તલવું તેજ	" કારપેટ માટેનો	" માટેના રંગો
તેજમાની ચીકાસ, વાસ અને	" કેટલીક ખાસ ઝાનના	" માટેની મુનોબીઓ
રંગ દૂર કરવાની રીતિયો	" ફલિકે પ્રિન્ટરનો	સાબુની કડાઇનો ફોનો, બીજ
દવ બનાવવાની રીત	" કામદારનો-મધરી	સાધનો અને ધરો
દવની જલદવા	" ઝિલ્કરીનેનો	સોડા ફિટરસ
ધોવાના સાબુઓ	" ગુદરખી ગુલાબી	મોડિયમ કાબેનિટ
પલ ઓફ	" ટંકમુખારનો	સોડિયમ સિલિકેટ
પાલ્લીની પરિચા	" ફાઇ કલીનીંગનો	દબમત માટેના
પીંગા સાબુ	" તરવા-દબાઈ	સાબુ અને તેની ગુણ
	" દાવ માટેનો	

પુસ્તકની ઉપયોગિતાયા પ્રેશપ, મુજરાતના બધા જનપ્રીતા સજુના કારખાનાઓએ એની એક કરતાં વધુ પ્રતો પોનાની પ્રયોગશાળા માટે ખરીદી છે

રહેલી આવૃત્તિની થાડીકજ પ્રતો હવે બાકી છે. જલદી ખંભારી પો. કદાચ પાછળથી કાઠ પશુ કીમને નહિ મળે.

મુદ્રા એન્ટિક કામગ: ૨૦૦ પાના: ૭ ચિત્રો: કપડાની પાડી આપની

કીમત: રૂપિયા બે (દિવમાં ૨. ખ. ૭ આના) [વિદેશ : ચાર મિલિયન]

શિરનામું:—કમર ઓફિસ, સોદાગરવાડા, મુરત.

૧

૨

બીજા વેપારમાં હોય છે તેમ, આહિરાતના વિવિધમાં છુટક અને જથ્થાજથ્થા માટે જુદા જુદા લાભો હોય છે અને તેથી મોટા વેપારીઓ એ જથ્થાજથ્થા લાભેજ આહિરાતે આવે છે. કારણ એથી ન માત્ર લાભમાં ઘટાડાનો લાભ મળે છે, બલકે પુરા પૈસા આગળથી આપવાનું અનિવાર્ય થતું નથી; દર માહિને બિંદી આવતાં, પૈસા અપાય છે.

આ પદ્ધતિને કોન્ટ્રાક્ટ પદ્ધતિ કહે છે. એ દ્વારા જેમ લાભ મળે છે, તેમ જવાબદારીય વધે છે. વર્ષની સરખાતમાં કોન્ટ્રાક્ટ કરતી વેળા જોડલા ઈંચ જગ્યા લીધી હોય તે વર્ષ દરમિયાન વાપરીજ નોંધાશે. એમાં પાંછગથી ફેરફાર થઈ સકતો નથી. એજ એક મુખ્ય જવાબદારી છે, જે કોન્ટ્રાક્ટ પદ્ધતિના પાયાનો પથર મણાય છે. અને આ કાર્ય જરૂર છે.

અખસત, કોન્ટ્રાક્ટ પદ્ધતિમાં લાભમાં સારો જેવો ઘટાડો થાય છે. પણ તેનો મળી સકે તેટલો લાભ લેવા નોંધાશે. એ કામ સામાન્યતા સાથે સદુ લાભે છે, પણ દયાકતામાં એમ નથી. એમાં સદા કુતલની સુરત છે.

(૧) દાખલા રૂપે, ૫૦૦ ઈંચનો કોન્ટ્રાક્ટ કર્યો હોય તો વર્ષ દરમિયાન ૫૦૦ ઈંચ પુરી કરવી નોંધાશે-મળી જાય એ ૫૦૦ ઈંચ છુટક છુટક ૫-૫-૧૦-૧૦ ઈંચની આહિરાતે આપીને પુરી કરવામાં આવે. આ એક વેળા ૫૦૦ ઈંચની મોટી આહિરાત આપીને પુરી કરવામાં આવે. ગમે તેમ, ૫૦૦ ઈંચ પુરી કરવીજ નોંધાશે. નહિ કરાય તો, છુટક લાભે આ ઘટાડો ઈંચનો આજ આપવો પડશે. આ જોડલા ઈંચ વધારા દરો, તેટલા ઈંચનો જે આજ મરો, તે આજ આપવો નોંધાશે.

કોન્ટ્રાક્ટ પદ્ધતિની આહિરાત માટે મોટા લાભે કામ થાય છે. એ લાભનો મળી સકે તેટલો લાભ ફેરી રીતે લેવા, તે આપણે નોંધાશે. એ માટે, દાખલા રૂપે, નીચલા કોડનો અભ્યાસ કરીશું, જે એક અલ્પતા દેનિકનો છે :

આહિરાતના લાભ

૨૦૧ થી ૫૦૦ ઈંચ.	ઈંચ દીઠ રૂ. ૧-૦-૦
૫૦૧ થી ૧૦૦૦ " "	રૂ. ૦-૧૪-૦
૧૦૦૧ થી ૨૦૦૦ " "	રૂ. ૦-૧૩-૦
૨૦૦૧ થી ૩૦૦૦ " "	રૂ. ૦-૧૨-૦
૩૦૦૧ થી ૪૦૦૦ " "	રૂ. ૦-૧૧-૦
૪૦૦૧ થી ઈંચથી વધુ " "	રૂ. ૦-૧૦-૦

ધારી નો કે આપણને અઠવાડિયાના નવ ઈંચને કિસામે વર્ષ દહાડે ૪૬૮ ઈંચ જગ્યા નોંધાશે છે. હવે એ ૪૬૮ ઈંચ જગ્યાનો કોન્ટ્રાક્ટ કરતાં, ઈંચ દીઠ રૂ. ૧ લાભ થાય છે. સામાન્ય નગરે એમાં કશું વધુ કરવા નહિ લાગતું નથી, પણ કુતલમાં વેપારી માટે એમાં દહાડો વધુ કરી સકાય એમ છે. કારણ કે, જે તે એ ૪૬૮ ઈંચનો કોન્ટ્રાક્ટ કરે તો રૂ. ૧ ને લાભે રૂ. ૪૬૮ થાય; વધુ જે થોડીક વધુ જગ્યા લે-એટલે, રૂ. ૫૧૦ ઈંચનો કોન્ટ્રાક્ટ કરે તો ૫૧૦ ઈંચનો શોદ આનાના લાભે તેને ફક્ત રૂ. ૪૪૬-૪-૦ આપવા પડે એટલે કે, એક તરફ તો ૪૨ ઈંચ જગ્યા વધુ મળે અને બીજાં તરફ રૂ. ૨૧-૧૨-૦ની બચત થાય !

છે નહિ વેપારી કુતલ ? આ લાભ-પદ્ધતિમાં આમ થતું સામાન્ય છે. એટલે એનો લાભ એજવવા માટે બરાબર ગણતરી કરીને ઈંચ નક્કી કરવા નોંધાશે.

આ રહ્યા થોડાક વધુ દાખલા:—

[૩૪૫]

“કેમર” : આંક ૧૦૪૭૦

૯૫૦ ઇંચના ચાર આનાને ભાવે રૂ. ૮૩૧-૪-૦ થાય છે, જ્યારે ૧૦૧૦ ઇંચના તેર આનાના ભાવે રૂ. ૮૨૦-૧૦-૦ થાય. [લાભ: ૬૦ ઇંચ જગ્યા ઉપરાંત રૂ. ૧૦-૧૦-૦ નો.]

૧૯૫૦ ઇંચના તેર આનાને ભાવે રૂ. ૧૫૮૪-૬-૦ થાય છે, જ્યારે ૨૦૧૦ ઇંચના ચાર આનાને ભાવે રૂપિયા ૧૫૦૭-૧૦-૦ થાય. [લાભ: ૬૦ ઇંચ જગ્યા ઉપરાંત રૂ. ૭૬-૧૪-૦ નો.]

૨૯૦૦ ઇંચના ચાર આનાને ભાવે રૂ. ૨૧૭૫ થાય છે, જ્યારે ૩૦૧૦ ઇંચના અગિયાર આનાના ભાવે રૂ. ૨૦૬૬-૬-૦ થાય. [લાભ: ૧૧૦ ઇંચ જગ્યા ઉપરાંત રૂ. ૧૦૫-૧૦-૦ નો.]

૩૯૦૦ ઇંચના અગિયાર આનાને ભાવે રૂ. ૨૬૮૧-૪-૦ થાય છે, જ્યારે ૪૦૧૦ ઇંચના દશ આનાને ભાવે રૂપિયા ૨૫૦૬-૪-૦ થાય. [લાભ: ૧૧૦ ઇંચ જગ્યા ઉપરાંત રૂ. ૧૭૫-૦-૦ નો.]

હું કેમા, આ તો થોડાં દાખલા આ ગુપ્તીયે થોડીક કુતલ વાપરી સારો લાજ મેળવી સકાય છે.

૩

આદિરાતના કોન્ટ્રાક્ટનું લખત કેવું હોય છે, તેથી ઘણા યોગ્ય વેપારીઓ માહિત્યાર હોય છે. એથી અહિં એક બાધીતા દેનક પત્રનું કોન્ટ્રાક્ટ ફોર્મ અ.ધુ. છે. જેથી વેપારીઓ તેને ખરાબર વિચારી સમજી સકે.

We, the undersigned

have agreed with the Management of to insert our advertisements in the said paper on

Re 1/-
STAMP.

the terms and conditions mentioned below, which we have had read over and explained to us and will be presumed to know:—

Period of Contract _____ Year
covering in all _____ inches.

Page _____ Rate _____

- (1) We the contracting party undertake to use up the space contracted for within the stipulated period, or in the event of failure to do so, agree to pay the difference between the contract rate and the casual rate on the basis of or applicable to the space actually used up at the time and it is our duty to ascertain the casual rates beforehand
- (2) The Management reserve to itself the right to stop publication of any contract advertisement in case the contracting party fails to pay the amount of the monthly bill presented for payment within a period of one month; in such cases the Management will consider such contracting party as a casual advertiser and shall charge and recover from such contracting party the casual advertising rates published hereunder and further in case the contracting party has paid for the space utilised by him and thereafter stop the contract advertisement,

- the Management shall recover” (11) Any particular position is not guaranteed to any advertisement.
- (12) One voucher copy only will be supplied provided the amount of the monthly bill is Rs. 20/- and over.
- (13) No voucher i.e. daily copy will be supplied, if the advertisement is discontinued.
- (14) No advertisement less than 2 inches single column or 2 inches double column will be accepted.
- (3) The Management reserve to itself the right to refuse or suspend the publication of any advertisement (Casual or Contract) without assigning any reasons for doing so and without incurring any liability in the matter.
- (4) A week's notice is essential, prior to the date of publication of the advertisement, if proofs are to be supplied.
- (5) Separate orders will be given every day of the month instead of one order beforehand if the latter is to be cancelled abruptly, or replaced with entirely new matter for publication.
- (6) Advertisement orders will be written on separate paper, and not on the advertisement copy.
- (7) On the expiry of a contract, the advertisement will be discontinued unless instructions in writing are received to the contrary.
- (8) Change of advertisements will be made not more than twice a month.
- (10) Alteration or change in advertisement notice, 4 days before the next insertion of advertisement is due, is required to discontinue former order.
- આ યુગ કમારનું મુખ્ય લખાણ. એની પછી આદિરાતના બાવ ત્રણ છાપેલા હોય છે અને તેને હેડે સદિ કમારની ગણવા.
- હૃદયે તમને આજકો આપ્યાં હશેજ.
તેમને રાજ રાખવા અને સંકારી જનાવવા
તમે તમારાથી જનવું કરનાં દશેા.
- ### ખાલવાંચન
- તેમના લાઘમાં મુકી છુઓ, અને તેઓ ફેટલા રાજ થાય છે તેની ખાત્રી કરે. ભણના હશે તે તેના લખાણે વાંચીને રાજ થશે. નહિ ભણતાં હોય તે તેનાં ચિત્રો જોઈને રાજ થશે.
- ‘ખાલવાંચન’ના મહત્ત્વ યુગ જોડે જોડેનાં માત્ર એક પાત્રનું ખર્ચ
- ગરીબને પણ એ પડવશે. પૈસાદારને તે એ રમત પાત છે. તમે આદક ન હો તે આજેજ રૂ. બે મનીઓ રૂંદથી મોટાં.
- ‘ખાલવાંચન’ સમય અને સિદ્ધાન્ત ખાત્રાસાધકાર થી વફાવેલ કવિતા લંબીપણ નહિ પ્રતીક ધાર છે, અને હું કે યજ્ઞમાં ને યુગ વખણાઈ ગયું છે.
- ચિરનામું:-ખાલવાંચન કાર્યાલય, રાજકોટ.

હિલાલ બુક-હાઉસ

ઉર્દૂ વિભાગ

ઉગ્રહ અને લગ્નીય પકવાનો

પકાવવા ચાહતા હોવ તો આગ્રેજ નીચવી કિતાબો મંગાવો.

ઇસ્મતી દસ્તરખવાન-દરેક પ્રકારની વાનીઓ, નેરી કે : કયામ, પુર્કીમ, ફિરની, માછલી, ચુરગી, જેલી, કેક, મિઠાઇઓ, દલવા, મુરખા વ. વ. સેંકડો વાનીઓના અઝ-માવેજા નુસ્ખાઓ. પાંચ વર્ષમાં સાત આગ્રિયો પ્રગટ થઇ છે. પાના ૨૧૪, ઉગ્રહ કાગળ-લખાઈ-છપાઈ. કી. બે રૂપિયા મશરૂફી વ મગરિબી ખાને-ઉપલી કિતાબનો પીંગો ભાગ, જેમાં પુર્વ અને પશ્ચિમના દેશ દેશના પકવાનોની માહિતી આપી છે પાના ૨૪૮. કી. બે રૂપિયા ઇસ્મતી હાંદકુલીયા-નાની બચ્ચીઓ માટે ખાવા પકાવવાની રદખર.

કી. આઠ આના

નારતા-સગર અને સાંજના નાસ્તાની ઉગ્રહ અને લગ્નીય વાનીઓની માહિતી.

કી. દશ આના

બચ્ચોકે ખાને-બચ્ચાઓ માટેના ખોરાકની વિગતો.

કી. આઠ આના

બીમારોકે ખાને-બીમારો માટેના ખોરાક.

કી. દશ આના

મજાહીયા ખાને-સરખા સરખા સંજાહીયા વચ્ચે મજાક કરવા માટે બનાવવાની વાનીઓ.

કી. છ આના

(દરેકનું ટપાલ ખર્ચ જુદું)

બધી કિતાબો ઉર્દૂ મુબાન-ઉર્દૂ હંદીમાં છે.

હિલાલ બુક-હાઉસ

રાવદાગરવાડા-સુરત.

ઈકબાલ

[બાય વીકલી]

જર્માના મુસ્લિમ યુગરાતીઓનું સાચું રદખર છે. એ દિન્દુ મુસ્લિમના ઇતિહાસમાં યોગ્ય જાણ આપતું રહે છે.

અહવાડીયામાં એ વખત પ્રગટ થાય છે

મુસ્લિમોના હકો માટે દક-નકલ ચકાવવા

દરેક તૈયાર રહે છે

તે રચાતિક અને પરદેશીના સાચા સમાચારો

પુગ પાડે છે

દરે દરેક મુસ્લિમ યુગરાતીની કુર્મ છે કે તે

પોતાના આવાજને બાઅસર બતાવવા

ઇકબાલની મિદગી લાગી જનાવે.

દિંદના મુસ્લિમો તમારા જર્માના ભાઈઓની

દાંતલ જાણવા ઈકબાલ નિર્મિત વાંચી

મેનેજર:-ઈકબાલ બાય વીકલી

૧૫૨, હુકમ સ્ટ્રીટ રંગુન.

~~~~~

કંબા સગ્રહ કાં પદવીક

ભરત સિવજીની ૧૦૪ કીટાઇનોનો અપર્વ

સંમદ. સર્વ વખતુપદ્ધિ સ્ત્રીઓને અને

બાળાઓને અતિ ઉપયોગી પુસ્તક.

પાક પુર્કુ રૂ. ૨૧૧, કાચુ પુર્કુ રૂ. ૨ (પા. જુદું)

‘કરૂની’ રૂત અતિ રમીલી નવજકયા

અમર આશા ભાગ ૧ ભાગ ૨

૩૮૦ પૃષ્ઠ, છતાં કિંમત રૂ. ૩ (પા. જુદું)

મીરજાં ખુશરો એન્ડ કું., જામનગર

~~~~~

મીઠી પીશાબના દરદીઓ

સાવધાન !

મીઠી પીશાબના દરદો ઉપર

અકસીર ઘઈ ચુકેલી એન. સી. ગરહા-

વાલાની રજીસ્ટર દવા “શાન્તવત” ની

ખાટલી મંગાવી દરદને અટકાવો.

~~~~~

‘કમર’ને લગતા વિષયોના પ્રશ્નોના જવાબો અગ્રે ક્રમવાર સુદૃઢ પ્રવચન થાય છે. જેની રેખા વધુમાં વધુ ત્રણ પ્રશ્નોનાજ જવાબ મળી સકશે.

અગ્ર દ્વારા ખાનગી જવાબ એકએ તો દરેક પ્રશ્ન દીઠ પાંચ આનાની (અર્થાત્ આઠ આના અને પદ્દેસાઃ નવ પેની) લીધાંટા બીટવી. [વી. પી. ના યોર્ડર સ્વીકારવા નથી.]

૨૨૮૧-શ. થો : પોરાઇ-(૧) સોડિયમ સિલિકેટ જનાવવાની માદિતી કમરના દરમ. અંકમાં ઇપાઇ છે, તે જોશે. (૨) સાથુની જનાવટમાં સોડિયમ સિલિકેટ કંઈ અનિવાર્ય તત્ત્વ નથી. એ વિનાય સાથુ જલી સકે છે. સાથુની જનાવટને લગતી રિગતવાર દર્શાવત માટે સાથુની જનાવટ ચોપડી જોશે. (૩) તેમને મેંધકના તેજાજ વડે સાદ કરતાં, તેજામાં તેજાખનો કંઈક અસ્થ જાડા રૂપી તત્ત્વ તે તેજાને પાણી વડે થોડું લેવાયો તે તાંકળી જશે.

૨૨૮૨-ગુ. મુ. અદમશાહ-(૧) મુંજશી અંગ્રેજી દવાઓ મંગાવવા માટે દસનઅચી કમરુદ્દીન, હાગી આજ, મુંજશ ૨ ને લખશે. (૨) મુંજશના કાગળના વેપારીઓ આ છે:- જે. બી. અગાલી કમરુદ્દીન સિલિકેટ નખેજાસ રાહ, મુંજશ ૨; જે. એન. સિંધ, પ્રિન્સિપ ગ્રીટ, મુંજશ ૨; ફૂન પેપર માર્ટ, મંગળદાસ રાહ, મુંજશ ૨. (૩) કમરુદ્દીનો માદ મંગાવવા માટે એન. ગાય ચકુર, ૭ રાજમોદન ગ્રીટ, કમરુદ્દીને લખશે.

૨૨૮૩-શ. ક. દ. ૧૨૭ બુજ-કમરના દરમ. અંકના જાલી-કાર્ડના પ્રયોગમાં એક નિશ્ચયો વાપર્યાં વિગત કથું પરિણામ આવશે નહિં. આને કાગળ એકજ મિથણ વાપરું દરી, તેથી કાગ ૨૫ નહિં દેવા. એ અંકમાં

લખ્યા પ્રમાણે બરાબર વાંચીને અગ્ર કરશે તે. ઇ. અ. બરાબર થશે.

૨૨૮૪-મી. પુ. જો : દસખાણીઆ-સુધી જેટરીઆ જનાવવાની માદિતી માટે કમરના ૬, ૭૪ અને ૮૬મા અંકો જોશે, જેની કામન ૧૧ આના છે.

૨૨૮૫-મુ. આ : ખાંડવા-(૧) બી. ઇ. એ. હેન્ડ્રુક માટે સેકેટરી : સિદ્ધિશ એન્જિનિ-વર્સ એમાંસિયેન, ૩૨ વિરોરીઆ રૂટીટ, વેસ્ટમિનિસ્ટર, લંડન એસ. ૩૫૨૫. ૧ ને કમરના દવાદા સુદિન લખશે. (૨) મુંજશના કાર્ડિયાવાડમાં ટુલકાડ તથા ફળકાડની કપમો વેચનારા ઘણા વેપારીઓ છે. એ જાનાના નામ હાથ અદિ આપવા સકય નથી. એ તથા સેકેટરીઓ આ સ્કાલા-એલ નર્સરી ઉચ્ચાઃ અગીન નર્સરી, મીરગમ, મુંજશ ૪; દિશમુજ નર્સરી, વ્વારા; રામનાથ માર્ડન, ધારી. નિર્ધે : શ્રીએ સવાલ સમજી સકાને નથી.]

૨૨૮૬-મુ. શ. આ : શીનુગરા-રેવેટ પર જે કાગો યર દેવા છે તે, માથાનો ઉકાગો લગાવાથી જાણે છે. એ માટે કમરનું એટ-લુંજ છે કે માથાનો ઉકાગો કરી, રેવેટ પર લગાવી દેશે

૨૨૮૭-શ. યં. થો : વનો-ખાનગી સવાલ જવાબ માટે સવાલ દીઠ પાંચ આનાની

“કમર” : અંક ૧૦૪૭

શી મોકલવી જ નહોતી. આપે તે મોકલવી નહોતી.

૨૨૮૮-ક. મો: કટની-(૧) નાઇટ ઓફ સિવિલ જનરલના પ્રયોગ કમરના ઉપયોગમાં આપે છે, તે જોશે (૨) વપરાશને અડધવધી સુધી બેટરીઓને ફરી વાર ઉપયોગમાં લેવાનું કદી કદી સકય થઈ શકે છે, હરદમેશ

“કમર”ની ફાઈલો

“કમર”ની નાચલા વર્ષોના પ્રગ અંકોની ખુબચરત બાંધેલી ફાઈલો નેવાર છે:

વર્ષ બ્રીજ	: ૧૯૩૩	૩. ૫-૦-૦
વર્ષ મોથ	: ૧૯૩૪	૩. ૨-૮-૦
વર્ષ પાંચમું	: ૧૯૩૫	૩. ૨-૮-૦
વર્ષ છઠું	: ૧૯૩૬	૩. ૩-૮-૦
વર્ષ સાતમું	: ૧૯૩૭	૩. ૩-૮-૦
વર્ષ આઠમું	: ૧૯૩૮	૩. ૩-૮-૦

[દિનમાં દરેક ફાઈલ પાછળ ટપાલ ખર્ચના દશ આના જુદા. પરદેશમાં ૧૯૩૩ની ફાઈલની કીમત શી. ૮/૬; ૧૯૩૪-૧૯૩૫ની ફાઈલની દરેકની કીમત ટપાલ ખર્ચ સાથે શી સાડા પાંચ અને ૧૯૩૬-૧૯૩૭-૧૯૩૮ની દરેકની કીમત શી. સાત]

થોડીકજ પ્રતો બાકી છે, આજેજ ઓર્ડર મોકલો.

લખો:-કમર એન્ડિસ, સોનાગઢવાડા, સુરત.

નંદિ, એ માટેની વિગતો કમરમાં પ્રગટ થઈ ચુકી છે, તે જોશે. (૩) જસતના રમકડાં લખવા માટેના બીજાંના વેપારી જાણમાં નથી.

[નોંધ : કમર દિનમાં પ્રગટ થઈ નથી.]

૨૨૮૯-શ મ. - ૬: ઉપદાણાં-અટર એમ્સ એટલે શું તે સમજી શકાયું નથી, તેથી જગ્યા અપાવો સકય નથી.

૨૨૯૦-હ. મો: લાડી-(૧) મોંઘેલ રોકડો ઉતારવાનું થતું દિનમાં તૈયાર વેચાણ મળતું હોય એમ જાણમાં નથી. ઓર્ડર આપતાં પરદેશથી મંગાવી અપાય છે. (૨) એ વિષય-એટલે કે Sound Recording ના વિષય પરના પુસ્તકો માટે ન્યુ જુઝ કંપની, હોર્નબી રોડ, કોટ, મુંબઈ ૧ ને લખો (૩) બેટરી પ્રકારની-ખાનગી (Private) અને જાહેર (Public)-વિખેડ કંપનીઓ થાવું કરવા માટેના કાનુની વિગતો તથા બીજી હકીકતો કમરના ૫૩, ૬૭ અને ૬૮મા અંકમાં છે, જોશે.

૨૨૯૧-મે. જુ. ઇ. અંગર-મુવોડર પાવર પેરેડાઇઝ, પરદેશી મર્ટ, કુલુઆ રૂટ, કલકત્તા પાસેથી મળશે. (૨) પાસરીક મારી, પુતળાં રમકડાં વ. જનાવરા કામ લાગે છે. (૩) પ્લમ્બમેન્ટો, ઓક કોરોસાઇ વ. માટે સાદ મળુપત હરજીવન, તામરેલી રૂટ, મુખ્ય અને લખશે.

૨૨૯૨-હા. ડી. ડા: સુરત-(૧) વિગત રહેલા દનિલાસની કોષ ખાસ ઉર્ફ બ મુજસતી એ પડી હોય એમ જાણમાં નથી. અજાત, જુદા જુદા લેખોમાં થા પુસ્તકોમાં એના સહેજ પ્રસારો મળશે ખરો (૨) મે. મીરજા હવરતની કુર્ચાની તરસીર ઘણું કરીને દરે મળતી નથી. (૩) દિના-મીલન દાખમ્સ અકાદમિક પત્ર છે.

૨૨૯૩-જી. એમ. બી: મ. લુવા-(૧) મુજસતી-ઉર્ફ રીચરની ગરજ સારે આવી એક ચોપડી મુજપામુનઅલીમને નામે રોક મિન્ડીંગ પ્રેસ, રાનીનાલાજા, સુરત પાસેથી આઈ આનાની કીમતે મળશે (૨) અસ્માઈ માટેની ઉર્ફ કિતાબો માટે તાજ કંપની. લાહોરને લખશે (૩) દિનની માસિક રાઈટિંગ શિરનામું ૨૮, ઓકોનોમીસ્ટ રોડ, ચંદ્રશેખર

અંકાદવાદ છે અને દિન્દમાં વાર્ષિક લવાગ્રમ રૂપિયા સાત છે.

૨૨૬૪-ઇ. એ. નો: આદિકા-(૧) 'વેપાર' માસિકનું ચિરત્રોનું મુદ્રાજપાટી, મુંબઈ ૪ છે અને વાર્ષિક લવાગ્રમ રૂપિયા છે. (૨) સિંગોડા લાંગી મુદ્રન લગી સાચવી રાખવાનો કામ છાજાળ ખાતમાં નથી. (૩) ફાલુદાના ધાસના બનાવી વેપારીના ચિરત્રામાં દવે પત્રી છપાશે.

૨૨૬૫-ચુ. ૨: ધોલકા-(૧) અદમદા-બાદના મેડાલા જુએસરનું નામ કામ આ છે:- મદદેવ સમચંદ નવગુપ્ટે, ત્રણ દરવાજા, અદમદાગાદ. (૨) જંગલ ખાતામાં પંજા દરજત છે. એ ખાતામાં દાખલ થયા માટે એ ખાતા માટેની ખાસ કેળવણી લેવી પડે છે, જે કેટલાક દાખલાઓમાં એટીક પાસ થયેલા વિદ્યાર્થીઓને મળી સકે છે અને કેટલાક દાખલામાં માત્ર ઇન્ટર સાયન્સ પાસ

થયેલાઓને જ. એ વિષેની વિગતો માટે કમરનો ૬૬મો અંક જોશો. (૨) એ માટે ખાસ હોષ એવી કામ કેળવણિ આપતી સંસ્થા તત્કાલમાં નથી. સ્થાનિક સંસ્થાઓ પાસેથી મળી સકે તે ખરી.

૨૨૬૬-સુ. ટા. લા: મુંબઈ-પડિયાળના વેપારીઓ આ છે:- W. Batty & Sons, Ltd., 7-9 Market Street, Manchester; Rolex Watch Coy., 6 Vyse Street, Birmingham; Dawson Stewart & Co. Ltd, Wellington, New Zealand.

૨૨૬૭-હા. ચુ. અ: ધમતરી-(૧) ચીનીના વાસણ બા શીશાને કામ પેટે કાપવાની કામ રીત તબલુમાં તરી. (૨) તરદ તરદની તંજા-કુની બનાવટો માટે જુઓ કમરનો ૭૫ મો અંક. (૩) નીલજરી બનાવવાની રીત મુબ હોષ, તબલુમાં તરી.

કાકર, વેદ. કમ્પાઉન્ડર, કેમીસ્ટ, અને સર્વોપયોગી વેદક પુસ્તક ગુજરાતી ભાષામાં તૈયાર છે.

ધી મેટ્રિકલ માઇડ એન્ટ રેડી રેફરન્સ પાકું બાકુનીંગ. ૪૨૫ પાનાં.

ક્રીમલ રૂ. ૧-૮-૦ પા. જુડે જેમાં ૬૫ વેદક નિર્ણયો ગુજરાતી ભાષામાં આવામાં આવેલ છે. એટલે કે ગામરમાં સામર વર્ષા, સમાન છે. જેથી તે વેદક નિર્ણયો અજાણીઓને એક સદાચક દેશના ગરબ સારે નેમ છે.

મામતો મરકારે લાગમાં આગેલાર માટે રૂ. ૫૫ ડિસ્પેન્સરીયા રૂ. ૧ માસરો દરમિયાન ખાસવા માડી છે, તો તે વેદકનું નાન માન કરતા માટે માનના ને મિલિત સર્વન સંદર્ભે નવા ઉ. મિ. મે. એન્ટ્રુકેશનલ પ્રસ્પેક્ટર સાહેબે ડિસ્પેન્સરીઓ, રેડ કોલ, રિનેજ અપ વાઇડ તથ રૂ. ૫૫ લાવેલી માટે એ પૂનઃ મંજૂર ૫૫' ક. વિશેષ માટે આ પુસ્તકની મંજૂરી અનુક્રમિકા મંજૂરવાળી મોકલીયું

સર્વોપયોગી સચિત્રવેદક પુસ્તકની મુદ્રા રેડી ચોધી આકૃતિ ગુજરાતી ભાષામાં કમ્પાઉન્ડર્સ હેન્ડબુક

૫૦૦ પાના-૨૦૦ ચિત્રો-કી ૧-૮-૦ પા. જુ. જેમાં કમ્પાઉન્ડિંગ અને ડિસ્પેન્સિંગ કેમ કરવું. અંગ્રેજ વ્યાખ્યાની માયા, પ્રીક્ષિપચન 'કેમ લખવું' વાચવું, પ્રીક્ષિપચનમાં વપરાતા મરદેના ગુજરાતી અર્થ, એટીરીયા મોટકા એન્ટ્રુકેશનલ પુસ્તક, ગ્રેડી દવાઓનો કાપડો, મિલ્કચર્મ, પાકેડર્સ, પિલ્સ વગેરેની પાચરો ઉપચારની બનાવટો, રોગીના સારવાર, અકસ્માતના છાત્રાને, રોગી પરિકા, શારીરિક શાસ્ત્ર, સર્જનશાસ્ત્ર, પાટા બાંધવાની રીત, ઇન્જેક્શન આપવાની રીત, ગુરુત્વા ધેસા કુમાવી સકાય તેવી પેટ દવાઓનો સંદર્ભ, રોગના કારણ, ચિન્હ અને ઉપાયો વગેરે આપવામાં આવેલ છે. જેથી વેદક પ્રધા-દારીઓ હિપરોન દરેકને વેદ, કાકરની ગરબ સારે છે.

લખો:- ડી. ઉમર માનજી ચૌહાણ એન્ટ કમ્પની, ગોંડલ (કાઠિયાવાડ)
જયતા કમર જોડીસ, મેદામરવાડ, મુગલ.

“કુમર” : અંક ૧૦૪મો

૨૨૯૮-જી. અ: મસાકા-(૧) ધીમે સાક કરવાની રીત કુમરના આ અંકમાં છપાઇ છે, તે જ્વેશો (૨) સુદ જનાવવાની માહિતી માટે કુમરનો ૬૦મો અંક જ્વેશો (૩) લોલી હાજરને સુકવવા માટેની વિગતો કુમરના ૪૦મા અંકમાં છે.

૨૨૯૯-એસ. આર. રા: કુસુન્ડા-(૧) ફોટો માઉન્ટ માટે કોન્ટીનન્ટલ ફોટો સ્ટોર્સ, ૨૪૩ હોનબો રોડ, ફાટ, મુંબઈ. આ વેલિંગ્ટન એન્ડ વોર્ડ ક્ષિમિટોડ, કુક્સ ગિલ્ડીંગ, હોર્નબો રોડ, ફાટ, મુંબઈને લખ્યો. (૨) મુંબઈમાં ૨૫૨ સ્ટેમ્પ જનાવનાર એવી કોઇ પેઢી જાણમાં નથી, જે જહારગામ માટે એજન્ટો રાખતી હોય (૩) મુંબઈમાં કાપડના વેપારીઓ તો સંખ્યાબંધ છે, પરંતુ તેઓ મહોટ લાગે વેપારીઓને ખાસ વેપારી લાવે માત્ર વેચે છે, કમીશનથી એજન્ટો રાખતા નથી.

૨૩૦૦-ક. કા. ક: લાવનગર—(૧, ૨ અને ૩) લોલા જાડને ઉભેડવા વિના મરતી કિંવા જાળી નાખવા વિષેની માહિતી માટે આપ વા આપના રાજ્યના ખેતીવાડી ખાતાને લખશો વા મુંબઈ ઇલાકાના ખેતીવાડીના ડિરેક્ટરને.

૨૩૦૧—ડુ મુ: અદમદાવાદ—અ અને જોઈતા દવાઓ માટે બી. કે. પાંચ વિમિટોડ, બોનફિસ ટ્રીટ, કલકત્તાને લખશો.

“કુમર”નો ૧૦૫મો અંક

[કેટલાક મુખ્ય ઉપો]

જનાવડી ચાંદી-જનાવવાના પ્રયોગો.
સોનાનો ઢોળ-નાદિર દુનરની માદિનો.
લિથોગ્રાફી-કળા વિશે.

કેસીન-જનાવર અને ઉદ્યોગ.

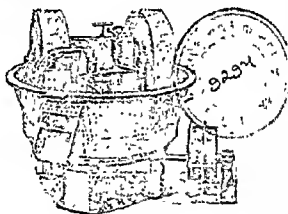
વાળ કાંઠનાર દવાઓ-લુધી, ખવલી કાઢી અને સાધુના સ્વરૂપના તુરખાઓ.
ગળી-ધનિદાસ-ઉદ્યોગ અને બીજું ધણું ધણું.

નિયમો

- “કુમર”નું વાર્ષિક લગ્નદિન દિન માટે રૂપિયા ત્રણ અને જર્મી માટે ૩-૪-૫ અને પરદેશ માટે સિમિંગ છ છે જુદા નકલની પ્રીમટ ચાર આના કા છ પેના છે.
- લાઇફ મેમ્બરશિપની શી હિન્દ માટે રૂપિયા ચાલીસ અને વિદેશ માટે પાઉન્ડ ચાર છે.
- નવું વર્ષ જન્યુઆરી મામથી શરૂ થાય છે, છતાં અહીં ગમે તે માસથી નોંધી શકાય છે.

ચેતવણી

“કુમર”ના આ અંકના ગ્રંથ સાધિતના માત્ર તે સંખ્યા નિવાળ, જે તેમના લેખકોના નામો સાથે પ્રગટ થયા છે-કોપીરાઇટના હકો તંત્રીને સ્વાધીન છે.

ચાંચિક ખરલ
(કલાઓ ચાલતી અને મુંડતી ખરે ઉપયોગી છે.)

સપ્ટેમ્બર ૧૯૩૬

તમને કઈ ચીજો જોઈએ છે ?

આ ચીજો વાંચી જુવો અને જોઈતી ચીજ અસંજી
અને ચોખ્ખી, છુટક તથા જથ્થાબંધ નીચે
જણાવેલા સરનામેથી મેળવો.

— યુનાની ને વૈદક ઉપચાર પદ્ધતિમાં વપરાતી છુટી દવાઓ ને જડીજડીઓ	
— ચાદરો જેવા કે:—કતરીફલ, જવારિશ, ખમીરહ, ધાકુતી વિગેરે.	
— પાક (હલવો),	— રિક્કી,
— ગાળી	— મુરખ્ખા,
— મુખ્ખ,	— શરખત,
— અર્ક,	— ફરતા (ભરમ),
— મુરખ્ખા (અંજન),	— અત્તર,
— કંતમંજન,	— સાબુ,
— તેલ,	— દરદરી,
— કેસર,	— અગર,
— ખરાસ કપુર,	— લોશન,
— મલમ	— સિલાચત,
— આળા ને ધુટેલા અવેદન,	— અંખર,
— શોના ચાંદીના વરક,	— મોઝાઇ, રંગેરે
— દરેક જાતના ઉકાળાના પીકા	— રંગદાર મહેંદી

મળવાનું ફેંકાણું:—દવાખાના મુદતે સિહત.

સંનીતાલાખ, મુરત.

વર્ષ નવમું

માસ નવમો.

અંક ૧૦૫મો

કચ્છ

લેખક : શ્રીમદ્ રામ
દિન : રવિવાર
જામા : રૂપિયા ૨૦૦
વિદેશ : વિધિન ૭

સપ્ટેમ્બર ૧૯૩૬

પ્રવેશ		વાગ કાઢનાર	કુળી	૩૬૨
વિગ્રહ		ભુવનસુરની વધારનાર અર્ધ	મીમ	૩૬૫
તેલ-ચંદ	૩૬૭	અમરેલી ૨૨૨	સાણ	૩૬૫
ચાંદ-ખરણ	મુખપૂર્વ	ચિત્રા માટેના કીમ	સોમરી	૩૬૫
તાંત્રીસ્થાનેથી		તેલ સાફ કરવું		
પ્રસંગ રંગ		દરની સાદી		
દિવાસનીનો માથા-ઉદ્યોગ	૩૫૧	દમના ઈલાજ	૧૦ અડધો	૩૬૭
મદાન લકાઈ	૩૫૫	દલમંજલ	મુજાતમાં પ્રચલિત ૨૦૦૦	
દસ્ત-ઉદ્યોગ એપી-		દારની સોમરી	અંશેરી શાદો	૩૭૨
રિયમ	૩૫૫	નખ-પોલિસ	ચિંતાનુર વેપારી	૩૮૭
પેટી, હુનર અને ઉદ્યોગ		પેટન બાથ	ભુના કાચા પચોનો નવો	
ખચુરી	૩૭૦	ફર્નિચર પોલિસ	ઉપયોગ	૩૮૪
ચાંદ-ઉદ્યોગ	૩૫૭	બુ બેક સાદી	પાદકા અનુભવો	૩૮૫
ચાલ-મુગરા ઓપલ અને		મમરા	વધારે વેચાણ અને વધારે	
ગુંગ ઓપલ		વાગ-કાચા કરનાર તેલ	નફો	૩૮૩
ચાલ-મુગરા ઓપલ	૨૬૬	વાન-કીમ		
ગુંગ ઓપલ	૩૬૭	સાદી મુખનિવાસ		
નકલી ચાંદી	૩૬૮	વાગ-તેલ		
		સેન્ટ		
		વાગ કાઢનાર દવાઓ	અભિપ્રાય	૩૮૬
		વાગ કાઢનાર કીમ	તાજું વામી	૩૫૪
		- - પ્રગાદી	૫૭૫-૫૮૧	૩૬૨
		- - પોચો	૨૨૬૫-૧	૩૫૬

યુરોપમાં ફરી વાર મદાન લગાઇ ફાગી નીકળવાની કટોકટી ઉભી થઇ છે. જર્મની ડેનમાર્ક અને પોલિશ કોર્ટીસર માંગી રહ્યું છે, જ્યારે પોલેન્ડ તે આપવા આદ્યું નથી. ખીણ તરફ પોલેન્ડ પર હુમલો થાય તો તેને મદદ કરવાનો વચ્છો જિટન અને ફ્રાંસે આપ્યો છે, તેથી જર્મની પોલેન્ડ પર હુમલો કરે તો પોલેન્ડ ઉપરાંત જિટન અને ફ્રાંસનેય તેનો વળતો જવાબ આપવો પડશે આ કટોકટી દરમિયાન એક નોંધણી પાત્ર બનાવ એ બન્યો છે કે હેલ્સા થોડાક અડધાડિવાથી સોવિયેટ રશિયા સાથે જિટન-ફ્રાંસની રાજકીય કરાર કરવાની વાતચીત ચાલુ હતી, એ દરમિયાન સોવિયેટ જર્મની સાથે ખાનગી વાતચાટ કરી, અચાનક સોવિયેટ-જર્મન કરાર કરવાનો પ્રકારો કર્યો છે, એ જ દિનગત પછી થોડાકજ કલાકોમાં એ કરારો થઇ પચી ગયા છે અને હવે સોવિયેટ જિટન-ફ્રાંસને નન્નો પ-ખાંચા છે કે અમે જર્મની સાથે કરાર કર્યા હોવાથી તમારી સાથે થયું વાતચીતની મરુજી નથી.

લગાઈ ફાગી નીકળે તો તાત્કાલિક ખંદોખરત કરી સકાય તે માટે જિટન પોલિન્ડમાં એક હર્મજ-સી મિત્ર પસાર થયું છે, જેમાં જિટન પ્રધાનમંડળને જલોગાં સત્તાઓ આપવામાં આવી છે.

યુરોપના બધા રાજ્યો લગાઈ ફાગી નીકળે તો યુ' કરતું તેની હોડધામમાં પડ્યા છે. લશ્કરી તૈયારીઓ ધમધોકાર થઇ રહી છે અને કલાક કલાક ની યોજનાઓ યોજના રહી છે.

અમેરિકાના પ્રમુખ રૂઝવેલ્ટે, કેનેડાના વડા પ્રધાન મેકેન્ઝી કોમે અને બ્રેઝિલપ્રમના રાજ્ય ત્રિપોપોસ્ટે સુલ્હની અપીલો કરી છે, જો કે તેનું કંઈ થોડકસ પરિણામ હજી આવ્યું નથી.

હિન્દમાં દેર દેર સાવચેતીના પગલા લેવાઈ રહ્યા છે. પ્રમુખિય અચલતાના મધ્યકે એ હથ્થારત્રય પડેશે ગોડવાયો છે અને મુબઈ, કચકતા અને કરાંચીને વિમાની દુખ લાગી જવાવવા તકમાર ગોડવણો થઇ રહી છે.

વાઇસરોય ક્વિનસિયગોએ એક આર્ટિનક જાદિર પાડી, ખાલ ખોડાકની વસ્તુઓ તથા હથ્થારો, દારૂગોળો તથા અમુક રસાયણો હિન્દમાંથી જાદિર કર્યાં મોકલવાની મનાઈ

સરવૈયું

ઓગસ્ટ ૧૯૩૮ સપ્તમીના કિંવા પોણા ત્રણ વર્ષના-અર્થાત ૪૩૩૪ પાનાના-છંદનું "દમનનું" સરવૈયું આ રીતે:—

૩૦૨	ચિત્રો
૪૦૧	તંત્રી-નોંધો
૫૫૧	ખાસ દુનર. સંખ્યા
૨૧૧૭	પ્રયોગો
૪૦૪	ખાસ વેપારી લેખો
૫૮૦	પરસ્પરનું સંખ્યા

અને ૫૪૬૩ કુલપરિણામ જવાબો

તમેય આદક થમ, લાભ ઉઠાવો સર કરો

કરી છે. ખીલો એક આર્ટિનસ હિન્દમાં આપવા આદના વા રહેતા પ-દેતીઓને દિન પાર કરવા, અટકમાં રાખવા, ઝડપી હાથ વ. વ. અંગે પચી પ્રક્રિયા થયો છે.

સોનાનો ખાવ રૂ. ૩૬-૮-૦ ૫૨થી વધીને રૂ. ૩૯ થઇ ગયો છે.

ગુજરાત-કાઠિયાવાડમાં હેલ્થ થોડાક સમયથી વર્ષાદનો અગાર દોળ, દુઝાગનો બચ ઉભો થયો હતો. તે, હવે વર્ષાદની વેલ-હેલ થવાથી લગભગ મરી ગયા છે.

એન્ક ઓફ નન્નાડોનો નેન્ક રેટ બે દસ ૫૨થી વધારીને ચાર દસ કરવામાં આવ્યો છે.

મહાન લડાઈ

પૃથ્વીસ વર્ષ પર લડાયેલી ભયંકર યુરોપી લડાઈથીય વધુ મહાન અને ભયંકર યુરોપી લડાઈ ફારી નીકળવાનો ભય પછે પછે વધતોજ નવ્ય છે. કારણી શાંતિ રચાવવાની નેમે લડાયેલી ૧૯૧૪-૧૯૧૭ની લડાઈના પ્રત્યાધાનોથી દુન્યા દહી પૂરી આગાદ થઈ નથી, તે લડાઈના ભયંકર કર્જ અને દંડ દહી પડ્યા નથી ત્યાં આ જીંટ-અને નેપા વધુ ભયંકર-લડાઈ ધસમસતી માથે આવી ઉભી છે.

વર્ષો થયા દરેક દેશે જે લડાયક તૈયારીઓ કરી નાખી છે, તે જોતાં સાંદિની અપીતો ફેરવી કારગર થશે, તે કહી સકાય એમ નથી. આજે નરિં, તો કામે, એક મહાન અને ભયંકર લડાઈ થઈને રહેશે. જર્મનીને પણ ઓરડીયન-એકોએવેરિયા છત્તો મર્ગ છે. એ મર્ગ-દેહી દેશના પિના દેશો કબ્જે કરી લેવાનો ફાકે-નેતે આજે લડાઈ માટે હિતેછ રહ્યો છે. પણ એ મર્ગ કેટલે લગી ટકશે ? એનો નિર્ણય તો ભવિષ્યજ કરશે

હસ્ત-ઉદ્યોગ એમ્પોરિયમ

હિન્દના ગ્રામ-ઉદ્યોગને ઉત્તેજવા અને તેમને પ્રકાશમાં લાવવા માટે એક એમ્પોરિયમ-કેન્દ્રની સુરંગ વિશે આ દાસભોમાં ચારંવાર લખવામાં આવ્યું છે. વાંચકોને યાદ દશે કે, એ વિશે ચોક્કસ મહિના પર મુંબઈ સરકારનું ખાસ લક્ષ પણ

દેરવામાં આવ્યું હતું. આજે એ નોંધતાં હર્ષ થાય છે કે મુંબઈ સરકારે એક હસ્ત-ઉદ્યોગ એમ્પોરિયમ મુંબઈ ખાતે ખોલવાનું નક્કી કર્યું છે અને તેની વ્યવસ્થા થઈ રહી છે.

મુંબઈ છતાંકે એમ પણ ઔદ્યોગિક છલાકા પ્રજાપ છે અને જો પુરતી સમગ્રો અપાય તો તે ગ્રામ્ય-ઉદ્યોગના આરામાંય દિન્દ આખામાં

કોને જોઈએ છે, એ સ્કોલરશિપો ?

કલકત્તા ખાતેના સોડેપુર આશ્રમમાં દિવાસગી જતાવવાનું શિક્ષણ મેવા માટે મુંબઈ સરકાર તરફથી રૂ. ૨૦ની છ સ્કોલરશિપો આપવામાં આવનાર છે. જે ઉમ્મીદવારો પસંદ થશે, તેમને જવા આવવાનું ત્રીજા વર્ગનું રેલ્વે ભાડું પણ આપવામાં આવશે, જે કે માસિક રૂ. પની રી તથા જમવાનો અને જીંને ખર્ચ ઉમ્મીદવારોએ કરવો પડશે. અરજીઓ તા. ૧૫મી સપ્ટેમ્બર સુધીમાં ઉદ્યોગ ખાતાના ડિરેક્ટરને (કે. ઓલ્ડ કસ્ટમ હાઉસ યાર્ડ-મુંબઈ) મોકલી આપવી.

નંજર લખ ગય એટલું આગળ આવી સકે છે. આજ લગી એ વિશે જે થયું હતું, તે કમનસીબે પુરતું પણ ન હતું અને તેનું દ્રષ્ટિબિંદુ પણ સંકુચિત હતું. એ કારણે. આપણે ગ્રામ્ય ઉદ્યોગમાં પહોંતજ રહી ગયા હતા. હવે, જો આ એમ્પોરિયમની યોજના વિશાળ દ્રષ્ટિબિંદુએ ચલાવશે તો, આશા રાખી સકાય છે કે મુંબઈ છલાકા એ વિષયમાં હીક હીક આગળ વધી જશે.

આ વિષય પર સખનાં, દમબાજ
અન્કાર તરફથી દિવાસળીના મામ્ય ઉપેક્ષ
માટે મ્હાત્મસિંધો આપવાની મળતી જાહેરાત
તરફ કમરના વાંચોના સહ દેશનું મુનમિત્ર
સામે છે એ જ દિશાન અનુસાર જે છે

પોસ્ટલ એજન્સી ઉપયોગ કરે

દિન્દી ટપાલ ખાતાએ દવે આદ આનાથી
સહને દય રૂપિયાના સગીના જુદી જુદી ૨૦
કીમતોના દિન્દી પોસ્ટલ એજન્સી કાર્યા
છે. તમે તમારા વેપાર વ્યવહારમાં એના
ઉપયોગ કરે કરજો.

આ દિન્દી પોસ્ટલ એજન્સી ઉપત્તી ૨૦
મુકર્દે કીમતોના મળવા ઉપરાંત નેના ઉપર
પરતી ટીપાટો સમાવી, તેને આદ આનાથી
સહને દય રૂપિયા સગીના કાઢ પજી કીમતના
ખનાથી સહાય છે, એટલુંજ નહિં પણ તેનું
જુદીયામજી ખર્ચ પ્રત દીઠ એકજ આનો
દાખ. સાદા પરથીકામાં ટપાલની ટીપાટો
મોકલવાને મુકાબલે તે મોકલતાં સલામતી
પધું છે.

—વ્યવસ્થાપક

રૂઝાસરસિંધો મળશે, તે ગ્દારે બાએ મામતાસી-
એનેજ અપાશે. તેથી, જરૂરી છે કે જે
આમતગી બાઇએને એ વિષયમાં રસ હોય
તેઓ ચિના વિષયે પોતાની અરજીઓ લખે
દેશને મોકલી આપે

સ્વદેશી કાપડની ખરીદી પાછળ ખર્ચના
દરેક રૂપિયામાંથી પંદર આના દેશમાં રહે
છે. કારણ કે કપાસના પાકથી લઇને કપડું
તેજાર થવા સગીની બધીજ વિષયો દિન્દી
કામ્યા માલ વટે અને દિન્દી કારીગરોને લાયક
થાય છે. તેથી તેની પાછળ ખર્ચના પૈસાનો
લખ જામ દિન્દીમાંજ રહે છે. માત્ર પદ લાગ-
વંકના પરદેશી સામનને કારણે-દેશ બહાર
ગય છે

એથી ઉજડું, પરદેશી કાપડ પાછળ
ખર્ચના દરેક રૂપિયામાંથી ફક્ત દોઢ ને
આનાજ દિન્દી વેપારીને. મળે છે, જ્યારે
ખાજાના પોદ પંદર આના પરદેશી મજદૂરો,
વેપારીઓ અને કામ્યા માલ ખાંડ પરદેશ
ગય છે.

તેથી,

દેશનો પૈસો દેશમાં રાખો; તે પૈસે દેની
કામ્યા માલની ખર્ચ પણ પધારો. દેશના કારી-
ગરોને મોકલો પણ આપો અને દેશના વેપારીઓને
વધુ વેપાર પણ કરવા દો એ દેનીઓ તમારા
દેશ બાઇઓ નો છેજ. પરંતુ ખનવાએજ છે
કે એમાં તમાના કેટલાય સેવાભાઇઓ પણ
હશે. સ્વદેશી માલ વાપરી, દેશના બાઇઓને
અને તમારા બાઇઓને ઉતેજ.

દુકંમાં અને ફરી વાર, સ્વદેશી
માલ વાપરો એટલુંજ નહિં જાહે
બની સહે ત્યાં લગી તમારા શહેર યા
કસબાની બનાવટોને પહેલાં પસંદગી
આપો.

ઝાગણીરામી સદીનો બિદારી ઇતિહાસ નીલવરો (ગળીની ખેતી કરાવનાર પૂરપીયન એતર-મલિકો)ના કળા કુદરોથી અત્યંત ખરદાયકો છે. એ નીલવરોના કુદરો કીતમના શિકાર યયલા અને દયવાનિયતમાં સળડતા કંગાળ મગફરો માટે પીસમી સદીના આરંભમાં ચલાવેલી સત્યાગ્રહી અળવળ ઘાણકોને દુઃખ માઠ હતો.

તે મદાન માલિકની લાડીને અવાજ નથી. નીલવરોએ જે અમારે મિત્રો ગુમારી, ગળીના બધાને દરપારનો નફાવંત બનાવ્યો હતો, તેનો ખદશો તે નીલવરોને મધ્યા વિના નથી જ રહ્યો. જે બધાના મૂળ પાયામાંજ અન્યાય અને પાશવતા એતરોત હોય, તે તણી સફેદ કેમ? અને, ખરેખર, તે નળી સફેદાય નથી. પાંચ વર્ષની ટુંક મુદતમાં કિંવા એતરોતમાં ગળીનો ઉદ્યોગ એવી રીતે પડી જાયો છે, કે આજ લગી ઘણા વેલરીજ નથી સફેદા.

અમુક્ષત, જે ન્યાય અને માનવતાથી કામ લેવાય તે આજે ફરી વાર ગળીનો પ્રથમ વફાવત યજ સફે છે.

૧

કળાનાની જે લીલી સુરી ગળીના ઉદ્યોગે જોય છે તે, ભાવેજ બાબ કોઇ દિન્દી ઉદ્યોગે જોઇ હશે. માનો યા ન માનો, એ દલીલત છે કે એક કળાનામાં કુન્યા આખીને ગળી પુરી પાડવાનો 'સર્વ' ફક રવાંધીન' કમનસે દિન્દ કને હતો અને આ પ્રાચીન દેશના, ગળીજ, બાગે. અને, વર્ગો, ગળીના, વાતે તર અને એના રંગના ઉદ્યોગ દ્વારા દળી મળી રહ્યા હતા.

પણ.....૧૮૬૭ના એ ચાદગાર વર્ષમાં એક જર્મન પેદીએ નકવી ગળી બનાવી બજારમાં મુકા. તે વેળા જો કે તે ખરી ગળી જેટલા દકાકિ રંગ-તલ્લો ધરાવતી ન હતી. રંગ પણ ઝાંખો હતો અને વળી ખરી ગળી કરતાં સપાક મોંઘી હતી છતાં ધીમે ધીમે તે પ્રચલિત થવા લાગી. પરિણામે, જે દિન્દી ગળી ૨૦૦ રૂપિયે મણ વેચાતી હતી તે ૧૪૦

રૂપિયાનાં આવે વેચાવા લાગી અને આજે તો એના મણના રૂપિયા ૯૦ પણ મુશ્કિલીથી ઉપજે છે. કળા-ચકડું જેવું, મદાન અને કંચ પરિવર્તન !

૨

ગળીનો ઉદ્યોગ સદીઓ જુનો છે અને દિન્દમાય તે ઝેંકડો વર્ષથી ચાલતો હોવાનું મનાય છે. અલખત, શરઆતમાં તેમાં કમાણી ઝાણી હતી પરંતુ જેમ જેમ કુન્યાને ગળીની ઉપયોગિતાની જાણ થતી ગઇ તેમ તેમ તેની કીમત વધુ અને વધુ અંકાવા લાગી. આજથી ૧૦૦-૧૨૫ વર્ષ પર દિન્દમાના બધા અંગ્રેજો-સિવાય કે તેઓ, જેઓ મુખ્ય શહેરમાં વજાલાત યા ડોકરી કરતા

દતા યા વેપારી હતા યા રાજતંત્રમાં એદદે-દાર દતા-ગળીના ઉદ્યોગમાંજ પરાવાયલા રહેતા હતા. તેમણે એ દ્વારા જે જગમગ દયવત મેળવી છે, તેની કપનાય આજે અરકય જેવી થઇ પડી છે.

૧૭૮૨માં મુશ્કેલરપુરમાં મિ. ગ્રાંડ નામના કલેક્ટરેનું આગમન થતાં તેમણે ગળીના ઉદ્યોગમાં અમલી રસ લેવા માંડ્યો. રંગ તૈયાર કરવાની કંઈક સરળ અને વધુ નફાવંત પદ્ધતિ પણ શોધાઇ. પડી બેઠવું શું હતું? પહેલા ૧૦ વર્ષમાં અંગ્રેજોના ૧૦ ગળીના કારખાના ઉભા થઇ ગયા અને પછીના એક સદીમાં તો તેમની સંખ્યા ૪૦૦ લગી જઇ પહોંચી. ૧૮૮૨માં એકલા બંગાળમાં ૭૬ ગળીના કારખાના ફરતી ધરાવતા હતા, જેમને માટે અડી લાખ એકર કમીનમાં ગળીનો પાક લેવાતો હતો. તે વેળા દિન્દથી લગભગ એ લાખ મણ ગળી

“કુમર” : અંક. ૧૦૫ મો

પરદેશ મોકલાતી હતી, જેના તે સમયે મણુ
ફીઠ ૩૦૦ રૂપિયા મળતા હતા.

પણ પછી આવી જર્મનીની નક્કી ગળી.
તે કુદરતી ગળી કરતાં ઓછા રંગ-તલ્લે
ધરાવતી હતી અને વળી શરૂઆતમાં સવાઈ
કામતે વેચાતી હતી છતાં, તેના પ્રત્યાષાત
હિન્દી ગળીના ઉદ્યોગ પર ચક્રોત્તર રહ્યો.
ત્રણ વર્ષમાં હિન્દી ગળીનો ભાવ મણુના
રૂ. ૩૦૦ પરથી રૂ. ૧૮૦ પર આવી પહોંચ્યો.
અને પછી તો દિન બ દિન એ ઉદ્યોગનું
પૂતન ચતુંજ ગયું. ૧૯૧૩માં હિન્દી ગળીની
કુલ ઉત્પન્ન ૮૭૦૦ મણુ પર આવી થોભી
અને ભાવ રૂ. ૧૪૦નો ગણવા લાગ્યો.

પણ બીજેજ વર્ષ મહાન યુરોપી હડાઇ
ફારી નીકળી અને ગળીનો ભાવ ફરી વાર વધવા
લાગ્યો. લગભગની પહેલાં જર્મનીએ એક ત્રણ
મણુ નક્કી ગળીની નિકાસ કરી હતી છતાં
લગાઇ શરૂ થતાં, તે બીજે માસ બહાર મોકલવા
અસમર્થ હતું. અહિં હિન્દી ઉત્પન્ન ૮૦૦૦
મણુથી વધુ ન હતી. પરિણામે ૧૯૧૪માં
ગળીના મણુના ૭૦૦ રૂપિયા ચલુ ગયા.

મણુના ૭૦૦ રૂપિયા! શેર-ગળીના -ની
લાગત કેવળ દેડ રૂપિયા હતી, તેના-૧૭રૂ
રૂપિયા! પછી શું બિઠ્યો? દરેક દારૂખાનાને
લાખોનો તડાકો પડ્યો અને એ તડાકાના
નશામાં સા કોઈ કરવાનું કામ ભુલી ગયા
આવેલી તક સરી ગઈ. ગળીના ઉદ્યોગને ફરી
વાર પચખર કરવાનો મતકો ખોઈ દેવાયો.

૩

ગળીના રંગના ઉદ્યોગમાં મુજ કાચો
માસ ગળીના પાંદડાનો છે અને તેથી રંગ
જાનાવવાનું કારખાનું ગળીના વાવેનરની
નજીક સ્થાપવામાં આવે છે-એટલે કે, એ
ઉદ્યોગ તે પ્રાંતમાંજ વધુ સારી રીતે થઈ
સકે છે, ત્યાં ગળીના ઝાડ પુષ્કળ થતા હોય.

મઈ સદીમાં જો કે એ ઉદ્યોગ ખંજાળ, બિહાર
અને આસામમાં ખૂબજ ફેલાયેલો હતો છતાં
દેશના બીજા ભાગોમાંય ઓછું વધુ ગળીનું
વાવેનર બનરી હતુંજ. આજેય મુંબઈ
ઇલાકામાં પશ્ચિમ ખાનદેશ, મદાસ ઇલાકામાં
મદાસ, નેપોર, કરતુપ, સાલેમ અને વિશા-
ખાપટમ, બિહાર ઇલાકામાં ભાગલપુર, ચંપારણ.
દરબંગા, મોઘીર, મુઝફ્ફરપુર અને સારન.
સંપ્રકત પ્રાંતોમાં આઝમગઢ, છુપંદ શાહર,
ગોરખપુર, જોનપુર અને મુઝફ્ફરનગર, પંજાબ
ઇલાકામાં અંબાલા, ડેમ બાગીખાન, દોરણ
રપુર, કાંગરા અને મુઝફ્ફરનગર, સરહ
ઇલાકામાં પેશાવર અને ગોરીસામાં પુરીના
ત્રિફામાં ગળીનું, વાવેનર થાય છે. પંજાબ
અને આસામ તો આજેય મુખ્ય મથકો
મણુાય છે. છતાં, દરહત એ છે કે જમખર
પ્રવાસો કરાય તો ગળીનું વાવેનર દેશના
બીજા ભાગોમાંય કામચાલીપુર્વક થઈ શકે
એમ છે.

ગળીનું વાવેનર બીનાસાગી ઝીંબીમાં
સાડે થાય છે. દક્ષી, કેતા અને પામીની
નિતારવાલી ઝીંબીમાં એ સારી રીતે ફાંટે છે,
જો કે એખા પેટે એકદમ બી ની ઝીંબી એને
માફક આવતી નથી. એને માટે તો મધ્યમ
પ્રકારની, નદીના કાંઠા પરની મેનાળ ઝીંબીજ
સારી. સામાન્ય રીતે, એના વાવેનરમાં ૧૬
ખાસ સંભાળ લેવા જોઈ નથી. પાછળની
માયજત પણ નહિ જોવીજ છે, અને નદી
સાડે મળે છે. વળી એટલે બાગે એનું વાવે
તર એમાસાના આગમન પહેલાં કરવામાં
આવતું હોઈ, એમાસાના આરંભમાં વાવેનરો ને
સારી પેટે પેપાણ ભાય છે, પરંતુ એ વાવેનર
પેટે તે જળી જવાનો તેમજ વર્ષા વધુ પડે થ
નદીમાં પૂર આવે તો આખી પાક ધોવાઈ
જવાનોય ભય છે ખરો. એ કાચુતર, દવે
એના વાવેનરના બૂદા બૂદા સમયો-એક

રોગર અને માર્ગના નકામી કરવામાં આવ્યા છે, કે જેથી જ્યાં જે સમય અનુકૂળ લાગે તે સમયે વાવેતર કરી સકાય. વાવેતર કરવા પહેલાં જમીનને સારી પેદ ખેડી લેવી જોઈએ. ત્યાર પછી ગળીના બીજ લાવી—જે સરસીવા જેવા પરંતુ પ્રાકૃત રંગના હોય છે—રોપી દેવા. આકાશગર-નવેજરમાં કરેલું વાવેતર સાત માસ પછી, બીજા વર્ષના જુન મહિનામાં પાંચ ફુટ જેટલું ઊંચું થઈ જાય છે. એ વેળા, જમીનથી ૮-૧૦ ઈંચ જેટલો જાગ છોડી દમ, બાજીનો બાગ કાપી લેવાય છે. આમ કરવાથી છોડ ફરી વધે છે અને બીજો મહિને ફરી વાર મધ્ય કાપણી કરી સકાય છે. એ પછી કાપણી કરવા નથી, બલકે છોડવાને બીજા આવવા દે છે. બીજા આવી જતાં, નવા વાવેતર માટે ઉપયોગી થઈ પડે છે.

ગળી-રંગની બનાવટ

ગળી-રંગની બનાવટ માટેનું કારખાનું રહેલો ભાગે વાવેતરની નજદીકજ રથાપવાનો નિયમ છે, જેથી કાપેલા છોડની લાવજાય. મજદુરી વ. ગો બચાવ થાય. એની બનાવટ માટે એક કુશાદા જગ્યામાં દારૂગંધ દવઝો બનાવવામાં આવે છે, જે ચંદ ઉતર રંગની—

(૧) સામાન્ય રીતે ૧ વીંધા જમીનના ચાવે-તરમાંથી ૭૦ થી ૮૦ બંગાળી મણ જેટલી કાપણી થાય છે, જે કે એક મણ (બંગાળી) ગળી-રંગ મેળવવા માટે ૧૦૦ વીંધાના લેવરની કાપણી કરવી પડે છે. અહિં એક વાત યાદ સમજાવી એ છે કે દવઝમાં બરી સકામ તેટલીજ કાપણી કરવી. કારણ કાપેલા છોડ સુકાઈ જતાં રંગની દવજન થઈ જાય છે.

એક વીંધાના વાવેતરમાંથી ૩ થી ૪ મણ બીજા થાય છે.

એ કોમ ઉતરતી-હોય છે. એ દળતી દવઝો બનાવવાનું મુખ્ય કારણ એ છે એક દવઝમાંથી મિત્રજુ વ. બીજા દવઝમાં લઈ જવામાં મુશ્કેલી થાય. એ દવઝો, સામાન્યતઃ વીસ ફુટ સમઘોરસ અને ૪ મા ૫ ફુટ ઊંડી હોય છે. તે સુતા માટીની પાકી બાથેલીની બનાવાય છે અને દારૂગંધ હોઈ, એક દવઝમાંનું પાણી બીજા દવઝમાં કાઢવા માટે તળિયા નજીક કાણા જેવી કંઈક સમવડ રખાય છે, જેટલુંજ નહિ બલકે સારી ઉંચી દવઝના ચારે બુલે લોખંડના ખીલા મા ફજ જેવી કાષક ચીક મધ્ય બનાવાય છે કે જેથી દવઝમાં છોડવા બર્ષા પછી, તેની ઉપર બાંધેલું ખૂંટું ઢાંકણું ઢાંકી, એ કળ વડે બાંધી લેવાય.

ગળી રંગની બનાવટનો ખરો મ્યારંબ છોડવાની કાપણીથી થાય છે. એ કાપેલા છોડવાને કારખાનામાં લાવી, તેમાં ધુળ માટી વ. લાગી હોય તે ઉપર ઉપરથી સાફ કરી લઈ, તેને સાંધી ઉંચા દવઝમાં ભરવામાં આવે છે. છોડવા ભરવાની રીત કંઈ ખાસ જુદી નથી, અલગત જેટલું ખર્ છે કે છોડવા દવઝની ઉંચાઈ લગીજ નહિ, તેથીય એક ફુટ ઉંચો થર થાય ત્યાં સગી ભરવામાં આવે છે અને પછી તેની ઉપર બાંધેલા કટકાનું બનાવેલું ખૂંટું છાખડી જેવું ઢાંકણું ઢાંકી, અંદરની તરફ દબાવે છે, જેથી છોડવાનો ઉપરેનો થર રંગીને દવઝની ઉંચાઈની સપાટી જેટલો થઈ જાય છે. પછી તેમાં દવઝની ઉંચાઈ સગી આવી રહે તેટલું પાણી ભરી, ૧૨-૧૫ ટલાક સગી પલજવા દે છે. એથી છોડવામાંના રંગ-તત્ત્વો છુટા થવા માટે છે અને રાસવાતમાં પાણી લીસાય પડતા ખીલા રંગનું થઈ જાય છે. જેમ જેમ એ દિવા આગળ વધતી જાય છે, તેમ તેમ પાણીનો રંગ મધ્ય બદલાતો-પેલો થતો જાય

[૨]

વાળા કાંદનાર ભુટી

(૧). ટિરેનિયમ ડાયોક્ષાઇડ ૪૬ તોલા, બેરિયમ સલ્ફાઇડ ૭૦ તોલા,^૧ ધર્ડીનો નિશારનો ૮૦ તોલા, મેન્થોલ ૩ તોલા, ઑઇલ રોઝ ગિરેનિયમ ૩૩ તોલા.

પહેલાં મેન્થોલને ઑઇલ રોઝ ગિરેનિયમમાં ઓગળાવી લઇ, પછી સદજ નિશારતામાં મેળવો. એ મળી જલ પછી એને બાકીની બુટીઓમાં મેળવો, મિશ્ર કરે અને ત્યાર પછી ગ્રીલીઓમાં ભરી લે.

વાપરતી વેળા ઝરત પ્રમાણેની બુટી એક પીનીની ગ્લાસમાં ફાટી, તેમાં એક ક પાણી નાખી લાકી બનાવી લેવો અને વાળવાલી જગ્યાએ લગાડી પાચ સાત મિનિટ લગી રહેવા દઇ, પછી પાણી વડે ધોઇ નાખવી. એથી વાળ તીવ્રથી જશે. પછી એ જગ્યા પર વેસેલાઇન વા આમડી માટેનું કીમ લગાડવું.

(૨). સ્ટ્રોન્ટિયમ સલ્ફાઇડ ૭૦ ભાગ,^૧ કાર્બોન ટાર્ચ ૭૦ ભાગ, ટેલ ૫૬ ભાગ, મેન્થોલ ૩ ભાગ, ઑઇલ પચામિ ૩૩ ભાગ.

(૩). બેરિયમ સલ્ફાઇડ ૩૦ ભાગ,^૧ સ્ટ્રોન્ટિયમ સલ્ફાઇડ ૪૦ ભાગ,^૧ ટેલ ૨૮ ભાગ, ઑઇલ ૪૮ ભાગ, કાર્બોન ટાર્ચ ૫૦ ભાગ, ઑઇલ લવેન્ડર ૪ ભાગ.

(૪). ટેલ ૭ ઑઇલ, નિશારનો ૭ ઑઇલ, બેરિયમ સલ્ફાઇડ ૩ થી ૫ ઑઇલ, સાઇપ્રોસ બુટી ૧ ઑઇલ, બેન્ઝોઇલ ૧ ફાગ.

(૫). નિશારનો ૫ ભાગ, સુનાની ફાક ૫ ભાગ, સોડિયમ મોનોસલ્ફાઇડ ૩ ભાગ, સુગંધી: જોઇએ તે અને જોઇએ તેટલી.

(૧) મૂળ પ્રયોગોમાં આ પ્રમાણ આપેલું છે, પણ ગદારા મતે તે વધારે પડતું છે. એ તે એના કરતાં અધુરું-યા તેથીય સદજ બાક-દોષ તે પચાવી સડો. આ પ્રમાણ કરનારાઓએ એમ અને તેમ બાક પ્રમાણ વાપરી એવું.

(૬). હડતાળ ૧ ભાગ, સુનાની ફાક ૧૬ ભાગ, નિશારનો ૧૦ ભાગ, સુગંધી: જોઇએ તે અને જોઇએ તેટલી.

(૭). બેરિયમ સલ્ફાઇડ ૬ ભાગ, કાર્બો ડાયોક્ષાઇડ ૨૦ ભાગ, નિશારનો ૫ ભાગ.

(૮). આર્સેનિક સલ્ફાઇડ ૮ ભાગ, સોડિયમ હાઇપોસલ્ફાઇડ ૧૦ ભાગ, સુનાની ફાક ૮૦ ભાગ.

(૯). સ્ટ્રોન્ટિયમ સલ્ફાઇડ ૩૦ ભાગ, કેલ્સિયમ સલ્ફાઇડ ૨૦ ભાગ, નિશારનો ૩૦ ભાગ, ટેલ ૧૬ ભાગ, એથુરિનિયમ એસિટેટ ૩ ભાગ, મેન્થોલ ૧ ભાગ.

(૧૦). બેરિયમ સલ્ફાઇડ ૧ થી ૨ ભાગ, કાર્બો ડાયોક્ષાઇડ ૩ ભાગ, નિશારનો ૩ ભાગ.

(૧૧). બેરિયમ સલ્ફાઇડ ૩ થી ૧ ભાગ, સુનાની ફાક ૧ ભાગ, નિશારનો ૧ ભાગ.

(૧૨). કેલ્સિયમ જલ્ડી ભુટી ૧ ભાગ, કેલ્સિયમ કાર્બોનેટ ૨ ભાગ, બેરિયમ સલ્ફાઇડ ૩ થી ૪ ભાગ, ટેલબુઆર ૧ ભાગ.

(૧૩). બેરિયમ સલ્ફાઇડ ૧ ભાગ, કાર્બો ટાર્ચ ૫ ભાગ, મુરકની સુગંધી જોઇએ તેટલી.

(૧૪). બેરિયમ સલ્ફાઇડ ૧ ભાગ, ઑઇલ ૪ ભાગ, મોના એર ૩ ભાગ.

(૧૫). શંખચુર્ણ ૨ તોલા, હડતાળ ૧ તોલા, મનશીલ ૩ તોલા, સાઇપ્રસ ૧ તોલા. રહે છે કે જે વાળ કાઢવા હોય તેને અત્તરથી ફાટી લઇ, તે જગ્યાએ આ દવાની લાકી બનાવી સાત વાર લગાડવાથી વાળ દમેસ માટે જતા રહે છે. ^૨

(૧૬). અરેં મારી વા ઑઇલ ૮ ભાગ, કાર્બો ડાયોક્ષાઇડ ૧ ભાગ, બેરિયમ સલ્ફાઇડ

(૨) સામાન્યતઃ દમેસ માટે વાળ કાઢી રહે એવી દવા બનતી જણાતી નથી, એ કે Phenimol l'onglet નામની દવા માટે રહેવાય છે કે તેના નિયમિત ઉપયોગથી વાળ દમેસ માટે જતા રહે છે.

૧ ભાગ, લાલ મારી ૩ ભાગ, આંધ્ર સિટ્રો-
નેલા ૩ ભાગ.

(૧૭). બેરિયમ સલ્ફાઇડ ૧ ભાગ, નિશા-
સ્તો ૪ ભાગ, સુનાતી ફાઇ ૧ ભાગ.

(૧૮) આયર્નના જાડની રાખ ૨ ભાગ,
કેળાના જાડની રાખ ૨ ભાગ, સંખનો ખારીક
લુકા ૨ ભાગ, કપુર ૧૨ ભાગ, એર ૨ ભાગ,
સુનાતી ફાઇ ૧૫ ભાગ, હડતાળ ૧૨ ભાગ.

આ પ્રયોગ મુક્ત અને કીમતી છે. એના
ઉપયોગથી આમડી સુંવાળી થાય છે
અને વાળ પણ નીકળી જાય છે.

(૧૯). હડતાળ ૧ ભાગ, સુનાતી ફાઇ
૭ ભાગ.

(૨૦) બેરિયમ સલ્ફાઇડ ૪ ભાગ, નિશા-
સ્તો ૨ ભાગ, સમુગી વ્યૂટી ૪ ભાગ, ઝીંક
ઓક્સાઇડ ૧ ભાગ.

(૨૧). સોડિયમ સલ્ફાઇડ ૨૦ ગ્રેન,
કેમસિયમ હાઇડ્રોક્સાઇડ ૩ ગ્રેન, ખાંડ ૩
ગ્રેન, આમના કદે ૧ ગ્રેન, સુગંધી જોઇએ
તે અને જોઇએ તેટલી.

[૩]

વાળ કાઢનાર પ્રવાહી

(૧). સોડિયમ સલ્ફાઇડ ૭ ભાગ, ગ્રિ-
સરીન ૧૦ ભાગ, અલકોહલ ૨ ભાગ, પાણી
૮૦ ફે ભાગ, સુગંધી જોઇએ તે પ્રકારની
ફે ભાગ.

પેલાં થોડાક પાણીમાં સોડિયમ સલ્ફાઇડ
ઓગળાવી, પછી તેમાં ગ્રિસરીન અને ખાંડનું
પાણી ઉમેરો. છેવટે અલકોહલ અને સુગંધી
મેળવી, પ્રવાહીને અપડ છુલવાલી ચીથીઓમાં
ભરી લો.

વાપરતી વેળા, વાળવાલી જગ્યાએ પ્રવાહી
લગાડી થોડીક મિનિટો લગી રહેવા દેતાં
વાળ નીકળી જશે. પછી એ જગ્યાને પાણીથી
ધોઈ, વેસેલાઇન યા કીમ લગાડો.

(૨). ઉકળતું પાણી ૧૨ ફે ભાગ, બેરિ-
યમ સલ્ફાઇડ ૨ ભાગ.

ઉકળતા પાણીને યુક્ત પરથી ઉતારી બેરિ-
યમ સલ્ફાઇડ નાખી, પાણી પીતું પડી જાય
ત્યાં લગી રહેવા દો. પછી ગળી લેજો.

આ પ્રવાહી બુદ્ધુ રહેવાથી-તેમજ છતું
થવાથી-તેમાંની અસર ઘટી જાય છે.

(૩) અલકોહલ ૧૨ ભાગ, આયોડિન ૩
ભાગ, ક્રોલોડિયન ૩૫ ભાગ, આંધ્ર તર્પેન્ટા-
ઇન ૧ ફે ભાગ, એરડિયુ તેલ ૨ ભાગ.

આ દવાના એક વેળાના ઉપયોગથી વાળ
નીકળશે નહિ. દરરોજ એક યા બે વેળા
દવા લગાડતા રહેવા-અને આગળ લગાડેલી
દવાને ધોવા વિના તેની ઉપર દવાનો ઘર
કરતા રહેવાથી-જલ્દી ચાર દિવસ પછી વાળ
નીકળશે.

(૪) સોડિયમ સલ્ફાઇડ ૧૦ ઓંસ, ધૃતીલ
ધર ૧૦ ઓંસ, પાણી ૬૭ ઓંસ, અલકો-
હલ ૨ ફે ઓંસ, આંધ્ર સિટ્રોનેલા ૩ ઓંસ.

થોડાક પાણીમાં સોડિયમ સલ્ફાઇડ
ઓગળાવી, તેમાં ધૃતીલ ધર મેળવો. પછી
આંધ્ર સિટ્રોનેલાને અલકોહલમાં ઓગળાવી
તે તથા ખાંડનું પાણી પણ મેળવી દો.

(૫) સોડિયમ સલ્ફાઇડ ૧૪ ભાગ, ગ્રિ-
સરીન ૨૦ ભાગ, પાણી ૧૬૦ ભાગ, રેક્ટી-
ફાઇડ રિપરિટ ૪ ભાગ, સુગંધી જોઇએ તે
અને જોઇએ તેટલી.

બનાવવાની રીત નં. ૧ મુજબ.

[૪]

વાળ કાઢનાર કીમ

(૧) નિશાસ્તો ૨ ભાગ, ઝીંક ઓક્સાઇડ
૧ ભાગ, બેરિયમ સલ્ફાઇડ ૧ ભાગ, ગ્રિસ-
રીન અથવા પુરતી, બેન્ઝાઇડાઇડ અથવા પુરતું.
બધાને મેળવી, કીમ બનાવો અને ટ્યુબ
-વંત્ર વડે ટ્યુબમાં ભરી લો.

વાપરતી વેળા કીમ વાગવાળી જગ્યાએ લગાડી, પાંચેક મિનિટ લગી રહેવા દેા. વાળ નીકળી જશે. પછી ધોઇ, તે જગ્યાએ વેમે-લાઇન યા કીમ લગાડો.

(૩) સોડિયમ કાબોનેટ ૩ ઓંસ, બેરિયમ સલ્ફાઇડ ૧૩ ઓંસ, આરાર્ટ ૧ ઓંસ, કેપડાની જડની' સુકી ૩ ઓંસ. તથાનનું તેજ ૧ ઓંસ, પાણી સદગ.

પહેલાં બેરિયમ સલ્ફાઇડ અને કેપડાની જડની બુકીને અને આરાર્ટ સાથે અર્ધાં કલાક લગી ગારીક વાટો પછી જાડાની પીગો મેળવી, કીમ બનાવો.

(૪) બેરિયમ સલ્ફાઇડ ૪૦ ભાગ, પેટ્રો-લેટમ ૩૦૦ ભાગ, સ્પરમેશિટ ૧૦૦ ભાગ, ગ્રિસરીન ૭૦ ભાગ, ટી'કચર આપેલિન ૧૫ ભાગ, પોટાસિયમ કાબોનેટ ૧૫ ભાગ પાણી ૪૦૦ ભાગ.

(૫) સ્ટ્રોન્ટિયમ સલ્ફાઇડ ૩૦ ભાગ, કાર્ન રટાર્થ ૧૫ ભાગ, પ્રિસિપિટેડ ઓંક ૧૫ ભાગ, ગ્રિસરીન ૧૦ ભાગ, પાણી ૨૬ ભાગ, ઓઇલ લવેન્ડર ૧ ભાગ.

ગ્રિસરીન અને પાણીને મેળવી, તેમાં સ્ટ્રોન્ટિયમ સલ્ફાઇડ મેળવો. તે મળી જાય તે પછી ઓંક અને રટાર્થ મેળવી, હેવટે ઓઇલ લવેન્ડર નાખો. (રટાર્થનું પ્રમાણ એમ્લુ વાતું કરી સકાશે)

(૬) સલ્ફેટેડ કેલસિયમ સલ્ફાઇડ ૪ ભાગ, ઝીંક ઓક્સાઇડ ૧ ભાગ, નિશાર્તો ૧ ભાગ, ગ્રિસરીન ૨ ભાગ, ટર્પિનિયોલ ૩૦ ભાગ.

(૭) બેરિયમ સલ્ફાઇડ ૧૫ ભાગ સ્ટ્રો-ન્ટિયમ સલ્ફાઇડ ૧૫ ભાગ, ટેંક ૨૦ ભાગ, કાર્ન રટાર્થ ૨૦ ભાગ, ગ્રિસરીન ૧૮ ભાગ, પાણી ૨૦ ભાગ, સુગંધી: જોઇએ તે ૨ ભાગ.

(૮) કેલસિયમ એસિટેટ ૩ ભાગ, ઝીંક ઓક્સાઇડ ૨૫ ભાગ, કાર્નોલાઇન ૫૦ ભાગ.

સલ્ફેટ પેટ્રોલિયમ બેક્ટી ૨૦૦ ભાગ, ગુલાબ જળ ૫૦ ભાગ.

(૯) કેલસિયમ સલ્ફાઇડ ૨ ક્રામો, ૩ ખાંડ ૧ ક્રામો, પાણી ૧ ક્રામો, રટાર્થ ૧ ક્રામો, ક્રિ'બુનું તેજ ૭૦ ગ્રામ, પિપરમિન્ટનું તેજ ૧૦ ગ્રામ.

(૧૦) સ્વ-ગમ ટ્રાન્ગાકાન્ય ૧ ભાગ, ગ્રિસરીન ૧૦ ભાગ, રટાર્થ ૬ ભાગ, પાણી ૧૦ ભાગ.

ગ-સ્ટ્રોન્ટિયમ સલ્ફાઇડ ૩૫ ભાગ, સ્ટ્રોન્ટિયમ સલ્ફાઇડ ૩ ભાગ, ઝીંક ઓક્સાઇડ ૩૦ ભાગ, કાર્નોલાઇન ૧૦ ભાગ, મેન્થોલ ૨ ભાગ, પાણી ૧૫ ભાગ.

પહેલાં એ અને જ મિશ્રણો જુદા જુદા બનાવો. પછી એ મિશ્રણમાં એટલું જ મિશ્રણ મેળવો કે પુરતુ ઘટ કીમ બની જાય.

[૫]

વાળ કાઢનાર પોમેડ

(૧) કેલસિયમ સલ્ફાઇડ ૧ ભાગ, ગ્રિસ-રીન ઓઇન્ટમેન્ટ ૧ ભાગ

(૨) કેલસિયમ સલ્ફાઇડ ૨ ક્રામ, ગ્રિસ-રીન ઓઇન્ટમેન્ટ ૧ ક્રામ, રટાર્થ ૧ ક્રામ, ક્રિ'બુનું તેજ ૨ ટીપાં.

(૩) બેરિયમ સલ્ફેટેટ ૧ ઓંસ, નિશાર્તો ૧ ઓંસ, પોટાસિયમ કાબોનેટ ૩ ઓંસ, તથાનું તેજ ૨ ક્રામ, ઓઇલ સિટ્રોનેલા ૫ થી ૨૦ ટીપાં.

પહેલાં પહેલી ત્રણ દવાઓને ખુબ ધુટો. પછી તેમાં ટીપુ' ટીપુ' તથાનું તેજ મેળવી, મગ્ગમ જેવું બનાવી, હાથમાં સુકવી લો. પછી તેને ફરી વાર વાગી, દબે ઓઇલ સિટ્રો-નેલા હિમેરી પોમેડ બનાવો.

(૩) ક્રામો એટલે ૨ સત્ર, ૩ ઓંસ ૧૧૬૬૦૦ જેન જેટલું વજન.

[૬]

વાળ કાઢનાર સાથુ

(૧) કાપરેલ તેલ ૯૦૭ ભાગ, ગિલ્લસરીન ૪૫૩ ભાગ, એર'ડિયુ' તેલ ૧૮૪૪ ભાગ, ફેરરિક પોટાશનો દ્રવ (૩૩૪) ૧૯૧૪ ભાગ, સ્ટાર્ચ ૧૧૩ ભાગ, સન્ડેલાયટ્ટેડ ઓઈલ સોલિયમ ૯૦૭ ભાગ ઓઈલ સિટ્રોનેટા ૧૧૩ ભાગ.

પ્રથમ બેઉ પ્રકારના તેલોને સદબ ગરમ કરી. તેમાં ગિલ્લસરીન મેળવી, ફેરરિક પોટાશનો દ્રવ નાખી સાથુ બનાવવાની પધ્ધતિ મુજબ સાથુ બનાવી ચુલ્લા પરથી ઉતારી લેા. પછી તેમાં સ્ટાર્ચ અને બીજી બીજો મેળવી, ખુબ ઘુંટી, છેવટે બીજાંમાં ઢાળી લેા.

(૨) સફેદો (વ્હાઇટીંગ) ૭ રતલ, બેરિયમ સલ્ફાઇડ ૧ રતલ, પીળી પેટ્રોલિયમ જેલી ૧ ફે રતલ. પહેલાં સફેદા અને બેરિયમ સલ્ફાઇડને મિશ્ર કરી લેા. પછી પેટ્રોલિયમ જેલીને યૉટર બાથ પર પીગળાવેા. તે પ્રવાહી થઇ જતાં, ચુલ્લા પરથી ઉતારી લઇ, તેમાં બે ભૂરી ચોવી કાગળપર્ચક મેળવેા કે એક સરખું મિશ્રણ અને, સદબે ગાંધી ન બંધાય. મિશ્રણ ઠંડુ પડતાં કંઈક થઇ જશે. દબે ગોટીઓ બનાવી લેા.

[૭]

વાળ કાઢનાર સોગરી

આ સોગરી પણ વળ કાઢના માટે ઉપયોગી છે.

બેરિયમ સલ્ફાઇડ ૧૬ ભાગ, ઝીંક ઓક્સાઇડ ૪૦ ભાગ, સફેદ પેટ્રોલિયમ જેલી ૧૨ ભાગ. પહેલાં બેરિયમ સલ્ફાઇડ અને ઝીંક ઓક્સાઇડને મેળવી, પછી તેમાં પેટ્રોલિયમ જેલી ઉમેરેા વાંચિક ખરતમાં ખુબ ઘુંટી સોગરી બનાવી લેા.

[૮]

વાળ કાઢનાર મીણ

આ મીણથી કંઇ વાળ કપાકને દુર નથી થતા. એ તેા વાળ પર લગાડવામાં આવે છે અને પછી ખાસ પદ્ધતિ મુજબ વાળ ખેંચી કાઢવામાં આવે છે. અશ્વત્થ, એ રીતે વાળના

મુજ પણ નીકળી જતાં કરી વાર વાળ થવાની શક્યતા ઓછી થાય છે, પણ એમાં દાગિ પણ છે. કારણ એથી ચામડી કમ્પ્રી થવાનો ભય છે.

(૧) ફિકા રંગની રાગન પર ભાગ, પીળું મીણ ૨૫ ભાગ, પેરેફિન ૧૭ ભાગ, પેટ્રોલેટમ ૫ ભાગ, મુગ'ધી બેકએ તે, ૧ ભાગ.

રાગન અને પેરેફિન અને મીણને યૉટર બાથ પર પીગળાવી, પછી પેટ્રોલેટમ મેળવેા અને મિશ્રણ સદબ ઠંડુ પડયા આવે ત્યારે તેમાં મુગ'ધી મેળવી, બીજાંમાં ભરી લેા.

(૨) રાગન ૯ ભાગ, પીળું મીણ ૧ ભાગ.

આ પુસ્તકો તમારી પાસે છે ?

ફાર્સીગર : સચિત્ર નવલકથા ૩. પાંચ ઉત્તર કુવધી ખાઈમ : (સદર-પોથી. ૭૦ ચિત્રો) ૩. સાંકા ચાર

નફાકારક હુનરો : (ભાગ પહેલો) ચિવિધ પ્રકારના હુનરોનો સંગ્રહ ૩. બે મુરત શિક્ષકરી : સુરતનો વેપારી-બોમિયો ૩. બે

સુંબકનો વેપારી અવુલતપ : મુંબઈનો સફળ વેપારી રહબર. ૩. સાંકા પ્રભુ

મેડિકલ પ્રેક્ટીશનર : મુંબઈના ભાષામાં અંગ્રેજી વેદાની ચોપડી. ૩. સુધા બે

કમ્પાઉન્ડર્સ હેન્ડબુક : કમ્પાઉન્ડરના બોગિયા ૨૫, મુંબઈની પુસ્તક ૩. દોઢ

ફેટોથાઈડી શિક્ષક : સવાલ નવાજ કંપે લખાવેલી સચિત્ર ચોપડી. ૩. એક

જીવન પ્રકાર : 'સારોલી' સાહિબનો ઉત્તમોત્તમ વાર્તા-સંગ્રહ. ૩. એક

રંગાટ કામ : કપડા રંગવાની કળા વિષે આના બાર

મુલેકટ્રોપ્લેટિંગનો હુનર : દળદાર મુંબઈની પુસ્તક. આના બ્યાઠ

મુલતાવુલ હિન્દ : અબમેરવાલા ૯. ખવાજ ગિસ્તીની જીવન-કથા. આના બ્યાઠ

મુદરમદઅલી : 'મુનાલી'ના કલમે આવેખાવેલી જીવન કથા. ૭ આના

(અધ્યાત્મ દર્શન ખર્ચ લુઈ) લખો-કમર ઓફિસ, સોલામરવાલા, મુરત.

ચાલ-મુગરા ઑઠલ અને તુંગ ઑઠલ

દિન્દુસ્તાનમાં ઘણી વનસ્પતિઓ એવી થાય છે, જેને યોગ્ય પ્રકારે ઉપયોગમાં લેવામાં આવે તો દુઝારો લાખો રૂપિયાની કમાણી કરી સકાય એમ છે, પરંતુ કમનસીબે દિન્દીઓ તેની ઉપયોગિતાથી અજાણ હોય, સામાન્ય નકામી વનસ્પતિ પેટે તેને બરબાદ કરી દે છે.

એ ખરું છે કે દરેક દરેક દિન્દી, દેશની દરેક દરેક સ્ત્રીની માહિત્યાર હોય ન સકે પરંતુ એ ખરું બતાવું નથી. આપણે જાણીએ છીએ કે ન હોય, જે જિજ્ઞાસુ હોય. વિચારશીલ હોય તે તો નસ એવી દાક્ષિણ્ય ને સ્ત્રીની પુરી માહિતી આપણને ન હોય તે મેળવીને પણ જાણી અને ગીચી સદાય છે. હા, દરેક રાખસ જીવની જનસામ્રાજ્યો પિડીયા" ન્યાય હોય સકે. તેણે જે કરવાનું છે તે જોઈએ કે જે સ્ત્રી પદ તેની દાંડ પડે તેને કમળી પિગે. મેળવે અને પડી જાય છે તે દ્વારા શું શું કરી સકે છે? મદારી તો દ્રઢ માનવતા છે કે જે આપણા દિન્દીઓ આવી દેશ પાડી છે તો તેઓ દુક સમયમાં હજીવન નયા નયા ઉછોગો ખોલી સકે. જે દ્વારા તેઓ પોને પણ કમાતા થઈ જાય અને સાથે મીનજાન્ય રાજી મેળવી આપશે.

[૧]

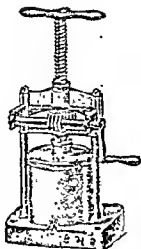
ચાલ-મુગરા ઑઠલ

ઑઠલ ચાલ-મુગરા બિટિસ કામાંકાપી-આની એક જાણીતી સ્ત્રી છે. આમડીના રોગો પર-ખાસ કરીને ફોદ જેવા રોગ પર-એનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. ફોદપણ દવાખાનામાં જાયો, એ બિસાજેલું દરોજ. અસજત, આજે તે યુરપીજ અદિ આવે છે, જો કે એનો મુળ કાર્યો માત્ર દિન્દીજ પચાઈય છે અને હદ થઈ કે, હજી દિન્દીજ તે યુરપ ખોડાય છે !

દિન્દુસ્તાનના ગરમ પ્રદેશોમાં-ખાસ કરીને પંચન, સંપુકન પ્રાંતો, મધ્ય દિન્દ, ગિદાર, અને અંબાગર્ગા-કેવડાની જાતનું ચાલ-મુગરા નામનું એક ઝાડ થાય છે, જે ઘણે ઉંચાણે, વડ તરીકે રોપવામાં આવે છે. એ ઝાડ કેવડાની ખૂબજ મળતું હોય છે, પૂરું એમાં કામ પ્રકારની ખુશ હોતી નથી. કેવડાના ટુપમાં સુખથી હોય છે. પરંતુ એના ટુપો સુખથીથી સાર કારા થાય છે. કેવડામાં વાગ જેવા રોગ થાય છે, જ્યારે એમાં તો વાંસ જેવી કાકડી અને તેની ઉપર યુરજા જેવું થાય છે. જેમાં એના જેવા ખીજ હોય છે. એના પાંદડાં જાળે દુદ જેટલા મોટા અને કાંટાળા હોય છે. એ કારણે એની વાડ કરવામાં આવે છે કારણ કે એ વાડમાં થમને ઝાડ પણ જનવર પોતાને જખી કર્યા વિના જનરમા પેગી સમું નથી.

સામાન્ય રીતે તો વાડ બિટાય એ ઝાડનો કામ ખાસ ઉપયોગ આપણે ત્યાં થતો નથી. અસમત, કંઈકે ઉંચાણે એના પાંદડાને પત્થર પર પડાડી, તેમાંથી રોગ કાઢવામાં આવે છે, જેમાંથી દોરડા વણાય છે. જાપાનમાં તો, કહે છે કે, એ રોગમાંથી નકલી રશમ પણ બને છે. આપણે ત્યાં હજી એ રોગનો એવો ઉપયોગ થતો જાયમાં નથી. આપણે ત્યાં એ એક કામ-દોરડા બનાવવાનું તથા નકલી રશમ બનાવવાનું કામ-થઈ સકે છે. એમ કરનાં વધારે અટપટમાં ઉતરવું પડે એમ નથી. કારણ કે એમ પણ દેશના ગરમ જાગમાં આ ઝાડ ખુબજ થાય છે, જતો જો જુદેત હોય તો એવું સરળતાપૂર્વક અને રીતસર પાવેનર પણ કરી સકાય છે કારણ કે, એ દરેક જગ્યાએ ફાલી સકે છે. એને માટે ખાસ જખીન, ખાસ ખાનર યા નિયમિત પાણીનો સુરત નથી

હુંકમાં, આલ-
-મુજાના ઝાઝ-
માંથીજ આલ-
મુજા એ બ્રહ્મ
બને છે. એની
જનાવવાની રીત
એ છે કે એના
ગુચ્છમાંના એકા
એવા પીંડ લઈને
પાકી વાવ ત્યારે
તેને કાદીને તેલ-
ગંધમાં ભરી,
કાદીને તેલ કાદી
લેવું. એ થયું

તેલ-ચક્ર

આલમુજા એકા એમાં પીંડનું કાચું મગ
કમવાનુંજ નથી હા. આ તેલ કદમર અથવા
દેવ છે તેથી એને કિરક કી વેન્ને અને
પડા નીમીએ ભરી લેવી નાવળે.

[૨]

તુંગ ઓઝક

અહ કાક લખી ખર્માં મોનાના ખનિજ
તેલ માટે લખ-પાતાન લગુ. આવતી કાને
તે મોનાના પનરખન તેલ માટેજ નામના
મેળવે.

અર્માંના ચાલ રોડના મામડાગેમા "તુંગ"
નામનું ઝાડ થાય છે એ જાણતા કુળમાંથી
જે તેલ કાઢવામાં આવે છે, તેજ તુંગ ઓઝક.
એ તેલના ખાસ ગુણ એ છે કે તે પછી
જમણી કુકાઈ વધાય છે, એટલુંજ નહિ
ખવર પેટા-પુર થયું છે. પરિણામે તેલ-રંગ
અને કિરકોલિખમ તથા બીજા જનાવકેમાં
એનો ખૂબ ઉપયોગ થતા સામે છે.

તુંગ ઝાડ મુનાના નિવાવાથી લગ
માણીથી અર્ધેનમાં-ત્યાં વાઠિ પુરક થાય
દેવ-ત્યાં માંની રીતે થાય છે એ ઝાડ થયીજ

જલદી વપાઈ જાય. અરી પરીની ઉમરે
એને પેટી વાર કાઢે એમ છે, પાંત તેવ
કોલેમી નવરે તો એ જાણ વધુ પરીની
ઉમરેજ સ્વાચ્છી થાય છે. પરીના કાન પર્ષ
લખી તો તુંગ ઝાડ એટલે પેસાની ખાબુજ
મમને એકર દીડ વાવેનરમાંથી અર્ધાં દન
તેજ નીકળે છે. જેની કામલ લગભગ ૧૦૦૦
રૂપિયા થાય છે.

તુંગ ઝાડની આ ઉપયોગિતાની તનન
જમનન ૧૯૨૬માં, જ્યારે મિ. મિયા. જે.
ફાંખમે જાન રોડસ તુંગ કિરકખમેન કિમિરે
નામની કમ્પની ઉભી કરી ત્યાર થઈ. રાજાનામાં
તે; તેમણે માં-મેથી ૨૧ માઈલ દુર આવેલા
ગ્રામ એ નામના સ્થળે રીનસનનું પ્લાન્ટેશન
કયું લગુ પાકમાંથી કમ્પનીને એક વધુ
સારી જગ્યા સ્થિતી નામના સ્થળે મળી જતાં
અને સરકારે ખાસ લાખડાથી અર્ધ ૧૫૦૦
એકર જગ્યા આપતાં. એ વાવેનર દલે ત્યાં
થમ લગુ છે.

તુંગ ઓઝકના નમુના દૂરજ થયુ એક
જાણ દયા. ત્યાંથી તેને માટે સર્વેનન અધિ-
પ્રાપ્ત મળ્યા છે. પરિણામે, દલે અર્ધમાં ફેર
ફેર તુંગ ઝાડનું વાવેનર લેસમેર થઈ રદયું
છે અને રોડાજગ વર્ષોમાં એ તેલ અર્ધની
મુખ્ય નિવામાંનું એક જાણ જગ્યાને મળ્યું છે.

૧૯૩૬

કુળા સ અહ કાં પેટીક

જાન કિવજની ૧૦૪ કિલોમીટરે અર્ધ
સંમદ. અર્ધ વપવાવધું સ્ત્રીમન અને
જાણાએની અધિ ઉપયોગી થયાર.

પાકું પુડું, રા. કાચું પુડું, ૨ (પા. જુડું)

અરીના ૧૫ અધિ રમાંથી નવવધા

અમર આશા બામ ૬

૯૩૦ ૪૫, જાં કિમન ૩, ૮ (પા. જુડું)

મીરમાં જુડુંદે એક કા. જામનમર

૧૯૩૬

ચાંદીની શોધ થવાને તો હજારો વા લાખો વર્ષ થીતી ગયા છે અને આજેય ખરી ચાંદીનો ક્યાંય દુકાળ નથી જ છતાં, વેપાર વ્યવહારમાં ચાંદીના રહેંધાપણાને લઈને તથા ચાંદીના અમુક ગુણોને કારણે નકલી ચાંદીની શોધ પાછળ દુન્યાના વેપારનિકા કથાનનાંય મધી રહ્યા હતા. હવે, છેલ્લા થોડાક વર્ષો થયા તેમની મિલનત ફરી છે અને ચાંદી જેવીજ છતાં નકલી ચાંદી કિંવા મિશ્ર-ધાતુ બનાવી સફળ છે, જે ખૂબ સસ્તી પણ છે અને કેટલાંક અંશે ચાંદી કરતા વધુ ઉપયોગી પણ.

મળી સફે તેટલા સત્તાવાર સાધનો દ્વારા મેળવાયલા નીચલા પ્રયોગો, વ્યવહાર દૃષ્ટિએ સાચ સફળ છે, એ વિષે કહેવાપણુ ન હોય. હા, તેની ખતાવટમાં કેટલીક ક્ષતિ જોઈએ ખરી. પણ તે ચોપડીઓ વાચીને નહિ, પ્રત્યક્ષ અનુભવથી મળી સફે છે.

એક વાત અને ખસ. અર્ધિ આપેલા બધા પ્રયોગો નકલી ચાંદીના છે, અને તે વિશ્વાસપાત્ર સાધનો દ્વારા મેળવાયલા હોય, તેવા ખરાપણા વિષે સંદેહનું કારણ નથી. પ્રયોગ, લખ્યા પ્રમાણે અક્ષરસઃ કરાય તો સફળતા મળશેજ, પરંતુ એટલું વાદ રાખવું જોઈએ કે પ્રયોગની સફળતા માટે ધાતુઓનું પ્રમાણ ઉપરાંત તેનું ચોખ્ખાપણુ પણ આવશ્યક છે. ને ધાતુઓ પુરેપુરી ચોખ્ખી અને ખરી નહિ હોય તો પ્રયોગમાં નિષ્ફળતા મળશે, એ દેખીતું છે તેથી, બધી ધાતુઓ ખરી અને ચોખ્ખી લેવાની ખાસ કાળજી રાખવી જોઈએ અને એ માટેની કુસીડીઓ પણ નહીજ વાપરવી જોઈએ.

આ રહ્યા થોડાક પ્રયોગો:—

૧-ચાંદી ૨ ભાગ, તાંબુ ૧૫૩ ભાગ, જસન ૧૯૩૬ ભાગ, નિકલ ૧૩ ભાગ, કોબાલ્ટ ૨૬ ભાગ, લોખંડ ૨૬ ભાગ.

બધાને મેળવી પીગળાવો.

૨-તાંબુ ૬૯૬ ભાગ, નિકલ ૧૯૬ ભાગ, જસન ૫૩ ભાગ, કોબાલ્ટ ૪૩૬ ભાગ,

૩-તાંબુ ૭૦ ભાગ, નિકલ ૨૩ ભાગ, એલ્યુમિનિયમ ૭ ભાગ.

કુવડીમાં ટંકણુનાર સાથે આ ધાતુઓ નાખી, પીગળાવો.

૪-તાંબુ ૫૭ ભાગ, નિકલ ૨૦ ભાગ, જસન ૨૦ ભાગ, એલ્યુમિનિયમ ૩ ભાગ.

૫-તાંબુ ૮ ભાગ, નિકલ ૩ ભાગ, જસન ૩૩ ભાગ.

૬-ચાંદી ૬ ભાગ તાંબુ ૧ ભાગ, રીમ્પ ૧ ભાગ, ગિરમથ ૧ ભાગ, ગ્રંધક/અપ પુરતો.

૭-નિકલ ૧૧ ભાગ, ગિરમથ ૨ ભાગ, ચાંદી ૨ ભાગ.

પૂર્ણ નિકલ અને ગિરમથને પીગળાવી કારી લેા. પછી તેને ફરી પાગળાવી, તેમાં ચાંદી ઉમેરી ગરમ કરો.

૮-તાંબુ ૬૮૩૬ ભાગ, જસન ૧૨૩૬ ભાગ, નિકલ ૧૭૩૬ ભાગ, લોખંડ ૩૬ ભાગ.

૯-તાંબુ ૭૧ ભાગ, જસન ૭ ભાગ, નિકલ ૧૬૩ ભાગ, લોખંડ ૧૩ ભાગ. કોબાલ્ટ કોબાલ્ટ ૧૩ ભાગ, ક્રમ્પ ૨૩ ભાગ.

પરેલાં ૧૨ ભાગ તાંબુ ૫૫ જસન સાથે પીગળાવી છુટું રાખો. પછી એમાંથી ૧૧૩ ભાગ (એટલે કે નિકલના સમવજન) મિશ્ર-ધાતુ લઈ, નિકલ સાથે મેળવી પીગળાવો અને તેનેજ જુદી રાખો. પછી બાકીનું તાંબુ લઈ, તેમાં કોબાલ્ટ કોબાલ્ટ અને લોખંડ નાખી પીગળાવો અને પછી એ બધાને મેળવી ફરી વાર પીગળાવી લેા. પછી હથ એ ગરમ પ્રવાહી રૂપેજ હોય ત્યાં એમાં ક્રમ્પ (જે સુધ કાગળમાં ધોરાજેલી હોય) નાખી, ૫૫ વાર માટે હવાની, ખીનામાં દાળી લેા.

૧૦-તોખંડ ૬૫ ભાગ, દંગરદન ૪ ભાગ, નિકલ ૨૩ ભાગ, એલ્યુમિનિયમ ૫ ભાગ, તાંબુ ૫ ભાગ.

પ્રથમ લોખંડ અને દંગરદનને પીગળાવી લો. પછી નિકલ, એલ્યુમિનિયમ અને તાંબુ પીગળાવી, પછી એ બેઉ મિશ્ર-ધાતુઓને મેળવી એક રૂપ કરો.

૧૧-ચાંદી ૧ ભાગ, એલ્યુમિનિયમ ૨ ભાગ.

૧૨-ખરી ચાંદી ૩૩ ભાગ, તાંબુ ૩૭ ભાગ, નિકલ ૩૦ ભાગ.

૧૩-ખરી ચાંદી ૩૩ ભાગ, તાંબુ ૪૨ ભાગ, નિકલ ૨૫ ભાગ.

૧૪-ખરી ચાંદી ૪ ભાગ, તાંબુ ૩ ભાગ, નિકલ ૩ ભાગ.

નકલી સોનું

નકલી સોનું બનાવવા હજી છે ? ‘કમર’ના ડિસેમ્બર ૧૯૩૬ના અંકમાં એના પ્રયોગો છપાશે. આજથીજ આદર ધર્મ લેવ

૧૫-ખરી ચાંદી ૪ ભાગ, તાંબુ ૪ ભાગ, નિકલ ૨ ભાગ.

૧૬-ખરી ચાંદી ૨૦ ભાગ, તાંબુ ૪૫ ભાગ, નિકલ ૩૫ ભાગ.

૧૭-ખરી ચાંદી ૨૦ ભાગ, તાંબુ ૫૫ ભાગ, નિકલ ૨૫ ભાગ.

૧૮-ખરી ચાંદી ૨૫૨૬ ભાગ, તાંબુ ૫૮૨૬ ભાગ, જસત ૮૨૬ ભાગ, નિકલ ૮૨૬ ભાગ.

૧૯-ખરી ચાંદી ૩૩૨૬ ભાગ, તાંબુ ૪૧૨૬ ભાગ, નિકલ ૮૨૬ ભાગ, જસત ૧૬૨૬ ભાગ.

૨૦-ખરી ચાંદી ૧૭ ભાગ, તાંબુ ૨૧ ભાગ, નિકલ ૪ ભાગ, જસત ૮ ભાગ.

૨૧-ખરી ચાંદી ૨૦ ભાગ, તાંબુ ૨૨૨૬ ભાગ, નિકલ ૨૨૬ ભાગ, જસત ૫૨૬ ભાગ.

૨૨-ખરી ચાંદી ૧ ભાગ, જસત ૨ ભાગ.

હિલાલ બુક-હાઉસ

ઉર્દુ વિભાગ

ઉર્દુ અને લગીઝ પકવાનો

પકાવવા ચાહતા હોય તો આજેજ નીચલી કિતાબો મંગાવો.

હસ્મતી હસ્તરખવાન-દરેક પ્રકારની વાનીઓ, જેની ક્ર : કબાજ, પુર્ડા, ફિરની, માહલી, મુરગી, જેલી, કેક, મિઠાઇઓ, દહવા, મુરખા વ. વ. સેંકડો વાનીઓના અનુભવેલા નુસ્ખાઓ. પાંચ વર્ગમાં સાત આશુતિષો પ્રગટ થઈ છે. પાના ૨૧૪, ઉર્દુ હમગ-રખાઈ-છપાઈ. કી. બે રૂપિયા
મશરફી વ મગરિખી ખાને-ઉપલી કિતાબનો ખાતો ભાગ, જેમાં પુર્વ અને પશ્ચિમના દેશ દેશના પકવાનોની માહિતી આપી છે. પાના ૨૪૮. કી. બે રૂપિયા
હસ્મતી હસ્તરખવાન-વાની બચ્ચીઓ માટે ખાસ પકાવવાની રદખર.

કી. આઠ આના

નારતા-સવાર અને સાંજના નાસ્તાની ઉર્દુ અને લગીઝ વાનીઓની માહિતી.

કી. દશ આના

અરબોકે ખાને-અરબોકે ખાને ખેરાકની વિગતો.

કી. આઠ આના

ખીમારોકે ખાને-ખીમારો માટેના ખોરાકો.

કી. દશ આના

મજાકીયા ખાને-સરખા સરખા સંજોઈઓ વચ્ચે મજાક કરવા માટે બનાવવાની વાનીઓ.

કી. છ આના

(દરેકનું ટપાલ ખર્ચ જુડું)

અધી કિતાબો ઉર્દુ મુખાન-ઉર્દુ લઈમાં છે.

હિલાલ બુક-હાઉસ

સવદાસરામા-ગુરુન.

લેખક : જનાબ વાંસજીભાઈ માવજી સાદિગ

(સુપ્રિન્ટેન્ડેન્ટ : શરદભાગ-જુન ૧૯૨૭)

ખજુરીનું ઝાડ “પામ” (તાડ, નાગીએગી, સોપારી વ.) ના કુટુંબનું છે અને ને શોભાવાળું દેખાય છે. ખજુરીના ઝાડો તથા ખજુર અરબસ્તાન, ઇરાન અને આફ્રિકામાં ખુબ થાય છે પણ ત્યાં જેવી રીતે ખજુર પાકે છે, તેવી રીતે હિન્દુસ્તાનમાં પાકતી નથી. તેનું કારણ એ છે કે, અહિં ખજુર જ્યારે ફળે છે ત્યારે અહિં વરસાદનો વખત હોય છે, તેથી બીનાચાને લીધે તે સડી મળે છે. અરબસ્તાન, વ. જગ્યાએ ખજુરની સારી પપદામય છે. ત્યાં તે પાકવાને વખતે વરસાદ હોતો નથી. હિન્દુસ્તાનમાં ૧૨૭, કાઠિયાવાડ, રજપુતાના અને સિંધ જેવા પ્રદેશમાં ખજુરી ઉછેરે છે. તેમાં પણ સિંધ જેવા પ્રદેશમાં જ્યાં વરસાદ ખુબ ઓછો પડે છે-ત્યાં જે વખતે ખીમકુસ વરસાદ હોતો નથી, તે વખતે ખજુર ઉપગ્રસ્તી સકાય છે પંચન અને બંગાળના પ્રદેશમાં ખજુર ફોલ્ડમંદ રીતે તૈયાર થતી નથી, તેથી ત્યાં તાડી કાટવામાં આવે છે. ખજુરી ખાસ ગરમ પ્રદેશમાં જ મનાઈ ઝાડ છે. ૧૨૭માં સંવત ૧૯૫૬ની સાલે વરસાદ તદન થયો નહોતો, તે વખતે આ ખજુરીના પાકમાંથી ખજુર બનાવવામાં આવી હતી.

વાવણી તથા તેનો સમય—ખજુરીની વાવણી એ રીતે થઈ શકે છે: એક ભે તેના બી વારીને ઝાડ ઉછેરી સકાય છે અને બીજું એના નાના મોટાં ઝાડવાના મુળીઆની આમ-પાસ નાનાં બચ્ચાં થાય છે, તે જુનાં કાઠીને વાવવાથી તેની વૃદ્ધિ થઈ શકે છે.

ખીયાં વાવવાં—ખીયાં વારીને રોપા ઉછેરવા હોય તો જ્યારે તેના ફળો પાકે

ત્યારે તેમાંની સારી ખારેક (ખજુર)ના ખીયાં પસંદ કરી તેને વાવવાં. એથી ઉત્તમ પ્રકારના રોપાઓ તૈયાર થશે. આ ફળ જેક અઘાડમાં પાકે છે. ખજુરના બી રસી સકતા નથી, માટે જોઈએ તે વખતે તાજાં ફળો વાવવાં. ફળમાંથી બી કાઢીને વાવવા કદનાં આખા ફળને વાવવાં તે ઉત્તમ છે અને કદાચ તે સમય જનો રહેયો હોય તો જગરની સારી ઉત્તમમાં ઉત્તમ ખજુર મેળાઈને તે પાણી એમની એમ વાવવી. આ રીતે પાણી ઉત્તમ પ્રકારના રોપા તૈયાર થશે તેની વાવણી વાડીની સાઈઝ અમીનમાં, માટીના કપારા કરી આઠ આઠ કે દસ દસ ઇંચને ઊંડે કરી, જેથી રોપા ઉગી નીકળનાં એક વર્ષના થાય ત્યારે માટી કાઢીને રોપાઓ કાઢીને બીજી જગ્યાએ બદલાવી શકાય. તેની વાવણી વસંત ઋતુથી એપ્રિલ સપ્ટેમ્બર માસ સુધી થઈ શકે છે, પરંતુ તે દરમિયાન ગરમીના વખતમાં-એટલે જન, વૈશાખ કે સપ્ટેમ્બરની આખરે-વાવવા, એ ખીયાં દરખાતનું છે. કેમકે ગરમીના વખતમાં પાણીની વિર્મય સંભાળ રાખવો પડે છે. વાવણી માટે આઠા નડકા ઝાપાવાળી જગ્યા પસંદ કરવી, વાવેલા રોપાઓ જ્યારે બરાબર ઉછેરી આવે ત્યારે પાંદડાં બીજે વરસે તેને ફરીથી બીજી જગ્યાએ બદલવા જોઈએ. ત્યો તેને ત્રણ ત્રણ ફીટને ઊંડે રોપવો. જગ્યા એવી પસંદ કરવી કે તેના થડમાં પાણી જરાકો રોપાઓને સડો ન થાય બી વાવવાની જગ્યા પાણી નેલીજ પમદ કરવી. રોપાઓના સ્થળ ફેર કરવાનું કામ ચામાચાના વરસાદના વખતેજ કરવું જોઈએ. મોટામાં મોટો ગાર વર્ષની છોડ પણ બદલી સકાય છે.

ખચ્યાંઓની વાવણી—જે ખજુરીના ઝાડવાઓની આસપાસ વા તેના યડમાં જે નાના ખચ્યાંઓ હોય અને જેમને મુળીયાં હોય તેમને કાઢી બીજી મનપસંદ જગ્યાએ રોપ તરીકે. વરસાદ વરસતો હોય તે વખતે, વાવવાં. તેથી એ જમીનમાં જરાબર ચોંટી જશે અને નવાં મુળ નાખશે. જમીનમાં વાવતી વખતે તેની આસપાસનાં વધારાના પાંદડાં કાઢી નાખવાં અને વચ્ચેનાં કુમળાં પાંદડાં રાખવાં અને તેની આજુબાજુનાં થોડા પાંદડાંને તેની આસપાસ બાંધી દેવા, જેથી કુમળાં પાન તડકાથી સુકાઈ જાય નહિ. જે અરૂર પડે તો તેનાજ કાપેલાં પાંદડાંનું તેની આજુબાજુ અંદર હવા જઈ શકે તેવી રીતે-દાંકણ કરતું એટલે તે ખચ્યાં ચોંટી જશે અને આવતી સાથે ખીજ કાપમની જગ્યાએ રોપવાને લાયક થઈ જશે. વળી આ રીતથી બીજા મુખ્ય લાભ એ છે કે આ ખચ્યાં નીકળી જવાથી અસહ્ય ઝાડ મળજીન થશે અને સાથે ફાલ આપશે. કારણ કે પછીથી જાણું પેગાળુ મુળ ઝાડનેજ મળે છે. આવાં ખચ્યાં કદાચ જમીનની સપાટીથી ઊંચા હોય અને તે કારણથી તેનાં મુળ જમીનમાં ન જઈ સકતા હોય તો માટીથી તેના મુળ દાખવા. આ ખચ્યાંને વારંવાર પાણી પાવાની સંભાળ રાખવી. મુળ ઝાડનાં પણ વધારાનાં પાંદડાં તેમજ સુકાએવ પાન દરવખત કાપી નાખવાં. જો તે ઝાડને કોઈ ખચ્યા જમીનની સપાટીથી ઘણા ઉંચે હોય અને મારી ચડાવી ન સકાય તો તેને જોડાડાનાં ગાંઠા તેમજ માટી બાંધી તે પર પાણી ઊંટવાં કરવું, જેથી મુળ ડુટશે અને વાવવા લાયક રહે.

રોપાઓની કાયમની વાવણી—ખજુરીનાં બીધી કચેરા રોપાઓ જ્યારે થણ વર્ષના થાય ત્યારે તેને તેની કાયમની જગ્યાએ વાવવા. કાયમને માટે વાવેતરના જોડા ફીસથી

ત્રીસ ફીટના અંતરે વાવવા. ઝાડ બરાબર તૈયાર થાય ત્યારે એક બીજાનાં પાન અડવાં ન જોઈએ, તેમજ તેને રોપવાના ખાડા પણ ઉંડા કર્યા પછીજ તેમાં ઝાડ વાવવા. કારણ કે તેનાં મુળ ખીજાની માફક ઉંડા ઉતરતાં નથી પરંતુ ઊપની માફક આજુબાજુ પથરાઈ જાય છે. ઘણી વખત જ્યારે મોટા ઝાડનાં મુળીયાં પુરાવાં થઈ જાય છે અને પવનનું તોફાન થાય છે તો ઝાડ મુળ સંદિગ્ધ ઉપડી જાય છે, જેથી ઉંડા ખાડા કરી વાવવામાં આવ્યાં હોય તો અબી રીતનો જાય એટલે રહે છે. ડ્રેનેશન તરીકે વાવણી કરવી હોય તો તેને ચોક્કડીઓની કિનારી ઉપર વાવવા, જેથી વચ્ચેના લાગમાં બીજા ઝાડ (જેવાં કે નારંગી, પપૈસ, પપૈયા, કેળાં લીંણ વગેરે) વાવી સકાય. જે ડ્રેનેશન જંગલની રીતે કરવું હોય તો આપણી અરીઆત પ્રમાણે જમીનને અનુસરીને વાવેતર કરવું. ખારી જમીનમાં ખજુરી સારી થાય છે, તેવીજ રીતે તે જમીનમાં ફાલમ પણ સારાં થાય છે. એક એકરમાં લગભગ ૨૦૦ ખચે ઝાડ વાવી સકાય છે અને તેની પચદાશ આશરે ૨૦૦ રૂપિયા જેટલી થાય છે.

કાયમની વાવણી માટે જમીન—ખજુરીના વાવેતરને દરમિયાન રચાળ અને પાણીની છતવાળી તેમજ કંઈક દૂરવાળી જમીન વધારે માફક આવે છે. જે જમીન મીઠી હોય તો ત્યાં તેને નીમક (સીકું) છત્વાઈ ખારવાળાં ખાતરની જરૂરીઆત રહે છે. દર્યા કિનારાની નજીક ખજુરી પુષ્કળ ઉગે છે. જ્યાં પાણી જમીનમાં હોય ત્યાં પાણી પાવાની અરૂર રહેતી નથી, પરંતુ વાડીઓના વાવેતરમાં નેતે પાણી પાવાની ખાસ અરૂર રહે છે. કુત્તમાં ઉપર જણાવેલી રચાળ જમીન ઘણી છે અને તેથી ડ્રેનેશન ઘણી સારી રીતે થાય છે. વાડીની જમીન,

કઠણુ ઝમીન અને એવા પ્રકારની બીજી ઝમીનમાં ખાડાઓ આછામાં આછા સારથી પાંચ શીટ ઉંડા અને ત્રણ શીટ વ્યાસના કરવા જોઈએ. તેમાં સારો માટી નાખી તે પુરી દેવા અને તેમાં ઝાડ વાવવાં. તેમાં એમાંસાની ઋતુમાં પાણી ન લરાઈ રહે તે ખાસ રાખવો અને તેનાં મુળ ઉધાડાં ન થવા પામે તે માટે તેની આસપાસ માટી નાખવી. વળી બીજીથી ઉપજવેલા રોપાની બાજતમાં બીજી પચ્છ દહીકત પ્લાનમાં રાખવા જેવી છે જેમ મોટા ઝાડનાં મુળમાંથી બચ્ચાં અલગ કાઢીને સાફ પ્લેન્ટેશન થાય છે તેવું જ પ્લેન્ટેશન ઉપર જણાવેલી રીતથી થાય છે. પરંતુ તેમાં કયો રોપો નર થશે અને કયો રોપો માદા થશે તે જણી સકાતું નથી. બચ્ચાંના વાવેતરમાં તો તે સમજ તુરતજ પડી જાય છે. કારણ કે જો માદાનું બચ્ચું લીધું હોય તો માદા થાય છે. અને નરનું બચ્ચું લીધું હોય તો નર થાય છે. કારણ કે ખજુરીનાં ઝાડોમાં પૈયોના ઝાડોની માફક નર માદા જુદાં હોય છે. આની અંદર બીજા દેવોના કુસોની માફક પુંકેયર અને સ્ત્રીકેયર એકજ કુલમાં હોયું નથી. જો ખજુરીના માદા ઝાડને નર ઝાડનો પરાગ લાગે તોજ ફળ થાય છે. નર ઝાડનો ઉપયોગ ફક્ત પરાગ-રજ કાઢવા પુરતોજ થાય છે, તેથી પ્લેન્ટેશનની અંદર ઝર પુરતા નર ઝાડ રાખી બાકીના કાઠી નાખવા અને ફરી તેની જગ્યાએ માદાનાં ઝાડ નાખવા ઝરરી છે. એ કારણે બીના વાવેતર કરતાં બચ્ચાઓનું વાવેતર પહેલે નંબરે ગણી સકાય છે. બીજું વાવેતર બીજા નંબરનું છે. કેટલાક લોકો પકતર ઝમીનમાં-જ્યાં બીજનું વાવેતર કરે છે ત્યાં-અમુક જગ્યાએ જળે બીજ સાથે વાવી રોપા ઉઠેરે છે અને વાવેતર ઉછરી આવેથી આઠ માદાના ઝાડ વચ્ચે એક સાથે નરનું ઝાડ રાખી, બાકીના નર ઉખેડી નાખે છે.

બાણી છે?—

આ હુનરો?

આજેજ આમતિ કોઈ નવો ધંધો શરૂ કરી, વા ચાલુ ધંધાને વિકસારી, આવક વધારો. ૪૭ રૅટર-૨૫૨ રૅટરનો એક તફા નવો અને સરળ પ્રકાર, ‘ક્રમર’નો અંક ૮૩મો.

કો. ૪ આના

ગંધકનો તેજાખ-ખનાવટ અંક ૬૮મો.

કો. ૪ આના

ગાલીયા-એનો ઉલોગ. અંક ૪૨મો.

કો. ૩ આના

આધપ યોદર-ત્રણ પ્રમાણભૂત પ્રયોગો. અંક ૬૫મો.

કો. ૪ આના

ગ્લિસરીન-ખનાવટ ત્રિયે. અંક ૫૮મો.

કો. ૩ આના

ગુલાબ-હનિકાસ અને રોપણી સંજર્ણી અંક ૪૭, ૫૭, ૫૮ અને ૫૯મો. કો. ૧૩ આના

ગુલાબજલ અને કેવડાજલ-ખરા અને નકલી માલના પ્રયોગો. અંક ૭૮મો. કો. ૪ આના

ઘટ્ટ દુધ-Condensed Milkની ખનાવટનો ખાસ લેખ. અંક ૮૭મો. કો. ૪ આના

ઘાસ ચારે-ગિની પાસ અને રજકા રોપવા કાપવાની માદિતી (ફકાળ માટેના ખાસ લેખ) સહિત. અંક ૬૧, ૬૪, અને ૬૬મો.

કો. ૧૨ આના

ચમતકારિક પ્રયોગો-રસાયણના હથરતખર્ચા ૪૨ જનુસ પ્રયોગો. અંક ૩૬, ૪૭ અને ૭૦મો.

કો. ૧૦ આના

ચળકતા રંગો—Luminous Paintsના ૧૨ નુસ્ખાઓ. અંક ૭૩મો. કો. ૪ આના
ચાહુ-ખેતી અને વેપાર ત્રિયે સુગુણ દહીકતો. અંક ૫૪, ૫૫, ૫૬ અને ૬૬મો.

કો. ૧૩ આના

[જુઓ ‘પાન’ ૩૭૩]

પાણી—ગ્રી વાંચીને રાખા ઉપગ્રવવા માટે તેના રાખાઓ ઉગી નીકળે ત્યાં કમ્પી દરેક જગ્યાએ ગ્રીની રાખાના જેટલું પાણી આપવું જોઈએ અને તેની એક જગ્યાની બદલાવણી બાદ તેને એકાંતરે પાણી આપવું જોઈએ અને પછી ત્રીજી કામગીરી બદલાવણી વખતે દર ત્રીજે દિવસે પાણી આપવું જોઈએ. એમાં પણ ગ્રીની રાખા પ્રકાર ઉપર આધાર રખાય છે બોધાયા વાલેલાં રાખાઓ તેની વાવણી બાદ એકાદ માસમાં ઉગી નીકળે છે.

બચ્ચાંની સંભાળ—બહુગીના રાખા પણ વર્ષના થાય ત્યાર પછી તેની આસપાસ ચોતરફ નાનાં બચ્ચાંઓ નીકળે છે, જે અસહ્ય આડમાંથી તેનો ખોદાકનો દિરસો પડવે છે. જો તે બચ્ચાંને વખતસર સંભાળપૂર્વક કાઢી લેવામાં આવે તો અસહ્ય આડને પુરેપૂરું પોષાણ મળે છે અને બચ્ચાં પણ આપણા કામમાં આવે છે. સંભાળમાં એટલું જ કે બચ્ચાંઓની આસપાસ માટી મટાવવી. જેથી અંદર મુગ મુકશે. પછી તેને યોગાસમાં કાઢી કાઢી બીજા જગ્યાએ વાવવાની આજ્ઞાદ રીતે ઉગી નીકળાશે. બચ્ચાં લેવા માટે પણ એટલું જાણ વાદ રાખવું કે જ્યારે મુગ આડમાં ફાલ લાગે ત્યારે તેનાં ફળ ચાખીને જાત રંગ વગેરે પસંદ કરીને બચ્ચાં લેવામાં આવે તો પ્લેન્ટેશન કરી જાતનું જ થશે. બચ્ચાં કાઢી લેવાને ત્યારે જ કાપડ થાય છે કે જ્યારે તેઓનાં મુગ મુક્યાં દેવા અને તેના પાનના-થડના કાંટા પીણા ચર્મ પાકી ગયા હોય. બચ્ચાંથી તેવાર ચર્મિકા આડમાં એ લાગે છે કે બીજા તેવાર ચર્મિકા આડ કરતાં વહેલા ફળ આવે છે. બચ્ચાંની કામગીરી વાવણી વખતે તેના ઉપર હાથેથી રાખવો. જ્યારે નવાં પાન આવવા લાગે ત્યારે હાથે કાઢી નાંખવો.

ફાલ—બહુગીના રાખા લગભગ પાંચ કે છ જગ્યા થાય છે ત્યારે કામ આવશે શરૂ થાય છે. વહેલા મોઝા કાઢતે માટે તેને અપાએકું પાણી, ગ્રીની અને ખાતર જવાબદાર મળી સકાય. બહુગીના આડને પસંત ખત્રુમાં મહાર આવે તે વખતે નર

[પાના ૩૭૨થી આગળ]

આઈના કલે-કમ અને છે ? અંક ૬૪મો.
કી. ૪ આના
આમકું ફેળવવું—કોમ રેલિંગ વિશે. અંક ૭૩મો.
કી. ૪ આના
આંદી રોનાનો રાખા-નાદિર ડુનરની પ્રમાણ-જુન લકીલો. અંક ૬૩, ૬૪ અને ૧૦૧મો.
કી. ૧૨ આના
ચિત્ર પટીઓ-પિક્ચર ફેલમ વિશે. અંક ૫૨મો.
કી. ૩ આના
ચીકુ-રાખણી વિશે. અંક ૭૩ અને ૬૫મો.
કી. ૮ આના
ચોકોલેટ-ચોકોલેટ અને ફોફા બનાવવાની માદિતી. અંક ૫૭, ૫૮, ૬૮ અને ૬૯મો.
કી. ૧૫ આના
ચિત્ર બ્લોકો-કાષ્ટ અને લાકૃતિ બ્લોકો બનાવવા અંક ૫૬ અને ૫૮મો.
કી. ૭ આના
છત્રીઓ-છત્રીઓ અને તેના કામગીરી બનાવવા ઉચોગ પુરી વિષયો. અંક ૫૧ અને ૬૬મો.
કી. ૭ આના
છત્રી-કાંઈ—દુબદુ છત્રી જેવાજ દગાશે છત્રી-કાંઈ બનાવવાનો પ્રયોગ. અંક ૬૯મો.
કી. ૪ આના
છાપકામની શાહી-Printing Ink બનાવવા વિશે. અંક ૪૬ મો.
કી. ૩ આના
જસત-પતર—Corrugated Sheetsની બનાવટ. અંક ૮૮મો.
કી. ૪ આના
જંતુનાશક દવાઓ-Insecticidesનો પ્રયોગ. અંક ૮૧મો.
કી. ૪ આના
જુની રીરીઓ-નકારનું ચેપાર. અંક ૧૦૨મો.
કી. ૮ આના
જેલી-અંગૂઠ, ફેળાં, જમણા, રાંધણેરી, સફરજન, રંગેમેરી વ.ગી ખરી અને નકલી જેલી બનાવવી. અંક ૬૯મો. કી. ૪ આના
[૬૬૭ જુઓ પાના ૩૭૪ પર]

અને માદાનાં ઝાટામાંથી જે દાંડા નીકળે છે, તેને જે ફાંટા હોય છે. ત્યાર પછી તે દાંડા પધીને તેને બીજા ધણા ફાંટા નીકળે છે. માદાના ઝાડના દાંડાના ફાંટાઓમાંથી બીજા ફાંટા અને તેની આસપાસ સાવરણી જેવા સળીઓવાળાં જુડાં જેવામાં આવે છે અને તેની દરેક સેરમાં મરી જેવાં નાનાં નાનાં ધુલ વળગેલાં હોય છે. તેનો અમળાગ વીકળે હોય છે, જેની ઉપર નર ઝાડનો પરાગ પડે છે. નર ઝાડમાં ઉપર જળાધાર પ્રમાણે મરીને પડવાની નાની કબ્બીઓમાંથી જાળીર જેવા જુડાં નીકળે છે. તે પરાગ રજ છે. ને લઈને માદાના ઝીણા ધુલો ઉપર છાંટવામાં આવે છે ત્યારે માદા ગર્ભ ધારણ કરે છે અને ફળ બંધાય છે દિલ્લિતાન ખલુરીના માદા ઝાડના ફાંટા ઉપર નર ઝાડનો પરાગ નાંખવાથી અજાન છે અને તેથી સિંધ અને કર્ણ સિવાય બાકીના જાગેમાં તેનો સારો ફાલ થતો નથી.

વળી આ કામ કરવામાં ખાસ અનુભવી માણસની પણ જરૂર પડે છે. કારણ કે કોઈ માદા ઝાડને વિશેષ પરાગ જોઈએ છે અને કોઈને ઓછો જોઈએ છે. જે જોઈતા પ્રમાણમાં પરાગ છાંટવામાં ન આવ્યો હોય, વધારે પડે તો ફાલ થી જળ્ય છે અને ઓછો પડે તો ફાલ જરાજર બેસતો નથી.

વહેસામાં વહેતો નર કોઈ કોઈ વાર આવે. કારતક માસમાં ફાલે છે, તેમજ માદાઓ પણ આ માસમાં ફાલે છે. આવા વખતે જે પરાગ રજ છાંટવામાં આવે અને યોગ્ય સંભાળથી ફાલ ઉછેરવામાં આવે તો વરસાદ પડેલાં ફાલ પાકી તેવાર થાય અને માટે કોશિશ ચાલુ છે. ઉવટમાં ઉવટ નર અને માદાઓના જોમાં હોળી સુધી નીકળે છે. હોળી પછી જે દાંડીઓ નીકળે છે, તે ફાટી જઈ નકામી થઈ જાય છે. પોષ માસમાં ઝાકળ પડી શરૂ થાય તો તેની છબો વહેલી નીકળે છે અને જ્યાં સુધી ટાલ પડે ત્યાં સુધી તે મોડાં નીકળે છે. [અપૂર્ણ]

[પાના ૩૭૩થી આગળ]

કચ્છન-ઓલિવ ફળ અને તેજની માદિતી. અંક. ૮૨ મો. કી. ૪ આના

ઝાહિરાત પત્રિકાઓ-તદ્દન સરળ, વિના પુંછળે થાય એવા નકાકારક ધધો. અંક ૯૬ મો. કી. ૪ આના

ઝીનસીન-કીમતી જડીની રોપખી વિશે. અંક ૮૬ મો. કી. ૪ આના

ઝાઝપ રોકટરની રિખન-જુની રિખનમાં ફરી વાર શાદી પુરી, નવી જનાવરો. અંક ૧૦૦ મો. કી. ૪ આના

ઝાંકભી-જનાવટ. અંક ૧૦૦ મો. કી. ૪ આના

ઝિસ્દીદ પાળી-જનાવટ વિશે. અંક ૭૮ મો. કી. ૪ આના

ઝિસ્દેરપર-રંગો-મુકા અને ધોધ સકાવ એવા જુદા જુદા રંગના ૨૬ પ્રયોગો. અંક ૯૮ મો. કી. ૪ આના

ઝુલીકેટર અર્થાત હેક્ટોઝાઈ-એક નકલ પડ્યા અને નકલો ડાપવાનું સાધન ધર મેળે જનાવરો. અંક ૭૯ અને ૭૬ મો. કી. ૭ આના

તમતમતી ચરણીઓ-ખાલ પદાર્થોની ૩૬ ૩૫ રચાઈષ્ટ ચટણીઓના ૨૬ તુરખાઓ. અંક ૭૧, ૭૨, ૭૮ અને ૮૧ મો.

કો. ૧૪ આના

તરુચ્છાકન અને ચુક્રિષ્ટસ-ખડું અને નકલી તેજ જનાવરોની માદિતી. અંક ૨૪, ૩૩, ૫૩ અને ૬૧ મો. કી. ૧૩ આના

અને, જલશો નદિ-આ તો ફક્ત એક નદાની સરખી યાદીજ છે. આવા ૨૫૦ ઉપરાંત હુનરીની માદિતી કમરના પાછલા અંકોમાંથી મળી સકે છે. ૨૮ પાનાની પુરી સિરદ સુક્ત મંગરો.

અંકોના ઓર્ડર સાથે પૈસા મોકલો.

લખો:-કમર ઓફિસ, સોદાગરવાડ, મુરત.

પ્રુબસરતી વધારનાર અર્ક

સિંહુતો રસ ૧ લાગ, ગિલસરીન ૧ લાગ,
દાવડોળન પરઓકસાઇડ ૧ લાગ, પાણી
૧ લાગ.

બધાને મેળવી રાખો અને સત્રે સુલી
વેળા ચિદ્રશ પર લગાડો.

આ દવા દરરોજ વાપરવાની નથી—એ
બાર દિવસે એક વાર વાપરવી.

ગમખારદર

મીઠુ ૫ તોલા, રાજન ૪ તોલા, રાગ
૧ તોલા.

રાજન અને રાગની બારીક ભુજી કરી,
મીઠુ પીગળાવી તેમાં ભુજી નાખો અને એકરસ
થળા પછી ગાળી લઇ, પાણી નાખી ખુબ
ધુટો કે જેથી થઇ ગલમ થાય. પછી લાકા
બનાવી લો.

ચિદ્રશ માટેના કાંમ

૧-સ્પરમેસિટિ ૨ ઑંસ, સફેદ મીઠુ ૨
ઑંસ, બદામનું તેલ ૮ ઑંસ, ગુલાબજળ
૮ ઑંસ, ટંકણુખાર (કિમ્હા) $\frac{1}{2}$ તોલા,
ઑધક રોજ નિરોનેયમ ૧૦ ટીપાં, ઑધક
બર્ગેમોટ ૫ ટીપાં.

પહેલાં બેંક પ્રકારના મીઠુ અને બદામના
તેલને એક વાસણમાં મુકા. ઘાટર બાથ ૪૨
પીગળાવી લો. દરમિયાન ગુલાબજળમાં
ટંકણુખારને ઓગળાવી રાખો અને પછી
ઉપલા મિશ્રણમાં મેળવી, અડિં લગી ખુબ
લસાવો, કે મેળવણી માખણ જેવી થઇ જાય.
પછી તેમાં મુખેથીઓ ઉમેરી દો.

૨-સફેદ મીઠુ ૬ ગ્રામ, સ્પરમેસિટિ ૨
ઑંસ, બદામનું તેલ ૮-ઑંસ, ડિસ્ટીલ્ડ પાણી

૪ ઑંસ, ટંકણુખાર ૧ ગ્રામ, ઑધક રોજ
૧૦ ટીપાં, ઑધક બર્ગેમોટ ૨૦ ટીપાં.
બનાવવાની રીત ઉપર મુજબ.

તેલ સાફ કરવું

વાળમાં નાખવાનું તેલ બનાવવા માટે
કાપરેલ યા બીલુ વનસ્પતિનું તેલ વાપરવા
પહેલાં તેને સાફ કરી, તેમાંની વાસ દૂર કરવી
પડે છે. એ માટેના એ પ્રયોગો આ છે—

(૧) કાપરેલ તેલ પાંચ રતલ, સિંહુ
નંગ ૧૦

તેલને ગરમ કરી, ચુકા પરથી ઉતારી
સો અને પછી તેમાં સિંહુનો રસ નાખી,
ખુબ લસાવો. (આ વેળા તેલ ગરમ હોઈ,
તેના ઇંટા જલાર ન ઉડે તેની કાળજી રાખવી
જરૂરી છે.) પછી એને બાર કલાક લગી
દરવા મ્હ, ઉંચે ૪૫ડામથી ગાળી લેજો.

(૨) કાપરેલ તેલ ૧૦ તોલા, ગુલાબજળ
૩ તોલા, નાગરવેલના પાન ૨.

પહેલાં તેલમાં ગુલાબજળ નાખી, ગરમ
કરી લસાવો. પછી તેમાં પાનના કટકા કરી
નાખો અને ફરી વાર લસાવવા રહો. થોડી
વાર પછી તેલને ચુકા પરથી ઉતારી લઇ,
દરવા દો. હંકુ પડતાં કચરો તળિએ એસી
જશે. હવે તેલ ઉપરથી નિવારી લઇ,
ગાળી લો.

દરૂતરી લાલી

નિવાસો ૧ રતલ, કતીસ ૩ ઑંસ,
લરિંગનું તેલ ૧ $\frac{1}{2}$ ઑંસ, ગાવળનો ઉમ્દા યુંદર
૧૨ ઑંસ, સેલિસિલિક એસિડ ૧ $\frac{1}{2}$ ઑંસ,
પાણી ૩ ગેલન.

જળીના એ લાગ કરી, એક લાગ

પાણીમાં ગાવળનો ગુંદર અને કતીરા નાખી, ગરમ કરી ઓગળાવો. પછી બીજા પાણીમાં નિદ્રાસ્તો નાખી, લાઠી પકાવો અને તેમાં પેટું ગુંદરવાળું ગરમ મિશ્રણ નાખી, ખૂબ દલાવતા જાય અને લાઠીને પકવતર થવા દો. છેવટે તેમાં લવિંગનું તેલ અને સેવિસિયિક ઓસિડ (જે પહેલાંથી સદજ પાણીમાં ઓગળાવી રાખવું જોઈએ) ઉમેરી, લાઠી તૈયાર થતાં નીચે ઉતારી, શીશીઆ ભરી લો.

દમતા ધૂલાજ

(૧) ગુલાબજળ ૧ તોલો, ફટકડી ૫ ઝેન માત્રા: ત્રિવલમાં બે વાર ઉપસા પ્રમાણુ-સર મિશ્રણ આપો.

(૨) કપુર ૪૦ ઝેન, હાંગિ ૪૦ ઝેન ૧૦ ગોળાઓ બનાવી, દરરોજ એક ગોળા આપો.

(૩) અરકુશોના પાન (સુકા) ૧૧૨૬૬ લઘ, ખાંડી બનાવી, પીઓ.

દંતમંજન

કપુર ૧ તોલો, કાથો ૨ તોલો, તાજા જળપ્રજા ૩ તોલો, ચાક ૧૫ તોલો.

કપુર સિવાયની બધી દવાઓને ખારોક વાટી લઘ, વસ્ત્રગાળ ભુટી બનાવી લો. પછી તેને મેળવી, તેમાં કપુર ઉમેરી, ખૂબ ઘુટા.

દાદરની સોગડી

ગંધક, સાકર, અને રાજ દરેક એકેક તોલો લઘ, કપડાજાણુ જુકા બનાવી લો. પછી તેને ખરબમાં નાખી, ખાંધ પુરતો ત્રિજુનો રસ ઉમેરી ખુબ ઘુટીને સોગડી બનાવી લો.

વાપરતી વેળા એ સોગડીને પાણીમાં ધરી, દાદરની જગ્યાએ લગાડો.

નખ-પોલિશ

અંદરસ ૧ તોલો, અપજા લાખ ૨ તોલો, મેથીમેટા રિપરિટ ૧૫ તોલો.

અંદરસ અને લાખને ખારીક વાટી, મોટી શીશીમાં ભરી, રિપરિટ નાખી, શીશી બંધ કરી લડકે મુકી દો અને વારંવાર દલાવતા રહો. જ્યારે મિશ્રણ એકજીવ થઈ પ્રવાહી બની જાય ત્યારે એમાં જોઈએ એવો ફિક્કો કા ઘેરો લાલ રંગ અને મનપસંદ મુગંધી મેળવી લો.

પેટનિ બામ

સફેદ પેટ્રોલીયમ જેલો ૧ રતલ, સફેદ મીણ ૫ તોલો, પિપરમિન્ટનાં ટુકડા ૧ તોલો, કપુર ૧ તોલો, અજમાનાં ટુકડા ૨ તોલો, તજનું તેલ ૩ તોલો, લવિંગનું તેલ ૩ તોલો, એન્ડ્રીનું તેલ ૧ તોલો, મુકમિલ્લસ તેલ ૩ તોલો.

પહેલાં ઉદકો સાને દવાઓને એક શીશીમાં ભરી, હુથ બંધ કરી, લડકે રાખી મુકા. ને બધી પીગળાને પ્રવાહી થઈ જશે. પછી પેટ્રોલીયમ જેલો અને મીણને વોટર બાથ પર પીગળાવી, સુકા પરથી નીચે ઉતારી, તેમાં ઉપર પ્રવાહી મેળવી, અડિં લગી દલાવતા રહો કે કાંણુ પેટનિ બામ બંધાઈ જાય.

કુર્નિઅર પોલિશ

રાજન ૩ રતલ, પેરેફિન ઓઇલ ૧ મેક્કન, લાર્ડ પેરેફિન ૪ રતલ, મધમાખનું મીણ ૨ રતલ.

પહેલાં રાજનને લારી, પેરેફિન ઓઇલમાં નાખી, વોટર બાથ પર ઓગળાવી લો. પછી લાર્ડ પેરેફિન અને મીણની ખારીક કતરનું કરી એમાં ઉમેરો અને પીગળાને એકજીવ થયે ઉતારી, કપ્પીઓ ભરી લો.

૭૬૫ પહેલ શાદી

૭૬૫ રંગ ૩ તોલા, હીરાકમી ૩ તોલા,
ફટકડી ૩ તોલા, પાણી ૮૦ તોલા.
અધાને મેળવી, ચુકે ચડાવી, પંકાવી લો.
ઉમ્મ શાદી થશે.

મમરા

લાતને પહેલાં ત્રણ દહાડા સગી પાણીમાં
પત્રાળી રાખી, પછી તડકે સુકવી લો. ત્યાર
પછી સલ્વ શેડી, ખરલમાં ઘસી ફાતરા
કાઢી નાખો અને પછી એક પાણીમાં મોઢું
એમળાવી, તેમાં એ નાખો અને છેવટે તેને
ગરમ દેતીની બાટીમાં શેડા એટલે ખારા
મમરા તૈયાર થશે.

આળે કાળા કરનાર તેલ

ટેનીક ઑલિવ ૩ ગ્રામ, બદામનું તેલ ૬
ગ્રામ નારંગીનું તેલ ૨૦ ટીપાં, મિસરીન
૨ ગ્રામ, તેડેલીનું તેલ ૨ ટીપાં
અધાને મેળવી લો આ તેલના નિયમિત
વપરાસથી વાળ કાળા થાય છે.

વાળ-ટીમ

નિકલિસ પેટેરિન ૧૩૦ ભાગ, સફેદ
મીણ ૧૦ ભાગ, પાણી ૨૫ ભાગ, ટંકબુખાર
૨ ભાગ.

પ્રથમ પાણીમાં ટંકબુખાર એમળાવી,
પછી મીણ અને પેટેરિનને વાટકે બાથ પર
પીગળાવી. તેમાં મેળવો અને હાંડુ પડે ત્યાં
સગી ધુણ દવાથી ટીમ બનાવો.

ચૂરણ દાખ તો એમાં મનપસંદ ખુરમે
મેળવી સકાશે.

શાદી મુખખિલાસ

ચુનો ૫ તોલા, કાચો ૭૩ તોલા, પિપર-

મિન્ટ કિરડસ ૩ તોલા, નાના એલગીદાણા
૧ તોલા, જવચિ ૩ તોલા, અમરના ૩
તોલા, કેવડાનું અતર ૩ તોલા, મુલમન
અતર ૩ તોલા, ઉમ્મ ખાંડ ૪ તોલા.

પહેલાં બપ પુરવું માવનું દૂધ લઈ, તેમાં
ચુનો પત્રાળી લો. પછી તેમાં કાચો અને
ખાંડ મેળવો અને ત્યાર પછી વાટેલી જવચિ
અને એલગીદાણા પણ નાખો. પછી
અમરનાને પાણીમાં વારી તે મેળવો અને
કાચી છેવટે પિપરમિન્ટના ધુણ તથા અતર
મેળવી, મગ જેવડી ન્હાળી મેળવી વાળી,
ઝાંપડામાં સુકવી લો.

વાળ-તેલ

૧-તમનું તેલ (સાફ કરેલું) ૨ રતલ,
સંદનનું તેલ ૩ તોલા, બદામનું તેલ ૫
તોલા, નારંગીનું તેલ ૧ તોલા, રતનતેલ
બપ પુરવું.

પહેલાં તેલમાં રતનતેલ મેળવી, તેમને
રંગીન બનાવી લો. પછી કપડામાંથી માળી
લઈ, બાકીની ચીજો મેળવો.

૨-રવળને કઠું શીરીન ૩ તોલા, રવળને
બદામ શીરીન ૧ તોલા, રવળને કાદુ ૩ તોલા,
અર્ક આકાશવેલ ૩ શેર, કપુર ૭ મારા,
એલગીનો સન ૧ મારા, કુદીનાનો સત ૩
મારા, ફાષગેલ તેલ ૧ રતલ.

પહેલાં ફાષગેલમાં અર્ક આકાશવેલ મેળવી
ચુકે ચડાવો. ધીમે ધીમે પકાવતાં, બ્યારે
અર્ક બગી મળે ત્યારે તીવ્રે ઉતારી માળી
લઈ, બાકીની ચીજો મેળવો.

સેન્ટ

એમેન્સ રોઝ ૧૪ ઑંસ, એમેન્સ કેવડા
૨ ઑંસ, એમેન્સ ચમેલી ૨ ઑંસ, એમેન્સ
લીલી ઑંસ ૫ વેતી ૩ ઑંસ, એમેન્સ
અમર ૨ ઑંસ.

કોસ્મેટિક્સ

રૂપ સુંદારને જગતી દરેક સ્ત્રીઓ બનાવવા, વાપરવા અને વેચવાને જગતી માલિકીનું ખાસ પહેલું અને એકલું જ ગુજરાતી પુસ્તક. એના વિષયવસ્તુકેમની ઝાંખી આ રહી:—

કલર યા બિઝાળ	મિલ્ક યોફ આમન્ડસ	વાળ માટેના તેલો: બનાવથી
કાળજી અને સુરમો	— — ઓરીસ કમ્પાઉન્ડ	સુગંધીદાર
ક્રીમ બેલી	— — ટાઈલેટ	— મોરસલીનું
કોલ્ડ ક્રીમ	— — રોઝીટ	— મકાસર
વિહરા માટેના પાવડર	રજ, પ્રવાહી: ગુલાબી	— મોગરાનું
— લોરાન	— — બ્લુ	— સિંજીનું
દુધ યા માઉથ વોશ	— — સફેદ	વાળ માટેના લોશન
— એ થેરાઈન	— પાવડર	— કિચનસોડ
— એપરમેન	— — અધારાયા વળેલે એવો	— ફેનથેરાઈડસ
— આરોફ	— — ગુલાબી	— બુરસોલ
— ફેથ	— — કાળો	— સેલીસ
— સોડોઅન્ડ	— — ગુલાબી	વાળને ગુરુકાકાર બનાવનાર
ટાઈલેટ પાવડર	— — સફેદ	પ્રવાહીઓ
— મિલ્ક	— મક્કમ	વેનિસિંગ ક્રીમ
— સાબુઓ	— — કાળો	રોમ્બુ પ્રવાહી
તરલ આઈશ	— — ગુલાબી	— પાવડર
તેલની જાગ દુર કરવી	— — બ્લુ	બદાઈ ક્રીમ
— કોપરેયની	— — સફેદ	સ્નો ક્રીમ
— તલની	લાઈમ્બુસ ગ્લિસેરાઈન	
— શીંગદાણાની	લાલીના રૂપના સાબુ	સાબુ, અગમરી
તોલ માપ	લિપસ્ટિક	— કાર્બોવિક
— ઈન્પીરીયલ	વાળ કાઢનાર દવાઓ-ક્રીમ	— અંધકી
— એપોથિરી	— પ્રવાહી	— ગુલાબી
— એવોલું પેઈઝ	— બુધીઓ	— અમેલીને
— ફેરી	— સાબુ	— ટંકણુવાદનો
— મેટ્રિક		— ટોઈલેટ
દવાના નામો વિશે		— દવાઈ
ફંતમંજન, કાર્બોલિક	વાળ માટેના ક્રીમ	— પ્રવાહી
— ક્રીમ	વાળ માટેના તેલો	— પાર્મા વાપોલેટ
— પેરેટ	— કિચનાઈનું	— અગમરી
— બુધીઓ	— કેવડાનું	— ભૂઈ
નેલ પાલિરા	— ખરા સુગંધીદાર	— સુદંને
પોમેડ અને ત્રિલિચનટાઈન	— ખસનું	— ચવાનગ ચવાનગનો
— પટ	— ગુવછીનું	— લવેન્ટરી
— પ્રવાહી	— ચમેલીનું	— વર્બોના
ફેઈસ પાવડર	— ચંપાનું	— વેનીસ
— લેન્શન		દબમન માટેના ક્રીમ-સાબુ
બાય સોલ્ટ		

ખાસ બીજી આવૃત્તિ: એન્ટિક કાળજી, ૯૬ પાના, સુંદર છપાઈ અને મોલક રૂપરંગ કીમત માત્ર એક રૂપિયો (ટપાલ ખર્ચ દોઢ આનો) (જર્મા અને વિદેશ: બે શિલિંગ)

લખો: કમર ઓફિસ, સોદાગરવાડા સુરત.

ગુજરાતમાં પ્રચલિત ૨૦૦૦ અંગ્રેજી શબ્દો

લેખક:-જનાબ હુસૈન અલી અસાદિખ

[ગોચર અંકના પૃષ્ઠ ઉપરથી આવું]

[બાઈ દરીફાનું વ્યાસ આદિબની આ લેખમાળા આગે પુરી થાય છે. અંગ્રેજી નદિ બહેલા દોમ બેલાઓ પણ ગુજરાતી બાષા દ્વારા આ દૈનિક વ્યવહારની વાતચીત દ્વારા કેટલા બધા અંગ્રેજી શબ્દો શીખી ગય છે-તેના વપરાસ કરે છે, તે અદિ બતાવવામાં આવ્યું છે.

પુરી લેખમાળા હમ્બુજ ન્દાની ચોપડી રૂપે પ્રગટ થઈ છે. વાંચકો તે અવશ્ય મંગાવે. -તંત્રી]

- (110) TABLE, table cloth, (110) ટેબલ, ટેબલ પર પાથવવાનું કપડું, નાટકનો ટેબલ, ટેબલ પ્રસંગ, ટીકડી, ચાતુરી, દરજ્જા, તાલીમ, પાતળીન, ટાંચી, માપની પટ્ટી, છેડેથી કળનો આકાર, રચાઈ-શૈલ્ય, કર, ભાટૂતી માટી, ગા, દિશક.
- (111) Team, TELEGRAM, telegraph, TELEPHONE, telescope, television, temperature, temporary, TEN, tender, tennis, tent, term, terminal, terminus. (111) ટીમનાસગોની ટોળી, તારવેલ સરૂથો, તારવું વંચ, ટેલીગ્રામ, દૂરનીન, સંજ્ઞાદર્શિ, ગરમીનું માપ, દુકા સમયનું, દસ, ઠંડાટીએ બહેલા બાવનું પતક, ટેલીસ, તંત્ર, સમ, સમીત, ટેરેનું રચન.
- (112) TEST, text-book, textile, texture, thank, THEATRE, THEORY, theosophy, thermometer, THIRD, third-class, THOUSAND, THREE, throw (112) ટેસ્ટી, પાઠ્ય પુસ્તક, વણાકામ, વણાઈ, આભાર, નાટકગણા, સિદ્ધાંત, આભાનુભવથી પરમતત્ત્વ જાણવા આમદ રાખનું તત્ત્વજ્ઞાન, ગદ્યની માપક વંચ, ત્રીસું, ત્રીસે વર્ગ, હમ્બર, ત્રણ, ફેંકવું તે-થા.
- (113) TICKET, tie, tiffin, tiger, TIGHT timber, TIME, timekeeper, timepiece, time-table, TIN, tincture, tissue-paper, title, title page (113) ટિકીટ, ગાંધિયું તે-એકજ દંનામ મારે બે જમ્બુનો દાવો, નારંગો, વાપ, મચ્છન. ઠમાઈતી લાકડું, વખત. વખત નેનાર, પ્રતિઆગ, વખત પાટ, ડોલો, દારૂમાં આગળથી બનાવેલું રસાયણ. પાનથો કાચા, દોરો. પહેલું પાનું.
- (114) TO, TOAST, TOBACCO, toilet, toll, tomato, TON, TONE, tonic, council, tooth brush, TOP, torch, TORPEDO, total. (114) તો તરફ, અગ્નિ પર મોકલો રોટલી-કોળા ચાનમા પીચું પીચું ને, તમાકુ, કપડાં પહેરી તેવાર થયું તે, ગાદન વેરો, ટોનું. ટો. અવાજની ટપક, પુષ્ટિકારક, ગળાના કાકડ, ટોનું જલ, મથાળું, મથાન, તમાકુ આંધવાનું ઘર, સરવેટી

વેપારની ચાવી

ધંધાની મંદીથી ગભરાતા બાઇ બહેનો માટે આ પુસ્તક આશિર્વાદ સમાન છે. ૫૨ પેઢી, બીજા ધંધાની રોકાણ કે નવકરી હોવા છતાં, નામની પંદર પચ્ચીસ રૂપિયાની પુંઝમાં વેપાર કેમ કરવો અને પોતાની આવક કેમ વધારવી એની વિગતવાર માહિતી આ પુસ્તકમાં આપાઈ છે. તે ઉપરાંત જુદા જુદા નાના મોટા ૧૧૧ દુનનર ઉદ્યોગોની પણ સંગ્રહ વિગત એમાં સરળ અને સારી ભાષામાં જણાવેલી હોઈ, પુસ્તક ધણુજ ઉપયોગી છે.

અનુક્રમણિકા:-૧-આખમાં નામવાળું પાણી. ૨-કાનમાં ચતા દર્દ મટાડનાર દવા. ૩-કોલ્ડ ક્રિમ ૪-કોલ્ડ વોટર. ૫-ખાસી મટાડનાર દવા ૬-ગુલકારક છીંકણી ૭-ચામડી માટેનો પાવડર ૮-ચામડીના રોગો દુર કરનાર મલમ ૯-બડાપાળું દુર કરનાર સાબુ ૧૦-જીવાળ લાવનાર પાવડર ૧૧-નાર મટાડનાર દવા ૧૨-દંતમંજન ૧૩-દરેક માતના દર્દ દુર કરનાર ચમત્કારીક દવા ૧૪-દાંતના દર્દ મટાડનાર દવા ૧૫-દાદી બોડવા માટે લગાડવાળું ક્રિમ ૧૬-નાના બાળકોની દવા ૧૭-આંધળું માટે મલમ ૧૮ પેન બામ ૧૯-ખીચ મટાડનાર દવા ૨૦-મેઠામાંથી દુર્ગંધ દુર કરનાર દવા ૨૧-લેન્ડરડુ' પાણી ૨૨-લેમેન્ટ પાવડર ૨૩-લોટી શુદ્ધ કરનાર દવા ૨૪-વાળ બોળવા માટે પાવડર ૨૫-વાળ ઉગાડનાર દવા ૨૬-વાળ કાઢવાનો પાવડર ૨૭-વાળ કાળો કરનાર કલક ૨૮-રોગુ પાવડર ૨૯-વાળમા નાખવાળુ તેલ ૩૦-લાઈમજ્યુસ અને ગ્લિસેરાઇન, ૩૧-શીતળા માટેની દવા ૩૨-Bath Powder ૩૩-સૂધીવા મટાડનાર દવા ૩૪-કાર્બોસિક સાબુ ૩૫-તાકાતની ગોળીઓ ૩૬-સુગંધીદાર પોમેડ ૩૭-સુગંધીદાર સાબુ ૩૮-છલેકટ્રીક પાવડર ૩૯-ને ૪૦-કાણું ને બાકનું પુંઠ ક્રિમ ૪૧, ૪૨, ૪૩-કાણું, ટોની લાલ ને બાકન છુટ પોલિશ ૪૪-સ્ટેપ ચૌલિશ ૪૫-એક વર્ષ સુધી બગડે નહિ એવી સાદી ૪૬-અધારામા ચળકે એવી સાદી ૪૭-૫૮-ને ચૌલિશ લનાવનાર દવા ૪૮-૫૯-૫૨ લખના માટેની સાદી ૬૦-કોપલ વાનિશ ૫૦-કોલ્ડસાડું બળતણ એકું બળે એવી દવા ૫૧ કાચ કે ચીનીના તુરેલા વાસણ એડનાર ગિદ્રાણુ ૫૨-ચમત્કારીક પાવડર ૫૩-ચમત્કારીક પ્રવાહી ૫૪-ચાદીનું ગિલ્ટ કરનાર પાવડર ૫૫, ૫૬-કુખા લખાણુ માટેની સાદી ૫૭-ખૂબ સરેતા સાબુ (એક આનાથી પણ એછાનો એક રતલ) ૫૮-ખીજા આતનું કાણું છુટ પોલિશ ૫૯-પ્રવાહી સરસ ૬૦-મિસવાવાળા માટે ચમત્કારીક પ્રવાહી ૬૧-સરનિચર ચૌલિશ ૬૨-ફાડન્ટેબ પેન માટેની બુ સાદી ૬૩-મશિનમા પુરવાળું તેલ ૬૪-માખીઓનો નાસ કમ્પુર કાચજ ૬૫-રબર રેફાંપની સાદી ૬૬-સાદીથી લખેલ લખાણુ સુચવનાર દવા ૬૭, ૬૮, ૬૯-કાળી, બુ ને લાલ સાદી ૭૦-બંધનથુ સાબુ ૭૧, ૭૨, ૭૩, ૭૪-હેકટોઆફની લાક, લીટી, બુ અને વાયોલેટ સાદી ૭૫-રૂપની સુગંધીદાર ટિકટીઓ ૭૬-કાઈના લેબલ ૭૭-ખરેખર ચિત્રના પોસ્ટ કાર્ડ ૭૮-ગુલાબની સુગંધીદાર ટિકટીઓ ૭૯-ચમત્કારિક સ્લીસો ૮૦-ચબેલીની સુગંધીદાર ટિકટીઓ ૮૧-નનદુધ રમાલ ૮૨-માડપાનના બીયાં ૮૩, ૮૪, ૮૫, ૮૬, ૮૭-કુલીકેટીંગ કાળા, બુ, લાલ, લીલા અને વાયોલેટ કાર્બન પેપર ૮૮-તૈયાર રબરના સિકકાઓ ૮૯-પતરાની સ્ટેટ ૯૦-ફેન્સી પત્રવ્યવહાર બોક્સ ૯૧, ૯૨-પુકાના મુજાફર અને પત્ર ૯૩-કાળા કાર્બન પેપર (નવી કાતના) ૯૪-રબના પરીકા ૯૫-રબર રેફાંપની બનાવટ ૯૬-રેતીના કાગળ ૯૭-રેશમી રમાલ ૫૨ છબી ૯૮-લાકડા ઉપર છબી ૯૯-ફેન્સી સાર્વિત બોર્ડ ૧૦૦-શુષ્ક અવસરના તૈયાર કાર્ડો ૧૦૧-ચિત્રના પોસ્ટ કાર્ડ ૧૦૨-ચિત્રચુકત મુજાફર ૧૦૩, ૧૦૪, ૧૦૫-કાળા, બુ ને વાયોલેટ કાર્બન પેપર ૧૦૬, ૧૦૭, ૧૦૮, ૧૦૯, કાળી, ક્રે ચ, બુ ને લાલ લાગ ૧૧૦-સુતરાઈ રમાલ ૫૨ છબી ૧૧૧-હેકટોઆફ ચર્ચાત કુલીકેટર.

૧૦૦ પાના : ઈ. આર્ટ પેપર ઉપર : કીમત માત્ર અડી રૂપિયા : પોસ્ટેજ એ આના જુદા, (પરદેશ માટે પોસ્ટેજ સહિત શિબિંચ સાડા ચાર)

લખો:- 'કુમર' ઓફીસ, સોદાગરવાડા, મુંબઈ.

વધારે વેચાણ અને વધારે નફો

દરેક વેપારી એ તો સારી રીતે જાણે છે કે વધારે કમાવવા માટે તેણે વધારે નફો કરવો જોઈએ અને વધારે નફો કરવા માટે તેણે યા વધુ વેચાણ કરવું જોઈએ યા જે માલમાં થોડા વેચાણે વધુ નફો મળતો હોય તે વેચવો જોઈએ.

હવે, કયા માલમાં નફો વધુ મળી શકે એમ છે, એ તો દરેક વેપારી પોતેજ સારી રીતે સમજી શકે તેમ છે. કારણ જેમ દરેક વેપારનો પ્રકાર ભુદો, જગ્યા ભુદી, સંજોગો અને વાનાવરણુ જુદું તેમ નફો પણ ઓછો વાતો થાયજ, એટલે, એ વિગતો નિર્ણય લેખક કરી શકે નહિ, જો કરવા જાય અને અમુકને બંધબેસતો હાખશે. લે તોય તે ખીજાને બિનઅનુકૂળ હોઈ શકે છે. તેથી એનો નિર્ણય કરવાનું વેપારીનેજ શિર છે. અત્યંત, વેચાણ વધારવાનો સલાહ કંઈક વિચારી સકાય એવો છે ખરો, જો કે તેમાંય અમુક અમુક સંજોગોમાં અમુક અમુક ફેરફાર કરવા ગર્રી છેજ. સામાન્યતઃ વેપાર વધારવાના માર્ગ ૭ છે:—

- ૧ વેચાણનું પ્રમાણ વધારવું.
- ૨ હજી વધુ ઉત્પાદ માલ વેચવો.
- ૩ સંબંધિત માલ વેચવો.
- ૪ મલસમી માલ વેચવો.
- ૫ અવનવી તરફનો માલ વેચવો.
- ૬ એકદમ સરતામાં માલ વેચવો.

એ ખરું છે કે આ ૭યે ૭ માર્ગ દરેક દુકાને આજમાવી નહિં પણ સકાય પણ જેટલા આજમાવી સકાય તેટલા તો અવશ્ય આજમાવવા જોઈએ.

૧—વેચાણનું પ્રમાણ વધારવાનું કામ કંઈ યાજી મુશ્કેલ નથી. આદર પદથી ગમે તેટલું ઝાણું ખરીદ કરવાનું નક્કી કરી લેશે નાકળ્યો હોય, વેપારીની દુકાને આવી ઉત્પાદ

માલ જોવા છતાં પોતાના આગ્રહા નિર્ણયને વળગીજ રહેશે, એમ નથી. તેને સારી રીતે આગ્રહો, મનપસંદ માલ આપો, કીમત વાજગી લો તો તે અવશ્ય એકને બદલે બે ચીજો ખરીદી જશે.

૨—ઉત્પાદ માલ વેચવાનો નિયમ રાખવો મણો લાભકર્તા છે. ચાર આનાનો દાંત-અથ એ મહિના લગી લેલે ચાલે, પરંતુ જો ૭ આનાનો તેવો યથા ચાર મહિના ચાલતો હોય તો આદર તેનેજ પસંદ કરશે. અને એ તો સામાન્ય વાત છે પોતાનો ફાયદો કેળું નહિં જોતો હોય ? ૭ આના વારનું કપડું એક વાર ધોવાતા રંગ નીકળી જતો હોય તો પછી આઠ આના વારનું પાકા રંગનું કપડું નહિં ખરીદે, એવો મુર્ખ કાઈ હોઈ શકે ખરો ?—સિવા કે, તે યા એકદમ તંગદસ્ત મરીજ હોય યા તેને રંગની કશી પરવાદ કે ગરરતજ ન હોય. તેથી ઉત્પાદ માલ રાખો. હલકા માલ સાથે ઉત્પાદ માલ પણ આદરને દેખાડો, એઉના ચુણ્ડોપો વધુવા અને પછી સંકેતે ૯૦% આદરો ઉત્પાદ માલજ ખરીદશે— અને નેથી તમને પ્રમાણસર વધુ નફો મળશે.

૩—લગભગ દરેક ચીજનો ઉપયોગ તેની સંબંધિત ચીજ સાથે થાય છે. જેમ દાંત મંજનનો વપરાસ દાંત-અથ દ્વારા થાય છે, તેમ ફાઉન્ટેન પેન સાથે શાદી પણ ગર્રી છે. વળી જેમ પત્રવ્યવહારના કાગળ ઉપયોગી છે, તેમ પરચીઝ પણ અને જેમ કપડા ચીવવા માટે સોપની ગર્રત પડે છે તેમ દોરાય અગિવાઈ છે. દુકામાં, લગભગ દરેક ચીજ એક બીજી ચીજ સાથે સંબંધ ધરાવે છે. વેપારીએ તે સંબંધિત ચીજો પણ વેચવી જોઈએ અને આદર અમુક ચીજ માંગતો આવે તો તેને ને આપવા ઉપરાંત તેનું ધ્યાન

તેની સંબંધિત ચીજ તરફ પણ ખેંચવું જોઈએ. એથી સારું જેવું વેચાણ વધશે.

૪—મવસમી માસ એટલે મવસમ, તહેવાર, રજા વ. પ્રસંગે ઉપયોગી માત્ર દરેક કવચમાં અને દરેક રથને એવી અમુક અમુક મવસમો યા તહેવારો આવે છેજ. તે વેળા ઉપયોગી હોય એવો માત્ર સારી રીતે વેચી સકે છે.

૫—દરેક શખ્સ નવિનતાનો આદર હોય છે. કંઈ પણ નવિનતા ખતાવે અને ધણે ભાગે તે પસંદ કરી, ખરીદશેજ. તેમાં નફાવ સારો મળે છે અને દરોફાન પણ નડતી નથી.

૬—ખની સહે ત્યારે, “સેલ”ના રૂપમાં અમુક અમુક માત્ર એકદમ સરને-પિન: નફાએ-વેચવા કાઢવાને મુક્તતા નહિં. એવો માત્ર એવા સમયમાં સરતામાં વેચાઈ જાય છે, પણ સામાન્ય દિવસોમાં એજ ભાવે વા એથી ઓછા ભાવે વેચાતો નથી.

આટલું કરશે નો તમારું વેચાણ વધશે, અને સાથે સાથે નફો પણ.

જુના કાગળપત્રોનો નવો ઉપયોગ

દરેક વેપારીને ત્યાં પત્રવ્યવહાર આકાશ: વ. રોજ રોજ એકલા થતા જઈ. જે પાંચ વર્ષે મ્હોટો જેવો ટગ થઈ જાય છે. એ જુના કાગળપત્રોનું શું કરવું, તેની વેપારીઓને ભારે મુંઝવણ થાય છે. કારણ કે એ કાગળપત્રોને જુના છાપા તરીકે વેચવામાં અનેક ગયર-લાભો હોય છે. એમ કરતાં, વેપારના બેઠા અને બીજી ખાનગી રાખવા પાત્ર વિગતો બીજાઓના હાથમાં જાય છે—કદાચ વેપારીના દરીદ્રતા હાથમાં પણ જાય છે. તેથી, નેમ કરવું સલાહભર્યું બેખાતું નથી.

પણ કરવું શું ત્યારે! પ્રચલિત રીત. કાગળપત્રોને ખાળી મુકવાની છે. એ કંઈક

હીક છે. પણ એથી વેપારીને એ કાગળપત્રો દ્વારા કરી લાલ મળતો નથી. તેથી, હવે એવી બીજી રીત શોધાઈ છે, જે દ્વારા વેપારીને સારો જેવો લાભ પણ મળે છે અને સાથેજ જુના કાગળપત્રોનો નિકાલ પણ થઈ જાય છે.

એ રીત એટલે કાગળની ખારીક કાનરણ (Paper Wool) બનાવવાની રીત. એથી કાપડો એ થાય છે કે એ કાનરણ પેઢીંગ કરવાના કામે આવે છે અને તેથી તે રૂપિયા આના પાછના દિસામે કાપડો કરે છે. વળી એ કાનરણ એટલી ખારીક કાપડની હોય છે કે કામ પણ શખ્સ તેથી એકાદ કાપડો પરથી એકાદ શબ્દ પણ પુરો મેળવી કે જાણી સકતો નથી, એટલું નહિં પણ કાપવાની પદ્ધતિ એવી અસરકારક છે કે કાનરણ એકલી થઈને એવી બેળસેળ થઈ જાય છે કે તેને એકલી કરવાથીય પુરો પત્ર મેળવવો શક્ય નથીજ.

અસખત, આ કામ કાનર વડે થઈ ન સકે. એ માટે દમજાજી એક નયું વંત્ર બનાવવામાં આગ્યું છે, જે ન્હાની કખાટ જેવું હોઈ. દરેક મ્હોટી ઓશિસમાં વસાવવા પાત્ર છે. તેમાં જુના કાગળપત્રો નાખી દો અને વંત્ર આપોઆપ તેની કાનરણ (Paper Wool) બનાવી આપશે!

આંખો—ની—નેમત

ખાતરીયાશે એખો માત્ર, માયા ખચરાઈ મોતીનો બનાવેલ મુરખો વાપરે. એકલ કાપડો કરે છે.

કીમત તોજા ૧ના રા. એ (પો. જુડું) મોહુંમદ હાજી આહમદ વડાજીવાસા છે. વહેવારના મોહક, જામનગર (મરીઆવાડ.)

જનતામાં સફળ થયેલા વેપારીઓના અનુભવોથી આપણને વેપાર વિષે ધણુમે જાણવાનું મળી આવે છે. એમ તે દરેક વેપારની ઝડપીઆનો જુદી જુદી હોવાના કારણે પેતાના વેપારને લગતા પ્રશ્નોને અનુકૂળી દરેક વેપારીએ મુશ્કેલીઓ દુર કરવા પ્રયાસો કરવા જોઈએ, છતાં ધણી વાર એવું પણ બને છે કે બીજા વેપારીઓને જે જે મુશ્કેલીઓ નડી હતી, તેવી મુશ્કેલીઓ આપણને પણ કાંઈ અને કાંઈ વાર નડે છે અને તેવા સંજોગોમાં તેવી મુશ્કેલીઓને પહેાંતિ વળવા બીજા સફળ વેપારીઓએ લીધેલા ઉપાયો આપણા માટે પણ પ્રેરણારૂપ નીવડી શકે છે. એ કારણેને લઈ આપણે જનતાના કેટલાક સંજોગ વેપારીઓના અનુભવો જોઈએ:—

૧

જાહેાન એક્ટ, સ્ટીવન્સ

આ તે માણસ છે કે જેણે કેનેડામાં જનતાના ત્રણ મહાન કર્મો કર્યા હતા: (૧) કેનેડા પેસિફીક રેલ રોડ બાંધી (૨) એટ મોર્ચન રેલ રોડ બાંધી (૩) પનામા કેનાલ બાંધી. આ બંને રેલ રોડ તેણે સેંકડો મામલ પહોંતી ઝમીન ખોદી અને સપાટ બનાવી બાંધી હતી. પનામા કેનાલ બાંધતાં તેણે એટલાનીક અને પેસિફીક મહાસાગરોને જોડી દીધા હતા. આજે સ્ટીવન્સે બાંધેલી રેલ રોડ હવે દર રોડે સેંકડો ટ્રેનો દોડે છે અને પનામા કેનાલમાંથી દર મહીને સેંકડો સ્ટીમરો આવ જાય છે.

એ માણસ એટલો સાદસિક છે કે હિંદુ-ગીતા આશીસ ૫૧ સુધી તે દરરોજ જાનના જોખમના કામે કરતો રહ્યો છતાં આજે તે હવેનો, જામતો અને હજી કામ કરતો છે. તેણે અશક્ય લાગતા કામે કરવાની જાણે "રેસિયાલીટી" કરી લીધી છે. બીજા લોકો

જે કામે કરે તે કામે સ્ટીવન્સ કરી શકતો નથી. તે માત્ર મુશ્કેલ કામે કરવામાંજ મજા માને છે.

તેનું બાળપણ

આશ્વવસ્થામાં સ્ટીવન્સને કોઈ પણ પ્રકારની ઉપામ કેળવણી મળી ન હતી. તેનો બાપ ગરીબ ખેડૂત હતો, અને તેણે માત્ર એક નાનકડી ગામડી શાળામાં રહેજ રહાજ અભ્યાસ કર્યો હતો.

સ્કુલ છોડ્યા પછી તે આખો દિવસ તોકરી કરતો અને અર્ધા રાત સુધી પુસ્તકો શરૂ અભ્યાસ કરતો.

આમ કેટલોક મુદત સુધી આશ્વા પછી તેને ૧૮૮૨ના સાલમાં એક મોટી તક મળી. તેને કેનેડીયન પેસિફીક રેલ રોડ બાંધવાનું કામ મળ્યું.

સરકારી શર્ત

આ રેલ્વે એક શર્તના રૂપે બાંધાઈ હતી. કેનેડીયન સરકારે રેલવે કુંપનીને એ શર્તે કામ આપ્યું હતું કે જે કુંપની દસ વરસની મુદતમાં કેનેડાની પહોંતી ઝમીનને સપાટ બનાવી, રેલ્વે રસ્તા બાંધવામાં સફળ નીવડે તે સરકાર કુંપનીને ખ્યાસ લાખ પૌંડની રકમ અને એ કરોડ એકર ઝમીન આપે પરંતુ એ જે વખતમાં બાંધકામ પૂરું ન થાય તો કુંપનીને સરકાર એક પાઈ પણ નહિ આપે !

કુંપનીએ આ સરકારી શર્ત કબુલ કરી અને રેલ રોડ બાંધવાનું કામ સ્ટીવન્સને સોંપ્યું. જ મહીનામાં સ્ટીવન્સે એક હજાર માઈલ રસ્તા તૈયાર કરી દીધો. તેણે મંગલવર પહોંતી હિરાડી થકવા, ત્રણ હજાર શીટ ઊંચી પુતો બાંધી, સેંકડો માછલ લાંબી દનડો બનાવી અને બધું કામ પાંચ વર્ષમાં પૂરું કરી દીધું !

ખોજાં કામો

ઉપરોક્ત કામ જોઈ તેને કેનેડાની જેટ

ਫਿਰਪਾਵ

[भाय वीक्षी]

પર્માના મુશ્કિલ મુશ્કરાતીઓનું સાથું રદગર છે
એ દિન્દુ મુશ્કિલ દનિશકમાં યોગ શાળા
આપણું રહે છે.

અઘવાડીયામાં બે વખત પ્રગટ થાય છે
મુદ્રિતમોના હોઠા માટે હક-મંડન ચવાવવા
હંમેશા તૈયાર રહે છે

તે સ્થાનિક અને પરદેશીના સગા સમાચારને
પુગ પાડે છે

તેને દરેક મુશ્કેલીમાં મુજબાતીની રૂઝ છે કે તે
પોતાના આરાજને બાબતે જાણતા
મુશ્કેલીની કિંમતી જાણતા.

दिवना भुविश्रमे तमारा जमाना शास्त्रमोनी
 दाखत नवध्याई हुक्याल निधमित वाचो
 मेतेजरः—हुक्याल भाय वीकडी

૧૫૨, બ્રહ્મ સગ્રીહ સંસ્થાન.

પા.દ.સ.ખા.

[ઘાજડોનું માસિક]

તંત્રી : હિંમતલાલ શુ, શાહ

‘આહસખા’ એકલી વાતો કે ગપગોળા
રજી નથી કરતું, પણ બાથકાને ઉપયોગી સર્વ
વિષયો શિશુઓની દૃષ્ટિએ રજી કરે છે.

એનો દરેક ચંક બાલસાક્ષિતના નિષ્પદ્ય
લેખકના લેખોના બરોડો હોય છે.

જીનથી ત્રીજું વર્ષ આ વરસના આદ્યકાળે
૨-૩ ખાસ આકાશને બેર પુરવકનો લાભ
મળે છે.

તાપકે બાહ્ય થઈ જાય.

वार्षिक लेखाभारः

देशमां ३ अ, परदेगु २ अ, (सि ९)

सर्गो-‘ग्राससभा’ कृत्यसिद्धिः अभिवादि.

ગાકર, વૈદ્ય. કમ્પાઉન્ડર, કેમીસ્ટ, અને
સર્વોપયોગી વૈદક પુસ્તક ગુજરાતી
ભાષામાં તૈયાર છે.

ધી મેડિકલ ગાઇડ એન્ડ રેડી રેફરન્સ
પાઠ્ય પ્યાઠ્ઠીંગ, ૪૨૫ પાનાં.

શ્રીમત ડી. ૧-૮-૦ પા. બુદ્ધ
જેમાં ૬૫ વૈદિક વિષયો ગુજરાતી
ભાષામાં ગ્રંથિત થયા છે. અદ્યે ૩
ગાયત્રી સાગર ભાષા સમાન છે. જેમાં તે
વૈદિક વિદ્યાના અભ્યાસીઓએ એક સદાયક
ગ્રંથરતી મરજ સારે તેમ છે.

નાગદાદ સરકારે દાદમાં આંખોદાર
માટે ખેતર દિરેખચરીઓ રકુવ માટેના
દરજા ખોલવા માફી છે. તે ને વેદકનું જાન
પ્રાપ્ત કરવા માટે સુનતા મે મિલિક સર્જન
સાહેબે તથા ઉ. નિ. મે. એન્જીનેયરનલ મન્દેરેકર
સાહેબે દિરેખચરીઓ, ગેઝ ક્રેમ, વિવેન્જ ચપ
લિક્ટ તથા રકુવ લાપચેરી માટે જો પૂરતક
મંજુર કનું છે. વિશે માટે આ પુસ્તકની
સંપૂર્ણ અનુકરણિકા મંગાવવાથી મોકલીશ.

લખો:—ડૉ. ઉમર માનજી ચૌહાણ એન્ડ કંપની, ગોંડલ (કાઠિયાવાડ)

અય્યર કુમર ગ્રાફીસ, મેનાગરવાડા, મુરતી.

સર્વોપયોગી સક્રિય વેદ્યક પુસ્તકની મુદ્ર-
દેલી ચાથી આપૃતિ મુજબતી લાપામાં
કુમ્પાઉન્ડર્સ હેન્ડબુક

૫૦૦ પાના-૨૦૦ ચિત્રા-કીં ૧૮૦ પૌ. જી.
જેમાં કમ્પાઝિંગ માટે ડિરેક્શનલ કેમ
કરવું, અથેટ્ટ સ્વામીની આત્મ, પ્રીતિદેવપત્ર
કેમ વખતું વાંચવું, પ્રીતિદેવપત્રમાં વપરાતા
સમ્બોના સુવચનની અર્થ, મેટીરીયલ ઓફ
ગ્રેન્ડ થેરાપ્યુટિક્સ, ગ્રેડી સ્વામીનાં કાવ્યો,
મિશ્નર, પાઠકર્તા, પિલ્સ વગેરેની પાચસો
ઉપચંતની બનાવટો, મેટીરીયલ સંબંધ,
અસ્ત્રાતના મનાજો, મેટી પદિદા, શારીરિક
શાસ્ત્ર, શરેષ્ઠપ્રયોગ, પાટા આપવાની રીત,
દુર્લેશન આપવાની રીત, પુરુષ પેસ
કમાવી શકાય તેવી પેટ હવાઓનો
સંગ્રહ, મેગના કાષ્ઠ, ચિત્ત અને ઉપાયો
વગેરે આપનામાં આવેલ છે. જેથી મેલક મધા-
દારીઓ ઉપરાત હરેકને વેચ. ડાક્ટરની
ગરજ સારે છે.

ગોર્થન રેલવે બાંધવાનું કામ મળ્યું. તે પછી તેણે સફળતાથી પુરું કર્યું.

પછી તેને પનામાં કેનીલ બાંધવાનું કામ મેળવ્યું. તે પછી તેણે કામવાળી સાથે દરી ગાળ્યું.

આ બધું છતાં જ બ્રહ્મન એક રીત-સ એક ધણે સાદો અને લોકપ્રિય સાણસ છે. તેણે જગતને દેખાડી આપ્યું કે જગતમાં એક પણ કામ અશક્ય નથી.

—“ઇન્ડિયન બ્યુઝ”માંથી.

ચિંતાતુર વેપારી

ચિંતા કેને નથી હોતી? દરેકને હોય છે. કાંઈને થોડી તો કાંઈને વધારે, કાંઈને આ વાતની, તો કાંઈને તે વાતની. પરંતુ ખરું બેતાં, વ્યક્તિ જેટલી નાની હોય છે તેટલી તેને વધુ ચિંતા હોય છે. વેપારી જેટલો વધુ સાહસિક હોય છે, જેટલો વધારે વેપાર બેડો હોય છે, તેટલું જ તેનું દ્રષ્ટાંતનું પછી વિશાળ હોય છે અને તેથી તેને ન્હાની ચિંતાઓ પડવાની નથી પરંતુ ન્હાના વેપારીનો દ્રષ્ટાંતનું પછી સાર ન્હોતો હોય, તેને નાદં જેવી વાતો ચિંતામાં ધુન્ધી નાખે છે અને કેટલીય રાત્રિયાં કાળી ઊંચ પણ આવતી નથી.

દુકમાં, ચિંતાઓ હોતી અસામાન્ય નથી, ન વળી તેનો પ્રભાવ અસંલગ્ન છે નહીં, ખુદશત છે વિશાળ દ્રષ્ટિમાંથી.

વિશાળ દ્રષ્ટિમાંથી કેળવવાની કિંમત રીત એ છે કે તમને જેટલી ચિંતાઓ મુજબતી હોય તે બધી એક કાળજી પર લખી કાઢો. વેપારી વેપારીને પચ્ચીસ રૂપિયા આપવાનો પરમ દિનનો વાવડો કરેલો છે, તે પછી લખો અને કાલે પેલું કપડું તૈયાર કરી આપવાની ખુદશત છે, તે પછી લખો. દુકમાં, દરેક ચિંતા લખી કાઢો અને પછી ખરા વેપારી તરીકે જ્ઞાતિપૂર્વક વિચાર કરે કે એમાંની કંઈ ચિંતા

ખરી ચિંતા છે અને કંઈ ચિંતા કેવળ તમારી બીક છે? પછી, એવી નકામી ચિંતાઓ છોડી નાખો અને બાકી રહેલી ખરી ચિંતાઓ પર તમારું ધ્યાન એકાગ્ર કરી. કામે વળગો. કારણ જેમ દરેક રોગનો એક પ્રકાર હોય છે તેમ દરેક ચિંતાનોય એકાદ ઉપાય હોય છે. તે મુશ્કેલ લાગે હોય, તે અસ્તિત્વમાં હોય તો છેવટ. તમે તે ઉપાય પર તમારું ધ્યાન જમાવો અને દુક સમયમાં એ મોટી ચિંતાય સખી જશે—તમે ચિંતા મુક્ત થઈ જશો.

ચિંતા છુટતને કારી નાખનાર વસ્તુ છે; તે જાંચી માનસિક બાગારી છે, જેનો ચોષ જેટલો જલદી છોડી સકાય તેટલું સારું. માટે ચિંતા-નિવારણના માર્ગો શોધો અને ચિંતા મુક્ત થવી, સફળ છવન છે.

૧૦ અડચણો

વેપારી છવનમાં સફળતાના માર્ગમાં અડચણો દરેકને અવશ્ય નહીં છે. કાંઈને એ અડચણો તો કાંઈને ચાર, પરંતુ અડચણોનો સામનો કર્યા વિના તો કોઈ કામ્યાબ થઈ શકતું જ નથી.

શી છે એ અડચણો? મોટા ભાગે એ અડચણો નીચલી ૧૦ માં તેમાંની થોડીક હોય છે:—

૧. પેસાની અજાત
૨. જાતની એજાત
૩. તકનો અજાત
૪. અંતરાય રૂપ શખ્સીયતોનો સામનો
૫. વેપારની ખરાબ હાલત
૬. દરીદ્રાઈ
૭. અંગત પરેશાનીઓ
૮. કુટુંબીકા તકલીફો
૯. પેનાની તત્ત્વજ્ઞતાની ખામી

અને

૧૦. બુલકણાપણું

તમારા માર્ગમાં એમાંની જે તકલીફો હોય તેને દૂર કરો અને સફળતા તમારી જ છે.

સાબુની બનાવટ

દરેકે દરેક પ્રકારના સાબુઓ બનાવવાની સંપૂર્ણ માદિની આપનાર એકલીન્ક સાબુનીય અને પ્રમાણભૂત ચોપડી. સદગ્ર અંખી માટે આ હુંકી અનુકમણિકા તો જુઓ :—

અળસીનું તેલ	દ્વિર્લિંચ એજન્ટસ	સાબુ. માનુને પોલિસ
કઠણ અને કોમચ સાબુ	બજરેલા સાબુનો ઉત્કાચ	કરનાર
કપાસીઆનું તેલ	લોચલિંગનું તેલ	.. નેપથાલ
કાર્બનનું તેલ	મહુશનું તેલ	.. પ્રવાહી
કાબોનિટ ઓફ પોટાશ	મીઠું	.. પારશ્ચક
કોપરનું તેલ	રાજન કે રાજ ?	.. પેટ્રોલિયમનો
કોરડીક પોટાશ	રાયબુ તેલ	.. સુશીબે
.. સોડા	લીમડાનું તેલ	.. મધનો
ગ્લોબલ સોલ્ડ	સદુચક પદાર્થો	.. મુદનો
ચરબી	સંખચીર	.. મોટર મેન્ડુ લાવ-
ચરબી અને તેલના મિશ્રણ	સંખકૃત કરવાની કિયા	.. લીસો
કંકણખાર	સંખકૃતની પરિપૂર્ણતા	.. દેશમ ચોખનો
Twangલીઠ અને	સાબુની રીતિયો	.. લિંબુનો
Deavine રીમી	સાબુ. અપોડાઇડનો	.. બાલ કાઢવાનો
ટોલો શુધ કરી	.. બેન લિખાનો	.. લેસીલીનનો
ટાઇલેટ સાબુઓ	.. કપડા ચખાનો	.. સુખાનો
ઝાલિયું તેલ	.. કપડા ચખાનો	.. સોફ્ટ
તલનું તેલ	.. કપડા ચખાનો	.. માટેના રંગો
તેલમાંથી ચોક્કસ, વાસ અને	.. કલિકો પ્રિન્ટસનો	.. માટેની સુગંધીઓ
રંગ દૂર કરવાની રીતિયો	.. કાગડાસો-નધણી	સાબુની કઠાઇનો ફૂગો, બીજ
દ્રવ બનાવવાની રીત	.. તિલગીનનો	સાધનો અને વચો
દ્રવની જલદતા	.. ગુણધર્મી ગુણધર્મી	સોડા ફિસ્ટલમ
ધોવાના સાબુઓ	.. ટાઇપખારનો	સોડિયમ કાબોનેટ
પલ્લ એસ	.. દૂધ કલીનોરનો	સોડિયમ લિંકેટ
પલ્લગીની પરિશ્ક	.. તરતા દર્ધાઈ	દબમ માટેના.
પીચા સાબુ	.. લાગ માટેનો	સાબુ અને તેની ગુણ

પુસ્તકની ઉપયોગિતાયા પ્રેરણ, મુજબના બધા મળીના સજીના કરવાનાઓએ એની એક કરતાં વધુ પ્રતો પોતાની ધોગરચાઘ માટે ખરીદી છે.

એકી આવૃત્તિની ઘોડીકા પ્રતો દબે જાણ છે. જમ્મદી મંગાળી લો. કદાચ પાઠ્યપાઠ શાલ પછુ કામને નહિં મળે.

નવરા એન્ટિક કામગીર : ૨૦૦ પાના : ૪ ગિયો : કપડા પાટી ખાંચગી.

કામગીર રૂપિયા બે (દિવસમાં ૮. ૫. ૭ આના) [પ્રિદેશ : ચાર સિલિંગ]

શિરનાયુઃ—કમર ઓફિસ, સોફાગરવાડા, સુરત.

દિન્દિવં પરિવર્તન અને મુસલમાનો

લેખક: અહમદ શેવિદ અબ્દુલ અબ્લા
મયફુદી, અનુવાદક: જનાબ સિરાજુદ્દીન કુરચી,
નામરોલ

દિન્દી મુસ્લિમોની આજની હાલત, તેમની પડતીના કારણ, બંધાયેલા દષ્ટિનિર્મિત વ. વ. ની અસરકારક અને દલીલપૂર્વક આલોચના કરતી આ ન્હાની પુસ્તિકા, મૂળ લેખકના હુકું વિચારતા પત્રની અનુવાદ કરવામાં આવી છે. દિન્દી મુસ્લિમો ક્યાં છે અને તેમણે ક્યાં હોવાનું નેણએ અને તે માટે શું શું કરવું નેણએ, તે જણવા ઇચ્છતા દર કોઈને એવું મનન કરવાની સિદ્ધાન્તિ છે.

પ્રણય-ખંઝરી

લેખક: જનાબ શોહનલાલ નયરાણી, પ્રકાશક:
જય શ્રોતાપ્રકાશક, રાજકોટ (૬૬ કોડન ૧૯:
પાના ૧૬૪) પ્રીમલ હોટ ડિપો.

આ ડિટેક્ટીવ વાર્તા-પુસ્તક સાપ્તાહિક "જય શ્રોતાપ્રકાશક"ની ખેલી ભેટ તરીકે પ્રગટ કરવામાં આવ્યું છે. જેમાં કામદાર અળવળને નામે ધન-લોભી સુકીપતિયા કેવા ભયંકર પ્રપંચો એવું છે તેની અને સાથે સાથે એક મરીમ છાંરી અને એક તરંગર મિત્ર માસિક વચ્ચેના પ્રેમની આછી ઝાંખી કરાવવામાં આવી છે.

પોતાના માહકોને આણું ફળદાર ભેટ પુસ્તક આપવા બદલ "જય શ્રોતાપ્રકાશક"ને ધન્યવાદ થટે છે

Tin Research Bulletins No 92 to 93

* ઈન્ટરનેશનલ ટિન રિસર્ચ કોન્ડ ડિવિઝનમેન્ટ કાઉન્સિલ તરફથી તાલેવરમાં પ્રગટ થયેલી આ બે શ્રેણિનો Electro Tinning અને Notes on Soldering વ્યવહાર ઇન્જિયે અત્યંત ઉપયોગી છે. જેમાંની ખેલીમાં જુદા જુદા પ્રયોગો દ્વારા કસઈનો ઢોળ ચલાવવાની રીતો ચિત્રો અને કોષ્ટકો સાથે બતાવવામાં આવી છે. ન્યારે બીજામાં રેણુ કરવાની માહિતી પણ એજ પ્રમાણે સચિત્ર રીતે સમજાવઈ છે., આ બેક પ્રકાશનો આ વિષયના ધંધાદારીઓને ઉપયોગી થઈ પડે તે માટે જેમાં

ખાસ કરીને સાર્વત્રીય પરિભાષાને એક હદ સુધી જતી કરી, તદ્દન સારી ભાષા વાપરવામાં આવી છે. સંબંધિત લાઇઓને એ ભેઈ જવા લગાયણ છે.

Tin and its Uses [ગાંઝેલી ત્રિમાસિક]

ઉપરીજ સંસ્થા તરફથી એપ્રિલ ૧૯૩૬થી આ નામનું એક નવું ત્રિમાસિક પણ પ્રગટ થવા માડયું છે, જેના એપ્રિલ અને જુલાઈના બેક અંકો મદારી સામે છે. કસઈનો ઉપયોગ અને ધંધો દિન બ દિન વિકસતો નથી છે, એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખતા, આવા સત્તાવાર સામયિકની ઉપયોગિતા સદને સમગ્ર સકાય જેમ છે. જેમાં કસઈના ઉપયોગો વિષે, ચપડા નવા સંશોધન વિષે, જેના ધંધા અને ઉદ્યોગ વિષે ભરપુર માહિતી સચિત્ર રૂપમાં પેશ કરવામાં આવે છે. ત્રિમાસિકનું કદ મોટું હોય, એ સુખજ ઉદ્યોગના કામજ પર કાદવામાં આવે છે અને તે માધ્યમી 'રિફરન્સ' માટે ઉપયોગી થઈ પડે જેમ છે.

કાઉન્સિલના બીજા પ્રકાશનો પેટે આ નવું પ્રકાશન પણ કસઈના ઉદ્યોગમાં હિત ધરાવનારાઓને મુશ્વ પુરું પાડવાની આકર થઈ છે. 'કમર'ના કાઉ વાચકને તેની હુરમત હોય તો, 'કમર'ના હવાલા સાથે કાઉન્સિલને અર્જ કરી સકે છે.

Progress of Tin Research

ઉપરીજ કાઉન્સિલનો આ ગયા વર્ષનો રિપોર્ટ છે, જે કાઉન્સિલના વિશાળ કાર્યક્ષેત્રની કંઈક ઝાંખી કરાવે છે કાઉન્સિલની લન્ડનની એડિસ, તેના વધતા જતા કામને પહોંચવા નિષ્ફળ નીવડતા તેને મિડલસેક્સ ખાતેના મોટા-અને ક્રાઉન્ફીલ માટે ખાસ બંધિતમાં આવેલા-મકાનમાં ખસેડવામાં આવી છે, અને સંશોધન માટેની પ્રયોગશાળા પણ હવે ત્યાંજ ર પાઇ છે, જે કે આંકડા-વિભાગ હોલાડતા થ હેજ ખાતે છે અને અમેરીકન વિજ્ઞાન કોલેમ્બસ સહેર ખાતે.

ગયા વર્ષે દરમિયાન કાઉન્સિલે પુષ્કળ નવા સંશોધનો કર્યા છે, કેટલીક જાણના નવા યંત્રોની

ચુજ્જલભાઈ પ્રચલિત

૨૦૦૦ અંગ્રેજી શબ્દો

પ્રયોગ : હરીદ્વાર વ્યાસ.

કેમર માસિકમાંની આ લોકપ્રિય લેખમાળા હવે પુસ્તક રૂપે બહાર પડી ચૂકી છે, અને તે એટલા ફરકાર સાથે કે શબ્દો તથા અર્થને શબ્દકોશની માફક સામસામે મુક્યા હોવાથી વાંચનું સુખ મળશે. પરદેશમાં વસવાટ કરી રહેલા લાઇબ્રેરી-મેને અંગ્રેજી સાથે ખૂબ સંપર્ક હોવા છતાં પોતાના જ્ઞાનને અવશ્યત કરવાની તક નથી મળી હોતી, તેમનું આ પુસ્તક અનિવાર્ય યથા પડશે અને જીવન પણ જેઓ અંગ્રેજી ભાષા તરફ આતુરતાભરી નજરે નિર્મલ રહ્યા હોય છે, તે બધાને આ પુસ્તક રોમાંચ આપશે. નમ્મરી નક્ક આજેના મંગલો, [કિંમત નવ આના-પોસ્ટેજ એક આનો-પરદેશ માટે ૮. ૫ મદિત એક રીલીંગ]

ગેઝિક ઇંગ્લીશ ક્લારસ-લાઈ [કોઠીયાવાડ]

સતત ૨૩ વર્ષથી સંપૂર્ણ વ્યાયામ વિષયક સચિત્ર માહિતી આપતું,
હિંદની પ્રજાનું માનીતું માસિક.

૬૨ મદિનાની ૧૫મી
તારીખે નિયમિત
પ્રસિદ્ધ થાય છે.

} **વ્યાયામ** {

વાર્ષિક લવાજમ
દિલ્હી રૂ. ૨-૮-૦
પરદેશ ૫ શિલિંગ

વ્યાયામ વિષયક સાહિત્ય, સાધનો તથા ખુલાસા માટે લખો—

અવસ્થાપક, 'વ્યાયામ', રાવપુરા, યોગદરા.

અનાવિલ પોકાર

અનાવિલ કેમનું એકજ મુખપત્ર

હાનિકારક રિવાજો દૂર કરી-મેનોને કચડાતી બચાવો એ દક્ષિનિન્દુએ લખાયેલા અનેક વિષયો અને જીવન ઉપયોગી લેખો રજુ કરતું માસિક. વાર્ષિક લવાજમ (બેટ પુસ્તક સાથે) રૂ. ૨-૦-૦; પરદેશ માટે શિલિંગ આઠ.

પ્રેસમાં લાપકામ પણ આકર્ષક અને સફાઈદાર થાય છે.

શ્રી અનાવિલ બંધુ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ,

શુરાપુરી લાગળ, બાજીવાળી પોળ—સુરત.

પણ શોધ કરી છે અને તે ઉપરાંત બીજી રચાય-
લિક અને મિશ્ર-ધાતુઓને લગતી શોધો પણ
જો સિવાય ગયે વર્ષ કાઉન્સિલે કુલ ૧૬ પુસ્તિ-
કાઓ પ્રગટ કરી હતી, જેની ૯૭,૦૦૦ પ્રતો
હનુઅનરમાં મુદત વહે ચલામાં આવા છે.

૨૨ પાનાનો આ રિપોર્ટ, કસ્ટોડિયન ડિવિઝનની
'વાર્ષિક પાઠાશીશી સમાન છે. ડિવિઝોને ખીલવવા
માટે મુશ્કેલીને કહેકેકું કંઈ છે, તેનો આ એક
નમૂનો છે.

કાઉન્સિલને તેના આબુધક કાર્ય બદલ ધન્યવાદ.

તરંગ [હિન્દી પાશિક]

ત્રીજીના જનાબ 'બેટલ' બનારસી અને
'બેટલ' બનારસી

ન્દાનું સરખુ દારવરસિક પાશિક છે કુદરતી
દારવરસથી તેને લઈ વધુ ચિકિત્સાવાની ગરજ છે.

કાવ્ય પુષ્પવારી

પ્રકાશક: જનાબ ઝકરીયા અદમદ બાવાળી,
'રંગ' (૧૪ કાઉન્ટ ૧૬: પાના ૨૪) કીમત એક
આના.

રંગન ખાતે યમ મેન્ડ મેમળ એસોસિયેશનના
આસરે ગયલા ગુજરાતી ગુણધર્મોમાં વંચાવતી
કવિતાઓનો આ ન્દાનકડો સંગ્રહ છે. કેટલીક
કવિતાઓ, સાદીજ ઉદા પળુ મે. પ્રયાસ વખાળુવા
પાન લેખાય

ગુરુ દર્શિકા

લેખક: જનાબ મનનરાજ મનનર, સુરત
પ્રકાશક: પ્રજાની ધર્મસભા, ભવનગર. (૧૬
રોયલ ૧૬: પાના ૨૬) કીમત ત્રણ આના.

ન્દાનું એવું રસપ્રદ નાટક છે.

કહેસામકે ઝંડુ હુકુંક

પ્રકાશક: અદલ-સુવત પાર્ટી, કુતિવાળા.
ન્દાના કદની આ હુકું કાવા-ગુજરાતી
અસરોની માપડીમાં પુરવ-રત્નોના ઈશ્વરી દોડો
સંજોધી સમગ્ર આપવામાં આવી છે.

બાલસખા [વાર્તા અંક]

ત્રી: જનાબ દિગ્ગજાજ સુ સાદ, અદમદબાવાદ

* 'બાલસખા'નો આ ખાસ અંક, વર્ગો અંક
વરીકે પ્રગટ થયો છે. બાળકો દોરી દોરી વાંચે
ઘોલી વાર્તાઓ અને તેમને ગમે એવા ચિત્રોથી
અંક ચોળી હશે છે. ધન્યવાદ.

વકીલ [માસિક]

ત્રી: જનાબ કામી સદરીન દ. અબ્બાસી,
અદમદબાવાદ

દળવા સાદિયતું ત્રણ મહિનાથી પ્રકટવા
માંડેક, આ ગુજર માસિક છે. ન્દાના લેખો,
વાર્તાઓ, દુચકા વ. વ. એમાં અપાય છે.

પાઠોગ્ય

* યમ મુરિલમ એસોસિયેશન-કોલ્ડ સાંગાણીનો
૭-૮-૯ વર્ષનો રિપોર્ટ, સંસ્થા કંટા કામ
કે છે બાલિ આરાજનક છે.

* બોલ શીઆ હરનાઅસરી મહદિષ્ટે અમમુ-
મીનનો રિપોર્ટ, મદુવાની આ ન્દાની સરયા
પોતાની દુનસાળા દ્વારા કરવાનું ઉપયોગી
કામ કરી રહી છે. સાદ સ ઉત્તેજનપાત્ર છે.

* મુનિયવ મિન્ડીંગ વર્કસ (ઈર્મન)નું નકું
પ્રાઇસ સિસ્ટ. દક્ષિણ આફ્રિકાની આ લુની
અને બાળીતી સરયાનું ૧૩૬ પાનાનું પ્રાઇસ
સિસ્ટ. તેના વિશાળ વેપાર વ્યવહારની સનદ
૩૫ છે. દક્ષિણ આફ્રિકાવાસીઓ અને અન્ય
ડનેર.

* ૨૨. સા. અમીર્યદ મો. હનેરીનો જીવન-
પરિચય ન્દાની સરખી પરિચય-પુસ્તિકા છે.
જીવન જીવ પોમાં છપાયલા લેખોના ઉત્તર
આપ્યા છે.

* 'રિલેશન'ના ૧૯૩૯ના કેબેન્ડરો. પદોદું કં
અને તાજમદતને મુદર ફેટો, એ ઘોલી
પુસ્તિપત છે.

આ પુસ્તકો મફત છે. અભિપ્રાય આપના
અરે—

સપુન એમિક સમ્પ્રદાય. એમિક રેપ
બાર્ડ રેપ: અવતરનું અને તેની ગાદ, એમિક
ઈન્ડિયોને પદોડી પાઠ, ગુજરાતીમાં પ્રચલિત
૨૦૦૦ અમેરી સમ્પ્રદાય વ. વ.

‘કમર’ને લગતા વિપરીતા પ્રમેના જવાબો અને કમવાર મુક્ત પ્રગટ થાય છે. એકી વેળા વધુમાં વધુ પ્રમેનાજ જવાબ મળી સકશે.

દેખાણ દ્વારા ખાનગી જવાબ જોઈએ તો દેક.પ્ર.ન ટીક પાંચ ખાનાની (બધાં: આઠ ખાના અને પરદેસ: નવ જેની) ટીકટીક બોલશે [જી. ધી.ના જોડે રવીકારતા નથી.]

૨૨૯૪-કાણુદાના ધાસને અંગ્રેજીમાં China Moss, Agar Agar તથા Japanese Isinglass કહે છે. એના જરયા-બધે વેપારીઓના શિગનામા આ રદવા:- Yamada & Co. Ltd., 56 Ryudo cho, Azabu-ku, Tokyo; Horuchi Juzo Shoten, 8 Yedobori Minamidori 4-Chome, Nishi-ku, Osaka; Itoh Yukichi Shoten, 96 Sugawara-cho, Kitaku, Osaka; Ten-toyo Shoten, Utsubo Kita-dori, chome, Nishi-ku, Osaka

૨૩૦૨-ના ડા: જામનગર-(૧) કમરના ૨, ૪૪, ૬૦, ૬૪માં અંગ્રેજીમાં આગેલા પ્રયોગોથી કાચ પર જે ચાંદી ચડે છે, તે એકજ પ્રકારની નથી હોઈ સકતી, સદજ આછી વતી હોય છે. પણ એસક, એ તકાવત એટલે ખારીક હોય છે કે સામાન્ય નજરે પાશી ન પણ સકાય. (૨) ૪૪માં અંગ્રેજી પ્રયોગમાં લામકર એમોનિયાનું પ્રમાણ મુકરેર નથી. સદજ અતુભવથી તે નક્કી કરી સકાશે. (૩) આ નામ માટે નામટ્રેટ આદિ સિંકર ફિટ્રવસ વાપરવા જિદનર છે

૨૩૦૩-આર. ડા: મુંબઈ-એરડિવાના સામાન્ય તેજને સાફ કરી, પરદેશ મોકલવા પાત્ર બનાવી સકાય છે. એની વિગતો કમરના ૪૫, ૬૫ અને ૭૨માં અંગ્રેજીમાં આપને

મળી સકશે. વધી તેને રવાદિહત બનાવવા પ્રયત્ન હોય તો તેમ પણ થઈ સકે છે. એની માદિતી કમરના પાંચમાં અંગ્રેજીમાં છે.

૨૩૦૪-છ. એચ. ડા: કીકાન્ડવા-(૧) ગુંથણકમનું ચર્ન (Knitter) ઘણી કમ્પનીઓ બનાવે છે એનાં નામ આ રદવા:- The Imperia Hosiery Mfg. Co. Ltd; ૨૪૫. Tottenham Court Road,

કુદરે તમને ખાળકો આપ્યાં હશેજ. તેમને ગળ રાખવા અને સંસ્કારી બનાવવા તમે નમારાથી ખનવ કરનાં હશે.

ખાલવાંચન

તેમના લાથમાં મૂકી લુગ્યો: અને તેઓ કેટલા રાજ થાય છે તેની ખાતરી કરો. ભણતા હશે તે તેના લખાણો વાંચીને રાજ થશે. નહિ ભણતાં હોય તે તેનાં ચિત્રો જોઈને રાજ થશે.

‘ખાલવાંચન’ના કદક થકુ એટલે રાજનું માન એક પામનું અર્થ જરીબને પણ એ પરવડશે. પૈસાદારને તો એ રમત વાત છે. તમે આદુક મ હો તો આજેજ રૂ. છે મનીઓડરથી મોકલો

‘ખાલવાંચન’ સમર્થ અને સિદ્ધત જાણસાદિત્વકાર શ્રી વલ્લભજી કવિના તંત્રીપણા નીચે પ્રસીદ્ધ થાય છે, અને કંઈ વખતમાં તે ખુબ વખણાઈ ગયું છે સિરનામું:-ખાલવાંચન કાર્યાલય, રાજકોટ.

London W. C. 1 અને The Auto Knitter Hosiery Co. Inc., Buffalo, New York. (૨) સ્વેટર, ગોળ, ચક્ર વ. માટે સુતર યા ઊન યા કેશમ જે આદો તે વાપરી મકો છે અને એ ત્રણે મીઝો આપતી પાસેના ફેક્ટ પહુ મોટા શહેરમાંથી મળી સકે છે. (૩) જ્વપાનિક પત્ર અમે જેલું ન દેવાયી, તેને વિશે કશો મત આપી સકાય એમ નથી.

૨૩૦૫-મો. પા: મિરાહામરીઆ-નીરર મહિન ત્રણ આર જાતનું આવે છે: સિપરેશ ફ્રેન્શ, ટ્રિપેશ અને ક્યારુપેશ. રામત જુદા જુદા મેકરની જુદી દોષ છે. એ સિવાય એમાંના દાથે ગલાથી સકાય એવા Flat વગેરે પણ આવે છે. તેની કીમત સદાજ વધુ

પત્ર લખતી વેળા

અર્ધિ જતાવેશ કામ પહુ વેપારીને પત્ર લખેા તેા, કમ્પ્યુટના પુછપરછ વિલામમાંથી શિરનામુ મળ્યું છે, એવા દવાલો અવરજ આપજો.

હોય છે. એના શિરનામા માટે ઉપલી પુછ-પરછનો જવાબ દેશો.

૨૩૦૬-દા. જુ. દા: જનમનર-૧) પિપ-નમિન્ટ બનાવવાને લગતા પત્રો માટે દીનસા કમ્પની, એપોસો સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ ૧ ને લખશો. (૨) પિપનમિન્ટ બનાવવાને લગતી માદિતી કમરના ફોમા અંકમાં છે, તેજ છે. બીજા મોપટી નથી.

૨૩૦૭-લા. મો. પ. પા: ઉમતા-નેટા વોટર બનાવવાની માદિતી કમરના ૪૨મા અંકમાં છે, તેજ છે. એ સિવાય બીજું કામ પુરતક દહુ લગી મુજદાલીમાં જપાયું નથી.

૨૩૦૮-મે. જુ. ૨: જનર-૧) રજર સિમિન્ટના નુરખામાં રજર અને બેન્ગાઈનનું

પ્રમાણ મુકરર નથી. કારણ કે સિમિન્ટ જેટની પાટી યા પાત્રો કરી દોષ તેટલા ઓછા વળા પ્રમાણમાં રજર નાખી સકાય છે. (૨) અજનત. આ પ્રોગ માટે Raw Rubber નોઈએ, બીજું નર્દિ ચાલી સકે. (૩) બેન્ગાઈન અને બેન્ગાઈન જુદી મીઝો છે. બેન્ગાઈન એટલે અત્યંત જમદી સળગી ઉઠે એવું પ્રચલિ. આપે લાજતા નામની દવા વાપરી દોષ તેા પ્રોગ થઈ સકે નર્દિ, એ સાદી વાત છે.

૨૩૦૯-ગુ. ૨: ધોલકા-૧) પશિધુન-સંસ્થાઓ પુરતકનો બીજો લાગ દહુ પ્રગટ થયેા દોષ એમ જાણવામાં નથી (૨) જંગલો ખાતાના અબ્યાસ માટે રક્ષાલક્ષિય યા લોન નોઈની દોષ તેા દાપુદખાઈ ફાલલસાઈ દૂરદ, ચક્રા સ્ટ્રીટ, મુંબઈ અને વિનંતી કરી સકશો. (૩) જંગલ ખાતાના અબ્યાસ વિશેની બીજા નામનો માટે એની કોલેજના પ્રિન્સીપાલને લખશો.

૨૩૧૦-આર. એમ. એ: સુવત-૧) ફાઉન્ટેન પેનની બનાવટમાં ખુશી એવા પત્રો અર્ધિ મળતા નથી. કુરપ અને બેરીકાથી મંગાવો સકો છે. (૨) ડિનુરતાનમાં ફાઉન્ટેન પેનો બન છે ખરી. (૩) ફાઉન્ટેન પેન માટે બેટના પદાર્થો વિનંતીમાં મળી સકે છે.

૨૩૧૧-એમ: વડરાણ શહેર-૧) પત્રો ઉપર પીઝો રંગ કરવાનો પ્રોગ દવે જગી જપારો (૨) આપે જે નુરખો આજમારો તેમાં કોરનુના મીજુ દવું? એ બીજુજ જુદ પેશિથનાં ચમક લાવે છે. (૩) કાચ પર કલ્પ કરતાં કપારેક આછી ચટે અને કપારેક ચેરી ચટે તેા એના કળા કારજો દોષ સકે છે. દાખલા રૂપે, કાચ સાફ બનાવર ન હોય, પાખી સાફ ન હોય, વાતાવરણમાં દહુ ઓછી વતો દોષ વ. એટલે એ વિશે કશું ચોક્કસ કહી સકાય નર્દિ. આપ પોતે સદાજ વિચારશો તેા જુદ દરો તે સમજ સકશો.

“કમર” : અંક ૧૦૫માં.

૨૩૧૨-દ. કા. : જોડાણ (૧) આપને કેવી શાહીના તુરખો જોઈએ છે, તે સમજ પડતી નથી. કમરના ૩૦.૬૫.૭૪ અને ૮૦મા અંક-માના તુરખા એક એકથી ચડિયાતા અને બહારમાંની બીજા પ્રચલિત શાહીઓની હરીફાઈમાં ઉભા રહી સકે એવા છે. આપે એ બધા તુરખા જોયા ? (૨) કામળમાં કયો પતંગિયો રંગ વપરાય છે, તે બરાબર સમજી સકાવું નથી. વધુ વિગતો હોય તો કમચ સમજી સકાય. (૩) મોઝા, મક્કર ન. બનાવવાનો યંત્રના વેપારીઓના શિરનામા માટે જુઓ પ્રુછપદ્ધત ન. ૨૩૦૪ નો જવાબ.

૨૩૧૩-અ. દા. કા. : એડન-કમરનું વાર્ષિક લવાઝમ રૂપિયા ત્રણ છે, જ્યારે આપ છુટક અંક મંગાવવા માટેના તે અડદીઃ ચાર આના મોકલવા જતા, ટવાય ખર્ચ એક આનો વધુ થય-એટલે દર મહિને પાંચ આના થતાં, વાર્ષિક પાંચ્છા ચાર રૂપિયા થાય અને વળી, છૂટા અડદા મોડે મળે તે તથા કોઈ અંકની છૂટા કોનત વધુ હોય તે વધુ આપવી પડે તે તો જુદું જ.

૨૩૧૪-પ. જા. તુ. ધોરાજી-(૧) ખાચ. ઝીક કોઈ ખાચ હટકરી વ. માલના વેપારી પામેથી મળી સકશે (૨) જેન્ડાખા એક પ્રકારની પ્રવાહી છે (૩) મોનાનો ટોળ

ચડાવવાની માહિતી ટુંકમાં જણાવો. (નિધિઃ મેન્ડર બનાવવાનો ત્રેણ જણાવો, ત્યારે તેમાં યત્ર વ. ની માહિતી પણ જણાવો.)

૨૩૧૫-દા. કા. : ગમનગર-(૧) રેડિયો ઘણી આતના આવે છે. જે વિશ્વવીક જળથી પણ મજાવો સકાય છે અને બેટરીથી પણ એને લગતી બીજી વિગતો માટે મિ. ખમત એન પટેલ, શાગાલપાત્ર રોડ, સુમતને લખજો. (૨) બાળકોને દાંત આવતી વેળા જે તકલીફો થાય છે, તે કુદરતી ક્રમ છે. બાળકોને બાંધે સારો હોય તો તેને એ તકલીફથી વધારે ખમતુ પડતું નથી. એને માટે એક હલાજ *Teething Necklace* વાપરવાનો છે. જેની બનાવટની રીત કમરના ૫૦મા અંકમાં, જણાવ્યું છે. (૩) કરડા ઉપરના જુદા જુદા ગંધ જુદી જુદી દવાઓથી તીકવે છે સારાન્ય સાદના ગંધ માટે એક તુરખો કમરના ૬૬મા અંકમાં છે, તે જાણો.

૨૩૧૬-વા. કા. : દાંડાણ-(૧) લાઇમગ્રુસ ડોરડીયલ પાંચા તરીકે ઉપયોગી છે. (૨ અને ૩) નિશુના દસમાંથી તાપ્રમાન્ય અને ત્રિજુનો શરતત બનવા ઉપરાંત સાપરીઝ એસિડ પણ બને છે. એને લગતી વિગતો માટે કમરના ૨૪ અને ૭૬મા અંકો જોશો.

૨૩૧૭-સ. સા. : સરદારમદ-(૧) એક વેળા ત્રણ બનાવવામાં વપરાયતી ચાદ ફરી વાપરવી હીક નથી. કારણ તેમ કરતાં, એ પડે તેનાર થયતી ચાદમાં મુલ્ય જેવું કશું નથી હોતું. ઉપરું એસિડ-તરેબો હોય છે. જે તનદૂરતીને હાતી કરે છે. છતાં, તે વાપરતીજ હોય તો, તેને વાપર્તા પછી તરતથી લઈ, પાછળથી થોડી નથી ચાદ સાથે મિથ કરી વાપરી સકાય છે. (૨) સાજુ ઝુકાવ જઈ, તેની ઉપર ખાદ પુરી તીકવે એ તેની બનાવટની ખાખી છે. (૨) રજુ બનાવવાની

માસિક અટકાવ

બંધ પડેલ માસિક ધર્મ રૂઝડીના પીલસ તકલીફ વગર તુરતજ ફરી આવુ કરે છે. રૂતના બધા દોષો દુર થાય છે માસિક લાવનારી ડ્રોગ વગરપતિની આ બનાવટ મર્લાવાળો જોએ લંબી નહીં. રીશીના ડા. ડા. (શી. ૭) લાંબા વખતના અપદા કેસો માટે ડ્રોગ બનાવટ ડિ. ડા. ૫ (શી ૧૦) બો. પી થી ડા. વા વધુ લખો:-

હુઆતુપાન ફાર્મસી જામનગર (કે.) શરત એજન્ટ-સી. એન. બ્રધર્સ, કણ્વીક

પુરી માદિતી આયુની ખતાવડા પુસ્તકમાંથી મળી સકશે.

૨૩૨૮-જ. ડ. વડવાણ-દુઃકાળની બીતિએ આપે જે સ્વચ્છ કંઈ, તે હીક છે. દરે આ લીટીમાં લખાય છે ત્યારે, દુઃકાળનો ભય દર્શી રહ્યો છે, છતાં આપની જિજ્ઞાસા સતેષવા જણાવવું જુરૂં. લાગે છે કે પાક જલદી ઉગાડવાની જે પદ્ધતિઓ રોધાય છે, તે એ પ્રકારની છે: ઝમીનમાં ખાતર પેટે ખાતર વિજળીક-તણખા આપી, તેના પ્રિદાસને ઝડપાવવાની પદ્ધતિ-તથા પાણીમાં ખેતી કરવાની પદ્ધતિ. એમાંય પહેલી પદ્ધતિમાં એ જથ્થ પેટા-પદ્ધતિઓ છે: ઇમેક્ટ્રોફાયના પદ્ધતિ, કોસ્મિક રેઝની પદ્ધતિ. બ વ. એ મેક્રો મેશક, વિજળીક-ખર્ચ પર આધાર રાખે છે, જે ન્હાના સરખા યંત્ર (મેકેટ) માંથી મળી સકે છે અને તેથી તેનો પ્રચાર દરેક સ્થળે સંખ્યાપૂર્વક થઈ સકે એ બીજી પદ્ધતિ કેવળ પાણીમાં-એમાં અનુક રસાયણો મેળવેલા હોય છે, અનેમાંથી વનરપતિયો ઉગાડવાની જે, જે રેખાની રીતે દુઃકાળ પ્રજાને હાથની નથી. કોસ્મિક રેઝની પદ્ધતિનો સદજ પચિય કમરના રૂપમાં અકમાં અપાયેલ દતો. પુરી માદિતી માટે *United States Department of Agriculture, Washington D C* ને લખી જોતો ઇમેક્ટ્રોફાયનરની પુરી વિગતો કમરમાં ફૂંક સમગ્રમાં જણાશે.

આપના લેખો અને ચિત્રો વાંચીને ખૂબ જ આનંદ થાય છે.

**મીડી પીશાખના દરદીઓ
સાવધાન !**

મીડી પીશાખના દરદો ઉપર

અકસીર ચર્ચ સુકેલી એન. સી. જરોડા-વાલાની રજીસ્ટર દવા "શાન્તવન" ની ખાટલી મંગાવી દરદને અટકાવો.

આપના લેખો અને ચિત્રો વાંચીને ખૂબ જ આનંદ થાય છે.

૨૩૨૯-એમ. અ. કા: પેસવળ-શીંગડાના બટન બનાવવાને લગતી જે વિગતો કમરમાં જણાય છે, તે સિવા વધુ વિગતોની બીજી કામ શુદ્ધરતી ચોપડી નથી. અંગ્રેજીમાં જોને કચલી વિગતો મળશે ખરી. અંગ્રેજી પુસ્તકો અમારે ત્યાં નથી. આપ એ માટે અંગ્રેજી જુએસેસને લખશો.

૨૩૨૦-મુ. ૨: ધોલકા-(૧) દેહરાદુન અને કાશ્મીરના કોલેજની છુદી છુદી હીટીઓ વિવેની પુરી વિગતો એ કોલેજના પ્રોફેસરોમાંથી મળી સકશે આપ એ મેક્રો કોલેજના પ્રિન્સીપાલને લખીને, તેમના પ્રોફેસરો મંગાવી જંશે. (૨) કોલેજમાં હાખત થવા માટેની અરજી પણ પ્રિન્સીપાલનેજ કરવામાં આવે છે. (૩) હોસ્ટલ વ. ની સમગ્રની વિગતો પણ કોલેજના પ્રોફેસરમાં જણાવેલો હોય છે.

૨૩૨૧-ઉ. સુ. નાગપદર-(૧) એસેન્સ ઓફ પિપરમિન્ટની ખતાવડમાં રેકીદાઈક રિપરિટ અને પિપરમિન્ટ ઓઈલ બેર બીજો વપરાય છે (૨) દવાનું પૃષ્ઠકરણ કરી, સરકારી તબીબ તરફથી જે સર્ટીફિકેટ મળે છે, તેમાં એ દવામાં કંઈ કંઈ વસ્તુઓ છે તેનો ઉલ્લેખ હોય છે એ માટે દવાન

તાકીદે જોઈએ છે.

માસિક રૂ. ૧૫ મગાર ધર બેઝાં અમેાં આપ્યો. હમેશા ફક્ત એક કલાક કામ કંઈ પણ મહેનત તથા મુડી ધિના કરવાનું છે. એજન્ડાને ઉદાર રીતે, લારપૂર કમીશન, બહેરાતના સાધન કી- ફક્ત ૧૫ આનો બીડી 'સ'પુર્ણ માદિતી મંગાવી યેર બેઝાં સુખ સપતિ આનંદ તથા પેસા મેળવી મુંખો યાજો દરેક જંથુ કમાશે.

(નિઃ-પોસ્ટની રહી ટીકીટો મોકલી તેના લાખ મંગાવો.) ધિ રોયલ રેમ્પ ફાં, જામ લાણુપડ (મદિવાતડ)

“કુમર”ના અંક ૧૦૫માં

મોડલની પેઠે છે. નુરખો નહિ. (૩) ફાણાની દાખલું બીજું મડ નહિ. કાચવાળું કાચ કદાચ એ દરેક કે તે પુરતી પત્તળી નહિ હોય. થોડાક વધુ કડાક પલાળી જોશો.

૨૩૨૨-વિયોગી: ઉપરોક્ત-(૧) મુદ્દન દોરી-ખનારી આવે એવો કોષ ધંધાદારી સુરતમાં નથી. મુંબઈમાં એ કામ માટે પિ એક્સપ્રેસ બોલેક, ૧૬, સર કિરોજીલાલ મહેતા રોડ, કોટ, મુંબઈ અને લખશો. (૨) ‘મિસ્ટર’ નો પ્રયોગ જાણમાં નથી (૩) ફોરસીક સોડાના કારખાના માટે સિમિટો કંપની સ્થાપી હોય તો, સિમિટો કંપની વિષે કુમરમાં જાણના પડ, ૧૭ અને ૧૮માં અકમાના લેખ જોશો. બાકી પ્રશ્નો વિશ્વાસ જીનવાનો હવાજા એટલોજ છે કે પ્રશ્ન જેમને પ્રમાણિક અને કાર્યદક્ષ માનતી હોય, જે વચવાન હોય અને વેપારી લાઠનમાં સમજતા હોય એવા કિરોજીલાલની મોડે બનાવવા અને આખી રોજના, અંગુને વધુમાં વધુ ફાવશે મળે તેવી રીતે ચડવી.

૨૩૨૩-પ: દારસજામ-(૧, ૨ અને ૩) રખના ડુગ્ગામાં જે ગેસ ભરવામાં આવે છે, તે દાખડોજન ગેસ છે એ ગેસ ભરવા માટે કોષ ખાસ યંત્ર નથી આવતું, બદલે એક વાસણ હોય છે, જે રીસાનું બનેલું હોય, તેની ઉપર મજબુત ઢાંકણ અને ગેસ નીકળતા માટે કાક લગાડેલો હોય છે. ગેસ પડતા કરવાની રીત એ છે કે ૧ લાઠ જસન તથા ૧ લાઠ સુરિએટિક એસિડ (સદજ ડામ્પ્યુટ કોરુ) એ વાસણમાં ભરી, વાસણને બંધ કરી દે છે. પાછળથી જે ડુગ્ગામાં ગેસ ભરવી

હોય તેને પેલા કાકની નેળી પર ચડાવી, કાક ખોલી, ગેસ ભરી લઈ, કાક બંધ કરી દે છે. રીસાનું વાસણ તૈયાર ન મળે તો રચાનિક કારીબર ખાસેથી તૈયાર પણ કરાવી સડો છો.

૨૩૨૪-ડી વી: વેરાવળ-(૧, ૨ અને ૩) રીસવાના દોરાની બનાવટ મોટા પાપા પર કરવા માટે યંત્રોનો ઉપયોગ અનિવાર્ય છે. તેને સફાઈદાર બનાવવા, કાંછ પાવા, વોટા બનાવવા વ. વ. કામ માટે તથા રીસો તથા ટ્યુબ બનાવવા માટેય યંત્રો આવે છે. આપ એ માટે મેસર્સ કિરોજી એન. મોટલાલ એન્ડ કંપની કિમિટો, મોટલાલ જિન્ડીંગ, મોટોડ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ અને લખશો.

“કુમર”નો ૧૦૫મો અંક

[કેવાક મુખ્ય લેખો]

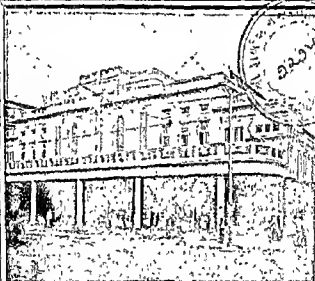
ફેસીન-દધમાંથી બનતો ઉપયોગી પદાર્થ
ખલુરી-વાવેનર
કિથોઆદ્રી-જાપકમાંની ઉપયોગી પદાર્થ
સોનાનો દોળ-એક તારિર દુનર
૧૦૦ પેન્ટ દવાઓ-ચાલુ લેખનો વડુ દરનો
પિત્તળ-દહ વધુ પ્રયોગો
શુંડાનાં બાકસ-કિથોન વિષે
વેપારી લાવ-સંજ્ઞાઓ-C. I. F.,
K. O. B. વ. નો અર્થ અને સમજણ.
હર્બર્ટ કાસન-મધ કાચનો વેપારી-અંગનો
વેપારી-લેખક
સચોટ ઝાહિરાત-એવાપાત્ર તપનો
અને ઓછુ ઘણુ ઘણું.

સુચારો

“કુમર”ના ત્રણ અંકમાં ૩૪૮ પાને “અમર આશા”ની ઝાહિરાતમાં “૩૮૦ પૃષ્ઠ” છપાયા છે, તે જુદા છે. ખરી રીતે “૩૮૦” વાંચવા.

વેતવણી

“કુમર”ના આ અંકના બધા સાદિખના માત્ર તે લેખો સિવાય, જે તંગના લેખકોના નામો સાથે પ્રગટ થયા છે-મીનીશપટના દરો તંત્રીને સ્વાધીન છે.

સુરતી સુરતી બજાર : બી ૭૩૦૬
 ૧૯૩૬માં આજથી તારાજ થયેલો આ વિજ્ઞાન કેન્દ્ર
 નવી શાન સદિન બધાજ નેપાર થયો છે
 [સુરતી બજારના ચલિત્ર ચાટે નુશ્ત્ર ૭૩૦૬ અંક]

ઓક્ટોબર ૧૯૩૬

તમને કઈ ચીજ જોઈએ છે ?

આ ચીજો વાંચી જુવો અને જોઈતી ચીજ અસલી
અને ચોખ્ખી, છુટક તથા જથ્થાબંધ નીચે
જણાવેલા સરનામેથી મેળવો.

— યુનાની ને વૈદક ઉપચાર પદ્ધતિમાં વપરાતી છુટી દવાઓ ને જડીબુટ્ટીઓ	
— ચારણ જેવા કે:—છતરીદલ, જવારિશ, ખમીરલ, ચાકુતી વિગેરે.	
— પાક (હાલ્ડી),	— ટિકડી.
— ગાળી	— મુરંખા,
— ચુર્ણ,	— શરબત,
— અકૃ,	— કુશ્તા (ભરમ),
— મુરંખા (અંજન),	— અત્તર,
— ફંતમંજન,	— સાંધ,
— તેલ,	— દરદુરી,
— દેસર,	— અગર,
— ખરાસ કપુર,	— લોશન,
— મલમ	— સિલાઈત,
— આખા ને 'કુટેલા' ઝવેરાન,	— અંખર,
— સોના ચાંદીના વરક,	— માખ્યાઇ, વગેરે
— દરેક જાતના ઉકાળાના પડીકા	— રંગદાર મહેંદી

મળવાનું ઠેકાણું:—દવાખાના મુઘને સિહત.

સનીતાલાખ, સુરત.

વર્ષ નવમ્ય

માર્ગ દશમો

અક્ટોબર ૧૯૩૬

કુમર

લેવા ક્રમ :

કિંતુ અપિયા ત્રય

અર્થ દેષિયા નવા નવા

વિદેશ વિદિગુ છે

[ઓક્ટોબર ૧૯૩૬]

ચિંતા

કોરોડાઈન

૪૧૬

વેપારી કળા

માથ પર લખવાની

શાદી

૪૧૮

અથોમ પશુ અત

કાળી શાદી

૪૧૯

આદિગત ૪૦૪

કોદનો દલાજ

૪૨૦

આપણું ન જાનો, ક પો

આઈપ વોટર અથવા

૪૨૧

કરો ૪૩૩

એન્ના કામિનેટિય

૪૨૨

ખરીનાગઓની ગફ

વિદરા માટેનું મીઠું

૪૨૩

જોનાને બને તેમત

વિદરાને સુદર બનાવવો

૪૨૪

શોમવા મારો ૪૩૩

દત્તમજન

૪૨૫

માહકોને શુભાનનારા

જેર્મન પાવડર

૪૨૬

ઓપી ફૂજ તો ૪૨૭

મરુડે શટુ

૪૨૮

દશ સચનાઓ ૪૦૪

લેવેન્ડર વોટર

૪૨૯

નકાનો ખરો ઉપયોગ ૪૩૧

લાઈમ જ્યુસ

૪૩૦

ભારતનાની વેપારી

લાઈમ જ્યુસ મિસરીન

૪૩૧

સ રાઓ ૪૨૩

લોખડ માટે ફેલુ

૪૩૨

સયોદ આદિરાત ૪૨૭

વાળા ડોનાર પ્રવાહી

૪૩૩

દર્ગાઈ જોન કેસન ૪૨૮

સનવાઈટ એવો સાથુ

૪૩૪

ટ્રિપ્લિટમાથો વાસ દુર

૪૩૫

કરની

૪૩૬

પરચુરા

ચુનવું મુન્તી નજાર

ની રિબા ૩ મુખાઈ

તત્રીસ્થાનેથી

પ્રમ મ ર ગ

કાતિન મોથરા

૫ પી લડાઈ ૩

સરકારી અકુશની દુરદશ ૪૦૦

ખેતી હુનર અને ઉત્તેગ

૧૦૦ પેન્ટ દવાઓ

ગાકસીર ૪૦૮

આ ૧ કાર ૪૧૦

અ મુકા ૪૦૮

ફેસિટ ૪૦૮

ખાનુર્ડી ૪૧૩

પ્રોતોગો

પિનગ

૪૧૭

અભિપ્રાય ૪૩૫

કાળ પર લખવા માટેની

નિધામારી

૪૦૧

તામ્ર વાગી ૩૮૮

શાદી નીળી ૪૧

હાથવણાટનું કાપડ

૪૦૫

પ્રજ્વરણી ૪૩૬

વાન ૪૧૮

વૌંધી જે ધી ધીક હતી તે યુગ્મી જગમગ
અતે ફાગી નીમળી છે ૧લી અપ્ટેમરે જર્મની
નીચે પોનેડ પર દુમનો કરી, એતી શરૂઆત
કરી છે એજ દિવસે ડે-ઝીગના નાઝી નેતા
હેર ફ્રાન્કફર્ટ એક દુરેશ પ્રચાર કરી ડે-ઝીગને
જર્મની સાથે જોડી દેવા ની આદિગત કરી
હતી પોનેડ પરના જર્મની કુમતા અ
ધિન-ફામે તેને એનવણી આપી હતી પણ
જનાન ન મળતા ૩-૮-૩૬એ બસેરે બ્રિટિશ
વડા પ્રધાન ચેમ્બરને જર્મની સાથે લડા
મંત્રી અદિગત કરી હતી ત્યાર પછી ફ્રેન્ચ
પ્રધાને પણ લુડગમ્મા યુદ્ધાવધુ હતુ

અદાર નિરસની લડાઈ પછી પોનેડ
લગભગ તોગાજ થઈ જર્મનીના કુઝામ
આરી ગયુ છે ને કે રાજધાની વેર્સે નો
૨૬-૧-૧૮ લગી પોલેન્ડના કુઝામાજ બાકી
રહી હતી

રશિયાએ પણ લડાઈની લુગમા લામ
પકારવા દોડધામ કરી પોતાનુ લશ્કર પોને
ન્ડમા ઉતારીને પેલેન્ડનો મ્હોટો લાગ કરાજે
હર્ષ છે

ફ્રેન્ચ-જર્મન મેદાન પર જંગ ચાલ છે
જર્મન પ્રજા લડાઈ રિફલ હોનાની તથા
જર્મની તથા રેલોવેકિયાના અમુક બાજોમા
જર્મની નિશાનીગા આદિર થવાની અગર
મળી છે

રૂમોનિયાના ચા પ્રધાનનુ આર્થ
આડોળે જાર જાગેરે ખુન કધું હતુ

અલ્બાનિયાની આક્રોશાગ કાર્મસી ના
એજન્ટોએ અલ્બાનિયા ખાતે નરી દુકા
ખોલી

લેકાઈ સમયે ફરક નસુનો બાર વધી
ગયો છે મુન્ચ સમયે વચ્ચે પડી નકાતુ
પ્રમાણુ નમ્કા મધુ છે

મુન્ચ ખાતે નેશનલ રફરેન્સ નામની

નવી વિમિટી કર્યા ની શરૂ થઈ છે જે ફિ મો
બન રહે

સુરત ખાતે નમ્કી રેશમનુ કાપડ બના
વવા માટે લક્ષ્મી મિલ્ક મિલ્ક પણ દુમ્મા
શરૂ થતાર છે

લડાઈને સમયે ટપાળ ખાતે એ એમ્પા
વર એવ મેન' ચોજના ર કરી છે

મધ્ય કાતના જલપુર રાજ્યમા મોનાની
ખાણુ યાગી આવી છે યાત્રીક તપાસ પછી
માલમ પડયુ છે કે ત્યાં ફર લન નાગ ઝગી
૧૬૦૦ એનથી લઈને ૫ એન નગી મોનુ મો
એમ છે

ગાળો ઉલોગ દિ મો વિકસિતો જ્ય
કે ૧૮૪૪-૩૫મા ૭૭ ૧૦ ૦૦૦ ટન મો
બન્યો હતો, ત્યારે ૧૯૩૪-૩૫મા એ આકો
૪૧૧૦ ૦૦૦ ટન આ ૧૮૩૬-૩૭મા મો
૪૫ ૦૨૦૦૦ ટન લગી પહોંચી ગયો

પેટ્રોલ સાફ કરવા માટે ગેન્સિલ્સ એ
ટિક એસિડનો ઉપયોગ કરા ની શોધ થઈ છે
જનાની સ કોડી લોગેટરીએ રખા ની
જુદા બનાવી છે જે ૨૫૧ ના ૫થા યુલો
મશરતી ટોલ બીમામા બગી આકાર લાગવા
માટે ખાસ ઉપયોગી થઈ પડશ એનુ નામ
ત્યાં ગીનેરન રખાયુ છે

લેકિશાયન્ની ૨૬ ટોલીએ ચામ ના
જુગમા એના પ્રકરના ખાસ શોધના રખાર
કાપ નુ નસતર રાપરવ ની ચોજના કરી ૭
જેથી ૫૫ સદળે તમ્નીક રિપોર્ટ કે ચા
અને પરિણામે જુગ ચ લુ મ્હ ફેરના સદળ
નના કદના બનાવી રખાય

લુમણુ લગી મળગરા ધાતુનાજ બનના
હતા પણ હવે તે લાકડાની બનાવનાની ચોખ
થઈ છે

મીઠી તાકીમાથી ખડ બનાવનાની ચોખ
થઈ છે

યુરપી લડાઈ

જેના વિચાર માત્રથી આખી દુન્યા ધ્રુવરતી અને કંપતી હતી, જેને ઉદ્ધવવાળ ન દેવાના હોવાની દબાવણો છતાં જેની નેવારીઓ પાછળ યુરપ આખું દિનરાત મશગુલ હતું, તે ખૂનખાર અને ભયંકર યુરપી જંગ ફરી વાર ફાટી નીકળ્યું છે. ૧ લી સપ્ટેમ્બરે સવારે રેડિયોએ દુન્યા સમક્ષ જાહિર કર્યું કે બિટલર કર્ણ નયું જીવું કરવા ચાહે છે અને જોયાર પડતાં તે ડેનિશ જર્મનીમાં શામિલ થયાની અને જર્મનીએ પોલેન્ડ પર હુમલો કરી દેવાની ખબરો દવા દ્વારા-અને ખરેખર દવા પેટેમ-દુન્યામાં પ્રસરી ગઈ. હજી સિટન સાથે પચાપચદાર કરતું જર્મની આવેા ધડાકો, આવી જડપે અને એમિલો કરશે, એમ કોઈએ ધાકું ન હતું. સિટને તેને ચેતવણીઓ મોકલી પણ લડાઈમાં ઉતરેલા દિવસને દબે કાન ક્યા? અંતે ૩ થી સપ્ટેમ્બરે મેમ્બરેલે-અને પછી ગો. ડેમ્સ દિવસે-લડાઈ જાહિર કરી દીધી અને એમ, ગરમીસ વર્ષ પછી ફરી વાર-અને આ સંઘર્ષમાં બીજી વાર-એક મહાદેવ યુરપી લડાઈમાં આગમ થયો.

લડાઈ એમ પણ હરજવાળોગ નથી ત્યાં જે લડાઈમાં લગભગ આખી ઇન્સાનીયત બીંધી યા આડકતરી રીતે સડોવાની હોય તેને માટે શું કહેવું? એટલીજ આસા રાખીએ કે આ લડાઈનો અંત, માનવ માત્ર માટે સ્વદેશીય નીચડે, દુન્યામાં શાંતિ અને ઇન્સાનીયતા પુનઃ સ્થાપના થાય.

કાલિલ મોંઘવારા

દુન્યા જ્યારે કંપાંત કરી રહી છે ત્યારે ઇન્સાનીયતને લાગે. મોટીને અને પોણે દહાડે સુડીને પોતાની વિચેરી તર કરવાના ઉમીદવારોની ખોટ નથી. યુરપી લડાઈ તો શરૂ થઈ ૧ લી સપ્ટેમ્બરે, પણ તે પહેલાથીજ દિન્દુસ્તાનમાં બધેબધે મોંઘવારી બપોળી ગાઈ હતી અને લડાઈ શરૂ થતાંજ દરેકે દરેકે ચીજનો ભાવ દોડો-અને રૂટલે રૂટલે તો જમણો જમણો-કરી દેવાયો હતો. લડાઈ શી થઈ, જાણે પગવારમાં લખપતિ-અથવા કોઈકપતિ-અનવાળી તક લાંબી લાગી.

જે માલ પરદેશથી આવે છે, તે દબે નહિં આવી સહે એ કારણે તેના ભાવ સદજ વધે એ કહક સમજી સકાય છે. પરંતુ તે અનાજ, ઘી, તેલ, ખાંડ અને બીજી ચીજો-એ ખુદ દિન્દનીજ પપદાંશ છે અને ખુદાના ફક્લથી દિન્દની પૂરી ખપતને પહેંચી પળે છે-તેના ભાવમાં કરવામાં આવેલા આ વધારાનો અર્થ શો? પ્રત્નની નિરાધારીનો, લાભ લઈ સુંદરી એમને?

માત્ર એક લાભ કરવા તોયો સિમાં સહે ઉપાડવાની વાત તો ખેડી છે. તેમ કરવું તો, ચુનાદને પાત છેજ. પરંતુ આંગે અકોરણે મોંઘવારી કરતી એપ “વિન્ડ રજી”ના કાનુન મુજબ ચુનાક છે. એ કાનુન તો અરકારને એવી મોંઘવારી પર અંકુશ મુકવાની સત્તા પણ આપે છે, જ્યાં અવિચારી વેપારીઓએ કાંઈક સાંભળ્યું નહિ-કલાકે ક્યાકે જાણ વધારતાંજ ગયા.

સરકારી અંકુશની સુરત

હિન્દના બીજા પ્રાંતને પોતે ‘મુઝીને’ આ પ્રજાકાલીન ‘વન’ કરીએ, તેના અર્થ મોંઘવારી પરના સરકારી અંકુશની સુરત તો તરતજ ઉભી થઈ ગઈ હતી. પણ કમ-નથીમે પ્રાંતિક સરકારને એ વિષે કરવાનું જરૂરી સુચન નહિ. તેણે એવી નીતિને જાણે અંકુશ મુકવાનો ફક્ત તારણો તેજ પાસ દેખાતી છુટ આપીને !

પ્રથમને આ દારૂપત દુકમ માગે તીવ્ર વિરોધ ઉઠાવ્યો. અને સરકારને બાન અપ્યુ અને તેણે ખાણ પગથોં માટે ૧૦ ટકાનો-એટલે ૧૩૧ સપ્ટેમ્બરે જે બાજુ દના તેના ઉપર ૧૦ ટકાની વધુ બાજુ નહિ. મદારવાનો-દુકમ કાઢ્યો છે. સામાન્ય અ-દુકમ કંઈક રાદન રૂપ છે છતાં, વેપારીઓની આપનાઓના જોના નહને લાગે છે કે આવી છુટ આપવાને બદલે સંસ્કાર બાજુ મુન્નર કરી આપે એ સુચી છે. કાનુ કે લકમ મંજાઈ રહી છે અને દિન જ દિન વેપારની દામત વધુ નામુક થતી જશે. એવે સમયે આવી છુટનો બની મકતો મવરવાન દરકોમ મેલેજ નેથી, મિદનર જે મયો કે મરકાર આ બાજુ તાલ પર અંકુશો મુકવા માટે એક મરત્ર મોડે, તામે અને તે. પુરી તપામ પડી, રેગ્ય છુટ આપીને, બાજુ મુકરો કરી દે.

પ્રાંતિક સરકાર આટલું કરશે ?

આપને સીધાં છે :

આ હુનરો ?

કમરે દુકમાં પોતાની વળનું નામુ રાં પૂરું કરશે આ નવ વર્ષે. દરમિયાન એણે રૂપ૦ કરનાં વેપારે હુનરોથી મુન્નરની વાંચ-જોને પરિચિત કરાશે, જેમાંના ઘોડાકાની યાત્રી આ અંકુશ અપાઈ પણ છે પુરી થાદી, જે રત પાનાની પુરિતમ રૂપ છે. મંજાવનાર દરકોમને મુક્ત મેકલાય છે

કમરની નીતિ. વાંચનાની મુરતોને પર હંકા ગઈ, તેમને જોખના દોષ નેવા દુનરોની મદિતી આપના મુદ્દાની છે આજે લખી અપાજવા દુનરી સરિનગો. હવે દેખ બધું એ રીતેજ અપાયા છે.

હજી મેકેડો દુનરે એવા ખાત્રી છે. જેને લખતી પુરી વિમતો મુન્નરનીમાં પ્રગટ થમ નથી. એમાંના ઘોડાકાની એક ના. ૧૧ થી તીવ્ર આપી છે એના લેખો દુકમાં દુકમાં આપવામાં આવશે.

- (૧) મેલેકટુગર : પપ્પાનિ વિષે
- (૨) એનમચકામ : ઉદ્યોગ
- (૩) એલેટિક એલિટ : બન વટ રંગો.
- (૪) કીરી મુનો : ઉદ્યોગ સખા
- (૫) હિરના દડા : બનાવટ વિષે
- (૬) કેનિમનો દોળ : દુનર સખા.
- (૭) હાવખાનુ : મંજી
- (૮) પાનુ-પામિંગો : બનાવટ વિષે.
- (૯) તપા મેનું : બનાવટ અંજોની
- (૧૦) પનાના હવા : ઉદ્યોગ
- (૧૧) પપ્પા : પાનેનર
- (૧૨) માર્જેશકમ વિગા નામી માખન : બનાવટ
- (૧૩) રામ : પાનેનર-ઉદ્યોગ.
- (૧૪) લાખ : ઉદ્યોગ
- (૧૫) વિપરીક : બનાવટ વિષે
- (૧૬) વાજ માટેના તેજ : ખામ પ્રવેશો
- (૧૭) વાજ માટેના વોલન : નૂન નાખાવો
- (૧૮) આર : બનાવટ
- (૧૯) સાજુ દખા : વાનેનર
- (૨૦) લાપોતન થી દારીમરી.

આપને એ જાણવા વિગા આપને નાંદજ. કે દુકમાં દારૂની મોરકારી સખાને દરેથી કમરની નામો મદાર પુરી કરાશે. પણથી છુટ મેલવા માટે જે પનાના અરો હવાના દના ને દરે અંજો નહિ. આટલે મુન્નર મદક તરીકે નામ નોવાઈ દે.

નોંધ : તમને કોઈ ફાવ નીતિ દુનર (જેનું નામ ઉપરથી થતીમા નથી) બનવો દોષ નો તરતજ લખી મોકલો. ને દુનરની મદિતી પૂરી નકે હાવરા થી વાવરવા મોક.

—મવરવાપક

લિથોગ્રાફીના મુજ સિદ્ધાંત
ઝોટલે પાણી અને તેજ પરચેનું
લુદ્ધાપણ. સા કે:દ નાળે છે
તેમ, જ્યાં પાણી હોય ત્યાં તેજ
ન સંભાલે અને જ્યાં તેજ હોય
ત્યાં પાણી ન હોય. બસ, એજ
તે પાથો છે, જેની ઉપર
લિથોગ્રાફીની આખી પદ્ધતિ
ઉભી થયું છે.

લિથોગ્રાફીની શોધ થવા
પછી એમાં નિત નિત નવા
સુધારા સુધારા થતાજ રહ્યા
છે. શરૂઆતમાં તો એ પદ્ધતિ
લાગભગ દાઘ કારીગરીજ હતી;
પાછળથી એમાં યાંત્રિક સાધનો
દાખલ થવા, એક કલાંતં વધુ
રંગોના હાપકામની યોગ્યતાઓ
પણ થઈ અને આજે લિથો-
ગ્રાફીની પદ્ધતિ ઝોટલી ઉચ્ચ
કક્ષાએ પહોંચી ગઈ છે કે દર

કેનાકે ૧૫૦૦ થી ૩૫૦૦ સગી નકસો હાંપી
સકે એવા મોટા રાફસી વંતો મળજી છે
અને તે અધી કિંચાઓ આપ મેળે કરે છે.
યાંત્રિક યુગની આ બહિદારી છે ના ?

વાંચકોને યશો કે આગિરે જીવત છ પ-
કામ અને લિથો-કામ વચ્ચે ફેર જો છે ?
અજાન, એમાં મોટો ફર્ક છે: પદ્ધતિમાં
પણ અને પરિણામમાં પણ. સામાન્ય હાપ-
કામની પદ્ધતિમાં જીખાં ઉપસેલાં હોય, તે પરથી
હાપકામ થાય છે; એથી વિરુદ્ધ લિથોગ્રાફીમાં
ઉપસેલા જીખાંને પુપરાસ નથી. એના બીજાં
-પાથર યા બીજાં-મેષ્ટ સપાટ હોય છે.
તે સપાટ પાથરે પછે મેષ્ટ પર ચાલી લગાડી
હાપકામ કરવામાં આવે છે.

અજાન થવાની મુરત નથી. આ પદ્ધ-
તિનો પાયોજ એમાં છે કે સપાટ પાથર યા

લિથોગ્રાફીનો શોધગ્રામને ફ્રાંસ લાંબો અરસો
નથી મુજથી. બર્નસ્ટીન જેકસ્ટેવેકિયાના પ્રાગ
સહેરના એક પનોતાર પુત્રે એને આજથી
એક સેકડ અગાઉ શોધી કાઢી હતી. એનું
નામ હતું એલોઈસ સિનફિલ્ડર (૧૭૩૧-૧૮૩૪)
અને એનો મુજ સિદ્ધાંત હતો પાથર પર
હાપવાની કળા. અલબત્ત, આજે લિથોગ્રાફીના મુજ
સિદ્ધાંત કંઈક અંશે બદલાઈ ગયા છે અને એના
શબ્દાર્થ પણ મુજબ વિશાળ થઈ ગયા છે.

લિથોગ્રાફી રાજદ શીક બાવામાંથી પધરા
થયો છે. શીકમાં પાથરને Lithoષ કહે છે અને
લેખન પદ્ધતિને Graphoષ. લિથોગ્રાફીનો મુજ
સિદ્ધાંત પણ પાથર પર હાપવાનો હોવાથી,
પદ્ધતિને એ નામે અપાયું હતું.

ગઈ કાલની અને આજની લિથોગ્રાફી વચ્ચે
આકાશ પાતાળના ફેર છે. ૧૦૦ વર્ષ પૂરની લિથો-
પદ્ધતિ અટલે અમૂક તમૂક એક રંગની છપાઈ; ન
આજનો લિથો-અવદાર અટલે અર્ધા ડબન જેટલા
રંગોવાળું આંખોને હડી વળશે એવું મનમોહક
હાપકામ.

આ દુકા પરિચય, લિથોગ્રાફી વિષે વાંચ-
કોને અમત્યની બધી ખાતમી આપશે.

મેષ્ટ પર ચાલી લગાડવા છતાં, હાપકામ
તો ત્યેંધે તેપુંજ થાય છે; આખા કાગળ
પર ચાલીને એકઠો નથી ઉપાતો !

[૨]

લિથોગ્રાફીની પદ્ધતિને અરાખર સમજવા
માટે આપણે કમવાર આગળ વધવું ત્યેંધે.
જાણી પહેલાં, આપણે એમાં અનિવાર્ય એવા
મુખ્ય સાધનોની થોડીક માહિતી મેળવીએ.

લિથોગ્રાફી માટે-

- ૧, લિથો-બંત,
- ૨, લિથો-પાથરો અથવા
- ૩, લિથો-મેષ્ટ,
- ૪, લિથો-ઝીક,
- ૫, લિથો-શાલી,
- ૬, લિથો-કાગળ,
- ૭, લિથો-ટ્રાન્સફર,

લિ
થો
ગ્રા
ફી

૮, લિથો-કલમ,

૯, લિથો-ક્ષય,

૧૦, લિથો-જાડેટ

—ઇલાદિ અનિવાર્ય છે એ સિવાય બીજા યોગ્ય સાધનો પણ નોંધાયે છે ખરા, પણ તે એટલા મદતવાન નથી, જેટલી કે કુશળ વસ્તુઓ. એમ છતાં, તેનો ઉલ્લેખ પણ આગળ જતાં થઈ જશે. અહિં નો અપૂર્ણ ઉપજા ૧૦ સાધનોનો પરિચય પામીએ—

લિથો-ચાંદ્ર ઘણા પ્રકારના આવે છે. આપ મેળે કાચળ ગણે, તેના જરાબર દમનો કરે અને સાથેજ ૧૧૦૦ થી માંડીને ૩૫૦૦ જેટલી નકલો દર કલાકે છાપે એવા મશીન લિથો-ચંદ્ર દ્વે સોધારણ શક્ય ગયા છે વળી એ જુદા જુદા કરના છાપકામ માટે જુદા જુદા માપના આવતા હોઈ. નોંધાયે તુલ્ય વસ્તુ મળી સકે છે. આ પત્રોની કીમત રૂ. ૧૧૦૦૦ થી ૩ ૨૧૦૦૦ સગી હોય છે.

લિથો-પત્થરો તે મુળ સ્પીક છે, જેના પાયા પર આ પદ્ધતિ ઉભી થઈ છે. આ પત્થરો એક ખાસ જાતના હોય છે. તે જર્મનીમાં ખેવેરીઆ પાસેના કેલ્ડીમના વિસ્તારમાંથી મળે છે કહે છે કે આ ગ્રથળના પત્થરો એવા ખાસ ગુણો ધરાવે છે, જે બીજા કામ રચણાના પત્થરોમાં નથી હોતા. કાંસ, ઇરાલી અને ક્રેનેડામાંય દ્વે લિથો-પત્થરો મળે છે, પણ તે આ જર્મન પત્થરોને મુકાબલે ઉતરતી પકિતના લેખાય છે.

આ પત્થરો હવેનાં સીમા-પ્રેરણના હોય છે તેને કાઢી, માપ પ્રમાણે કાપી લે છે અને પછી તેના મથાળે ઘસીને પોલિશ કરે છે. એ ક્રિયા ખાસ અગત્યની છે. કારણ કે એ પોલિશવાળી સપાટી દ્વારાજ છાપકામ થતું હોઈ, એ સપાટી જોઈએ તેની બનાવવામાં ન આવી હોય તો છાપકામ સફળ

થતું નથી. એ માટે, એ પત્થરો ખાસ તૈયાર વેચાતાજ લેવાનો રિવાજ છે.

લિથો-પ્રેસ્ટો—લિથો-પત્થરો પેટ્રોલીથો-પ્રેસ્ટો પણ વપરાય છે આમાં કંઈ તકાવન નથી, સિવા કે પત્થરોને જદમ ધમતુલી પ્રેસ્ટોનો ઉપયોગ કરાય છે તે. અગ્રણ, આ પ્રેસ્ટો પર પણ ખાસ ક્રિયાઓ કરીને તેને ઉપયોગપાત્ર બનાવવામાં આવે છે અને એજ, લિથો-પત્થર પેટે તૈયાર મળે છે.

લિથો-ચાંક મુળ લખાણ વા આકૃતિને પત્થર પર દોરવા માટે વાપરવામાં આવે છે. એની બનાવટ પણ ખાસ પ્રકારે કરવામાં આવે છે, કારણ કે સામાન્ય પ્રકારના ચાંક એ કામ આપી શકતા નથી. લિથો-ચાંક એવા હોવા જોઈએ કે પત્થર પે. દખની વેળા મમે તેડી પાતળી વા જડી લાંબી દોરી સક, જુડી ન જાય, ભૂકો ન પડે અને વેળા પત્થર પરની બીજી ક્રિયાઓ દરમિયાન એસિડના તેમજ છાપકામ વેળા શાકી વે ની

(૧) આ પત્થરો નીચના માપના તૈયાર આવતા હોઈ, તે નીચલી કીમતે મળે છે:—

લંબાઈ	પહોળાઈ	કીમત
૨૦ ઇંચ	૧૬ ઇંચ	રૂ. ૨૨
૨૨ „	૧૮ „	રૂ. ૨૭
૨૭ „	૧૭ „	રૂ. ૩૩
૨૬ „	૨૦ „	રૂ. ૩૪
૨૮ „	૨૨ „	રૂ. ૪૦
૩૦ „	૨૦ „	રૂ. ૪૪
૩૨ „	૨૨ „	રૂ. ૫૭

(૨) લિથો-પ્રેસ્ટો સામાન્યતઃ જોડતની હોય છે, ને કે હવે તે એલ્યુમિનિયમની પ્રેસ્ટો પણ વપરાય છે.

જસત-પ્રેસ્ટોની કીમત આ પ્રમાણે છે.
લંબાઈ ૩૭ ૧/૨ ઇંચ : પહોળાઈ ૩૧ ઇંચ : રૂ. ૧
   ” ૨૦ ૧/૨ ” : ” ૧૭ ૧/૨ ” : રૂ. ૧
દરેક પ્રેસ્ટ ૧/૪૦ ઇંચ જડી હોય છે.

અસર સામે બરાબર ટકી સકે. એ પણ તૈયાર મળે છે, છતાં ધર મેળે બનાવવા હોય તો તેમ પણ કરી સકાય છે. આ રહ્યો એક નુસ્ખો:-

મીઝ ૪ રતલ, ચરખીનો સાણુ (સિંકો)

૨ રતલ, ચરખી ૨ રતલ, લાખ ૨ રતલ, બત્તીની મેશ ૧ રતલ, કોપલ વારનિશ ૧ રતલ:

પહેલાં એક વાસણમાં મીઝ અને ચરખી મેળવી ચુપે ચડાવો. બીજા હાથ પર લાખના ઝીણા કટકા તેમજ સાણુની બારીક કાતરણ કરી રાખો. ત્યારે મીઝ અને ચરખી પીગળીને એકજથ્થા ધમ નળ ત્યારે તેમાં લાખ ઉમેરી, તેને પીગળીને એકજથ્થા થતા દો. પછી તેમાં સાણુ કાતરણ ઉમેરો. તે પીગળી એકજથ્થા ધમ નળ ત્યારે તેમાં કોપલ વારનિશ (જેમાં આગમચથી બત્તીની મેશ મેળવી રાખી હોય) ઉમેરી, ખુબ હલાવતા રહો, પકવા દો. ત્યારે એ મેળવણીના નમુનો ગદર કાઢી દેડો પડ્યા પછી ચણુથી કાપતાં, બરડ કાતરણ ઘટ્ટ સકે તેમ જણાય ત્યારે તેને ચૂસા પરથી ઉતારી લઇ, પિત્તળના બીજામાં કસી, ચોકના આકાર બનાવી લો.

લિથો-શાહી એ પ્રકારની હોય છે. એક તો મુળ પ્રત (Master Copy) લખવાની શાદી અને બીજી છાપકામના શાદી. આપણે અહિં પહેલાં પ્રકારની શાદાની જ વાત કરીએ.

લિથો-એક પંદે લિથો-શાદી પણ ટકાકે હોય ત્રુટી છે, જેથી અસિદ્ધિ અસર સામે ટકર જીવી સકે. એ પણ બજારમાં તેજાર મળે છે. ધરમાં બનાવવી હોય તો તેમ પણ કરી સકાય છે એ માટે નીચલા પ્રયોગોની વાસામણ કરાય છે.

(૩) આ બીજા એ વિજાયમાં અને છે, જેથી મેળવણી દી પડ્યા પછી બીજાને ખોલો, લિથો એક બાદિરે કાઢી સકાય.

મેળવણી નાખવા અગાઉ બીજાની અંદર તેલવાળું કપડું ફેરવી લેવું એવું.

(૧) મીઝ ૧૬ તોલા, ચરખી ૬ તોલા, ચરખીનો સાણુ (કંકણ) ૬ તોલા, લાખ ૧૨ તોલા, રૂમી મરખી ૮ તોલા, વેનિશ તર્પે-ન્ટાઈન ૧ તોલા, બત્તીની મેશ ૪ તોલા.

પહેલાં મરખી અને લાખને બારીક વાડી, તર્પે-ન્ટાઈનમાં મેળવી વોટર બાથ પર ઓગળાવો. બીજા હાથ પર બીજા વાસણમાં ચરખી અને મીઝ મેળવી, પીગળાવી, તેને ચૂસા પરથી નીચે ઉતાર્યા પછી ઉપરના મરખી-બીજામાં મિશ્રણમાં મેળવો. ત્યારે તે એકજથ્થા ધમ નળ ત્યારે તેમાં સાણુ કાતરણ ઉમેરો અને તેવું એકજથ્થા ધમ નળ ત્યાર પછી બત્તીની મેશ ઉમેરો અને હુરત લાગે તો ફરી ગરમ કરી, બધાને એકજથ્થા કરી, બીજામાં બારી લો.

(૨) ચરખીનો સાણુ ૩૦ તોલા, રૂમી મરખી ૬૦ તોલા, સેડા ૩૦ તોલા, લાખ ૧૫૦ તોલા, બત્તીની મેશ ૧૨ તોલા.

પહેલાં સાણુને વોટર બાથ પર પીગળાવી, તેમાં લાખ ઉમેરો. તે પીગળી ચૂકું ૬ એમાં મેશ નાખી, ત્યાર પછી મરખી મેળવો અને એ ફરમિયાન મેળવણીને લાકડાના ચમચ વડે દલાવતા રહો. પછી બત્તીની મેશ ઉમેરી, મેળવણી એકજથ્થા થયે ઉતારી લઇ, બીજામાં રાખી લો.

(૩) મીઝ ૧ રતલ, લાખ ૧ રતલ, ચરખી ૧ રતલ, ચરખીનો સાણુ ૧ રતલ, બત્તીની મેશ ૧/૮ રતલ.

પહેલાં મીઝ અને ચરખીને પીગળાવી, પછી તેમાં થોડી થોડી કરી બધી સાણુની કાતરણ ઉમેરી દો. ત્યારે બધી મેળવણી એક જ ઘટ્ટ નળ ત્યારે લાખની ભૂખી ઉમેરી. તે મળી નળ ત્યાર પછી બત્તીની મેશ નાખી, મેળવણીને ઉકળવા દો. થોડી વારમાં મેળવણી સળગી ઉઠશે. એ વેળા ગભરાયા વિના એ ત્રણ મિનિટ લગી મેળવણીને સળગવા દઇ,

પછી એ વાસણની ઉપર ઢાંકણ દાંટી દો.
જેથી લાકડા છુટાઈ જશે. પછી એને કાઢી
પત્થર વા એવા બીજા કાંઈ સાધન પર રેડી,
ન્દાના મોટા માપના ચોરસ જનાવો લો.

કહેવાની ઝુરરત નથી કે આ નક્કર
શાહીએને વાપરની વેળાએ પાણીમાં મેળવવી
જોઈએ. એની રીત એ છે કે ઝુરરત હોય ત્યારે
એક ખાલી રકાબીને ગરમ કરી, તેમાં ડિરીક
પાણી નાખી, આ શાહીને ચોરસે ઘસીને
જોઈએ તેરી આછી ઘેરી શાહી જનાવો લેવો.
અગળત, પ્રવાહી શાહી ખપ પુરતીજ જના-
વવી જોઈએ. કારણ કે બંધ શીશીમાં રાખ્યા
છતાં તે ૨૪ કલાક કરતાં વધુ સમય રહેવી
નથી.

દુવે આવે છે નંબર સિથો-કાગળોનો.
આ કાગળ પૈણ મુળ પ્રત માટેજ વપરાય છે,
બધી પ્રતો માટે નહિ. એ જોઈએ તેવા જગડા
પાતળા જનાવાય છે. સામાન્યતઃ લખાણ
માટેના સિથો-કાગળો ખાનગી હોય છે,
જ્યારે ચિત્રામણ માટેના જગડા એ કાગળો,
સામાન્ય કાગળો જેવાજ હોય છે, એટલા
દેર સિવા કે એની એક બાજુએ દવા લગા-
ડેલી હોય છે.

સિથો-કાગળોની કાં બાજુએ દવા લગા-
ડેલી છે, તે પારખી સકાય તે માટે દવાવાળી
બાજુ રંગીન-મોઢાં બાજે રેવનચીના શીર
વડે રંગીન-જનાવાય છે અને દવા લગાડવા
પછી કાગળો સુકવી, પ્રેસ-વંત્ર વડે એક કરી
લે છે અને પછી જે લખાણ વ. લખવું હોય
તે દવાવાળી બાજુએ સિથો-શાહી વડે લખ-
વામાં આવે છે.

સિથો-કાગળોની દવાનાં બે પ્રકારો આ
રહ્યાં—

(૧) જિવેટાઇન ૪ ઑંસ, રેવનચીના
શીર ૧ ઑંસ, પ્રારટર ઑંક પેરિસ ૨
ઑંસ, મેંદાની લાહી ૪ ઑંસ, પાણી
૨૩ પાઇન્ટ.

(૨) જિવેટાઇન ૪ ઑંસ, પ્રારટર
ઑંક પેરિસ ૪ ઑંસ, ફ્લેક વ્હાઇટ ૪ ઑંસ,
રેવનચીના શીર ૧ ઑંસ, ગિસરીન ૧૩
ઑંસ, મેંદાની લાહી ૧ રતલ, પાણી
૧૨ ઑંસ.

જેડ મિશ્રણે જુદા જુદા કામના કાગળો
મટે છે. મોટા મિશ્રણવાળા સિથો-કાગળો
સામાન્ય પ્રકારના છે, જ્યારે બીજા મિશ્રણવાળા
કાગળો ખાન વ. માટે ઉપયોગી. મિશ્રણે
જનાવવાની રીત સામાન્ય છે. પ્રવાહી જનાવ્યા
પછી તેને કપડે માગી લઇ, ગરમ કરી, ઇંદ્રિય
પેંદાળા ઊંટ-વાળાનાં બસ વડે કાગળો પર
લગાડાય છે.

સિથો-ટ્રાન્સફર એટલે જિવેટાઇનના
ખારી કાગળ જેવા પડ. એ પારદર્શક હોય
છે અને આકૃતિ દોરવા વા ચિત્રો ઉતારવા
માટે વપરાય છે. એની ઉપર આકૃતિ દોરવા
વા ચિત્રો ઉતારવાની પદ્ધતિ એ છે કે એક
તિલાણુ કામ વડે ટ્રાન્સફરમાં કાનરકામ
કરના હોય તેમ તેને કાનરતા જઠ આકૃતિ
વ ઉતારી લો. પછી તેની ઉપર તારી
લગાડી કાનરકામમાંની ઉંડાણમાં ભરાયેલી
શાહીને રહેવા દઇ, સપાટી પરની શાહી કપડા
વડે જુઝી નાખો અને ત્યાર પછી બીના
કાગળોની યપ્પીમાં એ ટ્રાન્સફરને થોડી વાર
રાખી મુકો. એ ટ્રાન્સફર પણ બીનું ચમ
જશે પછી એ બીના ટ્રાન્સફરને સિથો-
પત્થર પર મુકી પ્રેસ-વંત્રમાં દગાણુ આપનાં,
પેલી આકૃતિ વ. સિથો પત્થર પર નક્ક
ચમ જાય છે.

સિથો-ફ્લેક્સ પણ એક ખાસ ગીત છે.

[અનુસંધાન પાના ૪૫૭ પર]

(૪) આ બીજા પ્રકારના કાગળો માટે આ
મિશ્રણ જે વાર લગાડવું પડે છે-એટલે કે, એક
વાર લગાડવા પછી તે સુકાઈ જતાં, ફરી વાર
લગાડવું જોઈએ.

હાથવણાટનું કાપડ

[૫]

દને આપણે હાથવણાટના કાપડના ઉદ્યોગની વ્યવહાર બાજુ પર વિચાર કરીએ.

એ તો ૨૨૫૪ જે રૂંદેક ઉદ્યોગ માટે સહજ જ્ઞાન અને અનુભવ બેઠકોએ, હાથવણાટના કાપડનો વિષય પણ જોમાં આપણે રૂપ નથી. એમાં-

૧, કાપડ વણવાનું જ્ઞાન

૨, કાપડમાં અવનતી તરફ પાડવા માટે નબદવાર શાણા-નાણા મેળવવાની કૌશલ અને

૩, કાપડ વેચવાનો અનુભવ -એ ત્રણ ચીજો સૂકરી છે. એ ત્રણે સમપ્રમાણ હોય તો સફળતા પશુ તેટલીજ ચોક્કસ સ્થાગવી. પણ જો એ ત્રણે અજાણતા પ્રમાણમાં હોય તો કોઈ એકાદ ભેતી ઉણપ હોય તો સફળતામાંય તેટલા અંશે ઉણપ આવશે. કારણ જાણીતા છે. કાપડા રૂંદે, મુળ ઉદ્યોગનોજ વિષય લાગે તો,

હાથવણાટના કાપડનો ધંધો નફાવંત છે, એનો અર્થ એ નથી કે કાપડ-મિલોની તે દરિદ્રીય કરે છે; નહિંજ, દરીદ્રતા એ છે કે જે કાપડ મિલમાં અને છે, તે હાથ શાળ પર બનાવતાં પરવડશે નહિં. કારણ કે, મિલના કાપડને

હાથવણાટના કાપડનો ઉદ્યોગ, ન્હાની પુછમાં સારી જેની કમાણી કરવા અને એક જગત ભરેા ઉભો કરવાની સારી તક આપે છે.

હિન્દુસ્તાનમાં દર વર્ષે એટલું કપડું બને છે, તેના ૩૭ ટકા એટલી માત્ર હાથવણાટનો હોય છે, એટલુંજ નહિં બલકે હિન્દુસ્તાનમાં એટલું કપડું બને છે, તેના ૪૬ ટકા માત્ર હાથવણાટનોજ હોય છે.

હાથવણાટનો ઉદ્યોગ, કાપડની મિલોના ઉદ્યોગ કરતાં વધુ વિસ્તૃત છે. કાપડની મિલો નમારે રૂબ ૩૦,૦૦,૦૦૦ માહુરોને રોકી મળે છે, ત્યારે હાથવણાટનો ઉદ્યોગ એક કરોડ હિન્દુસ્તાની એને કામ આપે છે.

એટલા જ વર્ષના આ આંકડા દેખાડે છે તેમ, હિંદમાં કાપડની મિલોના વધતા જતા બળને મુકાબલે હાથવણાટના કાપડનો ઉદ્યોગ સારી રીતે ટકી રહ્યો છે :

વર્ષ	મિલનું કાપડ (લાખ વાર)	હાથવણાટનું કાપડ (લાખ વાર)
૧૯૩૧-૩૨	૨,૬૬,૬૦	૧,૫૦,૦૦
૧૯૩૨-૩૩	૩,૧૬,૮૦	૧,૭૦,૦૦
૧૯૩૩-૩૪	૨,૬૪,૫૦	૨,૪૩,૧૦
૧૯૩૪-૩૫	૩,૩૬,૭૦	૧,૪૬,૦૦
૧૯૩૫-૩૬	૩,૫૭,૧૦	૧,૬૬,૦૦
૧૯૩૬-૩૭	૩,૫૭,૨૦	૧,૪૮,૦૦

અંતરુપક કામ કરાય તો એક હાથ-શાળ દ્વારા રોજના બે થાં રૂપિયાનો ચોખ્ખો નફો થવો અશક્ય નથી.

[આ લેખનો પ્રારંભ 'હિન્દુસ્તાન ડિસેમ્બર ૧૯૩૮ના અંકમાં છે.]

મુકાબલે હાથવણાટનું કાપડ સદજ મોંઘિજ થયો. તેથી લગભગ એમાં છે કે જે કાપડ મિલમાં નથી બનતું, તેજ હાથ શાળો પર જનાવાય કે જેથી એ કાનિજ દરિદ્રીય નર્ચિત રહી ધંધો કરી સકાય.

આ તો કેવળ એક વાત થઈ. એ પ્રમાણે બીજી અનેક વાતો છે. સમાજિક પરિવેશ, તેની ફેરનો 'વ. વ. એવા મુદ્દા છે, જે પર ખુબ

[૪૦૫]

(૧) આહિં ૨૫૫૪ કરતું જોઈએ કે આહિં જે હાથ-શાળોનો ઉદ્યોગ હાથ છે, તે વિજ્ઞાનક બળથી સક્ષાવાતા હાથ-શાળો છે.

ધ્વાન આપવું જોઈએ. કાપડની પહેાળાઈને મુદો પણ એટલોજ અમલનો છે. કાપડ મને તેવું ઉઠા અને વાળખી કામને બસે વેચાય, જ્યાં લગી તેનો પનો પુરતો પહેાળો-જે કપડાં અનાવવા માટે તે વાપરવાનું છે, તેને મારે પુરતો પહેાળો-નહિ હોય ત્યાં લગી લોકો તેને પસંદ નહિ કરે.

[૬]

નહાના પાયા પર હાથચણાટનું કામડ ખનાવવા માટે જે હાથ-શાળોથી શુરૂઆત કરવી જોઈએ. જેમ જેમ અનુભવ મળતો જાય અને પધાર્માંથી નફો મળતો જાય તેમ તેમ બોલ શાળો વધારવી જોઈએ. એથી હું કે મુદતમાંજ એક મહોટા ધીકતા વધારા ઉદ્યોગના માસિક થઈ સમાશે.

જે હાથ-શાળોના નહાના કારખાના માટેના અડસદા આ રહ્યાં.

કારખાનાની ફેકાલુ

૨ હાથ-શાળો ૩. ૬૦૦

૧ વિન્યાક-મોટર, રચીય બ્રેડ વ. ૩. ૩૦૦

૧ પુકી, સાફટ, બેરિંગ વ. વ. ૩. ૧૦૦

(૨) આ કેવળ કંપના નથી. એક નળીતા નિષ્ણાતે પણ એજ અભિપ્રાય માહિર કરી, એના ટકામાં નીચલા દાખલા રાંચ્યા છે:—

૧—મેસુરના એક વધારે ૧૯૧૮માં જે હાથ શાળોથી શુરૂઆત કરી. તેની પુજ ૩. ૩૦૦૦ હતી. ૧૦ વર્ષમાં તેણે ૩ ૮૪,૦૦૦નો ચાખણા નફો મેળવ્યો અને આજે તો તેની વાર્ષિક આવક ૩ ૧૦,૦૦૦ છે. એ વેળા મેસુરના આ સાહસ ખેલ જોડો હતો. આજે તો રાજ્યમાં ૧૪૦૦ હાથશાળો છે.

૨—સામગ્રપુરના એક મારવાડીએ ૧૯૨૬માં પાંચ હાથ-શાળોથી આરંભ કર્યો હતો. તેનો પ્રથમ એટલેજ વિકસ્યો કે ૧૯૩૬માં ચોતાલું ખાસ મકાન બનાવી, ૬૦ હાથ-શાળોનું કારખાનું બોલ્યું.

૧ તાણા-પત્ર (હાથથી ચલાવવા

માટેનું) અને નેના સાધનો ૩. ૧૦૦

ફીટીંગ મશીન વ. ૩. ૧૦૦

હાથ પડની પુજ ૩. ૧૮૦૦

૩ ૩૦૦૦

આમ ૩ ૩૦૦૦ જોઈએ, જે ૩ જે ચાર સો ઝોઝા હોય તોય આવી સકે છે. મનજી કે, ૩. ૧૨૦૦ તો ફેકાલુના ચાપ છે અને બાકીની રકમ ફેરડ પુજ તરીકે હાથમાં રહે છે.

હાથ-શાળો વિષે એટલું માત્ર રાખવું ઝુરૂરી છે કે જેટલી પહેાળામનું કપડું તેવાર કરવું હોય તે પ્રમાણેની હાથ-શાળો ખરીદવી જોઈએ. દાખલા રૂપે કોટ, રોરવાની વા કમી-સના કપડા માટે-જેનો પનો ૩૦ થી ૩૩ ઈંચ હોય છે-૪૦ ઈંચના હાથ-શાળો દોઢી જોઈએ. એથી વિરૂધ્ધ, સાડી, ચાદર વા બીજી એવું મોટું કાપડ તેવાર કરવું હોય તો ૫૪ કે ૧૦ ઈંચની હાથ-શાળો જોઈએ. એ હાથ-શાળો પહેલા પહેલથી આવતી હતી, પણ હવે તો દિન્દમાય અને છે. *Loose Reed Motion*ની હાથ-શાળો એ કામ માટે ઉપયોગી છે. તેની ઉપર મુનર વા ખરા કે નકવી રેસમનું વણાટકામ ચાલે સકે છે અને જોઈએ તેવું મનું મા બારીક કપડું બનાવી સકાય છે. વળી તે ચલાવવામાં સરળ છે.

કારખાનાની ફેકાલુની તો વાત મને મને હવે માલની લાગત નેમ વેચાણના અંદાજો જુઓ. નફો ફેરડો છે, તે તરતજ બાજી દરો.

માલની લાગત

૧-ખરા રેસમની સાડીઓ (પર મન લાંગો અને ૪૫ ઈંચ પહેાળો) બનાવવા માટે ૩

(૨) આટલો માત્ર જે હાથ-શાળો પર એક મહિનામાં તેવાર થઈ સકે છે

સાડી દીઠ ૧૦ ઑંસ

રેશમ વપરાય એ દિસાએ ૫૦

સાડીઓ માટે ૫૦૦ ઑંસ

• રેશમ યાવ. બગાડ ૫. ગણતાં.

કુલ ૪૦ રતલ રેશમ: દર રૂ. ૮૩. ૩૨૦

પણુરો-૨ દર રૂ. ૩૦ ૩. ૧૦

બાગકો-૪ (રેશમ દોઢરાવવા વ.

માટે) દર રૂ. ૫ ૩. ૨૦

ગકાન બાફું ૩. ૧૦

ચિંગીક બળ ૩. ૧૦

પરસુરન્ય ખર્ચ, રંગ વ. ૩. ૨૦

યંત્રના ધસારા ખાતે ૩. ૧૦

૫૦ સાડીની કુલ લાગત, ૩. ૪૫૦

૨-કપીસ યા કોટન કાપડના ૧૫૦

તાકા (દરેક ૨૪ ગજ: પનો: ૨૮

ઈંચ) બનાવવા માટે-

દરેક તાકા દીઠ ૬ રતલ મુતર

વપરાય તે ૧૫૦ તાકા માટે

૯૦૦ રતલ મુતર ૩. ૪૫૦

મુતરની રંગાઈ ૩. ૧૫

૨ ચણકારો અને ૪ બાગકોના ૩. ૮૦

ગકાન બાફું ૩. ૧૦

ચિંગીક બળ ૩. ૧૦

પરસુરન્ય ખર્ચ ૩. ૩૦

યંત્રના ધસારા ખાતે ૩. ૧૦

• ૧૫૦ તાકાની કુલ લાગત ૩. ૬૦૫

મલની પચદાઈ

૧-સાડીઓ નંગ ૫૦: દરેકનો વેપારી

ભાવ રૂ. ૧૧ ૩. ૪૫૦

૫૦ સાડીઓની આવક ૩. ૪૫૦

૨-કપીસ યા કોટન કાપડ તાકા

૧૫૦: દરેકનો વેપારી ભાવ રૂ. ૬ ૩. ૯૦૦

૧૫૦ તાકા કાપડની આવક ૩. ૯૦૦

નહે

૧-દર મદિને ૫૦ સાડીઓ બનાવાય

તો આવક રૂ. ૫૫૦

લાગત રૂ. ૪૫૦

માસિક નફો રૂ. ૧૦૦

૨-દર મદિને ૧૫૦ તાકા કાપડ બના

વાય તો આવક રૂ. ૯૦૦

લાગત રૂ. ૬૦૫

માસિક નફો રૂ. ૨૯૫

દિસાબ સાફ છે, નફો સારો અને ધણે

પણ ધન્યતાઓ.

લિથોમાટી

[પાના ૪૦૪થી આગળ]

કારણ કે, લિથો-ગ્રામ માટે મુળ લખાણ લખવા

વા ચિથો દોરવા માટે સામાન્ય કસમ વાપરી

સરાની નથી. એને માટે ખાસ કસમ-ટાંક

આવે છે. ને વપરાય છે.

લિથો બ્રાસ પણ ખાસ આ કામ માટેજ

બનાવાય છે. ને સામાન્ય બ્રાસથી તદ્દન બદલ

પડના હોય. લિથો-ગ્રામ માટેજ ઉપયોગી

હોય છે.

લિથો-પ્રસ્ટાઇટ લિથો-ગ્રામ માટે

ઉપયોગી છે. આ પ્રસ્ટાઇટ રંગરની હોય છે.

નેની ઉપયોગિતા વિશે એટલું કહેવું કાઠી છે

કે કોઈ ઈંચ પડાવો અને ૨૬ ઈંચ લાંબો

એક લિથો પ્રસ્ટાઇટની ક્રોમત રૂ. ૫૦ આપી

પડે છે, છતાં તે દરકોઈને વસાવવી અનિવાર્ય છે.

આ ૧૦ મુખ્ય સાધનો. એ સિવા લિથો

પ્રથર પર ઉતારેલા લખાણ વ.ની મુદ્ર

મુદ્રવવા માટે વપરાતા રહેપર લિથો-ગ્રામ

વાપરવા માટેના દોઢર, રૂ. ૬૦, કોઈએ એટલું

વ. વ. પણ આ કામ માટે મુશ્કેલી છે.

[આ મુદ્રની બાજની માદિની કમનના

અનુભારી ૧૯૪૦ના અંકમાં ઉપાગો]

[જુન ૧૯૩૯-ખાના રપદથી આગળ]

[૩૯] ઝામબુક

આમરીના રોગો માટે અકસીર એણાતું
જાણીતું મલમ છે.

યુક્લિપ્ટસ ઑઇલ ૧૪ તોલા, ફિક્સ રંગની
રાજન ૨૦ તોલા, ઘાડ પેરેડિન ૧૨ તોલા,
કેસોરિન (રંગ માટે) ૨૬૦, સોડા પેરેડિન
૫૫ તોલા.

રાજનને બારીક વારી યુક્લિપ્ટસ
ઑઇલમાં ઓળખાવે બીજી તરફ જેડ
જાનના પેરેડિનને વૅલર-ખામ પર પીગળાવા,
પછી તેમાં યુક્લિપ્ટસ ઑઇલ-રાજનની
મેળવણી ઉમેરે અને ખૂબ મિશ્ર કરી,
એકઠવ થયે વૅલર-ખામ પરથી ઉતરી લે
અને મલમ કદળ થાય ત્યાં લગી તેને દવા
વના રહે.

રંગ માટે કેસોરિન પહેલાંથી યુક્લિપ્ટસ
ઑઇલમાં મેળવી લેવું જોઈએ

[૪૦] 'કુલિટ'

વંદા, મચ્છર, માંકડ અને બીજા જીવ-
જંતુઓના નાશ કરવા માટે વપરાતી આ
દવાથી કોણ અપરિચિત હશે? આજકાલ
તવંગર વર્ગથી લઇને મધ્યમ વર્ગ લગી આ
દવા વાપરે છે. એનો ઉપયોગ હોસ્પિટલો અને
બીજાં એવા સ્થળોએ તેજ ખૂબજ પહોંચે
થાય છે.

ક્રિઓટાટ ૧ રતલ, કામેલિક ઍસિડ
પ્રવાહી ૧ રતલ, પેટ્રોલ ૪ રતલ, પાસ્તેલ
૧૬ રતલ, સુગંધી (જુદાત હોય તો) સહજ.

બધાને મિશ્ર કરે એટલે ફિલ્ટ તેપર.

આ દવાના ઉપયોગ માટે પિચકારી અનિ-

વાર છે. પિચકારીમાં દવા ભરી જંટનાર કર-
વામાં આવે છે.

[૪૧] 'અકસીર'

આ દવા ડઝનખંધ રોગોને લાલ કરે
છે.

કપુર ૬૬૦ તોલા, અજમાના કુચ ૨૬
તોલા, પિપરમિન્ટના કુચ ૫ તોલા, અસિડ
બેન્ઝોઇક ૧ તોલા, ઍસિડ કામેલિક ૧૯
ગ્રીપા.

બધી દવાઓને એક શીશીમાં ભરી, ધુધ
અથવા જલ કરી, શીશીને ગરમ જગ્યાએ મુકી
દો. થોડાક સમય પછી જોશો તો બધી
દવાઓ ઓળખાને પ્રવાહી મલમ ગાળે દશે. દાવે
દવા તેવાર છે.

ઉપર કદવુ તેમ, દવા ડઝનખંધ રોગો
ઉપર વપરાતી હોય, વાપરવાની રીત આ
પ્રમાણે છે:-

અટલું અને અપથો-એક ન્હાના
અમચા જેટલા પાણીમાં ચાર ગ્રીપા દવા
નાખી, દિવસમાં ત્રણ વાર લેતી.

અતિસાર, મરડો અને કોસેરા (કાઠા-
ળીયું)-ચારથી પાંચ ગ્રીપા દવા થોડા પાણીમાં
નાખી, દિવસમાં ત્રણ વાર લેતી વારે થીએ
આડો થતો હોય તો, ઉવરીયની અટકે
ત્યાં સુધી, દર અટકે ક્વાકે ઉપવાજ
પ્રમાણમાં દવા લેતી. વધુ ઘરર પડે તો દરેક
વખતે ઉપર મુજબની દવામાં બે ગ્રીપા લવિં-
એને અડ" મેળવવો.

આંકડી, તાણુ અને પેટની ચુકો-
એક ન્હાના અમચા પાણી અથવા દુધમાં બે

ટીપાં દવા તથા દસ ટીપાં યુવાનો અર્ક મેળવી
દર ચાર ચાર ફક્ત ૩ લેવો. [બાદ્ય ઉપચારઃ
૩ નોત્રા છીંકણીમાં બે ટીપાં દવા મેળવી,
તે છીંકણી કુટીમાં લારવી.]

હાંસો, ખારેરી, છન્દુજીએન્ડા વ.—

• એક ન્દાના ચમચા દુધમાં ચાર ટીપાં દવા
નાખી, દિવસમાં બે વાર લેવી. [બાદ્ય ઉપ-
ચારઃ એક તોલા તલના તેલમાં ૮ થી ૧૦
ટીપાં દવા મેળવી, દરરોજ જાતી પર ધરી.
શેઠ કરવી]

માથાનું દર્દ વ.—ચારથી પાંચ ટીપાં
દવા કપાળ પર ધસવી.

આંખ સુણ જવી—એક ટીપું દવા
આંખના પાપણ પર લગાડવું, પણ દવા
આંખમાં ન જાય તેવી સંજાળ રાખવી. વળી
એક તોલા મોતીના સુરમામાં બે ૩ ત્રણ ટીપાં
દવા મેળવી, તે સુરમા આંખમાં આંકવો.

દાંતનું દર્દ—દાંતના ખસ પર મેની ત્રણ
ટીપાં દવા નાખી, તે ખસ દાંત પર ધસવો.
વધુમાં દુધ પુઝડું લઈ, દવામાં ભીંજવી
દાંતની અંદરની બાજુમાં જ્યાં દર્દ થતું હોય
ત્યાં મુકવું.

કાનનું દર્દ—એક તોલા કાંદાનો રસ
અથવા તલના તેલમાં ચાર ટીપાં દવા મેળવી
દર્દ બંધ થઈ જાય ત્યાં સુધી થોડા થોડા
પ્રમાણમાં કાનમાં નાખવા રહેવું.

“ખરપરુ”, કરાજ, દાદર—એક તોલા
તલના તેલ અથવા અવતુનના તેલમાં દસ
ટીપાં દવા મેળવી, રોજ બે વાર લગાડવા રહે.
ઝોથી બળદરા યાવ તો તલના ૩ અવતુનના
તેલના બદલે મુખાડતું તેલ વાપરવું.

સંધીયા, લકુવો, અર્ધાંગ વાયુ વ.—
બીસ ટીપાં સરમીયું તેલ થા મીઠું તેલ થા તર-
વેન્દાજન અથવા ઘાસતેલ લઈ તેમાં દસ
ટીપાં દવા મેળવી, રૂરૂ હોય ત્યાં દિવસમાં

ત્રણ વાર ધસવી. જે બળદરા યાવ તો દવાનું
પ્રમાણ ઓછું કરવું.

નખગાઈ, અશક્તિ-સવાર સાંજ દસ
તોલા દુધમાં ચાર ટીપાં દવા નાખી, ખાધા
પછી પીવી.

હંદસ મસા-અર્ધો તોલા પીમેલી નાગ-
ફેસર અને અર્ધો તોલા પીમેલી ખાંડ લઈ,
તેમાં ત્રણ ટીપાં દવા મેળવી, ફાંડી જવી. જે
સ્વાદ ખરાબ લાગે તો થોડું માખણ મેળવી
લેવું.

વધરાવળ—એક તોલા એરંડાના તેલમાં
૧૦ ટીપાં દવા મેળવી, લગાડવી.

મોઢાની તથા છલની ચાંદી-અર્ધો
તોલા પીમેલી કપાળચીની લઈ, તેમાં ચાર ટીપાં
દવા નાખી ભીંજવી લેવી અને મોઢામાં તથા
છલા પર દિવસમાં બે વાર લગાડવી. અને
પછી મોઢું પુરવું રાખી, લાજ બદાર દવા
કવા દેવી.

અઘરું, અધમાખ કે ભમરતો ડંખ-
ડંખ લાગ્યો હોય ત્યાં દવા લગાડવી.

કોઠ [સફેદ ને લાલ]-અર્ધો તોલા
પીમેલી નાગફેસરમાં ચાર ટીપાં દવા મેલવી
ખાધા પછી દરરોજ લેવી. વળી દરમ યાવ
તેટલું દુધ પણ ઉપરથી પીવું.

સરદી—એક તોલા સરમીયા તેલમાં દસ
ટીપાં દવા અને દસ ટીપાં તજનું તેલ
મેળવી, પચના તળીયામાં ઘસો. વધુમાં ચાર
ટીપાં દવા ખાજી સાથે દિવસમાં બે વાર લેવી.

બરોળ—એક માસા મોતીની છીપની
જરમમાં એક ૩ બે ટીપાં દવા નાખી, રોજ
બે વાર લેવી.

તાવ-ફે તોલા તુલસીનો રસ, ૩ તોલા
આદુનો રસ તથા ૩ તોલા નાગરવેલના પાનનો
રસ લઈ, તેમાં બે ટીપાં દવા નાખી દિવસમાં
બે વાર લેવી.

પોળો-ચાર દીપાં હાંમનું ઠીકચર લઈ તેમાં બે દીપાં દવા થોડા પાણી સાથે મેળવી, દિવસમાં બે વાર લેવી. યાગાવાળી જગ્યા પર પણ બે દીપાં દવા લગાડવી.

ડામ લાગવા, ઠાઠી જણું વ.-ચુનાઈ પાણી એક તોલો અને મીઠું તેજ ૩ અંગુણ તેજ બે તોલા લઈ. તેમાં પાંચ દીપાં દવા મેળવી દિવસમાં ત્રણ વાર લગાડવી. [લગાડવા પહેલાં દવાને ખૂબ દલાવવી જોઈએ] માંકડ મારેવો-એક પ્યાહું બેરી સળવું શીણ તૈયાર કરી, તેમાં દસ દીપાં દવા નાખી તે શીણને જ્યાં માંકડ રહેતા હોય તે જગ્યાએ લગાડી દેવું.

જીવજંતુઓનો નાશ-એક રતજ પાણીમાં ચાર દીપાં દવા મેળવી, ગર હોય તે જગ્યાને પાણીથી ઘોષ નાખવી. આમ કરવાથી બધા જીવજંતુઓ નાશ પામશે.

નામદર્દી વ.-પાંચ દીપાં માતકાકણીના તેલમાં ત્રણ દીપાં દવા મેળવી, રોજ રાત્રે ત્રણ વાર લગાડવી.

ખેલુ-દસ દીપાં સુખનું તેજ લઈ, તેમાં પાંચ દીપાં બાલસમ કોપાણના અને ચાર દીપાં આ દવા નાખી, રોજ બે વાર લેવો.

કહેવાની મુરત નથી કે આ બધા પ્રમાણ મેટાઓ માટે છે ભરચાઓ માટે એથી ઓછા પ્રમાણમાં દવા લેવી.

[૪૨] ‘ઓલ ક્યોર’

ખરી રીતે, આ દવા એક જુદાજ નામે વેચાય છે એ પણ ઉપત્તી દવા જેવાજ અનેક રોગોની એક દવા છે.

પ્રા અલકોહલ ૧ ક્વાર્ટ, ક્વોર્ટાઈઝર્મ ૧ ડ્રામ, ઓઈલ સસાફ્રાસ ૧ ઓઈસ, ગમ કેમ્પર ૧ ઓઈસ, રિપરિટસ ઓઈ-એમ્પ્રોનિયા ૧ ડ્રામ, ઓઈલ ક્રેડેન ૨ ડ્રામ.

બધાને મેળવી, શીશીમાં બંધ કરી રાખો.

૨૪ કલાક પછી તે વાપરી સકાશે. એની વાપરવાની રીત આ રહી:-

કાન ખજુરા, વીંછી તથા એરી જીવોનો ડંખ-આમાં સુધી ફુગ અને સોનિ જીવો ન રહે ત્યાં સુધી એક ન્હાની ચમચી આ દવા થોડી ખાંડ મેળવેલા પાણીમાં મિશ્ર કરી, દરરોજ ત્રણ વાર લેવી. તેમજ અખી ભાગને આ દવાથી આંધુ પડાશેવો રાખવો.

મુંજેલી છાતી અને કુશના રસ્તાનું બંધ થવું-દિવસમાં ચાર વાર છાતીના તે ભાગને આ દવાથી ઘેવો પછી કુના પ્રમાણે દવામાં બોંજવી, છાતી ઉપર રાખી, તેના ઉપર જીનો કાગિા રેશમનો કંટકો બંધવો. કદાચ

૧૦૦ પેટન્ટ દવાઓ

આ લેખનો આ શ્રીએ દર્શાવે છે., આજે તને ૩૨જ ૪ પ્રયોગો લેવા; આગળ જે દર્શાવ્યા મળી ૩૮ પ્રયોગો અપાયા છે. એ જે અંક-અંક નંબર ૧૦૦ અને ૧૦૨-અવરત મંગાવો. પાછળથી ગમે તે કાચને નાંદિ મળે. કામત આઠ આવી

લખો:-કમર ઓટીસ-મુરત.

સદીથી અગર બીજા કોઈ કારણથી છાતી કંકત અકાષ્ટ મંદ હોય અને થણું ફુગ થતું ન હોય તો ધીમે ધીમે દરરોજ દોઢે ઘસીને દવા લગાડો.

ગળાનો રોગો-દરરોજ સવાને, ખંપેર, સાંજે અને સુતી વખતે એક ન્હાની ચમચી અરી આ દવા થોડીક ખાંડ નાખેલા ગરમ પાણીમાં મિશ્ર કરી લેવી. વગી સુતી વખતે આ દવામાં બોંજવેલ ગરમ પાણીને ગળા પર બાંધવો. એ સિવાય કંઠમાળા અને મુંજેલા ગળાની મુય-નામા ખતાડવા પ્રમાણે દવાનો ખાસ પણ લેવો.

ડામ, વરુળથી કાઠણ કે ઝાકળથી અકાષ્ટ જણું-ફુગ મટે ત્યાં સુધી અખી ભાગને આ દવાથી પડાશેવો રાખવો. પહેલી

વાર લગાડનાથી કદાચ જાગતરા યશે, પણ થોડી વાર પછી આરામ થઈ જશે. ઝખ્ખી બાગને દવા નહીં લાગે એમ આ દવાથી બીજવેલા પાણી બાંધી રાખજો.

ઢીંભણા-ગળી સહ તે દીમણાને ઉપસાવે કે જેથી થોડી બહાર નીકળી જાય. પછી બરફના પાણીમાં બીજવેલ કપડું મુકે પણ એ રીતે કે પાણી ટપકે નહીં, બરફ રૂકત કપડું ઠંડું રહે. એ માટે વારંવાર કપડું બીજવતા પણ રહેા. પછી ઝખ્ખી બાગને આ દવાથી પલાળેતો રાખો. (દવા આંખમાં ન જાય તેની સંભાળ રાખવી.)

ચામડી ફાટથી-વારંવાર દવા લગાડતા રહેા.

સરંદી થોડા એમયા ભરી આ દવા થોડા ગરમ પાણીમાં નાખી, મુતી વખતે તે પાણીથી રનાન કરો અથવા તેમાં હાથ પણ બેળી ગળેા. વળી એક ખાસા ગરમ પાણીમાં ખાંડ નાખી, તેમાં અડધી કે એક ન્હાની ચમચી દવા નાખી મુતી વખતે લો. વળી સવારે અને રાત્રે છાતી પર દવા મેળો તથા પગને ગરમ તથા મુકા રાખો.

ઉધરસ-સરંદી, ગળાનો શોભે તથા ગળા બેચી જવા માટે બનાવેલા ઉપાય કરો વધુમાં જો કોઇ બીજા રોગના ચિન્હો ન હોય તો એક ન્હાની ચમચી દવામાં દસ ગળેા મેળ કે મુધ મેળવી દર અર્ધે અર્ધે કદાકે તેમાંથી બે ચમચા જેટલી-અને જ્યારે કદ કાઢવાની ઇચ્છા થાય ત્યારે એક ચમચી-એ મેળવણી લેા અને જો ઉધરસથી શોભે ધણે હોય તો ગળા અને છાતીના ઉપરના ભાગ પર અને એક બાજુએ પણ દવા લગાડો.

તાણ, પેટશુળ, વાયુશુળ-પુખ્ત વયના માણસને અર્ધાંથી એક ન્હાની ચમચી લટી આ દવા થોડી ખાંડ મેળવેલા ગરમ પાણીના ખ્યાલામાં મેળવી દર વીસ વીસ મિનિટ

આપો. એક વરસથી વધારે વયનાં બચ્ચા માટે ગરમ પાણીથી બરેલા અડધા ખ્યાલામાં થોડી ખાંડ તથા દસથી ત્રીસ ટીપાં મુધી આ દવા મેળવી, તેમાંથી દર દસ દસ મિનિટ, એક ન્હાની ચમચી દવા આપતા રહેા. વળી આંડને લગતી મુશ્કેલીમાં લખ્યા પ્રમાણે બાહ્ય ઉપચાર પણ કરો.

હાથ પગની તાણ અને આંકડી-ડિપેથેરીયા નામના રોગમાં તો તરતજ ટાંકટ-રની મદદ લેવી. તે સિવાય બીજા રોગ માટે તલતા તેમથી ઉલટી કરાવવી, ગરમ પાણીમાં હાથ તથા પગ તરતજ બેળી દેવા, તેમજ દર્દને તેજ વખતે એક કામળામાં વીંટાળા દઇ ખુબ પરશેવો થવા દેવેા. થોડાક ગરમ અથવા ઠંડા પાણીમાં દસથી પંદર ટીપાં દવા આપવી. ઓરથી છાતી તથા ગળાના ભાગ પર દવા મેળવવી. દ્રવ્યને દવામાં પલા-ળવા. (નોંધ: આ બધું તરતજ કરવું જોઇએ.) કેટલીક વખતે ઉલટી થાય નહીં ત્યાં મુધી એક ન્હાની ચમચી તલતા તેજમાં થોડીક આ દવા મેળવી, દર પંદર પંદર મિનિટે તે પણ આપવામાં આવે છે.

ધા-આ દવાથી બીજવેલ ગરમ કપડાંથી ઝખ્ખી બાગને મજબુત બાંધી રાખો.

ઝાડા-સાધારણ રીતે તો દરેક વખતે ઝાડા થવા પછી થોડી ખાંડ મેળવેલ ગરમ પાણીના એક ગલાસમાં અર્ધાંથી એક ન્હાની ચમચી મુધી આ દવા મેળવીને આપો. અપકવ ખોરાક કે રૂળ ખાવાથી, કે ઘણું ખાવાથી ઝાડા થતા હોય તો એરંડીયું તેલ એક ન્હાની ચમચીથી થોડી ચમચી મુધી (કિમરના પ્રમાણમાં જોઇએ તેટલું) આપો. વારે પડીએ કે ચાણુ દુઃખાવો થતો હોય તો દર દસ મિનિટ આ દવા થોડા ખાંડ મેળવેલા ગરમ પાણીમાં મેળવીને લેવી. વળી પેટ પર તથા આંતરડા પર દવાની માસિશ કરવી.

અસદ્ય વેદના થતી હોય તો ગરમ પાણીમાં થોડી દવા નાખી, તેમાં એક કપડાનો કટકો ભેળી, દહીં ખગી સકે એટલો ગરમ કરી પેટ પર મુકવો અને પછી દર અર્ધ કલાકે તે બદલતા રહેવું.

મરડો-દર અર્ધ અર્ધ કલાકે એક ન્દાના ગલાસ નોટલા ગરમ પાણીમાં ન્દામાં થોડી ખાંડ હોય-એક ન્દાની ચમચી દવા નાખી લેવી. વધુમાં એક ચમચી એરડીયું તેલ લઈ તેમાં વીસ ટીપાં દવા મેળવી તે પણ લેવું. વળી ગરમ પાણીમાં થોડીક દવા મેળવી તેમાં ગરમ કપડાના કટકો ભેળી, તે આતડાની જગ્યાએ મુકી રોક કરવી. જો નળગાંઠ વધુ હોય તો તરતજ ડોક્ટરની મદદ લેવી.

થેડની ચુંક-દર ત્રણ ત્રણ કલાકે થોડી ખાંડ મેળવેલા ગરમ પાણીમાં એક ન્દાની ચમચી ભરી દવા નાખી, તેમાં પગના તળીયાં તથા પગને ભીંજવવા અને વળી દુઃખતા ભાગ પર દવા મેળવી, જો ગળું સુએકું હોય તો ગરમ કપડાના કટકાને દવાથી ભીંજવીને બાંધવાને છાતી પર પણ દવા લગાડવી.

માથાનું દર્દ-માથા પર આ દવા ધસવાથી ગમે તેવું સખ દુખતું હશે તે પણ તરતજ બંધ કરી

અપચો, છાતીમાં થતી બળતરા, વાયુના ઓડકાર, મંદાગ્નિ વ.-એક મોટા ચમચા પાણીમાં અથવા તો થોડીક દાણાદાર ખાંડમાં પાંચથી દસ ટીપાં દવા નાખી, તે પાણી સાથે આપવી.

મચ્છનેનો ડંખ-જખમી ભાગ પર દવા લગાડો.

રેનાયુની ખેંચ, ક્રમરનો વાયુ, સંધિવા વ.-ખાંડ પહેલાં એક કલાક અગાઉ અથવા ખાંધ પછી તરતજ થોડી ખાંડ મેળવેલા ગરમ પાણીમાં એક ન્દાની ચમચી આ દવા

મેળવી, આપવી. દુઃખતા ભાગ પર દિવસમાં ત્રણ ચાર વાર અને ખાસ કરીને રાત્રીએ દવા લગાડો. દુઃખતા ભાગને ત્રણથી આપવા ગરમ કપડાના કટકાને દવામાં ભીંજવી, આસપાસ વીંટાળો.

મોચ ખાવી અને હૃદ ઉપરાંત કોરેલી મિહનલ-દુઃખતા ભાગ પર દર અર્ધ કલાકે એરથી દવા મેળો અને ખાંડ નાખેલા પાણીમાં એક ન્દાની ચમચી દવા મેળવી લો.

હુ લાગવી-ગરમ પાણી અને કેરોસેન સાબુથી તે ભાગો બેગબગ ધોઈ, આ દવા લગાડી, દવામાં ભીંજવેલો પાટો બાંધવો જેથી જાળ બગતી થઈ નહીં જશે.

જીભના, મૂળ આભાગની માંક, કંક-માળ તથા ગળાનો ઝોંભે-ખાંડ મેળવેલા થોડા ગરમ પાણીમાં અથવા દુધમાં જો ન્દાની ચમચી આ દવા મેળવી દર અર્ધ અર્ધ કલાકે કોગળા કરાવો, રાત્રે ગરમ કપડાને દવામાં ભીંજવી, ગળાના આસપાસ વીંટાળો, વળી થોડાક ગરમ પાણીમાં થોડી દવા નાખી વારે ધડીએ તેની વરાળનો આસ લેવો.

દાંતનું દર્દ-રૂના પુમડાને દવામાં ભીંજવી દુઃખતી જગ્યાએ મુકા. જો ફરી દુઃખે નો અર્ધ અર્ધ કલાકે રૂનું પુમડું બદલતા રહેવો. અથવા મુલપા હોય તો આજુબાજુ દવા લગાડો.

સસણી-ત્રણ ન્દાના ચમચા તલના તેલમાં એક ન્દાની ચમચી દવા મેળવી, દરરોજ સવારે અને રાત્રીએ છાતી પર દાઢથી ઝોરથી મેળો કે જેથી કંક છુટી થાય. વળી ખાંડમાં પાંચથી દસ ટીપાં દવા નાખી, પાણી સાથે આપો અને તે ઉપરાંત જીભના મુગ આગળની માંકને ત્રણથી સુચનામાં જતાગ્યા પ્રમાણે આસ લો.

અત્રગત, અચ્ચાઓ માટે આ દવાનું પ્રમાણ પણ ઓછું જ લેવું. [અધિકૃત]

લેખક: જનાબ વસંતલાલ માવજી સાદિગ

(મુખિ-૨૦૨૮: સરસ્વાત-બુદ્ધ કચ્છ)

[ગયા અંકથી સંપૂર્ણ]

નર આરોગ્ય પરાગ-ખજુરીના નર આરોગ્યમાંથી નીકળેલા પરાગ-રજ આજી મનુષ્યમાં કામમાં લેવા ઉપરાંત જો તેને રજ રજ પાસણમાં જવામાં સુધીને જુન સંભાળપૂર્વક સારા પેક કરેલા બાટલામાં રાખી દેવા નો નો જીવ સમય સુધી રહી સકે છે, અને દેશ વિદેશમાં જ્યાં જ્યાં મોકલવો હોય ત્યાં મોકલી સકાય છે. વળી આમ કરવાથી જીવ પ્રધુ સમય જો છે કે મનુષ્ય જ્યાં મોકલે, જોઈતો હોય અને કોઈ નર ફળે ન હોય તો સાચી રાખેલા નરને પરાગ તે વખત પર બધુ કામ આવે છે.

પરાગ-રજની ઉત્તમતા-જો નર સારો હોય તેનો પરાગ-રજ જલુ સુંદર પાનળો લીમો હોય છે અને જો નર મોટો નથી હોતો, તેનો પરાગ-રજ જલુ અને સળીયાળો હોય છે. તેથી એવો જલુ પરાગ-રજ માટે ઉપર ઊંડાવો મારે લાયક નથી.

ફાલની સાચવણી-ખજુરીઓમાં ફળ બંધાઈને જેમ જેમ મોટા થાય તેમ તેમ તેને જનવરો નુકસાન કરે છે. જ્યારે ફળો કાચાં હોય ત્યારે ખીસકોલીઓ અને ઉદરો તેને ખુલ્લો છે અને પાક્યા પછી તેને જલોઓ નુકસાન કરે છે, તેથી તેની સંભાળ રાખવી પડે છે. ફાલને નુકસાન ન પહોંચે તેટલા માટે સાદરીઓ જાંધવામાં કે મુખીની કાચળીઓ પંદરાવવામાં આવે છે અથવા ખજુરીનાજ પાંદડાં તેની આસપાસ જાંધવામાં આવે છે, જેથી પક્ષીઓથી રક્ષણ થાય. પરંતુ જમીન પરથી ખીસકોલી ઉદર વ. ઉપર જઈ ન સકે તેટલા માટે અથવા ફાલ પાકી ગયા પછી ફાલ યોરી ન જાય તેટલા માટે યંત્રી આજી બાજુ નીચે

કાંટા જાંધવા ઉપરાંત બીજા કોઈ આરોગ્ય કાળાં તેને અકસ્તાં હોય નો તેના પર ચઢીને ઉંદર ખીસકોલી વ. ન જઈ સકે તેટલા માટે તે કાળાં કાપી નાખવાં જોઈએ. કાચળીઓ કે સાદરી જાંધવાનું ખર્ચ ખાસ ઉત્તમ જાતનાં કાચ હોય તે માટેજ કરવામાં આવે છે. ખજુરીના તેનાં પાંદડાંથીજ જાંધી લેવામાં આવે છે. અને આ કામ ખાસ કરીને વંશાખ કે જેઠ માસમાં, જ્યાં ફળ પાકવાની તૈયારીમાં હોય છે, ત્યારે કરવામાં આવે છે.

ફાલની નૈયાની-કચ્છ, કાઠિયાવાડ, રજપુતાના, સિંધ વ જગ્યાએ જેઠ અષાઢ માસમાં ફાલ પાકે છે, તે વખતે તેને તપાસવા રહેતું જોઈએ. આમાંની કેટલીક જાતની ખજુરી જલુ મીઠી, રેયા વગરની, ખાવામાં ફોલો વળે નહિ તેવી અને સારા કદની તથા સારા રંગની હોય છે કેટલીક ખજુરી પાકે ત્યારે ખાવામાં લહેજનદાર હોય છે જ્યારે કેટલીક પાકવા છતાં બધુ સ્વાદિષ્ટ હોતી નથી પરંતુ તેને જ્યારે ગાળવામાં આવે ત્યારે તેની ગળી ગળેલી ખારેકો રવાઈ બધુ સારી હોય છે કેટલીક જાતો અમુક દિવસ સુધી રહી સકે છે, જ્યારે કેટલીક વરસાદ ન હોય તો થલુ થઈ પડે છે એમાંથી મોટી જગમરી અને સારી જાતો વિદેશ મોકલવામાં ઉપયોગી થઈ પડે છે. જો તે સારી રીતે પેક કરવામાં આવી હોય અને દવાની અંદર આવ જાય થઈ સકતી ન હોય તો લગભગ એક આઠવાડીઆ સુધી સારી રહે છે અને તેથી વધારવાય મોકલી સકાય છે અને આવી રીતે કચ્છની ખજુરી મુજબ પણ જાય છે.

ખલુરો ગાળવા માટે આજી લોકો તેનાં ઝૂંડને કોડીમાં નાખે છે અને તેના પર ધાળો વીંટ છે, જેથી તે ચરમીથી જલદી પાકી જાય છે.

ફાલને આછો કરવો-ખલુરી-આંડના યડમાં થયેલાં બચ્ચાં દારી લેવાથી જેમ બસલ જાડને પોપણ મળે છે તેમ બપોરે સારા જાડને ફળો લાગે ત્યારે તેમાંથી ઝીણા અને નકામા ફળવાળા ફાંડને કાપી નાંખવાથી તે સવ્વ બાકીનાં સારા ફળોને મળે છે અને તેથી તે વધારે મોટાં અને સ્વાદિષ્ટ થાય છે. ફળો હજા મોટાં થવા પછી આ કિંચા કરવી જોઈએ.

ખાતર-આ જાડ માટે ચીકી જાંબીન હોય તો ખાતરમાં મીઠું આપવું જોઈએ. પરંતુ હયાં કિનારાની ખારી જમીનમાં નમકની અર રહેતી નથી છતાં અર હોય ત્યાં નમક તથા સુરોખાર ખાતરમાં આપવો જોઈએ. વળી હયાંની સડેલી માછલી પલ્લુ આ જાડને અત્યુક્રમ છે. આ ખાતર તેને સપ્ટેમ્બર માસમાં વરસાદ બંધ થવા પછી આપવું જોઈએ, કેમકે ખલુરીના જાડમાં ફાલ લાગવાની શરૂઆત સપ્ટેમ્બર મહિનાથી થઈ જાય છે-એટલે કે તેની ટોચમાં નની નાની દારીઓ ઝુટી જાય છે, અને પછી વસંત રતુમાં જલાર આપી, તેમાંથી કાંટા ઝુટી ફળ બેસવા માટે છે. વરસાદ બંધ થવા પછીથી તેને ખાતર પાણીની યોગ્ય માત્રામાં થઈ હોય તો તે જાડમાં સારો ફાલ થાય છે અને જાડમાં પલ્લુ બરોબર ઝોરમાં અને સારી રિયનિમાં રહે છે. સપ્ટેમ્બરમાં એક વખત ખાતર આપ્યા પછી જો અર જલ્દાય ન વસંત ઋતુમાં પલ્લુ એક વખત ખાતર આપવું સાચું છે.

ખલુરીના મોટા જાડ દીક કેટલું ખાતર આપવું જોઈએ, એવું પ્રમાણ આ મુજબ છે-

જાણો છો?—

આ હુનરો?

આજેના આમાંનો ફાલ નવો ધર્મો શરૂ કરી ના ચાલુ પધાને વિકસાવી, આવક વધારો. તરહવાર અચાર-કરી. મિલુ માગર, સર્વ જમ, ચોર અને મર્યાના અચારો બનાવવા. કમરનો અંક ૭૬મો. ફી. ૪ આના તરહવાર એસેન્સો-અંક ૩૧, ૩૬, ૩૯, ૪૪ અને ૪૫મો. ફી. ૧૫ આના તરહવાર મુગંધીઓ અને શણગાર-આમ-ઝીયા-અતરો, ટાઇલેટ પાવર, પોમેડ, મેન્ડ દતમજન, હેર ઓઇલ, ફાઇડ ડીમ, લોસનો. નખ-પોલિશ કે બનાવવા અંક ૮૭, ૯૩ અને ૯૭મો. ફી ૧૨ આના તંબાકુ-ગેપ્લી અંક ૪૩મો. ફી. ૩ આના તંબાકુની બનાવટો-ખીરા, છીંકળી, ગમ્મી, તમક, હોકતા, સુરેની પ બનાવવાના ૮૮ પ્રયોગો. અંક ૭૫મો. ફી ૪ આના તાડનો ઝાગ-બનાવટ વિશે અંક ૮૮મો. ફી ૪ આના તારના ખીસા-બનાવટ વિશે. અંક ૧૦૨મો. ફી. ૪ આના ઉવેર-વાવેર વિશે અંક ૪૧મો. ફી. ૩ આના તેલ-રંગ અર્થાત પેક્ટર-કાળા, પીળા, લાલ, ગુલુ, સફેદ વ. તેલ-રંગ બનાવવાની સાચવ માર્દની. અંક ૧૩મો. ફી ૪ આના તેલ-ઘાણી-નેચ પીસવાનો સરળ મુદકીય. અંક ૮૯ અને ૯૮ મો. ફી. આઠ આના તૈયાર કપડાં-સાદો છતા ખૂબ નફાવંત ઉત્પાદ. અંક ૯૬ મો. ફી. ૮ આના તેલ-ફાઇડ એટલે Oil Cloth ની બનાવટ. અંક ૧૦૩ મો. ફી. ૪ આના યુવેર-કાંટાળા જાડમાંથી ધન મેળવવું છે? અંક ૫૩ મો. ફી. ૩ આના

[જુઓ પાનું ૪૧૫]

(૧) સાગં મળીયું સહેલું ઝાણું ખાતર મુંડતી બે યી ચોર. (૨) ચહેરનો કચેરો બરાબર સહેરો મુંડતી દોઢથી ચણુ. (૩) અથવા ગામના કચરા બદલ શેરો સુરેખાર તથા ઝોડો માછલો (૨૨ રૂપિયા આરનો શેર) કચરી શેર ચારથી દસ આપવામાં આવે તો હાંક છે, પણ તે બરાબર સહેરી હોયી જોઈએ.

જો વરસાદ પાછી સાગર દોષ અને ભાદરવા પછી ઝાડને પાછી વાની માવજત સારી હોય તો ખજુરીના આવનો ફાલ દર્શાવે સાગર થાય છે પરંતુ આ બધો બરોનરન ભાદરવા માસથીજ ચલે જોઈએ.

નર માદરની પિછાન-ખજુરીનાં ઝાડ જ્યારે મોટાં થાય છે ત્યારે જો તેને ખાસ કરી તપાસવામાં આવે તો નરમાદાની ઝોળખ પડી જાય છે. નરનાં પાન ટુંક, સાંકડા અને ફેળામાં બરછટ જેવાં લાગે છે, અને તેને ફરો પણ ટુંકા હોય છે. માદામાં નેચી ઉમટું હોય છે. માટે ઝાડોમાંથી તેના અચ્ચાં લખત વાવવાળું કામ ચાલતું હોય ત્યારે નરનાં અચ્ચાં લેવા નહિ. નરનાં અચ્ચાં ઝરે પુરનાં અને તેમ જ્યારે નેન ફાલ લાગે ત્યારેજ સારા નરસાની તપાસ કરી થોડા જગ્યાએ વાવવાં જોઈએ.

માટી ચઢાવવી. ઝાડ મોટાં થઈ ઉચા નરી આવે અને ઉપરથી મળીયા મુકે ત્યારે તેના મળને પણ માટી ચઢાવવી જોઈએ. એથી ઝાડને પુરતું પેગલ મળે, તે મજબુત થાય છે. આ કાંઈ ત્યારેજ કરવી પડે છે, કે જ્યારે અચ્ચાં કે રોપાના ઊંડ બદલતી વેળા તે ઝાડને તેની કાંઈ જગ્યાએ વાવવી વખતે તેને ઉંડ વાવવામાં ન આવ્યું હોય, અને એવાજ દોષ ખીણ લૂક કરી હોય. એથી વરસાદ અને પવનના તોફાનમાં તેના મુળ ઉખડી જઈ, ઝાડ જમીન પર તુટી પડે છે.

[પાના ૪૧૪થી આગળ]
થોડીક વાનીઓ-પ્રકાર પ્રકારની ખાવાની સ્વાદિષ્ટ વાનીઓ વિષે. અંક ૩૦, ૩૮, ૪૮, ૫૭, ૬૧, ૬૬, ૭૦ અને ૭૨ મો.

કી. ૨. ૧-૧૨-૦
દવાસાઝી-૬૭ જાતના દીકચરો ખનાવવા. અંક ૬૪ અને ૬૮ મો. કી. ૮ આના

કંતમંજન-ભૂમી, પ્રવાહી અને પેરના ૪૯ નુખાઓ અંક ૪૧ મો. કી. ૩ આના

દાડમ-વાવેતર અને ઉપયોગો. અંક ૩૯ અને ૮૫ મો. કી. ૭ આના

દાંત-ખોતરણી એટલે *Tooth Pick* ની ખનાવટ અંક ૧૦૧ મો. કી. ૪ આના

દિવાસળી-ખનાવટ અને ઉયોગ. અંક ૪૬, ૭૩ અને ૭૯ મો. કી. ૧૧ આના

દુધની ખાંડ-ખનાવટ વિષે. અંક ૩૫ મો. કી. ૩ આના

દુધમાંથી દવલત-દુધની ખનાવટો દ્વારા થત મેળો. અંક ૯૩ મો. કી. ૪ આના

દુધાન-ફળ વિષે ટુંકે વિષયો. અંક ૯૮ મો. કી. ૪ આના

ધાણા-વાવેતર વિષે અંક ૭૭ મો. કી. ૪ આના

ધાણ પોલિશ-મુકા અને બીના ધાણ પોલિશ ખનાવવા. અંક ૩૩ મો. કી. ૩ આના

દુસામ-કામ-*Laundry* દિવા ધોખી પ્રવૃત્તિના ખાસ સચિત લેખો. અંક ૬૮ અને ૮૯ મો. કી. ૮ આના

દુગ-દુધણા-*Dustless Duster* ખનાવવા. અંક ૯૪ મો. કી. ૪ આના

નકલી ચાંદી-૨૨ નુખા. અંક ૧૦૫ મો. કી. ૪ આના

નફાવંત ઉયોગો-લગભગ બે ડહાંત જેટલા ઉગા, વ્યવહાર નફાવંત ઉયોગોનો પરિચય. અંક ૯૬ અને ૯૭ મો. કી. ૮ આના

નમક અર્થાત મીઠું-ખનાવટ અંક ૭૬ મો. કી. ૪ આના

[હજી લેખો પાના ૪૧૬ પર]

અગર આદું સ્વદ્વંત્ર છે અને તે વખતે તેની માવજત કરવી પડે છે. માટે આમ થયા ન પામે તેટલા માટે પ્રથમથી માટી ચઢાવવાની કાળજી લેવી જોઈએ.

ખજૂરીના ઉપયોગ-ખજૂરીના ફોલોને માટે, ઉપર કલા પ્રમાણે, તેના પાક વખતે હિંદુસ્તાનમાં ચોમાસું આવી જવાથી ખજૂર થઈ શકતી નથી; માત્ર તેનાં ફોલો ફોલો ખચાય છે, જેને ખારેકદી કહે છે. અરબસ્તાનમાં તેની ખજૂર તથા સુકો ખારેક ચાય છે. એ ખારેકનો શિયાળામાં પાક પળુ કુગિને ખાય છે, જેથી મજબુતી આવે છે. ખજૂરીના પાનની સાદરીઓ, છાબડીઓ, ચોલધી, છખી, તીજણી, ચમરી, સફા અને વ. વ. છે, તેમજ તેના પાનનાં દોડાના રફડાને ઝાડ કુટીને તેના કસુડા બનાવે છે. જે વાસળુ માંજ પાના કામમા આવે છે. તેના ફોલો ૧ થી ૨ થયા પછી તેનાં છામણિ' લોકો ખારેકની તરીકે વાપરે છે તથા તેનાજ દોડાને કુગિને દોવાભોના કલાઈ રંગ ઝાંડાના કસુડા તરીકે ઉપયોગમાં લે છે. પાનના દોડાને ખંડુન લોકો કુટી, ખાજરફળીઓ બનાવે છે તથા તેનાં દોડા અને થડ કુટીને તથા કાપી છુદીને દુધાજમાં દોડાને ખજૂરપાથી તે ખુનીયા ખાત્ર મળે છે, કાગળ કે તેના બહુ મીઠું સ રહેલો છે.

માસિક અટકાવ

ખંખે પડેલ માસિક ધર્મે રજેલોના પીંડસ તકનીક વગર ગુરતજ ફરી આદું કરે છે. રેવુના બધા દોષો દુર થાય છે માસિક લાવનારી રોગ વનરપતિ II આ બનાવટ મર્જવાથી સ્ત્રીએ જેવી નદી શીલોના રૂ. ૩૦ (શી. ૭) લાંબા વખતના અવસ્થા કેના માટે રોગ બનાવટ કિ. રૂ. ૫ (શી. ૧૦) થી પી થી રૂ. ૧૦ પડે કષ્ટો:-

દુધાવુપાન કાર્મસી જામનગર (કે.)

શુરત એન્ડ-સી. એન. અધિક. કલુપીક

[પાના ૪૧૫થી આગળ]

પાનાની પુંછના ધંધાઓ-પાંચસો રૂપિયાથી.
ઓછી પુંછમાં મરિને ૩૦ થા ૪૦ થા વધારે રૂપિયા કમાઈ શકાય એવા બાર ૧૫૫૨૨૨ ધંધાઓ અંક ૮૯, ૯૧, ૯૨, ૯૪ અને ૯૫માં.

તાલખટાઈ-જનાવરા વિષે. અંક ૩૫ મો.

નારંગી-રૂપણી વિષે અંક ૮૧ મો.

તાજિયેરી-વાવેતર અને અને તેની જનાવરા અંક ૩૬ અને ૮૫માં.

પરોળાં-ગુજરાત II અગોળી વણાટ-કારીમરી અંક ૮૭માં.

પતંગ ઉપર છાપકામ-અંક ૮૪ મો.

પતરાની રસેટ-કમ અને છે ? અંક ૩૮ મો.

પતંગ અને માંચે-જનાવરા અને તેના અંક ૮૧માં.

પંચેયા-વાવેતર અને ગુણવેત. અંક ૫૦ મો.

પરખીય-જનાવરા વેચવા અંક ૪૬ મો.

પરવળ-રૂપણી વિષે. અંક ૯૩ અને ૧૦૦ મો.

પ્લાસ્ટીક-નેની જનાવરા અને ઉપયોગ. અંક ૮૨ મો.

પ્લાસ્ટીક-નેની જનાવરા અને ઉપયોગ. અંક ૮૨ મો.

પ્લાસ્ટીક-નેની જનાવરા અને ઉપયોગ. અંક ૮૨ મો.

પ્રવાહી સાથુઓ-જનાવરાની મરિન નિર્મન. અંક ૬૪ મો.

પિત્તા-જનાવરાના મેકટો નખાવો. અંક ૧૦૩ મો.

અને, જુનગો નદિ-આ નો ફક્ત એક નદાની

સરખી નદીજ છે આના ૨૫૦ ઉપરાંત દુન

શની માદિની કમરના પાછલા અક્ષમાંથી મળી

સર છે. ૨૮ પાનાની પૂરી વિરત મુકન મંગાવો.

અફઝાના એર્ડર સાથે પેસા મોડલો.

સબો-કુમર એર્ડર, મોડલરવાડા મુરત.

[૧૦૩મા અંકથી સંપૂર્ણ]

પિતૃગતી બનાવટના ૧૨૮ પ્રયોગો જુલાઈ ૧૯૩૯ના અંકમાં આપ્યા પછી, વાંચકોને પિતૃગતી વિનિયમ વિનિયમ પ્રકારને ૬૭ વધુ પરિચય કરાવવા એવા ખીખ ૧૨ પ્રયોગો આજે આપ્યા છે. આતા છે કે પિતૃગતી બનાવટના પુરો વિષય અને તેમાં વપરાતી ધાતુઓ સંબંધી વાંચકો દ્વારા જુગલ પરિચિત થઈ ગયા હશે કહેવાની મુશ્કેલ નથી કે, પિતૃગતી પ્રયોગોની લાંબી દ્વારમાળા આ ૧૯૦ પ્રયોગોથી ખૂબ નથી થતી; હજી ખીખ ૬૭નજી પ્રયોગો એમાં ઉમેરી સકાય છે. પિતૃગતી બનાવટ, એટલે કે જુદી જુદી ધાતુઓને સંજ્ઞાપૂર્વક ધોમળાવી, એકજ કરવાનો કુતર. એમાં જ્ઞાન ઉપરાંત અનુભવ પણ જોઈએ. વાંચકો સદાજ પ્રયાસે એ બધું સમજી સકશે.

છેલ્લા એક વાત અને જસ અર્થ આપેલા બધા પ્રમાણ "ભાગ"ના છે, છતાં જાપાનની સરખાના આતિર ૧૯૩૫ પ્રયોગના અપવાદ સિવા ખીખ બધામાં "ભાગ" શબ્દ લખ્યો નથી. વાંચકો એ મુદ્દો ધ્યાનમાં રાખે.

આ રદયા વધુ ૧૨ પ્રયોગો:-
૧૨૯-તાંબુ ૮૩ ભાગ, જસત ૧૭ ભાગ, કલક ૧ ભાગ, સીસું ૬ ભાગ.

(૧) ભાગ કોઈ પણ વસ્તુથી લેવાય છે. દાખલા રૂપે, 'ભાગ'ને તોલાવું ૨૫ આપીએ તો આ પ્રયોગ આમ થશે:-

તાંબુ ૮૩ તોલા, જસત ૧૭ તોલા, કલક ૧ તોલા, સીસું ૬ તોલા.

હંકમાં, 'ભાગ'ને જલ્દે કોઈ પણ અમુક વસ્તુ ગણી સકાય-પછી તે તોલા હોય, જોઈ હોય ૫૨ રદલ.

૧૩૦-તાંબુ ૭૧૬, જસત ૨૪૬, કલક ૧૧, સીસું ૨
૧૩૧-તાંબુ ૩૨, જસત ૧૦, કલક ૧ થી ૫.
૧૩૨-તાંબુ ૮૪, કલક ૧૪, જસત ૨.
૧૩૩-જસત ૭૮૬, કલક ૧૫૬, તાંબુ ૫૬.
૧૩૪-તાંબુ ૭૮૬, જસત ૧૨૬, કલક ૮૬
૧૩૫-તાંબુ ૮૦૬, જસત ૧૧૬, કલક ૮.
૧૩૬-તાંબુ ૮૫૬, જસત ૮૬, કલક ૨૬.
૧૩૭-તાંબુ ૬૮૬, જસત ૩૩૬, સીસું ૧૧, કલક ૧૧.
૧૩૮-તાંબુ ૬૪૬, જસત ૩૨૬, સીસું ૨, કલક ૬.
૧૩૯-તાંબુ ૧૦૬, જસત ૨૬૬, સીસું ૧૬, કલક ૬.
૧૪૦-તાંબુ ૬૮૬, જસત ૩૧૬.
૧૪૧-તાંબુ ૭૧૬, જસત ૨૮૬.
૧૪૨-તાંબુ ૭૧૬, જસત ૨૭૬, સીસું ૧૬.
૧૪૩-તાંબુ ૭૦૬, જસત ૨૬૬.
૧૪૪-તાંબુ ૭૨૬, જસત ૨૭૬.
૧૪૫-તાંબુ ૬૩૬, જસત ૩૩૬, સીસું ૨૩૬.
૧૪૬-તાંબુ ૭૦૬, જસત ૨૭૬, સીસું ૬, કલક ૧૧.
૧૪૭-તાંબુ ૬૮૬, જસત ૨૬૬, સીસું ૧૦૦.

૧૪૮-તાંબું ૭૦૧૦૦, જસત ૨૬૧૦૦,
સીસું ૨૫, કલમ ૧૦૦.

૧૪૯-તાંબું ૭૧૬૦૦, જસત ૨૭૬૦૦,
સીસું ૨૭.

૧૫૦-તાંબું ૭૦૫૦, જસત ૨૭૧૦૦,
સીસું ૫૦, કલમ ૧૦૦.

૧૫૧-તાંબું ૭૧૬૫, જસત ૨૮૨૦.

૧૫૨-તાંબું ૭૧, જસત ૨૭૩.

૧૫૩-તાંબું ૬૫૩, જસત ૩૪૩.

૧૫૪-તાંબું ૬૫૩, જસત ૩૨૩, સીસું
૨૩૦.

૧૫૫-તાંબું ૬૭, જસત ૩૨, સીસું
૩, કલમ ૩.

૧૫૬-તાંબું ૬૧૩, જસત ૫૪૩, કલમ
૧૨૦, સીસું ૧૩૦.

૧૫૭-તાંબું ૮૦, કલમ ૨૦.

૧૫૮-તાંબું ૫૫૩, જસત ૪૧૩,
લોખંડ ૪૩૩.

૧૫૯-તાંબું ૬૦, જસત ૩૮૩, લોખંડ
૧૩.

૧૬૦-તાંબું ૬૭, જસત ૨, અ.સંનિક
૧.

૧૬૧-તાંબું ૬૧૩, જસત ૨૭૩,
કલમ ૬૫૩, લોખંડ ૫૦, સીસું ૩૦૦.

૧૬૨-તાંબું ૫૬, જસત ૨૮૩, કલમ
૨૪૩, લોખંડ ૨૩૦, સીસું ૧૩.

૧૬૩-તાંબું ૬૧૩, જસત ૩૭૩,
કલમ ૧૦, લોખંડ ૧૦, સીસું ૩૦.

૧૬૪-તાંબું ૮૨૩, જસત ૩૯૩,
કલમ ૧૨૩, લોખંડ ૨૩, સીસું ૨૫૦,
ચાંદી ૧૦૦, ફોસફરસ ૨૩૦.

૧૬૫-તાંબું ૬૨૩, જસત ૪૩, કલમ
૨૩.

૧૬૬-તાંબું ૬૧૩, જસત ૬૩.

૧૬૭-તાંબું ૬૦, જસત ૧૦.

૧૬૮-તાંબું ૮૫૩, જસત ૧૪૩.

૧૬૯-તાંબું ૮૭, જસત ૧૩.

૧૭૦-તાંબું ૭૬૩, જસત ૨૦, સીસું ૩.

૧૭૧-તાંબું ૭૬, જસત ૨૪.

૧૭૨-તાંબું ૭૫, જસત ૨૫.

૧૭૩-તાંબું ૭૩૩, જસત ૨૬૩, કલમ
૩૦.

૧૭૪-તાંબું ૭૦, જસત ૩૦.

૧૭૫-તાંબું ૬૮, જસત ૩૨.

૧૭૬-તાંબું ૬૭, જસત ૩૨, સીસું ૩,
કલમ ૩.

૧૭૭-તાંબું ૬૬, જસત ૩૪.

૧૭૮-તાંબું ૬૫, જસત ૩૫.

૧૭૯-તાંબું ૩૨, જસત ૧૦, સીસું ૧.

૧૮૦-તાંબું ૨૪, જસત ૫, સીસું ૩.

૧૮૧-તાંબું ૧૬૦, જસત ૫૦, સીસું
૧૦, સુરમા-ધાતુ ૨૩.

૧૮૨-તાંબું ૨૦, જસત ૧૦, સીસું ૧૩
થો ૧૩ જામ.

૧૮૩-તાંબું ૧૦, સુરમા-ધાતુ ૨૦, સીસું
૩૦.

આ અને આ પછીના ઉચ્ચે નંબર
૧૮૩થી નંબર ૧૮૬ સમીના-પ્રયોગો “ક્રમર”
પિતૃના છે.

૧૮૪-જસત ૮૨, સુરમા-ધાતુ ૧૧,
તાંબું ૭

૧૮૫-જસત ૪૨૩, સીસું ૪૨૩, સુરમા
-ધાતુ ૧૫.

૧૮૬-સીસું ૩૭૩, કલમ ૩૭૩, સુરમા
-ધાતુ ૨૫.

૧૮૭-કલમ ૬૬૩, સુરમા-ધાતુ ૧૧૩,
તાંબું ૨૨૩.

૧૮૮-કલમ ૬૦, સુરમા-ધાતુ ૭ તાંબું ૩.

૧૮૯-કલમ ૮૫, સુરમા-ધાતુ ૧૦, તાંબું ૫.

૧૯૦-સીસું ૮૪, સુરમા-ધાતુ ૧૬.

[સંપૂર્ણ]

કપડા પર લખવા માટેની શાહી

૧ પીળી-એનીલાઇન ગ્રાઇન્ડ ૨૦ ગ્રામ, બાંડ ૨ ગ્રામ, ડિટ્રીલ્ડ પાણી ૪ ઓંસ.

પાણીમાં ૨૦ ઓગળાવી પછી બાંડ ઓગળાવી વાપરો.

લાલ-એલિઝાઇન પેસ્ટ ૪ ઓંસ, ફટકડીનું પાણી ૧ ઓંસ, ચોખ્ખું પાણી નોંઝતા પ્રમાણમાં.

પ્રથમ ફટકડીના પાણીમાં એલિઝાઇન પેસ્ટ મેળવી, તેમાં બીજું ઘટ્ટું ચોખ્ખું પાણી એટલું ઉમેરો કે શાહી લખવા માટે નોંઝએ તેવી મઠ્ઠા થા પાતળી થાય.

કપડા પર લખતાં આ શાહી પ્રથમ ખીણી દેખાશે પણ ધીરાળા પછી શાહીનો રંગ લાલ થઇ જશે.

કલોરોડાઇન

ટીકચર કેપ્સીકમ ૧ ગ્રામ, ટીકચર ઇન્જર ૧ ગ્રામ ટીકચર કેપ્સુ ૩ ઓંસ, એસેન્સ ટ્રિપરમિટ ૧ ગ્રામ ટ્રિપરિટ કેપ્સર ૧ ગ્રામ, ટ્રિપરિટ કલોરોડાઇન ૧ ગ્રામ, ટીકચર ડીઇટ્રીલ્ડ ૪ ગ્રામ, ડાયલ્યુટ હાઇડ્રોમેનિક એસિડ ૧ ગ્રામ, અલકોહલ ૧ ઓંસ, ટ્રિસરીન ૧ ફે ઓંસ.

અપાને મેળવી, શીશીમાં ભરી લો.

આ દવા કોલેરા પર ઘણી ઉપયોગી છે.

કાચ પર લખવાની શાહી

ચપળા લાલ ૨૦ ભાગ, મેથીલેટડ રિપરિટ ૧૫૦ ભાગ, ટંકણખાર ૩૫ ભાગ, પાણી ૨૨૫ ભાગ, રંગ નોંઝએ તે, નોંઝએ તેટલા પ્રમાણમાં.

લાખને વાટીને રિપરિટમાં નાખી ઓગ-

ળાવી લો. બીજે દ્વારે પાણીમાં ટંકણખાર ઓગળાવી, પછી એક મિશ્રણને ધીમે ધીમે મેળવી, છેવટે નોંઝએ તે રંગ (સફળ પાણીમાં ઓગળાવીને) મેળવો.

કાચ પર લખવા માટે ઉપયોગી છે.

કાળી શાહી

૧-માર્બા (વાટેલી) ૫ તોલા, બાવળની શીંગ ૧૦ તોલા, પાણી ૫ રતલ, હીરાકમ્પી ૫ તોલા, લોખંડનો ભૂકા ૪ તોલા.

પહેલાં માર્બા અને બાવળની શીંગને પાણીમાં નાખી, ૧ કલાક લગી પકાવો. પછી તેને માખી લઈ, હીરાકમ્પી અને લોખંડનો ભૂકા મેળવી, રહેવા દો. નજી ચાર દિવસ પછી ફરી વાર માખી લેજો.

આ શાહી સરઆનમાં લીધી દેખાશે, પણ પાછળથી કાળી થઇ જશે.

૨-માર્બા ૧ તોલા, બાવળની શીંગ ૧ તોલા, રતનજેન ૬ તોલા, હીરાકમ્પી ૨ તોલા, પાણી ૫ તોલા.

પહેલાં માર્બા, બાવળની શીંગ અને રતનજેનને પાણીમાં ઉકાળી, ત્યારે ૬ ભાગ પાણી ઉડી જાય ત્યારે ચુકા પરથી ઉતારી લઈ, હીરાકમ્પી મેળવી રેવા દો.

કોદનેઃ કસાજ

લસણનો રસ ૧ ભાગ, મેથીલેટડ રિપરિટ ૪ ભાગ.

લસણને વાટી, રસ કાઢી લો અને પછી રિપરિટ મેળવી, શીશીમાં ભરી લો.

કોદવાળી જગ્યાએ દિવસમાં બે વાર આ દવા ૩ વડે લગાડતા રહેવાથી કાપડો થવાઈ રહેવાળ છે.

“ક્રમર”: અંક ૧૦૬ મો.

‘આઈપી વોટર’ અથવા એકવા કર્મીનિરિષ

પોતાશ બામકાર્જ ૧ મુમ, સામાન્ય
સરજત કિંવા ચાસણી ૨ ઑંસ, એકવા ફેરવે
૨ ઑંસ, એકવા એનેચિ ૮ ઑંસ.

મિશ્ર કરી વાપરો. (આઈપી વોટર’ નામ
રજિસ્ટર ‘વેપાર-ચિન્હ’ હોઈ, વેપારમાં એ
નામના અસત્ર માસિકા સિવા બીજો કોઈ
તે વાપરી સકતો નથી.)

■

‘ચિહ્નર માટેનું કીમ

સફેદ મીણુ ૧ ઑંસ, ગિસરીન ૧ ઑંસ,
મીઠી બદામનું તેલ ૧ ઑંસ, સુખાનું તેલ
૧ મારો, ગુલાબનું તેલ ૧ મારો.

પહેલાં મીણુને ધીમી આગ પર થા વોટર
બાથ પર પીગળાવી, પછી તેમાં ગિસરીન
મેળવે. એકછવ થયા બાદ બદામનું તેલ
હમેરી, સુધા પરથી ઉતારી લે અને બાકીના
તેલો મેળવી હલાવીને હરવા દો.

■

‘ચિહ્નરને મુંદર બનાવવો

બદામને ગરમ પાણીમાં પલાળી ઊંડા
કાઢી નાખવા આ ઊંડા પિનાની બદામ
તોડે. એક લઈને દસ તોલા ગુલાબજળમાં
બારીક વાટીને કલાનજમાંથી ગાળી લેવી પછી
તેમાં સદજ વાટેલુ કપુર અને ચંદનનું અત્તર
મેળવીને બાટલીમાં ભરી લેવી આ મેળવણી
ચામડી પર લગાડવાથી તે સુંવાળી બની
કાઢતી નથી તથા મોઢા પર લગાડવાથી કરો-
ળીઆ મટે છે.

■

‘દંતમંજન

૬-મસતગી ૨ તોલા, સુંકે ૪ તોલા, કાળી
મરી ૪ તોલા, ગુલે અર્માની (મીઠી) ૧૮
તોલા, ગેર ૨૦ તોલા, સફેદ મરી ૪ તોલા,

લાહોરી નમક ૪ તોલા, તંબાકું (શેકેલો
૩૨ તોલા.

બધાને બારીક વાટી, મિશ્ર કરો.

૨-ફટકડી ૬ તોલા, નમક ૬ તોલા.

પહેલાં ફટકડીને વારી લઈ, પછી ઘોડાક
સરકામાં નાખી, પલાળીને બદિર કાઢી લો.
ત્યાર પછી તેને નમક સાથે મેળવી, બારીક
ભૂકી બનાવો.

આ દંતમંજન પાયોગીઆ તથા દાંતના
અવાણ મટે થણું લાભદાયી છે.

૬-અરીકાના બીજ ૧ રતલ, ફટકડી ૧
રતલ.

અરીકાના અંદરથી જે બીજ નીકળે છે,
તેને બદિર કાઢી આમમાં, બાળી લેવા પછી
તેને બારીક વાટી ૧ રતલ લઈ, બારીક ફટકડી
૧ રતલ સાથે મેળવી, જરૂરિયાતમાં વાળી
કાઢ ગુલાબો ફે ઑંસ મેળવી લેવી.

આ દંતમંજન પાણુ થણું અસરકારક છે.

■

બેડીંગ પાવડર

૧-સોડા ‘બામકાર્જ’ ૨૬ ભાગ, ઑસિસ
સાઈટ્રીક ૧ ભાગ, ઑનિક પેરેટિક ૧ ભાગ.

૨-એમોનિયા કાર્બોનાસ ૨ તોલા, સોડા
બામકાર્જ ૩ તોલા.

■

અચ્છર-શનુ

૧-કુકિસિપ્ટસ આબલ ૧ રતલ, સિટ્રોનેલા
ઓબલ ૧ રતલ.

મિશ્ર કરી લો. તેજ તૈયાર છે.

૨-નિશાગો ૧૪ રતલ, ટેલકમ પાવડર
૨ રતલ, મુકસિપ્ટસ ઓબલ ૧ રતલ, સિટ્રોનેલા
ઓબલ ૩ ભાગ.

સૌને મિશ્ર કરી વચ્ચગાળ ભૂકી બનાવો.

લેવેન્ડર વૉટર

ધિંધુનું તેજ ૬ તોલો, નારંગીનું તેજ ૧ તોલો, ગુલાબનું તેજ ૬ રતી, અલકેહોલ ૬ મેત્રન.

લાઈમ જ્યુસ

ચુનાનું પાણી ૬ ઑંસ, એપ્લુ કાપરલ તેજ ૪ ઑંસ, એપ્લક બર્મેસાટ ૧ ગ્રામ, એપ્લક ઓરેન્જ ૨ ગ્રામ.

પહેલાં ચુનાના પાણીમાં થોડું થોડું કાપરલ નાખતા જઈ, ખૂબ દલાવતા જવું. એ મિશ્રણ મધ જેવું થઈ જઈ, સફેદ થઈ જશે. જ્યારે જ્યારે કાપરલ ખળી ચુકે ત્યારે બાકીના તેજ ઉમેરી, મિશ્ર કરી, શીશીઓ ભરી લેવી.

વાળમાં નાખવા તથા વાળને ઠંડક આપવા માટે પ્રખ્યાત છે.

લાઈમ જ્યુસ ગિલસરીન

આ પણ વાળમાં નાખવા માટે વપરાય છે:

૧-ચુનાનું પાણી ૩ ઑંસ, ગિલસરીન ૨ ઑંસ, કાપરલ તેજ ૨ ઑંસ, એપ્લક લેમન ૨ ગ્રામ, એપ્લક ગિરેનવમ ૬ ગ્રામ.

ચુનાનું પાણી, ગિલસરીન તથા કાપરલ તેજ એક શીશીમાં નાખી, દલાવો. મિશ્ર થઈ જતાં, મુગધીઓ મેળવો.

૨-એપ્લુ બદામનું તેજ ૪ ઑંસ, કાપરલ તેજ ૮ ઑંસ, ગિલસરીન ૨ ઑંસ, એપ્લક લેમન ૨ ગ્રામ, ચુનાનું પાણી ૨ ઑંસ.

બનાવવાની રીત ઉપર મુજબ. આ ગ્રહોનો માલ છે, પણ ગુણમાં ચટિવાતો છે.

લોખંડ માટે ફેલુ

(૧) તાંબુ ૬૭ ભાગ, જસત ૩૩ ભાગ.

(૨) તાંબુ ૬૦ ભાગ, જસત ૪૦ ભાગ.

વાળ કાઢનાર પ્રવાહી

સોડિયમ સલ્ફાઇડ ૮ ઑંસ, તિયારનો ૪ ઑંસ, આંડ ૪ ઑંસ, ગિલસરીન ૫ ઑંસ, ટંકણુખાર ૧ ઑંસ, ટરકી રેડ ઑંસ ૧ ઑંસ, અર્ક-પાણી ૭૭ ઑંસ.

મેળવી લઈ, બંધ શીશીમાં ભરી મુકો.

વાપરતી વેળા મિશ્રણ દલાવવા ચુકવું નહિ.

સાનસાઈ જેવો સાધુ

એરડિયુ તેમ ૧ રતલ, કાપરલ તેમ ૨૨ રતલ, કોરટીક સોડાનો ૬૫ ૩૫ ડીઝીનો ૧૩૬ રતલ, રાજન ૧ રતલ, પીળો રંગ ૧ રતી, મનપસંદ મુગધો ૨ ઑંસ.

પહેલાં બેડે તેલને દલાઈમાં નાખી, મુને ચડાવો. જ્યારે તે ખુબ ગરમ થઈ જાય ત્યારે ચુનામાંથી બધો આગ કાઢી લો અને ખીચવા સમયમાં ૬૫ તૈયાર હોય તેમાં પીળો રંગ (સફળ પાણીમાં મેળવીને) મિશ્ર કરી, તેજમાં નાખી, ખૂબ દલાવી અર્ધો કલાક જગી રહેવા દો. અર્ધો કલાક પછી આપોઆપ તેજ ઉકળવા લાગશે. એ વેળા રાજનની બારીક ભૂકી નાખી, ખુબ મેળવો. તે એકછવ થઈ જશે. એ તેમ ન થાય તો સદજ આગ જલાવવાથી એકછવ થઈ જશે. પછી સાધુ ઠંડો પડવા આવતાં, ખુસબો મેળવી, ફેમમાં ભરી લેવો.

રિપરિટમાંથી વાસ દુર કરવી

રેક્ટીફાઇડ રિપરિટ ૯૫૫ ૧ મેત્રન, કાચો ચુનો (બુકો) ૪ ગ્રામ, ફટકડીનો બુકો ૨ ગ્રામ, રિપરિટ ઑફ નાઇટ્રસ ૯૫૨ ૧ ગ્રામ.

પહેલાં રિપરિટમાં ચુના ને ફટકડીની ભૂકી નાખી જુગ મિશ્ર કરો. પછી તેમાં રિપરિટ નાઇટ્રસ ૯૫૨ મેળવી, સાત દલાઈ મુધી રહેવા દઈ, ઉપરે ગાળી લેવો.

હોનો, ન વળી વિમાનું પ્રિમિયમ એ બેડ માલ લેનારને ગાથે રહે છે.

કહેવાની ઝુકર નથી કે આ સંજા સાથે જાંદરનું નામ ઉમેરાય છે. જાંદરનું નામ વિના એ સંજા વપરાતી નથી.

સી. આઇ. એફ. આ સંજા ઉપલી નથી. એન્ડ એફની ભાષમ છે ફેર એટલે કે પેલામાં જ્યાં માલનો પીમા ખર્ચ સામિત નથી, ત્યાં આમાં પીમા ખર્ચ પણ સામિત છે. એ સિવા આ સંજાના બાકીના અર્થ ઉપલી સંજા જેવાજ છે.

હા, આ સંજા સાથે જાંદરનું નામ ઉમેરવું જોઈએ. એ વિના, આ સંજા વાપરી શકાતી નથી.

લોકે આ સંજાનો સાદો અર્થ એ છે કે એ કેવળ માલની કીમત-માલ જ્યાં હોય ત્યાંથી ડિલિવરી લેવાની રીતે-સચ્ચે છે. ત્યાંથી માલ ઉપાડવાનો, ઝેરાને યા જાંદરે પહોંચાડવાનો વ. વ. ખર્ચ માલ ખરીદનારે પોને ભોગવવાનો છે.

ફોટો આ સંજા પણ ઉપકાજ અર્થ ધરાવે છે.

એક્સ વેર હાઉસ આ સંજા પણ ઉપકાજ અર્થ ધરાવે છે. તે જાદિર કરે છે કે માલ ગોદામ પગી લેવા માટે આ ભાવ છે. ત્યાંથી ઉપાડવાનો બધો ખર્ચ માલ લેનારના શિરે છે.

ડયુટી પેયડ આ સંજા સાફ સાફ દર્શાવે છે તેમ, માલની કીમત સાથે આવાત

યાં નિકાસ કરાત-જે હોય તે-માલ વેચનાર બરસો. માલ ખરીદનારને એ જ્ઞાન બરવાની રહેશે નહિં.

ફ્રીડે આ સંજા આથી ફેરફાર દર્શાવે છે. એનો અર્થ એ છે કે માલ વેચનાર માત્ર મોકલવાનો; બધો ખર્ચ, નુર, કરાત વ. પોતે બરસો; અહિં લગી કે માલ, માલ ખરીદનારના ગોદામ લગી તે પહોંચાડે કરશે. માલ ખરીદનારને માથે એ સંબંધમાં ફરો ખર્ચ આવશે નહિં.

એ સિવાય બીજા ફેરફાર સંજાઓ છે, પણ તે અમુક તમુક વેપાર માટેજ ઉપયોગી હોય, વધુ પ્રચલિત નથી.

અથોમ પણ જીવંત ઝાહિરાત

પ્રાપ્ત પણ આદિરાતની પુરા લાભ મેળવવા હોય તો તે વિના અટકાયે, અથોમ રીતે આપવી જોઈએ. પણ એનો અર્થ એ નથી કે, વર્ષો સુધી એકજ પ્રકારની-એકજ દળ-છળની આદિરાત આપવી જોઈએ. તેની આદિરાતોય લાભકર્તા થાય છે, એમાં તો શક નથીજ. પણ તેને માટે એ ઝુકરી છે કે જે દળજી કામ્ અનેપી હોય તેજ આદિરાત એવી રીતે વર્ષો સુધી જારી રાખવી જોઈએ.

સામાન્ય રીતે, જિદતર એ છે કે આદિરાત તો અથોમ કરાય પણ તેનું લખાણ વારંવાર બદલાતું રહે. એથી બે હાથના યશઃ આદિરાત ચાલુ રહેતાં, પ્રજનનું લક્ષ બે ચાલુ રહેશે અને સઘે સાથે લખાણ બદલાતું રહી, આદિરાતમાંના માલ વિષે તમે પ્રજને નવું નવું કહી શકો.

ફ્રીડે, તમારી આદિરાત અમર રહેવી જોઈએ. તેનું લખાણ પણ મુદ્દા ન બનનાં, તે પણ જીવંતજ રહેવું જોઈએ.

(૧૦) Franco.

(૫) C I F એટલે Cost, Insurance & Freight.

(૧) Loco.

(૭) Spot.

(૮) Ex Warehouse.

(૯) Duty Paid.

તમારે પોતાના વેપારમાં સફળતા મેળવવી હિંમતો નીચી-દશ સુચનાઓ પર અમલ કરો.

૧. તમારા વેપારમાં જે વિશાળતા થા પહોંચી દ્વારા ખોટ આવતી હોય તેને બંધ કરી દો.

૨. તમારા વેપારમાં 'બગાડ'નું પ્રમાણ કેટલું છે? 'બગાડ' એક પ્રકારનો વેપારનાશક રોગ છે. 'બગાડ'ના પ્રમાણને ઘટાડો, અહિં લગી કે પછી બગાડ જેવી કેલ્સ બીજા તમારે ત્યાં જાણીજ ન રહે.

૩. તમારા બેંકની પાસ છુક સુધે છે કે? યાદ રાખો, જ્યાં લગી પૈસા રોકડા ન હોય ત્યાં લગી તેની કામગીરી નહિ જેવી હોય છે. માનવું વેચાણ વધારો, ઉપરાણે વૃદ્ધિ કરો અને ટુંકમાં અને તેમ, પૈસા રોકડા કરો.

૪. તમારા નવકરોમાંના કેલ્સ અણુ-કમાડિ પછી હશે. કદાચ તે તમારા વેપારને વૃદ્ધિપ્રદ કરતાં પછી હશે. તેમને શોધી શોધી થા સુધારો, કમાડિ બનાવો થા પછી, ખરતા કરો.

૫. તમારા ત્યાં જે માલ વેચાય છે, તેમાં કોયો માલ વધુ નફો આપે છે? દરેક વેપારીને ત્યાં એવો જુદો જુદો માલ હોય છે, જેના વેચાણ પર જોડો વળો નફો મળે છે. તમારે ત્યાં એવો માલ હશેજ નેથી, તમારી ફર્મ એ છે કે સ્વચ્છ થી નફાવંત માલ શોધી કાઢો અને પછી તેની ઉપર પોતાની વેપારી-કુનહ એકાલ કરો. વધુ નફો મેળવવાનો એ સાદો છતાં અચુક રસ્તો છે.

૬. તમારા દુકાનમાં આવતા માલકોને વિનયપૂર્વક આવકારો. જોઈતો માલ આપો. અને એકાળીન સંબંધિત માલ પ્રાપ્તિ તેમનું કલ્પ દોરો કે જેથી તેઓ તે ખરીદવા પ્રેરાય.

૭. તમારા નવકરો સાથે સારો સંબંધ રાખો. દર અંકુષાણિ અંકુષાણિ થા પખાણિ પખાણિ તેમની સાથે ન્હાની સરખી ચાલ-પાટી થા મિટીંગ રાખો. તે વેળા બધા સાથે તમે પચ્છી ખુટી મળો, વેપારને લગતી ચર્ચા કરો, તેમને વેપારને લગતા સવાલો પુછો. તેમના દષ્ટિબિંદુઓ અને વિચારો જાણો. તમને એમાંથી લાભ જન્યુવાનું મળશે.

૮. તમારા નવકરોની કામગીરી બનાવો. દેખીતું છે કે દરેક નવકર શરૂઆતમાં તમારા વેપાર માટેનું શિક્ષણ થા અનુભવ ધરાવતો હોઈ સકતો નથી. તમે તેને ધીમે ધીમે શીખવો. ટુંકમાં, તમારા નવકરોને જીવંત વેપારીઓ બનાવો-એક વેપારીઓ કે જેઓ નવ કરી હોય છતાં, વેપારી દિમાગ અને કુનહ ધરાવતા હોય અને તે દષ્ટિબિંદુઓ વિચારી સકતા તેમજ વર્તી સકતા હોય.

૯. તમે જો તેજા કામગીરી હોય છતાં ક્યારેક તમારા જાનની દલ દેખાઈ આવે એ સંભવિત છે. એવે સમયે જોડો આડંબર થા પછી ન રાખતાં જાહિરતા નિષ્ણાતની સલાહ લેજો. નિષ્ણાતોની એક પગ માનની સલાહ તમારા વેપારને ૧૦ વર્ષ જેટલી આગે કુચ કરાવી દેશે.

૧૦. હોઈ વાત. પોતાને અને સાથે સાથે પોતાના વેપારને જીવંત રાખવાની છે. જુની મેડમાં ફસાઈ જવું એટલે મુદ્દલ દયા બોલવરા જેવું છે. જીવંત જનો જીવનની નિશાનીઓ અંગવળ. અને આલિંગતા પચા કરો. પોતે જીવો, બીજાઓને જીવતા મદદ કરો અને તમારો વેપાર આપોઆપ જીવી જશે.

વૈદક ધંધાદારીઓ અને સર્વોપયોગી સચિત્ર
ગુજરાતી-વૈદક ગ્રંથ

મેડિકલ પ્રેક્ટિશનર

૫૦૦ પાનાં ૧૦૦ ચિત્રો કો. ૨-૦-૦ પોસ્ટેજ છુટું

જેમાં દરરોજના કારણ, ચિન્હ અને ઉપાયો, અને
સ્થાનના ઇલાજો, શારીર વૈદકશાસ્ત્ર ચિત્રો સાથે, ન્યાય
વૈદકની માહિતી, બ્રિટિશ ફાર્માકોપીઓની આગેરે
૫૦૦ દવાઓની જનાવટો ઉપયોગ સાથે, આર્થ્રાઇટિસની
જનાવટો જે. કે. મુર્ચ ગુટ્ટિકાઓ, ધાતુ શોષન માદ્ય,
રસ, બરમો વગેરે, બાયોકોમિક દવાઓ યાને વ્યાધી
હજારે પણ ઔષધ બાર વાપરવાની રીત, ગતિ સાથે,
પ્રસુતિશાસ્ત્ર ચિત્રો સાથે, ઇન્જેક્શન થેરેપી યાને ત્વચા
દ્વારા વિવિધારી વતી શારીરમાં દવા મળવ કરવાની રીત
ચિત્રો સાથે, શુદ્ધોપયોગી પેટ દવાઓની આશરે ૧૦૦
સહસ્રાબ્દી જનાની પુષ્કળ પૈસા કમાવી શકાય તેવી
જનાવટો, શસ્ત્રક્રિયાને લગતું જ્ઞાન ચિત્રો સાથે, પાંચ
બાંધવાની રીત ચિત્રો સાથે વગેરે આપેલ છે

લખો:- ડૉ. ઉમર માનજી ચૌહાણ એન્ડ કંપની, ગોંડલ (કાકિયાવાડ)

અથવા કમર આફ્રીસ, સોમગરવાડા, મુસ્ત.

દ્રાજદારી કાયદાનું સર્વો-
પયોગી પુસ્તક

દ્રાજદારી કાયદાનો શિક્ષક

૬૦૦ પાના કો ૨ ૦-૦-૦ પોસ્ટેજ છુટું

જેમાં સુધારેલ દ્રાજદારી કાય-
દાઓ જેવા કે, ઇન્ડીયન પીનમેન-
કેડ, ફસલા દબાંત પ્રેસીડેન્સી
સાથે, કીમીનલ પ્રેસીડેન્સી કેડ,
રીકા દબાંત સાથે, ક્રિમિનલ નર્વો
પુનરા એક્ટ, મુજબનો ડીપ્રીક્ટ
પે લીસ એક્ટ, લુગાર એક્ટ,
ટોરનો અનિકમલ્ય એક્ટ, વિમેન
પોલીસ એક્ટ, મોનર એક્ટ,
રહેવ એક્ટ, એક્ટ્રાડીયન એક્ટ
વિમેરો કમ્બ, જેવી તે વાંચનાર
દ્રાજદારી કાયદાનું જ્ઞાન મેળવી
શકે છે

ઈકબાલ

[ખાય વીકલી]

જર્માના મુસ્લિમ ગુજરાતીઓનું સાચું રહસ્ય છે
એ હિન્દુ મુસ્લિમ છત્રિકાકમા યોગ્ય ફાળો
આપતું રહે છે.

અફવાડીયાઓ જે વખત પ્રગટ થાય છે

મુસ્લિમોના જીંદગી માટે હક-સંકલ ચલાવવા

હંમેશા તૈયાર રહે છે

તે રશનિક અને પરદેશીના સાચા સમાચારો
પુરા પાડે છે

હવે દરેક મુસ્લિમ ગુજરાતીની ફર્જ છે કે તે

પોતાના આગામી બ.અસર જનાવવા

ઈકબાલની જિંદગી લાંબી જનાવે.

હિંદના મુસ્લિમો તમારા જર્માના બાઈઓની

હાજત મળવા ઈકબાલ નિયમિત વાંચો

મેનેજર:- ઈકબાલ ખાય વીકલી

૧૫૨, લુધ્ધ, રીડિ રંગુન.

ખાલસખા

[બાળકોનું માસિક]

તંબો : હિંમતલાલ ચુ. શાહ

ખાલસખા એકથી વારો કે મધ્યોચ્ચ
રજી નથી કરતું, પણ બાળકોને ઉપયોગી સર્વ
વિષયો શિક્ષણની દૃષ્ટિએ રજી કરે છે.

એનો દરેક અંક બાલમાહિતવના સિધ્ધહરત
લેખકોના લેખોમાં ભરેલા હોય છે.

જુનથી ત્રીજી વર્ષ. આ વરસના આઠકોને
૨-૩ ખાસ અંકો અને બેટ પુસ્તકોના લાભ
મળે છે

તાકદિ આહુક ઘડા જાઓ.

પાર્થિક સપ્તાહમ:

દેસમાં ૨ ૩, પરદેશ ૩ ૪, (સિ ૧)

લખો:- ખાલસખા કાર્યાલય: અમદાવાદ.

આહકોને ગુમાવનારાઓથી દુર રહે

તમારા નવકરોમાંથી. કોઈ પણ જો આહકો ગુમાવનારા હોય તેને તરતજ પાણીચું આપી દેજો. એવાઓને માટે વેપારીને ત્યાં થયું સ્થાન સંભવેજ નહિ. વેપારીને તો આહકો ગેળવનારા અને સાચવનારા નવકરો જોઈએ, અને નહિ કે આહકોને ગુમાવનારાઓ.

કોઈ પૂછશે, આહકો ગુમાવનારાઓની જોળખ શી? આ સદૃશ તેમના લક્ષણો:—

- માત્ર જોવા અને તેને માટે પૂછપરછ વ. કરવા છતાં આહક ન ખરીદે તો જેઓ કંદાળે છે અને આહકને મનમાં ગમે તેમ સલાવાવે છે.
- જેઓ આહકોને તુરંત સમજે છે અને તેમને તીવ્રા દરજ્જાના ગણી, હાકું વર્તન દાખવે છે.
- વાનોડિયા, ગેપરુવા, વગતની પાળંદી ન કરનારા નવકરો. જેઓ પોતાના જ્ઞાનનું પ્રદર્શન ભગવાતો મોઢ હોય છે અને જેઓ આહકોનું સાલગનાજ નથી.
- આહકો સાથે રહીજ કરનારા, તેને જુહાવનારા અને તેને બોટ સમજી પોતાના જ્ઞાનના પરચો દેખાડવા તમા અજોતો હજમામતો જવાબ આપનારાઓ. જેઓ વિવેક અને કુનદથી સાવ કાપા હોય છે.
- હયુપયુ. મંદ અને મુર્ખ જેવા નવકરો. જેઓ પુરેપુરા જો સજ્જો પણ સ્પષ્ટતા-પૂર્વક ઉચ્ચગતિની ત્રિયાકત ધરાવતા નથી.
- પોતે જો માત્ર વેચે છે, તેનો પરિચય ન ધરાવનારા કેવળ વાનોડિયા વા મુર્ખ નવકરો.

જેવાઓ બીજા કામે ગમે તેટલા ઉખેળી હોય, વેચનાર (Salesman) તરીકે નકામા છે. તેમને સંમુદ્યા એટલે પોતાના આહકોને ગુમાવવા.

સચોટ આદિરાત

“નવકરી નોંધજો છે”ની આદિરાતો દર-કોઈએ સેંકો જલકે દબારો વાંચી હશે. પણ નીચલી આદિરાત એ સૌમાં અતેરી બાત પાડે છે. તે ખરેખર સચોટ છે.

HERE'S AN INDIAN GENTLEMAN:
30 YEARS 'YOUNG'

Over 5 years as a Sales Organiser.
Honours Graduate of a recognised university

Subjects Studied: Economics, Public Finance, Banking & Currency.

Knows other subjects of general interest.

Does not profess to know every thing.

Has capacity to learn new subjects.

Has studied many books.

Still studying more

Can obey order and execute them.

Can command obedience with love.

Not afraid of hard work

Nor responsibility

Good will power and memory.

High connections

Holds first class references and testimonials

ABOVE ALL, WEARS A SMILE

THAT NEVER WEARS OUT

Open for engagement: Will consider any thing.

ફક્ત નોંધજો, કે નહિ સચોટ આદિરાત? તમારી આદિરાતોનેય એવી સચોટ બનાવો-પણી બારે તે “નવકરી નોંધજો છે”ની હોય વા મોઝા રમાડ વેચવાની.

હિલાલ યુક-હાઉસ

ઉદ્ વિભાગ

ઉમદા અને લગ્નિય પકવાનો

પકાવવા ચાહના હોય તો આજેના નીચલી કિતાબો મંગાવો.

કરમતી દસ્તદખવાન-દરેક પ્રકારની વાનીઓ,
જેની કે : કચાપ, પુડીંગ, ફિરની, માજલી,
મુરગી, જેલી, કેક, મિઠાઇઓ, દવા,
મુરખા વ વ. સેંકડો વાનીઓના અઝ-
માવેલા નૂસાઓ. પાંચ વર્ષમાં સાત
આવૃત્તિયો પ્રગટ થઇ છે. પાના ૨૧૪, ઉમદા
કાગળ-જખાઇ-છપાઇ. કી. બે રૂપિયા
મશરિકી વ મગરિબી ખાને-ઉપલો કિતા-
બનો ખીન્તે ભાગ, જેમા પુર્વ અને
પશ્ચિમના દેશ દેશના પકવાનોની માહિતી
આપી છે પાના ૨૪૮. કી. બે રૂપિયા
કરમતી હંડકુલીયા-નાની બચ્ચીઓ માટે
ખાવા પકાવવાની રહગર.

કી. આઠ આના

નાસ્તા-સવાર અને સાંજના નાસ્તાની ઉમદા
અને લગ્નિય વાનીઓની માહિતી.

કી. દશ આના
બચ્ચીકે ખાને-બચ્ચીઓ માટેના ખોરાકની
વિગતો.

કી. આઠ આના
બીમારોકે ખાને-બીમારો માટેના ખોરાકો.

કી. દશ આના

મજાકીયા ખાને-સરખા સરખા સંજોગો
વચ્ચે મજાક કરવા માટે બનાવવાની
વાનીઓ.

કી. છ આના

(દરેકનું ટપાક ખર્ચ શુદ્ધ)

બધી કિતાબો ઉદ્ અખાન-ઉદ્ હંદીમાં છે.

હિલાલ યુક-હાઉસ

સવદાગરવાડા-મુરત.

સતત ૨૩ વર્ષથી સંપૂર્ણ વ્યાયામ
વિષયક સચિત્ર માહિતી આપતું,
હિંદની પ્રબલતું માનીતું માસિક.

વ્યાયામ

દર પ્રતિનાની ૧૫મી વાર્ષિક લવાજમ
તારીખે નિર્ધારિત દિવસો ૩. ૨-૮-૨
પ્રસિદ્ધ થાય છે. પરદેશ પે શિલિંગ

વ્યાયામ વિષયક સાહિત્ય, સાધનો

તથા ખુલાસા માટે લખો—

વ્યવસ્થાપક, ‘વ્યાયામ’, રાયપુરા, જડોદશ.

અનાવિલ પોકાર

અનાવિલ કોમનું એકજ મુખપત્ર

હાનિકારક રિવાજો દૂર કરો-ખેતોને કચડાની
બચાવો એ દબિનિ-દુઓ લખાવજો અનેક
રિપો અને બીજા ઉપયોગી લેખો રજુ કરવું
માસિક વાર્ષિક લવાજમ (નેટ પુગત સાથે)
રૂ. ૨-૦-૦; પરદેશ માટે શિલિંગ આઠ.

પ્રેસમાં વ્યાપકામ પામુ આકર્ષક અને
સફાઈદાર થાય છે.

શ્રી અનાવિલ બધું પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ,

શુરાનપુરી ભાગળ, ભાહવાળી પોળ-મુરત.

વેપારી સામયિકના વાંચકો “Efficiency” માસિકથી અપરિચિત નહીં હોય. એ તે માસિક છે, જે ઉદ્યોગ ૨૫ વર્ષથી ચલિને ચલિને યુરોપ અને અમેરિકાને કાર્યક્ષમતાનો પાઠ શીખવી રહ્યું છે અને પરિણામે આજે એ પાઠની પાંચ ગોળી આવૃત્તિઓ પાંચ યુરોપી ભાષાઓમાં અને એક આવૃત્તિ ફ્રિન્ડ માટે, મુંબઈથી અંગ્રેજીમાં પ્રગટ થાય છે. એવા પ્રખ્યાત સામયિકના તંત્રી હોયું બહુવચાલીપણની નિરાની છે ને? હા, મિસ્ટર હર્બર્ટ પોતાના એ જીવનક કષ્ટાસ પર હાથ કરી સહે જો, અસખત, એને પામ થવા માટે તેમને પોતાની વચના કેટલાય ક્રીમની વર્ષો ખર્ચવા પડ્યા છે.

હર્બર્ટ કેસનો ૪૪મ આજથી ૬૧ વર્ષ પર કેનેડામાં થયો હતો. દત્તા ગરીબ એટલે ચાર વર્ષની કેળવણી એ વર્ષમાં પૂરી કરવી પડી પછી માથે આવી યુવતની જગ્યાદારીઓ. ૧૫ વર્ષની ઉંમરે દુન્યાના ઇવન-સંપ્રાપ્તમાં એ પદાધાર ખન્યા.

કેસનની પ્રારંભિક જિન્દગી અનેકાનેક અનિચેતી બરચક હતી. સરખાતમાં તે અંતરજીને કન્નિકાળી માનસના યુવાન તરીકે દેખાશે. પછી ‘સોશિયલ ડેમેન્સ્ટ્રી’ની અભ્યાસના અગ્રેસર તરીકે; પછી ૧૮૯૩ના પેલા જાણીના બોરટની જગ્યાના નેના તરીકે કે. જ્યારે ૧૦,૦૦૦ લોકોની કપાળી આગેવાની લઇ, તેમણે રેલ દાઉસના દરવાજા સમી કૂચ કરી હતી અને એ દેખાવોના પરિણામે સરકાર દોષી દુન્યા જોયો માટે પાંચ સાબ પૈડ મેળવવા દત્તા.

ચાર વર્ષ પછી આપણને હર્બર્ટ કોંગ્રેસમાં મળશે. તેમણે અદિ’ મિ. કોર દાર્ડ સાથે મળી કન્નિકેન્ડ લેબર પાર્ટીની રચનામાં ભાગ લીધો. અને એમ જિન્દગીના વિવિધ શેષમાં માથું મારતાં જીવવા માંડ્યું.

પણ જિન્દગીનો એ પ્રવાહ ત્રણ વર્ષ પછી પાછો બદલાયો. ૧૮૦૦માં રેપેનિશ-અમેરિકન લડાઈ હારી નીકળી. હર્બર્ટ એમાં જોડાવા કન્નિકે કપો. તે રક્ષીન કોલોનીમાં જોડાયા, અને છ મહિનામાંજ અવનવા અનુભવો મેળવી ધરાઈ ગયા એ સંસ્થાન સોશિયલિસ્ટ નેતાઓ રધામું દત્ત’ તેની હતે ૧૬૦૦૦ એકર જમીન હતી, અને ૨૦૦ સદસ્યો’કો. ત્યાં જમીનનું મદદસ્ત, વ્યાજ પા નહો કયું આપવાનું ન દત્ત’ છતાં સંસ્થાનની મરીમી જોડી ન હતી થઇ. રહેવાને પૂરતા મકાન, પહેરવાને કારી કપડું અને જીવવાને માટે સુરે બેરકનીય ત્યાં તો તાજુ હતી.

કહેવત છે કે જુરું થાય છે તેમ આરા માટેજ, ગમાજવાદના મિનિપ્પવદારપણથી કન્નિકાળીને મિ. કેસને દરે પચકારિતવની દુન્યા વખતી અદિ’ તેમને ખોલ ‘સેલ્ફટેચિંગ’ (Self Teaching) અને કાર્યક્ષમતા (Efficiency) દત્તા. તેમણે તે પાર પાડતા જેવો લખવા આપણે કરવા માંડ્યા. પણ અદિ’ય તેમને પુરતી કાગપણી ન મળી.

છતાં, પચકારિતવના ક્ષેત્રમાં તેમના સંજોષો વધતાજ ગયા. ‘ન્યુ યોર્ક જર્નલ’ (જેના તંત્રીએ પોતાની કસમ વડે એક વર્ષમાં ૨૦૦૦૦ પૈડ કમાવા દત્તા) તેની સાથે પરિચય જ’વાયો. પાછળથી તેમણે ‘ન્યુ યોર્ક વર્ક’ અને ‘સનડે વર્ક’ માટે પામ કરતું શરૂ કર્યું.

“સનડે વર્લ્ડ”માં “ફોરમ”નું પાનું મળ્યાકાએ જોયું હતું તેનું તંત્રીપદ હતું મિ. કેસનના હાથમાં. એ પાના માટે તેમને અમેરિકાની બધી જ જાણીતી શુભસંપત્તિઓ—અખીરો, વિજાનીઓ, પવકારો, લેખકો, પ્રેરકો, ગવરનરો, દેશના પ્રમુખો, મુસ્લીમો અને ઉદ્યોગપતિઓની મુલાકાતો હતા, તેમની કોપી વા ન્દાના લેખો વા પછી, તેમના ઇન્ટરવ્યુ મેળવવા પડતા. હુંકમાં, “ફોરમ”ને જીવંત રાખવા માટે તેના તંત્રીને તે બધું કરવું પડતું, જે ખરેખર અશક્ય ન હોય.

જ્યાનીનો આગમો જાન-સમગ્ર ૧૦ વર્ષ—કેસને ગરીબો સાથે દળામળાને શુભાચો દત્તો; હવે તેમને અખીરોના અખીરોને મળવાના ગુરૂત્તર પડી. ત્રણ વર્ષ સગી એ કામ પણ તેમણે કર્યું; એ દરમિયાન તેમણે ૧૫૦૦ થી વધુ શુભસંપત્તિઓની મુલાકાતો લીધી.

ગરીબો અને અખીરો સાથેના એવા નિકટના સંબંધે જર્મનીના દિનાગ સમક્ષ તે જોઈ જાણી શકી હોયો, જે અખીરોની અખીરો અને ગરીબોની ગરીબીનું મુજ કારણ છે. તેમણે જોઈ લીધું કે અખીરો અખીર એટલા માટે છે કે તેમની કોઈ કાર્યદક્ષતા છે અને ગરીબો એટલા માટે ગરીબ છે કે તેઓ કાર્યદક્ષતાથી મદરૂમ છે. તેમણે આ કામ પર વધુ વિચાર કરવા માંડ્યો. ખીજા ત્રણ વર્ષ અમેરિકાના વેપાર વ્યવહાર અને ખીજા સાદસોના અભ્યાસમાં ગાળા નાખ્યા.

જર્મની કેસનની ખરી શક્તિઓ હવે ખાલી હતી. તેમણે જુદા જુદા ઉદ્યોગોના ઇતિહાસ વિશે લેખ-માળાઓ લખવી શરૂ કરી. એમની સાથી પટેલી લેખમાળાઓ હતી “Romance of Steel” અને “Story of a thousand

millionaires”. પોતાની જે લેખમાળાઓને માહિતીપૂર્ણ બનાવવા માટે તેમણે કર્યું બાકી હોયું ન હતું; પોને ચૂરખની સફર કરી, બધી વિષયો મેળવી હતી. જર્મનીના જાણીતા કવિ કારખાના મુખ્ય ડિરેક્ટરનીય ખૂંદ મુલાકાત કરી હતી.

આ લેખમાળાઓ ખૂબજ લોકપ્રિય નીવડી અને પછી લખાઈ “Romance of the Reaper” અને “History of the Telephone”ની લેખમાળાઓ.

ઉદ્યોગોના ઇતિહાસ પછી સફરના ઇતિહાસ અને તહેનો વિષય લેવાયો. ખોસ મુચનાઓથી તેમણે “Fact Book of Buffalo” લખી, જેની પાછળ ૨૬૦૦ પૈસા ખર્ચ તો થયા, પણ તેના પરિણામે બેફાલામાં અગેકોને નવા ઉદ્યોગો—ઉઝા થઈ, લાખો માણસોને કામ મળવા લાગ્યું.

આ દરમિયાન અમેરિકાના ખીજા એ કાર્યદક્ષતાનું હક મિ. કેસન તમ્મ એકાધું. એમાંના એકનું નામ હતું મિ. હેરિંગટન—કમરન, જેમણે અમેરિકા ઉપરાંત ટોકીઓ, પેરિસ, મ્યુનિખ અને લન્ડનમાં તબક્કીમ મેળવી હતી અને જે અમેરિકન યુનિવર્સિટીના પ્રેરકર દત્તા ખીજાનું નામ હતું. ફેરેરિક વિન્સેટો ટેલર. એ એક પણ કાર્યદક્ષતાના નિષ્ણાનો દત્તા. મિ. કેસન એમની સાથે જોડાયા અને પછી પુરા ૨૧ વર્ષ—સગી અમેરિકામાં કાર્યદક્ષતાનું સાદિત્ય વેચતા રહ્યા.

એપ્રિલ ૧૯૧૪માં મિ. કેસનને ફરી વાર હૃદયમાં વાદ આવ્યું અને નવી દુન્યાને સલામ કરી હૃદયમાં આવી વરવા. એમની આખિરી

(૧) મિ. કમરને સાન્તા ફે રેલ્વેને અમુક વાતો બતાવવા માટે એક વેળા ૧૦,૦૦૦ પૈસા ફે લીધા હતી, જેને પરિણામે રેલ્વેને દર વર્ષે ત્રણ લાખ પૈસાની ખચત થઈ હતી

તમના હતી. “કાર્પ” દક્ષિનાના સાહિત્યનો પ્રચાર કરવાની. તેમણે એ માટે ફેબ્રુઆરી ૧૯૧૫થી *Efficiency Magazine* શરૂ કર્યું અને સાથે સાથેજ પુસ્તકો પણ લખવા શરૂ કર્યાં. આજે તેમના લખેલા પુસ્તકોની કુલ સંખ્યા ૧૨૫ જેટલી થઈ ગઈ છે અને તેમાંના કેટલાયની કેટલીય આવૃત્તિઓ પણ નીકળી ચુકી છે.

“કાર્પ” દર્જનું કેસનનું સાહિત્ય આજે ખૂબજ મંચાય છે. યુરપ-અમેરિકામાં તેમના પુસ્તકોની માંગ અત્યંત ચાલુ રહે છે. આજે ઓછી વતી ૨૫ યૂરપી ભાષાઓમાં મિ. કેસનના પુસ્તકોના તરજુમા થઈ ચુક્યા છે.

અત્યંત મહત્વ અને કાર્યદક્ષતા “કાર્પ” કેસના વિજય-ગંગ્રો છે અને હરકોઈ તેઓજમાંથી સંજો છે.

નફાનો ખરો ઉપયોગ

તમારો ધંધો ન્હોતો હોય ના મોટો, નફો તો થતો હશેજ. કાને એ નફો ચોડા હોય ના વધારે.

તમે એ નફાનો ઉપયોગ કેવી રીતે કરો છો? તમે કહેશો : નફાનો ઉપયોગ કરવાની તે વર્ગી કોઈ ખાસ રીત હશે કે અમારા દૈનિક જીવનના નિખાવ અર્થે ખર્ચાને જીએ.

પણ એ દૃષ્ટિબિંદુ ખોટો છે. જેટલો નફો થાય તેનો વપારમાં વધારે અર્થો ભાગ પોતાના ખર્ચ પેટ ઉપાડવો નોંધ્યો અને બાકીનો અર્થો ના તેથી વધુ ભાગ કરી વાર વેપારમાંજ રોકવો નોંધ્યો.

આજે જે મોટા મોટા વેપારો તમે નોંધ રહ્યા છો, તે બધા આજ પદ્ધતિએ ન્હોતી સરખાતથી આટલી ઉચ્ચ કક્ષાએ પહોંચ્યા છે.

સાધુના ભાવ વધી ગયા છે!

યુરપમાં લગાઈ શરૂ થતાંજ દિનદિન એક-દમ મોંઘવારી થઈ ગઈ છે. સાધુના ભાવ-માં ૨૦ થી ૩૦ ટકા ઉછાળો આવ્યો છે.

પરંતુ માલની દરીદ્રાઈ સામે ટકી, પોતાના સ્વદેશી ઉદ્યોગોને પગલાર કરવાની આ કીમતી તક છે. લગાઈ લંબાઈ રહી છે એ દરમિયાન, દેશને સાધુના વિવેચમાં સ્વાશ્રય બતાવી, વધેલી મોંઘવારી પણ ઓછી કરે અને પોતા માટે એક ઉચ્ચ ઉદ્યોગ પણ સ્થાપે.

નિષ્ણાતોનીય નિષ્ણાત સમાન

સાધુની બનાવટ

એમાં દરેક દરેક પ્રકારના સાધુ બનાવવાને લગતી વિવિધ પદ્ધતિઓની વિગતવાર માહિતી આપવા ઉપરાંત તેમાં વપરાતા તેજા, ક્ષાર, રંગ, સુગંધી વ વ. ની પુરી વિગતો પણ દર્શાવી છે અને સાધી ઉપર-

સાધુ બનાવવાના મેકેમ સાચા મુદ્દાઓ આપ્યા છે, એટલુંજ નહિ બસકે એ ઉદ્યોગમાં વપરાતા વજોની સચિત સમજણ પણ આપી છે.

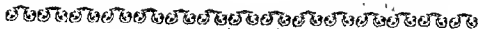
ગુજરાત કારિયાવાડમાં પાછલા ૭ વર્ષમાં આ પુસ્તકની સહાયે સાધુના ૧૦૦ કરતાં વધુ કારખાનાં શુદ્ધા છે અને તે બધા પ્રતિ દિન પ્રગતિ કરી રહ્યા છે.

તમે આજેજ નિલય કરો.

૨૦૦ પાનાનું પાકી બાંધણીનું સચિત-પુસ્તક હોવા છતાં કીમત માત્ર એ રૂપિયા (ટપાત્ર ખર્ચે જ આના) પરંતુ માટે ચિલિંગ ચાર.

પ્રેક્ષી આવૃત્તિની થોડીકજ પ્રતો બાકી છે. જલદી મંગાવી લો. પાછળથી કોઈ પણ કીમતે નહિ મળે. સખો-

ક્રમર ઓફિસ, સોદાગરવાડા, મુરત.

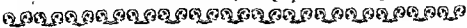
વેપારની ચાવી

ધંધાની મંદીથી ગભરાતા બાઈ જ્ઞેનો માટે આ પુસ્તક આશિર્વાદ સમાન છે. પર બો, બીજા ધંધાની રોકાણ કે નવારી હોવા છતાં, નામની ૧૬૨ પચીસ રૂપિયાની, પુસ્તકમાં વેપાર કેસ કરવો અને ચેતાની આવક કેમ વધારવી એની વિવત્તવાર માહિતી આ પુસ્તકમાં અપાઈ છે. તે ઉપરાંત જુદા જુદા નાના મોટા ૧૧૧ હુન્નર ઉદ્યોગોની પણ સંપૂર્ણ વિગત એના સરળ અને સારી ભાષામાં જણાવેલી હોઈ, પુસ્તક ધણું ઉપયોગી છે.

અનુક્રમિકા:-૧-આંખમાં નાંખવાનું પાણી. ૨-કાનમાં થતા દર્દ મટાડનાર દવા. ૩-કાંદા કિમ ૪-કોલન વોટર. ૫-ખાસી મટાડનાર દવા ૬-ગુણકારક છીંકાણી. ૭-આમી માટેનો પાવડર ૮-આમીના રોગો દૂર કરનાર મલમ ૯-બાઈપાણું દૂર કરનાર સાબુ ૧૦-જીવાળાં લાવનાર પાવડર ૧૧-તાવ મટાડનાર દવા ૧૨-દંતમંજન ૧૩-દરેક જાતના દર્દ દૂર કરનાર ચમત્કારીક દવા, ૧૪-દાંડના દર્દ મટાડનાર દવા ૧૫-દાદી બોડવા માટે લગાડવાનું કિમ ૧૬-નાના બાળકોની દવા ૧૭-આંટણ માટે મલમ ૧૮ પેન બામ ૧૯-ખીલ મટાડનાર દવા ૨૦-મોઢામાંથી દુર્ગંધ દૂર કરનાર દવા ૨૧-લેવેન્ડરનું પાણી ૨૨-લેમોનેટ પાવડર ૨૩-લોહી ગ્રુધ કરનાર દવા ૨૪-વાળ બોળવા માટે પાવડર ૨૫-વાળ ઉઘાડનાર દવા ૨૬-વાળ કાઢવાનો પાવડર ૨૭-વાળ કાળા કરનાર, કલ્ક ૨૮-રોગ્ય પાવડર ૨૯-વાળના નાખવાનું તેલ ૩૦-લાઈમ્ફગ્રુધ અને નિસસારાઈન ૩૧-રોગના માટેની દવા ૩૨-Bath Powder ૩૩-સંધીવા મટાડનાર દવા ૩૪-કર્મોલિક સાબુ ૩૫-તાકાતની ગોળીઓ ૩૬-સુગંધીદાર પોમ્ડ ૩૭-સુગંધીદાર સાબુ ૩૮-ઇલેક્ટ્રીક પાવડર ૩૯ ને ૪૦-કાણું ને બ્રાડનું બુટ કિમ ૪૧, ૪૨, ૪૩, નાણું, ટોની લાલ ને બ્રાડન બુટ પોલિશ ૪૪-રોગ વૅલિશ ૪૫-એક વધુ સુધી બચે નહિ એવી લાઠી ૪૬-અધારમાં ચળકે એવી શાદી ૪૭-પડાને વોટરપૂર્ણ બનાવનાર. દવા ૪૮-કપડા પર લખવા માટેની શાદી ૪૯-રોપલ વારનિસ ૫૦-કોલસાનું બળળાં બોણું બળે એવી દવા ૫૧ કાચ કે ચીનીના ટુરેશ વાસણ બેડનાર મિથલ ૫૨-ચમત્કારીક પાવડર ૫૩-ચમત્કારીક પ્રવાહી ૫૪-ચાંદીનું ચિત્ર કરનાર પાવડર ૫૫, ૫૬-કુષા લખાણ માટેની શાદી ૫૭-ખૂબ સસ્તો સાણ (એક આનાથી પણ બોલાવે એ રતલ) ૫૮-ખીલ જાતનું કાણું બુટ પોલિશ ૫૯-પ્રવાહી સરસ ૬૦-પ્રેસવાલાઓ માટે ચમત્કારીક પ્રવાહી ૬૧-ફરનિયર પોલિશ ૬૨-ફાકનેન પેન માટેનું બુટ શાદી ૬૩-અશિનમાં પુરવાનું તેલ ૬૪-આખીઓનો નાસ કરનાર કાચળ ૬૫-રંગર સંધીની શાદી ૬૬-શાદીથી લખેલ લખાણ છુટાવનાર દવા ૬૭, ૬૮, ૬૯-કાળી, બુટ ને લાલ શાદી ૭૦-ચરગથુ સાણ ૭૧, ૭૨, ૭૩, ૭૪-હેડોગ્રાફની લાલ, લીલી, બુટ અને વાયોલેટ શાદી ૭૫-કપડાની સુગંધીદાર ટિકીઓ ૭૬-પાઈના લેખલ ૭૭-પરેખર ચિત્રના પોરટ કાઢ ૭૮-શુભાખની સુગંધીદાર ટિકીઓ ૭૯-ચમત્કારિક રહીશો ૮૦-ચંચેલીની સુગંધીદાર ટિકીઓ ૮૧-નનકુદ રમાલ ૮૨-ગ્રાડપાનનાં બીજ ૮૩, ૮૪, ૮૫, ૮૬, ૮૭-કુખીડેઈંચ કાળા, બુટ, લાલ, લીલા અને વાયોલેટ કાર્બન પેપર ૮૮-તેવાર રબરના સિક્કાઓ ૮૯-ખતરાની સ્વેટ ૯૦-ફેન્સી પચ્ચવડાર બોસ ૯૧, ૯૨-ચુકાના મુળાશર અને પચલ ૯૩-કાળા કાર્બન પેપર (નળી જાતના) ૯૪-રંગના પૃષ્ઠ ૯૫-રંગર સંધીની બનાવટ ૯૬-રેતીના કાચળ ૯૭-રેશમી રમાલ પર છળી ૯૮-લાડડા ઉપર છળી ૯૯-ફેન્સી સાર્બન બોર્ડ ૧૦૦-શુભ આવસરના તૈયાર કાર્ડો ૧૦૧-ચિત્રના પોરટ કાઢ ૧૦૨-ચિત્રપુકત મુળાશર ૧૦૩, ૧૦૪, ૧૦૫-કાળા, બુટ ને વાયોલેટ કાર્બન પેપર ૧૦૬, ૧૦૭, ૧૦૮, ૧૦૯, કાળી, ફ્રેંચ, બુટ ને લાલ લાખ ૧૧૦-સુતરાક રમાલ પર છળી ૧૧૧-હેડોગ્રાફ અર્થાત ફુલીકેટર.

૧૦૦ પાના : ઈ. આર્ટ પેપર ઉગદા કવર : કીમત માત્ર અઢી રૂપિયા : પોસ્ટેજ બે આના જુદા, (પરદેશ મટે પોસ્ટેજ સહિત સિલિંગ સાથા ચાર)

લેખો:-કુમર ઓફીસ, સોદાગરવાડા, મુરત.

૩૫ શૃંગારની પરદેશી બનાવટો

ચુની લોકો શરૂ થતાં એક તરફ તે ૩૫ શૃંગારની પરદેશી બનાવટો આવતી જાય ત્યાં મળે અને બીજી તરફ દિવસો એવાને જોવાય મળે છે, તેના આવ દોષ બતાવે છે. મળે છે!

આ શૃંગારી તક છે. ૩૫ શૃંગારને લગતી વિવિધ બનાવટો, જેની કે કેટલાક કોમ. કોમ જેવી, સો. કોમ જેવી પાવડ, લોચન અને મિઠા, કુચ પોશ, દંતમંજન, કુચ પેશ, પોશ, શિલ્પનદર્શન, ૩૫ (પ્રયત્ન, પાવડ અને મલમલ ગળે કરેલા), સામ્ય બધુ મિલસતી, નિપારકક નરક અદર, વાળ કાઢનાર કોમ, પ્રયત્ન, કોમ, સાલુઓ પ. વાળ કોમ, શાળા-નેમ, વાળ-મોશ, વાળ-મોશુ. સાલુઓ મુશ, માર બનાવનાર ૬૫, કોમ જેવી સાલુઓ, વાળ મોશ, ૩૫ પેશિશ, કોમ ૫. ૫. બનાવનાર કોમ શરૂ કરે અને કુલ મુશવરમાં તે મિલે ૧૦૦ થી ૨૦૦ શૃંગારની આવડ મળવાના થઈ જાય.

કોમમેટિક્સ કિંવા

શાશુગાર-સામગ્રિયો

મિલકત તે પુત્ર છે. જે તમને ઉપત્તિ બધી બનાવેલા બધા પ્રકારે બનાવવા ઉપર, તે એકની પુત્રી સમજાય પણ આવડ.

બીજી અર્થ: ૨૬ કો. ૧૦૦ બાળક નામ સામ્ય શામન રૂપિયો એક (દિવસમાં ૮. ૫ જે આપ્યા) [પરદેશ બે સિદ્ધિ]

દમગાર નામના શરૂના શરૂસમને ત્યાં બીજી સા પા પામે એકર આવડ કમરે એકરિશ. એ શરૂવાદ, શરૂવા.

આખરુ ન બને, થયો કુરો

એક કોમને લાખો મળેલા પાંચ પાંચ પાંચ દરમિયાન પાંચ દોષ છે તેમ, આપણે ત્યાં છે. જે એકર છે કે બીજો એ દરમિયાન દરમિયાન દરમિયાન થયો દોષ છે તે આવડે ત્યાં કેવળ મોશ સમક.

થયો કરવાને લેવુ પોતા માટે પેશ મેળવવાના નથી, બીજા કોમના થયેલા કામ અ. ૫૫૫ અ. ૫૫૫ નેમના કુટુંબો પાંચવાની પાંચ છે

પોતાને છતાં બર માટે મોશી દરમિયાન ભેડે છે, એની જવાબદારી પાંચ છે. એ જવાબદારી સા નેમના ક દરમિયાન ને દરમિયાન રૂપિયા અપાવ કરવાની નથી દરમિયાન

દરમિયાન દોષ ને મોશ કાદસ છે. ને દરમિયાન નામના નકરીના દરમિયાન મોશિના કામે લગાડે. તેના પોતાની મિલકત નેમને કોમના આવડે અને પોતાના દોષ પેશ પુત્રી સાથી મેળવી મળે.

પોતાની દરમિયાન પાંચ પર આવડુ એકી રહેવું અને દરમિયાન નિમેશમાં શાંતી મુકી એક અદરમિયાન થયો છે.

બરીદનારાઓની રાફ જોવાને

બહારે તેમને શોધવા માંડે

આપણે ત્યાંના વંચનારાઓને હજાર બાળ પોતાની કુશળતા મળે માન છે. તે કુશળ બોલી બરીદનારાઓની રાફ જોવા એકી રાફ છે બરીદનારાઓને શોધવા માટે પોતે કાંઈ કરે નથી

કુશળ બોલી ભેગી રહેવાને રિવાજ તરે સરીવા લુનો થઈ ગયો છે. આજે તો જે આવડા કુશ કરે દોષ, બરીદનારાઓ મેળવવા સક્ષિયો કરે દોષ તેમના પ્રમાણ છે.

મળ અને અમેરિકામાં પર પર અને કુશળ કુશળી રેનવાનિય થાય છે; આપણે ત્યાં એમ કરવાની જરૂર છે.

કુશળ પર ભેગી રહેવાને જાહેર મારફતે શોધવા માટે-સાધારણ દ્વારા આવડાને પણ અને રેનવાનિય દ્વારા મેળવીને પણ

મુસ્લિમ બિરાદરેતે ઉપયોગી
બે મેહાન નરોનાં હવન વૃતાંત

ક
મા
લ
પા
શા

વકીના તારણહાર અને
ઉદ્ધારક અતાવકિતું
ઝીણામાં ઝીણી લકીકાથી
ભરેલું ઘણું ચિત્રો, શ્રી
કલર ચુંદર કવર જેકેર
સાથે હવન ચરિત્ર

કીમત રૂ. બે

આખી દુનિયાને ડોહાવી એશીયા
ખંડમાં બે હજાર વરં પર સ્વતંત્ર
સ્વરાજ્ય સ્થાપનાર વીર નર
તું હવન ચરિત્ર. તે
વખતના રાજસંભાષ
પુદ્ગલા ચિત્રો થી
ભરપૂર કલર જેકેર

જ
ગી
ઝ
ખા
ન

[ખરેલું] ટપાક
ખર્ચ જુડે.

ખેન્ને માથે લેતારને
પાર્ટેજ ફી.]

કીમત રૂ. બે

જ્ઞાનવર્ધક પુસ્તકમાળા ઓફીસ
ચીરમશાહ રોડ, અમદાવાદ.

વીશ વીશ વરસથી
ગુજરાતી ભાઈઓને
એકધાર વાંચન આપનારી
આ ગ્રંથમાળાના
આજેજ ગ્રાહક બને
“જ્ઞાનવર્ધક”
પુસ્તકમાળા

- [૧] આ માળાનું વાં વળખુઓરીથી
ડીસેમ્બર સુધીનું મહાકાવ્ય.
- [૨] આ માળામાં એક વર્ષમાં કોઈને
ગોળ પેટ ૧૨૦૦ થી ૧૨૬૦
પાનાં જેટલું વાંચન આપવામાં
પુસ્તકમાં આપવામાં આવેલું.
- [૩] વાર્ષિક લવાજમો: -
લિન્ડુસ્થાનમાં પાર્ટેજ સાથે રૂ. ૫-૦-૦
અબદેશ અને પર્સિયા માટે રૂ. ૬-૮-૦
પાર્ટેજ સાથે. અગર શીતીંગ ૧૦
દરનો પાર્ટલ ઓર્ડર બે કલેવો.

ગાલુ સાલના ૧૯૩૬ના પાંચ પુસ્તકો
નો એર રૂ. ૪-૮ મા.
મુબાસબદ [મદરખાણ]
મિન્દુ
કમાલપાશા [હવન ચરિત્ર]
સાદચરીની કોષમાં [વાતરમ] '૩૦
હૃદય ત્રિપુટી અને બીજાં કાવ્યો [આખી]

મેનિક ઇન્ડિસ્ટ્રી પ્રથમાર્ગ

પ્રથમજી: જનાબ દરિયુના વ્યાસ સાદિય, લાહી, પ્રકાશક: મેનિક ઇન્ડિસ્ટ્રી કંપાસ, લાહી (કાઠીવાગાંડ).
જ્યેષ્ઠ, વ્યવહારમાં ભાષાની મહત્વના દરકોઈ પિછાને છે. આથી, રજૂ અને જીવંત ભાષા કોઈ પણ પ્રજા માટે જીવંત વિષય છે. અંગ્રેજી ભાષા, તે કે સદન, ગુણવત્તુભરી છે છતાં, એનીજ ભાષાઓમાંની એક છે, એટલુંજ નહિ. પરંતુ આંતર રાષ્ટ્રીય સંબંધ ધરાવતી ત્રણ ભાષાઓ—ફ્રેંચ, અરબી અને અંગ્રેજી—માં એ સૌથી મોખરે છે અને દંડીકત એ છે કે, આને અંગ્રેજી ભણનારાઓની સંખ્યા, ફ્રેંચ અને અરબી ભણનારાઓની સંખ્યાને મુકાબલે, ખુબજ વધી ગઈ છે.

અંગ્રેજી ભાષાને વધુ લોક-જીવે ચડાવવા માટે મેનિક ઇન્ડિસ્ટ્રી રોધ થઈ છે. અંગ્રેજી ભાષાના જગત-ભ્રમણકારુ વના અટપટા પ્રયોગને આ મેનિક ઇન્ડિસ્ટ્રી દ્વારા સદન સરળ બનાવવામાં આવ્યા છે. વળી આ ભાષાને મુખ સબ્દ-સંકેત 'ટીપ્સ' શબ્દો દોષા છતાં, તે સામાન્ય ગુરુતેને પહોંચી વળતો દોષ, આ ટુકાવેલી અંગ્રેજી દિન બે દિન દુન્યાભરમાં વધુ અને વધુ પ્રચલિત થતી નથી છે અને એક ભણીતા અંગ્રેજ વિચારક કહે છે તેમ મેનિક ઇન્ડિસ્ટ્રી આવતી કાલની જગત ભાષા થવા સંભવ છે.

દિવસમાં પણ મેનિક ઇન્ડિસ્ટ્રીને પ્રચાર હીક હીક માર્ગે થઈ રહ્યો છે. લાહીવાળા જનાબ દરિયુના વ્યાસ સાદિયે પણ ગુજરાતી દ્વારા મેનિક ઇન્ડિસ્ટ્રીને પ્રચાર કરવા મેનિક ઇન્ડિસ્ટ્રી અયાગા પ્રગટ કરવી શરૂ કરી છે, જેના ઉલ્લાસ ત્રણ પુસ્તકો અને ત્રણ પુતિયો ગ્હારી સામે છે.
પહેલું પુસ્તક "સંપૂર્ણ મેનિક સબ્દકોશ" (૧૮ પાના—ક્રીમટ રૂપિયો એક) છે. જેમાં મેનિક ઇન્ડિસ્ટ્રીના મુળ ૮૫૦ શબ્દો તેના ગુજરાતી અર્થો સાથે આપવા ઉપરાંત વધારાના આંતર રાષ્ટ્રીય, પેસાનિક, વેપાર વાણિજ્યના તથા નણા પ્રકરણી મેનિક સબ્દો અને તેના અર્થો આપ્યા છે. એટલુંજ નહિ, બહારે વાકપ્રચાર, ગુજરાતી—મેનિક સબ્દકોશ અને મેનિક વ્યાકરણસારના વધુ પ્રકરણો કેમેરી, રાજકોશને સાથેજ ક્રીમટી ભાગિયા રૂપ બનાવાયો છે.

બીજું પુસ્તક "મેનિક સ્ટેપ બાઈ સ્ટેપ વ્યાકરણ: ભાગ ૧" છે. જેમાં મેનિક વ્યાકરણની સમગ્રજી આપવામાં આવી છે. પદ્ધતિ સરળ અને અસરકારી દોષ, દરકોઈ રાખસ સહેલાઈથી સમજી શકે એમ છે.

ત્રીજું પુસ્તક 'ગુજરાતમાં પ્રચલિત ૨૦૦૦ અંગ્રેજી શબ્દો' છે. આ શબ્દ-ચારી કમરમાં કટકે કટકે પ્રગટ થઈ. દરજી મથા અંગ્રેજ પુરી થઈ છે. એજ લેખમાળાને અહિં પુસ્તકનું રૂપ અપાયું છે અને શોકવલ્લીની પદ્ધતિ સબ્દકોશ પેટે કરવામાં આવી છે, જેથી વાંચકોને અમુક વધુક શબ્દ રોધવામાં તથા તેના અર્થ ભણવામાં મુશ્કેલી પડે.

આ ત્રણ મુખ્ય પુસ્તિકાઓ સિવાં કલાસે તરફથી ત્રણ પુતિયો પણ પ્રગટ કરવામાં આવી છે. જેમાંની પહેલીમાં સિદ્ધાંત રાધમ ટેબલ, બીજીમાં 'મેનિક સ્ટેપ બાઈ સ્ટેપ'ના ૧-૧૦ પાઠનું અવતરણ તથા ત્રીજીમાં 'મેનિક ઇન્ડિસ્ટ્રી પેટેશ પાઠ' પુરી સમગ્રજી સાથે આપ્યો છે. દુકમાં, ત્રણે પુતિયો પણ ખૂબ ઉપયોગી છે.

દરેક પુસ્તિકા કાઢત ૧૬ના કદમાં ઉમેશ માગળ પર કાપવામાં આવી છે. ક્રીમટ પણ સાવ વાજળી રખાઈ છે. જેઓ પર બેઠાં થોડા ખર્ચે અને થોડી મિઠનતે અંગ્રેજી શીખવા ચાહતા હોય તેમણે એના પૂરા સરના માદક થઈ જવું નેહ્યું, જેની ક્રીમટ માત્ર રૂ. ૫-૪-૦૦ છે.

બાઈ દરિયુના સાદસ બદલ મન્યવાદ.

તરવીર [માસિક]

તરવીર: જનાબ પ્રેમરાંકર બો. માસિક, મુંબઈ.
આ મદિનાથી પ્રવાસ માટેનું આ નવું ગુજરાતી માસિક સિનેમાના વિષયોને હીક હીક પ્રમાણમાં પેરા કરે છે. જેમાં દુકી વાર્તાય છે, દિવેશની ખબરો પણ અને ચિત્રો પણ પહોંચે.

અદમદાખાદ સિગ્ગરીયા વાળંદ જ્ઞાતિનું બંધાણ અને ધારાધોરણો—આ જ્ઞાતિએ વર્ષોના લાંબા અઢાલતી મધદાઓમાંથી કસાઈને નહું નહીવડી તંબ મેળવ્યું છે. એના ધારાધોરણો પ્રમાણે તે નતે અને જ્ઞાતિને લાગ પહોંચાટે એવી આરા રાખીએ.

‘કમર’ને લગતા વિષયોના પ્રત્યેના જવાબો અગ્રે ક્રમવાર મુદત મગદ પામી છે. એકી વેળા વધુમાં વધુ ત્રણ પ્રત્યેના જવાબ મળી સકશે.

ટપાલ દ્વારા ખાનગી જવાબ જોઈએ તો ફરક પ્રશ્ન દીક પાંચ આનાની (ખર્ચા: આઠ આના અને પરદેશ: નવ પેની) ટીકાઓ બીડવી. [વી. પી. ના ઓર્ડર સ્વીકારતા નથી.]

૨૩૨૫-સ. અ: બાંટવા-વાગને ધુધનવાળા બનાવવાને ચંત્ર વ. મારે મોડર્ન ટ્રેડર્સ, ૨૦૬ કટલરી બજાર, મુંબઈ ૩ ને લખશે.

૨૩૨૬-ખ. એ. ‘હા. મ: લણગોળ-આપની જીજ્ઞાસની બીમારી માટે ફોર્મ અચુક પેટન્ટ હવા પ્યાનમાં નથી; આપે તો ફોર્મ જાણીતા હકીમ, યૈષ મા ડોક્ટરનો હકાજ કરેલો જોઈએ.

૨૩૨૭-કા. એ. મુંબઈ-(૧) સોડા વોટર બનાવવાને લગતી તથા (૨) તેમાં વપરાતા ગેસ બનાવવાને લગતી બધી માદિતી કમરના ૪૬માં અંકમાં છપાઇ છે, તે જોશો.

૨૩૨૮-મ. દ. દે: વ્યારા-ચીલીઅન નાઈટ્રેટ ઓફ સોડા માટે એસોસિયેટેડ એન્જ-નીસીઝ, સી-૭ ભારત હાવન, ૩, ચિતરંગન એવેન્યુ સાઉથ, કલકત્તાને લખશો.

૨૩૨૯-ખી. યુ. વ: ચીજગામ-સાણ બનાવવાને લગતી આપની બધી મુંઝવણોના ચોગ્યાઉકેલ માટે સાધુની બનાવટ પુરતક જોરા લક્ષમણ છે. એમાં આપના પૂછવેલા બધા પ્રશ્નોના ખુલાસા ઉપરાંત આપને જોઈતા પ્રયોગો પણ મળી રહેશે.

૨૩૩૦-શિ. એ. કુ: નહમદાબાદ-ધસેવી એટલે શું તે સમગ્રતું નથી. વિગતવાર લખો તો સમજી સકાય અને તેનો જવાબ આપી સકાય.

૨૩૩૧-વ. ઇ. મા: કલકત્તા-એનેર્મથ કરવાને લગતો ફોર્મ લેખ યા પ્રયોગ, કમરમાં હજી લગી છપાયો નથી. ઇ. અ. અવંકોગે છપાશે. હાલ તો, આપ એ વિષયના અંગ્રેજી પુસ્તક જોશો.

૨૩૩૨-મુ. યુ. યુ: પનવેલ-(૧) ફુનર અને (૨) મિઝર્નસ મિડર પત્રો સાથે કમરને કસા લેવાદેવા હતાજ નાદ; એ તો કમરની ફરીકાઇમાં કાટપામાં આવ્યા હતા. પણ કમરનીએ માગ એ યા ત્રણ અંકો નીચેના પછી નથ યમ મુક્યા છે.

૨૩૩૩-યુ. ઇ. સ. મિ: કરાંચી-(૧) વારનિસ બનાવવાને લગતી બધી વિગતો કમરના ૪૦, ૪૨, ૪૩, ૪૫, ૪૬ અને ૫૦માં અંકોમાં છપાઇ છે, તે જોશો. (૨) નદિ, વારનિસ વ્હામ્પ ઓછામાંથી નથી બનતું. (૩) ચપળા લાખને તર્પેન્ટાઇનમાં ઓગળાવી પ્રવાહી બનાવો સકશે.

૨૩૩૪-યુ. ટ્રે. એન્ડ મે. ફા. કમ્પાસા-(૧) ‘સ્વસ્તિ’નું શિરનામું પો: મો. ૧૨૫ દિલી છે. (૨) દિલીના New Dawn માસિકની અમને જાણ નથી. (૩) મોદર સદા માટે એ. એ. કાલપર્દ કમ્પની, ડુંકનરોડ, મુંબઈ-૪ને લખશો.

૨૩૩૫-ના. ડા. જનમનુજર-(૧) કાચ પર કચ્છ ચદાવવાને લગતી ફોર્મ સ્વપ્ન મોપડી

“કુમર” : અંક ૧૦૬મે

યુદ્ધની તી ૩ અંગ્રેજોમા નથી (૨) લાંતકર
 અંગ્રેજોની પેઠે ખાતરીન લેખકે નિશો તો
 તેની ઉપર ડીઝી લખેલી હતી, દવાવાસો ને
 એમ કહે કે લુહી લુહી ડીઝીઓનો માલ નથી
 આપનો, તો તને ખોડું છ. (૨) આંદી પીળા
 પડાનું કારણ યા કવ્ય સદ નદિ હોય,
 લાંકા- એનો નિધા વધુ પડેને વપમ્બો હોય
 યા એનો પ્રયાણ કવ્યામાં કરી જલ થઈ હોય,
 એ કવ્યે. ફરી ફરી આગાધર કઃગે નો
 પહેલી વંચાના ભૂતો પકડી સકશે અને
 ઉઠા આપીગો બનાવી સકશે.

૧૬૩૩૬-૨. જે. સોલ્સમ - (૧) વપરાયતી રિક્ષોઃ બેંગલોરનાર કુશીક, કમ્પનીએના નામ હામ આઈ. ઈ. એ. કેપલ રટેપ કમ્પની, વતન બાબુવેડે (કાંડિયાવાડ), રટેપો (કાંડિયા), અકેનાલાન, મટ્ટીટ, દિલ્લી; સી જે આપર, અટમ, ટુપનકોટ; આન્નિયરલ રટેપ. પુરો, કે વેપરેલી મટ્ટીટ, કમ્પની, દિલ્લ રટેપ કમ્પની, ૬૮ અર્થમેટ મટ્ટીટ, હુમ્મ ૧; દરીલાસ બેંગર, વડપ બે ૩૨૫ (કાંડિયાવાડ) Lumby, Donnigton, Spalding; T. Rogers, 5 Sunbury Crescent, Buddicom, Chester; Philatelist, 40 Warren street, Savile Town, Newbury; Cox. 14 Broadmead Avenue, Worcester Park અને H. Portington, Bel-Royal, Edna Road, Leigh, Lancashire (કમ્પાસ). બીજા ચિત્રનામાઓ માટે જુઓ કમરેન્સ ૧૦૨મા અંકમાં પૃષ્ઠ ૫૨૭ નંબર ૨૨૫૪નો જ્યાબ (૨) વપરાયતી રિક્ષોને સગતી માહિતીપાત્ર, મુજરાતી પુનઃ કોલ નથી. કમરેન્સ ૬૬, ૬૭, ૬૮ અને ૬૯ અંકોમાં ઉપાયના કોષ્ટક નવાંનવા. (૩) વપરાયતી રિક્ષોને, સગતું મુજરાતી પત્ર કોષ્ટક નથી. અંગ્રેજી પત્ર પણ છે. એકનું ચિત્રનામું આ

રૂઢિ-Stamp Collector's Fortu-
ghily, 44, Bedford Row, London
W. C. 1. (નોંધ: નમ્રાવલી ડિલિટો
વેચવા માટે જે જે ડિલિટો વેચવા હું પાતેના
નમ્રાના સાથે ઉપવા કામ પણ વેપારોતે પત્ર
લખશે.)

૨૩૭૭-એ. જી. ઇ. અંક-૧) ૨૫૨
 ગિજ્જુબુ નગરી વસ્તુઓ યોદાયા માટે કિંચ
 યાગી છે (૨) ચોના મુખ્યામાં એ. યોદાયાના
 નામના જાપ-જુવ યદ છે એ. યોદાયાના નથી,
 Benzene કિંવા Benzol છે, જે પ્રવાહી
 રૂપમાં આવે છે અને એકદમ સળગી ઉઠે એવું
 હોય છે (૩) કાનુ ૨૫૨ નોંધપૂરું હોય તો
 એસે કિંગ્ટેન. અલ-સીજ, લાન્ત મિદીંગો

પત્ર લખતી વેળા

अदिः शतावेता केश पञ्च वेपारीनः पुत्रः
सप्तो तो, 'मृदु'ना पुत्रपदं विनागमया-
सिन्नाभु भण्डु' ई, अवे, दयावे अवर-
आपणे.

ગાઉન્ટ મેડ, મંગલસ અને કે. વી. ઝકરીયા
એન્ડ અપર્સ, મુંબઈકાપમ, ટ્રાવનકોરને લખ્યો.

૨૩૩૮-ગિજ્ઞાપ્ત : સ ખેડા-૧) મગ તુપ-
રની દાલ પાદરાતા જંગલ માટે ઠ. જો.
સતીક અ-૩ સ-૪, ડેલેપુરા, અદમદાખાને
લખના. (૨) એને લગતી ખામ દોષથી
સુગરાતીમાં કોઇ નથી. (૩) કોંઈક કૃત્રિ
ફટીંગનું કામ ચીખના માટેની પુરી, માલિતી
માટે કમરેના દરમેા અંક જોડી.

૨૩૩૬-આ. ન. પૂઠ: મુરઝ-ચાલીથી
લખેલું લખાણ આપના, ૩૨૫ માટેની દવાના
પ્રયોગો કરવાના પણ અને હામા અંગેમાં
છપાયા છે, તે જોશે. એના કૃપયોગથી કાચળ
પર ગાય પડશે નહિં.

“કુમર” : અંક ૧૦૬મો

૨૩૪૦-પી. એમ ગાં પેરાડેનિયલ-હાન્ડલ
નેશનલ ટિન રિસર્ચ એન્ડ ડિવનપમેન્ટ કાઉ
ન્સીન નારદથી પ્રગટ થયેલા ડ્યુનેટિનો ન હર
અને હૃડ તથા રિપોર્ટ આપને જોઈએ તો
કાઉન્સીનના મનીને Fraser Road, Gr-
eenford, Middleses (ઇંગ્લેન્ડ)ને સિર
નામે, કમળના હવાના સાથે વખતો તો ને
આપને એ નજી પુનઃકા મુક્ત મોકલજો

ખર્ચ યા રોકાણ ?

એક લાઇ લખે છે :

“કુમર” માસિક પાર્શ્વ લવાજમ ૨ ૩
છે, જે ખરી રીતે ખર્ચ નથી, એક પ્રકારની
રોકાણ (Investment) છે આ વાર્ષિક ત્રણ
રૂપિયાથી મળીને મેં દૈનિક ત્રણ રૂપિયા કમાતા
જોવા છે
વાત ખરી છે કમર પાછળ ખર્ચોની
પાછળ પાછ રોકાણ છે તે આજે પા કાને
આપને પા તો આપના પુત્રને કાઈ નવે
ધધા, કમીન વા સ્વચ્છ હરી, તે દ્વારા આપને
એ પાન નહિ સેકડો આ દહારો રૂપિયા
કમાવી આપજો. એટલું જ નહિ બલકે કમર ૧૧
અકા અને કાછનો કોઈ ગદ થશે નહિ ઇરઝ
હોય ત્યાર તમે તેને વેચીને તમારી રકમ
પાછી મેગી સકશો.

આજેજ કમરને કોઈ સમજાવી નો
તે આપને ખૂબ મદદકર્તા થશે

૨૩૪૧-ઇ યુ કા પ્રના-(૧) પેપેમન
જનાવનાની માદિતી કમળના કમ્મા અકમા
છપાઈ છે (૨) હેક્ટોગ્રાફિના નિવેદાનનું
કુચીકેટર તેમે થર મેળે જનારી સકા ડો
એના માદિતી કમરના ત્રીજા અંકમા મળજો
(૩) આપને વપરાયતી ટિફિટોની અમામદની
કરેલી હોય તો, George Zerkowitz
285/16 Avenue, Albert, Shanghai
તે લખશો,

૨૩૪૨-યુ ૨ જુદાણ-(૧) પ્રેમરે પ્રના
રતી મિહાલ્મો જનાવનાની પ્રેમો કમરના
૭૦ અને ૭૧મા અકમા અપ થા છે તે
જોશો (૨) ઇનેક્ટાકલવર પદ્ધતિ વિશે કુકે
માર જોઈ લેખ કમરમા ૭૧મો

“કુમર”નો ૧૦૭મો અંક

[કલ્યાણ, મુખ્ય લેખો]

પ્રવાહી હેક્ટોસ-જનાવનાની રીન
કમિન-જનાવના અને ઉલોગ
પ્રકાના જાકસ-નકાવત કુતર
સોનાનો ટોળાનાદિર હાનગી મિથો ન
વાળ-શેમ્પુ-વાગમા નાખનાના શેમ્પુ જનાવના
કમળના કુમ્મા-મચ્છાએના રમનાવા ૧૧
૨૧ કુમ્મા જનાવના
નામ-વેલના પાન-શેપાઈ મિથે
અહિરાતની નવીન મચ્છાનિથો-કુમ્મા
જલજાનિથ મદિતી
કુકાનની સમતર-મધાને ઉલોગી થા તેડ
અને જીજી પ્રકર રજી

નિયમો

- “કુમર”નું નામિક લવાજમ દિનક માટે
રૂપિયા ત્રણ અને ગર્ભ માટે ૩-૪-૦
અને પાંચ માટે શિશુ ૭ છે છાન
નકન કી કીમન આગ આ ના પા ડપેની છે
- લામ્પ્ કોમ્પશિની શી દિન માટે રૂપિયા
ચારીસ અને નિવેદા માં પાકેન્ડ આ છે
- નવુ વર્ષ જન-ધુઆરી મામથી શરૂ થય
છે, જતા મદદો ગમે તે મચ્છી નામી
સમ વડે

ચેતવણી

“કુમર”ના આ અંકમા મમા સાદિ નાન
માત્ર તે લેખો સિવાય, જે તેમના ચેતવણોના
નામ સાથે પ્રગટ થયા છે-જીની-મદ્દા મદ્દો
તંત્રીને સ્વાધીન છે

જિરકી

ખેતી ઉદ્યોગ વિસ્તાર કરના વેપાર

આ જિરકીટ વેપાર
 પોતાની ભાતણું અતોષ્ટ
 કે તે આપમેળે 'કામ
 કરવું' હોઈ, સામાન્ય
 પ્રમાણના છ સાત વચો
 જેટલું 'કામ આ એક
 વત્ર કરે છે. એની ખૂણી
 એ છે કે આખા વંપનના
 સંચાલન માટે એકજ
 કારીબરની હુકમત પડે છે,
 સામાન્ય છ વચોનું કામ
 કરવા છતાં, જમ્યા તેના
 કાતાં અધીજ ફેંકે છે,
 જુરમ પુરતી જિરકીટની
 વખતે આપમેળે પચા
 છ બીયાંમાં કરે છે
 એ વધી બીયાં બદલી
 પણ સારાય છે.

નવેમ્બર ૧૯૩૯

તમને કઈ ચીઝ જોઈએ છે ?

આ ચીઝો વાંચી જુવો અને જોઈતી ચીઝ અસલી
અને ચોખ્ખી, છુટક તથા જથાબંધ નીચે
જણાવેલા સરનામેથી મેળવો.

— સુનાની ને વૈદક ઉપચાર પદ્ધતિમાં વપરાતી છુટી દવાઓ ને જડીબુટીઓ	
— ચાણુ જેવા કે:—ધતૂરીફલ, જવારિશ, ખમીરફલ, યાકૃતી વિગેરે.	
— પાક (હાલવો),	— ટિકી,
— ગાળી	— મુરંખા,
— મુર્ખ,	— શરબત,
— આફ,	— કુશા (ભરમ),
— મુરંખા (અંજન),	— અતાર,
— હંતમંજન,	— સાંધ,
— તેલ,	— ફરફરી,
— કેસર,	— અગર,
— ખરાસ કપુર,	— લોશન,
— મલમ	— સિલાઈત,
— આખા ને ઘુટેલા અવેરાત,	— અંખર,
— સોના ચાંદીના વરક,	— મેખ્યાઈ, ગેરે
— દરેક જાતના ઉકાળાના પડીકા	— રંગદાર માફેંદી

મળવાઈ કેાણુ:—દવાખાના મુદને સિહત.

રાની તાલાબ, સુરત.

વર્ષ નવમું

માસ અગીયારમો.

અંક ૧૦૭મો

ક મ ર

લ યા ઝ મ :

દિ-૬ : રૂપિયા ત્રણ

અર્ધા : રૂપિયા સવા ત્રણ

વિદેશ : ચિલિંગ છ

[નવેમ્બર ૧૯૩૯]

ચિત્રો	પ્રયોગો	મકાલ	રૂપાંશ	
ગિરફીટ યંત્ર	કાળી સાહીની ધીકણીઓ	૪૬૧	રખરના કુળા	૪૪૫
- કાપનાર યંત્ર	કેસરનો અડ	૪૬૧	વાળ-રોમ્બુ	૧
- વણનાર યંત્ર	ચાંદીનો દોળ	૪૬૧	પ્રવાહી રોમ્બુઓ	૪૪૩
તંત્રીસ્થાનેથી	તાડતની બોળીઓ	૪૬૧	રોમ્બુની ભૂખીઓ	૪૪૭
પ્રસંગ રંગ	ફટતરી લાલી	૪૬૧	રોમ્બુ ચેટ	૪૬૦
ખર કારણ	દત્તમંજન	૪૬૨	સ્વાદિષ્ટ ખિરકીટ	૪૫૪
જવાબદારી કોની ?	નાલી કવિનાઈવ	૪૬૨	વેપારી કળા	
સરકારની નિબંધતા	નકલી દાંત સાફ કરવા	૪૬૨	કુડખરીનો સાદસ	૪૭૧
ખેતી, હુનર અને ઉદ્યોગ	મરડાનો ઈલાજ	૪૬૨	આહિરાતની નવિન પદ્ધતિઓ	૪૬૫
કરીના રસને કળાઓમાં	માયાના દર્દ માટે	૪૬૨	પચ્ચીસ સુન્દરી નિયમો	૪૬૮
જરવાનો ઉદ્યોગ	લવેન્ડર વોટર	૪૬૨	પરચૂરણ	
ચાંદી સોનાનો દોળ	લાઈમ જ્યુસ કોસ્ટિયલ	૪૬૨	તાજું વાસી	૪૪૦
સોનાનો દોળ	લાલ સાહી	૪૬૩	તોલ ભાવ	૪૭૫
	સોહિનો બગાડ ફરકનાર	૪૬૩	પૂજ્યરજો	૪૭૭
	વેસેલાઈન પોમેટ	૪૬૩		
	ચીતજાન દાવ મદવા	૪૬૩		
	ચરક	૪૬૩		
	સુન્દરી રત્ર	૪૬૩		
	સુમધી સોપારી	૪૬૩		

ચુરપી લગાઈ આવું છે. પોતાના ખામ
યક મધું છે અને તેના જાતજા પલ્લ પડી
લેવાયા છે. એક જાત જર્મનીએ લીધે છે,
ખાંજે રશિયાએ અને વચ્ચેનો એક જાત
નવું પોલેન્ડ જનનાર છે!

જર્મનીએ પોલેન્ડ ખામ કરી, મુસ્લિમ
દરખાસ્ત કરી હતી, પણ ખ્રિસ્ત ક્રીસ્ટે તેને પુનઃ
કારવાથી હવે તે રિમારમાં પડી મધું છે.
છેલ્લા બે અઠવાડિયાથી સગાઈ જેવું કશું
નોંધાયું નથી. છુટા છવાયા દયાઈ દુઃખલા
અને બસ.

રશિયા અને તુર્કી વચ્ચે યનાઈ કરામે છેલ્લી
પરીએ અટકા ગયા છે અને, વળાનામાં ખ્રિસ્ત
ક્રીસ્ટ-તુર્કી વચ્ચે ૧૮૨૫૨ સ્થાપના કરાર
યક ગયા છે, જેને દુન્યાજારમાં ખ્રિસ્ત-ક્રીસ્ટની
પહેલી અને ખરી રાત્ર મનાય છે

હિન્દમાં વાહસલોના અધુરા નિવેદનથી
બધા પક્ષો અમને પી ચયા છે અને 'કોમેયની
કાપવાદી કમીટીએ કોમેસો પ્રધાન મંડળોને
રાત્રીનામાં આપી, પ્રાંતિક સત્તા પરથી ખરી
જવાનો દુકમ કર્યાં છે.

હિન્દમાં બધેજા અને દરેક દરેક વસ્તુના
જાતમાં થપકા વધારામાં ખાસ કરીને ન્યુમ
ખ્રિસ્તનાં કાલેખના જાતમાં ૨૫૦ ટકા જેટલો
વધારો થવાથી "સોલ સેના", "સમાજ સિલક"
અને "આવની કાલ" પણ બધ પડયા છે.

કોમેટીક સોડાનો ખાવ વધવાથી કરંચીના
જાત જેટલા સાથુના કાલેખના બધ પડયા
છે. કમરના વાંચકો જાણે છે તેમ કોમેટીક
સોડા તૈયાર ખરીદવા વિના, પરમેજે કોમેટીક
સોડાનો દ્રવ જનાવી, સાથ જનાવી મકામ છે.

[૪૪૦]

જર્મની તથા એલીસાઇન અને એલિઝ
રાઇન રંગીની આવાન બધ પડતાં, રંગીની
અછત હમી થઇ છે અને તેથી કાપડની કં-
લીક મિલિ પલ્લ બધ પડી છે.

જર્મનીના પાવડરની આવાન પલ્લ બધ
થતાં, તેથી તલ્લ પડવા લાગી છે.

સરવૈયું

કમરનો આ ૧૦૭મે બધ પ્રકટ થતાં,
આજ લગી એજે ૪૪૬૨ પાનામાં આપેલા
સાક્ષિયનું સરવૈયું આ રહ્યું:—

૩૦૮	ચિત્રો
૪૬૦	તંત્રીનોધા
૫૨૨	ખાસ લુનર લેંગો
૨૧૮૮	મૃગેજો
૪૪૨	ખાસ વેપારી મેમો
૫૮૭	પરચુરજ લેંગો
	અને
૫૬૦૦	કન્યા વધુ પ્રકપ:છાના
	જવાનો

તમેજ આદર થમ, સાખ ઉડાવેલો સક કો.

કોમેટીક રાજ્યમાં મેનાનો જાણે મગી
આપે છે.

મુજબમાં દર ૫૫ રમાતી પંચકવથી
ફિરે મેમો આ વર્ષે ૧૧થી ૨૮ તોજાદ
લગી નમાનાર છે.

લડાઈ અને નમ્મથ લેવ એવા દેશોમાં
ખાસજા, જુક પેકેટ, વા નં-૫૫ પેકેટ ૪.
માજજવા મટે દિ-૫૫નાના મીક મેન્સના
પરચાવગી લેનો કોટી છે. એક પરચાવગી
વિના કોઈ મીક મેન્સના સક મે નાઈ.

મિથા મીટરી પર હવે પ્રતિવધ મુજાનો
વિચાર મુજબ સદકાઈ કરી રહી છે.

સરકારી નિષ્ક્રિયાતા

ઈસાકના દુનર ઉલ્લેખ પ્રત્યે દેખા-
ડાવી ઉદાસિનતાની તથા ચલાવાવી સાવકી
માતાની નીતિની જે શિકામત આજથી ત્રણ
વર્ષ પહેલાંની પ્રાંતિક સરકારથી દિન્દીઓને
હતી, તે આજેય જેમ ને તેમ મરજુદ છે,
જે ભેદ કેને દુઃખ ઉપરાંત અર્થ ન માય !
તે તો 'પારકી' સરકારે હતી; આ 'આપણી'
કહેવાય છે હતાં, તેણે એ વિષયમાં કશુંજ
નથી કયું—ખરેખર, ચરખામાં વધુ પડતી
શ્રદ્ધા દેખાડવા સિવાય કશુંજ નથી કયું—એ
જેમને કહેવા વિના છુટકા નથી કે સરકાર
ચોનાની ર્જમાં સાય નિષ્ક્રિય નીવડી છે.

સુખાઈનીજ પાત કરો તો, અઢી વર્ષનો
દતિલાસ આપણી સામે છે. એ અઢી વર્ષમાં
એ વિષયમાં શું થયું છે ? ખરેખર, કશુંજ
નહિં; ના, એટલુંજ નહિં, એવી ઉદાસિનતા-
પૂર્વક કશું નથી થયું, ભલે કે એ દિશામાં
કશું કરવાનું બાકી હેજ નહિં !

કમરના વચિરે આ કુર્બાન આગળ પણ
વાંચી ચુક્યા છે. આજે મુજબ 'સમાચાર'ની
કુર્બાન પાંખે

દુનર ઉદ્દોગનો પ્રગ્ન જેમ વધુ ને વધુ
ચર્ચાતો ભય છે. તેમ તેમ આપણા દલા-
હમાં મુદત્તોગ ખીલતી, તથા ઉદ્દોગ સ્થાપના
ગરિની સાધ્યતા વધુ ને વધુ જણાવા માંડી
છે. કારવાડમાં નેતર, ખાગલકોટમાં રહેર,
ખાનહેરામાં નસીરાખાદ ખાતે કાચ અને
બંગરી, ધાવાડમાં બિન, આલખાડમાં ચપ્પુ
અને મુઠી, હાદોદમાં લાખ અને તાખની
બંગરી, તેલશામમાં કાચ, કપડાજૂતમાં સાપ્ત,
સુરેનમાં સુખડ અને દાખોલન અને બીલ-
પુર ખાતે ચાગડાને કપાચ મુદ ઉદોગ
તતીક ચાલે છે, તેને ખીલતી સારા પાયા
મુશી સમાય તેમ છે. કારવાડમાં નેતર રૂચિ-
યાના ૬૦ રવલ એટલી રોપી મળે છે, ત્યારે

પરદેશથી ૨ આને રતલના બાને નેતર
આપાત થાય છે, તે ભેવાં કારવાડના બંગલ-
માંથી નેતરનો ઉપયોગ કરવા દેખામાં આવે
તો પરદેશની નેતરની જરૂર ન રહે. કાચની
બંગરી અને ચિમની માટે પણ એટલુંજ
વિશાળ છેત્ર પડે છે. રહેર જેન પણ આપણે
ભાં સોધી બની શકે છે. કારવાડના બિનનો
ઉપયોગ મુંબઈની બાહેરી મિથો કરે છે, તે
પણ આજા હોદા નહોતું છે. કાચ માળવાની
બગીચો પણ દક્ષિણના ગામડાંમાં પુષ્કળ છે.
તેમાંથી બંગરી વગેરે સહેને બનાવી સકાય છે.

ખર્ચ કારણ શું ?

અમુને સરકારની આ ઉદાસિનવૃત્તિ
ખર્ચ કારણ શું છે ? 'સમાચાર' માને છે કે—

બનવાનિય છે કે આ ઉદ્દોગને સંપૂર્ણ
બનાવવાની જરૂર હોય પણ પ્રબળ સરકાર
દુનર ઉદ્દોગ ખાતે તે માટે વૈજ્ઞાનિક સલાહ
આપી શકે. પ્રબળ સરકારે જોતે ખરી રીતે
ઈસાકના મુદત્તોગને આ સલાહ કપાડી
શ્રેયા એવા છે. તે દુનર ઉદ્દોગ ખાતે નિમારે
છે ખર્ચ, પણ તેની પાસે કામ લઈ શકે તેવા
અમુજન મનના પ્રમાણે ઉદોગમાં ઉદારવાની
જરૂર છે.

અને, "સમાચાર"ની સચના પણ વચિરે—

ચરખા સયે જે નિષ્ક્રિય પારી તપાસ
કરાવી છે. તેની તરફના અદલાક પારી સત્ત
કારને કંઈ માર્ગદર્શન થઈ પડે તેજ. મુશન
મળતું હોય તો સરકારે તેમ કરવાને ચુકડું
નોંધતું નથી. મુદત્તોગને ઉત્તેજન આપવાથી
ગામડાંના લોકોને રોજીતું સાધન આપવા
ઉપરાંત બેકરી ટાળી સમાયે અને પરદેશી
મામને દરિયાઈમાંથી દાખી કઢાડી સમાયે,
દક્ષિણમાં ગામડા કાચ અને બિનના મુદત્તોગની
ખીલવાની માટે વિશાળ છેત્ર પડતું છે. પ્રજા-
સાધમાં પણ નાના નાના ઉદોગો છે તો
સરકારે જોતે આ આખો પ્રગ્ન કપાડી લઈ
આ ઉદ્દોગોને પ્રવરણાર કરેલા થઈ છે અને
તેની યામાત તરીકે આ ઉદ્દોગો તરફ જનતા

“કમર” : અંક ૧૦૭ મો

અને ઉચ્ચગાદીઓનાં લક્ષ્ય જોવા માટે મુખ્યમાં તે વિશે માહિતી મળે તેવી કોઈ સંસ્થા સ્થાપવી ઘટે છે.

આદ્ય, તે વર્ગે પહેલાંની કમર્સિયલ એજી-યમની આ પાના પરની સૂચનાઓ !

જવાબદારી કેની ?

પણ આ ખર્ચ કારણ નથી. દક્ષીણમાં અઢી વર્ષ લગીની નિષ્ક્રિયતા પાછળ એક ઇર્ષ્યલભ્યોઈ ઇતિહાસ છે. સરકાર, ન મળે કેમ, એમ માનતી લાગે છે કે સરખા અને

હિલગીરી છે કે—

સ્થળ સંજોગને કારણે આ અંકમાં આપવા ધારેલા (૧) પ્રવાહી ગુણકાસ, (૨) કેસીન, (૩) પુઠાના બાકસ અને (૪) નાગ-સ્વેલના પાનને લગતા લેજો આપી સકાય નથી તે હવે પછી અપારો છ અ.

તેલ-માણી યા હાથ-ધંડી જેવા બે ગણ ન્દાના ગૃહઉદ્યોગોથી ઇલાકાના ઔદ્યોગિક પ્રયત્નો ઉકેલાઈ જશે અને તેથી તેણે એ બે ગણ ઉદ્યોગો સિવાય બીજા ઉદ્યોગોમાં કરો અમલી રસ લીને જ નથી એટલું જ નહિ પણ જ્યારેય તેનું લક્ષ્ય એ પ્રશ્ન તરફ દોરવામાં આવ્યું છે, ત્યારે તેણે તેના કશી પરવાદ કરી નથી. પરિણામે, ઇલાકાના એ દ્યોગિક ક્ષયિતિ હતી તેની અણુનિકસાઈ રહી છે અને આજના ચૂંટણી જંગ વેળા તેને વિકસન નો મળ્યો કુદરતી લાભ પણ બંધ સકાયો નથી. એને માટેની જવાબદારી, સરકારની ન હોય તો બીજી કોની હોય ?

આપને સ્પષ્ટ થાય છે :

આ હુનરો ?

કમરે પોતાનો નવ વર્ષની આ વાદમાર જિન્દગીમાં ૩૦૦ જેટલા જુદા જુદા અને

[૪૪૨]

ન્દાના ઘોટા હુનરોની પુરેપુરી માહિતી ગુજરાતી બાપામા પેશ કરી, ગુજરાતીઓને તેમનાથી પરિચિત કર્યા છે એ વાંચકો મનણે છે. એ હુનરોમાંના થોડાકની એક ન્દાની સરખી વાદી આજના અંકમાં છપાઈ પણ છે અને પુરી વાદી (જે ૨૮ પાનાની પુસ્તક છે) મંગાવનાર હરકોઈ બામુદહેનને તદ્દન મુક્ત મોકલાય છે.

પરંતુ હજી એવા સેંકડો હુનરો અને ધંધાઓ બાકી છે, જે વિશે ગુજરાતીમાં આજ લગી એકે અક્ષર પ્રગટ થયો નથી, એટલું જ નહિ પણ એમાંના કેટલાંક ધંધા-ઓથી દિન્દીઓ આજ લગી કેવળ અપરિચિત રહ્યા હોઈ, તે દ્વારા મળતા લાભોથી વંચિત રહ્યા છે. આવતો થોડાક માસમાં આપવા ધરેલા એવા હુનરો અને ધંધાઓની કુંક વાદી ગયા અંકમાં અપાઈ ચુકી છે. બીજી વાદી આ રહી :—

- (૨૧) કેકે જનાવયા.
- (૨૨) માનવ-વાળનો ઉલોગ.
- (૨૩) વનરપતિનું ઘી જનાવયું.
- (૨૪) બીંધાનો વેપાર.
- (૨૫) સીસાકર જનાવયા.
- (૨૬) વનરપતિ-ખાગ અને વનરપતિનો ધંધો.
- (૨૭) જાનનો ઉલોગ.
- (૨૮) નકલી જીનની જનાવટ.
- (૨૯) પુરનકો બાંધવા.
- (૩૦) તાજાનો ટોગ ચઢાવવો.
- (૩૧) જર્મન સિલ્વર : જનાવયાની માહિતી આપને એ રિતિ ચાલશે જ નહિ ને ?

તો, આજેના વાર્ષિક પ્રદક્ષ ધન મળ.

કારણ :

કાગળની મોઢવારીના સખબે કમરની નકસો દવેથી અપ પૂરતીજ છપાવવાની હોઈ, પાછળથી છુટક નકસો કદાચ નહિ પણ મળે.

વાળ-શેરુ

વાળ ધોવા માટેના વાળ-શેરુ ઢવે તો ખુબ પ્રચલિત થઇ ગયા છે. આધુનિક યુગની કોઈ પણ જાતની ટોઇલેટ મેન્ એ સાધન-સુની હોવી સંબંધિત છે? નહિં; પરંતુ શેરુનો વપરાશ ફક્ત સ્ત્રીઓ જ લગી સંબંધિત નથી. તેનો ઉપયોગ પુરો પહોંચે છે અને હવે એ છે કે કેમ પ્રમાણના

શેરુ પોતાના એ ઉપયોગ માટે સાચા જાણક પહોંચે છે.

કેમરે તરફથી પ્રગટ કરવામાં આવેલી કેસમેટિક્સ પુસ્તકમાં શેરુના ચોડાક ગણના પ્રયોગો આપવા હતા, પણ એ વિષય ખુબ જ વિસ્તૃત હોઈ, તેને પૂરે ન્યાય આપવા માટે આજે અહિં ચોડાક વધુ પ્રયોગો આપવામાં આવ્યા છે:—

૧

પ્રવાહી શેરુઓ

શેરુના ઉપયોગની રીત ફેણ નથી જાણતું? તેને અહિં સ્પષ્ટતાથી ન હોય. અહિં તો ફક્ત વિશ્વાસપાત્ર પ્રયોગો આપવા ગયા છે.

૧-કેપરેશ તેલ ૪ ગ્રામ, એમોનિયા વોટર (૧૦%) ૧ ગ્રામ, રિપરિટ ઓઈલ ૧૩૫ મીલી ૧૩ ઓંસ, કોર્સ વોટર ૧૩ ઓંસ, રીક્યર સેકરન ૨ ગ્રામ.

પહેલાં તેલ અને એમોનિયા વોટરને મિશ્ર કરી, પછી જાણની ગોઝો મેળવી, ઝાંઝામાં જારી લો અલગન, વાપરતી વેળા પહેલાં એને દલાવી લેવું જોઈએ.

૨-કેપરેશ તેલ ૧ રતલ, કેસ્ટીક પોટાશ ૩૩ ઓંસ, પાણી ૮૮ ઓંસ, ખાંડ ૮૩

વાળ ધોવા માટે વપરાતા શેરુને પ્રચલિત થવાને હજી ઘણા વર્ષો નથી પીટ્યા, ત્યાં તેની ખપત વધે વધે વધતી જાય છે અને આજે અમેરિકાની આ સોમ કુન્થાસરની નામની નામાં પ્રચલિત થઈ ગઈ છે.

બીજી જનાવટો પેકે શેરુ પણ પ્રકાર પ્રકારના બને છે. પ્રવાહી વધુ પ્રચલિત છે છતાં, મુખ્ય અને પેસ્ટ પણ કંઈ છેક જ અધ્યાસમાં નથી.

ત્રીજે આપેલા પ્રયોગો, જુદા જુદા માધ્યમો દ્વારા મેળવાયા છે. આમાં છે કે કેમરેની વાચક પહેલો પ્રયોગ પ્રકારની જનાવટો સરતામાં મેળવવા માટે તથા વાંચક જાણી શેરુ દ્વારા કમાણી કરવા માટે એનો ચોખ્ખો સામ લેશે

ઓંસ, ટંકજીવાર ૬૬ મેન, રેસીકાઈક રિપરિટ ૪ ઓંસ, રીક્યર સેકરન ૨ ઓંસ.

પહેલાં ૧૧ ઓંસ પાણીમાં કેસ્ટીક પોટાશ ઓગળાવી જુદા વાસણમાં રાખી મુકે. પછી વોટર બાથ પર કેપરેશ તેલ ૧૦૦ મીલી લગી મરમ કરી, તેમાં એ મિશ્રણ નાખી, દલાવના વડી, તેલને સંપદ

થવા દો. બીજા હાથ પર ૭૨ ઓંસ પાણીમાં ખાંડ અને ટંકજીવાર ઓગળાવી, પછી એને વધુ સંપદ થવા તેમાં મેળવી, ખુબ એકજીવ થાય ત્યાં સગી ઉકળવા દઈ, પછી વોટર બાથ પરથી નીચે ઉતારી લો અને જવારે મિશ્રણ ૪૦ મીલી લગી ટંક પડે કે તેમાં રોજ રિચેનિયમ ઓઈલ (જે પહેલાંથી રેસીકાઈક રિપરિટમાં મેળવી રાખ્યું હોય) મેળવી, કાચની બરછીમાં જારી ટાંકણ ટાંકી દો અને એને ૧૫ દલાડા સગી રહેવા દો. પછી એ બરછીને થોડી ધાર લગી બરછ પર રાખી, હેવરે મિશ્રણને ગાળી લઈ, રેન્ની ગીલીઓમાં જારી લો.

૩-ગાળન દાર ૪ જાગ, અળસીનું તેલ ૪૦ જાગ, કેસ્ટીક પોટાશ ૧૦ જાગ, પાણી બાથ પરનું, ઓઈલ લવેન્ડર ૧ જાગ, ઓઈલ એન્ડ્રેન્ ૨ જાગ, ઓઈલ બર્બેચોટ ૨ જાગ.

પહેલાં કેસ્ટીક પોટાશને ૪૫ જાગ પાણીમાં મેળવી, દવ ખનાવો. પછી પાઇન દાર અને અળસીનું તેલ મુકે ચલાવી, તે ૧૪૦ મિલ સગી મરમ થાય કે તેમાં કેસ્ટીક પોટાશનો દવ નાખી સંપદ કરી લો અને પછી મુખ પરથી નીચે ઉતારી એટલું બીજું પાણી

ઉમેરો કે મિશ્રણ કુલ ૧૨૮ લામ થઇ જાય.
જ્યારે મિશ્રણ ઈંદુ પડના આવે ત્યારે જમી
મુખથીઓ મેળવી, મિશ્ર કરી લો.

૪-બદામનું તેલ ૪ ગ્રામ, એમોનિયા
વૉટર (૧૦%) ૬ ગ્રામ, રિપરિટ રોઝમરી ૧૩
ઓંસ, કાસન વૉટર ૧૩ ઓંસ, ટીકચર મેફરન
૨ ગ્રામ

જનાવવાની રીત પ્રયોગ નંબર ૧ મુજબ.

૫-કોદા સફેદ સાબુ ૫ ઓંસ, એમોનિયા
વૉટર ૧૦ ઓંસ, કાસન વૉટર ૨૩ ઓંસ,
ગિસરીન ૨૩ ઓંસ, પાણી ૩૦ ઓંસ.

પહેલાં સાબુની કાતરીઓ કરી, પાણીમાં
નાખી, ગરમ કરો. જ્યારે ઓગળી જાય ત્યારે
ચુસા પરથી ઉતારી લઇ, મિશ્રણ ઈંદુ પડે
ત્યારે બાષ્પની દવાઓ ઉમેરો.

૬-એમોનિયા મોલ્યુશન (ગરમ) ૬
ઓંસ, કડી બદામનું તેલ ૧૫ રીપા, ટીકચર
કવિલાયા ૩ ઓંસ, સવેન્ડ વૉટર ૫ ઓંસ.
રેકીશાક રિપરિટ ૩૩ ઓંસ

૭-કાર્બોનિટ ઓફ પોટાશ ૧ ઓંસ,
પાણી ૧ કપાર્ટ

૮-કાર્બોનિટ ઓફ પોટાશ ૪ ઓંસ,
ટીકચર ૪ ઓંસ, પાણી ૧ ગેલન

૯-કોપરેસ તેલ ૪૦ ગ્રામ, કોરડીક
પોટાશ (૬૦%) ૪૩ ગ્રામ, કોરડીક મોડા (૯૮૨)
૪ ગ્રામ, ઇન્ડ્રોઅલ રિપરિટ (૧૦%) ૨૩ ગે-
લન, પાણી ખપ પૂરતું, મનપસંદ સુગંધી સદબ.

પહેલાં ૨ ગેલન પાણીમાં કોરડીક મોડા
અને કોરડીક પોટાશ નાખી, ઓગળાવી લો.
પછી તેલને ગરમ કરી, દબ તે અર્ધ ગરમ
હોય ત્યારે તેમાં ઉપરો પોટાશ-મોડાનો દબ
ખારીક ધારે નાખના જઇ, મિશ્રણને ખૂબ
દલાવના રહે. પછી મનપસંદ સુગંધી લઇ,
રિપરિટમાં ઓગળાવી, તે ઉમેરો અને એમુ
દ્રમકા અંબર રંગનું થાય ત્યાં લગી દલાવના
રહી, પછી બધે વાસણમાં એક રાત જમી

હરવા દો. સંદાને તેમાં એટલું બીચું જાળી
ઉમેરો કે કુલ એમુ ૨૦ ગેલન થઇ જાય
પછી તેને પંદર રદાગ લગી રહેવા દઇ,
છેવટે ગાળી લો.

૧૦-કોપરેસ તેલ ૪૦ ગ્રામ, કોરડીક
પોટાશ (૬૦%) ૪૩ ગ્રામ, પોટાસિયમ
કાર્બોનિટ ૬ ઓંસ, ઇન્ડ્રોઅલ રિપરિટ ૩
ગેલન પાણી અને મનપસંદ સુગંધી
ખપ પૂરતી.

પહેલાં ૪ ગેલન પાણીમાં કોરડીક પોટાશ
ઓગળાવી લાવો. પછી કોપરેસને ૧૨૦° એક
લગી ગરમ કરી, એમાં કોરડીક પોટાશનો દબ
ઉમેરો અને ગરમી વધારી, ૧૮૦° એક લગી
થવા દો. પછી એમાં રિપરિટ ઉમેરી,
મિશ્રણને ખૂબ દલાવના રહી, તેલને સપદ
થવા દો. જ્યારે એ દિશા ધઇ ચુકે કે એને
ચુસા પરથી ઉતારી લઇ, ઈંદુ પડે કે એને
એ રાત લગી રહેવા દો. બીજા સવારે ૧૫થી
૧૬ ગેલન પાણી ઉકાળી, તેમાં થોડો ઘોડો
કરી બધા આ સાબુ ઉમેરી, ઓગળાવો. પુરપૂરો
ઓગળા જાય કે ચુસા પરથી ઉતારી, એમાં
પોટાસિયમ કાર્બોનિટ ઉમેરી, ખૂબ મિશ્ર કરી,
૬૫ ટેમ્પ ૨૦ ગેલન થાય તે માટે પાનું
પાણી ઉમેરી, એક આઝાડિયા લગી રહેવા
દો. પછી ગાળો લેનાં, ઉંદા ટેમ્પ જાણો.

૧૧-અવનનું તેલ ૪ ગ્રામ, પામ
ઓઇલ ૮ ગ્રામ, કોપરેસ તેલ ૮ ગ્રામ,
કોરડીક પોટાશ (૬૦%) ૫ ગ્રામ, ઇન્ડ્રોઅલ
રિપરિટ ૫૦ ઓંસ, પાણી અને મનપસંદ
સુગંધી ખપ પૂરતી, કૌસ્ટિક રંગ (શિંયુનો
રંગ લીલો જનાવવો હોય તે) સદબ.

પહેલાં ૨ ગેલન પાણીમાં કોરડીક પોટાશ
ઓગળાવી લઇ, પછી બધે જાનના તેલોને
૧૨૦° એક લગી ગરમ કરી, તેમાં કોરડીક
પોટાશનો દબ ઉમેરો અને જ્યાં મુખી નિખન
અંદર ન થાય ત્યાં મુખી સારી રીતે દલાવના

રહેા. પછી તેમાં રિપરિટ (જેમાં મનપસંદ સુગંધી અને રંગ મેળવી શકાયો હોય) મેળવી, મરચી ૧૮૦° એફ લગી વધારી, નેત્ર સંઘટ્ઠ યાવ ત્યાં સગી દલાવતા રહેા. પછી સુખા પરચી ઉતારી લઇ, ૨૪ કલાક લગી દરયા દઇ, એટલું પછી ઉમેરો કે આ થઈ મિશ્રણ ઓગળાને કૂચ શેમ્પુ ૧૦ ગેલન યાવ.

૧૨-કેલમ પીગો સાબુ ૧૦૦ ગ્રામ, કાર્બોનેટ ઓફ પોટાશ ૨૦૦ ગ્રામ, ડિરીક્ટ પાણી ૨ લિટર.

બધાને ઉકાળી જ્યારે મિશ્રણ ઠંડુ પડ્યા આવે ત્યારે તેમાં મનસ્ફૂળન ઓફ વેનીલા ૨૦૦ થી ૫૦૦ ગ્રામ સગી મેળવી દેજે.

૧૩-કેલમ પીગો સાબુ ૬૦ ગ્રામ, કાર્બોનેટ ઓફ પોટાશ ૧૪ ગ્રામ, ડિરીક્ટ પાણી ૫૦૦ ગ્રામ, અમ્લકાહોલ (દુપડ) ૧૦૦ ગ્રામ, એક્સ્ટ્રેક્ટ ઓફ વેકા કસન ૧૦ ગ્રામ. પ્રથમ સાબુ, પોટાશ અને પાણીને ઉકાળી લઇ, મિશ્રણ ઠંડુ પડતાં બાકીની વસ્તુઓ મેળવેા.

૧૪-કાર્બોનેટ ઓફ એમોનિયા ૧૦ ગ્રામ, ગુલાબજળ ૫૦૦ ગ્રામ, અમ્લકાહોલ ૧૦૦ ગ્રામ, એમ્લસ ફેચ રિટ્રેનિયમ ૭૫ ગ્રામ.

પ્રથમ ગુલાબજળમાં કાર્બોનેટ ઓફ એમોનિયા મેળવી, પછી બીજી વસ્તુઓ મેળવેા.

૧૫-એક્સ્ટ્રેક્ટ ઓફ પનામા ૧ ગ્રામ, ગુલાબજળ ૨ ગ્રામ, કેલ્સન પોટર ૧ ગ્રામ, અમ્લકાહોલ ૨ ગ્રામ.

૧૬-ડિરીક્ટ પાણી ૧૫ લિટર, અમ્લકાહોલ ૨ લિટર, ગ્લિસરીન ૪૦૦ ગ્રામ.

(૧) આ શેમ્પુને હજી કશું પકિતનું બનાવતું હોય તો એમાં નીચલું મિશ્રણ ઉમેરવાની બસામણ છે:—

ગ્લિસરીન ૧૬ ઓંસ, ટંકબુખાર ૧ રતલ, પોટાશિયમ કાર્બોનેટ ૮ ઓંસ, ઓક્સિડ ઓફિડ ૧ ઓંસ, ઇન્ડિયીઅસ રિપરિટ ૧૦ ઓંસ.

એમોનિયા (૧૦%) ૨૦૦ ગ્રામ, આઇકાર્બોનેટ ઓફ સોડા ૭૦૦ ગ્રામ, ટંકબુખાર ૧૦૦ ગ્રામ, આઇસ ઓરિન્જ ૬ ગ્રામ, આઇસ લેમન ૬ ગ્રામ, આઇસ બર્મેન્ટ ૫ ગ્રામ.

૧૭-ગદામનું તેલ ૫ રતલ, પામ ઓઇલ ૧૩ રતલ, તલનું તેલ ૧૨ રતલ, કોરડીક પોટાશ (૯૦%) ૧ રતલ, કોરડીક સોડા (૬૮%) ૧ રતલ, ઇન્ડિયીઅસ રિપરિટ ૫ રતલ, પાણી ૫૭ રતલ. મનપસંદ સુગંધી ૧ રતલ.

પહેલાં ૨૮૬ રતલ પાણીમાં કોરડીક સોડા અને કોરડીક પોટાશ નાખી ઓગળી જવા દો. પછી ગદામનું અને તલનું તેલ ૨૨૦° એફ લગી ગરમ કરી, તેમાં પામ ઓઇલ ઉમેરો. હવે પેલા કોરડીક-સોડા અને પોટાશનો દ્રવ-જે હજી અર્ધ ગરમ હોય-તે એમાં નાખી, મિશ્રણ સંઘટ્ઠ યાવ ત્યાં સગી દલાવતા રહેા. છેવટે રિપરિટ અને સુગંધી નાખી મિશ્રણને એક રાત સગી કરવા દઇ, બીજી સવારે બાકીનું ૨૮૬ રતલ પાણી નાખી, એક અડધાડિયા સગી રાખી સુકી, ત્યાર પછી ગળી લેજે.

૧૮-સાબુ ૬ ૬ રતલ, રેકરીફાઇડ

(૨) આ શેમ્પુને કશું પકિતનું બનાવવા માટે, નીચલું મિશ્રણ ગળાથી ચાર રતલ જેટલા પ્રમાણમાં ઉમેરવું.

ગ્લિસરીન ૧ રતલ, ટંકબુખાર ૧ રતલ, પોટાશિયમ કાર્બોનેટ ૧ રતલ, ઓક્સિડ ઓફિડ ૩ ઓંસ, રેકરીફાઇડ રિપરિટ ૧ ગેલન.

ઓક્સિડને રિપરિટમાં અને પોટાશિયમ કાર્બોનેટ અને ટંકબુખારને ગ્લિસરીનમાં મેળવી, છેવટે બેટને મિશ્ર કરો.

(૩) આ સાબુ ખાસ પ્રકારનો હોય છે. તેને પ્રયાગ આ છે:—

અગ્રસીનું તેલ ૧૦૦ તોલા, કોરડીક પોટાશ ૨૦ તોલા, પાણી ૭૦ તોલા.

પાણીમાં કોરડીક પોટાશ નાખી, ઓગળાવી દ્રવને કંટો ચલા દો. બીજા પાણીમાં તેલ બરી

“કુમર” : અંક ૧૦૭મે- ...

રિપરિટ ૧૩ ગેસન, ઑપ્લસ લવેન્ડર ૧૫. ઑસ, ઑપ્લસ રોજમરી ૨ ઑસ, પોટાસિયમ કાબોનેટનું ૫૪૦ મોલ્યુશન ૫. ઑસ, પાણી ૩૬ ગેસન.

સાચુતી કાતરણને રિપરિટ તથા બીજા તેમમાં નાખી ઑગળાવો બીજા હાથ પર ૨૧ ઑસ પાણી લઇ, તેમાં પોટાસિયમ કાબોનેટનું સોલ્યુશન નાખી, એ મિશ્રણ થોડું થોડું સાચુતણા મિશ્રણમાં નાખતા જવ અને તેને હલાવતા જવ. છેવટે બાકીનું પાણી મેગ્નેશી, રોમ્બુને પંદર ફલાડા લગી રહેવા દઇ પછી ગાળી લેા.

૧૬-એમોનિયા વૉટર ૩ ઑસ, ટીકચર ક્રનથેરાઇડસ ૩ ઑસ, કાલન વૉટર ૧ ઑસ, પાણી ૧ ઑસ.

૨૦-ટીકચર કેપ્સિકમ ૩ ઑસ, ટીકચર સોપ ટી બાક ૧ ઑસ, ગ્લિસરીન ૨ ગ્રામ, ટીકચર કેમ્થેરાઇડસ ૩ ગ્રામ, રિપરિટ રોજમરી ૧૩ ઑસ ગુલાબ જળ ૪૮ ઑસ.

૨૧-પોટાસિયમ કાબોનેટ ૧ ઑસ, ટંક-બુખાર ૧ ઑસ, પાણી ૨ પાઈન્ટ.

૨૨-રિપરિટનો સાચુ ૧૦૦ ગ્રામ, એમોનિયા વૉટર ૧૦ ગ્રામ, ઑપ્લસ લેમન ૩ ગ્રામ, ઑપ્લસ રોજ ગિરેનિયમ ૧ ગ્રામ પાણી ૮૧૦ ગ્રામ, ઈડાની ગરબી ૪ નંગ.

ઈડાની ગરબીને ફિટી, એમોનિયા વૉટર આથે મેળવો અને પછી બાકાતી ઓઝો ઉમેરો.

૨૩-ઈંડા નંગ ૩, રિપરિટનો સાચુ ૪ ફલ્યુઇડ ઑસ, પોટાસિયમ કાબોનેટ ૧૬૦ ગ્રેન.

એમોનિયા વૉટર ૧૬૦ ગ્રેન, કામરિન રેડ ગ્રેન. ઑપ્લસ રોજ ૨ ટીપાં, ઑપ્લસ બર્ગેમોટ ૨ ટીપાં, ઑપ્લસ ગિરેનિયમ ૧ ટીપું, એમેન્સિયમ ઑપ્લસ આમન્ડસ ૧ ટીપું, ગુલાબ જળ ૨૭ ફલ્યુઇડ ઑસ.

પહેલાં ઈડાને ફિટી, તેમાં ગુલાબજળ મેગ્નેશી, બુખ મિશ્ર કરો અને પછી બાકાતી દવાઓ મેળવો.

૨૪-ગ્લિસરીન ઑફ ગોરેક્ષ ૨ ઑસ, રિપરિટ મેનથોસ ૨ ઑસ, મોલ્યુશન એમે નિયા ૩ ઑસ, એક્સ્ટ્રેક્ટ રોઝીઝ ૩ ઑસ, ફલ્યુઇડ એક્સ્ટ્રેક્ટ કવિલાયા ૫ ઑસ, રિપરિટ ૫૬ સિંપ્સ ૧૦ ઑસ, ગુલાબજળ ૧૫ ઑસ.

બધાને મેગ્નેશી, ૨૪ કલાક રહેવા દઇ, પછી ગાળી લેજો.

૨૫-લીલો સાચુ ૨૪ ગ્રામ, પોટાસિયમ કાબોનેટ ૫ ગ્રામ, અલકોહલ ૫૮ ગ્રામ, પાણી ૩૨૩ ગ્રામ.

૨૬-એમોનિયા વૉટર ૧ ઑસ, ગ્લિસરીન ૧ ઑસ, અલકોહલ ૧ ઑસ, પાણી ૮ ઑસ, મનપસંદ સુગંધી ખપ પુરતી.

૨૭-અલકોહલ ૮ ઑસ, એરંડિયું તેલ ૨ ઑસ, એમોનિયા ૧ ઑસ, પાણી ૧ ક્યાર, મનપસંદ સુગંધી સદગ.

અલકોહલમાં તેલ અને એમોનિયા મેગ્નેશી, પછી પાણી અને સુગંધી ઉમેરો.

૨૮-પોટાસિયમ કાબોનેટ ૪ ગ્રામ, સફેદ સાચુ ૨ ઑસ, ટીકચર કવિલાયા ૨ ઑસ, ઑપ્લસ લવેન્ડર ૨૦ ટીપાં, અલકોહલ ૮ ઑસ, પાણી ૮ ઑસ.

૨૯-એક્સ્ટ્રેક્ટ કવિલાયા ૪ ઑસ, ગ્લિસરીન ૨ ઑસ, કામન વૉટર ૪ ઑસ, અલકોહલ ૮ ઑસ, ગુલાબજળ ૧૨ ઑસ.

૩૦-સફેદ સાચુ ૩ ઑસ, મોલ્ટસ ઑફ ટારટર ૩ ઑસ, પાણી ૮ ઑસ, ટીકચર

એને વધારવો. જ્યારે તે ૧૦૦ સી નેટવુ ગરમ થાય ત્યારે તેમાં થીમે થીમે દ્રવ નાખી, હલાવતા રહે. જ્યારે તેલ સપટ થઇ જાય ત્યારે મિશ્રણને ગુલા પરથી કતારી કંઈ પાડી લેા.

હકાજવા દરમિયાન નેટવુ પાણી બળી જાય તેમજ નવું પાણી ફિયા દરમિયાનજ ઉમેરી દેવ તેજબ.

ચોપ બાર્ક ૧ ઓસ, ફાલન વોટર ૮ ઓસ, ડિસ્ટીલ્ડ એક્ઝટ્રેક્ટ વિચ હેમ્પ ૨ ઓસ, અલકોહલ ૪ ઓસ.

૩૧-એમોનિયમ કાર્બોનેટ ૬ બાગ, પોટાસિયમ કાર્બોનેટ ૩૨ બાગ, સોપ રિપરિટ ૩૨ બાગ, ટંકણુખાર ૩૨ બાગ, બે રમ ૧૨૮ બાગ, પાણી ૧૦૩૮ બાગ

પહેલાં થોડા પાણીમાં બધા દારો ઓગળાવી, પછી સોપ રિપરિટ અને બે રમ હોમેરો અને સોથી છેવટે, બાકીનાં પાણી મેળવી, ગળી લેા.

૩૨-ટંકણુખાર ૩૦ ગ્રેન, ટીંકચર કેન-થેરાપીસ ૧ ડ્રામ, રિપરિટ થેઝમરી ૪ ડ્રામ, કેમ્ફર વોટર ૫ ઓસ, યુક્ષાબળજ ૨૩ ઓસ. ટંકણુખારને યુક્ષાબળજમાં ઓગળાવી, પછી બાકીની ઘીએ હોમેરો.

૩૩-ફેરાઇન સાસુ ૨ ઓસ, પોટાસિયમ કાર્બોનેટ ૨ ડ્રામ, ટંકણુખાર ૨ ડ્રામ, અલકોહલ ૨ ઓસ, મનપસંદ સુગંધી અને પાણી બપ પૂરવું.

પહેલાં હોદ પાછ-ટ પાણી લઇ, તેમાં સાબુની કાતરણ ગાળી ગરમ કરી ઓગળાવે. પછી પોટાસિયમ કાર્બોનેટ અને ટંકણુખારની ભૂકા મેળવી) છેવટે અલકોહલ (જેમાં સુગંધી મેળવી લીધી હોય) તથા એટલું પાણી ઉમેરે કે કુલ શેમ્પુ ૩૨ ઓસ થઇ જાય.

૩૪-અલકોહલ ૧૨૦ ગ્રામ, એમોનિયા ૯૦ ગ્રામ, ફાલન વોટર ૧૦ ગ્રામ, પાણી ૧૫૦ ગ્રામ, ઈંડાની ચુકવડી નંગ ૨ ની.

પહેલાં ઈંડાની ચુકવડીને ખુબ દિરી, તેમાં પાણી અને એમોનિયા મેળવી લેા. પાછળથી બાકીની ઘીએ હોમેરો.

૩૫-કવિલાયા એક્ઝટ્રેક્ટ ૨ ભાગ, ફાલન વોટર ૨ ભાગ, ટિલ્સરીન ૧ ભાગ, અલકોહલ ૪ ભાગ, યુક્ષાબળજ ૭ ભાગ.

શેરપુની ભુકીઓ

૧-ટંકણુખાર ૧ રતલ, સાબુનો ભુકા ૧ રતલ, સોડિયમ કાર્બોનેટ ૪ ઓસ, ટેમરિન ૧૫ ગ્રેન, હોલીઆટ્રોપિન ૬ ગ્રેન.

૨-ટંકણુખાર ૪૮ બાગ, કપુરની ભુકી ૧ ભાગ, બર્ગેમોટ ઓઇલ ૩ ભાગ.

૩-કોર્ન ફ્લોર ૮ ઓસ, ટંકણુખાર ૧ ઓસ, કાર્બોનેટ ઓફ મોડ ૧ ઓસ, મનપસંદ સુગંધી સદજ.

૪-ટંકણુખાર ૨૨૩ ભાગ, કાર્બોનેટ ઓફ મોડ ૩૦ ભાગ, એક્ઝટ્રેક્ટ કવિલાયા ૧૫ ભાગ, મનપસંદ સુગંધી સદજ.

૫-ટંકણુખાર ૯૦ ભાગ, કપુર ૫ ભાગ, કેમ્ફરીઅલ ૨૩ ભાગ, ઓઇલ થેઝમરી સદજ.

૬-કાર્બોનેટ ઓફ સોડા ૨૦ ભાગ, સાબુની ભુકી ૬૦ ભાગ, ટંકણુખાર ૧૦ ભાગ, સેપોનિન ૧ ભાગ, ઓઇલ રામ ગિરે-નિયમ ૨ ભાગ.

વાપરતી વેળા ૧ લિટર પાણીમાં ૧૦ થી ૧૫ ગ્રામ ભુકી મેળવી લેવી.

૭-બાઇકાર્બોનેટ ઓફ સોડા ૫૦૦ ભાગ, કાર્બોનેટ ઓફ એમોનિયા ૫૦ ભાગ, ટંકણુખાર ૫૦ ભાગ, સુગંધી જેમ્પલા પ્રમાણમાં.

૮-એમોનિયમ કાર્બોનેટ ૧ ભાગ, ટંકણુખાર ૧ ભાગ, કવિલાયાની છાસની ભુકી ૨ ભાગ, મનપસંદ સુગંધી સદજ.

૯-પકંના લોટનો ખારીક ભુકો ૧ રતલ, કેવડાની જડની ભુકી ૨ ઓસ.

૧૦-ટંકણુખાર ૧ રતલ, કપુર ૧ ડ્રામ, ઓઇલ બર્ગેમોટ ૨૦ ટીપાં.

૧૧-સ્ટાચ ૧૩ રતલ, કેવડાની જડની ભુકી ૩ ઓસ, ઓઇલ સોડિયમ ૫ ટીપાં.

૧૨-ટંકણુખાર ૨૪ ઓસ, કપુર ૩ ઓસ, પોટાસિયમ કાર્બોનેટની ભુકી ૬ ઓસ, ઓઇલ

[અનુસંધાન પાના ૪૧૦ પર]

[૨]

સોનાનો ઢાળ

ચાંદીના ઢાળને મુકાજમે સોનાનો ઢાળ વધુ પ્રમાણમાં ચઢાવવામાં આવે છે, કારણ કે ચાંદી સરતી ધાતુ હોઇ, એવર વ એલ્યુમી ચાંદીનાજ બનાવાય છે—બીજી ધાતુના બનાવી. તેની ઉપર ચાંદીનો ઢાળ ચઢાવતા નથી. પણ સોનાની વાતજ ન્યારી છે. એમ પણ સોનું મોહાંધું હળું અને આગે તો તોસાતા રૂ. ૪૦-૪૨ નો ભાવ હોઇ, ધણી ગરીબ અને મધ્યમ વર્ગના લોકોને પોતાના પરિવારના જીજ્ઞાસે શુદ્ધ સોનાની બનાવવી પરવડતી નથી. પરિણામે, એવી જીજ્ઞાસા તેઓ બીજી ધાતુના-મોહાંધે ભાગે ચાંદીની-બનાવી, તેના ઉપર એ નાનો ઢાળ ચઢાવે છે, જેથી દેખાય સમગ્રાય.

સોનાનો ઢાળ ગરમ પદાર્થને ચઢાવાય છે—એટલે ચાંદીના ઢાળની દંડી પદ્ધતિ કે તા એમાં સફાતાના સંભવે વધુ છે તોય એ આખો હુનર એટલા બધા જુદા જુદા મુદ્દાઓ પર અવલમ્બે છે, કે એમાંના કોઇકમા સદગ્તે દર પાંચે વા જુદા મુદ્દા તો નિષ્ફળતાજ મળી સમજવી એ તે હુનર છે, જેમાં ધાતુ ઉપરાંત રસાયણો અને વિજ્ઞાનિક બળનો એવો ત્રિમેય કરવામાં આવ્યો છે, કે ઇન્સાની અકસને દાદ આપવીજ પડે છે.

સૌથી સારી રીત એ છે કે, જની સડે અને મકય હોય ત્યાં એ વિષયની પ્રવૃત્તિ સમજાવુ મેળવવી તેમજ વ્યવહાર અનુસર લેવો જોઇએ. એમ નહિ જની સડે તો પછી

(૧) આ હુનરની પ્રવૃત્તિ સમજાવુ અને વ્યવહાર અનુસર માટે વા તો કોઇને ત્યાં સિખાડે તરીકે રહી જવું જોઇએ. વા પછી નીચલી સંસ્થાઓમાંથી થીઈ થલ સંસ્થામાં દાખલ થઈ શકાય

એ વિષયનો આ લેખ એક બે નાદિય, ચાર પાંચ વાર ફરી ફરી વાંચી દરેક મુદ્દો સારી પહે સમજી લેવો જોઇએ એટલુંજ નાદિય જણકે વધુ સમજાવુ માટે એ વિષયની બીજી ક્રિતાઓ વાંચવી જોઇએ.

અસહ્ય મેળવવી જોઇએ:—

- ૧-સાયન્સ કેલેબ્ર, પટના
  - ૨-મદારાન કાસિમ બજાર પોલિટેકનિક ઈન્સ્ટિટ્યુટ, કલકત્તા
  - ૩-સેન્ટ્રલ પોલિટેકનિક ઈન્સ્ટિટ્યુટ, ગુવર્નર (ગાલિઅર)
  - ૪-ગવર્નમેન્ટ ટ્રેડસ રફ્ફ, ટ્રિયુર
  - ૫-ગવર્નમેન્ટ ટેકનિકલ રફ્ફ, લાહોર
  - ૬-ગવર્નમેન્ટ મિટલ વર્કિંગ રફ્ફ, સિયાલકોટ
  - ૭-ગવર્નમેન્ટ મિટલ વર્કિંગ રફ્ફ, અલીગઢ
- એ સાતે સાઠાઓમાં આ હુનરનો અભ્યાસ કરી બધે વર્ધની મુતને છે. એને લગતી બીજી માહિતી “કમર”ના ૪૨મા અંકમાં છપાઈ છે, તે એવા વિનવી છે.

- (૨) આ ક્રિતાઓ લેવા બસામજુ છે:—
- ઇલેક્ટ્રોપ્લેટિંગ ક્તા: જિ દા વર્ધાય
 Principles of Electroplating & Electroforming, ક્તા: W. Blom.
 Electroplating ક્તા: Paul N. Haselueh
 Electroplaters' Handbook, ક્તા: S. R. Bonney
 Electroplater, ક્તા: Canning.
 The Modern Electroplater, ક્તા: K M Cogshall
 Electroplating, ક્તા: S. Field.
 Modern Electroplating, ક્તા: W. E Hughes
 Electroplating & Electroforming of Metals ક્તા: A Phillip
 Electroplating, ક્તા: C E Urquhart
 Electroplating, ક્તા: A. Walt
 Electroplating, ક્તા: Reetz

આટઆટલું કર્યા હતાં, દેળી ચઢાવવાના હુન્નરમાં પહેલે પગથિયેજ અચૂક સફળતા મળી જવાનો શ્રમ રાખવો ન જોઈએ. બનવાજોગ છે કે પહેલી વેળા નાકામી પણ મળે. પરંતુ જે નાકામી, તે જુઓ અને ખામીઓ દેખાડો, જે સુધારવાથી પાછળથી કામચાલી મળી જશે. એ માટે બિહતર એ છે કે સરખાતમાં પાંચ છ વેળા ન્હાના પાયા પર આગ્રમણ કરી, અનુગામ મેળવવે જોઈએ, જેથી સર-આતથીજ ગહેરા પાયા પર કામ કરવા જતાં, નિરાશા ભોગવવી ન પડે.

અગત્યના મુદ્દા

દવે ત્યારે, આપણે એ વિષયના અગત્યના મુદ્દાઓ પર કેનવાર વિચાર કરીએ. સોનાનો દેળી ચઢાવવાના હુન્નરમાં નીચલા મુદ્દા ખાસ અગત્યના ધરાવે છે:—

- ૧, ઝુરૂરી સાધનો
- ૨, વસ્તુઓની પૂરી સહાય
- ૩, સહાયક દેળી
- ૪, સોનાના દેળાના મિશ્રણ

જો ચારે મુખ્ય વસ્તુઓ યામ. સૌથી પહેલાં સાધનોજ હાથએ તો ન્હાના પાયા પર કામ કરવા માટે નીચલી ચીજો ઝુરૂરી છે:—

- ૧, દેળી-મિશ્રણનું વાસણ (એનેમન ચઢાવેલું)
  - ૨, દેળી-મિશ્રણનું વાસણ મુકવા માટેની થોડી થોડી
  - ૩, બનસેનનો ચુસો
  - ૪, બનસેનની વિજળીક બેટરી
  - ૫, તાર-ચશ
  - ૬, બેડાલુ માટેના તાંબાના તાર
- અને એ ઉપરાંત માનાની પોછટા, રસા-પણી વ. વ.

વસ્તુઓને સાફ કરવી

જો તો દેખીતું છે કે દેળી ચઢાવવા માટે મુખ્ય વસ્તુ ૨૨૨૭ હોવી જોઈએ. તેની ઉપર

ચઢવે ધુળ, કાટ, તેલ વા ચરખીના ડાઘ કે એવું બીજું કંઈ પણ હોય તો દેળી ચઢશે નહિ—વા ચઢશે તો તે થોડીજ નજાએ ચઢશે. જે સાફ હશે; પણ એવા ડાઘ વા મેલવાથી જગ્યાએ નહિ ચડે, એટલે ખાસ ઝુરૂરત છે કે જે તે ચીજને પહેલાં ખૂબ કાળજીપૂર્વક સાફ કરી લેવાય કે જેથી પાછળથી નિરાશ થવાનો પ્રસંગજ ન આવે

હુંકમાં, વસ્તુ પર જે કંઈ ધુળ, મેલ, કાટ, જંગાણ, રંગ, તેલ વા ચરખી વા પાણી વા પરચેવાના ડાઘ વ. હોય તે બધા પુરેપુરા કાઢી નાખવા જોઈએ. વળી વસ્તુમાં કંઈ ખાડા જોવા હોય તો તે પણ બગળર કરી લેવા જોઈએ. લીસોટા પડવા હોય તોય સપાટી લીસી બનાવવી જોઈએ. જો મુખ્ય વસ્તુ પર આગળનો દેળી ચઢાવેલો ગામી રહ્યો હોય તો તે પુરેપુરા કાઢી નાખી, સપાટીને પોલિશ કરી લેવા જોઈએ.

મુખ્ય વસ્તુઓ પર જુદી જુદી માત્રના ડાઘ, કાટ જા બીજા ધાતુ-સારો મળજી હોય તો તેમને દુર કરવા માટે જુદા જુદા મિશ્રણોમા તે વસ્તુઓને ઘોળવી પડે છે. એવા થોડાક મિશ્રણો આ રહ્યા:—

(૧) મંધકનો તેજાળ ૨ ભાગ, સુરાખા-રનો તેજાળ ભાગ ૧ ભાગ, પાણી ૨ ભાગ. આ મિશ્રણ કાટ વ. ચડેલી કિંવા કાળી પડેલી ચીજો સાફ કરવા માટે ઉપયોગી છે. એવી ચીજને એમાં થોડીક પળો ભગી રાખી પછી સાફ પાણીથી ધોઈ લેવી.

(૨) મંધકનો તેજાળ ૧૦ ઓંસ, સુરાખા રનો તેજાળ ૫ ઓંસ, નમકનો તેજાળ થોડાક ટીપાં, પાણી ૧૦ ઓંસ.

(૩) ન્હાના પાયા પર કામ કરનારાજ તો આ બધું કામ હાથ દારીગરીએજ કરે છે, પણ ગહેરા કારખાનાઓમાં તો જે માટે ખાસ વજો વપરાય છે.

જામ અને એવા બીજા ધાતુ-દારો દુર કરવા માટે આ મિશ્રણ ઉપયોગી છે. જે તે વસ્તુઓને તાર વડે બાંધી મિશ્રણમાં -મેશક, ઉપલા પેલા તથા આ અને એવા બીજા બધા તેજાજવાદા મિશ્રણ પત્થરના વાસણમાંજ રાખવા અને પત્થરનીજ શીશીમાં ભરવા જોઈએ-યોડીક મિનિરો લગી બોળી રાખી, પછી પુઝળ પાણી વડે ધોઈને તાર-ખસ વડે સાફ કરવાથી સાફ થઈ જશે. જે વસ્તુ પુરેપૂરી સાફ ન થાય તો એજ પ્રયોગ ફરી વાર કરવો જોઈશે.

(૩) ગંધકનો તેજાળ ૧ ઓંસ, પાણી ૨૦ ઓંસ.

પિત્તજ અને તાંબાની વસ્તુઓ પર જ્વલેશ ધાતુ-દારો કાઢવા માટે આ મિશ્રણ વપરાય છે જે ધાતુ-દારો વધુ જલ્દ અને વધુ મજબૂત જ્વલેશ હોય તેમને માટે—

(૪) ગંધકનો તેજાળ ૩ ઓંસ, સુનાખારનો તેજાળ ૧ઠ્ઠે ઓંસ, પાણી ૪ ઓંસ. —એ વપરાય છે

લોખંડ અને પોલાદ પર ચડેલો કાટ દુર કરવા માટે—

(૫) ગંધકનો તેજાળ ૬ બાગ, નમકનો તેજાળ ૧ બાગ અને પાણી ૧૬૦ બાગ —ના મિશ્રણનો ઉપયોગ કરાય છે, જ્યારે એ જોડ ધાતુઓ પર બાએલા કલ-સીસા દારો દુર કરવા માટે—

(૬) ઠોરડીક સોડા યા પોટાશનું ગરમ અને જલ્દ મિશ્રણ વાપરવું પડે છે.

(૭) જે વસ્તુઓ પર લાખ-રંગ કરેલો હોય તેમને પ્રથમ તો ગરમ કરેલા મેથામિટેડ મિપરિટમાં અર્ધા કલાક લગી બોળી રાખી, પછી જલ્દ એમોનિયાના મિશ્રણમાં ઝોળા-ગાથી, અને ત્યાર-પછી સાદા પાણી વડે નોઈને જુના નર-ખસ વડે સાફ કરવાથી તાખ-રંગકામ મેકળી થાય છે.

અલગત, જે એવી વસ્તુઓ પર માત્ર સામાન્ય ઝાંખાસ યા રંગના કાચજ હોય તો ઉપરો પ્રયોગ આગમનવાની કરી ઝુરવું નથી. એ માટે—

(૮) પોટાસિયમ સાયનાઇડનું જલ્દ મિશ્રણ-એમાં થોડાક રીપા પ્રવાહી એમોનિયા ઉમેરેલો હોય-મનમાનતા પરિણામો આપે છે.

લુપ્ત વેળા એમ પણ બને છે કે મુગ વસ્તુઓ પર તેજ, ચરખી યા એવા બીજા પદાર્થોના કાચ પડેલા હોય છે. એવી કાસતમાં—

(૯) ઠોરડીક સોડા કે રતલ અને પાણી ૧ ગેલન લઈ, લોખંડ (Wrought Iron) ના વાસણમાં દ્રવ બનાવી, તેમાં એ ચીંજા બોળી લેવી.

વિપયને ટુંકાણમાં સમેટતાં, એકજ વાન અને બસ. વસ્તુ ગમે તે હોય, તેને પોત્ત રીતે સ્વચ્છ કરીજ જોઈએ, જે તેની ઉપર એક કરતાં વધુ પ્રકારનો મેશ વ હોય તો તેને એક કરતાં વધુ મિશ્રણમાં બોળાવી પડશે ગમે તેમ, તેને પુરેપૂરી સ્વચ્છ કરી, પછી પુઝળ સ્વચ્છ પાણીથી ખૂન ધોઈ, તાર-ખસ વડે ધસી-ગદ રહે કે, ધસતી વેળા સીસોટા પડ્યા ન જોઈએ- પછી પોલિશીંગ પાવડર વડે પોલિશ કરી લેવી. આ પ્રાથમિક ક્રિયા

(૧૦) પોલિશ કર્યા પછી કેટલીક વેળા વસ્તુઓ પર એક પ્રકારનો ચીકારા ય તેલનો થઈ ચડેલો જણાય છે એમ હોય તો એ વસ્તુઓને ફરી વાર કેટલીક મોઢાના ટ્રબમાં ઝબોળી, પાણીથી ધોઈ લેવી (વસ્તુઓ તાળા પિત્તળ યા બીજા નરમ ધાતુઓની હોય તો આક્રિયાથી તેની ઉપર કાળો પડ બાકશે. એવી કાસતમાં એ વસ્તુને ટબલ પર રાખી, એક કાચ વડે પટ્ટી, બીજા કાચના ખસ લઈ, પાણીમાં ઝબોળી, વધારાનું પાણી ખંખેરીને ખસને પુખીસની બૂંચી લગાડી, તે વડે ધસીને વેલો કાળો થઈ ગાદી નાખવો અને બીજી ફરી વાર વસ્તુને પાણીથી ધોઈ લેવી.)

અંગે જેટલી વધુ કાળજી રખાય તેટલો વધુ સરસ અને શોભિતો ઢોળ ચઢાવી સકાશે. વળી વરંતુને સાફ નકામું પછી, તેને અત્યંત સંભાળપૂર્વક સાચવવો જોઈએ તેની સાફ કહેણી સપાટી પર મેલ યા ઘસ ન લાગે તેનું ધ્યાન રાખવું જોઈએ, એટલું જ નહિ બલકે એને હાથના રૂપડાં વડે ન લાગે તેમ અહર સાચવી રાખવી જોઈએ.

સાદાચક્ર-ઢોળ

આ સફાઈ કામ પાયા છતાં હજી દરેક દરેક ચીજ પર સોનાનો ઢોળ ચઢાવી સકનો નથી-સઢાવી તો સકાય છે, પણ તે યા તો દેખાવે ખરાબ હોય છે યા જલદીથી નીકળી જતો હોઈ, તકામો થઈ પડે છે. એમ ન થાય તે માટે એવી ચીજો પર પહેલાં સઢાવક ઢોળ ચઢાવી લેવો પડે છે, જેથી તેની ઉપર પછી સોનાનો ઢોળ ચઢાવી સકાય.

જે ધાતુની વસ્તુઓ પર સોનાનો ઢોળ પરખારો ચઢાવી સકાય છે-જેવી કે: ચાંદી, તાંબું, સોખંડ પોશાન, પિત્તળ જર્મન સિલ્વર અને એવીજ બીજી સાખત ધાતુઓ-તેની ઉપર સઢાવક-ઢોળ ચઢાવવો પડે નથી, પણ ફક્ત તે ધાતુની વસ્તુઓ પર-કે જેના ઉપર સોનાનો ઢોળ પરખારો જરાજરા ચડતો નથી-જેવી કે: જસન, સીસું, કસખ, એલ્યુમિનિયમ અને બીજી એવી નરમ ધાતુઓ-તેની ઉપર પહેલાં તાંબાનો સઢાવક-ઢોળ ચઢાવવો પડે છે, જ્યારે જે ચીજ પર સોનાનો ઢોળ વધુ પ્રમાણમાં ચઢાવવો હોય તેની ઉપર પારાનો સઢાવક-ઢોળ ચઢાવી લેવાય છે. હા, આ તાંબાનો ઢોળ તેજાબ-મુક્ત મિશ્રણો વડે ચઢાવાય છે, કારણ કે તેજાબવાળા મિશ્રણથી ફાપવાને બદલે નુકસાન થાય છે.

તાંબાનો ઢોળ-કાપર સંસકૃત ૮ ઍસ, ગરમ ડિસ્ટીલ્ડ યા વર્ગાંતુ પાણી ૧ ક્વાર્ટ,

લિકર એમોનિયા અને પોટાસિયમ સાઇનાઇડનું મિશ્રણ હુરત મુજબ.

ગરમ પાણીમાં કાપર સંસકૃતને ઓગળાવી, મિશ્રણ હંફ પડે ત્યારે થોડો થોડો એમોનિયા મેળવતા અને દલાવતા જાય. એના મિશ્રણથી પ્રથમ તો થોડાક લીટો પદાર્થ તથિયે જઈ એસશે. પરંતુ જેમ જેમ વધુ એમોનિયા મેળવતા જશે તેમ તેમ તે પદાર્થ ફરી વાર ઓગળી, બધું રંગનું સ્વચ્છ પ્રવાહી થઈ જશે હવે એમોનિયા ઉમેરવું બંધ કરી, એટલું પોટાસિયમ સાઇનાઇડનું મિશ્રણ ઉમેરો કે ઉપરના મિશ્રણનો બધું રંગ જતો રહી અગ્રહી રંગ પડે. એમ થતાં, મિશ્રણને ખૂંટી ગરમીમાં ૧૨ કલાક લગી દલાવવાવા દઈ, ત્યાં કપડામાથી ગાળી લઈ, જેટલું મિશ્રણ બચું હોય તેના પ્રમાણમાં, તેનાથી ત્રણ ગણ પાણી ઉમેરો.

આ મિશ્રણ હંફ પછી વપરાય છે અને ગરમ પણ. ઉગ્રા પરિણામ માટે તેને ૧૧૦ ડિગ્રી લગી ગરમ કરી, પછી નિયમસર એક તારમાં તાંબાનું પતરું અને જીન તારમાં જે વસ્તુ પર ઢોળ ચઢાવવો હોય તે બાંધી, જેહને મિશ્રણમાં મૂકી, વિજળીક પ્રવાહની મદદે ઢોળ ચઢાવી લેવો.

જીન પ્રકારનો ઢોળ એટલે પારાનો ઢોળ. પારાનો ઢોળ ચઢાવવા માટે ફક્ત પારાના ઢોળનું મિશ્રણ જ બનાવવાનું છે. મિશ્રણ તૈયાર થઈ રહેતાં, તેમાં પેલી તાંબાના ઢોળવાળી તેમજ બીજી ચીજો ઝળોળી તરતજ તેમને સોનાના ઢોળના મિશ્રણમાં મૂકાય છે-એટલે કે, સોનાનો ઢોળ ચઢાવવાની બધી તૈયારી થઈ રહે પછીજ પારાનો ઢોળ ચઢાવાય છે, જેથી પારાના ઢોળવાળી ચીજો પર તરતજ સોનાનો ઢોળ ચઢાવી સકાય.

પારાના ઢોળનું મિશ્રણ-આ ઢોળના મિશ્રણો બે ત્રણ છે. એક સરળ પ્રયોગ નીચે

કરીના રસને ડબ્બાઓમાં ભરવાનો ઉદ્યોગ

કોઈ કોઈ વરસ પાકી ફેરીની એટલી બધી પપદાઈસ થાય છે કે તે બધીનું વેચાણ ફેરવું મુશ્કેલ થઈ પડે છે અને વલતસર વેચાણ ન થઈ શકવાને કારણે મ્હોટો જથ્થો સડી જાય એ બધે તેનું વેચાણ તરત કરવા માટે એટલી બધી સરતી વેચી નાખતી પડે છે કે તેમાંથી બાગ્યાનને કાંઈપણ નહેા અને નથી. બીજી બાજુ પાકી ફેરીના રસનો સ્વાદ એટલો બધો સરસ છે કે જો તે, ફેરીના મયસમ ન હોય ત્યારે પણ મળી શકે તો લોકો મોંઘી કીમતે ખરીદીને પણ ખાવા લલચાય છે આ બાબતનો વિચાર કરીને વિજ્ઞાનશાસ્ત્રીઓએ એવી ગોખ કરી છે કે જેથી પાકી ફેરીનો રસ વગર મયસમ પણ તાઝો મળી શકે આ ગોખ તે પાકી ફેરીનો તાઝો રસ ડબ્બાઓમાં દવા ન મળે એવી રીતે આપી છે.

આથી છે:-

પારો ૧ ઓર, મુગખાગો ત્રેમાન અને પાણી, બેઉ નુરત મુજબ પણ સમમાત્રે પહેલાં ૧ ઓસ પાગે લઈ, બીજા દાથ પર એક ગીગ્રીમા ૪ ઓસ ત્રેમાન અને ૪ ઓસ પાણીનું મિશ્રણ બનાવવું અને એમાંથી ઓઠું ઓઠું મિશ્રણ પારો પડે ત્યાં લગી ફેરવું કે પારો એકબીજાને એ પ્રવાહીમાં મળી જાય ફેરવું મિશ્રણ વપરાશે તે નક્કી નથી. જ્યારે પ્રણેત્રું એકદમ પ્રવાહી થાય ત્યારે તેનું માપ લઈ, તેમાં ૨૦ ગલ્ડ (માપથી) ડિસ્ટીલ્ડ પાણી ઉમેરી ફેરવું.

આ મિશ્રણમાં વરતુઓને પ્રબોધ્યા પછી, તેને તરતજ સાફ પાણીથી ધોઈને પછી મોનાના દેળના મિશ્રણમાં મૂકવી.

[સોનાના દેળના મિશ્રણ બનાવવાની અને દેળ પ્રવાહવાની રીત ફેબ્રુઆરી ૧૯૪૦ના અંકમાં આપસો.]

બંધ કરીને રાખવાની છે. આવી રીતે ડબ્બાઓમાં બંધ કરેલો તાઝો રસ જ્યારે જોઈએ ત્યારે ખાવા માટે મળી શકે છે અને તે બંધ ડબ્બાઓમાં હોવાથી ડબ્બો ખોલવામાં ન આવે ત્યાં લગી બગડ્યા વગર લાંબા વખત સુધી જેવો ને તેવો તાઝો રહી શકે છે. એટલુંજ નહિ પણ તેનો મધુર સ્વાદ પણ કશાય ફેરફાર વગર જગ્યામાં રહે છે. આ તાઝો રસ જ્યારે ફેરીની મયસમ ન હોય ત્યારે ડબ્બાઓમાંથી કાઢીને ખાઈ શકાય છે.

ફેરીનો રસ ડબ્બાઓમાં ભરવાનો ઉદ્યોગ નાના પાયા ઉપર માત્ર ૨૦૦ થી ૧૦૦ રૂપિયાની કુટ્ટી મુદીથી શરૂ કરી શકાય છે.

(૧) ઉદ્ધાન માટે જે જે સાધનોની હુકમત પડે છે, તેની કીમત અને મજબાના સિરેનામાં આ છે: ૧, ડબ્બા બંધ કરવાનું યંત્ર-આ યંત્ર લગભગ ૬૫ રૂપિયાની કીમતનું આવે છે, તેને અંગ્રેજીમાં Sewing Machine કહે છે તે Metal Box Company of India Ltd, P. O. Box No 544, Bombay પામેથી મળી શકે છે.

૨, પ્રેશર કુકર-આ કુકર લગભગ ૧૮ કર્પાઈના માપનું હોય છે. તેની કીમત લગભગ ૯૦ રૂપિયા પડે છે તેને અંગ્રેજીમાં Pressure Cooker કહે છે તે Chaudhary's Juices Company Lypur. (Punjab) પાસેથી મળે છે.

૩ પતરાના ડબ્બા-અંદરની બાજુએ લાખનું અરેતર ચક્રાંતર પતરાના ડબ્બા (Lacquered tins) પાકી ફેરીને રસ ભરવા માટે વપરાય છે આ ડબ્બાઓ ૨ રતલ રસ ભરાય એવડા કદના હોય છે. આવા ૧૦૦૦ ડબ્બાઓની કીમત લગભગ ૧૦૦ રૂપિયા પડે છે, તે ઉપર જણાવેલ Metal Box Company of India Ltd. પાસેથી વિચારના મળે છે.

૪-અન્ય સાધનો. એલ્યુમીની-અમની વપેલી, એલ્યુમીની-અમનો ચમચો, જેના ઉપર ખટાઈની અમર ન થાય એવી છુદી વ વ સાધનો કોઈ પણ સહેલના વાસણના મોટા વેપારી પાસેથી મળી શકે છે.

ચીરોને ડબ્બામાં ભરવાની રીત

પ્રથમ તો ખાલી ડબ્બાએ ઉકળતા પાણીમાં ના કલાક સુધી રાખવાથી તે બરાબર સાફ થઈ જશે.

પછી ચીરોને ડબ્બામાં ભરવા માટે સાંખ પહેલ કરી આડમાંથી તોડી કાઢી, સાફ પાણીથી ધોઈ, ફેરી કરીને ચાક્રથી છાત છોડીને એક ભરખા કદની ચીરો તૈયાર કરવી. પછી આ ચીરો ઉકળતા પાણીથી સાફ કરેલ ડબ્બાઓમાં સુંદર રીતે ગોઠવવી. પછી એટ્યુમીનીઅમની તપેલીમાં ૩૦ લાખ ખાંડમાં ૧૦૦ લાખ સાફ પાણી રેડી, ચરમનના જેવા ચાસણી નૈવાર કરી, સફેદ કાગળનીના સાફ કપડામાંથી ગળી લેવી. એથી મેલ તે કપડામાં રેડી જશે અને ચાસણી ચોખ્ખી થઈ જશે. પછી આ સાફ ચાસણી ચીરો ભરેલ ડબ્બામાં એટલી રેડવી કે ડબ્બાઓની કિનારીથી ચાસણી ના ઈંચ જેટલી ઓછી રહે.

રસને ડબ્બામાં ભરવાની રીત

રસને ડબ્બામાં ભરવા માટે આડ પર પાકેલ રસદાન નરૂન ફેરીએ તોડી કાપવી. (રસને માટે દેહી આંગાની ફેરીએ ઉત્તમ છે જ્યારે ચીરોને માટે કલમી આંગાની ફેરીએ ઉત્તમ છે.) પછી તે સાફ પાણીથી બરાબર ધોઈ ફેરી કરીને, રસ કાઢવો. રસ કાઢવા બદલે તેને ડબ્બાઓમાં ભરતાં પહેલાં ચમચાથી સારી રીતે દહાડીને. એકછાંડ કરવો, જેથી અથાવ ડબ્બાઓમાં રસ એક સરખા થાડો બરાબ. પછી ઉપર પ્રમાણે ઉકળતા પાણીથી સાફ કરેલ ડબ્બાઓમાં એટલો રસ ભરવો કે તે ડબ્બાઓની કિનારીથી માત્ર ના ઈંચ જેટલો ઓછો રહે. રસમાં ચાસણી રેડવાની હાલી નથી. કેમકે રસ એકતોજ ભરણ છે.

ઉપર પ્રમાણે ચીરો અને રસથી ભરેલા ડબ્બાઓને 'પ્રેમર કુકર'માં રાખીને ના અર્ધ

કલાક સુધી ગરમ કરવા. તેથી ડબ્બાઓની અંદરની દવા નીકળી જશે. આમ કરવાથી દવામાં રહેતા ખારીક નુકસાનકારક જંતુઓ-જેનાથી ખોરાકની વસ્તુઓ બગડી જાય છે-તે દવાની સાથે બહાર નીકળી જશે. ત્યાર બાદ ડબ્બાઓને 'પ્રેમર કુકર'માંથી બહાર કાઢી તરતજ ડબ્બાઓના ઢાંકણો બંધ કરવાના થઈ નીચે રાખીને તેમના ઢાંકણો જાલદી બંધ કરી લેવા.

છેલની ક્રિયાઓ

પછી આ ઢાંકણો બંધ કરેલ ડબ્બાઓમાંથી રદવા સહવા ખાલીના નુકસાનકારક જંતુઓને બીસકુલ તારા કરવા માટે તેમને ફરીથી ના કલાક સુધી ઉકળતા પાણીમાં રાખવા. ત્યાર બાદ તે ડબ્બાઓને ઉકળતા પાણીમાંથી તરતજ કાઢી લઇને, ઢાંકણ પાણીમાં રાખી દેવા. ડબ્બાઓ રાખનાર ઢાંકણ પાણી ગરમ થઈ જાય છે, માટે તે વારંવાર ઝડપ 'પ્રેમર' બદલતા રહેવું જોઈએ. ૪ કે ૬ કલાક પછી ઢાંકણ પાણીમાંથી ડબ્બાઓને કાઢીને તેમની ઉપર સુંદર કુર્મીન લેખલ ચીટાડીને મુકા અને ઢાંકણો રાખવા. * અગ્રગત પુસ્તક "નરુકારક દુનરો" આમ ત્રીજામાંથી

—સુસજ્ઞ કાનજી ચાવડા.

માસિક અટકાવ

બંધ પહેલ માસિક ધર્મ રુએલીના પીલસ તક્લીફ વગર તુરતજ ફરી ચાલુ કરે છે. રૂતુના બધા દોષો દૂર થાય છે. માસિક લાવનારી સ્ટ્રોંગ વનરપતિની આ બનાવટ મર્મકાળી સ્ત્રીએ લેવી નહીં. શીશીના રૂ. ૩૦ (શી. ૭) લાંબા વખતના અધરા કેસો માટે સ્ટ્રોંગ બનાવટ રૂ. ૩૦. ૫ (શી. ૧૦) વી. પી થી રૂ. ના વધુ લખો:—

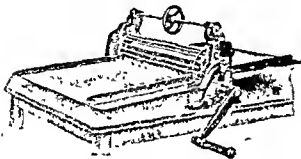
હુઆનુપાન કોર્મસી, બમનગર (કે.) સુરત એજન્ટ-સી. એન. બ્રધર્સ, કણ્વીક

[ઉત્તરના ૧૦૨ માં અંકથી આગળ]

નિર્ધારિત બનાવવાના ઉદ્યોગમાં જે ઉત્તર-
વળ બિ વિ છુપાયેલું પડ્યું છે, તે વિશે આમળ
ચર્ચા થઈ ચુકી છે આજે કેવળ એટલું જ
ઉમેરવાનું છે કે યુરોપી લગ્નને સજ્જે વિશ્વવતી
નિર્ધારિતની આવાત બધ થઈ રહી છે, જે
જોનાં તીવ્ર શિક્ષ સાદમ કરનાર માટે અહિં
ઉદ્ધા મળે છે

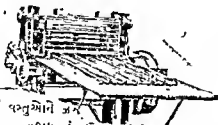
નિર્ધારિતની મેળવણીના થોડાક નુરળા
વાચકા જોમ નુરળા છે પા, આ થોડાક વધુ.-

૨૨-મેટા ૧૫ નોના, માખણ ૩ મેટાડી
ચમચી, ખાદ ૩૦ નોના, ઈંડા નંબ ૪,

નિર્ધારિત વલુનાર ચક્ર

નળવિ કે ન્દાની ચમચી, બનામની કાનણ
એક ન્દાના આવા જેટલી, બેટાંગ પાવડર ૧૬
ન્દાની ચમચી, તજ ૧ ન્દાની ચમચી, વેનિલા
૧ ન્દાની ચમચી

ઉમેરી દબુ.
આ મિશ્રણમાં વસ્તુઓને જરૂર
તરતજ સાફ પાણીથી ધોઈને પછી
ના દેખના મિશ્રણમાં મુકવી.

કોનાના દોળના મિશ્રણ બનાવવાની અને
અદાવવાની રીત ફેબ્રુઆરી ૧૯૪૦ના અંકમાં
[.]

પહેલાં માખણ અને પાંચ
પછી બીજા પાસણમાં મેટા, મેટા
અને બીજા ચીઝો મેળવે. દ્વે ત્રી
બુમાં ઈંડા ફિરી લખ, પછી મેટાની
નથા ઈંડા વાગાકરતી પેષા મા.,
મેળવણીમાં થોડા દોળ ગાળના બર
મિશ્ર કરતા જનર હેપટે વેનિલા અને
મની કાનરણ ઉમેરી, નિર્ધારિત જાહેર

૨૩-મેટા ૧૬ જનર, ખાંડ ૧
બેટાંગ પાવડર ૪ ન્દાની ચમચી

૧ રગડ. તજની ભુરી જે
ચમચી, ઈંડા અને જામના,
પ્રથમ મેંદામાં મીઠા
અને તજની ભુરી મેંદાની,
અને માખણ મેળવે.
એટલા ઈંડા ફિરીને ઉમેરી
વણી વણવા પાત્ર થઈ જાય
તેને વણી જોગ નિર્ધારિતમાં
ભટ્ટોમાં મુકી જોડી લે અં

નેને જાદાર કાઢી પ્રથમ એક જિળા
તેની ઉપર બપ પૂરેના જનર મુકી.
બીજું નિર્ધારિત મુકે અને તેનીકે
લગતકા પડ ચડવી પો.

૨૪-દૂધ ૧ પાકા
બેટાંગ પાવડર ૧૬
૨૫-મેટા ૧૬
અમીર મેંદાની કોમત લખ-
અમીર, તે ઉપર જનરલેવ
[.] of India Ltd.

૪-અન્ય સાધનો- એકબુખીનીઅમની લગેલી,
એકબુખીનીઅમનો ચમચો, જેના ઉપર જાદારની
અસા ન થાય એવી હુરી વ. વ સાધનો કાઢી
પણ શહેરના પાસણના ચોરા વેપારી પાસેથી
મળી શકે છે.

૧

રખરના ડુંગાની શોધ કરારે થઇ અને તે કાણે કરી એ ચોક્કસપણે કહી સકાતું નથી. પણ જોણેય એ શોધ કરી દશે, તેણે પોતાની જિન્દગીમાં સારી જેવી દેવસત અવસ્થા મેળવી દશે.

રખરના ડુંગાથી કાણુ અપરિચિત દશે? રખરના ડુંગાઓ ભર્યાઓની પ્રિય વસ્તુ છે. તેઓ હોંશે હોંશે તે ખરીદે છે અને પછી કુમાવવા જતાં ફરી ન્થ તો બીજા માટે દક લે છે. રખરના ડુંગા બનાવવાનો ઉદ્દેશ પણ નકાવત છે, એટલેજ તદિ પણ તે ૧૬૦૦ રૂપિયાની પુંછમાં થઈ શકે છે.

ધરમાં હોય છે અને તેની પાછળ કુલ રૂપિયા ૧૬૦૦ની પુંછ પૂરતી થઇ પડે છે. આ રકમ, પુંછ અને નકાવત અગ્ર સપાત આંકડાઓ:-
પુંછ

દરરોજ જુદા જુદા માપના મળી કુલ ૫૦ શેસ

રખરના ડુંગા આખિરે રખરનાજ છે ને? તેને પુડી જતાં વાર નથી લાગતી અને જ્યાં એક પુડયો ૩ બીજો ખરીદાય છે. જાણ આવી આવુ અપતવાસે ઉદ્યોગ નકાવત ન હોય તો બીજો કયો ધંધો હોય?

રખરના ડુંગાં બનાવવા માટે—

ગુદરી સાધનો, બીજાં વ. વ.	૩. ૩૫૦
અવર લેટેક્સ	૩. ૬૦૦
બીજા રસાયણો	૩. ૪૦૦
દામ ૫૨ છરી પુંછ	૩. ૩૫૦

કુલ પુંછ રૂ. ૧૬૦૦

દબે પડતર આંક વેચાણ કીમત તથા નફો જુગો:—

નફો

૫૦ શેસ ૪' X ૧' ના કદના રખરના ડુંગાની વેચાણ કીમત: જરૂરયાતો જાણે.	રૂ. ૫૦-૪-૦
૫૦ શેસ ૪' X ૧' ના કદના રખરના ડુંગા બનાવવાનો ખર્ચ રૂ. ૩૭-૮-૦	

ચોખ્ખો દૈનિક નફો રૂ. ૧૨-૧૨-૦

આમ રૂ. ૧૨-૧૨-૦ દૈનિક નફો મળ્યાં, માસિક રૂ. ૩૮૨-૮-૦ થાય છે. એ રકમને વાર્ષિક રૂપ આપતાં, તે રૂ. ૪૫૬૦ નેટની મધે જાય છે, જે ૧૬૦૦ની પુંછ ૫૨ ૨૮૭ દકા જેટલી છે.

રખરના ડુંગાનો ઉદ્યોગ દિન્દમાં પ્રચલિત છે-એ ખરું, પણ તે ધણાજ ન્દાના પાપા પર કારણ આને દિન્દમાં આ ચોક્ક બનાવનાર કારખાના કકત છે છે. જેઓ બધા મળી દરરોજ ૨૦૦૦ શેસ ડુંગા બનાવે છે છતાં દિન્દની ખપતને પૂરી પડી શકતા નથી. ૧૯૩૬-૩૮ના 'વરે' દિન્દમાં સાત લાખ રૂપિયાના રખરના ડુંગા પરદેશી આયાત થયા હતા, એ દશકાન ઉદ્યોગના વિશાળ ક્ષેત્રની કંઈક છાંખી કરાવે છે.

દિન્દમાં આ ઉદ્યોગને બીજા દેશો કરતાં વધુ અનુકૂળતાઓ પણ છે. અર્ધિ. મનુડી સોંધી છે-એટલેજ નહિ પણ રખર લેટેક્સ પણ જેઇએ તેટલા પ્રમાણમાં અને સસ્તું મળે છે, પરિણામે, અર્ધિ આ ઉદ્યોગમાં ચારે નફો થાય છે.

એક વાત "વાન રહેડી જેઇએ ઉપર રખરના ડુંગા બનાવવાના કારખાનાનો ઉદ્દેશ થયો છે, પણ દર્શકતમાં આ શુદ્ધિ હોગ છે. એના આ ઉદ્દેશના કારખાના એક ન્દાના

(૧) આ આંકડા સાર્થક પહેલાંના છે. દાલ સદજ ફર પડે, એ સંભવિત છે-એ કે તે દિસાને આરક પણ વધશે અને ખર્ચ પણ વધશે-એટલે કે, નફો તો લગભગ એટલોજ બાકી રહેશે. આ આંકડા તર્જન ખરા છે. તે યોગ્ય ગણિના

રજરના ડુગ્ગા બનાવવાની પદ્ધતિ તદ્દન સરળ છે, એ કે એની પાછળ ખાસ કાળજી તો લેવી પડે છેજ. કારણ કે એ આખી કિંવા અનુભવ અને ચોખ્ખાઈ પર અવલંબે છે. જ્યાં સદજ ફેર પડ્યો કે કામ બગડ્યુંજ સમજે.

રજરના ડુગ્ગાની બનાવટની પદ્ધતિ એ છે કે પહેલા તો જેવા પ્રકારના ડુગ્ગા બનાવવા હોય તેવા બીખા તૈયાર કરાવી લે છે. અક્ષત, એ બીખાં એ ચાર નાઈ સખ્યાબંધ બનાવ.ય છે, કારણ કે જ્યાં લગી એક ડુગ્ગો તૈયાર થઇ ન રહે ત્યાં લગી તેનું બીખું બીજા ડુગ્ગા મટે લાપરી સકાવું નથી. હંકરો જોઇએ તેવા બીખાં બનાવી લીધા પછી ડુગ્ગા માટેનું મિશ્રણ તૈયાર કરવામાં આવે છે અને એ મિશ્રણમાં પેલા બીખાને કુબોવી મિશ્રણમાંથી બાહિર કાઢી લે છે. એથી બીખાં પર મિશ્રણનું એક પાતણું પડ ચડી જાય છે. દબે એ બીખાને પેલા પડ સહિત બંધ સૂકા ઓરડામાં રાખી મુકે છે. તેની ઉપરનો રજરનો પડ સૂકાઈ જતાં, તેને ફરી વાર મિશ્રણમાં કુબોવી, મુકવે છે. એથી પહેલી વેળા ચડેલા પડ પર આ બીખો પડ ચડી જાય છે. એમ પાંચ વા છ વેળા પડ ચડાવ્યા પછી, તેને સૂકવી લઇ, પછી સફેદ-કઢેરાઈડના મિશ્રણમાંથી બીખી, ૩૦ થી ૪૫ સેકન્ડ પછી બાહિર કાઢી, મોનિયમ લાપ્રોક્સાઇડના મિશ્રણમાં કુબોવી

પર મધ્ય પ્રાંતમાં આવેલા એક કારખાના પાસેથી મેળવાયા હતા. એ કારખાનું દરરોજના ૫૦ ગ્રેસ ડુગ્ગા તૈયાર કરવું હોઈ, આ આકાશ તેના દિસાજ કિતાબમાંથી મળ્યા છે.

(૨) બીખા લાકડા, પત્તા યા બીજા કોઈ પાતુના ખણ ચાલી સૂકે છે.

(૩) આ મિશ્રણ આ રીતે બનાવાય છે:— સફેદ કઢેરાઈડ ૨ ભાગ, બેન્ઝોઇલ યા માર્બન ટ્રાઇકોરોઈડ ૬૮ ભાગ.

લે છે અને તે સૂકાઈ જતાં, ડુગ્ગા તૈયાર થવા લાગ્યા છે. હવે તેને બીખાં પરથી કાઢી લઇ, એક લગાડી, વેચવા માટે બાકસમાં ભરે છે.

૩

રજરના ડુગ્ગા માટેના રજર-મિશ્રણના પ્રયોગો આ રહ્યા:—

(૧) પેરા રજર ૧૩ રતલ, નેપથા ૧ ગ્રેમ

એલેમજાલી લઇ, જોઇએ તેવા રંગ હોયેરી સો મિશ્રણ વંધ પડવું પાતણું થાય તો રજરનું પ્રમાણ વધારી સકાય છે. અક્ષત, મિશ્રણ તદ્દન એક સરખા બદલણનું અને ચાંચડા રહિત રોવું જોઈએ.

(૨) રજર લેટેક્સ (૬૦%) ૧૭૦ ભાગ, ચપક ૪ ભાગ, ગ્રીંક એક્સાઇડ ૩ ભાગ, ગ્રીંક ડિઝેલિન ડિઝિરોકાઓનૈટ ૩ ભાગ, નેપથા ૫૫ પરડ.

આ પુસ્તકો તમારી પાસે છે?

ફાંસીગર : સચિત નવલકથા ૧. પાંચ ઉત્તર કુવધી ખાઈમ : (સર-ચોથી. ૭૦ ચિત્રો) ૨. સાડા ચાર

નફાકારક હુનરો : (ભાગ પહેલો) વિવિધ પ્રકારના હુનરોના સંગ્રહ. ૩. એ

મુંબઈનો વેપારી અનુભવ : મુંબઈનો સફળ વેપારી રહ્યો. ૨. સાડા ત્રણ

મેટ્રિકલ પ્રેક્ટીશનર : ગુજરાતી ભાષામાં અંગ્રેજી વેદાની ચોપડી. ૩. ચપક એ

કમ્પાઉન્ડર્સ હિન્દુક : કમ્પાઉન્ડરોના ભોમિયા રૂપ, ગુજરાતી પુસ્તક ૨. દોઢ

મુલતાનુલ હિન્દ : અજમેરવાલા ૬. ખવાળ ચિસ્તીની છવન-કથા. આના આઈ

મુદ્દમહમલી : 'મુનાદી'ની કથમે આમેખાવશી છવન કથા. છ આના

(ખવાળું ટપાલ ખર્ચ જુદું) લખો:—કમર ઓફિસ, સોલાગરવાડા, સુરત.

મકાઇને માટે જમીન સુકી. ફળદ્રુપ અને સહિષ્ણુ જોડાયેલી હોવાથી નેહળે. કંઈક માટીઆળા, ચીકણી, જમીન તે દલકો જમીનમાં એનો પાક સારો થતો નથી. રેનાળ જમીનમાં તાજું ખાતર નાખવાથી એનો પાક સારો થાય છે. ડુંગર અને ટેકરીઓ વચ્ચે ધોળાણ માટીની ખતેલા ખેતરોમાં પણ એનો પાક લેવામાં આવે છે, પણ જે લોકો આ પાક માટે ખાતરે વાપરતા નથી, તેઓ મોટી જુલ કરે છે. આ પાક જમીનમાંનો પછો કસ ચુકી લે છે, અને તેનાં મુળ ધૂણું ફેલાય છે. માટે તેને ખાતરની ધૂણી મરૂ છે. આ પાક ૬૦ થી ૭૦ દિવસમાં તૈયાર થાય છે. નદીના કાંઠામાં જે મકાઇ તૈયાર થાય છે, તે ધૂણી અગ્નિ-ચળ રીતે વધે છે. ત્યાંના ખેતરોમાં જમ્મ વચમાં કિલા રહેવાથી તેનો વધવાનો ખગમખાટ કાને પડે છે. જુલાઇ ને ઓગસ્ટનો વરસાદ વરસ્યા પછી એક દિવસમાં તે ફેટલા ધ્રંચ વધે છે, તેનો ખચક આ ખગમખાટ ઉપરથી આવે છે, અને તેથી પણ ખેડૂતોએ ખાસ સમજવું નેહળે કે તેને ખાતરની ધૂણી મરૂ છે. મકાઇ માટે એમેર ખાતર વેરી, ખેડવા પછી તેના ઉપર સમાર ફેરવે છે અને પછી બી વાવે છે.

જાનીં મુઠણી-જાનીં પસંદગી સારા ડુંડાં-માંથી કરવી નેહળે. જે ડુંડાં વહેમાં પાત્રી લેવાર થયાં હોય, તે જુદાં રાખી તેમાંથી પણ સારા દાણાજ લેવા નેહળે. એવાજ કરવાથી માત્રમ પડવું છે કે સુરોખાર અને પાણીનું મિશ્રણ કરી, તેમાં મકાઇનું બી ૨૪ થી ૪૮ કલાક રાખી મુકી, એ બી વાવવાથી છોડત્ર વૃદ્ધિ સારી થાય છે અને પક્ષી, ઉંદગ, પીસડામાં વગેરે તેને ખાતાં નથી, તેમજ બીજાં જીવનું પણ ખરાં નથી.

વાવવાની રીત-જાત પ્રમાણે મકાઇનાં બી વચ્ચે વંચથી પાંચ વંચ સુધી ત્રણથી સાડા ચાર ખુટને છેટે ટેકરીઓ કરી દરેક ઢગલી ઉપર વાવવા ફેટલાક લોકો વાવણી વડે હારખ વાવે છે, પણ તેથી વધારે પવદાશ થતી નથી, કાનજ કે ધણા દાણા પાસે પાસે વડવાથી વટલી નાખવાની મહેનત વધે છે અને કણસમાં સારા થતાં નથી. મકાઇને જે ઈંચ ઉંડાં વાવવાથી ફાયદો થાય છે, છોડ પાસે પાસે ઉંચા હોય, તો વધારાના ઉંચેડો નાખી ખુટા ખુટા રહેવા દેવા જોઇએ. છેટે છેટે વાવવાથી દરેક છોડને એથી પાંચ સુધી કણસમાં આપવાના દાખલા ખતેલા છે અને તે મહોટા પણ થાય છે. તો પણ આપણે ત્યાં એકથી ત્રણ સુધી પણ કણસમાં આવે છે ખરાં. વરસાદની ખેંચ થાય તો એક એક કણસનું જેસે ત્યારે પણ આજા આજા દાણા ભરાઇ મકાઇ ઉંચેડો નાખવા પડે છે. ઉત્તર અમેરિકામાં જે માસના પડેલા ત્રણ આંવાડાવામાં મકાઇ વાવે છે, ત્યારે દક્ષિણ અમેરિકામાં માર્ચ માસમાં વાવે છે. ત્યાં ત્રયમ તો મકાઇનાં બીને દત્ત વડે વાવવામાં આવવું હતું પણ હવે તો જોખન-રથી વાવવામાં આવે છે, અને તે ઘોડા, બળદ કે પાક પાસે ખેંચાવે છે. વાળા પછી તેની ફળવણી એવા રીતે કરવામાં આવે છે કે જેથી નીંદામણ કરા પણ રહેવું નથી. ત્યારે છોડ ઘોડા ઉંચા થાય, ત્યારે ફરીથી જમીન ખેંચી કરવાથી નીંદામણ જવું રહે છે. ખતેલાં સુધી મકાઇની જમીન પણ સારા રાખવી નેહળે, પણ ધણી બીનામાખાળી જમીનમાં છોડ નીચે માટીની ઢગલી કરવી અને સુધી મવસમમાં જમીનને લમરી રાખવી. ફેટલાક ખેડુતો પાણી ઉડી જવાની દહેશતથી જમીનને ખુરી કરતા નથી, પણ તે તેમની બેસ છે.

કારણ કે અમીન ભગીરી-પેચી થવાથી તે દયામાંનો ભેજ-વરાળ ચુસે છે, તથા તેમાં ગરમ હવાના ગરમ કિરણો પેસી, તેમાંના તત્ત્વોને આવાં હાયક રિયનિમાં બનાવે છે. પ્રયોગો કરવાથી પણ ખાતરી થઈ છે કે જ્યાં ધણી ગરમીથી મહાદ વગેરેના પાક સૂકાઈ જતાં હતા, જ્યાં અમીનને ફરજી મારી પોતી કરવાથી પાકોને બચાવ થયો હતો. જે અમીન પ્રાણી કાઢી નાખવાને હાયક હોય અને ઊંડવાળી હોય, તે કાળી અમીન હોવા છતાં ખરડીઆ વરસમાં પીછ અમીન પ્રમાણે નુકસાનમાં આવી પડતી નથી. નદી કે કાલરડીની બીનાસવાળી ભાડાની અમીનમાં શિયાળુ અને ઉનાળુ મહાદ થાય છે, તેની એવી કમવસમે મારી કિંમત ઉપજે છે, વળી વરમાદ પડતાં પહેલાં પાણી જે ચાર પાણી પાવામાં આવે, અને પછી વરસાદમાં પીછ કરતાં વહેલી પાકે તો તેને બહાર બહાર સારો આવે જે પણ આવા પ્રાણી પાએલા મહાદ દાણામાં મીઠાસ આછી અને કુચા વધારે જણાય છે.

સુધરેલી વાવણી-મકાઈની વાવણી વરસાદની શરૂઆતમાં પણ કરવામાં આવે છે અગર એમિલથી લુન મામ સુધીમાં પાણી પાછો પણ વાવે છે. જાગે પુટને છે તેની કારે કરવી જોઈએ, અને જ હોયને છે એટલે બિયસ બિયસને અનરે તેની પ્રાણ વાવે જોઈએ. અને તેમ છતાં પણ આજા આજા સારા હોડ રાખી દોડ દોડ પુટને છે છેડ રહે તો જુડા મોટા થઈ પાક સારા આવે છે. હોડના મુળ બહાર દેખાતા રહે, ત્યારે તેને પોણા આછું મળે છે, અને ધણુ હોડ પડી જાય છે. માટે સવા પુટ હોડવો ઉચો થાય ત્યારે દરેક છેડે ચાર પંચ ઉંચાઈને માડીનો દેખો કરવો અને જ્યારે અડી પુટનો ઉંચો હોડ થાય, ત્યારે એક દેખો એક પુટ જોડવો ઉંચા કરવો. એક એકરે દસ પંદર

જાણુ છો?—

આ હુનરો?

આજેજ આમાંનો કાઢ નુંવો ધધો રાક કરી થા ચાલુ ધધને વિકસારી, આવક વધારે પિપરમિન્ટ-વનરાગનિનું તેમ માનું. કમરોઝ અંક ૬૪ મો. કી. ૪ આના પિપરમિન્ટ-અચ્ચાએ ના ખાસ માટેની પિપરમિન્ટ બનાવવી. સચિત લેખ. અંક ૬૦મો. કી. ૪ આના પેટન કીલર-દરેક પ્રકારના દુ:ખ દદે પર ઉપયોગી જગવિષયાત દવાના ૬ નુખાઓ. અંક ૬૩ અને ૭૩મો. કી. ૮ આના પેટન ખામ-ખામ અને કીમના પ્રમાણુવ પ્રયોગો અંક ૧૦ અને ૬૬મો. કી. ૭ આના પેટન દવાઓ-પાંચ પાંચ કપિને વેચાતી પણ આના જે આનામાં બનાવી સકાતી ભગજ ૬૦ જોડતી પેટન દવાઓના મુળ પ્રયોગો. અંક ૬૫, ૧૦૩, ૧૦૨ અને ૧૦૬મો. કી. ૩પિયો એક પેન હોડરો-જનાવર અને કારખાનાની અંદાઓ. અંક ૬૩મો. કી. ૪ આના પેનિસસ-સ દી અને કોપીય પેનિસોની જનાવર વિને અંક ૫, ૩૨, અને ૮૦મો. કી. ૧૦ આના પેપર કલિપો-પ્રકાર પ્રકારની તાર અને પતરાની પેપર કલિપોની જનાવર અને વેપાન. અંક ૮૭ અને ૮૬મો. કી. ૮ આના પેપેમન-પેપેમામાં જનાવી મહાવંત જનાવર. અંક ૬૦ મો. કી. ૪ આના ફરકડી-જનાવર વિને અંક ૬૨ મો. કી. ૪ આના ફુલસ-પાવેવર વિને. અંક ૧૦૪ મો. કી. ૪ આના ફળ માટે-Fruit Salts-ની જનાવર. અંક ૧૦૧ મો. કી. ૪ આના

[જુઓ પાનું ૪૫૬]

શેર અને નીધે છ થી આઠ શેર બી આરવું
નેમ્બરે. આ મકાઈ ઝોગટ સ્પેટગરમાં
આવા સ્લાયક તૈયાર થાય છે, પણ જે ઊંડ
પર પહેલા મકાઈ આવ્યા હોય, તે નિશાની
ગળી રહેવા દેવા. અને તે પાકેથી જુદા
રાખી તેમાંથી પણ મહોટા દાણાનો બી તરીકે
ઉપયોગ કરવો. બીજે વરસે તેમાંથી ઉમેલા
ઊંડો ઉપરના પહેલા મકાઈ નિશાનીપદ
જુદા રાખી તેમાંથી સારાં બીનો ત્રીજી
આથ ઉપયોગ કરવો. એમ કાળજી રાખવાથી
પાક જલદી થાય છે અને ઉત્પન્નમાં ફાયદો
થાય છે. જ્યાં જગત પાસે હોય ત્યાં આવી
રીતે લીતા મકાઈ તેની ખાવાથી દાણાની
પયદાર કરતાં વધારે પયદાય થાય છે.

કાપણી-દાણો પકવ થાય ત્યાં સુધી ઊંડવા
ઉપર મકાઈના સાંકા એમના એમ રહેવા દેવા.
જો મકાઈના સાંકા પણ ઉપયોગમાં લેવા હોય
તો દાણા બાકે ત્યાં સુધી ઊંડને ઉભા રહેવા
દેવા. તેના સાંકા બનતાં સુધી અમીનની બરા-
બરથી કાપવા, પણ કાચુસાં આગળથી કાપવા
નહિ. તેનાં કાચુ જો છે કે દાણાને કુટિ
આપવા જે રસ ચટે છે, તે સાંકામાં થઇ
પાંદડાંમાં જાય છે, અને ત્યાં નિકાસ થઇ પછી
તે દાણામાં જાય છે. સખા દુડાં આગળથી
મકાઈ લખવામાં આવે તો દાણાને થોડું
પેપલુ મળે અને કણસંગીનો દાણો વજનમાં
વધે નહિ. પણ જે મુગ પામેથી વાલીએ
તો ચટેવો બનેા રસ દાણાને મળે છે, અને
પુખ્તપણામાં વધારો થાય છે.

આંખો-ની-નેમત

ખાતરીપાકો ચોખો માલ, સાચા બસરાધ
મોતીનો ખનાવેલ મુરમો વાપરો ચોક્કસ
ફાયદો કરે છે
કીમત તોના ના ય છે (પો જુદું)
મોહમદ હાજી આહમદ વહાણવાલા
દે. વહેવારવા મોહમદ, જામનગર
(સાડીઆવાડ.)

[પાના ૪૫૮થી આગળ]

ફળકુળાદીની સાચપણી-વાસી છતાં તાજા
કિંવા Fruit Conning વિષે અંક ૪૦ મો.
કી. ૩ આના
ફળોના એસેન્સ-આથ પદાર્થો માટેના આવ
જાતના ખસ અને બનાવટી એસે-સોના નુરખા.
અંક ૩૬, ૫૪ અને ૫૫ મો. કી. ૬ આના
ફાઉન્ટેન પેન-ખનાવટ-કેદોગ અંક ૧૦૩ મો.
કી. ૪ આના
ફાલસા-ફાપણી. અંક ૧૦૨ મો. કી. ૪ આના
ફિનાઇસ-બકી, પ્રવાહી અને ગોળાઓ બનાવટી.
અંક ૨૪, ૩૫, ૩૬, ૪૪ અને ૮૪ મો.
કી. ૩૫ મો એક
ફેર્ફેપ્રેસીએટ કાગળી-જુદુ પ્રિન્ટ કાગળની
બનાવટ. અંક ૬૭ મો. કી. ૪ આના
ફાસફરસ તેલ-મે સરળ છતાં સચેટ પ્રયોગો.
અંક ૬૪ મો. કી. ૪ આના
બટન-કપડા શીંગડાં, કારોએ અને દાથીદાંનના
બટન બનાવવા. અંક ૮૮, ૯૦ અને ૯૬ મો.
કી. ૧૨ આના
બટાટી-તેનું વાવેતર, ખાતર, સુકવણી અને
તેની ઉપર પડતી મેથોના કાલાજની માહિતી.
અંક ૨૯, ૭૨, ૭૩ અને ૯૬ મો.
કી. ૧૫ આના
બટામનું તેલ-ખનાવટ. અંક ૯૮ મો.
કી. ૪ આના
બનાવટી રત્નો-નકલી અકીક, ગીમમ, પરવાળા,
હીરા, શાસણીયા વ. વ. બનાવવા અંક ૫૬
મો. કી. ૩ આના
બરફ-સામાન્ય બરફ અને સૂકું બરફ બનાવવું.
અંક ૯૧ અને ૯૨ મો. કી. ૮ આના
બરફી, લાખ-રંગકામ-ખર્ચની નાદિરકાળાની
માહિતી અંક ૧૦૪ મો. કી. ૪ આના
બ્લીચીંગ પાવડર-ખનાવટ. અંક ૮૬ મો.
કી. ૪ આના
બાજરો (શિરતાજ)-નવા પાકતી માહિતી.
અંક ૬૩ મો. કી. ૪ આના

[૬૭ જુઓ પાના ૪૬૦ પર]

“કમર” : અંક ૧૦૭મો

[અનુસંધાન પાના ૪૪૭થી આગળ]

યુક્લિડેસ ૪૩ ઓસ, ઓછા રોજમરી ૪૩ ઓસ.

૧૮-ટંકણુખાર ૬ ઓસ, કપૂર ૬૦ ગ્રેન, ઓછા રોજમરી ૪૫ ટીપાં.

૧૪-લોલ્ટસ ઓફ ટાટર ૧ ઓસ, ટંક-ખાર ૧ ઓસ, કેરટાઇસ સાબુનો જુકા ૩ ઓસ, ઓછા રોજ નિરેનિયમ ૨૦ ટીપાં.

૬૫-ટંકણુખાર ૧ ઓસ, સોડિયમ કાર્બો-નેટ ૧ ઓસ, કપૂર ૨૦ ગ્રેન, ઓછા રોજમરી ૧૦ ટીપાં.

૧૬-ટંકણુખાર ૩ ઓસ, પોટાસિયમ કાર્બોનેટ ૩ ઓસ, કવિસાપા પાવડર ૨ ઓસ, મનપસંદ સુગંધી સદુજ.

૩

રોમ્યુ પેસ્ટ

૧-સફેદ કેરટાઇસ સાબુ ૪ ઓસ, કડ સાબુની જુલી ૨ ઓસ, પોટાસિયમ કાર્બોનેટ ૧ ઓસ, મધ ૧ ઓસ, પાણી અને મનપસંદ સુગંધી સદુજ.

બધી ઓછો મેળવી, એટલું પાણી ઉમેરો કે પેસ્ટ (લાઠી) બને.

૨-સફેદ કેરટાઇસ સાબુ ૨ ઓસ, ઓમો નિપા ઘોટર ૨ ઓસ, કાલન ઘોટર ૧ ઓસ, ગિસસરીન ૧ ઓસ, પાણી ૧૨ ઓસ.

પ્રથમ પાણીમાં સાબુની કાનરણ નાખી, ગરમ કરી આગળાવી સો પછી તે પ્રવાહી રૂંકે પડે ત્યારે તેમાં બાકીની ઓછો ઉમેરો

‘કમર’ના ચિત્ર-પ્લોટો

કમરમાં ઊપાદ ગયેના ચિત્ર-પ્લોટો

ધ્રુવાજ અન્ના ભાવે વેચી નાખવાના છે.

ચિત્રો માટે લખો:—

કમર ઓફિસ, સુરત.

• [પાના ૪૫૬થી આગળ]

બાનુઓ મારેના ઘરગથ્થુ હુનરો-મરી, મારયોળી કામ, નેતરકામ, ભરત ગુંથણ, મોનીંગ ગુંથણકામ, રટુમરી, શિવજીકામ વગર ૨૨ હુનરોની ૧૫રેખા. અંક ૭૩ અને ૭૮ મો.

મિસ્કીટ-બનાવટ અને ઉદ્યોગ વિષે. અંક ૪૮, ૬૮ અને ૧૦૨ મો.

બીલીયર્ડના હા-દાથીદાંતની મુદર કારીગરી. અંક ૭૨ મો.

જુદ બાઈ-ડોંગ કાપક-બનાવટ વિષે. અંક ૪૬ મો.

જુવ-જુવ વિષે અગત્યની માહિતી. અંક ૬૦ મો.

જુદ પોસિશ-દરેક રંગના જુદ પોસિશ અને ક્રીમ બનાવવા અંક ૭, ૩૩, ૭૪, ૭૬, ૮૦ અને ૮૬ મો.

જુદની દોરી-બનાવટ સંબંધી. અંક ૭૧ મો.

બેકેસાઇટ-જાણવાનો વિષયો. અંક ૬૪ અને ૬૭ મો.

બેટરીની બનાવટ-સુધી અને ભાતી વિગતો. બેટરીઓ બનાવવી (ખાસ પેટન્ટ પ્રોપ્રીયેટી) અંક ૬, ૩૬, ૪૪, ૫૦, ૫૨, ૫૭, ૭૪ અને ૮૬ મો.

બોલતી થાળીઓ કિંવા ક્રામોફોન રેકોર્ડસ -એની બનાવટ અને મોડ વિષે સંપૂર્ણ જ્ઞેન અંક ૬૦ મો.

બોર્ડ-ઉત્પાદન જાનનું વાવેતર. અંક ૪૫ મો.

અને, બસસો નદિ-આ તો ફક્ત એક-દાગી સરખી થાદીજ છે આવા ૩૦૦ ઉપરાંત હુનરોની માહિતી કમરના પાછલા અંકોમાંથી મળી સકે છે. ૨૮ પાનાની પુરી મિસ્ક મુદત મંગાવો.

અંકોના ઓર્ડર સાથે પૈસા મોકલો.

લખો:—કમર ઓફિસ, મોદામરવાડા, સુરત.

કાળો શાહીની ટીકડીઓ

નિમ્નોસીન ૪ ઑંસ, ખાંડ ૪ ઑંસ, કેસટ્રીન ૨ ઑંસ.

બધાને બારીક વાટી, મિથ કરી, ખપ પૂરતો નિચારતો મેળવી, યંત્ર વડે ટીકડીઓ બનાવી લો.

કેસરનો ચર્ક

કેસર ૧ ઑંસ, મુદ્દ રિપરિટ ૨૦ ઑંસ.

પહેલાં ૧૫ ઑંસ રિપરિટમાં કેસર નાખી.

૪૮ કલાક લગી રહેવા દો. પછી બાકીનું રિપરિટ મેળવી, થોડો સમય રાખી, ફિલ્ટર કરી લો.

ચાંદીનો દોળ

સિલ્વર ક્લોરાઇડ ૧ તોલા, ધરમત્રી મીઠું ૧૩ તોલા, લેસિંગ સોડા ૩ તોલા, સફેદ ચાક પાવડર ૨૩ તોલા.

બધાને મેળવી, ભુકા બનાવી રાખો.

વાપરવાની રીતઃ જે યીઝ ૫૨ દોળ ચઢાવેા હોય તેને સાફ કરી, પછી તેની ઉપર બીનું કપડું ફેરવી, પછી તેની ઉપર ઉપલી ભુકા ઘસવા અને ત્યાર પછી તેને સાફ ઘોષ તા. ૫૦. દોળ ચઢાવેા જાયે.

તાકત ટીંગો ટીંગો

૧-કેસર ૩ તોલા, સોનાના વર્ક ૩ તોલા, ચાંદીના વર્ક ૬ નંગ, અધીણ ૩ તોલા, બકરીનું દુધ ખપ પૂરતું.

અધાને ખરલમાં નાખી, ખપ પૂરતું બકરીનું દુધ મેળવી, ખરલ કઢે અને બુચરના ઢાણા જેવડી ગોળાઓ બનાવી લો.

સવાર સાંજ ચક્રેક ગોળા દુધ સાથે સેવતાં, જમણત પુરુષાતન આપે છે.

૨-કાળી મુસલી ૨૦ તોલા, ગાયનું દુધ ૬૦ તોલા, અપદ્ધ ૫ તોલા, જાવંતી ૫ તોલા, મધ ખપ પૂરતું.

પ્રથમ મુસલીને કુપમા મેળવી અદિં લગી કેગાળા કે અધું દુધ તેમાં શોષાઈ જાય. પછી તેને છાપડામાં મુકી સુકવી લો અને સુકાઈ જાય ત્યારે વાટીને ભુકી બનાવો. પછી તેમાં અપદ્ધ અને જાવંતીની ભુકીઓ ઉમેરી, મધ વડે જમણી બોર જેવડી ગોળાઓ બનાવી લો.

આ ગોળાઓ જિવાનને મદાડે છે અને નાન ૧૬ છે. તનદુરત શ્વસાય એનો ઉપયોગ ખુશીથી કરી સકે છે. તે એમને વધુ તનદુરત રાખશે.

માત્રાઃ ચક્રેક ગોળા સવાર સંજ ગાયના દુધ સાથે.

ફટકરી લાહી

ફટકડી ૧ ઑંસ, ગરમ પાણી ૪૦ ફલ્યુ. ડાઝ ઑંસ, રાજન અર્ધી ન્દાની ચમચી, સવિંગ તથા નંગ, મેંદો ખપ પૂરતો.

ગરમ પાણી લઈ, તેમાં ફટકડીની ભુકા નાખી ચોમળી જવા દો. પછી તેમાં ખપ પૂરતો મેંદો નાખી. લાકી જેવું પદ મવાડી બનાવી ચુલે ચઢાવો અને રાજન તમા સવેંગ ઉમેરી, પકારી લો.

આ લાકી બગડવા વિના એક વર્ષ સુધી રહી સકશે.

દંતમંજન

૧-પ્રિસિપિટરેડ ચાક ૧૬ રતલ, કેવડાની જડની ભુકા ૪ મન, કલતના હાડકાની ભુકા ૨ રતલ, નાદામરીન ૯૩ ઑંસ, જિરેનિયમ સેમક ૩૪૦ ગ્રેન, ચમેલીનું તેલ ૧૧૦ ટીપાં, આલ્કલ નેરોલી ૧૨૦ ટીપાં, કડવી બદામનું તેલ ૩૫ ટીપાં, વેનીલિન ૫૦ ગ્રેન, બનાવડી

"ક્રમર" : અંક ૧૦૭૭૭૭૭૭

કરુણી-૧૦ મેન, સેક્રીની ૧૪૦ મેન, અસ-
કાલ ૨ ઓસ.

પરુસાં મેક્રીની સદર ગરમ પાણીમાં
અને બધી મુગધીએને અસકાલમાં મેગલી
રાખેા. પછી મેક્રીનામાં પાણીમાં ફેવડાની
જડાની બુધી નાખી, તેને મુકરી થો અને ત્યાર
પછી રંગને એ કર્માં મેગલી પછી બાકીની બધી
ગીઝો મેગલી, ખૂબ મિશ્ર કરી, ફોતમંગળને
ચાર પાંચ વાર ફરી ફરી પરગાળ કરી ધો.

૨-મિસિપટ્ટેડ ચોક ૭૫૦ બાગ, કીમ ઓફ
દારદર ૨૫૦ બાગ, ફેવડાની જડાની બુધી ૨૫૦
બાગ, તપસદર ૬૦ બાગ, અંગર ૪ બગ,
તજ ૪ બાગ, પાણી ૪ બાગ, લવેંગ ૪
બગ, રોઝબુડ ૪ બાગ.

નકલી કવિનાઇન

પૂરણી લાઘ સાઝ ચનાજ, કવિનાઇનનો
બાવ અનેક ગણો વધો ગયો છે એવી કાત-
તમાં આ નકલી કવિનાઇનનો પ્રયોગ ખૂબજ
લાભકર્તા ધરે—

ગોદાંતી જડનાજ ૨૦ તોલા, લીમગના
પાંદડાંની રસ ૨ રતલ, કુંવારનો ગર ૨ રતલ,

પહેલા કડનાળને વાડી, પછી લીમગના
પાંદડાંની રસ તમા કવારનો ગર મેગલી,
મિશ્રણ બનાવી લઇ, માટીના મ્હોટા વ કાળમા
એમાં ૮ ધોર મિશ્રણ સમાઇ સકવું હોય-આ
મિશ્રણ નાખી, એકુંજળ બીજું વાસણ લઇ,
પહેલા વાસણ પર ગોઠવી, તેની સાંધને બીના
લોટથી બંધ કરી, પછી એ આંખા
વાસણ પર ચાર પાંચ વાર ૩૫૩મિટી
ચડાવો મુકવી દેવી. ગીનન દાથે અગીનમા એ
પુટ સમયેરસ અને એ પુટ ઉડેા ખડેા
ખાદી, તેમાં અર્ધા લગી આવી રહે તેટલા
ઢાળા ભરી, તેની ઉપર આ દવાવાલું વાસણ
મુકી, પછી ગીનનની સપાટી લગી આવી
રહે તેટલા ઢાળા ભરી, તેને સગાળવી દેવા.

બારે બધા ઢાળા બગી મુકી, રાખ ફંટી
પટી તથ ત્યારે કરાનું પ્રામણ બદાર કાઠી.
ખોલી નાખવું અને અંદરથી દવા કાઠી,
વાટી લેવી.

આ દવા કવિનાઇન પેરે નાવ વ. પર
ઉપયોગી છે.

નકલી દાંત સાફ કરનાર દવા

નકલી દાંત સાફ કરવા માટે નીચવી
દવા ઉપયોગી છે—

નિશારનો ૨ રતલ, કાળુ સાણુનો બીજો
૦ રતલ, પાણી ૮૦ રતલ, ગિરસરીન ૧ રતલ,
ગોવિંધ મિશ્રિટ ૧૫ રતલ, પુખીસ પાવડર
૫૦ રતલ.

બધાને મેગલી.

મરડાનો દુલિંગ

દંડા દૂધના એક આપામાં અરક વિંથુનો
રસ નાખી, સવાર સાંજ પીવાથી મરડામા
શયેલ થાય છે.

આધાના દર્દ માટે

કપુર ૨ ઓસ, હાંપકર, એમેનિયા ૨
ઓસ, આમ્રજ લવેન્ડર ૪ દ્રામ, રેકીફાઇડ
ફિપરિટ ૧૪ ઓસ.

બધાને મેગલી, વ પેરો.

લવેન્ડર પોડર

આંચ, લવેન્ડર ૨૦ તોલા, એમેન્સ મરક
૧૦ તોલા, એમેન્સ અંગર ૩૩ તોલા, આમ્રજ
એમેન્સ ૩૩ તોલા, રેકીફાઇડ ફિપરિટ
૨૦ રતલ.

બધાને મેગલી, ગાળી થો.

લાકમ જ્યુસ કોરકિલ

ખાડ ૬ રતલ, પાણી ૪ પામ્પટ, આ-
રીક ઓસિડ ૪ ઓસ, ગોરિક ઓસિડ ૧૩
ઓસ, વિંથુનો રસ ૪૦ ઓસ.

પહેલાં પાણીમાં સાંદટીક અને ઓરિક
એસિડ ઓર્ગેનાલી, પછી પાંડ ઉમેરી, થોડા
પરપણેની ચાસણી, પકાવી લેા. ચાસણી
તેવાર થયા પછી તેને નીચે ઉતારી, સિંકુનો
રસ ઉમેરી, ગાળી લઇ, ગીંધાઓમાં ભરી લેા.

ગરમીની ઋતુમાં આ 'પીલુ' ખૂબજ
સ્વાસ્થ્ય અને તાઝગી અપાસનાર સેવાય છે.

લાલ શાહી

૧-૩ માઈન ૨ ડ્રામ, લાઇકર એમિનિયા
૧. ડ્રામ, આવળનો ચુંદર ૧/૨ ડ્રામ, પાણી
૨૫ પૃષ્ઠ.

પહેલાં કામ્ફોરને પાણીમાં ઓગળાવી, એટલી
ફિફા વા ઘેરી સાત બનાવવા હાથ તેડવા
ઓછા વત્તા પ્રમાણમાં 'જીલુ' પાણી મેળવી,
એકાદ મિનિટ લગી ઉકાળી લેા.

૨-શહીનો લાલ રંગ ૨ લાગ, આવળનો
ચુંદર ૨ લાગ, ઓરીક-એસિડ ૨ લાગ,
પાણી અપ પૃષ્ઠ.

બનાવવા માં રાત ઉપર મુજબ.

લોહીનો બગાડ દુર કરનાર દવા

શહાવરા ૧ તોલા, લીમડાના પુલ ૧
તોલો, દાદા મુનકા ૧ તોલા, ગજો ૩ તોલો,
મધ ૨ લાસા.

મધ સિંચાવની વસ્તુઓને વાટીને સરે
થોડાક પોણીમાં ભીજાવી દેવી. સવારે તેને
રૂંચાને ગાળી લઇ, તેમા મધ મેળાવ. થીજવી.

વેસેલાઇન પોમેડ

તાજી ચરગી ૨૫૦ રતલ, સફેદ ગીલુ
૨૫ રતલ, પેટ્રોલિયમ જેલી ૨૦૦ રતલ,
આઇલ ઝર્મેસેટ ૧૫ રતલ, આઇલ નિટ્રેનિયમ
૨૨ રતલ, આઇલ કલેન્ડર ૩ રતલ, આઇલ
લેમન ૨ રતલ.

પહેલાં ચરગી અને ગીલુને ઘોંટર બાથ
પર પીગળાવી, પછી પેટ્રોલિયમ જેલી ઉમેરી
અને તેને ચુસા પરથી ઉતાર્યા પછી બાકીની
સુગંધીઓ મેળવી, મિશ્ર કરી લેા.

રૂનિયાના કાઠ કાઢવા

તુલસીના ઝાડના પાનું માં વાટી, રૂનિયાના
કાઠ પર લગાડના નદવ થી, તે જતા રહેવાનું
કહેવાય છે.

સાંકેક

એમેરિક એસિડ (૮૦૦) ૩ ગ્રેમન, એમે-
રિક ઇથર ૨ એમ, પાણી ૨૫ ગ્રેમન,
ફેરેમલનો રંગ. જા. ૬૬૦

અધાને મેળવી એક મહિના સુધી રહેવા
છે, પછી ગાળી લઇ, વાપરો.

સુન્દરી રંગ

નેપથા ૨૫ રતલ, ગમ કામર ૨૦ રતલ,
મમ ટ્રાન્કાઇન ૨૩ રતલ, મેથુસોઇડ ૩
ઑંસ, ઓન્જ પાવડર ૫૩ ઑંસ.

અધાને મેળવી, વા. રો.

રૂગંધી સોપારી

સોપારી ૧ રતલ, દુધ ૧ રતલ, ચુપાચનું
અત્તર ૧ તોલો, પિપરમિન્ટનું તેલ ૫ તોલા.

સોપારીના બારીક કટકા કરી, દુધમાં
નાખી એ ત્રણ કલાક લગી રહેવા દઇ, પછી
પદાર્થ જ્યારે દુધ અર્ધા કરતાં વધુ ઢી
બાળ ત્યારે તેને ચુસા પરથી નીચે ઉતારી,
સોપારીના કટકા છુદા કરી લેા અને તેમાં
સુગંધીઓ મેળવી, અંધ વાસણમાં ત્રણ વાર
દબાડા લગી રહેવા દો. સુગંધી સોપારી તેવાર
યઇ જશે.

વેદક ધર્માદારીઓ અને સર્વોપયોગી સચિત્ર
ગુજરાતી વેદક શ્રેષ્ઠ

મેડિકલ પ્રેક્ટિશનર

૫૦૦ પાનાં ૧૦૦ ચિત્રો ડૉ. ૨-૦-૦ ધોરટેજ બુક
જેમાં દરદીના કારણ, ચિન્હ અને ઉપાયો, અક
સ્માતના ઇલાજો, શારીર વેદકશાસ્ત્ર ચિત્રો સાથે, ન્યાય
વેદકની અભિલેખી, ઐરિશ ક્રામિકાપીઆની આશરે
૫૦૦ દવાઓની બનાવટો, ઉપયોગ સાથે, આયુર્વેદ ઔષધની
બનાવટો જેવી કે, ચુર્ણ, મુટિકાઓ, ધાતુ શોષન મારણ,
રસ, ભરતો વગેરે બાયોકોમિક દવાઓ યાને વ્યાધી
હુજાર પણ ઔષધ બાર વાપરવાની રીત, માત્ર સાથે,
પ્રમુતિશાસ્ત્ર ચિત્રો સાથે, દુર્લેકશન થેરેપી યાને ત્વચા
દ્વારા પિચકારી વતી સર્ગરમાં દવા નાખન કરવાની રીત
ચિત્રો સાથે. શુદ્ધોપયોગી પેટ દવાઓની આશરે ૧૦૦
સહેલાઈથી બનાવવા પુરુષ પૈસા કમાવી શકાય તેવી
બનાવટો, શસ્ત્રક્રિયાને લગતું જ્ઞાન ચિત્રો સાથે, ખાટા
બાંધવાની રીત ચિત્રો સાથે વગેરે આપેલ છે

લખો:-ડૉ. ઉમર માનજી ચૌહાણ એન્ડ કમ્પની, ગોંડલ (કાઠિયાવાડ)

અથવા કમર એડ્રીસ. સોદાગરવાડા, સુરત.

દોજદારી કાયદાનું સર્વો-
પયોગી પુસ્તક

દોજદારી કાયદાનો શિક્ષક

૧૦૦ પાના ફો. ૨ ૨-૦-૦ પો. બુક
જેમાં સુધારેલ દોજદારી કાય-
દાઓ જેવા કે, ઇન્ડિયન પીનલ-
કોડ, ફ્રેન્ચ દબ્બાંત પ્રેસીડેન્સ
સાથે, ઈંગ્લીશ પ્રેસીડેન્સ કોડ,
ટીકા દબ્બાંત સાથે, ડિંગ્લેનાનો
પુરાવા એક્ટ, મુઅમ્મોડીસ્ટ્રીટ
પેલીસ એક્ટ, બુમાર એક્ટ,
ટોરનો અનિકમલ એક્ટ, વેલેન્
પોલીસ એક્ટ, મોટર એક્ટ,
રેલ્વે એક્ટ, એક્ટ્રીકીશન એક્ટ
વિગેરેનો સંગ્રહ, જેથી તે વાંચનાર
દોજદારી કાયદાનું જ્ઞાન મેળવી
શકે છે

ઈકબાલ

[ખાચ વીકલી]

ખર્માના મુસ્લિમ ગુજરાતીઓનું સાચું રહસ્ય છે
એ હિન્દુ મુસ્લિમ ઇતિહાસમાં યોગ્ય કાળો
આપતું રહે છે.

અહવાડીયામાં જે વખત પ્રગટ થાય છે
મુસ્લિમોના હકો માટે હક-સંકલ્પ અનાવવા
લ મેદા તેમ્પાર રહે છે

તે સ્થાનિક અને પરદેશીના સાચા સમાચારો
પુરા પાડે છે

હવે દરેક મુસ્લિમ ગુજરાતીની કર્જ છે કે તે
પોતાના આવાજને બાંધકર બનાવવા
ઈકબાલની ઝિંદગી લાગી બનાવે.

હિંદના મુસ્લિમો તમારા ખર્માના ભાઈઓની
લાલત જાણવા ઈકબાલ નિયમિત વાંચો
મેનેજર:-ઈકબાલ ખાચ વીકલી

૧૫૨, હુમ્મલ સ્ટ્રીટ રંચુલ.

ખાલસખા

[ખાળકોનું આસિક]

તંત્રી : હિંમતલાલ શુ. શાહ

'ખાલસખા' એકલી વાનો કે મપગોળા
રજી નથી કરતું, પણ ખાળકોને ઉપયોગી સર્વ
વિષયો શિક્ષકની દૈનિક રજી કરે છે.

એનો દરેક અંક ખાલસાલિખના સિખરસન
લેખકોના લેખોથી ભરેલો હોય છે.

જુનથી ત્રીજી વર્ષ આ વરસના મહકોને
૨-૩ ખાલસ અંકો અને બેટ પુસ્તકનો લાલ
ગળે છે

ત્યારે આલુક થય જાયો.

વાર્ષિક લવાજમ:

દેસમા રૂ ૩, પરદેશ રૂ ૪, (સિ ૧)

લખો:-'ખાલસખા' કાર્યાલય: અમદાવાદ.

ઝાહિરાતની નવિન પદ્ધતિયો

ઝાહિરાતની કેટલીક પદ્ધતિયો તો એટ-
એટલી જાણીતી છે, કે તેમના વિષે હરકાઈ
વેપારી થોડું ધણું જાણે છે. પરંતુ કેટલીક
પદ્ધતિયો એવી છે, જે વિશે દિન્દી વેપારીઓ
યા તો કશું જાણનાર નથી, યા જો જાણે
છે તો તે એટલા ઓછા પ્રમાણમાં કે તેની
શીઘ્રતા કેટલી ઉચિતજ ન જણાય.

પણી વેપારની પદ્ધતિયો જેમ જેમ આગળ
વધતી જાય છે, તેમ તેમ ઝાહિરાતની નવી
નવી રીતો શોધવાના અગત્યતા ઊભી થતી
જાય છે અને તો હાથેય 'કોઈ વર્ષ' એવું
જાય છે, જે દરમિયાન ચાર પાંચ નવી અને
સફળ ઝાહિરાત-પદ્ધતિયો શોધાતી ન હોય.
જો ખરૂં છે કે દિન્દી અને યુરોપી સમાજ
રમના વિનિત પ્રકારની હોવાથી તથા વેપારી
પદ્ધતિયો પણ નોખી નોખી હોવાથી, જો બધી
નવી ઝાહિરાત-પદ્ધતિયો અહિં ઉપયોગી નહિ
પણ થાય, છતાં એમાંની કેટલીક એવી અવ-
શ્ય છે જે અહિં પણ તેટલેજ અંશે સફળ
થઈ શકે છે, જેટલા યુરોપમાં થઈ રહી છે.

આવે, આપણે એવી થોડીક પદ્ધતિયો
વિશે કેમકે વિચાર કરીએ.

ઝાહિરાત-ટિકિટો-આ પદ્ધતિ કંઈ છેકજ
નવી નથી, જો કે આપણે ત્યાં ખેતુ' સમજી
હજી સર્ગી થયું નથી. જો પદ્ધતિ સચિત
છે અને જોને માટે રંગબેરંગી ઝાહિરાત-
ટિકિટોને ઉપયોગ રંગ્ય છે, જે વેચવાના
માલ યા તેના શુદ્ધ યા તેની ઉપયોગિતા અચિત
દબે પેસ કરે છે એવી ઝાહિરાત-ટિકિટો
એક ચોરસ ઈંચના કદથી મળી રહે "x ૨"
સાંખીના કદના હોય છે અને ૫૪, ૬૦, ૫૨, ૫૩, ૫૪,
૫૨ સપ વ. પર ચોટાલાય છે.

પણી મેળા એવી ઝાહિરાત-ટિકિટો
એક પ્રકારની નથી હોતી. જોકે એક દાર-
માળા રૂપે હોય છે અને તે એક જાંજ સાથે
સાંખાઈ એક લાંબી ઝાહિરાત-માળા બને છે.

ઝાહિરાત-છબીઓ-ઝાહિરાત ટિકિ-
ટોથી એક પગલું આગળ વધતી આ પદ્ધતિ
છે. એમાં મુખ્ય બીજ જાણીતી ચપ્પસીબતો,

રમનારાઓ, એકરે: યા જાણીતા કેખાનો યા
બનાવેલી છબીઓની એક આખી દારમાળા
પ્રકટ કરાય છે, જે પણ બેસક રહે "x ૨"ના
યા એવાજ બીજા અનુકૂળ પડતા માપની
હોય છે. એની એક તરફ છબી હોય છે તો
બીજી તરફ ઝાહિરાત હાપેલી હોય છે અને
તે માત્રની સાથે પેક કરાય છે, એટલુંજ નહિ
બલકે પ્રજાને માલ ખરીદી, છબીની પુરી
દાર-માળા દસ્તગત કરવા આકર્ષાય છે. એને
માટે હાપાઓમાં ઝાહિરાત કરાય છે અને
પુરી દારમાળા મેજરી વેપારીને મોકલી આપવાં
જણાવાય છે, જે તેને માટેની ખાસ મુદત
આગળમ સહિત મોકલનાર શખ્સને વાપસ
કરે છે. એમ ઝાહિરાત-છબીઓ મેળવવા
પ્રજાને વધુ અને વધુ માલ ખરીદવો મરૂરી
થઈ પડતો હોય, એ રીતે વેપાર વધારાય છે.

ઝાહિરાત દોરી-સામાન્યતઃ પારસલ,
બંકત વ. પર વીટાળવા માટે જે સાધારણ
દોરી વપરાય છે, તેને બદલે સુતરની કે ઈંચ
પહોળી ઝાહિરાત-દોરી વાપરવાની પદ્ધતિ
હવે તો આપણે ત્યાં હીક હીક આમકમાં
આવતી જાય છે. એ દોરીય દોરી પેટે ઝાહિરાત
કરે છે. કારણ કે, તેની ઉપર વેપારીનું નામ
દામ યા બીજી ઝાહિરાત હાપવામાં આવે
છે અને તેથી પારસલની ઉપર તે દોરી
વીટાળવાથી, ન માત્ર પારસલ પાંધવાનું કામ
આપે છે, બલકે ઝાહિરાત પણ કરે છે.

નિયોન-ઝાહિરાત-સિનેમા અને બીજી
કેટલીક જગ્યાએ એકદમ મજાકતી જાણીતી
યા લીલી રવચનીના નામના પાટિયા તમે
જોવા રહે. એ છે, નિયોન-ઝાહિરાત. એ
રંગે, પ્રજાને આકર્ષી સકે એવા રંગબેરંગી
રવચનીના પાટિયા બતાવાય છે, જે રમ્ને
જવા લેખેને પણ પણ ચાર ઉભા રહી પાટિયા
જોવા ચેરવા વિના રહેતા નથી અને એમ,
એ વડે યુગ ઝાહિરાત થાય છે.

ઝાહિરાત-પુગા-રંગના અસાધારણ
મોઝા કદના પુગા ઝાહિરાત માટે બધા
ઉપયોગી થઈ પડે છે. એવા પુગાઓ પર

મુજા હોય તેવી આદિરાત લખી, ચિત્રી •
 યા જાણી સેવાય છે અને પછી તેમાં દવા-
 યા દાવપ્રાપ્તિ ગેસ-બરી, આસમાનમા છોડી
 મુકાય છે. આ યુગ્મા ખાસ કરીને નર્મ
 લોકાની મેદની વધુ હોય ત્યાં-જેમકે, મેળામાં,
 સુ જે દર્પા કિનારે ચોપાટી પર, જમીયામાં
 યા કોઈ ઘીય બજારમાં-છોડવામા આવે છે,
 જેથી તે પોતા પ્રત્યે ખૂબ આકર્ષણ મેળવી
 સકે છે. કારણ કે યુગ્મા આસમાન-ય મોટા
 કદના હોવા ઉપરાંત નિ-કુરા ઉરાડી મુકેલા
 હોઈ, દવાના ટપાણે ચોમેર ઉંચે નાચે ઉડવા
 કરે છે અને તેની ઉપરની જાદિરાત મોટા
 અક્ષરોમા હોઈ, જમીન પર ઉભેલા લોકો
 જણ અને ધર્મમા ઉંચે મગવાઓ પર રહેતા
 ધરવાસીઓ પણ વાંચી સકે છે.

આદિરાત-યુગ્મા-પ્રત્યે પ્રાપ્તે વધુ
 આકર્ષવાની એક રીત એ પણ છે કે આદિ-
 રાત-યુગ્માઓમાના અમુકને ખાસ નંબર
 યા ચિન્હ આપવામા આવે છે અને તે અંગે
 પ્રથમથીજ જાહેરાત આદિરાત કરી દેવાય છે
 કે જેઓ અમુક નંબર યા ચિન્હવાળા યુગ્મા
 પકડી, રણ કરશે તેમને અમુક દ-આમ
 આપવામા આવશે એમ કંપાની પ્રત્યે
 અમુક તમુક યુગ્મા મેળવવા માટે ખાસ
 ચિત્તપુર્વક કાગલ કરે છે અને તેથી, કેળીતી
 રીતેજ, જાદિરાતનો હેતુ ખૂબ પાર પડે છે.

જાદિરાત-પતંગ આ પણ યુગ્મા પેડેજ
 આસમાન-ય કદના હોય છે અને તેની ઉપર
 પ્રત્યે જાદિરાત જાપેલી હોઈ, દવામા નિર્દેશ
 ઉરાડી મુકાય છે. પરિણામે તે દવામાં ખૂબ
 ફર મુખી ઉડેજા જાય છે અને એ નિ-કુજ
 ઉડેવન પ્રત્યે કુતુહલતા ઉત્પન્ન કરે, લક્ષ
 આકર્ષે છે.

અને એ દ્વારા થતી જાદિરાત રીતે તે
 કહેવાતુંજ શું? તે મોટા અક્ષરોમાં જાપેલી
 હોઈ, નીચેથી સ્પષ્ટપણે જોઈ અને ગમીસકાય
 છે, એટલુંજ નહિં બપેકે જાદિરાત-યુગ્મા
 ખાખત કહ્યું તેમ, એમાં અમુક તમુક નંબર

યા ચિન્હવાળા પતંગો માટે ઇ-આમે જાદિર
 કરાય તો એ વધુ લોકલક્ષ મેળવે છે.

જાદિરાત-બેટો-આ તે પ્રકાર છે જે
 ખર્ચમાં મોંઘી હોવા છતાં એકંદરે વધુ માર્ગ
 દાવી છે. એનું કારણ એ છે કે એ કેવળ
 લક્ષિક આદિરાત નથી કરતો. કામગીરી જાદિ-
 રાત કરે છે અને તેથી, કેળીતી રીતેજ
 પ્રાથમિક ખર્ચ વધુ હોવા છતાં, આગળ જતાં
 મોંઘી પડતો નથી. અલગત, એ ખર્ચ છે
 કે એની જાદિરાત-બેટો સામાન્ય દરેકપ્રકાર
 પેડે છુટે દાથે અને જોડાણો મંજૂરમાં બેટી
 મલક્ય નહિંજ; તે માત્ર અને સંભવિત આદ-
 રાને કાળજીપુર્વક અપાય છે, કે જેથી પોતાનો
 હેતુ પણ સારે અને ખર્ચ પણ વધું ન થય.

જાદિરાત-બેટોના પ્રકાર અનેકાંગ છે.

છે, દાખલા રૂપે—

- ૧, કેમે-ડર
- ૨, ડાપરી
- ૩, કંદમ
- ૪, પેનસિલ
- ૫, યુટપી
- ૬, ચપ્પુ
- ૭, કાગળ-છરી
- ૮, બ્લેડિંગ પેડ
- ૯, પેનસિલ-સચાર
- ૧૦, શાદિનેન પેન

૧ વ અક વેપારી માટે “અંગત રીતે”
 પણ અને વેપારી દષ્ટિએ પણ ઉપયોગી
 બેટો જણાય છે ને ક્રમિક ઉપયોગના હોઈ,
 તેના ઉપયોગ સાથેજ વેપારીની જાદિરાત રોજ
 બંધ ન જી થતી મહે, છે.

દા, એવી બેટો પર જાદિરાતના થોડા-
 કદ સન્દે સંખેવા યા જ પેલા હોવા નિર્દેશ.
 આદિ વધુ પડતું લખાણ લખવા જતાં તે
 આદિરાત-બેટોની મુગ બાવવાનો ન શ કરી
 દે છે મટે અને નેમ ઓઠા સન્દેમા પેનાની
 અદિરાત લખવી નિંદ્રાએ

- (૨) પર ૧૩૩ કયાકવા માટે આ છતે ૫૫-
 રાય છે
- (૨) પેનસિલ છેલ્લા માટે ૫૫તાતો સમા

મુસ્લિમ બિરાદરેને ઉપયોગી

બે મહાન નરેનાં હવન વૃત્તાંત

ક
મા
લ
પા
શા

તકતિ તારણહાર અને
ઉદ્ધારક અત્તરકું
ઝીણામાં ઝીણી હકીકતથી
ભરેલું ઘણા ચિત્રો, થી
કલર સુંદર કવર બેકેટ
સાથે હવન ચરિત્ર

કીમત રૂ. બે

આખી દુનિયાને ડોલાવી એશીયા
ખડમાં બે હજાર વર્ષ પર સ્વતંત્ર
સ્વરાજ્ય સ્થાપનાર વીર નર

તું હવન ચરિત્ર. તે
વખતના રણસંગ્રામ
પ્રહના ચિત્રો થી
ભરપૂર કલર બેકેટ

જ
ગી
ઝ
ખા
ન

[ખન્નેતું ટપાલ
ખર્ચ જુડે.

ખન્ને સાથે લેનારને
પોસ્ટેજ ફી.]

કીમત રૂ. બે

વીશ-વીશ વરસથી

ગુજરાતી ભાઈઓને
એકધારે વાંચન આપનારી
આ ગ્રંથમાળાના

આજેજ ગ્રાહક બનો

“જ્ઞાનવર્ધક”
પુસ્તકમાળા

[૧] આ માળાનું વર્ષ બન્યુઆરીથી
ડીસેમ્બર સુધીનું ગણાશે.

[૨] આ માળામાં એક વર્ષમાં કાઢિન
સોળ પેજ ૧૧૦૦ થી ૧૨૦૦
પાનાં બેકેટ વાંચન આર પાંચ
પુસ્તકમાં આપવામાં આવશે.

[૩] વાર્ષિક લવાજમો:—
હિન્દુસ્થાનમાં પોસ્ટેજ સાથે રૂ. ૫-૦-૦
બ્રિટિશ અને પર્સિયન માટે રૂ. ૬-૮-૦
પોસ્ટેજ સાથે. અગર શીલીંગ ૧૦
દરને પોસ્ટલ ઓર્ડર મોકલવો.

આહુ સાલના ૧૯૩૬ના પાંચ પુસ્તકો
ના કોડ રૂ. ૪-૮ માં.

સુવાસચંદ [ચરિત્રાણ]
મિન્દુ
કમાલપાશા [હવન ચરીત્ર]
સહચરીની શોધમાં [દારવરસ]
હૃદય ત્રિપુટી અને ખીજાં કાવ્યો [કાવ્ય]

જ્ઞાનવર્ધક પુસ્તકમાળા ઓફીસ

પીરમશાહ રોડ, અમદાવાદ.

વેપારીઓ માટેના પરચીસ સુંદરી નિયમોથી તમે જાણકાર છો ! નહિ' જાણતા હો તો વંચો, આ રદવા તો:

જનતા જેમ છે કે એમાનો દરેકે દરેક નિયમ દરકાસ વેપારીને બંધબેસે ન પણ હોય; તોય, એથી એના અગત્યના ઓછી થતી નથી. દુકાનો વાંચકોના કામ ખાતર લખાવલા એ બધા નિયમો, દરેક દરેક વેપારીથી અમલમાં કામે ન મુકાય, તોય, એની કામન થતી નથી, જે નિયમો તમારે માટે બંધબેસતા હોય તેની ઉપરઅમલ કરો. જેની સાથે લાભનું વળગતું ન હોય તેમને જતા કરો અને બસ. આ રદવા એ ૨૫ નિયમો —

- ૧, સરચાહને કદી દાખથી જવા દેશે નહિં.
- ૨, મિલનતુ જાનજો
- ૩, કરકસરને, અર્ધ—કમાણી સમજવું.
- ૪, પોતાના સાધનો અને જગમા શ્રદ્ધા રાખજો.
- ૫, ઉઠાઉ થમો નહિં, જતા યુરગન પ્રસ જો પાંચને જરૂરે પદર રૂપિયા ખર્ચવા પડે તોય ગચારાતા નહિં.
- ૬, દરેક પ્રજાનો ઉછેલ જાને તેમ જરૂરી—જનતા સગી તો સત્વરજ—આખીવાળી ટેવ પાડજો.
- ૭, દરેક વેપારમાં નફો મુખ્ય ચીજ છે. નફો ત્રરર મેળવો, પણ તે યોગ્ય પ્રમાણમાં.
- ૮, ઉધાર માલ વેચવાની ટેવ પાડતા નહિં. ન છુટકે ઉધાર માલ આપવો પડે તો વિશ્વસપાત્ર શખસોનેજ ઉધાર આપજો તરત વેચાના વેપાર ખાતર કાસારવા. એને ઉધાર માલ આપતા નહિંજ.
- ૯, માલની ખરીદી પણ રોકડથીજ કરજો એથી તમને જાવતાતમાં છુટછાટ મળશે.

રોકડાનો વટાવ મળશે અને યેઠથી હેવરે અમુક એવી તકો પણ. જે કદી ઉધાર ખરીદી કરવાનો નિયમ હોય તોય વેપારી રકમ નિયમિત મદિને કે દોઢ મદિને આપવાને સુકતા નહિં.

- ૧૦, નવકરો સારા અને જરોસાપાત્ર રાખજો. એ રૂપિયાની પગારની કરકસર માટે કામચાર, રકમસ ચિદરાતા, અને અર્ધ—જાની નવકરો રાખજો નહિ.
- ૧૧, દિસાજ કિતાબ સાફ અને અઘન રાખજો.
- ૧૨, પોત તા વેપાર જાગતના સામધિકો અને પુત્રતકો ખરીદવા અને વાંચવા, એ ખર્ચ નથી, રોકાણ જેવું છે, એ કામ અવશ્ય કરવું.
- ૧૩, માલ સારોજ વેચવાનો નિયમ રાખજો. જે માલમાં કાષ્ટ ખાગી હોય તો તે મદકથી છુપાવતા નહિં; બસકે તેને તેનાથી પરચિન કરી દેજો. એથી તેને પાછળથી પગતાવાનું. નહિં રહે—નેનો તમારામાનો વિશ્વાસ કાઢમ રહેશે.
- ૧૪, વકતસર માલ તેવાં કરી આપવો યા ધરે પહોંચીડી દેવો, એ વેપારીની રૂઝ છે, એ સુખ યાદ રાખવું.
- ૧૫, આજનું કામ કાલ પર રાખજો નહિં.
- ૧૬, એક વેળા નિદ્રાગતા મજો તો નાગીપાસ થમો નહિં; નિદ્રાગતા પછી ફરો પાછા કામે મંડળે અને ફરક મેળવજો.
- ૧૭, “જીવન જોંદરતા વેરાસી” થશે નહિં, પોતાના એકજ ધંધાને વગળી રહેજો અને વળી ધંધાના વિવવના પોતાના વિચારો અને હેતુઓને વારંવાર જાદમશી નહિં એકજ એવમિદ્દ પર કાછમ રહેવું.

૧૮. "મોઝે તેના બોર વેચાય," એ કહેવતથી આખા આગ કાન ન કરતાં ચેત્યતા. પુરુષે અદિરાત કર્યો.

૧૯. સંભારો મિદરો દરદરેશ દસમુખરાજમે. ૨૦. મદકાને મંતોપવાની એકે તક જતી કરશે નહિ.

૨૧. મદકાની કૃષિ પર ચોખ પાન આપવાની વેપારીની કઈ છે અને જો વેપારીની જીવ પકડાય ને, પોતાના

"કમર"ની કાઈલો

"કમર"ની નીચલા વર્ગોના જગ અંગેની ખુબમુરત બાંધેલી કામો તેવાર છે:

વર્ગ ૧ીજી	: ૧૯૩૩	રૂ. ૫-૦-૦
વર્ગ ૨ીજી	: ૧૯૩૪	રૂ. ૨-૮-૦
વર્ગ ૩ીજી	: ૧૯૩૫	રૂ. ૨-૮-૦
વર્ગ ૪ીજી	: ૧૯૩૬	રૂ. ૩-૮-૦
વર્ગ ૫ીજી	: ૧૯૩૭	રૂ. ૩-૮-૦
વર્ગ ૬ીજી	: ૧૯૩૮	રૂ. ૩-૮-૦

[દિવસમાં દરેક કાઈલ પાછળ દયાસ ખર્ચના દસ આના જુદા: પરદેશમાં ૧૯૩૩ની કાઈલની કીમત થી ૮/૬; ૧૯૩૪-૧૯૩૫ની કાઈલની કીમતની કીમત દયાસ ખર્ચ સાથે થી. સાડા પાંચ અને ૧૯૩૬-૧૯૩૭-૧૯૩૮ની દરેકની કીમત રા. સાત]

શ્રીકૃષ્ણ પ્રતો જાકી છે. આજેજ આઈર મોકલો

લખા: કમર એન્ડ્રિસ, મોદાગરવાડા, સુરત.

માનની બોરી વાવનાં દુર રાખી તે સુધારી લેવી જોઈએ

૨૨. દરવાજો વેપાર કદી જોડો નહિ. જની સકળ સધળું વરી જીત્યું, પણ ને પોતાની દયાગીચતાના પ્રમાણમાં

૨૩. સદી કદી કરવો નહિ.

૨૪. મુક બેલવું નહિ

૨૫. બોરી દરિયાઈ કાંથી નહિ.

એમ્બોશીંગ મશીન

એમ્બોશીંગ મશીન જોડે તે મશીન જે વમર સાદી અથવા રૂશનાઈએ નામ અથવા સરનામાં હોય છે અને તેના રખડા હોવા હોય છે. આ મશીન દરેક બાગમાં તેવાર કરવામાં આવે છે અને પોટ કાર્ડ, કપર અને દરેક કાગળો ઉપર આ મશીનની મદદથી જલુ સહેલાઈથી કામ થાય છે. આ મશીનનો ઉપયોગ કરીને આપના કાગળોનો અમલો વધારો, પોટ મોડલ પ્રજા અથવા માર લીટીમાં અથવા જોળ રૂપીયા બદલાવની કીમત રૂ. ૪-૦-૦ અને પેટ્રોલ તથા પી. પી. પી. ખર્ચ રૂ. ૦-૮-૦ અલગ.

આ ઉપરાંત લોખંડ તથા પીતલના શીક્ષા અથવા પાન, આમકામ ઉપયોગ કરવાના પંચ અને દરેક જાતના સારા, મજબૂત અને હિંદી તાલી વગેરે પણ દુધારે ત્યા તેવાર દાય છે

એક વખત જોડે આપી ખાતી રંગે [વતરેવાર ફીડી, ફીડ અથવા અંગ્રીમાં] ડીસ્ટ મેલ વર્કસ હમાન મેટ. અલીમદ. (યુ પી.)

બાલવાંચન

તેમના હાથમાં મુકી જુઓ, અને તેઓ કેટલા બાલ થાય છે તેની ખાતરી કરો. લાજતા હશે તે તેના લખાણો વાંચીને રાજ થશે. નહિ લાજતાં હોય તે તેમાં ચિત્રો જોઈને રાજ થશે.

"બાલવાંચન"ના અલક થયું જોડે રોમનું

માવ એક પામનું ખર્ચ છે જરીખને પણ એ પરમડશે. પૈસાદારને તો એ રમત વાત છે. તમે આલક ન હો તે આજેજ રૂ. બે મનીએડરથી મોકલો

"બાલવાંચન" સમર્થ અને સિદ્ધાંત જાણસાક્ષિતકાર થી વલ્લભજી કવિના તંત્રીપણા નીચે પ્રસિદ્ધ થાય છે, અને હુંક વખતમાં તે ખુબ વખલાઈ થયું છે

ચિરનાયું-બાલવાંચન કાર્યાલય, રાજકોટ.

કેડબરીના સાહસ.

જનનાર: જનાજ ઇ. એ. કોલો સાહિબ

‘કુચવાડીમાં કારખાનું’ એ નામો કેડબરીને આખા જગતમાં મશહૂર કરી મુક્યું છે. એ નામની પાછળ એક મહાન સાહસ, અથાગ ગિહનત, અને જગનને વધુ ઉત્તમ બનાવવાની ધમશની કથા છુપાયેલી છે.

કેડબરીની પેઢીના સ્થાપકો ઉચ્ચ આચારના અને મજબૂત ધાર્મિક સિદ્ધાંત ધરાવતા હતા. શરૂઆતથી તેઓએ ‘નવયુ’ દ્વારા કે કાંઈ પણ મહાન વેપારનો મજબૂત પથ સંતોષિત ચાકરોના સહકાર ઉપરજી અવલંબેલો હોય છે અને એજ સિદ્ધાંતે ધર્મશ્રદ્ધામ શહેરમાં એકસો નાની છપર સ્થાપેલા કેડબરીના નાનકડાં વેપારને અધુનીક વેપારી જગતમાં એક નમૂના રૂપ બનાવી મુક્યો છે. બોર્નવીસ ખાતે આવેલું તેમનું ‘‘કુચવાડીમાં કારખાનું’’ આજે સુંદર અને તંદુરસ્ત રચેલ ધર્મશ્રદ્ધા વેપાર કરે છે.

વેપારની તૃતીરીતો મદલું કરી ઉદ્યોગની પ્રિયવસ્તુ કરવા સાથેજ કેડબરીની પેઢીએ ચાકરો સાથે ન્યાય અને સહકારના પોતાના પુનાણા સિદ્ધાંતને તજવો નથી તેમના ચાકરો કારખાનાના મશિને જેમ લેજવામાં નથી આવતા, પરંતુ કામના જગતના કનસાને તરીકે લેખી, તેમને સંતોષી રાખવા માટે કેડબરીની પેઢી ખાસ એકમતો ઉઠાવે છે અને એજ તેમની સફળતાની ચાવી છે. આજે કેડબરીની સાલ દુનિયાના અનેક બાગમાં સંખ્યાબંધ કંપનો વાપરે છે.

દશ લક્ષાર નવકરો

બોર્નવીસ ખાતે કેડબરીના કારખાનામાં દશ લક્ષાર સ્ત્રી-પુરુષો કામ કરે છે. કારખાનની એ ઉપરાંત અનેક શાખાઓ પણ છે, અને તેમની કુશળી આપી બ્રિટિશ સિદ્ધિસાધકમાં

મવલુદ છે. બોર્નવીસ ખાતે આવેલું કારખાનું જ ૮૦ એકર અમીન રોડે છે, જ્યારે કારખાનાની ચોમેર એકસો વીસ એકર અમીનમાં ચાકરો માટે હરવા ફરવા અને રમવાની સર્વોત્તમ સમયડો કરી આપવામાં આવી છે.

એક અફવાડીઆમાં એ કારખાનાની તર્જવાર ચતા ચોકસોટોના ચાકરોને એક સરખી લાઇનથી એકબીજામાં આવે તે વીસ માઇલ જેટલી લાંબી દાર યાવ.

કંપનીના સિદ્ધાંત

કેડબરીએ એક બાપબુ દ્વારા કંપનીના સિદ્ધાંતોને ઉદ્દેશ કરી જણાવ્યું હતું કે એ પેઢીએ નાનિયે વેપાર કરે છે કે: (૧) જનતાને સર્વોત્તમ પ્રકારનો માંસ આપવો, (૨) પેઢીએ ચોખ્ખા પ્રમાણમાં નફો લેવો અને માંસ બનાવવામાં જે કાંઈ ફાવેલો થઈ શકે તેનો લાભ મહકાને આપવો અને (૩) વેપારીઓ ચોખ્ખા નફો અમારો માંસ વેચી શકે એનો ખિયાલ રાખવો, પણ જનતા કનેથી હદ ઉપરાંત નફો કદ વધે નહિ.

શરૂઆત

૧૮૨૪ ના સાલમાં જોન કેડબરી નામના માણસે ધર્મશ્રદ્ધામ શહેરમાં આ અને કોથી વેચવાની દુકાન ખોલી હતી. તે એક સારો ધરનો ધુવાન હતો. ધર્મશ્રદ્ધામ શહેરમાં પોતાના માણસે સમગ્રી મહકોટું ધવાન ખેંચવા માટે કાચની દેખાવ યારીઓ બનાવવાની શરૂઆત એણેજ કરી હતી.

દુકાનમાં આ વેચવાના વિકાસમાં તેણે એક ચીનારો નવકરીએ રાખ્યો હતો, જે કેડબરીની ‘‘ચીનાર’’ અને તોલી વેચતો.

“કમર” : અંક ૧૦૭માં

આ અને કાશી સાથે તેણે કાઢાતો પેશુ રહેજે પ્રમાણમાં વેપાર શરૂ કર્યો, પરંતુ તેનો મુખ્ય વેપાર તો આ સમયે આ અને કાશી નોજા હતો. પાંચાળથી તેણે કાઢા તરફ ધીમે ધીમે ખાત આપવા માંડ્યું અને ૧૮૩૧ માં તેણે કાઢા અને તેમાંથી ચોકસેટ બનાવવાનું નાનકડું કારખાનું ખોલ્યું. અહીંજ કેડજરીના મહાન ઉદ્યોગની શરૂઆત થઈ.

સફળ પ્રયાસો

કેડજરીના એ નાનકડા કારખાનાએ ખુબ સફળતા પ્રાપ્ત કરી. ૧૮૩૦ માં ઈંગ્લાંડમાં માત્ર ૧૭૬ ટન કાઢા બિન્સની આયત થઈ હતી, પરંતુ કેડજરીના સાહસથી એ આયાત ૧૮૪૦ માં ૬૧૦ ટન સુધી પહોંચી ગઈ. વપારે ૧૮૩૬ માં તો ૧૦૨,૦૦૦ ટન કાઢા બિન્સ ઈંગ્લાંડ ગયા હતા.

જેમ જેમ વેપાર વધતો ગયો તેમ તેમ કેડજરીના કારખાના માટે જગ્યાની તંગી પડતી ગઈ, અને ૧૮૪૭માં તે ગહેગમાં બીજા એક કુશાલ હમારતમાં પોતાનું કારખાનું સંપન્ન ગયો, અને એ સ્થળે તેનું કારખાનું બનીસ વર્ષ સુધી રહ્યું.

જન એવા

સાંચો હતો. કારખાનામાં આ સમયે માત્ર અગ્વા રજા છોકરીઓ કામ કરતી હતી. પડતા જતા વેપારને સારું આ બાઈઓ કિરિબા માટે બાગે દેહશન સખવા સાચા હતા. વળી તેમણે પોતાની માતા તરફથી વારસામાં મેળવેલાં ચાર હજાર પૌડ પશુ એ વેપારમાં નાખી દીધા હતા. તેની સલામતી પણ જોખમાઈ ગઈ હતી. આમ પાંચ વર્ષની ખેંચતાજી પછી, બન્ને બાઈઓ એ વેપાર ત્યાં કરી બીજા બંધો કરવાના નિયાર ઉપર આવી સાગ્યા.

પસંદો

પરંતુ આજ સમયે વેપારે પસંદો ખાધો, અને જાને બાઈઓ ખુબ દ્રવનાપૂરક કામે વળગ્યા. દરરોજ સવારે સાતથી રાત્રે નવ થાગ્યા સુધી તેમણે સખત મિહનત કરવા માંડી. સંતોષિત નવારોનો દારૂ સહકાર તો નેમની સાથે હતોજ એટલે વેપાર તેજ થતા ટુક સમયમાંજ સખત મિહનતના પ્રતાપે ખાટલા કેકાણે ગઈ દેખાતો થઈ ગયો.

વેપાર જેમ જેમ વધતો ગયો તેમ તેમ કેડજરી બાઈઓને એમ લાગતું ગયું કે શહેરમાં ધીચ વસ્તીમાં કામ નહીં કરતાં શહેર જવાર કે છ ખુસ્તી જગ્યાએ કારખાનું બનાવવું ઘણું ઉત્તમ નિર્ણય. તેઓ પોતે પણ શહેર ગદાગદા નેહંગેતે વધુ પસંદ કરતા હતા અને તેમને સમ્યું કે શહેર જવાર જતાથી તેમના નવજગેની કિંદગીઓ ઉપર પણ દારૂ અસર પડતી

હાથેયજેતક

જ્યાં તરકાશ નહિજ કરી શકત. શહેર બહાર જગ્યાની તંગી નહિ હોવાથી તેઓ અનેક ઉદ્યોગીક અમ્મતરાઓ અમ્મતારી સમ્યા. વધુ સફળતા

શરૂઆતની ઇમારત કુંક મુદ્દનમાં બેવડી કરવી પડી અને થોડીજ મુદ્દનમાં વળી પાછી વધારથી પડી. નવકરોની સંખ્યા પણ સાથેજ વધવા માંડી અને નવકરોના આરામ માટે કેડજરી જિરાદરોએ અનેક ચોજનાઓ લગાવે ગાંડી; તેમના માટે કસરત કરવાના રચનો, ભજવાના ધરો, કામરો, ડે-હીંગ હોલો વ અનેક પ્રકારની સામગ્રીઓ ગોઠવવામાં આવી. નવકરો માટે સીક કન્ડ જેવા આર્યો રહીને પછી જોવાપાછાં કરવામાં આવી.

આમ કામ વધતાં કેડજરીનું પુલવાડીમાં કારખાતું ઉત્તમ અને સુંદર કારખાનાઓનો એક નમુનો બની ગયું.

આજે માત્ર કેડજરી કારખાનાનાજ નવકરોની ૧૦ ફોર્ડીસ ટ્રીઓ અનેક પ્રકારની કસરતી દરિયાઈઓમાં લાગ લગ રહી છે. એજ એ પેટીની પોતાના નવકરોને સંતોષવાની ધમશ અને કેશિગોના નમુના રૂપ છે. જોધ અને પ્રેરણા રૂપ

ઝોડમટ બનાવવા ઉપરાંત વેપાર વધતાં કેડજરીએ કુશળ દીનમાં પેક કરવાનો વિભાગ ખોલ્યો, અને પાછળથી કેડીને દીનમાં પેક કરવાનો ઉખોગ પણ શરૂ કર્યો.

આજે એક સો વર્ષ પછી એ કમ્પનીના માન વડાઓમાં છ કેડજરી જિરાદરોની અવસરના નવીંદાઓ છે.

આ કમ્પની પોતાના સિદ્ધાંતથી રહેજ પણ ડી નથી. તેમનું એક કાર્પનિક વાર્તાના નરજોમાં રચાએકું હોય એવું લાગતું કારખાતું આજે સત્ય દર્યાડત અને નમુના રૂપ કિયું છે. તેની સફળતા આજે વેપારી જગત માટે જોમ અને પ્રેરણારૂપ છે.

—દિનિયત બ્યુઝ

સાધુના ભાવ વધી ગયા છે!

યુરપમાં લગાઇ શરૂ થનાંજ હિન્દમાં એક દમ મ્હોંધવારી થઇ ગઇ છે. સાધુના ભાવ માં ૨૦ થી ૩૦ ટકા ઉછાળો આવ્યો છે.

પરદેશી માલની દરીશાઈ સામે ટકી, પોતાના પરદેશી ઉદ્યોગને પગભર કરવાની આ કામતી તક છે. લગાઇ લંબાઇ રહી છે એ દરમિયાન, દેશને સાધુના વિપવમાં સ્વાશ્રયી બનાવી, વધેલી મ્હોંધવારી પણ ઝાંછી કરે અને પોતા માટે એક ઉગ્ર ઉદ્યોગ પણ સ્થાપે.

નિષ્ણાતોનીય નિષ્ણાત સમાન

સાધુની બનાવટ

એમા દરેક દરેક પ્રકારના સાધુ બનાવવાને લગતી વિવિધ પદ્ધતિયોની વિગતવાર માહિતી આપવા ઉપરાંત તેમાં વપરાતા તેજ, ક્ષાર, રંગ, સુગંધી વ વ. ની પુરી વિગતે પણ દર્શાવી છે અને સાથી ઉવરે—

સાધુ બનાવવા ના સેંકડો સાચાં તુરખા આપ્યા છે, એટલુંજ નહિ બલકે એ ઉદ્યોગમાં વપરાતા વજોની સચિત સમજણ પણ આપી છે

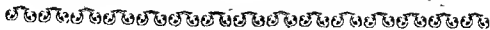
ગુજરાત કાઠિયાવાડમાં પાછલા ૭ વર્ષમાં આ પુસ્તકની સહાયે સાધુના ૧૦૦ કરતાં વધુ કારખાના ખુલ્યા છે અને તે બધા પ્રતિ દિન પ્રગતિ કરી રહ્યાં છે.

તમે આજેય નિબંધ કરો.

૨૦૦ પાનાતું પાકી બાંધણીનું સચિત પુસ્તક હોવા છતાં કીમત માત્ર એ રૂપિયા (રૂપાઇ બર્ષ ૭ આના) પરદેશ માટે શિપિંગ ચાર.

પહેલી આવૃત્તિની થોડીકજ પ્રતો બાકી છે. જરૂરી મંગાવી લો. પાછળથી કામ પણ કામને નહિ મળે. લખો:—

કમર ઓફિસ, સોલાવરવાડા, મુરત.

વેપારની ચાવી

ધધાની મંદીથી ગજરાતા બાઈ બ્લેનો માટે આ પુસ્તક આશિર્વાદ સમ્માન છે. ધર બેડાં, ખીબ ધધાની રોકાણ કે નવમરી હેપ્પા છના, નામની પંદર પચ્ચીસ રૂપિયાની પુંજમાં વેપાર કેમ કરવો અને પોતાની આવક કેમ વધારવી એની વિગતવાર માહિતી આ પુસ્તકમાં અપાઈ છે. તે ઉપરાંત જુદા જુદા નાના મોટા ૧૧૧ દુન્યર ઉત્પોગોની પણ સંપૂર્ણ વિગત એમાં સરળ અને સારી ભાષામાં જાણવેશી હોઈ, પુસ્તક ધણુજ ઉપયોગી છે.

અનુક્રમણિકા:-૧-આખમા નાખવાનું પાણી. ૨-કાનમાં થતા દર્દ મટાડનાર દવા. ૩-કોલ્ડ ક્રિમ ૪ કોલ્ડ વોટર. ૫-ખાસી મટાડનાર દવા ૬-ઝુલુકારક છીંકણી ૭-ચામડી માટેનો પાવડર ૮-ચામડીના રોગો દુર કરનાર મલમ ૯-ઝડાપણું દુર કરનાર સાબુ ૧૦-જીવાળ લાવનાર પાવડર ૧૧-તાવ મટાડનાર દવા ૧૨ દત્તમંજન ૧૩-દરેક માતલા દર્દ દુર કરનાર ચમત્કારીક દવા ૧૪-દાંડના દર્દ મટાડનાર દવા ૧૫-દાંડી બોડવા માટે લગાડવાનું ક્રિમ ૧૬-નાના બાળકોની દવા ૧૭-આંધળું માટે મલમ ૧૮ પેન બામ ૧૯-ખીજ મટાડનાર દવા ૨૦-મોઢામાંથી દુર્ગંધ દુર કરનાર દવા ૨૧-લેવેન્ડરનું પાણી ૨૨-લેમોનેડ પાવડર ૨૩-લોહી શુદ્ધ કરનાર દવા ૨૪-વાળ બોળવા માટે પાવડર ૨૫-વાળ ઉગાડનાર દવા ૨૬-વાળ કાઢવાનો પાવડર ૨૭-વાળ કાળા કરનાર કલ્ક ૨૮-રોમ્બુ પાવડર ૨૯-વાળમા નાખવાનું તેલ ૩૦-લાઈમગ્રુસ અને ગિર્લેસરાઇન ૩૧-શીતળા માટેની દવા ૩૨-Bath Powder ૩૩-સંધીવા મટાડનાર દવા ૩૪-કાર્બોસિક સાબુ ૩૫-તાકાતની ગોળીઓ ૩૬-સુગંધીદાર પેમ્પેટ ૩૭-સુગંધીદાર સાબુ ૩૮-ઇલેક્ટ્રીક પાવડર ૩૯ ને ૪૦-કાણું ને બ્રાઉન જુદ ક્રિમ ૪૧, ૪૨, ૪૩, કાણું, ટોની લાલ ને બ્રાઉન જુદ પોવિસા ૪૪-રેડોબ પોવિસા ૪૫-એક વર્ષ સુધી બચે નહિ એવી લાહી ૪૬-અધારમા ગળે એવી શાહી ૪૭ કપડાને વોશરૂંડ બનાવનાર દવા ૪૮-કપડાં પર લખવા માટેની શાહી ૪૯-કોપલ વારનિસ ૫૦-કોસસાનું બળતણ બોક્ષ બળે એવી દવા ૫૧ કાચ કે ચીનીના તુટેલા વાસણ બેડનાર મિશ્રણ પર ચમત્કારીક પાવડર ૫૩-ચમત્કારીક પ્રવાહી ૫૪-ચાંદીનું ગિલ્ટ કરનાર પાવડર ૫૫, ૫૬-જીવા લખાણ માટેની શાહી ૫૭-ખૂબ સરસો સાબુ એક આનાથી પણ ઓછાનો એક રતવ) ૫૮-ખીજ માતનું કાણું જુદ પોવિસા ૫૯-પ્રવાહી સરસ ૬૦-ગ્રેસવાડાઓ માટે ચમત્કારીક પ્રવાહી ૬૧-ફેનિચર પોવિસા ૬૨-ફાઉન્ટેન પેન માટેની બુટ શાહી ૬૩-મસિનમા પુરવાણ તેલ ૬૪-માખીઓનો નારી કરનાર કમળ ૬૫-રજર્ ફુડાપેની શાહી ૬૬-શાહીથી લખેલ લખાણ જુઝાવનાર દવા ૬૭, ૬૮, ૬૯-કાળી, બુટ ને લાવ શાહી ૭૦-ધરમજુ સાબુ ૭૧, ૭૨, ૭૩, ૭૪-હેક્ટોગ્રાફની લાલ, લીલી, બુટ અને વાયોલેટ શાહી ૭૫-કપુરની સુગંધીદાર ટિકીઓ ૭૬-કાંડના લેબલ ૭૭-ખરેખર ચિત્રના પોસ્ટ કાર્ડ ૭૮-જીવાળની સુગંધીદાર ટિકીઓ ૭૯-ચમત્કારિક સ્કીલે ૮૦-ચમેલીની સુગંધીદાર ટિકીઓ ૮૧-બુદ્ધ કમાલ ૮૨-ગ્રાડપાનના ખીયાં ૮૩, ૮૪, ૮૫, ૮૬, ૮૭-ફુલકેટીંગ કાળા, બુટ, લાલ, લીલા અને વાયોલેટ કાર્બન પેપર ૮૮-તેયમ્ રબરના સિકકાઓ ૮૯-પતરાની સ્ટેટ ૯૦-ફેન્સી પત્રબચહાર બોક્ષ ૯૧, ૯૨-પુકાના મુળાદાર અને પત્રલ ૯૩-કાળા કાર્બન પેપર (નવી ગ્રાતના) ૯૪-રંગના પડીકા ૯૫-રબર સ્ટેપની બનાવટ ૯૬-રેતીના કાગળ ૯૭ રેશમી રમાવ પર છબી ૯૮-ગાડડા ઉપર છબી ૯૯-ફેન્સી-સાઈન બોર્ડ ૧૦૦-શુભ અવસરના તૈયાર કાર્ડો ૧૦૧-ચિત્રના પોસ્ટ કાર્ડ ૧૦૨-ચિત્રજુગન મુળાદાર ૧૦૩, ૧૦૪, ૧૦૫-કાળા, બુટ ને વાયોલેટ કાર્બન પેપર ૧૦૬, ૧૦૭, ૧૦૮, ૧૦૯, કાળી, ફ્રેચ, બુટ ને ગ્રાસ ગ્રાપ ૧૧૦-સુતરાં રમાવ પર છબી ૧૧૧-હેક્ટોગ્રાફ અર્થાત દુર્બીકેટર

૧૦૦ પાના : ઈ. આર્ટ પેપર ઉમદા કવર : ક્રીમત માત્ર અડી રૂપિયા : પોસ્ટેજ બે આના જુદા, (પોસ્ટેજ માટે પોસ્ટેજ સહિત સિલિંગ સાથે ચાર)

લખો:-ક્રમર ઓફીસ, સોઢાગરવાડા, સુરત.

જુદા જુદા કામ માટે જુદા જુદા તોલ માપ વપરાય છે. ઘણા વાંચકો તેથી અપરિચિત હોઈ, જાનમાં ઉલટ સુલટ તોલ માપ પ્રભાવે ખીજો લઈ, પ્રયોગો કરે છે, અને તે બરાબર નથી થતા તો નિરાસ થાય છે.

વાંચકોની સરળતા માટે, અહિં થોડાક તોલ માપના કાણકો અને તેની સમજાવણી આપી છે:—

એવોલ્યુપોઇઝ તોલ

આ તોલથી દવાઓ વેચાય છે. દવાઓ ખનાવતી વેળા આ તોલ વપરાતું નથી—સિવા કે કોઈ કે જેણે ખાસ સમજું હોય. કારણ કે સામાન્ય રીતે તો દવાઓ જનાવવાના કામ માટે એપોથિકરી તોલ વપરાય છે.

- ૧૬ ગ્રામ = ૧ ઑંસ (૪૩૭.૫ મેન)
- ૧૬ ઑંસ = ૧ પાઉન્ડ (૭,૦૦૦ મેન)
- ૧૪ પાઉન્ડ = ૧ રેલ
- ૨૮ પાઉન્ડ = ૧ ક્વાર્ટર
- ૪ ક્વાર્ટર = ૧ હંડરેલ
- ૨૦ હંડરેલ = ૧ ટન

એપોથિકરી તોલ

દવાઓ ખનાવતી વેળા આ તોલનો ઉપયોગ કરાય છે.

- ૨૦ મેન = ૧ રફપમ
- ૩ રફપમ = ૧ ડ્રામ
- ૦.૮ ડ્રામ = ૧ ઑંસ (૪૮૦ મેન)
- ૧૨ ઑંસ = ૧ પાઉન્ડ (૫,૭૬૦ મેન)

મેટ્રિક તોલ

- ૧૦ ડેસીગ્રામ = ૧ ગ્રામ (૧૫૪.૫૬ મેન)
- ૧૦૦૦ ગ્રામ = ૧ કિલોગ્રામ (કિલો)

એપોથિકરી માપ

દવાઓ ખનાવતી વેળા આ માપ મુજબ દવાઓ માપાય છે.

- ૬૦ ટીપાં = ૧ ફ્લુઇડ ડ્રામ
- ૮ ફ્લુ. ડ્રામ = ૧ ઑંસ (૪૮૦ ટીપાં)
- ૨૦ ફ્લુ. ઑંસ = ૧ પાઉન્ડ
- ૮ પાઉન્ડ = ૧ ગેલન

ફિઝીકીઅલ માપ

આ સામાન્ય વપરાસનું માપ છે.

- ૪ ઝીલ = ૧ પાઉન્ડ
- ૨ પાઉન્ડ = ૧ ક્વાર્ટર
- ૪ ક્વાર્ટર = ૧ ગેલન

મેટ્રિક માપ

- ૧૦ મિલિલિટર = ૧ સેન્ટીમિટર
- ૧૦ સેન્ટીમિટર = ૧ સિટર

કુશી તોલ

- ૮ રતી = ૧ માસા
- ૧૨ માસા = ૧ તોસો
- ૪૦ તોસા = ૧ રતલ

■ ૧ ગ્રામ વજન ૧૫૪.૫૬ મેન (સગભગ ૧૫૬ મેન) એવોલ્યુપોઇઝ વજનની બરાબર માપ છે.

■ માસના વજનને ૧૫૪.૫૬ વડે ગુણતાં ગ્રામ આવે છે, જ્યારે ૨૮.૩૬ વડે માસના એવોલ્યુપોઇઝ ઑંસ આવે છે.

■ ૧ કિલો ગ્રા કિલોગ્રામ વજન ૨ પાઉન્ડ ૩ ઑંસ, ૧૨૬.૬ મેન એવોલ્યુપોઇઝ (અગભગ ૨૬૬ પાઉન્ડ)ની બરાબર માપ છે.

■ કિલોગ્રામ વજનને ૨.૨૦૪૬ વડે ગુણતાં પરિણામ એવોલ્યુપોઇઝ પાઉન્ડનું આવશે.

■ સિટર માપ ૩૫ ફ્લુઇડ ઑંસ, ૩ ફ્લુ. ઇન્ચ ડ્રામ, અને ૩૪.૬૬ ટીપાં (સગભગ ૧૬ પાઉન્ડ)ની બરાબર માપ છે.

■ સિટર માપને ૩૫.૬ વડે ગુણતાં પરિણામ ફિઝીકીઅલ ફ્લુઇડ ઑંસ આવે છે, જ્યારે ૧૬૬.૬ વડે ગુણતાં પરિણામ પાઉન્ડમાં આવે છે.

હિલાલ બુક-હાઉસ

ઉર્દુ વિભાગ

ઉમ્દા અને સત્રીઝ પકવાનો

પકાવવા સાદતા હોય નો આજેજ નીચતી
કિતાબો મંગાવો.

મશરિકી વ મગરિબી ખાને-મુમતી દર-
રખાનનો ખીલો લાગ, જેમાં પુર્વ અને
પશ્ચિમના દેશ દેશના પકવાનોની માદિની
આપી છે પાના ૨૪૮. કી. બે રૂપિયા

દરમતી હંડકુલીયા-નાની બચ્ચોગો માટે
ખાવા પકાવવાની ૬૬મર.

કી. આઠ આના

નાફતા-સવાર અને સાંજના નાસ્તાની ઉમ્દા
અને સત્રીઝ વાનીઆની માદિની.

કી. દશ આના

બચ્ચોગે ખાને-બચ્ચોગો માટેના ખોરાકની
વિગતો. કી આઠ આના

ખીમારેકે ખાને-ખીમારે માટેના ખોરાકો.
કી. દશ આના

મઝાકીયા ખાને-સરખા સરખા સંવંસીઆ
વચ્ચે મઝાક કરવા માટે જનાવવાની
વાનીઆ કી છ આના

(દરેકનું ટપાત ખર્ચ જુદું)

અર્ધી કિતાબો ઉર્દુ અખાલ-ઉર્દુ હંદીમાં છે.

હિલાલ બુક-હાઉસ

સવનાયરવાઝ-મુરત.

સતત ૨૩ વર્ષથી સંપૂર્ણ વ્યાયામ
વિષયક સચિત્ર માહિતી આપતું,
હિંદની પ્રજાનું માનીતું માસિક.

વ્યાયામ

૨૨ મદિનાની ૧૫મી તારીખે નિવર્તિત પ્રસિદ્ધ થાય છે. | વાર્ષિક લગભગ દિદમાં રૂ. ૨-૮-૦ પરદેસ પે શિર્કાંગ

વ્યાયામ વિષયક માહિત્ય, સાધનો

તથા ખુલાસા માટે લખો—

અવગ્રાપક, ‘વ્યાયામ’, રાવપુરા, વરોહરા.

અનાવિલ પોકાર

અનાવિલ કોમનું એકજ મુખયત્ર

દાનિકાન્ક રિવાજે દુર રહે-એનેને કમલાની
અગ્રાવો એ દાંડમિન્દુએ લખાવણ ‘અંક
રિપો અને આગ કમળાંગી લેખો મલુ કરનું
માસિક વાર્ષિક લગભગ (ખેડ પુનઃ માથે)
૨. ૨-૦-૦; પરદેસ માટે શિર્કાંગ આઠ

પ્રેરમાં ખપસાપ પત્ર આકર્ષક અને
મફતદાર થાય છે.

શ્રી અનાવિલ ખંધુ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ,

જુરાનપુરી લાજગ, માહુલગી પોગ—મુરત.

કમરને કમતા વિષયોના પ્રયોગના જવાબો અને કમવાર મુકવ મેગઝ વાચ
છે. એટલી વેળા વધુમાં વધુ ત્રણ પ્રયોગના જવાબ મળી શકશે.

ટપાલ દ્વારા ખાતરી જવાબ એકએ તો દરેક પ્રશ્ન દીઠ પાંચ આનાની
(ખર્ચા: આઠ આના અને પરદેશ: નવ પેની) લીક્ટિસ બીકવી. [વી. ધો.ના
બોર્ડર સ્પીકરતા નથી.]

૨૪૩૩-યુ. બો: પુતી-(૧) આગેવળ વ ને
લગતી ચોપડીઓ માટે Health Prom-
otion Ltd., Efficiency House,
Paternoster Square, London E.
C. 4 ને લખશો. (૨) અમેરિકાના એક
સુસ્થિતરેનું નામ આ છે-Wehman
Brothers, 158 Park Row, New
York City.

૨૪૩૪-એમ. એ. મ: મુંબઈ-રમર
એ ક્યુલેન બનાવવાના એ નુસ્ખા કમરના ૩૦
અને ૧૦૪માં અંકમાં જવાબ મુક્યા છે, તે
જોશો.

૨૪૩૫-મ. અ. સા: વંચલી-(૧, ૨
અને ૩) અંગ્રેજી માટે પાંચ ચોપડી ભણે-
લાઓ મેડિકલ કોલેજમાં દાખલ થઈ
મકતા નથી. મેડિકલ નર્સ બનકે જનર

સાધન પાસ હોય તેજ એ સાહનમાં દાખલ
રઈ શકે છે. અભ્યાસક્રમ વ. ની વિગતો માટે
કમરનો ૬૦મો અંક જોશો.

૨૪૩૬-વી ડી બો: ગમન-મનોરોગનાની
વપરાયલી મોપો હાલ તરત તો નહાતી મણી
ફેલી દેવાય છે, પણ અસખત જે તેને ફરી
વાર અગ્રીદાર બનાવવામાં આવે તો માથો-
કેન માટે વાપરી સમાપ એમ છે. હમણા
તો ધંધાદારી દબે એમ કાંઈ કરવું જણાઈ
નથી.

૨૪૩૭-મુ તા: નેતપર-(૧) પાંખના
રમકડા બનાવવાની રીત કમરમાં ૬૭ મળી
જવાબ નથી. દરે પછી જવાબો (૨) કમક-
ડાના રમકડા બનાવવાનું કામ રા. ૨૦ની
મુંડીમાં થતું નથી. (૩) ચોક્કસ બનાવવાની
માદિતી કમરના ૫૭, ૫૮ અને ૬૬ અંકમાં
છે, તે જોશો.

વહાડકાં વના વધરાવળ [ગાળીમાં પાણી]

ફક્ત પાંદર મીનીટમાં છંદગી માટે સારું કરે છે.

મુંબઈમાં મેળાપ દર મહીને તા. ૧ થી ૬

મુશામ-હુરરવાલા બીક્કીંગ, ગોલપીરા, બાકીના લીવસોમાં મુક્ત મેળાપ

સંખો:-ડૉ. એન. એલ. બર્મન હાઇડ્રોસીસ એક્સપર્ટ.

રાંકર છવન,

નં.-૨ બાસાજ રોડ-મુરત.

દળસો સારા મધેલા ફરદીઓના નામો અને વધુ ચીમત જે આનાની લીક્ટર બીલી મંજાઓ.

હિલાલ બુક-હાઉસ

ઉર્દૂ વિભાગ

ઉર્દૂ અને લગ્નીય પકવાનો

પકવાનો આદતો હોય તો આજે નીચલી
કિતાબો મંગાવો.

મશરિકી વ મગરિબી ખાતે-મરમતી ફરજ-
રખવાનો ખાતે ભાગ, જેમા પુર્ક અને
પશિમના દેશ દેસના પકવાનોની માદિની
આપી છે પાના ૨૪૮. કી. બે રૂપિયા

ઈસ્મતી હંદુલીયા-નાની બચ્ચીગો મારે
આપા પકવાનોની રદખર.

કી. આઠ આના

નારતા-સપાર અને સાંજના ગારતાની ઉર્દૂ
અને લગ્નીય પાનીઆની માદિની.

કી. દશ આના

બચ્ચીકે ખાતે-બચ્ચીઆ મારેના ખેરાની
વિચનો.

કી. આઠ આના

પીમારેકે ખાતે-પીમારે મારેના બોદામે.

કી. દશ આના

પ્રાકીયા ખાતે-સપા સપા સંજોગો
બચ્ચી મહાક કરવા મારે જનાપવાની
પાનીઆ

કી. છ આના

(દરેકનું ૮પામ ખર્ચ જુદું)

બધી કિતાબો ઉર્દૂ જવાન-ઉર્દૂ હંદીમાં છે.

હિલાલ બુક-હાઉસ

સપારવાડા-સુરત.

સતત ૨૩ વર્ષથી અંપૂર્ણ વ્યાયામ
વિષયક સચિત્ર માદિની આપતું,
હિંદની પ્રજાનું માનીતું માસિક.

વ્યાયામ

૨૨ મદિનાની ૧૫મી વાર્ષિક લખાણ
તારીખે નિર્ધારિત દિવસો ૩.૨-૮-૦
પ્રસિદ્ધ થાય છે. પરદેશ પે શિલિંગ

વ્યાયામ વિષયક સાહિત્ય, સાધનો

તથા ખુલાસા મારે લખો—

અવગ્યાપક, ‘વ્યાયામ’, રામપુરા, વડોદરા.

અનાવિલ પોઝાર

અનાવિલ કોમનું એકજ મુખપત્ર

તાનિકાન્ક નિવારે દૂર કરે-ખેડોને કચડાની
અગાવી આ દાંપનિ-દુએ લખાવણ. અંતક
વિરમે અને બાગ ઉપરથી લેખો રજૂ કરવું
માનિક પાપિક લખાણ (બેર પૂરતક માથે)
કે. ૨-૦-૦; પંદેશ મારે સિખોગ આ

પ્રેરમાં અપસાપ પત્ર આર્થક અને
સફારત થાય છે.

શ્રી અનાવિલ અંધુ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ,

જુતાનપુરા ભામજ, આજીતળી પાળ-સુરત.

‘કમર’ને સગતા વિધવાના પ્રતિભાવવાળા અને કમવાર મુક્ત પ્રગટ થાય
એવી વેળા વધુમાં વધુ તબીબ પ્રતિભાવ જવાબ મળી સકશે.

દવાસ દ્વારા ખાનગી જવાબ જોઈએ તો ફ્રેંચ પ્રમ્ન ટીક પાંચ આનાની
(ખર્ચા: આંક, આના અને પરદેશ: નવ પેના) ટીકાટા બીજી. [બી. ષી. ના
ઓર્ડર સ્વીકારતા નથી.]

૨૪૩૩-મુ. બો: પુના-(૧) આગેવડ વ ને
ભગી ચોપરીઓ માટે Health Prom-
otion Ltd., Efficiency House,
Paternoster Square, London E.
2. 4 ને લખ્યો (૨) અમેરિકાના એક
મુકદ્દમરનું નામ આ છે-Wehman
Brothers, 158 Park Row, New
York City.

૨૪૩૪-એમ. એ. મ: મુંબઈ-૨૫૨
મે ધુસન બનાવવાના બે ગુરખા કમરના ૩૦
અને ૧૦૪મા અંકમાં હપાઈ મુક્યા છે, તે
જોશી.

૨૪૩૫-મ. અ. લા: વંધલી-(૧. ૨
અને ૩) એ એમી ચાર પાંચ ચોપરી વણે.
લાઓ મેડિકલ કોલેજમાં દાખલ થઈ
સકતા નથી. મેડિકલ નહિં બનકે ૬-૮૨

માન-સ પાસ દોષ તેજ એ લાઇનમાં દાખલ
રઈ સકે છે. અવવાસકમ વ. ની વિગતો માટે
કમરના ૬૦મે અંક જોશી.

૨૪૩૬-ચી. ડી ચો: ગમગ-મમીદાનની
વપરાયલી સોયો હાલ તરત તે નકામી મળી
દેવા દેવાય છે, પણ અલગત જે તેને ફરી
વાર અણીદાર બનાવવામાં આવે તો મામે-
દાન માટે વાપરી સકાય એમ છે. હમણા
તે વધાવારી એ એમ કાઢ કરવું જણાવું
નથી

૨૪૩૭-મુ તા: જેતપર-(૧) ખાંડના
કમરના બનાવવાની રીત કમરમાં હજી સગી
હપાઈ નથી. ૮૯ પછી હપાઈ (૨) કમર-
ના રમકડા બનાવવાનું કામ શ. ૨૦ની
મુંડીમાં થતું નથી. (૩) ચોકમેટ બનાવવાની
માહિતી કમરના ૫૭, ૫૮ અને ૬૬ અંકમાં
છે, તે જોશી.

વહાડકાપ વિના વધરાવળ [ગાળીમાં પાણી]

ફક્ત પંદર મીનીટમાં જાંઘી માટે સાફ કરે છે.

મુંબઈમાં મેળાય ૬૨ મહીને તા. ૧ થી ૬

મુશમ-હુરદવાલા બીજીંગ, ગાલપીલા, બાહીના દીવસોમાં મુરત મેળાય

સજો:-ડૉ. એન. એલ. બર્મન હાઇપોસીસ એક્સપર્ટ.

શંકર જીવન, ... નં.-૨ બાલાજી રોડ-મુરત.

દાનશે સારા થયેલા દરદીઓના નામો અને વધુ વિગત બે આનાની ટીકાટ બીજી મંગાવો.

“કમર” : અંક ૧૦૭મો.

જનાવટના પંત્રોની જુદી જુદી હોય છે. આપ એ મારે એમ એચ. દીનસાની કમ્પની, એપોલો રટ્ટીટ, કોટ, મુંબઈ ૧ યા ઇન્ડસ્ટ્રી-યલ મશિનરી કમ્પની, ૧૪ કસાઈવ રટ્ટીટ, કમકાને સખરો.

૨૪૪૭-આ. જી. એ. હૃદયગીરી-કમરના ૬૬મા અંકમાં ઇટ અને હાઈલ જનાવટના ને પંત્રોનો ઉલ્લેખ છે, તે જર્મન જનાવટના હતા. એવા ૮ ઇમિસ જનાવટના પંત્રો માટે Alexander Herbert & Co. Ltd, Hercules Engineering Works, Charnouth Street, Beeston Road, Leeds; Christy & Norris Ltd, Chelmsford; Dorset Iron Foundry Co. Ltd, West Quay Road, Poole. (ઈંગ્લેન્ડ)ને સખરો.

૨૪૪૮-મુ. હ. મુંબઈ-(૧) કાચું રબર એટલે Raw Rubber. એ એજ નામે મળશે (૨) બેન્ઝોઇન નામ. Benzene-7 રેઝિન એવો પથ્થ તેથી વધારે ઝડપથી સળગી ઊઠેલા પદાર્થ છે.

૨૪૪૯-દો. સા. ઉ રાજકોટ-(૧) જધા પ્રકારના હેર ઓઇલ જનાવટાને સળગી માદિતી કમરના ૩૩, ૩૮, ૪૫, ૬૪, ૬૫, ૮૩ અને ૯૩મા અંકમાં છે, તે જોશો. (૨) જધી જલના પેન્ટ જનાવટાની વિગતો કમરના ૩૯. ૬૭ અને ૯૩મા અંકમાં છે. (૩) જધા પ્રકારના બનર જનાવટાની માદિતી કમરના ૧૭ અને ૫૮મા અંકમાંથી મળશે. અગ્રજત, એ જધી માદિતી પ્રમાણસૂતજ છે. આપ એ મુકા વિગે નચિત રહી સહો છો.

૨૪૫૦-એચ આર પો: જુનાગઢ-(૧) પ્રકાર પ્રકારના હેર ઓઇલ જનાવટાને સળગી જધી માદિતી કમરના ૩૩, ૩૮, ૪૫, ૬૪, ૬૫, ૮૩ અને ૯૩મા અંકમાંથી મળશે.

(૨) રોમ્બુ અને પીજી જનાવટો મારે કોસ્મેટીક્સ પુસ્તક જોશો (૩) દેશી પરનિધી જનાવટું તેલ ધાતું હોય છે, એ વાત ખરી છે પણ તેનું કારણ એ છે કે એમાં મુળ તેલ વનરપનિના હોઇ. તેમનું કુદરતી બાકપથ તેમાં બાકા રહે છે, જ્યારે રહેલા બાકે વિસાવતી તેલ ખનીજ તેલમાંથી જનાવટા હોઇ, તેમાં એ ધાતુપથું હોતું નથી. છતાં, એ આપ ચાહે તો આપણા વનરપનિ તેમને સાફ કરી, સદજ પાતળા કરી સહો છો.

૨૪૫૧-પી. એમ આ: પેરેડેનિયા-નુવે-રમાંથી રાજ પ્રાંતવાની માદિતી દેવે પછી જાયો.

“કમર”નો ૧૦૮મો અંક

[કેટલાક કુખ્ય સેખા]

આવડો અંક એટલે નવમા વર્ષનો છેવેલો અંક. એમા અપાનારા કુખ્ય સેખોની કુટ્ટી રીપ આ રહી:—

નકલી સોનું-એ રૂપિયે તોલે નવાતું ઉપરેશન સોનું અને કેમીકલ સેનું જનાવટાના મુખ્ય પ્રયોગો !

ધી-ક્રમ ધી જનાવટાનો નશાંત નથી પડ્યો.

પ્રવાહી ગ્લુકોસ-જનાવટાની રીત.

નાગરવેલના પાન-રોપણી વિગે

પુરાના બાકસ-નશાંત દુનર.

ધાતુ-પોલિશો-પ્રકાર પ્રકારના ધાતુ-પોલિશોની જનાવટ વિગે

અને

એ ઉપરનાં, વેપર વ્યવહારને જાણતા અનેક ન્હાના મોટા સેખો તથા નિયમકરની

વાર્ષિક અનુક્રમણિકા

પથ આવતા અંકમાં અપારો.

માદક ન હો તો નરતજ મંદ નવ

ડિસેમ્બર ૧૯૩૯

દિલરોઝ [રજીસ્ટર્ડ]

દરેક પ્રકારના અને દરેક પ્રદેશમાં થતા ગુમડાઓ, નાના મોટા ઝૂખો, ખરજી, દરાજ, ગંજાખાઈ, નાસુર, ભગંદર, કંટાળા, રસોલી, હરસ, મસા, પેંગ વગેરે પર એક અકસીરતું કામ આપે છે. વ્હાડકાપ વિના રોગોને મટાડી, શરીર પર તેનું ચિન્હ મુઠ્ઠાં રહેવા દેતી નથી. દરેક ઘરમાં એક બાટલી ગુરૂ રાખવી જ જોઈએ. ઘામાંથી નીકળતું લોહી તરત અંધ કરવામાં અત્યંત છે.

કીમત: નાની બાટલીનો એક રૂપિયા મોટી બાટલીના બે રૂપિયા (પેકીંગ પોસ્ટેજ લુહું).

મુંબઈ છતાકાના મોસ એજન્ટ—

કાગદી ખુદસલાઈ રહેમાનભાઈ,
૧. કાસુપુર દાવર પાસે-અમદાવાદ

[મુંબઈમાં મગિદ અંદર રોડ, ૪૩૫-
રીયસ બેન્કની પાસે કાગદી રહિલાઈ
રહેમાનભાઈની દુકાને મળશે]

“મુનાદી”નું બોલતું અડવાલિક-મુસ્લિમોનું આદર્શ અખબાર.

“મુસ્લિમ-ગુજરાત”

એ કવમને
ખરી રીતે ઢારે છે;
એ કામથી
બોટી રીતે ઢારાઈ નથી.

એની અનેક કવમી લડતો પરિણામકારક નીવડી છે.
છ વર્ષ દરમિયાન એણે અનેક ગુખાલિદ્ હુન્ધાર હેઠા પાડ્યા છે.

એના મનદર તઅક્કીમી ફાટા, જેનો માટે એનો ધમગધુ સકો, બાગકો માટે અનું ખાસ પાનું, દીની તઅક્કીમ માટે એનો ફતાવા પેજ, એની તગીઆઝાટક વિશ્વવરપ દીકાઓ, એના નિદર દરેક અમરેઓ એ, એની કેટલીક ખુશસીયનો છે.

નમૂનો મફત મંગાવો. માલુક બનો	લવાઝમ રરેશ-ચાર રૂપીઆ બર્મા-પાચ રૂપીઆ પરદેશ-છ રૂપીઆ	ફાલ્ક ભાગા તાલાખ રોડ. મુ ર ત.

ટેલીગ્રામ:-Islam Bros. ટેલીફોન નં. ૨૨૬

આઝાદ
હોઝિયરી

સ્વદેશી મુદ્રી અને વાર-
સ્થાથી આલતી ધી ગુજરાત હોઝિયરી
મીલમાં બનેલ ગંજાદારક, મોગ, સ્વેદર,
કોટ, પુલ ઓવર, મફલર, અચ્ચાની જાડી,
વિગેરે વાપરો. મુતર તથા ઉનનો માલ
એક તથા સાદી ડીઝાઇનમાં બને છે, અને
પરદેશી માલની ખરિદાઈ કરી સકો છે.
લાવ ધણાજ ફાદાયત. માલ ખરીદતી
વખને આઝાદ હોઝિયરી નામ જોરો.
અમારા કારખાનામાં ઇતીએ પખ અને કે

બહારગામના એજન્ટ પર પૂરતું માલ
આપી રસીદ બેન્ક મારફતે કે પી. પી. થી
રવાના કરવામાં આવે છે.

સોલ એજન્ટ:-ઇસ્લામ બ્રદર્સ
હું એજીસ:- ૨, કાસુપુર, અમદાવાદ
બ્રાંચ:-૨, લુગા મસ્જિદ સામે, અમદાવાદ

૧૧૧ નવમું

માસ ખાત્રો.

અંક ૧૦૮૭૦

ક મ ર

લ વા એ મ ;

નિન્દ : રૂપિયા ત્રણ

ખર્ખા : રૂપિયા સવા ત્રણ

વિદેશ : શિવિંગ ૭

[રિસેમ્બર ૧૯૩૯]

ચિત્રો

એમોનિયા

દમાઈ હી કુતી

૫૦૧

એમોનિયા

૪૬૫

દંતમંજીત

૫૦૨

એરોમેટિક રિપરિટ ઓફ

નકલી પ્રાદિપ દ્વારા

૫૦૨

એમોનિયા

૪૬૭

પ્રમેદનો ઉચ્ચ

૫૦૨

ફિટિ રિપરિટ ઓફ

પેટના દર્દનો ઇલાજ

૫૦૨

એમોનિયા

૪૬૭

બુ સાલી

૫૦૨

એરોમેટિક ઓફ એમોનિયા

૪૬૭

બુ સાલીની મુખી

૫૦૨

લાઈટ એમોનિયા

૪૬૬

બાળા ગે.ળી

૫૦૨

લિમિટેડ ઓફ એમોનિયા

૪૬૭

મુખજિવામ

૫૦૨

સાઈપુગન ઓફ એમોનિયા

૪૬૬

લેખ વાનિંગ

૫૦૩

— — એસિટેડ ઓફ

—

મગ્ગને કૃષ્ણાદ

૫૦૩

એમોનિયા

૪૬૬

મુખથી પ્રિયિયન્દાઈન

૫૦૩

— — કાર્બોનેટ ઓફ

—

શેનાની ખરિસા

૫૦૩

એમોનિયા

૪૬૭

દાંપીદાંત રંગવા

૫૦૩

— — સાઈટ્રેટ ઓફ

—

સિરથાસ કાચા

૪૬૮

એમોનિયા

૪૬૭

મરગ્ગુ સાથુ

૪૬૨

વેપારી કુળા

કુષ્મીકેટર-પે:

૪૬૦

ચોર-નવકરોયા સાવધાન

નકલી સોનું

૪૬૫

રટો

૫૧૫

પ્રયોગો

મેકેલનની વિવર-કથા

૫૦૬

ઉત્તરે નિશાલ

૫૦૧

હુંડી

૫૦૫

ખરગવાનો દિવાલ

૫૦૧

પરચ્છેદજી

૫૦૫

જંજુનાગઢ કુખી

૫૦૧

પરચ્છેદજી

૫૦૫

બંજુનો સરકો

૫૦૧

પરચ્છેદજી

૫૦૫

તાકલ માટેની યોજાઓ

૫૦૧

પરચ્છેદજી

૫૦૫

દમો દિવાલ

૫૦૧

પરચ્છેદજી

૫૦૫

અર્ક-યંત્ર

૪૬૫

૪૫૫ને અસ્તરી કરનાર

યંત્ર

૫૧૧

દેશ રનિરરર

૫૧૫

કાષ કલિનીંગ યંત્ર

૫૧૩

કુષ્મીકેટરો

મુખપૂર્ક

ધુલાઈ-યંત્ર ૧

૫૦૬

— — ૨

૫૦૬

— — ૩

૫૧૧

પાશ્વિક ખાસ

૪૬૮

કોનામેન્ટ ઘુંટનાર યંત્ર

૪૬૭

સાધુની ગોડીઓ

ખનાવનાર યંત્ર

૪૬૩

સાધુની ફેરૂમ

૪૬૩

તત્રીસ્થાનેથી

ક્રમંગ રંગ

આમે કુચ

૪૬૩

મુમાસ્તા ધારો

૪૬૩

પેલી, હુનર અને ઉદ્યોગ

અંદર

૪૬૬

સ ર વૈ યું

આ અંક સાથે ક્રમરેના નવ વર્ષ પુરા થાય છે એ નવ વર્ષની જિન્દગીમાં ક્રમરે યું યું અને કેટલું કેટલું થયું છે, તેની ઠંછંકે ઝાંખી નીચલા સરવૈયા પરથી થઈ સકશે.

પહેલું વર્ષ

[૪૬૪ પાના]

- ૭૯ તંત્રી-નોંધો
- ૧૫ ખાસ દુનર લેખો
- ૧૨૭ પ્રયોગો
- ૨૨ ખાસ વેપારી લેખો
- ૧૨૧ પરચુરણ લેખો

ચોથું વર્ષ

[૫૪૪ પાના]

- ૨૯ ચિત્રો
- ૪૮ તંત્રી-નોંધો
- ૧૮ ખાસ દુનર લેખો
- ૨૫૭ પ્રયોગો
- ૨૮ ખાસ વેપારી લેખો
- ૧૨૩ પરચુરણ લેખો

સાતમું વર્ષ

[૫૩૨ પાના]

- ૬૧ ચિત્રો
- ૫૮ તંત્રી-નોંધો
- ૯૨ ખાસ દુનર લેખો
- ૨૨૯ પ્રયોગો
- ૪૦ ખાસ વેપારી લેખો
- ૧૨ પરચુરણ લેખો

બીજું વર્ષ

[૩૮૪ પાના]

- ૧૫ ચિત્રો
- ૪૬ તંત્રી-નોંધો
- ૨૯ ખાસ દુનર લેખો
- ૧૧૫ પ્રયોગો
- ૪૬ ખાસ વેપારી લેખો
- ૭૭ પરચુરણ લેખો

પાંચમું વર્ષ

[૫૦૬ પાના]

- ૧૫ ચિત્રો
- ૫૭ તંત્રી-નોંધો
- ૭૭ ખાસ દુનર લેખો
- ૩૧૪ પ્રયોગો
- ૨૯ ખાસ વેપારી લેખો
- ૮૪ પરચુરણ લેખો

આઠમું વર્ષ

[૫૩૨ પાના]

- ૪૬ ચિત્રો
- ૫૦ તંત્રી-નોંધો
- ૬૩ ખાસ દુનર લેખો
- ૨૧૪ પ્રયોગો
- ૮૭ ખાસ વેપારી લેખો
- ૩૫ પરચુરણ લેખો

ત્રીજું વર્ષ

[૪૮૦ પાના]

- ૧૫ ચિત્રો
- ૭૮ તંત્રી-નોંધો
- ૬૦ ખાસ વેપારી લેખો
- ૨૬૧ પ્રયોગો
- ૪૮ ખાસ વેપારી લેખો
- ૭૩ પરચુરણ લેખો

છઠું વર્ષ

[૫૪૦ પાના]

- ૮૪ ચિત્રો
- ૩૬ તંત્રી-નોંધો
- ૬૬ ખાસ દુનર લેખો
- ૨૯૪ પ્રયોગો
- ૩૪ ખાસ વેપારી લેખો
- ૮૭ પરચુરણ લેખો

નવમું વર્ષ

[૫૨૦ પાના]

- ૫૫ ચિત્રો
- ૪૮ તંત્રી-નોંધો
- ૭૬ ખાસ દુનર લેખો
- ૨૭૩ પ્રયોગો
- ૯૧ ખાસ વેપારી લેખો
- ૩૩ પરચુરણ લેખો

આગે કુચ

વર્ષ વર્ષની અલુચક અને લાંબી છાન-સફરો ખેડ્યા પછી, આજે કમર નવ વર્ષ પુરા કરે છે, એ બદલ તે મદાન માસિકનો જેટલો પાઠ માનવામાં આવે તેટલો યોજા. આવતા અંકથી એ દશમા વર્ષમાં પણ મુકશે. ઇ. અ.

કેદાર પશુ સાંકસની સફળતા વા નિષ્ફળતાનું ખરું માપ તેના વર્તમાનમાં કાદવું જો કે અસ્પષ્ટ નથી, તોય કંઈક અંશે મુશ્કેલ તો છે. વર્તમાન-જન બન્યા પછી અને આજ કલિકાસના પુરતકમાં આજેનાં મળ કાલ બન્યા પછી તેની ખરી કીમત કરી સકાય છે. એ ખરું છે કે એ કીમત પશુ નિર્મતાઓ કરે તો તેમાં આત્મચાલના અને અનિરૂપકાનનો ભવ રહે છે પણ જો એ માપ પાટકાઓ કાઢે તો તે વધુ ખરા અને નક્કર લેખાય છે. કમર પશુ જ્યારે આજે નવ નવ વર્ષોની છાન-છેડાઈઓમાંથી, દુઝાઈઓ, પાર, છિતરી, ચુકાઈ છે, ત્યારે તેની સફળતા-વા, જીવન દર્શિનિ-દુએ, નિષ્ફળતાનું માપ કાઢી સકાય છે-ખરેખર, ધર્મીય સરળતાપૂર્વક કાઢી સકાય છે.

પશુ જ્યારે કમરની નવ વર્ષની ગમ કાલ આજે કુચા સમય પ્રવેશ છે, એનું ૧૦૮ અંકનું ઓલોગિક સાદિત્ય પણ સમજા મવળુદ છે, એજે ખેડેલી ખિકર મન્નિજના નિયમ હેર હેર ફિજિયોલર થઈ રહ્યા છે, એવી હાલતમાં એની, સફળતા-નિષ્ફળતાનું ખરું માપ જ્યારે

કાદવાનું હોયજ નહિં. તે, એનો માત્ર પશુ-અદના વાંચક ધર્મીય સરળતાપૂર્વક કાઢી સકે છે. જ્યારે તો માત્ર એટલુંજ કહેવાનું છે કે જો આશયને લઈને કમરનું પ્રકારન આરંભાયું હતું, તે આશય ખરેખર ફળ્યો છે-દિન બ દિન વધુ અને વધુ ફળી રહ્યો છે. જ્યાં મુઠરાલી ભાષામાં ઓલોગિક સાદિત્ય નામ આવતું હતું ત્યાં આજે કમર દ્વારા-અને કમરની પ્રેરણાએ જીવનમાં દ્વારા-તે સારા જથ્થામાં મવળુદ થઈ ગયું છે. એવું અને એટલું થઈ સકયું છે, તે બદલ કમરના લંબી પેટે તેના વાંચકોએ પશુ તે મદાન સર્જનદારોજ આભાર માનવો રહ્યો.

કમરની આવતી હાલ એટલે હજી કંઈક વધુ કરવાની અભિલાષાથી આગે-કુચની નિરિમંદગાઈ તે મદાન માસિક મદને તેમ કરવાનું જમ આપો. આમીન.

ગુમાસ્તા 'ચોરો

ઈલાકાના કેએસી પ્રધાન મંડળે પોતાના

વિદાલ દિવસોમાં કરેલા કેટલાક અગત્યના કામોમાં મુમાસન તો કાનુન પસાર કરવાનું કામ ખાસ નોધિતપાત્ર છે. ઈલાકાના નવકર વર્ષની લાંબા સમયની માંગણીને અને કેએસી પ્રધાન મંડળે છેક જતાં જતાંય એ કાનુન દ્વારા મુર્ત રવરૂપ આપ્યું છે, એ સંતોષની વાત છે.

નવકરોને ગુમામો લેખવાની પદ્ધતિ ન ક્યારેય ખરી અને વાજગી હતી, ન આજે છે. ગુમામીની પદ્ધતિના મધ્ય યુગના દિવસોય દલે પીતી ગયા છે. આજે તો મજદુરવાદની અગવળ જોરે શોર પડે છે અને ‘ઇકમામે’ કલયું હતું તેમ યુવક અને પશ્ચિમમાં તેના દલરની નિરિમ-ક્ષાદ્ધ ઓગાધ રહી છે.

હજીકતને છૂપાયા વિના એટલું કુલુલીએ કે નવકરોનો એક વર્ગ કામચોર અને માસિકને રડાવવા ટેવાયયો હોય છે, તોય એ રીકારનું જોઇશે કે નવકરોને માથેય સામાજિક જવાબદારીઓ હોય છે, નવકરોય ઇન્સાની ધૂનયાં ધરાવે છે, નવકરોનેય પુરતા આરામની જરૂરત હોય છે. એ ત્રણેને પહેાંચી વગવા માટે તેમને કાંઈ પગાર ઉપરાંત થોડય એવી છુટછાટો આપવી જરૂરી છે. ગુમારતા ધારાનો નવો કાનુન એજ છુટછાટો આપવાને માટે ધડવામાં આવ્યો છે.

નવકરોને લગતા આ ધારાની હરની નવકર વર્ગને ટૂંકસે અંશે લાભદાયી નીવડે છે, તે તો તેનો અમલ બતાવશે પણ આપણી આશા અને ધરજા, તેની સફળતાનીજ હોય, એ દેખીતું છે.

વાર્ષિક અનુક્રમણિકા

ગુજરાતી માસિકમાં વિસ્તૃત વાર્ષિક અનુક્રમણિકા આપવાની પહેલ આજથી નવ વર્ષ પડે કમરે કરી હતી, જેને દલે ઠેર ઠેરથી અનુકરણની ખંડણીઓ મળી રહી છે.

વાર્ષિક અનુક્રમણિકાનો હેતુ અત્યંત ઉચ્ચ છે. તે, માસિકની વાર્ષિક ફાઇલને એક સર્વોપયોગી રિફરન્સ-ગ્રંથનું સ્વરૂપ આપી સકે છે અને એજ ક્ષેત્રને અનુલક્ષી કમરની વિસ્તૃત અનુક્રમણિકા (Elaborate Cross Index) તૈયાર કરવામાં આવે છે.

નવમા વર્ષની અનુક્રમણિકા નિયમ પ્રમાણે આ અંકમાં આપવાની હતી. કામના બનાવણને લીધે તે તૈયાર થતાં સફળ મેહું થયું હોય, આવતાં અંકમાં આપવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું છે. કારણ, માસિકની નિયમિતતામાં ખાંચ આવવા દીધા વિના અનુક્રમણિકા આ અંકમાં આપી અશક્ય હતી અને માસિકની નિયમિતતામાં સદરે ફક્ત આવવા દેવાની હરજા ન હોવાથી, મુતાસિખ એજ સાબુ છે કે અનુક્રમણિકા આપના અંકમાં આપવાની જોઈરજી કરાય.

ટૂંકમાં,

કમરની નવમા વર્ષની વાર્ષિક અનુક્રમણિકા કમરના જાન્યુઆરી ૧૯૪૦ના અંકમાં અપાશે. વાર્ષિક ગ્રાંદકો તેની રાફ જુએ અંગે મોતાની રાફજ બંધાવતી વેળા એ અનુક્રમણિકા લમેશ મુજબ ફાઇલને છેડે ઉમેરી લે.

૧.

સોનાનો ઇતિહાસ હઝારો નહિં, લાખો-અઢી કરોડો-૧૧ જુનો છે. કહેવામાં આવે છે કે માનવ માત્રની કૃત્રિમે સોથી પહેલાં ૨૦ ધંતુનાં મુદ્દાંકન થયાં તે, સોનું હતું.

પરંતુ, સોનાના આ લાંબા ઇતિહાસ સાથે આપણને આ સંબંધ નથી. એના જોરો નહિં તે સહજ ઓછો ગ્રાસિત નક્કી સોનાનો ઇતિહાસ આજે દૃષ્ટિ સમક્ષ આપતાં કષ્ટના શિખમુદ્દ થઈ ગય છે. કેવી અદભુત પ્રગતિ.

નક્કી સોનું અને નક્કી છે. તે ખરા ગેડે અધી કસોટીમાંથી પાર નહિં ઉતરી સકે તે પ દરે તે એ શોધ જોરમાં સંપૂર્ણ થઈ ગઈ છે કે તેજાગની આકરી અને ખરેખર પરિશ્રમકારક પરિણામોથી સંગોળાંગ પાર થઈ સકે એવું નક્કી સોનું બનાવવા લાગ્યું છે.

૨.

નક્કી સોનાની બનાવટમાં અત્યંત કાળજી લેવી પડે છે. કાચુ કે, એમાં સહજ માત્ર ગદ્ગદ થતાં થા ગેદરકાર રહેતાં, સોનું બપડી ગય છે-ચૂંચ પ્રકારનું બની સકતું નથી. એથી એની બનાવટમાં નીચલા ત્રણ મુદ્દાઓ પર ખાસ ધ્યાન આપવું અનિવાર્ય છે.

- ૧, ધાતુઓના પ્રમાણ ખરાબર હોય.
  - ૨, અધી ધાતુઓ તંદન એન્જી-કોઈ પણ પ્રકારના બેગ પિત્તાની-હોય.
  - ૩, બનાવટની ક્રિયા લખ્યા મુજબ ખરાબર કરાય.
- આ ત્રણ મુખ્ય મુદ્દાઓ ઉપરાંત—

- ૧, ધાતુ પીગાવવાની કુલકી યોગ્ય પ્રકારની હોય.

કીમીયા! કેવો લક્ષ્યાવનારો નદુહ રાખે!

હકિકતમાં આ આખો લેખ સોનાના વજનમાં તોલવાય છે. એજ નદુહ કીમીયાની દરજો વર્ધની રસાયણ શાસ્ત્રીઓની મિદનત, સોમ અને જાનનો અર્ક અને સાવ એમાં કાલવી દેવાયો છે

એ ખરું છે કે આ સોનું નક્કી સોનું કહેવાય છે, પણ સખ્તાર્યે એ કીમીયાજ છે. કાચુ, કીમીયા રાખ મુજ અરબીમાંથી લેવાયો હોઈ, અલ-કીમીયા પરથી Alchemy અને Chemistryના રાખે. બન્ધા છે અને કહેવની કરી મુરત નથી કે આ બધા પ્રયોગો એજ કેમિસ્ટ્રી ક્રિયા રસાયણશાસ્ત્રની બદરસત આપણને મળી રાખ્યા છે અને એજ કારણે એ સોનાને Chemical Gold પણ કહે છે.

હા, આ સોનું નક્કીજ છે-ખરું નથી અને તેથી, કીમીયાની મરુદર નદુહ કષ્ટના સાથે એનો મેજ મળતો નથી, એ કે ડપર કદ્યુ તેમ, કીમીયાનો રપ્પટ સાર આજ છે.

૨, ધાતુ પીગાવતી વેગા આંચ બેઇએ તેટલીજ હોય-એછી વધી ન હોય.

૩, બનાવટની ક્રિયા દરમિયાન કચરો થા પુજા ન હોય.

એ ત્રણ મુદ્દાઓ પર પણ લક્ષ આપવું જરૂરી છે.

દુકમાં, નક્કી સોનાની બનાવટનું કામ ઘણીજ કાળજી માંગી લે છે અને તેથી જો ચાર વેગા ન્દાના પાયા પર આઝમાઈરા ક્યાં સિવાય રહોરા પાયા પર કામ કરવું મનાસિજ નથી. કારણ કે એની આઝમાઈશથી ઘણું પછું જાણવા અને સીખવાનું મળતું હોઈ, આગળ જતાં સરળતા થાય છે.

દને પ્રયોગો લુઓ, એ પ્રયોગો ફરસાક પ્રમાણબુત સાધનો દ્વારા મેજવાયા છે.

૧-તાંબુ ૮૦૦ ભાગ, પેટેનમ ૨૨૮

"કમર": અંક ૧૦૮ મો

૨૫-તાંબું ૫૮૨૧ બાગ, જસત ૪૦૨૬
બાગ, સીસું ૧૬ બાગ.

૨૬-તાંબું ૬૫ બાગ, કસઇ ૫ બાગ.

૨૭-તાંબું ૧૦૦ બાગ, સુરમા-ધાતુ
(Antimony) ૬ બાગ

આ જર્મન પ્રયોગ છે. એની પુરી
વિગતો મળી સતી નથી, હવે દુકામાં તે
એમ છે કે પહેલાં તાંબું પીગળાવી.
એ પ્રવાહી ધાતુમાં સુરમા-ધાતુ ઉમેરાય છે
અને એ પાણી પીગળી ગયા પછી એમાં સદગ
કાલસાની રાખ, મેગ્નેસિયા અને ચૂનો ઉમેરી,
થોડી વાર લગી ધાતુને એમજ રહેવા દઇ,
પછી ઢાળી લે છે

આ સોનું મલ્લ ઉત્પન્ન બને છે

૨૮-તાંબું ૧૬ બાગ, રેટિનમ ૭ બાગ,
જસત ૧ બાગ.

આ પ્રયોગ પ્રમાણેની ધાતુ ૧૬ કેરેટ
સોના જેવી બને છે અને સુરાખારના તેજાગના
પરિક્ષા સામેય ટકે છે-સિવાય કે તેજાગ
ઉઠાવે તો પા ખુલ્લ જલદા હોય

૨૯-આંદી ૨૨૧ બાગ, રેટિનમ ૩૦૦
બાગ, તાંબું ૬૫૩ બાગ.

આ ધાતુ ૬ કેરેટ સોના જેવી બને છે
અને તે ખુબ જલદા અને ઉઠાવતા સુરાખા-
રના તેજાગ સામે ટકકર ઝીંકે છે.

૩૦-શોધેલુ તાંબું ૩૦૦ બાગ, બિરોય
ગ્રા-અ ૧૦૦ બાગ, કસઇ ૭૫ બાગ

૩૧-તાંબું ૭૨૦ બાગ, નિકલ ૧૨૫ બાગ,
બિરમ્બ ૧૦ બાગ, જસત ૬૦ બાગ, નરમ
લોખંડ ૨૦ બાગ, કસઇ ૨૦ બાગ

૩૨-તાંબું ૬ બાગ, સેનુ ૨ બાગ
આંદી ૧ બાગ

આ ધાતુ ૪ કેરેટ સોના જેવી બને છે
૩૩-તાંબું ૮૪૩ બાગ, જસત ૧૫૩

બાગ.

૩૪-તાંબું ૭૮ બાગ, જસત ૨૨ બાગ.

૩૫-તાંબું ૭૬ બાગ, જસત ૨૪ બાગ.

૩૬-તાંબું ૯૧ બાગ, જસત ૬ બાગ.

૩૭-તાંબું ૮૬ બાગ, જસત ૧૪ બાગ.

૩૮-તાંબું ૮૩ બાગ, જસત ૧૭ બાગ.

૩૯-તાંબું ૮૩૧ બાગ, જસત ૬૨૬

બાગ, કસઇ ૭ બાગ.

આ ધાતુને "મેનક્રીમ ગોલ્ડ" કહે છે.
આમજ એનો ઉપયોગ ખુબજ હતો. પણ હવે
ખીંછ ઉત્પાદનનાવટો બનતાં એનો ઉપયોગ
નહિં જેવોજ થાય છે.

૪૦-તાંબું ૮૬૩ બાગ, જસત ૬૬૦
બાગ, કસઇ ૬ બાગ

આ પાણુ-અને એની પછીના ખીંછ
પણુ-મેનક્રીમનાજ પ્રયોગો છે.

૪૧-તાંબું ૮૮૧ બાગ, ૧૦૨૬ બાગ,
કસઇ ૬ બાગ

૪૨-તાંબું ૭૫ બાગ, જસત ૨૫ બાગ.

૪૩ તાંબું ૧૦ બાગ, જસત ૨૬ બાગ,
વિતળ ૧૧૬ બાગ

૪૪-તાંબું ૧૦૦ બાગ, જસત ૫૦થી
૫૫ બાગ

આ ધાતુને "મેનક્રીમ ગોલ્ડ", "ફિર્મોસન"
અને "હેમિટ-સ મિટલ" કહે છે. એ જુદા
જુદા પ્રમાણસઃ—એટલે કે ૧૦૦ બાગ
તાંબામાં ૫૦થી ૫૫ બાગ લગીના જુદા જુદા
પ્રમાણસર જસત ઉમેરવાથી બને છે. બના-
વટની ખરી રીત એ છે કે જેલું જસત
લેવું હોય, તે લઇ નેની ખારી, કટકોગો
કરી, પછી તેના એ સરખા ભાગ કરવા.
પછી એમાંનો એક ભાગ કુવડીમાં ભરી,
ઉપરથી બધું તાંબું ભરી ટંકણખાર ઉમેરી
ધીમી આગે પોગળાવી લેવું. પાંચ દાયકર
પેસા વાકોના અર્ધા જમતને એક ખીંછ
કુવડીમાં ભરી, એટલી આંચ આપવી કે તે

(૫) આ પિત્તળ ૩ ભાગ તાંબુ અને ૧ ભાગ
જસતની મેલેવણીથી બનાવેલું હોવું જોઈએ

નરમ થઈ, હળમળ પ્રવાહી થવા ગતે. એ દરમિયાન પાંચી કુલડીમાં જસન તાંબાનું મિશ્રણ થઈ ચુક્યું હોય તો, તે પ્રવાહી હોય ત્યારેજ, તેમાં એ જસન ઉમેરી, ખૂબ મિશ્ર કરી; એકાદ કરી એકું.

૪૫-તાંબું ૬૦ ભાગ, જસન ૧૦ ભાગ
આ ધાતુને "ફેચ ગોલ્ડ" કહે છે. એની ખુશ્ખીયત એ છે કે રંગ સોનાને હુબહુ મળતો આવે છે અને ધાતુ જે.તે સોના પેઠે કંઈક નરમ હોઈ, ધરેછા મુજબના આકાર તાળી સકાય છે.

૪૬-તાંબું ૮૦ જે ભાગ, જસન ૧૪ જે ભાગ,
આ પશુ-અને પ્રયોગ નંબર ૪૬ પશુ
"ફેચ ગોલ્ડ"નાજ પ્રયોગો-૩ છે.

૪૭-તાંબું ૮૫ જે ભાગ, જસન ૩૫ જે ભાગ, કમર ૩ જે ભાગ, શેખડ ૨ જે ભાગ

૪૮-તાંબું ૫૮ જે ભાગ, કમર ૧૧ જે ભાગ, જસન ૨૫ જે

એને ફેચના *Ormaloy* કહે છે. એ, ખરી રીતે જોતાં, સોનું નથી-પ્રા-જ છે, પણ તેના સોનાના જેવા રંગે તને સોના તરીકે મરહુર થઈ છે.

૪૯-તાંબું ૮૮ જે ભાગ, જસન ૧૧ જે ભાગ.
આ પ્રયોગ-અને એની પછીના ખીજા ચાર પ્રયોગો-"પિંચમેક"ના છે, જેની શોધ ઇંગ્લાંડમાં થઈ હતી:

૫૦-તાંબું ૬૩ જે ભાગ, જસન ૬ જે ભાગ.

૫૧-તાંબું ૨ ભાગ, પિત્તળ ૧ ભાગ.

૫૨-તાંબું ૧ જે ભાગ, જસન ૧ જે ભાગ, પિત્તળ ૧ જે ભાગ.

૫૩-તાંબું ૫ ભાગ, જસન ૧ ભાગ.

૫૪-ચાંદી ૧૦ ભાગ, તાંબું ૪૫ ભાગ, પિત્તળ ૧૮ ભાગ, નિકલ ૯ ભાગ, એટિનમ "મેક" ૧૮ ભાગ.

પહેલાં ચાંદી પીગળાવી, તેમાં તાંબું ઉમેરો. એ પશુ પીગળા થય ત્યાર પછી પિત્તળ ઉમેરી, તેમ પીગળા ચુકે ત્યારે નિકલ

મેળવો. એ પ્રવાહી થઈ થય તો અગ્નિ અંતિમ દહ લગી થય રી. એટિનમ મેળવો.

૫૫-એટિનમ ૨ ભાગ, તાંબું ૫ ભાગ, ચાંદી ૧ ભાગ, પિત્તળ ૨ ભાગ, નિકલ ૧ ભાગ.

આ ધાતુ-અને એની પછીના ૭ પ્રયોગો પ્રખણેની ધાતુઓ-ઉચ્ચ પ્રકારનું નકલી સોનું છે. રંગ અને દેખાવમાંજ નહિ, ખીજાવ કેટલાય સ્પર્શમાં તે સોનાને હુબહુ મળતી આવે છે છતાં ચાંદી કરતાં માત્ર બમણી કામને તૈયાર થતી હોઈ, સોનાને બહો વાપરતાં પુખ્ત બચત થાય છે.

આ ધાતુની બનાવટમાં ખાસ કાળજી એ લેવાની છે કે એમાં વપરાતી ધાતુઓમાંની કાંઈમાંય ૨જ માત્ર લોખંડ ન હોય. કારણ કે, અપ્તતઓ પરથી સાબિત થયું છે કે જો આ ધાતુમાં ફક્ત ૨જ ભાગ, જેટલુંય લોખંડ મળે ત્યારે તો એ કે ધાતુનો રંગ તો લાશે નહિ, પણ તે બરડ થઈ જઈ, ચણમાં તોપવાપાત ફેર પડી જશે.

૫૬-એટિનમ ૨૦ ભાગ, ચાંદી ૨૦ ભાગ, પિત્તળ ૨૪૦ ભાગ, નિકલ ૧૨૦ ભાગ.

૫૭-એટિનમ ૭ ભાગ, તાંબું ૧૩ ભાગ,

૫૮-એટિનમ ૧૧ ભાગ, તાંબું ૧૦ ભાગ, જસન ૧ ભાગ.

૫૯-એટિનમ ૧૧ ભાગ, તાંબું ૭ ભાગ, જસન ૧ ભાગ.

૬૦-એટિનમ ૧ ભાગ, તાંબું ૨૩ ભાગ.

૬૧-તાંબું ૧૬ રતલ, કમર, ૧ રતલ. આને "ટોઆઈ" કહે છે.

૬૨-તાંબું. ૧૦ ભાગ, જસન ૧ ભાગ.

આ પશુ "ટોઆઈ" છે, પરંતુ હાલ રંગનો

૬૩-તાંબું ૧૬ ભાગ, કમર ૧ ભાગ, એવ "ટોઆઈ" છે.

૬૪-તાંબું ૮૨ જે ભાગ, જસન ૧૦ જે

ભાગ.

૬૫-તાંબું ૫૦ ભાગ, જસન ૨૭ ભાગ.

કુષ્મીકેટરની ઉપયોગિતાથી હવે લાગેજ કાછજા વેપારી અણુઅણુ હશે. અમુક લખાણ, નકશા યા ચિત્રની એક માત્ર નકલ પરથી મેંકેડો-અલ્ફે હમરો-નકેડો લખવા માટે કુષ્મીકેટરો જેટલી સુગમતા અને સરળતા અર્પે છે, તેટલી સુગમતા અને સરળતા સામાન્ય શીશાક્ષરના છાપકામથી મળી સકતી નથી કારણ કે—

૧. કુષ્મીકેટરથી છાપકામ આકોટાદેતરનજ, રાને કે દિવમે, થઇ સકે છે, જ્યારે છાપખાનામાં એમ થઇ સકતું નથી
૨. કુષ્મીકેટરથી છાપકામ કરતા લખાણ યા નકશા યા ચિત્ર ખાનગી રહી સકે છે, જ્યારે છાપખાનામાં તો ને કેટલાક કારીગરોના હાથ તળેથી પસાર થવું હોય, ખાનગી રહી સકતું નથી
૩. કુષ્મીકેટરથી છાપકામ કરતાં ખર્ચ ઓછો આવે છે, જ્યારે છાપખાનામાં તે વધુ આવે છે.

કુકમા, કુષ્મીકેટર પોતાના વર્તુળમાં બિનહરીફ છે અને લગભગ દરેક મોટી પેઢી કને એકાદ હોય છે. એ કે એ ખરું છે કે ન્હાની પેઢીઓ ઉમ્મદા કુષ્મીકેટરો વસાવી સકતી નથી કારણ કે. ઉમ્મદા ખનાવટના, આપ મેજ ડાગળ મુકી, છાપકામ કરી, કાગળની ગણતરી કરના રોટરી અને એટોમેટિક પ્રિંટીંગ કુષ્મીકેટરો-જેમાના બેના ચિત્રો સુખપૂર્ણ પર આધ્યા છે-રૂ. ૨૦૦થી લઈને ૧૫૦૦ લગીના આવે છે, જે ન્હાની પુછાનાઓને વસાવવા પોતાતા નથી એથી ન્હાના કુષ્મીકેટરો સપાટ પધ્ધતિના આવે છે, જે લગભગ રૂ ૫૦ના

(૧) ખર્ચની આ ગણતરી ન્હાના કેમ-એકે કે. ૫૦, ૧૦૦, ૨૦૦ કે ૫૦૦ પ્રતેા છાપવા માટે છે પ્રતેા વધુ છાપવાની હોય તો કદાચ છાપખાનું સરવડ વધુ પડે.

હોય છે અને એથીયુ સસ્તા કુષ્મીકેટરો હેક-ટોચાફને નામે વેચાય છે, જેની કીમત રૂ ૫ થી રૂ ૩૦ લગી હોય છે અને જે વધુ પોતાના ન્હાના વર્તુળમાં સાફ. કામ આપે છે, એ કે એ વડે છાપકામ કરતાં મિલનન અને સમયનો વ્યય વધુ થાય છે, પરંતુ ખર્ચ વધુ નહિં જોવા થતો હોય, એકંદરે એનો વપરાસ વધુ સારી પેઢે લાગદાયક જેવો નવો પ્રકાર

કુષ્મીકેટર કિંવા હેકટોચાફના જે પ્રકારની આજે ચર્ચા કરાય છે તે, એક નવોજ પ્રકાર છે અને દિન-દિનમાં દરુજ લગી ક્યાંય પ્રચલિત નથી. તેથી, એની ખનાવટ માટે અર્ધ સાફ જેવુ હોય છે. કારણ કે,

૧. આ કુષ્મીકેટર-પેડ ખાનગીમાં તરફ દલકા હોય છે;
૨. તે કીમતમય ખૂબજ સસ્તા થાય છે;
૩. છાપકામની બાબતમાં, બીજા હેકટોચાફ જેટલ સંતોષકારક કામ થાય છે.

એ વધુ ફાયદાકારક મુદ્દા ઉપરાંત, એક બેચો મુદ્દો એ છે કે દલાસ દારાના વેપાર માટે આ કુષ્મીકેટર-પેડ ખૂબજ બંધબેસતા છે કારણ એમાં લાકડા'યા પતરાની બારી ફેરમ હોતી નથી અને તેથી એન દેશ પરદેશ એકલનાં દરેક ખર્ચ ધણેજ ઓછો થાય છે.

કુષ્મીકેટર-પેડની ખનાવટ

કુષ્મીકેટર-પેડની ખનાવટ માટે ઉમ્મદા પ્રકરના બેસેટિંગ કામગીરી લઈ, જે મ.પ.ન પેડ ખનાવવા હોય, તે માપતા કટકા કરી લો. ૫ઝી ૪ ઓંસ ઉમ્મદા ગિલેટિન લઈ, ૮ ઓંસ પાપ્લીમાં થોડોક સમય જાંજીરી રાખી, વોટર-ગ્રાથ પર મુકી એગમાલો બીજા હાથ પર એ દરમિયાન ૮ ઓંસ ગિલસરીન લઈ, તેમાં ૨ ઓંસ ડેલ્ટાઇન મેળવી, એ મેળવણીને કિવલી મેળવણીમાં મેળવી, ખૂન દલાવો. જ્યારે

મિશ્રણ ઉકળવા આવે કે તેને તરતજ ચુલા પરથી ઉતારી લઈ, હથે તે મરમ હેવ ત્યા-
રેજ વારનિસા-બ્રથ વડે પેલા બ્લેટિંગ
કાગળની એક બાજુએ લગાડી. તેને સુકા
દો. સુકાઈ જાય ત્યારે ફરી વાર તેજ બાજુએ
મિશ્રણ લગાડી, ફરી વાર સુકાયા પછી ફરી
ત્રીજી વાર અને ઝુરફતે લાગે તો ચોથી અને
પાંચમી વાર પણ મિશ્રણ લગાડી, બ્લેટિંગ
કાગળને સંભાળપૂર્વક સુકવી લેા.

અલગત, એ સુકાય તે દરમિયાન સદર
ધુળ કે કચરો તેને ન વળગે તેમજ સુરતો
તડકો પણ ન લાગે તેની કાળજી રાખવી
જોઈએ. કારણ કે ધુળ લાગવાં ડુપ્લીકેટર
રૂ. થવા અને તડકો લાગનાં તે નહિં સુકા-
વાતો ડર રહે છે. સુકાઈ જાય પછી, ડુપ્લી-
કેટર-પેડ તૈયાર છે.

ઉપયોગની પદ્ધતિ

ડુપ્લીકેટર-પેડના ઉપયોગની પદ્ધતિ હેક-
ટોમાફ જેનીજ છે. પ્રથમ એક ઉમ્મદા એક
કાગળ પર મુળ લખાણ હેક્ટોમાફની સાહીમાં
લખી, સુકાવા દો. પછી તે કાગળને ઉપના
ડુપ્લીકેટર-પેડ પર એવી રીતે મુકો કે લખાણ-
વાળી બાજુ પેડના મિશ્રણ તરફ રહે.

- (૧) આ મિશ્રણ ઠંડું પડતા બધી જાય છે.
પરંતુ મરમ કરવાથી ફરી પ્રચાલી થઈ જઈ દોઈ.
તેજ વેળા લગાડવા પ્રહેજાં મરમ કરી લેવું.
- (૨) હેક્ટોમાફની સાહી બતાવવાના પ્રયોગો
બાંહે જુઓ કમરેદો ત્રીજે અંક.
- (૩) ડુપ્લીકેટર-પેડ સુધાર્ જવાનો અર્થ
મિશ્રણ તરફ નમી જવાનો છે; તે એકદમ કઠણ
તો થઈ નથી, સહજ બીનું જેવું રહે છે.
- (૪) આ અગત્યની ક્રિયા છે. એના સહજે
બુદ્ધ થનાં, હાપકામ ચરો નહિં થા પડે તો,
બમી જશે.
- કાગળને ડુપ્લીકેટર-પેડ પર મુકી, ઉપરથી
રબરના ફેલરથી સહજ દબાણ આપવું જોઈએ,
જેથી કાગળ ડુપ્લીકેટર-પેડને ચોંટી નથ; જે
વચ્ચે કપાય હવાના પરપોટા ન રહે.

કાગળને બે મિનિટ લગી એમજ રહેવા
દઈ, પછી ઉપાડી લેા અને સહજ બીના
સાદા કાગળ લઈ, એક પછી એક ડુપ્લીકેટર
પેડ પર મુકતા જાય અને ફેલરથી સહજ
દબાણ કરી. ઉપાડતા જાય. એથી, એ સાદા
કાગળ પર જે તે લખાણ, નકશો વા ચિત્ર
છપાઈ જશે.

એવી વેળાના લખાણથી આ પ્રમાણે
૭૫ થી ૧૦૦ નકલો હાપી સકાય છે. જ્યારે
ખપ પુરતી નકલો હાપી મુકાય-વા નકલો
હથ વધુ હાપીથી હોય છતાં છપાતી નકલોની શાધી
એકદમ માંખી પડી જાય-તો વાદળીને પાણીમાં
બીંજવી, તે વડે ડુપ્લીકેટર-પેડ પરના પેલા
લખાણને જુસી નાખી સહજ સુકાતાં ફરી
વાર વાપરી સકાશે.

[હેક્ટોમાફની પીછા માંદિતી માટે જુઓ
કમરેદો ત્રીજે અને ૭૬મે અંક.]

(૬) એની રીત એ છે કે બે સારા બ્લેટિંગ
કાગળને સહજ પાણીમાં બીંજવી, તેમની વચ્ચે
થોડાક સાદા કાગળ મુકી, સહજ દબાવી લેવા.
એથી વચ્ચેના કાગળ સહજ બીના થઈ જશે.

આ પુસ્તકો તમારી પાસે છે ?
ફોર્સીગર : સચિત્ર નવલકથા ૩. પાંચ
ઉત્તર ધ્રુવથી ખાદ્યમ : (સદર-પોથી.
૭૦ ચિત્રો) ૩. સાદા ચાર
નફાકારક હુનરો : (સાગ. પહેલો)
વિવિધ પ્રકારના હુનરોનો સંચય. ૩. બે
મુંબઈનો વેપારી અનુભવ : મુંબઈનો
સહજ વેપારી રહજર. ૩. સાદા ત્રણ
મેડિકલ પ્રેક્ટીશનર : મુંબઈની લાપામાં
અંગ્રેજી વેદાની ચોપડી ૩. સંખા બે
કમ્પાઉન્ડર્સ હેન્ડબુક : કમ્પાઉન્ડરોના
બોમિયા ૩૫, મુંબઈની પુસ્તક ૩. દોઢ
સુલતાનુલ હિન્દ : અજમેરના ૬.
જ્વાળા ચિસ્તીની છપન-કથા. આતા આઠ
મુદમદઅલી : 'મુનાદી'ની કલમે
આયોજાવથી છપન કયા. ૭. આના
(મધાનું દપાલ ખર્ચ જુદું)
લખો-કમર ઓફિસ, મોદામરવાડા, મુરત.
[૪૬૧]

દુનપાશરમાં ગમે તે દેશ અને ગમે તે પ્રાંતને જુઓ, એ કાઠ સાધુ વાપરે છે. ગોરા યુગપિત્તો, લાઝ અમેરિકન-હિન્દીઓ અને પીંગ જાપાનિસોથી સમને કાળા દબસીઓ લગી દરેકને આજે ડગલે અને પગલે સાધુની ઝુર-રત પડે છે. ખરેખર આજે તો કપડા ધોવા માટે અને નકાવા માટે સાધુ અનિવાર્ય છે.

સામાન્ય રીતે સાધુ વજુ જુદી જુદી પદ્ધતિયે અને છે:—

- ૧, ઉકાળવાની પદ્ધતિ.
- ૨, અર્ધ-ગરમ પદ્ધતિ.
- ૩, ઠંડી પદ્ધતિ

એમાં સાથી ઉગ્ર પદ્ધતિ તો બેશક પહેલીજ છે, પરંતુ તે અરપડી હોય, સાચીય અનુભવની મુદતાજ છે જીંછ અને ત્રીંછ પદ્ધતિ સરળ છે છતાં, ઉત્તમોત્તમ સાધુ એ રીતે નથી જાની સકતા. કારણ કે, જીંછ પદ્ધતિ પ્રમાણે સાધુ જનાવવા, સાધુનો મેત્ર છુટે પાડવામાં નથી આવતો-તેય સાધુની સાથે મિત્ર રહી, સાધુ જાની જાન્ય છે. જ્યારે ત્રીંછ પદ્ધતિ તો કેવળ ધરગથ્યુ-અને તે તદ્દન સામાન્ય-સાધુ માટેજ છે ઉચ્ચ પ્રકારના સાધુ એ પદ્ધતિયે જાતતા નથી

૩. ગોમિલની પદ્ધતિ

સાધુ જનાવવાની આ ત્રણ પદ્ધતિયે અંગે જીંછ નોંધવાપાત્ર વાત એ છે કે એમાં સમય પણ વધુ વીને છે ઉકાળવાની પદ્ધતિને સાધુ તૈયાર થતાં ક્યારેક પાંચ છ તો ક્યારેક સાત આઠ દહાડા થઈ જાય છે. જ્યારે ઠંડી પદ્ધતિથી સાધારણ સાધુ જનાવતાં એજામાં એજા ૨૪ કલાક તો અવરૂપ થાય છે સમયના એ મુદ્દાને અનુલક્ષી ગર્વનમેન્ટ ટેકનિકલ લેબોરેટરીના એક નિબંધાત ડૉ. ગોમિલે જાંબાજી શોધમેળ પછી, અર્ધ કલાકમાં સાધુ જાની સકે એવી ખાસ પદ્ધતિ તૈયાર કરી છે.

નોંધવાનું વાત એ છે કે એ રીતે જનાવેલા સાધુ જીંછ ઠંડી રીતના સાધુ કરતાં રાગે હોય; તેમાં તેજ વા ક્ષારો વધારે રહી જતો નથી, સાધુ પાતળે પડતો નથી, તેમાંથી ખાર ધુરતો કે સાધુ મુકાઈને વજનમાં ઓછો થતો નથી.

સાધુ જનાવવાની આ નવિન પદ્ધતિના મુખ્ય સિધ્ધાંતો માત્ર એ છે:—

- ૧, કાર્બીક સોડાનો ૩૫૫નો દ્રવ
- ૨, તેવ અને દ્રવની થોડા રીંગવળી

કાર્બીક સોડાનો દ્રવ થોડા પ્રમાણનો હોય અને તેની મેત્રવળી પણ થોડા રીતે થાય તો માત્ર ૩૦ થી ૩૫ મિનિટમાં સાધુ તૈયાર થઈ જાય છે.

પ્રયોગ

સાધુની આ નવિન પદ્ધતિ ન્દાની પુંછ-વાળાઓ માટે જેમ અુગ ઉપયોગી છે, તેમ ધરગથ્યુ ઉપયોગ માટે સાધુ જનાવવા ધરજનારાઓ માટેય એ જાણી ઉપયોગી નથી. આગ્રમલો, આ ત્રણ પ્રેયોગો:—

[૧]

કાર્બીક તેજ ૧૫ રતમ, ટેપો ૩૦ રતમ, મધુપાનું તેજ ૫૦ રતમ, રાજન ૫ રતમ, કાર્બીક સોડા ૧૫૫૬ રાત, સફું પાણી ૨૬ રતમ, ગરમ પાણી ૫ રતમ

સાથી પહેલાં એક વાસણમાં કાર્બીક સોડાન સાત પાણીમાં ઓગળાવી, દ્રવ તૈયાર કરી લો. આ પદ્ધતિની રૂઢ એજ યોજ છે. દ્રવ જનાવ નાંક થાય તો સાધુ પણ જરાગર નહિ અને કારણ કે, ડૉ. ગોમિલની શોધ એ છે કે ૩૫૫નો દ્રવમાં એવી ખાસ સિસ-જતા છે કે તેથી સાધુ જલસી જાની સકે છે હુકમાં, ઉપલા પ્રમાણમાં દ્રવ જનાવી લઈ, તેને ઠંડો પડવા દેવો ૧ પછી કલાકમાં જામા

(૨) સાધુ જનાવવાના દોડાક કલાક પહેલાં દ્રવ જનાવી રાખવાથી તે થરો થઈ રહે છે.

તેલ રેલી, મરમ કરો અને પછી ખુબ મિશ્ર કરી, કાઠાએ ચુકા પરથી ઉતારી શન, એ તેલમાં -જે ૬૦ થી ૭૦° જેટલા મરમ હોય-ઉપરો કારટીક સોડાનો હડો દવ થોડા થોડા રેડના ન્વરે અને ખુબ દસાયતા ન્વર. દવા- પચાની એ કિયા ખાસ અમલની છે. કારણ કે બ્રહ્મજર દસાયતા વિના સાથુ મનવો નથી આ કિયા માટે કચર-પંચનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ, જે સાથુના યજ્ઞ વેચનારાઓ માસેથી મળે છે. જે તેમ ન મળે તે પછી કાચ પડેય દવાપચાનું કામ થઈ સકે છે. અગ્રજન એમાં કાગળ એટલી લેવી જોઈએ કે મિશ્રણ એક સારણુ મિશ્ર થઈ રહે.

દસાયતાની આ કિયા ૩૦ મિનિટ લગી તરી રહે છે. એ સમય દરમિયાન તેલ અને દવ એકઠુ થઈ, મગની આસપાસ જેવી મેળવણી તૈયાર થઈ જા છે. દર એમાંથી સદજ મેળવણી છમ પર મુકી જુઓ તેમાં કારટીકની સદજ અનિશયતા દશે. એ અનિ- શયતા સાથુ કાઠુ થયા બગી, ધીમે ધીમે એટલી થતી હોઈ, એ વિગે જિતા કરવાની નથી જવે જાકી રહેલું મરમ પાણી સાથુમાં મેળવી—મરજા હે.ય તે ફંગ અને મુખથી એ ઉમેરી-૫૦ થી ૬૦° મરમીએ સાથુ દેખમાં

સાથુની દેખ

(૨) મેળવણી એ કિયા પાંચથી આઠ મિનિ-ટમાં પુરી થાય છે.

જારી દઈ, કાઠુ થયા હો. સાથુ દેખમાં બારવાની ખાસ રીત જેવું તે કરું નથી. એટલી સંભાળ રાખવાની અવશ્ય છે કે, સાથુમાં દવાના પરપોટા જાંધાઈ ન જાય. કારણ કે, એવા પરપોટાથી સાથુનો દેખાવ ખરાબ થઈ જશે.

સાથુ કાઠુ થયા પછી, કાપીને ગોટીઓ

સાથુની ગોટીઓ બનાવનાર યજ્ઞ બનાવી લેવી.

[૨]

કાપરેલ તેલ ૧૫ રતલ, તેલો ૩૦ રતલ, મધુવાનું તેલ ૪૦ રતલ, કપાસીઆનું તેલ ૧૦ રતલ, રાજન ૫ રતલ, કારટીક સોડા ૧૫ રૂં રતલ, સાફ પાણી ૨૬ રતલ, મરમ પાણી ૫ રતલ.

બનાવવાની રીત કિપર મુજબ.

[૩]

કાપરેલ તેલ ૧૫ રતલ, મધુવાનું તેલ ૬૦ રતલ, સિંગોટીનું તેલ ૧૦ રતલ, રાજન ૫ રતલ, કારટીક સોડા ૧૫ રૂં રતલ, સાફ પાણી ૨૬ રતલ, મરમ પાણી ૫ રતલ.

બનાવવાની રીત ઉપર મુજબ.

આ હુનરો ?

કમરે પોતાના નવ વર્ષની આ વાદ્યાર ત્રિન્દગીમાં ૩૦૩ જેટલા જુદા જુદા અને ન્દાના મહોરા હુનરોની પુરેપુરી માહિતી ગુજરાતી બધામાં પેશ કરી, ગુજરાતીઓને તેમનાથી પરિચિત કર્યા છે, એ વાચકો ત્રણ છે. એ હુનરોમાંના ચેડાકની એક ન્દાની સંસ્કૃતિ યાદી આજના અકમા છપાઇ પશુ છે અને પુરી યાદી (જે ૨૮ પાનાની પુસ્તિકા છે) મંજાવનાર હરકોઇ લાઇબ્રેરેનને નફા મુક્ત મોકલાય છે.

પરંતુ હજી એવા સેક્ટો હુનરો અને ધંધાઓ બાકી છે, જે વિશે ગુજરાતીમાં આજ લગી એકે અક્ષર પ્રગટ થયો નથી, એટલુંજ નહિં પણ એમાંના કેટલાક ધંધાઓથી દિન્દીઓ આજ લગી કેવળ અપરિચિત રહ્યા હોય, તે દ્વારા મળતા લાભોથી વંચિત રહ્યા છે આપતા યોગ્ય માસમાં આપતા ધારેલા એવા હુનરો અને ધંધાઓની એક ગીજી હુક યાદી આપવી સુનાસિય લાગે છે. તેથી વંચીઓને, કમરના આપતા વર્ષના લાભિયની કંઈક જાણી થઇ જશે.

- (૧) ઇસેક્ટ્રોસાયર : પદ્ધતિ વિશે
- (૨) એનેમકામ : ઉદ્યોગ
- (૩) એસેટિક એસિડ : બનાવટ વિશે
- (૪) કક્ષી સુતો : ઉદ્યોગ સંબંધી
- (૫) ક્રિકેટના દગા : બનાવટ વિશે
- (૬) ફોમિયમનો ટોળ : હુનર સંબંધી.
- (૭) જી પખાતું : ધંધો
- (૮) ધાતુ-પૌલિશો : બનાવટ વિશે.
- (૯) જર્મન સિફાર : બનાવવાની માહિતી

- (૧૦) પતરાત : કળા : ઉદ્યોગ
- (૧૧) પર્ણવા : વાવેતર
- (૧૨) માજેરાઇન કિંવા નક્લી માખણ : બનાવટ
- (૧૩) રાઇ : વાવેતર-ઉદ્યોગ
- (૧૪) સાખ : ઉદ્યોગ
- (૧૫) ત્રિપ્લેટીક : બનાવટ વિશે
- (૧૬) વાળ માટેના તેજ : ખાસ પ્રયોગો
- (૧૭) વાળ માટેના લોશન : ગુપ્ત તુરખાઓ
- (૧૮) સાર : બનાવટ
- (૧૯) સાથુ દાણા : વાવેતર
- (૨૦) હાપીસોતનો કારીગરી
- (૨૧) કેક બનાવવા.
- (૨૨) મનવ-વાળનો ઉદ્યોગ
- (૨૩) વનસ્પતિનું થી બનાવવું
- (૨૪) બીયનો વેપાર
- (૨૫) શીશાક્ષર બનાવવા.
- (૨૬) વનસ્પતિ-ન મ અને વનસ્પતિનો ધંધો.
- (૨૭) કિનનો ઉદ્યોગ
- (૨૮) નક્લી કિનની બનાવટ.
- (૨૯) પુસ્તકો જાંધવા
- (૩૦) તાંબાનો ટોળ ચદ.પત્રો.

આપને એ વિના ચાલશે કે નહિ તે દો. આજેના વાર્ષિક કાલક થઇ જાય.

કારણ

કાગળની મોંઘવારીના સળગે કમર નક્લી હવેથી અપ પુસ્તકીજ છપાવવામાં આવતી હોય, પાછળથી છુટક નક્લી કદાચ નહિં પણ મળે.

પિરેથી વિદ્યક અને રસાયણશાસ્ત્રમાં એમેનિયા અને તેની વિવિધ જનાવટોને અમલનું સ્થાન આપાયું છે અને તેનો ઉપયોગ છુટપુટક થાય છે. ખુદ એમેનિયા-એ રાંધ-લાના રાંધણે તૈયાર થાય છે-ને આપણે ત્યાંના સમગ્ર જાણનાર દવાવાળાઓ વેચે છે. એટલું જ નહિ પણ એની પેટા-પનાવટો-લાઇકર એમેનિયા, એન્થ્રેએટ ઑફ એમેનિયા વ. વ.-પણ જગતમાં બહોળા પ્રમાણમાં વેચાય પણ છે અને દવાસાગી અને રસાયણિક ઉદ્યોગમાં તેની પુષ્કળ ખાતર પણ થાય છે.

સામાન્યતઃ આપણે ત્યાં કંઈ એવી નકારી માન્યતા થર કરી જોડી છે કે દવા અને રસાયણો તો પિરેથી નાજી હોય સહે-આપણે ત્યાં બનેજ નહિ. એવી માન્યતાને પરિણામે આપણે દિન બ દિન પરવસ થતા જઈએ છીએ અને જો-કે દરે દેશમાં દવા અને રસાયણો જનાવતા મોટા કાદવાના આઠ દસ થઇ ગયા છે, છતાં દિન્દની ખાતરને તે પુરી પડી સકતા નથી. પરિણામે વર્ષ વર્ષ દરમિયાન ચાર પાંચ કરોડ રૂપિયાની દવાઓ અને રસાયણો ગુરૂપ અને અમેરિકાથી દિન્દમાં નાશિત થઈ જાય છે.

અ.પણે ત્યાં એક બીજી જોડી માન્યતા એ પણ છે કે દિન્દી જનાવટની દવાઓ અને રસાયણો પરદેશી માલની બનેજનીય પરોઁની સકતા નથી. એ માન ખરી નથી-અપવાદરૂપ કોઈ દાખલામાં એ ખરી હોય તોય, સામંત સરવાળ તે એટલીજ છે અને આપણા દિમાગ પર જવાબકી પરદેશ-પર-સ્તીની આદિરાત રૂપ છે એમ જનાં. અ જો એવો સમય આવી લાગ્યો કે કે, એ બ વખતે ખુશી ખુશી નહિ તે ન છુટકેય વિદાય કરી વિના આગેજ નથી. પરદેશથી અ વળી દવાઓ અને રસાયણોના બાજ ખૂજ જાડી ગયા છે અને કેટલીક દવાઓ ને અગ્રેથી પિરકુપ બંધ

મઇ મઇ છે. એટલે, આજે તો દિન્દી માત્ર વાપર્યા વિના કોઈને ચાલી સકે તેમ નથી.

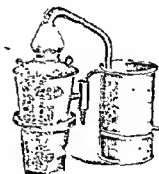
૧

એમેનિયા

એમેનિયા ગોંગડા રૂપે હોય છે અને તેની વાસ નવસાદર જેવી જનાં અત્યંત તીવ્ર હોય છે. જેમાન થમા રાખેને એમેનિયા સંવાડના, જાન આવી જાય છે. જો સિવાય પણ એમેનિયાના બીજા ઉપયોગો મળ્યા છે અને તે દવા ઉપરાંત રસાયણિક પ્રયોગોમાંય વગરાય છે.

એમેનિયાની જનાવટની વિમત આ મ્હીઃ-
મોખ્ખો કમી મુનો (જુઝાવા વિનાનો)
૧૦ રતમ. નવસાદર ૧૦ રતમ.

એટલે જુઝા જુઝા વારી મઇ, એમેનિયા વંચમાં બરો આ વંચ, અર્ધ-વંચ જેવુજ હોય છે, સ્વજન મત ફેરફાર સિવાય. એ ફેરફાર એટલીજ હોય છે કે અર્ધ-વંચમાં

અર્ધ-વંચ

વરાળની નથી, પાણીના વાસણમાંથી પસાર થઇ, જાદિર નીચે છે, તેને બદલે એ વંચમાં એ નજી પાણીના વાસણમાં મુકેલા બંધ વાસણને જોડેલી હોય છે, જેથી વરાળ એ બંધ વાસણમાંજ રહે છે. જાદિર નીકળતી નથી.

એમેનિયાની જનાવટની કિંવા એ ટે કે વંચમાં દવાઓ કરી, તેને ખૂબ મમ્મુન બંધ કરવામાં આવે છે કે જેથી તેમાંથી સ્વજન

પણ વરાળ બાહિર નીકળી ન સકે. એજ પ્રમાણે વરાળ-નળીને છેડે મુકાયેલું વાસણુ પણ એવું સખ્ત બંધ કરવામાં આવે છે કે, તેમાંથી પણ વરાળ નીકળી જવાનો સંભવ ન રહે, પછી ચંચળી નીચે આગ સળગાવવા છે, જેને પરિણામે ચંચળાંની દવાઓમાંથી એમોનિયાની વગળા બની, વરાળ-નળી દ્વારા મેંદા ખાલી વાસણુમાં જાય છે. એ વાસણુ, આગળ કહ્યું તેમ, બંધ હોય તદ્દન ખાલી હોવા ઉપરાંત પાણીમાં મુકેલું હોય છે. તેથી એ વરાળ ત્યાં ઠંડી પડી, ઘન સ્વરૂપ પડે છે. ક્રિયા દરમિયાન, વરાળની ગરમીથી ચંચળા ધીમ ધીમ વાસણુમાં પાણી ખૂબ ગરમ થઈ જાય છે, અને તેમ થતા, એમોનિયાની વદાળા દરની નથી તેમ ન થાય તે માટે, પાણીને સદંત્ર પણ ગરમ થાય કે નહીં જાણી નાખવું જોઈએ એમાં ગૃહજન સેવાય તો આખી ક્રિયા રદ જવાનો ભય છે.

જ્યારે ધંધલાની વાસણુમાંની દવાઓમાંથી વરાળ નીકળતી ખતમ થાય ત્યારે, ચંચળી નીચેની આગ જેથી સેવાય છે, છતાં તરત વાસણુ એ સલામત આવતા નથી, બલકે જ્યાં સગી વરાળ-નળી સાથે જોડેલું બંધ વાસણુ તદ્દન ઠંડું ન પડી જાય અને તેની બાહિરના વાસણુમાં પાણી ગરમ થવાને બદલે ઠંડુ જ રહે ત્યારેજ-અને તોય, થોડે ક સમય બધું થોળીને-વાસણુ બોલી વરાળ-નળી સાથેના વાસણુમાંથી જે ગામડા નીકળે તેને કાઢી લે છે એ છે, એમોનિયા. હવે એને શીતીમાં બરી અપડે છુપ પડે બંધ કરી, સાચવી રાખો.

૨

લાઇકર એમોનિયા

ચોખ્ખો કમી યુનો (જુઝાવા વિનાનો) ૫ રતલ, નવસાદર ૫ રતલ, ચોખ્ખુ અર્ધ-પાણી ૫૫ પૂરવું.

લાઇકર એમોનિયાની બાવર એમોનિયાની બતાવર જેની જ છે. ફેર એટલો છે કે, તેમાં

વરાળ-નળી સાથે જોડેલું વાસણુ તદ્દન ખાલી હોય છે ત્યારે એ તો વાસણુમાં થોડુંક અર્ધ-પાણી ભરેલું હોય છે. એથી, એમોનિયાની વરાળ એ પાણીમાં મળી જતાં, લાઇકર એમોનિયા બને છે.

બનાવટની આખી ક્રિયા-ઉપસા એક માત્ર ફેરફાર નિયમ-તદ્વા સરખી છે, એટલે તેનું પુનરાવર્તન કરવાની અવશ્યતા નથી.

તેવાર થયેલ લાઇકર એમોનિયા થોળા જલદપણનું થયું છે. બા નર્મિ તેની પરિક્ષા કર્યા પછી, તેને ગ્રાસીમાં ભરાય છે એ પરિક્ષાઓ એ છે: એક તો, રોસિલિક ટ્રેપિડીના અને બીજી પ્રમાણુની, મિટ્રીશ ફામોકોપીઅંના રે-ડર્ડ પ્રમાણેના લાઇકર એમોનિયાની રપે. ટ્રેપિડી ૦.૨૬૧ હોય છે, અને તેના ૧ પ્રવાહી ઓસમાં પરચેકે જૈન એમોનિયા મચળુદ હોય છે. ઉપસા પ્રયોગ સુગમ બતાવેલા લાઇકર એમોનિયાને એ એ કમોડીઓ પર કરી, વધુ પડતું જલદન હોય તો ખાપ પૂરવું સાદું ચોખ્ખું અર્ધ-પાણી ઉમેરી અને એ ગુરૂરત પ્રમાણેનું જલદન ન હોય એમાં થોડુંક વધુ જલદન લાઇકર એમોનિયા ઉમેરતા, જે ૨૧ જલદનતાનું લાઇકર એમોનિયા તૈયાર કરે.

આ પ્રવાહીને “પ્રોટ્રોગ ઓઝુરા ઓફ એમોનિયા” પણ કહે છે.

૩

સોલ્યુશન ઓફ એમોનિયા

લાઇકર એમોનિયા ત્રિપા રોટ્રોગ ઓઝુરા ઓફ એમોનિયા ૧૦ ઓસ, અર્ધ-પાણી-૨૦ ઓસ.

એકાંત મિશ્ર કરી, શીતીમાં બંધ કરી રાખો.

એની પરિક્ષા એ છે કે એની રોસિલિક ટ્રેપિડી ૦.૨૫૬ હોય છે અને ૧ ઓસ પ્રવાહીમાં ફક્ત ૫૦ જૈન એમોનિયા હોય છે.

૪

સોલ્યુશન ઓફ એમોનિયા ઓસેટિક ઓસિડ ૧૦ હાઇડ્રોજન ઓસ,

કામેનિટ. ઓફ એમોનિયા ૩૬ ઓસ, અર્ધ પાણી ૨૬ પાઈન્ટ.

પહેલાં કામેનિટ ઓફ એમોનિયાને પાટી, ધીમે ધીમે એસેટિક એસિડમાં ઉમેરો. એથી મેગ્નેશિયમ નિયુટ્રલ (Neutral) બની જશે. પછી અર્ધ-પાણી ઉમેરો.

૫

એન્ઝોએટ ઓફ એમોનિયા

સોલ્યુશન ઓફ એમોનિયા ૩ ફ્લુઇડ ઓસ, અર્ધ-પાણી ૪ ફ્લુઇડ ઓસ, એન્ઝોએટ એસિડ ૨ ઓસ.

સોલ્યુશન ઓફ એમોનિયાને અર્ધ-પાણીમાં મેગ્નેશિયમ, તેમાં એન્ઝોએટ એસિડ ઓગળાવો અને પછી ધીમે ધીમે પાણી ઉતારી લો. ૮ ગાંઠડીઓ બનાવો, તેને એન્ઝોએટ ઓફ એમોનિયા.

૬

સોલ્યુશન ઓફ કામેનિટ ઓફ એમોનિયા

કામેનિટ ઓફ એમોનિયા ૧/૨ ઓસ, અર્ધ-પાણી ૧૦ ફ્લુઇડ ઓસ

ઓગળાવીને ફિલ્ટર કરી લો.

૭

સોલ્યુશન ઓફ સાઈટ્રેટ ઓફ એમોનિયા

સાઈટ્રિક એસિડ ૩ ઓસ, સ્ટ્રોંગ સોલ્યુશન ઓફ એમોનિયા ૨૬ ઓસ વા અથવા વર્તુલ, અર્ધ-પાણી ૧ પાઈન્ટ

અર્ધ પાણીમાં સાઈટ્રિક એસિડ ઓગળાવી, તેમાં એમોનિયાના નિયુટ્રલ અર્ધ લગી ઉમેરો. કે તેવાદ ગવજ. મિશ્રણની ટેસ્ટ પેપરથી પરિક્ષા કરતાં, િકુલ્યુ બન્યા.

૮

સિનિમેન્ટ ઓફ એમોનિયા

સોલ્યુશન ઓફ એમોનિયા ૧ ફ્લુઇડ

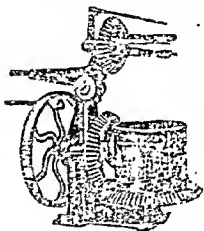
(૧) મેગ્નેશિયમ પીકેપુડા નિયુટ્રલ બને તે માટે જુરવ પ્રમાણે કામેનિટ ઓફ એમોનિયાનું પ્રમાણ એક વર્તુલ કરી સકાય છે.

ઓસ, અવતુનનું તેમ ૨ ફ્લુઇડ ઓસ. બધાને મેગ્નેશિયમ, બુગ લુટો.

૯

એન્ઝોએટિક રિપરિટ ઓફ એમોનિયા

કામેનિટ ઓફ એમોનિયા ૮ ઓસ, સ્ટ્રોંગ સોલ્યુશન ઓફ એમોનિયા ૪ ફ્લુઇડ ઓસ, લોસ્ટાઇલ ઓઈલ ઓફ નટમેગ ૪ ફ્લુઇડ ગ્રામ. એ ટસ મેમન ૬ ફ્લુઇડ ગ્રામ, રેક્ટીફાઇડ રિપરિટ ૬ પાઈન્ટ, પાણી ૩ પાઈન્ટ બધાને મેગ્નેશિયમ અર્ધ-પાણી કરી, અર્ધ પેડે ૭ પાઈન્ટ એટલું રિપરિટ તેવાર કરો.

સિનિમેન્ટ પુંનાર થાં તેવાર થયલા રિપરિટની રેપેસિટિટ્રે એવિરી ૦ ૮૭૦ થશે.

૧૦

ફેટિડ રિપરિટ ઓફ એમોનિયા

બરી અને ચોખ્ખા ટોંગ ૧૬ ઓસ, સ્ટ્રોંગ સોલ્યુશન ઓફ એમોનિયા ૨ ફ્લુઇડ ઓસ, રેક્ટીફાઇડ રિપરિટ અપ વર્તુલ.

લીંગની બારીક કટકાઓ કરી, ૧૫ ઓસ રિપરિટમાં નાખી, ૨૪ કલાક સગી રહેવા દો. પછી રિપરિટ નિનારી સદ, એમોનિયાનું મિશ્રણ ઉમેરી, ત્યાર પછી એટલું રેક્ટીફાઇડ રિપરિટ બીજું ઉમેરો કે ફૂલ મિશ્રણ ૧ પાઈન્ટ થાય.

લિટમસ કાગળ

- અંગ્રેજી લિટમસ અને રસાયણથી સદૃશ માત્ર સંબંધ રાખનાર દરકાષ્ટ લિટમસ કાગળ (Litmus Paper) થી અપરિચિત નહિં જ હોય. એ તે કાગળ છે, જે અમુક પ્રવાહીમાં ક્ષાર-તત્વો (Alkali) या તેજાળ-તત્વો (Acids) છે કે નહિં, તે જાણવા માટે વપ- હોય છે, અને દર્શાવત એ છે કે ખુબ સફળપણે વપરાય છે. કારણ કે 'લિટમસ'ની વિશેષતાજ એ છે કે, સદૃશ માત્ર ક્ષાર या તેજાળ તત્વનો સ્પર્શ થતાં જ એ પોતાનો રંગ બદલી દે છે. જે ક્ષાર હોય તો કાગળનો રંગ લીલો થાય છે અને તેજાળ હોય તો લાલ. જલ, જેવો રંગ થાય તેવા તત્વો પ્રવાહીમાં મદ્યુદ સમજો.

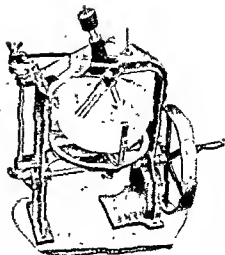
ખનાયટ

૧

. લિટમસ કાગળની ખનાયટ માટે સોથી પહેલાં ઉગ્રા અને સદૃશ જડા^૧ પરંતુ ચીકણા નહિં એવા (પ્રોટેક્ટિંગ કાગળ या તેના જેવા બીજા ખરબચડા કાગળ) કાગળ લઈ, યોગ્ય માપના કટકા કરી રાખવા. પછી ૧ ઓંસ લિટમસ લઈ, ૩ या ૪ ઓંસ કાગળના પાણી સાથે ખરલમાં નાખી, ફોક મિનિટ લગી ખુબાંધુ ટો, જેથી પ્રવાહી એકત્રય થઈ જાય. પછી તેને સંભાળપુરેક કઢી, ગ્લોડી શીશીમાં ભરી લો. ત્યાર પછી ચોક્કસ બાલું ઉકળતું પાણી લઈ, ખરલમાં નાખી. તેને પછુ પેલી શીશીમાં રેડો. એ પ્રમાણે શીશીમાં કુલ ૩ પાઈન્ટ પાણી થાય ત્યાં સગી, પાણી ઉમેરી, પછી તેને એક કલાક સગી દરવા ફઈ, ફિલ્ટર કરી લો.

દ્વે મિશ્રણ તૈયાર છે. એને જાવડી રકાળીમાં રેડી. પેલા કાગળને ઝોમાં એવી રીતે બોળી લો કે તેની બેક બાજુઓ મિશ્ર-

(૧) કાગળની જડાઈ વિષે ચોક્કસ નિયમ નથી, પરંતુ ડેમી માઈડગા ૬૫ થી ૨૦ સ્વલી વક્રનના કાગળની બસામણ કરાય છે

યાંત્રિક ખરલ

ણથી પત્રગી જાય. પછી તેને બાહિર કાઢી, બધે ઓરડામાં દોરડા પર ટંગાડી સુકી-લો. સુકાય એ સમય દરમિયાન તેની ઉપર મુર- જના રીધા ફિરલો ન પડે તેમજ ખુબ વ. ન લાગે તેની કાગળ રાખવી જરૂરી છે સુકાવા પછી બંડલ બનાવી દબા અને ફવશની ન લાગે એવી રંગીન શીશીઓમાં બંધ કરી, શીશીની ઉપર કાષ્ટ રંગીન કાગળ ચોંટાડી દો. એથી શીશીમાંના કાગળોને સ્વચ્છતા પહેલ્યે નહિં અને તેથી, લિટમસ કાગળ લાંબા કાળી સગી કામ બાપી સકરો.

આ તૈયાર કાગળ જુલુ રંગના બને છે. તે જરૂર જવા વા નહિં તેની પરિક્ષા કર- નાની સરળ રીત એ છે કે તૈયાર કાગળની એક કટકાને બંધકના તેજાળવા કલકા મિશ્ર- ણમાં બોળી નેતી ને તેના રંગ બદલેમ લાલ થઈ જાય તો કાગળ જરાખર થયા સમજવા. ને રંગ ફિક્કો લાગે તો લિટમસનું મિશ્રણ દબાવી પકિતનું થયું સમજવું. એની તેને સુધારવા માટે या તે મિશ્રણને સદૃશ કાગળી લેવું કે, જેથી ચોક્કસ પાણી ઉડી જઈ, મિશ્રણમાં લિટમસનું પ્રમાણ વધે या સદૃશ વધુ લિટમસ નાખી, ઓગળાવી લેવું

(અનુસંધાન પૃષ્ઠ ૬૯૬-૫૨)

અમીન તથા હયામાન-અંછરણ વાવેતર પુનાની અસપાસ વચ્ચે મોટા પ્રમાણમાં થાય છે. દરેકની અથવા રેતાળ અમીનમાં અંછર સારાં થાય છે. જેમાં યુનાની લાગ હોય એવી અમીનમાં આ ઝાડ વધુ વધે છે. સારી ચીકાસવાળી કાળી બેળવાળી અમીનમાં અંછર થતાં નથી, અને કદાચ થાય છે તો ફળ આવતા નથી. અંછરને માટે સુકો ગરમ દવા બદ માફક આવે છે. ત્યાં ૧૫ થી ૨૫ ઈંચ સુધી વરસાદ થાય છે, ત્યાંના દવામાન એને અનુકૂળ પડે છે. ફળ પાકવાના સમયે જો વાદળોં થાય અથવા તો વરસાદના છાંટા આવે અથવા ઝાડના પડે તો ફળને ઘણું નુકસાન થાય છે ગરમ સુકો દવા અને

(અનુસધાન પૃષ્ઠ ૪૯૮ થી)

આગળ કદ્યું તેમ, તેજાળતા અસરથી કાચગળાં રંગ બદલાઈને સાલ થાય છે, જ્યારે કાચગળાં અસરથી તે લીલો બને છે.

૧

આ જીવન પ્રકારનો સિટમસ કાચગળો મુખ્ય રંગ સાલ હોય છે અને તે તેજાળતા અસરથી બદલ બને છે.

આ કાચગળી બનાવવાની પુરી કિંવા આગળ કાચગળ જેવીજ છે. ફેર માત્ર એટલેજ છે કે સિટમસનું મિશ્રણ તૈયાર થય બાદ, તેમાં તાતજ કાચગળ નાદિં બોળી લેતાં, કુંધકના તેજાળતા દસકા મિશ્રણમાં કાચગળ સળિયો બોળી. પછી તે સળિયાં સિટમસના મિશ્રણમાં બેગવામાં આવે છે. એવી તેજાળતા અસર સિટમસના મિશ્રણ પર થઈ. મિશ્રણ પેતાનો મુખ્ય બધુ રંગ હોડી સાલ થયા માટે છે. મિશ્રણ બાંધતે સાલ થઈ જાય ત્યાં લાગી ફરી ફરી એ સળિયાની કિંવા નરી રાખી, પછી એ સાલ મિશ્રણમાં કાચગળ બોળી લેવાય છે, અને વાર પછી નિયમસર સળિયા લેતાં, સાલ સિટમસ ક મેળો તૈયાર ગણાય છે.

નડકાથી ફળને રવાદ સાથે થાય છે, અને કદમાં પણ મોટું થાય છે.

પ્રાથમિક ખેડ-ઉનાળામાં ખેતરને સાફ સફ કરી, ત્રણ ચાર વાર ખેડ કરવી. પછી ૨૦ ફીટને અંતરે ત્રણ ફરના ચોરસ ચોરસ ખાડાઓ કરવા, અને મોટી તથા ૪-૫ ટોપલા ડાલ્યું મેળેસ ખાતર મિશ્ર કરીને ખાડાઓ ભરી દેવા. પાણીના પ્રબંધ માટે ક્યારા તથા બંધાર જાણી. ઝાડ વાવવા માટે અમીન તૈયાર કરી રાખવી.

અંછરનું વાવેતર મુખ્યત્વે કર્નિ કાંપ (Cutting)થી થાય છે. કચ્ચિન બેર-કસમ (Gratting)થી પણ કરવામાં આવે છે. કર્નિ કરવા માટે પાણી ભરાય નદિ રહે એવી ઉંચાણવાળી જગ્યા ૪ ફીટ પડેછી અને ત્યાં ૧૦ ફીટ લાંબી ખોદી, તેમાં ડાલ્યું ખાતર સારી રીતે બેળવા. ક્યારા નગર કરવા. માફ કે ભાદરવા માસમાં મોટા પાકટ ઝાડ ઉપરથી ૧ ફુટ લાંબા, આંગળી જેટલા ત્વડા કરકા કાપી, તે અર્ધા ફાલ એવા રીતે અમીનમાં તેને એક એક વેંત છેડે નાખી, પાણી પાવું. એક માસ પછી કર્નિ ફુટવા માંડશે અને તે જીવન ચોમાસામાં કાષ્ઠી જગ્યાએ વાવવા લાયક થશે. કર્નિને ક્યારામાં ખુલ્લા રહેલા ભાગ ઉપરનો કાંપ ડાલ્યું મોટી લગાડી, સુકાઈ ન જાય એટલા માટે લંકવો જોઈએ.

ઝાતો:-અંછરની પ્રણી જાતો આવે છે, તેમાં નીચે લખેલ સુખ્ય છે.

- (૧)-મુલાખી રાતી.
- (૨)-મોટી કાળી.
- (૩)-પુર્ણી બેળી.
- (૪)-કવેરા

વાવેતર-ચોમાસાની શરૂઆત પછી આવજી સદિનામાં કસમે પીંડ સાથે મુગીયાને નુકસાન ન પડેતે તેમ કાષ્ઠી જગ્યાએ વાવી પાણી પાવું. ખાડે મેળ લાગે ત્યાં સુધી નિયમિત એ ત્રણ દિવસને અંતરે પાણી પાવાનું ખાસ બના રાખવું.

માવજત-અંછરના બાંને વર્ષમાં એક વખત ઉનાળામાં ફળ ઉતારી લીધા પછી આડી ઉભી ખેડ દેવી ફાલ આવવા પહેલાં વધી અંતરમાં જાડના મળની આસપાસ મારી ખેદી, તેને ખુદ્દા કરાં. પાંદડાં ખરી ગયા પછી એકાદ માસ જાડને આરામ આપવો. ત્યાર બાદ ત્રણ ચાર ટોપલા છાણીયું ખાનર આપવું. પછી ઝરરત ૩ માણે વરસાદ ન થાય તો ૬ થી ૮ દિવસે પાણી પાવું. જાડને ફળ લગી, ને પાકીને તેવાર થાય ત્યાં સુધી જાડ નિંદામણ કરતા રહેવું જોઈએ.

૮ છાંટણી-ખીન વર્ષના ચોમાસામાં યડ ખીનથી ૨ શીટ ઉપર કાપી નાખવું જ્યારે તે યડને બીજી ડાળીઓ પુરે ત્યારે તેમાંથી સારી જોશમાં વધતી ડાળીઓ, ૩ ૪ આંખો રાખી, કાપી નાખવી. એથી તેમાંથી જે ડાળીઓ પુટશે તેને ફળ આવવાની સરઆત થશે. અંછરના જાડોની ડાળોને એકજ વાર ફળ આવે છે, એથી ફાલ ઉતારી લીધા પછી ચોમાસામાં ફાલ પછી ડાળો ત્રણ આંખો રાખી કાપી નાખવી. આ અંખોમાંથી ફળના નીકળી, તેના પાંદડા અને ડાળો વચ્ચે ફળ આવે છે. આ ડાળો ઉપરની બધીજ આંખો પુટતી નથી. તેમાંથી ઘણીજ સુરુત (Dormant) રહે છે. જે આવી અણખીસેલી આંખો ઉપર આસરે અર્ધો ઈંચ જગા છોડી, મધ્યથી ૧ ઈંચ પહેાળી હાથ ડાળના ઉપરના કાગમાંથી કાઢી લાંબવામાં આવે તો તે આંખ પુટી તેમાંથી કુપળ નીકળી ફળ ખેસશે. આવી રીતે હાલ ઉતારવાની કિવાને નોચીંગ (Notching) કહે છે. આ રીતે ફાવમાં વધારો કરવાના સફળ મયોજો કરવામાં આવ્યા છે.

પાક-વાવવા પછી જે વર્ષે અંછરના જાડો ફળે છે. અંછરને જે ફાલ આવે છે: એક ચોમાસામાં, જેને પદા બહાર કહે છે, અને બીજો શીઆળામાં આવી, ફળ ઉનાળામાં પાકી જાય છે, જેને મીડો બહાર કહે છે. પદા બહારના ફળ રાત્રે સારાં હોતાં નથી. માટે મીડો બહાર લેવા જોઈએ. મીડો બહાર

જોકોટોખર નવેમ્બરમાં આવવો શરૂ થાય છે. ૨૦ શીટને અંતરે અંછર વાવવાથી દરેક એકરે ૧૦૮ જાડ આવશે. દરેક જાડને આસરે ૨૦ થી ૩૦ શેર-અંછર આવે છે અંછરની વાડોને સારી માવજત રાખી હોય તો ધણી વર્ષ ટકે છે.

પેટા પાક-પહેલાં જે વર્ષમાં સર્વવડતા હોય તે રંગ-ચાં, મરચાં, ફુંગા જેવા પેટા પાક લઈ લેવા

ઉપદ્રવ-અંછરના પાંદડાં ઉપર રાખેાડી ભૂગ રંગની છારી બાકી જાય છે. તે ઉપરાંત નેની ઉપર પીળાસ પડતાં ટપકાં પણ થઈ આવે છે, જેને તાલેશ નામનો રોગ કહે છે. આની ઉપર મધાનો ભૂકો અથવા મોરચુનું અંબ ચુનાનું પાણી છાંટવાથી ફાપદો થયા સંભવ રહે છે. આ ઉપર ત ખીનમાં એક પ્રકારનો કાંટક થાય છે, જે જાડના મળ ખાઈ યડ પણ કોરી નામે છે, એથી જાડ સુકાઈ મરી જાય છે આવા જાડને મૂગમાંથી ખાદી કાઢી નાસ કરી નાખી, નવું વ વેવર કરવું અંછરના ફળને કાગડા, પાપટ, વનવાગ્યાં વ. પક્ષીઓથી બચાવવા જોઈએ આને માટે ફળ પાકવાના સમયે કાંઈ હાકરો રાખી, વાડીમાં બધે ફરી પક્ષી ઉડાવવો રહે એવી યોજના કરવી.

ઉપયોગ-અંછર પાકે ત્યારે તેને જાડ ઉપરથી કાગજથી ઉતારી ટોપલામાં અંછરના પાન પચરી તેમાં ભરી બજારમાં વેચવા મટે મોડલી દેવા. અંછર પાકવા પછી જલદી નરમ પડનાં હેવાથી તે છુંદાય નહિ તેા ખાસ સંભાળ રાખવી જોઈએ. અંછર ખાવામાં ધણી મીઠા અને પૈષ્ટિક હોય છે.

અંછરને સૂર્યના તડકામાં અથવા મધ્ય-કાળી ગરમ હવામાં સુકવીને ડાળાઓ ભરી મુકે છે. તે મરસમ કમવસમે ધણી મોટા પ્રમાણમાં ખાવા માટે વપરાય છે. એનો આયુર્વિમાં પણ ઘણી વર ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. [ફળાગ સર્જન]

હકસીરે તિહાસ

ખરોજ અને તાપ વ. માટે ઉપયોગી
 હવાનો એક પ્રયોગ આ રહેલો:—

ફેરી, એટ કમિનાઇન સાઇટ્રસ ૫ મેન,
 ટીકચર નક્કસ વૉમિકા ૩ ટીપાં, ટીકચર
 કોસમ્પા ૫ ટીપાં, પાણી ૧ ઝૉસ.

આ એક વેળાની માત્ર છે. દરરોજ બે
 વેળા દવા આપવી જોઈએ, પણ તાપ હોય
 ત્યારે તો દવા દરમિત્ર આપવી જોઈએ નહિં.

ખરજવાનો હંસાજ

૧-ફટકડી ૧ ડ્રામ, ટંકજીખાર ૧ ડ્રામ,
 પાણી ૨૦ તોલા.

આ મોરાન છે. એમાં ૪૫૬ જોળી,
 ખરજવા પર મુકવું.

૬-ગંધક, ટંકજીખાર, કપીરો અને
 સાંજના ૫૫ ફરેક એકેક તોલો.

બધાની જુકી બનાવો. આ જુકી ખર-
 જવા પર છાંંદવાની છે.

જંદનારાક કુબી

૧-અગર, યુવગ, નમક, રાસ, સીમડાનાં
 પાંદડાં, વજ અને સરસવ તથા ઘી ફરેક
 એકેક તોલો કમ. ઘી સિવાયની વસ્તુઓનો
 ખારી, ઘી મેળવો, કુબી સળગાવનાં જમા ઝેરી
 જંતુઓ નાસી જશે.

૨-મીઠામો, નાગદમોય, કોષય, ગોગ,
 રાસ અને સરસવ ફરેક એકેક તોલો.

બધાની જુકી કરી. કુબી કરવી.

બંધુનો સરકો

પ્રથમ કુર્રા ૫ કા જાંજુ સહ, લેનો રસ
 કાઢી લો અને ખારીના થા એનેમસના વાસ-
 જુમાં જારી. એક બે જોશ આપી, બીજા

પહેલાં મોઢાના ખાસકા ખારી થા એનેમસના
 વાસજુમાં જારી, ઉપરથી લાઘુ ઢાંજી, દિવસે
 લડકા અને રાત્રે રાજનમમાં રહેવા દો. યોગક
 દિવસ પછી જોશે તો જળારો ૩ રસની
 સપારી પર ખારીક પોપડી જાળી મણ દશે.
 એ પોપડીને કાઢી સહ, ફરી વાર રસને પ્રથમ
 પેટજ રહેવા દેને. યોગક દિવસ પછી પાછી
 પોપડી જંખામ જશે. તેને કાઢી સહ, ફરી
 વાર રસને પ્રથમ પેટજ રહેવા દેને.

સામાન્યતઃ બે વેળા પોપડી આપવા બાદ
 સાધારણ સરકો તૈયાર મળ્યાય છે પણ ખરી
 રીતે તો જ્યારે પોપડી આવતી જંધ થાય
 ત્યારે સરકો તૈયાર થપ્પો સમજવો.

તાકન માટેની ગોળીઓ

ઢીરાકની ૨૪ મેન, એળાઓ ૨૪ મેન,
 તજની જુકી ૧ ડ્રામ, મધ ખપ પુરવું

ખપ પુરવું મધ છ, ઉપમા પ્રમાણની
 ૨૪ ગોળીઓ બનાવો.

માત્રા. ૬દાડામા બે વેળા, એકેક ગોળી

દમનો હંસાજ

એક જર્મન ડોક્ટરે રોમ કરી છે કે
 દમના રોગીને નાકે એકજુ મધ પરી, તેમાંથી
 થાસ લેવા દેવાય તો ધણીજ અમરકારિક
 રીતે દમને દુર્મતો નરમ પડી જાય છે અને
 આંખમાં એકા એક કાકા ભળી રોગીને
 આરામ રહે છે.

દવાહ છીંકળી

જવપૂજ ૧ તોલો, પોટાસ પરમેઓટ ૨ મેન.

ખારીક ખારી. છીંકળી પેટે ઉપયોગમાં
 લેવાયી માયાના દર્દને જાણપુરક મળાકે છે.

દંતમંજન

૧-શંખજીરું ૫ તોલા, સમુદ્ર શીય ૫ તોલા, ફટકડી કુસાવેલી ૨૩ તોલા, માયાં (કાણુ વિનાના, ઉમ્દા) ૧ તોલો, અક્લકરો ૧ તોલો, એલચી દાણુ ૧ તોલો, અજમા ૧ તોલો, કાળી મરી ૧ તોલો, મસ્તખી ૩ તોલો, કપુર ૩ તોલો, પિપરમિન્ટના પુલ ૩ તોલો, અજમાના પુલ ૩ તોલો.

ઉપરની ત્રણ ચીજો સિવા બાકીની ચીજોને બારીક વારી, પછી છેલી ત્રણે ચીજો ઉમેરો. ઉમ્દા દંતમંજન બનશે.

૨-ચૂનો ૧ તોલો, કપુર ૧ તોલો, કામસો ૧ તોલો, મીઠું ૧ તોલો.

નકલી માધુષ વૅટડ

એકવા એનીસી ૧ રતલ, એકવા કેરેવે ૮ ઓસ. મોડા બેન્ડોએટ ૪ ઓસ, ગ્રિસરીન ૧ રતલ, એકવા એનેથી ૨૩ રતલ, પોટાસ બાઈકાર્બોનેટ ૧ રતલ, ખાંડ ઉમ્દા ૧૦ રતલ, સેકરીન ૧ ડ્રામ, પાણી ૪૦ રામ.

અધાને મેળવો. બાળકોને નિયમિત આપવાથી, તેઓ તનદુરસ્ત રહી રૂઠ પુણ થાય છે.

પ્રમેહનો દલાજ

ચણકબાબ ૩૦ ગ્રેન, ફટકડી ૫ ગ્રેન. બેકોને વાટી, એક પડીકી બનાવી, દરરોજ બપોળે પડીકા આપો.

પેટના દર્દનો દલાજ

૧-અજવાન અને મિંથુનો રસ બપૂરે.

અજવાનને સાત વેળા બપૂરતા મિંથુના રસમા બીંજવી, સુકવી લો.

પેટના દર્દ માટે ઉપરની અજવાન ૩ તોલો સમમાથે ખાંડ સાથે લઈ, ફાંકવાથી તરતજ ફાયદો થાય છે.

૨-કાળી મરી, નવસાદર અને કાણું નમક દરેક ત્રણ તોલા, પિપરમિન્ટના પુલ, અજમાના પુલ. મુસ્ક અને કપુર દરેક ૩ તોલો, સાઈટ્રીક એસિડ ૧ તોલો.

અધાને વાટીને રાખો. ઝુરેત વેળા એક એક ચપટી બારી લેવાથી પેટના દર્દ વં. મટે છે.

બહુ શાહી

બહુ રંગ ૪૮ ગ્રેન, ઓક્રોસિક એસિડ ૧૦ ગ્રેન, દાણાદાર ખાંડ ૧૯૨ ગ્રેન, પાણી ૧૯ ઓંસ.

પહેલાં ૧ ઓંસ પાણીમાં રંગ ઓગળાવી લો. પછી બાકીના ૧૮ ઓંસ પાણીમાં બાકીની દવાઓ મેળવી, સદળ ગરમ કરી ઓગળાવો. ઓગળી તત્વ ત્યારે તેને યુક્ષા પરથી ઉતારી લઈ પ્રવાહીને ઠંડું થવા દો. ઠંડું પડે કે પેલા રંગપાણું પાણી મેળવી, ફિલ્ટર કરી લો.

બહુ શાહીની જુકી

૧-બહુ રંગ ૧ ઓંસ, હીરાકસી ૪ ઓંસ, બાવળનો ગુંદર ૩ ઓંસ, ફટકડી ૩ તોલો.

અધાને બારીક વાટી, મેળવો.

૨-હરડાં, બહેડાં અને આમળાં દરેક અડધ તોલો, હીરાકસી ૧૩ તોલો, બહુ રંગ ૧ ઓંસ, મોરચુથું ૩ તોલો, બાવળનો ગુંદર ૩ તોલો.

૩-માર્વા ૧ ઓંસ, હીરાકસી ૪ ઓંસ, બાવળનો ગુંદર ૩ ઓંસ, દાણાદાર ખાંડ ૧ ઓંસ, બહુ રંગ ૧ ઓંસ.

બાળાગોળી

હરડે, સિંધાણુ, ત્ર્યક્ષણ, લવિંગ, મુંદ, મરી, પીપર, મોચ, કેસર, સંચળ, અનિ

વિગતી કળી અને ખીસાનો ગર્ભ દરેક એકેક તોલો સમ, બારીક વાટી, વસ્ત્રમાળ છુટી બનાવી સર્પ, પાણીમાં ધુંટી બાજરીના દાણા નેરડી ગોળીઓ બનાવે.

બાળકને દૂધ મા ધાવણ સાથે આ બાળાગોળી આપતાં પેટની નળગાંઠ, કુમિ વ. મટાડી. તંદુરસ્તી બપોરે રે.

માત્રા : ૭ માસથી વર્ષ લગીના બાળકને દરરોજ એક ગોળી.

સુખશિક્ષાસ

નેડીમધ ૫ તોલા, એલવીદાબ્બા ૨૩ તોલા, તજ ૧૩ તોલો, લવિંગ ૧ તોલો, સુગંધી કાચો ૧૩ તોલો, કસર ૬ તોલો, ચણકાખ ૩ તોલો. પિપરમિન્ટ કિરડસ ૩ તોલો.

પિપરમિન્ટ કિરડસ સિવાની બાકાની દવાઓને બારીક-વાટી, પછી પિપરમિન્ટના ડ્રૂલ ઉમેરી, ખરસ કરી, ધરજા હોય તો સુગંધી માટે યુસાખનું અતર એકાદ ટીપું નાખી, મિશ્ર કરી લેવું.

લેબલ વારનિશ

ચંદુસ ૧૦૦ ઓંસ, કપુર ૧૩ ઓંસ, વેનિસ તરપેન્ટાઇન ૨૩ ઓંસ, મેથીમેટેડ ડિપરિટ ૨૪૦ ઓંસ.

બધાને મેળવી, વારનિશ બનાવે. આ વારનિશ ઘણું જ ધીમે સુખનું હોય. ન્હાના ન્હાના કામ માટેજ ઉપયોગી છે-ગ્રોટા કામ માટે નકામું છે.

સરખતે કુવસાદ

આ સરખત બદનતે તાકત આપવા, જીખ કમ્પાડવા અને ચિદરાનો રંગ લાલ બનાવવા માટે ઉપયોગી છે.

સામાન્ય ચાસણી ૨૩ ઓંસ, ફેરી એક એમેગિયા સાઇટ્રસ ૨૫ મેન, ટીકચર નકસ ચોમિકા ૧૦ ટીપાં, લાલ રંગ બપ પુરનો.

પહેલા ચાસણી બનાવી, ચુપા પરથી ઉતાર્યા પછી તે લજ ગરમ હોય કે તેમાં બેડ દવાઓ મેળવી, સહજ લાલ રંગ ઉમેરી લેવો.

માત્રા : દરેક વેળા ૩ ઓંસ નેરડું ચરખત ગ્રોટા માણસ માટે પુરવું છે.

સુગંધી બિલિયન્ટાઇન

ચપુનનું તેલ (અર્થાત ઓલિવ ઓઇલ) ૧૦ તોલા, પ્રિસરીન ૭૩ તોલા, અન્કોલસ ૭૩ તોલા, ઓઇલ નેરોલી ૨૦ ટીપાં, ઓઇલ વર્ગેના ૫ ટીપાં, ઓઇલ સેમન ૫૦ ટીપાં, ઓઇલ રોઝ ગિરેનિયમ ૫ ટીપાં.

બધાને મેળવે, ઉગ્ધા બિલિયન્ટાઇન બનશે.

સોનાની પરિક્ષા

સોનાની પરિક્ષા એ છે કે જે સોનાની પરિક્ષા કરવી હોય તેની ઉપર મુશખારના તેજાબ (અર્થાત, નાઇટ્રીક એસિડ)નું એક ટીપું નાખવું. ખરું સોનું દશે તો સોનાનો બરતી રંગ કામ્ય રહેશે, પણ ને સોનું ખોટું મા બેજવાળું દશે તો રંગ કાચો પડી જશે.

જાથીકાંતને રંગવા

જે દાયાકાંતની વસ્તુને રંગવી હોય તેને પ્રથમ મોઢને સાફ કરી મેથી. પછી થોડાક લિજુનો રસ કાઢી, તેમાં સહજ મીડું અને થોડું પાણી મેળવી, તેમાં એ વસ્તુને એક કલાક લગી પસાવવો. પછી ૧ તોલો મીડું સમ, ૨૦ તોલા પાણીમાં નાખી ઉકાળવો. જ્યારે ૧૦ તોલા નેરોલી રંગ બાકી રહે ત્યારે ઉતારી સમ, તેમાં પેલી પસાવેલી વસ્તુ નાખી, ૨૪ કલાક રહેવા દેવો. ત્યાર પછી ખાંદિર કાઢી, થોડાં સુકવી મેથી. ઉગ્ધા લાલ રંગ ચડી ગયેલો જણાશે.

૩૫ શૃંગારની પરદેશી દવાઓ

૩૫ શૃંગાર માટે વપરાતી દવાઓ મોટે ભાગે પરદેશી આવે છે, જેના ભાવ લગામને કારણે જમણા ત્રણમણા યમ ગયા છે અને આજની દાલતમાં તે દજા વધવાનો સંભવ છે.

આ તે સુન્દરી તક છે, જે કદી કદાચજ દાઢ લાગે છે. આજેજ મંડી પડે એવી દવાઓ બનાવવા ન્દાની પુંછમાં સેંકડો રૂપિયાની માસિક આવક મેળવવાની આ ખરી તક છે.

અને એ દવાઓની બનાવટ વિશે મુંઝાવાનું નથી. કારણ કે, તમારા સલાહકાર તરીકે

કે સ્મે ટિ કસ

મયજુદ છે, જે ૩૫ શૃંગારને લગતી દરેક ચીજ બનાવવા, વાપરવા અને વેચવાને લગતી માહિતીનું ખાસ પહેલું અને એકલુંજ શુભરાતી પુસ્તક છે. એના વિષયવાનુક્રમની જાંખી આ રહી:—

કલક્રૂં થા પિત્રાળ	મિલક ઓફ ટાઈલેટ	વાળ માટેના લોશન
કાળજી અને સુરમે	— રોઝીક	વાળને સુગંધાર બનાવનાર
કીમ એલી	રૂઝ, પ્રવાહી:	પ્રવાહીઓ
કોલ્ડ ક્રીમ	— ૫ ૨૨	વેનિશિંગ ક્રીમ
ચિદર માટેના પાવડર	— મલમ	રોઝુ પ્રવાહી
— લોશન	લાઈમ્બુસ ઝિલસરી	— પાવડર
દુધ થા માલિક વોસ	લાલીના ઉપના સાબુ	રદાઈ ક્રીમ
ટાઈલેટ પાવડર	લિપસ્ટિક	સ્નેો ક્રીમ
— મિલક	વાળ કાઢનાર દવાઓ-ક્રીમ	સાબુ અમ્બરી
— સમુખો	— પ્રવાહી	— કાર્બોનિક
તરલ અક્કડા	— બૂખીઓ	— મધુધી
તેલની વામ કુર કરવી	— સાબુ	— શુભાળી
— કોપરેસની	વાળ માટેના ક્રીમ	— અમેલીને
— તવની	વાળ માટેના તેવ	— ઠંડાણખારનો
— સીંચદાણાની	— કેવડાનું	— ટાઈલેટ
તોલ માપ	— ખરા સુગંધીદાર	— દવાઈ
દવાના નામે લિલે	— ખસનું	— પ્રવાહી
દત્તમંજન. કાર્બોલિક	— ગુલશરીનું	— પાર્મા વાયોલેટ
— ક્રીમ	— અમેલીનું	— બદામી
— પેસ્ટ	— અંધાનું	— ભુરી
... બૂખીઓ	વાળ માટેના તેલો બનાવટી	— મુરંકનો
નેલ પોલિશ	— સુગંધીદાર	— ચકાન્ગ ચવાન્ગનો
પોમેડ અને પ્રિલિયનટાઈન	— બોરસલીનું	— જવેન્ડરી
ફેઈસ પાવડર	— મકાસર	— વર્બેના
— લોશન	— મોગરનું	— વેનીશ
બાથ સોલ્ડ		દબ્બલ માટેના ક્રીમ-સાબુ
મિલક ઓફ આમન્ડસ		
— — એરીસ કમ્પાન્ડ		

ખાસ બીજી આવૃત્તિ: એન્ટિક કાગળ, ૯૬ પાના, સુદર ૭૫૫ અને મોદક રૂપરંગ કોમલ માત્ર એક રૂપિયા (દપાલ ખર્ચ દોઢ આનો) (જર્મી અને વિદેશ: બે શિલિંગ)

કમર ઓફિસ, સોદાગરવાડા સુરત.

પશ્ચિમની વેપાર પદ્ધતિમાં જિલ્લા ઓફ ઓરિજિનલ્સ જે રચાન છે, તેવુંજ રચાન હિન્દની દેશી પદ્ધતિમાં હુડીનું છે, અને જે કે જિલ્લા ઓફ ઓરિજિનલ્સ અને હુડી વચ્ચે સામ્ય થયું છે, તો પ કેટલીક વિગતોમાં સદજ ફર પડ્યું છે.

હુડીનો રિવાજ હિન્દમાં ઘણા લાંબા કાળથી-નેગોશિયેશન ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ થયો તે પહેલાંથી-પ્રચલિત છે, પરંતુ હવે અમુક અમુક જાગરોમાં હુડીના ચલણ પર એ કાનુનના નિયમો લદાયા છે અને તેથી, બ્રિટિશ હિન્દ અને દેશી રાજ્યો વચ્ચેની હુડીઓ વચ્ચે ફર્ક કરવામાં આવ્યો છે, બ્રિટિશ હિન્દ વચ્ચેની હુડીઓ દેશના હુડીઓ મળ્યા છે. જ્યારે બ્રિટિશ હિન્દ અને દેશી રાજ્ય વચ્ચેની હુડીઓને દેશ જાદિરની (પરદેશી) હુડીઓ સે ગણામાં આવે છે.

હુડીના લાભ

હુડીનો કૌથી મોટો લાભ નાણા વ્યવહારની સરગતાનો છે. હુડીનું ચલણ અંધ કરી દેવાય તો વેપાર વ્યવહારમાં કેટલો અંબીર પડ્યો આવી જાય તેનો સદજ ખ્યાલ હુડીની ઉપયોગિતાના નીચના દાખલા પરથી આવી સક છે:-

સાહોરની 'અ' પેદીને મદાસની 'ખ' પેદી પાછોથી રૂ. ૧૦૦૦નો મદાસ ખરીદ્યો હોય, તેને લાહોરથી મદાસ ખાતે રૂ. ૧૦૦૦ મોકલવા છે બીજે હાથે, સાહોરની 'ક' પેદીને મદાસની 'ખ' પેદીને રૂ. ૧૦૦૦નો મદાસ વેચેલો હોય, મદાસની 'ખ' પેદીને રૂ. ૧૦૦૦ સાહોર મોકલવા છે.

સામાન્ય: સાહોરથી રૂ. ૧૦૦૦ મદાસ મોકલના-અને બીજી પેદી

ખાતે મદાસથી રૂ. ૧૦૦૦ સાહોર મોકલના- દરેક વેળા સદજે ચાર પાંચ રૂપિયા ખર્ચ થઈ જાય છે, એટલુંજ નહિં પણ એમાં પાંચ સાત દહાડા જેટલો સમય પણ વોની જાય છે. પરંતુ હુડીની પદ્ધતિથી એમાં સદજે ખર્ચ થતો નથી અને પૈસા તરતજ મળી સકે છે.

જોની પદ્ધતિ એ છે કે, સાહોરની 'ક' પેદી મદાસની 'ખ' પેદી પર

હુડીનો નમુનો

નંબર..... સુરત તારીખ.....
સુરતથી લખીતન.....ના સહાય વાંચ્યો.
જત અમારે ખાને ઉધારી રૂ.....અંકે
રૂપિયા.....નીમે.....થી બગલ્યા,
અમાર: વતી રોક.....ને, આ સાલ
જોગ હુડી પહેરવા પછી તરતજ હાથ ફેલાયું
જોઈ, મામ મરથ મોકલ કરી, યશક
મદાસના ધારા મુજબ આપને નિશાની
એ જો, કાળજ મધે લખીશું. તારીખ.....
રૂ..... સદિ.....

રૂ. ૧૦૦૦ની હુડી લખી, સાહોરની 'અ' પેદીને-જેને મદાસ પૈસા મોકલવા છે-રોકડોથી વેચી દે છે. સાહોરની 'અ' પેદી એ ખરીદેલી હુડીને મદાસની 'ખ' પેદી પર રચાના કદે છે, જે તેને મદાસની 'ખ' પેદીને આપી, રૂ. ૧૦૦૦ તરતજ મેળવો મે છે. જોગ એક માત્ર હુડીથી જો મોદાઓનાં લેણ હોય પૂર્તી જાય છે અને ખર્ચમાં તથા સમયમાં પુષ્કળ બચાવ પાવ છે.

હુંડીના પ્રકાર

દેશી પદ્ધતિ હુંડીઓ એ પ્રકારની હોય છે:-

૧. દર્શની હુંડી

૨. મુદતી હુંડી

એ મુખ્ય એ પ્રકારો, કેટલાય પેટા-

પ્રકારોમાં વહેંચાયા છે:-

૧. શાહજોગ હુંડી

૨. ધણીજોગ હુંડી

૩. નામજોગ હુંડી

૪. જોખમી હુંડી

૫. ઝિકરી હુંડી

દર્શની હુંડી એટલે તરતજ ભરપાઠ

કરવાની હુંડી. તે દેખાડે થવા પછી તરતજ -યા હુંડી માટેના જ્યા ત્યાના પ્રચલિત રિવાજ પ્રમાણે ઇંટના અપાતા સમય દરમિયાન-ભરપાઠ કરવીજ જોઈએ. તેમ નહિ કરાય તો, હુંડીને અસ્વીકાર થયે ગણાય છે.

મુદતી હુંડી એટલે અમુક મુદત પછી ભરપાઠ કરવાની હુંડી તે ૧૫ દિન, મહિનો, બે મહિના કે ત્રણ, છ વા નવ કે બાર મહિનાની મુદતની હોય છે, અને જે દહાડે દેખાડ કરવામાં આવે, છે તે તારીખથી તે મુદત ગણવામાં આવે છે.

શાહજોગ હુંડી એક, પ્રાચીન ‘ઓર્ડર’ હુંડી છે. તેની જીપર, હુંડી રાખનારની સહી રાખ હોયી ઝુરરી છે તે, જોના નામે લખાઈ હોય તેનેજ-યા તે લખે તેને-ભરપાઠ કરવામાં આવે છે.

ધણીજોગ હુંડી ‘બેર’ હુંડી છે. ગમે તે શખ્સને ભરપાઠ કરી સકાય છે.

નામજોગ હુંડી એટલે અમુક શખ્સ યા પેદીના નામે લખાયેલી હુંડી. તે, તે શખ્સ યા પેદીનેજ માટે હોય છે; બીજને નામે ફેરવી સકાતી નથી.

(૧) દેખાડ દરજો એટલે કે હુંડી આવી છે. તેના ખબર-હુંડી દેખાડીને-આપવી

જોખમી હુંડીનો વપરાસ આજ

પ્રચલિત હતો, હવે તે બિહુજ બંધ થઈ ગ છે. આગળ કાગમાં જ્યારે દેશ પરદેશને વાદન વ્યવહાર સજામત ન હતો, ત્યારે અ જોખમી હુંડી લખાતી હતી. ‘એનો અર્થ’ કે થયો હતો કે, જે માલ ખાતે આ હુંડી લખાઈ છે તે, માલ ખરીદનારને સહીસહામ પહોચે તોજ તે એ હુંડી સ્વીકારવા બંધા છે-માલ રસ્તામાં યુમ થઈ જાય ત્યા તુકસા પામેજો મજે તો ને શખ્સ (યા પેદી) હુંડી સ્વીકારવા બંધાતી નથી અને તેના અસ્વીકાર, વાજબી લેખાય છે.

ઝિકરી હુંડી એટલે ઝિકરી ચિઠ્ઠી સંદનની હુંડી. એની પદ્ધતિ એ છે કે જેને નામે હુંડી લખાઈ હોય તે જે તેજો સ્વીકાર ન કરે-ભરપાઠ કરવામાં નિષ્ફળ નીવડે તો, એ હુંડી ઝિકરી હુંડી થઈ જાય છે અને પછી પેદી ઝિકરી ચીઠ્ઠીમાં ‘જેનું’ નામ ફામ લખ્યું હોય, તેને દેખાડ કરી, પેસા પુરુષ કરવામાં આવે છે. આ રીત પણ આગળ જમાનાની છે. હવે તેમાં એટલો ફેરફાર થયો છે કે ઝિકરી ચિઠ્ઠી છુટી લખવ ને જાહે, હુંડી પરજ એવા બીજા શખ્સ યા પેદીનું નામ લખી દેવાય છે.

હુંડીનું લખાણ

સામાન્યતઃ હુંડીનું લખાણ છાપેલું હોય. તેમાં નામ ફામ અને રકમ ઉમેરી દેતા, હુંડી સંપૂર્ણ થઈ ગણાય છે, છતાં છાપેલા હુંડીને જાહે સાદા કાગળ પર ફાચે લખેલી હુંડી પણ આલી સકે છે. હુંડી છ પેસી હોયજ જોઈએ, એનું નક્કી નથી.

હુંડી સંપૂર્ણ અને કાનૂની થવા માટે નીચવા મુકા પર પ્યાન રાખવું ઝુરરી છે:-

૧. હુંડી લેખિત હોયી જોઈએ અને તે સ્વતંત્ર રીતે લખાયેલી કે છાપેલી હોયી જોઈએ. અમુક પત્રમાં એક બે વાક્ય એ મતસજવા લખી દેવાથી, તે હુંડીની ગરજ સારતો નથી.

- ૨, હુંડીની રકમ રૂપિય રીને આંકડા અને શબ્દોમાં લખાવી જોઇએ.
- ૩, હુંડીની રકમ પ્રચલિત સિક્કા યા નોટોમાં, લારપાઇ કરનારની સગવડતા મુજબ અપાય છે. તેમાં અમુકજ સિક્કા યા નોટો આપવાની રહેતો હોવી જોઇએ નહિ.
- ૪, હુંડી સ્વતંત્ર હુકમરૂપ અને બિનચર્ચા હોવી જોઇએ-સિવા કે, મુદતી હુંડી માટેની મુદત.
- ૫, હુંડી પર હુંડી લખનારનું પુરું નામકામ, જેની ઉપર લખાઇ હોય તેનું નામકામ તથા તારીખ સાફ સાફ લખવી જોઇએ.
- ૬, હુંડીની નિશાની-એટલે કે હુંડી લખનાર, હુંડી લખી દેવાવાની ખજાર જેની ઉપર હુંડી લખી હોય તેને તરતજ આપવી જોઇએ કે જેથી તેને ખાતરી થઇ જાય કે હુંડી ખરી છે, એમાં દુભાઇ જેવું કશું નથી.

હુંડી ઉપરની રેખા રૂબરૂ

- ખીજ નાણા-લખતો પ્રમણે હુંડીઓ પર પછી નીચે પ્રમાણેની રેખા રૂબરૂ છે:
- દર્શની હુંડીઓ માટે: રૂ. ૨૦થી
- વેધુ ગમે તે રકમની હોય તો એક આનો મુદતી હુંડીઓ માટે:
- (મુદતી એક વર્ષની ઓછી હોય ત્યારે)
- હુંડીની રકમ રૂ. ૨૦૦ લગી હોય તો ત્રણ આના
- રૂ. ૨૦૦થી વધુ પછી રૂ. ૪૦૦
- લગીજ હોય તો છ આના
- રૂ. ૪૦૦થી વધુ પછી રૂ. ૬૦૦
- લગીજ હોય તો નવ આના
- રૂ. ૬૦૦થી વધુ પછી રૂ. ૮૦૦
- લગીજ હોય તો બાર આના
- રૂ. ૮૦૦થી વધુ પછી રૂ. ૧૦૦૦
- લગીજ હોય તો પંદર આના
- રૂ. ૧૦૦૦થી વધુ પછી રૂ. ૧૨૦૦
- લગીજ હોય તો રૂ. ૧-૨-૦

૩. ૧૨૦૦થી વધુ પછી રૂ. ૧૬૦૦
- લગીજ હોય તો રૂ. ૧-૮-૦
૩. ૧૬૦૦થી વધુ પછી રૂ. ૨૫૦૦
- લગીજ હોય તો રૂ. ૨-૪-૦
૩. ૨૫૦૦થી વધુ પછી રૂ. ૫૦૦૦
- લગીજ હોય તો રૂ. ૪-૮-૦
૩. ૫૦૦૦થી વધુ પછી રૂ. ૭૫૦૦
- લગીજ હોય તો રૂ. ૬-૧૨-૦
- ૩ ૭૫૦૦થી વધુ પછી રૂ. ૧૦,૦૦૦
- લગીજ હોય તો રૂ. ૮-૦-૦
૩. ૧૦,૦૦૦થી વધુ પછી રૂ. ૧૫,૦૦૦ લગીજ હોય તો રૂ. ૧૩-૮-૦
૩. ૧૫,૦૦૦થી વધુ પછી રૂ. ૨૦,૦૦૦
- લગીજ હોય તો રૂ. ૧૮-૦-૦
૩. ૨૦,૦૦૦થી વધુ પછી રૂ. ૨૫,૦૦૦ લગીજ હોય તો રૂ. ૨૨-૮-૦
૩. ૨૫,૦૦૦થી વધુ પછી રૂ. ૩૦,૦૦૦ લગીજ હોય તો રૂ. ૨૭-૦-૦
૩. ૩૦,૦૦૦થી વધુ માટે, દર
- રૂ. ૧૦૦,૦૦ માં તેના
- કાંઈ લાગ માટે રૂ. ૮-૦-૦

મુદતી હુંડીઓ માટે :

(મુદત એક વર્ષથી વધુ હોય તો)

હુંડીની રકમ રૂ. ૧૦ લગીજ હોય તો

જે આના

૩. ૧૦થી વધુ પછી રૂ. ૫૦
- લગીજ હોય તો ચાર આના
૩. ૫૦થી વધુ પછી રૂ. ૧૦૦
- લગીજ હોય તો આઠ આના
૩. ૧૦૦થી વધુ પછી રૂ. ૧૨૦૦
- લગીજ હોય તો રૂપિયા એક
૩. ૨૦૦થી વધુ પછી રૂ. ૩૦૦
- લગીજ હોય તો રૂ. ૧-૮-૦
૩. ૩૦૦થી વધુ પછી રૂ. ૪૦૦
- લગીજ હોય તો રૂ. ૨-૦-૦

(અનુસંધાન પૃષ્ઠ ૫૧૩ પર) "

વૈદક ધંધાદારીઓ અને સર્વોપયોગી સચિત્ર
ગુજરાતી વૈદક ગ્રંથ

મેડિકલ પ્રેક્ટિશનર

૫૦૦ પાનાં ૧૦૦ ચિત્રો ડી. ૨-૦-૦ પાસ્ટેજ લુદ્ધ
જેમાં દરદેતા કારણ, ચિન્હ અને ઉપાયો, અક
સ્માતના પ્રકારો, શારીર વૈદકશાસ્ત્ર ચિત્રો સાથે, ન્યાય
વૈદકની માહિતી, બ્રિટિશ ક્રામિકાપીઆની આશરે
૫૦૦ દવાઓની બનાવટો ઉપયોગ સાથે, આર્થ્રાઇટિસની
બનાવટો જેવી કે, ચુર્ચ, મુટિકાઓ, ધાતુ સોધન મારણ,
રસ, ભસ્મો વગેરે. બાયોકેમિકલ દવાઓ યાને વ્યાધી
હજાર પણ ઔષધ બાર વાપરવાની રીત, ગત્ર સાથે,
પ્રમુતિશાસ્ત્ર ચિત્રો સાથે, ઇન્જેક્શન થેરેપી યાને ત્વચા
દ્વારા પિચકારી વતી શરીરમાં દવા દાખલ કરવાની રીત
ચિત્રો સાથે. શુદ્ધોપયોગી પેટ દવાઓની આશરે ૧૦૦
સંદેશાદ્યો બનાવી પુષ્કળ પૈસા કમાવી શકાય તેવી
બનાવટો, રાસ્ટ્રિકિયાને લગતું જ્ઞાન ચિત્રો સાથે, પાદ
બાંધવાની રીત ચિત્રો સાથે વગેરે આપેલ છે.

લખો:- ડૉ. ઉમર માનજી ચૌહાણ એન. કમ્પની, ગોંડલ (હાદિયાવાડ)

અથવા કુમર ઓફીસ, સોમનગરગઢ, મુરત.

ફાજદારી કાયદાનું સર્વો-
પયોગી પુસ્તક

ફાજદારી કાયદાનો શિક્ષક

૧૦૦ પાનાં કી ૩.૨-૦-૦ પે. લુદ્ધ
જેમાં મુખ્યત્વે ફાજદારી કાય-
દાઓ જેવા કે, ઇન્ડીયન પીનસ-
કેડ, ફેસમા દબાવે પ્રેસીજર
સાથે, કીમીનસ પ્રેસીજર ગેડ,
ડીકા દબાવે સાથે, દિંદુરતાનો
પુનઃચા એક્ટ, મુંબઈની ડીસ્ટ્રીક્ટ
પોલીસ એક્ટ, જુમ્હૂર એક્ટ,
ટોરનો અનિકમલ એક્ટ, વિ
પોલીસ એક્ટ, મોટર એક્ટ
રેલ્વે એક્ટ, એક્ટટ્રાડીશનલ એક્ટ
વિગેરેનો સમૂહ, જેથી નેવાંનાર
ફાજદારી કાયદાનું જ્ઞાન મેળવી
શકે છે.

ઈકબાલ

[બાય વીકલી]

જર્માના મુસ્લિમ ગુજરાતીઓનું સાનું રહ્યું છે
એ દિનું મુસ્લિમ હતિશક્તિમાં પેન્ટ કાઢે
આપણું રહે છે.

અડ્યાડીવામાં બે વખત પ્રગટ થાય છે
મુસ્લિમોના હકો માટે હક-નિડન ચલાવવા
હંમેશા તૈયાર રહે છે
તે સ્થાનિક અને પરદેશીના સ.ચા સમાચારો
પુરા પાડે છે

હવે દરેક મુસ્લિમ ગુજરાતીની રૂઝ છે કે તે
પોતાના આગેજોને બ.અસદ બનાવવા
ઈકબાલની ત્રિદગી લાગી બનાવે.

દિંદના મુસ્લિમો તમારા જર્માના ભાઈઓની
દાસન મળવા ઈકબાલ નિયમિત વાંચો
મેનેજર:- ઈકબાલ બાય વીકલી

૧૫૨, હુમ્મલ સ્ટ્રીટ મુંબઈ.

ખાલસખા

[બાયકોનું માસિક]

તંત્રી: હિંમતલાલ, જુ. શાહ
ખાલસખા એકત્રી પાતો કે મપગોળા
રજી નથી કરતું, પણ ખાલસખાને ઉપયોગી સર્વ
વિષયો રિસાલુની દૃષ્ટિએ રજી કરે છે.

એનો દરેક અંક બાલસાદિત્વના નિષ્પદન
ત્રેખકોના લેખોથી ભરેલો હોય છે.

જુનથી ત્રીજી વર્ષ. આ વરસના પ્રાદેશોને
૨-૩ ખાલ અંકો અને બેટ પુસ્તકોના સાથ
મળે છે.

તાકરિ પ્રાદેક થઇ જાઓ.

પારિક લખાવમાં

દેશમાં ૩ ૩, પરદેશ ૩ ૪. (શિ ૧)

લખો:- ખાલસખા કાર્યાલય: અમદાવાદ,

[કિલ્લો કામમાંથી લાખો રૂપિયા મેળવનાર] મેકકેલનની વિજય-કથા

અમેરિકાના ન્યૂ ઓરલીયન્સ શહેરમાં આવેલી સાતમેર નામની બેન્કની જગનમાં 'મે.લામાં મેકુ' બુકાલકામ કરતું કારખાનું છે તેમાં ૬૨ અડવાડીયે કપડાના અઢાર હજાર પોટમાંથી ધોવાય છે.

જે કારખાનાના માલિકનું નામ ટી. જી. સી. મેકકેલન છે. તે તરીખ માંગાપતો દીકમે હતો, અને ચોતાના કારણે પોપણ માટે તેને દાનપણથીજ નવકરીઓ કરવી પડી હતી.

પ્રથમ તે અઠવાડિક ચાર ત્રિજિગના પગે તે એક માળાને

મુંજઈની પ્રખ્યાત કાચમંડળુખીસી ડૉસિંગ કમ્પનીના ઇતિહાસથી ઘણું જોણા બજાર છે. એના સ્થાપક માઈ અલ્બ-દાખાદના એક સામાન્ય ધોળી હતો, પણ ચોતાના સાદસે કરીને તેમણે ચોતાના ધંધાને જાણે એવો તો વિકસાવી દીધો છે કે કાચમંડળુખીસી ડૉસિંગ કમ્પનીનું નામ મુંજઈમાં તો ખપર, તે તો સ્થાનિક વાત થશે-મુજાઈ બાહિર પણ દૂર દૂર જઈ પરખતું સખ્ત થઈ પડ્યો છે અને દેશને ખુણે ખુણેથી કપડા મુંજઈ ખાતે ચે.વા માટે મોહકાય છે.

અમેરિકાના એક એવાજ ખીલ સાહસની કથની આ રહી એ, સાહસિકપણ દેખ તો ગમે તેનો નહોતો અને નમાણે ધધો દેરલો વિકસાવી અને આગળ પપાલી સકાય છે, તે ખાડે છે ખીલગી એ પરથી મંદક પ્રેરણા છે એજ એનો હેતુ છે અને એજ સખજસર એને "ઈન્ડિયન બુક" માથી અને ફરી વાર કાપી છે.

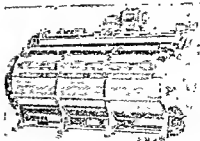
વધરાની તેની હજી ન હતી. તેને એટલો વેપાર પુરતો લાગ્યો અને તે એટલેથીજ સતોય માની બેઠો.

મિત્રની સલાહ

ન્યૂ ઓરલીયન્સ શહેરના એક દેનિક વર્તમાનપત્રના જાહેર ખખર વિકાગનો મેનેજર, જે મેકકેલનનો જોગખીતો હતો, તેણે એક દિવસે જાહેર ખખર આપવા સંગધી તેનું ધ્યાન ખેંચ્યું અને ચોતાના છાપામાં અર્ધા પાનાની

બુકાલકામ કરનાર

ત્યાં નવકરીઓ રહેશે અને એટલા અગામાંથી કંડકમરથી તેણે કેટલીક મુકને સાદ પેંડ એકઠાં પણ કર્યાં. પછી આ પુંજઈ તેણે એક નાનકડું, જરીપુગલું કપડાં ધોવતું કારખાનું ખરીદ્યું અને રત દિવસ સખત મિદનત કરી, અઠવાડીયે કપડાના ચાર હજાર પોટમાંથી ધોઈ સડે એટલી હદે તેને પહેંચાડી દીધું. અહીંથી આગળ

બુકાલકામ કરનાર

રસશાળા ઔષધાશ્રમ, ગોંડલ (કાઠીઆવાડ).

ગોંડલ મહારાજશ્રીના અશ્રમે અને રાજવંશ છારામ કાઠીના સારથીશ્રી દેખરેખ નીચે ત્રીસ વર્ષ થયાં ચાલતી આ ગોંડલ રસશાળાનાં બરમ, રસ, રસાયન, ગોળી, અજન, ક્ષાર, તેવ ધૂન ચુર્ણ, અવલેહ આયન, પેટાં પગેરે કૃતિના સેંકડો જાતનાં આયુર્વેદિક શાસ્ત્ર સિદ્ધ ઔષધો બને છે.

મહાલક્ષ્મી વિલાસ

આ ઔષધના સેવનથી છાતી, ફેફસાં, લીવરની નળજાઈ, ધાતુક્ષીણતા, ક્ષોહીની શીકાશ, વીર્વક્ષીણતા, નરવશતા, કમતાકાત આદી દરોનો નાશ થાય છે અને તાત્કાલીક ક્ષયહો ધાય છે. સ્ત્રીઓ, વૃદ્ધો અને તરૂણોમાં કોઈ પણ કારણે આવેલી અશક્તિ આ દવાના સેવનથી દુર થાય છે અને પુનઃ શક્તિ પ્રાપ્ત થાય છે. તેમજ શક્તિ, આયુષ્ય અને કાન્તિ વધે છે. મન હુમેશાં આનંદમાં રહે છે. શોક, ઉદવેગ, વેસાની અને બેચેની હુમેશ માટે ચાલી ન્તય છે. પરેજી કાંઈ નથી.

કી. તોલા ૧ ના રૂ. ૭

સુવર્ણ વસંત માલતી

છાતી ફેફસા મગજ અને આંતરડાને જળવાન બનાવે છે. ક્ષય રોગને મટાડે છે. તોલા ૧ ના રૂ. ૧૨-૦-૦

દરેક ભાપાના સંપુર્ણ સુચીપત્ર (પ્રાઇસલીસ્ટ) મફત

હું આફ્રીસ અને કારખાનું ગોંડલ-કાઠીઆવાડ

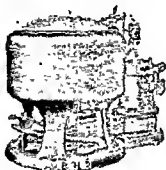
અન્ય:-કાલબાદેવી રોડ, નં. ૪૧૨ વસંતવાડી, મુંબઈ નં. ૨

ઝાહેર ખખર મફત હાથી દેવા જણાવ્યું.

ઝાહેર ખખર મફત હાથી જે મેકેકેનને 'રેન્કુ' નહિ, પરંતુ તેણે ઝાહેર ખખર પ્રત્યે ધુન થવાનું તે આપવા માંડ્યું. અને આ તે પહેલા વર્ષે મેકેકેનને એક દઝાર પાંડ ઝાહેર ખખરોમાં ખર્ચવા નક્કી કર્યું.

સફળતા

ઝાહેર ખખરોના પરિણામે મેકેકેનને વેપાર ધણે વધવા માંડ્યો અને તેણે ઝાહેર ખખરો ઉપર દહા વધારે ખર્ચ કરવા માંડ્યો. ને સમયે ન્યુ ઓસ્ટ્રેલિયન સ્ટેટમાં દખશી સ્ત્રીઓ મહીય સત્તાઓમાં કપડાં ધોવાનો ધંધો કરતી

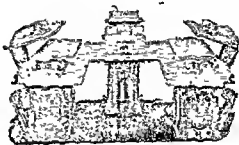
ધુસાઈ ચંચ : ૩

હતી મેકેકેનને પોતાની ઝાહેર ખખરો દ્વારા જનતાને ગમીમ જગ્યાઓએ કપડાં નહિ ધોવ-ફાવવા અને નેમ કરી માંડગીના જંતુઓને દુર રાખવાનો સંદેશો પાઠી, એટલો જગૃતિ પવરા કરી કે ડેર ડેર મહીય જગ્યાઓએ કપડાં નહિ ધોવફાવવા મળે ચર્ચા થવા લાગી. એ પછી તેણે એક કમીસ્ટને મોકરીએ રાખી, કપડાં ઉપર જુદા જુદા પ્રકારનાં પાણી, સાબુ વગેરે કેવી અસર પડે છે, એની તપાસ કરાવવા માંડી. તેણે નવિન પ્રકારના ઉત્તમ મશિનો ખરીદ્યાં. (એવા પાંચ મશિનોના મિત્રો આ સેળમાં આપ્યા છે)

તેની ઝાહેર ખખરોથી જનતાને પણ મજાજ ફાવેલો થયો. તેના હરીફોને પણ ઉત્તમ પ્રકારે કપડાંઓ ધોવા નર્મ પડી અને તેનો વેપાર વધતો ગયો.

એક મુશ્કેલી

આ પછી તેને એક નવિન પ્રકારની મુશ્કેલી નહી અઠવાડિયાના પહેલા ત્રણ દિવસ-એટલે સોમ, મંગળ અને બુધવાર-નેનો તા અનિરપ કામ આરંભ, પરંતુ ગ્રેક, શુક્ર અને શનિવારે તેને કાજુંજ જુગ કામ મળતું. તે આ મુશ્કેલી કાઢી પોતાના એક મિત્ર કેને સલાહ માટે ગયો. મિત્રે સલાહ આપી કે ઝાહેર ખખર દ્વારા લોકોને ખખર કરી દેા કે સોમવારે ધોવા માટે મોકમાપેલા કપડાં

કપડાંને અસતરી કરનાર યંત્ર

બુધવારે સાફ કરી મોકલારો. શુક્રવાર અને સનિવારે કપડાં ધોવા મોકલનારને 'દસ દસ ડિસાઈન્ડ અપાશે

મેકેકેનને જો પ્રમાણે કર્યું અને શેડીજ સુદનમાં તેને અઠવાડિયાના દરેક દિવસોએ એકવારે કામ મળવા લાગ્યું.

ખંડનવાર સાહસ

મેકેકેનને પોતાની ઝાહેર ખખરોથી વેપારને એટલો બધો વધારી દીધો કે હુંક સમ-યમાં તેના હરીફોને દેવાળીવા જાનવાતો, સમય આપી લાગ્યો. ઝાહેરમાં બીજી નવ લેન્ડીઓ હાલી. જે દરેકના ઉપરુટને મેકેકેનની જુલા-

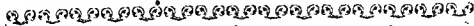
વેપારની ચાવી

ધંધાની મંદીથી ગમરાતા બાઇ પટેને માટે આ પુસ્તક આશિર્વાદ શીમાન છે. પર બેઠાં બેઠાં ધંધાની રોકાણ કે નવરસી હોવા છતાં, નામની પંદર પચ્ચીસ રૂપિયાની પુંઝમાં વેપાર શરૂ કરવો અને પૌતાની આવક કેમ વધારવી એની વિગતવાર માહિતી આ પુસ્તકમાં અપાઈ છે. તે ઉપરાંત જુદા જુદા નાના મોટા ૧૧૧ જીવનર કલેગોની પણ સંપૂર્ણ વિગત એના સંગ્રહ અને સારી ભાષામાં જણાવેલી હોઈ, પુસ્તક વલ્લુજ ઉપયોગી છે.

અનુક્રમણિકા-૧-આખરા નાખવાનું પાનું. ૨-કાનમાં થતા દર્દ મટાડનાર દવા. ૩-કોઈ કિંમત ૪ કોલન ચોટર ૫-ખાસી મટાડનાર દવા ૬-જીવનરક ઈર્ષાણી ૭-આમલી મારેનો પાવડર ૮-આમલીના રોગો દુર કરનાર મયમ ૯-મડાપણું દુર કરનાર સાચું ૧૦-જીવનર લાવનાર પાવડર ૧૧-જીવન મટાડનાર દવા ૧૨-દવાબંધન ૧૩-ફરેક માવના દર્દ દુર કરનાર ચમકારીક દવા ૧૪-જાંતનાં દર્દ મટાડનાર દવા ૧૫ દાહી બોડવા માટે લગાડવાનું કિંમત ૧૬-જાંતા બાળકોની દર્દ ૧૭-જાંડણ માટે મયમ ૧૮ પેન બામ ૧૯ ખીવ મટાડનાર દવા ૨૦-જોડામાંથી દુર્બંધ દુર કરનાર દવા ૨૧-લોચેન્ડગુ ચાવી ૨૨-લેમે નેટ પાવડર ૨૩-લોહી શુદ્ધ કરનાર દવા ૨૪-વાળ બાળક માટે પાવડર ૨૫-વાળ કોમોડનાર દવા ૨૬-વાળ કાઢવાનો પાવડર ૨૭-વાળ કાચા કરનાર કલક ૨૮-રોમ્બ પાવડર ૨૯-વાળમા નાખવાનું તેવ ૩૦-સાઈમનગુમ અને ગિનસાઈન ૩૧-શીતળા માટેની દવા ૩૨-Bath Powder ૩૩-સાધીવા મટાડનાર દવા ૩૪-કમોલિક સાચું ૩૫-તાક તળી ગોળીઆ ૩૬-સુગંધીદાર પોમેડ ૩૭-સુગંધીદાર સાચું ૩૮-ઉપેક્ષીક પાવડર ૩૯ ને ૪૦-કાણું ને બાઈન જુદ કિંમત ૪૧, ૪૨, ૪૩-કાણું, ટેની લાલ ને બાઈન જુદ પોનિસ ૪૪-ટેન્ડેવ પોનિસ ૪૫-બિં ૪૬-જુલી બળે નહિ એવી લાહી ૪૭-જાંધારાના ચળે એવી સાહી ૪૮-કપડીને ચોટરૂક બનાવનાર દવા ૪૯-કપડા પર લખવા માટેની સાહી ૫૦-કેલસાડું બળતમ્બ આંધું અને એવી દવા ૫૧ કાચ કે ચીનીના તુલેવા વાચણ બેડનાર મિશ્રણ ૫૨ ચમકારીક પાવડર ૫૩-ચમકારીક પ્રવાહી ૫૪-ચાલીનુ ગિલ્લ કરનાર પાવડર ૫૫, ૫૬-કુખો લખાણ માટેની સાહી ૫૭-ખુન સરેતો સાચું / બિંક આનાથી પણ આજનો એક રતવ) ૫૮-ખીજ કાતનું કાણું જુદ પોનિસ ૫૯-પ્રવાહી સરસ ૬૦-મિસવાદાઓ માટે ચમકારીક પ્રવાહી ૬૧-ફરેનિયર પોનિસ ૬૨-ફાક્ટેન પેન માટેની જુદ સાહી ૬૩-મસિનમા પુરવાનું તેજ ૬૪-આખીઓનો નાશ કરનાર કામળ ૬૫-રબર રૂપાળી માલી ૬૬-સાહીથી લખેલ લખાણ જુદાવનાર દવા ૬૭, ૬૮, ૬૯-કાળી, જુદ ને લાવ મલી ૭૦-પગપુ સાચું ૭૧, ૭૨, ૭૩, ૭૪ હોટોમાફની લાવ, લીલી, વા અને વાયોલેટ આલી ૭૫-કપુરની સુમશીયર ટિકીઓ ૭૬-કાઈના લેખલ ૭૭-ખરેખર ચિત્રતા પેસ્ટ કાઈ ૭૮-ચુપાળની સુગંધીયાર ટિકીઓ ૭૯-ચમકારિક રીસો ૮૦-ચમેલીની સુગંધીયાર ટિકીઓ ૮૧-નકુશ રૂમાલ ૮૨-ખાડા નવા બીયા ૮૩, ૮૪, ૮૫, ૮૬, ૮૭-હોટીકેઈઝ કાળા, જુદ, લાલ, લીલા અને વાયોલેટ કાર્બન પેપર ૮૮-તેપાર રબરના સિંગાઓ ૮૯ પવરાની રેકેટ ૯૦-ફેની પગપગદાર બોલ ૯૧, ૯૨-પુકાના મુખાકાર અને પાલ ૯૩-કાળા કાર્બન પેપર (ત્રી કાવના) ૯૪-રેકના ૫૬૬૧ ૯૫-રબર રેકાંબી બનાવક ૯૬ રેલી ૯૭ કાગળ ૯૮ રેકાંબી રૂમાલ ૯૯ જખી ૯૯-લાકડા ૯૯૧ જખી ૯૯-ફેની રૂ ઈન પોડ ૧૦૦-જીવન અવસરના તૈયાર કાર્ડ ૧૦૧-ચિત્રતા પેસ્ટ કાઈ ૧૦૨-ચિત્રચિત્ર મુખાકાર ૧૦૩, ૧૦૪, ૧૦૫ કાળા, જુદ ને વાયોલેટ કાર્બન પેપર ૧૦૬, ૧૦૭, ૧૦૮, ૧૦૯, કાળી, ફ્રેંચ, જુદ ને લાવ સાચું ૧૧૦-સુગંધ રૂમાલ ૧૨ જખી ૧૧૧-હોટોમાફ અર્થાત કુશીકેટ

૧૦૦ પાના : ઈ. આર્ટ પેપર કમ્પા કનર : કામળ માન અટી રપિયા : પેસ્ટર બે આના જુદા, (પેસ્ટર માટે પેસ્ટર સહિત સિંગિમ સાચું ચાર)

લખો:—કુમર ઓફીસ, મોદીયારાડા, મુરબા.

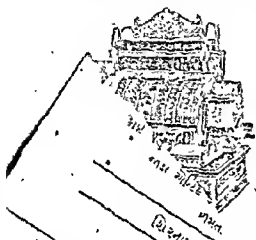

ચોર-નવકરોથી સાવધાન રહો

આજકાલ ગમે તે છાપું કોઈની વાંચે, અમુક તમુક પેટીના મહેના થા કારકુને અમુક દુધિયા કોથ પત્રેમાંથી ખજાર કરે દરે. નાણા-તંત્રી જેમ જેમ પધતી આવે છે. તેમ તેમ આવા જનારો વધુ અને વધુ ગતી રહ્યા છે.

ગમે તેવો કામચોર થા સુરા નવકરે દરે પાત્રી સંકે પહા આ પેશા-ચોરો તો તર પાત્રો એ ચોરી અરકાવતી રહી.

નવી દેનિકે નેમકે વતવતે ઉપરે-મી છે. કરલું કાપરા થાય છે: (૧) રિસ અને (૨) પેસાની ફેરી થતી છે

કેસ રજિસ્ટર ન્યાયતમાં સદજ મે થુ' છે, એ-પદ, પંજ એ પાયગિરે રેકાસ છે. પાછાપાછા મેના ચાલુ ખર્ચ ખમ કથ નથી અને એના પ્રાવા-પેસ ના રહજીનો નેમી રહે રો લ અ-તેત, ચોની દીખતી પ્રથમિરે રેકાસ પહુ વધારે પાની નેમની ખર્ચ

કેસ રજિસ્ટરની પકત પહુ આમ જવે છે. રિમાન-નોંધ અને પેમાની પાપતી દરે લખી નેવાર કરના જેવો પકત આવે છે નવી એક પત્રમાં એ કામ કેસ રજિસ્ટર પડે થુ' હાન એકદરે એ ખુદ રજાકારકર છે.

ખાલવાંચન

તેમના લાથમાં મુકી છુઓ, અને તેઓ ફેરકા રાજ થાય છે તેની આત્રી કરો. લણતા હશે તે તેના લખાણો વાંચીને રાજ થશે. નહિ લણતાં હોય તે તેનાં ચિત્રો જોઈને રાજ થશે.

'ખાલવાંચન'ના મહક થયું એટલે રાજતું ગામ એક પાછતું ખર્ચ અરીખતે પહુએ પરવડશે. પેસાદારને તો એ રમત વાત છે. તમે આહુક ન હોં તે આજે ૩. એ મનીએડરથી મોકલો

'ખાલવાંચન' સમર્થ અને સિદ્ધરત જાલસાદિત્પકાર થી વસ્તુભર કવિના તંત્રીપણા નીચે પ્રસિદ્ધ થાય છે, અને કું વખતમાં ને ખુજ વખણાઈ થયું છે ચિરત મુ-ખાલવાંચન કાર્યાલય, રાજકોટ.

અનાવિલ પોકાર

અનાવિલ કોમતું એકજ મુખપત્ર

લગભગ રિવાજે દર કો-એંગેને કચાતી ગયાવો એ દરિગિનુંજો લખાવથા અને વિષો અને ગામ ઉપરોમી એમો રજુ કરતું માસિક ૪ પિંક લખાજમ (બેટ પુરતક સહે) ૩. ૨-૦-૦૨ પદેશ માટે શિલ્પીગ આદ.

પ્રેસમાં લખાજમ પહુ આજરો અને અકાલવાર થાય છે.

શ્રી અનાવિલ ખંધુ મિર્ટીંગ પ્રેમ.

જુસનપુરી ખામી. સુરત. નાની દીગેટ બીટી મંગાનો.

કમરને સમતા વિધેયના પ્રયોજના જવાબો અને કમરાર મુદત પ્રગટ થાય છે. બેકી જેના વધુમાં વધુ પ્રયોજના જવાબ મળી સકશે.

ઉપાત્ત દ્વારા ખાનગી જવાબ લેઈએ તો ૨૨૨ પ્રાપ્ત દીઠ પાંચ આનાની (ખર્ચાં, આઠ આના અને પરદેશ નવ પેની) કીકોટો બીકળી. [પી. પી. ના ઓર્ડર સ્વીકારવા નથી.]

૨૪૫૨-મુ.કા.કોઈનાદૂર-પ્રકાર પ્રકારના શિરકીટ જનાવવાને સમગી પુરી માદિતી કમરના ૪૮, ૬૮, ૧૦૨, અને ૧૦૭મા અંકમાં જવાબ છે, તે જોશો. આપની પાસે એ અંકો ન હોય તો પંદર આનાની કીકોટો મોકલશો તો આંદથી મોકલીશું.

૨૪૫૩-મે. ઉ. દ. શ. અ. આંદવા-(૧) મામેફોગના વપરાયલી યાગીઓને અવાજ સુધારવાની જે દવાના નુસખો કમરમાં જવાબ છે, તેથી મોકલે જાએ તો એ યાગીઓને અવાજ સુધારી જશેજ, પણ જે યાગી ખુબ વપરાયો તેની અવાજ નુસખો સવ પસાઈ મોકલે તો, કમીય દવાથી કમરો નહિં પણ થાય. મર્મે તેમ હોય. એક વાત નકલ છે કે અવાજ સુધારો છતાં તદ્દન નથી યાગી

જેવો થય જેવો સાકમ નથી. (૨) ગેસોમાંકન પેટ્રોમને કહે છે. [નોંધ: ખાનગી જવાબ મારે પ્રાપ્ત દીઠ પાંચ આનાની ફી આપવા વિના જવાબ અપાતો નથી.]

૨૪૫૪-ન. મો. : નિઝામાબાદ-(૧) પતીર બનવાને સમગી માદિતી કમરના ૪૮મા અંકમાં જવાબ પૂરી છે (૨) વિદ્યાર્થીને જોડીએ જનાવવાના તદ્દન મુક્ત પેટ્રો પ્રયોગો તથા જાંછ માદિતી વ. મારે કમરના ૬, ૩૬, ૪૪, ૫૦, ૫૨, ૫૭, ૭૪ અને ૮૬મા અંકો જવાબ વિનતી છે (૩) વિદ્યાર્થીને જનાવવાને સમગી સચિત વિગતો કમરના ૬૦મા અંકમાંથી મળશે.

૨૪૫૫-અ. ૧. વ. અદમદાબાદ-સોદાને ૬૨ એટલે Soda lye.

વહાડકાવ વિના વધરાવળ [ગોળીમાં પાણી]

કુલ પંદર ગોળીઓમાં છ'ગી મારે સારું કરે છે.

મુંજકમાં મેળાપ ૬૨ મળીને તા. ૧ થી ૬

મુકામ-હરદવાલા બીલીંગ, ગાલપીસ. બાકીના દીવસોમાં મુદત મેળાપ

સખો:-ડૉ. જોન. જોલ. બર્મન હાઇડ્રોક્સીડ એસપર્ટ.

સાંકર જીવન.

તા.-૨ બાસાઈ વેદ-મુદત.

દાખલો સારા યોગે દાંડીઓના નામો અને વધુ જાણ બે આનાની દીકોટ બીકી મંગાવો

૨૪૫૫-હા. અ. સ. હા. મુ. સી: વિવ-
સેરા-(૧) દિનાઈસના વિવધનું અંગ્રેજી પુસ્તક
Disinfectants & Antiseptics છે,
જે રૂપિયા દોઢની કીમતે ફાઇ પછુ અંગ્રેજી
બુક્સેસર કોપી થળા સકશે. (૨) દિનાઈસ
બનાવવા માટે એમ તો ખાસ પત્રો આવતા
નથી, પણ ક્યારેક પત્રોની સહાય લઈ પણ
સકાય છે, પરંતુ એનો બધો આધાર દિનાઈસ
બનાવવાની પદ્ધતિ પર છે.

૨૪૫૬-મુદ્દમદન જોતપુર-કમરનું વાર્ષિક
સવાક્ષમ રકત ત્રણ રૂપિયા છે. (૨) જોટ
પુસ્તક આ વરે નથી. (૩) વાર્ષિક મદદના
શિદનામામાં ફેરવદલી કરવી હોય તો, તુ
શિરનામું દિ-કમાજ હોય તો તે મુક્ત થાય
છે અને જો તે શિરનામું પ્રમાણ પડેલનું
હોય તો, ત્યાનું વધારાનું દયાલુ ખર્ચ
ગળા મેવાય છે.

૨૪૫૭-ગ્ર. પી. ડે: મૃત્યુ-(૧) જર્મન
બનાવદના ગામ કરનારુ વજ બનાવનાર પેઢીનું
શિરનામું, લગમના સળાસર આપી સકાય
એમ નથી. (૨) દિવાસળીઓ માટેના મિથળો
તેવાર મળતા નથી. જુદા જુદા માપલો
આપી, પોતાની એ મિથળો બનાવવા પડે
(૩) સોડપુર ખાતેના કોમેસી આશ્રમમાં
દિવાસળીઓ બનાવાય છે એન લગની ખાજ
માલિતી માટે ડિરેક્ટર ઓફ હન્ડટ્રીઝ, જત્રાજ
અવનમેન્ટ, કલકત્તાને લખજો તા તેઓ પુરો
ખુલમો આપશે. [નોંધ: આપની જુબેરહા
માટે આભાર.]

૨૪૫૮-સ. સા: બંગાળી-(૧) જોટના
યંત્રકામ વ. વિગેનું શિક્ષણ આપનાર કેટલીક
શાળાઓ છે ખરી. તેમના નામ કામ તથા
શિક્ષણને લગની બીજી વિગતો કમરના ૧૪
મા અંકમાં છે. (૨) કેટલીક કપડાના વેપા-
રીઓના નામ કામ આ છે:—જડ કપડા,
ચાર્ટડ તેન્ડ ગિલ્ડીંગ, કલકત્તા; બોમ્બે કપડા

બંધા છે?—

આ હું નરો?

આજેનાં આમળો કામ તથા મધ્યા સઝ
કરી થા આજુ મેંકોને વિકસાવી, આર્થિક વધારો
મુકાઈ-વાવેતર સંબધી. અંક ૧૦૭ મો.

કી. ૨ આના

અંકમાળ ઉછેર-વિસ્તરે શેખમાળા. અંક ૩૧,
૩૩, ૩૫, ૩૭, ૩૯ અને ૪૧ મો.

કી. ૩. ૧-૨-૦

મરઘાં ઉછેર-મળો હો, મરઘી મોનાનાં ઈંડાં
આપે છે? જો કહેવન? ટુંક પુછમા ગામ થા
સરેમ્મા તમે સો એવા આ સાદા જતાં
ખરેખર ખૂબજ નકાવત ઉછેર-ઉછેરગતી પુરી
વિગતો. અંક ૪. ૫૧ અને ૧૮૧ મો.

કી. ૧૦ આના

મરઘાં-મેળો અને ખાતરની વિગતો. અંક
૪૩ અને ૮૯ મો.

કી. ૭ આના

માખણ અને પનીર-બનાવવા અને વેચવા
વિગે (૧) શેરમાળી ૨ શેર માખણ બનાવવાના
ભે: સંદિન) અંક ૪૮, ૮૫ અને ૧૦૩ મો.

કોમલ ૨૧ આના

માખી-કાગળ—માખીઓ દુર કરવા માટેના
Fly Papersની બનાવદ. અંક ૧૦૩ મો.

કોમલ ૪ આના

મિઠાઈઓ—પ્રકાર પ્રકારની કઝનબધ મિઠાઈઓ
બનાવવી. અંક ૭૦ અને ૭૨ મો.

કીમત ૮ આના

મીઠાનો તેજાખ-બનાવવાની વિગત. અંક
૯૮ મો.

કી. ૪ આના

મીઠાખતીઓ—બનાવદની સંપૂર્ણ માલિતી.
અંક ૩૭ અને ૫૬ મો.

કી. ૭ આના

મુખવિસાર-બનાવદના પ્રમાણબદ પુસ્તકાળા.
અંક ૬૨ મો.

કી. ૪ આના

[જુઓ પાનું ૫૧૯]

સિમિટ; ૧૯ મિટિસ ઇન્ડિયન સ્ટીટ. કમરના
એસ. એચ. બારનાફ સાદિગની કમરની,
પરે, આંગ્રેપા નાવક સ્ટીટ, મદરાસ છ. ૧ી;
રોયો એનકા રેસા સિમિટ, ૫ રોયલ એક્સ
એન્ડ પેન્સ, કલકત્તા. (૩) સીતાઈના બીજને
જારી માયા પર કુગદી ખાંદવાયા વાજમાંની
જી નાસ પામે છે. એનું તેક કાદવામાં આવતું
જાણીતું નથી.

૨૪૫૬-સ. ૨, ૫ી: રાઈફલ-૨૧) જી.
મોંગ પાવર જનાવવાની વિગત કમરના
૮૧મા અંકમાં છે. (૨) જીનીંગ, ડાઈંગ,
ફિનીશીંગ વ. ને સપના હેલ્થમાં હેલ્થ
પુરતકા માટે ન્યુ જુક કમ્પની, હોર્નબી રોડ,
રોડ, મુંબઈ ૧ ને સમુદ્રો. (૩) કમરના
૮૧મા અંકની કોમલ આર આના છે

૨૪૬૭-એસ. આર. રા: કુસ-કા-(૧)
કરીમ કલર કયો, તે ખુલાસાવાર જાયો. તે
સમજ સક. વ. (૨) લાણીની દાગ બનાવવાનો
પ્રયાગ કમરના ૮૬મા અંકમાં છે, તે જોશે
(૩) સુગંધી તેમજ, રસાઈટ સોપારી બના-
વવાના પ્રયોગો માટે જુઓ કમરના ૪૦
અને ૧૭૬મા અંક.

૨૪૬૯-ક. ૫. ૬: બેંગીર-(૧) સાજુ
બનાવવા માટેના વંત્રો માટે એચ. એચ.
હીનસ કમ્પની, એપોલો સ્ટ્રીટ, રોડ, મુંબઈ
૧ ને સમુદ્રો. (૨) પિપરમિન્ટ બનાવવા વંત્ર
પણુ એચ કમ્પની પામેયા બજી સકશે. (૩)
તારના બીસા બનાવવાના વંત્ર તૈયાર મળતા
નથી આદર આપી મંગાવવા પડે છે. એ
માટે Brookers (Oldbury) Limited,
Oldbury, Birmingham (ઇંગ્લેન્ડ) ને
જાણશે.

૨૪૬૯-સા ૬: મુંબઈ-(૧) વિજ્ઞાવની
જુના રોડ પાટજીન વેગનાર કલકત્તાના એક
વેપારીનું શિંદનામું આ છે:-એન એચ. રાકુર,
૭ રાઈમોલન સ્ટ્રીટ, કલકત્તા (૨) જાણની

પાના ૫૧૬થી આગળ }
સુરખા-૩મ બને છે ? અંક ૩૩ અને ૬૦મો.
કી. ૭ આના

મેન્ટલ-એસ મેન્ટલ બનાવવા. અંક ૨૬મો.
કી. ૩ આના
મોટર ટાયર-વપરાયલા ટાયરો ફરી વર નવા
કેમ બને છે ? અંક ૨૬ મો. કી. ૩ આના

મોરચુથું-બનાવટ. અંક ૧૬મો. કી. ૪ આના
અર્થિક ગુણલુકામ-ન્દાના દાથ-વંત્ર વડે
મોગ વ. મુશવાતો હુનર. અંક ૧૦૩મો. •

કી ૪ આના
બ્યારે સુશન-વાવેતર વિગે. અંક ૧૧ મો.
કી. ૪ આના
રખર-ખરા અને નકલી રખર-મિથે. અંક ૭૬
અને ૮૬ મો. કી. ૪ આના.

રખરના કુઝાર-રખરના કુઝારના નોની
પુછમાં ૨૮૦% જેટલો નફો કેમ મળે છે,
તેની પરી માર્ગદી. અંક ૧૦૭ મો.

કી. ૪ આના
રખર રેટરખ-બનાવટની માર્ગદી. અંક ૩૬,
૮૧, ૮૨ અને ૮૩મો. કી. ૧૫ આના

રખર રેટરખની શાહીઓ-કાળી, જી. લાસ,
વાયોલેટ વ રાહીઓ બનાવવી. અંક ૫૧
અને ૧૦૩મો. કી. ૭ આના

રંગબેરંગી પિત્તળકામ-પિત્તળને નવ જુદા
જુદા રંગો આપવા અંક ૪૬ અને ૫૨મો.
કી. ૭ આના

રંગબેરંગી શાહીઓ-સજવાની કાળી, જી.
જેક, જી. લાસ અને શીશી રાહીના પ્રત્યેક,
ભક્રો અને ટિકરીઓના કમરમાં પ્રયોગો.
અંક ૩૦, ૬૫, ૭૪ અને ૮૦મો.

કી. ૫૬૬ આના
રંગબેરંગી સાબુઓ-કપડાં રંગવા માટેનો
[હજી જુઓ પાના ૫૨૦ પર]

કાપડનો કલકત્તાના એક વેપારીનું નામ પુણપરજી નંબર ૧૪૫૮માં જાણું છે, તે જોશે (૩) જાપાની કલકત્તાના એક વેપારી આ છે:- મિત્રપુત્રીશી સોજી કેશા સિમિટી, ૧૩૫ કેનીંગ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.

૨૪૬૨-અ. અ: રંગુન-(૧) ફેરવકને લગતી સ્વતંત્ર ગુજરાતી પુસ્તકો તો નથી, જે કે કેટલાક જાપાઓમા એને લગતી લેખમા જાઓ અને ચિત્રો જાપાઇ ચુકયા છે. અલગત, ફૂદ્માં એને લગતું એક પુસ્તક છે ખરૂં. એ પુસ્તકની કીમત માત્ર આઠ આના છે. (૨) જર્મન માસ હવે દિન આવી સકનો નથી, જે કે જર્મનીનો જે મામ લડાઇ પહેલા દિન આવી ગયો હોય અને જેના પેસા વ પથુ લડાઇ પહેલા ચુકાવી દેવામા હતો, તેને વેચી સકાય છે. એ વિચેની પુરી વિચેનો માટે સરકારી ખાતામા તપાસ કરવાથી આવ બધુ જાણી સકશે. (૩) લાકડા પર લાખ-રંગકામ કરવાનો હુનર એક ગૃહસ્થોગ તરીકે થઇ સકે છે, એને લગતી પુરી સમજણ કમરના ૮૪મા અંકમાં જાણ છે

૨૪૬૩-પુ ૮ રાધનપુર-(૧) વિજયીક એટરીયા બનાવવાનો હુનર નકારક છે. અલગત, એને માટે બનાવનાર કોં પુરતી પુણ અને શાસ્ત્રીય માહિતી હોવી જરૂરી છે. એને લગતી કશી વિચેનો કમરના ૧, ૩૧, ૪૪, ૫૦, ૫૨, ૫૭, ૭૪ અને ૮૬મા અંકમાંથી મળી સકે છે (૨) નકલી ધી એટલે વનસ્પતિનું પીર જે તેમ હોય છે, કમરના ૪૮, ૭૦ અને ૭૭મા અંકમાંથી આવેને ઘણું જાણવાનું મળી સકશે પણ જે નકલી ધીનો અર્થ આવ-ચાલુકો કરે છે. તેમ- બેળસેળવાનું પી કરતા હોય તો, તેનું નકલી ધી દમાલપુ હોય, તેને લગતી વિચેનો કમરમાં જાણ પણ નથી અને જાણીય નહિં.

[પાના પાલ્લી, અગિય]
નંબર ૧૩ રંગના માણુઓ બનાવવા (૭ મિત્રો સદિન) અંક ૧૧મો. કી ૪ આના- રેડિયો સર્ક્યુટકામ-રેડિયો સમારવાના નકારને ઉદ્યોગ વિચે. અંક ૮૭મો. કી. ૪ આના

રેશમ-પીડાની ઉછેર, રેશમનો વેપાર અને નકલી રેશમની બનાવટ. અંક ૩૭, ૬૯, ૭૬ ૮૧મો. કી. ૧૫ આના
રેશમી કપડાં પર જાળી-વણ પ્રયોગો અંક ૭૪મો કી ૪ આના
રેલ્ડ ગ્રાહ-બનાવટ અંક ૭૭મો કી. ૪ આના
લવેન્ડર વોલર-૨૪ નુરખાઓ. અંક ૬૬મો. કી. ૪ આના
લાકડાનું ફેલરકામ અને લાખ રંગકામ- સચિત્ર અને સમોદ માહિતી. અંક ૭૭ અને ૮૪મો. કી ૮ આના
લિથોગ્રાફી-કોડા જાણકામી નાદિર જાણી સગળ સમજણ. અંક ૧૦૬ મો

કી. ૪ આના
લિથુ-વાતેતર અને ઉપયોગો. અંક ૩૬, ૪૧, ૭૩ અને ૭૬ મો. કી. ૧૪ આના
લીમડો-ગ્રાહી રોપણી, ઉપનાં અને તેમનો ઉપયોગો. અંક ૮૭ મો. કી. ૪ આના
લીચી-વાતેતર અંક ૧૦૩મો કી ૪ આના
વનસ્પતિનું ધી-વેજીય ધી બનાવવું. અંક ૪૮, ૭૦ અને ૭૭મો. કી ૧૧ આના
વાળ શેરપુ-વાળ ધેવા માટે વગ તા પ્રકારે પ્રકારના શેરપુઓના ૫૩ નુરખા. અંક ૧૦૭મો કી. ૪ આના

અને, બુવશે નદિ આ તો ફક્ત એક નદીની સરખી ધારીય છે. આવા ૩૦૦ વિપસન મુન- ચેની માહિતી કમરના પાળકા અંકમાંથી મળી સકે છે. ૨૮ માનાની પુરી સિરક મુદત મંગાવે
અકાના ઓડર સાથે પેતા મોકલો.
લખો:-કમર ઓફિસ, મેદાગ-વાડા, મુરેત.